Universidad de Deusto
Biblioteca

University of Oxford
Bodleian

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRAXIS BENEFICIORVM VTILISSIMA, ACQVIRENDI, CONSERVANDIQVE ILLA,

ac amittendi modos continens, vſumque & ſtylum literarum Curię Romanæ, formas deniq; ſignaturę, Bullæ ſimplicis, ac nouę prouiſionis, diſpenſationiſq;, atq; aliarum literarum gratiæ, clauſularumque in eis contentarum, adhæc regularum Cancellariæ explicationem, & aliorum, quæ ad hanc materiam ſpectant, & quæ in forenſi verſantur iudicio, prout indicat ſequens pagina,

AVTORE

D. PETRO REBVFFO DE

Montepeſſulano, Iurium Doctore ac Comite, necnon Iuris Pontificij ordinario profeſſore Pariſ. & ibidem in ſupremo Senatu cauſſarum patrono.

Acceſsit his ſingularium materiarum locupletiſsimus Index in gratiam ſtudioſorum per elementa Alphabetica venuſtè digeſtus.

Lugduni,

Ad Salamandræ, Apud Sennetonios Fratres.

1553.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

COLEGIO DE FILOSOFIA BILBAO

Universidad de Deusto
Biblioteca

Extrait du priuilege.

IL EST DEFENDV PAR Lettres patentes du Roy noſtre Sire, à tous Imprimeurs, Libraires, & marchans de non imprimer en ce Royaume, ou expoſer en vente, *Praxis Beneficiorum Utiliſſima, &c. autore D. Petro Rebuffo*: Et ce dedans huit ans, à conter du iour qu'elle ſera acheuée d'imprimer, ſur les peines contenues audit priuilege, ſur ce depeſché à ſaint Germain en Lay, le neufuiéme de May M. D. XLIX. Signé par le Roy en ſon conſeil, Marchant. Si n'eſt par le congé & permiſſion dudit Monſieur maiſtre Pierre Rebuffi, Docteur regent en l'vniuerſité de Paris, & aduocat en la Cour de Parlement.

INDEX OMNIVM TITVLORVM IN ORDINEM APTE DILVCIDEQVE DIGESTORVM, QVOS BENEFICIARIA PRAXIS DOMINI PETRI REBVFFI celeberrimi Iuris vtriuſque doctoris complectitur.

Titulorum Primæ partis Beneficiariæ Praxis Index.

Sacerdotium pro beneficio non rectè accipitur, pagina. 1
Quid ſit, & quot modis capiatur beneficium. 3
Quare inſtituta ſint beneficia. 5
Quotuplex ſit beneficium. 7
Seculare beneficium quotuplex. 7
Regularia beneficia multiplicia. 9
De clericis à quibus, & quomodo creentur. 10
Forma literarum tonſuræ, & in his requiſita. 13
De literis dimiſſorijs. 18
Formula literarum dimiſſoriarum. 19
Quot modis beneficia acquirantur. 24
Canonica inſtitutio quæ dicatur. 27
De electione. 28
De præſentatione & inſtitutione. 29
De collatione. 30
Requiſita ad collationem bonam, & volentibus habere beneficium. 31
Pœnæ contra collatores indignis conferentes. 39
Forma collationis & prouiſionis ordinariorum. 42
Requiſita in literis collationum. 43
Collationes plures an fieri poſſint. 47
De vicarijs Epiſcoporum. 49
Forma vicariatus Archiepiſcoporum, & aliorum collatorum. 54
De miſſione in poſſeſſionem. 87
De Papæ prouiſionibus. 93
Differentiæ inter priuilegium, reſcriptum & mandatum. 94
De mandatis Apoſtolicis. 100
De clauſulis mandatorum. 101
Diuiſio reſcriptorum. 106

Universidad de Deusto
Biblioteca

Differentiæ inter rescripta gratiæ & Iustitiæ. 107
De reseruationibus tam generalibus quàm specialibus 113
De expectatiuis. 119
De rescripto in forma communi,& in forma pauperum. 120
De rescripto in forma pauperum pro graduatis. 123
De rescripto dignum arbitramur. 123
De nominationibus. 124
De rescriptis ad beneficia vacantia. 125
De parua data. 128
De signatura gratiæ. 129
Forma signaturæ simplicis prouisionis, cum clausularum elucidatione. 132
Bullæ nouæ ac simplicis prouisionis cum suis clausulis summè vtilis declaratio. 189
De noua prouisione & simplici. 191
Forma nouæ prouisionis. 198
Opponi quæ contra bullam possint. 229
De reformatione & correctione Bullæ. 232
Regula Cancellariæ de verisimili notitia. 234
De deuolutionibus. 241
De rescripto si neutri,si alteri,& si nulli. 255
Regula de non tollendo ius quæsitum. 260
De commenda. 270
De vnionibus beneficiorum. 278
Regula concellariæ,de vnionibus. 285
De vicarijs perpetuis. 292
De vnionis reuocatione. 296
De erectione ecclesiæ in cathedralem, secularem, vel in alium statum. 301
De erectione in curatam & parrochialem. 303
De erectione in collegiatam. 304
De translationibus Episcoporum, & aliorum, & quando fieri possint. 305
De translatione monachorum. 308

Secunda Pars sequentes Titulos complectitur.

De rescripto etiam,& perinde valere. 311
De subrogationibus. 320
Regula cancella.de subrogandis collitigantibus. 328

De

De reprobata beneficij viuentis impetratione. 336
Regula cancella.de impetrando beneficium etiam per annum pacificè possessum,aliàs de annali possessore. 348
De gratia,Rationi congruit. 360
De dispensationibus. 363
De dispensatione ad plura beneficia. 366
Formula dispensationis ad duo,& super ætate. 378
De dispensatione ratione ætatis. 382
De dispensatione super defectu natalium. 407
De dispensatione cum regularibus facta. 419
De dispensatione cum corpore vitiatis. 428
De dispensatione de non promouendo. 430
Formula dispensationis de non promouendo. 431
Regula cancella.de clericis ad sacros ordines malè promotis. 434
De non promotis intra annum quando priuati censeantur,& quando possint excusari. 443
Dispensatio de non residendo. 455

Tertia Pars Titulos, qui sequuntur, continet.

De modis amittendi beneficia. 466
De resignationibus. 474
De tacita renuntiatione. 474
De resignatione expressa,pura & conditionali. 475
De Regressibus. 478
De pura resignatione. 479
De procuratoris ad resignandum constitutione. 480
De Resignatione conditionali,quam in fauorem vocant. 484
De reuocatione procuratoris quomodo,& quando fieri possit. 488
De causis resignationem irritantibus,& primò de dolo. 490
De vi in Resignationibus adhibita. 492
De Resignatione metu extorta. 493
De Simonia in resignatione. 495
Ratione personæ & rei vitiatur resignatio. 502
Regula Cancella.de infirmis beneficia resignantibus. 506
De Permutatione. 528
Regula cancella.de publicandis resignationibus. 536
Regula cancellariæ xxxxvj. Innocen.octaui de dispensationibus in gradibus prohibitis. 562
De rescriptis mistis. 576

Universidad de Deusto
Biblioteca

Regula 20. quòd quis intelligat idioma. 578
De rescripto rehabilitationis misto. 584
De rescripto nobilitatis misto. 585
De rescripto legitimationis misto. 588
De breui Apostolico, & alijs. 594

INDICVM SINGVLORVM TITVLORVM, IN TRIbus partibus Beneficiariæ Praxis Domini Petri Rebuffi, Iuris Pontificij ordinarij. professoris Parisiensis serie decenti contentorum,

FINIS.

AD REVERENDISSIMVM D. HIERONYMVM VERALLVM, TITVLI S. MARTINI IN MONTIBVS PRESBYTERVM CARDINAlem, & in Gallia Sedis Apostolicæ Legatum, Petrus Rebuffus.

CVM IN omnibus disciplinis, tum in vtroq; iure semper cõmodissimum esse putaui, si artis præceptionibus, quę theoremata dici solent, vsum quis adiungere studeat. Et si ij, qui in iure versantur, à quæstionibus ocioſis & inutilibus, quæ nũquàm aut rarissimè in actionẽ hominum vel forum veniunt, traducant exercitationem suam ad eas, quæ quotidianæ sunt & forenses. Ab his enim cùm discedit, vagatur studiosi animus, caretque fructu operæ, & diuturni laboris: Vnde factum arbitror, vt tanta & tam immensa sint interpretum volumina, dum ociosè nimiũ scriptores permulti operam dederunt quæstionibus effingendis, magis quàm vtilitatis exercendis: quæ vt quotidianæ sunt & frequẽtes, ita quotidianas & varias pariunt dubitationes. Itaque cùm in docendo atque tractando iure ætatem penè omnem consumpsissem, illudq; illustrare quibus possem modis decreuissem, visa est mihi Beneficiaria materia tractatu dignissima, omnium vtilissima, tum etiam difficillima, quę anfractus infinitos propemodùm habeat, quæ suo quoque complexu totum ius Canonicum contineat. Quapropter illud ipsum quod in omnibus partibus iuris semper sequẽdum indicaueram, in hoc quoq; multòmagis mihi faciendum duxi: idcirco nomen & titulum huic libro inscripsi, vt Praxis Beneficiaria appellaretur: nunquàm autem dubitaui cui dedicarem: tua enim humanitas, dignitas & amplitudo semper in animo erat: tua erga me nullo tibi obsequio deuinctum beneficia me tantoperè obnoxium effecerant, vt existimarem alij nulli quàm tibi me illum debere, alijq; nulli quàm tibi si non tribuerem, me ingratum videri posse: nihil enim tale alijs debeo, sed tibi maxima: nam cum in Galliam sedis Apostolicæ legatus venisses exceptus es, cùm vbique honorificentissimè, tum in hac Regia Parisiorum vrbe à frequenti & amplissimo Senatu, florẽtissima Academia. denique ab omnibus ordinibus ciuilium & militarium magistratuum, qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

obuiam ſunt profecti,vt te in vrbem deducerent.ita (ne ego alia quàm vera narrem)omnium animos recreabat ſingularis tua humanitas, prudentia & eloquentia, qua excipiebantur à te, vt tui videndi deſiderio ſummo omnes tenerentur.Me quoq;,cùm te ſalutatum veniſſem, priuatim & familiariter,ita tibi coniunctum voluiſti,vt ego in ſummo beneficio id reponerem:quinetiã me nihil tale à te ſperantẽ honore protonotariatus Apoſtolicæ ſedis ornaſti,contuliſtiq; duo ſacerdotia. Et tametſi huius munificentiæ fructu careo, quòd longè antequàm in me conferres ea ſacerdotia, litibus ius eorum cõtrouerſum inter plurimos, & impeditum erat.Iſta tamen ipſa tua liberalitas me tibi adeò obligat, vt perinde me obnoxium iudicem, ac ſi eſſem ea conſecutus. Nam in me ſine vllo erga tuam dignitatem merito ſponte contuliſti, quod ex noſtrorum Gallorum Præſulũ nemine mihi contigit.Quo fit vt quantò te magis colo,obſeruo,ſuſpicio,& diligo animo ſingulari, tantò vehementius in quoſdam ex noſtris conciter,quorum doctor eruditorq; fui ſatis diligens,non publicè quidem,ne Reipub.cauſſa laborare viderer,ſed priuatim eorũ ipſorum tantùm gratia:quo nomine mihi adhuc tenentur obnoxij:nec enim cùm omnium cumulatiſſimè poſſint, gratiam retulerunt vllam. At mihi id cum alijs multis literatis & probis viris commune eſt, qui multùm diuque in iuris diuini & humani literis verſati ſunt,horumq; apud te,qui à latere Pontificis maximi ſedes, iuſtior eſſet querela:atq; de eis huic inſtituto libroq; meo magis quàm de meverba facere conueniret.Nam & de ſacerdotijs diſſerentem oportet quibus debeantur dicere. Ecquis non doleat eos,qui conſenuerunt in ſtudijs iuris diuini,& humani,nullum vtiliſſimi,honeſtiſſimi, ſanctiſſimiq; laboris prẽmium conſequi,nullumq; locum,quo fructũ ferre poſſunt?Equidem illud certum eſt placitis omnibus, & conſtitutionibus diuinis,Pontificijs,& conciliaribus,munera Eccleſiaſtica doctis & probis decreta,eorumq; cauſſa tantùm eſſe parata. Et iure Gallorum proprio, quod concordatum dicitur, nulli alij debentur, quàm ei,qui in gradu aliquo ſit doctrinę & teſtimonio celebris alicuius Academię probatus: nõ negauerim certè deeſſe in orbe chriſtiano antiſtites,qui eruditione, & integritate vitæ præſtent,ſed non ſatis multi eſſe dicuntur, vt numerum ſuperent imperitorum,ſed repellunt, vt contraria ipſa ſeſe mutuo non ferunt,optimos & doctiſſimos quouſq; atq; ſedẽ eorum occupant, quæ nullo iure eis debetur:quin & Euangelica lex ratioq; omnis abhorret.Quis enim doctor populi idoneus fuerit, rudis ne ſtolidus, imperitus,qui docẽdus ipſe eſt an peritus? Quis optimo vitę exẽplo ducet ad vitę honeſtatem & religionem?Iſne qui malo exemplo fuerit,dignusq; ſupplicio:quem grex vt lupum rapacẽ fugit,quem omnes oderunt, qui inutilis omnino paſtor,qui neq; poſſit,ſi velit,propter ignorãtiam,neq; velit, ſi poſſit, propter improbitatem gregem tueri, aut iuuare? Quare minimè mirandum,ſi multos hæc noſtra ętas peperit & pariat in dies, qui oppugnent & deleant in pleriſque locis hierarchiam, hæreſes excitent.

tent:eruditorumq; nemo aut certè pauci ſint, qui defendendam illam ſuſcipiant,ſed oppugnant potiùs(quanquàm hoc flagitioſum) commoti grauiùs dum ſe negligi vident.Et ſi velint,dum omni ſubſidio carent, non habent ocium,ſed reuocantur ad vitæ neceſſaria paranda. Neque apud vulgus autoritate valent,vt commoneant: ſunt enim in loco humili poſiti.Iam verò ad iſtas hæreſum calamitates tollendas, arma non ſufficient potentioribus,vt in quibuſdam prouincijs audimus,perſuaſis, quibus ratione,argumẽtis,doctrina,& probitatis exemplo opus eſt:hæret enim animo malum.Eſſet mehercle hæc iuris diuini humanique peritorum cauſſa mihi exponenda potiùs, quàm mea in hoc libri exordio, in quo toto de ſacerdotijs agitur,cùm dentur quibus non conuenit. Sed non poſſum non ſemper meminiſſe ſingularis illius tuæ in me beneficentiæ,vt mihi de ea quoque dicendũ fuiſſe exiſtimauerim. Intereà etiam atque etiam rogo & obſecro, vt hoc munuſculum quantulumcunque ea humanitate, qua ſoles, ſuſcipias, vt ſit teſtimonium perpetuum & publicum mei non immemoris aut ingrati animi. Atque dum nihil aliud habeo,aut poſſum,Deum optimum maximum deprecor,vt tuæ dignitatis magnitudinem conſeruet & augeat,ac perpetuam incolumitatem tribuat.Si quem fructum ex hoc noſtro labore ſtudioſi capiant,tibi acceptum referri velim.Id enim omne tuum feci,ſi quid aliter habeat,mihi tribui ſtatuo.Sed antequàm finem faciam,exponam breuiter rationem huius noſtri operis.Iampridem multa quæ ad beneficiariam materiam pertinent,conuleram in commentaria mea Concordatorum Galliæ.Multa poſteà ſtudio,vſu & exercitatione ſum cõſecutus, quæ mihi non negligenda viſa ſunt,vel cupientibus denegãda, vt hoc genus materię,quæ prẽcipua eſſet iuris Canonici,à me,ſicuti cœperam, magis illuſtraretur:& ſi qua ad abſolutã & perfectam tractationem deeſſe illis commentarijs noſtris viderentur, hoc vno libro vberrimè collecta omnia haberent ſtudioſi.Quæ prætereà habebam profutura ad interpretationem regularum Cancellariæ,ab alijs prætermiſſa,aut aliter quàm à nobis intellecta,ſuo quoq; loco diſponens huc congeſſi: atque dilucidè & commodiſſimè omnia iſta beneficiaria explicari poſſe exiſtimaui,ſi in tres partes diuiderem:quarum prima de acquirendis beneficijs,ſecunda de conſeruandis,poſtrema de amittendis. Non ſolùm autem tuæ amplitudini offerre volui,verùm etiam declarare illã ipſam inſtituti mei rationem.Nullus enim eſt,qui prudentia,eruditione,iudicióve maiori poſſit hæc iudicare & probare:cùm præter dignitatis ſplendorem ſis bonarum literarum, iuris diuini & humani peritia,& vitæ integritate præſtantiſſimus, vt meritò purpurati,& ſacri Senatus habearis decus & ornamentum.

Vale.

Universidad de Deusto
Biblioteca

FRANCISCVS A SALE-
RONE IN SVPREMO PARISIO-
RVM SENATV ADVOCATVS,
Domino Petro Rebuffo Comiti,
Celebri Iurium inter-
preti,ac profes-
sori exi-
mio.

Quamuis noſtra tuo fuerint(heu)ſæcla labori
Ingrata,& ſtudijs Sors malefida tuis.
Fide Deo tamen,excelſi te gloria cæli
Expectat,nullo quæ eſt peritura die.
Vis dicam?aurum,& opes ſunt dona caduca,Rebuffe,
Perpetua hac praxi fama parata tibi eſt.
Fumus opes,fumus diademata,fumus honores,
Aeterno Virtus cum Ioue ſola viget.

CAROLI DE MONCEAV
ΔΕΚΑΣΤΙΚΩΝ AD LE-
CTOREM.

Pontificum veterum quoties monumenta reuoluo,
Illorum ſumma relligione trahor.
At ſancta veneranda iacent oracula ſedis,
Turpem δικαιρίλων propter auaritiam.
Qui blandis cupiunt venari ſacra loquelis,
Vt ſanctos Canones obtenebrare velint,
Et praxu lucro intenti reſerare ferantur
Publica ſcita Patrum,ſubtilitate ſua:
Antiquum nunquid vulnus refricare verentur?
Atque Palatinum ferre ſupercilium?
Num ſlaui furtum præcelſa mente repoſtum,
Ne rediens horum conterat inuidiam?
At Deus humanos caſus miſeratus ab alto
Hæc animis voluit furta patere magis.
Iſtius meritis,quem proſpera ſæcla Rebuffum
Diuina ornatum mente tulêre virum.
Qui ſoluit quæcunque priùs reſponſa latebant,
Praxis & ambages explicat atque ſinus.
Tres iuris partes abſoluens,ordine pandit
Omnia,quæ praxim tangere poſſe videt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

P. BOIER AD CLEMENTEM ET GENEROSVM LECTOREM OPERIS COMMENDATIO ET AVTORIS.

Forsitan hoc opus interdum mirabere lector,
Quis peperit clarum, cui referatur honos.
Ipse Rebuffus adest, quo non præstantior alter
Extitit, unde sibi fama perennis erit.
Cuius hyperboreas nomen penetrauit ad oras,
Cuius & in toto cognita fama solo.
Gloria iam penetrat spatiosi climata mundi,
Nascitur autoris summus in orbe labor.
Cuius difficiles facundia soluere nodos
Ausa fuit iuri, qui latuere sacro.
Ordine facundos, faciles, sensusq́, decoros
Reddidit arguto perfaciliq́, modo.
Bartolus obticuit sacrarum lampada legum:
Maior enim gemini gloria iuris adest.
Longè recens toto rutilat lux fulgida mundo,
Credimus & priscum delituisse decus.
Gloria percelebris nunquàm est moritura Rebuffi,
Viuet inextinctum nomen in orbe suum.
Nondum tanta sibi studiorum præmia quisquam
Arte sua meruit, quanta Rebuffus ouans.
Parturiunt paucos nunc sæcula nostra Rebuffos,
Scipiadas geminos, Hannibalesq́, Duces.

PRAXIS

BENEFICIARIÆ

PRIMA PARS, BENEFICIA ACQVIRENDI MODOS CONTINENS.

PROOEMIVM.

PVLCHRE VLPIANVS Iureconsultus totum ius consistere ait: Aut in acquirendo, aut in conseruando, aut in amittendo. Aut enim hoc agitur, quemadmodum quid cuiusque fiat, aut quemadmodum quis rem suã, vel ius conseruet, aut quomodo alienet, vel amittat. Ita cùm instituissem hanc materiam beneficiariam, quàm diligentissimè possem pertractare, operæpretium me facturum putaui, si imitatus Iureconsultum eam totam in tres partes, tresq́; libros diuiderem: quorum Primus sit de acquirendis beneficijs: Secundus de conseruandis: Tertius de amittẽdis. Ita enim me satisfacturum votis studiosorum, & omnium qui nôsse ista beneficiaria iura cupiũt: nihil enim aliud volunt, quàm scire rationes, modósve quibus acquirantur, conseruentur, vel amittantur beneficia: hæc omnia nos conabimur pro virili edocere & tradere, quæ ex quotidianis consultationibus longissimo vsu fori, in quo diu versati sumus, iurísque, & interpretum libris didicimus.

Antequàm tamen ingrediar materiam, pauca præfabor de hac voce beneficij: sunt enim quibus magis sacerdotium, quod ἱεροσύνη Græci vocant, quàm beneficium dicere placeat. Atq; beneficium putarem ista significatione, quam hîc vsurpamus, Latinum verbũ non esse. Nos primùm contestabimur non decreuisse verba vsitata, receptaq́; apud iuris Canonici peritos, tanquàm artis vocabula immutare: ne potiùs conturbemus, confundamusq́; artem, & ius ipsum, quàm doceamus, & præcipuè in his verbis beneficij & sacerdotij: nam nusquàm, vel rarissimè in iure Canonico reperias beneficium pro sacerdotio, vel contrà accipi:

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed semper distincta esse. Sacerdotium enim sumimus pro presbyteratu, vel officio ipso, seu dignitate sacerdotis, presbyteríve, ad quem pertinet sacrificium corporis & sanguinis Domini, in altari Dei conficere, orationes dicere, & benedicere dona Dei: c. perlectis, xxv. distin. Beneficiũ verò consistit aut in prouentibus, emolumentoq; quodam, vt præbenda: Aut in sola quadam præeminentia præstantiaq; siue iurisdictione, vt quis primas sedes, locumq; seu prothocathedrias habeat: vt personatus, vel cum iurisdictione, vt dignitas, vel in simplici quadã administratione sine illis, & officium dicitur. Quàm differant igitur iure Canonico sacerdotium & beneficium, constat. Neque enim omnis qui habet sacerdotium, beneficium habet: Et perinde est ac si doctoratum, vel alium gradum Iurisperitorum quis idem esse dicat cum magistratu, & officio aliquo publico: Nam non omnis qui gradum illum habet, magistratum habet. Et institutione, origine, forma, temporibus & substantia rerum in quibus illa sita sunt, & circa quas versantur, differunt inter se. Et alia via quæruntur beneficia, alia sacerdotia. Quædam tamen sunt beneficia dicata sacerdotibus: c. constitutus, de concess. præb. c. ei cui, de non sacerdotali, de præb. lib. vj. vbi præbenda addicta sacerdotibus, sacerdotalis dicitur: quam præbendam si quis velit appellare sacerdotium, nõ impedio: tamen non consentaneum est iuri, alia beneficia non addicta sacerdotibus, sacerdotium appellare, cùm sine sacerdotio esse possint, vt simplicia, & non curata beneficia, quibus ordo aliquis non est annexus: & cum simplici tonsura teneri possunt: c. vlt. de præben. & no. in c. licet canon, de elec. si quis igitur dum ius Canonicum docere vult, hęc confundat, conturbat omnia. Nec apud Iureconsultos vel Oratores vsurpari existimo sacerdotium pro beneficio. Nam tum beneficia illa non erant, res noua est, nota tantùm Christianis: Quare rebus nouis noua vocabula inuestiganda fuerunt, velut præbenda, canonicatus, præpositura, personatus, præstimonia, aliaq; nomina: quæ, vt res nouæ, ita Romanis illis erant incognita. Apud autem Iurecõsultos legimus tantùm pro dignitate & munere sacerdotis: vt in l. non distinguemus, §. sacerdotio, ff. de recep. arbitr. l. vna, ad legem Iul. de ambi. l. penul. & l. in honoribus, de vaca. muner. l. si quis, de pollicita. l. sponte, de muner. & honor. Et Imperator ait, in Authen. quomodo oporteat Episcopos, in princip. colla. j. maxima quidem in omnibus dona esse à superna collata clementia, videlicet sacerdotium & Imperium.

Sacerdotium habẽs non habet beneficium

Simplicia beneficia non possunt sacerdotia vocari.

Itaque sicut instituta, ritus, leges Christianorum multùm diuersas & incognitas veteribus, & Ethnicis libenter (vt debemus) amplectimur: ita inuenta ab illis nomina cur reijciemus? Et vt Christianorum lingua vtimur quatenus receptum est, & rerũ ordo, & substantia non læditur, ita vti Christianorum dictionibus amemus. Ergo à nostris debemus, & nõ efficta nomina capere, quæ nouas quoque res significant, vt prębenda, personatus, lectores, cantores, & alia permulta ab ipsis inuẽta sunt, quæ propriam & peculiarem habent significationem. Romani etiam finxerunt

runt sibi initio nomina principes quoque nostri, & autores iuris sua, quæ si sequamur, non egrè ferendum est: non laudo tamẽ illos, qui nulla rerum necessitate vel mutatione coacti, cùm Romanum nomen in promptu sit, barbarum quærunt pro suo arbitrio: sed tum faciendũ existimo, cùm res nouæ antiquis comparatæ, aut ipsarum ordo, aut substantia mutata, nomen vel mutandum, vel aliò transferendum, vel effingendum postulant, quod in singulis quoq; artibus fieri docet Cicero in lib. de Finib. bonor. & malorum.

Quid sit, & quot modis dicatur beneficium.

1 IMPRIMIS, quia de beneficijs acquirendis agimus videamus quid sit beneficium, & quomodo accipiatur, quídve eius nomine contineatur, & quotuplex sit: demum quot modis acquiratur, & alia suo quæque ordine
2 tractabimus. † Itaq; beneficium est gratia concessa prẽter ius, & sic differt à rescripto & priuilegio secundum iurium interpretes, & definitur in c. j. quib. mod. feud. amitta. & per Io. de Selua, in tract. de benefic. in j. parte q. j. Aliam quoque dedi ego definitionem, in princ. arb. feudor. in quibus diutiùs immorandum non censeo, licet prædicta parum à me probentur, quia forestia non respiciunt.

3 Sed aduertendum est ex communi interpretum sententia beneficiũ accipi largè & strictè: largè comprehendit rescriptum, mandatum & omne id per quod alicui benefit: & sic omne rescriptum. Bart. & alij in l. fi. ff. de consti. princ. & in l. cùm de beneficio, ff. ad legem Falci. vnde beneficium literarum dicit tex. in c. ad audientiam, ij. de rescri. & commodatum dicetur beneficium, in l. in commodato, §. sicut. ff. commoda. c. j. illo titu. in Decretal. Appellationis beneficium, in c. fi. de appella. & in c. penul. & beneficium testandi, in l. penul. C. de testam. militar. & dispensationis beneficium, in c. innotuit. ver. habito, de elec. facit l. seruus ea lege, ff. manda. l. si pignore, de furt. l. vnum ex familia, §. j. de lega. ij. & inuito beneficium non datur, id est non benefit inuito, l. inuito, ff. de regu. iur. & in omnibus causis id obseruatur, vt vbi personæ conditio locũ facit beneficio, ibi deficiente ea, beneficium quoque deficiat, ibidem.

Largè & strictè beneficium sumitur.

4 Strictè verò beneficium dicitur principis liberalitas, seu gratuita concessio: & vulgò vocamus benefactum principis, *Le bien faict du Prince.*
5 & potest dici liberalitas seu gratia, c. quamuis, de præben. in vj. † Et notandum est, quòd si princeps donet castrum, vel aliam rem, licet non dicat perpetuò, tamen illa donatio perpetua erit. decet enim principis be-
6 neficium esse mansurum: regul. decet, de regul. iur. lib. vj. † Et sic beneficium quàm plenissimè debet interpretari: l. beneficiũ, ff. de consti. prin. vt si concesserit castrũ, videtur mobilia & supellectilia castro adhæren-

Beneficiũ principis perpetuum & plenissimè interpretãdum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tia conceſſiſſe:l.ij.C.de bonis vacan.lib.xj. † Quod ſecus eſt in donatione vel venditione domus priuatorum, in qua non veniunt ſupellectilia,niſi affixa,quæ quaſi pars ædium ſunt:l.Iulianus,in fi.cum l.ſequẽ. ff.de actionib.empt. liberalitas enim Principis fræno non ſubiacet, nec debet vllo pacto coërceri.Bald.in l.penul.C.de dona.inter virũ & vxor. & perquàm abſurdum eſt & temerarium, per aſtutã interpretationem principum beneficia velle ad ſtrictam interpretationem reducere:l.fin. C.de præpoſi.agentib.in reb.libro.xij.vbi vocatur etiam priuilegium.vt enim Imperialis fortuna omnes ſupereminet:alias ita oportet & principales liberalitates culmen habere præcipuum.l.cùm multa,C.de bonis quæ liber.& hoc quatenus principis præiudicium concernit: ſecus quo ad tertium,c.olim,de verbo.ſigni.vbi Panor.& Iaſ.in l.beneficium,ff.de conſtitu.prin.& interpretatio beneficij ad principem pertinet: l. Neratius,ff.de regul.iuris,l.ex facto,de vulga. 7

Eccleſiaſticum beneficium quid ſit,& temporale.

Vnde ſi Imperator vel Rex mihi benefaciat dando Baroniam, vel ducatum,vel quid aliud,dicitur feudum ſeu beneficium temporale: ſi verò Papa,vel Epiſcopus eccleſiam conceſſerit,dicitur ſpirituale,vel eccleſiaſticum beneficium:c. Felicis.§.ij.de pœnis,lib.vj.ideo pars illa redituum,quæ miniſtro Eccleſiæ datur,vocatur beneficiũ,& in materia ciuili regulariter appellatione beneficij venit principis liberalitas ſeu indulgentia,ſi materia non refragetur:in iure verò Canonico hæc obuentionum Eccleſię portio quæ pro ſeruitio datur,vocatur beneficium Eccleſiaſticum:quia à benefactis hominum tempore naſcentis Eccleſiæ proceſſit,& quia benefit illi,cui collatum eſt:ideo interdum dicitur donatio:in c.eam te, de reſcrip.& c.relatum, de præben. & in dubio capella fundata ad ſeruiendum Deo, licet non appareat de approbatione Epiſcopi,præſumitur beneficium Eccleſiaſticũ:vt abundè ſcribit Bellamera in c.ſuper hoc,q.xvj.nu.20.de renuncia.& ſic collatio Epiſcopi in dubio valebit per c.omnes,xvj.q.vij. 8

Beneficiũ præſumitur Eccleſiaſticum.

Et ſic in materia Canonica appellatione beneficij,venit ſpirituale & Eccleſiaſticum: vt docet Cardinal.in cle.ij.no.viij. de iudic.quod tribus modis capitur largè,pro omni prouentu ſeu commodo,quod ab Eccleſia percipitur,interdũ pro præbenda:c.ex parte,de conceſſio.præb.quãdoque pro titulo beneficij,teſte Cardi.in cle.cauſſam, verſi.quod ſi forſan,in v.no.de electio.& quomodo cognoſcatur beneficium Eccleſiaſticum docet Bellamera in c.in noſtra,q.iij.de reſcrip.nu.10. ego fuſiùs tradidi in tract.de pacific.poſſeſ.in x.limita.nu.287. 9

In genere & ſpecie dicitur beneficium.

Ego verò dicerẽ,quod ad ius pontificium attinet,beneficium duobus modis capi,in genere videlicet,& in ſpecie. Primo modo beneficij appellatio generalis eſt, adeò vt comprehendat quæcunque beneficia tam maiora quàm minora:text.in c.penul.de verbo.ſignifica.& c.olim, ibidem gloſſ.in cle.auditor,de reſcript.& glo.in c.vno,de rerum permuta.in vj.& continet in hac appellatione tam regularia, quàm ſecularia: Feli.in c.poſtulaſti,de reſcript. 10

Ex

Vicarius conſtitutus ad conferẽdum beneficia,conferre dignitates poterit.

11 Ex quo infertur,quòd vicarius conſtitutus ad conferendum beneficia,conferre poterit & dignitates, officia, capellas, & alia eccleſiaſtica munia,ſeu beneficia.doc.in c.fi.de offic.vicar.& inferiùs in materia vicariorum dicetur.

12 Item beneficia cauſſa permutationis vacantia nõ debentur mandatarijs,nec expectantibus Apoſtolicis.c.vno,de rerum permuta. §.volumus,de colla.in concorda.ſiue permutentur dignitates, & quæcunque alia beneficia.glo.in d.c.vno,quam probant doct.ibi,& Imol.in clementina,vna,nu.16.de ſequeſtra.poſſeſſio.

13 Etiam quòd nullus poteſt obtinere beneficium ſine canonica inſtitutione:d.c.j.de regul.iuris,lib.vj. & hoc intelligitur de quocunq; beneficio:vt ibi glo.& doct.probant.

14 Item ſi indulgeatur Epiſcopo, vt fructus beneficiorum vacantium in ſua diœceſi recipiat,generaliter intelligitur:dicto capitul.tua,de verbo.ſignifica.

Generalis beneficij appellatio quando reſtringuatur

15 Limitatur niſi materia ſit odioſa, vt in diſpenſato ad duo beneficia, non eſt ad dignitates diſpenſatus:c.j.& ij.de filijs preſbyte.lib.vj.vt inferiùs dicetur in materia diſpenſa.in ij.parte.

16 Idem quando materia non pateretur,ſed repugnaret, tunc etiam reſtringitur,vt docet Feli.in d.c.poſtulaſti,col.vij.verſi. circa gloſſ.ij.de reſcriptis.

17 Vel quando contrarium eſſet in iure expreſſum,vnde ſi cui mandetur prouideri de beneficio,non poterit iſti prouideri de præbenda in Eccleſia Cathedrali,propter honorem ipſius eccleſiæ:& quia à iure prohibetur,in c.quamuis.j.de præb.lib.vj.& dicam inferiùs in forma ſignaturæ:aliàs regulariter beneficij appellatio pro materia generaliter accipie-
18 tur.† Et Vaſcones ſuo more mutantes B,in V,vocant hoc veneficium: quia eſt veneficium,id eſt veneno afficiuntur hi,qui fructibus horum beneficiorum abutuntur,& non ſeruiunt:vt nunc ſunt plurimi,ab inſtitutione beneficiorum maximè deuiantes:quàmobrem ſunt fundata beneficia non conſiderantes:in ſpecie verò accipitur beneficium pro materia,vt docet plenè Feli.in d.c.poſtulaſti,de reſcrip.

Quare inſtituta ſint beneficia.

1 PRIMO nempe fundata ſunt beneficia in honorem Dei & ſanctorum,vt perpetuò illis in his deſeruiretur,& ſtipẽdia miniſtrorum hæc eſſent:c.paſtoralis,de his quæ ſunt à præla.c.fi.de reſcri.li.vj.Ideo qui non ſeruit,beneficium perdit,c.vno,de vaſſal.milite qui arma bellica deposuit.Et fructus tenetur reſtituere,qui non dicit officium.Feli.in c.poſtulaſti,col.ix.de reſcri.quia ceſſante cauſſa ceſſat effectus: l.quod dictum,ff.de pact.c.cum ceſſante,de appella.& ſic pro ſeruitio ſpeciali in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stitutum est beneficium:nu.18.scripsi in q.j.trac.de deci.

Secundò vt prouentus ecclesiarum in vsus cederent necessarios:d.c. Pastoralis,non ergo in abusus, vnde ait Hiero.Tibi ô sacerdos,de altari viuere,non luxuriari permittitur,xliij.distin.in summa. 2

Item in vsus necessarios, ergo non in vsus voluntarios, videlicet vt beneficiarius det suis consanguineis diuitibus:cap.non liceat Papæ.xij. quæstio.ij. & donare histrionibus, vitium est immane,non virtus:c.donare, lxxxvj. distin. 3

Consanguineis an beneficiarius dare ex bonis ecclesiæ possit.

Iniustum enim videtur & ineptum, vt quæ fideles viri seu fœminæ pro redemptione animæ suæ Deo,& sanctis eius conseruauerint,vt iterum in secularem seruitutẽ redigantur,& vt eleemosina vnius alterius fiat peccatum:c.iniustum,xij.q.ij.& c.iniustum,de rerum permuta. 4

Tertiò vt presbyter,qui istos prouentus ecclesię habet,teneatur ora re pro populo,cui est præfectus,& à quibus bona habet,nempe Moyses & Aaron Domino pro populo indesinenter orabant,j.Reg.c.xij. 5

Orare pro populo & illi prædicare beneficium debet.

Quartò debet etiam populum verbo prædicationis instruere: inter cætera enim quæ ad salutem populi Christiani spectant,pabulum verbi Dei permaximè dicitur esse necessarium : c. inter cætera , de officio ordinar. 6

Quintò vt illa beneficia habentes custodiant sibi commissam plebem,vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus sibi commissis ratione reddant,& non iudicium,sed gloriam pro suis actibus percipiant: c.ecclesias,in princip.xij.q.ij.Exod.xxiij.ego mittam Angelum meum,qui custodiat te in via. 7

Rationem plebis reddere curatus,& pauperes alere tenetur.

Sextò vt hospitales sint,& pauperes alant : c.de monachis. vbi glosſ. de præben.& in summa,xlij.distinctio.ac in c.j.& per totum: quoniam quicquid habent clerici pauperum est,& domus illorum omnibus debent esse communes,susceptioni peregrinorum & hospitum inuigilare debent: c.fi.xvj.q.j.hodie quidam Episcopi canes & meretrices,aues & adulatores alunt,ac suis consanguineis redditus emant, & pauperes spoliant. 8

Ecclesia pro beneficio accipitur.

Item ecclesia sæpiùs pro beneficio assumitur,in c.ij.de concess.præb. c.cùm non ignores,quòd vna ecclesia vnius debeat esse sacerdotis,cum multis iuribus ibidem scriptis de præb.licet ecclesia variè accipiatur, vt per glo.in c.cùm clerici,de verb.significa. 9

Item non dicitur beneficium ecclesiasticum ante episcopi approbationem:c.nemo,& c.nullus,de cõsecra.dist.j.Feli.in c.ex parte ij.col.j.de rescrip.sed dicitur quædam pia donatio,vel relictum pium,si fortè promissis celebrandis vel pro anniuersario,vel si aliâs piè in perpetuum relictum fuerit,& de his decidimus,sicut de alijs pijs,de quibus multa scribit Roman.in auth.similiter,C.ad le.Fal.& an sint beneficia iure diuino, scripsi in verb.Parrochias,in tit.de constitu.in cõcord.videant ergo beneficiarij, & curent fundationi beneficiorum inseruire,alioqui sibi acquirunt inferni habitationem perpetuam. 10

Quotuplex sit beneficium.

1 2 QVOTVPLEX Dicemus beneficiũ? Respond.quòd attinet ad hanc materiam duplex, videlicet seculare & regulare:cap.cùm singula,de præben.lib.vj.

Seculare beneficium quid.

Seculare est,quod secularibus personis est addictum & debitum:& seculares clerici dicuntur, qui nullã professi sunt regulam,sed in seculo Deo seruiunt:Bal.in cap.licèt,post glos. ibi,de offic.ordinar.

3 *Beneficiũ præsumitur seculare.*

Et regulariter omne beneficiũ præsumitur seculare ex primæua institutione,nisi probetur regulare:quia postquàm diuus Petrus fuit secularis,præsumitur quòd ita beneficia fundata sint,sequendo illum primũ patronum.Do.de Rota decisio.xxxij. Fuit dubitatum,in not.Et Philip. Prob.in additio.ad Ioan.Monach.in c.super eo,nu.17.de præben.lib.vj. 4 post Nicol.Miliũ in verb.beneficium,q.xxiij.† Ideo secularis non tenetur probare esse seculare,sed is,qui illud regulare dicit: quia habet præsumptionem pro se is,qui est secularis,vt per Doct.in c.cùm de beneficio,de præben.lib.vj.† quod probatur,si per xl.annos possessum fuerit 5 absq; dispensatione à regulari,vel si ex fundatione appareat regularibus affectum,nempe quatuor interuenientibus,quæ scripsi in gl.regularia, 6 in §.volumus,de colla.in concor.† Nisi quoq; fuerint capellæ fundatæ in monasterio:quia illæ præsumuntur regulares,nisi per seculares teneri 7 sint solitæ:d.c.cùm de beneficio.† Et quando quis illas capellanias impetrat,debet in bulla adijcere clausulam,nõ obstan.monasterij statutis, quamuis ea statuta non ligent seculares, quatenus concernunt regulã, sed religiosos tantùm. Tamen quatenus disponunt,quòd capellani sic seruire illis capellanijs debeant, seculares illis ligantur,vnde his derogandum est.Et hoc est tutius,quicquid in contrarium dicatur.

Seculare beneficium quotuplex.

1 2 SECVLARIA Beneficia multiplicia sunt: quædam enim sunt cum administratione,alia sine administratione,& sic simplicia vocantur:c.præsenti,vbi gl.de of.ordi. lib.vj.†Cũ administratione vocantur ministeria: c.cùm in cunctis, §.inferiora ministeria,de elec.& c.ij.de cõcess. præb.quæ vocantur duplicia,per Spe.in titu.de lap.& dispen.§.dicendũ, 3 versi.j.& ver.duplex.† Administrationem habentia hæc sunt.Primò Papatus dicitur beneficium,in c.j.de maled.ibi in depositionem officij & beneficij nostri,& sic comprehendetur sub c.j.de reg.iur.lib.vj.vt cum canonica institutione obtineri debeat, alioqui à liminibus sanctæ Dei ecclesiæ separatus abijciatur,sicut Antichristus & inuasor,& destructor totius Christianitatis:c.j.col.iij.distinct.xxxiij.

Seculare beneficium multiplex.

Papatus dicitur beneficium, patriarchatus archiepiscopatus, & episcopatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item Patriarchalis dignitas,& Archiepiſcopalis & Epiſcopalis,in cap. 4
cleros,xxj.diſtinctio.De epiſcopatu habes textum in cap.felicis, §.quòd
ſi quis,de pœnis,libro vj.vbi epiſcopatus vocatur beneficium pro ſub-
iecta materia, licèt non veniat regulariter appellatione beneficij, quia
eſt culmen:cap.penulti.de præbend.& cap.ij.illo titu.libro vj.vbi gl.&
alibi ſcripſi.

Abbatia ſecularis.

Abbatia ſecularis etiam in capi.ex tranſmiſſa,de renunciat.vbi etiam 5
glo.de qua eſt videre in eccleſia collegiata ſancti Sebaſtiani Narbonæ,
quæ vocatur abbatia ſancti Pauli,vbi eſt dignitas ſecularis,& in eccleſia
Claromonten.in Aruernia (vt fertur) licèt ferè ſit regularis,vt inferiùs
dicetur.

Item dignitas,perſonatus,& officium,beneficia etiam ſunt ſecularia, 6
& cum adminiſtratione,in cap.cùm acceſſiſſent,de conſtitutio.cap.j.de
conſuetud.lib.vj.

Dignitas verò dicitur quædam præeminẽtia cum iuriſdictione,quæ 7
cognoſcitur ex præeminentia, iuriſdictione & inſtitutione, quando ad
hoc eſt inſtituta,vt ſit dignitas.Panor.& alij,in cap.de multa,de prẽben.
& ex conſuetudine,quando cõſuetudo facit,vt dignitas reputetur.Do-
ctores in d.cap.de multa,& in d.c.cùm acceſſiſſent,de conſtitut.

Perſonatus eſt habere præeminentiam in eccleſia ſine Iuriſdictione, 8
vt Præcentor:cap.j.de conſuetud.vbi Doctor.ſcripſi in §.præfatiq; gra-
duati,de collatio.in concorda.

Officium dicitur,quando quis habet rerum eccleſiaſticarum admi- 9
niſtrationem ſine iuriſdictione:Docto.in rub.de offic.deleg.vt Sacriſta,
titu.de officio Sacriſtæ.

Parrochialis eccleſia ſeculare eſt beneficium & quòd dicatur curã habere.

Adhæc eccleſia parrochialis dicitur beneficium ſeculare,& cum ad- 10
miniſtratione:cap.extirpandæ,& cap.de multa,de præbend.cap.cùm in
cunctis, §.inferiora,de elect.quia curatus tenetur miniſtrare ſacramen-
ta eccleſiaſtica,videlicet baptiſare pœnitentes,& cõfitentes peccata au-
dire,& eos abſoluere iniuncta eis pœnitentia,& ſacramenta miniſtrare,
aliaque opera eos tangentia,facere tenentur,cap.j.& per totum de par-
roch.ſcripſi in §.ſtatuimus.ij.de collat.in concord.

Nota quòd de iure communi nullum beneficium habet curam,niſi 11
habeat populum vel clerum : ideo aſſerenti beneficium non eſſe cura-
tum,non incumbit probatio,quia de iure ita eſt:vt docet Ægidi.Bella-
mer.in deciſio.676.Si impetrans.probat Staphile.in tracta. de litera gra-
tiæ,rub.de qualitate & ſtatu benefic.in prin.Ideoq; dicit illud curatum,
oportet quòd probet:argu.l.ei qui,ff.de probat.

Simplex beneficium quid.

Alia beneficia ſunt ſimplicia & ſine adminiſtratione,vt quæ non ha- 12
bent populum vel clerum,nec quidem adminiſtrationem : vt canoni-
catus & præbenda,c.ij.de renuncia. Canonicus enim ratione præben-
dæ ſacramenta nõ adminiſtrat,ſed Deo ſeruit in horis cantandis,& alio
officio ſibi iniuncto : ideo ſine adminiſtratione dicitur.† Et præben- 13
dam dicunt eſſe ius percipiendi prouentus in eccleſia ratione canoniæ:

gloſ.in verb.receperunt,cap.cùm Mar.de conſtitutionib.facit cap. dile-
cto,de præben.& Specul.in titu.de lapſis & diſpenſa.§.nunc dicendum,
in prin.inquit,beneficium ſimplex dici curam animarum non habens:
cap.fi.de præbend.Bellamera in cap.indecorum,col.iiij.verſi.quartò ha-
bemus,de ætate & qualita.

Capella & capellania differunt.

14 Item capellaniæ,vt in capi.primo,de capellis monachorum.& per to
tum. & practici Romani faciunt differentiam inter capellam & capel-
laniam:nam capellam vocant, quando eſt corpus per ſe,& eccleſia per
ſe,& tunc literæ Apoſtolicæ diriguntur rectori talis capellæ,vt in titulo,
de capellis monachorum.Si verò altare ſit in aliqua eccleſia,tunc dicitur
capellania,& vocari ſolet perpetua:& dirigitur reſcriptum tali N.perpe-
tuo capellano:& ſic capella corpus eſt per ſe, capellania in eccleſia ali-
qua:quod eſt notandum, ſed non exactè ſeruatur iſta differentia etiam
in iure:nam vno pro altero paſſim vtitur.

Altaria an ſint beneficia & præſtimonia.

15 Altaria fundata in eccleſia,ſi cum autoritate epiſcopi cõſtructa ſunt
ſimplicia vocantur beneficia:cap. quæſitum,j.quæſtio.iij.capi, recolen-
tes,de ſtat.monach.gl.in clemen.ij.de deci.& in Germania ſunt quędam
altaria ſeparata ab eccleſia:in Francia ſunt quædam altaria in eccleſia ſo
la,& de his loquimur:alia ſunt altaria cum capellania,& capellania vo-
catur.Et altaria non ſunt beneficia,ſi ab epiſcopo non ſunt approbata:
cap.nouerint, & cap.regenda,x.q.j.hoc probat Felin.conſilio xlj.Vica-
rius.& conſi.xlv.Quinque.

Præſtimonia.

16 Præſtimonia ſeu præſtimonium dicitur etiam beneficium ſeculare
ſimplex,de quo in cap.fi.de conceſ.præb.lib.vj. & fuerunt inſtituta pro
ſtudentibus,& pro ſubſidio contra infideles,& nullum vel paruum ha-
bent ſeruitium annexũ,ideo multa teneri poſſunt ſine diſpenſatione,te
ſte Staphile.in tractatu de literis gratiæ,in quinta expecta.forma.ſcripſi
de his in tractatu de pacifi. poſſeſ.in xvij. ampliat.nume. 90.& ſeq.poſt
Oldrad.conſil.lxxxj.& cxl.& iſta ſunt beneficia ſecularia,de quibus in
iure canonico frequens fit mentio:ſi alia ſunt,his addere poteris:hacte-
nus de ſecularibus.

Regularia beneficia multiplicia.

1 REGVLARIA Beneficia ſunt, quæ religioſis ad-
dicta ſunt,vel ex fundatione,vel ordinarij,ſeu ſuperio-
ris inſtitutione:c.j.& ibi Doc.de cap.monac.vel de con
ſuetudine ſeu præſcriptione:vtpote quia per regulares
regi conſueuerunt,& adminiſtrari per quadraginta ſal-
tem annos:c.cùm de beneficio,de præb.lib.vj.gl.in §.idem ordo,in ver.
regularibus,de colla.in prag.& incongruum videtur,vt regulares ſecu-
laribus ſupponantur:cap.ij.de cap.mo.licet hodie quidam ſtolidi præfi-
ciantur ſanctis religioſis,& eos fame opprimant,ſed veh illis.Vide quæ
ſcripſi in concord.Franciæ,in ver.regularibus,in for.lit.execut.in fi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Duplicia beneficia regularia quæ.

Etiam hæc sunt in duplici differentia secundum quosdam: quædam 2
enim sunt duplicia,vt abbatia regularis,fortè quia ea obtinentes duplici onere funguntur,vel fungi debent,tam circa personas,quàm res monasterij:cap.quanto,in fin.de offic.ordinar.cap.cùm ad monasterium,de statu monacho.& cap.in singulis,& per totum ibidem.

Officium cap.cùm singula,de præbend.lib.vj.cap.cùm ad monaste- 3
rium,versi.tales autem,& cap.seq.de statu monacho.& multa sunt officia in religione,quæ si bene regantur,bene est religiosis.† Prioratus cō- 4
uentualis:cle.ne in agro,§.cæterùm,de statu monac.c.nisi essent,de præ bend.scripsi in §.monasterijs,in versic.prioratibus,in concorda.rubri.de nomina.reg.ad præla.vbi dixi priores conuentuales eos,qui in conuen tu religiosorum præfecti sunt:vt not.Doct.in cap.capitulum,de rescrip. & cap.cùm ecclesia,de caussa possess.

Prioratus claustralis qui,& eius officium.

Prioratus claustralis: cap.cùm ad monasterium,de statu monachor. 5
& dicitur prior claustralis,qui religiosis in claustro & monasterio præfectus est, qui præ cæteris post abbatem potens esse debet in opere & sermone: vt exemplo vitæ,verboque doctrinæ,fratres suos & instruere possit in bono, & à malo etiam reuocare, zelum religionis habens secundum conscientiam, vt delinquentes corripiat & castiget, obedientes foueat & confortet: §.prior,dicto capi.cùm ad monasterium.Et ista duplicia vocantur.

Regularia beneficia simplicia quæ.

Simplicia sunt prioratus simplex,& monachatus,ac canonicatus re- 6
gularis:hi enim suo & simplici onere funguntur: cap.quod Dei timorē, & capi.fi.de statu monach.clemen.ne in agro,§.cæterùm,& per totum de statu mona.glo.in clemen.dispendiosam,in verb.in beneficijs,de iudic.cap.fin.de religio.domi.† vbi monachus non potest locum mona- 7
chalem in diuersis locis & monasterijs habere, sed vno contentus esse debet:cap.cùm singula,de præbend.lib.vj.& dicam inferiùs,in materia dispensa.super plural.in secunda parte.

De clericis, & à quibus, & quomodo creentur.

SCIENDVM est quòd ista beneficia debentur cleri- 1
cis secularibus,si secularia sint: cle.j.de elect.capi.Deus, de vita & honesta.cleric.vbi Doct.not.

Si verò sunt regularia,regularibus & religiosis debē- 2
tur:cap.cùm singula,de præben.in vj.scripsi in §.volumus,de collatio.in concord.

Aliquando verò sacerdotibus,vt sacerdotalis prębenda,in cap.cui de 3
non sacerdotali, de præben.lib.vj.† Itaque hæc beneficia ecclesiastica 4
non debentur laicis,sed ipsi sunt illorum incapaces,nisi clerici fiant:ca. cùm adeò,de rescript.cap.ex literis,de transactio.videndum esset de his clericis,& à quibus,& quomodo creari possint.

Et

Clericus vt fieri possit, tria in eo re quisita.

5 Et vt clericus creari quis possit,tria requiruntur,ætas,habilitas,& for ma,seu ætas,morum grauitas,& literarum scientia:cap.cùm in cunctis, de electio.

Post septē annos clericus fit.

6 Primò clerici fieri non possunt ante septem annos:cap.fi.de tempor. ordi.libro vj.& tunc primam tonsuram sumere possunt,seu coronam:c. fi.de cleric.coniugat.& iste annus septimus debet esse completus,teste Præposi.in cap.de his,in prin.xxviij.dist.dispensatur tamen à Papa,vt in sexto anno possit insigniri clericali charactere:& cōpleto illo sexto an-
7 no,vt beneficia simplicia obtinere possit:† ad beneficia autē quęcunq; dispensare Papa potest in septimo completo,vt inferiùs dicam in tract. dispensat.super defectu ætatis,videat tamen caussam : alioqui iudicium sibi præparat Papa,si cum isto minore dispenset sine ratione,sola affectione motus.

8 Habilitas personæ cōsideratur respectu dantis,& eius cui datur:dantis,an is,qui concedit,dare hoc possit:l.naturali,§.j.ff.de confir.tut.

Primā tonsuram quis concedere possit.

9 Videndum est, qui primam tonsuram concedere possint. Respond. Papa,qui etiam solo verbo potest presbyterum facere,teste Angelo in l.j.C.de senten.passis,quem refert & sequitur Felin.in dicto capi.j. numero 23.columna sexta,de constitution.Ipse enim introduxit formam
10 quam tollere potest,ff.de sponsal.l.si puellæ.† Solet tamen ipse solennia quædam in illis seruare,sine quibus actus vix reciperetur.

11 Etiam episcopus clericos in sua diœcesi creare potest:dicto capi.j.& per totum de tempo.ordinand.libro vj.& archiepiscopus in suo archiepiscopatu,non autem clericos suffraganeorum:dicto capi.j.de tempor.
12 ordinand.in sexto.† Itaque episcopus primam conferre potest tonsuram,siue in episcopatu,siue extrà: cùm collatio tonsuræ sit voluntariæ iurisdictionis:ergo suos subditos vbique non alienæ diœcesis viros ordinare potest,teste Alber.in l.emancipari.ff.de adoptionib.Barba.in cap.
13 nouit,de officio lega.† etiam non petito consensu episcopi territorij,lecus in iurisdictione contentiosa:vt notatur in clemen.vna,per illum textum,de foro competen.

Episcopus primā tonsuram, & in episcopatu, & extra,suis subditis conferre potest.

Abbas & prior quibus,& quādo tonsurā conferant.

14 Interdum ab abbate prima confertur tonsura,si ipse benedictus sit & presbyter:sed monachis tantùm & conuersis monasteriorum suorū, & qui ad illa conuolauerint,& in quos ecclesiasticam,& quasi episcopalem obtinent iurisdictionem : alios autem ordinare non possunt,nisi id eis competat ex pleno sedis Apostolicæ priuilegio.cap.abbates,in fi. de priuileg.libro sexto.Glossa in cap.primo,de tempor.ordinan.eodem libro:cap.cùm contingat,de ętate & qualita.vbi Doctores:capitu.quoniam,lxix.distinctio.cap.cùm inter,de re iudic.

15 Et alij,quàm religiosi,promoti ab abbatibus debent ostendere abbatis priuilegium, super quo fundant intentionem suam.l. actor,C.de probationibus. aliâs non proderit eis tonsura ab abbatibus concessa: Parisius in consilio centesimo vigesimoquinto, An collatio,in quarto volumine.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Interdum à prioribus etiam hæc prima tonſura confertur:doct.in d. 16
c.abbates.Id tamen ex priuilegio,& ſicut abbates,de quibus ſuprà dictũ
extitit:& hæc tonſura vocatur aliquando corona:c.fi.de cler.coniugat.
cle.ij.vbi gl.de vit.& ho.cler.& vulgus Occitanorũ iſtic vocat,& inter-
dum vocatur clerica:cap.Pſalmiſta,xxiij.diſtin.vbi Præpoſit.hoc ſcribit:
quia per eam fit clericus is,qui ea honeſtatur.

Item conſideratur habilitas reſpectu recipientis,ſed quæ in recipien- 17
tibus habilitas requiratur?Reſpon.ſi ab abbatibus & prioribus confera-
tur,requiritur quòd ſuis monachis,non alienis conferatur:c.abbates,de
priuileg.& in ſuo monaſterio:c.quoniam,lxix.diſtin.& poſt profeſsionẽ,
quia is poſſet poſteà exire,& fraus fieri,quæ præcauenda eſt:ca.j.de ſer.
non or.Doct.in c.religioſo,de ſen.excom.lib.vj.†valeret tamen,ſi intra 18
annum profeſſionis eſſet collata,licet is dimitteret illam religionẽ,quia
non annullatur id,quod iure factum fuit:per reg.iuris factum legitimè,
de regul.iur.libro vj.

Tonſura conferri poteſt originarijs, & habentibus beneficium perpetuum, & domicilium.

Si verò epiſcopus conferat tonſuram,requiritur quòd hi quibus con 19
fert,orti ſint in ſuo epiſcopatu,vel ibi habeant domicilium,vel benefi-
ciũ,niſi habeant literas dimiſſorias:cap.cùm nullus,de tempo.ord.in vj.

Beneficium dico perpetuum,ideo nõ poſſent promoueri collegiati, 20
ſeu burſarij,vbi obtinent ad tempus collegij locum : quia hoc non eſt
perpetuum.idem ſi haberet fructus præbendæ ad docendum pueros:
c.quia nonnulli,de magiſt.vbi Hoſt.†Ideo habentes beneficiũ in com- 21
mendam per ſex menſes,non poſſunt ratione illius beneficij promoue-
ri ab epiſcopo illius beneficij,quia non datum eſt eis perpetuò:c.nemo,
de elec.lib.vj.niſi in religioſis habentibus beneficia manualia:cle.vnica,
de ſup.neg.præl.quia pro perpetuis quo ad hoc habentur:l.ſufficit.ff.de
condi.indeb.gl.in c.ſi gratioſè,de reſcrip.† Poteſt etiam epiſcopus ton- 22
ſuram conferre monachis degẽtibus in monaſterijs ſui epiſcopatus,niſi
ſint exempti:quia tunc licentia Papæ requiritur:d.c.cùm nullus, §.fi.vbi
Peruſ.ſed alij firmant contrarium,quòd etiam exempti ordines ab epi-
ſcopo recipere poſſint:quod eſt valde fauorabile & tenendum.

Habẽtibus officiũ perpetuum tonſura confertur,non autẽ famulus.

Bene tamen poterit tonſuram concedere epiſcopus conſiliarijs,& 23
alijs habentibus officium perpetuum in diœceſi:vel quaſi perpetuum,
quia ibi cenſentur habere domiciliũ:Bar.& alij in l.j.ff.ad munic.†Non 24
poſſet tamen epiſcopus cõferre tonſuram,vel ordines alicui famulo ſuo
alienæ diœceſis,ratione familiaritatis:& quia non cenſentur ibi habere
domicilium,famulus vbi ſeruit,ſecundum Domin.& Philip.in d.c.cùm
nullus:niſi haberet aliquod beneficium,vel domicilium ibidem:requi-
ritur etiam quòd hic ſit bonis moribus præditus:d.c.cùm in cunctis,de
electio.& l.ſcire,in fi.ff.de tutor.& cura.dat.ab his.

Illiteratus non poteſt promoueri.

Item illiteratus ordinari non poteſt:c.præcipimus,xxxiiij.diſt.& c.il- 25
literatos,xxxvj.diſt.in c.fi.de tempo.ordi.lib.vi.& in auth.de ſanctiſ.epiſ.
col.ix.quia literis carens ſacris non poteſt eſſe aptus officijs: d.c.illitera-
tos.& epiſcopus,qui neſciebat Donatũ,fuit priuatus:c.fi.de ęta.& quali.

Ego

Ego ſcio quoſdam eo ſolo poſſe deponi,qui tantùm ſciunt legere,& 26
ſcribere Gallicum ſermonem,ſed non Latinum:tamẽ per eorum aſtutiã
neſcio quo fato in animarũ illorum fortè perniciem acquiſiêrunt epiſco
patus,abbatias,& alia multa beneficia:& coqui,latomi,et armigeri,ubi-
cines,& fortè infideles in hoc regno noſtra memoria,non dicam vnam,
verùm plures ſibi vſurpant abbatias : ſed quis eſt mortalium , qui hanc
non videat inſignẽ pernicie, & Eccleſias breui deſtrui, ac labefactari ab
his,ſi diu ſic regantur?dicã cum Pſalte egregio, *Benefac domine bonis &*
27 *rectis corde.*†Quod eſt verũ,ſi omnino eſſent illiterati, promouẽdi non
ſunt,ſed ſi ſcirent legere,poſſent habere primam tonſuram:Dominic.&
Philip.in d.c.præcipimus,iuncta glo.xxxiiij.diſt.quia tonſura eſt gradus
primæuus,quæ ſolet iuuenibus conferri,de quibus ſpes eſt,vt ſtudeant,
28 & doctiores fiant:cap.fi.de tempo.ordi.lib.vj. † Nec poterit diſpenſare
epiſcopus,vt illiteratus omnino tonſuram ſuſcipiat , teſte Innoc.in cap.
cùm dilectus,de temp.ord.Philip.in d.c.fi.Bernard.de Luco in præct.cri.
29 in ver.illiterati.† quod intelligerem verum in viris iam ætate ingraue-
ſcentibus, ſed in iuuene ſeptem annorum poteſt epiſcopus cum modi-
ca ſcientia iſti iuueni primam conferre tonſuram,habita ætatis ratione,
quæ oſtendit illum magnam callere non poſſe ſcientiam in illa ętate,&
ſub ſpe futuri ſtudij illum promouere: ſicut quandoque doctores con-
ferunt gradum baccalaureatus primæuum iuuenibus acrimonia inge-
nij præditis,licèt parum ſtuduerint in iure:quia ſpem habent,vt ad ma-
iora prouehi debeant,poſtquàm bono præditi ſunt ingenio.

Epiſcopus non diſpenſat ſuper ſcientia.

30 Forma conferendi primam tonſuram ponitur in pontificali, in prin.
eam nõ pono:nam poſtquàm aliquis eſt clericali inſignitus charactere,
præſumitur quòd forma fuerit ſeruata & alia neceſſaria : vt docet in ſi-
mili Panor.in c.niſi,de præb.& forma intrinſeca præſumitur:l.ſciendum,
31 ff.de ver.obli.c.ſi fortè,de elect.lib.vj.†Et in concilio Toleta.xj.fuit ſta-
tutum,vt antequàm clericus crearetur,caueret ſcriptura propria, vt fidẽ
catholicam ſyncera cordis deuotione teneret,iuſtè ac piè viueret:in ca.
quanquàm,xxiij.diſtinct.quod tamen hodie non ſeruatur.

Clericus in ordinatione promittere debet, quòd fidem catholicam tenebit.

32 Aduertendum eſt,quòd interdum confertur tonſura, & alij ordines
à ſuo epiſcopo,& quandoq; ab alieno,ſi concedatur à ſuo epiſcopo, qui
dicitur ratione originis,domicilij vel beneficij:c.cùm nullus,de tempo.
ordi.in vj.opus eſt, vt ipſe concedat literas probatorias , & authenticas:
verùm quia in eis ſæpiùs erratum vidi,ob id ſic concipi ſolent.

Forma literarum tonſuræ,& in his requiſita.

1 IOANNES MISERATIO-
ne diuina,ac ſanctæ ſedis Apoſtolicæ gra
tia, N.Epiſcopus notum facimus vniuer-
ſis,quòd nos anno & die infrà ſcriptis,&

Universidad de Deusto
Biblioteca

in Ecclesia parrochiali de Lesato nostræ diœcesis officium visitationis exercendo,dilecto nobis in Christo Petro Robin,filio Petri Robin,& Ioanne coniugum dicti loci de Lesato nostræ diœcesis oriũdo, in & de legitimo matrimonio procreato(prout fidedignorum testimonio nobis facta fides extitit) ætatéque literatura, & aliâs idoneo comperto tonsuram contulimus clericalem,militiæ clericali adscribẽdo eundem actum,vbi suprà sub sigillo nostro magno rotundo,die xx.Augu.anno incarnationis Domini millesimo quadragesimoprimo,testibus Ioanne Rotelino, & Gaspare Rito ad hoc vocatis. P. Rochet Secret.

Dispẽsatio episcopi cũ bastardis ad tonsurã & ad beneficium simplex.

SI AVTEM Episcopus tonsuram conferat bastardo, solet addi dispensatio sic:& cum eodẽ super defectu natalium,quem patitur de presbytero genitus & soluta:vt etiam ad minores ordines promoueri,& beneficium ecclesiasticum,cui cura non immineat animarum si sibi canonicè conferatur, recipere & retinere,liberè & licitè possit, valeat huiusmodi defectu, non obstante eisdem autorite & tenore, dispensauimus & dispensamus.In cuius &c.Et ista dispensatio elicitur ex c.j.de fil. presb.libr.vj.de qua scribam in tracta. dispensa. super defectu natal. inferiùs in secunda parte. 2

Requisita in literis tõ suræ.

Notanda sunt in his literis tonsuræ requisita.Primò requiritur nomẽ episcopi.Ioannes &c.nec solet cognomen addi,quia ex nomine satis est certus:ideo non debet ampliùs demonstrari,vt habetur in l.j.ff.de dote prælega.& notoria demonstratione non indigent:l.emptorẽ,ff.de actio. emp.& si sola nominis commemoratio quicquam ambiguitatis non pariat,non fit alia expressio,per tex.in l.hac cõsultissima,C.qui testament. fac.possunt:vbi glossf.nisi nomen & cognomen esset de forma,vt docet Alex.consi.xxvij.viso,in vj.vol.& Albert.in tracta.statu.in verb. instrumentum primo. 3

Episcopatũ debet recognoscere quis à Deo & à sede Apostolica habere.

Etiam in his literis solet describi miseratione diuina, & sanctæ sedis Apostolicæ gratia,vt etiam à sancta sede recognoscat se episcopatum habere,e.ego N. de iureiurando, alioqui priuari posset episcopatu, si nolleret recognoscere sedem Apostolicam:vt scripsi in artic.ij.tract.vt benefi.ante vacatio.in consti.Reg.vbi scripsi illos Principes,qui neminem nisi solum Deum in temporalibus recognoscunt,hac phrasi vti solere, gratia Dei seu diuina gratia,seu clementia:alios verò non maximè episcopos nisi sapiant hæresim, volentes Papam sua dignitate priuare: & tunc 4

tunc Papa debet eos episcopatu statim priuare,quia sic indignos se reddiderunt:& ego vidi quemdam episcopum, qui nolebat hanc adijcere clausulam:ideo præsumendum erat contra eum, & exitus acta probauit,&c.

5 Secundò,exprimi debet nomẽ episcopatus,videlicet Paris.episcopus vel alius, & hoc solet certum episcopum facere, vt cognoscamus, an quis à suo episcopo sit tonsuratus:vt docet per c.j.& per totum de tempor.ordinand.libr.vj.

6 Tertiò,debet exprimi in his literis annus & dies datæ tonsuræ: alioqui instrumentum sine anno & die nõ valet:l.generali, C.de tab.lib.x.

7 Quartò,locus in quo est concessa tonsura exprimi debet: glossf. vlti. in extrauagant.execrabilis.Ioann.xxij.& Speculat.in tit.de instrument. edition.§.j.imò quidam locum loci ponunt, sic datum Paris. in templo nostræ Dominæ, vel in aula episcopali:& prodest ad euitandam fallitatem,sed non est necessarium:vt testatur Ioan.de grassis,in tract.de substantia procura.in verbo actum in ciuitate: sed ego in his maximè vidi conscribi locum loci,de Lesato. *Locus concessæ tonsuræ exprimendus.*

8 Quintò,exprimi debet nomen & cognomen eius,cui data est tonsura,ad euitandum dubia & æquiuocationes de alio:l.ad recognoscendos,C.de inge.& manu.l.hac consultissima,C.qui test.fac.posi. *Nomen & cognomẽ recipientis tõsuram eiusque patris est exprimendum.*

9 Sextò,nomen & cognomen patris ordinandi,& nomen matris, ex quibus progenitus est is,qui tonsuram suscepit,vt sciatur an sit filius legitimus,& ex quo ortus sit,& si pater mortuus sit, dicetur filius quondam talis,l.eius,ff.si cert.petat.vbi glossf.& Dec.

10 Septimò,debet exprimi locus,in quo illi,qui suscipiunt tonsuram dicunt,vt dignoscatur, an episcopus potestatem habuerit dãdi tonsuram illis:& solet dici loci talis de Balianicis nostræ diœcesis vel à Lesato:quia nullus potest ordinare clericum alterius diœce.c.j.& per totum,de tempor.ordinan.libr.vj.

11 Octauò,debet fieri mentio,quòd is,qui tonsuram suscepit,natus est de legitimo matrimonio,& sic episcopus,vel ab eo delegatus,antequàm conferat tonsuram,debet duos saltem audire testes de hoc,& posteà in literis attestari: alioqui non valebit tonsura collata bastardo,licèt episco- 12 pus possit secum dispensare,etiam ad minores: † sed non censetur dispensatum,si hoc non fuerit expressum,vel si episcopus nesciat defectũ: c.vno,vbi Glossa & Doctores de ætate & qualitate,libro vj.capitu. primo,de filijs presbyt.Ibidem ideo superiùs scripsi dispensationem,quando episcopus confert tonsuram illegitimo. *Natus an sit tonsuratus ex legitimo matrimonio, literæ testari debent.*

13 Nonò,debet fieri mentio ætatis legitimæ, videlicet quòd tonsura- tus inuentus est in ætate legitima, ergo super hoc debet sisci epi- scopus à testibus & parentibus, quibus etiam cum alijs in hoc credi- 14 tur.l.de ætate,ff.de minor.vbi Bartolus: † quia infanti non debet conferri tonsuram,nisi religionem intraret:c.finali, de tempo.ordinand. li- 15 bro vj. † & licèt fiat mentio testium,tamen creditur his literis,tam su- *Literæ tonsuræ ætatẽ & sententiã attestãtur, quibus creditur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

per ætate,quàm ſuper matrimonio,per c.poſt ceſſionem,de probat.niſi quis vellet probare contrarium.

Decimò,de literatura promouendi etiam ſolet fieri mentio in his literis,quòd eſt inuentus idoneus in literatura, per c.cùm in cunctis,de electionibus. Nam illiterato conferri etiam tonſura non debet,d.c.fina li,ibi illiterato:nec dicitur illiteratus,ſi legere ſciat, vt ſuperiùs ſcripſi: & in hoc etiam creditur in his literis,niſi quis eas falſas probare vellet, ſuper quibus eſt priùs cogitandum. 16

Vndecimò,debet teſtari ſe dediſſe ei tonſuram clericalem, eum adſcribendo militiæ clericali quod poteſt:vt plenè ſcripſi,in fine concord. Franciæ contra Petrum de Ferrarijs contrarium dicentem:quia ea quę ſpiritu Dei aguntur,non ſunt ſub lege: vt docet diuus Paulus ad Galatas quinto. 17

Teſtes in tõſura neceſſarij.

Duodecimò,debent in fine literarum duo ſaltem teſtes inſcribi:vt in ore duorum vel trium ſtet omne verbum,c.licet vniuerſis,de teſtibus, c.relatum, de teſtament. licèt literis quoad hoc epiſcopi ſigillo ſignatis crederetur:c.poſt ceſſionem,de probat.ſed ſtylus eſt ſeruandus. 18

Data, ſigillum & ſecretarij ſignum in tõſura eſſe debent.

Decimotertiò,datam literarum apponi neceſſe eſt, & quo die hæc geſta ſunt,vt plenè ſcribit Ioannes Andreas in fine libri ſexti, & ego in forma mandat.in fine in concordatis,& iſtæ literę ſic confectæ faciunt fidem:ideo ſi iſta non ſint in literis tonſuræ,impugnari ſolent. 19

Decimoquartò,atteſtatur epiſcopus literas ſub ſigillo ſuo eſſe confectas:nam ſigillum epiſcopi in literis apponi debet, & poſteà probant literæ,interuenientibus alijs neceſſarijs:d.c.poſt ceſſionem: vbi Doctor. de probationibus;& debet dicere an ſit ſigillum rotundum,vel lõgum, magnum vel paruum:vt Docto.notant,in c.ſignificauit, de appellatio. & in c.inter dilectos,de fid.inſtrum. 20

Decimoquintò,epiſcopi ſecretarius ſubſcribit ſe in fine illis literis,de mandato epiſcopi,id ſe feciſſe atteſtans,vt in l.hac cõſultiſſima,C.de teſtam.ibi,finem autem teſtamenti ſubſcriptiones. Multa ſuper hoc ſcripſi in tract.nomin.q decima.hoc procedit, niſi epiſcopus ſe ſubſcribat: quia tunc alia non requiritur ſubſcriptio,cùm maior ſit epiſcopi authoritas,quàm ſecretarij eius. 21

Tonſura literis probanda.

Et ſic patet tonſuram literis probari debere, cùm de ea fiant: vt hîc per text.in l.ſi qua per calumniam, C.de epiſcopis & cleric. vbi Iacob. Butrig.& Pet.de Vergnia,in additio.ad eum:& Guido Papæ quæſtione ccccclxxxij.reperitur tex.in c.legum,ij.quæſtio.j.Ibi,ordinatus à ſuis ordinatoribus literas accipere iubetur,Chaſſa.in conſue.Burgund.in titu. *des iuſtices*, §.vj.glo.*ſont creues*.nu.12. 22

Teſtibus vno vel pluribus quando tonſura probetur.

Quod non procedit,ſi dicatur ſcripturam eſſe amiſſam,quia tũc per teſtes probari poterit,per l.teſtium,in fi ff.de teſti.Iaſ.in repetitione l. ad monendi, col.lxvij.nume.186.ff.de iureiurand.& in l.hac conſultiſſima, C.de teſtã. Guid.Papæ in deciſion.ccccclxxiiij.de materia,facit l.ſolennibus,C.de fid.inſtr. 23

Imò

Imò etiam probari poſſet tonſura per vnum teſtem:Bald.& Felinus, in c.licet vniuerſis,in fin.de teſtib.quod limitaui quando ex hoc fieret magnum alteri præiudicium,vt pote,ſi litigarem ſuper beneficio: nam eo caſu ſaltem per duos teſtes probatio fiet,per dictam l.teſtium: ſecus quo ad hoc vt iudex eccleſiaſticus cognoſcat.c.ſi iudex,de ſentent. excommu.libr.vj.Petr.Gerard.ſingul. xlix. nota regulam, quia hoc caſu res eſt parui momenti:vel niſi probaretur, quòd obſtante impedimento ſcriptura fieri non potuit teſte Nicola.mili,in verbo probatio capel- 24
la:† & tunc poſſet hoc probari per teſtes,c.ij & iij.de cleri.peregrinan. nec ſufficeret probare ſe eſſe in poſſeſſione clericatus per teſtes quo ad beneficia obtinere,non niſi probaret ſe clericum:vt docent Ioan.And. Archid.& alij in c.ſi iudex,de ſentent.excommunic.Gemin. conſil.xcj. præmitto,col.j.Probus in c.ij.de tempor.ordi.libr.vj.& Boër.in deciſio. Burdegal.q.clxxj.ſi ſuper,col.pen.vbi dicit repellendum quem in beneficialibus,niſi probet ſe clericum,ſicut canonicus vel beneficiatus probat ſe canonicè inſtitutum. Archidiac.in c.ordinarij,in verb.exhibere, de offic.ordi.libr.vj. 25

Et ſic in beneficialibus dicerem non poſſe probari tonſuram,niſi per ſcripturam,ſi non probetur eius amiſſio: vel quòd non ſit facta ſcriptura ratione impedimenti,ſed in alijs caſibus,vbi non eſt magnum præiudicium,vt in peregrinante,de quo dubitatur,an ſit clericus vel ſacerdos tunc,& per inſtrumenta,& per teſtes probatio fiet, c.ij. & iij.de cleric. peregri.alioqui infinitæ fierent in his beneficijs fraudes,& multę falſitates committerentur,quibus eſt obuiandum:& hoc dicerem eſſe tam de iure canonico, quàm ciuili, licèt hoc dicant de iure canonico probari poſſe per teſtes,ſed non de iure ciuili. 26

Ordines literis probãtur.

Imò non ſolùm oportet probare tonſuram literis, ſed etiam quoſlibet alios ordines. Antonius in capitulo primo, de clericis peregrinan. quem refert Felin.in c.ſuper his,col. ix.numero 18. in vltima concluſione,de accu.quia vna res non debet diuerſo iure cenſeri:l.eum,ff.de vſucapionibus. 27

Literas ſacerdotij an ſufficiat oſtendere.

Nec ſufficeret oſtendere literas ſacerdotij,niſi alias etiam literas ordinum oſtenderet,quia per ſaltum poſſet eſſe promotus:c.j.de cleric. per ſaltum promoto: alioqui fruſtra fieret ſcriptura de quolibet ordine, ſi per ipſam non eſſet probandum,niſi eſſet integritas ordinantis. Pan. in c.niſi,de pręb.& diuturnitas temporis eo caſu literas preſbyteratus oſtẽdere ſufficeret.Panor.in c.fraternitatis,de cleric.non reſiden.Feli. in d.c. ſuper his,& conſil.ij.excellens doctor,&c.numer. vigeſimonono & trigeſimoſecundo. 28

Clericus nõ deferens tõſuram peccat.

† Etiam requiritur,quòd clericus deferat tonſuram ad modum ſphęræ in capite,aliàs peccat:quia venit contra præceptum: c.cauete, xxiij. diſt.vbi præpoſ.Mediola.hoc aſſerit:debet etiam teſtes deferre decentes c.clerici,ibidem,& in clem.vlti.de vita & honeſta. cleric. Boër.in deciſ. Burdegalen.quæſtione lxix.ſuper quæſtione. 29

Universidad de Deusto
Biblioteca

De literis dimiſſorijs.

INTERDVM tonſura à non ſuo confertur epiſcopo iure,vt pote quando ordinandus habet à ſuo epiſcopo literas dimiſſorias,per quas epiſcopus ſubdito concedit,eúmque dimittit epiſcopo alieno ordinādum. † Et aliquando iſtæ literæ ſunt ſpeciales,vt poſſit à tali epiſcopo ordinari, & tunc ab alio ordinatus nō iuuabitur ordinibus ſibi collatis: quia non habet ad hoc conceſſionem:nam poſtquàm eſt conceſſum de vno, de alio eſt prohibitum:l.cùm prætor,ff.de iudic.c.nonne,de præſumpt. 1 2

Epiſcopus excōmunicatus vel hæreticus ordines conferre nō potest.

Aliquando literæ ſunt generales,vt quis poſſit ordinari à quocunq; antiſtite,gratiam & communionem ſedis Apoſtolicæ habente, vt in c. penul.de præſcrip.vnde ſi epiſcopus fuerit excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus vel hæreticus, ſchiſmaticus,non poterit tonſuram vel alios ordines conferre,nec proderunt ordinato:c.quod ſedem,de offic.ordin. vbi gloſſ.alia iura adducit,etiam quia ad illum non eſt dimiſſus hic ordinatus:ergo ſine literis dimiſſorijs eſſe cenſetur. 3

Vel etiam ſunt generales ad quoſcunque ordines,vt omnes ordines à tali epiſcopo,vel à quocunque antiſtite ſumere poſſit:nam & quādoque aliquis ſumit tonſuram,vel alios ordines ab alieno epiſcopo in diœceſi,tamen ordinati:interdum extra diœceſim,de quo inferiùs dicetur: & ego ſcripſi in tract.nomi.q.xiiij.nu.42. 4

Cautela vt tonſura ab alieno epiſcopo collata proſit.

Vnde ſi quis à non ſuo epiſcopo tonſuram ſumpſerit,ſine dimiſſorijs cautela eſt,vt impetret literas perinde valere à Papa,vt illa tonſura perinde valeat,ac ſi data & cōceſſa à ſuo fuiſſet epiſcopo:& hoc antequàm alios ſumat ordines,& antequàm eidem conferatur beneficium:& hoc à Papa non à pœnitentiarijs,qui ſuper hoc diſpenſare non poſſunt:c. j. in fi.de temp.ordinā.in vj.quia ſi initium debile ſit,ſuperędificari valide non poteſt:c.principatus,j.quæſtione j.l.egi,ff.de except.rei iud. 5

Dimiſſorias quis cōcedere poſſit.

Nunc videndum eſt,quia de dimiſſorijs agitur,à quo hæ literæ dimiſſoriæ concedi valeant?reſpon.ab epiſcopo originis,dūmodò ſit electus & confirmatus,licet non cōſecratus:c.cùm nullus,de temp.or.in vj.vbi dicit etiā concedi ab epiſcopo domicilij & beneficij,& à vicario generali epiſcopi,ac à capitulo ſede vacante.Ibidē Peruſ.in c.fi.in fi.eo.tit.Inferiores ergo has literas cōcedere non poſſunt:d.c.cùm nullus, niſi hoc facerēt ex legitima conſuetudine:gl.& Doct.ib',& Aufre.in deci.ccccl. 6

Archiepiſcopus dimiſſorias vel ordines qui bus cōcedere poßit.

Imò ſuperior,ſcilicet Archiepiſcopus iure Metropolitano ſubditos ſuffraganeorū tonſurā,vel ordines ſeu dimiſſorias cōcedere non poteſt: Peru.& alij in d.c.nullus. † Papa tamē iure ſuo has cōcedere Chriſtianis omnibus poteſt:c.j.de temp.ord.lib.vj.ibi niſi à nobis ſpecialem licentiam habeāt,quia eſt generalis epiſcopus totius mundi:c. fraternitatem, lxxj.diſt.& c.cuncta,per mundum,ix.q.iij.in eo tamen quod cōtulit beneficium alicui vel epiſcopatum,non reſeruat ſibi ordines, ſaltem de conſuetudine Franciæ,quicquid dicant doct.in d.c.cùm nullus. 7 8

Formula

Formula dimiſſoriarum literarum.

1 VIDEAMVS quæ debeant hæ literæ dimiſſoriæ continere. reſpon.Primò nomen concedentis,vt dixi in tonſura,& cognomen illius,cui cōceduntur,& permiſſio,quæ ſic ſolet cōſcribi.

IOANNES &c. Petr.&c.vt à quocunque D. Antiſtite ritè & canonicè promoto gratiam & cōmunionem ſanctæ ſedis Apoſt.obtin. quē propter hoc adire malueris,primā tonſuram accipere,& ad accollitat. cæterosq; minores etiam ſubdiaconat.diaconat.& presbyterat.ſacros ord.ſtatutis à iure tēporibus valeas promoueri,eidem domino Antiſtiti cōferendi,tibiq; ab eodem recipiendi,extra tamen ciuitatem & diœceſim noſtras tenore præſentium concedimus, & impartimur facultatem.datum,&c.

2 PRIMO cōcedit epiſcopus,vt ab Antiſtite ritè promoto,ergo ſi nō fuerit promotus ſecūdū iura canonica vel nullo modo non eſt epiſcopus:vnde nō pōt ordines cōferre,nec alia facere,quæ ad epiſcopū pertinēt,etiā conſuetudine dictāte:que reprobatur,in c.quāto,de cōſtit.

Nominatus à rege dimiſſorias non cōcedit nec ordines.

3 Vnde ſi fuerit quis à Rege nominatus epiſcopus,& non fuerit ei à Papa prouiſum,non poteſt dici epiſcopus:c.quod ſicut,de election.Ideo literas dimiſſorias concedere non poteſt,nec alia quæ ad epiſcopum pertinēt exercere:quod ſi fecerit,intruſus eſt,vel ſi fructus receperit,etiam ex nominantis permiſſione,quæ non poteſt iuri canonico derogare iure priuatus & inhabilis eſt.c.auaritiæ,de elect.lib.vj.ideo non valebit poſteà prouiſio Papæ illi facta,niſi faciat mentionem,quòd fructus in vim ſolius nominationis receperit,& alios actus fecerit,vt inferiùs abundantiùs dicetur: † non tenebitur tamen ordinatus probare epiſcopum fuiſſe ritè ordinatum:quia præſumitur,quòd fuerit ritè ordinatus,ſed qui allegaret illum non fuiſſe ritè ordinatum,hoc probare debet: quia is qui dicit,probat:l.ei qui.ff.de probat.

Nominatus à rege fructus recipiens eſt intruſus.

4

5 Dicit etiam ſacros ordines,quia concedendo recipi minores, vel ordines tantùm non intelligeretur concedere de maioribus:c.j.de tempo. ord.ideo oportet & ſacros exprimere,vt in literis dimiſſorijs exprimi eſt ſolitum,ibi,etiā ſubdiaconatus, &c.nam cui conceditur minus, nō conceditur maius per reg.iur.ecōtrario,& quidā ſolēt etiā inſcribere promoueri valeas,ſub tit.talis Eccle.ne poſteà ei epiſcopus prouidere teneatur:

Sacri ordines in dimiſſorijs exprimendi.

6 c.epiſcopus,de prēb. † Poſteà ſubiungitur in literis dimiſſorijs ſtatutis temporibus,quia maiores ordines certis temporibus & præſtitutis con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ferri debent:capit.primo,de tempor.ordi.nec valet consuetudo in contrarium,c.ij.ibidem. Alia dicam inferiùs in literis de non promouendo: sunt tamen quidam adijcientes clausulam, dummodò ætatis & literaturæ sufficientis,aliasque idoneus repertus fuerit : & tunc promouens tenetur illum examinare,& aliàs de sufficientia inquirere:c.si episcopus, de præb.in vj.vbi Doc.

Tōsura quolibet tempore conceditur.

Prima verò tonsura quolibet tempore & die conferri potest, quia in 7
ea tempus non exponitur.Hostien.in c.penul.de temp.ord.& hoc seruatur de consuetudine,teste Ægidio de Bella mera,in c.iij.q.iij.ibidem.

Item datur potestas episcopo alieno,tonsuram & ordines conferendi,eo:quia illi est à iure sublata propter iniuriam, quam facit episcopo, 8
cuius subditum ordinat:c.j.& c.cùm nullus,de tempor.ordin. libr. vj.& per rationes superiùs adductas.

Datur etiam subdito facultas recipiendi,quia etiam à iure ei prohibi 9
tum erat recipere,& ista sunt correlatiua:quia postquàm episcopus alienus non potest dare:ergo non subditus non potest recipere,& quod in vno correlatiuorum statuitur,& in reliquo locum habet: l.j. & ij. C. de cupres.lib.xj.sufficit tamen dare licentiam recipiendi:nam eo ipso ratione annexionis videtur & data facultas conferendi: tex.in c.ij.de tempo. ordi.lib.vj.vbi Perusin iij.no.

Et sic vbicunque iura prohibent aliquid fieri in fauorem certæ per- 10
sonæ,de consensu illius personæ hoc fieri poterit,vt hîc : & sic tonsura data ab alieno episcopo,de voluntate sui episcopi valet, & sine voluntate & licentia non,per c.j.& per totum,de temp.ord.in vj.

Dimissoriæ tonsurā,& ordines præcedere debent,nec valebit ratihabitio.

Ex quo patet,quòd dimissoriæ præcedere debent tonsuram & ordi- 11
num collationem:ideo non valet ratihabitio episcopi,nec ipse hoc ratum habere potest,sed tātùm Papa per literas perinde valere hoc approbare potest:quia ratum quis habere non potest , quod suo nomine gestum non est,per regulam ratum,de regul.iur.libr. vj.& c.cùm quis, de senten.excom.eodem lib.

Quod probatur,quia per canones sine dimissorijs irrita est ordina- 12
tio:c.j.& c.si quis.lxxj.dist.ergo posteà rata haberi nō potest:quod enim in initio vitiosum est,nō potest cōualescere:l.quod in initio,ff.de reg.iur. quicquid dicat gl.in d.c.j.lxxj.dist.& Probus in d.c.j.de temp.ord. li.vj. dicens prohibitionem non inueniri iure factam:tamen vides contrariū: & tex.in c.j.in ix.q.ij.dicit,nec ordinatio rata erit , nec vires vllas habebit:sic consuluit Petr.Paris.cons.cxxxvj.Stante defectu, col.j.vol.iiij.

Ratio est,quia per hoc pax inter episcopos seruatur,tollitur discor- 13
dia quæ nasceretur ex ordinatione alterius: c.illud,& c.priuatus, lxxj. dist.& sic tonsura non prodest,tam ratione prohibitionis iuris quàm etiam annullantis,etiam quia excommunicati & indigni se faciunt communiter in aliena patria promoueri:c.primo,de temp.ordi.libr.vj. nempe infames loca suæ nationis fugere consueuerunt:c.cùm deputati , de iudi.iuncta glos.c.duæ,xix.q.ij.

Nec

14 Nec obstat c.Salonitanæ,lxiij.distinct.quia ibi non probatur , quod per ratihabitionem episcopi confirmetur ordinatio:sed ibi episcopus relaxat ex corde iniuriam,quam ordinatus sibi fecerat. probatur ibi. ego autem præceptioni pietatis eorum obediens, eidem maximo , qui me nesciente ordinatus est,hoc quod in ordinatione sua me , vel responsalem meum prætermittere præsumpsit , ita ex corde relaxaui , ac si me authore fuerit ordinatus.

15 Nec obest,quòd iura loquuntur de episcopo ordinante clericum,secus si laicum:quia ille,qui est clericus,est effectus episcopi iurisdictionis episcopi:laicus verò stat sub temporali iurisdictione , & non habet episcopum: vt dicit Guido Papæ in decisio.ccccxxxxix.laicus , sed hallucinatur:nam omnes laici in diœcesi permanentes sunt sub iurisdictione spirituali episcopi,& sic habent episcopum:si non haberent episcopum, 16
essent acephali. † Et à quo confirmarentur?ac crisma reciperent?& alia spiritualia?Imò episcopus ordinando laicum alterius diœcesis plus delinquit,quàm ordinando clericum : quia subtrahit eum, & à iurisdictione temporali & spirituali, & à plebe eum vsurpat:capi. priuatus,lxxj.distin. sed ordinando clericum tantùm à iurisdictione eum spirituali subtrahere nititur:& sic non tantum est delictum : & maius est in fundamento delictum,quàm in alijs:quia vbi non stabit fundamentum,non poterit superædificari,nec alij sumi ordines:l.egi.ff.de exception. rei iudicat. c. cùm Paulus,j. quæstion.j. & idem in vtroque casu scribit sic de Monte Lauduno,in capitu.primo,de tempor.ordin.in vj.dum text. ibi dicit clericum.idem est,ait,si de laico faceret clericum,infrà,eod.capit. vltim.& idem dicit de Monte Lauduno,in d.capitul. cùm nullus,cùm sit eadem & maior ratio in ordinante laicum:vt dixi superiùs,& hoc probat Peru. & alij ibidem.

Laicus non habet episcopum hoc falsum.

17 Item in d.c.primatus,lxxj.dist.dicitur,quòd episcopus non debet laicum vsurpare de plebe aliena: ergo loquitur etiam in laico , licèt doct. contrarium asserant,etiam quia ius prohibet episcopo alienum ordinare,alienus est laicus,& sic prohibitus,& illa prohibitio actum nullum fa- 18
cit:l.non dubium, C.de legib. † tamen tempore suspensionis episcopi ordinantis poterit clericus ab alieno episcopo ordinari,secus in laico:c. ij.vbi Perus.in ij.no.de tempo.ordi.lib.vj.pœna tamen non habebit locum in ordinante laicum,vt dicunt doct.

Clerici absque dimissorijs quando ab alieno ordinari possint episcopo.

19 Ideo in vno casu clerici absque licentia proprij episcopi ordinari possunt ab alieno episcopo,si episcopus propriùs fuerit suspensus , eo quòd alienos ordinauerit,alienus suos ordinare poterit:c.ij.de tem.ord.lib.vj. sed ipsi ordinati tenebuntur probare episcopi suspensionem per declarationem Metropolitani:alioqui non crederetur ordinato,per c.cùm secundum leges,de hære. libr . vj. doct. in c.cùm in iure,de offic.delega. 20
† etiam in alio casu,quando episcopus habebat à Papa potestatē exercendi pontificalia in qualibet diœcesi,tunc ratione priuilegij valebit:sed retineas priuilegij exemplum si sapis:aliâs non credetur tibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et sic in hac materia casus sunt faciendi sequentes:primus est,quòd collatio tonsuræ facta ab alieno episcopo non prodest,siue collata fuerit in diœcesi ordinati, siue extrà, dummodo ab alieno episcopo sine consensu proprij episcopi,vt super conclusum fuit.

Tonsuratus ab alieno episcopo non est idoneus ad beneficium.

Vnde hîc promotus non erit habilis ad beneficia,sicut si nõ haberet 22
tonsuram:c.fi.de cleric.excom.minist.quia paria sunt nullam habere tõ
suram,& habere inutilem:nam quoties vitiosè cautum est,pro non cau
to habendum est:l.quoties,ff.qui satisda.cogan.

Ideo impetrans beneficium à Papa,& non exprimens se promotum 23
ab alieno episcopo,nulliter impetrat,& subreptitia est illius impetratio:
nam si Papa sciuisset istam tonsuram nullam,ei beneficium non contu
lisset,vel saltem non ita de leui:c.postulasti,in fin.de rescri.Oldra. consil.
ccxv.puncta,col.penult.nam hic suspensus est quo ad se,teste Ioan.An-
dre.in cap.quod transactionem,de tempo.ordinan.& dom.Gemi.in ca.
eos,illo titul.in vj.† Et suspensus quo ad se,est priuatus omni actu spiri- 24
tuali,tendente ad suspensi commodum:vt docet Anto.Butri.in d.c.fi.de
cleric.excom. ministr. ob id redditur inhabilis ad obtinenda beneficia:
c.cùm bonæ,de ætate & qualit.

Secundus casus ordinatus ab alieno episcopo de sui episcopi volun- 25
tate,ritè ordinatus censetur:c.j.& per totum, de tempor.ordinan.lib.vj.
vide Paris.in consil.cxxv.an collatio,in iiij.vol.

Quæ voluntas præsumitur in dubio propter ordinantis authorita- 26
tem:c.nisi,vbi Panor.no.j.de pręb.& Oldra.dic.consi.ccxv.nu.9.Guliel.
de Monte laudu.in c.ij.de tempo.ordi.lib.vj.

Causa in dimissorijs nõ assignatur.

Oportet tamen quòd promotus probet istam voluntatem per lite- 27
ras dimissorias patentes : c. j. ibi per eius episcopi patentes literas caus
sam rationabilem continentes,quare ipsum nolit aut nequeat ordinare,
eodem titul.† nota tamen quòd licet episcopus in literis dimissorijs te- 28
neatur assignare caussam,quare non ordinauit illum,quem alieno epi-
scopo dimittit,hodie tamen de consuetudine non vidi episcopos assi-
gnare vllam caussam,quam consuetudinem puto valere.

Rata nõ potest ordinatio haberi.

Tertius casus est, ordinatio sine consensu episcopi facta rata posteà 29
haberi non potest ab episcopo,quia non est suo nomine facta:cap.cùm
quis,de senten.excom.lib.vj.&non proderit ordinato ratihabitio episco
pi,siue expressa , siue tacita , sed in hoc Papæ requiritur confirmatio ,
quicquid dicat Philip.& alij in c.j.de tempo. ordinan.lib. vj. ideo literis
perinde valere vtendum erit.

Socius beneficiarij ordinari non potest.

Quartus casus est , quòd sicut episcopus beneficij potest ordinare 30
priorem suæ diœcesis,sic poterit ordinare ipsius socium,quãdiu manet
socius,& quòd iuris est de priore & de socio:hoc expresse decidit Ioan.
Andre.in regula cui licet,col.v.versi. secundo inducitur,de regul.iur.li.
vj.in mercuria.nam priuilegium personæ respicit familiam,authen. ha-
bita vbi scripsi,C.ne filius pro patre,c.licet,de priuileg.libr. vj. scripsi in
scholastico priuileg.

Sic

31 Sic licet cum vno socio dicere horas,c.quod in te,de pœnit.& remis
sio.cle.fin.de celebra.missa.facit l.si communem,ff.quemadmodum ser
32 uitut.amittant.† Istam opinionem vix probarem,si non haberet socius
ille originem ibi,vel domiciliũ,vel non esset religiosus ibi:vt notat Pe-
33 rus.in d.c.cùm nullus,in vlt.no.†alioqui quilibet posset sic facere ordi-
nari aliquem,& posteà dicere esse suum socium,& sic auferretur pote-
stas alterius episcopi,quod non est permittendum.

Voluntas episcopi pro bare literis debetquoad dimissionẽ tonsuræ & ordinum.

34 Quintus casus est,quòd dimissoriæ literæ postquàm fieri debent:er-
go probatio debet fieri per scripturam:d.c.j.& ij.de tempor.ordi.lib. vj.
& c.extraneo,lxxj.dist.gl.in c.j.de censib.lib.vj.Alex.consi.cxvij.videre-
tur,in fi.in vij.vol.Feli.in c.super his,col.ix.nu.12.de accusa.& in summa,
lxxj.dist.& per totum.

35 Sextus casus probatio voluntatis seu licentiæ,quoad espiscopum cõ
ferentem tonsuram in aliena diœcesi probari debet per literas,testes,vel
alio legitimo modo:quia illa potestas non potest sibi cõcedi,nisi de vo-
luntate alterius espiscopi:ergo illius voluntas probari debet per ordina-
tum.Chassa.in consi.xx.nu.9.& seq.nam qui hoc dicit,probare debet:l.
36 ei qui,ff.de probat.† quod probatur,si in literis episcopi conferentis or
dines inscripta fuerit licentia episcopi,in cuius diœcesi celebrat ordines:
vel si episcopus,qui confert ordines,dixerit se hoc de licentia & manda
to episcopi feciſſe:quia non est verisimile,quòd hoc feciſſet,si episcopus
illius diœcesis non dediſſet licentiam:& quia tunc potuit hæc licentia
in actu ordinum interueniſſe.Card.in c.clericus,de testib.Feli.in c.sicut,
col.xij.de re iudic.nu.27.

37 Maximè hæc probatur licentia episcopi,si sigillo episcopi , in cuius
diœcesi ordines collati sunt,sigillatæ fuerint literæ tonsuræ & alię,quia
sigillum probat voluntatem:c.post cessionem,de probat.& is qui dice-
ret contrarium,haberet probare furatum esse sigillum,vel adulterium,
quod facilè probari non posset:c.tertio loco,de probat.

38 Et sic promotus in aliena diœcesi, oportet quòd habeat literas dimis-
sorias:promotus verò in sua diœcesi ab alieno espiscopo, oportet quòd
probet episcopum alienum habuisse voluntatem sui escopi,ad conferẽ-
dum primam tonsuram,& alios ordines,quod potest probari, vt supe-
riùs dixi,& alijs literis quæstionis, ac alijs legitimis modis.

Literæ dimissoriæ an morte cõcedentis expirent.

39 Literæ dimissorię concessæ an morte concedentis extinguãtur,quod
non videbatur:quia gratia perpetua esse debet:l.falso,C.de diuers. rescr.
& hæc videtur gratia,etiam quia capitulum sede vacante concedit : c.
cùm nullus,de tempo.ordin.lib.vj.

40 Contrarium videtur, quia mendatum seu voluntas alicuius morte
mandantis finitur:l.mandatum,C.manda.cap.si gratiosè,de rescript. lib.
vj.ista est voluntas concedentis,ergo est morte ipsius concedentis extin
cta:& sic post mortem concedentis non dicitur quis voluntatem habe
re episcopi,quia morte finita est:nam mors omnia soluit: §.deinceps , in
authen.de nupt.colla.iiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod eſt verum ſi non fuerit promotus, ſed ſi fuerit promotus ad 41
tonſuram,& minores ordines cum illius epiſcopi voluntate,licet poſteà
moriatur epiſcopus,poterit etiam ad alios promoueri ordines,ſi neſciue-
rit eundem eſſe mortuum, alioqui nouam voluntatem & dimiſſorias
cautius eſt habere quoad alios ordines: nam quoad ſuſcipiendos finita 42
eſt prima voluntas:cùm iſta diuidi poſſint, & quia inferretur iniuria no
uo epiſcopo,ſi hoc fieret ſine voluntate eius,per d.c.cùm nullus,& vlti.
de tempor.ordi. libro vj. & poſſet capitulum ex gratia omnibus conce-
dere etiam inhabilibus,quod eſſet graue epiſcopo hos inutiles poſteà
permittere in ſuo epiſcopatu celebrare.† Tamē ſtatuta facta à legato du 43
rant poſt mortem legati,vel poſt eius diſceſſum.c.fi.de offic.lega.Sic po-
teſt dici in conceſſis à capitulo ſed euocāte,&hoc docet expreſsè loan-
Gratia an per mortē epiſcopi expiret. nes Imol.in c.ij.in fi.ne ſede vacan. vnde tenendum eſt quod gratia iſta
per mortem Epiſcopi non expiret, quando ab eo eſt iure conceſſa: nec
etiam ſi conceſſa ſit à capitulo expirabit finita capituli poteſtate,quia ge
ſta à capitulo valida ſunt,& durant ſi rectè geſta ſunt.c.his quæ. de ma-
ior.& d.c.vno.illo titul.lib.vj.Ancha.in c.primo in fi. ne ſede vacan.Fe-
deric.de ſenis conſil.xvj.capitulum.

Poterit tamen epiſcopus reuocare ea, quæ nondum ſortita ſunt effe- 44
ctum argum.c.ſi qua de rebus.xij.quæſt.ij.Panor.in d.c.cùm olim.ver-
ſicul.ſeptimo de maior.quòd ſi non reuocauerit,poteſtas data remane-
bit,quod eſt valde notandum.

Sunt tamen quædam commendatitię literę,quæ dantur preſbytero 45
peregrinari volenti,vt ei liceat in aliena diœceſi celebrare,aliâs non po
terit.c.extraneo.&c.ſeq.lxxj.diſtinct.c.primo,de cleric.peregri.ſcripſi in
l.dimiſſorie.ff.de verbor.ſignific.& formam vide lxxiij.diſt.capit.primo
& ſequent.

Quot modis beneficia acquirantur.

Iuſtè & iniuſtè beneficia acquirantur.

IIS PRÆMISSIS adnotandum eſt. Quot modis 1
beneficia acquirere poſſimus?Reſpon.duobus modis,iu
ſtè & iniuſtè: iuſtè per titulum habilem & canonicum
de quo loquitur regul.j.de regul. iur.lib. vj. vbi benefi-
cium eccleſiaſticum ſine canonica inſtitutione obtine-
ri non poteſt,ergo cum canonica inſtitutione iuſtè obtinetur:iniuſtè ſi
ne canonica inſtitutione,& titulo legitimo. inſtitutionem verò hîc acci
pimus pro quacunque prouiſione,vt declarat Panor. & alij in c.autho-
ritate.ac in rub.de inſtit.poſt Din.& alios in d.regul.prima.

Igitur quicunque non habet canonicam prouiſionem, iniuſtè ac- 2
quirit,videlicet ſi per ſimoniam forte vſurparit, vt per totum titul. de
ſimon.de qua multa ſcripſi in titul.de election. derogat. in verb.ſimo-
niacis,in Concorda.& in addit.ad tract.de ſimo.Ioan. Naucleri, quem
modum ſciunt trapeſitę ſimoniacę hæreſis:vt docet text.in cap.j.xxiij.
diſtin

3 diſtinct. † vt ſi permutauit beneficium cum bonis, vel officijs tempo- *Reſignans beneficium fratri vxoris, quando ſimoniā cō mittat.*
ralibus ſimonia eſt:c.fi.de rerū permuta.Reſignans quippe beneficium
fratri vxoris,vt ille bonis patris renunciaret in fauorem reſignantis be-
neficium,vel vt maiorem conſequeretur dotem, committit ſimoniam.
doc.in c.nobis,& per totum,de ſimo.licèt frequenter fiat à malis,& per
ditis hominibus,ſed vxor ſic capta parum viuet,vel is qui ſic eam duxit:
& filij ſic progeniti quandoque patris iniquitatem,cùm Deus hoc vo-
luerit, portabunt.

4 Et ſic tribus potiſſimum modis hæc ſimonia contrahitur.primò à *Simonia tribus modis commititur.*
manu,vt ſi pecunia detur:vt ſuperiùs dixi,quando aliquid datur, vel ſuſ
cipitur,& dantem & accipientem pariter damnatio Simonis inuoluit.c.
quos conſtituerit.& c placuit,j.q.j.& per totum tit.de ſimo.nam benefi
cia eccleſiaſtica ſunt Dei dona, quia à Deo fidelibus,& à fidelibus Deo
donantur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, ideo gratis dari debent, c.
Saluator.& c.res eccleſię.j.q.iij.& ſimonia committitur,etiam ſi aliquod
temporale remittatur:vt in c.veniens.j.de teſtib.

5 Secundò à munere:munus enim ab obſequio eſt ſeruitus indebitè *Seruiens epiſcopo vt beneficium ab eo obtineat, ſimoniacus eſt.*
impenſa:vt ſi quis ſeruiat epiſcopo ſine ſtipendijs,vt ei pro ſeruitio con-
ferat beneficium,vel ſtipendia,quæ eidem famulo debebantur ab epi-
ſcopo,ipſe remittit,vt epiſcopus eidem prouideat,ſimonia eſt,cap. ſunt
nōnulli,j.quæſt.j.& hoc etiam eſt frequentiſſimum: quod vtinam eſſet
6 ignotum,& procul exularet ab epiſcopis:†non dico tamen quin epiſco
pus poſſit ſuo famulo conferre beneficium,ſi ſit idoneus moribus, æta-
te & ſcientia:vt dicitur in c.cùm in cunctis.de election. dummodo hoc
non fiat habita ſolùm ratione ſeruitij,ſtipendiorum,ſed meritorum: at
pauci illorum famuli beneficia ſic obtinerent hodie, ſed quidam præ-
lati ignari ignaros promouent,ac illis beneficia conferunt, doctos verò
relinquunt.

7 Tertiò munus à lingua dicitur fauor indebitè impenſus:vt ſi quis ro- *Rogans pro indigno vt beneficium obtineat ſimoniam cō mittit.*
get eſpiſcopum,vt conferat beneficium non digno ob conſanguinita-
tem,ſeu ſeruitium,vel quia ei notus eſt,ſimonia eſt: ſecus ſi quis roget
pro digno,& tunc is rogans mereretur:d.c.ſunt nonnulli.& c. tuam, de
ætate & qualita.ſcripſi in verbo ſimoniacis,in titul.de electionis deroga.
8 in Concord. † Simoniam etiam committit, qui ſolo ſanguinis ardore
motus confert beneficium conſanguineo,vt nunc ferè omnes prælati,
c.vno. §.omnibus.& ibi gl.in verbo carnalitatem.vt eccleſiaſtic.benefic.
quod eſt verum,ſi habita tantùm ratione ſanguinis conferat,ſecus ſi il-
le mereatur, ſicut extraneus:& tunc laudandus eſt conferens:c.nō ſatis,
lxxxvj.diſtinc.gl.in cap. j.de cohabita.cleric.& mulier.etiam ſcribit Gra
tianus in c.ſunt quidam,j.q.j.his verbis:Sunt quidam qui vel violentia,
vel fauore non permittunt eccleſias regulariter ordinari,hos etiam de-
creuimus vt ſacrilegos iudicandos:illæ itaq; preces reijciendę ſunt,quas
vel ipſe,qui promoueri cupit,vel amici eius fundunt,non ſpirituali ſed
carnali affectu, & quas non charitas interueniens, ſed ambitio ſuppli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cans extorquet,c.filium,in fi.prima quæſt.j.nec ſunt noſtri omnes prælati ab hoc ſacrilegij crimine exempti,qui ad preces mulierum, vel hæreticorum,ſeu aliorum beneficia ignaris ſine examine conferunt: veh illis,neſciunt nunc quid faciunt.

Simoniacus quomodo debeat ſibi prouidere.

Quartò ſimoniacus ſi velit animæ ſuæ prouidere, debet relinquere 9
beneficium,vel illud à Papa impetrare narrando ſimoniam,& quod detur ei perinde valere:& committi debet abſolutio à labe ſimoniæ,& excommunicationis,& irregularitatis incurſæ.& deinde poni debet in literis.Nos enim ſi abſolutionem & diſpenſationem huiuſmodi per te fieri contigerit(vt præfertur) volumus,& eidem N.Apoſtolica autoritate concedimus,&c.vt in alijs perinde valeat,ac ſi ab exceſſu excommunicationis abſolutus,ac cum ea ſuper irregularitate prædicta diſpenſatum extitiſſet,&c.

Acquirens beneficium ad preces hæreticorũ eſt eo priuatus.

Quintò iniuſtè acquiritur beneficium,ſi precibus hæreticorum fue 10
rit collatũ.c.ij.§. adhæc.de hæretic.lib.vj.vbi ſic ſcribitur. Adhæc quoſcunque viros eccleſiaſticos eos,qui ad preces huiuſmodi peſtilentium perſonarum dignitates,perſonatus,& quęcunque alia beneficia eccleſiaſtica ſunt adepti,ex nunc priuamus taliter acquiſitis volentes,quòd tales & habitis careant perpetuò,& ſi receperint illa ſcienter,ad alia vel ſimilia nequaquam impoſterum admittantur.

Deuolutarij auferunt beneficia.

Sextò iniuſtè acquiritur,quando per vim,vel aliâs per iniuriam aufer 11
tur beneficiũ ab eo,qui iuſtè fuit prouiſus:vt in c.primo,& per totum, de reſtit.ſpolia.videmus ſæpiùs hos diabolicos deuolutarios iudices habentes propitios,quos pecunijs corrumpunt,interdum ob id pauperes priuari opimis beneficijs:ſed iſtorum relinquamus inſaniam, & Deum, vt reſipiſcant,oremus.

Patres filijs emunt beneficia.

Sunt & multi parentes,qui emunt ſuis filijs, vel conſanguineis be- 12
neficia, & eis per fas & nefas acquirunt, & patres & filij in inferno quandoque cruciabuntur,& iſtorum ſtultorum infinitus eſt numerus: vt ſcribit Eccleſiaſtes capitu.j.in fin.ſed vtinam intelligerent,& nouiſſima præuiderent, & illud dictum præ oculis haberent,quid prodeſt homini,&c.

Vicarij epiſcoporũ ſunt ſimoniaci.

Et ferè hodie iſti vicarij ſunt ſimoniaci, & epiſcopos ſuos ſimoniacos 13
faciunt,quia licet à iure ſit prohibitum, ne epiſcopi recipiant aliquid pro beneficiorum collationibus:c.non ſatis.& cap.j.de ſimo.fuit tamen decreto ſenatus permiſſum,vt aureum tantùm & non plus reciperent: vt dico in §.quia vero,de public.concubina.in concorda.ſed iſti vicarij non ſolùm recipiunt aureum,verùm illorum famuli pro qualibet prouiſione:& iſti vicarij quot aureos poſſunt,& oblatos recipiunt,vnde & ſuos & ſeipſos damnãt,illi verò qui ſic coacti donant, non videntur ſimoniaci:quia non poſſunt reſiſtere, dummodo voluntariè non dent: quod non præſumitur.Panor.& alij in c.cùm in eccleſiæ,de ſimon.ideo impetrari deberent beneficia iſtorum vicariorum, & hanc ſimoniam probare,quam epiſcopi ratam non haberent,vt arbitror:& iudices exactè

Dans pro collatione an ſit ſimoniacus.

ctè iſta deberent ſeruare,& non eſſent tot ſimoniaci,ſed fortè Clodius acculat mœchos.&c.

14 Sunt & alij plurimi iniuſtè acquirendi modi,quos multi bene nôrunt in perniciem tamen ſuarum animarum:ideo eos reijcio,ſed iuſtos modos abundè tractabo,ne iudicam aliquem in damnationem, cum ætas noſtra plus ſatis ſit ad malum prona.c.omnis æras.xij. quæſtio.j.

15 Iſtos enim iniuſtos modos ignari etiam ſciunt & exercent,& tot beneficia ſibi & ſuis quærunt,vt omnes famuli eorum, etiam ſtabularij, ſint beneficijs onerati,& ipſi abbatijs & epiſcopatibus,& hoc vnde,ex ſimonia matre ambitioſorum & imperitorum,quia omnis ignarus malus,vt Menander Græcus ait.

16 Non dicitur etiam canonicè inſtitutus, qui beneficium habet ex tranſactione,quæ non comprehenditur in canonica inſtitutione pertex.in cap.ſi quando, de offic.deleg.vnde ſi qui cum aduerſario tranſigat,debet nouam petere prouiſionem,alioqui eidem quo ad titulum non proderit.

Tranſactio non eſt canonicus titulus.

17 Dicamus nunc iuſtè & canonicè quot modis beneficia nobis acquirantur,& certum eſt quatuor potiſſimum modis,ſub quibus alij continentur,videlicet per electionem,præſentationem & inſtitutionem,collationẽ & Papæ prouiſionẽ,& de his omnibus inferiùs eſt tractandum.

18 Itaque cùm ex vero & iuſto titulo quis beneficium acquirit,canonicè obtinere dicitur,c.j.de reg.iur. lib.vj.

Canonica inſtitutio quæ dicatur.

1
CANONICA igitur inſtitutio ſeu collatio dicitur, quæ eſt facta ſecundũ canones,& à iure canonico probata,teſte Ioan.Andre.in c.non poteſt,in prin.de preb. lib.vj.c.j.de cõceſſio.præb.ibidem.per tex.in c. cauſam. in fi.de reſcript. vbi canonicè fieri id dicitur,quod iure fit,& ſecundum ius canonicum,c.cùm olim, de dolo:c. grauis, de cenſib.c.vno,de ætate & quali.lib.vj.& canonica electio quæ iure facta eſt: cap.primo,de elect.

2 Canonicè inſtitutus is dicitur,qui iure prouiſus eſt:c. extirpandæ, §. qui verò,de præbend.

3 Canonicè etiam dicitur quis obtinere,quando habuit ab eo, qui iure poterat conferre:c.ſi gratiosè,de reſcript.lib.vj.& c.ſtatutum,de præbend.ibidem.

4 Solet itaque hoc verbum canonicè,referri ad poteſtatem conferentis, non ad habilitatem recipientis:teſte Specula.in rub.de lapſis & diſpenſa. §.dicendum.verſi.ſed nunquid nos.& c.ſeq.

Canonicè verbum & ad conferentem & ad recipiẽtem refertur.

5 Ego tamen dicerem,quòd non dicitur canonicè obtinere is,qui non eſt habilis,ideo ad vtrunq; verbum canonicè referendum eſſe per c.ſuper inordinata.de præb.c.cauſſam,de elect.& c.ſuper eo.ibid.quia inha

Universidad de Deusto
Biblioteca

bilis non tenet secundū ius:ergo hoc non dicitur canonicū,nec canoni cè obtinere,quia non est valida collatio,igitur nō canonica: † vnde ino 6
leuit practica curię Romanę,per quā si quis dicat se canonicè duo obti nere beneficia,& ea ex dispensatione teneat,hoc non prodest:quia ver bum canonicè est minus latum,ob id oportet exprimere, quod ea ex dispensatione teneat:& ob hoc multas reiectas dispensationes vidi,quia propriè in iure canonico illud canonicum dicitur,quod est à iure cano nico comprobatum & roboratum,c.postulasti,de cleri.excom.mi.sicut legitimū dicitur,quod lege confirmatur,approbatur:l.legitima,de pact. ff.scripsi in l.lege obuenire.ff.de verbo.signi.

Canonica collatio quæ & electio.

Et ideo canonica collatio dicitur,quando interuenit potestas & iuris 7
solennitas.c.j.lxiij.distin.& sic regulariter sumi concludit Gemi.consi. lxxxviij.Innocentius,col.iij.& consi.cxxxj.sacrosancta,quamuis canoni cum(vt propriè loquar)dicatur regulare, tamen in iure pontificio acci pitur prout scripsi.

Et licet glos.& doct.in c.quod sicut,de electio.& in d.c.j.de regul.iur. 8
lib.vj.dicant illam prouisionem canonicam,licet deficiant iuris solenni-tates,dum tamen substantialia adsint, vt pote si in electione seruata sit forma,c.quia propter,de electio.sed aliquis ex eligentibus non est voca tus,sed contentus:tamen mea sententia non potest dici tunc canonica institutio,quia non est facta secundum canones,& secūdum iuris dispo sitionem:nam si contemptus prosequatur,irrita fiet electio,vt ibi: ergo non est canonica,cùm à iure canonico improbata sit:in conscientia di xi posse sustineri,sed non hoc iure:in interpreta.c.postulastis,in glo.j. de cleric.excom.ministran.

Nec etiam canonica dici potest,quando non seruatur forma substā- 9
tialis iuris positiui,licet adsit consensus,qui est de iure naturali,qui inter electum & eligentem interuenit:vt no.in c.auditis,de electio. quicquid dicant doct.quod largè dicatur,sed non video quòd propriè dici possit canonica:prout legimus in iure canonico,nisi in conscientia, vt declaraui in d.c.postulastis.

De electione.

Electio quid et quo tuplex.

INGVLOS itaque nunc acquirendi beneficia modos 1
percurramus.primus est modus electionis:electio enim est ad prælaturas,vel ad beneficia vacantia ab his,ad quos per tinet, ritè facta optio: vt scripsi in §. præfatiq́ue ordinarij, de colla. in concord. c.j.de electio.

Per electionem prouidetur ecclesiæ cathedrali vel collegiatæ,seu cō 2
uentuali:& tunc electio à collegio vel congregatione fit.c.j.& per totum,de election.& iustè acquiritur beneficium electo, quando electio facta est de habili,& secundum iuris formam,c.cum nostris,de concessio.præb.c.quia propter.de electio.& per totum tit.& de hac electione his verbis loquitur Petr.de Viassio in suo directorio electio.in prin. prin cipum

cipum abusu,quorum est munus ecclesias cōtritas restaurare:cap. boni principis.xcvj.dist.& ibi Archidia.& Gemin.hodie ecclesiæ opprimuntur & destruuntur,ac penitus pereunt,pro eo quòd impediunt sanctissimas electiones,eligentes diuersimodè ad indignos assumendos compellunt:& c.multa. scripsi in tit.de electio.deroga.in concord.Franciæ.

3 Et ista dicitur propriè electio,quæ exigit confirmationem:vt in cle. quia cōtingit.de religios.domi.§.monasterijs,de nomina.reg.in concorda.vbi abundè scripsi.

4 Altera est electio,quę non exigit confirmationē,sed canonici vel alij eligendo conferunt,vt hæc vim collationis habet,potiùs quàm electionis,glo.in regula cancella.xxxiij.& in Prag.sanctio.rubr. de elect.§. sed quod per electiones:& electio fieri potest sub triplici forma:vt in c.quia propter,de election.

5 Et sub electione comprehendimus postulationem,vt in rub.de postu la.præla.quæ si admissa fuerit à superiore,iustum præbet titulum,c.j. & per totum ibidem.& iustè quis acquirit per illum titulum,vt scripsi in §. j.de nomin. regia. in verb.postulationem.vbi videbis differentiam inter postulationem & electionem:& de his iustum scriberem volumen,sed extra oleas,cùm in hoc regno(proh dolor)non habeant locum:& quia super ista materia sunt plures,huc ad quos poterit quisque recurrere.

Postulatio admissa iustum præbet titulū.

De præsentatione & institutione.

1 PRÆSENTATIO à fundatore fieri solet episcopo, vel alteri collatori,& episcopus instituit præsentatum à patrono:vt patet in rub.& per totum titul.de institu. & c.quod autem,de iure patro.nam si laicus fundet ecclesiam,dolet aut construat,ex gratia acquirit sibi ius præsentandi & alia iura,quod ius patronatus vocatur:c.iij.de iure patro.dico ex gratia,quia de rigore iuris non potest laicus ecclesiastica tractare negotia:c.ij.de iudic.

Iuspatronatus cur laicus est reservatum.

2 Sed ne ipsi à fundationibus retraherentur ecclesiarum,sed ad eas potiùs allicerentur construendas, ius patronatus summi pōtifices eis in solatium & compensationem reseruarunt, eisq; illud iure confirmārunt: c.decernimus.xvj.q.vij.& per totum tit.de iure patro.

3 Præsentatio quid sit,definit Parnor.in c.ea noscitur, de his quę fiunt à præla.dixi esse quandam personæ per patronnum episcopo,vel alteri ad quem institutio pertinet,legitimè factam exhibitionem.in §.præfatiq; ordinarij.de colla.in concor.Franciæ in verbo præsentationem.

Præsentatio quid & quotuplex.

4 Notandum est quòd præsentatio duplex est,quædam fit à patrono ecclesiastico:& hic sex habet menses ad præsentandum,à die notitiæ vacationis computandos:c.vni.de iure patr.lib.vj.Do.de rota decisi. dlxvj. & dcccxxxv.in antiq.& decisio.vij.sub tit.de præben.gl.in §. visum. in verbo præsentandum.de colla.in pragma.scripsi in §.j.de nomin. regia. in verbo sex menses, in concord.

Patronus ecclesiasticus & laicus quis,& quomodo differant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et dicitur patronus eccleſiaſticus is qui illud ius habet ratione eccle. 5
ſiæ ſeu beneficij,quod poſſidet.c.dilectus.de offi.leg.c.cùm dilectus. de
iure patro.† vnde iuſpatronatus competens,ædituis ſeu operarijs eccle 6
ſiarum laicis,dicitur eccleſiaſticum,quia ratione eccleſiæ eis competit,
etiam ſi ipſi laici ſint.

Patronus verò laicus dicitur,qui iuſpatronatus habet ratione ſui pa- 7
trimonij,eccleſiaſticus verò ratione ſuæ eccleſiæ.gl.& doct.in cle.vlt.de
iure patro.Rochus Curtius in ſuo tracta.de iure patro.

Et is patronus laicus quatuor tantùm menſes habet ad præſentan- 8
dum.d.c.vno.ſed variare poteſt ſemel tantùm.c.quod autem ,de iure pa
tro.ſed hoc cumulatiuè,nō autem vt à primo recedere omnino poſſit.
c.cùm autem.vbi Panor.ibid.

Ex quo infertur,quòd ſi intra hoc tempus patronis præſtitutum ipſi 9
præſentauerint,tenebitur epiſcopus præſentatum à patrono, ſiue cleri-
co,ſiue laico,ſi idoneus ſit,admittere:alioquin inſtitutio ad proximum ſu
periorem deuoluetur.gl.in cle.vna de ſupplend.negligen.prela.c.nullus.
de iure patro.& interdum fit preſentatio Archidiacono,vel alteri digni
tati,& ipſe poſtmodum epiſcopo repreſentat.c.poſt electionem.de con-
ceſ.præb.& hoc ſolet in diœceſi Carnotē.ſeruari,& in alijs quibuſdam.

Epiſcopus præſentatū ſine examinatione recipere non debet.

Sed non debet epiſcopus recipere præſentatum ab vno,ſeu altero an 10
te examinationem.c.quod autem.& c.ſignificaſti.vbi doc.de iure patro.
alioqui damnationem ſibi incurrit,& tenetur eccleſiæ læſæ damnū ſar-
cire inſtar magiſtratus,qui minùs idoneo pupilli tutelam commiſit.l.j.
per totum de magiſtra.conuenien. expreſsè hoc docet Ancha . & Car-
di.in cle.j.col.vl.de ętate & quali.Ang.de Clauaſſio in verb.reſtitutio.&
plenè ſcripſi in interpret.c.poſtulaſtis.in iiij.no.de cleri.excom. mi. † ſed 11
quidam ex noſtris carnales epiſcopi præſentatos ſine examine recipiūt,
maximè cùm à mulieribus præſentantur,& ad mulierum preces omnes
paſſim recipiunt:ſed veh illis cùm rationem reddent.

Si verò epiſcopus inſtituit à patrono præſentatum,acquiritur præſen 12
tato beneficium iuſtè.c.j.& per totū de inſtit.ſuper hoc poſſem hîc mul
ta præſcribere,quæ iuſtum volumen complerent:ſed ſunt tres, qui edi-
derunt ſuper hac materia tractatus, ideo ad illos vos reijcio . primus eſt
Rochus Curtius,ſecundus Paul. de Citad.tertius Cæſar Lābertinus.Illos
ſi non graueris,perlege,& materiam iſtam amplam habebis:ego dicam
in explanatione primæ ſignaturæ clauſulas,quibus curia Roma. vtitur
in hoc iure patronatus.

De collatione.

Collatio volūtaria & neceſſaria.

TERTIO acquirūtur beneficia per collationem,quæ du 1
plex eſt, aut neceſſaria, aut volūtaria:neceſſaria eſt,quam
collator facere tenetur, veluti mandatario: vt in cap. tibi,
& c.duobus. de reſcr.lib.vj.c.ſi cap.& ſeq.de conceſ.preb.

eodem

eod.lib.& §.j.de mand.Apo.in concor.Item collator nominato conferre tenetur,§.præfatiq; graduati. §. ſtatuimus primò,de colla.in concor. plenè ſcripſi in tract.nom.& inferiùs dicā.Itē inſtitutio ad patroni præſentationem neceſſaria dicitur,in c.j.de inſtitu.lib.vj.per Panor.& alios in c.ij.in ſi.ne ſede vacante.

2 Voluntaria collatio eſt,quæ ex voluntate & liberè fit:& hęc regulariter ſolet fieri,niſi à nobilibus & potentibus cogantur,vel à mulieribus collatores:quod multoties in Francia fieri ſolet.

3 Et hæc collatio quandoque fit à Cardinalibus ratione ſuę legationis, vel epiſcopatus:vt in c.j.de offi.lega.lib.vj.& nuncius ſedis apoſtolicæ habens poteſtatem legati de latere,beneficia conferre poterit:vt ibi tradunt doc.& Deci.conſi.cxxviij.licet,& Pariſ.cōſi.xvij.de bon.in iiij. vol.

Collatio à quibus iure fieri poſſit.

4 Quandoq; à patriarchis,c.ij.& c.quia,de conceſſio.præbend.

5 Aliquādo ab epiſcopis,c.ij.& c.ex parte,& c.conſtitutus, de conceſ. præbend.c.ordinarij,de offi.ordinar.lib.vj.c.omnes baſilicæ,xvj.q.vij.

6 Nonnunquàm ab abbatibus vel prioribus,c. fin.de inſti. cle.vna, de ſupplen.neglig.prælat.

7 Item ſæpiùs fit à capitulo,c.propoſuit,de conceſſio.preb.c.eam te,de reſcript.c.ſi capitulo,de conceſſ.præb.lib.vj.& quandoque ab epiſcopo & capitulo ſimul,c.poſtulaſti,de conceſſ.præb.aliquando alternatiuè,c. cùm in illis,de præb.lib.vj.

8 Interdum etiam à ſingulis dignitatibus vel canonicis,c.fin. de præb. lib.vj.

9 Interdum etiam fit à laicis ex priuilegio,etiam non patronis, vt Rex Franciæ ex priuilegio confert Andegauen.decanatum,in c.dilectus, iij. de præb.& alia multa beneficia iure regali.c.generali,de elect.lib.vj. gl. in c.Imperium,x.diſt.

Traditio pilei vel calami in collatione quid operetur.

10 Et traditio pilei vel calami in collatione operatur,quòd ille,cui collatio facta eſt,poterit ingredi beneficium propria autoritate:quia per hoc datur licentia & facultas ingrediendi:l.ſi ex ſtipulatione,ff.de acquiren. poſſeſſ.c.ij. vbi Doct . de conſuetud.Ludo.Roma.ſingul.cxxxvj . conſuetudo.† ſeruatur tamen vt prouiſus mittatur in poſſeſsionem per aliquem,& hoc eſt viſitatum.

12 Nonnunquàm iſti collatores conferunt per ſe, aliquando per alios, vtpote per vicarios,& ſiue per ſe ſiue per vicarios conferant, ius acquiritur per collatoris ordinarij collationem, dummodo ſequentia interueniant.

Requiſita ad collationem bonam, & volentibus habere beneficium.

Habilis conferens eſſe debet.

PRIMO ex perſona collatoris ſeu eius vicarij requiritur, quòd collator ſit habilis, non excommunicatus,c. poſtulaſtis,de cle.excom.mi.vbi abundè ſcripſi,quod qui non poteſt

Universidad de Deusto
Biblioteca

conferre per se,nec per alium facit. cle.religiosus,de proc.

Purè & liberè conferri beneficiũ debet.

Item quòd purè cõferat,idest sine pacto,condictione & modo: alioqui si conferat alicui,vt compensetur talem:vel si quæ alia conditio interuenerit,collatio simoniaca est & nulla,c.quàm pio,prima quæstio.ij. c. cùm pridem,& c.fi.de pact.c.ij.de elect.lib.vj.& hodie pauci sunt collatores à labe Simoniæ exempti,beneficia nulli conferentes sine contractu innominato. 2

Canonicè tamen poterit Episcopus conferre beneficium alicui sub cõditione,si aliud quod obtinet,resignet:vt docet Hosti.in c.ad audientiam,de rescrip.Collecta.in c.significasti,de elect.refert Ioan.Francisc. in tract.de offi.& potesta.capit.sede vacan.q.j.partis ij.col.iij. 3

Adhæc liberè,id est sine aliqua coactione cõferri beneficium debet: alioqui metu facta collatio est nulla,c.ij. de his, quæ vi metúsve caus. fiunt.Nam quæ metu gesta sunt,rata non habet prætor,l.j.ff.quod metus caus. 4

Idem si per vim,vt ibi,& c.ad aures,& c.penult.ibidem.nec dicitur liberè cõferre,qui sola affectione ductus,absque caussa & immeritò confert,vt in Euang. *Fidelis seruus & prudens,quem cõstituit dominus,vt det illis cibum in tempore.* 5

Item sine aliqua diminutione conferendum est beneficium: vt in c. vno,vt eccles.benefic.vnde non potest episcopus conferre beneficium vni & sibi,vel nepoti,seu famulo suo reseruare pensionem, quia diminueretur beneficium:quod fieri non potest ab episcopo,vt ibi.& c.extirpandæ,in fi.de præb. nec potest iura dignitati competentia, conferendo illam sibi reseruare,c.cùm venissent.de instit.Cald.in verb.conferens dignitatem. 6

Ita nec potest episcopus conferre cuidam beneficium,& retinere sibi fructus:quòd si hoc faciat ex pacto vel conuentione,simoniam committit,d.c.vno,in fi.facit c.si quis præbendas,j.q.iij. 7

Fructus retinere quando possit episcopus in collatione.

Quod tamen limitatur.primò, cùm illos fructus reciperet ex constitutione vel statuto,seu indulgentia Papæ dicto c.vno ibi,si cõstituat. Et ibidem dubitant Doct.an hoc episcopus possit cõstituere,vbi dicendum est posse quatuor interuenientibus.primò quòd hoc cõstituat de consensu Capituli,glo.ibidem approbata,& c.j.& per totum,de his quæ fiunt à præla. 8

Secundò requiritur,quòd hoc sit statutum ante beneficij collationem.ibi vtrum ante donationem constituat:quia post collationem sine consensu beneficiarij non posset eidem nocere,nec ius suum auferre,regul.id quod nostrum,ff.de reg.iur. 9

Tertiò requiritur, quòd hoc sit constitutu m ad tempus, vt in c. penultimo,de verborum signification e,cap.si propter,de rescriptis,in sexto, & ibi ad tempus, &c. in dicto capitul. vno,secus si perpetuo. clementina vltima, de rebus eccles. non alienandis. Panormitanus in dicto capitul.vno. 10

Quartò

11 Quartò requiritur quòd episcopus hoc statuat ex iusta caussa & necessaria,d.c.vno,nec sufficeret iusta caussa,nisi & necessaria adesset:quia d.c.vnum,loquitur copulatiuè,ad veritatem cuius oportet vtrunque interuenire,c.ij.& iij.de rescrip.l.si hæredi, ff.de condition.insti.& sic episcopus non potest retinere sibi fructus omnes beneficiorum,quæ confert,nec partem,quia negatiua totum negat,l.si quis ita stipulatus, vbi Iaſ.ff.de verb.oblig.

12 Palàm etiam facere collationem debet,id est præsentibus testibus fide dignis,non domesticis,alioqui illi collationi non creditur,c.post cessionem,de probation.scripsi in rub.de collatio.in concordat.vbi allegaui Curiæ Parisien.Arestum vtilissimum. *Palàm conferatur beneficium.*

13 Notandum est,quòd hæc beneficia perpetuò cõferri debent,vt quis perpetuò ea,& non ad tempus habeat,c.præcepta,lv.distinct. & c. satis peruersum,lvj.distinct.nam sicut matrimonium ad tempus non contrahitur:est enim viri & mulieris coniunctio indiuiduam vitæ consuetudinem continens,§.j.de patr.potesta.in institu.sic nec speciale matrimonium,quod dicitur,in c.inter,de translat.espicopi, quia actus legitimi non recipiunt diem nec conditionem,regula actus,& glo.in c.ij. de elect.lib.vj. *Casus in quibus beneficium ad tẽpus cõferri potest.*

14 Quod non procedit in Papa,qui ad tempus cõferre potest,c.si gratiosæ,de rescript.lib.vj.& glo.in c.vnic.de capel.monachor.ibidem, & in c. pastoralis,vij.q.j.& in c.veniens,de filijs presbyter.licet hoc non sit solitus facere,vt vix reciperetur in Francia.

15 Secundus casus est in beneficijs ad nutum,c.cùm ad monasterium, de statu monachor.cle.vnic.de supplen.negligen.præla.Feli.in c.fin.col. ij.de iud.& hoc vidi seruari in ecclesia sancti Sulpitij apud Bituriges, in qua eligebatur Abbas triennalis.Ioan.de Selua in tract. de bene. in iij. parte q.xxj.scripsi multa in tract.de pacifi.possess.in sexta limit. nu. 272. cum sequenti.

16 Tertius est in commenda,quæ fit ab ordinario ad sex menses de ecclesia parrochiali,c.nemo deinceps,de elect.in vj.alia ergo beneficia poterit episcopus ad tempus,vel in perpetuum commendare,c.si constiterit,de accusat.Domin.& Philipp.Franc.in d.c.nemo.Sed hodie nullus extra Papam solet beneficia commendare,saltem non vidi per inferiores à Papa vel legato has commendas fieri ad vitam:quia ignari episcopi iuris beneficio non sunt vsi:vt dicit tex.in simili in clement.vna,de rerum permutat.

Quartus in coadiutore præfecto durante morbo:nã cessante illo cessabit coadiutoris officium,c.j.& c.fi.de cleric.ægrot.

17 Quintò idem in visitatore dato,quando episcopus captus est à paganis vel schismaticis,tunc adueniente episcopo potestas visitatoris extinguetur,c.pen.& vlt.de sup.neglig.prælat.lib.vj.sicuti capituli potestas cõfirmato episcopo,j.c.ne sede vacan.

18 Sextò in sententia, quæ si fuerit lata ad alicuius vtilitatem, & execu

Universidad de Deusto
Biblioteca

tioni demandata,is habebit beneficium,donec contraria lata fuerit sen tentia,c.cùm ecclesia,de causa possess.quia sentẽtia pro veritate habetur, l.ingenuum,ff. de statu homi.

Ecclesiæ vacanti procurator cum libera datur.

Septimò interdum ecclesiæ vacanti datur procurator,cum libera po 19 testate administrandi in spiritualibus & temporalibus:& solet Papa hũc titulum concedere Cardinalibus,cùm eis ecclesias cathedrales cõmendat,seu regulares.tex.in c.cum nobis olim,in fin.vbi Panor.vlt.nota. de electio.vbi vnam causam dicit legitimam,propter quam possit hæc cõcessio fieri,videlicet cùm exigit vtilitas,seu ecclesiæ necessitas habere certam personam,quæ tunc non est legitimæ ætatis,vnde interim poterit constitui procurator,seu visitator illius ecclesię cum libera potesta te administrandi temporalia & spiritualia,quod soli Papæ competit: & alio nomine visitator dicitur in c.is cui,de elect.in vj.& c.penul.de supplend.neglig.prælat.ibid.

Episcopus durante reseruatione seu deuolutione administratorẽ ponere ecclesiæ potest.

Idem potest episcopus facere in beneficijs spectantibus ad Papę colla 20 tionem iure reseruationis vel deuolutionis:vt postquàm aliquis illis nõ prouidet possit idoneum administratorem interim concedere, donec per Papam prouisum fuerit argu.c.regenda,x.q.j.Panor.in c.cum nobis olim,in vlti.notab.de elect.dicens idem posse episcopum facere in ecclesijs spectantibus ad suam collationem,donec ipse prouiderit intra tẽ pus legitimum:c.nemo deinceps,de elec.lib.vj.nota in c.cùm vos,de of fic.ordinar.

Capitulum sede vacante beneficijs vacantibus procuratorem constituit.

Item capitulum sede vacante,poterit procuratorem in beneficijs spe 21 ctantibus ad collationem episcopi facere,vel commendare,sed conferre non poterit,c.illa,ne sede vacant.c.vnic.vbi Ioan.And.& doct.illo ti. in vj.Panor.in d.c.cum nobis.† Nisi collatio fuerit necessaria,vt pote in 22 beneficio debito mandatario vel nominato,vt ibidem doctores tradũt: & inferiùs dicam in materia deuolutio.hactenus de beneficijs perpetuò conferendis.

Secundò principaliter requiritur ex persona eius,cui confertur:quòd 23 is,cui confertur sit babilis & idoneus:c.graue,de præb. Idoneus dicitur secundum iurium interpretes, si præditus sit scientia,moribus & ætate, capitul. cùm in cunctis,de electionibus,capitul.licet Canon,illo titul.in sexto.

Voluntas & potestas in habente beneficium requiritur.

Ego verò puto imprimis requiri voluntatem & potestatem eius, cui 24 beneficium conferri possit,vt videlicet deseruire beneficio velit,& possit:c.super inordinata,& c.graue,de præb.scripsi in gloss.voluerit.§.j. de collat.in concordat.

Præterea si velit & possit,requiritur tamen,quòd sit idoneus tam in 25 ordine,ætate,scientia & moribus,quàm in alijs,quæ inferiùs subijciam statim.

Collatio ordinarij an solo verbo probetur.

Sed an episcopus & alij inferiores possint solo verbo conferre,& si- 26 ne literis collationem probare.respond.non posse propter eorũ fraudes, nec crederetur illis sine literis:c.post cessionem,de probat.scripsi in rubric.

bric.de collat.bono.& in §.j.in verb.literas,de mandat.Apostoli. in concordat.& Felinus consi.vj.vtrum Domi.quod limitaui in sex casibus in d.verb.literas,vbi abundè tractaui.

Ordo in quolibet beneficio requisitus.

26 Ordo requisitus in quolibet beneficio est.primò in cardinalatu requiritur presbyteratus ordo,si titulum presbyteri habeat,si titulum diaconi requiritur,quòd sit diaconus.Hostien.in c.ij.de offic. Archipresbyte 27 rorum.gloss.in tit.de numero & qualitat.Cardina.in prag.† si tament is non promoueatur,sed diaconi vitam peragat,in foro conscientiæ tenetur:quia nõ seruit Deo in sacri altaris ministerio,sicut præcepit Christus: *Hoc facite in meam commemorationem.*

28 Episcopus requitur quòd saltem sit in subdiaconatu,c.à multis, & c. intelleximus,de ætate & qualitate,sed hodie pueri promouentur,& literati negliguntur.

29 Idem in canonicis illum eligentibus,clemen.vt hi qui,de ęta.& quali. vt subdiaconi esse ante electionem debeant, alioqui suffragium non habebunt,vt in d.cle.scribitur.

30 Archidiaconus in diaconatu,in c.j.de æta.& qua.vt sit præcipitur.

31 Abbas verò,decanus,præpositus,archipresbyter,& rector atque curatus debẽt esse in ordine presbyteratus,c.j.de æta.& quali.c.cùm in cunctis,§.inferiora,de election.vel intra annum saltem promoueri,c. licèt canon,de elect.in vj.c.fi.pro clericis,de præb.lib.vj.alibi tamen dixi an habeat locum in abbatia,& inferiùs in materia de non promouendo dicetur,ibi vide.

32 In alijs autem sufficit prima tonsura,c.j.lx.dist.Panor.in c.dudum,j.in fi.de elect.& in d.§.inferiora,c.cùm in cunctis,ibid.

33 Et sic quilibet poterit habere beneficia curata,& quælibet alia, etiam si tantùm habeat primã tonsuram,dummodò sit in ætate,in qua possit intra annum ad sacros promoueri, seu ad illum ordinem requisitũ beneficio,d.c.licèt canon,de elect.lib.vj.c.si pro clericis,de præb.ibi.c.ij. in insti.c.si eo tempore,de rescri.lib.vj.& ibi doct.

34 Siue quis impetret à Papa beneficium,dicto c.si pro clericis,siue ab ordinario conferatur,c.statutum,& c.cùm ex eo,& dicto c.licet canon,de election.in sex.siue per præsentationem & institutionem assumatur. c. ij.de institutione,in sexto, etiam si quis eligatur. Dominic.& Perus.in dicto c.licèt canon.quamuis Ioannes Andreas ibi teneat contrarium, per c.præterea,de ætate. & qui textum hoc non probat.Imol.dicto c.licet canon,& alij tex.de elect.loquentes,& dicto c.commissa,decidũt in electione sufficere electum habere primam tonsuram,dũ tamen faciat intra annum se promoueri:& ista est cõmunis opinio,quam Panor. & Card.sequuntur in d c.dudum j.de elect.& Card.in d.c.præterea. Imol. in c.fi.col.iij.de præbend.Roma.consi.cccxxv.circa primum,in prin.

Limitatur quando de iure, vel consuetudine, seu ex fundatione, vel statuto requiretur ordo ab initio, vt in capitul. nemo, de electionibus in sexto: vel si diceretur quòd præsentaretur sacerdos-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Domini.in c.si eo tempore,de rescript.libr.vj.Cardinal.Zabarella consi. lxix.casus talis.tunc nisi sit sacerdos tempore collationis non valebit collatio vel institutio.

Ætas in ordinibus requisita.

Etiam ætas requiritur:sed videndum est,quæ ætas in ordinibus requi 36
ratur? respond. in tonsura requiruntur septem anni completi, c. fin. de tempor.ord.lib.vj.quatuor minores post septem annos assumi possunt, glo.in summa lxxvij.dist.†ad ordinem autem subdiaconatus in decimo 37
octauo anno,ad diaconatus ordinem in vigesimo,ad presbyteratum in vigesimoquinto anno,promoueri quis potest:cle.fi. de æta.& qual. ad episcopatum in trigesimo anno completo,c.cùm in cunctis,in princ.de electio.plenè Panormi.in c.super inordinata,de præb.Cardina.in c. cùm contingat,de ætate.hodie ad episcopatus est quis habilis in Francia in vigesimoseptimo anno,per §.primum,de nomi.Reg.in con.Franciæ.

Ratio est,quia beneficia non debent conferri, nisi præditis moribus, 38
scientia & ætate,d.c.cùm in cunctis.ergo ætas in initio requiritur quod nõ est in ordine,sed sufficit quòd se habilem reddat intra annum:c. cùm secundum,de præbend.etiam iuuenis meritò dicitur, qui in iuuenilibus desiderijs occupatus nulla grauitate cõstringitur:c.quorumdam xxxiiij. decisione.

Ætatem quis probare debeat.

Ætatem probare habebit,qui se fundat super illa,siue agẽdo,siue ex 39
cipiendo:ideo qui dicit prouisum non habere ætatem legitimam, hoc probare debet:l.cùm de ætate,ff.de probat.l.de ætate,de minor. Bartol. in l.in illa,j.ff.de verb.oblig.l.si maiorem,vbi Paul.& Iacob.C.de in inte. restit.de Rota decis.celiiij.nota in antiq.& decis.dccc.ibidem Feli.in c.dudum,de præsumption.† & ætatem requisitam in quolibet beneficio a- 40
bundè tractaui in tract.de pacifi.possess.in quarta limit.nu.174. cum seq. & inferiùs dicetur in hac ætatis dispensatione.

Super ætate quis dispensare possit.

Dispensare circa ætatem nullus præter Papam potest: quia constitu- 41
tio conciliaris est: dicto c.cùm in cunctis,de election.contra quam episcopi non dispensant.gloss.in c.cùm dilectus,in verb.in ętatem,de elect. nec quidem legatus.glo.in c.dilectus,j.de præbend.nisi quis compleuerit vigesimum annum suo casu ad dignitates & personatus,non curatos dispensare episcopus etiam liberè poterit.c.vno,de ætate & qualitate,lib. vj.secus in curatis, in quibus maior idoneitas requiritur,cũ cura sit ars artium, c.cùm sit ars,de ætate & qualitate.Staphile.in tract.de liter.grat. rubrica de qualita.& statu benefic.versi.& in præmissis.

Adhæc requiritur scientia sufficiens mediocris, quæ sufficiat ad re- 42
gendum illud beneficium,quod quis obtinet,c. venerabilis, de præb. Panor.in d.c.cùm in cunctis,in prin.ergo nõ sufficit beneficiato Rhetorica,vel Dialectica,vel Medicina,per quã reguntur corpora,nõ animę: licèt quidã episcopi potiùs studeãt Medicinę,quàm Theologię,sed Here.x.c.dicitur,Stultus factus omnis homo à scięntia,ideo scięntia salutis est expetẽda & necessaria.Luc.j.contra quosdã,qui potiùs libros Grãmaticorũ & Rhetorũ deferunt quã euangelia:quia cùm sint terreni,terrena sapiunt

43 sapiunt: † Et de triplici scientia doct.scribunt,in d.c.cùm in cunctis, & ego ipse hîc scriberem,nisi dixissem in ipso in verb. eminentis scientiæ, de nomin.regia.in concorda.& super hoc non vidi expressam dispensationem, sed bene vidi asellos episcopos nescientes latinum intelligere, nec loqui,sed beneficiorum stratagẽmata callentes,ac beneficia per falsa & vera sibi acquirentes.

Boni mores maximè clerico necessarij.

44 Præterea boni mores maximè necessarij sunt beneficiato, qui præualet diuitijs,l.scire, §.is qui.ff.de tut.& cura.datis ab his,sic dixi ista in clericis tantùm requiri suprà.

45 Sed quia hodie de moribus vltima fit quæstio, ideo mores vltimò posui:tamen boni mores præferuntur à Dauide.Bonitatem,disciplinam & scientiam doce me,prius bonitatem, & sic bonos expetit mores, quàm alia:sic & nos illius exemplo edocti faciamus.

Coniugatus & illegitimus beneficia obtinere nõ possunt.

46 Requiritur etiam vt non sit coniugatus,qui non potest beneficium obtinere:c.j & per totum, de cleri.coniugat.Siluester Prier. in sua summa in verb.beneficium iij.

47 Adhæc vt sit legitimus, nam illegitimi sine dispensatione beneficia obtinere non possunt:c.j.& per totum,de filijs presbyter.tum in decre.quàm lib.vj.& inferiùs dicam in dispensat.super defectu natalium.

Absentis beneficium an tequàm illud acceptet conferri nõ potest.

Vltimò requiritur,quòd si collatũ fuerit absenti,vt ipse acceptet,aliqui collatio facta alteri antequàm iste absens declarauerit voluntatem, nullius erit momenti,etiam si postea absens acceptauerit.text. in c.si tibi absenti,de præb.in vj Panor.& alij in c.accedens, illo titul. Calder.in reper.in verb.beneficium.si fuerit.

Vacare beneficium quando cẽseatur & quotmodo.

48 Tertiò principaliter requiritur ex parte rei quòd beneficium sit vacans:quia non vacans conferri non potest,c.j.& per totum,de concess. præb.scripsi in rub.de colla.in concorda.

49 Vacare aut potest beneficium vel per mortem, c.susceptum,de resc. lib.vj.mors enim omnia soluit.§.deinceps,in auten.de nup. colla.iiij.

50 Vel per renunciationem simplicem,vel ex caussa permutationis,c.j. & per totum titul. de rerum permuta.de quibus inferiùs dicetur.

51 Item per priuationem & depositionem,c.ex literis, & c. grauem, de excessib.præla.

52 Etiam si quis trãsferatur ad aliud beneficium,primum vacat eo ipso quòd illi translationi consensit,c.in apibus, vij.q.j.post adeptam tamen possessionem secundi,c.quanto,de translatio.episcopi. gl.& doc.in c.si iam translatus,xxj.q.ij.cle.gratiæ,de rescr.

53 Item si secũdum quis adipiscatur incompatibile beneficium,pacificè vacabit primum:c.de multa,de præb. & extrà execrabilis.Ioan.xxij. idem si quis per vim secundum occuparet:c.eum qui,de præb.lib,vj.vt nõ sit hic stolidus occupator melioris conditionis,quàm sapiens & astutus,qui titulum obtinuit.d.c.eum qui,& l.Seruius,ff.quod vi aut clàm.

54 Item habens ecclesiam parrochialem si intra annum nõ est promotus,est priuatus ea,& vacat,c.licet canon,& commissa, de elect.libr.vj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item vacat beneficium,si quis contrahat matrimonium,vel sponsa- 55
lia per verba de præsenti.glos.& doct.in c.vnic.de cleric.coniuga.lib.vj.
Panor.in c.j.illo tit.Aufrer.decisio.ccxxxix.& alijs modis censetur vaca-
De iure & facto beneficium vacet. re beneficium,quos scripsi in §.monasterijs,in verb.vacantibus, de no-
minatio.reg.in concorda. † Et hæc vacationis genera ad tria reduci so- 56
lent:aut enim vacant de iure & de facto,vt per mortem & resignatio-
nem, vt superiùs dixi:de iure autem inquantum nihil habet iuris in be-
neficio is,qui illud resignauit,c.inter,de præbend. de facto etiam vacat,
quia de facto is resignauit,vel mortuus est : & sic de facto beneficium
dimisit.

De facto quando vacet. Interdum de facto tantùm vacat:vt quãdo quis suo est spoliatus be 57
neficio:c.ad audientiam,& c.Abbas,de his quę vi metúsve caus.fiunt,c.
item cùm quis,de restitutio.spolia.Hosti.in summa de concessio. præb.
quem alij doc.sequuntur communiter.

Ego autem eo casu putarem nec vacare de facto,nec de iure:de facto 58
non vacat, quia detinetur ab spoliante, ideo non potest de facto vaca-
re,quando ab aliquo tenetur,vt notum est,per c.cum nostris,de concess
sio.præb.ideo ego dicerem de facto vacare,quando aliquis longo tem-
pore est absens à beneficio,& ignoratur vbi sit,tunc dicitur vacare de
facto:quia ibi nullus est,qui de facto illi beneficio seruiat:& pro hoc vi
detur tex.in c.ij.& c.ex parte.j.de cleri.non residen.& gl.in c.non opor-
tet.in j.de consecra.dist.v.dicit talem desinere habere liberam admini-
strationem,& illius beneficium conferri posse:sed eo reuertente non no
cebit illi collatio,si monitus non fuerit,vt priuatus,c.tuæ,de cleric. non
De iure quando beneficiũ vacare creda- residen.vbi Panor.& alij,& in c.ex tuæ,ibidem.

Aliquando vacat de iure,sed non de facto,vt qu ndo quis obtinet 59
tur. secundum pacificum,vacat primum de iure,per c.de multa.de præben.
si tamen adhuc illud retineat,primum dicitur de facto retinere,sic non
vacat de facto,per c.cum nostris,de concesio.prę.Hosti.plenè tractat
in sua summa de concessio.præbend.

Conferri quando possit de iure vacans vel vtroque modo. Itaque si beneficium vacet de iure & de facto,vel de iure tantùm,po 60
test conferri nõ obstãte alterius detensione:& acquiritur ius illi,cui col
latum est,etiam absenti.c.si tibi absenti.de præb.lib.vj.sed quando de iu
re tanrùm vacat,oportet quòd exprimatur Papæ detentio alterius colo
rata,alioqui impetratio est nulla,secus si incolorata.d.c.cum nostris, de
concessio.præb.& dicitur incolorata,quando possessio sine iure est: vt
plenè scripsi in tracta.de pacific. possess. in.iiij.exten.nu.32.

Ideo Episcopus vel alius collator quando confert,debet modum ex- 61
primere vacandi sic,per mortem aut per resignationẽ,c.susceptũ,de re-
scrip.li.vj.nec sufficit dicere vacantem ecclesiam conferimus: vt consu-
luit Bertrand.cõsi.cxxxij.dubitatur.col.iiij.nu.19.in ij.vo.ex j.editio.quia
Quibus hodie beneficia conferãtur. etiam Papa non prouidet de beneficio vacante per modum in cancel-
laria exprimendum:vt est in regula cancel.multò minùs ordinarius.

Nunc dicamus de collationibus episcoporum & ordinariorum, & 62
quibus

quibus fiant,penitus ignoro.dicam tamen me vixisse vsque ad sexagin
ta annos,& neminem vidisse,qui doctoribus regentibus vel alijs doctis
& bonis sua sponte prouidisset:imò scio quosdam episcopos astu quo-
dam illos induxisse ad resignandum,si quę habebãt beneficia,vnde(vt
puto)possem iure dicere,ô capita ecclesiarum inutilia,& mores peruer-
si hodie,c.j.de libel.obla. inualit maximè ecclesias regni,à quibus , Deũ
obnixè oro,vt liberentur:& docti, probi & vtiles in ecclesijs recipiãtur
& nouum videbitur:ô quanti adulatores,hæretici,ignari , stabularij,&
coqui abundant beneficijs:& docti ac boni, steriles & omnibus nuda-
ti bonis sunt.Deus eos beatos faciat in terra viuentium,& hos ignaros,
profligat,& bene ecclesiæ habebũt:dicit diuus Ambros.in pastorali:pol
leat(inquit)prelatus sapientia &doctrina,vt non solùm subditos doceat
sed etiam hæreses conterat & repellat:qui autem talis non est,ad sacer-
dotium non accedat,vt vsurpare locum alterius non præsumat.

Pœnæ contra collatores indignis conferentes.

1 QVAMOBREM cùm ita abutantur quidam collato *Conferens indigno priuatus est cõferendi potestate.*
res cõferendo indignis,videamus pœnas,in quas hi mi-
seri incidunt:prima est,quòd priuati sunt potestate con
ferendi pro prima collatione, &(vt dicunt)prima vice,
c.cùm in cunctis.§.fi.de electio.c.cùm Vintoniẽ. de ele
ctio.glo.in c.cùm singula.§.prohibemus.de præbend.lib.vj. & glo.in c.
quòd si prædicta.in verb.priuati.de elect.in pragma.vnde conferens be
neficium excommunicato , est ipso iure priuatus tanquàm conferens
indigno:c.postulasti,de cleri.excom.ministran.Calde.in reper. in verbo
conferens beneficium, itaque potest impetrari beneficium , quòd post
collationem indigno factam episcopus contulit,quia illud conferre nõ
poterat , eò quòd esset à iure priuatus: & miror hodie cùm tam multi
sint circa hoc Gregorij,quòd ista non impetrent:nec putarem post im-
petrationem bonos iudices contra hoc iudicaturos , si animabus suis
prouidere vellent.

2 Et hoc si scienter,secus si ignoranter , c.postulastis.& c , Apostolicæ.
de cleri.excom.minist.l.ex maleficijs,vbi glo.ff.de actio.

3 Et præsumitur sciens episcopus , quia tenetur de vita & moribus il-
lius inquirere,antequàm ei conferat.c.innotuit.de electio.Cardi.consil.
cxxxiij.duo sunt . & debet habere plenam notitiam eius cui confert. c.
bonæ.ij.in fi.& ibi Panor.xij.not.de postula.prælato.nam sicut qui cum
alio cõtrahit,non debet esse ignarus eius conditionis,cum quo contra-
hit:l.qui cum alio,de regul.iur.ff.sic & is qui vult alicui cõferre,sed quo-
tusquisque hoc facit nescio:sed non essent tot pecora Melibæi ecclesijs
prępositа,si de his fuisset inquisitũ.etiã inquirere debes,an aliud habeat

Universidad de Deusto
Biblioteca

beneficium,c.ordinarij,de of.ord.in vj.nam peccat ſciens iſti cõferendo: tum quia indigno confert.c.is cui,de præb.li.vj. tum quia venit contra iura hoc prohibentia.c.primatus.lxxj.diſt.Arch.in c.ſi quis.xxj.q.ij.

Secundò ſuſpendi debent à collationibus faciendis.c.graue, de præ- 4
bend.c.poſtulaſtis:de cleric.excom.miniſtran.nam poſtquàm malè vtũ-
tur re ad eos ſpectante & adminiſtratione,ea priuari debẽt, ſicut tutor,
qui malè adminiſtrat.§.ſuſpectus & §.fin.de ſuſpectis tutor.in inſtit. vt
etiam priuatur in quo deliquit.d.c.poſtulaſtis,de cleric.excõ.& ferè ho-
die omnes ſuſpenderentur & priuarentur. † Sed bonum eſſet ſtatuere, 5
Suſpendun tur collatores indignis conferẽtes. quòd conferens indigno eſſet priuatus poteſtate conferendi per men-
ſem:quę collatio capitulo applicetur illius eccleſię,in qua eſt prępoſitus:
conferens etiam ab officio ſuſpendetur,c.j.in lxxxiij diſt.c.fi.j.q.iij.ſed ſi
fune collo adhibita ſuſpenderentur,non ampliùs indignis conferrent,
& fortè vtilius eſſet quibuſdam quoad animam.

Peccat indi gnus cõferẽs. Tertiò peccat mortaliter,quia ſeruitio Dei indignos applicat.c.mo- 6
naſterij.xix.q.iij.gl.pen.in c.ad Apoſtolicam,de regu.& quia hoc vergit
in detrimentum eccleſiæ, & honoris diuini:qui per bonos promouetur
& colitur:& meliùs eſt paucos habere bonos, quàm multos inutiles,c.
tales.xxiij.diſtin.c.penul.de ætate.glo.in verb.indignorũ,in prooe. Prag.
ſanctio.& quia tranſgreditur canones ſtatuentes optimum eligendum:
c.Metropolitano.lxiij.diſt.& tranſgrediens canones peccat:c.quia, eadẽ
diſt.c.j.&c.quę in eccleſiarũ,de cõſtitu.c.fi.illo ti.in vj.gl.in verbo vtilio
rem.§.ad locũ,de electio.in Prag.ſcripſi in interpreta.c.poſtulaſtis,de cle
ric.excom.mini.& quia fraus contra çanones:c.fi.iiij.diſt.

Infidelis eſt indigno conferens. Quartò ſunt Deo infideles : quia fidelis & prudens debet eſſe quem 7
conſtituit dominus ſuper familiam ſuam vt det illis cibum in tempore,
vt eſt in euangelio:vnde ait Hier.indignũ eſt dare Deo,quod dedigna-
tur homo,ac cæcũ animal offert,qui ordinat indoctũ in loco docti,ma
giſtrumq; facit,qui vix diſcipulus eſſe poterat.c.fi.xlix.diſt.lõga debet vi
tam ſuam probatione monſtrare,cui gubernacula committuntur eccle
ſiæ.c.in ſacerdotibus,lxj.diſtin.

Quintò tenentur ad id quod intereſt illi eccleſię,quam lęſerũt,vtpo 8
Conferẽs in digno ad intereſſe eccleſiæ tenetur. te ſi dignum elegiſſent,vel ei contuliſſent,eccleſia in lite non ſuccubuiſ
ſet,aut aliud detrimentum paſſa non fuiſſet,hoc enim ſarcire debent:vt
expreſsè docent Ancha.& Cardi.in cle.j.col.vl.de ætate & qualit.& An
gel.de Clauaſio in ſua ſumma,in verb.reſtit.& Feli.in c.ſi quãdo.col.iiij.
ver.ſtat difficultas.nu.7.de reſcrip. † Inſtar magiſtratus,qui minùs ido- 9
neo pupilli tutellam commiſit: nam magiſtratus tenetur deficientibus
tutoribus.l.j.& per totum.ff.de magiſtr.conueniend.Cùm ergo iſti in-
digni præfecti non reſtituant damna,ergo collatores tenentur,& in ex-
tremo iudicio quot erunt,ob hoc dãnati niſi reſipiſcant: quia collatio-
nes beneficiorum circa inhabiles frequentiores ſunt,quàm ad habiles,
quia ſimilis ſimiles diligit:nec eximo capitula eccleſiarum,quæ hoc fa-
ciunt,& terræ cardines multi.

Sextò

Conferẽs in digno de mala eiusdmi niſtratione tenetur. 10 Sextò tenentur de mala adminiſtratione electi, vel prouiſi reddere rationem Deo optimo maximo,& erunt participes pœnarum,quas pa tientur prouiſi ab eis in diſtricto Dei iudicio.c.j.§.quoniam,in verb.au- tores,de electio.in Prag.nam facientes & cooperantes pari pœna puniẽ tur.c.j.de offic.delega.ſicut enim boni operis fructum ſibi cõparat,qui rectum tenet in eligendo & prouidẽdo iudicium,ita graui ſemetipſum afficit dãno,qui ad ſuæ dignitatis collegium ſublimat indignum.c. mi- ramur.lxj.diſt.Eſaiæ xlj. Ecce vos eſtis ex nihilo,& opus veſtrum,quod non eſt,abominatio eſt,qui eligit vos. c.Valentianus,lxiij.vbi dicit, ſu- per vos eſt talis electio,vt eligentes teneantur de omni damno & diſpẽ- dio,quod eccleſiæ acciderit glo.ibi.

Pater conſi lio ad offi- cium electo tenetur. 11 De iure ciuili tenetur pater conſentiens filio ad officiũ electo, priùs tamen excutiendus erit filius.l.j.C.de decurio.lib.x.& nominantes ſcien ter indignum ad officium tenentur de his quæ electi & nominati malè in officio gęſſerunt:l.j.& ij.C.de periculo nominato.lib.x.in ſubſidium. l.exactores.C.de ſuſcepto.lib.x.l.ſeueriter.C.de excuſa.tuto.

Conferens indigno ſa- crilegiũ cõ- mittit. 12 Septimò ſacrilegium cõmittunt, & tanquã ſacrilegi ſunt iudicandi. c.ſunt quidam.j.q.j.quia rem ſacram,ideſt eccleſiam lædunt. Vnde ait diuus Hiero.Eccleſiam fraudare,quod ſacrilegiũ eſt, vel exinde aliquid ſubtrahere,omnium prædonũ crudelitatem ſuperat.in c.gloria epiſcopi in ſi.xij.q.ij.quia nihil magis officit eccleſiæ,quàm quòd indigni admit tuntur in eccleſia.c.nihil eſt,de electio.& dicit Leo in c.miramur.lxj.di- ſtinctio.ſic,miramur tantum apud vos per occaſionẽ tẽporis impacati, aut ambientiũ præſumptionem,aut tumultum valuiſſe popularẽ vt indi gnis quibuſlibet,& longè extra ſacerdotale meritũ conſtitutis.paſtora- le faſtigium,& gubernatio eccleſiæ crederetur,non enim eſt hoc conſu lere populo,ſed nocere,nec præſtare regimen,ſed augere diſcrimen.in- tegritas enim pręſidentium ſalus eſt ſubditorum alioqui iudicium æter num eos manet.

13 Octauò non conferendo viris doctis & probis ſeipſos condẽnant ad ignẽ æternum.tex.in c.apoſtolicis.xvj.q.j.vbi ſic ſcribitur, Apoſtolicis vi ris & euangelizatoribus Chriſti in neceſſarijs vſibus nolle tribuere, ſei- ipſum condemnare eſt.

14 Nonò ſcandalum prębent:& qui ſcandalizat,neceſſe eſt vt ſuſpenda tur in collo eius mola,&proijciatur in mare,vt eſt in euãgelio:nam poſt quàm ſatis biberunt ex ſanguine pauperum,& adhuc non ſunt ſatiati, bibent ex aqua ad ſaturitatem.

Homicida eſt conferẽs beneficium indigno. 15 Decimò ſunt homicidæ,quia auferunt bona debita bonis,& ſanctis Eccleſiaſtic.xxiij.Panis egẽtium, vita hominis eſt, qui defraudat illum, homo eſt ſanguinis:& virũ ſanguinum & doloſum abominabitur domi nus:& ſic hos malignos collatores, vt docet Auguſti. de Anchona in tracta.de eccleſiaſti.poteſta.q.lxxij.in vlti.q.& q.ij.dicens eos validè pec care,qui fauore ſanguinis,patrię,aut adulationis conferunt beneficia in dignis: quia bona communia ſunt communiter diſpenſanda : & bona

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesiæ sunt communia.c.conuenior.xxiiij.q.viij.& necare dicitur,qui alimenta denegat,l.necare.ff.de liber.agnosc.

Vndecimò decapitari meretur indignus episcopus,nisi inuitus fuerit ordinatus,glo.in l.qui cum vno.in verbo,tẽporarium.ff.de re milita. quã probat Felin.in c.si quando.col.iiij.de rescrip.& idẽ in promouente indignos, & si hoc seruaretur,ferè omnes nostri episcopi acephali essent & sine capitibus:quia pauci ab hac indignorum promotione abstinent: imò eos plurimum iuuant quidam vicarij eorum,qui licet habeãt suos suapte natura malos,illos tamen executores habent. 16

Conferens indigno de amissione animarum tenetur.

Duodecimò isti episcopi tanquã violatores canonum priuari debẽt:c. violatores.xxv.q.ij.tenentur isti de amissione animarũ parrochianorũ, quæ fuerunt dãnatę propter prouisionẽ istius indigni,& alijs pœnis affi ciũtur,quas scripsi in trac.nomi.q.xix.aliâs cumularẽ,sed surdis loquor. 17

Forma collationis & prouisionis ordinariorum.

MARTINVS DEI AC SANctæ sedis Apostolicæ gratia Nemausen. episcopus dilecto nobis in ChristoN.clerico,in Decretis doctori, rectori parrochialis ecclesiæ N.nostræ diœcesis salutẽ in domino. Quia de literarum scientia,vitæ ac morum honestate,alijsque virtutum meritis,quibus illarum largitor personam tuã insigniuit,fuimus fama ac fide dignis testibus informati, quæ nos ad gratiam tibi faciendam excitant. 1

Itaq; volentes te iuxta tuæ personæ merita fauore prosequi gratioso,parrochialem ecclesiam N. nostræ diœcesis nunc per liberam resignationem de ea per prouidum virum N.presbyterum dictæ ecclesiæ tunc rectorem in manibus nostris factam,& per nos admissam ad præsens vacantem tibi, quem ad regimen & gubernationem ipsius sufficientem & idoneum esse reperimus, cũ omnibus iuribus & pertin. vniuersis conferimus & prouidemus,†ac de eadẽ te coram nobis constitutũ per pilei traditionem in manibus tuis inuestimus,ac in corporalẽ possessionem, 2 3

seu

seu quasi eiusdẽ ecclesiæ N.præsentium tenore cum iuribus & pertinen. supradictis inducimus, recepto priùs abs te solito in talibus præstari iuramento, & iure nostro saluo.

Quocirca vobis vniuersis & singulis personis ecclesiasticis,notarijs & tabellionibus publicis per ciuitatem & diœcesim nostras constitutis & subditis nostris autoritate prædicta tenore præsentium mandamus,committendo quatenus vos aut alter vestrũ, qui super hoc fuerit requisitus,ad dictã ecclesiam accedatis, seu alter vestrum accedat,ac prædictum N. vel procuratorem eius nomine,& pro eo in corporalem possessionem prædictæ ecclesiæ N. iuriumq; & pertinentium prædictorum inducatis vice nostra,& defendatis inductum, amoto ab ea quolibet illicito detentore. 4

In quorum omnium & singulorum fidem & testimonium præsentes literas collationem & prouisionem nostras in se continentes fieri,& per secretariũ nostrum infrascriptum subscribi & publicari fecimus & mandauimus: nostriq; sigilli magni iussimus appensione communiri. 5

Datum Nemausi anno 1551.die 6.Martij,præsentibus Ioanne Ruffiat presbytero, & Petro Rostaing aurifice testibus ad præmissa vocatis & adhibitis. 6

De mandato reuerendi do.episcopi,P.Rilliot secret. 7

Requisita in literis collationum.

QVIA In collationibus multa sunt dubia, ob id formã inserui,in qua collationis forma sunt quinque partes. Prima continent salutationẽ & collationis caussam. Secunda ibi,itaque collationem & prouisionem,ac inuestituram factam per pilei traditionem,ac iuramenti receptionem. Tertia pars continet delegationem & cõmissionem factam 1

Quinque partes in collationũ literis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnibus clericis,tabellionibus & personis ecclesiasticis subditis, vt istũ N.in possessionem dictæ ecclesiæ collatæ ponant & inducant.Quarta testatur episcopus collator ad fidem huius collationis faciendam se iussisse has collationis literas fieri per secretarium suum,& sigilli sui magni appensione communiri.In vltima inscribitur data & testes, posteà subscribit secretarius,hæc summa prouisionis literarum beneficiorum:licèt alij alia inferant,ista tamen sufficiunt.

Iurare quæ teneãtur rectores, & curati eccle siarum collatori præstare.

Sed dubitare quis posset,quæ iurare debeant rectores, & curati? respon.Primò iurat episcopo quilibet curatus, quòd erit illi fidelis & obediens & sanctæ sedi,probatur in c.ego N.& seq.de iureiu.c.cum cle. de verbor.sig.c.de forma,xxij.q.vlti. 2

Secundò quòd seruabit mandata episcopi,& ea seruari faciet,videlicet sentẽtias & alia,c.cùm ab ecclesiarum,& c.ad reprimendum,de offic.ordi.nam qui resistit potestati,Dei ordinationi resistit,vt docet diuus Paul.& c.qui resistit.xj.q.iij.& diuus Petrus in sua epistola,Obedite præpositis vestris etiam discolis. 3

Tertiò iurat quòd seruiet ecclesiæ, cui præficitur, seruiet inquam in diuinis & in spiritualibus,ac temporalibus:quia propter officium datur beneficium.c.fi.de rescrip.in vj.& si non seruiat,est periurus. 4

Quartò quòd residebit seruiendo dictæ ecclesiæ.c.quia nonnulli.& c.relatum,de cleric.non residen.& hoc iuris est. 5

Quintò non relinquet,nec se transferet ad aliã ecclesiam sine ipsius episcopi licentia.c.admonet,de renunciatio. 6

Sextò iura & libertates ecclesiæ iurat conseruare & defendere,ac vtilia procurare,sicut tutor.l.fi.§.omnem.C.de administ.tuto.& sicut Nabot vineam suam proprio sanguine suo defendit,ita iura ecclesię clerici seruare debent,licet pauci hodie reperiantur, sed fugiunt, dum vident lupum venientem. 7.

Septimò quòd non alienabit res ecclesiæ,sed alienata per prędecessores reuocabit.c.abbatibus.xij.q.ij.& c.si quis presbyterorũ,de rebus ecclesiæ non alienan.c.ij.de rerum permut.c.quod quis,xxxv.q.ix. 8

Octauò quòd nihil dedit, nec illicitum pro adipiscenda hac ecclesia commisit.c.fi.de pact.c.nobis & per totum.de simo. 9

Nonò quòd non soluet vltra antiquam & solitã pensionem.c.prohibemus.& seq.de censib.c. tua nos,vbi Panor.ista conscribit de iureiur. 10

Decimò quòd ordines suo tempore recipiet,& hoc si non est ordinatus.c.quæris,de ętate & qualit.c.licet canon.de electio.in vj.hodie istud non est necessarium:quia si non promoueatur intra annum, ipso iure vacabit beneficium per dict.c.licet canon.aliud etiam addit Panor.in d.c.tua nos.quod non est necessarium,vnde illud omitto: hæc sunt quæ solent iurare prouisi ad ecclesias curatas. 11

Declaratio collationisordinarij.

Et sic priùs inseritur nomen episcopi conferentis: vt dixi superiùs in literis tonsuræ:& dixi Martinum : quia ignari hoc nomine abutuntur communiter,sic vocari solent. 12

Secundò

13 Secundò salutatur is, cui beneficium confertur dilecto, & c.deinde præfatur episcopus.quę causa mouit eum ad conferendũ:vt in c.graue. de pręb.& interdum omittit causam,quia nullam habet,cùm sola affectione mouetur.

Episcopus non potest modum vacãdi pro expresso habere,nec ad effectum absoluere.

14 Tertiò narratur in literis talẽ ecclesiam N.vacare per resignationem vel eo modo quo vacat,vt in c.susceptum,de rescrip.in vj.

15 Et sic non potest episcopus vel archiepiscopus habere modum vacandi pro expresso:quia hoc ad papam solùm pertinet:vt scripsi in forma manda.in gl.pro expressis,in Concorda.nec potest ordinarius in his literis,impetrantem absoluere quoad effectum obtinendi,sicut Papa & legatus:vt scripsi in gl.absoluentes,in form.manda.

Clausula quouis modo vacet ; nõ solet per ordinarium conscribi.

16 Item non poterit episcopus in literis collationũ apponere clausulam, quouis modo vacet:quia non potest in omnibus vacandi modis prouidere,vt pote si beneficium vacet in curia,c.ij.de præb.lib.vj.gl.& doc.in c.ij.de elect.in vj.& c.ij.& iij.de concess.præ.ibidem:licet quidam ignari inscribere in suis literis hæc soleant,sed frustra:quia beneficium non debetur nisi per modum expressum,cùm etiam iure deuoluto non possit conferre,postquàm amisit collationem,non tamen vitiatur collatio, si episcopus dicat se conferre vacans per resignationem,aut aliâs:quia superflua non vitiat,l.si testamentum,C.de testa.

Nomẽ sancti quando in collatione sit exprimendum.

17 Quartò narratur diœcesis,vbi beneficium situ est,c.significante, de rescript.& si sit ecclesia per se,exprimitur nomen sancti:alioqui non valebit collatio.gloss.& doct.in c.quãuis,j.de præb.libr.vj. & aliàs collatio esset incerta,quæ non valet,c.ij.de electio.libr.vj.dicam inferiùs in eluci da.signa.

18 Si verò sit capella intra ecclesiam,exprimitur ecclesia,vbi sita est: vt in ecclesia sanctæ Crucis Aure.diœ.Fel.in d.c.significãte, col.j.de rescr.

Error in nomine presbyteri an vitiet.

19 Quintò exprimi solet is,per cuius mortẽ vacat,aut per resignationẽ: vnde dicit Fel.in d.c.significante, quòd si impetrauerim rescriptũ super ecclesia cõtra presbyterũ,si errauerim in nomine presbyteri, licet constet de ecclesia,non valet rescriptũ,quod est stricti iuris.allegat Io.And. in additio.ad Specula.in tit.de rescr.præsenta.§.ratione causæ, ver.quid si indubitanter.vnde solet in signatura Papę cõscribi,quòd maior & verior expressio fieri possit,vt in trac.de signa.dicetur.

Procurator resignantis exprimi debet, & eius potestas probari.

20 Sextò exprimitur procurator,qui illam resignauit,si per procuratorẽ facta sit:vt si falsi postea impugnetur,probari veritas possit,& quia procurator certus esse debet.l.j.ff.de proc.si per se resignauerit,etiã hoc ex
21 primi solet,vt hîc. †Et si dubitetur de hac resignatione, probari debet per instrumẽtũ publicũ : nec quo ad hoc creditur dicto episcopi,vel alterius hoc asserentis,nec quidem dicto Papę:vt in cl.literis,de prob.quę est hodie correcta per titulũ de subla.cl.literis,in cõcor.vbi multa scripsi.

Inducì inpossessionem beneficiarius debet.

22 Septimò mandat episcopus omnibus & singulis presbyteris, clericis ac notarijs,vt istum cui est collatum beneficium,in possessionem mittant,alioqui sua authoritate possessionem prehendere quis non posset:

Universidad de Deusto
Biblioteca

l.si ex stipulatione,ff.de acq pos.& per collationem beneficij non transfertur possessio:c.cùm Bertholdus,ibi, ipsum instituit in eadem in possessionem eum inducì faciens corporalem:de re iud.plenè scripsi in forma mand.in ver.inducentes. † Imò dicunt quidam,quòd apprehẽdens 23
possessionem est iure,quod habet priuatus:c.eum qui,depręb.lib.vj.sed ille tex.hoc non probat,sed tantùm eum iure priuatũ,qui violenter,sed non sine violentia:vt dicunt ibi Doc.& Perus.maximè. † Vnde qui adi- 24
piscitur cum vero titulo possessionem,non priuatur iure,secundũ Domi.& Philip.ibidem.& quãdo episcopus confert & inuestit eum,per ca-
In possessionem mittere quilibet clericus potest. lamum vel aliàs,is poterit propria authoritate possessionẽ apprehẽdere, teste Panor.in c.authoritate,de concess.præb. † Et quãuis de iure Archi 25
diaconi officium sit mittere in possessionem institutum:c. adhęc,de of. archi.in Francia quilibet clericus mittit in possessionem de consuetudine,nec requiritur Archidiaconus:vt dicam inferiùs,tit.de mis.in poss.

Clausula nõ obstã.in collationibus ordinariorum non inscribitur. Octauò ordinarius non apponit clausulam non obstan quia inferior 26
non potest iuri superioris derogare:cle.ne Romani,de electio.Bar.in l.si quis,in prin ff.de leg.iij. † Vnde non poterit alius à Papa fundationi, vel 27
statutis ecclesiarum derogare,sed tenebitur prouidere iuxta staruta, & fundationem,alioqui non valebit collatio:vt scripsi in for. mand.in ver. non obstan. † Etiam si diceret pro hac vice tantùm : quia ista clausula 28
Clausula pro hac vice,non pertinet ad inferiores, nec quidem ad curiam supremam. pertinet ad superiores,qui iuri derogare possunt: nec puto curiã supremam hac clausula vti posse,quia est instituta, vt iustitiam & ius reddat: & ista clausula est huic contraria, quia si hac vice gratiam vellet facere, & sic iniustitiam,malè faceret:ergo ad parlamenta nõ spectat hęc clausula,sed tantùm ad eos,qui iure suo derogare possunt . De hac curia & eius potestate plenè scripsi in procæ.Concord.in verb.summas.

Nonò data apponi solet,videlicet quo die collatio facta fuerit, & li- 29
teræ sine die & consule non valent,vt in data Sexti continetur:vt superiùs dixi in literis tonsuræ.

Collationi factæ sine testibus nõ creditur. Decimò testes duo ad minimũ inscribi in literis collationum debẽt: 30
alioqui non credetur collationi ordinarij in præiudicium expectantis Apostolici:vel alterius prætendentis ius:vt plenè docui in Concorda.in rub.de collat.nec putet episcopus ad iniuriam suam pertinere,quòd illi soli non credatur:c.placuit,vj.q.ij.& ista est communis opinio,secundũ Aret.in d.c.post cessionem,col.ij.& pro ista consuluit Bertrand.consilio cxxxij.Dubitatur,col.ij.in ij.vol.ex antiq.edit. † vbi etiam consilio seq. 31
dicit,quòd si episcopus posteà daret literas suas testimoniales,vt diceret se contulisse:illæ literæ non probarent ad vitandas fraudes , & maximè dictante aresto,quod allegaui in Concord.quod est prohibitorium, vt collatio non fiat sine testibus.

Diuersitas literarũ an vitiet collationem. Vndecimò debent scribi literæ eadem manu , nec esse debent di- 32
uersæ literæ,alioqui sunt suspectæ,per text.in authenti.de trien.& semis. §.& quod sæpe,textus in ca.inter dilectos,de fide instrumen.& c. licèt, de crimine falsi:Bald.in l.contractus, col.iij.numero 10.de fide instrum.

Ro-

Roma.singul.cccxxxvj.An diuersitas.Alex.consi.xlj.Viso,col.j.vol.j . & consi.ciiij.in prin.vol.vij.& expresè Bertrand.consi.cxxxiij.Viso processu.col.iij.nu.ii.in ij.vol.ex prima editione:hoc attẽditur in collationibus Papæ,sed non vidi opponi in collationibus ordinariorum , licèt falsum probetur ex diuersitate literarum:c. inter, de fide instru.

33 Duodecimò rasura vel cancellatio in loco suspecto vel substantiali reddit suspectas collationum literas,ideo eis credi non debet:l.fin. C.de edicto diui Had.tollen.c.inter dilectos,de fide instru.Alexan.consi.ciiij. Stantibus.col.j.in vij.vol.Suspectum locum dicimus, quando in verbis dispositiuis facta est litura:c.ex literis:vbi Panor.nota. ij . de fide instrumen.c.cùm venerabilis,de religio.domib. *Rasura viciat collationem.*

34 Alia requisita possent discerni ex ipsis verbis collationis,&ex superiùs scriptis,ideo ad alia pertranseo.

Collationes plures an fieri possint.

1 QVÆRO, An ordinarius vel executor gratiæ Apostolicæ,vt mandat,qui semel contulit,iterum conferre possit?Respon.non posse,quia functus est officio suo , sicut iudex,qui sententiam protulit:cap.in literis,de offic. delega.l.iudex,ff.de re iudi.& prima collatio impedit secũdam:cap.post electionem,de concessio.præb.Præterea quia non potest reuocare & tollere ius,quod semel contulit:cap.si tibi,de præben.sicut donans inter viuos non reuocat,nisi in certis casibus donationem: cap. fi.de dona.l.fi.C.de reuoc.do.

2 Etiam quia deuoluta est collatio ad superiorem:vt dixi in §.si quis verò,de collationib.in concordat.& dicam inferiùs in materia deuolutionis: † quia si malè cõtulit, est priuatus potestate iterum cõferendi,per c. 3
cùm in cunctis, §.fi.de electio.Adhæc,quia prohibita est variatio,& inconstantia maximè episcopis & clericis:clemen.vna, de renunciationibus.quamuis quidam maligni collatores de vno beneficio sexcentas faciant collationes:&,quod peius est,non factas dicũt esse factas: sed veh istis falsarijs,qui cum Lucifero,nisi resipiscant,partem habebũt : & quid proderunt eis tot collationes in inferno?

4 Limita quando diuerso iure conferret,vt pote, si primò contulit in mensibus graduatorum non graduato,posteà graduato requirenti conferre potest:priùs enim tanquàm episcopus voluntariè contulit,posteà tanquàm concordatorum executor quasi coactè : discreta enim sunt iura , quamuis plura in eandem personam deuenerint:l. tutorem,ff. de his quibus vt indignis . Et quando duo concurrunt iura in vnam personam,illa vim habet duarum personarum:l.si consul,& l.si paterfamiliâs, §.j.ff.de adop.l.Papinianus, §.sed nec impuberis,de inoffic. testa. plura scripsi in §.si quis verò.in verb.dispositiones,de colla. in concord. *Diuerso iure potest multiplex fieri collatio.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Epiſcopus poſt inſtitutionem confert.

Item ſi epiſcopus ad præſentationem quenquam inſtituat poteſt poſteà pleno iure etiam alteri conferre: glo. ſingu. in cle. vna, de ſupplen. negli. præla. quia ad eum eſt ius deuolutum, ſi patronus malè præſentauit, & ſic diuerſo iure prouidet. 5

Non vacãs cõferẽs quãdo vacat, an illud iterum conferre poßit.

Secundò non procedit, quando contuliſſet non vacans beneficium, quod vacans communiter dicebatur, vel non deuolutum: poſteà ſi verè vacet, illud conferre poterit, in c. j. de conceſ. præben. & inferiùs dicetur in literis reſigna. poſt regu. cancel. quod probat Panor. in c. j. de elec. dicam inferiùs de improb. benefi. vacan. impetra. 6

Prima collatio alijs præfertur, niſi vt infrà.

Dubitant quidem inter plures collationes, quęnam earum ſit valida. Reſpon. regulariter prima, & præfertur ſecundæ: c. poſt electionem, in fi. ibi primitus fuiſſe conceſſum, de conceſ. pręb. c. eam te, de reſcr. c. eum cui, &c. quia ſæpe, de præben. lib. vj. 7

Limitatur quando fuit aliquod impedimentum in perſona conferentis, vt quia erat excommunicata, & ſic conferre non poterat: c. poſtulaſtis, de cler. excom. mini. vnde ſi priùs contulit, & poſteà abſolutus iterum, ſecunda collatio valebit: c. cùm inter, de conſuetud. & cap. cùm inter, de electio. 8

Secundò quando erat impedimentum in perſona eius, cui collatio facta fuit, quia inhabili facta fuit, & poſteà habili, tunc ſecunda præfertur: c. cum noſtris, de conceſ. præben. vbi Panor. & alij. ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſ. in iiij. limita. c. ſuper eo: ibi, non vitio perſonæ de electio. 9

Tertiò quando aderat impedimentum ratione temporis, vt ſi ante deuolutionem fuit collatum: tunc nõ valet collatio etiam poſt tempus: ſed faciẽda eſt noua collatio tempore debito: c. ij. & c. ſtatutum, de pręb. lib. vj. & c. ij. de conceſ. præb. Panor. & alij in c. cùm ex officij, de præſcr. 10

Quartò quando ratione rei erat impedimentum, vt pote quia non expreſſit modum vacandi, ſed ſecundus ſic, tunc is præfertur: cap. ſuſceptum, de reſcrip. lib. vj. vel contulit antequàm vacaret, vt c. j. ij. & c. poſt electionem. de conceſſ. præb. 11

Vel forma non eſt ſeruata, c. quia propter, & c. ſuper eo, de elect. &c. cum terra: ibi, quod ſi in perſona fuerit, vel in electionis modo peccatũ. ibidem. 12

Quintò ſi vtrumque impedimentum inſit, & in perſona & forma: d. c. quia propter, de electio. 13

Vltimò aliquando non valet prima nec ſecunda collatio, vel electio vnde facienda eſt tertia: c. conſiderauimus, de elec. c. cùm Vintomien. & cap. auditis, ibidem. & clariùs in d. c. poſt electionem. vel impetrandum eſt de nouo beneficium. 14

Collatio duorum beneficiorũ ſimul an valeat.

Si tamen epiſcopus cõferret duo curata beneficia alicui vno verbo, videlicet confero, valeret collatio: vt docet Hoſti. & alij in c. quia nonnulli, de cler. non reſiden. & Io. And. in c. de multa, de præben. & dantur ſex menſes ad eligendum vnum ex illis, per c. referente, de pręben. vel ſi adipiſcatur poſſeſſionẽ vnius, videtur illud eligere: & ideo ſi aliud poſteà 15

eà adipiſcatur, vacabit primum: vt in extrauagan. execrabilis. Ioan. xxij. & dicetur infrà in trac. diſpenſa. in ij. parte.

Epiſcopi vicarios conſtituere debent.

Aliquando collatores non per ſe, ſed per alios conferunt, vt epiſcopi, qui abſunt ab epiſcopatu, vt ſunt plurimi: tenentur enim relinquere vicarios in epiſcopatu, c. quoniam, de offic. ordina. vbi Panor. & alij. & §. teneantur. de colla. in Concorda. & olim cùm epiſcopus abſens erat, vel alius collator, conſtituere procuratorem ei præcipiebatur, in c. fi. de voto. vbi text. vocat eum procuratorem, aliàs vicarium. Idem in c. petitio. ibi vicariæ ſiue procurationis, de procura. vbi Hoſti. & doct. hoc probant. & Iaſ. in l. inſulam. ff. de præſcript. verb. † Ideo dixi valere inſinuationem nominationis factam iſti procuratori generali in temporalibus & ſpiritualibus conſtituto ab epiſcopo: alioqui eſſet in poteſtate epiſcopi ſic nominando fraudare graduatos & nominatos iſti procuratori inſinuantes, ac etiam mandatarios, iſti conſtituto præſentare mandatum cupientes. 16 17

Miniſter fratrum vicarium conſtituere debet.

Item miniſter fratrum minorum tenetur conſtituere vicariũ: vt conſuluit Carol. Ruynus conſi. cxxxxviij viij. viſis quibuſdam, col. ij. nu. 4. in iiij. vol. & iſti vicarij conferunt nomine epiſcopi, quæ materia, quia eſt valde vtilis, & in iudicijs frequens, & parum ab interpretibus tractata: ob id eam hîc tractare plena manu & abundè ſtatui. 18

De vicarijs Epiſcoporum.

Creari poteſt vicarius ſine capituli conſenſu.

SCIENDVM igitur eſt, quòd epiſcopi creare ſibi vicarios poſſunt ſine conſenſu capituli, & remouere: vt docet Hoſtien. in ſumma, de offic. vica. §. in quibus, verſic. ſed nunquid, quod etiam approbat conſuetudo, quæ in talibus eſt ſeruãda. c. ea naſcitur: de his quæ fiunt à præla. Butrig. in c. tua. de offic. vica. refert Ioan. Franciſ. in tracta. de offic. & poteſtate capituli ſede vacan. q. x. col. iiij. in ij. parte. 1

Vicarius nõ oſtendẽs vicariatũ quomodo puniatur.

Tenetur tamen vicarius probare literis ſe vicarium, alioqui non valebunt geſta ab eo. Bertach. in tractat. de epiſcopo, in vij. parte, iiij. libr. q. viij, poſt Bald. in c. paſtoralis, de reſcript. 2

Et ſi geſſerit ſe pro vicario, conferendo beneficium alicui, & poſteà non oſtendat mandatum ei, cui contulit, ad intereſſe tenetur: quod non poteſt eſſe minus, quàm valeat beneficium collatum: vt in tracta. nomina. ſcripſi in q. xiiij. nu. 71. & ad hoc ſolet condemnari. 3

Dignitatẽ habet vicarius epiſcopi cõpatibilẽ cum alia.

Vicarius igitur hîc dicitur, qui epiſcopi vices gerit, vt in rub. de offic. vica. & is dicitur habere dignitatem, ideo reſcripta Papæ ei dirigi poſſunt. cle. & ſi principalis. de reſcrip. etiam ſi ſit tantũ vicarius capituli ſede vacante, vel officialis, niſi eſſet foraneus: vt vocat gloſſ. & doct. ibi. & expreſsè Ioan. Franciſ. in tracta. de poteſtate capituli ſede vacan. in q. x. partis ſecundæ, col. ij. verſi. ſed nunquid, † vbi plus dicit à reſidentia excuſari & lucrari fructus tempore abſentiæ: quia in ſeruitio eccleſiæ eſſe 4 5

Universidad de Deusto
Biblioteca

censetur.c.ad audientiam.de cleric.non resíden.consuetudo tamen multarum ecclesiarum illum absentem non excusat.

Vicarius & delegatus differunt.

6 Est tamen differentia inter vicarium & delegatum:quia vicarius intelligitur is,qui vices gerit ordinarij in eodem loco & tribunali,quo ordinarius,nec de vno ad alium appellatur:delegatus verò quoad hoc dicitur,cui committitur etiam vniuersitas causarum,à quo appellatur ad delegantem,quia non est idem consistorium.c.ij.& iij.de consue.lib.vj. & Bar.in l.j.in fi.ff.quis & à quo appelle.Bertach.in tractat.de episcopo, in vij.parte iiij.lib.q.ix.quia non est delegatus generalis,sicut vicarius:vt probatur in c.super.§.porrò.de offic.deleg.Bal.in l.aliquando.ff.de offic. proconsul.

7 Sed notandum est, hunc vicarium non habere dignitatem incompatibilem cum alia,vt docet Panor.per illum tex.in c.de multa,de præb. ideo per adeptionem dignitatis non vacat vicariatus,nec econtrario,vt d.cle.& si principalis.de rescript.debet tamen is vicarius præcedere archidiaconum,etiam maiorem,quia loco episcopi est,& sicut episcopus est honorandus.c.præcipimus.xciij.distinct.quem sing.no. Ludo.Rom. sing. cclxij.& Feli.in rub.de maio.post Panor.consil.xxj.viso dubio,in primo vol.dicens non valere consuetudinem in contrarium.

Requisita in vicariatu, primò scriptura et testes.

8 Annotandum est,quòd in vicariatu plerumque sequentia requirun tur.Primò scriptura,quam oportet edere his,qui indigebunt potestate sua,quam non posset vicarius edere,si non haberet, & hoc etiam probat l.vnica,C.de manda. princip.c.cùm in iure.de offic.delega.& quãuis quidam intelligant illa iura in delegatis Imperatoris, vel Papæ,tamen cùm eadem ratio sit in hoc casu,idem seruabitur: & hoc iure vtimur, quamuis dom. de Rota contrarium videantur probare decisio. cccxcvij.si episcopus,in ij.q.in nouis.† 9 Quæ opinio posset intelligi valere collationem vicarij constituti verbo episcopi,dummodo probetur per testes potestas,tamen vicarius non debet exercere officium,nisi habeat scripturam suæ potestatis,& eam exhibeat petentibus,alioqui dãnis & expensis onerabitur:vt inferiùs dicetur.& ista sententia de cõsuetudine inualuit quam probat Bald.in l.aliquando.ff.de offic.proconsul. & Petrus Paris. consilio lxxx.difficultas.column. prima, in quarto volumine.

10 Ideo non debet quis fidere literis missis ab episcopo sibi, in quibus dicitur, quòd si moriatur talis & alij,quòd ipse conferat beneficia talibus,& ipse conferens inueniet se vicarium.

Episcopus residens in curia,an excusetur.

11 Item post salutationem solet episcopus narrare occupationes,quibus tenetur fortè,quia est summus Papæ pœnitentiarius, ob id non potest in suo residere episcopatu:ideo necesse habet constituere vicarium,qui suppleat eius vices.Et puto excusandum episcopum,qui est in seruitio Papæ:vt in c.ij.& c.ad audientiam,de cleric.non residen.nollem tamen excusare eos,qui residen in curijs principum extra necessitatem.

12 Vidi etiam in vicariatus literis causam inseri, cur istum potiùs quàm

quàm alium creauerit vicarium, scilicet propter scientiã & industriam vt inferiùs dicetur.

13 Secundò testes in illo vicariatu interuenire debẽt,alioqui instrumentum cum signo sui secretarij tantùm esset scriptura priuata, quæ non probaret.l.instrumenta.& l.rationes.C.de proba.& ad euitandũ fraudes, quæ super hoc fieri possent:nam prohibita sine testibus collatione, videtur etiam esse prohibitus vicariatus sine testibus,per l.oratio.ff.de spõ

14 sal.& sic censuit senatus Paris.anno m.d.xix.die xxix. Iulij.† Et bonum esset quòd nullus reciperetur vicarius,nisi instrumentum vicariatus esset in actis registratum.& ita fuit in senatu statutum requirente Do.Dionysio Riant aduocato tunc egregio vniuersitatis,nunc autem aduocato Regio anno m.d.xlviij.in mense Martio. *Arestum.*

15 Tertiò requiritur quòd sit generalis.c.constitutus,& c.fin.de concessio.præb.vbi doc.& per c.fi.de offic.vica.lib.vj.c.deliberatione.§.prohibemus.de offic.lega.ibidem.c.statuendum.xvj.q.ij.multa valent generaliter,quæ non specialiter. *Arestum.*

16 Ratio est,ne fiat fraus Lateranen.concilio.d.c. cõstitutus.nam is,qui non posset conferre beneficium vacaturum,daret alicui potestatem cõferendi illud,quod reprobatur in d.cap.ij.& c.constitutus.& hoc cessat, quando in genere datur potestas conferendi vicario.Io.de Selua in tracta.de beneficio in ij.parte.q.xxj. *Generalis debet esse vicarius,et quamobrẽ.*

17 Secunda ratio est,quia si daretur specialis potestas conferendi tale beneficium,hoc saperet reseruationem,quam alij collatores extra Papam etiam legatus facere non possunt.c.cùm dilectus.de iure patro.maximè in hoc Franciæ regno.§.j.de reserua.in concorda.

18 Et hæc generalitas in his consistit. Primò quòd vicarius constitutus sit in spiritualibus & temporalibus, alioqui si in spiritualibus tantùm, non esset generalis, quia non contineret nisi vnam speciem: vt inferiùs dico. *Generalitas vicarij in quibus consistat.*

19 Item generalitas esse debet vt constituatur ad conferendum omnia singula beneficia,aliâs si ad vnum conferendum constitueretur,non valeret,vt dictum fuit per d.c.constitutus,de concessio.præbend.

20 Vnde non valeret,etsi data esset potestas recipiendi resignationem certi beneficij:vt decidunt do. de Rota decis. cccxcvij. si episcopus in no.& probat Panor.in d.c.constitutus.col.vlt.& Io.de Selua in tracta.de beneficio,in ij.parte.q.xxj.

21 Nec equidem valeret,si data esset potestas generalis conferendi omnia beneficia,& posteà in alijs literis esset adempta nisi in vno,quia hoc est in fraudem,ideo non valet:vt asserunt Io.And.Panor.& alij in d.c.constitutus. *Conferendi potestas generalis esse debet.*

22 Item generalis debet esse potestas ad conferendum idoneis,vel simpliciter ad conferendum,alioqui si esset quis constitutus ad conferendũ tali Titio,vel talibus tantùm,non valeret,quia illis reseruata essent beneficia.c.deliberatione.§.inhibemus.de offi.lega.lib.vj.quod nec iure fie

Universidad de Deusto
Biblioteca

ri potest nisi in Papa.capitulo is cui,de præbendis,libro vj.

Vicarius ad conferẽdum beneficia certi loci nō valeat

Generalem etiam eam esse putarem,si esset constitutus ad conferen 23
dum omnia & quæcunque beneficia certi loci:dummodo ibi sint plura beneficia,quia nec sapit reseruationem,nec votum mortis captandæ præbetur in vnum potiùs,quàm in alium,ergo valet cessante ratione.c. cùm cessante,de appella.

Vnde vidi quemdam Abbatem de Sabaudia constituisse vicarium 24
generalem in temporalibus & spiritualibus ad conferendum omnia & quæcunque beneficia in Aquitania,quorũ collatio ad nos ratione Abbatiæ nostræ(vt dicebat)pertinet,super quo vicariatu dubitabatur,quia in certo loco erat vicarius constitutus:sed fuit concluſum valere,quod sic probo:Certæ rei vel causſæ tutor dari non potest,§.certæ.qui testa. tutor.dari possunt:si tamen tutor detur testamento rei Africanæ,vel rei Syriacæ,vtilis datio est:& hoc iure vtimur,l.si tamen,ff.de testa.tutel.facit.l.ex facto.in magna.de hæred.instituend.sic dicemus in hoc vicario: alioqui habens duos pluréſve episcopatus & abbatias, non posset in quolibet vnum instituere:quod est falsum.

Ad tẽpus cõstitui vicarius põt.

Et sic cùm bonum sit argumentum de loco ad tempus, & è contra- 25
rio,l.viuum.ff.si cert.petat.cle.ad nostram,de censib.sicut potest episcopus creare vicarium in certo loco,sic in certo tempore,vel vsque ad certum tempus & post tẽpus non erit his vicarius,l.miles,ff.de test.milita.

Specialis potestas quando vicario concedi possit.

Limita in duobus casibus:primus est quando beneficium vacaret, 26
tunc istius potest dari specialis potestas, & conferendi certæ personæ: quia non desideratur mors proximi,cùm nullus possideat,sed possidens mortuus sit.glo.& doc.in d.c.Constitutus.

Secundò limitatur,quando daretur potestas perpetua alicui officio, 27
vel dignitati seu ecclesiæ:vt quando construitur ædicula,seu ecclesia in parrochia curati,poterit isti curato dari potestas conferendi istam ecclesiam,vel præsentandi.c.ad audientiam.de eccles.ædific.& quicunque erit curatus,perpetuò conferet,siue in genere illi committatur.capitul. cùm venissent.de institu.siue in specie.c.visis,xvj.q.ij.c.pastoralibus,de iure patro.glos.in capit.fin.de offi.vica.Henric.Boic.in d.c. Constitutus. Idem dicerem in Papa,qui in his beneficijs plenam habet potestatem.c. ij.de præb.in vj.

Idoneus debet esse vicarius, & quando dicatur.

Quartò hic vicarius idoneus esse debet,c.fin.de voto.idoneos intel- 28
ligo moribus,scientia & ætate,c.cùm in cunctis,de election.

Scientiam dico sufficientem,per quam suo possit satisfacere officio: 29
ætatem verò etiam vigintiquinque annorũ,d.§.inferiora.ibidem,& l.ad rem publicam.ff.de mune.& hono.scripsi in qua ætate quis sit habilis ad omnia beneficia,& officia in tract.de pacif.poss.in iiij.limita.

Monachus an possit esse episcopi vicarius.

Idoneus etiam dicitur canonicus regularis,vel monachus cum iure 30
non prohibeatur,cum licentia tamen sui superioris.doc.in cle.ij.de rescript.de Rota decis.iiij.an monachus,& decis.cclxxxiiij.nota quòd monachus in antiq.& Guido Papæ decis.dlxiij.an monachus.per glos.in c.

de præ

de præsentium,xvj.quæstio.j.

31 Debet tamen monachus habere vnum religiosum de suo conuentu,quia solus stare non debet,c.ij.de statu monacho.cl.ne in agro.§.adhæc,illo titul.Imol.in c.fi.de cleric.ægrotan.

Religiosus mendicans vicarius episcopi esse non potest.

32 Religiosum tamen ordinis mendicantium vicarium suum episcopus instituere non poterit,cle.j.§.Ad prioratus,de regula.quia est cõtra professionem illorum.cle.in plerisq;.de electio. hoc expresè docet Cardi. Alex.in c.si quis.in fin. lviij.distinct. & quia non sunt periti forensium rerum & causarum.l.penul.C.de iudic.

Morari vbi debeat vicarius.

33 Ideo docti & bonæ opinionis homines ad hoc eligi debent.authen. presides.C.de episcopal.audientia,& benemeriti.l.ad subeunda.C.de decurio.lib.x.& in episcopatu seu palatio episcopi debẽt morari.l.nullum. vbi doc.C.de offic.recto.prouinciæ,vt ibi faciliùs inueniantur: si tamen alibi intra ciuitatem degeret,non esset reprehendendus,quia modicum super hoc est præiudicium.arg.l.si debitori.ff.de iudic.

Officiales regij nõ possunt esse vicarij prælatorum.

34 Item consiliarij,presides vel alij officiales regij, non possunt esse officiales,seu vicarij prælatorum generales, cùm sint regijs negotijs detenti,nec ab illis vel ab alijs pensionem habere:vt est statutum in ordi. regul.rubr.*des Senechaux & Baillis*, artic.xxiiij.collatio tamen facta ab istis non esset nulla,quia ibidem non annullatur,quia nõ posset:sed hodie priuantur suis officijs.

Laicus non potest vicarius esse.

35 Quintò debet esse clericus: quia laicus vicarius episcopi esse non potest:indecorum est enim vicarium episcopi esse laicum,c.in noua,xvj.q. vij.etiam non potest laicus tractare bona ecclesiastica. c.ij.de iudi.Probus in additio.ad Ioan. Monach.in capitul.primo,de offic.vica.lib.vj.colum.penulti.

36 Nec beneficia conferre.c. si quis deinceps.& c.seq.cum multis alijs. xvj.q.vij.hoc expresè decidit Paul.Paris.consil. xxxx.quamuis.col.pen. & vlt.in iiij.vol.vbi idem decidit in clerico coniugato etiam cum vnica virgine,quia non retinet nisi duo priuilegia.c.vnico,de cleri.coniug.lib. vj.nisi laicus in temporalibus constituatur vicarius. Archidiac.in d.c.in noua.xvj.quæstio.vij.

Vicarius in habitu clericali incedere debet.

37 Ideo incedere debet hic vicarius in habitu clericali,sicut constituens episcopus,alioqui laicus reputatur : quia talis quis præsumitur,in quali habitu reperitur.Item apud,§.si quis virgines.ff.de iniur.c.si iudex.de senten.excom.lib.vj.nec professione discrepent nec habitu.d.c.in noua. xvj.quæstio.vij.

38 Vnde si iste vicarius vt laicus incedens,contulerit beneficium,oportet quòd probet se,& vicarium & clericum,siue is cui facta fuerit collatio:quia præsumptio est contra hunc vicarium,laicalem habitum deferentem,dicto capi.si iudex,de sententia excommunication.libro sexto. aliâs probare non debet is, cui collatum est beneficium, tonsuram vi-
39 carij:† quod est verum,si in suo episcopatu,vel abbatia sic incederet,secus si in itinere,vel in alia ciuitate,vbi officium non gerit constituentis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

c.si quis.ibi glo.de vita & honesta.cleric.quia tunc vt peregrini habentur:& illorum priuilegijs gaudere debent quo ad habitum.cap.vnic.de cleric.peregrinan.

Factum vicarij non retractat constituens.

Sextò episcopus non potest retractare factum vicarij,quia factum à vicario censetur factum ab episcopo,l.j.§.deiecisse.ff.de vi & vi arma.& est idem consistorium. capitulo ij de consuetud. libro sexto.& quomodo intelligatur,docet Domi.consilio centesimo decimoquarto, Si procurator. 40

Quod est verum,quando egit iuridicè, aliâs si contra formam vel mandatum,non tenetur episcopus illi collationi, vel actui stare.argu.l. diligenter.ff.man.c.cùm dilecta.de rescrip.nec culpa officialis vel vicarij domino nocere debet,l.j.§.si procurator.ff.si quis ius dicen.non obtempera.l.creditor.§.Lucius.vbi Paulus.ff.manda.sic consuluit Domi.d. consi.cxiiij.quem refert Decius consilio centesimo quadragesimotertio,In casu, columna secunda. 41

Si tamen contra mandatū contulerit,tenetur ei,cui confert, ad damna & expensas,& aliud beneficium simile conferre.capi.inter cætera.de præbend.sed sicut ordinarius,potest in totum suum vicarium reuocare,clemen.& si principalis.de reseri.ita & in vna collatione.c. Pastoralis. §.j.de officio deleg.& quia sæpiùs de forma vicariatus dubitari vidi, ob id formam inserendam curaui. 42

Forma vicariatus Archiepiscoporum,& aliorum collatorum.

VNIVERSIS PRÆSENtes literas inspecturis, Iacobus Dei ac sanctæ sedis apostolicæ gratia Archiepiscopus N. salutem in domino.Noueritis quòd nos attendentes multiplices occupationes, & residentiam quam nos oportet necessariò in cur. Roma.propter officij nostri pœnitentiarij Papæ debitum facere,eo nostra ecclesia in defensione iurium suorum,nostriq́ue subditi in auditione causarū,& redditione iustitiæ non modicum possent recipere detrimentū ac læsionem. Considerantes igitur probitatem,legalitatem,scientiam,discretionem ac industriam discreti viri magistri

stri Ioannis Motin clerici,iurium doctoris,ipsum N. nostrum vicarium generalē in spiritualibus & temporalibus,& officialem in Archiepiscopatu nostro N.tenore præsentium facimus, cōstituimus & creamus,citra tamē reuocationem aliorum vicariorum nostrorum per nos aliâs constitutorum, dantes & concedentes eidem N. vnà cum alijs vicarijs nostris, plenam & liberam potestatem, & mandatum speciale.

Confirmationes & cōsecrationes Episcoporum subditorum faciendi,& committendi Abbates, Abbatissas & moniales benedicendi, pueros & puellas vtriusque sexus confirmandi, Chrisma conficiendi, oleumq́ue Cathecuminorum & infirmorū, & cum ipsis etiam illegitimè natis, vt ad minores ordines promoueri,& beneficia simplicia recipere & retinere valeant,dispensandi literas commendatitias & dimissorias ad omnes etiam sacros ordines concedendi,ipsosq́ue celebrandi ac conferendi, seu committendi beneficia,& officia in ecclesia,ciuitate & diœcesi nostris,ad nostram collationem qualitercunque spectantia conferendi & commendandi, & vniendi beneficia resignationesq́ue recipiendi, & beneficia resignata conferendi.

Visitationes faciendi, synodos celebrandi, & committendi causas criminales & ciuiles, matrimoniales & beneficiales, & quascunque alias tam principales, quàm incidentes, & per appellationem deuolutas & imposterum deuoluendas, & quæ ad nos & ad dictam nostram ecclesiam pertinebunt de iure, vel de consuetudine audiendi, & de ipsis cognoscendi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et ex officio inquirendi, eccleſias, capellas & oratoria, ac cimiteria polluta reconciliandi, & de nouo ædificatas, & ædificata conſecrandi: Et perſonas omnes in noſtra ciuitate & diœceſi, & in tota noſtra prouincia, prout ad nos de iure metropolico ſpectat & pertinet, ſiue ſint Prælati, Abbates, priores, & aliæ eccleſiaſticæ perſonæ quocunque no mine cenſeantur puniendi, deponendi, corrigendi, & multandi ſine acceptione perſonarum, prout delictorum qualitas, & exceſſus quantitas exegerint, & enormitas delinquentis, ſuſpendendi, interdicendi, excommunicandi: Præcepta & mandata faciendi, ipſaque exequendi & reuocandi, delinquentes incarcerandi & condemnandi ad perpetuos carceres vel ad tempus, pœnas mitigandi à ſententijs excõmunicationis, & à quibuſcunque alijs caſibus nobis reſeruatis abſoluendi, prout ſibi videbitur conue nire, & in ipſis criminibus in quibus nobis, vel aliâs à iure permittitur, vel conſtitutionibus ſynodalibus, vel prouincialibus diſpẽſandi & abſoluendi, prout eidem N. videbitur, expedire ſententias proferendi.

Et omnia alia & ſingula faciendi & committendi, etiam ſi maiora fuerint, & quæ mandatum exigant ſpeciale: prout ad ipſius vicariatus & Officialatus officium noſcitur quomodolibet pertinere, cuius ſententias & mandata, prout ritè lata fuerint, rata & grata habere promittimus, & faciemus autore Deo inuiolabiliter obſeruari: præcipimus & damus in mandatis tenore præſentium omnibus & ſingulis noſtris ſubditis in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna, quam in omnes & ſingulos

los rebelles ex nunc prout ex tunc ferimus in his ſcriptis, quatenus ipſum prompto & benigno recipien. effectu, eundem N. tanquàm vicarium & Officialem noſtrum, & prædictæ noſtræ eccleſiæ, vt præmittitur, recipiant, ſuſcipiant & admittant, ac eidem in his quæ ſecundum Deum ad nos, & iuriſditionem noſtram ordinariam qualitercunque ſpectant, vel ſpectare poterunt, pareant, ac efficaciter obediant, prout obedire & parêre tenentur nobis Archiepiſcopo prælibato. In cuius rei teſtimonium has &c. datum &c.

2 NOTANDÆ SVNT CLAVSVLÆ quæ in literis vicariatus exprimi debent. Imprimis debet conſtitui vicarius generalis, ne fiat fraus concilio Lateranen. capitulo finali. vbi gloſſ. & doct. de officio vica. & capitu. ſtatutum, de præbend. libro vj. vt ſuperiùs dictum fuit.

3 Vnde ſi quis daret vicario poteſtatem generalem conferendi, & illũ poſteà crearet vicarium generalem, non valeret: quia intelligeretur creatus vicarius generalis ad conferendum tantùm, & non in temporalibus & ſpiritualibus, vt fieri debet, vt ſequitur: nam illa generalitas reſtringitur ad ſpecialem conceſsionem conferendi, text. in l. quæſitum. §. ſed ſi fundus. vbi Bartol. ff. de fundo inſtr. doct. in c. paſtoralis. §. fin. & §. ſedes, de reſcript. *Generalis poteſtas conferendi data alicui nõ ſufficit.*

4 Nec etiam valeret, ſi diceretur, creamus te vicarium generalem ad conferendum quæcunquæ beneficia per prædicta. & doctores, in capitulo de liberatione, in fin. de offic. lega. libro vj. & in c. ſtatutum. de præbend. ibidem.

5 Ideo in literis vicariatus debet dici, conſtituimus te, & creamus vicarium generalem in ſpiritualibus & temporalibus, dantes tibi ſpecialem poteſtatem conferendi omnia & quæcunque beneficia vacatura: vt inferiùs exprimam.

6 Aliâs collatio facta à vicario generali, cui non eſt data poteſtas conferendi, non dicitur colorata: ideo is cui facta fuit, poſt triennium non poteſt iuuari decreto, de pacifico poſſeſſore, vt docet gloſſa, in verbo coloratum. §. primo, de pacifico poſſeſſore, in pragma. *Collatio facta à vicario generali non habẽte poteſtatẽ conferendi non eſt colorata.*

7 Tamen valet vicariatus, ſi daretur poteſtas cõferendi beneficia vacãtia per mortem tantùm, vel per reſignationem tantùm, vt probat gl. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

doct.in d.c.deliberatione.§.prohibemus.de offic.lega.lib.vj.vbi videtur prohiberi,quando alteri quàm vicario committeret,ergo vicario generali non prohibetur.

Vacantia per mortẽ aut per resignationem cõmitti poſſunt. Areſtum.

Et iſta eſt cõmunis ſententia,licet quidam contrarium teneant.gl.& 8
doc.in d.c.ſtatutum,de præb.li.vj.de Rota deciſio.cccxcvij.ſi epiſcopus, in no.& deciſ.v.de conceſſio.præb.& ſecundum hanc opinionem iudicauit ſenatus Pariſ.etiam cõgregata curia relatore do.Spifame in menſe Ianuario,non memini temporis.

Non valeret etiam,ſi in literis diceretur,creamus te vicarium genera 9
lem in ſpiritualibus & temporalibus,ſpecialiter & expreſsè ad conferendum:nam illa verba generalitatem præcedentem reſtringunt l.legata.§. j.ff.de ſupellec.lega.& in d.§.ſed ſi fundus,nam quando fit enumeratio ſpecietũ poſt genus,illa enumeratio in dubio reſtringit ad illas ſpecies: l.ſed & ſi adijciatur.ff.pro ſocio. † Cenſetur enim illud mandatum ge- 10
nerale expreſſum in fraudem legis,ex quo non poterat eum conſtituere ſpecialiter.ſic firmat Soci.conſilio ducenteſimo ſexageſimo,In cauſſa,columna xj.in quinta concluſione,volu.ij.vbi dicit non valere conſuetudinem in contrarium,quod probat Barb.in c.conſtitutus,col.j.in fin.de reſcrip.

Ratificatio collationis ab inferiore an fieri poſsit.

Nec ratificationem collationis nullæ valere dicimus, niſi quatenus 11
eſt neceſſe de nouo conferat,teſte Guid.Papę conſil.clxxxix.circa quæſtionem.poſtquàm nulla eſt collatio.doct.in regul.ratihabitio,de regu. iuris,lib.vj.& incipit valere à die ratihabitionis,& non trahitur retro,regula ratihabitionem,de regu.iur.in vj.vbi doct.niſi in Papa:vt dicam in materia perinde valere inferiùs.

Quòd non procedit in Papa,qui poteſt poteſtatem conferendi tri- 12
buere alicui etiam nõ vicario generali,etiam ad certa beneficia:c.is cui, de præb.lib.vj.quia ipſe eſt ſupra ius.c.propoſuit,de conceſſio.præben. alius verò non poſſet dare poteſtatem conferendi decem, vel certa beneficia:quia fieret fraus conſilio Lateranen.per c.conſtitutus.de conceſſio.præb.vbi plenè doct.nec procuratorem ad conferendum cõſtituere.gl.in c.prohibemus,de offic.deleg.in vj.Petr.Paul.Pariſi.conſi.xlix.dominus,col.j.in iiij.vol.

Procurator non poteſt ad conferẽdum niſi à regibus & aliis conſtitui.

Quòd limitatur in Regibus, principibus & laicis,qui nulla habent 13
iura ſpiritualia,ad quæ poſſint vicarios conſtituere : ideo ſolent procuratores generales omnium bonorum creare,dando eis poteſtatem conferendi,præſentandi &c.c.fin.vbi docto.de conceſſio.præben. Paul.de Citad.in tracta.de iure patro.in vj.parte.q.xlj.& ſeq.Roc.Curtius in eo. tracta.in verb.honorificum.q.quinta.

Adhæc non procedit in beneficijs vacantibus:vnde ſi vacet benefi- 14
cium,poteſt dari poteſtas ſpecialis illud conferendi,per c.conſtitutus,de conceſſio. præbend.Ægid.Bellamera deciſio.ccccxliij.ſi epiſcopus. glo. iij.in §.Reſeruationes,de reſerua.in Prag.quia in hoc ceſſat ratio concilij Lateranen.

Secun

In ſpiritualibus tantũ creari , an ſufficiat.

15 Secundò in ſpiritualibus & temporalibus vicarius creari debet.c.fin. de conceſſio.præb.per Panor.& c.cùm nobis olim,in fi.& c.nihil,in fin. de electio.c.cùm venerabilis,de religiſ.domi.c.vlti.in fin.de ſtat.monac. c.ſi epiſcopus,de ſupplend.negli.præla.lib.vj.& ſuprà dictum fuit.

16 Nec ſufficeret,ſi in ſpiritualibus tantùm,vel in temporalibus crearetur,quia non eſſet generalis.c.penul.& vl.de ſupplend.negli.præla.li.vj. licet aliquando adminiſtratio in ſpiritualibus tantùm alicui dari ſoleat: c.cùm nullus,de tempo.ordi.lib.vj.& aliquando tantùm in temporalibus & quandoque ſimul.

17 Interdum verò conceditur adminiſtratio ſimpliciter,non exprimendo in ſpiritualibus & temporalibus,licet tamen in vicariatu exprimi debeat.c.ij.de offic.vica.in vj.c.iij.de conſuetu.li.vj.c.j.de offi.ordi.ibidem. c.Romana,de appella.c.ſtatutum,& c.fi.de hæreti.eo.li.& quia eccleſia ſolet & ſpiritualia & temporalia habere.c.ſi quis,j.q.iij.ideo generalis eſſe hæc creatio debet in ſpiritualibus & temporalibus.

In quo conſiſtat adminiſtratio ſpiritualium.

18 In ſpiritualibus conſiſtit adminiſtratio,videlicet vt poſſit excommunicare,ſuſpendere, interdicere,conferre,inſtituere, confirmare, eligere, præſentare,viſitare,corrigere & punire:collatio etiam ſacramentorum tota poteſtas fori pœnitentialis diſpenſatio & votorum commutatio in ſpiritualibus continetur:c.quærentis,de verb.ſignifi.c.j.& c.cùm in eccleſia.c.veniens.& c.ad aures.de ſimo.c.ad probandum,de re iudic.alia patent in c.Maſſana,& c.ſacroſancta,de electio.& c.conſtitutus,de religioſ.domi.c.ſi iudex laicus,de ſenten.excom.lib.vj. & in cle.diſpendioſam,de iudic.& in ſumma xj.q.j.vbi glo.plena.

19 Adminiſtratio in ſpiritualibus cognoſcitur ex natura eius,quod adminiſtratur,quia illud eſt ſpirituale: ergo adminiſtratio eſt ſpiritualis,& de re ſpirituali,vt plenè docet Bal.conſil.ccccl xxviij. præmittendum,in iiij.vol.doct.in c.ij.de iudic.

Adminiſtratio temporaliũ in quo conſiſtat.

20 Adminiſtratio verò in temporalibus conſiſtit in iudicio & extra: in iudicio,quando habet temporalem iuriſdictione pleno iure,quo ad merum & miſtum imperium,& omnem iuriſdictionem. c. conqueſtus,de foro competen.c.vlt.ne cleric.vel monach.lib.vj.idem ſi certam habeat iuriſdictionem in loco.c.cùm contingat,de foro competen.c.dilectus, de offi.ordi.c.ad audientiam,de præſcriptio.

21 Extra iudicium conſiſtit hæc adminiſtratio in omni ſpecie alienationis.Item locare,vel ad firmam dare,cenſus,reditus & penſiones colligere poteſt,c.ſi quis preſbyterorum,de reb. eccle.non alienan.c.veſtra,de loca.c.j.ne prælati vices ſuas.clemen.j.de rebus eccle.non alienand.l.lex quæ tutores.C.de adminiſtra.tutor.

22 Et adhuc vidi iſtam clauſulam poni,licet conſtituens nulla haberet temporalia,vt actus non vitietur : quod vix eſt,vt epiſcopatus omnino ſine temporalibus conſiſtat.Cùm vt ſine anima corpus viuere non poteſt:ſic nec ſuſtineri eccleſia ſine temporalibus.c.ſi quis obiecerit,j.q.iij. & qui ab ipſis temporalia auferre conantur,ipſas deſtruere moliuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et sic sub illa clausula in spiritualibus & temporalibus prædicta con 23
tinentur,nisi ex diuersitate personarum restringatur significatio. Bal.d.
consi.cccclxxviij.col.j.in.d.iiij.vol.& ea quæ scripsi de tẽporalibus,quan
do capiantur à iudicibus laicis,in ordina.Reg.in tit.vt laici non conue-
niantur.&c.in iij.tomo.

Vicarius & officialis an sint idem.

Item quandoq; vicarius vocatur officialis,vel econtrario:& ista vo- 24
cabula synonyma esse dicit Io.Andr.in addit.ad Specula.in rub.de offic.
vicar.ista tamen diuersitas vocabulorum regi debet pro consuetudini-
bus patriæ:vt docet Barba.in clemen.& si principalis,de rescript.quem
refert & sequitur Bernard.de Luco in sua praxi criminali, c.iij.in verbo
Officiali.

Ideo in aliquibus locis solet vnus simul constitui officialis & vica- 25
rius,& tunc plenam habet potestatem:& de hoc loquitur c.ex frequen
tibus,de insti.& c.dilectis filijs,de appella.secus vbi separatim constitue-
rentur,vt ibidem videre licet.

Interdum est separatus,& separata sunt officia:& tunc separatim di- 26
rigi rescriptum debet sic, Dilecto filio N.vicario venerabilis fratris no-
stri Episcopi Paris.&c.vel sic,Dilecto filio officiali Lugdunen.vt asserit
prouinciale folio decimoquarto,versicul.in salutatione.rubri.de saluta.
seu exordijs.

Vicarius & officialis possunt esse iudices delegati.

Et hi tanquàm habentes dignitatem,clement.etsi principalis,iuncta 27
glossa de rescript.iudices delegati Papæ esse possunt & mandatorum,
ac gratiarum executores:vt plenè scripsi in forma litera.execu.in prin.
in concorda.

Et si iste vicarius aut officialis sit Canonicus,nec tamẽ alios antiquio 28
res in choro & capitu.præcedet,sed in loco suo sedebit,teste do.Gemi.&
Perus.in c.à collatione,de appella.idem in vicario capituli decidit Ioan.
Franc.in tract.de offic.& potesta.capit.sede vacan.in x.q.partis secundę,
columna vj.

Per constitutionem secundi vicarij an reuocetur primus.

Secundò venit ponderanda clausula in præfato vicariatu,citra reuo 29
cationem aliorum vicariorum,hoc eo dicitur:quia sicut per cõstitutio-
nem secundi procuratoris reuocatur primus, nisi adsit ista clausula, l.si
quis,§.j.ff.de procura.ita per constitutionem secundi vicarij,c.clericos.
vbi doct.de offic.vicar.& inferiùs in fine istius materiæ scribam.

Clausula plena & libera potestas quid denotet.

Tertiò additur clausula,dantes & concedentes eidem plenam & li- 30
beram potestatẽ:per quam clausulam potest vicarius ea facere,quæ sub
generali mandato continentur : vt in l.procurator cui,& l. procurator
totorum.ff.de procura.capitul.qui ad agendum & sequenti,illo titulo,
in sexto.

Non tamen poterit facere ea quæ mandatum exigunt speciale,capi- 31
tul.qui generaliter,de procurator.in sexto,quos congerit Bald.in §.fin.
de his per quos agere possu.in institu.scripsi in glossa concorda.in §.fi-
nali,de electio.deroga.in concorda.Ideo solent addi clausulę sequentes,
quæ mandatum regulariter speciale requirunt.

Quarum

Cõfirmationes abbatũ & priorum vicarijs cõmittuntur.

Quarum prima est clausula,confirmationes & consecrationes epi-
scoporum subditorum faciendi,certum est quòd ad episcopum spectat
confirmare Abbates,& priores sibi subiectos,non exẽptos,c.nullus pri-
mo,in xvj.q.vij.c.cùm ex iniuncto,in fin.de hære.c.si abbatem, de ele-
33 ctio.libr.vj.c.cùm venerabilis,& c.significauerunt,de excep. † Et ad Ar
chiepiscopum pertinet confirmare episcopos,c.fi.lxxiiij.distin.& c.cùm
dilecti,de elect.& Archiepiscopum confirmat Primas, vel Patriarcha,c.
bonæ j.de elect.c.quia propter,vbi doct.ibidem glo.ij.in §.facta,titu.de
elect.in Pragmat.ideo inspiciendum est quis creet vicarium:quia si epi-
scopus,dicetur in vicariatu Abbates & Priores confirmandi. Si Archie-
piscopus dicet Episcopos, Abbates & priores confirmandi: quia iure Ar
chiepiscopali subintelligitur eam potestatem confirmandi episcopos cõ
mittere,postquàm illam habet.Et quia iure episcopali habet potestatem
confirmandi Abbates &priores,ob id ista concedit specialiter,quę aliâs
sub generali mandato non comprehenderetur:vt per docto.in c.fin.de
34 elect.in vj.† Est etiam aduertendum in hac clausula , consecrationem
episcoporum committi vicario: quia tenetur Archiepiscopus intra tres
menses à die confirmationis computãdos,c.quoniam, lxxv.dist.conse-
crare episcopos suffraganeos,c.j.& per totum , centesima dist.c.cùm in
35 cunctis,§.cùm verò , de elect. † Sed hãc consecrationem vicarius exe-
qui non poterit, nisi sit episcopus,c.episcopi,lxxx.distin.imò tres requi-
runtur episcopi,c.episcopi,lxiij.distin.c.fi.lxvj.distin. quamobrem cùm
quis eum constituit vicarium,qui non est episcopus , debet addere fa-
ciendi & committendi : vt in ea parte vicarius possit committere alicui
episcopo:teste Bertachi. in iij.parte tract.de episc.q.lxj.

Benedicere moniales cõmittitur vicario.

36 Secunda est clausula,scilicet dantes potestatem Abbates,& Abbatis-
sas,& moniales benedicendi & consecrandi:hoc enim ad episcopũ per-
tinet,quod debet specialiter committere, si velit per vicarium exerceri
posse,c.j.de supplend.negligent.prælator.clementi.fina.§. statuimus,de
statu monach.

Confirmatio puerorũ cõmitti solet.

37 Tertia clausula est,pueros & puellas,& vtriusque sexus homines no
stræ diœcesis benedicendi,& confirmandi. Certum est quòd omnibus
baptisatis debet conferri sacramentum confirmationis,& præcipuè cùm
pertigerint duodecim annos,in qua ętate possunt discernere:vt dicit te-
xtus in c.vt ieiunij,& seq.de consecra.dist.v.sic dicens: vt ieiunij ad con
firmationem veniant perfectæ ætatis , vt moneantur confessionem
prius facere,vt mundi donum spiritussancti valeãt accipere:& quia nũ-
quam erit Christianus, nisi in confirmatione episcopali fuerit chrisma-
38 tus:† quid insuper confirmatio prosit,docet text.in c.spiritussanctus ibi
dem:& manus impositionis sacramenti magna veneratione tenendum
est,quod ab alijs perfici non potest,nisi à summis sacerdotibus,nec tem
pore Apostolorum ab alijs , quàm ab ipsis apostolis legitur, aut scitur
peractum esse,nec ab alijs quàm qui eorum tenent locum vnquam per
39 fici potest,aut fieri debet,c.de his,& c.sequent.ibidem.† Et ita cùm soli

Universidad de Deusto
Biblioteca

episcopi confirmationis,hoc sacramentum præstare debeãt,c. vt episco pi,ibidem,nisi iste vicarius sit episcopus,non poterit confirmare, etiam si hoc haberet consuetudo,c.quanto,de consue.sed committet episcopo iuxta potestatem sibi datam,c.vno, §.per frontis,de sacra vnct.& Florentinus in iij.parte summæ in tit.de confirma.plenè tractat:ibi vide.

Chrisma conficere cõmittitur.

Sequitur quarta clausula:Chrisma conficiendi,oleum cathecumino 40
rum & infirmorum,ista quoque solent episcopi conficere die iouis sancta:& quare hoc fiat,docet Ioan.Durand.in Ratio.diuin. offic.lib.j. de vnct.& in lib.vj.de quinta feria,& hoc etiam habetur in Pontificali, & in c.vno,de sacra vnct.vbi ista declarantur.

Dispensat cum bastardis vicarius potestatem specialẽ ad hoc potest.a tem habens.

Quinta clausula.Et cum ipsis etiam illegitimè natis, vt ad minores 41
ordines promoueri valeant,dispensandi:c.j.de fil.presbyter.libro vj.vbi episcopus illam habet potestatem,ergo illam committere potest.† Etiã 42
potestatem habet dispensandi,vt conferatur isti beneficium simplex, & sine cura,non tamen ad præbendas cathedrales propter præeminentiã & autoritatem quam habent canonici cathedralium ecclesiarum. Domi.de Rota dec.i.cxxxvj.voluerunt Domini,in no.& decis.ccccviij.nota in antiq.quamuis Archid.in d.c.j.teneat contra,quem refert de Selua in tract.de benefi.in iij.parte q.lxj.dicens hoc non fuisse prohibitum,ergo concessum:† sed ego dicerem prohibitũ,in d.c.j.ibi,dummodo sit tale, 43
super quo per ipsum episcopum valeat dispensari,ergo est aliquod beneficium sine cura,super quo non potest episcopus dispensare: vt sunt præbendę ecclesiæ cathedralis,c.sanctorum,lxx.distin.& ecclesia ipsa cathedralis propter honorem ipsius non comprehenditur sub generalitate,c.quamuis,de præb.lib.vj.& hoc tenet Ioan.Monach.inc.j.de fi.presbyter.& hæc sententia in curia Romana seruatur:vt asserit Feli. in c.postulasti,col.vij.ver. secunda conclusio,de rescript.glo.in §.item censuit, in verb.cathedralibus,de collat.in prag.& ad beneficia curata solus Papa cùm his illegitimè natis dispensat,vt est text.in d.c.j. & ad maiores ordines vt ibi.

Dispensandi potestas non transit cum generali.

Et quia potestas dispensandi non transit cum generali mandato,c.au 44
toritate,de priuileg.libr.vj.ideo opus est speciali concessione,teste Calderi.consi.iij.an vicarius,de offic.vicar.gl.in c.quæ de caussa.ij.q.iiij.Cardinal.Alex.in c.denique,col.vij.versi.sed iuxta hoc, iiij. distinct. Felin. c.at si clerici, §.de adulterijs,col.vlti.de iudi.Domi.consi.xxxviij.pro clariori,col.iij.

Imò vicarius generalis non poterit dispensare,licet istam habeat po- 45
testatem,cum quibus Papa episcopo dispensari mandat, cùm intentio committentis ad hoc non se extendat,sed ad episcopum referatur: & vltra intentionem non valeat dispensatio,nec actus,c.fin.de præbend.gl. not.in §.visum,aliâs incipit,quia circa, in verb.legatorum, de colla. in Prag.

Et sic patet,quòd vicario est prohibita dispensatio in casibus etiam in quibus potest episcopus de iure dispensare, quos memorant doct.

in

in c.at si clerici, §.fin.de iudic.post Speculat. in tit.de lapsis & dispensat. §.nunc,de episcoporum. nisi huic vicario data fuerit specialis potestas: vt docet Bertachinus in tract.de episcopo,in vij.parte,iiij.libri,quæstio. xiiij.ideo potest addi isti clausulæ,& aliâs prout nobis cõpetit, vel competere poterit,etiam ex Papæ vel aliorum delegationibus seu commissionibus,vel aliâs quomodolibet.

Dimissoriæ ad ordines quando à vicario concedi possint.

47 Subsequitur clausula sexta. Literas commendatitias & dimissorias ad omnes,& singulos etiam sacros ordines concedendi, ipsosque conferendi, vel committendi. Ista vicarius generalis sine speciali potestate concedere non potest,c.cùm nullus, §.episcopo,de temp. ord. libro vj. Ioan.Francisc.vbi suprà,quæst.j.par. ij. col.vj.Host. & Ægid.Bellamera
48 in c.significasti,de offic.Archidiaco.† Quod est verum, nisi episcopus in remotis ageret,dicto c.cùm nullus,& ibi Perus.in iiij.not.sed hoc est tutius vt potestas concedatur.Et si vicarius fuerit episcopus,datur clausula etiam celebrandi ordines sacros,& conferendi seu committendi,si vicarius non sit episcopus.

Cõferẽdi nomine includitur quælibet prouisio.

9 Septima clausula beneficia,dignitates,personatus,præbendas,ac alia quæcunque beneficia & officia, quorum collatio ad nos qualitercunque spectat ratione nostri archiepiscopatus conferendi.Sub hoc nomine conferendi,includitur institutio,præsentatio, & alia quælibet prouisio.rub.vt eccles.benefic.sine diminut.conferant.Scripsi in §. statuimus
50 secundò,in verbo, conferantur, de collatio. in concord. † Idem si data esset potestas prouidendi ad beneficia. Prouisionis enim verbum latum est,gloss.in clementi.finali,de electio. scripsi in §.præfatique ordinarij,in verbo prouisionem,de collat.in concor.

51 Si tamen sola data fuerit potestas præsentandi vicario,is cõferre non poterit:quia vnus specialis modus non comprehendit alium:c.cùm illis, §.cùm autem,de præb.libr.vj.c.susceptum, de rescript.eod. libr. Sed verbum conferendi est generale:ob id alios comprehenditmodos,quãuis contrarium teneat Paul.Castrens.consil.cccl xj.venerabilis,quæst.ij. volumine j.

Specialis cõferendi potestas dari & cur debet.

52 Imò si fuerit concessa potestas eligendi & presentandi,cùm clausula & alia omnia etiam maiora faciendi, non cõprehenderetur conferendi potestas:vt firmat Gemi.d.§.cùm autem,in fi.quia illi modi sunt speciales,secus in verb.conferendi,vt suprà probaui,per rubricam vt ecclesiastica benefi.sine diminutione conferant:quia nihil videtur maius potestate conferendi,vt quis habeat idoneum eligere,& illi conferre.c.graue,de preb.sic consuluit Bertrand.consil.cxxxiij.dubitatur,col.j.volu.ij. ex prima editione,quanuis hodie nostri collatores indoctis potiùs quàm doctis conferant.

53 Et ideo is vicarius sine speciali concessione hæc beneficia non poterit conferre,c.fin.de offic.vicar.libr.vj.quia in generali concessione non veniunt ea,quæ non esset quis verisimiliter concessurus,vt ibidem dicitur:& quia lex magis confidit de prelato,cuius oues sunt proprię quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

de vicario.Io.x.& Claud.de Seycello,in ſpeculo feudorum,qui feudum dare poſſunt,§.ſecundò principaliter,coll.x.& quia conferre donare eſt, d.c.fin.& c.relatum.in gloſſ.de præb. & in generali mandato non venit vt quis donare poſſit,l.filiusta.ff.de don.quia donare eſt perdere,vt ibidem dicitur: & in dubio quis non videtur velle iactare, nec perdere ſuum.l. cùm de indeb.ff.de prob.Bertrand.conſi.cxxxiiij. viſo proceſſu, col.j.in ij.vol.ex antiq. editio.

Et quando ſpecialis mentio fieri debet,non ſufficit generalis,c in no 54
ſtra,in fi.vbi doct.de reſcrip.gloſſ.in clement.dudum,in verbo,pacta,de ſepultur.ſic conſuluit Alexand.conſ.cxxij.viſo puncto,col.iij & ſequen. & conſil.ſeq.in iiij.vol.& conſil.clv.videretur,col.j. in vj.vol.gl.in verb. expreſsè,in c.inquiſitores,de hæretic.libr.vj. † nam vbicunque lex vult 55
vt aliquid ſpecialiter fiat,non ſufficit exprimere in genere,l.ſi quis mihi bona, §.iuſſum,ff.de acquir.hęredit. vbi iuſſus in acquirendo hæreditatem debet eſſe ſpecialis:vt Alex.not.ibi.& in l.j.circa finem,de lib.& poſthu.Socin.conſ.xlv.viſa appellatione,col.iij.in j.vol.ſequitur Alber.Brunus,in tract de forma & ſolen.actus,rubr.de ſupplemento ac obſeruantia formæ,col.xviij.verſ.xviij.limitatur.

Specialis potestas quæ dicatur.

Item ſpecialiter dicitur fieri, quod nominatim, & expreſſis verbis, 56
glo.in clem.j.in verb.ſpecialiter,de iud.clem.conſtitutionem,de electio. c.Paſtoralis,de except.l.de his,ff.de tranſact.l.ſi quis,in princip.de leg.iij. l.ſi quando.§.& generaliter,C.de inoffi.teſt.l.fi. de adminiſtr. tut.l. fina. de noua.l.fi.de indict.viduit.tollend.Barb.expreſsè in conſil.xxv. ſcribitur,col.ix.in j.vol.& conſ.xv.præclarè,col.vij.numer.11.in ij.vol.& conſ. lxiiij.illud,col.j.in iij.volu.†Et quod eſt à generalitate verborum extra- 57
ctum,dicetur ſpecialiter dictum vel factum,l.itē apud, §.hoc edictum, ff.de iniu.l.vxorem, §.feliciſſimo,&l.ſeruis vrbanis,in fi.de leg.iij.ſic conſuluit Alex.conſ.cxxxiiij.præuiſo themate,col.ij.in j.vol.& conſil.vij.videretur, col.ij.nume.4.in iiij.vol Fel.in c.ad aures,col.j.& ibi in addit.de reſcrip.Imol.in clem.j.col.iij.nu.12.de iud.

Singulariter non est conferēdi vi delicet potest.s exprimenda.

Tamen text.dicit ſpecialiter exprimendam collationem,non ſingu- 58
lariter conferendi talem eccleſiam,& talem: imò hoc non valeret, niſi generaliter ei committeretur,& poteſtas generalis conferendi beneficia vacatura tribueretur,ſecus in vacātibus,c.conſtitutus,de conceſſ.præb. Sic conſuluit Alex.conſil.xcv. diligenter,col.j & ſeq.in v.vol. & hoc repetijt conſ.lxiij.in vj.vol.† Vnde ſufficit quòd quis habeat ſpeciale man 59
datum ad alienandum, licèt non exprimatur, quæ res alienanda ſit, l. procuratorem.vbi doctor.C.de proc.ſic conſuluit Alex. conſi. clxxxix. viſo ſtatuto,col.ij.in vij.vol.

Itaq; ſpecialiter dicitur data poteſtas, quādo expreſſa collationis vel prouiſionis,ſeu diſpoſitionis beneficiorum facta eſt in vicariatu mētio: aliās nō,cùm illud dicatur ſpecialiter cōceſſum,quādo eſt à generalitate verborū abſtractū,d.l.itē apud, §.hoc edictū,ff.de iniur. c.qui ad agendum,de proc.libr.vj.gloſſ.& ibi Imol.numer. 12.in clementi. j.de iudic.

vt

vt ſuperiùs dictum fuit:& plenè proſequitur d.Andr.Tiraq. in tracta.de legib.connub.in gloſſ.expreſſ.

Vicarius Papæ ſine expreſſa conceſsione non confert.

61 Item etiam procedit in vicarijs Papę,vt non poſſint cōferre,niſi eiſdem à Papa data ſit poteſtas,quia limitata poteſtas extendi non poteſt, l.in agris,ff.de acquiren.rer.dom.& rationibus alijs ſuperiùs expreſſis,& hoc docet Fel.in c.cùm ordinem,col.iiij.verſ.limitata,de reſcrip.

62 Idem in vicarijs capituli vacante ſede,Ioan.Fran.in tract.de offi.& poteſta.capit.ſede vacante,q.x.partis ſecundæ.

63 Et quamuis dictum c.fin.de offi.vica.lib.vj.loquatur in vicario Epiſcopi,tamen quia eſt eadem ratio in vicario Papę & aliorum,qui cōferre poſſunt,niſi in laicis,eadem erit iuris deciſio:l.illud,ff.ad l.Aquil.

Cardinalis vicarius nō confert ſine ſpeciali conceſsione.

64 Etiam ſi vicarius eſſet cardinalis, quia conferendi non dicitur habere poteſtatem,niſi ſit legatus,c.j.de offic.leg.lib.vj.hoc tenet expreſſim Bald.in l.aliquando,quæſt.penul.ff.de offi.proconſ.& lega.quem ſequi-
65 tur Catellia.Cotta in ij.parte Memoral.in verb.vicarius,† quamuis contrarium teneat Barba.in tracta.de præſtan. Cardina.in præludio ſecundæ partis,per text.in l.vicarius,ff.de legatio.vbi vicarius dicitur legatus, & legatus conferre beneficia poteſt,ergo & cardinalis vicarius. reſpon. quòd ille textus de alio legato loquitur, & probat contrarium ſic dicens,qui eſt vicarius alieni muneris voluntate ſua datus, cogitur legationem ſuſcipere, nō tamen eſt legatus antequàm ſuſcipiat, quoad con-
66 ferendum.†Et ſic non omnis vicarius eſt legatus,per illum tex.& diuerſitas nominum rerum diuerſitatem inducit,l.ſi idem,C.de codicil. ideo hic cardinalis ab epiſcopo vicarius creatus conferre tanquàm legatus non poteſt,quia non eſt legatus à latere,cui tantùm conceditur, c.j. de offi.leg.in vj.

67 Tanquàm vicarius etiam non poteſt, quia ei non eſt data poteſtas: tanquàm cardinalis non reperitur,quòd illam habeat poteſtatem conferendi,antequàm ſibi ſpeciatim detur:ergo nullo modo poteſt conferre,ſi non ſit vicarius conſtitutus ab epiſcopo vel archiepiſcopo: & niſi poteſtatem ad hoc expreſſam habuerit.

68 Nec refragatur,quòd cardinalis,quando conſtituitur legatus, ſicut gaudet prærogatiua honoris vltra alios:d.c.j.de off.del.li.vj.ita & quādo cardinalis conſtituitur epiſcopi vicarius,tranſit honor in cardinalem vicariū,ratione ſui cardinalatus:ſed quòd ex hoc habeat poteſtatem cō ferendi nullo iure cauetur,vt prędixi,licet ſit honorandus tanquàm cardinalis:& aliud eſt habere honorem,aliud poteſtatem conferendi:multi habent honores,& conferendi poteſtatem non habent,vt notoriū eſt.

69 Nec obeſt,quòd conferre beneficia magis ſibi competit gratia honoris & prerogatiuę,quàm legationis,d.c.j.de offi.leg.libr.vj.ergo quando eſt vicarius, cardinalis habet illam prærogatiuam honoris, ergo poterit conferre.reſpon.quòd cardinalis eò quòd cardinalis eſt,non habet illam poteſtatem,beneficia conferendi:ſic nec quando eſt vicarius, niſi
70 ſibi committatur:†ſed ſtatim quòd eſt legatus à latere à iure habet, d.

Universidad de Deusto
Biblioteca

c.j.& per hoc puto cardinalem constitutum vicarium siue à Papa, siue ab alio,non posse conferre beneficia,nisi sibi expressè commissum fuerit,sed hoc adulationis forte gratia sustinuit Barb.in d.tracta.de prẽstan. Card.in'præludio secundæ partis,vbi volebat cardinales priuilegijs contra ius extollere,& priuilegia,quæ sunt facti,c.j.de constit.in vj.oportet quòd allegans probet c.cùm personæ,de priuileg.eo.lib.

Procurator laici non potest præsentare, si non fuerit specialim eidẽ data potestas.

Idem in procuratore generali laici,vt non possit præsentare,nisi ex- 71
pressa detur eidem præsentandi potestas.Panor.in c.fi.de concess. præb. vbi dicit quòd laicus non potest constituere vicarium,sed si necesse habeat proficisci longa absentia,poterit procuratorẽ generalem omnium bonorum constituere,cui præsentãdi potestatẽ concedet.hanc opinionem ibidem sequitur Imol.& alij,& Paul.de citad.in tract.de iure patro. in vj.parte,q.xlj.& q.seq. † vbi dicit patronum ecclesiasticum debere 72
constituere vicarium generalem ad omnia,ac etiam ad præsentationes faciendas:cui assentit Philipp. Probus in c.j.de offi. vicar.in additio.ad Ioan.monach.post Rochum Curtium in tract.iurispatro.in verb.honorificum.in q.v.

Vicarius alium non cõstituit.

Item vicarius alium constituere non potest,c.clericos,de offi.vica. ni 73
si fuerit eidem data potestas substituendi alium,argu.c.fin.de procu.lib. vj.quia personæ industria electa esse intelligitur,quæ in diuersis est diuersa.l.inter artifices,ff.de solution.l.si non sortem,§.libertus,de condiction.indebi.istius est sententiæ Bald.in Marga.in verb.vicarius,q.iiij. allegat Hostien.in d. c.clericos. † Et quia iudex delegatus alium non po- 74
test substituere vel delegare,l.à iudice,C.de iud.nisi ex maxima caussa, & non frequenter vt consuluit Bertrand.consi.cxvij.ex literis,col.iij.nu. 5.in j.vol.secundum nouam impressionem.& Paris.cons.lxxx.in iiij.vol. & consil.lxxxix.ibidem,post Guid.Papæ in decis. cclxxiiij. permutatio circa finem.

Nec in spiritualibus tantùm potest substituere,vel in temporalibus, 75
nisi aliter consuetudo se habuerit:vt decidit Io.Fran.in tract. de offi. & potesta.capit.sede vacant.in x.q.partis secundæ.

Vel nisi data esset potestas substituendi d.c.clericos,de offi.vicar. 76

Substitutus vicarij an illi conferre possit.

Et tunc bonum est inserere hęc verba,damus potestatem substituen- 77
di alium,quem nos vicarium cum eadem potestate constituimus. doct. in c.j.de offi.vicar.& tunc poterit substitutus conferre substituẽti, quia à domino censetur constitutus.

Vel nisi esset consuetudo.Aufrer.in decis.Tholosa.q.xxxvj. vbi firmat vicarium posse procuratorem cõstituere,etiam si eidem hoc expressè non fuerit concessum:allegat Collecta.in c.tua nos, de offi. vicar. & Nicola.mili,in verb.vicarius episcopi. 78

In substitutione vicarij an conferendi potestas sit exprimenda.

Item habens potestatem conferendi & substituendi alium cum si- 79
mili potestate,substituere potest non expresso,quod dat specialiter potestatem conferendi substituto,sed substituit cum simili potestate: quia censetur specialis habita relatione ad primam,iuxta l.ait prætor,§. j. ff. de

de re iudic.l.vbi autem.§.qui verò.de verb.obligat.vbi paria sunt exprimere certum vel se ad certum referre.& pro hoc videtur tex. in ca.tibi
80 qui,de rescrip.lib.vj.& ibi Alex.de Antilla declarat. † quia substitutio facta per vicarium,debet intelligi sicut prima constitutio, & continet idem quod in prima vicarij potestate continebatur.l.asse toto.ff. de hæredib.institu.plenè Albert.Brunus in tract.de forma & solennita. actus, rub. ex quibus cõsistant forma & solennitas.versi.Sed quid de eo,quod exprimitur:& certum illud dicitur,quod fit per relationẽ ad aliud.l.certum.ff.si certum peta.Feli.in c.cùm venerabilis,de exceptio.Bar.& alij in l.j.ff.de vulgar.

81 Si tamen episcopus vicario dederit potestatem aliam substituendi,ni si dixerit cum potestate conferendi,vel consimili potestate,hic substitutus conferre non poterit:quia sub ista generali potestate non venit conferendi potestas.d.c.fi.de offi.vic.in vj.sic cõsuluit Paul.Paris.in suo consil.lxxx.difficultas.col.ij.in iiij.volum.nec maiorem in hoc censetur habere potestatem vicarius,quàm dominus.Bald.in l.aliquando,ff.de offi. proconsul.

Vicarius nõ potest bene ficium episcopo cum constituenti conferre, etiam si à Papa fuerit concessum.

82 Intelligendum autem est,quòd quamuis episcopus,aut alius collator, possit creare vicarium,vel vicarios ad conferendum beneficia.cap.fina. de offic.vica.in vj.tamen iste vicarius vel vicarij,non poterunt conferre episcopo,qui illum creauit,quia sibijpsi per se non potest conferre, nec
83 potestatem conferendi dare,capit.fin.de institu.Feli.in c.sanè.ij.in fine. de offi.delegat. † Ob id solent aliqui episcopi ambitiosi,ac abbates omnia deglutire beneficia,cupientes à Romano pontifice hoc impetrare,vt vicarios habeãt,qui illis,qui creârunt eos,possint conferre:& tunc hoc poterunt vicarij autoritate Apostolica & non ordinaria,ne vnus conferat sibijpsi,contra d.c.fi.de institu.& c.per vestras.de iure patro. vidi tamen istos vicariatus tanquàm Reipublicæ pestilẽtes reprobari per senatum Paris. & procuratorem Regium tanquàm ab abusu appellâsse: alioqui omnia beneficia possent collatores retinere, sicut hodie quidam ex nostris.

84 Ex quo infertur,quòd is vicarius habens specialem conferendi potestatem,poterit conferre omnibus,quibus potest episcopus,& sic etiam habentibus beneficium:dummodo ostendatur ei dispensatio.c. ordinarij.§.primo,de offic.ordin.libro sexto,doct.in dict.capit.is cui. de præb. eodem lib.

Vicarius examinare antequàm conferat debet.

85 Et sicut episcopus debet examinare præsentatos, & illos instituere,c.cùm autẽ.de iure patro.ita debet vicarius,antequàm eos instituat, alioqui damnationem sibi acquirit:nisi episcopus aliquos nominauerit vicario,vt illis vicarius conferret, tunc imputabitur episcopo, & vicarius illos non examinabit. argument. capitul. si episcopus.de præben.
86 in vj. † Si tamen eos cognosceret inhabiles, non debet eis prouidere, sed debet episcopum, cuius vices gerit, monere: alioqui vterque reus est, & super his multæ fiunt fraudes: quia communiter

Universidad de Deusto
Biblioteca

qualis collator,talis vicarius:ideo dicit Iuuen.*nolo vicarius esse:* quia ferè omnes se & suos ad inferos deuoluunt.

Et si in vicariatu dictum fuerit,vt cõferat idoneis,intelligitur de ido- 87
neis moribus,scientia & ætate,c.cùm in cunctis,de elect.hoc expressim decidit Paul.Paris.consilio xl.quamuis,columna ij.in iiij.vol.vt superius dictum fuit.

Poterit etiam vicarius huius potestatis ratione conferre tam benefi- 88
cia,quæ iure proprio episcopus confert,quàm iure deuoluto, vt docet Ioann.Francis.vbi suprà,col.x.tutius est tamen exprimere etiam deuolu ta in vicariatus instrumento:vt sæpiùs vidi expressum.

Veruntamen episcopus,qui potestatem conferendi dedit, conferre 89
ante vicarium poterit,per text.& glo.in c.constitutus,de concess. præb. quia maiorem potestatem retinuit sibi,quàm concesserit, vt dicitur de Papa,in c.dudum,de præbend.libr.vj. & sicut illum reuocare potest in totum,clementina & si principalis,vbi nota.de rescript. ita & adimere potestatem in aliquo,videlicet in illo beneficio, quod priùs confert, c. pastoralis, §.item cùm totum,de offi.deleg.

Vicarius collationi facie dæ an consentire possit.

Item sicut vicarius non potest conferre sine speciali mandato, ita 90
non potest consentire collationi:nã qui non potest donare,nec donanti consentire,l.creditor,C.de donat.inter vir.& vxo.l.cùm quis,ff.de reg. iur.multa super hoc congerit suo more D.And.Tiraq.in tract.de legib. connub.in vl.lege,glo.iij.qui enim consentit donanti,rem ipsam donare videtur,quod non potest vicarius.l.quæ dotis,& ibi Bald.col.iij.ff.soluto matri.l.si liqueat,vbi Bal.ij.no.C.de inoffi.dona.l.in ędibus,§.quod filiusfa.ff.de don.

Vnde si canonici tenebantur conferre cum consensu episcopi, non 91
poterit capitulum conferre non habito episcopi consensu,c.vno, §. pone,sede vacante,libr.vj.c.si pro te,de rescrip.ibidem.& ibi gloss. in verb. assensu,l.fin.C.de contrah.emp.hoc docet plenè Materet.in tract.de electio.in xij.q.fol.75.

Etiam absente episcopo non poterit vicarius consentire,c.fi. de offi. 92
vic.lib.vj.Allegatur Fed.consi.cclxiiij.si canonici.

Limitatur quando vicarius haberet potestatem conferendi, tunc po 93
terit & consentire:vt probat Archid.in c.Reatina,lxiij.distinct.nam qui dare potest,& donationi consentire potest,l.sicut, §.venditionis,ff.quibus mod.pig.soluit.vbi qui testari potest & consentire,vt alius de re sua testetur:& sic in casibus specialibus in quibus est data potestas conficiẽdi illos actus,multò fortius consentiendi:& sic poterit vicarius consentire in illis actibus,in quibus est specialis sibi data potestas,etiam si non sit expressum,quod consentire possit.

Secundò quando accessoriè præstandus esset consensus,vt in patre, 94
qui filio consensum præstare debet agenti:tunc si pater absit, poterit filiusfa.agere sine consensu,l.si longius, §.j.ff.de iud.

Tertiò limitatur in consilio,nam si is qui debet consulere, sit absens,& 95
non

non sit breui reuersurus, non erit expectandus: sed potest beneficium conferri,& actus fieri nõ requisito consilio,secus in cõsensu, qui omnino est habendus,etiam si immineret periculum.tex.in d.c.vno, §.fin.ne sede vacan.lib.vj.vbi gloss.& tex.ibi non repetit consensum,sicut in §. præceden.idem scribit glo.in verb.assensu,in c.si pro te, de rescript.illo lib.sic intelligi debet opinio Ludouici Roman.singul. dcxciij. ex longæua.

96 Quartò non procedit in casibus inclusis in generali mandato, in illis ratione vicariatus generalis consentire poterit,& in illis casibus,quos potest ratione vicariatus generalis expedire:tunc absente episcopo in illis casibus poterit vicarius consentire:& requiri eius consensus debebit.

97 † Et sic potest intelligi sententia Archidia.in dict. c. Reatina, lxiij. distinct.facit c.cùm nullus, §.episcopo,de tempo.ordinan.lib.vj.Feli. in c. ex parte.col.iij.versian autem.de const.& Ias.in l.in prouinciali, §.si ego. col.iij.nu.6.ff.de noui ope.nuncia.

98 Imò potestas conferendi data vicario, vt conferat beneficia ad epi- *Vicarius quæ beneficia conferre non possit.*
scopi collationem spectantia,non extenditur ad beneficia, quæ episcopus conferre potest autoritate Apostolica, vtpote propter negligentiam regularium prælatorum,clement. vnic. de supplend.negligent. prælat.

99 † Ideo in instrumento vicariatus hæc verba conscribi debent, damus potestatem conferendi beneficia, quæ nos iure ordinario conferre possumus, & etiam omnia alia, quæ iure deuoluto autoritate apostolica, vel quauis alia potestate à iure communi, vel speciali nobis concessa: vel dicitur qualitercunque,vel quomodocunque spectantia, seu quomodolibet.

100 Inest alia clausula ordine octaua,visitationes faciendi: nam episco- *Vicarius episcopi quãdo visitare possit.*
pum per cũctas diœceses parrochiasq; suas per singulos annos ire oportet:quòd si ipse aut langore, aut alijs occupationibus implicatus adimplere nequiuerit, presbyteros probabiles,aut diaconos mittat,c.episcopum.x.q.j.c.inter cætera,de offic.ordin. c.si episcopus. illo titul.libr. vj. Soci. in tract. de visita.in iiij.quęst.principali,versic.duodecimò quæro,

101 vtrum † Et aliàs ex generali mandato vicarius episcopi visitare non potest,sicut nec vicarius capituli:ideo opus est speciali concessione.glo.& doct.in cle.j.§.in verb.capitali,de hæretic.

102 Nona clausula in vicariatu adijci solet, videlicet, vniendi beneficia: *Vnire an possit vicarius.*
alioqui vicarius etiamgeneralis non habebit vniendi potestatem,etiam si data sit conferendi potestas cum clausula generali,quę ad maiora expressis non extenditur, c. qui ad agendum, de procur.libro sexto, sed vnire maius est, quàm conferre: quia vnio non fit à prælatis inferioribus episcopo.capitu.sicut vnire, de excessib. prælator. tamen conferre & inferiores possunt,capitul. cùm & plantare.de priuileg. & vnire alienare est,capitul.primo,ne sede vacante:quod non potest quis facere sine speciali mandato, l.si filiusfamil.ff. de donat. & dicto capitul. qui ad agendum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Etiam prælati vnire ſine conſenſu capituli non poſſunt, ſed conferre ſic.capitul.paſtoralis.in fin. de dona.capitu.ſecundo.de conceſſio. præb.Innocen.in c.adhæc. de offic.Archidia.ſuper hoc expreſsè conſuluit Paul.Pariſ.conſilio xxxxj.ex his.colum.prima in iiij. volu. poſt Do. Gemi.in conſil.xxxviij.pro clariori.col.iij.alia dicam inferiùs in vnionis materia. 103

In vicariatu etiam clauſula decima apponi conſueuit, recipiendi reſignationes,& beneficia reſignata conferendi:nempe vicarius non poteſt dare autoritatem permutare volentibus:niſi hoc expreſsè illi cõceſſum fuerit,c.quæſitum,de rerum permuta. 104

Recipere reſignationem qui poteſt, an & conferre.

Imò habens poteſtatem recipiẽdi reſignationem beneficiorum cauſa permutationis vel ſimpliciter,nõ poteſt beneficia ſic reſignata poſteà conferre,cùm ſpeciale mandatum requiratur etiam in collatione:d. c.final.de offi.vica.libr.vj.† Ideo debet in vicariatu inſeri, quòd epiſcopus dedit facultatẽ recipiendi reſignationes,& beneficia reſignata conferendi.c.dudum.de præb.lib.vj.de Rota deciſi.xxxxiij.not. quòd vicarius.in antiq.vbi dicit iſtam opinionem teneri communiter in Rota.ſequitur de Selua in tractat.de beneficio in ij.parte quæſt. iiij. & Calder. conſil.iij.an renunciatio.titu.de renunciatio.& Fel.in cap.auditis.col.vj. nu.13.de præſcript. 105 106

Licet quidam dicant collationem iſtam tanquam neceſſariam competere vicario:quod non eſt verum,niſi ſit conſtitutus ad cõferendum: vt concludit gloſ.in verb.vicario.§.item voluit,de collat.in pragmat. & Ludo.Roma.conſil.cccxxx.circa primum,col.ij.nu.5. 107

Imò ſi aliquis poteſt conferre beneficium ſitum in diœceſi alterius epiſcopi ex priuilegio vel conſuetudine,tamen non poterit recipere illius reſignationem,per gloſ.& ibi Cardinal.in cle.vna. quæſt. vij.de rerum permuta.ideo debebit fieri in manibus eius,qui poterat alias communi iure cõferre:vt expreſsè tradunt dom.de Rota deciſion.cccxcviij. ſi aliquis epiſcopus,in nouis.facit deciſio ccxviij.nota quòd cui.in anti. & gloſ.in verbo,locorum.cle.vni.de ſupplend.negl.præla.Federi.in tracta.permuta.q.xxvj. 108

Facultas recipiẽdi reſignationẽ talis beneficij dari non poteſt.

Idem deciſum eſt in legato,in c.de liberatione,§.prohibemus,de offic. legat.lib.vj.quòd legatus non poſſit committere alicui facultatem recipiendi reſignationem talis beneficij, quia præberet votum ambitionis & emptionis.†Idem in epiſcopo concludũt do.de Rota deciſ.cccxcvij. in no.& in deciſ.v.de conceſſio.præb.& deciſ.cclxxxviij.nota quòd epiſcopus.in antiq.& in preſentatione ita fuit iudicatum Romę,vt non detur præſentandi poteſtas ad certum beneficium vacaturum : vt aſſerit Caſſado.in deciſ.v.titul.de iure patro. 109 110

Vicarius dignitates cõferre poteſt.

Poterit etiam vicarius generalis habens poteſtatem conferendi beneficia, conferre & dignitates : quia appellatione beneficiorum etiam veniunt dignitates, cùm non ſit materia ambitioſa : & tantùm noceat concedenti:gloſſa in capitulo primo,de regulis iuris,libro ſexto. & cle. 111

& cle.auditor.de reſcript.capitul.tua,de verbo.ſignifi.de Rota deciſion. ccccxxxiii.nota vtrum.in antiq.& deciſion.ij.rubr.de offic.vica . Panor. in c.fi.de conceſ.præb.in ij.nota.Dom.& Franc.in d.c.fin.de offi.vica. in vj.& Feli.in c.cauſſam quæ,col.ix.nu.14.de reſcrip.† Et procurator datus ad acceptandum beneficium,poterit etiam dignitates acceptare, teſte Feli.in c.poſtulaſti.col.xvj.de reſcript.eſt tamen tutius exprimere dignitates,quamuis hoc neceſſarium non ſit. 112

Dignitates non includũtur in poteſtate conferendi à Papa conceſſi.

Tamen quando Papa concedit poteſtatem conferendi quæcunque beneficia,non includuntur dignitates,ſi non exprimantur,c.cùm in illis.de præb.lib.vj.c.fi.illo titu.etiam ſi epiſcopus conſentiat : quia reſcriptum debet reſtringi,ne multùm præiudicet tertio,c.quàmuis.de reſcri. lib.vj.c.ſuper hoc.de offi.deleg.& hæc poteſtas data ex priuilegio ſtrictè tanquam extraordinaria eſt interpretãda,cle.ij.de offi.lega.Imol. in cle. vnica,de ſequeſtra.poſſe.ſic conſuluit Soci.conſi. cclx.in cauſſa manute nent.col.x.in iiij.concluſio.in ij.vol. † nam quando epiſcopus conferendi poteſtatem tribuit,nulli fit præiudicium,niſi ſibi & ſuę prouiſioni:ſed quando Papa conferendi poteſtatem legato tribueret,vel alteri quęcunque beneficia conferendi diœceſ.Pariſ.tunc hoc pręiudicaret epiſcopo, ideo reſtringi debet:vt doct.no.in l.beneficium.ff.de conſtitu.princip.c; quamuis,de præb.in vj. 113 114

Vnde conſuluit Oldra.conſi.xxij. quòd ſi ſummus pontifex voluerit grauare eccleſiam , & epiſcopum in collatione beneficiorum: verba non ſunt latè intelligenda,& includant dignitates,ſed ſtrictè, vt minùs lædant ius commune & perſonam.capitul.cùm dilectus . de conſuetudin. 115

Diuerſum eſt,quando epiſcopus ipſe beneficia cõferendi tribuit poteſtatem:quia tunc etiam dignitates comprehẽduntur,cùm pleniſſima interpretatio fieri debet contra concedentẽ:ac etiam præbendæ cathedralis eccleſiæ continentur in hac poteſtate.c.cùm dilecti.de donat.Panor.in c.olim.de verbo.ſignifi.Iaſ.& alij in d l.beneficium,ff.de conſtitu. princip.licet aliâs ſecus.c.quamuis.j.de præb.lib.vj.vt ſuprà dixi. † Poterit etiã curata conferre,licet aliâs non veniant ſine expreſſione:c.cùm in illis.de præb.li.vj.etiam quia hoc eſt fauorabile,ideo ampliandum,c.dudum,& c.ſi cui.de præb.lib.vj. † ſic & procurator conſtitutus ad acceptandum beneficia,poterit etiam curata acceptare,teſte Imol.in c.accedans,col.ij.de præb.& Staphile.in trac.de liter.gratiæ,rub.de modo & forma impetrandi,ver.prædicta tamen:dicens idem in inducto cardinalium de conferendis beneficijs ſuorum familiarium : vt includantur omnia beneficia etiam curata.Feder.conſi.lxxiij.factum. 116 117 118

Vicarius an curata beneficia non expreſſa cõferre poſſit & procurator acceptare.

Item poterit vicarius poteſtatem conferendi habens,commendari,licet in mandato non ſit expreſſum,quòd commendet:quia plus eſt conferre,quàm cõmendare,c.nemo.de ele.lib.vj.nã conferre donare eſt,cõmendare deponere:vt ibi.& cui plus conceditur,& minus cõcedi cenſetur,per regu.iur.† Tutius eſt tamẽ exprimere,& ego vidi exprimi: licet 119 120

Vicarius cõmendare beneficia an poſſit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

commenda ſub collatione comprehendatur,rubr.vt eccleſiaſt.benefic. ſine diminutione confer.ſcripſi in §.ſtatuimus,ij. de colla.in concorda. tamen qui de iure ſpeciali conferre poteſt, non poteſt in titulum commendare,vt docet domin.Gemi.in c.nemo,in fi.de elect.lib.vj.ſequitur Eel.in c.auditis,col.vj.nu.12.de præſcrip.

Collatio ab epiſcopo & eius vicario facta vtra valeat.

Item collatio facta extra diœceſim ab epiſcopo valet, licet à vicario 121
in diœceſi eadem die fiat,quia eſt facta à maiori,& ideo præualet, c.ſi à ſede,de præb.libr.vj.& quia maior eſt epiſcopi,quàm ſui vicarij collatio, c.dudum,de præben.libr.vj. & quia cenſetur reuocatus vicarius quoad illam collationem,†ſicut in domino tractante cauſam, vt cẽſeatur quo 122
ad hæc reuocare procuratorem,c.ſi quem,de proc.libr.vj. & per cognitionem quã facit delegatus,videtur reuocare ſubdelegatum,c.intimaſti de appellat.Archid.in c.quamuis,de offic.deleg.libr. vj.ſic & in ordinario conferente conſuluit Calder.conſil.ij.an collatio,ſub rubric. de offi. vicarior.

Prouiſus à vicario ſi prius capiat poſſeßionem eſt præferendus. Areſtum.

Quod eſt verum,quando æquo iure procederent ambæ collationes, 123
& æquales eſſent:ſecus ſi prouiſus à vicario accepiſſet poſſeſſionem ante prouiſum ab epiſcopo:quia tunc is qui eſt priùs adeptus poſſeſſionẽ præferetur,d.c.ſi à ſede,& ita viſum fuit ſenatui Pariſ. vt ſcripſi in tract. de paci.poſſeſſ.in nu.297.verſi.quartò etiam procedit, licet c.ſi à ſede,loquatur in collationibus,à diuerſis emanantibus : tamen in hoc caſu eſt eadem ratio, vt ibi ſcripſi.

Creatum de nouo beneficium,an vicarius conferat.

Item non poterit vicarius beneficium de nouo creatum conferre, ni 124
ſi exprimatur in literis vicariatus,per text.in cle.ſi iuncta glo.in verb. tibi,de reſcrip.vnde vidi apponi hanc clauſulam,damus poteſtatem conferendi dignitates,perſonatus,officia & quæcunque beneficia,etiam de nouo creanda,quæcunque,qualiacunque,& quantacunque &c. & ratione iſtius clauſulę non erit poſteà dubium : ſicut dixi ſuperiùs de his quæ autoritate Apoſtolica competunt.

Inſtituere non poteſt præſentatos vicarius ſine ſpeciali poteſtate.

Item licèt vicarius generalis non poſſit conferre , niſi expreſsè con- 125
ceſſa fuerit ei conferendi poteſtas,d.c.fina.poterit tamen præſentatos à patronis inſtituere,per text.nota.in c.ex frequentibus,de inſtitu. ſecundum Roma.ſingul.dcj.tu ſcis quòd fundatores,& Panormita. in d.c.ex frequentibus,ac Ioan.de Selua in tract.de benefi.in iij.parte quęſt.xiiij. de Rota deciſ.xliij.nota quòd vicarius,in antiq.& de Bellamera deciſione xciij. licet vicarius.

Sed ego dicerem contrarium,quia inſtitutio non poteſt fieri,niſi ca- 126
nonicè,& iuris vel conſuetudinis autoritate,c.penulti.de inſtit. & c.j.de regu.iur.libr.vj.ſed quando non eſt vicario data niſi certa poteſtas,non poteſt illam excedere:alioqui contra mandatum faceret,& non valeret ab eo geſtum,c.cùm dilecta,de reſcript.forma enim mandati diligenter eſt ſeruanda.l.diligenter,ff.manda.ſi ergo eſt vicarius conſtitutus generaliter,& non eſt ei data poteſtas conferendi ſeu inſtituendi , ſine poteſtate non iuſtituit:†nam verbum conferre,comprehendit etiam inſtitu 127
tionem

tionem,rubric. vt eccleſiaſtic.benefic. ſine diminutio. conferant.ſcripſi in §.ſtatuimus ij.de colla.in concorda.& quamuis non ſit libera inſtitutio,tamen alia ratio tex.habet locum , quòd in generali mandato non venit donatio:vt ibi.& quòd inſtitutio committi debeat,probat text.in c.cùm veniſſent.de inſtit.nec inuenitur iure cautum,quòd vicarius ſine mandato inſtituere poſſit:ergo illi hoc non concedemus,l.diſſentientis,C.de repud.

Diſtinctio ſub verbo conferendi comprehenditur.

Intellectus ad c.ex frequentibus.

128 Nec refragatur tex.in d.c.ex frequentibus:nam dicit poſſe fieri ab officialibus epiſcopi,qui hoc de iure poſſunt,vtpote ab illis,quibus eſt data poteſtas,& nõ ab alijs,per illud relatiuum qui,quod reſtringit,vt per Bart.in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure.imò ille tex.non probat,quòd inſtitutio fieri poſſit,magis quàm collatio:nam dicit,quòd clerici eccleſiaſtica beneficia ſine conſenſu epiſcopi,vel officialium ſuorum,qui hoc de iure poſſunt,recipiunt:& ſic taxat illos clericos,qui occupant benefi
129 cia ſine collatione epiſcoporum,aut alia prouiſione.† Et quàmuis ex locatione Rub.de inſtitu.quis poſſet dicere loqui de inſtitutione, tamen generaliter etiam accipitur inſtitutio,vt patet in c.ij.& c.autoritate,ibidem.& officialis ibi etiam generaliter accipi poteſt pro vicario:cùm officialis multoties vtrunque habeat officium:vt ſuprà dixi.

130 Non obeſt quòd inſtitutio eſt neceſſaria diſpoſitio,reſpon.eſtò ſanè: tamen non poteſt inſtituere is,qui non habet poteſtatem,ſicut non poteſt reſignationem cauſa permutationis recipere, licet ſit neceſſaria.c. vnic.de rerum permuta.lib.vj.vt ſuperiùs dixi.

131 Et cùm hic vicarius non habeat poteſtatem ad hoc expreſſam,illa conceſſa & limitata poteſtas non extenditur, arg.l. in agris.ff.de acqui. rerum domi.& quia etiam inſtitutio ſapit quandam donationem,c.fin. de inſtitu.quam vicarius facere ſine ſpeciali mandato non poteſt, dicto capitulo finali.

Capitulum inſtituit, ſed non vicarius.

132 Nec me mouet c.j.de inſtit.in lib.vj.vbi capitulum ſede vacante inſtituere poteſt,licet non poſſit conferre. fateor, quia in capitulum ſede vacante,omnia quæ ſunt iuriſdictionis,ferè tranſeunt, ſed non in vica-
133 rium epiſcopi,c.ij.de offic.vica.ob id non eſt idẽ:†Nam vicarius epiſcopi non tractat cauſas criminales ſine expreſſione & cõmiſſione ſpeciali, c.iij.de conſue.lib.vj.& tamen in capitulum iuris autoritate iſta transferuntur:vt in c.j.ne ſede vacante:vbi doc. & ſic ad capitulum inſtitutio
134 tranſit,non aũt ad vicariũ epiſcopi,ſi non ſit eidẽ data poteſtas.†Etiam quia à iure,hoc eſt in vicario capituli declaratũ, ſed non in vicario non habente poteſtatem conferendi,ergo non habebit locum in eo.

Cõferre qui poteſt , an poſſit priuare.

135 Item inſtitutio & deſtitutio pertinet ad epiſcopum tanquàm correlatiua.c.cùm ex iniuncto.de hæretic.& ſic non ad vicarium,niſi eidem committatur:nam vicarius non poteſt quem priuare beneficio,niſi ſibi expreſsè conceſſum fuerit,ergo nec inſtituere.c.ij.de offic.vica.lib.vj.vt
136 conſuluit Ancha.conſi.lx.duplici.† Imò qui iure ſpeciali poteſt beneficium conferre,non poterit priuare quem illud habentem,quia iuriſdi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctio voluntaria non includit contentiosam.Panor.in c.accepta,col.vltima de restitu.spolia.refert Fely.in capi. Auditis,col.vj.nume. 12.de præscriptio.potest tamen declarare possidentem non habere iustũ titulum in beneficio,cùm per modum actionis hoc petatur: vt expressim consuluit Bald.consil.ccccl xxviij.permittendum,col.ij.in iij.vol.sed an possit monere beneficiatos,vt ostendant titulum:scribit Anchara.de consi. lx.nota bene prædicta.vide quæ scripsi in concordat.tracta.de pacific. possessore.

Et sic vicarius non poterit instituere,nisi sit eidem expressè data instituendi potestas vel conferendi:nam sub hoc verbo conferendi,comprehendetur institutio:vt superiùs dixi,ideo poterit instituere qui cõferre potest:& ita est tenendum:quicquid doctores dicant in contrarium. 137

Episcopus an puniatur,si vicarius indigno contulerit.

Quæro insuper,si hic vicarius contulerit indigno beneficium,priue 138
tur ne episcopus potestate conferendi:sicut si ipse episcopus contulisset, c.cùm in cunctis,in fin.de electio.quod videtur, quia qui per alium facit,perinde est,ac si ipse faceret,l.j.§.deiecisse.ff.de vi & vi arma.

Respon.per collationem vicarij indigno factam, non est episcopus 139
priuatus potestate cõferendi:quia dolus ipsius non debet episcopo, qui nõ est in culpa,imputari: ideo ad ipsum episcopum reuersa est potestas. c.si compromissarius,de electio.lib.vj.& quia episcopus non peccauit, 140
ideo puniri non debet.† Nam pœna suos teneat autores, l. sancimus. C.de pœnis.nec quis alterius odio prægrauari debet,l.si quis in suo.C. de inofficio.testa.nec ad illicita videtur commissus.l.si procurator, ff.de condic.indebi. vbi plenè Iaf.ideo episcopus digno posteà conferre poterit,quia vicarius fines mandati excessit,conferendo ei,de quo potestatem non habebat.

Limita nisi episcopus ratam collationem habuerit,d.c.si compromis 141
sarius:quia ratihabitio retro trahitur, & mandato comparatur: regula, ratihabitionem,de regu.iur.lib.vj.facit c.cùm quis mandato.de senten. excom.lib.vj.

Secundò limitatur,quando episcopus dedisset potestatem conferen- 142
di isti indigno:tunc is censetur facere,cuius mandato fit, l.j.§.deiecisse. ff.de vi & vi arma.etiam propriè dicit textus in lege,certè.§.primo.ff.de preca.

Episcopus an digno cõferre possit si vicarius indigno contulerit vel econtrario.

Et in hoc est aduertendum:quia si episcopus dederit potestatem con 143
ferendi indigno,& vicarius sic contulerit,episcopus non poterit posteà etiam digno conferre,quia est conferendi potestate semel priuatus:tum etiam quòd ad superiorem deuoluta fuerit potestas conferendi. d. c.si 144
compromissarius.† Vnde cùm hodie quidam vicarij miserabiles indignis cõferant,ac stabularijs,ignaris,proditoribus & episcopis adulatoribus,& lenonibus ex certa eorum scientia,ipsi & eorum committentes pœnis inferni perpetuis,nisi resipiscant,torquebuntur,nec episcopi eos ab istis pœnis releuabunt.

Si tamen is,cui vicarius contulerat,non acceptet,ad episcopũ reuer- 145
titur

titur potestas,qui alteri poterit conferre,d.c.si compromissarius.

146 Insuper quæro,an vicarius possit conferre digno,si ipse indigno contulerit:quod videtur:sicut episcopus.dixi in glo.§.si quis verò,de colla. in concorda.

147 Contrarium est verum:vnde si malè contulerit, videlicet indigno, functus est officio suo,vnde amplius conferre non potest,d.c.si compromissarius.sicut nec iudex iudicare post sententiam.c.in literis.de offi.de lega.l.iudex.ff.de re iudic.

148 Vnde secunda collatio per vicarium facta est nullius momenti,tum quòd deficiat potestas:quia intelligitur ei data potestas de prima vacatione & collatione,argu.l.boues.§.hoc sermone.ff.de verb.sig.c.non potest,in fin.de præb.lib.vj.l.eum qui calendis,ff.de verb.oblig. *Secunda collatio vicarij nulla.*

149 Item potest vicarius instituere tanquàm vicarius,& præsentare tanquàm abbas,vel si alio iure ad eum pertinebat præsentatio,sicut potest conferre tanquàm canonicus,& tãquàm episcopus.c.postulastis.de con 150
cessio.præb.glo.in c.à collatione,de appella.lib.vj.† Et capitulum sede vacante,potest eligere & confirmare.glo.in verb.debebit,in c.si episcopus.de supplend.negligen.præla.libro vj.nempe quando duo iura concurrant in vnam personam,tunc illa persona habet vim duarum personarũ l.si consul.ff.de adoptio.l.Papinianus.§.sed nec impuberis.de inoffic.testa.potest etiam tanquàm episcopus conferre,& tanquàm concordatorum executor,& sic variare:vt plenè scripsi in §.si quis,in verb.dispositiones,de colla.& in tracta.not.q.xvij.nu. 4. & seq.superiùs dictum fuit quando multiplex collatio ab vno fieri valeat. *Præsentare & instituere quando vicarius possit.*

151 Sequitur in vicariatu vndecima clausula,videlicet celebrandi synodos.Nam vicarius vel alius non potest sine speciali mandato celebrare synodos,c.si episcopus,de offic.ordi.lib.vj.sic nec legatus,concilium generale nomine Papæ.glo.in c.regula.xvij.distinctio. Panormita.in disputatione incipiente Episcopus,col.xvij.verticu.item non omnes.sequitur Ioan.Boteus in tracta.de synodo episcopi,in ij.parte,nu. 2.& seq.plus dicens,quòd postquàm visitatio competit etiam iure ordinario episcopo, ipse hoc alteri delegare poterit:quia iure canonico omnia non prohibita ordinarius demandat.c.quod sedem.de offic.ordi. caueat tamen episcopus cui committet: quia sanguis subditorũ de manibus prælatorum requiretur.c.irrefragabili.de offi.ordina. *Synodos celebrare an vicarijs sit liberum.*

152 Subiungitur clausula duodecima,& committendi & audiendi causas ciuiles & criminales:hæ enim criminales per generalem potestatem non censentur commissæ,c.ij.de offi.vica.lib.vj.nec in criminalibus posset ille officialis aut vicarius cognoscere, nisi specialiter sit eidem commissum,dicto c.ij.& si cognosceret,nullus esset processus, quia deficit iurisdictio,teste Federi. consil. ccxx. veritatis:ideo non priuabit vicarius aliquem beneficio,nisi sit eidem expressè concessum, vt ibi,& Anchara.probat consi. lx. duplici.vel nisi alias haberet iurisdictionem.ibidem: vt consuluit Bal.in Patriarcha vicario creato à Papa,in cõsi. ccccl xxviij. *Vicarius de criminibus non cognoscit, nisi hoc ei compromissum fuerit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

præmittendum,columna tertia in iiij.volumine.

Pœnã corporalem vicarius in pecuniariam pœnam non conuertit.

153 Tamen per hanc clausulam non poterit officialis cõuertere pœnã corporalem in pecuniariam:quia hoc non licet nisi habẽtibus potestatem dispensandi super crimine.c.licet,vbi glossa & docto. de pœn.& in cap. in archiepiscopatu.de rapto.

154 Ideo in vicariatu debet exprimi, damus potestatem dispensandi etiã super crimine: alioqui non est verisimile quòd episcopus hanc potestatem sibi non omnino permissam concesserit,c. irrefragabili,de offic. ordi.dixi quando possit conuerti in pœnam pecuniariam,in §.quia verò:de public.concubi.in concord. & sic consuluit Paul.Castren.consil. ccexlviij.notandum.in j.vol.quia dispensatio sine caussa fieri nõ debet. glo.in c.non est,de voto.& dicam in materia dispen.infrà.& quia pœna iuris commutari sine caussa non debet,l.quid ergo.§.pœna.ff.de his qui notan.infa.l.& si seuerior.C.illo titul.

Matrimoniales caussæ expresse committendæ sunt.

155 Additur clausula decimatertia, matrimoniales,&c.etiam committit caussas matrimoniales,quarum cognitio ad episcopos pertinet.c.ex literis.de in integrum restitu.c.j.de consangui.& affi.c.accedentibus.de excessib.præla.& sic delegare eas & committere episcopi suis officialibus & vicarijs poterunt.c.caussam matrimonij,de offi.delega.Bertach.in tracta.de episcopo in vij.parte iiij.libri,q.xx.vbi dicit quòd aduersus scientiam suam poterit in integrum restituere vicarius:quod sequitur & Philip.Perus.in c.dilecti.in ij.q.ix.& seq.de appellat.

Beneficiales caussæ committendæ vicario.

156 Clausula decimaquarta & beneficiales. Solet etiam in vicariatu episcopus,vel archiepiscopus cõmittere caussas beneficiales, de quibus nõ cognoscet vicarius,quando agitur de priuatione:vt in c.ij.de offic.vica. in vi.nisi hoc sit eidem expresse concessum: quia sunt priuilegiatæ: in cle.dispendiosam.de iudic.nec poterit cognoscere vicarius de institutione beneficij facta per episcopum, sine speciali commissione: vt docet Bertach.in d.trac.de episcopo,in vij.parte iiij.libri. q.xxix. quia inferior non tollit legem superioris,cle.ne Romani,de electio.

157 Insuper additur decimaquinta clausula,& quascunq; alias tam principales quàm incidentes,& per appellationem etiam deuolutas,& imposterum deuoluẽdas,& quæ ad nos & ad vitam, nostram ecclesiam pertinebunt de iure,vel consuetudine.

Archiepiscopus quãdo officialẽ in alio episcopatu constituere teneatur. Arestum.

158 Nam in hoc regno Franciæ, si clericus propter crimen priuilegiatum captus sit, & condemnatus à iudice laico, & demum remissus ad officialem Pictauiensem, vt cognoscat de crimine communi, si posteà ab officiali Pictauiensi remissus condamnetur propter delictum commune, & is appellet ad archiepiscopum Burdegalensem, eo quia non est intra refertum, officialis non debet illum remittere, sed debet archiepiscopus Burdegalensis constituere vicarios, qui in ciuitate Pictauiensi cognoscat, & hoc propter appellationes ab abusu. Ita iudicauit senatus anno 1524. die quindecima Decembris.

Tamen

Causam episcopo delegatã vicarius cognoscere nõ potest.

159 Tamen per hanc clausulam generalem nõ potest officialis de caussa delegata cognoscere:quamuis eidem episcopus caussas præsentes cõmiserit,futurasque:quia episcopus non habebat iurisdictionem id temporis,quo committebat,ideo delegare eas non poterat,arg.c.primi, de offic.vicar.lib.vj.de Rota decis.clvij.nota.quòd vbi episcopus. in antiq. & decisio.dcccxlvij.episcopus,in eisdem.

Episcopus vel senescallus causas futuras delegare nõ potest.

160 Etiam si diceret episcopus in vicariatu autoritate ordinaria,vel delegata mihi competentes,vel competituras committimus, argum.l. non potest videri.ff.de iudic.quia iurisdictio nondum competens nõ potest committi:argum.c.Romana,de offic.ordina.libro vj.vbi Guliel.de mõte Laudu.expresse dicit.not.quòd episcopus vel senescallus non potest deputare vicarium ad futuras caussas:quæ à Papa vel Rege eis committentur per rescripta: tum quia iudicia in pendenti esse non possunt,l. non quemadmodum,ff.de iudic.l.j.de vsur.tum etiam quia non potest dare nec committere,quod non habet.l. traditio.ff.de acquiren.rerum
161 domi. † Ideo opus est noua delegatione & cõmissione,postquàm episcopus habet iurisdictionem nouam.sic concludunt domi.de Rota decis.iij.incipien.episcopus,rubri.de offic.vica.sicut non potest episcopus cognoscere de caussa vicario delegata:Docto.in clemen.secunda.de rescript.Bertach.in tractatu.de episcopo,in septima parte iiij.lib. quæstio. quarta.ita nec vicarius de caussa episcopo delegata.& si de facto cognoscat,sententia erit nulla,tanquam à non suo iudice lata,l.j.&per totum, C.si à non competen.iudice iudicatum fuerit.

Caussas incœptas mortuo episcopo vicarius perficere nõ potest.

162 Imò viuente episcopo caussas incœptas eo mortuo perficere nõ potest vicarius,vt decidit idem Berta.q.vj.& allegat Specula.in titul.de offic.ordi.§.j.ver.auditores autem.& ibi Bald.in additio.versi.ij. quia censetur reuocatus per mortem episcopi:vt inferiùs dicetur.

Vicarius cogit ad assignandum congruam portionem.

163 Sed bene poterit Officialis viuo episcopo,seu vicarius ex offic.vel ad instantiam requirentis cogere patronum ecclesiasticum ad assignandũ congruam portionem vicario perpetuo,vt fuit decisum Tholosæ sicut refert Aufrer.in suis decis.q.cxlviij.& q.seq. plus dicens in Francia iudices Regios hoc vsurpasse:vt scripsi in tract.de congrua portio. quæstione septima.

Vicarius archiepiscopi an in suffraganeos iurisdictionẽ habeat.

164 Tamen vicarius Archiepiscopi non habet iurisdictionem in eius suffraganeos propter reuerentiam episcopalis dignitatis.c.ij.de offic.deleg. lib.vj.& hoc si Archiepiscopus est præsens,vel in prouincia,alioqui contra c.j.de offic.ordina.libro vj.& Bertach.in tractatu de episcopo,in vij. parte lib.iiij.quæst.x.

165 Vicario solet etiam committi,vt partes ad recognoscendum scripta sua,& chirographa Officialis cogere possit,c.j.§.vlti.de foro competen. libro vj.tamen ad hoc non videtur specialis concessio necessaria: multractatu de chirographo.& cedul.recog.in ordina.Reg.in j.tomo, quæ hîc non repetam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inquirere de criminibus an vicario sit liberū sine speciali potestate.

Clausula decimasexta, ex officio inquirendi nempe committitur vt 165
ex officio inquirere possit officialis & vicarius:cū hoc ei non concedatur ex generali officij cōcessione,per tex.in c.ij.de offi. vicar.lib.vj.nam in inquirendis,puniendis & corrigendis subditorum excessibus requiritur specialis commissio.tex.iuncta glo.in c.iij.de consuetud.in vj.nec sufficit generalis,vt ibi,quamuis Io. Monach.in d.c.ij.dicat ex generali potestate vicarium inquirere posse,ob id istam clausulam nō esse necessariam:vt etiam probant eodem Domi.de Rota decisio.lxvj.seruetur,in no.vbi dicunt.

Si vicarius non possit cognoscere, remittet ad Episcopum, quia de 167
criminibus cognoscere non potest,nisi specialem habeat potestatem,l. j.§.cùm vrbem.vbi Bar.ff.de offi.præfect.vrb.sed inquirere, vt demum referat episcopo,non prohibetur,ideo episcopus debet eidem concedere potestatem inquirendi,& crimina puniendi.Bartachi.in tract.de episcopo,in vij.parte iiij.lib.q.xiij.

Ecclesiæ pollutæ vicario an reconciliari possint.

Decimaseptima, ecclesias, capellas & oratoria, ac cimiteria polluta 168
reconciliandi permittitur.videlicet,vt quascunque ecclesias pollutas reconciliare ac cimiteria possit.c.vno.de consecra.eccles.vel altar. li.vj.sed hoc non potest cōmitti simplicibus sacerdotibus,sed episcopis tantùm: quia licet episcopus committere valeat ea,quę iurisditionis existunt:tamen quæ sunt ordinis episcopalis non potest inferioris gradus clericis demandere.capitulo aqua,de consecra. ecclesiæ.nec ea alij sacerdotes, etiam si consuetudo existat,tractare possunt.capitulo quanto.de consuetud.

Vicario quando sit licitum benedicere ornamenta ecclesiastica & abbati.

Poterit tamen hic vicarius impetrare à Papa licentiam,absente epi- 169
scopo quæcunque ornamenta ecclesiastica benedicendi, citra tamen corporalia,calices & patenas:& hoc pro vsu & seruitio ecclesiarum totius diœcesis.vbi & quandiu vicariatus officio fungi eum contigerit: & ita consului cuidam vicario.Abbati quoque datum fuit indultum benedicendi calices,corporalia & alia ornamenta ecclesiastica pro vsu monasterij ad vitam.

Eccelesiā an vicarius cōsecrare possit.

Decimaoctaua clausula est,& de nouo ædificatas ecclesias & ædifi- 170
candas consecrandi:intelligas quoq; talem potestatem non aliâs videri datam:nisi is,cui hæc committuntur,sit episcopus:vt prædixi,quia hæc sunt ordinis episcopalis.

At committat ea episcopo,qui hæc faciat,teste Panormi.in capitu- 171
lo his quæ,& in c.cùm olim,de maiorita.& obedien.quamobrem non transeunt ista sub generali mandato,sed speciale requirunt,quia sunt de maioribus:c.nemo.de consecra. distinct.j. Calder.consil.iij.an vicarius, in tit.de offi.vicar.† Quemadmodum etiam quæ sunt gratiæ : vt dare 172
indulgentias,non veniunt sub mādato generali,sicut asserit Domi.cōsi. xxxviij.pro clariori,col.iij.no.doct.per illum tex.in c.cùm ex eo.& c.nostro.de pœniten.& remissio.vide Hostien.in summa & alios doct.in tit. de consecra.eccles.vel altar.

Deci

Potestas puniendi & multādi vicario concedi solet.

173 Decimanona clausula. Solent episcopi concedere potestatem puniendi,corrigendi,deponendi, multandi, priuandi beneficijs omnes,& quascunque personas, quarum cognitio ad eos spectat vel spectabit, sine aliqua personarum acceptatione:prout delictorum qualitas & excessus exegerint, ibi & personas omnes &c. quippe nisi specialiter ista committerentur,non posset vicarius vt dictum fuit,ex generalis sui officij potestate clericos priuare vel amouere à suis beneficijs,c.ij.de offi.vicar.lib.vj.Anchara.consi. lx. duplici ratione,columna j. vt superiùs dictum extitit.

Clausula suspendendi &c.

174 Sequitur clausula vigesima.Suspendendi,interdicendi,&c. quàmuis ista sub generali commissione comprehendantur.doct.in dicto capitulo secundo.de officio vicar.libro vj.& in c.primo,de offici.delega.quippe nomine censuræ ista continentur c.quærenti,de verbo.significatio. tamen ad maiorem cautelam,vel aliâs,quidam episcopi solent hoc exprimere in literis vicariatus.

175 Clausula vigesimaprima.Præcepta & mandata faciendi,ipsaque exequendi:parum enim esset potestatem iudicādi habere,nisi iudicata exquerentur,& præcepta,l.ij.§.post originem.ff.de orig.iuris.c.vbi periculum.§.præterea.de elect.lib.vj.

Sententiam reuocare an vicario sit permissum.

176 Clausula vigesimasecunda.Et reuocandi delinquentes &c.Per hanc clausulam cōcedit autoritatem reuocandi præcepta,iuxta l.quod iussit. ff.de re iudica.& mitigandi pœnas:quia in omni episcoporum ferè sententia criminis salua solet domini episcopi autoritas & misericordia,nisi in hæresi reseruata:alioqui sententia non posset reuocari.d.l.quod iussit. ff.de re iudica.vbi amplè scripsi.Alex. & Vincen.per illum text.in l.j.ff. ad legem Falcid.l.item Labeo,& ibi glossa in verbo si purè,famil.hercis. & de hac clausula plenè scribit Angel.in tract.de malefic.in glossa saluo semper.

177 Et fuit hoc inuentum,vt si episcopus videat istum delinquentē pœnitentiam egisse in carceribus grauanter & sine murmure ,quod possit ei indulgere:alioqui si per pecuniam episcopus remiserit pœnam,iudicium sibi manducat,& bibit. Quæ clausula non potest apponi in sententijs latis contra hæreticos,vt est lege Regia cautum,artic.ix.titu. *des Luteriens*, in ordina.Regijs.

Episcopis expulsis an licentia exercendi iurisdictionē à vicario concedi liceat.

178 Insuper alia clausula debet addi,vt ab his vicarijs licentia concedatur episcopis expulsis exercendi suam iurisdictionem. Nam hoc non potest vicarius concedere ex generali mandato,per textum.& ibi glossa in verbo diœcesanis, in clementina vna,de foro competent.ideo non absre debet exprimi,vt vicarius episcopis expulsis concedat potestatem iurisdictionem exercendi in Episcopatu isto.

Casus reseruati episcopo tribuuntur vicario.

179 His etiam casibus, quibus potest episcopus solus absoluere,tribuit huic vicario absoluendi potestatem : nam in casibus episcopo reseruatis,nullus potest absoluere, nisi qui ab episcopo expressam habeat potestatem,vel à superiore.clemen.dudum,de sepultur.c.omnis vtriusque

Universidad de Deusto
Biblioteca

sexus.de pœniten.& remissio.vbi scripsi.& Hostien.in summa,in §. cui conferendum.versi.quòd si quis episcopus.† ideoque necessaria est hęc 180
concessio.solet quoque exprimi,vt possit absoluere vel dispensare super crimine:vt in c.at si clerici.de iudic.§. fi.prout videbitur expedire: & sic non simpliciter dispensare poterit vicarius,sed in casibus tãtùm,quibus hoc conceditur à iure,vel synodalibus constitutionibus ipsi episcopo: etiam vt vicarius possit committere hanc absolutionem his,quibus viderit expedire,solet episcopus concedere.

Vltima subijcitur generalis clausula,& omnia alia,& singula faciendi & committendi,etiam si maiora fuerint,& quę mandatum exigant speciale:prout ad ipsius vicariatus & officialatus officium noscitur quo modolibet pertinere &c. 181

Clausula quæcunque generalis non includit collationem.

Quæro an hæc clausula generalis sufficiat ad hoc, vt vicarius cõferre possit,si non aliâs expresè eidem fuerit concessum? Respon.non,per glos.in c.ij.de offic.vicar.lib.vj. 182

Tum quia prædicta clausula non includit maiora expressis,c.sedes, de rescript.c.qui ad agendum.de procura.lib.vj.cle.non potest.illo titu. sic consuluit Bertrand.consil.cxxxij.dubitatur.& consil.seq.in ij.volum. ex antiq.editio.tum etiam quia in specie cõcedi debet,d.c.fi.& c.statutum.de præben.illo libro,vt superius dictum fuit. 183

Vicarius donationi iurispatronatus non potest autoritatẽ interponere. Cautela nota pro dispẽsato à vicario.

Imò vicarius generalis non poterit sine speciali mandato autoritatẽ interponere donationi iurispatronatus alteri factæ.docto. in c.illud,de iure patro.sic expresè consuluit Calder.consil.j.de rub. offic.vicar. ideo bonum esset in vicariatus literis hoc exprimere. 184

Perpetuò hoc figas menti,quòd in quibus casibus obtines dispensationem à vicario, vel collationem seu aliquam gratiam, videas instrumentum vicariatus,an specialem contineat potestatem. & custodias illud instrumentum:quia sine illo non proderit tibi collatio vicarij seu dispensatio,vel alius actus per eum factus sub speciali mãdato : nisi hoc expressum fuerit in instrumento.Hoc videtur decidere domi. Gemi.in consil.xxxviij.pro clariori,col.ij. 185

Formam plenam vicarij Papæ describit Ioan.Francis.in tractatu de offic.& potesta.cap.sede vacan.in fi.ij.partis quæstio.x. 186

Præsente episcopo vicarius suũ exercet officium.

Et regulare est,quòd etiam episcopo præsente possit vicarius suum exercere officium,nisi in casibus exceptis & in reuerentialibus,teste Federic.consil.cccij.Reuerende pater,in fi.& hoc est vtile quibusdam episcopis,qui ista tractare omnino ignorant:vt per vicarios ignorantia illorum legatur. 187

Episcopi tenentur ad restitutionem damnorum datorũ per suos officiales.

Et per hoc decidunt Do.de Rota decisio.j.rub.de offic.vicarij,quòd episcopi tenentur ad restitutionem damnorum iniustè datorum per officiales suos vel vicarios.argumen.l.j.ff.de publica.& docto. in capitulo primo,de restitu.spolia.nam imputatur ei,qui malorum opera vtitur, l. ex maleficijs.in fi.ff.de actio.& obliga.& imputandum est ei, qui talem elegit §.fi.pro socio,in instit.& §.cos.in authent.vt iudices sine quoquo 188

suffragio,

suffragio,colla.ij.& non caret scrupulo societatis occultę,qui manifesto non desinit obuiare facinori.c.error.lxxxiij.dist.

189 Si tamen episcopus in aliqua non possit deprehendi culpa, vtpote quia communi opinione omnium bonum elegit officialem,sed in officio corruptus fuit,vt multi solent,& ignorante episcopo : tunc episcopus non tenetur,argument.hospitis habentis sic seruum,vt non teneatur,si deliquerit in caupona,per tex.in l.fi. §.seruorum.ff. nautæ,caupo. Ioan.Fab.in §.fi.pro socio.in institu.glos.in c.cùm Apostolica,in verbo, profuturum.de his quæ fiunt à præla.Aegid.Bellamera consi.iiij.vtrum episcopus.col.penul.& Alex.in l.si cùm dotem, §.j.col.ij.ff. solut. matri. & in l.Barbarius.ff.de offic.prætor. *Dominus quando teneatur pro seruo suo.*

190 Item si episcopus iustè recusari possit, & eius officialis, & vicarius. Imol.& Feli.per illum tex.in c.insinuante.de offic. delega. doct.in c.primo,de iudic.Ias.in l.apertissimi. C.de iudic. quia cùm episcopus possit eum reuocare ad libitum,cle.& si principalis,de rescrip.verisimile est vt non destituatur posse trahi in episcopi sententiam: & ita firmat de Ripa 191 in dict.capitu.j.nu.43.in iiij.conclusio.de iudic.†sed episcopus non potest recusari quamuis officialis recusari possit, vel eius vicarius.capit.si contra vnum, in fin.de offic.delegat. libro vj.nec quidam vicarius vel officialis, si esset Roscius alter, id est miræ probitatis & sanctitatis vir : pro quo præsumitur, capitul. nisi essent, de præbend. sed pauci sunt : quia episcopi similes eligunt : & quandoque ambo in foueam cadunt. *Episcopo recusato & vicarius vt cusatur.*

192 Quæro,quomodo reuocari possit vicarius& officialis?Respon.duobus modiss,videlicet expresò & tacitè:expresè,quando nominatim ab eo,qui eum constituit,remouetur potestas.l.iudicium soluitur vetante eo,qui iudicare iusserat.ff.de iudi.& sic potest episcopus pro libito reuocare vicarium seu officialem destituere.cle.& si principalis. vbi gloss. & doct.de rescript.Calder.consil.ij.de offic.vica.Barba. in ca.postulasti.in j. not.in fin.de rescript.ac in cap.quoniam.nume.37.de offic.delega. quia omnis res per quascunque causas nascitur,per easdem & dissoluitur.capitulo j.de regul.iuris. *Vicarius & officialis quomodo reuocari valeant.*

193 Etiam si iurasset illum non reuocare:vt dicit glos.sing.in c.fi.de procurator.libr.vj.licet eo casu si reuocet,sit periurus.glos.ibidem,& Feli.in c.ex parte decani,vers.dic.c.fi.in amplia.de rescript.Paul. Castren.consil. cccxj.venerabilis.iij.quæst.in primo vol.& ideo oportebit quòd posteà absoluatur à iuramento à superiore. *Iuramentũ episcopi de non reuocãdo vicariũ nõ impedit reuocationem.*

194 Limitant quidam,quando ille vicarius esset à Papa confirmatus : vt dicunt docto.in c.nouit.de iudic.& in titu.de confirm.vtil. nam statuta per Papam confirmata canonici tollere non possunt,nisi quatenus eorum commodum tangit.glos.& doct. in c.j.de verb. signific.lib.vj. & in 195 capi.cùm accessissent,de constitut.† Ego etiam hoc casu reuocari posse putarem : quia illa confirmatio censetur facta sine præiudicio alicuius.capitulo super eodem, de officio delegati,& censetur confirmatus, *Vicarius etiam à Papa cõfirmatus reuocari potest.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quatenus durauerit episcopi voluntas,ideo si in confirmatione diceretur,confirmamus ad vitam,non obstante quacunque reuocatione,tũc episcopus eundem reuocare non posset,secus si simpliciter, & ita ambas opiniones conciliarem.

Gesta ante reuocationem vicarij valent.

Secundò etiam hic vicarius non potest reuocari,ad hoc, vt collatio 196
& gesta per eum non valeant,quia res non est integra.c.in causis,de electio.sed gesta ab eo non obstante reuocatione valebunt.

Tertiò quando est data potestas alicui per viam cõpromissi & gra- 197
tiæ,illa potestas etiam re integra nõ reuocatur,per tex.in c.causam quæ, vbi doc. de elect. Henric. Boic. in capitulo constitutus.de concessio. præbend.

Vicarius ab abbate commendatario nõ reuocatur. Arestum.

Quartò limitatur, quando vicarius religiosus datus esset ab abbate 198
commendatario cũ autoritate Papæ,tunc is reuocari non poterit:vt cõsuit senatus contra abbatem du Chaige commendatarium anno 1514. die xviij.Iulij:alioqui abbas commendatarius semper reuocaret vtilem religioni,nisi eidem adularetur,quod est absurdum.

Quintò non procedit in vicario à lege dato vtpote in archidiaco- 199
no,qui à iure dicitur vicarius episcopi.c.j.& c.ad hæc, de offic.archidia. ideo non poterit is ab episcopo reuocari:quia vicarius inhæret personæ & dignitati à qua euelli nõ potest.Archidia.& Domi.in c.perlectis.xxv. dist.& doct.in d.c.j.non poterit tamen hic Archidiac. conferre,& alia quæ speciale mandatum exigunt facere, nisi à iure,vel homine ei concessa fuerit potestas.

Vicarius inter partes cõuentus nõ reuocatur.

Sextò non poterit reuocari vicarius,quando per viam conuentionis 200
à Papa approbatæ factus est:vt vidi interdum fieri, quasi sit corepiscopus, vt olim erant.c.corepiscopi.lxviij.dist.

Tacitè quot modis vicarius reuocetur.

Tacitè,vt constituendo secundum videtur primum reuocasse.c. cle- 201
ricos,de offic.vica.doc.in c.non iniustè,de procur.Io.de Selua.in tracta. de beneficio,in ij.parte,q.xiiij.

Per constitutionem secundi vicarij quando reuocetur primum.

Sicut constituendo secundum procuratorem, videtur primum re- 202
uocare.l.si quis.§.j.ff.de procurato.& d.c.non iniustè, etiam si secundus vicarius non acceptauerit officium,quia domini voluntas est,vt constituendo secundum videatur voluisse primum reuocare.Gemi.& Franc. in dicto c.finali.

Contrarium tamen tenet Panor.in c.volentes.de offic.leg.per illum 203
tex.nam ibi per dationem secundi legati non reuocatur primus,cùm ordinarij sint.c.ij.de offi.leg.in vj.sic & in vicarijs,qui etiã ordinarij sunt: c.ij.de offi.vica.lib.vj.glo.in c.quoniam, de offi.Cardina.declarat Cardi. in c.perlectis.col.iiij.in xxv. dist.post glo.ibi & ordinarij plures habent potestatem in solidũ,& solent plures in eodem officio decerni, vt facilius Reipub.consuli possit.l.vnic.ff.de offic.cõsu.†Quod secus est in pro 204
cura.qui sępius per cõcursum se impediunt:& quod vnus affirmat,alter negat.c.pe.de ele.li.vj.c.si duo,de proc.e.li.& hanc opinionẽ pluribus rationibus cõfirmat Boërius in dec.Burdegal.q.cccxlvij.vicarius episcopi.

Ego

205 Ego conciliando opiniones dicerem,quòd per solam cõstitutionem secundi vicarij non reuocaretur primus: nisi expressè vel tacitè ex verbis secundi appareret illum primum reuocatum esse: & hoc probatur
206 in c.penult.de procura.lib.vj.† Vnde si episcopus constituat secundum vicarium,& faciat notificare primo alium esse constitutum,licet expressè aliter eum non reuocauerit,tamen tacitè censetur reuocatus:quia intimando constitutionem secundi,videtur voluisse vt primus abstineret à suo officio:nam à die quo intimatur reuocatio,gesta posteà nõ valẽt, tamen facta tenent ante notificationem,etiam si reuocatio expressa esset.tex.in l.si fortè.ff.de offic.proconsul.Bal.in l.solent.§.sicut,ibidem.

Gesta vicarij quãdo ante notificationẽ valeant.

207 Nisi primus amotus fuisset sua culpa,tunc gesta etiam non facta notificatione constitutionis secundi non valebunt.text.in c.j.versi.adijciebatur,de concessio.præb.lib.vj.Roma.singu.lviij.& licet,vt dixi.Bertac.
208 in tract.de episcopo,in vij.parte iiij.li.q.xxj.† hoc tamẽ non est verum: quia gesta ante depositionem valent,quomodocunque sit depositus,& ex quacunque causa,etiam si ratione delicti, sed gesta post depositionem non valent, nisi depositus ignoret depositionem ratione magni delicti factam:ita loquitur ille text.
209 Nam postquàm delictum quis commisit depositione dignum,cogitare debebat se deponendum esse: ideo nihil agere debebat in suo officio,secus si sine causa sit remotus,tunc gesta tenent: etiã dicerem hoc casu valere gesta post depositionem vicarij ex causa delicti factã ignoratam,si non tendant in præiudicium tertij,sed in præiudicium episcopi illum deponentis vel vicarij tunc valebunt,per ea quæ doct.in l.Barbarius.ff.de offic.præto.scribunt.& Feli.in c.cæterùm. nu.24.de rescrip. & in capitulo vltimo in fin.de accusa.quia quamdiu sustinetur in officio gesta ab eo valent.capitul.ad probandum,de re iudic.& doct.in d.l.Barbarius.

Collatio vicarij ante reuocationẽ intimatum valet.

210 Ex quo infertur, quòd collatio beneficij ecclesiastici facta per primum,quem reuocatum apparet,non valet:si facta illi erat intimatio, & notificatio alterius vicarij creati,aliàs valebit,per l.si fortè ff.de offi.presid.Roma.singul.lvij.fuit quæstio Romæ.& singu.dlxvj.quòd lex si fortè.Deci.consi.cccxcv.in causa, col.ij.facit l.solent.§.sicut,vbi Bald.ff.de offic.proconsul.l.j.§.si ego.quod iussu.l.si mandassem.mandati.c.audita.de restit.spolia.cle.vnic.vbi doct.de renuncia.& ista opinio est æqua,
211 teste Boër.in decisio.cccxxxvij.vicarius. † Vbi docet sufficere reuocationem ad vicarium peruenisse quomodocumque,siue per procuratorem vel nuncium,aut amicum,per gloss.in cle.causam.§.intimatio,de elect.in verb.plena probat.Feli.in capitul.cæterùm,col.viij. versicul.valet processus,de rescript.gloss. in capitul. cupientes,in verb. notitia,de election.in vj.Calder.consilio quarto,rubric.de offic. vicar.vbi concludit quòd qualiscunque notitia sufficit: † Quod reprobat Boër.in de-
212 cision.Burdegal.dicta quæstione cccxxxvij.vicarius,col.penul.dicens notificationem esse per episcopum vel procuratorem, vel nũcium eius

Qualiscunque reuocationis notitia valet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

faciendam,vel per episcopi secretarium:plus dicens conclusum,quòd si vicarius contulerit post reuocationem sibi intimatam sciente episcopo, valebit:†quod non probo,vt alibi dicam: quia conferendi potestas tacitè non datur nisi expresè concedatur.dict.cap.fin.de offi.vicar.lib.vj. & superiùs dixi.igitur postquàm erat reuocatus,oportebit de nouo concedere potestatem:alioqui collatio tanquàm facta à non habente potestatem non valebit. 213

Et per hoc patet,quòd vicarius constitutus ad conferendum,potest conferre antequàm notificata sibi fuerit reuocatio:sic putarem in procuratore constituto ad præsentandum: cùm non inueniam rationem diuersam:licet contrarium teneat Paul.consi. cccIxj. Venerabilis.in vlti. q.volu.j.& Aymo Crauet,in consi.lxxvj.proponitur. 214

Episcopus conferendo vicarium quo ad hoc reuocare cẽsetur.

Item faciendo actum contrarium.Calder.consil. ij.rub.de offi.vicar. incipien.an collatio.vbi episcopus conferendo beneficium,videtur reuocare vicario potestatem conferendi quoad illud beneficium.doct.in c.tua,de offic.vicar.maiorem enim potestatem episcopus constituendo vicarium adhuc retinet,quàm concedat:vt in Papa docet text.in c.dudum,de præb.lib.vj. 215

Episcopi & vicarij mor te reuocatur vicarij potestas tacitè.

Præterea per mortem vicarij & officialis potestas illorum reuocatur,& per episcopi mortem,c.si gratiose.de rescrip.libr.vj.doc.in c.quoniam abbas.de offic.delega.c.ad abolendam.in princ.de hæretic.c.quia v.vbi doct.de iudic.Ioan. Francis.in tracta.de offic.& potesta.c.quæstio. x.col.iiij.partis secundæ:nam mors omnia soluit. §.deinceps.in authen. de nupt.colla.iiij.Philip.Perus.in capitulo primo,colum.prima,de offic. vicarij,libro vj. 216

Vicarius episcopi excõmunicati non potest conferre.

Adhæc quando prælatus est excõmunicatus vel interdictus,suspenditur etiam potestas vicarij sui.c. j. de offic.vicar.lib.vj.glos.& doct.in cle.vlt.de procura.do cui in interpretat.c.postulastis.nota.ij.de cleric.excommuni.ministran.ideo si episcopus vel eius vicarius interim conferat,non valebit collatio,imò efficitur irregularis teste Areti.in cap.cùm non ab homine.col penul.de iud.† Non valet etiam si vicarius & episcopus ignorent excommunicationem.glo.& doc.in c.penul.de cleric. excommunica.ministran.Panor.& alij in c.Pastoralis.§.verum.de appel la.nam in his quæ geruntur ratione priuati officij non est differentia inter occultum & publicum excommunicatum: secus in his quæ gratia publici officij geruntur.glos & doct.in c.ad probandum,de re iudi. scripsi in Concorda.Eranciæ in titul.de excommunica.non vitand.hoc tamen aliter potest intelligi, videlicet de excommunicato minori excommunicatione: sed excommunicatus maiori, si conferat ante notificationem,vel celebret,non est irregularis:& tenet collatio ab eo facta per c.ij.vbi doct.de except. 217 218

Per renunciationẽ episcopatus reuocatur vicarius.

Insuper si episcopus renunciet episcopatui, vel translatus fuerit,tacitè reuocatur vicarius,& officialis vt nota.in capit.inter.& capitul.fin.de transactio.episcopi.nisi ad beneplacitũ sit constitutus:vt inferiùs scripsi. 219

Etiam

Vicarij potestas capituli sede vacante,quãdo extinguatur.

Etiam potestas vicarij capituli sede vacan.cessabit,potestate capituli cessante:quod est per adeptionem possessionis episcopatus noui prælati,argum.c.primi,in fin.ne sede vacan.libr.vj.& nota.in c.ij.& c.fina.ne sede vacan.& clem.j.de hæreti.c.quoniam,de offic.deleg.hoc docet expresè Ioan.Francis.in tract.de offi.& potesta.capitu.sede vacan. q.x.partis ij.col.vj.vers.adde etiam quòd potestas:vbi dicit hoc de consuetudine seruari:†nisi confirmetur officialis ab episcopis nouis: quod plerunque fit,si eos idoneos ex inquisitione inuenerint, nisi interdum à mulieribus rogati,vel ab alijs alios constituant: quod permulti facere solent, & hodie à paucis quæruntur meliores & doctiores. 210 211

Vicarius an & quando per præsentiam episcopi reuocetur.

Vltimò per prẽsentiam episcopi censetur reuocatus vicarius: nã adueniente principe cessat magistratus,c.volentes,de offi.deleg.c.antiqua. vbi Henr.de priuileg. c.si quem,de procu.lib.vj. quod est verum,quando absentia episcopi fuit causa constitutionis: vtpote quia episcopus peregrinari volebat:†alioqui contra.nam videmus officiales & vicarios exercere potestatem præsentibus episcopis: nam cùm quidam potiùs circa venationem,& alendos canes,& ludos versentur, iurisdictio & actus episcopales destituerentur:vt dicit glos.in §.item voluit,in verb.absentia,de colla.in Prag.plus dicens:vt intentio constituentis in hoc principaliter sit consideranda, c.petitio,& ibi doct.de proc. vnde episcopus solus non potest omnibus negotijs prouidere, quantumcunque sit diligens,vt dicit Panor.in c.quoniam , col.ij. de offic.ordin.ideo etiam in præsentia possunt habere & officiales,& vicarios: sicut curati multi etiam residentes habent,vt ecclesiæ melius seruire possint,vicarios. 212 213

Vicarius ad beneplacitũ creari solet.

Ex quo patet,quòd episcopi suos vicarios creare debent ad beneplacitum eorum,vt solet Papa facere,in c.si gratiose,de rescr.libr.vj.& tunc concludunt doct.eos posse,cùm placuerit,reuocare:†si tamen permutauerit episcopatum cum alio,non reuocatur potestas ipso iure,nisi per mortem:sed nouus episcopus poterit illum reuocare:vt pulchrè consuluit Calder.consi.iij.rector prouinciæ,de resc.quòd beneplacitum reuocare oporteat,consuluit Soci.consi.lxxvij.super prædicta,in iij.vol.† alio qui imputetur episcopo nouo,si eum non reuocet: ideo interim gesta valebunt:nisi nouus episcopus alium constituerit,& ipsi vicario alterius episcopi constitutionem alterius notificauerit:vt superiùs dixi.vide multos casus reuocationis per Paul.Castr.consi.clviij.pro euidentia,in j.vol. 214 215 216

Vicarius etiam extra diœcesim beneficia confert, nisi vt inferiùs limitatur.

Postremò sciendum est,quòd vicarius generalis episcopi,vel alterius potest conferre beneficia etiam extra diœcesim,glo.in c.nouit, de offic. leg.Rota decis.vlt.de offi.vic.quia conferre est iurisdictionis voluntarię, quod etiam extra territorium exerceri potest,l.ij.ff.de off.procon.Ioan. de Selua in tract.de benefi.in iij.parte,q.xl.glo.in §.item voluit,in verb. vicario,de coll.in Prag. 217

Fallit in beneficijs vacantibus in curia,c.statutum,de præbendis,lib. vj.vbi si Papa non conferat beneficia in curia vacantia intra mensem, post mensem ordinarius,vel eius vicarius poterit in diœcesi tamen exi- 218

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtens,& non extra:& hoc eſt ſtatutum,ne collatores creẽt vicarios Romæ,& Papæ collationem auferant:& quia de iure ſpeciali competit : vt aſſerit Roma.ſingul.xlviij.tu habes.dixi in d.c.ſtatutum.

Secundò quando eſſet limitata poteſtas vicarij, quę poteſtas limita- 229
ta non extẽditur.l.in agris.ff.de acqui.rerum domi.& licet inſula acquiratur illis qui habent prædia in ripa proxima. §.inſula,inſtitu.de rerum diuiſio.tamen non habet locum in agris limitatis,quia tunc inſula occupantis fit.l.ait prætor. §.inſula.ff.de flumi.† Et poteſtas data domino 230
in cauſis vaſſallorum non egreditur controuerſias fundatas.Panor.in c. cæterùm.de iudic.Feli.in c.cùm ordinem,col.v.nu.6.de reſcrip . vnde ſi vicarius ſit conſtitutus cum poteſtate conferendi beneficia in ſua diœceſi,non poterit extra(vt dico infrà)conferre.

Item quando alicui conceditur facultas limitata excedens limites, 231
non fecit etiam id,quod ſibi conceſſum eſt,ſed aliud,l.ſed ſi ante, ff . ad Trebe.l.ſi communem,quemadmodum ſerui. amittan.l.ſi pupillorum. §.ſi prætor,de rebus eorum.Albert.in tract.de augmento,cõcluſio.viij. nam fines mandati diligenter ſunt ſeruandi.l.diligenter.ff.mand.c.cùm dilecta,de reſcript.

Item quamuis maritus pro vxore agere poſſit,tamen ſi ſit conſtitu- 232
tus procurator in aliquibus cauſſis ad alia agere,maritus pro vxore non poteſt,l.maritus.C.de procurato. ſic & vicarius:ſed vt materia ſit omnibus nota,facio caſus ſequentes.

Caſus quando extra diœceſim vicarius conferre poßit.

Primus eſt , vicarius conſtitutus ad conferendum debeficia diœce- 233
ſis Pariſ.poterit tam in diœceſi,quàm alibi ea conferre, ſiue conſtitutus ſit generaliter,ſiue indefinitè.gloſſ.in dicto capitul . mouit,de offic.leg. vt ſuprà dixi.

Secundus caſus,vicarius conſtitutus vt cõferat omnia beneficia no- 234
ſtræ diœceſi Magalonen.in ciuitate tamen & diœceſi,non poterit extra diœceſim conferre:quia ſua poteſtas eſt limitata in diœceſi,id eſt intra diœceſim,ergo non extra.tex.in l.j. §.in publico.ff.de flum.& dictiones in & intra,æquiparantur.in l.j. §.ſi intra.de ſucceſſo.edict.ff.& l.ij.de verb.ſign.c.tua,de offi.vicar.

Callatio vicarij an valeat præſente epiſcopo.

Tertius caſus,vicarius conſtitutus vt poſſit conferre beneficia quan- 235
diu epiſcopum abeſſe contigerit,non poterit conferre,quando epiſcopus erit præſens.c.ſi delegatus,de offi.delega.lib.vj.c.antiqua . de priuileg.Ioan.de Selua in tract.de benefic.in ij.par. quæſt.xiiij.col. pen . vide tamen Paul.in l.ſed & ſi pupillus. §.conditio.ff.de inſtitut.act. quia non cenſetur conſtitutus in præſentia:nam vnius incluſio,eſt alterius exclu ſio,l.cùm prætor.de iudic.ff. † Ideo is qui habebit collationem à tali vi- 236
cario,oportebit probare ad temporis epiſcopum fuiſſe abſentem , tum quòd ſi intentionis ſuæ fundamentum,tum quòd preſumitur epiſcopus preſens,per totum titul.de cleric.non reſiden.vbi debent in epiſcopatu reſidere.& ita conſuluit Bertrand.conſil.ij. viſo proceſſu,col.iiij.nu.17.in iij.vol.ex antiqua editione.

Quar-

237 Quartus caſus,ſi data fuerit poteſtas vicario conferendi beneficia affecta graduatis & nominatis,vel vacantia in menſibus illis præſtitutis, non poterit alia beneficia conferre , cùm non debeat fines mandati & vicariatus excedere,c.cui,de non ſacerdotali.de prębend.libr.vj.ſed hęc poteſtas ad certa beneficia vix valeret:vt ſuprà dixi.

238 Vltimus caſus eſt,quòd geſta per vicarium,& collationes factæ per eum non valent,ſi de eius non conſtet mandato:& hoc expreſſim tradit Berta.in tracta.de epiſcopo,in vij.parte quarti libri,quæſt.viij.inſtar legati,de quo per Barto.in l.ij.ff. ſi quis in ius voc.non ierit . & doct. in c.paſtoralis,de reſcript.

239 Et tunc ſolet vicarius condemnari ad omnia damna & expenſas partis,cui contulit beneficium,quia eam decepit.ita vidi ſeruari in Practica vt ſuperiùs ſcripſi.

Vicarius tẽporalis & perpetuus quis.

240 Alius eſt vicarius temporalis,qui in locum iuriſdictionem temporalem habentis vel ad tempus ſufficitur:& de hoc loquitur titu.C.de offi. eius qui vicem alterius gerit:vt legati proconſulum , & dicuntur etiam generales,c.penul.de offic.vicar.vt eſt Dux Sabaudiæ:de quo Iacobi.in tract.de feud.in verbo vicarius perpetuus:ſed de iſto nos non loquimur hîc:vt ipſe videtur perpetuus,quicquid dicatur in contrarium : quia ad vitam non remouetur,& ſic eſt perpetuus.l.j.ff. pro ſocio, l.ſufficit , de condition.indebit.

241 Alius eſt vicarius perpetuus,de quo inferiùs dicemus plenius in materia vnionis,in fi.& eſt ille qui præficitur curæ,quando beneficiũ vnitur menſę,vel alteri beneficio:de quo loquitur cle.vnic.de offi. vicar.& doc.in c.extirpandæ.§.qui verò,de præb.& hic non deſtituitur, ſine magno crimine,vt alius beneficiatus,cap.ſatis peruerſum.lvj.diſtinct.

242 Alius eſt temporalis , qui præficitur ad tempus beneficio : vtpote ſi curatus occupatus fuerit circa ſtudium,c.cùm ex eo,de elect.in vj.glo. in extrauaga.Execrabilis.Ioan.xxij.alia de vicarijs hîc non pertractabo, cùm iſta videantur ſufficere:Laus Deo, quia nullibi inuenies iſta congeſta ſuper hac materia,ſaltem ego nuſquam legi.

De miſsione in poſſeſsionem.

1 POSTEAQVAM de electione,præſentatione , inſtitutione & collatione tractauimus,parum tamen eſſet collationem & prouiſionem factam eſſe,niſi eſſent, qui executioni illam demandarent,argument.l.ij.§.poſt originem,ff.de origi.iuris,& c.vbi periculum.§.præterea,de electio.in vj.ideo videndum eſt de his, qui in poſſeſſionem mittere poſſunt:& quomodo iſta miſſio fiat,& alia huic mareriæ poſſeſſoriæ accõmodata:omitto illas tres cauſſas , ex quibus quis in poſſeſſionem mitti ſolet: de quibus iuriſcon.in l.j.ff.quibus ex cauſſis in poſſeſſio.eatur . vt hanc poſſeſſoriam beneficialem tantùm pertractem.

Tres cauſſæ ex quibus ſolet quis in poſſeßionẽ mitti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Possessio beneficij an sit propria autoritate capienda.

Notandum est quòd prouisus à quocunque non debet propria au 2
toritate possessionem apprehendere,aliâs prędo diceretur,per l.si ex sti
pulatione.ff.de acquirend.possess.nam requiritur mandatum collatoris,
cap.ij.ibi de mandato nostro,& c.ne sede vacan.c.cùm venissent, de re-
stitu.spolia.

Non tamen esset priuatus iure,qui possessionem apprehenderet,nisi 3
violentiam adhiberet illi,qui iam est in possessione. Ioann. de Selua in
tracta.de beneficio, in iij.parte,quæst.xv.& quando alius est in posses-
sione beneficij,non licet propria autoritate possessionem accipere,dict.
l.si ex stipulatione:aliâs spoliat possessorem,per dict.cap.eum qui.†Ideo 4
etiam si non adhibeat violentiam,debet puniri,nec lucraretur fructus,
nec esset in illa possessione manutenendus,quia est vitiosa,ad quam in-
terdictum vti possidetis,non se extendit,l.j.ff.vti poside.Paul.Pari.cons.
lxxiiij.vol.iiij.scripsi in tracta.de mater.possess. in iij.tomo constitut.Re
gia.& quia beneficiarius ignorat, an alius ceperit possessionem necne,
ideo semper de mandato collatoris est in possessionem inducendus.

Mandatum collatoris requiritur ad possessionẽ beneficij accipiendam.

† Si tamen vacet beneficium, & nemo adhuc illud detinet, si quis ap- 5
prehendat sua autoritate non priuatur:vt Ias.& alij asserunt in dicta l.si
ex stipulatione:quam intelligunt quando aliquis erat in possessione: &
ista est communis sententia:vt asserit Roch.Curtius in tracta.iurispatr.
in verb.ius.quæst.v.quem sequitur de Ripa in libr.secundo. Respon.de
rescrip.cap.xxxj.quæritur.post Innocen.& Panor.in c.cùm super, circa
finem,de caussa possessio.Si sapis ad ista euitandum non accipias posses-
sionem propria autoritate, sed facias te inducere per alium iuxta colla-
tionis formam.

Traditio pilei quid significet post collationẽ.

Si tamen episcopus conferendo tradiderit tibi pileum vel calamum, 6
sic te inuestiens,poterit ingredi possessionem beneficij propria autorita
te:quia per hoc datur facultas ingrediendi propria autoritate, c. j.quid
sit inuestitura,& c.ij.de consuetu.Roma.singul.cxxxvj.consuetudo.ho
die tamen prouisus mittitur in possessionem etiam post pilei rraditio-
nem:vt vidi seruari:& sic faciendum est.

Collatio ante missionẽ in possessionem faciendã.

Aduertendum est quòd collatio & prouisio priùs facienda est,quàm 7
in possessionem missio,& posteà missio in possessionem, c.ij.ibi, dona-
tionis nostræ gratia præcedente prębendæ nomine de mandato nostro
Capuanus archiepiscopus inuestiuit,ne sede vacan.c.Pastoralis,de priui
leg.intellige vt per Panor.in c.autoritate,de institu.

Accipiens possessionẽ ante collationem est intrusus.

Alioqui si quis acciperet possessionem ante collationem,esset intru- 8
sus.Panor.in c.cùm iamdudum,per illum text.de præben. & posteà col
latio illi facta non valeret:vt ibi,& in c.in nostra,per Fel.de rescript.

Vnde si quis posteà illud beneficiũ non facta mentione istius proui- 9
sionis impetraret à Papa,nõ valeret impetratio tãquàm subreptitia, per
l.autoritate.C.vnde vi.l.ij.C.de fundis & salti. rei do.li.xj.vbi gl.quia in-
iuriam facit beneficio,qui illud iniustè detinet,cap.multi.vbi Prępo.no.
xxxx.dist.Fel.in c.postulasti,col.xviij.vers.circa quartum,de rescript.

Idem

Electus ante confirmationẽ administrare nõ debet.

10 Idem si electus ante confirmationem administraret, esset enim iure priuatus,c.Auaritiæ.de electio.in vj.vbi vide Philippum Perusi. septem casus conscribentem, in quibus quis administrare potest ante confirmationem:& quæ scripsi in tract.de pacifi.poss.in iij.limitatione,in numero 242. & seq.

A quibus mittẽdus sit prouisus in possessionẽ.

11 Quæro,à quibus quis mitti in possessionem possit?respon.imprimis prouisus de beneficio potest per Archidiaconũ in possessionem mitti, c.adhæc, de offic.Archidia.vel per decanum,c.post electionem,de concess.præbend.ibi,per cuius manum debebas,in capitulo inuestiri,&c.

12 Iudex ordinarius & delegatus à Papa possunt in possessionem mittere:c.si quando,& c.super eo,de offic.delega.ordinarius qui confert, archiepiscopus,episcopus vel alius potest in possessionem mittere,per c.ij. de eo qui mittitur in poss.c.ij.de sequest.poss.c.ex parte,de concess.præbend.& dicit text.in c.Pastoralis, de priuile.non esse licitum inconsulto episcopo in possessionem ecclesiarum introire.

Presbyter aut clericus seu notarius in possessionem mittit.

13 Hodie verò per quemlibet sacerdotem vel clericũ,seu per notarium Apostolicum,vel ab episcopo creatum,potest quis in possessionem mitti:nam in collationibus episcoporum,vel aliorum solet mandari quibuslibet ecclesiasticis personis ac tabellionibus & notarijs, vt inducant in possessionem talem prouisum,vt constat in forma collationis,quam superius conscripsi.

Forma instrumẽti missionis in possessionem.

14 Vel interdum presbyter ponit in possessionem,& notarius hoc attestatur sic:anno,&c.in mei notarij,& testium infrascriptorum ad hoc vocatorum præsentia constitutus talis N. in vim collationis reuerendi, in Christo patris domini Paris.episcopi: vel in vim prouisionis Apostolicæ missus est & inductus in possessionem corporalem,realem & actualem talis ecclesiæ N.& iurium suorum vniuersorum,à tali N.presbytero per ingressum eiusdem ecclesiæ,aspersionem aquæ benedictæ,osculum marioris altaris,tactum libri missalis,& sacrorum ornamentorum,& per pulsum campanarum,atque seruatis alijs solennitatibus in his seruari solitis & necessarijs:in qua adeptione possessionis interfui,& nemo se opposuit vel talis se opposuit,&c.de quibus pręmissis talis d.N.prouisus petiit à me notario prædicto instrumentum publicum fieri,& sibi tradi.Acta fuêre hæc in tali loco,&c.præsentibus talibus testibus N.& N.& copiosa alia hominum multitudine,&c.

Clericus primæ tonsuræ etiam in possessionẽ mittit.

15 Dubitari interdum vidi,an etiam per clericum primæ tonsuræ possit quis in possessionem mitti?Respon.posse,quia solet episcopus mandare vniuersis & singulis personis ecclesiasticis:& clericus primæ tonsuræ ecclesiastica persona dicitur,nec est amplius laicus: vt in c.fi. de tempo. ord.in vj.Panor.in rubr.de vita & honest.cler.c.duo, xij.q.j.

Papa & legatus certis personis cõmittit inferiores in certis.

16 Est tamen differentia inter Papam & alios inferiores:quia Papa solet certis committere personis in dignitate constitutis, vt in possessionem mittant:vt patet in bulla nouæ prouisionis:vbi dixi in iiij.parte, facit c. si quando,de offi.dele.c.statutum,de rescri.in vj. idem in legato,vt ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inferior verò solet mandare non certis personis,sed vniuersis subditis 17
suis:vt patet in forma collationis suprà.

Subditus collatoris in possessionẽ mittit, & nõ debet recusare.

Et sic non posset clericus vel sacerdos habens domicilium Aureliæ, 18
& nõ subditus episcopo Paris.mittere in possessionem in diœcesi Paris.
quia illis non mandatur nec committitur:& si hoc faceret sine commis
sione,esset puniendus,per regul.extra territorium ius dicenti non pare-
tur impunè,l.fi.ff.de iurisdict.omnium iudic.c.fi.de constitu. in vj. nec
valeret illa missio in possessionem:nõ posset ergo clericus subditus epi-
scopo Paris.requisitus recusare sine causa,aliâs arbitrio viri boni punire-
tur,capitul.si quando,& capitul.sciscitatus.de rescript.vbi iurium inter-
pretes.

Certis personis an inferior missionem in possessionemcõmittere possit.

Aliquando tamen vidi quosdam cardinales Archiepiscopos commit 19
tere certis personis sicut Papa:& isti commissi,si sint impediti, possunt
delegare vices suas,& alius non subdelegatus ab ipsis non posset mitte-
re in possessionem,c.Prudentiam,&.c.Pastoralis, de offi.delegat. dixi in
forma nouæ prouisionis:& puto quòd ordinarius posset etiam commit
tere certis,si vellet:quia non inuenio hoc prohibitum:sed quia pars du
bitat,an is requisitus hoc vellet, ideo generale impetrat mandatum &
commissionem,vt vniuersis committatur & singulis,&c.

Notarius regius in possessionẽ beneficij nõ mittit, sed missionẽ attestatur ab alio factã.

Verùm quia mandatur notarijs & personis ecclesiasticis, de quibus 20
notarijs intelligatur?Respon.quoad missionem non posse,notarius re-
gius mittere in possessionem beneficij,quia non est adhoc notarius,sed
tanquàm priuatus,l.iij.ff.de offi.præsid.& per Regem creatus est nõ ad
hoc:& laici ecclesiastica negocia tractare non debent,c.decernimus, de
iudic.

Posset tamẽ notarius regius, si presbyter induceret in possessionem 21
curatum,vel aliquem prouisum attestari de hac missione in possessionẽ
& probaret hæc missio:quia de his quæ fiunt ante eum attestari potest,
c.cùm primo tabellio,de fide instru.scripsi in arti.ij.gl.j.de literis oblig.
in primo tomo constit.regia.

Notarius non debet esse clericus.

Aliquãdo etiam vidi dubitari,an iste tabellio Apostolicus debeat esse 22
clericus & sic persona ecclesiastica, quod videbatur, quia dicit personis
ecclesiasticis notarijs,&c.

Contrarium sentio,quia primò mandatur personis ecclesiasticis, se- 23
cundò mandatur tabellionibus,licet non sint clerici, possunt in posses-
sionem mittere ratione officij publici, non ea ratione quòd sint cle-
rici:nam prohibetur clericis,ne sint notarij, cap.sicut,ne clerici vel mo
nachi:quia eorum officium vile est. gloss. in l. vniuersos. C. de decur.
libr.x.

Missio in possessionẽ quomodo fieri debeat.

Prætereà iste clericus volẽs in possessionẽ aliquẽ mittere,debet vide- 24
re literas collationis & suam cõmissionem,& illud mãdatũ sequi, & for
mam illius.l.diligenter enim sunt fines mãdati seruandi,ff.mãd.& post-
eà dicere,ego autoritate reuerendi domini episcopi Paris.& in vim lite-
rarũ collationis ab eodẽ factę induco te in possess.talis beneficij N.quod
nomina-

nominare debet & vniuersorum iurium & pertinen.prædicti beneficij,
primò per ingressum ecclesiæ &c. & ita ingrediatur ecclesiam, postea
aspersionem aquæ benedictæ referat, & alia quæ suprà scripsi.

25 Item quamuis in collatione mandetur primò personis ecclesiasticis,
vt in possessionem mittant,posteà tabellionibus:tamen ordo scripturæ
non cõsideratur,vt requiri primò persona ecclesiastica debeat, sed est
in electione prouisi,est vt eligat,an velit habere notarium vel clericum
seu vtrunque,quia omnibus hoc conceditur:ergo omnes possunt, vel
aliqui,per c.sciscitatus,de rescript. melius est tamẽ habere clericum qui
mittat,& notarium,qui omnia illa scribat.

Ingressus ecclesiæ fit in possessione capienda.

26 Itaque primò capienda est possessio per ingressum ecclesiæ.nam qui
fundi possessionem adipisci vult,introire fundum debet,nõ quamlibet
illius partem circuire,nec glebas,l.iij.ff.de acquir.poss.

Aquæ benedictæ aspersio cur detur in missione in possessionem.

27 Secundò per aspersionem aquæ benedictæ,ad presbyterum enim &
ad curatum spectat aquam benedicere,& benedictam aspergere,vt po
pulus ea aspersione sanctificetur,& sic mundus ad altare veniat: & hoc
introduxit Alex. Papa v.vt in c.aquam,de consecra.dist.iij.c.perlectis, §.
ad presbyterum,xxv.distinct.Ang.Clauasin summa Angel.in verbo a-
qua,Ezechiel.xxxvj.c.scribitur:Effundam super vos aquam mundam,
& mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris:docet Spec.in Ra-
tio.diuinorum offic.lib.iiij.c.iiij.

Osculum maioris altaris in missione in possessione fit.

28 Tertiò per osculum maioris altaris solet capi possessio,& hoc fit,quia
in maiori alteri celebrare debet curatus,& pacem facere cum Deo., &
orare pro populo,vt Deo viuatur:& cantico primo dicitur. Osculetur
me osculo oris sui,de quo osculo altaris docet Specular.vbi suprà, c. ix.
& liij.

Libros debet habere sacerdos & quos.

29 Quartò per tactum libri missalis vel antiphonantis,seu alterius libri
sacramentorum,quos oportet sacerdotem habere:aliâs nomen sacerdo
tis habere non meretur,c.quæ ipsis,xxxviij.dist.domi.Gemin.consi.lxx-
iij.in causa,col.j.

Tactus ornamentorũ non necessarius.

30 Quintò addunt quidam per tactum ornamentorum sacrorũ,sed hoc
non est necessarium:sicut in possessione capienda,non est necessarium
omnes glebas apprehendere,nec circuire,l.iij.ff.de acquir.possess.

Fõtium baptismalium an possessio capienda.

31 Sextò addunt alij per tactum fontium baptismaliũ,si sit ecclesia parro
chialis:quia sicut baptismus est ianua sacramẽtorum,c.debitum, & per
totum,de baptismo,& necessarium:ita etiam quidam capiũt necessaria.

Campanarum pulsus cur in missione fiat. Cãpana cur benedicantur.

32 Septimò etiam per pulsum campanarum:& hoc fit, vt populus fre-
quens adsit,vt possessio non sit occulta,sed publica:vt scripsi in gloss.x.
reg.de pub.resig.& Spec.in suo Ratio.lib.j.c.de campanis,sic ait: Pulsa-
tur & benedicitur campana,vt per illius tactum & sonitum fideles inui
cem inuitentur ad premium:vt crescat in eis deuotio fidei,fruges,men-
tes & corpora credentium seruentur,procul pellãtur hostiles exercitus
& omnes insidiæ inimici:fragor & grandinum procella, turbinũ impe-
tus,tẽpestatum & fulgurum temperentur:infesta tonitrua,& ventorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

flamina suspendantur: spiritus procellarum & aërie potestates prosternantur: & vt hoc audientes confugiant ad sanctæ matris ecclesiæ gremium &c. hæc ille.

Domũ presbyteri beneficij, an ingredi quis debeat.

33 Octauò solent quidam ingredi domum presbyteri, quam vocant presbyterium: & si quis sic in ecclesia vel in domo curati acceperit possessionem, acquiritur eidem possessio omnium rerum beneficij etiam sine alia reprehensione, l.iij.& l.cùm hæredes, vbi iurium interpretes, ff. de acqui.poss.& hoc docet Inno.in c.in literis, de restit.spol.Rota decis. iiij.in no.& decis.viij.de restitu.spol.hoc tamen non est necessarium.

Quãdo quis nõ potest ecclesiam ingredi quid agendum.

34 Si non possit ingredi ecclesiam, tunc sufficiet tangere hostium seu pessulum, seu anulum portæ ecclesiæ affixum, & tibi sic acquiretur possessio, vt docent domi.de Rota in decis.cliij. not. pone quòd aliquis in antiq. imò aliquando per aspectum pinnaculi ecclesiæ accipitur possessio, l.j.§.si iusserim, ff.de acqui.poss.abundè tradidi in præfat. ad tract.de materijs possess.in iij.tomo const.Reg.

35 Vnde qui sic adeptus est possessionem, agere poterit possessorio, teste Gui.Papæ in cons.lxxj.Pro diuisione, col.iiij.versi.quintò præsuppono.& hoc est verum, quando eidem pessulum traditum fuerit, vel anulus portæ affixus per presbyterum vel alium, qui habebat ad hoc potestatem: secus si per apparitorem Regium, teste Roma.consi. cccclxxxij. in casu, col.j.scripsi in præfa.de mater.possess.nume.121.in iij.tomo constitut.Regia.

Missio in possessionẽ præbendæ quomodo fiat.

36 Nonò, si quis mittatur in possessionem præbẽdæ & canonicatus, solet eis assignari locus in choro & in capitulo, saltem in choro datur cathedra ad sedendum: c.Pro illorum, & c.dilecto filio, de præbend, c.cùm super, de concess.prębend.& in quo consistat canonicatus possessio, scripsi in glo.canonicatum, §.i.tit.de colla.in concord.

Possessio vitiosa nõ prodest, licet iustus sit titulus.

37 Decimò, si quis perperam possessionem acceperit, licet bono sit iure munitus, non manutenebitur in possessione vitiosa, sed in possessorio succumbet, l.j.& ij.ff.vti possid.c.licet causam, de proba. potest enim possessio esse vitiosa & iustus titulus, c.si quando, de offi.deleg.& è contrario titulus iniustus, & possessio iusta, l.j.§.si vir, vbi doct.ff.de acqui.possess.vide quæ dicam inferiùs in bulla nouæ prouision.in iij.parte.

Naturalis possessio corporalis vocatur.

38 Vndecimò, quòd ius ciuile naturalem possessionem vocat, l.ij.§.j. & l.& habet, ff.de preca.scripsi in præf.ad tract.de materijs possess.in iiij.tomo const.Reg. ius Canonicum corporalem possessionem vocat, c.ex parte, de concess.præb.c.si quando, de offic.deleg.Bar.& alij in l.j. ff. de acquirend.possess.

Possessio capi potest per signaturam.

39 Duodecimò per signaturam capi potest possessio: quia gratia perfecta est, per verbum fiat.Calder.& alij in c.quisquis, de election.& infrà dicam in tract.signat.& statuit Alex.vj.pontifex id temporis maximus, eodem titul.quòd non daretur in curia Romana priuatio illius, qui cum sola signatura se intrusit: nec beneficium illud potest impetrari, vt alibi pleniùs scripsi: licet quædam Parlamenta Franciæ mordicus contrarium

trarium teneant, quod mea sententia non iustè: quia postquàm Papa hoc statuit, illi est obediendum & inhæredum: nec priuatio dari de-
40 bet, nisi à iure data sit, gloss.in c.fina.de iure patronat.† nec inuenitur à iure statuta priuatio, nisi in maioribus dignitatibus.extrauag. suscepti. de elect. in extrauagan.Ioan. xxij.Ergo in aliis locum non haber, & sic tenendum est, licet non debeat quis recipere fructus ex sola signatura, aliâs est intrusus, vt in c.Auaritiæ, de election.in vj.& alibi dicam abundantiùs.

Adeptio possessionis quomodo probãda sit.

41 Decimotertiò possessionis adeptio debet probari per instrumenta publica, vel per scripturam priuatam trino teste nouatam, quæ æquiualet instrumento publico, l.scripturas.C.qui potio.in pign.habeant.cum authent. ibi posita.poterit etiam testibus probari, cùm non inueniam contrarium statutum: & parem probationem habent testes & instrumenta. l.in exercendis, C.de fide instrumentorum, & quomodo probanda sit possessio, vide quæ scripsi in artic.ij.glo.vltima, de mater.poss.in iij. tomo consti.Reg.

Causæ cognitio in missione in possessionem non requitur.

42 Decimoquartò licet olim causæ cognitio in mittendo in possessionem interueniret, & differenda erat missio, donec de veritate tituli innotesceret, c.si quando, & c.super eo, de offi.deleg. sic de iure ciuili, in l.fi. C.de edict.diui Adrian.tollen.hodie tamen presbyter vel notarius, qui inducit possessionem, non est nisi nudus minister.

43 Ideo non recipit cognitio, nec differt mittere in possessionẽ: sed posteà iudex coram quo causa ageretur, cognoscit: & pars quæ est in possessionem missa, impetrat literas à Rege, vel à quibusdam Senescallis, qui ad hoc potestatem habent: in quibus conuenitur pars ad vidẽdum pro-
44 uisum manu teneri in possessione saysina, in qua est.† Et pars se opponet, & ius eidem dicetur coram senescallo vel bailliuo: & baptisantur (vt dicanici dicunt) contrariæ possessiones, & allegantur: posteà producuntur tituli, & sequestratur beneficium, vel recredentia conceditur: vt plenè scripsi in iij.tomo constitut.Reg.in tract.de mater. possess. & præcipuè in titu.de causis poss. beneficial. vbi alia possessionem tangentia licet videre, ne plura.

De Papæ prouisionibus.

Prouisio Papæ ad vacatura, vel ad vãcantia beneficia tendit.

VLTIMO iustè acquiruntur nobis beneficia per Papæ prouisionem, quæ aut fit de vacaturis aut de vacantibus, c.secundo, de præbend.in sexto. Ad vacatura multis modis Papa mandat prouideri. Primò cuidam priuilegium concedendo, vt ipse possit conferre beneficia, cùm vacabunt: vt in c.is cui, & c.si cui primo, de præbend.libr.vj. vel vt quis nominare possit, fortè ad Episcopatus & Abbatias: vt in c.quod sicut.de electionib. in tractatu, de nominat.Reg.in Concorda-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi ſcripſi:& varia ſuper his prouiſionibus conceſſa fuerunt olim priuilegia:quæ multa tendunt in totius eccleſiæ catholicę grauem perniciem: quamobrem reuocanda,quod non facile erit. Aliquando iubet Papa de his vacaturis prouideri per mandatũ,reſeruationes expectatiuas, aliaq; varia reſcripta, quæ ſingula ſuo ordine videamus. Et ad faciliorem horum interpretationem præmittendas duxi aliquot differentias inter priuilegium & mandatum,quibus adiungemus & reſcriptum.

Differentiæ inter priuilegium, reſcriptum & mandatum.

Summa eorum quæ in ſequẽtibus explicabuntur.

NVNC antequàm ad alia perueniamus, dicendum eſt reſcriptum priuilegium,beneficium & mandatum quo modo differant,& differentias inter reſcripta gratiæ, & iuſtitiæ: demum declarabimus reſcripta ad vacatura & ad vacantia,& ſingula membra quantum attinet ad materiam beneficialem:poſteà proſequemur etiam quędam reſcripta communia ſeu miſta, quæ à Papa & principibus ſecularibus conceduntur: quibus viſis,materia iſta reſcriptorum completa erit:& beneficialis quæ iamdudum latuit, & clauſulas multas reſcriptorum inſeram, adhuc non elucidatas,quæ tamen in forenſi iudicio verſantur,& neceſſariæ & vtiles ſunt, maximè vt praxis Rom. ſuper impetrationibus gratiæ intelligatur. 1

Primò itaque dicendum eſt de beneficio:ſed quia in huius libri principio conſcripſi:ideo tantùm dicam de reſcripto,priuilegio & mandato: & quid inter ſe differant. 2

Priuilegium eſt ius ſingulare.

Primò priuilegium eſt ius ſingulare, quod contra tenorem rationis propter aliquam vtilitatem conſtitutum eſt,l.ius ſingulare.ff.de legib.c. fin.xxv.q.j.circa fin.ibi: neque enim priuilegia aliquibus concederentur.ſi propter generalem legem,nulli aliquid ſpeciale indulgeretur. †Et dicuntur priuilegia quaſi priuata legia,eò quòd priuatam legem ſingulis generent:vt in d.c.fi.ſcribitur:vel dicuntur leges priuatorum, c.priuilegia,iij.diſtinct.Bart.in l.j.in fi.C.de iuris & fact.ign.& l. fi.ſi contra ius, & l.fi.ff.de conſt.prin.glo in verb.naſcatur,c.j.de conſt.libr.vj.vel dicitur priuilegium quaſi lex de primo nomine lata.Bud.in l.ij. ff.de ori.iu. in anno.Ego dicerem priuilegia quaſi priualegia : quòd priuilegia ſint priuæ leges ideſt,propriæ ſingulorum & priuatorum. 3 4

Priuum Regis cõſilium quid.

Inde vocamus conſilium Regis priuum,*le priué conſeil*, vel quòd ſit Regis proprium vel domeſticũ,& generali ſignificatione omne reſcriptum quòd à principe emanat,poteſt largè priuilegium appellari.Bald. in proœ.feud.nu.18. quia princeps concedendo priuilegium facit,arg.gl.in c.relatum,de pręb.tamen in ſpecie,vt dixi non poteſt dici priuilegiũ nec inueni ſic à iurevocatũ:vt Bal.ſcribit:ideo ſic vt ſuprà dixi,nu.4. 5

Annotandæ ſunt ſuper hoc quædam differentiæ inter reſcriptum & priui 6

& priuilegium.Prima eſt,priuilegium ſtrictè interpretatur,l.ſi quando, C.de inoffi.teſtam.c.j.& ij.de priuileg.lib.vj.Archidia.in c.frater,xvj.q.j. Bald.in l.quæ ex relationibus,C.de legib.Panormi.in c. cùm ordinem, de reſcript.nam poſtquàm eſt contra ius commune,omnis receſſus à iure communi eſt odioſus,gloſſ.in c.j.eod.lib.vj.ſicut econtra,quãdo redditur ad ius commune,eſt fauorabile,c.ſtatutũ,in glo.numerandum,de præb.in vj.ideo priuilegium tanquàm exorbitans erit reſtringendum: *Priuilegiũ ſtrictè interpretatur.*

7 † ſecus in reſcripto,vt dixi in c.j.& c.cauſam,eod. ideo priuilegium vni datum non extenditur ad alium,l.j.ff.de conſtitut.prin.l.ij.C.de legib.c.

8 ſanè,vbi Panor.de priuileg.quia eſt ſtricti iuris: † niſi ageretur de proprietate verborum,tunc interpretatio fiet quatenus proprietas verborum expoſtulat,l.cum lege,vbi Areti.ff.de teſta.Calder. conſil.j.de conſang.quia verba ſiue ſint in priuilegio,ſiuein alio reſcripto,non mutant ſuam ſignificationem,nec alterantur regulariter,licèt reſtringantur pro odioſa materia,vel ampliantur pro fauorabili.

9 Vel niſi ſtrictè interpretando redderetur inutile,tunc interpretabitur vt aliquid operetur:vt ſtatim dicam,c.in his,de priuil. doct. in c. dilecti, de for.compet.Idem ſi poſſit inutile fieri,c.licet.de priuileg.libr. vj.iun-

10 cta glo.ibi.& doct.in c.cùm ordinem,col.ij.de reſcr. † Si verò priuilegium derogaret ſtatutis vel conſuetudinibus,tunc facienda eſſet lata interpretatio,ſecus ſi iuri derogaret.Anto.Butrig.per illum text.in c.olim, in fi.de verb.ſig.& Dec.in d.c.cùm ordinem,ſed non video poſſe ſubſiſtere niſi ſtatuta eſſent contra ius.

11 Secundò regula hîc figi poteſt talis,quòd priuilegia ita interpretanda ſunt,vt aliquam contineant gratiam cõtra ius,& vt aliquid iuri addant, c.fi.circa finem,ibi:neque priuilegia aliquibus concederentur,ſi præter generalem legem nulli aliquid ſpeciale indulgeretur,xxv.q.j.l.j . vbi gl. alia adducit iura ad municip.c.in his,de priuil. *Priuilegia gratiam cõtinere debent.*

12 Idem in reſcripto ad lites,c.Paſtoralis,de appell.

13 Idem in legibus,vt verba legis fruſtra adiecta eſſe nõ debeant,l.iij.vbi Iaſ.in primo notab.ff.de iureiuran.glo.in l.j.ff.quod.met.cau. *Verba legis ſtatuti & ſententia fruſtra nõ ſunt adjcienda.*

14 Etiam ſtatuta interpretari debent,ne ſint fruſtratoria,l.ij.C. de noxal. actio.Bart.in l.iiij. §.Prætor ait,ff.de damn.infect.

15 Etiam procedit in ſententijs,c.ſi Papa,de priui. in vj.& in diſpenſationibus docet Butriga.in c.At ſi clerici, §.de adulterijs,col.vj.de iudic. refert de Ripa in c.j.nume.67.eod.& in contractibus,in quibus etiam non debet aliqua ſuperflua eſſe dictio,l.fin.vbi doct.ff.ſi certum petat.gloſſ. in cap. ſolitæ,in verb.tanquàm,de maio.gloſſ.d.l.j.ff.quod metus cauſſ. Bald.in rubr.de contra.emp.C.q.ix.Anch.conſi.cxxvj.pro parte,& Cor-

16 neus cõſi.cxcj.in ij.vol. † Vnde ſi facultas teſtandi monacho detur, intelligitur de bonis,quæ de facto tenet,vt aliquid operetur priuilegium, teſte Bal.in l.j.col.iij.in v.opp.C.ſi ſeruus extero,& quamuis diſpenſatio ſit ſtricti iuris,c.j.in fi.de filijs preſbytero.tamen non eſt ita coarctanda, vt nihil gratiæ contineat : ſed ſufficit quod aliquid, licèt modicum *Facultas teſtandi monacho quomodo intelligatur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

operetur : vt ſcribam in reſcripto diſpenſationis diuerſum eſt in reſcripto:vt ſuperiùs docui.

Libera teſtãdi cui cõceſſa non poteſt auferre legitimam.

Limitatur niſi illa interpretatio priuilegij auferat parti ius queſitum: 17
nam tunc ad terminos iuris eſſet reducendum per l.ſi quando,C. de in
offic.teſta.vt ſi concedatur libera teſtandi facultas,non poteſt filijs au-
ferri legitima,ſed is iure teſtari debet,d.c.ſi quando,& Feli.in c.cauſam,
col.viij.verſ.interpretatio priuilegij,eo. vbi priuilegium concedens libe
ram ſepulturam,nõ tollit quartam canonicam curato debitam. Panor.
in c.certificari,col.iij.nu.10.de ſepul. doct. in l.ex facto,ff.de vulgar.per
illum text.

Expreſsio eorum quæ tacitè intelliguntur nihil operatur.

Secundò quando exprimitur id,quod tacitè intelligitur,tunc verba 18
nihil operantur,c.ij.de elect.lib.vj.l.iij.ff.de leg.j.c.ij.& c.ad audientiam,
ij.de reſcr.quando exprimitur eodem modo,quo ineſt.doct.in d.l.iij.gl.
in clem.ij.de priuileg.vnde dicit Bald.in c.cùm ordinem,de reſcr. col.iij.
ver.pone ergo,quòd expreſſio debet aliquid operari verum eſſe,ſi iuris
ratio patitur, alioqui ſecus , vt quia ineſt de neceſſitate , & in quolibet
contingentis illius generis.

Item quando poteſt operari: vtpote ſi id quod conceditur,non erat 19
in totum permiſſum de iure communi,aliâs contrà : quia tunc præter
ius nihil operatur.Geminia.in c.ſi Papa,in fin.princi.de priuile. de Ripa,
in d.c.j.eod.

Interpretatio non debet lædere ius niſi in modico.

Adhæc intelligere debemus, vt iſta interpretatio non lędat ius com 20
mune,niſi in modico,& quanto minùs poſſibile eſt,per text.in c.eos,§.
j.de temp. ordin.libr. vj.vbi Gemi.quòd ſi libera poteſtas alicui data ſit
faciendi actum,quem facere non poterat,tamen in eo ſeruare debet Ca
nonicam formam.†Et is cui libera conceditur electio, vel epiſcopatũ 21
nominatio non cõceditur , vt inhabilem &minùs idoneum eligere poſ
ſit.doct.in c.ſi pro debilitate,de offic.deleg.vt refert Felin.in c. j. col.vj.
ver.declara duobus modis,eodem.vbi alię declarationes & limitationes
traduntur,quæ ibidem videri poſſunt,& in d. c. cauſam , iam allegato,
eod.quod facit ad intellectum titu.de nominatio.Regia.in concord.&
ibi plenè ſcripſi.

Sublato iure quando priuilegia ſublata cenſeantur.

Tertiò ſublato iure non cenſentur ſublata priuilegia,quæ etiam iuri 22
cõmuni aliquid addebant,vel addere erant apta.c.j.de conſt.lib.vj.quia
cenſentur conditori incognita,vt ibi,teſte Fel.in d.c.j.col.vij.ver.decla-
ra.eo.&verſ.ſublato,vbi limitat duodecim modis,quos quilibet ibidem
videre poterit,vnde in concord.in rubr.de nominatione reg. in §. fina.
reſeruantur electiones eccleſijs habentibus ſpeciale priuilegium eligen
di:ſecus eſt in reſcripto vt inferiùs dicetur.

Priuilegia contra ius ſunt, non reſcripta.

Quartò reſcriptum eſt ad obſeruãtiam iuris communis,dicta l.falſo, 23
C.de diuer.reſc.in trac.de reſcr.in ord.Regi.dixi contrariũ,ſed priuilegiũ
contra ius,gloſſ.in ſumma,xxv.q.ij.Idem ſi ſtatuto cautum ſit, vt exte-
ri non gaudeant priuilegijs ciuium.ſic intelligetur,vt decidit Barba . in
rubr.huius tit.in clem.col.iij.verſ.hinc eſt : & reſcripta quæ à iure diſce-
dunt

dunt ordinario non ſunt fauorabilia,teſte Bal.in c.ſuper literis. colum.j.
de reſcipt.

Falſum in priuilegijs faciliusquã in reſcriptis præſumitur.

24 Quintò faciliùs vitiatur priuilegium quàm reſcriptum:& in priuile-
gijs faciliùs præſumitur falſitas,quàm in reſcriptis.Inno.in c.epiſcopi,de
reb.eccleſiaſt.non alie.c.penul.de crimi.falſi.Refert Panor.in c.ex literis,
25 no.penul.de fide inſtru.Barba.in rub.de reſcrip.in cle.col.iij.†Ideo falſi-
tas non præſumitur in reſcriptis,quia facilè obtineri poſſunt.Et ſic con-
ſului pro quodam ſecretario ſuper literis de committimus,in quibus ap
parebat falſum,ſed illum excuſaui per d.tex.& alia iura,quæ tunc alle-
gaui,nec videntur odioſa reſcripta,quia modici ſunt præiudicij.Bal.in l.
j.de diuerſ.reſcrip.Deci.in c.ſedes,col.ij.de reſcrip.contra Panor.ibi.

Priuilegiũ non egreditur perſonã eius cui eſt conceſſum.

26 Sextò priuilegium perſonæ conceſſum non egreditur perſonam, l.j.
ff.de conſtitu.princ.regul.priuilegium,de reg.iur.lib.vj.l.cùm patronus,
ff.de leg.ij.& l.quod contra rationem iuris eſt receptum , non eſt pro-
ducendum ad conſequentia,ff.de legib. & in his quæ contra rationem
iuris ſunt conſtituta,non poſſumus ſequi regulam,l.ſeq.ibidem,ſecus in
reſcripto,c.Rodulphus,& c.ſignificauit,& c.ſi.de reſcrip.c.quia v.de iu-
dic.vbi plenè doct.

Filum ſericeum in priuilegijs poni ſolet.

27 Septimò priuilegia dantur cum filo ſericeo , reſcripta cum filo can-
nabis,c.quàm graui,de crimine falſi.Cy.in l.reſcripta,C.de precib. Impe
ra.offerend.& ſic ex diuerſitate ſtyli, & modo dictaminis cognoſcitur
vtrumque argu.l.ſi ſeruus plurium, §.fi.ff.de leg.j.dicetur in differentijs
inter reſcripta gratiæ & iuſtitiæ infrà.

Verba reſcriptorum interpretationẽ legum & canonũ recipiunt.

28 Octauò verba reſcriptorum recipiunt interpretationem legum &
canonum:ſecus in verbis priuilegiorum:ne priuilegium reddatur inuti
le,c.cauſſam.eo.ſic pulchrè ait Bald.in rub.huius tit.in prin. & reſcripta
recipiunt interpretationem naturalem & neceſſariam,l.quamuis . ff . de
in ius vocand.l.ſcire. §.ſufficit,ibi cuius fidem ſufficit firmare ex ipſa na-
29 turali iuſtitia,de excuſa.tuto.† Etiam ſi in reſcripta prohibita eſſet inter
pretatio,adhuc pro materia ſubiecta interpretabitur,l. ſi vno,§.j . & ij.
30 cum ſeq.ff.Loca.& l.ſi ſtipulatus,de vſur. † Etiam ex reſcripto alterius
principis interpretari poteſt reſcriptum alterius: quia ſicut expedit iura
iuribus cõcordare,ita reſcripta reſcriptis.l.vna.C.de inoffi.dotib.l.reſcri-
ptum,ff.de pact.& potiùs ſunt improprianda reſcripti verba,quàm præ-
iudicent tertio.tex.ſing.in c.ſuper eo,de offi.deleg. ſecundum Cardinal.
conſi.cxlij.videtur,in fi.& ſuperiùs dixi.

Reſcripti verba æquitati & iuri cõuenire debent.

31 Itaq; verba reſcripti conformare debemus æquitati & iuri,c.paratus,
xxiij.q.j.& reduci ad ius commune,& ſecundum illud intelligi & inter
pretari,c.cauſſam.vbi Panor.& alij de reſcrip.ſunt enim ſtricti iuris , &
interpretari debent ſecundum iuris diſpoſitionem,c. adhæc.& c. nõnul
li, §.fi.de reſcrip.Bal.in l.vxor.C.qui accuſare nõ poſſunt:ſequitur Alex.
conſi.xcvij.viſo themate,col.ij.in ij.vol.& Deci.in d.c.cauſſam,in princ.
quia ad obſeruationem iuris conceduntur:ideo ſecũdum naturam eius
debent intelligi:vt Panor.& alij aſſerunt ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Limitatur quando nulla esset ambiguitas in rescripto,tunc debet in- 32
telligi prout scriptura vult,l.ille aut ille,ff.de lega.iij.alia multa vide per
Felin.in d.c.causam.

Dominium transfertur ex principis donatione.

Nonò in priuilegijs eo ipso quòd princeps aliquid dat, dominium 33
trãsfertur:nec aliquid requiritur,nisi ad facti traditionem executio, cle.
auditor.de rescript.c.inter. de fide instru.l.bene à Zenone.C. de quadri.
præscription.Bal.in proœ. Feudo.col.vl.quod non est in rescripto.

Secundum rescriptum derogat primo.

Decimò rescriptum secundum faciens mentionem de primo tollit 34
primum:vel speciale derogat generali,etiam nulla facta mentione,c. pri
mo,capitul.cærerùm,& cap. Pastoralis,de rescript.secus in priuilegio.gl.
in summa, xxv.quæstione secunda.quod an sit verum,in capitul. j. de
rescrip.tractant doct.ibi.videre ibidem.docui interpretando illum titu-
lum anno 1548.in auditorio Paris.Decretorum cum magno auditorum
numero.

Priuilegia quare concedantur.

Vndecimò hæc priuilegia vel ob meritum conceduntur,l. prima, ff. 35
de constit.prin.ibi,ob meritum indulsit,& d. §.sed & quod principi pla-
cuit:vt in l.vnic.C. de profess. qui in vrbe Constant. comit. merue.lib.
xij.vel ratione obsequij,dicit tex.in §.penul.xxv.quæst.iij. Adhoc reli-
gionis fauore:vt ibi,& cap.fina.xij.q.ij.& in l.sunt personæ,ff.de religios.
tamen non debent concedi priuilegia,vt quem diuitem faciant,& mul
tos in miseriam deducant,& in multorum detrimentum,cap. fin. xxv.
quæstion.prima.capit.suggestum,de decis.sicut faciunt quidam domi-
ni interdum dantes diuitibus,& pauperes spoliantes.† Vltimò propter 36
vtilitatem priuilegia conceduntur,l.ius singulare.ff.de legib.& differt à
dispensatione, quæ fit cum caussa.c.non est,de voto. priuilegium verò
sine caussa multoties.

Duodecimò rescriptum generaliter indultum non includit casum 37
publicæ vtilitati contrarium,per.l.iubemus primam,C.de sacrosanc.ec-
clesi.& l.fi.de nauib.non excusan.lib.xj.facit l.nullus,j.C.de decurio. lib.
Cedere potẽtiori quãdo liceat. & l.j.vt nemini liceat in emptio.spec.lib.x.facit l.si quis in graui. §.vtrũ,
& quæ ibi addidi.ff.de senatusconsi.Sylla.& quamuis non possit quis po
tentiori cedere,l.vna,C.ne liceat poten.hoc non procedit,quando quis
nõ potest aliter rem suam recuperare:vt docet Barb.in rubr.eo.col. xix.
& xx.versi.idem dicendum erit.aliàs per vos colligite differentias.

Priuilegiũ duobus modis admittitur.

Vltimò priuilegiũ perditur duobus modis,expressè & tacitè.expres- 38
sè si reuocetur per concedentem:iudicium enim soluitur vetãte eo,qui
iudicare iusserat,l.iudicium.ff.de iudi.& habetur in c suggestum,de de-
cis.quod reuocari potest,nisi transiuerit in contractum,l.si hominem.ff.
manda.Soci.consi.iiij.super quæst.col.iij.vol.iij.Alex.consi.xvj.in caussa,
col.pen.in v.vol.scripsi in præfa.ad rub.de colla.in Concord.vel si con-
trarium concedat priuilegium derogatorium primo,c.j.de rescrip.& c.
veniens, ibidem.

Idem si pars illi expressè renunciet,quod potest:quia quilibet potest 39
iuri suo renunciare,l.pe.C.de pac.l.recusare,ff.ad Trebel.

Tacit

Tacitè quando renunciatur priuilegio.

40 Tacitè quis suo renunciat priuilegio,si fecerit cõtra suum priuilegiũ,
vt si dignitas suppressa erat,&ipsi canonici post suppressionem elegerũt
ad illam dignitatem:& tunc vnicus sufficit actus,c.cùm accessissent.vbi
etiam glo.& doct.de cõstitu.c.pro illorum,de præb.c.ex ore,de his quæ
fiunt à maiore parte.l.commissoriæ.C.de pactis,inter emptorem & ven
ditorem.

41 Idem si pars non vtatur suo priuilegio,quod consistit in faciẽdo per
decem annos etiam illud perditur,l.j.ff.de nundi.vel si aliàs fuerit negli-
gens per triginta aut quadraginta annos,c.accedentibus,& c.si de terra,
de priuileg.

42 Amittitur etiam si pars eo abutatur .Priuilegium omnino meretur
amittere,qui permissa sibi abutitur potestate,c.priuilegium,xj.q.iij.c.li-
cet,de regula.

Ciuitas occidens suum Episcopum coprimatur.

43 Etiá propter delictum perditur priuilegiũ:vt si ciuitas occidat suum
Episcopum,eo priuatur,ne deinceps habeat.c.ita nos.xxv.q.ij.vel si aliâs
quis grauiter deliquerit,priuilegium delinquens amittit,c.ad aures.& c.
in quibusdam,de pœnis.l.filio,§.j.ff.de ritu nuptia. quia delictum non
meretur priuilegium,sed supplicium,l.ij.C.vbi sena.vel cla.

Priuilegiũ grauiter lædens iusalterius reijcitur.

44 Itẽ si incipat enormiter lædere ius alterius, etiam in totum amittitur
d.c.Suggestum,de deci.nec reducitur ad debitam moderationem: quia
non apparet cur in vna parte magis consistere debeat,quàm ex alia, c.
quanto,de cẽsib.l.j.§.Trebatius,ff.de aqua quotidia.casus aliquos con-
gerit Petr.Ferra.in sua Practic.in forma oppo.contra instrumenta gl.pe-
nitus,quos per prædicta habes reductos ad veram doctrinam.

Mandatum quid, & quomodo accipiatur.

45 Mandatum autem principis est quædam constitutio,continens præ-
cepta de prouincia laudabiliter gubernada.gl.in authen.de mand. prin.
in prin.vel dicitur quodlibet principis præceptum per excellentiam.gl.
in rub.C.de mand.prin.

46 Aduertendum est,quòd mãdatum in genere dici potest omne rescri
ptum,per quod princeps aliquid vel mandat,vel præcipit:& sic intelligi
potest,l.vinc.C.de mand.prin.& c.cùm contingat.de rescript. & c. olim
vobis dedisse meminimus in mandatis.de restitu.spolia.

Leges datæ magistratibus quæ.

47 Sed interdum in specie accipitur:& tunc illa certa præcepta,quæ ma-
gistratibus ad regendas prouincias proficientibus principes dabant, vt
prouinciã rectè gubernarẽt,mandata vocabãt,& interdum Imperator
48 vocat sanctionẽ.in authen.de man.prin.§.j.colla.iij.†Et primũ manda-
tũ est ibi,vt sumẽtes administrationẽ mũdas seruẽt manus Imperatori,
& legi,& nullũ cõtingant luerũ,neq; minus neq; captiosum quoddam
49 contra subiectos faciant:& alia ibidem scribuntur.†Et sic ordinationes
præscriptæ iudicibus Regijs & consiliarijs vocari possunt mãdata,quæ
dantur ad regnum & prouinciam rectè gubernandam:& hæc manda-
ta legatis libera dari solebant,per l.qui libera.vbi Budæ.de lega.

Mãdatum priuatiquid & quotuplex.

50 Potest dici etiam mãdatũ quędã priuati rogatio:& sic intelligitur,ff.
& C.mand.& istud est triplex:quoddã est verũ:vt quando mãdo alicui

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt quicquam faciat pro me:& loquitur de eo totus ferè titulus.ff. manda.& C.illo titul.

Fictum mãdatum.

Fictum mandatum est,vt quando fideiubeo pro aliquo præsente & 51
patiente,is enim mandare videtur,l.si remunerandi, §.si passus,& l. qui patitur,& l.qui fide.ff.illo tit.& potest agi mandati,ac si verè mãdatum esset,vt ibi:quia lex fingit præsentem mandare,contra quam fictionem non recipitur probatio in contrarium.gl.in l.fi.ff.quod metus caussa.

Figuratũ mandatum vocant doc.licet vocetur propriè ratihabitio:dũ 52
habeo rata gesta nomine meo de quo loquitur regula,Ratihabitionem, retro trahi.& mandato comparari,dubium non est illã ratihabitionem de reg.iur.lib.vj.Alberic.in dictionario,in verbo,mandatum.sed illa ratihabitio potest dici mandatum fictum.

Omne rescriptum potest mandatum vocari.

Ideo ego puto omne rescriptum posse dici mandatum in genere:quia 53
in eo aliquid mandatur dari fortè,vel fieri:& hoc probat text.in c.cùm dilecta,de rescrip.vbi quod in principio vocauit literas,posteà dicit formam mandati Apostolici transponentes:& idem habetur in c.cùm contingat,de rescrip.& c.j.de offi.deleg.ibi.& sic mandatum nostrum eludi tur.Fel.& doct.declarant differentiam inter mandatum & præceptum in c.eam te,de rescrip.ibi videri potest.

De mandatis Apostolicis.

De mandatis Apostolicis.

VERVM vt facilius intelligatur, de quo mandato iura 1
loquantur,solet dici mandatum Apostolicum,vel mandatum de prouidendo,vbi Papa mandat alicui de beneficio prouideri,c.mandatum,cum duobus seq. de rescri. c.si c.de concessio.præb.lib.vj.

Cautela pro mãdatarijs cõtra ordinarios.

Aduertere tamen debemus,quòd interdum episcopi fraudem adhi- 2
bent mandatarijs,procurando,vt quis resignet capellaniam modici valoris,vt mandatum illorum extinguatur:ideo tu mãdatariè debes procurare,quòd aliquis statim eã impetret in curia Romana, & post suam impetrationem illam acceptare poteris,cum protestatione de habendo recursum ad aliud beneficium,si tibi nõ debeatur:si posteà vacet aliud beneficium,poteris acceptare cum simili protestatione: †Et sic cùm pri 3
mum tibi non debeatur,videlicet illa capellania iam impetrata,ob id aliud poteris habere:& hoc modo poteris fraudes ordinariorum euitare, quia prima capellania nõ tibi debetur sed impetrãti, ideo tu secundum obtinebis beneficium:& hoc ita describo,quia opus est clauo clauũ tondere etiã calũnia calũniam expellere.gl.in c.cupientes,in verb.malignantium,de elect.in vj.& Hip.sing.clxxvij.malitijs.& cùm habeas sex menses ad requirendum beneficium,in c.si clericus,de præb.in vj.ob id dilatio ista est sufficiens ad impetrandum,vt dixi.& de his mandatis plena manu hîc tractarem,nisi in tit.de mand.Apost.in concor.plura scripsissem quæ hîc non reperam,sed ad illa,quæ ibi dixi,te reijciam, clausulas tamen mandatorum hîc summatim elucidabo.

De

De clausulis mandatorum.

1 ANNOTARE volui clausulas mandatorum substantiales,sine quibus mandata vix valere in hoc regno possunt:nempe nulla dictio in eis vacare debet,gl. in verb. tanquã,c.solitæ,de maiori.& obedien.& cle.si summus, de senten.excom.Bal.in rub.C.de contrahen.emptio. q. ix.& clausula posita ad vnum effectum non debet operari alium, teste Imol.in cle.j.col.iiij.de præb.

Clausulæ omnes in mandatis positæ operari debent.

2 Prima mandati clausula est salutatio, quæ solet fieri ei, cui dirigitur mãdatum,vt episcopo Paris.quòd si pluribus dirigitur, omnes nominari debent,vt episcopo Magalonen.vel episcopo.& c.Paris.alioqui grauati non censentur,c.fi.de præb.lib.vj.de hac salutatione scripsi in hac forma mandati in Corcordatis:hîc non repetam.

Salutatio in mandato quid prosit.

3 Secunda est in secularibus,ibi,vitæ & morũ honestas &c.si prouectæ ætatis fuerint,sic solet scribi:si verò fuerint infantes vsq; ad decimũquartum annum,solet apponi laudabilia infantilitatis iudicia, prout fide dignorum testimonijs accepimus verisimiliter præsumi,&c.

Clausula vitæ ac morũ honestas.

4 Si verò regularibus concedat mandatum vel alias literas gratię,solet dicere religionis Zelus &c.vbi mens Papæ intelligitur,quæ illũ ad istam concedendam gratiam mouit:& de hoc abundantiùs dicã in noua bulla prouisionis inferius.

Religionis zelus clausula.

5 Sed ista verba vitæ &c.in exordijs posita sunt caussa impulsiua ad cõcedendum:quia cessante,non cessant gratię.gl.sing.in l.ij in fi.ff.de don. doct.in c.cum cessante,de appella.

6 Nam licèt Papa dicat se facere gratiam propter seruitia sibi impensa, vel ob zelum,tamen ex quo non specificat illam rem, dicitur simplex liberalitas & non remuneneratio ob caussam:vt in simili scribit Oldra. consi.v.Titius.& hoc expressim describit Ioan.Staphile.in tract.de literis gratiæ de vi & effectu clausula.fol.82.

7 Tertia est ibi.hinc est quòd nos cupientes &c.vbi Papa audito bono impetrãtis nomine cupit ei prouidere de beneficio spectãte ad collationem illius,cui mandatum dirigitur,sub forma tamen decretalium mandatum & duarum seq.& Papæ voluntas est executioni danda,c.si quando, de rescript. scripsi plenè de hac executione, quando iustè recusari possit,in tract.de rescript. in secundo tomo ordinat.reg.artic.primo & secundo.

Tertia clausula mandati cupiẽtes.

8 Quarta clausula est,in qua primò Papa narrat,de quibus beneficijs vult eidem mandatario prouideri,videlicet de canonicatu &c. & hæc narratio conformis esse debet præcepto,ac decisioni.ibi,ac volẽtes &c. vt narratio & decisio & præceptum conueniant:in sequendo.l.si defensor,ff.de interroga.actio.& alioqui non valebit mandatum, vel saltem decisio attendetur.

Narratio & decisio cõuenire debent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Propter merita mandatarijs prouidetur.

Quinta est ibi, volentes. vbi Papa dicit se velle meritorũ intuitu prouideri mandatario: nam virtutum præmia tribui merentibus conuenit: & aliorum honores alijs damnorum occasionem fieri non oportet, l. fi. C. de statutis & imag. 9

Clausula téque absoluente &c.

Sexta clausula est ibi ipsum à quibuscuis excõmunicationis, suspensionis & interdicti &c. vbi Papa tanto mouetur affectu in impetrãtem, vt omnino ei prouideri velit, etiã si esset excommunicatus, & absoluit eum ab excommunicatione, suspensione, & ab alijs censuris, tã à iure quàm ab homine latis: aliàs rescriptum impetratum ab excommunicato non valeret. c. j. de rescrip. li. vj. ampliationes & limitationes illius regulæ scripsi in interpreta. c. postulastis, de cleri. excom. ministran. vbi etiam dixi collationem excommunicato factam non valere, & in rub. de excommunic. non vitand. in concorda. 10

A iure profertur excommunicatio: vt si quispiam verberet clericũ est excõmunicatus, à c. si quis suadente diabolo. xvij. q. iiij. vbi plenè amplia ui & limitaui: & in alijs casibus à iure expressis infertur excõmunicatio. 11

Ab homine quando quis excommunicatur ab officiali, vel ab alio iudice ecclesiastico ob contumaciam, vel aliàs. c. j. de iudic. & in tit. de sen. excom. per totum istam clausulam abundè declaraui & limitaui in forma manda. in concorda. & melius inferiùs in signatura, & in bulla nouæ prouisionis. 12

Clausula pro expressis haben.

Septima ibi, necnon omnia &c. vbi Papa pro expressis habet omnia beneficia, quoad hoc taciturnitas non noceat impetranti, quæcunque sint beneficia, & qualiacunque: sed vult quòd licet impetrans mandatũ habeat beneficia, vel ea expectet, & si illa non expresserit, non noceat taciturnitas: licet aliàs sine hac clausula gratia non valeret: c. ad aures, &c. in nostra, & c. si proponente, de rescrip. c. si motu, & c. non potest, de præbend. lib. vj. 13

Item habet pro expressis dispensationes, quas impetrans habet pro illis beneficijs retinendis, si fortè ad duo vel tria esset dispensatus: quia in rescripto gratiæ est facienda mentio dispensationis, aliàs gratia non valet, c. ij. de filijs presbyter. lib. vj. ideo hæc clausula operatur, vt sine alia expressione valeat mandatum. de hac clausula plenè scripsi in cõcord. Franciæ, ob id non repetam hîc. 14

Item si expectet beneficia tam per aliud mandatum, quàm per reseruationes, nominationes, aut aliàs etiã pro expressis Papa habet: ita quòd ob id non potest dici secundum mandatum subreptitium, licet non fuerit primum expressum: quamuis contrarium dicatur in c. in nostra, de rescrip. si hæc clausula non adsit. 15

Tamen si quis impetrauerit primum mandatum, & huic cesserit retinendo sibi pensionem annuam, nisi hoc expresserit in secundo non valebit secundũ mandatum per tex. in c. ad audientiã. ij. de rescri. quia hoc non habet pro expresso hîc Papa, ergo non valebit mandatum. verùm quia eadem ratio videtur & in pensione: ideo idem dixi fortè posset. 16

Item

Numerus beneficiorũ effrænatus non supplet. tur per hãc clausulãpro expressis.

Item quæcunq; sint talia beneficia pro expressis habet, & quęcũque, ac qualiacunque sint, si tamen numerũ haberet effrænatum, putarem hanc clausulã nõ prodesse, per c. cùm causam, de testib. & effrænatam multitudinẽ hîc censerẽ, si vltra tria haberet, per tex. in c. Sedes, de rescri. 17 & c. ij. illo tit. in vj. † Et per hanc clausulã qualitates beneficiorũ habẽtur pro expressis, quæ aliàs redderent mandatũ nullum, si non essent expressæ, c. ad aures, de rescrip. vide inferiùs in noua prouisio. 18

Inhabilitas impetrantis nõ habetur pro expres- a.

Tamen Romanus Pontifex non vult haberi pro expressis inhabilitatem impetrantis: vt si furiosus, puer, vel aliàs inhabilis esset impetrans, quia hîc non dicitur, tum etiam quia illa clausula nihil operatur ad tollendũ vitium subreptionis, quando Papa aliquid concedit ad petitionẽ partis sine causæ cognitione, nisi in expressis: vt hîc, Angel. in l. sed & si quis. § Quæsitum, in fi. ff. si quis cautio. Ro. cõsi. cccxxvij. istę sunt rationes. Dec. cõs. clxv. viso, col. pe. refert Aymo Crauette in cõs. lviij. proponi 19 tur, col. pe. †Octaua clausula est motu proprio. vult enim Papa se liberalem ostẽdere & non coactè, nec quidem habita ratione petitionis partis hanc gratiam concedit, sed motu proprio & vltroneè, ac propria liberalitate: sedes enim Apostolica in his concedendis se liberalem ostendit, c. 20 sedes, de rescrip. †Et sic dicitur Papa concedere motu proprio, etiã si impetrans petijt, quando nõ fuit motus sola petitione, sed suo motu liberali, & spontaneo concessit: vt docet Bald. in c. nisi, col. pe. de offi. deleg. & Deci. consi. lj. & pro tenui, col. ij. 21

Clausula motus proprij.

Et hoc probatur ibi non ad ipsius N. vel alterius pro eo nobis super hoc oblatæ petitionis instãtia, sed de nostra mera liberalitate discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus &c. 22

Et sic non audiretur quis volẽs probare Papam ad partis petitionem concessisse: quia hoc esset redarguere Papã mendacij: etiã probatio non afferret quicquam emolumenti, quia potest esse partis petitio, & tamen Papa motu proprio concessit, nõ habita ratione petitionis: vt hîc scribitur: quia etiam sine illius petitione hoc esset concessurus. 23

De ista clausula tractaui plenè in concorda. in forma mand. in verbo motu proprio, vbi conscripsi. xlvij. effectus vltra omnes iurium interpretes, quos videre ibi quilibet poterit. 24

Clausula si pro alio non scripserimus.

Nona clausula est, si pro alio nõ scripserimus. ista clausula declarat intentionẽ Papæ, vt nõ intendat grauare collatorem duobus mandatis. c. mandatum, de reseri. nisi hoc exprimat per clausulã etiã si pro alio scri- 25 pserimus. †Et in hoc regno Franciæ potest grauare collatorẽ habentem collationes decẽ beneficiorũ vno mandato, habentẽ verò quinquaginta & vltra collationes duobus mandatis. § j. de mand. apost. in concor. 26

Clausula cõmuniter vel diuisim.

Sed si plura mãdata cõcedantur, primũ valebit, & duo prima: quòd si primi moriantur, vel non prosequentur, alij prosequi poterunt per text. mãdati dicentẽ. Qui simile mandatum prosequatur: ergo si sit alius qui non prosequatur, nõ impediet secũdũ vt dixi in §. fi. de colla. in cõcord. 27

Decima clausula est, cõmuniter vel diuisim, per quã Papa vult quòd 28

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſi communiter ſcripſerit vel dimiſſum alicui iſtorum fortè.c.vel epiſcopo,non vult illum iterum grauare:de qua clauſula eſt tex.in c.fi. de præben.lib.vj.& in forma mandati ſcripſi in concord.

Mandatum generale eſſe debet ad omnia beneficia.

Vndecima clauſula declarat de quo beneficio velit Papa, vt prouideatur mandatario.& primò enumerat canonicatum & omnia alia beneficia,ideo oportet mandatum eſſe generale,alioqui non valet,vt pronunciauit ſenatus: licet olim mandata dirigerẽtur ad dignitates tãtum, aliquando ad canonicatus,c.executor,& c.ſi ſoli,de præb.lib.vj. 29

Hodie in Francia nõ valeret mandatũ niſi ſit generale:& iſtæ clauſulę ſpeciales vitiarent mandatũ:vt ſcripſi in §.j.de mand.Apoſt.in concord. 30

Clauſula veſtræ vel alterius eccleſiæ quid proſit.

Duodecima apponi ſolet,clauſula veſtræ vel alterius eccleſię:quę ſignificat,vt epiſcopus nõ ſolùm teneatur prouidere, ſi vacet beneficium in eccleſia cathedrali,verùm etiam ſi in alia eccleſia collegiata:nam eccleſia cathedralis dicitur veſtra Epiſcopo,collegiata verò alterius , quia ibi eſt prior vel decanus,qui illi eſt prefectus.† Et ſi iſta clauſula abeſſet, non valeret mandatum in Francia:& alibi ſi deeſſet,non teneretur Epiſcopus prouidere,niſi de beneficijs in ſua eccleſia vacãtibus,c. pro illorum, de præb. 31 32

Decimatertia exprimit ad veſtram collationem,prouiſionem,&c.vbi Papa vult grauare ordinarium,etiam ſi collatio ad nominationem,præſentationem,vel ad aliam ipſius prouiſionem pertinear:hanc clauſulam declaraui in §.præfatique graduati.de collatione in concorda.nec hîc repetam. 33

Dignitatis nomine non venit curata.

Decimaquarta,etiam ſi dignitati,&c.quia ſi mandetur prouideri de dignitate,intelligitur de non curata:nam curata non venit,niſi expreſſa ſit,c.cùm illis,de præb.lib.vj.ideo hîc exprimitur etiam ſi dignitati,perſonatui,adminiſtrationi,vel officio huiuſmodi cura immineat animarũ: vide infrà in bulla nouæ prouiſio. 34

Dignitas electiua non continetur in mãdato. Mandatarius creatur canonicus ad effectũ.

Decimaquinta clauſula eſt,dũmodo talis dignitas electiua nõ exiſtat: nam in fauorẽ electionũ excipit dignitatẽ electiuam vt in clc.j.de pręb. 35

Vel quia dignitates electiuæ, in hoc regno pertinent ad Regis nominationem,per tex.in §.j.& ij.de nominati.reg.ad præla. faciend.cui non vult per iſtam formam mandati derogare. 36

Decimaſexta ibi cũ creatione in canonicũ veſtræ vel alterius eccleſiæ &c.creat enim Papa mandatariũ canonicũ in eccleſia cathedrali vel collegiata,ad effectum obtinendi dignitatem,vt ſibi Papa retinuit, hoc facere poſſe,in §.fi.de reſerua.in concord.etiã ſi ſtatuto vel priuilegio caueretur expreſſe,quòd nulli de dignitate prouideatur,niſi cum effectu eſſet canonicus,& quamuis non exprimat conſuetudinem.† Idẽ tamen eſt ſi conſuetudine eccleſiæ eſſet introductum,vt nulli prouideretur de dignitate,niſi eſſet cum effectu canonicus:quia conſuetudo & priuilegium æquiparantur,in c.cùm contingat,in fi.de foro competen. 37 38

Canonicorũ numero derogatur in mandato.

Decimaſeptima eſt,Non obſtante certo canonicorum numero , Papa quando ſcribit pro aliquo , niſi deroget numero canonicorum,non recipietur 39

recipietur in eccleſia.c.conſtitutus,de reſcrip.ideo hîc ponitur iſta clauſula,vt iſte ſit creatus canonicus ad effectum obtinendi dignitates,non obſtante quòd in eccleſia certus eſſet canonicorum numerus,cui derogatur pro hac vice.

Beneficium cur debeatur poſt mẽſem præſentationis, & non ante.

Decimaoctoua ibi,Si quemquam &c.mandat prouideri de beneficio vacante poſt menſem à die præſentationis:ſed quare non ante? reſpon. ad euitandum votum captandæ mortis,c.ij.de conceſſio.præb.& c. iij. eo.nam ſi ſtatim poſt præſentationem beneficium deberetur , ſicut de iure,c.duobus.& c.tibi.de reſcrip.lib.vj.poſſet mandatarius veneno aliquẽ inficere,& poſteà ſuũ præſentare mandatũ.† Vel poſſet differre præſentationẽ,donec aliquis habẽs pingue beneficiũ eſſet valetudine aduerſa detentus,& poſteà illud præſentaret,& iſta eſſent contra cõcilium Lateranẽ.in c.ij.de cõceſſio.præb.ideo reprobantur iſtam clauſulam. 40 41

In curia vacantia non debẽtur mãdatarijs.

Decimanona ibi extra Romanã curiã &c.vult beneficia in curia vacantia non eſſe mandatarijs conferanda,per c.ij.de conceſſio.præb . lib. vj quia ibi ſunt Papæ reſeruata,& alia beneficia,quæ mandatarijs non debẽtur:ſcripſi in §.declarãtes.in verb.cõprehẽſa,de mã. Apoſt.in cõcor. 42

Clauſula cũ plenitudine iuris quid proſit.

Vigeſima ibi cum plenitudine iuris,vult beneficia cõferri cum plenitudine iuris: plenitudo iuris dicitur,quãdo quis habet ſtallum in choro, vocem in capitulo,diſtributiones quotidianas , & alia quæ ſpectant ad alios canonicos,c.propoſuit,de conceſſio.præb.Domi.Gemi.& alij in c. fi.de conceſſio.præb.in vj.& hoc probat tex.mandati,ibi cum omnibus iuribus & pertinentijs ſuis eidem confertis &c. 43

Canonicus adeffectum creatus non præiudicat in diſtributionibus alijs canonicis.

Vigeſimaprima ibi,ipſumq; in canonicum &c.madat canonicum ab eo creatum ad effectum obtinendi dignitatem recipiend.& ſic non cũ præiudicio aliorũ:ſed hic receptus non habebit diſtributiones quotidianas,nec vocem in capitulo,ſicut alij cum effectu canonici : vt ſcripſi in §.fi.de reſerua.in concord ſed ad effectum tantùm creatur obtinendi dignitatem &c.ſi vacet priùs dignitas quàm aliud beneficium. 44

In poſſeſſionem mittendus eſt mandatarius poſt collationem.

Vigeſimaſecunda,ibi,inducentes,vult mandatarium in poſſeſſionem realem & corporalem mittendum,& ſic non ſolùm vult recipiendum eſſe,ſed in poſſeſſionem actualem mittendum.nec ſufficeret alicui conferre,niſi mitteretur poſteà in poſſeſſionem:quia per collationem non transfertur poſſeſſio beneficij,c.cùm Bertoldus.de re iudic.glo.in c. per tuas,de don.& ſic priùs conferre oportet: poſteà in poſſeſſionem mittere.Panor.in c.autoritate,de inſti. 45

Executor mandatorũ nõ habet in Franciæ regno iuriſdictionem. Mãdatario beneficium cum omnibus iuribus eſt cõferendum.

Vigeſimatertia ibi,Defendentesq; inductum,vult vt in poſſeſſionem miſſus teneatur in ſua poſſeſſione,rub.ff.ne vis fiat ei qui in poſſe . miſſus eſt.nulla tamen per hanc clauſulam datur iuriſdictio executori mãdatorum in hoc regno,ſed ſtatim facta collatione,& miſſo in poſſeſſio nem defendetur miſſus per iudicẽ Regium per caſum nouitatis , & vti poſſidetis interdictum:vt ſcripſi in tertio tomo conſtitut.Reg.in tit. de cauſis benefic.poſſeſ. 46

Vigeſima quarta ibi,Ac facientes N. &c. vult Papa mandatarium 47

Universidad de Deusto
Biblioteca

admittandum ad beneficium omnibus iuribus, redditibus & fructibus beneficij,& huic mandatario integrè ſine aliqua diminutione prouideri:beneficium enim ſine aliqua diminutione eſt conferendum:vt patet in rub.vt eccleſiaſtica benefic.ſine diminutio.cõferantur,& ibi in c. vni. etiam hoc probatur.dixi in materia deuolutio.inferiùs.

Vigeſimaquinta ibi,Non obſtan. ibi de certo canonicorum numero,repetitur iſta clauſula,de qua ſuprà dixi,& poſteà vult mãdatum valere,non obſtantibus alijs conſtitutionibus:vt habetur in c. cum aliquibus,de reſcrip.lib.vj. 48

De clauſula non obſtãte.

Notandum eſt quòd hæc clauſula,Non obſtan. non tollit vitium ſubreptionis in non expreſſis,ſed ſolùm in his,in quibus eſt clauſula ſpecialis derogans:vt cõſuluit Bald.conſi.cccxc.proponitur,col.ij.in j.vol. & conſi.dv.dominus Mediolani.& Corne.conſi.ccxlv.licet aliâs.col. iij. verſi.Et inſuper.in j.vol.ſequitur Aymo Crauette cõſi.lxviij.col.iij . nu. 6.alia de hoc dixi in concorda. 49

Vigeſimaſexta ibi,Aut ſi vobis ab Apoſtolica &c. derogat indulto, quòd ſolet eccleſijs concedi, vt non teneantur aliquem recipere, niſi de indulto expreſſa ſit facta mentio:quod indultum habent Cluniacem.vt ſcribam inferiùs in bulla diſpen. 50

Vigeſimaſeptima ibi,Seu ſi dictus N.præſens &c.vult poſſe præſtare iuramentum per procuratorem,etiam ſi ſtatuto eccleſiæ cõtrarium caueretur:vt eſt in multis regni eccleſijs. 51

Vltima eſt ibi datum &c.de qua & alijs omnibus abundè tractaui in concorda.in forma manda.ibi videre reliqua cuilibet erit liberum. 52

Diuiſio reſcriptorum.

Reſcripta gratiæ & iuſtitiæ.

SVPEREST vt nunc proſequamur alia ad vacatura reſcripta,quantum attinet ad materiam beneficialem, & in tracta.de reſcrip.in ordin.reg.ſcripſi duplex eſſe reſcriptũ,videlicet iuſtitiæ & gratię. iuſtitiæ dixi eſſe illud, quod ad iuſtitiæ adminiſtrationem tendit:vt in c. Paſtoralis . c. ſciſcitatus.c. ſuper literis,de reſcri.& in toto ti.de offi.dele.& alibi in iure canonico,& de his tractaui in d.tracta.Reſc riptorum, in ordina . reg.hîc non repetam. 1

Aliud eſt gratiæ reſcriptum:quando Papa vel alius mera liberalitate aliquid concedit,& interdum vocatur priuilegium,de quo ſuperiùs dixi:interdum vocatur gratia ſeu indulgẽtia,ſi princeps ſecularis veniam dilecti concedat:vt per totum titulum.ff.ad ſenetuſconſultum Turpillianum,& C.de generali abolitione.& de his tractatur in titulo *des Graces*,in ordinatio.reg. 2

Si autem Papa prouideat de beneficio,vel prouideri mandet,hoc vocatur gratia , c. gratia, de reſcrip. lib. vj. clemntina gratiæ,illo titulo: quia 3

quia gratioſè hoc concedit,etiam diſpenſando gratia vocari poteſt,c. ſi gratioſæ,de reſcrip.Archi.in gratia,j.q.j.de quibus reſcriptis gratiæ nũc
4 tractaturi ſumus.†Verùm quia inueni multas inter reſcripta gratiæ & iuſtitiæ differentias,nondum à iurium interpretibus traditas,ideo eas ſi hîc inſeram,non erit tibi moleſtum beneuole Lector.

Differentiæ inter reſcripta gratiæ & iuſtiæ.

Reſcriptæ gratiæ ad beneficia ſunt ipſo iure nulla, ſecus in literis iuſtitiæ.

1 NOTANDÆ igitur ſunt differẽtiæ inter reſcripta gratiæ & iuſtitiæ:prima eſt,reſcripta gratię ad beneficia ſubreptitia ſunt ipſo iure nulla , quia loco tituli habentur, & per ea ius tribuitur:ideo illis annullatis & titulus nullus remanet,cle.j.ibi,nullius momenti.de præb.c.ad aures,c.conſtitutus,& c.ad audientiam. & vbique doct.de reſcrip.l.j.ibi,nihil videri impetraſſe.ff.de natal.reſtitu.gl.in verb.literas , extra ſedes, de
2 cõceſsio.præb.in extra.Io.xxij.† Et quia in literis Papæ intelligitur,ſi impetrans dignus ſit,c.cùm adeò,de reſcrip.ſi non ſit dignus,non intendit Papa illi prouidere,& ſic eſt defectus voluntatis Papæ:nam qui mẽtitur Papæ,facit ſe indignum ſua gratia.Bal.in d.c.cùm adeò.

3 Etiã proceſſus & ſententia executoris lata,reſcripti ſubreptitij ratione & alia ſunt nulla,per tex.in c.cùm noſtris,de conceſſio.præb.ibi,factum obtentu literarum noſtratum,eo quòd per falſi ſuggeſtionem , & viri ſuppreſſionem fuerãt impetratæ haberetur irritum & inane,c.ſi.proponente,de reſcript.& quicquid occaſione literarum factum fuit.d.c.con-
4 ſtitutus,in fi. †Nam executio eſt acceſſoria ad gratiam , quæ ſi fuerit nulla & acceſſoria,videlicet executio nulla remanebit.l.cùm principalis, de reg.iur.ff.Innoc.in c.ex literis,de offi.deleg.Roma.ſing.cccxxx. circa primum,col.j.cum ſeq.& ſi literæ mandati ſint validæ,& literæ executoriæ.c.ſi ſuper gratia,de offi.deleg.lib.vj.

Literæ abſolutionis vitiantur per ſubreptionem.

5 Etiam literæ abſolutionis vel indulgentiæ vitiantur per ſubreptionem vt ſi fratri minori concedatur,quòd tranſeat ad aliam religionem laxiorem.c.quod ſuper his.de fide inſtru.

Reſcriptum non faciens mentionem de priuilegio non valet.

6 Idem in priuilegijs & beneficijs principum,vt reſcriptũ non faciens mentionem de priuilegio,vel indulto gratioſo non valeat:quia eſt eadẽ ratio:& hoc probatur arg.d.l.j.de natal.reſti.Panor.& alij in c. Ad audiẽtiam,de reſcrip.ſic conſuluit Soc.conſi.clxiiij.Viſa bulla,columna prima in ſecundo volumi.& conſi . cclx . in cauſſa manutenen.colum.prima. ibidem.

Subreptio vitiat, etiã ſi impetrãs ſit ignorãs.

7 Etiam ſubreptio vitiat reſcriptum gratiæ,quamuis quis ignorans tacuerit.Deci.in d.c.conſtitutus.ij.no.de reſcrip.Aymo Crauete in conſil. lxviij.proponitur,in fi.quia iura in hoc non diſtingunt,ſed tãtùm ſubreptionem requirunt.

8 Etiam ſi ſureptio reſpiciat factum alienum , videlicet ſtatuta eccle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

siæ,per d.c.constitutus,quia non inspicitur culpa impetrãtis,quam non habet ignorans.l.ex maleficijs.ff.de actio.& oblig. sed intentio concedentis,c.ad aures,de rescrip.c.dudum ij.de electio.

Imò etiam subreptio vitiat,nisi exprimatur modus, per quem id fa- 9
ctum extitit consummatum. glo.no.in d.c.dilectus,de rescrip. quã probat Roma. consi.cccxxvj.in præsenti,col.vlt.

Secus in rescripto subretitio ad lites,quod regulariter nõ est nullum, 10
cùm per illud non tribuatur ius.c.super literis,de rescrip.l.vniuersa.C.de precib. Impera.offe.nec processus erit nullus vt d.c.super literis.& c.constitutus,in fin.illo tit.& Panor.consi.xxxiiij.Super quæstionis,col. ij. & seq.in ij.vol.& c.cæterùm.in j.q.de rescrip.

Euocatio subreptitia est nulla.

Fallit in rescripto euocationis,quæ odiosa est:quia fit iudici contume 11
lia eò quòd reuocatur ab eo iurisdictio sine sua culpa.doct.in c.ex literis,de offi.delega.Feli.in c.Ad audientiam.ij.in fallen.decima,de rescrip. & ita fuit in Rota decisum:vt scribit Cassad.decis.j.de rescript. scripsi in tract.de euoc.limita vt per Philip.Fran.in c.j.de litis cõtesta.lib.vj.quando gratia etiam in literis iustitiæ contineretur,tunc totum erit nullum.

Consensus impetrantis non iuuat literas subreptitias.

Secunda differentia est,quòd gratia subreptia non valet,etiam si ad- 12
uersarius impetrantis consentiat:vt docet Ant.Butrig.in c.cũ olim,not. vlt.per illum tex.de re iudic.quia non est in aduersarij potestate,dare titulum ex suo consensu,cùm beneficium ecclesiasticum non possit obtineri sine canonica institutione,reg.j.de reg.iur.lib.vj.

Diuersum est in rescripto ad lites,in quo agitur de præiudicio partis 13
cui potest pars renunciare,l.penul.C.de pac.c.si diligenti,de foro competen.Nico.milius in reper.in verbo,gratia.q.xcv.allegat Domi.in c.ab eo in fi. de appella.lib.vj.

Illegitimus nõ debet recipi, si mentionem statuti non fecerit hoc prohibentis.

Tertia est,quòd valet priuilegium non facta mentione alterius con- 14
tinentis,idẽ quod ius cõmune:quod non procedit in literis ad beneficia quia magis strictæ sunt.c.quamuis,de præb.lib.vj.Feli.in c.j.col.iij.versi. limita.ij.j.de reseri.vnde si statutum sit in ecclesia,quòd illegitimus non recipiatur in canonicũ illius ecclesiæ,licet hoc sit de iure cõmuni,tamen si quis impetret canonicatum & præbendam inibi,non facta mentione statuti nihil agit,teste Io.Monac.& alijs in c.j.de filijs presbyter.li.vj.putarem tamen sufficere,si in non obstan.hoc esset expressum.

Aliter signatur supplicatio gratiæ quàm iustitiæ.

Quarta signatura gratiæ solet signari per fiat à Papa, vel per concef- 15
sum ab alijs:sed signatura iustitiæ perplacet,vt inferiùs dicam.trac.de signatura.Cardinalis verò signat placet S.D.N. Papæ N.Cardinalis: ideo quia verbum placet,denotat arbitrium boni viri,teste Gomes. in compendio vtriusque signaturæ,l.fideicommissa,§.quamquam. de lega.iij. Bar.in l.Lucius,de fideicommiss.liberta.Ias.in l.si sic,de leg.j.scripsi in statutis collegij du Vergier.vel quia placet non inducit gratiam,sed voluntatem ostendit.l.j.ff.de constitu.princ.

Literæ gratiæ sine mãdato impetrantur.

Quinta differentia est,quia literæ gratiosæ possunt impetrari per ter 16
tium sine mãdato speciali,d.c.si motu proprio.ij.respon.ibi,vel alterius.

glo.

glos.in c.ad aures,de rescr.

17 Etiam si fuerit laicus impetrans,c.Accedens,iunct.ibi not.per docto. de præbend.nota in c.j.respond.j.de proc.libr.vj. sed literæ iustitiæ non possunt per alium impetrari sine mandato speciali,c.nonnulli,§.sunt & alij,de rescript.quia præiudicant ordinariæ potestati, & sunt odiosæ:se-
18 cus in alijs. † Hodie tamen sine mandato impetrantur in hoc regno passim:& de hoc nunquam vidi controuersiam in curijs Franciæ:vt alibi scripsi.

Literæ gratiæ quando debeant facere mentionem priuilegij & literæ iustitiæ.

19 Sexta differentia est,quia literæ gratiosæ debent facere mentionem de priuilegijs,aliàs tanquàm subreptitiæ non valerent in præiudicium priuilegiati:c.constitutus,de rescript.ratio potest esse:quia de omni illo quod potest mouere Papam ad concedendum vel non concedendum in literis gratiosis debet fieri mentio,c.super literis,& c.postulastis,&c.in
20 nostra.vbi Pan.& Fel.latè de rescr.not.in c.dudum,de præb.libr.vj.† Et si princeps duas concesserit literas,& secundę tendant ad interpretationem primarum,tunc secundæ literæ restringentur ad primas per relationem rescripti:quia relatiuum requirit antecedens,per text.in §.fina. in authent.de filijs ante dotal.instrum.nat.coll.viij.vbi nota.& nominatim Bald.in rubric.de rescrip.col.iij.facit l.Aurelius, §.testamento, ff.de liber.lega.

21 Literæ verò iustitiæ valent,etiam si non faciant mentionem de priui legio aduersarij. istud est dictum Innoc.in c.cùm ordinem, de rescript. quod tamen dictum Innoc.est intelligendum vt procedat,quando priuilegium aduersarij concerneret merita causæ,putà vt nõ teneretur soluere decimas:quia tunc valent literæ iustitiæ,licet non faciant mentio-
22 nem de priuilegio. † Ratio potest esse, quia nullum preiudicium fit priuilegiato,cùm possit de suo priuilegio excipere in meritis causæ: sicut enim impetrans non tenetur facere mẽtionem de exceptione peremptoria competente aduersario:prout est casus,in c.j.de litis contesta. libr.vj.Fel.in c.j.col.xvij.vers.fallit quintò, de rescript. quia saluum manet ius aduersarij,ita nec impetrans tenetur facere mentionem de priui
23 legio causante exceptionem peremptoriam:† si verò priuilegium aduersarij concerneret exceptionem dilatoriam,vel daret formam rescriptis impetrandis,tunc non procedit dictum Innoc.nec valent literæ iustitiæ,nisi faciant mentionem de priuilegio, vel nisi seruarent formam traditam:ratio potest esse,quia aliàs priuilegium esset inutile,si non posset excipi contra huiusmodi literas in vim dilatoriæ: iste est proprius casus in d.c.cùm ordinem,non enim dicit ille text. vt debeat fieri mentio de priuilegio super decimis vel alijs,sed solùm de ordine,secundum Panormit.& omnes ibi.

Filum sericeum in quibus literis sit affigendum vel filũ cannabis.

24 Septima differentia est, quia in literis gratiosis apponi cõsuetum est filum sericeum: in literis verò iustitiæ apponitur filum cannabis seu funis in quo plumbum pendet. text.in c.licet ad regimen,& c.quàm graui,de crimine falsi.hanc differentiam ponit Felin.in c.postulasti,col.iij.de

Universidad de Deusto
Biblioteca

reſcript.dictum fuit ſuprà in differentia inter reſcriptum & priuilegium numer.27.

Facilius præſumitur falſum in literis gratiæ quàm iuſtitiæ.

25 Octaua differentia eſt,quia literę gratioſæ de facili non poſſunt haberi: ideo citiùs preſumũtur falſæ:nec excuſatur vtens illis etiã ignoranter, c. ad falſariorum,de crimine falſi.literæ verò iuſtitiæ,quia de facili obtineri poſſunt,non præſumuntur falſæ:niſi probetur,quòd ex certa ſcientia falſum ſuppreſſit:ſicut non præſumitur,quòd de re modica doloſè agatur,l.ſi oleum, §.fi.cum l.ſeq ff.de dolo.hanc differentiã ponit glo. per illum tex.in c.Accedens,vbi doc.de crim.falſi.ſcripſi ſuprà & differẽ.v.inter reſcript.& priuileg.

Literæ gratiæ non cenſentur vitio latinitatis affici.

26 Nona differentia eſt,quòd licèt literæ gratioſæ tranſeant ſine cõtradictione,non tamen tranſeunt ſine lectione:eſt non veriſimile cùm illæ literæ per tot manus tranſeant,& magna maturitate decoquãtur, quòd ibi ſit aliquid reprehẽſibile,nec vitium latinitatis,c.Apoſtolice,xxxv.q.ix.not.in c.ad audientiam primo,& in c.cùm adeò,de reſcr.

27 Literæ verò iuſtitiæ tranſeunt ſine lectione,non ſine contradictione: hanc ponit gl.in extrauag.ſedes Apoſtolica,in ver.iuſtitiam,de offic.deleg.in communibus,vbi infert,quòd in procuratorijs contradictarum conſueuit apponi illa clauſula:conſtituit talem procuratorem ad impetrandum& contradicendum literas ſimplices & legendas,ſine qua non eſſet ſufficiens procurator in audientia cõtradictarum, quantumcunq; aliâs haberet plenum mandatum:& iſta ſola ſine alio mandato non eſſet ſufficiens in palatio auditorum.allegat tex.in c.veniens,de ren.

28 Decima differentia eſt,quòd literæ iuſtitiæ ſolùm diriguntur conſtitutis in dignitate,vel canonicis cathedralium eccleſiarum,c. Statutum, de reſcrip.lib.vj.& ſi in eccleſia cathedrali ſit aliqua capella , & eccleſia in qua ſint aliqui canonici,illi non poterunt eſſe delegati:quia intelligitur de canonicis principalibus eccleſiæ, §.ſed ius quidem,de iure naturali.in inſti.l.quæritur,ff.de ſtatu homin.nec illi canonici nominabũtur canonici cathedralis eccleſię,ſed canonici ſancti Iacobi *du hault pas*,vel canonici ſancti Ioannis rotundi in eccleſia beatæ Mariæ Pariſ. ſed non eccleſiæ cathedralis.

Literæ iuſtitiæ & gratiæ quibus dirigantur.

29 Item ſi mandetur prouideri de canonicatu,poterit prouideri de canonicatu & prębenda illius capellę:licèt non ſit expreſſum etiã de canonicatu in eccleſia cathedrali:quia ſolũ intelligitur expreſſio quoad maiores præbendas,non quoad minores:& ita limitatur,c.quamuis,de præb. lib.vj.† Literæ verò gratioſæ diriguntur etiam non conſtitutis in dignitate,ſed illis quibus gratia cõceditur ſi ſit de beneficijs vacãtibus: gl.in d. extraua.Sedes Apoſtolica,in verb.executores,de ſtylo tamen dirigũtur etiam literæ executoriæ gratiæ conſtitutis in dignitate,vt ſcripſi in forma literarum executorialium,in Concord.ſed nõ aliæ gratioſæ,niſi quo ad executionem gratiæ:vt inferiùs in bulla patet.

Per literas mandati,vel nominationum quando poſsit prouideri nõ facta mentione eccleſiæ cathedralis.

Patrimonij quando ſit faciẽda mẽtio in literis.

30

31 Vndecima differentia,quòd in literis pauperum,quas iuſtitiæ dicũt, debet impetrans facere mẽtionem de patrimonio quod habet: quia per tales

tales literas iuſtitiæ prouidetur ſolùm clericis pauperibus:ſed non dicitur pauper,qui habet ſufficiens patrimonium,arg. l.nonnulli, ff.de accu.c.ſi pro clericis,de pręb.lib.vj.etiam quia epiſcopus nõ tenetur prouidere ordinato habenti ſufficiens patrimonium , c.tuis,c.epiſcopus.& c.non liceat,de præb.c.poſtulaſti,de reſcri.

32 In literis verò gratioſis non eſt neceſſe facere mentionem de patrimonio,quia non fundantur ſuper iuſtitia,per Ioann.Andr. & alios in d. c.poſtulaſti , de rigore tamen iuris ſi clericus impetrans gratiam fuerit ordinatus ad titulum patrimonij:tunc de patrimonio eſt facienda mentio,cùm ſuccedat in locum beneficij:ſicut de pontifice dicit gloſſ. in c. fin.de vit.& honeſta.cleric.& in reg.Inn.octaui,lxj.doct.in c.ad audientiam,in ij.de reſcript.

33 Sed de ſtylo curiæ indiferenter ſeruatur contrarium,idem Panormi. in d.c.poſtulaſti,&ideo illud ſeruandum eſt,quod ſtylus docet,c.quàm graui,de crimine fal.ſed malè vocantur literę in forma pauperum iuſtitiæ,cùm ſint gratioſæ,& non contineant iuſtitiam, ſed potiùs gratiam: vt inferiùs dicam.

Literæ gratiæ ſtrictè ſunt interpretandæ:ſecus in literis iuſtitiæ.

34 Duodecima,quia literæ gratioſæ tanquàm ambitioſę ſtrictè ſunt interpretandæ,c.quamuis,de præbend.libr.vj.ſecus in literis iuſtitiæ.ratio diuerſitatis eſt ſecundum Dominic.de ſancto Gemi.ibi,col.iij.quia literæ iuſtitię non minuunt obligationem:cùm eccleſia illa anteà eſſet obligata ex iuris diſpoſitione:vnde per illas literas non debet diminui obligatio,ſecus autem eſt in literis gratioſis.

35 Vnum tamen eſt notandum,quòd literę gratioſæ non dicuntur ambitioſæ ex eo,quia per tales literas præiudicatur ordinarijs collatoribus: nam eadem ratione literæ iuſtitiæ dicerentur ambitioſæ , & ſic reſtringendæ,cùm per illas ordinarię iuriſdictioni pręiudicatur.no.in c.Rodulphus,de reſcrip.ſed ideo dicuntur ambitioſæ: quia impetrantes ambiũt honores & lucra.gloſſ.in verb.ambitionis,in prœm.Pragmat.ſanct.

Literæ quæ do morte cõcedentis expirent.

36 Decimatertia,quia literæ gratioſæ re integra obitu concedentis non expirant,c.ſi cui primo.reſp.de pręb.lib.vj.de Rota deci.cccxlix.ſi Papa, in no.Feder.conſ.lxxviij.caſus,& conſ.ccxcvij.legatus,col.ij.Calde.conſil.vlt.de offic.deleg.

37 Literæ verò iuſtitię re integra morte concedentis expirãt:c.gratum, & c.relatum,de offic.delega.vide quæ ſcripſi in §.j.de mand.Apoſto.in concord.in verb.ſui pontificatus.

Laicus literas gratiæ pro ſe nõ impetrat.

38 Decimaquarta differentia eſt,quia laicus pro ſe non poteſt impetrare literas gratioſas,cùm ſit incapax beneficiorum,c.cùm adeò,de reſcri.c. ex literis,de tranſ.c.ij.de inſtit.ideo mandata vel nominationes impetratæ à laico nullius erunt momenti:vt ſcripſi in tract.nominat.q.ix.in fin. Imol.& alij in c.ij.de inſt.

39 Literas verò iuſtitię ad lites bene poteſt pro ſe laicus impetrare:vt patet in tit.de off.dele.& c.nonnulli, §.fi.de reſcr.firmat Hoſt.in ſumma illius tit.§.quis impetrare,& Barb.in rub.ibi.& de hoc nulla fit dubitatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clausula nõ obstante, in quibus literis ponatur.

Decimaquinta est,quia in literis gratiosis apponitur generalis clausula,nonobstantibus &c.vt dicam inferiùs in bulla nouæ prouisio. 40

In literis verò iustitiæ non solet apponi, teste Domin. c. si pro clericis,col.ij.de præb.libr.vj.ego tamen vidi apponi in vtrisque. 41

Literæ quãdo anno tollantur.

Decimasexta differentia est,quia literæ iustitiæ anno spirant,c.si autem,& c.plerunque,de rescript. 42

Literæ verò gratiosæ perpetuæ sunt,l.falso,C.de diuersis rescrip.quia decet gratiam esse mansuram,c.si cui,de præb.libr.vj.& regul.decet,de reg.iur.in vj.ibidem,nisi quis negligens fuerit,c. si clericus. vbi gloss.& docto.de præbend.lib.vj.Panor.& Fel.in d.c.capitulum.dixi in tract. de rescri.in ij.tomo const.Reg. 43

Literæiustitiæ non tribuunt ius, secus in aliis.

Decimaseptima, literæ iustitiæ nihil iuris tribuunt , sed de iure iam quęsito cognòsci præcipiunt,l.sicuti, §.sed si quęratur, ff.si seruitus vendi.l.ex diuerso, §.vbi,de rei vendi. 44

Literę verò gratiosæ ius tribuunt ad rem,etiam ante prouisionem factam,c.si cui,& c.penult.& c.si tibi absenti,de præbend.libr.vj.c.penul. & fin de concess.præb.eod.libr. quod est intelligendum in literis Papæ, quæ solùm dant ius ad vacatura,c.ij.eod.titu.& libr.c.proposuit,de concess.præb.† secus in literis etiam legati à latere, quæ nullum ius tribuit ad beneficium antequàm vacet secundum Domin. in c. si Apostolicæ, de præbend.libr.vj.Dominic.in d.c.ij.& c.dilectus filius,de præb. 45

Confirmatio reseruationis legati à Papa quibus literis concedatur.

Decimaoctaua quòd confirmatio reseruationis legati vel receptionis in canonicum facta per Papam solet per literas gratiosas expediri,& non per literas iustitiæ,text.iuncta glo.in c.si Apostolicæ,in verbo,confirmamus,de præben.lib.vj.quia confirmatio facta in forma communi non tribuit ius nouum,nec validat,c.j.de confirmat. vtili. Ideo si confirmatio fieret per literas iustitiæ,secundus impetrans Apostolicus vinceret illum receptum à capitulo,in cuius fauorem facta fuit reseruatio, c.ei qui,& c.si postquàm,de præb.libr.vj.quod est contra mentem, c. si Apostolicæ,facit c.cum aliquibus,de rescr.eod.libr. 46

Contrariam tamen opinionẽ tenet Io.Mona.in c.si eũ,de pręb.lib.vj. dicẽs quòd ista est forma iustitię,& vidit illã transire sine electione , idẽ tenet gl.in c.detestanda,de cõcc.pręb.eod.lib.Gem.in d.c.si Apostolicę. 47

Ego verò dicerem opinionem Ioan.Mona.habere verũ,quãdo Papa dedisset simpliciter iudicẽ sine alia cõfirmatione gratiæ.glo. aurea in d. c.si Apostolicę,& differentia ista procedit,quando Papa gratiam confirmat & posteà executorem dat:vt docet Ioan.Andr.in d.c.si Apostolicę. 48

Literæ iustitiæ registrari nõ solent.

Decimanona literæ iustitiæ non solent registrari : secus in literis gratię prouinciale fol.14.vers.item nota,dixi in tract.de rescr.in const.Reg. 49

Vigesima, taciturnitas exceptionis peremptoriæ non potest opponi contra literas contentiosas in vim dilatoriæ,c.j.de lit.cont.lib.vj.secus in literis gratiosis,quæ opponuntur tam in vim dilatoriæ , quàm peremptoriæ,c.cùm ordinem,de rescr.Fel.in c.postulasti,col.iij.de rescr. 50

Vigesima prima differentia , difficiliùs expirant literæ ad beneficia, quàm ad lites,autore Fel. in d.c.capitulum,col.iij. de rescr. 51

Præsentatio literarũ quando inspiciatur.

Vigesima secunda est,quòd in literis de iustitia inspicitur præsentatio quo adhoc,vt iudex ab eo tempore iurisdictionem habeat,non antè:quia tacita inest conditio,si literæ præsententur,c.vt debitus,de app. sed in gratiosis literis inspicitur tempus datę:quia in illo instanti est parti ius quæsitum,c.eam te,& c.constitutus,de rescr.c.cum qui,de præb.libro vj.nisi in rescriptis sit aliqua conditio,vt acceptilationis:vt in c.tibi qui,& c.duobus,de rescript.libr.vj.Bal.in c.j.col.pen.eod.nume.18. 53

Clausula si preces &c. quando apponi in literis vel intelligi debeat.

Vigesimatertia,Rescripta ad lites non valent,nisi inseratur clausula, si preces veritate nitantur,etiam si veritatem contineant , nullum afferunt fructum,l.fina.C. de diuers.rescript.vel saltem hæc clausula intelligenda est in rescriptis illis,c.ij.de rescript. 54

Clausulæ quibus vtitur Francia in literis Regijs.

Literæ verò gratiæ non habent clausulam illam, vbi comprobandæ & verificandæ non sunt:sed sufficiat concessio gratiæ motu proprio facta,aut aliâs.Nos in Francia solemus vti clausula *s'il vous appert*, si vobis constiterit vel apparuerit.in literis etiam gratiæ ad delicta , in c.examinata,de iudic.clem.præsenti,de censib.& cle.ij.de pœnis. 55

Vel si ita est *s'il est ainsi*,l.fi.C.si contra ius,c.abbate,de verborum significatio. 56

Si ita inueneris vel repereris,Fel.in c.ij.in vers.clausula si preces,&c. de rescr.& ista tacitè inest. 57

Item alia clausula tacitè inest,in c.bonæ , de confirma. vtili.vnde etiam si istæ clausulæ non fuerint expressæ,tacitè insunt. 58

Item clausula,vocatis vocandis solet in rescripto inseri,c.exhibita, de iud.Guid.Papæ q.lxx.in commissionibus,in decis.Delphina. 59

Et quamuis de iure ciuili non valeat rescriptum , si non sit apposita aliqua clausula,ex prædictis tamen de iure canonico valet:& illa clausula subintelligitur,per d.c.ij.& vsus curiarum recepit ius canonicum:nisi aliquis esset præstitutus titulus : quia tunc literæ conceptæ contra stylum non valerent,c.ex literis,de const.Fel.in d.c.ij.vers.stylus,&c.alias differentias quilibet hîc addere poterit,istæ nunc sufficient. 60

Verùm inspecta interpretatione & expositione horum rescriptorum notandum est, has literas ad lites & ad beneficia se habere vt excedentia & excessa,secundum subiectam materiam:vt docet Panormita. post gloss.in c.capitulum,colum.iij.de rescript. & quia sæpiùs reseruationes fiunt,tam generales quàm speciales,ideo de illis videamus. 61

De reseruationibus tam generalibus quàm specialibus.

Generales reseruationes quæ.

ALIQVANDO Papa mandat prouideri per reseruationes: & quædam sunt generales , quando plures inducuntur reseruationes sub vna ratione , teste Ægidio belamera in consil.xxxiiij.suppositio statuto, col.v. versic.ad tertium istud:vt quando Papa reseruat beneficia,quæ sic 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

vacabunt,vel per adeptionem ſecundi beneficij:vt in Extrauagan. Execrabilis,Ioan.xxij.de præb.

Vel vacantia in certo loco,vt Burdegalæ:vt in extrauag. & ſi in tem- 2
poralium,de præb.in cõmunib.Item beneficia in curia vacantia,c.ij. de
præb.in vj.niſi ſint eccleſiæ parrochiales,c.ſi appoſtolica,ibid.vel benefi
cia reſeruat Papa,in c.præſenti,illo ti.lib.vj.vel illorũ,qui intra duas die-
tas curiæ Romanæ decedunt:& pro hac reſeruatione ſcribit Caſſad. in
ſuis deciſ.rubri.de conſt.q.ij.& ſeq.& Æneas Falco in ij.q.tract.de reſer.

Familiaris Papæ beneficiũ eſt reſeruatum ſi ſit cõtinuus cõmenſalis.

Vel quando reſeruat beneficia familiarium Papæ, ſeu cardinalium: 3
vt eſt in regul.cancellariæ,vel habentium officia ſcriptoris,ſeu aliud Pa-
pæ officium: oportet tamen exprimere quòd talis eſt,vt erat familiaris,
& continuus commenſalis,nec ſufficeret dicere eum familiarem tãtùm
vt patet in reg.iij.cancell.in prin.

Diſſolutio vnionis an ſit exprimẽ da.

Si tamen familiaris Papæ vel cardinalis reſignaret beneficiũ vnitum 4
in fauorem Titij,& non expreſſerit reſeruationẽ,valet impetratio: quia
vnitum non erat reſeruatum,licèt illud cui erat vnitum eſſet reſeruatũ:
ideo in diſſolutione vnionis & ſi non ſit facta mentio, valebit prouiſio:
vt no.in c.ij.de præb.in vj.ego verò dicerem nõ valere:quia ſi Papa ſci-
uiſſet beneficium vnitum,illud non contuliſſet,vt infrà dicam tract. de
vnio.vnde reſeruatio nõ impedit quominus valeat collatio,ſed vnionis
diſſolutio:ſic vt pleniùs dicetur tract.de diſſolutio.vnio.infrà.

Specialesre ſeruationes quæ.

Quædam verò ſunt ſpeciales quoad certum corpus beneficij, non 5
tamen pro certa perſona, vt quando reſeruat eccleſiam cathetralẽ ſuæ
diſpenſationi:vt in c.ſi eo tempore,de electio.in vj.Domi.conſi.xxx. Bo
nifacius & Æneas de Falco in tract.reſerua.q.ij.

Dignitas maior poſt pontificalẽ & principalis quæ dicatur.

Vel reſeruat dignitatem maiorẽ poſt pontificalẽ,vt in reg.cancella.ij. 6
& cognoſcitur hæc dignitas ex fundatione eccleſiæ vel conſuetudine,
quando Decanus vel Archidiaconus ſtatim incedit poſt epiſcopum: vt
domin.de Rota decidunt in deciſ.clxxiij.de theſaureria,in no.† Et prin 7
cipales dignitates etiam in collegiatis eccleſijs dicuntur illæ,quę primũ
in eccleſia locum habẽt,quaſi primam & præcipuã in eccleſia.Io.And.
in c.de liberatione,de of.leg.lib.vj.& beneficia generaliter reſeruata tra
dit Hiero.Paul.in ſua praxi curiæ Romanæ etiam ſpecialiter reſeruata.
ibidem videre liberum eſt.

Aliæ ſunt ſpeciales ſuper certo corpore beneficij,& ſpecialiter pro cer 8
ta perſona,vt ſi Papa reſeruet beneficiũ ſancti Seuerini Pari.diœce. col-
lationi ſuę pro Io.N.c.ex parte j.de of.dele.c.executor.de cõceſ. præ.ibi.

Beneficia aliquorũ Papæ officialiumnõ ſunt reſeruata.

Item dicunt Romani beneficia cameræ procuratorũ contradictarum 9
non eſſe reſeruata.idem in notarijs Rotæ,quia nõ ſunt familiares:& idẽ
in magiſtris Regũ ſupplicationũ,& magiſtris plumbi:idẽ in auditore ca
meræ,niſi ſit prothonotarius,tamen ſecus eſt in auditoribus Rotæ, pro
quibus Papa ſcribere ſolet,grata deuotionis obſequia &c.†Specialis dici 10
tur cuius cauſa inducẽs non habet niſi vnũ ſuppoſitũ inducere:vt ſcribit
d.Ægi.in d.cõſi.xxxiiij.ſuppoſito,ver.Ad tertium.col.v.generalis autem
eſt

eſt quæ in corpore iuris clauſula,vel per extrauag.inducta,aut per regu
las cancella.

Generales proprie reſeruationes quæ.

11 Ego dicerem generales reſeruationes,quãdo omnium regni vel cer
ti loci beneficiorum aut perſonarum,ſeu dignitatum fieret ampliſſima
reſeruatio:ſpecialis quando certum reſeruatur beneficiũ,vel indiuiduo,
vt tale beneficium.gl.in ti.de reſeruat.in pragmat.in verb.reſeruationes.
Decius conſi.clxviij.reuerende pater.

12 Et iſtæ omnes reſeruationes ſublatæ fuerunt in concil.Baſilien. reuo-
cando extrauagãtes ad regimen,& execrabilis,de præb.in communib.
& illas,quæ continentur in regu.cancellariæ:vt patet in cõcilio Baſiliẽ.
quod cõcilium in Gallia receptum fuit:vt patet in prag.ſanctio.rub. de
election.& per totum.

Fructuum omnium reſeruatio prohibetur.

13 Interdum Papa fructus pro penſione reſignanti fortè beneficium re
ſeruat:& in patria obedientiæ illa fructuum omnium reſeruatio ſuſtine
tur,ſiue dixerit quòd propria autoritate percipere eos fructus poſſit, ſi-
ue per manus alterius,quia plenariam beneficiorum Papa diſpenſatio-
14 nem habet.c.ij.de præb.lib.vj. † Sed à ſenatu Pariſ.fuit prohibita illa re- *Areſtum.*
ſeruatio omnium fructuum anno 1496.die xix. Aprilis:& in patria con-
ſuetudinaria non recipitur hæc reſeruatio fructuum:nam qui altari ſer
uit,de altari viuere debet,c.cùm ſecundum,de præben.& reſeruatio eſt
in hoc regno prohibita,in Concorda.de reſerua.ſiue beneficiorum,ſiue
omnium fructuum illorum:& Papa illam reſeruationem non ſolet fa-
cere niſi ex magna cauſſa.

Reſeruatio mediæ partis fructuũ loco penſionis an reſeruari poſſit.

15 Interdum reſeruatur media pars fructuũ loco penſionis extra ſuſce-
16 ptæ,de elect.in extrauag.Io.xxij.† Quod non poteſt fieri ab alio,quàm
à Papa,quia eſſet diuidere beneficium,quod eſt prohibitum in concilio
Turonen.c.maioribus,de præb.Io. de Anania in c.Audiuimus,de collu
ſio.detegen.de Petru.in tracta.de viribus iura.in vj.remedio finien.litiũ.
& in patria iuris ſcripti ſeruatur:vt aſſerit Boër.in deciſio.Burdegal.q. ij.

Cõfirmatio penſionis impoſitæ ab ordinario dari non ſolet.

17 in ſi.† Sed in patria conſuetudinaria reformari ſolet,præcipuè ſi penſio
narius non poſſit viuere vſq; ad tertiam partem,quam obtinebit pẽſio-
narius tantum,beneficiarius autẽ alias duas: nam quando priuilegium
incipit eſſe damnoſum,ſolet deduci ad debitum ſtatũ.c.ſuggeſtum, de
deciſ.ſcripſi in tract.de pacific.poſſe.in xviij.amplia.& confirmatio pen-
ſionis impoſitæ ab ordinario dari à Papa non ſolet,ſed de nouo concedi
vt ſtatuit Alex.vj.in tit.de ſign.grat.

Pẽſionarius non recipit penſionem propria autoritate.

18 Quandoq; tertia pars,& his duobus caſibus Papa non ſolet commit
tere,quòd pẽſionarius propria autoritate percipiat,ſed per eum qui titu
lũ habet,alioqui eſſent duo titularij:& nõ eſt ſingulis permittendũ,&c.l.
non eſt ſingulis.ff.de reg.iur.Hiero.Gigas q.viij.in trac.pẽſio.& q.ix. &

Iuſta penſio quæ ſit.

19 regulariter in Francia approbatur vſq; ad tertiã partẽ.† Iuſta tamẽ pen
ſio dicitur,quãdo ea exacta tantũ remanet beneficiato,vt poſſit cõmo
dè viuere,iura epiſcopalia ſoluere& onera beneficij ſupportare.c.de mo
nachis,& c.vacante,& c.cùm cauſam,de præb.c.j.de cenſib.

Penſio in Frãcia cum perſona extinguitur nec trãsfertur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nota in hoc regno Franciæ pensionem extingui per mortem pen- 20
sionarij,& de consuetudine non transfertur in aliam personam,etiam à
Papa,quamuis in patria obedientiæ à Papa transferri possit, sicut aliud
beneficium,vt consuluit Petr.Paris.consil.xlv.monitorium, ac cons.seq.
& in consi.v.in iiij.volu.tamen bene transit contra successores eius qui
eam soluere tenetur.glo.& doct.in c.nisi.de præb.Petr.Pari.cons.lxxxij.
pensio,col.j.in iiij.volu.

Pensio in regno Franciæ in tribus casibus constituitur.

Et quando Papa imponit pensionem, solet dicere, quòd pensio ter- 21
tiam partem fructuum non excedit,& ita seruat stylus curiæ Romanæ
vt docet Hier.Gigas in d.tract.pensio.q.ix.non autem quòd etiam con
stituit,quia fortè non vult tertiam dare,si velit vltra dare,solet etiam di-
cere mediam partem non excedit, vel talem partem. † Et regulariter 22
pensio in quantitate etiam fructuum imponitur,vt pensionario dentur
decem modij frumenti, & totidem vini,non verò in pecunia, licèt ali-
quando reseruatur:d.c.nisi,de præb. sed hæc pensio in pecunia commu
niter constituitur in Francia,†quæ tãtùm in tribus calibus est approba 23
ta,vltra non:vt scripsi in tract.de pacifi.possess.in Concord. Primò pro-
pter bonum pacis,quando beneficium est litigiosum,d.c. nisi. Secundò
ne resignans nimium patiatur dispendium , eidem reseruatur pensio, c.
super hoc,de renuncia.& habet locum in resignatione non causa per-
mutationis facta:quia tunc ille,quia aliud recipit beneficium,non pati-
tur nimium dispendium.

Pensio ex falsa causa nõ debetur.

Tertiò in permutatione ratione inæqualitatis reddituum beneficio- 24
rum:tunc imponetur pensio super altero maiore,c.ad quæstiones,de re
rum permutat. quòd si detur æquale beneficiumvel maius , non po-
test imponi pensio super minori,& si imponatur eò quòd ex falsa causa
imponitur,non valet:& ita vidi iudicatum.

Beneficia officialium Papæ sunt reseruata, etiam si ipsi dimiserint officium: et quid post Papæ obitũ.

Item beneficia collectorum & aliorum officialium Papæ sunt reser- 25
uata,etiam si isti officia admiserint:tamen illa beneficia,quæ post dimis
sionẽ officij quis acquisiuit,non erunt reseruata:vt docet Ægid.de bel-
lamera,in c.cùm in distribuendis,col.vlt.de tempo. ordi.& in c.sicut,de
verb.sig.lib.vj.† Et si Papa moriatur postquàm officialis eius desinit ha- 26
bere officiũ,per illius obitum beneficia eius,qui desijt esse officialis an-
te Papæ mortem non sunt reseruata: quia reseruationes fuêre per mor-
tem Papæ extinctæ sicut regulæ:sed erunt beneficia illius affecta officia
libus alterius pontificis: ideo in prouisione beneficij istius narrabitur,
quòd à nõnullis asseritur,quòd talis olim obtinẽs tale beneficiũ literarũ
Apostolicarũ abbreuiator extitit seu familiaris:ideo generaliter reseruа-
tum prouideri,tamẽ mandabitur tanquã de nõ reseruato,sed de affecto.

Beneficia cãtorum Papæ non sunt reseruata nisi sint capellani.

Item beneficia cantorum Papæ non sunt reseruata,eò quòd sint ca- 27
pellani Papæ,sed eò quòd sunt familiares:& beneficia Papæ capellano-
rum,quamuis sint reseruata,tamen acolitorum non,nisi sint capellani:
ideo in bulla dicitur,talis N.acolitus capellanus Papæ: & subdiaconorũ
etiam beneficia nisi sint presbyteri & capellani, non habent beneficia
reser

28 reseruata:quod est notandum.† Potest etiam reseruari certa pensio du- *Pensio donec fuerit prouisum à Papa imponi potest.*
ratura,donec sibi de beneficio talis valoris illi fuerit prouisum : vt dicit
Hosti.in c.cùm essent,de simo.& Papa hoc facere potest,sed non episco
pi,cap.cùm ptidem.de pact.licet Bonifa.teneat contra in cle.prima,col.
29 pen.de rebus eccles. non alienan.†Nec hodie episcopi constituunt pen
siones,imò ex non vsu amissa est in hoc eorum potestas:quòd non fuis
set,si ignari illius non fuissent,& ea vsi:sed ignorantia eos,vt nunc mul-
tos,longo tempore tenuit.

Reseruatio per manus Papæ appositionem.

30 Est & alia reseruatio per manus Papæ appositionem,c. vt nostrum,
de appella.vt si Papa conferat beneficium nulliter,vt pote inhabili:tunc
illud beneficium erit adhuc Papæ collationi affectum & reseruatum,c.
inter dilectos,de excess.præla.vbi Panor.& alij.& Roma.consi.cccxxxv.
circa primum,col.j.Paul.Paris.consi.xxxxvij.videtur,nume.39.& seq.in
iiij.volumi.

31 Idem quando commendat beneficium:per mortem enim commen
datarijs reseruatum est Papæ beneficium,teste Ænea de Falc. in tracta.
de reseruat.& Ludo.Roma.consil.cccl.in casu,nu.11.& seq.sed hoc iure
non vtimur in Francia.

32 Idem si electoribus mandat,ne ad electionem procedant talis bene-
ficij N.c.si eo tempore,de electio.in vj.

33 Adhæc quando Papa mandat prouideri in mandato de primo bene
ficio,primum beneficium est affectũ per manuum Papæ appositionem
mandatario,adeò quòd alter conferre illud beneficium præter Papam,
vel illius executorem,nõ potest,per extra.fi.de præb.in commu.Ægid.
34 cons.xxxiiij.Supposito statuto.vers.ad secundum dubium,cum seq.†Et
plus afficit ista manus appositio,quàm reseruatio:quia donec fuerit ple
nè per Papam prouisum,ordinarius prouidere non poterit, teste Ænea
de Falco,in tracta.de reseruа.in iij.prælu.& in iiij.quæstio.in xvj.effectu.
35 † Sed non vtimur ea in Francia:nam quamuis Papa apponat manum,
semper ordinarius confert,si non valet prima Papę collatio,nisi in man
datario cui effectum est beneficium per concorda.Franciæ.

36 Etiam mortuo Papa ordinarius confert beneficia illa reseruata: quia
illa reseruatio morte erat extincta:vt consuluit Gemi.consi.xciij.& in c.
si Apostolica,de præb.libr.vj.

De iure regali in beneficijs.

37 Sed hoc etiam sibi vendicat Rex in quibusdam beneficijs,quæ iure
regali confert,vt dicat se posse conferre, donec collatio plenũ sortiatur
effectum,& alterius collationem non valere,postquàm apposuit manũ:
vt plenè scribit Ruze.in tract.iuris regal.in ij.priuileg.sed hoc nullo iure
suffragante:vt mihi videtur,saltem non legi.

Reseruationes & manus appositiones tollũtur & quædã extrauagantes.

38 Sed istæ omnes reseruationes,& manus appositiones fuêre in conci-
lio Basilienſ.sublatæ,& hoc in Gallia seruamus vt non recipiamus reser-
uationes , nec manus appositiones , §. reseruationes , de collation . in
Pragmat. vt scripsi in Concordat.in rub.de reseruat.& Gemi.in capitu.
statutum,colum.ij.de præbend.lib.vj.dicit Extrauagant.ex debito tan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tùm in vita conditoris durâsse,dum dicit,donec Christi indignatio,&c. ideo ex libro expungenda esset,cùm non sit in vsu: & omnia alia iura reseruationes explicantia, vt dicunt: tamen propter malos pisces non rumpimus retia,sic nec iura, eò quòd aliqua non seruantur, sed in suo statu conseruantur,& maximè quia alibi custodiuntur.

Idem in extrauagan.ad regimen,de præben.dicit gl.reg.cancel. reg. 39
j.xxx.& lxij.propter similia verba in eis posita:& idem probat Gemina. in capitul.si Apostolica,in fin.de præbend.quamuis Roma. consil.cclx. in proposito,versic.secundo,dicat esse extrauagantes, & approbari per Paul.ij.in extrauagan.Ad Romani. de præb. & Æneas de Falco in tractat.de reserua.in iiij.prælud.& in quæstione quarta,in decimosexto effectu refert.

Decretum Papæ in reseruatione appositi nullum reddit & titulum & possessionem.

Notandum est quòd decretum Papæ in reseruatione appositum ne- 40
dum titulum afficit & annulat, sed etiam possessionem,argument.capitul.si eo tempore,de election.in vi.capitul.vt nostrum, de appellation. & possessio contra Papæ reseruationem accepta caret omni effectu, & iuris adminiculo,sine quo in beneficialibns possessio non procedet,capitul.secundo.vt lite penden.lib.vj.Rota decis.xvj.si contra agentem,in no.vbi concludit restitutionem tunc negandam spoliato.& in decision. xxiij.ibidem.vide in §.primo.de firma & irreuoca. concorda. stabilitat. quæ ibi scripsi,& inferiùs in fine bullæ nouæ prouisio.

Regressus in Francia tolluntur.

Interdum dantur prouisiones cum regressu:vt resignans qui habuit 41
beneficium reuertatur ad illud,moriente vel cedente resignatario:vt dixi in titu.de reserua.in concordant.& in Francia sunt sublatę:& ibi aduxi Arestum:& dicam inferiùs,in iij.parte trac.de resigna.in fauorem inter coniugatos vulgò dicitur habere locum,*les regretz*.

Prouisio cum accessu vel regressu quæ, & an præcedat.

Aliquando prouisio fit cum accessu:vt si Papa commendauit bene- 42
ficium cardinali, cui commendæ cardinalis cessit literis non confectis, non potest conferri alteri,& dari regressus cardinali,quia nunquam illud habuit:ideo opus est vt bullas suę prouisionis obtineat,vel quod detur ei accessus,videlicet volumus te liberum habere accessum, ac illius corporalem possessionem per te vel alium,seu alios vigore præsentium literarum,quas vim validæ & efficacis commendę habere decernimus, propria autoritate liberè apprehendere:& in eadem commenda, quoad vixerit retinere,necnon debitis & consuetis &c. interdicta nonobstantia, &c.

In accessu exprimuntur qualitates & fructus beneficij,cum clausu- 43
la ista,quod liceat te liberè accedere.&c.& nonobstan.statutis,&c.aliâs 44
non obstan.non vidi poni.† Etiam vidi in puero nominato per Regem ad episcopatum, qui fuit à Papa postea recusatus. Rex nominauit senem, quem Papa recepit, & voluit si hic senex moreretur,quòd puer nominatus liberum ad dictum episcopatum, ad quem fuerat nominatus,haberet accessum.hactenus de accessu & regressu:vide quę scribam inferiùs titul.de regressibus.

Bene-

45 Beneficia in curia vacantia,vel intra duas dietas iuxta curiam,etiam hodie sunt Papæ reseruata.d.c.ij.& c.præstanti,de præb.lib.vj.extrauag. ex debito,de electio.in communib.& extrauag.j.de præb.& hoc seruamus hodie etiam in Francia:vt scripsi in rub.de reserua.in concord.Hactenus de his reseruationibus.

De expectatiuis.

1 ITEM Papa solet scribere ad beneficia vacatura per expectatiuas:& quamuis pōtifices veteres collationes concessissent liberas episcopis & singulis eorum in suis Episcopatibus, tamē dicunt doctores Papam maiorem sibi potestatem retinuisse,per capit.dudum,de præb. libr. vj.

2 † Ideo in Germania & allijs multis prouincijs quatuor tantùm menses episcopis reseruârūt,videlicet Martium,Iunium, Septembrē & Decembrem,in extrauag.ad regimen.vbi primi duo menses sunt Papæ reserua ti:& tertiùs videlicet Martius episcopis:& sic deinceps & iure nescio quo tot vigilijs excogitata iura vno verbo subuertere,c.ecclesia.de elect. & ipse non ita cognoscit doctos absentes,sicut in suis locis episcopi:ob id melius est Papæ,in conscientia dico,vt episcopi conferant:vt etiam vult glo.in pragmat.sanctio.in §.cui rei,de reserua.poterit tamē per præuentionem conferre. vide in prouincial.fo.51.

Quatuor menses dati episcopis in anno ad conferendum, non vltrà.

3 Expectatiuæ verò gratiæ sunt ex quibus beneficium impetrans expectat:& istæ sunt etiam abolitæ in concilio Basilien.vt in §.volens, de colla.in prag.scribitur:& in c.fi.de concess.præb.vide tamen decem formas per Staphile.in tractat.de literis gratiæ,in prin.& gratia expectatiua non datur per cancellariam ad beneficia in commendam retinenda siue secularia,siue regularia.

Expectatiuæ quæ.

4 Sed quia expectatiuæ ingerunt votum captandæ mortis, odiosum etiam gentilibus,capitul.ij.de concessio.præbend.& continent reseruationem:ideo in hoc regno sunt abolitæ:& quia alienæ soluti sunt nimis præiudiciabiles:& suscitantur lites infinitæ, contentiones & rixæ inter Christi ministros:oriuntur rancores & odia plerumq; implacabilia nutriuntur,fouetur pluralitatis beneficiorum ambitio execrabilis, paupe- res clerici innumeris personnarum & rerum discriminibus subijciūtur, & per cauillosos indebitè opprimuntur:aliæq; rationes exprimuntur in proœ.Pragm.Sanctio.in §.cæterùm,& in §.cui rei.de refer. & quia ex-
5 pectatiuæ reseruationes continent.† Vnde consuluit Ro.consi. cclxxx. quæstio.non valere Papæ prouisionem de dignitate electiua factam intra tēpus eligendi contra decreta Basilien.concilij:quia per has reseruationes immutatur,perturbatur ac decoloratur vniuersalis ecclesiæ status:& cuncti ecclesiæ ordines scandalisantur,vt tractaui fusiùs in concordan.de his hactenus.

Expectatiuæ improbatæ,& quā obrem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De reſcripto in forma communi,& in forma pauperum.

Epiſcopus prouidere illi quem promouit tenetur.

ALIVD reſcriptum eſt, cùm ſecundum Apoſtolum: nam epiſcopus non debet aliquem ad ordines promouere,niſi habeat vnde viuere poſſit:c.non licet,& c.epiſcopus,de præben. ideo ſi epiſcopus ordines ſacros conferat alicui pauperi,tenetur illi prouidere,c.cùm ſecundum,de præb.c.ſi epiſcopus, illo titul.libr.vj. 1

Et ad hoc exequendum impetrabat promotus literas à Papa ordinatori directas, quòd iſti prouideret pro qualitate perſonæ, vt honeſtè ac commodè viuere poſſet dato executore,c.ſi pro clericis,& c.ſi pauper, de præben.lib.vj.† & quia ſic communiter pro omnibus ordinatis Papa ſcribere ſolebat,ideo in forma communi vocãtur,c. poſtulaſtis,eodem, c.accepimus,de ætat.& quali.quæ ſic dictabantur,Venerabili fratri Epiſcopo Parit.& c. dilecti filij N. de N.pauperis clerici N.diœceſ. apud Apoſtolicam ſedem conſtituti ſupplicationibus inclinati, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandauimus, quatenus de vita & conuerſatione ipſius clerici,qui(vt aſſerit)beneficium aliquod eccleſiaſticum nõ obtinet,& quem per certos examinatores ſuper hoc deputatos à nobis de literatura examinari fecimus diligenter quinque &c. 2

Forma literarũ in forma pauperum.

Ex hac forma primò mandatur prouideri pro paupere clerico: nam ſi diues eſſet in patrimonio,non ſcriberetur,c.poſtulaſti, de reſcript.c.ſi clericos.j.q.ij. 4

Ideo dicuntur in forma pauperum; quia hæc forma pauperibus eſt aſſignatu:& qui fingit ſe pauperem impetrando,nihil reportat,niſi ventum: vtor verbis Bald.in c.cùm adeò,in prin.de reſcrip. 5

Quod literæ in forma pauperũ nõ dicantur iuſtitiæ.

Aduertite tamen,quòd hæ communiter à noſtris iuris interprẽtibus vocantur literæ iuſtitiæ:vt gloſſ.in verb.gratiæ,in extrauagan.Sedes de conceſſion.præben.in Extrauagant. Ioann.xxij. At veriùs literæ iuſtitiæ dicuntur, quæ tendunt ad iuſtitiam adminiſtrandum: ſed iſtæ ad gratiam & non ad iuſtitiam tendunt: nec refragatur quod iuſtum ſit his prouideri,ergo ſunt literæ iuſtitiæ:non ſequitur: alioqui ſequeretur quòd omnes literæ gratiæ vocari poſſent literæ iuſtitiæ:vt in decil.Rot. vij.de reſcript.ideo conſidera ſi vocari poſſent literæ gratiæ iuſtæ, ſicut reſcriptum dignũ arbitramur inferiùs,non quòd aliæ iuſtæ non ſint vel eſſe debeant.† ſed hę magis,vt dicimus de contractibus bonę fidei:in §. Actionum,de actio.in inſti.& Gome.in tract.de expect.in ix.forma,nu. 76.vbi dicit habentes vigintiquatuor libras poſſe has literas impetrare: ſed per aſſecutionẽ beneficij penſio ceſſabit & extinguetur.idem docet Staphil.in tract.de lit.grat.in ix.forma expect. † quod facit pro multis collegijs huius ciuitatis,in quibus eſt ſtatutum,quòd habentes in reditibus vigintiquatuor libras non poſſunt burſam,nec locum obtinere in col 6

Habens viginti quatuor libras eſt incipax ad loca collegij obtinẽda. 7 8

collegio:ſcio hoc ſtatutum eſſe in collegio Narbonen.& Heduen. Sed væh his,qui nõ ſeruant:quia hodie potiùs & burſæ,& alia beneficia dantur diuitibus & ebrijs beneficiorum pluralitate,quàm pauperibus:nam ſemper habenti datur,& puto pauperem hîc dici, qui commodè viuere non poteſt:vt in c.j.de præb.in vj.dixi in tract. de congrua portio. quamuis Calde.in reper in verb.pauper, dicat eum pauperem, qui habet minus quàm ſibi placeat: & ſic omnes eſſent pauperes, vt alibi dicam.

Pauper quis.

Secundò ſcribitur in his literis pro eo,qui non habet beneficiũ: nam ſi haberet,non pro eo ſcriberetur,quia non eſſet pauper.c.ſi pauper, de præb.lib.vj.vel ſi haberet patrimonium:vt dixi,c.ſi Epiſcopus,de præbẽ. eodem. † Et in hac forma pauperum non datur diſpenſatio ſuper defectu natalium,neq; ſuper ætate,quia illi, qui examinant & ſignant tales ſupplicationes,non habent talem poteſtatem diſpenſandi:& quia forma debet eſſe munda,& nihil aliud continere, maximè poſtquàm iſte promotus eſt,ergo non patitur defectum ætatis,per c. cùm in cunctis, de elect.cle.generalem,de ætate. 9 10

Diſpẽſatio in literis in forma pauperũ non datur.

Tertiò examinari à Papa anteà debebat,vel ab executoribus eius,c. ſi.de præſum.c.ſi pro clericis,de præb.li.vj.nec epiſcopus iterũ debet illũ examinare,quẽ ad ſuſcipiendos ordines dignũ exiſtimauit.c.accepimus, de ætate & qualitate,& d.c.cùm ſecundũ.& debet examinari,ſi bene legat,cõſtruat & cantet.gl.in d.c.ſi pro clericis,de præb.in vj.& Galli prẽponderant cantum domi.ibi.& de moribus examinari etiam debet,in c. cùm in cunctis,de electio.c.cùm in iuuentute,& c.inter,de purga.cano. 11 12

Epiſcopus quem ordinauit iterũ examinare non debet.

Et prius in literatura quàm in moribus iubetur examinari:quia prẽſumptionem pauper habet contra ſe quòd literatus non ſit:quia Iuuenal.inquit, *Haud facilè emergunt,quorum virtutibus obſtat Res anguſta domi,&c.* ſed præſumptionem de moribus pro ſe pauper habet,ac alius. c.ſi fortè,de electio.lib.vj.doct.in l.ſciendum.ff.de verb.obli.

Pauperes præſumptionem morũ nõ literaturæ habent.

Licet aliâs de moribus priùs quis ſit interrogandus, Dauid bonitatẽ potiùs quis expetijt,quàm ſcientiam:& neque facultates, neq; dignitas eſt ita ſufficiens,vt bona electio,& benigni mores,l.ſcire, §. penult.ff.de tuto.& cura. datis ab his. 13

De ſcientia quis eſt interrogandus.

Vel quia epiſcopus dum eũ ordinauit,debuit inquirere de moribus & ætate: ideo Papa non mandat niſi de literatura inquiri & ſciẽtia, quæ eſt illis neceſſaria,vt modicum plus ſit inſtructus circa ſacramenta,quã ſimplex laicus,teſte Innoc.in c.j.de ſumma trinita.Bal.in rub.de ſumma trinita.ibi ſequitur & Barba.in tracta.de præſtan.card.in x.q.partis primæ,col.ij.& ſeq.facit l.ſi quid venditor.ff.de ædilictio edict. 14

Item Papa dicit ſe eum examinaſſe in literatura,quem idoneum reperit in illa,d.c.cùm ſecundum Apoſtolum. 15

Præterea mandat inquiri,ſi vitæ laudabilis,& honeſtæ conuerſationis eum reperiant,& aliquod beneficium eccleſiaſticum non obtineat: vt ſuperiùs dixi,per c.accepimus,de ætate & qualita.nec dignus dicitur 16

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad aliud beneficiũ,qui vnum habet,c.cùm adeò de reſcrip.eò nec dicitur idoneus,c.is cui,de præb.lib.vj.

Clauſula ſi aliud canonicum ei nõ obſiſtat.

17 Adhæc ſi aliud canonicũ ei non obſiſtat,ideſt non ſit homicida,irregularis,vel aliâs inhabilis:vt declaraui in tracta.de pacific.poſſeſ.in iiij.limita.in concorda.Innoc.in c.cum noſtris,de cõceſſio.præb.declarat Staphile.in tra.de literis gratię,in nona forma expecta.dicã inferiùs pleniùs.

Pauperibus quare non prouideatur in eccleſijs cathedralibus.

18 Inſuper exprimitur in his literis,ne iſti prouideatur in eccleſia cathedrali,fortè propter præeminentiam illius eccleſiæ c.quamuis,primo.de præb.li.vj.& ne in eis perſonæ viles,vt ſunt iſti,obtineant beneficia.Gomeſ.vbi ſuprà.

19 Sed ego dicerem iſtos pauperes non excludi ab illa eccleſia,ſed non vult Papa cogere Epiſcopum ad prouidendum eis in eccleſia chathedrali,quia ibi docti eſſe debent:& hic pauper fortè non potuit ſtudere ob penuriam:ob id non compellitur Epiſcopus ad prouidendum iſti pauperi:ibidem.quia Papa non vult grauare eum maiori grauamine:quia ſi epiſcopus eum inuitum reciperet,eum odio proſequeretur, & eum ſemper in conſpectu ſuo haberet:ideo Papa non vult grauare Epiſcopum in eccleſia cathedrali,vt ſibi prouideat.

Verus valor beneficiorũ quando exprimi debeat.

20 Vltimò taxatur valor,vt vſque ad talem ſummã videlicet quinquaginta librarũ prouideatur,vt notatur per glo.&doc.in d.c.ſi pro clericis pauperibus.nam minores minora decent,c.ad aures,de reſcrip.

21 Vnde ſi cardinalis impetret beneficium ducentos excedens aureos, tenetur verum exprimere valorem,etiã in Francia,& hoc propter concilij Lateran.conſtitutionem,anno ij.Leonis decimi edictam,quia cauetur,quòd decætero cardinalibus non commendentur,aut conferantur beneficia,quorum fructus ducentorum ducatorum auri de camera ſecundum communem æſtimationem non excedunt, vt pauperibus de his prouideatur teſte Caſſado.in deciſio.ij.de præb.quia miluus non capit(vt adagio dicitur)muſcam,nec elephas. † Ideo ordinarius hæc minora non poteſt cardinalibus cõferre,quamuis quidã os habeant apertum ad omnia deuorandum.

De maiori quando prouideri poſſit, ſi de minori mandatur.

23 Nec poterit prouideri de maiori ſumma,quia cauſſa taxationis gratiæ hæc verba appoſita ſunt,per tex.in c.cui de non ſacerdotale,de pręb. lib.vj.ſecus quando ſumma conſcribitur cauſſa demonſtrationis ſecundum doct.ibi.& Feli.in c.ad aures.col.vij.de reſcript.ac Gemi.conſil.cxj. donamus.

Renunciare titulo ſuo non põt presbyter.

24 Hodie promouentur non habentes beneficia ad titulum patrimonij:vt in c.poſtulaſti,de reſcri.qui debet eſſe ſufficiens pro qualitate perſonæ.d.c.cùm ſecundum Apoſtolum,quem non poſſunt remittere,nec Epiſcopo renũciationẽ facere.gl.in c.ſi Epiſcopus,de pręb.li.vj.quia hoc

Titulus presbyteri vendi vel donari non poteſt.

concernit fauorẽ totius cleri & honorem,videlicet ne mendicẽt in decus totius cleri,c.diaconi vlt.xciij.diſt.c.ſi diligenti,de foro competẽ.

25 Et hic titulus non computatur in legitimam,nec poteſt vendi nec donari,aut in aliũ transferri,teſte Io.Fab.in §.fin.de inoffi. teſt.nec is tenetur

netur illum conferre.Fab.in l.ſi emãcipati.C.de collatio.quem ſequitur Caſſad.in conſuetu.Burgund.in rub. *des ſucceſſions* §.quinto.gl. *Meilleur de lautre*, numero 51.& in iſto gaudet priuilego clericorum vt nihil pro collectis,vel alijs oneribus ſoluere teneatur. Dec.in c.epiſcopus,de præb.iſta nunc miſſa faciam,quia parum in vſu ſunt.

De reſcripto in forma pauperum pro graduatis.

1 ALIA erat forma pauperum pro graduatis: nã olim Papa ſcribebat pro baccalaureo vel alio graduato ſic,Dilecto filio N.de N. preſbytero N.baccalaureo in legibus ſalutem.vbi mandabat Papa reſeruari beneficium conferendum iſti,niſi eſſet in eccleſia cathedrali:ſi eius fructus non aſcendant ad certam ſummam,quam taxabat:formam iſtius prouiſionis licet videre in praxi cancella.Roma.in fin.verùm quia iſta non eſt frequens,ob id illam miſſam facio.

Nominationes ſucceſſerunt in locum reſcripti in forma pauperũ graduatorum.

2 Et iſtæ formæ erant introductæ,quia iuſtæ erant,& pontifices ſummi non ſolebant grauare ordinarios niſi iuſtè:ſed cũ Romani Pontifices cœperunt omnes paſsim grauare per reſeruationes & expectatiuas,ſiue iuſtè ſiue iniuſtè,tunc aboletæ fuerunt iſtæ formæ,& diuitibus tantùm ſunt diſtributa reſcripta afferentibus aurum & argentum,tamen nominationes hodie,quæ graduatis dantur,ſucceſſerunt in locũ iſtius formę: & ideo poſſumus ex ea arguere ad nominationes vniuerſitatum.

Examinari graduati nominati non debent.

3 Notandum eſt, quòd quando Papa pro graduatis ſcribit,nunquàm de idoneitate impetrantis inquiri mãdat,nec examinari,cùm ſit ab vniuerſitate approbatus:diuerſum eſt in alijs,vt docet Feli.in c.fin.de præ-
4 ſumptio.& Staphile.in tra.de literis gratiæ,in x.forma expecta.†Sic dixi in nominatis,vt ab epiſcopo non ſint examinandi,ne fiat iniuria vniuerſitatibus,in §.præterea,glo.altiori.de colla.in corcorda.& quia Epiſcopi non inuenirent aliquem idoneum,etiam ſi eſſet innocens tertius, cùm nominatos exoſos habeant frequenter.vide Staphile.in tract.de literis gratiæ,in vltima expecta.forma,in fi.

De reſcripto dignum arbitramur.

1 ALIVD dignum arbitramur & congruũ,vt illis ſe reddat ſedes apoſtolica gratioſam,quibus ad id propria virtutum merita laudabiliter ſuffragãtur:volentes itaq; dilectũ filiũ Io. N.Magalonen.dicœcet.apud nos de religionis zelo,de nobilitate generis,de literarum ſcientia,de vitæ ac morũ honeſtate &c.

Idoneis dignũ eſt prouideri.

2 Hoc reſcriptum dignũ arbitramur, ſic ab effectu vocatum dicitur, non quòd non ſit dignum ſcribere pro alijs,ſed ſic ſcribere eſt magis dignum,quando Papa alicui prouidet de beneficio vacante,vel de vaca-

Universidad de Deusto
Biblioteca

turo prouideri mandat, si impetrans sit idoneus & laudabilis vitæ, dignus est vt illi quoque prouideatur,per textum in clementi.vni.de officio delega.Felin.in capitu.Postulasti,col.iij.de rescript.& in c.fin.de præsumptio.

Et regulariter hoc rescriptum datur ad vacatura,& Papa examinari 3
mandat impetrantem,& post examinationem si eum idoneum inuenerit,prouideri:ideo solet apponi clausula,Mandamus quatenus,si post diligentem examinationem dilectum N.ad obtinendū beneficium idoneum esse repereris,super quo tuam conscientiam oneramus,eidem N. autoritate Apostolica conferas & prouideas.

Hodie bonum esset,vt ista inquisitio fieret ab ordinario, & compro 4
baretur rescriptum pontificis summi, quemadmodum comprobantur rescripta principum secularium:quia multa mendacia Papæ exprimuntur,& hoc fieret saltem ex officio : nisi ordinarius videret inferri grauamen alteri,tunc ille vocandus esset,& summariè esset audiendus & expediendus: nam maius periculum est in his beneficijs,quàm in profanis,ideo in his esset cautiùs agendum:c.vbi periculum,de electio.lib.vj. sed dignum hodie arbitramur afferenti pecuniam prouidere, quod est alienum ab hoc rescripto.

De Nominationibus.

Nominationes sunt loco expectatiuarum.

ULTIMVM est rescriptum ad vacatura per nominationes concessas ab vniuersitatibus graduatis. Papa olim solebat istis dare expectatiuas,verùm quia post cōpletum studium pauperes non valebant has expectatiuas à Papa impetrare,ob id statuit concilium Basilen.dandas esse has literas ab vniuersitatibus Franciæ,quod approbauit Gallicum conciliū:vt patet in titul.de colla.in Prag.& hodie & Papa,& Rex hæc approbarunt in concorda.in rub.de colla.

Sunt quædam aliæ nominationes,quæ consiliarijs senatus Paris.conceduntur,de his an ritè concessæ sint,me remitto ad eorum concessionem,ne plura.vide Petrum Paulum paris.consil.xl.quamuis,in iiij.volu. & Staphile.in tract. de liter.gratiæ,in iij. forma manda. versicul.& ista sunt notanda.

Notandum tamen est,quòd Galli in hoc regno Franciæ communiùs non vtuntur his rescriptis, nisi duobus mandatis, videlicet,& nominationibus:& alia rescripta ad vacatura sunt per iura Gallica,& per dessuetudinem,imò per contrarium vsum ferè abrogata.ideo super nominationibus edidi vnum tractatum, quem adiunxi glo.concorda.vbi abundè hanc tractaui materiam, igitur amplius hîc non eam tradam, sufficiat ibi dixisse.

Signa tamē,q̄ petenti à Papa sibi prouideri de vacaturo,dantur literę de vacante

de vacante,& è conuerso,prout expedierit impetranti,vt est in regula cancella.lxviij.hactenus de rescriptis ad vacatura beneficia : pergamus ad vacantia,in quibus frequentissima & vtilissima aderit materia.

Petenti prō uideri de vacaturo conceditur etiā de vacante.

De rescriptis ad beneficia vacantia.

1 SVPEREST vt nunc scribamus de rescriptis,quę beneficia respiciunt vacantia,& hæc quidem varia sunt:sed ea quæ habētur in vsu quotidiano tractabimus, reliqua dicanicis curiæ Romanæ,qui super his versantur,relinquens.

2 Primùm itaq; dicendum est beneficium vacans aut in titulum concedi,aut in commendam,vel in proprietatem,vt per vnionem:de quibus inferiùs dicetur.in titulum tunc concedi dicitur, quando alicui sic assignatur ecclesia, vt in illa conscribi denominariq́ue , ac illi ecclesiæ præesse possit.

Vacans beneficium aut in titulum,aut in commēdam aut in proprietatē datur.

3 Et dicitur intitulata illa ecclesia,idest cōscripta alicui & iure assignata,in c.dudū ij.de electi.vbi gl.exponit,& tex.in c.j.in xxj.q.j.dicit quē non debere connumerari in duabus ecclesijs,vt inter clericos minueretur,duarum ecclesiarum.gl.ibi.& ibidem dicitur in fi.neminem debere conscribi in duabus ecclesijs:& idem dicitur in ç.clerici,ibidem.

In titulum quando beneficium cō cedatur.

4 Et conscribi pro intitulari exponit Archidia.in summa,ibidem dicēs ideo dici:quia olim nomina clericorum in quadam charta seu libro scribebantur,quæ vocabatur matricula.c.contumaces,l.dist.de qua triplici matricula scripsi in tracta.de regestris,in ij.tomo constitutio.reg.

5 Nempe is quis titulum habet,ius habere censetur in illo beneficio, vnde nominari & conscribi poterit sub titulo illius beneficij,adeò vt beneficium suum possit dici,c.pro illorum,de præbend.c.Audita,cum similibus,de restitutio.spolia.

6 Alibi dicitur tuum beneficium,quod quis in titulum habet post acceptationem.c.si tibi absenti,de præb.in vj.c.auaritiæ,& seq.ac c.nisi,de præbend.dicitur etiam ecclesia vestra,in c.præterea,de præbendis cum similibus.

7 Itaque dicitur is ius habere tale,ex quo illius beneficij fructus recipit,administrat,ac in vsus suos illos conuertit,prout de iure,in c.de his, de ecclesijs ædificand.c.concessa,& seq.xij.q.ij.

8 Et quamuis non dicatur quilibet beneficiarius, etiam habens titulum,nisi administrator rerum ecclesiæ , cui præficitur , & non dominus,quia res ecclesiæ alienare non potest,capitulo ij.de dona.tamen ius habere in illa ecclesia plenum dicitur ratione tituli,quem in illa habet, adeò vt omnia in illa facere sit licitum,sicut qui quasi proprietatem ha-
9 beret.† Ideo interdicto vnde vi,agere potest,si spolietur sua ecclesia.c. pastoralis,de caussa possessio.c.Audita,& per totum,de restitu.spolia.&

Beneficiarius dicitur rerū ecclesiæ administrator, licet plenum ius in beneficio habeat

Universidad de Deusto
Biblioteca

alijs interdictis c.paſtoralis,de cauſſa poſſeſ.

Sicut maritus dicitur ius habere in vxore,vt ſua dicatur vxor,tamen 10
maritus non dicitur dominus rerum paraphernalium vxoris.l.doce ancillam.C.de rei vendica.ſic dicitur in beneficiario,vt ſua dicatur eccleſia in qua habet titulum,id eſt quæ ei aſſignata eſt,vt de fructibus eius viuere nominari rector & curatus, ac præeſſe in illa eccleſia poſsit,ac illi deſeruire.c.fi.xxj.q.j.tamen in eccleſiæ rebus eſt adminiſtrator,vt eas adminiſtrare & non alienare debeat.c.j.& per totum,de reb.eccleſ.non alienand.

Papa multis modis beneficijs prouidet.

Quandoq; Papa ad nominationem alicuius prouidet,vt in c.quod 11
ſicut,de electione.vt ſcripſi in tractatu, de Regia nominatio.in concorda.

Aliquando ad patroni vel patronorum conſenſum ſeu preſentatio- 12
nem:vt per totum titulum de iure patro.de quo dicitur in ſignatura.

Interdum ſuo ſolo iure prouidet,vt de epiſcopatibus & dignitatibus 13
ſuperioribus,& conſiſtorialibus,ac de beneficijs in curia vacantibus.c. quanto,de tranſla.Epiſcopi,& c.ij.de præb.in vj.vt eſt à iure ſtatutum, licet huic ſit derogatum.

Iure etiam deuoluto ſuo iure confert.c.ij.de conceſsio.preb.vt infe- 14
riùs dicetur in deuolutionis materia.

Ratione præuentionis quæcunq; beneficia etiam qualificata conce- 15
dit.§.declarantes,de man.Apoſtol.in concorda.& de his omnibus abundantiùs tractabitur inferiùs.

Vel ratione concurſus,quia Papa cõcurrit cum quolibet ordinario. 16
c.dudum,de preb.li.vj.dicetur in d.tract.deuolutio.infrà.& ſcribit Ioan. Corraſ.doctor Tholoſanus in paraphraſ.ſacerdo.in ſecunda parte,capitul.primo.

Titulum beneficiũ quis probare teneatur.

Quæro,quis titulum beneficiũ probare teneatur?Reſpon.pars,quæ 17
pro illo agit.arg.l.actor.C.de proba.Intelligo ego,quòd ſi dicã me priorem,vel curatum ſancti Seuerini, oportet quòd probem collationem vel prouiſionem mihi factam:nec ſufficeret probare,quòd pars aduerſa nullum ius habet,ſi ego non probarẽ titulum meum, alioqui abſolueretur reus poſſeſſor.c.ex literis,de proba.l.qui accuſare, vbi doct.C.de eden.de Rota deciſ.lxx.no.quòd ibi conſtat,in antiq.

Et ita tenet curia,& de mandato Inno. Papæ ſic fuit pronunciatum: 18
nam quis de ſuo iure non de alienando agit,ideo de eo docere debet.c. poſt electionem,de conceſsio.præb.vbi obtinuit Honorius,quia poſſidebat;licet aliter nõ probauerit de iure ſuo,teſte Cardi.præpoſ.in c.contra morem,in fi.100.diſt.nempe non curamus de iure defenſoris,ſi non conſtet de mente & iure petitoris,l.fi.C.de rei vend.†Ideo non ſolet ad- 19
iudicari alicui beneficij poſſeſsio,niſi ſuum probet titul.etiam coram iudicibus Regijs,qui de poſſeſsione in hoc regno cognoſcunt:poſſeſſor tamen titulum docere non tenetur,ſi pacificè poſsideat.

Limitatur non procedere,quãdo Epiſcopus ex officio inquirit,iuxta 20
c.ordi

c.ordinarij,de offi.ord.libr. vj.nam tunc debet probare etiam poſſeſſor ſuum titu.§.inquirant,de pacific. poſſeſſo.in Prag. & in concorda. & ſi non probauerit titulum,remouebitur beneficium ab eo.c.ex frequẽti- 21
bus,de inſtitu.c.fi.de cleric.peregri.& c.licet Hely,de ſimo.† Ideo Epiſcopus in ſua prima viſitatione debet omnes curatos monere,vt titulũ oſtendant,qui ſi videat eſſe inutilem,vel illum poſſeſſorem nullum habere,ipſe conferre poterit illa beneficia:quod eſt vtile.

Epiſcopus inquirit de titul.beneficiorum ſuæ diœceſis.

Secundò limitatur quando præſumptio transferret onus probandi 22
in aduerſarium: tunc etiam poſſeſſor teneretur probare.glo.& doct.in d.c.contra morem.

Tertiò quando vi poſſideret poſſeſſor probat,l.vis eius.C.de proba- 23
tio.tamen agens poſſeſſorio non tenetur probare ſe licitè poſſidere,niſi quando eſt cõtraria iuri nuda poſſeſſio.ita notat Inno.in c.licet,de proba.quem refert Bal.in Marg.in verbo agere,q.vj.vide glo.in ſumma ij. q.v.& Alex.in l.ſi alienam.ff.ſolu.matr.

Quomodo probatur hic titulus?reſpõ.per literas.c.executor.de con- 24
ceſſio.preb.li.vj.ſcripſi in ti.de man.Apoſt.in §.j.in verb.literas,in cõcor.

Titulus literis probatur.

Nec ſufficeret probare mandatum vel nominationes,niſi in vim il- 25
lius mãdati collatio facta probaretur,aut in vim nominationum.c.duobus,de reſcriptis li.vj.c.ſi capitulo,& c.ſi ſoli,de conceſsio. præb.ibidem.

Item non ſufficeret probare præſumptiuè titulum, vtpote ſi cano- 26
nicus probaret ſe habuiſſe ſtallum in choro, locum in capitulo, legiſſe Euangelium,vel lectionem tãquàm canonicum.c.dilecto.de præb.adhuc tenetur probare ſuam inſtitutionem & titulum.c.ex inſinuatione, de procura.ſicut in liberto eccleſiæ.c.longinquitate,& c.liberti.xij.q.ij. Præpoſ.in d.c.contra morem.100.diſt.

Dicet quis, quando vterque probat ſuum titulum vter præferatur? 27
Reſpõ.melior titulus & canonicus.c.j.de reg.iu.in vj.ibi canonica inſtit.

Melior titulus præfertur, & quis dicatur melior.

Melior dicitur prior.c.duobus,& c.tibi qui,de reſcrip.in vj.c.eam te, 28
illo tit.in antiq.vbi Feli.limitat.facit c.eum cui,de præb.in vj.

Inter plures collationesquæ præferatur.

Et ſi ſint eiuſdẽ diei, nec apparet quis prior obtinuerit collationem, 29
tunc ſi à diuerſis collatoribus tituli ſint,is dicitur melior,qui priùs obtinuit poſſeſsionem:ſi neuter acceperit,is qui habuit à maiore collatore, vtpote à Papa, vel eius legato,propter conferentis prærogatiuam,c.ſi à ſede,de præb.lib.vj.

Si verò collationes ſint ab vno & eodem collatore,ſed vna ab epiſco 30
po,altera ab eius vicario,tunc valebit illa, quæ eſt ab epiſcopo propter maiorem prerogatiuam.d.c.ſi à ſede.niſi ille qui habet à vicario adeptus fuerit priùs poſſeſsionem,per c.ſi à ſede.quod licet loquatur in collatione facta à diuerſis collatoribus, non ab vno, tamen eadem eſt ratio in collationibus ab vno & eo.factis: vt iudicauit ſenatus Pariſ.pro Petro Molin contra quoſdam alios,anno 1519.die xxix.Iulij.

Collatio epiſcopi præualet collationi vicarij.

Arreſtum.

Si verò ab vno & eodem,tunc ſi non poſsit de prioritate apparere 31
per librum collationum,neutra valebit, argu.l. duo ſunt Titij,de teſta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tutel.ff.vide quæ copiosiùs scripsi in tracta.de pacific.possess.in xvij.limita.vbi abundè materiam c.si à sede,tractaui,& meliùs quàm alibi viderim traditam.

De parua data.

VERVM quia parua data vsum habet frequentem, priùs eam tractare conuenit:& sciendũ est,quòd si hodie xv.Iunij vacauit beneficium sancti Pauli Paris. ego verò misi Romam,vt impetraretur dictum beneficium per obitum talis N.die quo offeretur datario ista vacatio:subscribet datarius,Datum Calend.Iulij vel alio die: &c.† Et interdum iste libellus continens modum vacationis,nomen beneficij, & illius cui est conferendum,ac per mortem cuius vacet, duplicari solet, & datarius vnum apud se retinere,& alterum parti impetranti tradit: & solent quidam mensularij hanc paruam datam exigere singulis diebus, quando sciunt aliquem morbo affectum, donec pars mittat verè, quo die ille mortuus fuerit:& considerata regula de verisimili notitia, quo die iure à Papa conferri potuit:& ab eo die pars assumit signaturam,& quia infinitę fiebant super his fraudes:ideo statutum fuit Romę ad obuiandum his malitijs hominum,vt sequitur.

Parua data quid continere debeat.

Hæc sunt,quæ R. Datarius sub sanctissimi D. N. beneplacito decreuit.Imprimis quòd deinceps nulla additio fiet regestro : non concedetur supplicatio duplicata,dies supplicationis missa ad regestrum non mutabitur,notario facultas extendendi consensum post lapsum tempus non dabitur, paruæ datæ penes datarium seruatæ post mensem vrentur.

Supplicatio duplex pro vno beneficio non datur.

Paruæ datæ post mensem nõ prosunt.

Coadiutoriarum & regressuum supplicationes semestri lapso lacerabuntur, qui datas partium obedientiæ datis Franciæ immiscebit, nullæ illarum expedientur:data in Francia post annum non extendetur, qui verbum,aut clausulas extra loca in supplicationibus posuerit,punietur: qui datas extra curiam mittet, punietur : qui supplicationes ex officio extensionis Datario inconsulto exportauerit,exulabit à curia.Die xvj. Decembris anno domini 1544. de mandato R. patris do. Datarij, vt fraudes,quæ inter Ro.curiæ sollicitatores in eorum sollicitationibus,& præcipuè in paruis datis sæpe duplicatis & triplicatis,resignationum & coadiutoriarum,ac aliarum expeditionum,in quibus cõsensus partium requiritur,reprimantur,& in melius reformentur, notum sit vniuersis ipsius curiæ solicitatoribus & curialibus,qualiter deinceps nullæ paruæ datæ pro absentibus à dicta curia concedentur,aliâs quàm super mandatis,quæ infrà quatuor menses extẽdi debeant,& quę nunc apud quoscunq; tam solicitatores,quàm curiales,tam super mandatis quàm aliâs inuenientur,infra dictos quatuor menses extendantur,aliâs omni effectu

Post annũ in Francia paruæ datæ non extendentur.

Extra curiã non mittentur paruæ datæ.

ctu carebunt: & si præsentata fuerit aliqua data ad extendendum aliâs quàm ordine prædicto seruato,nisi talis data fuerit inter personas in ipsa curia residente, quæ infra mensem, & datæ in Italia etiam infra mensem extendi debent,aliâs effectualiter lacerabuntur: similiter data beneficiorũ vacantium aliter quàm ex filza ipsius do.Datarij extracta: & quę penes partes aut sollicitatores inuenta fuerit,non extendetur vlteriùs,quæcunque supplicationum coadiutoriarum,& regressuum,accessuum,&c.necnon tam fructuum &c. quàm aliarum reseruationum administrationum,ac stalli &c.† Alia de hac parua data relinquã pragmaticis curiæ Ro.& concessio Papæ à data huius paruæ datæ conscribetur,& ita fieri solet.& in reg.Alexand.Sixti continetur datarium secretum esse debere,vt collegij secreta non reuelet,nec collegã aut alium, qui concessioni contradixerit:alioqui periurij & suspensionis pœna per mensem à signatura incurrit.

Datarius secretus sit, aliâs punitur.

De signatura gratiæ.

NVNC Dicendum est de supplicatione seu signatura gratiæ:& primò quid sit,quæ in ea requiruntur,& quomodo signetur,& an probet,& de clausulis in ea cõtentis:& alia quæ supplicationem tangent,per singula verba seu clausulas elucidabimus. † Primò dicemus quid sit signatura,vt à definitione proficiscatur institutio nostra,iubente Cicerone libr.officio.primo.facit l.j. ff.de iustit.& iure,saltem per modum descriptionis.

Signaturæ quid sit.

Signatura est scriptura in papyro conscripta à Papa,vel eius delegato,absque sigillo,in medio scripta,partis supplicationem,Papeq; cõcessionem breuiter continens.

Scriptura requiritur in signatura.

Primò dico,quòd supplicatio seu signatura est scriptura:nam omnis supplicatio scripta est,nec posset probari,nisi per scripturam,cùm ante scripturam non dicatur signatura,quia non est signata,nec signari id, quod non est,potest:arg.l.decem,ff.de verb.obliga.doc.in rubr.de constitu.scripsi in §.j.in verb.literas,de manda.Apostol.in Concord.† Et sic est vnus casus in quo scriptura requiritur vltra conscriptos per glo.in c. j.de censib.libro vj.licet aliâs actus tantum valeat sine scriptura,quantum cum scriptura,l.pactum quod bona fide, C.de pac.fiunt enim de his scripturæ,vt quod actum est per eas,faciliùs probari possit:& sine his valet,quod actum est,l.contrahitur.ff.de pignorib.

Ratio est,quare in gratia requiritur scriptura,quia est valde difficile testibus deponere de omnibus,quæ in gratia continentur:vt docet Card.in procemi.clem.§.sanè,q.v.prout refert Fel.in rub.de constit.col.iiij.

† Vbi limitat in tribus casibus:primus est in probanda qualitate gratiæ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

per tex.in c.Auditis,de restitu.in integ.glo.sing.in c.duobus,de rescript. in sexto,& in c.si à sede,de præb.ibidem.vbi gratiæ prioritas per testes probari potest.

Secundus casus est in foro cõscientię:põt enim quis vti gratia,etiam 8
sine literis.Abbas in cle.dudum,in fi.de sepul.post glo.ibi incipien.verbo scripsi,in interpretatio.c.postulastis,de cleric.excom.minist.

Tertius casus est,quando agitur de probando tenore gratiæ,cuius li 9
teræ sunt prædictæ.c.cùm olim,de priuileg.tex.in l.sicut.vbi Bart.C.de fide instru.l.testium.in fi.ibid.alios casus scripsi in concordat.in glo.literas,de manda.Apostol.& sic oportet priùs factam esse scripturam,antequàm dicatur signatura,quæ si posteà amissa fuerit, probari per testes poterit,vel per sumptum extractum ex libro signaturarũ Romæ,quod probat:vt inferiùs dicam.

Signatura in papyro cõscribi solet, bulla in mẽbrana.

Secundò dico in papyro conscripta,ad differentiam bullę:quia regu 10
lariter supplicationes & signaturæ solent in papyro describi,non in mẽbrana,sicut bulla:& iste est curiæ Romanæ stylus,qui seruandus est:c. ex literis,de constitu.facit c.cùm dilecta.§. nos igitur,de confir.vtil.ibi, cùm fuerint non in pergameno,sed in papyro conscripta.

Supplicatio quare dicatur signatura.

Tertiò dicitur à Papa,vel eius delegato subscripta:quia signatura nõ 11
dicitur,nisi signata sit & subscripta,& eò dicta est quòd signetur, idest subscribatur:vt inferiùs dicetur in eius prosecutione.

Et quamuis de iure ciuili signare sit signum imprimere, sigillare,vt 12
dixi in l.subsignatum.ff.de verb.signifi.de iure tamen Canonico,in quo versamur,potissimè capitur pro subscribere:ideo signatura dicitur à digniori,id est à signo Papæ,& si à partis petitione voces dicetur supplicatio:quia pars in ea supplicat : ideo rectè vocatur supplicatio, & Latinè. pragmatici tamen curiæ Romanæ signaturam vocant,à nobiliori.

In medio subscribi solet signatura.

Nec dicitur simpliciter subscripta,sed in medio,& statim à partis pe- 13
titione signari solet:sed Papa posteà declarat quæ cõcedere intendat:vt inferiùs dicetur,& apparebit in forma signaturæ.

Supplicatio non est sigillata.

Quartò dicitur absque sigillo ad differentiam breuis,quod in papy- 14
ro frequẽter datur,sed sigillo(quo decoratur)anulum piscatoris vocãt, vt inferiùs dicetur in materia breuis,eò quòd piscator videlicet diuus Petrus primò vsus fuerit illo sigillo.

Continere quid debeat signatura.

Quintò in diffinitione dicitur partis supplicationem continens:nam 15
solet pars dicere beatissime Pater supplicet &c.cum ecclesia &c.& solet pars primò supplicationem suam inferere, & posteà Papa solet addere, fiat,vt petitur,vel cõcessum,vt petitur:& posteà solent describi summatim omnes clausulæ in bulla ponendæ,vt inferiùs apparebit in forma signaturæ.

Sextò Papæque concessionẽ continens,ergo necessariò signatura de 16
bet continere partis supplicationem,Papæq; signum & concessionẽ,vel sui delegati,aut vicecancellarij:sed cùm ipsi nomine Papę expediãt,dicitur Papæ concesio per regu.qui per alium facit,per seipsum facere videtur

detur,de regu.iur.in vj.concesionisque expressionem,quam dispositionem vocant,ac datam vltra continere dicitur.Ægid.Bellamara decisio. dlvj.conclusio.

Signatura cur vocetur

17 Quare vocetur signatura? Respon.quia à Papa, vel eius commisso signari solet:& dicitur signatura,quasi scriptura signata,id est subscripta vt in l.subsignatum.ff.de verb.signi.& ibi scripsi:si ergo recusetur & nõ signetur,non dicitur signatura:priuatio præsupponit habitum,sicut positio.c.ad dissoluendum,de desponsa.impuber.

Signatura motu proprio concessa an sic vocari possit.

18 Item inferri potest, quòd si Papa concedat motu proprio absq; partis supplicatione,non poterit dici signatura: quod est verum,si nullam narrationem contineret,aliâs secus: nam potest esse supplicatio, & tamen Papa motu proprio concedet.Bald.asserit in capitul.nisi, columna prima.de offi.legat.scripsi in glo.motu proprio,in forma manda.in concorda.& inferiùs dicetur: sed oportet supplicationem partis præcedere Papæ concessionem,alioqui non esset concepta secundum curiæ Romanæ stylum,& sic non valeret.

Duplex signatura nisi in diuersis impetrationibus non datur.

19 Item cùm Papa semel signet eam,non debet cõcedi supplicatio duplicata:quia in vtraq; requireretur signũ Papæ, quod nõ solet poni,nisi in vna:& hoc seruari tempore Papæ Pauli ij.in curia Romana solebat: vt superiùs etiam dixi fuisse prohibitum,hodie per Datarium:& non vidi duplicatam signaturam,nisi contineret diuersas impetrationes.

20 Item signatura falsa,non signata ab eo,à quo debebat signari,sed ab alio,non meretur dici signatura:quia denarius falsus denarius nõ est.gl. in l.omnes.C.de hæretic.l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de pig.act.scripsi in l.Paulus.ff.de verbo.sign.

Requisita in signatura.

21 Secundò quæro,quæ requirantur in supplicatione?Respon.sequẽtia. Primò partis supplicatio,quæ durat vsq; ad concessum,vel fiat:& pragmatici Romani vocant illam partis petitionẽ,corpus signaturæ,de quo inferiùs loquemur:quia sunt termini dicanicorum curiæ Roma.in hac materia,ideo illis vtar,ne materiam confundam.

Corpus signaturæ & dispositio quæ dicatur.

22 Secundò subscriptio Papæ seu commissi in medio facta,non in fine, vt regulariter in alijs instrumentis solet fieri. l. hac consultissima. C.de testa.& superiùs dixi in materia tonsuræ.Hîc tamen Papa in fine petitionis partis concedit,ob id ponitur concessum:verùm quia interdum non omnia conceduntur,ideo Papa apponit ea quæ concedere vult.

23 Tertiò ponitur concessionis Papæ declaratio ibi, & cum absolutione à censuris,&c.nam quod Papa simpliciter concedit, dicendo fiat,vt petitur,vel concessum vt petitur,posteà exprimit,quæ concedere velit: & hanc partem vocãt practici dispositionem seu clausulas,vbi Papa conscribit illas clausulas, quas concedere cupit.

24 Ponitur data supplicationis & concessionis,ibi,datũ &c.& vt signaturæ forma possit melius dignosci,hanc nunc oculis subijcio,vt Imperator in §.fi.de gradib.cogna.in institu.arboris graduum consanguinitatis arborem seu formam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Forma ſignaturæ ſimplicis prouiſionis cum clauſularum elucidatione.

Corpus ſignaturæ ſeu partis ſupplicatio.

BEATISS. Pater, ſupplic. humil.S.V. deuotus illius orator Ioan.Baliui,clericus Magalonẽ.ſeu Montiſpeſ.diœc.V.I.D. Cùm itaq; parroch. eccleſia ſanctorum Iuliani & Baralicæ loci de Balhanicis eiuſdem diœce.Montiſpeſul.per obitum quondam Ludouici Baliui extra Ro. cur. defuncti vacauerit & vacet ad præſens,quatenus ſibi ſpãlẽ gratiã facien.parroch.eccleſiã huiuſmodi,cuius fructus & c.xxiiij.duc.au.de ca.ſe.cõ.ex.va.an.non cedũt ſiue præmiſſo,ſiue alio quouiſmõ,aut ex alterius cuiuſcunq; perſona,ſeu per liberam reſignat.d.Ludo.defuncti,vel cuiuſuis alterius de illa in Ro.cu.vel extra eam,etiã corã notario pub.& teſtib.ſpon.fact.aut per conſtõ.execrabil.ſeu aſſecutionem &c.aut incapacitatem ſeu inhabilitatẽ cuiuſcũq; perſonæ aut prouiſiõe quauis, etiã Apoſt. autoritate facta,nulla & inualida exiſtẽ.vel aliâs vacet,etiã ſi deuol.affect.ſpecialiter vel generaliter,vel aliâs ex quauis cã,etiã diſpoſi.vel cõditionaliter exprimẽ.generaliter reſeruat.aut litig. Cuius lit.ſtatus &c.exiſtat.eid.Io.Baliui oratori conferre, & de illa etiã prouidere dig.de gra. ſpãli,non obſtan.præmiſſis,ac generalis concilij, & quibuſuis alijs Apoſtolicis,necnon prouincialibus & ſynodalibus conſtitutio.& ordin.ac ſtatut.&c.etiam iuramẽto &c.roborat.priuilegijs quoque indultis,& literis Apoſtolicis quibuſuis eccleſijs,monaſt.locis,ordinib.& perſonis conceſ. &c. cæterisq; contrarijs quibuſcunq;,quibus & illorum tenoribus pro hac vice derogare placeat cum clauſulis opportunis & conſuetis.

Subſcriptio Papæ, ſeu commiſſarij, vel de legati.

Cõceſ.vt pet.in præſen.D.N.PP.G.Caſſat Card.

ET

ET cum abſol.à cen.ad effect. &c.Et quòd obſtan. oratoris habeantur pro expreſsis, ſeu in toto vel in parte exprimi poſsint,necnõ verus valor &vacationis modus, etiam ſi de illa quæuis generalis reſerua. etiam in corpore iuris clauſa, præterquàm per obitũ apud ſedem reſultet,& quatenus litig.lit. ſtat.ac merita cauſſæ & cauſſarum, ſi quæ ſint, ac nomina & cognomina,gradus & qualitates iudicum,& collitigan.ſeu ſe moleſtan. habeantur pro expreſsis, ſeu in toto vel in parte exprimi poſsint,in literis latiſ. extẽ. Et cum clauſula, Quamcunque generalem reſeruationem importan.ex quauis cauſſa,etiam diſpoſitiuè vel conditionaliter in literis exprimen. Et cum clauſula gratificationis &c.Et quòdliteræ in forma prouiſionis gratioſæ ſimplicis ſeu nouæ,vel alterius ſubrogationis, etiam quoad poſſeſſ. gratiæ, ſi neutri, ſi nulli, ſi alteri, perinde etiam valere, aut alia dicto oratori vtiliore via,& cum derogatione præmiſſorum ac aliorum quorumcunque quomodolibet contrariorum,ac regulæ de annali poſſeſſore, necnõ iuriſpatronatus,quatenus de illo exiſtat.Etiam ſi laicorum nobilium & illuſtrium perſonarum, etiã ex fundatione vel dotatione competat in toto vel pro parte,& de ſpeciali ad vitam &c. Et quòd omnium & ſingulorum denominationum,nominũ & cognominum,qualitatum,annexorum ſituationis fruct.de augendo &diminuendo,ordinum,dependentiũ,annuorũ,diœc. aliorumq; circa præmiſſa neceſſariorũ maior,verior ſeu amplior expreſsio, ſeu ſpecificatio fieri poſsit,in literis latiſſ.extendẽda cũ derogatione ſtatut.priuileg.indul.& literar.Apoſtolicarum &c.

Diſpoſitio, ſeu clauſulæ, vel ad partem.

Conceſſ. Caſſat. Car.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum
Non.Martij,anno primo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

FORMA huius supplicationis respicit simplicem prouisionem:bullæ verò forma inferiùs cõscripta pertinet ad nouam prouisionem:& vtramque declarabo inferiùs in forma nouæ prouisionis,& formã vtriusque inserere volui:vt ambæ meliùs intelligantur:quia pauci noscunt differentiam inter nouam & simplicem prouisionem,quam dicã inferiùs in declarationæ bullæ.

Papa multa habet nomina.

Beatissime &c. Vocare possumus Papã multis nominibus. vocatur enim beatissimus hîc,& in c.in nomine,xxiij.dist.etiam dicitur Romanus Pontifex,in c.si gratiosæ, de rescri.lib.vj.in c.j.de constit.ibidem.dicitur etiam pontifex maximus.c.cleros .xxj. distinct .in §. pontifex. dicitur etiam summus pontifex:vt in cle.fi.de senten.excõ.& in c.pastoralis,de priuileg.aliquando Papa:vt in c.victor,xcvij.dist.c.si Papa,de priuileg.in vj.aliquando dicitur sanctissimus & beatissimus archiepiscopus magnæ Romæ:vt xxj.dist.c. in tantum.aliquando simpliciter episcopus,c.saluator,& c.ex multis,j.q.iij . & beatissimus est Papa si bene præsit,alioqui infelicissimus in redditionis ratione,quam Deo optimo in fine præstare tenetur:& quãuis à iure vocetur multis nominibus,vt scripsi,tamen de stylo curiæ Romanæ in signaturis gratiæ apponi solet beatissime pater &c.vel sanctissime pater: & de hoc scribitur Psal. ciiij . Constituit Deus hunc dominum domus suæ,& principem omnis possessionis suæ,ac constituit eũ super omnes principes.Daniel.ij.c.de quo plura scripsi in procem. Concorda . contra hæreticos.

Omnes filij Papæ vocãtur & quare.

Pater. Dicitur cura & honore,quia curam omnium habere, & omnes honorem impartiri debẽt,teste Bonifa.in procæ . Clement.nam postquàm Deus est pater omnium & creator.c.j.de summa trinita.& sic omnes sumus filij eius,ad Galatas iij.c.omnes filij Dei estis per fidem:ob id Papa eius vicarius vocat omnes suos filios:& omnes fideles vocant eũ patrem,c.quàm graui.de crimine fal.alioqui rescriptum nullum esset,quia non esset secundum stylum curiæ Romanæ conceptum:vt ibi.& scripsi in forma man.in prin.in verb.dilectis filijs,in Concord.hæretici verò cùm diaboli filij sint,patrem illũ colunt & summum pontificem contẽnunt,& sunt ab omnibus etiam contemptui : sed eos cum sua pertinacia & infidelitate relinquamus,orantes,vt Deus eos illuminare per suam misericordiam dignetur,vt videant opera eorum mala,& conuertantur ad dominum.

Supplicatio humiliter fieri debet, & petenti prodesse & alij non obesse.

Supplicat. Qui humiliter precatur & cum reuerentia : & quidam dixerunt hoc verbum referri à minoribus ad maiores, sed adhuc subijcitur declarationis caussa, Supplicat humiliter: nã supplicans humiliter,facilè obtinet,quæ petit:quia humilitas Deum ipsum etiam placat. c.quicunque.xxvj.q.v.& mandatũ Papæ debet humiliter executioni mandari.c.cùm contingat,§.j.de rescrip.de supplicatione scripsi in tracta.de supplica.in j.tomo constitut.reg . ideo alia hîc non

non inseram,nisi quòd supplicatio continere debet,vt petenti prosit,& alij non obsit,l.rescripta.C.de precib.Imperat. offerend. tamen licet alij obsit,si Papa concedat,hoc valet , dummodò ius quæsitum non tollatur,vt infrà constat.

Sanctus Papa vocãdus, & quamobrem.

S.V. Id est sanctitati vestræ:quis enim eum sanctissimum dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit?c.non nos.xxxx. distin.& intellige quòd est nomine sanctissimus & qualitate: sed interdum quidam pontifices affectionibus & perturbationibus mouentur,& caro & sanguis multa reuelat eis,quia homines sunt:vt dixi in procæ . Concor. in verb.sanctissimo . & hoc nomen maximè Papæ conuenit tanquàm præcellenti.ad Hæbreos vij. c. talis enim decebat, vt nobis esset pontifex sanctus,innocens & impollutus,segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis factus.

Ergo Papa sanctus esse debet , tum quia sanctam debet seruare vitam,quam fide est professus.Ecclesiast.xxxxv.c.in fide & lenitate istius sanctum fecit illum,& elegit eum ex omni carne:tum quia sanctũ exequitur officium . adhæc quia sanctum membrum sancti capitis Christi efficitur,tum etiam quia à sancta nutritur ecclesia,& sancto spiritu suggerente domino famulatur.Et præcipitur Leuiti.xix.Sancti estote,quia ego sanctus sum . vide xv.conditiones sanctorum per Bercho. in verb. sanctus,& in c.tenere,xxxj.dist.vbi Archid.exponit sanctum pro mundo & puro,& per literas sic scribi solet S. V. non extensè sanctitati vestrę,ad vitandum falsum:vt is qui posteà voluerit fabricare signaturam, desistat,& vt breuiùs conficiatur: & si signatura extensè fuerit scripta, sic sanctitati vestræ,suspecta præsumitur: quia non est concepta secundum stylum curiæ Romanæ,quem obseruare iura præcipiunt.c.quàm graui,cum similibus,de crimi.fals.

Signatura non scribitur extẽsè.

Honoris causa excusatur signatura.

Vestræ. Dicitur caussa honoris:vt in simili dicit glo.in l.j.in prine. ff.de superficieb.& in l.vna,C.vti posside. nec valeret signatura,si in ea scriberetur sanctitati tuæ,quia ab stylo deuia esset: nec hîc exactam dicendi rationem exquirimus,sicut apud rethores,nec ista latinitas corrumpet signaturam,sicut de bulla dicetur inferiùs,per c. ad audientiam primò,de rescript.

Deuotus quis dicatur

Deuotus illius orator. Idest deditus , additus sanctitati vestræ.sed in quo est supplicans ante gratiam Papæ addictus?Respond.filij nonne obligati sunt patri?sic & quilibet christianus Christo, & Papæ eius vices gerenti : ob id dicit, deuotus vester,id est deditus vestrę sanctitati,tanquàm verus obedientiæ filius:vt scripsi in procæ.Concorda.

Deuotam vocat Imperator gentem fidelem , deditam & obedientem,in l.à legatis gentium deuotarum.C. de vectigal. & in l.deuotum possessorem ab omni inquietudine liberamus, de meta. lib.xij . omitto alios modos,quibus accipitur hoc nomen: de quo in tracta. de verbor. signific.dicam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Orator quis

Orator. Id est precator: orat enim supplicando, vt gratiam ei Papa faciat: & dicitur in Euangelio, quæcunque orantes petitis, credite, obtinebitis: orare ergo debemus si quicquam obtinere velimus. & Iacob. v. scribitur. Orate inuicem, vt saluemini. capit. fina. xxxvj. distinct.

Alio modo orator dicitur legatus, seu qui ornatam orationem habet: vt docet Lucas de Penna, in rub. de legat. col. j. lib. x. C. vel orator dicitur vir bonus, & dicendi peritus: vt dicit Quintilia.

Nomen & cognomē in petitione in seculum & iustum petendum.

Ioannes Baliui. Nomen petentis & cognomen in supplicatione inseri debet, vt illi possit concedi: nam oportet quòd exprimatur is, qui petit: sicut dicitur de libello, in c. j. vbi gl. & doct. de libelli obla. & in l. j. ff. de edend. & omnis qui petit, accipit à Deo, vt est in Euangelio, non tamen semper Romæ à Papa si iustum non sit, quod petit, sed petentibus dicitur, meliùs facient, si se sumptibus inanibus non vexent, l. j. ff. de inoffi. test.

Clericus ex primēdus in impetratione, & quomodo cognoscatur.

Clericus. hoc est exprimendum in impetrationibus beneficiorum. c. cùm adeò, de rescript. & si quis mentiatur se esse clericum & non sit, non valebit impetratio. c. ex literis, de transac. & cognoscitur clericus in tonsura, cle. ij. de vita & honesta. cleri. & in habitu. c. clerici, de vita & hone. cleri. atque in qualitate negotiorū: quia clerici debent negotijs spiritualibus inuigilare, non secularibus, rubr. ne cleric. vel monach. parum hodie differunt quidam ab alijs laicis, ne dicam à lenonibus & latronibus, tibialia seu caligas habent laceratas, seu partitas & diuisas sicut habent menten diuisam, & moniti non debent gaudere priuilegio clericali, cle. j. & ij. de vita & honesta. clerico. & ideo impetrans dicit se clericum, quia laicis beneficia non sunt committenda. c. decernimus, de iudic. c. ij. de instit. c. cùm adeò.

Diœcesis in impetrationibus est exprimēda & præmittenda.

Magalonen. seu Montispessulani. Exprimi enim debet cuius sit diœcesis, qui petet, idest in qua diœcesi natus sit: quia cuilibet Papa in sua diœcesi prouidere intendit. c. neminem. lxx. dist. & præmittitur sic, Magalonen. diœcesis. non diœcesis Magalonen. iuxta stylum: quia stylus probatur in c. venerabilis, de confirmatione vtili. & dico Magalonen. seu Mōtispessulani: quia olim sedes erat in insula Magalone: verùm quia fuit translata in Montempessulanū anno domini 1536. cò dico seu Montispessulani: sufficeret tamen dicere Montispessulani ratione translationis: & si Papa mandet prouideri Petro Mōtispessulani, vel Aurelian.

Scholasticus Paris. an intelligatur de originario vel de studēte tantùm.

scholastico, licet ibi studeat, si non ibi duxerit originem, non debebitur beneficium illi, licet ibidem Petrus studeat: quia facilius prouidet Papa oriundis, quàm alijs. c. neminem. lxx. distin. l. in ecclesijs, C. de episcopis & cler. hoc docet Fel. in c. significāte, col. vlt. de rescrip. quia dum dico Aurelianē. intelligitur origine. text. in l. sed & reprobari. §. amplius. ff. de exc. tut. iuncta gl. in ver. Comanēs. idest de Comane. scribit Fel. in c. Rodulphus, de rescript. & ego in l. ij. ff. de verbo. signifi. licet extra impetrationes

nes ferè si Papa loquatur de scholasticis Paris. intelligat tam de originarijs, quàm de extraneis Paris. studentibus, per rext. in c. ex literis, de constit. c. quia, de procurator. c. j. de locat. scripsi in scholastico. priuile.

Doctor vel scholasticus an exprimi debeant.

Item non solùm debet exprimi cuius diœcesis sit clericus, verùm vtriusque iuris doctor, vel etiam si sit scholasticus, ad mouendum & inclinandum Papam vt maiorem gratiam illi faciat, tamen doctor vel scholasticus non tenetur exprimere illam qualitatem quoad hoc, vt si non exprimat sit subreptitia impetratio: quia ea quæ reddunt difficiliorem Papam ad concedendum necessariò exprimi debent, non autem quæ eundem faciliorem reddunt, c. postulasti, de rescript. Feli. in c. in nostra, ibidem & doct. in c. vlti. de præsumpt. Ioann. de Selua in tract. de benefic. in iij. parte, q. xij. scripsi abundè in forma manda. in verb. pro expressis, in concordat.

Ecclesia parrochialis in impetrationibus exprimi debet.

Exprimitur etiam ecclesia parrochialis, aliàs impetratio tanquam subreptitia non valeret, c. cùm in illis, de præb. libr. vj. vt scripsi in forma mandati, in verbo parrochialis abundè.

Nomen sancti primarij exprimendum est nō omnium.

Sanctorum &c. Item exprimi debet nomen sancti, in cuius honorem est ecclesia fundata, c. quamuis primo, vbi gl. & doct. de præb. libr. vj. & si in honorem plurium fundata sit, illi etiam sunt exprimendi: nam quod in vno dicitur, & in pluribus habet locum, l. j. ff. quod cum falsi. tut. l. singularia. in fi. si cert. petat. Felin. in c. significante, col. j. de rescr. non tamen debent exprimi omnes sancti quorum corpora iacent in ecclesia, vel in quorum honorem constructa sunt altaria: sed illi tantùm in quorum honorem primaria ecclesiæ erectio facta fuit: nisi primaria erectio immutata fuerit: tunc nominatio communis erit facienda pro tempore, vt scripsi in tractat. nomination. q. xiiij. numer. 40.

Locus beneficij sit in impetrationibus exprimendus & diœcesis.

Loci de Balianisis. Ergo debet exprimi locus, vbi situm est beneficium vacans, aliàs incertitudo vitiaret prouisionem: c. ij. de electio. in vj. l. ita fidei, ff. de iure fisci: nisi diceretur quòd maior & verior fieri possit expressio: vt inferiùs dicetur.

Error in diœcesi an vitiet impetrationem.

Eiusdem diœcesis Montispessulani. Et sic exprimi debet etiam diœc. vbi situm est beneficium: quia Papa facilius prouidet indigenis, quàm exteris. tex. in c. ij. lxx. distin. l. in ecclesijs, C. de epis. & cle. dixi in tract. de paci. poss. nu. 217. si tamen fuerit error in nomine diœce. vbi situm est beneficium, ille non vitiat impetrationem, secus in errore proprię diœc. impetrantis, arg. l. fi. C. de hæred. inst. vbi non debet quis esse tam stultus, vt nomen suum, vel diœce. suæ ignoret: & hoc docet Fel. in d. c. significante, col. ij. de rescr.

In dispositione tamen signaturæ nulla fit mentio, quòd beneficium sit talis prouinciæ Narbon. vel alterius nec diœcesis: sed solùm in corpore signaturæ: quia satis expressum fuit in partis petitione, ideo non

Universidad de Deusto
Biblioteca

est iterum exprimendum in clausulis:& hoc nos docet stylus curiæ Romanæ,qui ex inspectione formæ signaturæ apparet.

Omissio diœcesis an & quando non vitiet impetrationem.

Nota tamen,quòd si aliquis petijt in supplicatione sibi prouideri de beneficio Paris.diœcesi.& non expressit diœcesim suam,si impetrãs sit eiusdem diœcesis,in qua est situm beneficium,tũc in bulla exprimi poterit talis N.clericus Paris.diœcesi.si verò alterius fuerit diœcesis,non poterit,ideo non valebit impetratio.glo.& doct.in c.si proponente,de reseri.nisi gratia motu proprio facta esset,vel pro familiari Papę scriptum fuerit,tunc etiam si esset alterius diœcesi.exprimeretur,& hoc ex mente Papæ præsumpta,qui vult suam gratiam ampliari propter motum proprium,& in gratiam familiarium suorum.capit.si motu proprio,de pręben.lib.vj.scripsi xxxx.& vltra effectus motus proprij in forma mand. in Concord.in verb.motu proprio . si tamen in signatura esset clausula quòd maior expressio fieri possit diœcesi.& aliorum , &c . tunc valebit impetratio: & in bulla suppleri poterit diœcesis impetrantis . & nota hos tres casus , in quibus valet impetratio , quamuis diœcesis non sit expressa impetrantis.

Casus in quibus suppleri potest diœcesis.

Expressio vno vacãdi modo alius non venit.

Per obitum N.quondam vltimi possessoris extra *Romanam curiam defuncti vacauerit,&c.*Nota quòd si vnus vacandi modus exprimatur,scilicet per obitum,non venit alius vacãdi modus.c.susceptum,de rescrip.lib.vj. ideo non debetur id beneficium vacans per resignationem:vt infrà dicetur.

Item per obitum vacare dicit:quia beneficium non vacans conferri non potest , nec debet capitul.primo & secundo,& per totum,de concessio.præbend.Imò qui sufficiunt in locum viuorum , sunt communione priuandi , dicto capitul.primo,& in regul . Cancella . & inferiùs dicam susiùs in tertia parte,in tract . de improbata beneficij viuentis impetratione.

Obitus nomine mors ciuilis non continetur.

Et quamuis mortis nomine veniat & mors ciuilis & naturalis, l. Gallus , §. & quid si tantum . ff . de liberis & posthumis , gloss . in dicto capitul . susceptum , tamen obitus appellatione non venit mors ciuilis, sed tantùm naturalis: ideo non deberetur beneficium impetranti vacans per resignationem . l . final.C.de silentia.libr . duodecimo. capitul.primo,in xxiiij.quæstione prima. inferiùs tamen exprimitur vterque modus vacandi , vt sequitur : nam obire mortem , vel obire diem dicimus , quasi ire ad mortem vel ad diem fati extremum : & Canonum professores vtuntur termino obitus , & pragmatici Romanæ curiæ.

Diœcesis & ecclesia in qua est situm beneficium exprimi debent.

Aduertendum est , quòd si beneficium impetretur , quod est per se , tunc debet dici in bulla, *Cùm itaque , &c . Ecclesia sanctorum Iuliani, &c.* vt superiùs expressum est : sed si beneficium situm sit in aliqua ecclesia , tunc debet exprimi , non solùm in cuius est diœcesi , sed debet dici , cùm itaque , &c . quoddam simplex beneficium,

cium ac perpetuũ in ecclesia S.Marcelli existens,& in diœcesi.Paris. &c. aliâs bulla esset rescribenda:vel præsumeretur contra eam,quia contra stylum curiæ Ro.vt superiùs scripsi: nec valeret si non transcriberetur impetratio,si à parte opponeretur.

Quondã & olim præteritũ & præsens tẽpus significant.

Quondam est aduerbium tẽporis,& attribuitur ferè mortuis, & significat hîc tempus præteritum,gl.in l . quòd si nulla.ff.de relig.& l.eius,ff.si cer.pet.potest etiam significare præsens: vt docet gl.in l.j. §.j.ff.de noui oper.nuncia.de dictione olim,scribam in bulla inferiùs,vide Corset.in sing.incipien.instrumentum,plenè Barba. in c.in præsentia,col.iiij.de prob.

Nomen & cognomẽ defuncti possessoris quando omitti possit.

Ludouici. Exprimendum est nomen & cognomẽ defuncti simpliciter,qui possedit beneficium:sed si ignoratur cognomen,nomen tamen illius exprimas,& non erit propterea subreptitia supplicatio , dummodo sit expressum nomen beneficij,quia non est incertitudo:etiam poterit suppleri per clausulam,& quod maior &c. de qua inferiùs.

Error nominis defuncti an vitiet impetrationẽ.

Et error in expressione nominis defuncti non vitiat acceptationem nec impetrationem,si de corpore beneficij impetrati constet: vt docet Fel.in c.significante,col.j.de rescript.

Cautela quãdo ignoratur nomen & cognomen defuncti possessoris beneficij.

Si autẽ ignoretur nomen defuncti possessoris & cognomen, scribas per mortem N.illius vltimi possessoris &c.& ita ponas N.punctuatum, & sufficit.& deniq; ponas in fine signaturæ clausulam,& quòd nomen & cognomen illius vltimi possessoris in confectione literarum exprimi possit:& sic in bulla exprimaretur & valebit impetratio:vt doc.no.in c. cùm M.de constit.

Exprimendum quãdo in curia vacat beneficium.

Ext.Ro.Cur.defuncti,&c. Idest, extra Romanam curiam mortui : & debet exprimi,quod intra Romanam curiam vacauerit:nam beneficia in curia vacantia reseruata sunt prouisioni Papæ, vnde nullus alius potest illa conferre intra mensem à die vacationis computandum,c.ij.& iij. de præb.lib.vj.Ideo Papa vt suis prouideat domesticis & famulis,difficiliùs prouidet de his,quàm de alijs extra curiã vacantibus:vnde opus est hoc exprimere,aliâs impetratio nõ valebit,si beneficium vacauerit in curia, vt in d.c.ij.& curia dicitur ibi esse,vbi est Papa,non vbi est cancellaria. glo. & doct.in d.c.ij.

Etiam in curia censentur vacare beneficia morientis intra duas dietas legales,per c.præsenti,de præb.lib.vj.

Reseruationes non expressæ non ẽtimentur.

Et si in corpore signaturæ fiat expressio vnius reseruationis , & in clausulis conditionalis,clausula sapiens reseruationem generalem ponatur,non comprehenduntur aliæ reseruationes, quàm expressæ : vt dixi in forma mandat. in Concord.quia clausulæ vnde eliciuntur reseruationes,vel elici possunt,debent exprimi,aliâs nõ venit reseruatio,imò talis signatura debet esse signata per duplex fiat,idest in corpore & ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

partem:vt vidi in quodam libro cancellariæ Romanæ conſcriptum: aliâs beneficia reſeruata non debentur, maximè quæ in curia Romana vacant.

Præteritũ excludit præſens.

Vacauerit, & vacet ad præſens. Ideo ponitur ad tollẽdum dubitationem,quia præteritum excludit preſens,l.ſi quis,ff.de iuriſ.om. iud.& Virgilius,Fuimus Troës:fuit Ilium &c. & ſi olim vacauit, nunc non vacat, ſed Papa dicit, & vacet ad præſens: vnde cùm nunc vacet, conferendum eſt beneficium vacans,c.j.& per totum, de conceſſ.præben.ſed de præterito præſumimus ad præſens,c.ſcribam, de præſumpt. l.ſiue poſſidetis, C.de probatio.de his ſcripſi in l.verbum oportebit, ff. de verbor.ſignificat.

Clauſulæ ſpecialem gratiam facientes etc.et ſpecialibus gratijs proſequendum &c. differunt.

Quatenus ſibi ſpecialem gratiã facientes, &c.Hæc clauſula ſolet apponi,quando Papa de beneficio prouidet, & in gratijs prouiſionum.

Sed quando diſpenſatur ad plura beneficia:& ſic in diſpenſationibus apponi ſolet clauſula iſta,quatenus ipſum ſpecialibus fauoribus & gratijs proſequentes &c.& ſpecialis gratia dicitur quando Papa de vno vel pluribus beneficijs vni prouidet:gloſſ.& doct.in c.relatum, de præben. dicetur in bulla diſpenſationis inferiùs in ij.partę.

Declaratio text ſupplicationis.

Parrochialẽ eccleſiam huiuſmodi, &c.

Intellige dignemini conferre,& de illa prouidere:quod eſt in fine petitionis ferè huius ſupplicationis:& ſic in effectu petitio eſt, quod cùm parrochialis eccleſia ſanctorũ Iuliani &c.vacauerit & nunc vacet, ſupplicat talis N.vt dignemini illam eccleſiam parrochialem ſibi conferre, & de illa prouidere,clauſula longa eſt: ideo difficilis quibuſdam ad intelligendum,cùm multa ſint verba intermedia:ſed iſte eſt ſtylus ſcriptorum curiæ Romanæ,& maximè literarum Papæ.

Valoris expreſsio ad xxiiij. ducatos quare in Frãcia fiat.

Cuius fructus,&c. Sic ſolet extendi hæc clauſula, cuius fructus, reditus & prouentus, xxiiij. duc.auri de camera ſecundũ cõmunem æſtimationẽ,valorem annuum non excedunt.Certum eſt,quòd valor beneficij ſecundum quod communiter valet exprimi debet,clem.j.vbi gloſſ.de præb.& in regula cancella.lxj.vt annata Papæ ſoluatur:vt eſt in titul.de annat.in Pragmat.ſed in Francia nos ſolemus exprimere æſtimationem valoris beneficij ad xxiiij.ducatos: nam ſi non valeat triginta ducatis, non datur annata: ideo ad illam vitandam exprimitur hic valor xxiiij. ducatorum, & de hoc dicam inferiùs in clauſulis,quòd verus valor exprimi poſſit,&c.

Æſtimatio cõmunis inſpicitur.

Item additur ſecundum communem æſtimationem: quia communis æſtimatio attenditur,l.pretia rerum, in fin. ff. ad legem Falcidiam, §.fina.de mandat. Apoſtol.in concordat.facit clement.vlti.de decim.dixi de nominationibus in tract.nomination.q.ix.numer.37. & in §.volumus

mus,de coll.in concor.nam licet vno anno plus valuerit beneficiũ,non attenditur valor illius anni,ſed quod valet cõmuniter, & deductis oneribus:vt plenè docui in d.tract.nominat.q.ix. & in interpretation.l.vniceæ,C.de ſententijs,quæ pro eo quod intereſt in verbo ſubtilitatem.

Quouiſmodo dictio, omnem modum vacandi continet verum non fictum.

Siue præmiſſo, ſiue alio quouiſmodo vacet &c. Sicut ſuprà dictum eſt,vno modo vacandi expreſſo non venit alius.d.c.ſuſceptum,de reſcript.in vj.Ideo dicitur hic, ſiue præmiſſo ſiue alio quouiſmodo vacet:& tunc omnis vacationis modus venit,per text.in d.c.ſuſceptum. † Cautela eſt ergo vt hæc clauſula apponatur,vt docet Socin.conſil.xxxij.ex his,colum.v.in j.vol.poſt deciſ.Rotę xxviij. ſi mandetur,in no.nam dictio quouiſmodo, omnem denotat modum, ſiue directum ſiue indirectum,principalem vel acceſſorium.gloſ.in d.c. vt inquiſitionis, §.prohibemus,de hęret.lib.vj.Dom.conſ.xxix.licet,col. ij. † Etiam ſi iure deuoluto.Caſſ.in deciſ.v.de præb.niſi per mortem alterius perſonæ vacaret:vt inferiùs dicetur.vide quæ ſcripſi in forma mãdat.in verb.aliam quamcũque,in concor.† Tamen non cõprehenditur modus fictus, vtpote per regulam cancell.de infirmis reſignantibus:vt plenè ſcripſi in tract.reſignat.infrà in eadem regula,niſi vacaret per obitum tempore impetrationis,& tunc comprehenderetur:vt ibi.

Clauſulæ quæ nõ dantur ſi non petantur à parte.

Iſtæ clauſulæ ſi non peterentur à parte,non darentur ſiue præmiſſo, ſiue alio quouiſmodo &c.ſeu per conſtitutionem execra. vacet,ac ſpecialiter reſeruatum, inter alios litigioſum ſit, & eius collatio deuoluta fuerit:vt eſt in regu.cancel.Inn.Papę viij.regu.lxij.Ideo debet eſſe cauta pars, vt in petitione hoc inſcribat,ſi illud velit obtinere,ſed ſi petantur facilè Papa concedit.

Expreſsio in executorijs non prodeſt.

Vnde cùm hæc clauſula quouiſmodo omnem contineat modum, quamuis alius impetrans verum expreſſerit modum, non præferetur iſti,ſi poſterior in tempore fuerit: quia per primum eſt expreſſus verus vacandi modus in genere, per hanc clauſulam: vt eſt in gloſſ.d. reg.cancell.lxij.

Vnus ſaltem vacandi modus eſt exprimendus.

Limitatur quando vnus vacandi modus tantùm eſſet expreſſus in bulla,& in executorijs literis omnis modus,vel iſta clauſula quouiſmodo:certè per hoc nõ veniret alius modus,quàm in bulla expreſſus:quia literæ executoriæ non ampliant gratiam,per text.in no. in clement.j.in fin.de præbend.

Clauſula quouiſmodo quando in literis ponatur.

Nec etiam valeret impetratio, ſi non exprimeretur vnus ſaltem vacandi modus,ſed diceretur per modum in cancellaria Apoſtolica exprimendum:vt eſt text,in regula cancellariæ, xlv. & ſi aliquis ſic impetraret,& haberet ſignaturam,non expediretur poſteà bulla:vt ibi cautum eſt:facit c.cùm in illis.§.ij.de præb.lib.vj.

Si autẽ impetretur beneficiũ hodie creatũ,non ſolet tunc apponi hęc clauſula,quouiſmodo &c. ſed dicitur in bulla, beneficium prędictũ ſic

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt præmittitur vacans,seu ab eius primæua erectione(vt præfertur)vacans cum omnibus iuribus &c.clem.vlt.de rescrip.vbi doct.

Clausula dummodo eius dispositio,& quando in literis non exprimatur.

Nec etiam apponitur clausula,dummodo eius dispositio ad nos deuoluta fuerit &c.quoniam alij modi non conueniunt in hoc beneficio de nouo erecto:ideo superflua verba apponi non debent,quia resecantur in prima constit.C.& in procem.Decret.& sexti:& quia non potuit deuolui collatio ad Papam,cùm sit de nouo creatum beneficium. 10

Clausula dummodo tempore datæ præsentiũ &c. quando possit omitti.

Nec clausula,dummodo tempore datæ præsentium non fuerit alteri ius quæsitum,quia postquàm est de nouo erectum, non potuit ius alteri quæri:c.ad audientiam primò,de eccl.ædifi.licèt Papa ferè in omnibus impetrationibus,hanc clausulam apponere sit solitus: de qua inferiùs in bulla nouæ prouisionis dicetur. 11

Clausula aut si aliquie&c.quãdo omissanõ vitiet.

Nec clausula, aut si aliqui super prouisionibus &c. quæ est in fine bullæ,vbi derogat literis impetratis ad vacatura:sed istæ literę non comprehendebant de nouo erectum post literas,ergo illis non erit derogandum:d.cle.fin.de reser.c.cùm olim,de consuet.c.dilecto,& c.vacante,de præbend. 12

Clausula ipsúmque beneficium etc.an omitti in bulla possit.

Nec clausula,ipsúmq; beneficiũ dispositioni Apostolicę reseruatum fuerit &c. apponi debet in bulla:nam cùm beneficium hodie creatum fuerit & impetratũ,& collatum,videtur quòd alius nõ potuerit habere ius in illo,nec potuit esse reseruatum,nec prouisio deuolui. Ideo clausulæ istæ non sunt necessariæ. † Si tamen opponantur non vitiant: quia superflua non solent vitiare rescripta, nec testamenta , l.testamentum, C.de testam.veruntamen si esset à longo tempore erectum,iustę clausulæ possent esse vtiles. 13

Clausulæ superfluæ non vitiant bullam.

Aut ex alterius cuiuscunque personæ.

Impetrans per obitum vnius non obtinebit, si per mortem alterius vacet.

&c. Nam si impetrasti beneficium per mortẽ Ioannis,& vacet per mortem Iacobi,debetur tibi beneficiũ vigore istius clausulæ, aut ex alterius cuiuscunque personæ : alioqui collatio facta de beneficio vacante per obitum Titij,non se extendit,si vacet per alterius mortem:quia non est mens Pontificis,vt si per mortem alterius vacet,conferat:nam potest vacare per mortem alicuius curialis:& ideo Papa non intendit illud conferre,quia collationi & prouisioni Papæ reseruatum est,tam per regulas cancellariæ,quam per Extrauag.ad regimen,de præbend.in communibus.doct.in c.abbate sanè,de re iudic.& illa clausula quouismodo refertur ad illam personam expressam.Dom.de Rota decis.lxxiij. nota quod vbi Papa in antiq . † Ex stylo enim palatij aliam non venire personam etiam per clausulam quouismodo testatur Bonifac.in clementi. vltima, col.ij.de sentent.excommu.& Card.consil.xxx.in hac, col.ij.quia mors vnius nõ est mors alterius:Aut mors vno loco , vel tempore facta, non extenditur ad mortem alio loco & tempore factam : vt docet glos.in §.visum , in verbo aliâs quouismodo , de collatio . in Pragmatic.Rota decis. 14

decis.xxvij.fuit dubitatum.& dec.seq.in no.sed per istam clausulam,aut ex alterius &c.sic ideo vtile est illam inscribere,vt siue per mortẽ vnius vacauerit,siue alterius tibi debeatur.

Siue per liberam resignationem dicti

Ludouici,siue cuiuslibet alterius de illa in Roma.curia,vel extra eã etiam coram notario publico,& testibus sponte factam,&c. Quod generaliter dixerat nominatim exprimit,siue alio quouismodo vacet,siue per liberam resignationẽ Lud:ergo si ipse per metum resignauit,non valet impetratio:nec Papa intendit conferre,c.ij.& per totum de his quæ vi metúsve causa fiunt:c.super hoc de renũcia.vt alibi scripsi,siue per resignationem cuiuslibet alterius in Rom.curia,vel extra.beneficium enim resignatum in curia est Papæ affectum,cle.j.vt lit penden.vbi gl.& si hæc clausula non apponatur in dispositione,non debetur beneficium in curia vacans:nec solet in bulla describi,nisi extra Romanam curiam vacauerit:vnde vtile est hoc adijcere,etiam Papa vult,siue vacauerit per resignationem Ludouici,vel alterius habentis ius in dicto beneficio,vt impetratio valeat & teneat.

Resignatio metu facta non valet.

Etiam coram notario publico facta con

Beneficium coram laico resignatum an vacet in præiudiciũ resignantis.

scribitur. Nam si quis fortè resignasset coram notario vel laico, in præiudicium resignantis vacat beneficium,& Papa conferet:vt in c.quod in dubijs,de renunciat.licet Innoc.in c.ad quæstiones,de rerum permu.dicat non vacare etiam in præiudicium resignantis:de quo alibi dicam in iij.parte in tract.resign.

In præbẽdis nomẽ defuncti exprimẽdum est.

Aliud est in præbẽda,vbi fructus sunt distincti:tunc si vacat præbenda per mortem Ioan.& impetrans per mortem Iacobi,non releuabunt te istæ clausulæ,ne variationi detur locus:& quia in prebendis non constat de certo corpore præbendæ,quia sunt indistinctæ:vnde licet ponãtur ista verba in supplicatione,non prosunt propter incertitudinẽ. doct. in c.ij.de electionib.lib.vj.sufficeret tamen exprimere nomẽ,vel cognomen defuncti canonici,cum clausula,quòd maior expressio nominis, vel cognominis fieri possit.

Resignatio facta coram testibus valet.

Item si quis resignat beneficium suum,& nullus interfit notarius,sed testes,adhuc debetur impetranti hoc beneficium sic resignatum,& per istam clausulam,& testibus sponte factam: quia sufficit resignationem esse factam dummodo probari possit:quod fieri per testes poterit, cùm parem vim habeant probationes testium & instrumentorum,l.in exercendi,C.de fide instrumen.

Dicens vacasse in partibus , nõ potest postea dicere in curia vacasse,

Tamen si in signatura solùm diceretur beneficiũ vacãs per resignationem factam in partibus,& demũ in bulla velit exprimere quòd sit facta corã notario & testibus in cur.Ro.nõ recipietur:nã primò præsupponit quòd vacabat,quando impetrauit,quia in patria erat resignatum:nunc

Universidad de Deusto
Biblioteca

vult dicere, quòd non vacabat: & sic petit vt admittatur resignatio in curia. Ideo hoc fieri non potest, quia allegat contraria, ob id repellendus est. l.j.C.de furt.& quia alia est vacatio in curia,& extra vt suprà dixi.

Declaratur extrauagãs execrabilis.

Aut per constitutionem Execrabilis,

aut c.de multa vacet. Aduertendũ est, quòd Papa Ioan.xxij.fecit vnam constitutionem extrauagantem, quæ incipit, Execrabilis, in tit.de præb. post c.de multa, in concilio Late. editam illo tit.vbi vult, quòd post adeptionem pacificam secundi curati ipso iure vacet primum,& possit impetrari: quòd si pars illa duo retinere contendat per mẽsem sine dispensatione, vtroque priuatus sit,& beneficia sint reseruata Papæ prouisioni: ob id Papa istud confert, etiam si esset reseruatum, vel vacaret per c. de multa, vel Extrauagan. Execrabilis, quæ vtinã bene seruarentur: nam non essent tot in beneficijs plurales. Ista tamen reseruatio non seruatur in Francia, imò episcopi ista beneficia cõferunt ante mensem datum, in c.Statutum, de præb.in vj.quantum ad istam vacationem, non quando verè vacauit in curia, sed obseruatur iuris reseruatio,& d.c. statutum.

Clausula ista, in simplicibus non est necessaria.

Item si ista expressio non est necessaria, quando impetratur beneficiũ simplex: quia per assecutionem istius simplicis non vacat curatum nec è contrà, per d.c.de multa,& c.gratia, de rescript. lib.vj. ideo non est necesse in signatura ista conscribere verba, minùs in bulla.

Quæ autoritate quis sit assecutus beneficium quod impetratur est exprimendum.

Seu per assecutionem alterius beneficii

&c. Si quis impetrauerit beneficium vacans per assecutionem alterius canonicè factam, debet exprimere in signatura, an in autoritate ordinaria Apostolicáue ipse fuerit illud assecutus, aliâs si in bulla velit exprimere quòd autoritate Apostolica non expedietur: quia ex illa prouisione insurgit generalis reseruatio, eò quòd beneficium est affectum Papę prouisioni, ob id Papæ illa expressio fieri debet: alioqui si per assecutionem beneficij familiaris Papæ esset assecutus, certè hoc Papa non intelligeret, quòd maximè debet exprimi. doct.in d.c.super literis, de rescrip. scripsi suprà in trac.de reserua.& tunc ponitur verbum assecutus, quando iure quis beneficium acquisiuit, si verò de facto ponitur eo casu verbum apprehendit: vt est in Praxi cancellariæ Romanæ, fol.55.versi.item nota quod tunc.

De clausula assecutus, vel apprehendit.

Inhabilitas possessoris est exprimenda.

Aut incapacitatem seu inhabilitatẽ cuiuscunque personæ &c.

Etiam hæc clausula est valde vtilis: quia impetrãs per resignationem, vel alio modo, non obtineret, si fortè vacaret per inhabilitatem possessoris, fortè quia non fuit promotus intra annum: iuxta c.licet canon, de electi.in vj.vel erat irregularis tempore collationis aut alia inhabilitate, seu incapacitate notatus: de quibus Panormita.& alij in c.cum nostris, de concess.præb.& inferiùs dicetur: vide etiã multa quæ scripsi in tract.de pacific.possess.in iiij.limi.sed per istam clausulam impet

impetrãti debebitur, etiam si vacet per inhabilitatem & incapacitatem possessoris.

Collatio inualida non impedit secundam.

Aut prouisione quauis etiam Apostolica autoritate facta nulla & inualida existente, vel aliàs vacet, &c.

Idco scripta est hæc clausula: quia si Papa conferat inutiliter,& nulla sit eius prouisio, fortè propter literarum surreptionem vel inhabilitatem personæ, tamen nullus alius de iure poterit illud beneficium cõferre, vtpote quia Papæ affectum est: vt docet Panor.& alij in c.inter dilectos, de excessib. prælat. tamen per istam clausulam Papa vult, vt valeat illius collatio, licet in hoc regno Franciæ reseruatio ista & affectio non seruetur: vt superiùs dixi in materia reseruationis. Papa etiam dicet vel aliâs vacet. Triginta modos vacandi scripsi in §.monasterijs, de nominatio.reg. in concorda. Franciæ: & quoquo ferè ex his modo vacet, debebitur impetranti per istam clausulam generalem.& per ista verba nulla & inualida,&c.probatur à contrario, quòd si Papa conferat secundò beneficium alicui, non obstante prima collatione, intelligetur de inualida & nulla collatione, non de valida, etiam si Papa hoc diceret, non reciperetur: vt docet Feli.in c.cauſſam, de rescript.& doct.in c.quæ in ecclesiarum, de constit.& in.l.Barbarius.ff.de offi.prætor.

Clausula nõ obstante collatiõe intelligitur de inualida

1 **Etiam si deuolutum &c.** Ex ista signaturæ clausula elicitur bullę clausula, etiã si tanto tempore &c.& quòd in hac supplicatione breuiter cùm &c.ponitur, in bulla extendi solet, sicut clausulam protocolli notarius extendere solet, l.Gallus, §.idem credendum.ff.de liber.& posth.& in authen. de tabellio.colla.iiij.sufficit in signatura verba ista ponere.† *Etiã si deuolutum, &c.*& hoc est statutum propter decisionem c.ij.de concessio. præb.vbi episcopus habet sex menses, & archiepiscopus alios sex menses ad conferendum. postea ius deuolutum est ad Papam: & alius nõ potest posteà de illo beneficio deuoluto disponere: †Ideo pars petit, quòd si collatio sit ad eum deuoluta, quòd adhuc ipse Papa dignetur conferre illi: & si ordinarius post istam deuolutionem conferret,& posteà is possideret per triennium, iste habens ordinarij collationem posteà non poterit molestari· quia habuit coloratum titulum: vt patet in titul.de pacific.possess.in Concorda. quia verus effectus est post triennium: vt abundè scripsi in tracta.de pacific.possesso.in iij.amplia.

Deuolutũ beneficium Papa confert.

2

3

4 Eò etiam dicitur iuxta Lateranen.concilij statuta: quia in Lateranẽs. concilio ista deuolutio priùs fuit statuta: vt patet in dicto capi.ij.de concesio.præb.

5 Si tamen impetretur beneficium vacans in curia, vel dignitas principalis, seu maior post pontificalem, non est necesse ponere in signatura hanc clausulam, etiam si deuolutũ: quia cùm beneficium sit reseruatum collationi Papę, non dicitur deuolutum: cùm semper collatio ad Papam spectauerit.c.ij.de concesio.præb.& in regul.cancella.est reseruata Pa-

Clausula deuolutionis quando non sit inserenda in signatura nec in bulla

Universidad de Deusto
Biblioteca

pæ prouisioni hæc dignitas: & probatur in c.fi.de præb.& c.ij.ac iij.illo tit.in vj.& quamuis iure speciali ordinarius possit post mensem beneficium in curia vacans conferre,tamen ab ordinario non deuoluitur ad Papam,quia Papa semper conferre potest,sed ne dispendiosa sit longa vacatio.capit.quam sit.de elect.in vj. Papa permittit vt ordinarius post mensem conferat,d.c.iij.de præb.in vj.

Nec in bulla etiam ponetur clausula quòd tanto tempore &c.quòd 6
collatio est deuoluta ad Papam:quia impossibile est deuolutum esse ius postquàm semper Papa potuit conferre,& nullus alius,ergo ab alio deuolui non potuit: priuatio enim præsupponit habitum.§.seruus,de capit.dimi.in institu.

Cõditionaliter in bulla exprimitur quod sic in signatura fuit expressum.

Et nota quòd quamuis in hac signatura à parte dicatur,etiam si de 7
uolutum,&c.conditionaliter & inferiùs dicetur, quod exprimi possit, etiam si deuolutum &c.etiã si expresserim,quòd ecclesia caruit diu rectore,tamen in bulla non potero dispositiuè exprimere,quod sit deolutum,sed conditionaliter,sicut in signatura,alioqui esset addere signaturæ,quòd in ea non est expressum. & iste est stylus curiæ Roma.notandus:† quia bullæ non debet addi vltra signaturam nisi id, quod est de stylo curialium:& ferè tantum proderit hęc conditionalis expressio, sicut si non esset conditionalis.

Bullæ nõ debet addi vltra signaturam.

Affectum Papæ beneficium quãdo dicatur.

Affectum. Hoc ideo dicitur,quòd si Papa beneficium seculare vacans regulari commendauerit,seu commendauit beneficium regulare clerico seculari ad vitam:si moriatur commendatarius,beneficium tale remanet affectum per illam commendam,postquàm Papa apposuit manus in illa,adeò quòd nullus inferior pro ea vice posset illud conferre,seu de illo se intromittere,per regul.cancella.iij. affectum etiam dicitur beneficium ratione litis expectantisque,qui acceptauit,& non fecit sibi prouideri,& vbicunque Papa apposuit manũ: vt superiùs dixi in titul.de reseruat.post doct.in cap.tibi qui,de rescript. libro vj.

Imò si Papa illud conferret & non exprimeretur, quòd beneficium est Papæ prouisioni affectum,non valeret prouisio tanquàm subreptitia:quia affectio ista vim reseruationis obtinet:& Papa non intendit facilè reseruata conferre,vt superiùs in materia reseruationis dictum fuit: quam reseruationẽ seu affectionem in Francia non seruamus,sed disponitur de his sicut si non essent reseruata vel affecta, vt ibidem scripsi: ideo ista clausula in patria obedientiæ est maximi momenti : in regno verò Frãciæ non magni:& nisi esset stylus curię vt apponeretur,si omitteretur in Francia,non vitiaretur bulla,nec signatura.

Specialitervel generaliter reseruatũ et c.

Specialiter reseruata beneficia dicuntur, quando Papa alicui dedit potestatem conferendi aliqua beneficia,& reseruat sibi illa,ita quòd nullus alius,nisi ille,pro quo specialiter reseruat,illa cõferre & obtinere possit.c.is cui,de præben.lib.vj.vel si suæ dispositioni reseruat aliqua beneficia,vt suprà dixi de reserua.sed per istam clausulam vult quòd huiusmodi reseruationes non obstent,si alteri tamen ius in beneficio quęsitũ non esset:sed huiusmodi prouisio valeat:hæc tamen clausula non nocebit habenti reseruationẽ,super certo beneficio:vt docet Staphile.in tracta.de literis gratiæ in prima manda.forma,ver.concludo,etiã per istam clausulam valebit collatio facta impetranti, quamuis beneficium esset mandatario reseruatum.§.declarantes.de manda.apposto.in concorda.

2 Idem si reseruationes generales sint vt beneficia in tali episcopatu vacantia:vt scripsi superiùs in materia reseruationis,& in tracta.de reserua. in concorda.vel quando sunt beneficia familiarium Papæ,hæc generaliter sunt reseruata, tamen non comprehenduntur per hanc clausulam.

Generalis reseruatio quomodo fiat,& quas comprehendat.

3 Quia obstat regul.lxij.quæ vult quòd nisi clausula vnde elicitur,generalis reseruatio fit per duplex fiat signata,non possit exprimi,licet dicatur in corpore specialiter vel generaliter, vt hic & in dispositione,& ad partem cum clausula generalem reseruationem importante.

4 Quia tamen illa verba non sunt,per quæ in bulla exprimi possit reseruatum:ideo non poterit exprimi per clausulam generalem reseruationem importante.† Vnde addi debet in signatura & in dispositione, & cum clausula generalem reseruationem importante,ex quauis causa etiam dispositiuè in literis exprimenda, etiam per istam clausulam sine consensu Cardinalis,in fauorem cuius reseruata sunt per reg.xxx.Inno. bulla non poterit expediri, secus si in signatura conditionaliter exprimatur,qui forsan familiaris dilecti fratris nostri Hiero.Veral.est & continuus commensalis &c.

Clausula ex quacunque causa quid denotet.

6 Et sic non sufficit exprimere quòd fuerit familiaris Papæ,vel alicuius cardinalis nisi nomen cardinalis & titulus exprimatur, & consensus illius,quando affirmatiuè fuerit dictum esse familiarem.† Secus si conditionaliter,vt dixi:sufficit tamen si in signatura dicatur, & cum clausula generalem reseruationem importante ex quamuis causa, quæ exprimi possit in literis:tunc & nomẽ,& titulus in bulla exprimi poterunt,secundum illa verba,ex eo quòd dilecti filij Hiero.tit.&c.familiaris cõtinuus & commensalis fuit generaliter reseruatum &c.

Nomen & titulus cardinalis in bulla est exprimendus, quando affirmatiuè fuit expressa familiaritas, secus si conditionaliter.

8 Et si in signatura fuerit illa clausula,vel ex eo quòd dictus N.alicuius cardinalis familiaris continuus & commensalis generaliter reseruatum existat,an in bulla possit in genere exprimi, dicendo alicuius ex sacrosanctæ Roma.ecclesię cardinalibus familiaris cõtinuus cõmensalis fuit. respon.si cardinalis,cuius familiaris fuit ille cuius beneficium impetratur mortuus fuerit,sufficit expresio superior generalis,secus si cardinalis sit viuens:quia tunc illi fieret præiudicum:ideo nomen titul. & con-
9 sensus requirentur,vt suprà docui per regul.cancella.†Et hæc clausula generalem &c.restringitur ad vnam reseruationem expressam,nec licet aliam exprimere,si non sit clausula,ex quacunque causa &c.& hæc re-

Cardinalis mortui reseruatio in genere exprimi potest non viuentis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fertur ad clausulam in corpore positam de stylo curiæ Romanæ.

Reseruationis notoriæ non fit specialis mentio.

Limitatur in reseruatione notoria in curia: tunc licet de ea non fiat mentio,valebit Papæ prouisio,quando erat generalis & notoria:vt docet Felin.in capitul.super literis,colum.v.nu.8.in iij.regul.de rescript.per glossi.ibi.

Permutatio non valet,si alterum beneficium erat reseruatũ.

Nisi ignorantia posset cadere in Papam ratione alicuius indiuidui:al legat Ægid.decis.Rotæ ix.commissio.vnde cùm Papa multa indiuidua ignorare possit.c.j.de constitu.lib.vj.ob id est tutius semper hanc reseruationem exprimere.†Et idem in permutationibus beneficiorum concludit Feder.in tract.de permuta.benefic.q.iij.& iiij.& Ægid.co.tract.in iij.parte q.ij.vt non valeat permutatio,si alterum beneficium erat reseruatum:sed vterque redibit ad suum beneficium per cap.si beneficia,de præb.lib.vj.

Aut litigiosum cuius litis statum &c.

Hoc ideo scribitur,quia Bonifac.Papa in c.si hi contra,vt lite penden.in vj.statuit his verbis:Si hi,contra quos,super dignitatibus, personatibus, vel alijs ecclesiasticis beneficijs,quæ possident,litigatur,vt lite pendente cedant,vel fortè decedãt:ne propter nouos aduersarios,qui maliciosè interdum petitoribus subrogantur,litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contingat,statuimus:vt dignitates, personatus, vel beneficia huiusmodi,donec cõtra superstitem lis finita fuerit,alijs nullatenus conferantur:nec ad ea eligatur quispiam,vel etiam præsentetur: quòd si secus actum fuerit,eo ipso irritum habeatur &c.& per istam clausulam illi prohibitioni Bonifac.derogatur:sed in bulla solet extendi,quòd lis inter duos adhuc indecisa existat:cuius litis statum præsentibus volumus haberi pro expressis,pendeat indecisa,& nondum finita:& per illud verbum,litigiosa &c.derogatur prædicto c.Bonifacij.hoc etiam probatur in c.inter monasterium,de re iudi. vbi oportet exprimere litem,& litis statum:sed hodie ordinarij etiam conferunt beneficia litigiosa non finita lite,mortuo vno litigante, & hoc ex consuetudine Franciæ,in qua non seruatur d.c.si hi,vt alibi scripsi:& quòd etiam in rescripto ad lites debeat fieri mentio litis pendentis,probat c.cæterùm,& c.super literis. de rescrip.vbi Feli.col.vij.tradit regulam cum limita.

Litigiosum beneficium exprimendum, & quando litigiosum dicatur.

Litigiosum tunc dicitur,etiam per solam citationem à iudice competente factam,cle.vl.vt lite penden.abundè Petr.Paris.in consil.xciiij.beneficium,in iiij.volum.& sicut res profana litigiosa non debet alienari. l.fin.& per totum,C.de litigios.ita nec beneficium litigiosum conferri: & ideo exprimitur hîc propter rationes quas scripsi in trac.de cessionib. in ij.tomo constitu.reg.

Litis nõ est mentio facienda, quãdo non collitigans resignat.

Si tamen tertius,qui non est in lite, resignaret alicui collitiganti, non esset facienda litis mentio,quæ non est cum ipso tertio: & expediri bulla posset sine litis mentione, tamen propter stylum curiæ Romanæ, hæc clausula solet in signatura apponi: ideo stylus est sequen

sequendus.c.quàm graui,de crimin.falsi.potest tamen in bulla omitti,si non sit necessaria.

Eidem oratori prouidere misericorditer

dignemini de gratia speciali constitutionibus & ordinationibus Apostolicis cæterisq; in contrarium facientibus,non obstantibus quibuscunque cum clausulis oportunis,necnon & consuetis.

Statuta repugnantia tolluntur per clausulam,nonobstan.

Item hæc verba ponuntur in ablatiuo casu,propterea quòd si essent aliquæ constitutiones,seu ordinationes Apostolicæ repugnantes generaliter seu specialiter huic constitutioni:vel si ibi adessent aliqua statuta, per hæc verba illis derogabitur,& per hâsce clausulas,per tex.in c.cum aliquibus,de rescript.in vj. scripsi in forma manda.in fi.in Concorda.& hic est finis primæ partis signaturæ,alia in fi.bullæ scribam inferiùs.hactenus de prima parte.

Secunda pars signaturæ.

Papa signaturam tripliciter signat,& super quibus.

1 SECVNDA signaturæ pars est,in qua Papa vel ab eo commissus subscribit partis supplicationi. & notandum est quòd Papa solet tripliciter supplicationem gratiæ signare,vel per fiat,vt petitur,vel per fiat A,vel per fiat motu proprio.

2 Nouam gratiam signare solet per fiat,vt petitur,si reformetur gratia, signat Papa per fiat A.vt in reg.Alex.vj.habetur,in titulo de signatura gratiæ in prin.si vocetur Paulus,signat fiat P.vel aliâs iuxta literam primam sui nominis.

3 Sed si sua sponte moueatur, signare solet, fiat motu proprio,& non solet dicere,vt petitur,quando motu proprio rescribit: quod solet facere,si scribat pro cardinali aut familiari habenti fauores,aut quãdo ei placet:vt docet Octa.in sua Isagog.lib.j.titul.de vtraque signatura.

Delegatus à Papa signat per cõcessum.

4 Si verò signetur ab eo,qui est à Papa commissus,tunc ipse subscribit concessum vt petitur,in præsentia d.N.P.Hiero.Card.Verallus,& hoc si fuerit facta in præsentia,alioqui simpliciter diceretur concessum,vt petitur Hiero.Cardi.Verallus,nempe si in præsentia Papæ signet Cardinalis,attestatur hoc esse factum in presentia illius:sic dicens,concessum vt petitur in præsentia do.nostri Papæ,alioqui subticet hoc.

Concessum in forma exprimitur quando forma adest.

5 Vel interdum signat,concessum in forma in præsentia d. N. P. N. Card.hoc docet Gomes.in regul.de non iudicando iuxta formam supplica.in compendio signa.& ista subscriptione vtitur commissus Papæ in principalibus gratijs & nouis prouisionibus.

6 Sed est aduertendum,quòd si illud,quod concedit,habeat formam, eo casu signat Papa:fiat in forma,vel hic commissus,concessum in forma, alioqui simpliciter:quia Papa vult vt forma seruetur prout de iure. c.cùm dilecta,de rescrip.hoc est statutum in reg.Alex.vj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In reformationibus verò gratiarum non concernentibus nouæ 7
gratiæ concessionem,sed aliquam qualitatem & circunstantiam, vt in
rescripto perinde valere,solet commissus à Papa signare concessum N.
Cardinal.

Commissiones signantur per placet.

Si Papa signet cõmissionem,dicet,placet,nisi rescribat ad partes com 8
mittendo,quia tunc dicet fiat,vt in d.reg.Alex.& vbi materia tangit ca
meram,dicit videat camera:sed vbi tangit religionẽ,signat,videat pro
tector,ibidem.tit.de signa.gratiæ.

Gratiæ per fiat præferuntur aliis per concessum.

Item gratiæ signatæ per fiat,præferuntur prouisionibus per concef- 9
sum,quando concurrunt,vt est in regul.Inno.xxxj.quia Papæ prouisio
propter prærogatiuam præferri debet:c.Si à sede,de præb.in vj.Feli.in c.
Rodulphus,de rescrip.

Etiã si in vna signatura esset motu proprio,in alia fiat sine motu pro 10
prio:illa per fiat præfertur.d.regul. xxxj. licet multos alios effectus ha
beat motus proprius,quos in c.causam,Felin.docet,de testib.scripsi ple
niùs in forma manda.in verb.motu proprio,in concorda.

Imò etiam prouisus per fiat,præfertur prouisio per concessum,etiam 11
si is haberet possessionem,iuxta c.si à sede,de præb.& ita fuit decisum,
& in duabus causis interpretatum Romæ:vt refert Cassador.in reg.can
cella.rub.de præb.decisio.xiiij.

Limitatio c.si à sede.

Et sic limitatur d.c.si à sede,vt non procedat quando vni est prouis- 12
sum per fiat,alteri per concessum:vt is qui habet per fiat, præferatur:&
hoc quando à Papa:& ista est solennis limitatio ad c.si à sede,de præb.
li.vj.plura de hoc scripsi in tract.de pacific.possess.circa fi.ibi videre cuiq;
erit liberum in xvij.limita.nu.295.& seq.

Signatura quando producẽda sit.

Et hoc casu bonũ est producere signaturam,alioqui ex bullæ tenore 13
dignosci non põt,vnde cautus in hac materia beneficiaria quis esse de
bet,vt tã bullã quã signaturã cõspiciat,& ex illis veritatẽ elicere poterit.

Cur Papa verbo fiat vtatur.

Ratio est:quia Papa vtitur verbo fiat,sicut Deus op.maxi.in mundi 14
creatione, *Fiat lux,& facta est.* Genes.primo,ita & vicarius eius vti so
let:ideo sua gratia præferri debet gratiæ per concessum, propter maio
rem prærogatiuam d.c.si à sede.

Per appositionem fiat perfecta est gratia.

Nempe simulatq; Papa apposuit fiat,perfecta est gratia:vt docet Cal 15
der.in c.Quisquis,de electio.& Feli.in rub.de cõstitu.col.iij.& in c.Ro
dulphus,col.xvj.nu.26.de rescri.facit c.qui bona, §.sicut,xvij.q.prima,l.
secunda.§.deinde,ibi hæc verba fiat statim facto suo nocent.ff.Ne quid
in loco publico.

Fiat de præsenti intelligitur.

Et sic verbũ fiat significat de præsenti,id est dicere tũc fiat,& non de 16
futuro:quicquid dicat gl.in d.c.Quisquis,& in Euãgelio, *Fiat mihi secũ
dum verbum tuum.* Vnde iudicauit magna curia Mediolanẽ.quòd post
quàm Rex consensit alienationi feudi per verbũ fiat,posteà hoc nõ po
tuit reuocare,etiã per literas sigillatas:vt docet Mathç.Affli.in deci.Nea
pol.q.ccliij.Duo regij,& falsare lo fiat,est falsare literas Apostolicas,&
propriè,sicut illud,in quo tota consistit virtus & substantia:vtor verbis

Falsare lo fiat est falsare literas Apostolicas.

Collecta

Collecta.in c.Ad falsariorum,de crimine falsi,scripsi in bulla cœnæ Do
mini,articu.iiij.

Cancellaria etiã signat per concessum & legatus.

17 Item cancellaria in casibus sibi permissis signat per verbum concef- 17
sum,non per fiat,vt est in regul.Iulij Papæ tertij,tit.de potesta.vicecan
cella.regulam ix.sequitur Roma.consi.cccl xxix.circa col.vlt.& legatus,
nisi à Papa concessum illi fuerit,quòd possit verbo fiat,vti, & alijs ver
bis,sicut ipse Papa potest,sicut fuit concessum illustri & doctissimo car
dinali Hiero.Verallo legato in tota Francia excellentissimo.

Quas causas possit vice cãcellarius cõmittere.

18 Ideo cancellaria omnes causas,quæ sunt de communi iustitia,sine 18
speciali mandato committere potest.Ægid.Bellame.decisio. dcij.cancel
laria,& hodie dicitur in d.regula cancella. Iulij tertij quòd possit vice
cancellarius omnes causas beneficiales committere in curia, cum pote
state citandi ad partes.

19 Nisi esset contra ius,puta si causam in partibus pendentem commit 19
teret:eo enim casu non est verisimile Papam vicecancellario cõmisisse
plenitudinem potestatis,argu.eorum quæ Inn.no.in c.innotuit,de elec.
hoc expressum firmat Ægid.Bellamera decis.xlvj.exceptio.quẽ sequitur
Feli.in rub.de rescrip. col.vlt.dic vt statim scripsi,quòd in curia commit
tere potest,cum potestate citandi in partibus litigantes.

Signatura quando per duplex fiat signetur.

20 Item aliquãdo supplicatio signatur per duplex fiat,quando genera- 20
lis reseruatio datur:vt in regula cancella.lxij.& dicit ibi glo.quòd tunc
debet primum fiat, collocari inter partis petitionem & concessionem:
vt solet communiter fieri:& secundum fiat,solet in margine clausula
rum seu dispositionis conscribi. & idem dicit,si per duplex concessum
sit signata supplicatio:quia iussus duplex principis pro motu proprio ha
betur,allegat Bal.in l.nec damnosa.C.de precib.Imper offer.plenè Cor
se.in suo tracta.de geminat.hodie ferè omnes signaturæ solent duplici
ter signari,vt suprà licet videre in forma signaturæ,fortè vt vitentur fal
sitates,& per concessum.

Pœnitentiarius magnus tripliciter etiam signat.

21 Et quamuis magnus pœnitentiarius soleat signare per fiat,tamen est 21
diuersitas:quia hîc solet signare fiat in forma,fiat de speciali,& fiat de ex
presso, vt docet Octauia.in sua praxi lib.primo,titulo de summo pœ
nitentiario.

22 Sed non signat sicut Papa,fiat motu proprio : quia non solet pœni 22
tentiarius ista vti clausula,maximè quia circa cõfessiones peccatorum,
& absolutiones versatur sua potestas:quę absolutio est petenda,iuxta di
ctum Euangelij, *Petite & accipietis.*c.omnis vtriusq; sexus,de pœniten.
& remissio.

Supplentur defectus in genere per verbũ fiat secus per cõcessum.

23 Item ista clausula fiat,vt petitur,apposita in supplicatione,in qua pe 23
tit quis suppleri defectus, contractus aut processus,seu alterius actus,
operatur etiã si in specie defectus nõ sint expressi:vt est in reg.cancella.
24 Inno.viij.nu.39.& in regula Pauli iij.regula xlv.† Secus si per cõcessum, 24
quia tunc opus est exprimere nominatim defectus,vt ibi.& refertur ad
defectus quoad solẽnitatẽ iuris,sed nõ quoad defectus psonarũ,vt pote

Universidad de Deusto
Biblioteca

irregularitatis:vel si sit illegitimus,nec ad defectus iuris naturalis,vt con sensus gloss.ibi,quæ allegat Hosti.& Alber.in c.j.de transla. episcopi,& Specula.in tit.de leg.§.nunc ostendendum.

Signatura an valeat si dicatur, fiat,& non sit apposita vt petitur.

25 Vidi dubitari de signatura,in qua inscripta erat clausula,fiat,vel con cessum,sed non erant illa verba,vt petitur,an valeat?respon.valere.glo. in regula cancella.lx.& bulla poterit ex hac fieri: quia per verbum fiat, gratia & signatura est perfecta.c.quisquis,de electio.vbi Calder.& clausula vt petitur,satis intelligitur.

26 Stylus tamen est,vt apponantur etiam illa verba, vt petitur: tamen quando de voluntate Papæ appareret,non esset de ea disputãdum:hoc tamen limitatur in signatura,in qua supplentur defectus:in illa enim est necesse,vt ista verba fiat,vt petitur,sint conscripta,vt est in dicta regula xxxix.& ibi glo.hoc firmat.

Omnia petita videtur concedere princeps dicendo, fiat.

27 Et hæc responsio Papæ,licet breuis & compendiosa sit,est tamẽ dubitationes resecans,sicut respon.esse debent.l.cùm antiquitas.C.de vsufru.Lucas de penna in l.eos.C.de excusa.muner.lib.x.vnde aduertẽdum est,quòd per hęc verba fiat,vt petitur,princeps videtur cõcedere omnia petita à parte:nam responsio simplex & cõcessi,refertur ad petita & interrogata.c.inter,in fi.de fide instru.l.si defensor.§.j.ff.de interroga.act.

Absolutio concessa ad plures excõmunicationes per fiat ad omnes refertur.

28 Vnde si fuerit petita absolutio à pluribus excommunicationibus,& simpliciter dictum fuerit,fiat,censetur concedi absolutio ad omnes petitas excommunicationes teste Panor.in c.cùm pro caussa,in glo.vlt.de senten.excommunica.Feli.in c.Super literis,col.vj.nu.9.de rescrip.

29 Vnde consuluit Alex.consi.lxxxiiij.in caussa,nume.4.in primo volu. quòd principis responsio mandãtis bona assignari,debet intelligi secundũ supplicationẽ petentis per d.l.si defensor,& §.præterea.de inutil.stip. in institu.in scriptura enim referente omnia posita esse censentur,quæ in scriptura ad quam fit relatio,leguntur.l.asse toto.ff.de hæred.institu. l.si ita scripsero.ff.de conditio.institu.Roma.consi.lxxx.confirmanda.

Priuilegiũ & responsio ad petitionem referuntur. Cõcessio ad qualitatem etiam refertur.

30 Et priuilegium concessum intelligitur secũdum formam petitionis. Bal.in d.c.inter.refert Deci.consi.xxxvij.viso consi.col.iij.

31 Adhæc responsio debet referri ad tempus petitionis. l.quæro.§.fi.ff. de ædil.edict.Soci.consi.ciij.in casu,col.penu.in iij.volu.

32 Etiam videtur Papa concedere secundum qualitates expressas: vt si petitum fuerit beneficium curatum,ipsum concessisse videtur:vel si dignitas fuerit petita,etiam videtur concessa,per verbum fiat.Barto.in l.si cui.§.si à filio.ff.de lega.primo.Angel.in tracta.de malefic.in gl.comparent,in prin.& ibi in additio.& maximè cùm scribatur fiat,vel concessum vt petitur.

33 Hoc limitatur non procedere,vt non extendatur ad separata,nec ad ea,quæ diuersam habent rationem:vt consuluit Deci.consil.xxxiij.viso puncto, vbi si in supplicatione petatur inhiberi iudicibus in causa Marioti & fideiussorum,intelligitur quatenus fideiussores tenentur ex illa causa, secus si ex alia causa teneantur.

Secundò

34 Secundò limitatur ad ea non extendi,quæ verisimiliter nõ esset cessurus.l.obligatione. ff.de pigno.vnde per hæc verba fiat vt petitur, non intelligitur concessisse, vt beneficium conferatur, nisi specialiter expressum sit:vel vt superiùs dixi.& no.doct.in c.ij.de præb.lib.vj.

35 Tertiò limitatur,quando Papa expresserit aliqua,tunc expressa concessisse videtur:& verbum fiat,ad specificata tantùm refertur, arg.l.age cum Geminiano.C.de transact.vnde videtis hîc ad tollendum dubitationes,Papa in seq.parte exprimit sigillatim ea,quæ concedere vult,vnde quod non exprimit hîc,concedere non vult:arg.c.ad audientiam,de deci.Alex.consi.xciij.in caussa,col.ij.nu.3.in ij.volu.

Signaturæ amplienti narrationẽ statur non narrationi.

36 Notandum tamen est,quòd si clarè appareat, quòd signatura ampliet vel limitet narrationem partis,standum erit signaturæ,& Papæ cõcessioni,non autem partis narrationi,per tex.in d.c.inter,de fide instrumento.& Feli.in d.c.super,col.vj.nu.10.de rescrip. allegat Panor.in c.ij. de treuga & pace.Hactenus de secunda parte.

Tertia pars signaturæ.

TERTIA signaturæ pars est dispositio, & Papæ concessio, & quod ipse simpliciter concessit,dicendo fiat, vt petitur,nunc sigilatim exprimit & recensẽt ea,quæ concedere intendit primò.

Quid nomine censuræ veniat.

Et cum absolutione à censuris &c. Hoc in bulla extenditur, *teq; absoluentes,& absolutum fore censentes &c.* alioqui rescriptum non valeret impetratum ab excommunicato,c.primo,de rescrip. quid censuræ nomine veniat,explicat tex.in c.quærenti,de verbo.signi. videlicet excommunicationem,interdictum & suspẽsionem,dicam inferiùs in prima bullæ dispositionis clausula.

In bulla pẽsionis scribi tur, vt sub sentẽtijs & censuris cogatur &c.

Solet etiam in bullis pensionum adijci hæc clausula,vt compellatur debitor pensionis sub sententijs,censuris & pœnis ecclesiasticis,&c.& si ista clausula fuerit in supplicatione omissa,tamen in bulla addi poterit: tum quia tacitè in his intelligitur,& quæ tacitè intelliguntur,expressa censentur.l.cùm quid.ff.si certum peta.

Tum quia est cõsueta,& tacitè inest ex stylo curiæ,& quæ tacitè insunt,veniunt.l.lecta.ff.si certum peta.& quia facilè quisq; recusaret soluere pensionem,quæ est passio debitoribus eius:vt scripsi in trac.de pacifi.possesso.nu.126.

Clausulæ pro expressis &c. quid prosit.

1 Quod obstantiæ oratoris maxime *Beneficiales habeantur pro expressis, in toto vel in parte.* Ratione istius clausulæ, poterunt exprimi beneficia omnia, & singula monasteria,

Universidad de Deusto
Biblioteca

prioratus,præpositura,præpositatus,dignitas, personatus, administratio vel officium,aliaque beneficia ecclesiastica cum cura vel sine cura secularia,& quorumuis ordinum regularia.

Quia per istam expressionem nihil de nouo datur, sed iam datum 2
& habitum refertur,quod potest fieri ratione huius clausulæ: & quando petitum est aliquid pro expresso haberi:& in signatura dicitur, fiat, valet gratia,ac si illud expressum fuisset:vt docet Anto.Butri.consi.ij.visis literis,& consi.xlix.in fi.quem refert Feli.in c.super literis,col.vj.numero 9.de rescrip.alioqui nil ferè prodesset ista clausula.

Bulla duplex ex vna signatura quando confici possit.

Vnde si commendetur monasterium religioso,per istam clausulam 3
poterit exprimere in bulla omnia & singula, quæ in titulum vel commendam obtinet,quæ obstare possent huic commendæ,ac prouisioni, ne superfluè ponatur,per gloss.in l.j.ff.quòd metus causa.Bald.in rub. C.de contra.emp.q.ix.vnde poterit quis in bulla exprimere beneficia, & si in pri- bulla non expresserit,poterit impetrari bulla perinde valere eius datæ,quę fuerat pri.& hoc ratione signaturæ,in qua erat,quod possit expediri per rescriptum perinde valere:sed quod duplex bulla conficiatur vnius tenoris scilicet pri.in qua non expressit beneficia,in secũda quòd exprimat ea,hoc fieri nõ potest,si prima producta sit:quia omnis actus de prima intelligitur.l.boues, §.j.ff.de verbo.signi.c.non potest,de præb.in vj.ideo errant mensularij,qui hoc faciunt,& sicut prima nó valet,nec secũda nisi prima ante processum inchoatum rescribatur,quod fieri potest:vt dixi infrà in bulla nouæ prouisionis.

Siue obstent in toto,siue in parte:quia bonum est argumentum to- 4
tius ad partem.l.quæ de tota.ff.de rei vendi.c.Pastoralis §.item cùm totum,de offic.delega.vnde si aliquid obstet toti bullæ,poterit exprimi ratione huius clausulæ,vel si in parte,idem.

Et nisi ista clausula adesset, si impetrans haberet beneficium, etiam 5
modicum quinque fortè solidorum,& non illud exprimeret, subreptitia esset impetratio,nec valeret.c.si proponente,de rescrip.& c.si motu proprio,de præbẽdis in vj.quod secus est,per istam clausulam quæ hoc operatur.

Vnum tantum beneficium ratiõe huius clausulæ, quod obstãtiæ habeantur pro expressis, est exprimendum.

Aduertendum est magnam fieri differentiam,quòd obstantiæ habe- 6
antur pro expressis: vel quòd obstantiæ beneficiales exprimi possint: quia ratione primæ clausulæ,vnum tantùm beneficium exprimi potest in bulla,sed non duo:ideo si duo habeat,non valebit impetratio tertij,quia vnum beneficium obstat:ergo illud tantũ poterit ratione clausulæ huius exprimi,arg.no.in gl.fi.in c.ij.de rescrip.lib.vj.

Valor & fructus beneficiales non possunt exprimi ratione huius clausulæ.

Etiam ratione clausulæ huius non poterunt fructus exprimi,nec va- 7
lores illorũ,quia dicantur obstantiæ beneficiales &c.ideo vtraque clausula solet apponi,videlicet quòd obstantiæ maximè beneficiales habeantur pro expressis,seu quod exprimi possint.

Et illa dictio maximè implicat,vt non solùm obstantiæ beneficiales, 8
sed aliæ:vt docet gloss.in l.illud.ff.ad legem Aquil.Bar.in extra.ad reprimendum

mendum in verb.& maximè.

Duo tãtum beneficia exprimi possunt per hãc clausulam, quod obstantiæ beneficiales &c.

Et propter clausulam, quòd obstantiæ beneficiales exprimi possunt 9
duo tantùm beneficia in bulla exprimi poterunt,& illorũ fructus.vnum in titulum,alterum in commendam: & potest omittere postea clausulam non obstan.si alia non haberet:vt seruat cancella.Roma.& probatur per c.non potest,de præben.in vj.& ne ad infinita trahatur c.secundo de rescript.in vj.alioqui centum posset sic habere & dicere pro expressis.

Et non est intentionis Papæ, vt istos plurales velit alijs beneficijs o- 10
nerare,c.quia in tantum,de præb.ideo licet in signatura habeatur pro
expresso,in bulla tamen exprimi debet:vt superiùs scripsi.† Sed non vl- 11
tra duo,etiam si dicatur quotcunque & qualiacunque:vt scripsi in concorda.in forma manda.& per hoc euitantur calumniç trapezitarum beneficiorum,qui nunquàm exprimunt beneficia,putantes istam clausulam ad omnia porrigi,quod non est verum.

Pacificum beneficium exprimendum in signatura dispensationis.

Imò si possidens parrochialem ecclesiam pacificè, alteram non,sed 12
solùm sibi collatam,in signatura non fecerit mentionem de pacifica,sed
tantùm de altera,cum clausula quòd obstantiæ habeantur pro expres- 13
sis,per hanc clausulam non poterit in bulla dispẽsationis exprimere parrochialem pacificam: sic tecum vt cum tali ecclesia,si illam assequaris, ecclesiam sancti N.pacificam & sine illa &c.quia dispensatio ad futura, & non præterita extenditur.c.non potest,de præb.lib.vj. ideo eam exprimere debebat,vt super illa dispensaretur.

Petita in signatura, et non repetita in clausulis concessa non censentur.

Præterea si in corpore,id est in petitione partis,sint aliquæ clausulæ, 13
quæ non sint repetitæ in hac parte,id est in dispositione, vel ad partem (vt vocant Romani)certè non censetur cõcessum:licet verbum fiat,ad omnia referatur,l. si defensor.§.j.ff.de interroga. actio.c.inter,in fine.de fide instrumento.

Secus quando est limitatum , vt videmus in signatura,in qua Papa 14
limitat & declarat,quæ concedere intendit : ideo alia non venient, nisi vt superiùs dixi per l.in agris.ff.de acqui.rerum do.

Clausulæ pro expressis non tollit personæ inhabilitatem.

Ista tamen clausula,pro expressis &c.non tollit inhabilitatem perso- 15
næ,vt si quis esset illegitimus vel minor,aut alium pateretur defectum: vt dicunt domi.de Rota decisio.cxij.dicebant,in fi.in no.gl.in cle.si Romanus,de præb.Ancha.consil.xx.viso prædicto.quia hæc clausula maximè ad beneficia se extendit,cùm ea exprimat,& non defectus personæ:ideo isti personæ defectus posteà ratione huius clausulæ exprimi in bulla non poterunt:& si exprimerentur,bulla falsa dici poterit in addendo,quod non fuit concessum.

Nam quamuis taciturnitatem remoueat,non tamen inhabilitatem: 16
ideo non poterit opponi vitium tanquàm non expressum,sed per viam inhabilitatis:vt Feli.ait in capitulo in nostra,de rescriptis.& vno defectu sublato,alius remanet.l.& si non lex.ff.de hæredi.institu.§.affinitatis,de nup.in institu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clausula motus proprij & pro expressis æ quipollent

Insuper notandum est,quòd si supplicans in signatura petat sibi de 17
beneficio prouideri,& exprimat omnia,quę sibi obstant,& Papa signet
fiat motu proprio,tunc non est opus apponere istam clausulam,quòd
non obstantiæ beneficiales habeantur pro expresis,vel quòd exprimi
possint:quia ista clausula motus proprij habet vim istius clausulæ non
obstan.& tollit taciturnitatē,sicut clausula pro expresis.c.si motu pro-
prio,de præbend.lib.vj.abundè scripsi in forma manda.in verb.motu
proprio,& in verb.pro expresis.

Clausula pro expressis nō inducit dispensationem.

Ista etiam clausula quòd obstantiæ habeantur pro expresis,non tol 18
lit defectum intentionis nec inhabilitatis,nec etiam inducit dispensatio
nem,teste Ioan.Andr.in c.cùm adeò, de rescrip. refert & sequitur Paul.
Paris.consi.j.nu.96.in j.vol.

Exprimenda quæ sint in beneficiorum impetratione.

Et sic in literis gratiosis exprimēda sunt beneficia & qualitates illo- 19
rum.c.ad aures,& c.si proponente,de rescrip.& quòd impetrans sit cle-
ricus.c.cùm adeò,ibid.vel si sit illegitimus,& qualitas illegitimitatis. c.j.
de filijs presby.intrusio.c.cùm iamdudū, de præb.valor,vt proximè di-
cam & fructus iniustè recepti.Host.& alij in c.dudum ij.de electio.Au-
frer.q.cccclxxxiij.de iure ad rem.c.cùm in nostra.de rescrip.†Et nume- 20
rus canonicorum debet exprimi,quando scribitur contra numerum,c.
constitutus,de rescrip.ac collatio & possessio colorata.c.gratia,de rescri.
in vj.vbi gl.& c.cum nostris,de cōcessio.præben.vnio etiam exprimen-
da erit:vt docet Calder.in consil. vl.tit.de rebus eccles.non alienan.ius
patronatus laicorum.c.decernimus.xvj.q.vij. & generaliter omnia alia
exprimi debent,per quæ redderetur difficilior Papa ad concedendum.
c.postulastis,in fi.ibi,de leui non cōcessissemus,de rescrip.alia tradit Fel.
in d.c.in nostris, de rescrip.abundè super his scripsi in forma manda.in
verb.pro expresis.ideo hîc alia non addam,ne repetitione vtar.

Legatus clausula pro expressis non vtitur.

Et tenendum est, quòd hac clausula solus Papa vtitur in beneficia- 21
libus,non autem legatus vel alius:vt scripsi in d.verbo pro expresis.nisi
Papa hoc eidem expresè concederet:vt sępiùs videmus fieri legatis,ma
ximè Reuerendisi.Cardinali do.Hiero.Verallo card.excellentissimo fuit
ex speciali gratia concessum,dum bellissimè legationis officio in Gallia
fungeretur anno 1551.

Expresio non fit corā ordinario.

Istæ expresiones fieri debent coram Papa, etiam impetratione,quæ 22
fit à legato,cle.vlt.de offi.ordi.& ibi plenè Cardi.sed non coram episco-
po vel alio ordinario:ideo taciturnitas non vitat collationem ordinarij,
qui iam certus est,vel esse debet:secus in Papa vel legato à latere. & in
d.c.fi.vide alias rationes ibidem.

Clausula necnon verus valor quid prosit.

Necnon verus valor &c.

Scilicet habeat pro 1
expresso,vel expri-
mi possit: quia verus valor in impetratione beneficij est exprimendus,
clemen.j.vbi gl.de præbend.doct.in d.c.Ad aures,de rescrip.regul.can-
cella.lxj.Inno.Papæ.viij.

Tamen

Valor aliquis in signatura est exprimendus.

2 Tamen per istam clausulam valet impetratio, etiam si verus valor
non sit expressus,quia hîc pro expresso habetur,vel in bulla exprimi po
terit glo.in d.regula cancell.lxj.debet tamen exprimi aliquis valor,alio-
qui non prodesset ista clausula: nec reciperetur signatura, in qua nul-
lus exprimeretur valor de stylo:quia Papa vult, vt verus valor exprimi
possit,scilicet alius quàm expressus,ergo aliquis expressus esse debet: &
ita seruatur.

3 Et hæc clausula solet apponi tam in signatura commendæ,quàm si
in titulum detur beneficium:quia vbique est eadem ratio, etiam si sit
monasterij commenda:vt scripsi in §.volumus,de colla.in concorda.§.
fi.de mand.Apostol.ibidem.

4 In hoc tamen regno ex consuetudine non est nobis necessaria hæc
clausula,nisi quoad stylum signaturæ seruandum:alioqui suspecta esset
signatura,si ista clausula esset in eo omissa,licet non esset nulla, quia ve
rus valor in Francia non exprimitur,vt alibi dixi.

Valor librarum in ducates redigi potest & è contrario.

5 Adhæc si quis expresserit beneficium valere centum libris Paris.in si
gnatura,in bulla autem poterit illa summa in ducatos redigi vel è con-
trario vt verius valor exprimatur,ratione huius clausulę:nam omnia in
pecuniam redigi posse asserunt.doct.in l.singularia,ff.si cert.peta.l.si ita
j.de fideiuss.vbi magna pecunia in minimam , & minima interdum in
maiorem redigitur:l.j.& se.C.de ponde.lib.x.vbi Iacob.Rebuff. patruus
mihi magnus scribit.

Valor in bulla semel expressus non potest mutari.

6 Tamen si semel in bulla expressus fuerit valor,non poterit mutari,tū
quòd non licet variare:elem.vna,de renunciat.tum quòd de prima ex-
pressione intelligatur,l.boues, §.hoc sermone,vbi plenè scripsi,ff.de ver
7 bor.sign.c.non potest,in fin.de præb.lib. vj. † poterit tamen is excusari
per hanc clausulam,quòd verus valor habeatur pro expresso: quia quò
ad hoc vt impetratio valet, habetur pro expresso : verùm quia in bulla
fuit non verus valor expressus,ideo illa falsa expressio nocebit.doct. in
c.ex tenore,& c.super literis,de rescri.nisi transcriberetur: quòd difficile
esset post processum inchoatum,vel nisi in hoc regno ratione consuetu
dinis non exprimendi verum valorem:vel nisi impetretur rescriptū per
inde valere extractum ex ista signatura:& ex ista soleo expedire.

Clausula de augēdo quid operetur.

1 Etiam *in hac signatura solet apponi clausula de augendo vel minuendo vsq; ad verum valorē fructuū*) quę prodest vt ad tertiam
partē augeri verus valor possit,& non vltra. vide nota.in l.si merces, §.
vis maior,ff.loca.ego relinquerem arbitrio Papę:hoc tamen erat de sty
lo curiæ Romanæ,vt legi in antiquis libris Pragmaticorum ipsius.

Quando vltra tertiam partem possint fructus augeri huius clausulæ caussa.

2 Si tamen cum ista clausula de augendo sit alia clausula in signatura,
quòd maior specificatio etiā fructuum fieri possit : vt aliquid operetur
hęc vltima clausula,poterit fieri expresio etiam vltra tertiam:quia non
debet esse dictio,quæ aliquid non operetur,l.j.vbi glo.ff.quod met.cau.
in c.solitę, de maiorit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et si dicatur,quòd fructus augeri possunt vsque ad medietatem: & 3
non exprimatur non obstan.regula,poterunt tamẽ augeri sicut est expressum:quia regula non obstat,que loquitur tantùm exprimi possit vigore clausulæ & non in hoc casu.

Præterea si dicatur quòd maior & verior specificatio fieri possit non 4
obstã.regula,tunc etiam vltra mediam partem exprimi poterit,cùm sit regulæ derogatum,& nihil obest:quæ est Innoc.lxj.& Iulij Papæ tertij, numero 66.

Valor vt diminuatur, curiales Romani nõ recipiunt & cur.

Item quamuis hæc clausula de augendo & diminuendo sit correlati- 5
ua,& in vtroq; casu operari debeat:vt probatur in l.pe.C.de indi. vidita.tol.officiales tamen Romani non patiuntur diminutionem,sed bene augmẽtum:quia in diminutione detrahitur iuri illorum,ideo illam non recipiunt:vt not.in c.Fundamenta,de electio.li.vj.

Vnde si quis in signatura expresserit beneficium valere vigintiqua- 6
tuor ducatos,in bulla vult dicere sexdecim,nõ recipietur,quia ita expri mẽdo vellet vt gratis bulla expediretur:quod fieri solet pro beneficio sexdecim ducatorũ modico,& pro paupere saltẽ quo ad aliquos officiales:sed sic fraudarentur omnes officiales.ideo hoc solent aspernari, nec reciperetur quis diminuens prẽtium expressum:& vidi sæpiùs recusari.

Idem si quis expresserit in signatura beneficium valere triginta,& in 7
bulla dicat vigintiquatuor,non expedietur,quia quando valet triginta, soluitur annata:quãdo verò nõ valet nisi vingintiquatuor, nulla datur annata:ob id Galli consuetudinẽ hanc hactenus seruauerunt, vt nõ exprimant nisi vigintiquatuor ducatos auri de camera:vt docui in §. fin. de manda.apostol.in concorda. † Idem in alijs summis,vt si dixerit va- §
lere centum,nunc vult dicere octoginta,non expedietur bulla,vt Romani dicunt,cùm sit in præiudicium officialium,sed ipsi debebant dele re de diminuendo in signatura,alioqui aliquid debet operari,vt dixi:ca ueant igitur impetrantes,vt in signatura magnum valorem non exprimant, vt posteà in bulla augere illum possint, cùm diminuere non liceat,sed augere.

Valor duorũ beneficiorũ expressus in vna signatura an possit diuidi.

Præterea si quis impetrauerit duo beneficia,& simul in signatura di 9
xerit,quorum fructus non excedunt centum aureos,si posteà in bulla velit separatim valorem exprimere,non recipietur,si velit dicere tale beneficium valere quinquaginta,& alterum alia quinquaginta:etiam si separatim bullæ expedirentur:quia bulla ex signatura extrahi debet,& in signatura est facta vna expressio,ergo alia non fiet,argu.l.ædiles. §.si forte.ff.de ædil.edic.nisi fuerit adiecta hæc clausula in supplicatione, quòd fructus simul & separatim exprimi possint;& sic soleo addere signaturæ vt rigor styli non noceat.

Ideo in regno Franciæ facilè(vt arbitror)expedirentur,quia augere- 10
tur pretium: nam dictum fuit,quòd fructus amborum non excedunt valorem vigintiquatuor ducatorum auri de camera secundum communẽ æstimationem:vnde si quis velit separatim expedire, in qualibet expe

expeditione & bulla exprimetur idem valor xxiiij.ducatorum,ergo pretium augebitur:& sic vtile erit dicanicis curiæ Romanæ.sed quia non conueniret bulla signaturæ,ob id esset difficile obtinere,nisi ratione huius clausulæ,quòd verus valor exprimi possit in totum,vel pro parte.

Duo beneficia in vna bulla expediri possunt licet sint diuersæ signaturæ.

Si tamen quis duo impetrauerit beneficia,& duas obtinuerit signatu 11
ras,poterunt tamen in vna bulla prouisiones amborum poni,licet supplicationes sint diuersæ datæ,sed cuiusque valor seperatim exprimetur: & hoc vidi sæpiùs fieri,dum tamen bulla conueniat signaturæ.

Ex duabus signaturis imperfectis bulla perfecta expediri nõpotest.

Sed si supplicationes sint æquè principales, diuersæ tamen datæ, & 12
super eodem beneficio:non poterit bulla expediri sub data vltimę con iungendo,quasi secunda sit reformatio primę, sed ex prima expedietur
13 vel secunda:†vt si priùs impetraui beneficium sancti Seuerini, & omisi exprimere,quod sit plebania:in secunda signatura illam expressi, volo coniungere primam cum secunda:hoc nõ possum, quia ex imperfectis perfecta bulla constitui non potest.l.vna,C.qui numero tutela.glo.in c. quorundam.xxiij.distin.sed vtar rescripto perinde valere, vel noua fieri impetratio debet.

14 Si verò ambę supplicationes sint eiusdem datæ,& vtraque est in aliquo defectiua ac imperfecta:sed simul iunctæ bene prouident, tamen bulla non poterit ex his expediri super vtraque: ideo datarius statuit, quòd non concedatur supplicatio duplicata,intelligitur eiusdem datæ, secus si diuersę,vt superiùs scripsi:quia multiplex impetratio & prouisio
15 eiusdem beneficij fieri potest.†sed ex imperfectis perfectum non fit vt docet abundè Ias.in repet.l.admonẽdi,col.lxxxij.nu.254.ff.de iureiuran. tex.& ibi glo.in c.nihil,vij.q.j.& in d.c.quarundam,vbi dicit ex duobus imperfectis vnum imperfectum constitui non posse: si tamen secunda perfecta esset sine adiunctione primæ,bulla ex secunda expedietur, vel bulla expedietur ex prima,&posteà altera bulla in forma de perinde valere ad primæ confirmationem:quod erit tutius,vt dixi.

Clausulæ quòd verius vacandi modus exprimi possit &c.

1 Alia clausula *solet inscribi in signatura,videlicet quòd verius vacationis modus habeatur pro expresso,seu exprimi possit.*

Nominari debet canonicus per cuius mortem vacat præbenda.

2 Certum est,quòd expresso vno modo vacandi non venit alius, per c.susceptum,de rescript. libr. vj. Ideo cauti impetrantes dicunt beneficium certo modo vacare, cuius vacationis modus habeatur pro expresso, sed non datur pro canonicatu & præbenda, si non nominetur canonicus:quia posset quemcunque canonicatum in illa ecclesia capere:vt dicit Staphil.in tract.de liter.grat. rubr. de modo & forma impetrand.vers.ideo cauti.

Clausula ista non necessaria, si certa vacationis notticia non habeatur.

3 Vnde si impetret beneficium vacans per mortem,non dabitur mihi si vacet per resignationem,vel aliàs,nisi adsit ista clausula, & aliâs quotiesmodo vacet,vt solet in literis Apostolicis exprimi,per d.c.susceptum. & dicam abundantiùs infrà in bulla.

4 Sed si quis impetret beneficium,quod tanto tempore vacauit,quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

de eius vero vacationis modo certa notitia non habetur:tunc non est necessaria ista clausula,postquàm originem vacationis impetrans ignorat:tamen quia de stylo solet apponi:ideo si apposita esset, non vitiaret.

Certus modus vacãdi si nõ sit expressus in partis supplicatione,non poterit haberi pro expresso.

Notandum est quòd statuit Alex.vj.in tit.de signa.gratiæ,quòd clausula verior modus vacationis exprimi possit,non recipitur,quando certus modus non est expressus in petitione partis,& sic in corpore signaturę.sed si sit certus modus expressus sic, & in subrogationibus, & in gratia si neutri,& vbi fit cessio iuris literis non expeditis:inferius suo loco dicetur de hac clausula,quòd maior & verior,&c.

Modus vacãdi expressus in signatura in bulla debet exprimi, nisi cõditionaliter fuerit expressus.

Si tamen in signatura exprimatur vnus modus vacandi, & ponatur clausula,quòd modus vacandi habeatur pro expresso,hoc nihil prodest:quia modum expressum in supplicatione oportebit in bulla exprimere,nisi cõditionaliter fuerit expressus in signatura,videlicet quòd forsan per obitum vacauit,&c.& tunc per istam clausulam alius vacandi modus exprimi poterit:vt scripsi in forma manda.in verb.aliam quamcunque.

Vacãs in curia quando debeatur.

Prętereà si in corpore supplicationis sit ista clausula,quòd verus vltimæ illius vacationis modus,etiam si ex eo quæuis generalis reseruatio etiã in corpore iuris causã resultet,habeatur pro expresso,& in dispositione signaturę & ad partẽ(vt dicũt Romani)sit clausula generalẽ reseruationẽ importã.ex quauis causa,etiã dispositiuè in literis exprimenda: ex his poterit posteà in bulla exprimi beneficiũ etiam in curia vacans, vel ex alia reseruatione,& debebitur impetranti:vt dixi suprà in tit.de reser.

Beneficium hæretici quomodoim petrandum sit.

Si autem impetretur beneficium vacans ratione hæresis,si non sit lata sentẽtia contra illum,dicetur in bulla impetrationis : prouidemus de beneficio,quod dilectus talis N.detinet,&c.& ponetur clausula vacãtis &c.sed si lata fuerit sententia à iudice ecclesiastico contra hæreticum, à qua de iure non appellatur.c.vt inquisitionis,de hæretic.lib.vj.hoc casu post sententiam dicetur,quòd talis N.iniquitatis filius detinet,&c.& nõ dicetur dilectus:quia Papæ non sunt dilecti iniqui maximè hæretici per illud, *Iniquos odio habui*,& dicit eum iniquitatis filium insequendo Hebræos & hebræam phrasim.De ista impetratione beneficiorum quæ detinent hæretici,dicam in iij.parte in prin.

Nec est opus dicere in bulla impetrationis,quòd sententia nulla prouocatione supensa in rem transiuit iudicatam:sicut solet dici in alijs sententijs:quia ex quo non potest appellari,non est opus illud dicere: si tamen fuerit expressum,quòd sententia in rem iudicatam transiuit, non ob hoc vitiatur impetratio,quia superflua nõ vitiant.l.testamentum.C. de testa.& non solent quæ superabundant vitiare.l.non solent.ff.de reg. iur.Bal.in l. Gallus. §.quidam . column.j.ff.de liberis & posthumis †Ho

Praxis Frãciæ quando beneficium ipso iure vacat.

die in Francia in casibus,in quibus priuatio fit ipso iure,impetratur beneficium : & impetrans capit possessionem , & demum impetrat literas saisinæ & nouitatis , & petit vt manuteneatur in possessione saisina illius beneficij. † si possidens prætensus priuatus se opponat, n

dicitur

diciturei dies coram iudice regio,& probata non promotione, vel simonia,hæresi,aut alio casu priuante ipso iure,adiudicatur possessio impetranti:& ista via breuior est,quàm si oporteret facere declarationẽ,& tres sententias de iure expectare vt in Clementin.j.de re iudica. scribam in iij.parte inferiùs casus, in quibus fit priuatio ipso iure vel per sententiam.

Reseruatio Papæ exprimenda nisi adsit hæc clausula.

12 Etiam vult Papa,vt habeatur pro expresso,vel exprimi possit verus vacãdi modus:quãuis generalis reseruatio,etiã clausula in corpore iuris adesset:certum est quòd beneficium reseruatum à Papa non potest per alium conferri.c.ij.de præbend.in vj.& ideo exprimi debet Papæ reser-
13 uatio,alioqui collatio non valet: † tamen si ista clausula fit apposita in signatura poterit exprimi reseruatio,etiam clausula in corpore iuris, vt quando vacat in curia.d.c.ij.cum limitatione tamẽ,quam superiùs dixi: & licet glo.in regul.lxij.cancel.dicat non esse nisi vnam reseruationem clausam in corpore iuris.Philipp.tamen Probus in c.præsenti,de offic.le-
14 ga.lib.vj.multas alias congerit.† Et ob id fit mentio de reseruationibus clausis in corpore iuris:quia difficiliùs illis derogatur, vt scripsi suprà in tract.de reseruat.aliæ verò quæ non sunt scriptę in iure, licet sint conscriptę in reg.cancella.tamen non dicuntur esse in corpore iuris clausæ.

Reseruationes clausæ in corpore iuris difficiliùs tolluntur.

15 Item addi solet præterquàm per obitum apud sedem:quia Papa non intendit conferre ea,quæ per obitum vacant in curia,vt suis ministris laborantibus in vinea domini prouideat:& hoc solet addi in signatura ne Papa decipiatur:aliquando hoc Papa concedit sed rarò sine aliqua exceptione:vt est statutum in d.c.ij.de præb.& per Alex.vj.in titul.de derega.iurispa.in suis reg.

1 Quatenus litigiosum, litis statum,&c.

Clausula quatenus litigiosũ etc.

ac merita causæ,& causarum si quæ sint,ac nomina & cognomina,gradus & qualitates iudicum,collitigãtium, seu se molestantium, habeantur pro expressis seu exprimi possint:per literas latissimè extendenda.

2 De iure prohibitum est conferri beneficium litigiosum. c.si hi qui,vt lite pend.in vj.tamen per hanc clausulam permittitur & derogatur illi tex.vt superiùs scripsi:& Papa cõfert, quamuis beneficiũ sit litigiosum.

Litis status est exprimendus.

3 Etiam status litis est exprimendus, & merita causæ.c.inter monasterium,de re iudic.Feli.in c.super literis.col.vij.in vj.reg.de rescript.videlicet in quo statu sit lis,vel an sit contestata,aut in ea concluſum,aliâs nõ valet rescriptum:tamen hic status litis habetur pro expresso,vel exprimi
4 poterit in bulla. † Et ista clausula operatur perinde, ac si omnis status causæ in indiuiduo & nominatim esset expressus:vt concludit Domin. Gemin.consil.cxx.col.ij.quem refert Gomes.in regul.de trienna.q.xiiij. nu.7.ad hoc vt valeat hęc impetratio,quæ aliâs non valeret:ista clausula non debet apponi in rescriptis ad vacatura videlicet in mãdatis: quia ea quæ de futuro sunt non pertinent ad iudicem,& sic non sunt litigiosa.l.non quemadmodum.ff.de iud.l.j.de vsur.

Clausula quatenus &c.non apponitur in rescriptis ad vacatura.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nomina iudicũ gradus & qualitates exprimendæ.

Nomina iudicum &c.

Coram quibus iudicibus, vel 5
iudice causa pendet, sicut de appellatione dicitur, in l. vna, ff. de libell. dimisso. & in c. post appellationem, ij. q. vj. vult hic Papa haberi pro expresso, & in bulla exprimi poterit coram quibus iudicibus causa pendeat indecisa, siue sint seculares, siue ecclesiastici: & sufficit exprimere nomen officij, dicendo pendere processum corã gubernatore Regio, seu eius locũtenente Montispessulani: licet non exprimatur nomen iudicis, nec cognomen: sed nomina partium & cognomina exprimi debẽt: vt certus Papa reddatur: vt scripsi in §. teneantur, de coll. in concord.

Gradus ac qualitates tam iudicum, quàm collitigantium. etiam Pa- 6
pa pro expresso habet gradus ac qualitates iudicum seu collitigãtium, an coram iudice ecclesiastico vel laico, & an collitigãs sit in dignitate, vel non: itaque ista omnia vult haberi pro expressis, vel vt exprimi possint in bulla, an pendeat coram senatu vel alio iudice.

Clausula generalẽ reseruationem importantẽ.

Et cum clausula generalem reseruatio- 1

nem importante ex quauis causa, dispositiuè vel conditionaliter in literis exprimenda.

Quandoque in corpore, & in narratione supplicationis potest 2
aliqua elici reseruatio, fortè quòd cedens erat familiaris Papę: & in dispositione ponitur hæc clausula: tunc in bulla exprimi poterit specialis reseruatio sic, vel ex eo quod à nonnullis asseritur &c. quòd familiaris noster & continuus commensalis fuit, vel talis Cardinalis, generaliter reseruatum existat &c.

Vacãs in curia quando per hãc clausulam comprehẽdatur.

Vnde si clausula ponatur in corpore, & fuerit hîc repetita, poterit in 3
bulla suppleri: etiam si vacet in curia dum tamen in signatura dicatur, quod verus vacationis modus exprimi possit nonobstante regula, alioqui si hæc verba non obst. regula non fuerint adiecta, hoc fieri non poterit vt superiùs dixi.

Quia hæc clausula habetur ac si specificè facta esset mentio, & expressa 4
reseruatio, per text. in l. omnes, C. de præscrip. xxx. vel quadraginta ann. Bal. no. in tit. de pace Const. in verbo nonobstante. Dom. in c. ij. de præb. lib. vj. Iaf. cons. ccxxvij. col. xij. in ij. vol.

Duobus modis exprimitur actus, vel conditionaliter vel dispositiuè, eorum effectus.

Etiam dispositiuè vel conditionaliter sciẽdum est, quòd duobus mo- 5
dis loquitur signatura seu bulla. Primò conditionaliter, vt impetratur beneficium sancti Seuerini, cui forsan cura animarum imminet, & forsan parrochialis existit, ecce conditionaliter, vel forsan, per obitum in curia vacat. † nam dictio forsan vel fortè, seu forsitan notat dubitationem. 6
l. omnes, vbi Lucas, C. de decur. libr. x. l. item si verberatum, §. j. ff. de reuen. licet quandoque assertionem significet, c. ij. de testa. scripsi in verb. dispositionem, in for. mand. in concor.

For. n dubitationem et conditionẽ inducit.

Interdũ dispositiuè, vt impetro beneficiũ sancti Seuerini curatum, & 7
parrochialem ecclesiã existẽs: vel impetro talem dignitatem, quę est ma-
ior

ior dignitas in ecclesia post pontificalem, hoc est dispositiuè loqui, vbi certò dico hoc esse, non per dubitationem vel conditionem.

Expressum in signatura assertiuè nõ potest in bulla conditionaliter exprimi.

8 Vnde propter istam clausulam positam in supplicatione, in bulla potero exprimere conditionaliter vel dispositiuè, & quia per istam clausulam hoc mihi conceditur: quod tamen est intelligendum, quando sit cõditionaliter erat in signatura expressum: secus si in signatura esset dispositiuè & assertiuè expressum, tunc in bulla non posset conditionalis
9 fieri expressio. † Quia non potest à signatura recedi: tum etiam quia minùs est exprimere cõditionaliter, quàm dispositiuè: & melior expressio & maior fieri in bulla debet, quàm in signatura, sicut in instrumento, quàm in prima scheda, siue protocollo, l. contractus. C. de fide instru. & minus valet res vendita cum conditione retrahendi, quàm simpliciter. c. cùm Io. vbi etiam iurium interpretes, de fide instru.

10 Ideo statutum est in regul. cancella. lxij. quòd non detur aliqua generalis reseruatio dispositiuè in bulla, nisi in signatura expressa fuerit: vt si quis petat beneficium sancti Pauli Paris. sibi conferri, vacans per obitum talis in curia, vel per obitum talis familiaris, &c. & tunc in bulla dicetur, prouidimus tibi de tali beneficio sancti Pauli vacante per
11 obitum in curia, vel per obitũ talis familiaris nostri &c. † Et si in signatura diceretur quòd vacat fortè per obitum in curia, vel forsan est familiaris, tunc si alia reseruatione vacet, vt quia est maior dignitas post pontificalem, non debebitur impetranti, nec poterit exprimi in bulla: quia non venit generalis reseruatio, nisi expressa: vt ibidem scribitur: nisi adijceretur hæc clausula generalem reseruationem importan. de qua suprà dictum fuit.

De clausula gratificationis.

1 Et cum clausula gratificationis, &c.

Quæ sic in bulla extendi solet, etiam si forsan illud alicui, seu aliquibus conferri, & de illo prouideri cõcesserimus & mandauerimus, seu nos de illo duobus prouiserimus: ita vt in data pares seu æquales existãt, & mutuò se impediant: & propterea locus gratificationi existat, tibi gratificando eo casu, Apostolica autoritate conferimus, decernentes, &c.

2 Hæc clausula solet apponi in signatura, alioqui in bulla suppleri non potest, teste dicto Philippo Probo in cap. duobus, de rescrip. in addi. ad Ioan. Monach.

Vter præferatur, quando duo sunt eodem die prouisi.

3 Quæ prodest in impetrationibus, vt si duo fuerint impetrantes à Papa eodem die: tunc attenditur is, qui fuit gratificatus, quia ambo non sunt pares ratione ratificationis, nec mutuò se impediunt. Fel. in c. Rodulphus, de rescript. dixi in tract. de pacific. possess. in xvij. limita. Calder. consi. viij. de rescri. ideo ad hoc ista clausula est vtilis, nec est omittenda, si sapis: quia etiam si aduersarius priùs adeptus fuerit possessionem, tamen habens istam clausulam, præferetur: quia ius habet pinguius: vt scripsi in tract. de pacific. possess. nume. 300. in xij. limita. capit. si à sede.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item prodest quando duo erant expectantes eiusdem diei, & causa pendet coram vno iudice, vt Papa vnum ex illis gratificare possit: vt docet Probus in d.c.duobus. 4

Clausula gratificationis prodest vltimo resignatario.

Præterea ad aliud prodest, quod scribit Cassado.in decis.ij.titu.de renunciat. vbi dicit, quod Cardinalis de Cibo cessit canonicatui & præbendæ in fauorem duorum diuersis diebus, & iuxta morem solitum Papa eadem die signauit supplicationem pro vtroque: gratificauit tamen illum in fauorem cuius vltimo resignauerat, ideo ratione huius gratificationis præferendum esse censet: licet consensus cardinalis priùs fuisset præstitutus pro alio, tamen ille consensus trahitur ad diẽ prouisionis Papæ: nam plus iuris dat Papa, quàm pars resignans: vt dicit in simili text.in c.dilectus, de offic.delegat. †Imò nullum ius ex parte consequitur quis, sed ex superiore conferente & admittente resignationem, clem.vna, vbi doct.de renunciat. 5 6

Potest etiam prodesse ad vacatura, quando sunt impetrantes mandata seu expectatiuas eiusdem diei, vt is præferatur, qui clausulam gratificationis habet: c.duobus, de rescript.libr.vj.

Clausula vt in forma nouæ prouisionis si neutri &c.

Alia clausula solita est poni in supplicatione, videlicet, *quòd litera in forma prouisionis gratiosæ simplicis vel nouæ expediri possint, &c.* Aliæ literæ sunt gratiosæ, aliæ iustitiæ, vt superiùs dixi: & quia multiplices sunt literæ gratiosæ, Papa facultatem impetranti concedit, vt in forma simplicis, seu nouæ prouisionis expediantur: de his dicam inferiùs statim in forma bullæ.

Subrogare Papa potest quo etiã ad possessionẽ.

Vel subrogationis &c.

Vult Papa vt possint expediri bullæ in vim subrogationis, si expediat parti: de hac dicetur inferiùs in materia subrogationis, etiam quoad possessionem: potest enim Papa subrogare etiam quoad possessionem teste Feli.in rubr.de rescript.col.iij.licet possessio sit facti, l.denique, ff.ex quibus cau.ma. quę non transit nisi apprehendatur, l.cùm hęredes, ff.de acquir.poss. Et quamuis in bulla esset quis subrogatus quo ad possessionem, nisi eam apprehenderet, in hoc regno vix manuteneretur in possessione, imò alteri possidenti adiudicaretur possessorij sententia: quia non reputamus possessorem eum, qui nõ accepit possessionem: vt scripsi in tract.de mate.possess.in ordi.Reg.& in iij.tomo: nisi in locum possessoris subrogatus fuerit.

Et gratiæ si neutri, si nulli, vel si alteri. Concedit Papa vt possint bullæ expediri in forma gratiæ si neutri, si nulli, & de his inferiùs dicetur abundè: Ideo hîc plura non addam, nisi quòd in regula Innocentius cancellar. lxij. dicitur, quòd hæc gratia si neutri, vel si nulli, si petatur subrogatio, non debet dari nisi collitiganti. gloss.tamen in d.regul.Innocentius. xij.hoc dicit non seruari, sed dicit se vidisse alteri non collitiganti concessam esse, & quotidie fit vt inferiùs tractabo in eadem materia.

Perin

Perinde etiam valere, aut alia dicto oratori vtiliore.

Consulendi periti super vtiliore impetratione.

Et cùm hæ literæ gratiæ sint frequẽtes, de his dicit, alię sunt nõ tam frequẽtes: & vult vt si vtilius sit parti, vt etiã possint expediri bullæ in forma si neutri, si nulli, vel alia vtiliore: ideo poterit pars consulere super signatura, quæ forma sit eidem vtilior, & secundum illam expedire bullam: & quandoque partes cõsulunt mensularios, qui ista non semper intelligunt: ideo partes inuoluuntur maximis fluctibus & processibus: quamobrem bonum est peritos super hoc cõsulere, qui pauci sunt. vidi multos amisisse beneficium ratione impetrationis nullius.

Cum derogatione præmissorum ac aliorum quorumcũque contrariorum &c.

Clausula cum derogatione, &c.

Vult vt contraria non obstent, & quòd in bulla his derogetur: vnde in ea dicitur, nonobstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac dictæ vestrę vel alterius ecclesiæ iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis, statutis, & consuetudinibus contrarijs quibuscunque, &c. vt ibidem dicetur, quæ clausula ex hac concipitur.

Ac regula de annali possessore, quòd si quis impetret beneficium pacificè possessum per annum, debet exprimere nomen, gradum & nobilitatem possessoris & causam, ex qua clarè possit constare, quòd nullum ius ipsi possessori competat, & infrà sex menses ipsum possessorem ad iudicem euocari facere, & alia no.in regula cancella.Iulij xxxvj.sed huic derogatur per hæc verba.

Regula de annali possessore derogatur.

Vnde si quis impetrauerit beneficium, quòd alius possedit sine canonico titulo: & impetrans non expresserit causam detentionis, si fuerit derogatum huic regulæ, vt hîc, expedietur bulla siue expressione causę, siue derogatione huius regulæ: de qua inferiùs dicetur in sua materia.

Sed si quis impetrauerit beneficium ab alio per plures annos detentum, & Papa tempus detentionis habeat pro expresso nonobstant.reg. cancella.tamen valebit illa impetratio, nisi possessor esset triẽnalis: quia eo casu per reg.cancell.non debet molestari possessor in possessorio, nec in petitorio, vnde non valet impetratio: vt plenè scripsi in tract.de paci. possess.quicquid dicat Gomes.in regula de triennal.q.xvij.

Impetratio post tres annos non valet etiam si regulæ sit derogatum.

Necnon iurepatronatus quatenus de illo existat, etiam si laicorum nobilium & illustrium personarum, etiam si ex fundatione vel dotatione competat in toto, vel in parte.

Clausula iurispatronatus derogationis.

In hac clausula debet repeti necnon cum derogatione iurispatronatus, quatenus *de illo existat, &c.* vt Papa illi velit derogare.

2 Iuspatronatus est ius honorificum, oneroſum, vtile, competens

Iuspatronatus quid sit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ei qui ecclesiam construxit,dotauit vel fundauit,vel ei qui ab eo causſam habuit:prosequitur Panor.in rubr.de iurepatro.& Roch.Curtius in tracta.iurispatro.in princ.ac Lamberti.in suo magno tract.

Quotmodis iuspatronatus acquiratur & cui.

Et hoc iuspatronatus acquiritur ei,qui construxit, fundauit ecclesiã 3
vel dotauit,& eius successoribus.c.nobis,de iure patro.c.filijs. & c. piæ mentis,xvj.q.vij.sed post constructam ecclesiam non acquiritur iuspatronatus.glos.in d.c.piæ mentis,& c.fin.de reb. eccles. non alienand. in vj.quia rei sacræ seruitus imponi non potest.c.significatum,de præben. Domin.consil.xxxij.nisi de Papæ consensu:nam alius non potest ecclesiæ seruitutem imponere,etiam si eam dotauerit : vel nisi ecclesia esset penitus destructa.c.quoniam,de iure patro. † Quamuis summi pontifi 4
ces ex gratia hoc ius laicis reseruauerint,vt eos ad construendas & fundandas ecclesias allicerent,cap.decernimus.xvj.quæst.vij.c.iij.de iurepa. glo.in c.nemo.xxxij.q.iiij.

Papa beneficiũ sub iure patronatus laicorũ existens non cõfert sine derogatione.

Tamen postquàm laicis iuspatronatus competit,quia est eis à iure re 5
seruatum:ob id Papa non solet conferre beneficia sub iure patronatus laicorum existentia,nisi cum derogatione iurispatronatus:& nõ est suæ intentionis,vt valeat illa collatio non facta derogatione:vt dicit Ioann. Andr.se de hoc vidisse bullam directam prælatis Angliæ, aliâs prouisio Papę tanquàm subreptitia non valet,quia citra intentionem Papæ.

Mentio facienda non est de iure patronatus clericorum.

Itaque derogatur hîc, si iuspatronatus competat laicis: quia de iure 6
patronatus competente clericis non est facienda mentio nec derogatio:sed Papa & legatus iure suo conferunt etiam sine patronorum consensu:c.cùm dilectus,de iurepatro.Ioan.de Selua in tract. de benefic.in iij.parte,quæst.xj.nu.29.vnde non valet Papæ prouisio tanquàm subreptitia,si non derogauerit iuripatronatus laicorum saltem conditionaliter,vt hîc quatenus de illo existat,vel si de illo existat:sed vtitur quatenus de illo existat,vt hîc constat.

Patronus laicus quis dicatur.

Et dicitur patronus laicus, quando ecclesiam fundauit ex suo patri- 7
monio,vel ius habuit ab eo, qui eam de patrimonio & bonis patrimonialibus construxerat.d.c.cùm dilectus,& ibi docto.

Ecclesiasticus patronus quis.

Ecclesiasticus verò patronus dicitur,quando ex bonis ecclesiæ fun- 8
data est, vel clericus illud ius habet ratione ecclesiæ.glos.in cle.vlti.de iurepatro. Panor.in c.eam te,& c.illud,de iurepatro.Curtius in tract.juris patro.in ver.ius.q.vij.Feli.in suo tract.quando literæ Apostolicæ no-

Clausulæ generales ad derogationem iurispatronatus nõ sufficiunt.

ceant patrono.†Vbi plus dicit, quòd clausulæ generales derogatoriæ 9
non sufficiunt ad derogationem iurispatronatus laicorum,etiam si adesset clausula motus proprij,vel clausula nonobst.& aliâs ampliat x.modis,qui ibi videri possunt:& Dom.consil.cxvij.in quæstione.

Et sic extat regula,quòd etiam Papa beneficium sub patronatu laicorum existens conferre non solet,sine derogatione:alioqui collatio esset subreptitia:vt superiùs dictum fuit.diceretur tamen ille prouisus coloratum habere titulum:vt fusiùs scripsi in trac.de pacifi.possess.quamuis quidam stolidi censeant contrà.

Quod

10 Quod limitatur in sequentibus casibus.Primus quando patronorum consensus accessit:vnde solet Papa in prouisione apponere, dummodo dictorum patronorum ad hoc expressus accedat consensus : nam cùm agatur de præiudicio illorum,si consentiant,non est derogandum:nam postquàm partes sunt concordes,quid ad iudicem?vt docet tex.in l.j.§. inde.ff.de noui operis nuncia.

Minori numero patronorum solet Papa etiam in hac patria derogare.

11 Si autem tres patroni consenserint,& duo non,solet in prouisione Papa dicere:cùm trium ex dictis patronis expressus ad hoc accesserit consensus, quoad reliquos. ex patronis prædictis hac vice dũtaxat specialiter derogamus:nam postquàm omnibus potest derogare, & aliquibus. c.pastoralis. §.item cùm totùm,de offi.deleg.& maximè dũ maior pars
12 consentit.† Etiam in hoc regno Franciæ solet Papa minori numero patronorum derogare:quamuis de consuetudine non recipiatur alia derogatio de patronatu laicorũ,in hac patria consuetudinaria:scilicet vt omnino derogetur iuripatronatus laicorum.

Bulla quomodo fit cõcipienda ad præsentationem patroni laici.

13 Et si quis patronus Papæ præsentauerit,non dicet Papa nos tibi, quẽ dictus patronus per publica instrumẽta nobis,&c.præsentauit, quia ante vacationem non poterat præsentare:ideo Papa dicet in bulla,tibi præsentato N.cùm ad hoc dicti N.patroni per publica instrumenta expressus accesserit consensus,Apostolica autoritate conferimus : & videatur bulla,quæ sic solet confici,vt fuit dictum.

Præsentatio an probetur per narrationẽ Papæ,vel cellatorum.

14 Et hæc præsentatio probatur per solam Papæ vel episcopi narrationẽ, factam in literis collationis vel prouisionis,cle.vna.de prob.c.post cessionem,illo ti.quia vbi constat de duobus extremis ritè factis, debemus etiam præsumere de medio,arg.c.cùm dilectus.de don.c.accedens. vbi gl.de conuers.coniuga.sed de vacatione & institutione constat : ergo & de præsentatione debemus præsumere:& hoc firmat Feli.in d.cap. post cessionem,col.iiij.quem refert Roch.Curtius in d.tract.iurispa.in verb.
15 honorificũ.q.50. † Ideo qui præsentationem factam non esse asserit vel negat,hoc probare debet,cùm ex narratione saltem præsumatur: secus si nil esset enunciatum in literis Papæ, tunc oporteret illum probare,
16 qui præsentationem allegaret : vt plenè scripsi in tit.de subla.cle. literis, in Concorda.

Iure devoluto Papa confert beneficia sub patronatu laicorum & lapso illius dato tempore.

Secundò poterit Papa prouidere sine derogatione patronatus, postquàm deuoluta erat collatio ad illũ: vtpote si Patronus laicus non præ-
17 sentauerit intra quatuor menses,à iure illi præstitutos.c.vno, de iure patro.lib.vj.refert Staphi.in tracta.de literis gratiæ,de modo & forma impetrãdi,versi.hinc est quòd in prouisionibus:nec etiam ordinarius prouideat,per c.ij.de consilio.præbend.& sic deuoluta erat collatio ad Papam, eo casu non est opus derogatione . † Debet tamen in literis pro-
18 uisionis Papæ fieri mentio de iure patronatus, vt docet Geminia. cons. 50.quæritur.

Tertiò quando tempus patronis laicis ad præsentandum à iure præfixum lapsum est,per dict.capitul. vnic. & hoc est additum per Iulium

Universidad de Deusto
Biblioteca

Papam modernum in sua regula xliij.sed proximus casus sufficere videbatur:nam quando patronus non præsentauit intra tempus, deuolutum est ius ad superiorem,clem.vna,vbi glo.de supplend.negl.prælato. nisi dicas,quòd elapso tempore præsentationis non est deuolutum ius ad Papam,sed ad episcopum vel alium instituentem:quòd si instituens non conferat deuoluitur ad alium,donec ad Papam deuolutum fuerit: & sic duo erunt casus sic intelligendo.

Præsentatio nulliter facta non impedit collationẽ Papæ prætextu iurispa.laicorum.

Quartò quando patroni præsentauerunt,sed nulliter:tunc etiam va 19
let Papę prouisio,etiam sine derogatione,quia non præiudicatur patro nis,cùm ipsi præsentauerint,& functi sint suo officio:c.in literis, de off. deleg.& ratione prælationis & prærogatiuæ Papa conferre potuit,c.du dum,de præb.in vj.dixi in §.declarantes,in verb.iure præuentionis, de manda.Aposto.in concord.

Quintò secũdum quosdam si beneficium vacet in curia per obitum 20
Staphi.in d.tract.de literis gratiæ,vers.tertio an sit locus,sed contrarium teneo inferiùs:quamuis hoc sit in reg.cancell.Alex.vj.statutum,& hoc probatur per doct.in c.ij.de præb.in vj.vbi communis opinio est cõtra.

Papa patronis non consentiẽtibus confert.

Sextò quando patroni nolunt consentire sine causa permutationis, 21
poterit Papa etiam in hac patria consuetudinaria cõferre, imò etiam in episcopo consuluit Dom.consil.50.quæritur.inferiùs dicetur abundantiùs in tract.de permut.

Papa retenta sibi collatione prouider.

Septimò quando Papa prouisionem sibi retinuit in fundatione,vt in 22
decanatu ecclesiæ Alesti diœcesi.Nemau.tunc iure suo sine aliqua derogatione confert facta huius retentionis mentione.

Iurispatro. competent. ex præscriptione vel priuilegio Papa derogat.

Octauò si ius patronatus competeret ex præscriptione vel priuile- 23
gio,tunc non erit illius facienda derogatio: quia non quæritur ius patronatus his modis,licèt ius præsentandi acquiratur.Gemin.consil. xlv. consuetudo,col.iij.& Calder.cons.xix.isto titul.Cardi.consil.lxix.vacante,col.ij.& Feder.cons.lxv.vbi concludit etiam legatum posse conferre, quando competit ius laico prę sentandi ex consuetudine vel priuilegio: hoc etiam firmat Staphil.in tracta . de literis gratiæ, de modo & forma impetrandi,versic.quartò venditione. † Ego arbitrarer hoc casu etiam 24
faciendam mentionem,quia Papa difficilius concederet: & illa sunt exprimendæ,vt per Fel.in c.nostra,de rescrip.Paul.Pari.consi.xlvj.videtur, col.iij.volu.iiij.sed habita mentione in hac patria vix conferret ratione contrariæ consuetudinis.

Derogat Papa iuripatro. laicorum, quãdo clericus est in possessione præsentãdi.

Nonò si clericus erat in possessione prę sentandi,& tamen iuspatro- 25
natus esset laicum,eo casu valeret prouisio facta à Papa non facta mentione,quia possessio attenditur,c.consultationibus,de iure patro.& Cardinal.consil.lxix.vacante, col.ij. postquàm communiter habetur clericus pro patrono,ille error communis excusat:l.Barbarius,ff.de off.præt. †hoc tamen casu quia mens Papę sine expressione non est,vt conferat: 26
ergo non valeret prouisio ratione voluntatis deficientis, & licèt ille error esset,tamen mens Papæ hoc casu abest,vt alibi dicam.

Deci

Dispensat Papa vt retineãtur beneficia sub patronatu laicorũ existen.

27 Decimò si Papa dispenset cum promoto ad Episcopatum vt retineat sua beneficia , poterit retinere ea etiam , quæ sunt sub patronatu laicorum:vt decidunt domi . de Rota decisio.xxxiij.Supposito , in no. quia non agitur de præiudicio patroni,cùm non vacet beneficium : & multa tenent facta,quæ fieri prohibentur.l.patre . ff. de his qui sunt sui vel alie.iur.facit l.cæcus,de iudic.docet Staphi.in d.tracta.de literis gratiæ,ver. quartus & vltimus casus. Plura ad hanc rem accõmoda scripsi, & ibi senatuscon.in §.præfatiq; ordinarij.in verbo viris graduatis,de collatio.in concord.

Pẽsio imponi potest beneficio sub patronatu laicorũ existen.

28 Vltimò poterit Papa imponere pensionem sine etiam consensu patronorum laicorum,quia plenaria beneficiorum dispositio ad illum pertinet.c.ij.de præb.lib.vj.alias limitationes tradit Feli.in'd.tract.vbi videri poterunt.

Dispensat Papa ad duo etiã si sint sub patronatu laicorũ.

29 Duodecimò poterit Papa dispensare,vt literatus habeat duo beneficia,etiam sub patronatu laicorum existentia,& sine patroni consensu,iuxta c.De multa,de præben.

Derogatio à Papa tantùm fit, & quomodo.

30 Decimotertiò quando Papa derogat iuripatronatus laicorum , valet prouisio,quod potest,nõ autem legatus vel alius inferior.c.dilectus , de offic.leg.c.cùm dilectus,de iurepatro.quod non solet in hac patria consuetudinaria.

31 Et solet Papa huic iuri conditionaliter sic derogare: nos iuripatronatus huiusmodi quatenus dicta ecclesia de dicto iure sit,pro hac vice derogamus &c.licet pars debeat prę cisè,& non conditionaliter exprimere in bulla:si ius patronatus spectet ad laicum , alioqui impetratio non valebit.

Iusp atronatus laicorũ quando' conditionaliter exprimi possit.

32 Aliquando vidi partem conditionaliter exprimere,etiam si de iurepatronatus laicorum existat:quod est verum, quando beneficium nõ est reseruatum:sed si beneficium sit reseruatum, vel ex loco quia vacauit in curia,vel ex persona quia familiaris erat, seu ratione beneficij , fortè quia maior dignitas post pontificalem,non poterit conditionaliter iuspatronatus exprimi , quia sic tolleretur reseruatio : ideo necesse est in his saltem casibus,vt pars præcisè dicat,an sit de patronatu laicorũ , vel non sit,vt reseruatio possit suum sortiri effectum:vt doct.scribunt in c. ij.de præben.in vj.

In vacaturis præcisè debet iuspatronatus exprimi.

33 Idem in vacaturis,vt non possit conditionaliter exprimi quod beneficium,vt à nonnullis asseritur de iurepa.laicorũ existit:sed debet præcisè dicere si sit,vel non propter reseruationẽ,quæ solet dari,quæ impeditur ratione iurispatronatus laicorum:ideo si hoc fuerit dictum conditionaliter,bulla erit rescribenda,alioqui non valebit.

34 Vnde non valet prouisio facta à Papa,in qua fit mentio fundatoris & iurispatronatus:sed non est expressum quod esset de iurepatrona. laicorum,quia in dubio intelligitur Papam voluisse derogare iuripatrona stol.col.iij. in iij.amplia.post.Lappũ,alleg.lxxxiiij.Dominus Papa,col.iij. tus clericorum,non laicorum:vt docet Feli.in tracta.quando literę Apo

Universidad de Deusto
Biblioteca

nam cùm iuspatronatus ad duo referri possit, ob id in specie narrari debet, non in genere, alioqui incerta & cõfusa est impetratio & subreptitia, teste Oldra.consi.lxxxj.quòd processus. Aimo Crauette, consi.lxviij. proponitur, col.ij.

Item vbi est iuspatronatus, non ponitur clausula, ex quauis caussa, nec 35
generalem reseruationem importante: vt est statutum in reg. Alex.vj.ti. de signa.gratiæ.

In Francia & Normania nõ derogatur iuripatro. laicorum.

Sed in Francia cõsuetudinaria, & in Normania non solet Papa dero- 36
gare iuripatronatus laicorum: nec eius derogatio recipitur de consuetudine, quę an valeat, tradit Collecta.in c.ex tenore, col.j.de cõcessio.pręb.

Inbeneficijs litigiosis derogatur iuripat.laicorũ & quando filio patroni confertur.

Si tamẽ vacarent beneficia per assecutionem & constitutionem exe- 37
crabilis.siue c.de multa.vel deuolutionem alio quouismodo beneficia habent possessores, quos oportet per lites expellere, his casibus derogatur iuripatronatus laicorum etiam principum, vt statuit Alex.vj.in ti.de deroga.iurispa.vbi etiam derogari ait, quando Papa confert filio vnius patroni vel nepoti: & hoc æquum videtur.

Item quando Papa ponit istam clausulam cum derogatione iurispa- 38
tronatus &c. debent pragmatici Romani addere, quoad gratiam si neutri, vel subrogationis duntaxat: sed non dabitur derogatio quoad nouam prouisionem, nisi vt suprà dixi: & hoc habetur in regul. Alex.vj. ti. de signatura gratiæ.

In gratia si neutri, & subrogationis derogatur iuripat. laicorum.

Quia in gratijs si neutri, & subrogationis iam patroni consenserunt, 39
ob id illis non infertur iniuria, quia præsentarũt, secus esset in gratia simplicis prouisionis vel nouæ, vbi non præsentassent: quod nota.

In permutatione consensus patroni requiritur.

Etiam in permutatione requiritur consensus patroni, aliàs irritabitur 40
prouisio: quia inimicus fundatoris & ecclesiæ sic posset præfici, c.illud.de iure patro. Lappus alleg.xcvj.beneficia, in fi.gl.in c.vno.de rerũ permu. in vj.Feli.in c.cùm Bertoldus, col.v.de re iudic. Bertrand. consi. cclxxiij. etiam, col.j.& ij.in iij.vol.ex prima editio.& Domi.consi.xlv.cõsuetudo. Ægid.decis.clxxix.& clxxxj.permutatio.† Si tamen patronus nolit con- 41
sentire sine caussa, poterit Episcopus permutationem approbare, teste Domi.cons.50.quæritur an Episcopus, & Staphile.in d.trac.ver.hinc est, post Panor.in c.cùm accessissent, nu.51.de cõstit. oportebit tamẽ priùs audire patronum, & eius recusationem ac caussam.

Permutiones absque præsentatione patronarum fiunt.

Nempe resignationis approbatio ad Episcopum pertinet, & nõ ad in- 42
feriorem: c.quæsitum, de re.permuta. Ob id poterit Episcopus conferre beneficium caussa permutationis cum patroni consensu etiam sine præsentatione, quæ requiritur quando vacat per mortem: vt asserit Felin.in d.c.cùm Bertoldus, col.v.de re iudi. refert Curt.in tract.iurispatr.in verb. honorificum, in prin.

Tamen de generali consuetudine ecclesię quasi omnes Episcopi tales 43
expediunt permutationes absq; patroni cõsensu, & vocatione patronorum. his verbis vtitur Ægid.Bell.in consi.vj.Factum pro parte, col.pe. & valet pęscriptio secundũ eũ. vide quę scripsi infrà de permu. in iij.parte.

Si statuto

44 Si statutuo ecclesiæ vel in fundatione statutum sit, quòd nullus præsentetur ad talem ecclesiam, vel nulli conferatur, nisi sit talis ætatis, vel presbyter, tunc nullus poterit derogare illis statutis, nisi Papa.cle.Quia contingit, de religios.domi.c.Si pro clericis, de præb.libr. vj.nec valebit collatio contra statuta facta ab alio quàm à Papa.

45 Et id si cautum sit, quòd habens illud beneficium aliud habere non possit, tunc Papa fundationi derogare poterit, non alius.

46 Nisi de voluntate patroni tunc episcopus poterit cõferre etiam non presbytero: vt visum fuit Panormita.in c.cùm accessissent, numero 5.de constitu. *Fundationi nõ potest derogari sine patroni consensu ab inferiore, à Papa contrà.*

47 Sunt tamen qui dicãt, quòd si statuta loquantur per verbum recipiatur, quòd nullus recipiatur, nisi sit presbyter, tunc valebit collatio: sed in receptione poterit se opponere is, qui interesse prætendit, videlicet patronus, & non recipietur sine suo consensu: vt no.Innocen.in c.quod sicut.de electio.

48 Tamen in creatione pensionis à Papa factæ non requiritur consensus patronorum: quia Papa habet plenam in beneficijs potestatem.c. ij. de præb.in vj.Feli.in d.tracta.quando literæ Apostol. *Pensiõ siue patroni consensu à Papa imponitur.*

49 Quod limitatur, si in signatura fuerit expressum de patronorũ consensu, tunc enim requireretur & in bulla: nam postquàm apparet Papã voluisse illorum consensum interuenire, & bulla ex supplicatione conficitur, vnde illud omitti non debet, alioqui bulla ex omissione reprobaretur: quem tamen consensum Papa requirere non solet in hac pensione.

50 Et si quis impetrauerit beneficium patronatu laicorum affectum, si in signatura nihil dixerit de patronatu laicorum, posteà in bulla nõ poterit exprimi, etiam si vellet dicere, dummodo patronorũ accedat consensus: nam postquàm in supplicatione non est facta illius mentio, sic in bulla non fiet, sed poterit de nouo impetrari beneficium, vel impetrari rescriptum perinde valere: quia prima impetratio tanquàm nulla nõ impediet secundam.c.ex tenore, de rescrip. *Non valet bullæ faciẽs mentionẽ de patronatu, si hoc nõ fuerit in signatura expressum.*

51 Tamen si vnus in signatura dixerit sibi autoritate ordinaria fuisse prouisum, & quia dubitat talem collationem viribus non subsistere, supplicat Papę sibi de nouo prouideri: si Papa prouiderit, in bulla poterit exprimi se fuisse præsentatum & institutũ: quia hoc autoritate fuit factum ordinaria, vtpote institutio.c.conquerente, de offi.ordi.& per totum ti. de instit.& in institutione plus iuris habet ordinarius, quàm patronus. c.dilectus, de offi.lega. *Autoritate ordinaria prouisus dicitur etiam institutus.*

52 Secus si Episcopus prouidisset sine consensu patronorum intra tempus quatuor mensium, si patroni neglexissent intra illud tempus iuris præsentare, valebit collatio: c.illud.vbi doct.de iurepat. Petr.Parisi.cons. cxliiij.scripseram, in iiij.vol.vnde si in supplicatione nõ fuerit expressum de patronis, hoc etiam non poterit in bulla narrari: quia non potest addi bullę, quod non est in signatura expressum, nisi sint clausulæ, quæ ex *Collatio ab ordinario facta intra tẽpus patronis præstituti nõ valet.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

consuetudine & stylo apponi solent,quę habẽtur pro appositis.l.si quis donaturus.ff.de vsufru.l.certi conditio. §.si nummos,vbi Iaſ.& alij,si certum petatur.

Verba signaturæ quòd forsan sit præsentatus vel institutus &c.

Imò si in signatura vnus petat sibi prouideri de beneficio patronato, & in dispositione est,quòd dictus orator possit exprimere,an sit prę sentatus,& forsan institutus:posteà in bulla virtute huius clausulæ poterit exprimere se prę sentatum,& recusatum,& appellasse,quia dubitatiuè dixit & forsan institutus,&c.& dabitur noua prouisio eo casu ratione illius clausulæ,non aliter.Et sicut valet collatio ordinarij,si patronus nõ præsentauerit intra tẽpus.d.c.illud,de iurepat.multò fortiùs valebit collatio Papæ si nõ sit subreptitia,ne sit deterioris cõditionis & potestatis quàm ordinarius,sed ratione maioris prærogatiuæ.c.Si à sede,de præb.lib. vj. & nisi istud esset tam euidens bonis & doctis,multis probarem,sed non addam lumen Soli. 53

Præsentatus ante institutionem possessionẽ beneficij accipiens est priuatus iure.

Notãdum quòd si præsentatus ante institutionem ingrediatur,& accipiat possessionem beneficij,eo ipso priuatus est iure,quod habuit ex præsentatione.c.Auaritiæ,de electio.lib.vj.iuncta glo.in c.fi.illo tit. hoc extendens ad præsentationem,quam probat Barba.cons.lxviij.col.ij.vo lumine ij.& Calder.cons.penultimo,de electio.facit capitul.qualiter,de electio. 54

Quia dispositio illius tex.est fauorabilis ecclesijs,licet aliâs dicatur pœ nalis,tamen extendetur de electione ad præsentationẽ:vt docet Roch. Curtius in tracta. iurispatron.in verb.honorificum.q.xxxix.licet contrarium velit tenere Ægid.Bellamera in decis.dcxx.c.fi.de elect.nisi fuerit consuetudo. 55

Recipiens fructus ante institutionẽ fit inhabilis.

Imò si ante institutionem perceperit fructus,fit inhabilis,quia sine tit. recipit & indiget rehabilitatione:vt inferiùs dicetur in materia dispensa. per ea quæ no.doc.in c.dilectus.de offi.leg.idem dixi in eo , qui recepit fructus post regiam nominationem ante Papæ prouisionem, vt sit priuatus iure,si quod per nominationem habebat. 56

Impetrari potest beneficium illius qui fructus recepit ante institutionẽ

Vnde alia debet fieri impetratio à Papa,& debet exprimi quod ante institutionem & post præsentationem fructus recepit , & sic se intrusit, & inhabilem se reddidit,ideo Papa absoluet eum,& rehabilitabit.ita docet D.Probus in c.fi.col.ij.de consti.& si is qui recepit fructus non impetrauerit,poterit tertius illud beneficium impetrare vacans per intrusionem.c.cùm iamdudum,vbi Panor.& alij de præb. 57

Iurispatro. laicorum mẽtio specialis faciẽda est, nec sufficeret dicere ad præsentationẽ, &c.

Et non expedietur etiam signatura impetranti,nisi de fructibus componat perceptis,& dimidiam partem fructuum perceptorum cameræ Apostolicæ tradat:vt docet Hiero.in praxi Romanæ curiæ,fol.44.versicul.consultus à quodam.& Domi.in cons.cvj.Super dicto dubio , columna tertia.Feli.in cap.in nostra,corrola.ij.de reseri. inferiùs abundantiùs exprimam. 58

Nota quòd in derogatione primò debet fieri mentio iurispatronatus laicorum:vt dictum fuit,nec sufficit exprimere ad quamcunque collationem, 59

tionem,præsentationem,vel prouisionem pertineat:quia illa verba intelligerentur de præsentatione spectante ad clericos,nõ ad laicos. Ioan. Andre.& alij in c.Dilectus,de offic.lega.Staphile.in tracta.de literis gratiæ,rub.de modo & forma impetrandi,versu.sed dubium est,& vers.patent igitur.

60 Vbi limitat in duobus casibus,quando acquisitum esset ius prę sentandi ex priuilegio vel præscriptione.idem tenuit Lappus allegatio.xcvj.beneficia,col.j.superiùs scripsi in hac clausula.

Iurispatro. nobilium fit mentio.

61 Solet etiam exprimi,si ad nobiles spectaret:quia solet esse difficilior delegatio , quando ad istos pertinet : ea enim quæ notabiliter fiunt , nisi specialiter notentur,videtur quasi neglecta.l . item apud. §. ait prætor. ff.de iniur.

Regum & illustriũ personarum in rispa.mẽtio facienda.

62 Etiam debet fieri mẽtio Regum & illustrium personarum:quia derogando simpliciter iuripatronatus laicorum,non intelligitur derogatum si ad Reges vel alios principes pertineat.c.fi.de offi.deleg.lib.vj.c. ne aliqui,de priuile.ibid. & ita est in regu.cancella.xxxx.declaratum.& Feli.in d.tacta.amplia.vij.quia sub clausulis generalibus isti sublimes sunt excepti,& non comprehenduntur.c.sedes,de rescrip.c.de multa.de præb.Carol.Ruinus consi.lxxix.quæritur. in v.vol. col.ij.

63 Vnde si prouisio à Papa fuerit facta,non obstante iurepatronatus laicorum,si spectaret ad Regem non valeret prouisio,& Rex se opponere posset : vt Innocen.in simili dicit in cap.Quòd sicut,de elect.glo. in d.regul.xl.& Feli.in d.tract.amplia.viij.& non censetur iuri Regis derogatum.

Iuri patr. regum nunquàm derogatur , etiã si iniuriaretur beneficium.

64 Imò si beneficia vacent in curia per obitum,quorum ad Regẽ prę sentatio pertinet,Papa ea nõ conferet sine Regis consensu.gl.not.in c.ij. de præb.lib.vj.Lappus alleg.xcvj.beneficia.Rota decis.cclxvj.in antiq. Curtius in tracta.iurispa.in verb.competens.q.xxiiij.vbi multa adducit : & nunquàm derogatur iuripat.Regibus competenti,etiã si beneficia apud sedem Apostolicam vacent:vt statuit Alex.vj.in tit.de deroga.iurispa.nisi illi fuerit aliâs derogatum,quia tunc expressione facta illi poterit derogari,teste Petr.Paris.consi.ciiij.cum reseruatio.in iiij.vol.

Derogatio iurispa.laicorum.si cõsensus patronorum intercesserit,non requiritur.

65 Nota tamen quòd iurispatronatus laicorum in bulla non requiretur aliqua derogatio,si omnium vel maioris partis patronorum consensus interuenerit,quia ab ordinario poterat institui: sic præsentatus sine vlla derogatione de iure:c. quoniam, de iurepat.nam quod maior pars facit ratum habetur,ac si omnes fecissent.c.cùm Bertoldus,de re iudi.& in c.j.& per totum,de his quæ fiunt à maio.parte capitul.

Derogatio iurispatro. religiosorũ quomodo fiat.

66 Aduertendum est,quòd si iuspatronatus spectet ad religiosos , vel ad capitulum,solet Papa in signatura loco huius clausulæ de iurepatronatus inscribere,quòd præsentatio personæ idoneæ de antiqua & approbata consuetudine ad ipsius ecclesiæ capitulum,dum pro tempore vacat, pertinet:& de stylo curiæ Romanæ non apponitur hæc clausula , cum derogatione iurispatronatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Multis modis iuspatronatus cõperit.

Derogatur etiam huic iuri si competat ex fundatione vel dotatione, 67
seu emptione.cap.Piæ mentis.xvj.q.vij.vbi glo.& c.Ex literis,de iurepatro. idem si ex successione.c.cõsiderandum.xvj.q.vij.c.j.& c. quoniam, de iurepatro.idem si competat ex donatione.c.Ex insinuatione,co. titu. iuncto c.vno,eo.tit.lib.vj.vel si permutatione nobis competat.idem c. nemini,xvj.quæstione vij. & aliàs quomodocunque : vt superiùs declaraui.

Iuripatro. laicorũ pro parte an derogari possit.

Item siue in totum competat laico,siue in parte:nam si laicus habeat 68
partem iurispatronatus in ecclesia, etiam oportebit derogare,licet altera pars competeret ecclesiæ.gl.in c.vno,de iurepatro.lib.vj.quàmuis Rota decis.cclxvj.in antiq.teneat contra.primam tamen tenet Feli.in tract. quando literæ Aposto.noceant patro.in vj.ampliatione.

Et in hac patria sicut non recipitur derogatio iurispatronatus laico- 69
rum,quando in solidum spectat ad eos,ita non recipietur,quando competit illis pro parte:vt vidi seruari,& scripsi in glo.vnum collatorem .in §.primo,de manda.Apostol.in concorda.Paul.Paris.consi.xxxv.ad veram,numero 16.& seq.in iiij.vol.quamuis Alexan.vj.statuerit hoc casu derogari posse.

Derogatio iurispa.semper in bulla facienda, aliàs nõ valet.

Adhæc quàmuis doctores asserant valere prouisionem beneficij fa- 70
ctam sine derogatione,quando laicus ex consuetudine, præscriptione vel priuilegio ius acquisiuit præsentandi:tum quia talis non est patronus,licet iuspatronatus acquisiuerit:vt docet Calda.cons.xix.cõcessum, hoc tit.& Gemi.consi.xlv.consuetudo,col.iij.tũ quia cessat ratio ne retrahantur à fundatione,quia is non fundauit:docet Feder.consil.lxv. & Cardi.consi.lxix.vacante,col.ij.

Tamen ego in praxi non vidi fieri differentiam,sed semper deroga- 71
tionem in bulla vidi insertam, aliàs subreptitiam iudicatam:quia praxis has non curat subtilitates:vt suprà dictum fuit.

Derogatur fundationi in specie,nõ in genere.

Vltimò nota quòd Papa solet etiã derogare fundationi beneficiorum 72
etiam si in illa caueatur expressè,quòd obtinens tale beneficium teneatur in illo residere personaliter,& intra annum ad sacerdotium promoueri:vel quòd teneatur in principio esse sacerdos,& cum illo non possit aliud obtinere beneficium.† Sed non solet Papa derogare, quando de- 73
rogari petitur fundationi in totum, & quoad omnes eius partes etiam non expressas vel exprimendas:possunt enim esse tales quibus Papa nolet derogare:& hoc expressim firmat Staphile.in d.tract.de liter. gratiç, vbi suprà.versi.vltimò non omitto.

Et sic Papæ exprimi debet,super quo petitur derogatio in specie, non 74
in genere ratione confusionis vitandæ.hactenus de iurepatronatus laicorum.

Clausula de speciali ad vitam quid denotet.

Alia clausula solet addi. *Et de speciali ad vitam &c.*quę denotat im- 75
petrantem minores & principales obtinere posse dignitates, de quibus in corpore facta est mentio,& de speciali Papæ gratia est in reg.Alex.vj. in tit.de signa.gratiæ,& tit.de dispensa.in prin.

Alia

Clausula quòd verior expressio fieri omnium possit.

1 Alia est clausula, *Et quòd omnium & singulorum denominationem, nominum & cognominum, qualitatum,annexorum,situationis fructuum de augendo & diminuendo,ordinum,dependentium,amorum diœces. aliorũ circa præmissa necessariorum maior,verior,seu amplior expressio seu speci-*
2 *ficatio fieri possit.* † Ista clausula iusta est,& summæ vtilitatis:nam interdum multa omittuntur in signatura,quæ non possent in bulla supplerì,si non adesset ista clausula:nec valeret impetratio tanquàm subreptitia,ideo ista clausula supplet.

Quãdo omnia & singula exprimi debẽt nõ sufficit generalis expressio.

3 Primò vult quòd omnia & singula veriùs exprimi possint : & nota quòd quando omnia sunt exprimenda,ac singula,tunc non sufficit exprimere in genere,sed debet fieri expressio cum omnibus suis qualitatibus & circumstantijs,per gl.singul.in verb.omnia & singula,in c.vt circa.de elect.in vj.Barba.in c.si quis presbyterorum,col.ij.de rebus eccles. non alienand.& ita geminatio multi est momenti:vt doct.scribunt in l. balista.ff.ad Trebellia.& Corse.in suo tractat.de geminatis.

Denominatio verior fieri potest.

1 **Denominationem.** Si rectè non fuerit denominatum beneficium in signatura,ratione huius clausulæ exprimi veriùs poterit:vocaui enim sancti Ioannis, & erat sancti Petri: poterit hæc denominatio corrigi,& verum nomẽ exprimi: nec obest l.Stichum,qui meus erit.ff.de legat.j.vbi nominatio appellatiui nominis non potest mutari,quia fac esse,sed illud nolumus mutare, nempe si vocetur sancti Seuerini,vt dicatur sancti Ioannis:sed volumus quòd si per errorem expressero beneficium sancti Seuerini,vel sancti Iusti,vt verum nomen & nominationem exprimere possim:& ad hoc tendit ista clausula:nihil enim est tam contrariũ consensui,quàm error, qui imperitiam detegit:l.si per errorem.ff.de iurisd.om.iudic.

Nominis cerrectio an in præbẽdis fieri possit.

1 **Nominum & cognominum.** Hæc clausula operatur,quia si quis impetraret præbendam & canonicatum vacantem in ecclesia Paris. per obitum Titij,& tamen vacauit per obitum Ioannis,non debebitur impetranti:nec poterit corrigi,nisi ista clausula adfuerit,vel alia similis, videlicet quòd nomen & cognomen vltimi possessoris meliùs specificari possit:alibi de hoc scripsi post Fel.in c. significante,de rescrip.

2 Diuersum est in impetratione beneficij,in qua error in nomine possessoris defuncti non vitiat,ideo in bulla corrigi error poterit:quia falsa demonstratio non vitiat.l.falsa.ff.de conditio.& demonstr.abundè Paulus Paris.consi.xv.circa.col.ij.in iij.vol.nu.8.

3 Sed in præbendis non potest constare de corpore præbendę,ideo est incertitudo,quæ vitiat prouisionem.capitul.secundo, de electio. in vj. vnde ad vitandum opiniones solet addi hæc clausula, vt verior specificatio fieri possit nominis & cognominis &c.& si non appareat de morte plurium canonicorum,nominis error & cognominis corrigi poterit:

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia non potest intelligi, nisi de illo: sed si plures essent vacãtes præbendæ per mortem plurium non posset hoc corrigi, alioqui liberum esset alicui, quam præbendam vellet declarare, quod est absurdum, maximè vbi præbendæ sunt inæquales: vt in ecclesia sancti Hilarij Pictauiensis.

Nomen importantis et cognomẽ per hanc clausulã corrigino potest.

Per hanc tamen clausulam non poterit corrigi nomen impetrantis, 4
nec cognomen: quia illud impetrans scire debeat, & exprimere: nec tam stultus est quis, vt nomen suum vel cognomen ignoret. l. fi. C. de hęred. instit. licet apud Plinium lib. vij. legamus Coruinum Messalam etiã proprij nominis oblitum. & quando constat de corpore beneficij, nomen & cognomen defuncti veriùs exprimi potest per hanc clausulã, vel expressio vnius: ideo hæc clausula non debet omitti.

Nomen patroni ecclesiæ corrigi non potest.

Solent etiam quidam addere, nominum patroni vel patronæ eccle- 5
siæ, seu patronorum verior expressio fieri possit: & hoc etiam bonum est, cùm nomen sancti in impetratione sit exprimẽdum. c. quamuis, vbi glo. de præb. in vj. tamen etiam si non exprimatur, per hanc clausulam corrigetur.

Qualitates quæ in bulla corrigi possunt.

Qualitatum. Non solùm qualitas personæ debet exprimi, 1
vt si sit Archidiaconus, vel alia præditus dignitate. c. Ad aures, de rescrip. † Sed etiam qualitas beneficij, si sit curatum 2
vel dignitas. c. cùm in illis, de præbend. libr. vj. & gloss. in regul. cancella. lxiij. dicit quòd vera qualitas tantùm poterit exprimi, sed omnes simul non. & ita dicit se habere stylum curiæ Romanæ. † Et duplex est cura, 3
vt patet per Panor. in c. dudum. no. ix. de electio. post gloss. in extrauag. Execrabilis, in verb. curam animarum, in Extra. lo. xxij. scripsi in tract. nominatio. q. ix. nu. 47.

Impetratio beneficij intelligetur non curato.

Imò si quis impetret tale beneficium sancti Ioannis, si aliud non ex- 4
primatur, intelligetur negatiuè, videlicet quòd non sit curatum: & si impetretur prioratus, in bulla dicetur non curatus: hoc est expressè statutum in regul. cancella. lxiij. Innocen. & nunc est repetitum in regula Iulij Papæ moder. regula lxviij. Ideo non valebit impetratio, nisi ponatur hæc clausula, quòd maior expressio qualitatis fieri possit, non obstan. regula cancella. & tunc non intelligetur negatiuè, sed exprimetur in bulla veritas.

Ætatis quando verior expressio fieri possit.

Ista tamen clausula non prodest, si impetrans curatum minor sit 5
xxv. annis, & nihil dixerit de ætate: vt in c. Super inordinata, de præbend. ideo ego soleo addere, quòd etiam ætatis verior specificatio fieri possit, quando impetratur beneficium pro minore vigintiquinque annis: & multis per hanc clausulam seruaui beneficia, quæ amississent in iudicio.

Expressio defectus natalium quãdo fieri possit.

Non prodest etiam hæc clausula illegitimo, quia in supplica- 6
tione tenetur exprimere defectum natalium, nisi & in corpore, & in his clausulis esset, non obstante defectu natalium: vt dicetur

tur inferiùs in dispensa. super defectu natalium: vel nisi diceretur quòd etiam defectus natalium verior specificatio & expressio fieri possit.

7 Imò per istam clausulam non posset exprimere, quòd esset de coniugata genitus, vel de moniali, nisi hoc expresè dictum in supplicatione esset, & in corpore, & in dispositione: vt docet Fel. in c. Postulasti, de rescrip. ideo soleo addere hanc clausulam, quòd defectus natalium verior & maior exprimi possit, etiam si de coniugata vel moniali, vel alius quicunque etiam maior defectus adesset &c.

Hæc clausula an prosit in secunda bulla quòd maior expressio fieri possit.

8 Prætereà ista clausula non prodesset, si semel qui bullas expedierit in secundam expeditionem: nam omnis actus & expressio debet intelligi de primo, l. boues. §. hoc sermone, ff. de verborum significatione, capit. non potest. de præben. lib. vj. ideo bonum est addere huic clausulę, quòd verior expressio fieri possit, etiam in prima, secunda & vlteriori expeditione non obstante regula: & sic placuit Alexand. vj. in titul. de signa. gratiæ.

Annexa beneficia quãdo exprimi possint & debeant.

1 **Annexorum.** Etiam non prodesset hæc clausula, vt in bulla possint annexa beneficia exprimi: quia à iure regulariter non exprimuntur, quando sunt annexa accessoriè, vnum videlicet alteri secus si æquè principaliter, doct. per illum text. in c. Super eo, de præb. lib. vj. Bertrand. consi. ij. nu. 44. in tertio vol. ex prima editio. Panor. & alij in c. extirpandæ, §. qui verò. de præb.

2 Et quia posset aliud exprimere, quàm de quo priùs intellexit, ideo bonum est apponere hanc clausulam, quod etiam annexorum fieri specificatio possit, & proderit si sint annexa beneficia æquè principaliter: de quo vide quæ not. in tract. de vnionibus, infrà.

Expressio vniti beneficij nõ valet sed eius cui est vnitum.

3 Imò si quis impetrauerit ecclesiam parrochialem sancti Mauritij, quæ tamen erat annexa ecclesiæ parrochiali sancti Iuliani, & dixerit eam vacare per assecutionem alterius parrochialis ecclesiæ, non valebit impe-
4 tratio, quia nõ expressit parrochialem, quam debebat exprimere. † Nec poterit hoc corrigere in bulla maximè post processum inchoatum, quia hæc non est verior expressio, sed alia, quæ non potest fieri: ideo noua impetratione opus erit, nisi fortè hæc clausula prægnans in supplicatione scripta fuerit, & annexorum vtriusque, &c. Cardi. in cle. per literas. q. xvij. de præbend.

Maior dignitas & principalis an possit exprimi huius clausulæ ratione.

5 Item ratione huius clausulæ, quòd qualitates exprimi possint, nõ poterit tamen exprimi maior dignitas post põtificalem, nec principalis in ecclesia collegiata: quia est ibi duplex reseruatio, & illa nõ debetur, quan-
6 do etiam prouideri mandatur de ecclesia, c. fi. de præb. † Nec poterit extẽsio fieri, quæ in aliam speciem extensionis tranleat. arg. l. si quis ex consensu. C. de epis. audien. sequitur Paul. Paris. cons. xxxxij. quantum, nu. 23. in iiij. vol.

Extensio quando fieri in bulla possit.

7 Quod non procedit, quando clausula ista esset iuncta cum clausula generalem reseruationem importante ex quauis caussa, etiam dispo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sitiuè in literis exprimenda,&c.& hoc quando in corpore signaturæ de maiori vel principali erat expressum,& in partis petitione:quia verisimile est, quod concessio ad petitionem referatur.l.si defensor.§.j.ff.de interrog.actio.

Imò etiam si quis impetrauerit omnia beneficia,quæ talis familiaris 8
Card.&c.habebat cum clausula,quòd qualitates exprimi possint:adhuc non poterit exprimi maior vel principalis,vel quod sit conuentuale:& iste est stylus curiæ Romanę:quia istæ qualitates specialiùs exprimi debent.

Episcopus non dicitur familiaris cardinalis, quia maior.

Potest tamen conscribi in signatura,quòd exprimi possit,si d.N.epi- 9
scopus fuerit familiaris,& continuus commensalis alicuius cardinalis, dum in minoribus ageret:sed non potest dici,quòd episcopus sit familiaris alicuius cardinalis,cùm episcopus in ordine sit maior presbytero, vel diacono cardinali, & ideo Papa vocat se episcopum: vt patet in proœmio Decre.& libro sexto scripsi in §.si quis verò,de colla.in Concorda.

Clausula situationis quid prosit.

Etiam situationis. Non poterit quis ratione huius solius 1
clausulæ,quòd maior expressio,&c.exprimere hanc qualitatem,quòd beneficium est situm in ecclesia,in qua impetrans aliud ibidem obtinebat:quia est alia incompatibilitas, quòd duo habeat sub vno & eodem tecto.c.literas,de concessio.pręb.ideo noua impetratione opus erit vel rescripto perinde valere, quod ex hac signatura elicietur.

Nisi fuerit additũ huic clausulæ,quod maior specificatio fieri etiam 2
situationis possit:tunc poterit exprimi quòd beneficium est situm in tali ecclesia,in qua aliud,& tale N.habeo:quod est notandum:quia ista nó reperiuntur scripta à iurium interpretibus:qui istam praxim parum nouerunt.Vides igitur,quòd clausula,maior expressio fieri possit,&c.non prodest,si habeas beneficium in ecclesia,in qua aliud impetras:secus si addas,etiam ratione situs vel situationis.

Exprimi ergo debet,quòd beneficium sit curatum,per d.c.cùm in il- 3
lis,de præb.lib.vj.& suprà dictum fuit.

Cura iurisdictionalis non est exprimenda.

Limitant quidam si haberet curam iurisdictionalem, tunc impe- 4
tratio non vitiatur, si illa cura non exprimatur: vt si impetretur archidiaconatus, non est necesse exprimere curam fori contentiosi, quia archidiaconus eam de iure habet: capitulo primo, & capitul. adhæc,de offic.archidiaco.& hoc docet Felin.in capitul.super literis, columna quinta, numero 8.in secunda regula, de rescript.vbi etiam dicit illud non indigere expressione,quod à iure certum est:nempe summus Pontifex omnia iura in scrinio pectoris habet: capitulo primo, de constitution.in sexto.ergo in iure nemo potest illi imponere, maximè Iulio tertio nunc pontifici maximo, qui in his maximè versatus fuit.

Nec

Cura foricõ tẽtiosi nõ inducit incompatibilitatem.

5 Nec talis curia inducit incompatibilitatem cum alio curato, per dictum extraua.Execrabilis,in fi.nec gratia iudicatur subreptitia,si impetrans non expresserit illam curam:sed subreptio esset,si nõ exprimeret esse dignitatem.

6 Nam consuetudo facit in aliquibus ecclesijs esse dignatem,quę non est in alijs.doct.in c.cùm accessissent,de constitution.& c.de multa, de rescript.cautius est tamen,saltem cõditionaliter exprimere per hæc verba:cui forsan cura imminet iurisdictionalis,ne de subreptione bulla arguatur: si tamen archidiaconatus non sit dignitas, non oportet hoc exprimere.

Plebania est exprimẽda, & quæ sit.

7 Adhoc non sufficeret exprimere curatum esse beneficium,si esset plebania,quæ habet sub se capellas,in quibus perpetui clerici instituuntur,capitul.primo, ne cleric. vel monac.lib.vj.sicut est ecclesia parrochialis sancti Firmini Montispessulani, sed oportet exprimere plebaniam seu præposituram, cui cura parrochianorum dictæ ecclesiæ,quæ etiam parrochialis existit, imminet animarum:& cuius fructus &c. sed fortè per istam clausulam,quòd maior expressio fieri possit omniũ qua-
8 litatum,hæc qualitas plebaniæ in bulla exprimi posset.† Nec sufficeret dicere dignatem,si esset curata,sed debet exprimi curata, nisi per istam clausulam suppleatur,c.cùm in illis,de præben.lib.vj.de Rota decis.ccij. in antiq.

Impetratio facta de curato si sit simplex valet.

9 Si tamen aliquis expresserit beneficium, cui imminet cura animarum,& tamen est beneficium simplex, non præiudicatur impetranti, quominus valeat impetratio: quia Papa faciliùs concessisset simplex, quàm curatum: ideo non potest dici subreptitia impetratio: vt docent Domini de Rota decis.dlxij.Papæ supplicat,in antiq.per capit.cui licet,de regul.iur.lib.vj.facit tex.à contrario in cap.postulastis,in fin.de rescript.

Differunt vt verus valor augeatur, vel exprimatur.

Fructuum, &c. Etiam vt verior expressio fieri possit fructuum,de augendo videlicet,vel minuendo superiùs explicatum fuit,ob id non repetam.Sed nota,quòd si Papa concedat,vt verus valor exprimi possit,tunc poterit exprimi quicunq; valor,& ad quãcunq; summam:secus si dicatur quòd verior valor augeri possit,eo casu augebitur vsque ad tertiam tantùm partẽ: vt statuit Alex.vj.in tit.de deroga.iurispatro.

Ordo quando exprimi possit.

Ordinum. Etiam permittitur vt expressio ordinum verior fieri possit, dixi beneficium esse ordinis sancti Augustini,& est ordinis sancti Benedicti: hoc ergo in bulla exprimi potest: & istud non debet poni, quando impetratur seculare beneficium, sed tantùm quando regulare, quia non conueniunt seculari,cùm nullius sit ordinis beneficium seculare: nisi dicas, quòd expressio ordinis fieri possit,si in fundatione requirebatur ordo sacerdotij vel diaconatus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& tunc huius clausulæ nomine poterit hîc ordo exprimi:nota quòd ordo debet præcedere diœcesim,sed non ciuitatem:vt est in stylo Hiero. pau.fol.22.

Dependens quando exprimipoßit.

Dependentium. Aliquando beneficium dependet ab alio monasterio,& per hanc clausulam exprimetur in bulla esse depẽdens à tali monasterio.in c.cùm singula,de prębend.lib.vj.

Plures gratiæ in vna signatura quando veniunt limitandæ.

Item quando sunt plures gratiæ in vna supplicatione,quarum aliqua venit limitãda,tunc dicetur,Fiat,vt petitur,& in forma iuris,& sine prę-iudicio,& de consensu,& de vno curato, &c.vt statuit Alex.vj.in tit. de signa.gratiæ.

Annorum & mensiũ quãdo in signatura sit faciẽda mẽtio.

Annorum. Etiam hoc verbum ponitur,vt anni verior specificatio fieri possit:vt si fortè dixerim anno trigesimo vacasse,nunc volo exprimere quòd anno xxxj.hoc ratione istius clausulæ potero:sed istud videtur superfluum,quia annus vacationis nõ solet exprimi,sed quòd nuper vacauit &c.sed fortè annorum impetrantis expressio verior fiet, per hoc verbum : mensis verò est exprimendus, quando vacauit in mẽsibus graduatis deputatis ac nominatis,aliàs prouisio esset subreptitia,ratione intentionis Papæ,quia non intendit derogare concordatis:vt patet in ti. de firma & irreuocabili concord.stabilita.ergo oportet quòd Papa exprimat, quando confert non graduato, nec qualificato ratione præuentionis, quòd illud beneficium vacauit in mensibus graduatorum & qualificatorum, aliâs prouisio non valebit,per §.declarantes,de manda.Apostol.in concorda.vbi scripsi.& ibi alia videri possunt huic rei affinia : & sic verior expressio fieri potest vel anni vacationis vel fundationis, & mensis,etiam per hanc clausulam nota.

Diœcesis verior expreßio fieri potest:& error in diœcesi nõ vitiat.

Diœcesis. Etiam verior expressio fieri poterit, nã si dixerim beneficiũ esse situm in diœcesi Pariẽsi,& est in Aurelianẽ.potero in bulla exprimere esse Aurelianen.error tamẽ in diœcesi beneficij non vitiabit impetrationem,si de corpore beneficij constet: secus est in errore propriæ diœcesis.impetrãtis.Fel.& alij in c.significante, de rescript.argument.l.fi.C.de hæred.instituend.sed per hanc clausulam poterit etiam diœcesis.impetrantis verior expressio fieri,vt aliquid operetur.gl.in l.j.ff.quod metus causa.

Clausula aliorũ necessariorũ verior expressio fiat quid operetur.

Aliorumque circa *præmissa necessariorum verior expressio fieri poßit*. hæc clausula generalis non operatur,vt quodlibet verbum mutari possit,sed aliquod ad hoc necessarium,vt bulla valeat & impetratio,per l.quoties primam , ff. de verb.oblig.nam si certa ætas narrata fuerit,alia exprimi non poterit : vt statuit Alex.vj.tit.de signa.gratiæ,vbi plus dicit delendam clausulam, quòd ętatis verior expressio fieri possit,si in signatura sit cõscripta:nam ætas verè exprimi debet:quia Papa infantulis nutrices dare nõ vult, sed hoc relinquit matribus.

Maior

Maior expressio quando dicatur.

Maior, verior, seu amplior expressio *fieri possit*

Maior dicitur, ergo minor fieri non poterit expressio : vnde si quis in supplicatione dispensationis dixerit se doctorem vel nobilem, non poterit postea dicere se scholasticum,c.ad aures,de rescr.vbi Panor. & alij: quia literatura & nobilitas inducunt Papam ad dispensandum,c.de mulcta,de præb.quæ si cessent nõ valebit dispensatio,quasi sine causa,c.non est,de voto,vbi glo.no.nec dicere poterit se simplicem clericũ , si prius dixerat se sacerdotem,& sic de similibus.

Item dicitur maior:vnde oportet aliqua priùs expressisse : ideo non valeret hæc clausula,si quis impetraret beneficium vacans per modum in literis exprimendum:nisi aliquis modus fuerit expressus : quia maior expressio fieri debet,non tota expressio:vt suprà dixi in vacandi modo, in hac forma signaturæ.

Clausula quòd omnia mutari possint non valet.

Maior etiam ratione fructuum fieri poterit, non minor:vt superiùs dictũ fuit:& quamuis multis modis dicatur maior, vt docet gl. in c.lex, ij.distinct.Panormita.& Feli.in rubr.& in c.statuimus,de maior.& obe. tamen hîc accipitur maior expressio , idest magis ampla & vberior: ergo omnia mutari non poterunt: imò si in signatura esset hæc clausula, quòd omnia nomina,cognomina diœcesis,&c.mutari possint,ista clausula deleri debet: nec debet Papa eam clausulam approbare tanquàm incertam vt statuit Alex.vj.in suis reg.de signa.gratiæ.

Specificatio & expressio quomodo intelligãtur

Item dicitur specificatio , significat enim quod generaliter dictum fuit in supplicatione,vt in speciem redigi possit in bulla:sicut dicit text. in l.adeò, §.cùm quis ex aliena materia speciem aliquam suo nomine fecerit:ff.de acquir.rer.dom.

Expressio fieri potest nõ omissio.

Adhæc expressio fieri potest,ne ratione taciturnitatis & non expressionis,bulla sit subreptitia,sed non dicit quòd fieri possit omissio: vnde ex expressis in signatura substantialibus non est omittendum in bulla, nec aliâs ipsa debet expediri:quia nihil est ex necessarijs omittendum,l. Diuus,ff.de ininteg.rest. Aliaque prout occurrent corrigi poterũt,secundum naturam & consuetudinem mensulariorum & stylum Cur.Rom.

De clausula in literis latißimè extẽdenda quid prosit.

Clausula,*in literis latißimè extendenda*, operatur:quando Papa vult derogare regulis Cancellariæ.oportet quòd in bulla inseratur ad verbũ illa regula in narratione:vt docet Gome.in procem.regul.Cancell.q.vj. Tamen si in signatura dicatur,cum derogatione reg.cancel.in literis latissimè extendenda,tunc in bulla extendi ad verbum poterit & derogari:allegat Fel.in c.nonnulli,de rescript.Etiam prodest hæc clausula, vt si quis videat sibi vtilius habere literas perinde valere,vt etiam extẽdi possit bulla,& confici ex hoc rescripto perinde valere &c.Alium effectum vide in bulla dispensationis in verb.ac constitutionibus &c.

Cum derogatione statutorum priuilegiorum indultorum & literarum Apostolicarum. Ex hac clausula confici

Universidad de Deusto
Biblioteca

De clausula cum derogatiõe statutorũ, quid operetur.

tur alia clausula in fine bullæ posita, non obstantibus statutis priuilegijs &c. † debet tamen addi huic clausulæ cum derogatione statutorum & priuilegiorum ecclesiarum, seu ecclesiæ, etiam in confectione literarum exprimendorum, &c. vt posteà in bulla exprimantur priuilegia, si opus sit. 2

Nõ creatur canonicus ad effectũ, nisi in signatura hoc fuerit dictum.

Per istam tamen clausulam non poterit expediri bulla cum creatione in canonicum ad effectũ, nisi in signatura sit expressum: nec creabitur quis canonicus in bulla, si in signatura hoc non fuerit dictũ: vt scripsi in forma mand. in cõcord. & in ti. de reserua. & per hoc vidi aliquem amisisse dignitatem, quam impetrauerat: quia nõ fuerat in bulla, nec in signatura creatus canonicus ad effectum: & cõsuetudo erat in ecclesia, quòd non reciperetur quis ad dignitatem, si nõ esset canonicus: de quo amplè scripsi in §. fi. de reserua. in concord. 3

Clausula vt derogatiões possint simul expediri vel ad partem &c. de quo posit.

Et si in prima bulla non fuerit derogatum sufficienter statutis, non poterit expediri alia bulla, nisi illam re integra transcribas & reformes: vel si in signatura fuerit, quòd hæ derogationes possint simul expediri, vel ad partem, prout vtilius impetranti fuerit, quàm soleo apponere, vt meliùs & tutiùs parti consulatur. 4

Per derogationẽ omnia obstãtia tolluntur.

Item per hanc clausulam omnia obstantia gratiæ, quæ ex narratis colligi possunt, videntur tacitè esse sublata: licèt in gratiæ conceptione nihil de illis tollendis sit expressè dictum: vt docet Ægid. Bella. decision. cccxxxiij. in causa. Card. & Feli. in c. super literis, col. vj. nu. 9. in iiij. regul. de rescrip. Alia super his dicam inferiùs in bulla. 5

Derogatio in literis executorijs apposita nõ prodest.

Adhæc ista derogatio in literis executorijs apposita nõ sufficeret, per tex. in cle. j. in fi. de præb. nam clausula adiecta in executorijs nõ ampliat gratiam. Calde. consi. xvj. de præb. quem refert & seq. Francis. Curt. consi. iij. placet, col. j. † Etiam clausulæ appositæ in executione non ampliant principalem dispositionem, vt docet Petr. Paris. consi. liiij. in præsenti, nu. 36. in j. vol. 6 7

Expressa regularum cãcellariæ derogatio fieri debet.

Adhæc non sufficiet ista derogatio quoad regulas cancellariæ, nisi dicatur cum derogatione regularum cancellariæ: vt expresè docet Gomes. in procem. reg. q. v. & seq. vbi dicit debere apponi clausulam no obstan. reg. cancella. latissimè extenden. vel quorum tenores, &c. 8

Etiam hæc clausula non obstan. nõ operatur vltra narrata. Dec. consi. x. viso puncto, col. iij. nec tollit alios defectus non expressos: vt plenè docet Feli. in c. nonnulli, de rescript. & Curt. consi. xxxxix. refert. & sequitur Paul. Parisien. consilio primo, nu. 90. cum sequent. in primo volumine. 9

Clausula de lata non prodest.

Item nota quòd si clausula deleatur in signatura, illa nihil prodest: vt de dicunt Dom. de Rota decisio. dlxj. cancellaria. in antiq. quòd si Papa aliquam cancellauerit clausulã in decisione, censetur concedere omnia alia; quæ aliâs ex regulis cancellariæ per simplicem signaturam non viderentur concessa. quod probat Fel. in d. capit. Super literis, col. vj. nume. 9. de rescript. 10

Deleta clausula in libro signaturarũ an scribi debeat.

Si tamen reseruetur signatura cum omnibus clausulis, non debet clausula deleta conscribi, quia pro non scripta habetur. l. prima, & per totum, ff. de his quæ in testament. delent. l. fin. C. de edict. diui Adriani tollend. 11

Quod limitatur in sumpto signaturæ: nam si ex hac clausula mens Papæ cognoscatur, vel bulla ex hoc impugnetur, debet tota etiam cancellatio a Papa conscribi in hoc sumpto supplicationis, in quo scribuntur omnia verba signaturæ ad hoc, vt intentio Papæ dignoscatur: vt deinceps ex illo libro omnia extrahi possint. 12

Vnde cùm Papa nollet conferre prioratum sancti Martini de campis Paris. aliquis impetrauit prioratum sancti Nicolai, qui forsan est in suburbijs Paris. Hæc verba, Qui forsan, fuerunt à Papa deleta, tamen bullæ fuerunt posteà extortæ, & in illis fuit dictum, quod beneficium erat situm intra ciuitatem Paris. certè apparuit ex sumpto signaturę deletæ in illis verbis, Qui forsan, &c. quòd Papa noluit conferre illum prioratum situm Paris. quia iam contulerat, ideo fuit vltimus excluſus. † Quod est notandum, quia debes videre signaturam & conferre cum bulla, & poteris cognoscere in quo bulla excedat signaturam, sed pauci hoc intelligunt, vt verum fatear: ideo ista scripsit: nam trapezitæ artem eorum secretam habent, quæ per ista patebit. vide quæ scripsi in gl. pro expresis. in vers. xxx. in forma mand. in concorda. 13 14

Signatura cũ bulla est conferenda ad rectè iudicandum.

Notandum est quòd supplicatio signata per prædecessorem non solet mutari, nec corrigi à successore, quando sunt plura verba, quæ non comprehenderentur sub verbis mutatis: sed debent impetrari literæ de perinde valere, cum clausula rationi congruit, si quis dubitet de prima impetratione: nam si Papa destrueret, quæ eius antecessores statuerunt, non constructor, sed euersor iustè comprobaretur. cap. si ea. xxv. quęst. secunda: dixi in forma manda. in concorda. † nec potest successor etiam declarare, non dicam mutare voluntatem prædecessoris. no. in l. Pomp. §. fi. ff. de rei vendic. & l. inter, §. j. de verbo. obliga. quia plurium non est vna voluntas. l. quia poterat. ff. ad Trebel. capitul. quia, de concession. præbend. 15 16

Signatura prædecessoris nõ mutatur à successore.

Si autem omissa sunt talia, quæ commodè poni possunt ex verbis signaturæ, seu radendo, vel addendo, & tunc addi poterunt, cùm error corrigi possit. l. si librarius. ff. de reg. iur. 17

Signa perpetuò, quòd litura seu rasura vitiat bullam, si in loco sit suspecto, alioqui non, per capit. ex literis, & c. inter, de fide instrument. & si litura sit, præsumitur propter bullæ autoritatem facta per officiales curiæ Romanæ. capitul. fina. vbi no. de crimine falsi. hoc expresè docet Ægid. Bellamera in capitul. in memoriam. column. iij. in xix. distinct. & poterit quis Romæ scisitari, an hoc fuerit ab illis factum, si de hoc dubitetur. 18

Rasura quæ dovitiet bullam, vel signaturam.

Etiam contra Reges & principes, vel magnos duces non dantur literæ à Papa sine signatura: vt docet Prouincial. folio 20. versicul. con- 19

Contra principes nõ cõceduntur literæ sine signatura.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tra Reges, vt in aliquo eis deferatur: capitul. final. de officio delegat. in sexto.

In bulla non solet exprimi collator nisi in vnione.

Præterea quando prouidetur à Papa de beneficio ad collationem inferioris episcopo spectante, quamuis in supplicatione exprimatur collator, in bulla tamen non solet exprimi, nisi in vnione perpetua, aliâs vnio esset subreptitia; non enim est dubium quin Papa saltem cum maiori difficultate fecisset præiudicium perpetuo collatori, c. super eo, de officio delega. 20

Idem si quis haberet priuilegium conferendi, nam & tunc illius mentio erit habenda, per notata in c. in nostra, per Feli. de rescript. Ideo cùm ad Hierosolymitanos spectet collatio ex priuilegio, hoc exprimi solet, & in noua prouisione (vt in bulla videre est infrà) solet exprimi collatio alterius seu prouisio. 21

Vltima pars signaturæ.

Datum apud &c. De hoc dicam inferiùs in bulla. Ista est vltima pars signaturæ: de hac data scripsi in forma mandat. in fi. in Franciæ concord. 1

Signaturæ an credatur & in quibus casibus.

Quæro, an soli signaturæ credatur? breui respond. non esse credendum, vt statuitur in regul. xxv. cancell. Innoc. viij. quia ibi signatura ante cõfectionem literarum vocatur informis: & hoc est hodie repetitum in illa regul. cancell. Iulij Papæ iij. regul. xxviij. quod iudices non debent iudicare secundum signaturam: sed iuxta bullam. 2

Bulla ex signatura extrahitur.

Quia quemadmodum scheda notarii non redacta in formam instrumenti non facit fidem, quousque fuerit de iudicis mandato in mundum, & ad longum redacta: l. contractus, & ibi Paulus Castrens. C. de fide instrument. 3

Vbi plus dicit, quòd si pars priùs producat protocollum, non sufficit ad fidem faciendam, quia non est scriptura munda, nec extensa: sed requiritur vltima scriptura extensa, in qua actus ad longum deducitur: sic potest dici de signatura & bulla, vt primò bulla sit producenda: & si de ea dubitetur ad signaturam, ex qua extracta est, tanquàm ad protocollum recurramus. 4

Casus in quibus signaturæ creditur

Primò fallit, quando approbata per librum registri signaturarũ fuerit, quia tunc facit plenam fidem, sicut notarijs protocollum. text. in authent. de tabellio. §. fina. collatio. iiij. & eo casu habebo sumptum & valebit quoad probationem: nam ex stylo curiæ Romanæ gratiæ Papæ possunt ex registro sumi, & aliter probari, quàm per literas bullatas: vt habetur in proœmio Sexti Decret. & hoc expressè docet Antonius Butriga. in consil. secundo. quod est repetitum consilio xxxxix. visis literis, column. secunda. 5

Et isti registro ex stylo curię Romanę nihil addi debet: & hoc etiam voluit Datarius Papę Pauli tertij, nec dies in eo scriptus mutari, & quod probet, consuluit Paul. Castren. consilio cccxxxxiiij. in præsenti, in primo volumine. 6

Secundò

Signatura quando approbari possit.

7 Secundò restringe quando alio modo fuerit approbata, & alijs adminiculis fulcita, vt pote per mensularios expertos, qui deposuerunt eam bonam, & secundum stylum curiæ Romanæ conceptam, argum. l. instrumenta, C. de prob. vbi creditur scripturæ priuatæ, si iuuetur alijs ad-
8 miniculis, & multò fortiùs signaturæ: † practica ergo est in Frãcia, quòd si non possum obtinere bullam obstante legitimo belli, vel alio impedimento, vt impetrem literas Regias, per quas impedimentum narrem & petam mihi concedi, vt liceat approbare per experientes dictam signaturam: & verificari & concedi solet obstante & constante impedimento: & hoc vidi sæpius fieri, & hoc quandoque etiam sine literis per suppli cationem, quando est notorium impedimentum, sed aliâs concedi non debet, & de ista approbatione tradunt iurium interpretes, in authentic. si quis in aliquo, C. de edend. maximè Purpura. & interdum vidi Cardinales quosdam approbare hanc signaturam & permittere, vt ex sola signatura recipi fructus posset, quod non potest fieri: vnde intrusus est, qui hoc facit, nec iste Cardinalis potest legem superioris infringere, clement. ij. de elect. seu mereretur priuari, qui hoc faceret, quia vult se constituere supra summum caput.

Signaturæ an magis creditur quàm bullæ.

9 Tertiò fallit, quoad conficiendum bullam signaturę: creditur ad hoc vt bulla ex hac conficiatur, sicut ex protocollo notarij instrumentum conficitur: aliâs bulla confici non posset: nam Romæ abbreuiator solet signaturam ad verbum describere in vno libro, si de ea dubitetur. ad illum librum recurremus tanquàm ad prototypum, vt firmat Anton. de Butr. dict. cons. ij. visis, col. j. vbi dicit, quòd quando aliter est sumpta minuta per vicecancellarium, & magis strictè vel largè, quàm fuerat à Papa concessa, tunc recurrendum est ad originale, per capit. quoniam contra, de probatio. idem repetit cons. xxxxix. visis literis.

Arestum pro signatura cõtra bullam.

10 Et ideo fuit iudicatum in hoc senatu pro signatura contra bullam: nam in signatura erat concessio beneficij, prouiso quod non esset de collatione Episcopi Pictauien. expedita erat bulla sine illa clausula, sed producta fuit signatura continens istam clausulam, prouiso quod non esset, &c. & probatum beneficium esse de collatione episcopi Pictauien. certè fuit iudicatum pro signatura, vt non valeat collatio, licet in bulla nihil diceretur, quia signaturæ statur quoad contenta in ea, & plus quo ad hoc, quàm bullæ, vt prædixi: nam signatura quoad se, est gratia Papæ perfecta: vt est text. in c. institutionis. xxv. q. ij. Rota deci. dcclxxxij. nota quòd vbi gratiæ, in antiq.

Consentientibus partibus signaturæ statur.

11 Quartò tempora consentientibus partibus, quæ si velint ex signatura, quòd pensio debeatur, vel credatur exigi & credi poterit: vt scripsi in tracta. de pacific. possesso. in nu. 137. quia quilibet potest renunciare priuilegio, in fauorem suum introducto, l. penul. C. de pac. & hoc quotidie fit: vt dicit in simili tex. in l. certi cond. §. si nummos, ff. si cer. petat.

12 Quamuis d. Probus in capit. tibi qui, in additio. ad Ioann. Monac. nu. 13. de rescript. teneat contrarium, dicens esse scripturam priuatam, ideo

Universidad de Deusto
Biblioteca

non facere fidem, nisi in cancellaria: vt super ea sumatur per officiales curiæ forma, quæ dat esse rei,& eam conseruat in esse:absurdum enim esset secundum eum,si hoc esset per partes remissibile.l.nemo.ff.de leg. primo. † Allegat simile de excommunicatione:sicut enim excommu- 13
nicatio partium conuentione tolli non potest, nisi absolutio sequatur. c.cùm desideres,de senten.excommuni.Ioan.Monach.in cap. quicunque,colum.secunda,illo titul.in vj.hæc D.Philip. Probus in d. c.tibi.

Stari potest signaturæ de partium consensu.

Ego verò dico,quòd si partes velint stare signaturæ, ei stabitur: nam 14
cùm partes sunt concordes,quid ad iudicem?quid enim aliud agit prætor,quàm vt controuersiam dirimat?l.j. §.inde.ff.de noui oper. nuncia. & iudex non supplet in his,quæ facti sunt.l.vni. C.vt quę desunt aduoc.

Partes vni testi credere possunt etiã odioso.

Et hoc est introductum in merum fauorem partium & principaliter, 15
ergo illi fauori renũciare partes possunt.l.penult.C.de pac.possunt enim partes credere vel odioso,vel mediatori,seu alteri testi inhabili. c. Quoniam verò in authen.de testib.colla.vij.multò fortiùs poterunt credere signaturæ.

Item probatio imperfecta potest reddi de consensu partium perfecta. 16
l.fi.C.de testib.& vni testi credere potest pars,licet aliâs non credatur. l. Theopompus.vbi plenè Bart. ff. de dote præle.Feli.& alij in c.Veniens, de testib.etiam sine iuramento.gl.in l.j.ff.de ferijs.

Super damnis dicto alterius partis credi potest.

Imò possunt facere partes,vt dicto alterius partis credatur super dam 17
nis & interesse:vt Bart. firmat in l.fi.ff.de prætor.stipula.& in l.iusiurandum quod ex conuentione,in prin.ff.de iureiurand.sequitur Ias.in repetit.l.admonendi.col.xc.nu.200.ff.illo titul.& vt testi etiam infami adhibeatur fides,authen.si quis testibus.C.de testibus.facit gl.singul. in authen.de testibus. §.& licet.in gl.& supplicijs.vbi multa addidi,colla. vij. doc.in c.Caussam,illo tit.

Signatura non dicitur scriptura priuata.

Et signatura non dicitur simpliciter scriptura priuata, quia est facta 18
per officiales Roma.curiæ,ergo non est priuata,sed publica,& si priuata esset,non signaret eã Papa,& signando videtur tacitè mandare,vt literæ fiant secundũ signaturam:na posteà Cancellarius scribit per quem fieri debeat minuta,posteà ingrossanda.his verbis vtitur Nicola. Milius in reper.in verb.gratia Apostolica.q. xxxvj. & quamuis esset scriptura priuata,tamen ex conuentione partium faceret fidẽ inter partes: vt plenè probat Ias.in d.l.admonendi,col.xxxx.nu.101.cum seq.ff.de iureiurã. reprobando Inno.& alios contrarium tenentes.

Nec refragatur d.l.nemo potest.ff.de leg.j.quia intelligi debet de le 19
gibus introducentibus solennitatem,vel ius publicum,quod per partes non possit renunciari: secus si ius aliquid in fauorem partium introducat,tunc partes illi poterunt renunciare:nec obest allegatio facta de excommunicato,quia excõmunicatio non est in fauorem partium introducta,cùm sit medicinalis.cap.j.de senten.excommuni.lib.vj.igitur partes non possunt eam remittere,secus in signatura, vt possint illi credere,si velint:sicut possunt statuta etiam à Papa approbata reijcicere, si in suam

suam tendant vtilitatem.glo.& doct.in c.cùm accessissent,de constit.& in c.ij.de verb.signi.in vj.

Signatura probat contra supplicãtem.

20 Quintò fallit vt probet contra supplicantem,qui eã dedit, vt posteà per illam præsumptiuè probetur, quòd beneficium viuentis impetrauit:& ita seruat Rota,vt docet Dom.Gome.in q.v.in commentarijs suis super regul.de impetra.beneficij viuentis,& pro hoc est text. in l. cùm pretium,C.de liber.caus.vbi statur confessioni supplicantis in eius præiudicium.

21 Et sic ex contẽtis in signatura iudicari poterit impetrans, fortè si dixerit vacasse beneficium in mense graduatorum,ergo probabit graduatis esse affectum:vel si dicat se obtinere beneficium,ex hoc cõdemnari poterit,quod in signatura dicit,nec poterit pro parte iuuari signatura, & pro parte non postquàm eam impetrauit.

22 Sextò etiã si mea signatura per fiat,signata sit,& tua per concessum, ego præferri debeo,& illi signaturæ statur,regula xxxj.cãcella.vbi abundè scribitur:& superiùs dixi rationem in ij. parte.

Per signaturam que fieri possit.

23 Septimò si petatur aliquem in religiosum recipi,ac sibi de ecclesiastico beneficio prouideri:per simplicem signaturam fiet receptio,vt patet in regula cancella.lxv.& alia multa sunt quæ per solam signaturam fieri possunt,quæ fortè aliâs scribam.

Cõcessio Papæ facta in signatura secũdum partis supplicationẽ intelligitur.

24 Notandum est quòd concessio facta à Papa in signatura,intelligitur secundum partis supplicationem,c.inter dilectos, §.cæterùm,de fid. instru.nam responsio intelligi debet secundum interrogationem,l. si defensor, §.qui interrogatus,ff.de interro.act.pulchrè Deci.consi.xxxiij.viso puncto,col.j.& consi.cclxxiij.viso consilio,col.iij.nu.11.versi. secundò præsupponendum,& Sozi.consi.cxij.viso processu,col.penul.& vlti.
25 in iiij.vol. † Et quando supplicatio est certa & limitata,& responsio ambigua:responsio & concessio declaratur,& intelligitur secundum sup-

Papa per verbũ fiat, à duabus excommunicationibus absoluit, si à parte petitum sic fuit.

26 plicationem.Bar.in l.si quis intentione,in fi.ff.de iudic.†Ex quo infertur quòd si quis petat absolui à duabus excommunicationibus,& Papa dicat,fiat,vt petitur,videtur ab illis duabus absoluere,secus si vna tantùm fuerit expressa,arg.c.sedes,de rescrip.Panor.in c.cùm pro causa,in gl. vl. de senten.excommu.

Qualitas beneficij habetur pro expressa.

27 Item si in signatura petatur,quòd qualitas beneficij habeatur pro expressa vel aliud:& Papa signet,fiat,vt petitur,valebit gratia,ac si qualitas expressa esset vel aliud exprimendum.Anto.But.consi.ij. visis literis,col. j.quem refert & sequitur Fel.in c.super literis,col.vj.reg.iiij.nu.9.de resc. aliâs si expressio qualitatis omittatur,gratia nulla,c.Ad aures ibidem,vt suprà scripsi.

Negatiuè intelligitur impetratio si simplicia fuit expressio.

28 Et si qualitates non sint expressæ in signatura conditionaliter vel affirmatiuè,in bulla fiet expressio negatiua, videlicet talis impetrauit beneficium sancti Pauli, non exprimens esse curatum in supplicatione,in bulla dicetur beneficiũ sancti Pauli nõ curatũ,per reg.Inn.lxiij.
29 † illa tamen regula nõ habet locũ in dispẽsationibus,in quibus si nõ fiat

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dispensatio est nulla, in qua non fit qualitatis mentio.

mentio qualitatis dispensatio est nulla,c.non est,de præb. in vj.quia regula in impetratione beneficij loquitur,non autē in dispensatione:ideo non valebit dispensatio in qua aliquis narrauit se obtinere beneficium sancti Pauli,nec negatiuè dicetur non esse curatum.

Cōcessio ad tempus petitionis refertur.

30 Et si pars narret beneficium vacasse certo tempore,videlicet in mense graduatorum,& petat sibi conferri:& Papa dicat,fiat,præsumitur facta concessio cum eodem tempore,per text.in arg.in l.quæro, §.fin. de ædil.edict.Bald.in l.j.col.pen.nu.13.C.de ædil.actio.sic consuluit Decius consil.ciij.in casu,col.pen.in iij.vol.

Princeps simpliciter concedendo omnia petita concedere videtur.

31 Et si quis porrigat principi supplicationem multa petendo, si Princeps simpliciter rescribat,omnia concedere videtur: vt consuluit Rom. consil.lxxx.confirmanda. Idem videtur decidere in simili casu Alexan. in consil.lxxxiiij. in causa vertente, nu.4.col.vlti.in primo volumine.& consil.xciiij.in causa,nu.3.in ij.vol.& plura cumulat Hippol.consil.lxxv. Clementissimi,nu.8.cum seq.sicut quando plures postulant aliquid,& Papa simpliciter concedit,nempe omnibus concedere videtur: quia nō est ratio,cur vni potiùs quàm alij concedat.arg.l.cùm vnus,in princip. ff.de bon.auth.iud.possi.

31 Etiam si petam bullam reformari,ex vna causa & ratione vnius defectus & dicatur,fiat:non intelligetur ex alia causa vel defectu, per d.c. inter.Felin.abundè in c.super literis,col.vj.de rescr.

Reformatio ex vna causa non continet aliam.

33 Fallit quando Papa limitasset vel cancellasset aliquam partem, tunc enim concessioni limitatę stabitur.Panor.in d.c.inter.col.nj.per illū tex. de fid.instrum.vnde quādo petitio indeterminata fuit, vtpote quia petijt secum dispensari de non promouendo,& concessio fuit determinata, vtpote de non promouendo ad duos annos, tunc concessio attenditur.Panor.in c.ij.de treug.&pac.Fel.in d.c.super literis,col.vj.nume.10. Ias.in l.Gallus, §.item credendum,nu.10.cum seq.col.iij.ff.de liber. & posthum.†Vnde etiam si quis petat dispensationem ad obtinendum præ- 34
Cancellatio Papæ prodest quoad non cancellata.

bendam & dignitatem in eadem ecclesia,etiam electiuam,si Papa cancellet illa verba,etiam electiuam,videtur alia concedere & hoc cancellatum denegare.allegatur l.tribunus,in fin.ff.de milit,testam.hoc nomi natim concludunt Dom. de Rota decis. dlxj. cancellaria.in antiq.nam qui vnū negat,aliud concedere videtur,l.cùm prætor,ff.de iud.c.nōne, de pręsum.Io.de Selua in tract.de ben.in iij.parte,q.xij.in qual.xix.nu.33.

Quæ specialiter cōcedi debent per verbū fiat, non concedūtur.

35 Secundò fallit in his quę debēt specialiter & expressè concedi:tunc si non sit in signatura expressum,concessum non cēsetur,sed neglectum: quia si Papa voluisset,concessisset illud:c.ad Audientiam,de decimis,vt si petatur quòd summariè procedi possit,si Papa non dicat,audiat talis, & summariè procedat,non poterit summariè procedere: vt extat decis. Rotæ cclxxix.nota quòd si in commissione,in antiq.quia specialis cōmissio ad hoc requiritur,cle.sępe,de verb.sign.& hic finis signaturę esto ad bullę declarationem venire necesse est,vt acquirendi praxis complea tur & demum conseruandi beneficia materia tractetur.

Bullæ

Bullæ nouæ ac simplicis prouisionis cum suis clausulis summè vtilis declaratio.

1 NVNC videamus de bulla, & eius clausulis, quæ à signatura oritur,sicut instrumentum à protocollo, §.j.& sequen.in authent.de tabellion.collatione quarta.& hęc bulla incipit à nomine illius pontificis, qui gratiam concedit, vt Clemens episcopus &c. Paulus episcopus &c. vt inferiùs ostendam.

Bullæ à nomine pontificis concedentis incipiunt.

2 Et quia debet secundum ius commune interpretari,c.causam, de rescript.expressè docet Paulus Paris.cons.x.quæst. col. vlt.in primo volu. ob id aliquas interpretationes iuri & praxi conuenientes conscribam, tu beneuole lector, boni consule: quia super his pauca hactenus repe- riuntur scripta.

Bulla post plumbū appositum dicitur.

3 Et non dicitur bulla,nisi in ea appositum fuerit plumbum.gl. in verbo,aurea,clem.vnic.in fin.de iureiur.& habetur in regu.cancella.xiiij.& lxix.in glo.& pro his est tex.in c.licet,de crim.fal.etiam bullam quidam plumbum vocant:vt in c.licet,de crimine fals.nos autem totam scriptu ram à Papa emanatam cum plumbo bullam vocamus,&de hac sequen tia intelligentur.

Bulla olim fuit aureum insigne puerorum.

4 Primò bullam dicit Festus aureum insigne fuisse quondam puerorum prætextatorum, quod dependebat eis à pectore, vt ostenderetur eam ætatem alterius regendam consilio:&vt eā inspicientes ita demum se cogitarent homines,si corde præstarent: dicta est autem bulla à Græco sermone βῶλα,quod consilium latinè dicitur:vel quia eam partem corporis bulla contingat,idest pectus,in quo naturale manet consilium.

5 hæc ille:† sed puto deprauatum locum & corruptum:quia Θυλὴ consilium significat,sed si à βυλὴ bulla dicta sit,quod cum consilio & matura deliberatione expediatur:ideo falsa latinitas eam vitiat,c.ad Audientiam j.de rescript.

Bulla vnde dicta sit.

6 Vel dicit Macrob.libro Satur. primo.c. vj. sicut prætexta magistratuum,ita bulla gestamen erat triumphantium,ad figutam cordis, teste Alexan.libr.genia.v.c.xviij.quam in triumpho veteres præ se gerebant inclusis intra eam remedijs,quæ crederent aduersus inuidiam valentissima:& quia Pontifices summi triumphos obtinuerunt,nunc primam dignitatem possidendo: ideo vtuntur bulla remedio valentissimo aduersus inuidiam:quia si princeps magnus illi inuideret, mittendo bullam

7 cōciliationis statim rūpitur inuidia:† vel si dicamus eā deduci à βύλομαι secunda persona βυλῇ,quòd Papa velit illud,quod scriptum est in ea,& quod ibi declaretur voluntas Papæ rationabilis: tamen relinquo alijs pertinacibus,vnde hoc nomen sit deductum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nisi quis velit dicere bullam esse aquæ turgiditatem, quæ ex pluuia 8
mouetur & citò deficit:nam communi parœmia dicitur, vita hominis
bulla est,quia fugit velut vmbra:vt dicit Iob,maximè in Pontifice Ro-
In plumbo bullæ quid insculpẽdũ. mano,cui fuit dictum:*non videbis dies Petri*,sic bulla vtitur, idest breui
illo insigni tanquàm aquæ turgiditate fluitante & discedente: † vel 9
quòd sit insigne summorum Pontificum:quia in ea bulla,idest in plum
bo solent insculpi capita sanctorum Apostolorum, Petri in dextera &
Pauli in sinistra, & prima litera nominis Papæ,& ordo Pontificatus: vt
PP.iij.idest Paulus Papa tertius.I.P.iij.Iulius Papa tertius.& quod sit illo-
rum insigne videtur probare,c.licet,de crimine fal.vbi plumbum vocat
bullam,& Dom.in c.quis nesciat,xj.distinct.Felin.in c.ij.versicul.stylus,
col.vij.nume.18.eodem.

Bulla pro quibuslibet literis à Papa emanatis plumbo munitis accipitur. Et quantum attinet ad hanc materiam, bulla generaliter accipitur 10
pro quibuscunque literis Papę authenticis plumbo munitis,& maximè
gratiosis:vt dixi in bulla cœnæ Domin.artic.iiij.& hæc in plures species
diuiditur,vt inferiùs apparebit: & post descriptionem dicetur de noua
prouisione & simplici.

Bulla quid sit. Primò quæro quid sit bulla?respon. bulla est scriptura in membrana 11
descripta,plumbo funibus pendente iure munita,salutationẽ cum nar-
ratione,ac Papæ concessionem,aliaque necessaria continens.

Bulla requirit scripturam. Primò bulla dicitur scriptura descripta in membrana seu pergameno 12
ad differentiam signaturæ,quæ in papyro scribitur: vt superiùs dictum
fuit:& sic in ea opus est scriptura:vt plenè scripsi in §.j.de mandat.Apo
stol.in verb.literas,in concord.aliâs non vocaretur bulla, nisi esset con-
scripta & in membrana.

Plumbum bulla requirit. Plumbo pendente munita, ergo requiritur quòd bulla sit plumbo 13
decorata,antequàm bulla dici possit,per illam gloss.in clem.vnic.in fin.
de iureiur.& c.licet,de crimine fals.

Funibus plũbũ bullæ retinetur. Funibus etiam dico,quia plumbum est appensum chordis sericeis,si 14
sit bulla gratiosa:si verò sit iustitiæ bulla,siue executoria,erit filum can-
Apponens plumbum in bulla falsum committit. nabis,in quo erit appẽsum sigillum,seu plumbum,c.licet,& c.quàm gra
ui,de cri.fal.dixi superiùs in vij.differẽtia inter literas gratiæ & iustitiæ,

Dico etiã iure munita:quia si aliquis sua autoritate apponeret plum 15
Plumbum quando ab vna bulla auferatur, & alteri applicetur, & à quibus hoc fiat. bum,bulla esset falsa,& non diceretur propriè bulla:d.c. licet,de crimi-
ne falsi.

Aduertendum est, quòd si per errorem aliquid fuerit in bulla omis- 16
sum, tunc ipsa debet transcribi,& plumbum quod est in bulla aufertur
ab ea,& affigitur alteri:sed hoc fit ab officialibus curiæ Rom.ad hoc ex-
Quãdo plũbum ab vno auferatur, & alteri ponatur. pressè destinatis:† alioqui auferens illud plũbum & addens alteri bullæ 17
igne mulctatur,sicut falsarius,d.c.licet,& seq.de cri.fal.olim erat excom
municatus,qui recipiebat literas Apostolicas, nisi ab officialibus certis
curiæ Rom.sed hodie illam non seruari dicunt curiales Romani.

Et hoc potest fieri quando aliquis deffectus est in bulla,qui ex suppli 18
catione refici potest:vt si quis impetrauerit prioratũ, seu parrochialem
eccles

ecclesiam nũcupatam prioratum:& posteà in supplicatione dicebatur,
quòd possit exprimi prioratus,seu cura parrochialis,si in bulla fuerit no
minatus tantùm prioratus:est tamẽ ecclesia parrochialis.illa bulla à pra-
gmaticis curiæ Romanę transcribetur,exprimẽdo parrochialẽ, & plum
bũ à prima auferetur,& alteri applicabitur,& prima lacerabitur: & hoc
est assuetum fieri secundum illorum stylum.

19 Vel si impetrans nolit vt ea transcribatur,poterit impetrare perinde
valere, vt perinde valeat prima impetratio, ac si expressa fuerit inibi
parrochialis,vt dicam inferiùs in tract.perinde velere:sed caueat hoc ea
su ne alicui sit interim ius quæsitum alicui: ideo tutius est vt transcri-
batur.

20 Papæ salutationem cum partis narratione, & concessionem conti- *Bulla nõ valet sine narratione.*
nens: partis interdum narratio præsupponitur ex concessione,si nulla
esset narratio:nam talis intelligitur petitio,qualis responsio,& è contra,
c.inter dilectos,de fide.instrumẽ.l.si defensor primo,ff.de interro. & ita
se habet regulariter ius canonicum,vt responsio, sine petitione pona-
tur:non valeret tamen bulla,si nulla esset narratio, quæ est pars huius
substantialis,& ita se habet stylus Curiæ Romanæ:vt inferiùs dicam in
diuisione bullæ.

21 Alij dicunt bullam esse signaturam extensam:nam quod breui in si- *Bulla est signatura extensa.*
gnatura cõscribitur,in bulla extenditur,sicut notariorum scheda,l.con
tractus,vbi Paul.& alij,C.de fide instr.& in auth.de tabell.colla.iiij.

22 Aliaq; continens necessaria,ponitur in bullæ descriptione: nempe si
necessaria in bulla non sint apposita,non dicetur bulla: vt habetur in
procem.Sexti Decret. §.fi.vbi etiam doct.verùm quia communiter ve-
nimus ad nouam prouisionem,ideo eam priùs subijciam,& simplicem
etiam declarabo,vt differẽtia cognosci inter ista duo possit:& pauci dis-
cernere ista possunt,ideo ad sequentia aduertendum est.

De noua prouisione & simplici.

1 TAQVE noua prouisio est prima Papæ prouisio ad *Noua prouisio quid sit.*
alterius iam factæ ab alio confirmationem:probatur in
c.post electionem,de concess.præb.gl.in reg.cancell. lxij.
vbi dicit nouam prouisionem aliam præsupponere ti-
tulum:simplex verò non sequitur. Gomes. quæstione
secunda, regul. de annal. poss.

2 Noua dicitur quoad Papam quia de retenti ipse confert: quamuis *Noua prouisio an requirat dubitationem primæ prouisionis.*
collatio, præsentatio,vel electio ab alijs anteà facta fuisset:sed impetrãs
eam prouisionem vel præsentationem dubitabat viribus non subsi-
stere. notant doctores, in d. c. post electionem, de concessione præ-
bend.

3 Aliquando etiam sine dubitatione solet concedi noua prouisio,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Modica dubitatio primæ prouisionis facit vt valeat noua prouisio.

si dicatur collationem ab episcopo,vel eius vicario factam alternatiuè, & semper datur ad maiorem securitatem, † etiam in noua prouisione 4
quando dicitur,quòd impetrans dubitat prouisionem viribus non sub sistere,non potest narrari casus,in quo non sit aliquod dubium,vel dicere de facto:quia si Papa sciuisset primam collationem omnino nullam, fortè non concessisset,vel non de leui,c. postulasti. in fin.de rescrip.mo dica tamen dubitatio sufficit:vt consuluit Paul.Paris.consil.cxviij:Circa materiam,col.j.in iiij.vol.

Papa post suam prouisionem non quæ nouam prouisionẽ concedit.

Sed si semel summus Pontifex prouiderit,etiam inutiliter,nunquam 5
dabitur noua prouisio,sed perinde valere impetrabitur, vt perinde valeat talis prouisio,ac si ritè id temporis facta fuisset: vt est in prouincial. fol.60.vers.item super prouisionibus,& Paul.Pari.cons.cxviij.materiam, nu.25.in iiij.vol.quia si secundo concederet,non posset dici noua prouisio,idest primo facta:vt dico in l.Sylua, §.noualis,ff.de verbor.significa. vbi pluribus modis scripsi vocari nouum.

Non annullatur prima collatio in noua prouisione, nec electio.

Adhæc regulariter noua prouisio non datur,nisi quis dubitet colla 6
tionem,vel prouisionem ordinarij viribus non subsistere : vnde si quis nouam prouisionem impetret super beneficio reseruato, & narret sibi collatum beneficium ab eo,qui dicit se super hoc specialem prouidendi facultatem habere,sed dubitat non valere,ideo petit sibi prouideri:tunc Papa primam collationem nõ annullat,cùm ille dicat se specialem conferendi potestatem habere,sed dubitet,nec debet in bulla annullari seu infici illa prima collatio:nec dicetur dispositiuè reseruatio, sed quod à nonnullis asseritur &c.ita seruat stylus cur.Roma.

Idem in electione,quæ si fuerit facta de dignitate reseruata per regu 7
las cancellariæ,& vigore indulti dicatur ad eligentes spectare, non annullabitur dicta electio:quia multa sunt à Papa concessa,de quibus non est memor,c.ex parte j.de offic.dele.c.pręterea,xxiij.dist.ideo super hoc noua potest dari prouisio.

Modus vacandi in nouis prouisionibus an sit exprimendus.

In nouis prouisionibus si quis narrare velit modum vacandi,potest: 8
quamuis Papa habuerit illum modum pro expresso : quia in fauorem impetrantis concessum est,cui fauori derogare pars poterit,c.si diligenti,de for.comp.& hoc quotidie fit.†Melius est secundum quosdã quòd 9
hoc non exprimat:quia Papa videtur ei concedere siue vno modo vacet,siue alio modo,vt constat ex expressione facta in prouisione:tamen quia Papa omnes ferè modos complecti solet,ideo de stylo est quòd verus vacandi modus primus ponatur,& posteà generalis clausula subijciatur vt inferiùs dicetur.

Electio quæ veniat prouisionis nomine.

Aliquis in signatura petijt sibi de beneficio prouideri,dicens iam si 10
bi de eo autoritate ordinaria fuisse prouisum:Papa concedit,& quòd expediri possint literę in forma simplicis vel nouę prouisionis,nũc in bulla vult exprimere se electum,an possit?respon.posse,quãdo beneficium eligendo conferebatur:quia tunc à noua prouisione non discedit, & verè prouisus fuit autoritate ordinaria:& collatio veriùs dicitur,quàm prouisio.cap.cum nostris,& c.post electionem,vers.cùm igitur,de concessio.præb.& super hoc aliâs consului,etiam scripsi in trac.nomi.q.xv. nu.26.vers.decimoquinto.

11 Sed si electio requirebat confirmationem,& quis vult,vt expediatur bulla in forma nouæ prouisionis,cum narratiua electionis:hoc non poterit,quia faciliùs obtinuit signaturam & prouisionem à Papa is,qui dicit se prouisum,quàm is qui diceret se electũ:quia prouisio ius planum confert,nec requirit confirmationem, secus in electione, de qua est facienda mentio,ele.prima de præb.scripsi in § præfatiq; ordinarij,de collat.in concorda.& in §.j.de nominatio.reg.

12 Vnde si velis in istis prouidere,apponas clausulã in signatura,quòd bulla possit expediri in forma nouæ prouisionis vel simplicis,absque dicta prouisionis narratione,& tunc poteris electionem quamcũque exprimere,& ita soleo apponere post mensularios,qui ignorant communiter effectum clausularum. *Clausula notab.in signatura apponenda.*

13 Adhæc annullata principali collatione facta ab ordinario,non annullatur hæc noua prouisio facta ad corroborationem primæ collationis, sed remanebit:vt docet Gomes. in regul.de annal. possess.qõ. lxxviij.in fi.nec videtur hęc noua prouisio accessoria ad primam collationem,sed per se subsistit:licet Gomes. dicat eam esse accessoriam, quod mihi vix placet,cùm prima possit esse sine hac noua prouisione,si sit valida:& licet hæc fortè accedat,tamen est æquè principalis,& ad primæ prouisionis confirmationem:ideo vtraque subsistere potest,&altera etiam:vnde annullata vna altera subsistet,& quis poterit vtraq; iuuari,vel altera tantùm:c.post electionem,de concessio.præb. *Si prima prouisio ordinarij non valeat, tamen noua prouisio valebit.*

14 Notandum est quòd regulariter in curia Romana non datur noua prouisio & confirmatio.c.quia,& c.post electionem,de concessio.præb. nisi in tribus casibus. *Noua prouisio & confirmatio nõ datur nisi in tribus casibus.*

15 Primus est in vnionibus,ipsa enim facta confirmari à Papa potest,si defectus ei narretur,c.exposuisti,vbi no.de præb.

16 Secundus est in beneficijs seu præceptorijs Hierosolymitanis,in quibus datur confirmatio concessionis, non autem collationis:nec ponitur clausula supplentes omnes defectus.

17 Idem in beneficijs aliarum militiarum, vt sancti Iacobi, & alijs : & hoc de stylo curiæ Roma.

18 Tertius in prouisionibus monasteriorum monialium, vnde electa poterit confirmationem electionis , & nouam prouisionem simul petere,& ipsis conceditur: quia illarum electiones communiter non sunt firmæ,nec iure factæ.c.indemnitatibus,de elec.lib.vj.ideo confirmatione indigent. *Electionis monialium confirmari possunt.*

19 Sed non habebit locum in prioratu monasterij per priorissam gubernari soliti,quia nõ iudicatur vt monasteriũ quoad hoc,sed vt aliud beneficium:& non dabitur confirmatio,sed noua prouisio:hoc solet in

Universidad de Deusto
Biblioteca

curia Romana seruari,quod notes:quia ab interpretibus omissa,qui hãc praxim Rom.parum nouerant.

Electiones abbatũ non confirmantur,sed noua datur prouisio.

Etiam electiones abbatum non solent confirmari à Papa, possent enim esse nullæ,sed noua dabitur prouisio:vt voluit Alexand.vj.in titu. de signa.gratiæ. 20

Cõfirmatio in beneficialibus nõ datur à Papa.

Confirmatio in beneficialibus non datur ex stylo curiæ Romanæ. capitul.final.de confirma.vtil.sed perinde valere: quod differt à confirmatione,quia confirmatio non trahitur retro,sed valet à die confirmationis.tantùm.capitul.quia diuersitatem,de concessio.præb.doct.in c.j. & per totum,de confirma.vtili. 21

Differẽtia inter confirmationẽ & perinde valere.

Perinde valere trahitur retro,si non erat acquisitum ius tempore impetrationis huius rescripti:vt inferiùs dicetur,& sic quando duo extrema sunt habilia:vt docet Bar.in l.Si is qui,ff.de vsucapio. 22

Nec obest text.in capitul.secundo, ne sede vacan.vbi Papa confirmat ecclesiam ei,cui donauerat: sed regulariter non confirmatur collatio facta ab altero,de quo suprà dixi:imò si confirmetur ibi reprobatur,dum dicit,non obstante confirmatione nostra,si qua in forma communi apparet:& quamuis olim posset dari cõfirmatio collationis etiam ordinarij,tamen quia proprius est concedere rescriptum perinde valere:ideo hodie ita conceditur: & hoc iure vtimur,non verò confirmatio: & si hodie peteretur à Papa collationem ordinarij confirmari, Papa hoc non concederet, nisi quatenus respicit rescriptum perinde valere. 23

Concordiæ cõfirmatio à Papa fit, non à cancellaria.

Confirmatio tamen concordiæ inter partes fit à Papa : sed sola confirmatio non fit in cancellaria,si cancellaria non conferat beneficium, sed solet ad cameram remitti,vel narratur concordia,sed non approbatur:quia ista confirmatio est de mero imperio maximo.capitul.quod translationem,de offic.legat.doct.in capitul.quod sedem.de offic.ordina.cùm sapiat simoniam.capitul.ex parte,primo,de officio.delegat.capitul. cùm pridem. de pact.ideo à Papa tollitur. Decius in rubrica. de simo. 24

Obligatus ad dandum vnum beneficiũ an possit dare alterum sine Papæ approbatione.

Vidi dubitari.conuentio fuit à Papa approbata,qua ego tenebar dare beneficium sancti Victoris tali N.intra annum,eò quòd suum beneficium maioris erat valoris:posteà conuenit inter nos, quòd aliud beneficium detur:quæsitum fuit,an requiratur noua Papæ approbatio: quidam requiri fatebantur, cùm partes nullam conditionem adijcere possint,sine Papæ beneplacito.c.fi.de pac.ideo dicebant simoniam esse, si aliud detur etiam beneficium. 25

Ego contrarium dicerem:quia postquàm in fauorem partium Papa approbauit conditionem,huic fauori partes poterunt renunciare.capi. si diligenti,de foro competent. & postquàm conuentio est iam à Papa approbata,si vnum pro alio detur,hoc respicit partes:nam principale est approbatum in fauorem partium,si vnum pro alio detur. 26

Veri

27 Verisimile est quòd si Papæ hoc fuisset expositum, quod etiam approbasset:cùm hoc sit accessorium,ergo debet regi secundum naturam principalis.l.cùm principalis, ff.de reg.iur.etiam quia dari beneficium vnum pro alio potest sine labe simoniæ. capi.fi.de rerum permutation. ergo partes poterunt vnum dare pro alio,& accipere sine labe simonię, quicquid in contrarium dicatur.

Partibus an liceat à conuentione approbata à Papa discedere.

28 Nec refragatur de conditione,quòd sit reprobata, quia in hoc casu non est alia conditio, quàm approbata à Papa:ergo Papa hoc videtur approbasse:nec requiritur noua approbatio, quæ requireretur, si noua conditio eueniret,videlicet quòd pro beneficio daretur pecunia : secus si beneficium pro beneficio.capitu.ad quæstiones,& capit.fin.de rerum permutat.possunt tamen partes in signatura clausulam adijcere,vel in approbatione concordiæ,quòd petunt approbari tantùm conuentionem,vel si de consensu partium ab ea discedatur,& aliud seu alia beneficia dentur loco illius,quòd etiam liceat: & hoc videtur necessarium, quia partes sæpiùs aliter consentiunt & conueniunt : & oportet quòd istorum illa conuentio approbetur à Papa,nisi illa clausula adiecta fuerit,quam soleo adijcere.

29 Transactio & concordia inter duos litigantes facta sine Papæ beneplacito inducit speciem simoniæ,non tamen ob hoc quis est beneficio illo,vel alijs priuatus:nec poterunt illa impetrari : vt docent Panor. & alij in capitul.constitutus,de transactio.capitul.ex parte primo.de offic.delegat.

Concordia sine Papæ beneplacito inducit simoniã, quæ non priuat beneficijs.

30 Ideo si in signatura petantur omnia in instrumento concordiæ approbari,debet addi quatenus iusta & honesta sunt:vt statuit Alexan.vj. in suis regulis,titu.de signat.gratiæ.

Clausula fiat prout de iure, quid prosit.

31 Et si quis illa beneficia impetrauerit,solet Papa dicere,fiat,vel concessum vt petitur,prout de iure:quia Papa non intendit conferre si de iure non sint priuati:ideo illam clausulam addit prout de iure : hoc tamen rarum est,nisi quando de priuatione iuris dubitatur.

32 Et de illa clausula prout de iure,vide per glos.& doct.in l.edita.C.de edend.& Bar.in extrauag.Ad reprimendum,in verb.prout.

33 Et si dicatur, quòd hic venit priuandus, ergo hæc clausula prout de iure debet intelligi, id est secũdum quod ius disponit:& si ius non disponat,nec Papa priuat.

Beneficiũ permutantis nõ potest impetrari, si statim permutatio nõ perficiatur.

34 Titius resignauit beneficium caussa permutationis, quod fuit Seio collatum:sed quia beneficium Seij erat alterius diœcesis longè distãtis, Seius possedit per mensem,vel duos vtrumque beneficium : nunc quidam tertius impetrauit primum, tanquàm vacans per adeptionem secundi,per capitul.de multa,de præbend.& per extrauagan.execrabilis. Demum Seius pro complemento permutationis resignat primum beneficium:quæritur an valeat ista collatio vltima:respondeo valere,quia erat iam affectum compermutanti:& illa dilatio duorum mẽsium non fecit illud vacare.capitul.vno,de rerum permutat.in vj.vbi doct.Feder.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in tracta.de rerum permutatio.in xj.q.quod est notandum,sæpiùs super hoc vidi dubitatum:nec obest illa extra.execrabilis,quia dicit si pacificè possederit,nolens vnum dimittere:sed hîc volebat dimittere causę permutationis.

Partds super beneficijs semper debent conuenire cum Papæ bene placito.

Et sic nota, quòd sine Papæ beneplacito non licet conuenire super 35
beneficijs,alioqui simonia est:vnde quando partes conueniunt,semper adijcere debent,cum Papæ beneplacito &c.Ex parte j.de offic.deleg.c. fi.de pac.& c.vno,vt ecclesiastica benefic.

Et si posteà illa conuentio approbata sit à Papa,sine aliqua simoniæ 36
labe obtinetur illud beneficium : quia potest Papa dispensare super illis quæ ipse induxit.doct.in rubric.de simo.& in summa,prima quæstione prima.

Simplex prouisio quæ dicatur.

Simplex autem prouisio dicitur,quando alia non narratur collatio, 37
nec prouisio:sed simpliciter dicitur beneficium vacans per obitum, vel aliâs,& sic confertur.in noua autem prouisione regulariter pręsentatio, collatio,electio,vel alia prouisio narratur:in hac verò simplici nullus alius narratur titulus,sed à Papa conferri petitur vacans beneficium.hoc docet glo.in reg.cancella. lxij. & ego signaturam superiorem scripsi ad hoc ostendendum.

Ideo subrogatio dicitur simplex prouisio,quia non præsupponit aliũ 38
titulum,vt docet Gomes.in regul.de subrogatio.collitigan.q.xix.in fin. post Ægid.Bellamera conclusio.cxvj.si petens,in fi.

Si prouisio fuerit narrata, non pōt in bulla omitti.

Vnde si in signatura dicatur,vt expediatur in vim nouæ,vel simpli- 39
cis prouisionis,si quis narrauerit in ea se præsentatum & institutum : & Papa de nouo sic eidem prouiderit, si posteà impetrans velit, vt eidem expediatur bulla in vim simplicis prouisionis,non potest hoc fieri : quia Papa motus fuit ob illam narrationem, ergo non debet mutari, alioqui bulla non conficeretur ex signatura, quod fieri debet : vt superiùs dixi, & hoc pauci intelligunt.

Simplex prouisio etiã diceretur,quando sine prima narratione con- 40
cederetur:quod non solet fieri:ideo si in prima dictum fuerit,quòd impetrans fuit de illo beneficio prouisus,& illud acceptauit, & illa velit omittere in bulla,non potest:quia hæc prouisio induxit Papam ad sibi faciliùs prouidendum,quàm si non fuerit prouisus: ergo hoc est in bulla exprimendum.c.Postulastis,in fi.de rescrip.

Clausula absque narratiõe quid operetur.

Nisi in dispositione & ad partẽ addatur hæc clausula,quòd hoc pos- 41
sit expediri in vim nouæ,vel simplicis prouisionis,etiam absque prædicta narratione,& huius clausulæ ratione poterit bulla absque narratione in signatura expressa expediri.

Quæ clausula non solet apponi per ignaros, ideo posteà opus erit 42
impetrare rescriptum perinde valere, si prædicta clausula non fuerit in signatura conscripta.

Non poterit tamen impetrans nouam facere posteà narrationem,& 43
aliam

aliam à dicta signatura, alioqui conformis non esset bulla signaturæ, quod esse debet:vt sæpiùs dictum fuit:sed omitti poterit illa narratio.

Narratio an possit omitti, & alia exprimi.

44 Etiam poterit aliquid addere,vel detrahere primæ narrationi,sed nõ totam omittere:vt si dixerit se præsentatum & institutum in signatura, in simplici prouisione poterit omittere se institutum:secus si vellem dicere beneficium vacare per incapacitatem,& tamen expresseram vacasse per obitum:hoc valde alienum est,ideo non expediendum tanquàm in signatura non comprehensum.

Simplex prouisio facile expediri pōt per nouã prouisionem non contrario.

45 Sed si impetrem beneficiũ in vim simplicis prouisionis,& in signatura addatur, quòd etiam in vim nouæ prouisionis expediri possit : si posteà expediam bullã nouæ prouisionis,in qua narrem mihi esse prouisum per ordinarium de illo beneficio, & illud acceptasse, valebit illa bulla:quia hoc est in præiudicium partis, cùm ipse hanc prouisionem probare habeat,ergo illi fauori renunciare potest,lege penultima, C.de pactis:capitulo,si diligenti, de foro competenti : etiam potest exprimi id, per quod faciliùs Papa concessisset,si fuisset expressum : vnde qui simpliciter expresit,potest posteà collationem sibi factam narrare in bulla, quam dubitat viribus non subsistere &c. si hoc fuerit in signatura dictum,quòd in forma nouæ vel simplicis prouisionis expediri possit.

Simplex prouisio post præsentationẽ datur & electionem.

46 Simplex prouisio etiam dabitur præsentato ad beneficium,dummodo non fuerit institutus:& si episcopus vellet proponere edictum:iuxta c.fi.de electio.in vj.quia parum iuris habet ex pręsentatione,c.dilectus, de offic.legat.

47 Idem in prouisione monasterij pro electo,qui electioni consensit:vt detur simplex prouisio ante cõfirmationem,posteà noua prouisio:quia ante confirmationem non est ius perfectè acquisitum,sicut ex collatione,d.c.fi.de electio.in vj.

48 In noua prouisione si fuerit expressum beneficium certo modo vacasse,poterit in bulla suppleri eo modo quo vacauit, licet non fuerit in signatura dictum, quòd verus vacationis modus pro expresso habeatur: vt superiùs scripsi in signatura : sed hodie communiter solet apponi.

Suppleri an possit in simplici prouisione verus vacãdi modus.

49 Secus in simplicibus prouisionibus, in quibus non exprimitur modus vacationis,si in signatura dictum non fuerit: hoc habent Romani dicanici ex stylo,qui est tamen contra ius, in capitulo, Susceptum, de rescriptis,libro sexto.Sed respon.quòd hoc est intelligendum in simplici prouisione, sed non in noua, sed nullam assignant differentiam, nisi quod hoc est de natura primæ prouisionis:alibi fortè dicam:quia semper vidi apponi clausulam,quòd verus vacandi modus exprimi potest: & hoc est tutius.

50 Postremò vt bulla meliùs intelligi possit,subijciam formam eius ob oculos,& demum illius elucidationem: vt paruo negotio quisque eam intelligere possit:ad rem ergo accedam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prima pars

VLIVS &c. Dilecto filio Antonio Odoin rectori ſeu perpetuo vicario parrochialis eccleſiæ ſancti Ioānis Baptiſtæ de Chaufonot. prope Stāpas Senonen. diœc. ſalutē & c.

ij pars. VITÆ ac morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis & virtutū merita, ſuper quibus apud nos fidedigno commendaris teſtimonio, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales.

EXHIBITA ſiquidem nobis nuper pro parte tua petitio, continebat, quòd aliâs parrochiali eccleſia, ſeu perpetua vicaria ſancti Ioannis Baptiſtæ prope Stampas Senonen. diœceſ. quam quondam Guilielmus Dauid ipſius eccleſiæ rector, ſeu perpetuus vicarius dum viueret, obtinebat per obitū dicti Guilielmi, qui extra Romanam curiam diem clauſit extremum, vacante: dilectus filius Guilielmus Gunion presbyter præceptor domus ſancti Ioannis Lateranen. hoſpitalis eiuſdem ſancti Ioannis Hieroſolimitani dictæ, vel alterius diœceſ. vel ciuitatis, cū ad pro tempore exiſtē. dictæ domus præceptorem collatio, prouiſio, et omnimoda alia diſpoſitio dictæ eccleſiæ ſeu vicariæ, dum pro tempore vacat, de antiqua & approbata hactenusque pacificè obſeruata cōſuetudine pertineat, eccleſiā ſeu vicariā prædictam (vt præfertur) vacan. tibi ordinaria autoritate contulit, & de illa etiam prouidit, tuque collationis & prouiſionis prædictarum vigore poſſeſsionem dictæ eccleſiæ ſeu vicariæ forſan aſſecutus fuiſti: cùm autem ſicut eadem petitio ſubiungebat, tu dubites collationem & prouiſionem prædictas ex certis cauſis viribus nō ſubſiſtere: & ſicut accepimus, dicta eccleſia ſeu vicaria

caria adhuc (vt præfertur) ſeu aliâs certo modo vacare noſcatur: NOS TIBI præmiſſorum meritorum tuorum intuitu, ſpecialem gratiam facere volentes, teque à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, alijsque eccleſiaſticis cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtis, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes: Necnō omnia & ſingula beneficia eccleſiaſtica cum cura & ſine cura, quæ etiam ex quibuſuis diſpēſationibus Apoſtolicis obtines & expectas, necnon in quibus, & ad quæ ius tibi quomodolibet cōpetit, quæcunque, quodcunque, & qualiacunque ſint eorunq; fructuum, reddituum & prouentuum, veros annuos valores, ac huiuſmodi diſpenſationum tenores, necnon verum & vltimum dictæ eccleſiæ ſeu vicariæ vacationis modum, etiam ſi ex illo quæuis generalis reſeruatio, etiā in corpore iuris clauſa, reſultet, præſentibus pro expreſsis habentes, eccleſiam ſeu vicariam prædictam (quamuis & illi forſan annexorum fructus, redditus & prouē. vigintiquatuor duca. auri, de camera ſe. co. ex. val. au. vt aſſeris, non excedant, ſiue vt præmittitur, ſiue aliâs quouiſmodo, aut ex alterius cuiuſcunque perſona, ſeu per liberam dicti Guilielmi Dauid, vel cuiuſuis alterius reſignationem, de illa extra dictam curiam, etiam corā notario publico, & teſtibus ſponte factam, aut conſtitutionem felicis recordationis Ioannis Papæ xxij. prædeceſſoris noſtri, quæ incipit: Execrabilis, vel aſſecutionem alterius beneficij eccleſiaſtici dicta autoritate collati, vacet, etiam ſi tanto tempore vacauerit, quòd eius collatio

ij pars.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuxta Lateranen.ſtatuta concilij,ad ſedem Apoſtolicam legitimè deuoluta,ipſaque eccleſia ſeu vicaria diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruata exiſtat ſuper ea quoq; inter aliquos lis,cuius ſtatutũ præſentibus haberi volumus pro expreſſo,pendeat indeciſa,dummodo tempore datæ præſentium non ſit in ea alicui ſpecialiter ius quæſitum,cum annexis huiuſmodi,ac omnibus iuribus & pertinẽtijs ſuis Apoſtolica tibi autoritate conferimus, & de illa etiam
iiij.pars. prouidemus. QVOCIRCA Dilectis officialibus &c.mandamus quatenus ipſi,vel duo,aut vnus eorum per ſe,vel alium,ſeu alios,te, vel procuratorem tuum tuo nomine in corporalem poſſeſsionem parrochialis eccleſiæ ſeu vicariæ, & annexorum, iuriumque & pertinen. prædictarum, inducant autoritate noſtra,& defendant inductum,amoto exin de quolibet illicito detentore,facientes te,vel procuratorem prædictum ad eccleſiam huiuſmodi(vt moris eſt)admitti,tibiq; de illius ſeu parrochialis eccleſiæ &annexorum huiuſmodi fructibus redditibus& prouentibus,iuribus & obuentionibus vniuerſis integrè reſponderi, contradictores &c. prout iuſtitia
v.pars. ſua dedit ad hoc compenſendo. NON OBSTAN. Piæ memoriæ Bonifacij Papæ viij. etiam prædeceſſoris noſtri,& alijs conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis contrarijs quibuſcunque, aut ſi aliqui ſuper prouiſionibus ſibi faciendis de huiuſmodi, vel alijs beneficijs eccleſiaſticis in illis partibus generales,vel ſpeciales dictæ ſedis,vel legatorum eius literas impetrârint,etiam ſi per eas ad inhibitionem,reſeruationem & decretum,vel aliâs quomodolibet ſit proceſſum:quibus omnibus te in aſſecutio

cutione dictæ parrochialis eccleſiæ ſeu vicariæ volumus anteferri,ſed nullum per hoc eis,quoad aſſecutionem beneficiorum aliorum præiudicium generari,ſeu ſi venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Senonen.& pro tempore exiſtente dictæ domus præceptori,vel quibuſuis alijs communiter vel diuiſim ab eadem ſede ſit indultum, quòd ad receptionem vel prouiſionem alicuius minimè teneantur, & ad id compelli, aut quòd interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſsint, quodque de huiuſmodi, vel alijs beneficijs eccleſiaſticis ad eorum collationem, prouiſionem, præſentationem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem coniunctim, vel ſeparatim ſpectã.nulli valeat prouideri per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam de verbo ad verbum, de indulto huiuſmodi mentionem, & qualibet alia dictæ ſedis indulgentia generali vel ſpeciali, cuiuſcunque tenoris exiſtat, per quam præſentibus non expreſſam, vel totaliter non inſertam effectus huiuſmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet,vel differri,& de qua cuiuſque toto tenore hadenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis:nos enim ex nunc irritum decernimus & inane,ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis autoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.nulli &c.datum &c.

Bullæ diuiſio cõtinens ſeptem partes.

NOTANDVM eſt,quòd hæc bulla ſeptem continet partes:in prima ponitur ſalutatio,in ſecunda narratio,in tertia Papæ conceſſio ſeu diſpoſitio, in quarta cõmittit Papa executores ad mittendũ impetrantem in poſſeſſionem,in quinta non obſtan.ponuntur,in ſexta,comminatur Papa in contrauenientes ſuæ prouiſioni. ibi, nulli &c.in ſeptima data, videlicet quo die,quóve anno hæc dictata fuêre. Iſta eſt ſumma huius bullæ,& cuiuſlibet alterius ferè reſcripti,niſi quoad quartam & ſextam partem,quę aliquando omittuntur,quia non cõueniunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàmuis Bal.in c.Super literis,col.iij.de reſcrip.dicat his verbis,quòd debet reſcriptum tria continere,videlicet narratoriam,ſupplicatoriam: & hæ duæ reſpiciunt impetrantem & concluſoriã,quæ reſpicit reſcribentem.præmiſſa igitur bullæ forma videamus ad digitũ,an prẹmiſſa contineantur in ea,verùm quia de noua prouiſione priùs agitur, ideo eius verba proſequor.

Papa ſuum nomen præponit in bullis, non cognomen.

Iulius Epiſcopus &c. Primò ergo Papa nomen ſuum præponit,quia ipſe omnibus eſt præponendus,vt pote caput,& caput tanquàm nobilius cæteris eſt anteponẽdus membris.l.cùm in diuerſis.ff.de religioſ.& ſumptibus funer. capite enim langueſcente faciliùs reliqua corporis membra inficiuntur. c.ſunt plurimi.vj.q.j.& quia ſcribens alteri ſolet ſe præponere:l.Neſennius,ff.de neg.geſt.& de re iudic.ſcripſi in glo.j.titu.de approbatio.conuentor.in concorda.Franciæ.ipſe tamen Papa nunquàm ſolet ſuum cognomẽ in ſuis literis exprimere,nec Cardinales vel Epiſcopi,aut Abbates:ſed ſuo nomine contenti ſunt iunẽto nomine dignitatis epiſcopalis, aut abbatię,vt Ioannes Cardinalis &c.Ioannes epiſcopus Pariſi.vel Ioannes Abbas &c.ſiue ipſi alijs ſcribant,ſiue illis ſcribatur:ideo Papa ex ſtylo curiæ Romanæ nunquàm reſcribendo cognomen illorum exprimit ſed ſolum nomen cum dignitate : & hoc ſufficit ad certificand.illã,ideo non eſt opus alia demonſtratione.l.j.ff.de dote prælega.

Epiſcopus. Epiſcopum ſe dicit & ſeruum ſeruorũ Dei.vide hoc in proœ.Sexti,& Cle.declaratum,quia Pragmaticis hæc non prodeſt,& ipſi hoc ſciunt.

Papa pro dilectis ſcribit, & oẽs dilecti præſumuntur.

Dilecto filio. Pro excommunicato vel inimico ſanctæ ſedis non ſolet Papa ſcribere ſed pro dilectis: ideo eos ſic vocat quia excommunicatos nec fratres,nec filios appellat ſed loco benedictionis,& ſalutationis dicere ſolet,ſpiritum conſilij ſanioris,vt docet Speculator in titu.de reſcrip.præſent.§.ratione formæ, verſi.& nota quòd Papa,quia excommunicatus habetur pro mortuo.c.dilectis filijs. vbi gl.& doct.de appella.hodie excommunicatos abſoluit ad effectum vt inferiùs dicetur.nec probanda erit dilectio impetrantis : quia omnis cenſetur dilectus , quia non eſt odioſus quoad hoc, ſicut de digno, vt omnis dicatur,qui non eſt indignus.l.cùm quidam.ff.de lega.ij.& ſicut omnes ſumus filij Dei per fidem. Paul.ad Galat.iij.c.ſic filij omnes ſunt eius vicarij,videlicet Papæ cura & honore, quòd ipſe curam omnium chriſtianorum habeat,vel habere debeat:& omnes ei honorem impendere,teſte Bonif.in proœ.cle.colum.ſecunda,not.iiij.vide quę ſcripſi in forma manda.in concorda.

Et filios vocat omnes,qui non ſunt epiſcopi aut patriarchæ,vel archiepiſcopi.c. quàm graui, de crimine falſi, & iſte eſt ſtylus curiæ Romanæ.

Salutatio Papæ non dat abſolutionem.

Salutem, Paul.ad Corinth.capitul.vltimo, ait,*Salutate inuicem in oſculo ſancto*.Vnde hîc Papa ſalutat eum,cui prouidet: & ex

& ex hac ſalutatione non cenſetur illum abſoluere,quem ſalutat,cle.fin. de ſenten.excom.alioqui clauſula abſoluẽtes &c.infrà poſita eſſet ſuperflua.de iſta Papæ ſalutatione ad beneficia vacatura ſcripſi in forma manda.in prin.vbi dixi eſſe differentiam in reſcriptis ad vacatura, & ad vacantia:quia in reſcriptis ad vacatura Papa ſalutat eum, quem vult gratiare ad conferendũ,in his verò ad vacantia eum ſalutat, cui prouidendo confert,quando Papa perbreue ſcribit,ſolet addere ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem:vt inferiùs in materia breuis dicetur.

Rationes diuerſæ in diuerſis mouent Papã ad cõcedendum.

1 **Vitæ ac morum honeſtas &c.** Notandum eſt, quòd hæc ſecunda pars bullæ continet narrationem,in qua duo Papa præcipuè conſcribit.Imprimis rationes,quæ mouerint eum ad hanc gratiam concedendum.In ſecunda factum natrat ibi,exhibita &c. vel cùm itaque &c.

2 Sicut enim Papa pluribus mouetur rationibus ad concedendũ vni potiùs quàm alteri:ita rationes aliâs in vno exprimit,quàm in alio.c.Relatum,de præb.vt ſequitur.

Ratio mouens Papã pro infante reſcribentẽ

3 Si enim Papa gratiam infanti faciat, ſolet ſtatim à ſalutatione ſic dicere. laudabilia infantilitatis tuæ indicia &c.ſi autem ſit puer vſq; ad tredecim vel quatuordecim annos,dicit,laudabilia tuæ puerilis ætatis indicia:ex quibus (prout fide dignorum teſtimonio accepimus) veriſimiliter concipitur, quòd te in virum producere debeas virtuoſum,nos inducunt,vt tibi reddamur ad gratiam liberales &c.

Puer quomodo dignoſcatur.

4 Dicunt quidam,quomodo poteſt cognoſci puer vel infans, cùm ſapientiſſimus Solomon Prouer. xx. c.de illo dicat, *Quis autem hominum intelligere poteſt viam ſuam?* Et c.xxx.*Tria ſunt mihi incognita, & quartum quod penitus ignoro, viam viri in adoleſcentia ſua.* Reſpon.Papa dicit ſe habuiſſe iſta indicia teſtimonio fide dignorum,quibus credi ſolet, l.Titio.ij.vbi gl.ff.de conditio.& demonſtra.gl.in verb.notitia.c.cupientes,de electio.libro.vj.

5 Etiam Papa dicit veriſimile eſſe,quòd puer bonis moribus præditus fiat vir literatus, & virtutibus decorabitur : & hoc eſt quoad præſumptionem,licet aliquando hoc non ſit:& de hac clauſula fide digno commendaris teſtimonio, ſcribit Corſe.in repeti.c. Grandi,de ſupplend.negligen.præla.

6 Iſta probatur in c.ex ſtudijs,de præſumptio.vbi ſic ſcribitur.Ex ſtudijs ſuis intelligitur puer:quẽcunque enim virtutibus ſtudere,cum modeſtia continentiæ,auditioni ſapientum,obſeruantiæ mandatorum Dei maximè ſimplicitati,& humilitati videris, huius munda & recta opera intelligere,& ſic quoad præſumptionem, ſicut Papa hîc dicit.

7 Melius & tutius eſſet,quòd Papa hos creſcere ſineret, & poſteà illis conferret,quia hoc ſolet generare ſcandalum in eccleſia,cùm iſtis vtilis confertur beneficium:ſinere eos oportet,vt aratro habiles.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Honestas vitæ, & morum & virtutum merita inducunt collatores ad conferendum.

8 Si verò maiori quatuordecim annis seculari Papa scribat prouidendo, solet describi hæc clausula: vitæ & morum honestas, ac alia laudabilia probitatis, & virturum merita, super quibus apud nos fidedigno cõmendaris testimonio nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales &c. cùm iuris præceptum primum sit honestè viuere: l. iustitia. ff. de iustit. & iure. §. iuris, illo titu. in Instit. ob id honestas vitæ & morum inducunt Papam ad concedendum: mouetur etiam Papa ob merita probitatis & virtutum.

9 Dauid expetijt bonitatem, disciplinam & scientiam, sic Papa his mouetur. vide quæ scripsi in forma manda. in Concorda. & ista clausula vitæ ac morum honestas non solet apponi in gratia, si neutri, vel si nulli, vt inferiùs dico in materia, licet aliquando viderim apponi: hodie multa cõferuntur beneficia ab inferioribus collatoribus aliquibus, apud quos nulla est vitæ, nec morum honestas, sed turpitudo & dissolutio: sed veh illis, qui hoc modo conferunt, quia reddent quandoque rationem villicationis, in qua erit fletus & stridor dentium.

Domesticis & familiaribus clausula propria & religiosis.

10 Si verò concedatur domestico, vel familiari Papæ, solet inscribi grata tuæ familiaritatis obsequia &c. & ista gratis expediuntur: ideo dici solet grata, Romanis tamen pragmaticis non grata, quia animo non grato sine mercede hæc expediunt quãdoque: sed quia verisimile est, quòd Dominus suis grato animo concedat, ob id dicit grata &c. licet permulti sint Philippo Macedo. dissimiles, qui Hiparchi mortem ægrè tulit, quod antequàm beneficium à se accepisset vitã finierit: vt est in Apoth. Pluthar. vbi plus his verbis scribitur, perquàm rarũ est principem sentire gratiarum affectus, sed amicis plerique non aliter, quàm equis vtuntur dum vsui sunt, curant: inutiles factos abijciunt, eosque spoliant citiùs, quàm beneficio iuuant: ideo accipe Dauidis doctrinam. Nolite confidere &c.

Philippus molestè tulit, quod alicui non benefecerit.

11 Cùm autem bulla dirigitur religioso, solet apponi clausula ista religionis zelus, aliaque &c. quomodo probatur hic zelus & merita, & Papa à quibus fide dignis habuit, cùm non viderit vnquàm impetrantem: respon. impetrantes solent impetrare per pragmaticos Romanæ curiæ, qui dicunt Papæ impetrantem esse dignum, & multoties fallũtur, quia etiam ipsi non cognoscunt impetrantes, sed fortè excusari possunt, quia omnis præsumitur dignus, l. cùm quidam, secund. ff. de legatis secundo, capitulo si fortè, de electio. in vj. & is qui ingressus est religionem præsumitur, quòd hoc fecerit bono zelo, qui inducit ad concedendum vt hîc.

Collatores cognoscere eos, quibus conferunt debent.

12 Dicebat Menander Græcus his, qui Reipublic. præsunt. multis sanè modis nõ bene dictum est, cognosce teipsum: foret enim vtilius si diceretur, cognosce alios homines, quos si cognoscerent episcopi & alij collatores, eos non ditarent, nec illis in perniciem animæ prouiderent, bonis saltem derelictis.

Si prior

Titulus prioratus qualis esse debeat.

13 Si priori seculari dirigatur bulla, dicitur in ea, priori seculari talis ecclesiæ collegiatæ: & vocatur prioratus secularis sancti N. ordinis sancti Benedicti &c.

Abbas si sit episcopus nõ benedicitur & vocatur episcopus nõ abbas.

14 In titulo prioratus claustralis dicitur, priori prioratus claustralis monasterij sancti Germani de Pratis Pari. dicæc. salutem. Quãdo verò prouidetur de monasterio alicui episcopo, postquàm episcopus est cõsecratus, non benedicetur & nominabitur episcopus, non abbas, nec prior: quia à maiori fit denominatio, l. Quæritur, ff. de stat. hom. alioqui nostri episcopi maximè cardinales sexcenta haberent nomina, quia sexcentos habent vel episcopatus, vel abbatias vel prioratus, seu hospitalia vel leprosarias, aut alia beneficia, in totius reipublicæ perniciem, quę malum! tanta voracitas.

Partes probare non tenentur quæ in exordijs dicuntur.

15 Etiam ista quæ in exordijs gratiarum ponuntur, non sunt à partibus probanda: quia causa impulsiua cessante non cessat dispositio, l. j. §. sexũ, ff. de postulan. & in dubio ista causa præsumitur impulsiua. glos. in l. ij. in fin. ff. de don. doct. in c. cùm cessante, de appel. hoc docet Staphil. in tract. de lit. grat. rub. de vi, claus. in princ. † Sed bonum esset, quòd omnia quę in his dicuntur literis, comprobarentur & verificarentur coram iudicibus ecclesiasticis conseruatoribus vniuersitatum, vel alijs, quia officiales episcoporum vix eas comprobarent, vt beneficia conferre possent propter defectum impetrationis: vel possent eligi iudices à Papa Roscij ideſt miræ probitatis & scientiæ viri, qui de expressis in bullis summariè & de plano cognoscerent & bullam comprobarent.

Bullæ Papæ comprobandæ & à quibus.

16

17 Quando autem bulla dirigitur doctori, vel alteri graduato, scribitur hęc clausula literarum scientia vitę, ac morum honestas, & sic Papa prę fert hîc scientiam, vt ostendat istum literatum habere hoc præcipuum vltra vitæ & morum honestatem aliorum, quibus etiam hic præditus est: Ideo incipit à literarum scientia: & vt cognoscatur quòd Papa vltra alios mouetur ratione scientiæ ad concedendum, quia scientia totus

Clausula bullæ directæ graduato probanda.

18 mundus illuminatur, authent. habita, C. ne filius pro patre: † & narratio etiam baccalaureatus in gratia, etiã non negata quoad effectum adiudicationis probanda est: vt docet Ægid. Bella. decis. ccciij. item quod & Petrus Paris. cons. xlix. ad primam: col. pe. nu. 30. & seq. in iiij. vol.

Aduocati consistoriales non vocantur magistri in bulla, nec clerici cameræ Papæ.

19 Et si dirigatur aduocato consistoriali, non dicitur magistro, nec solent in literis Apostolicis aduocati consistoriales vocari magistri: sed dicitur in eis, nos volentes eidem N. qui in consistorio nostro aduocatus existit &c.

Magistri qui dici possint in bulla.

20 Clerici camerę Papę etiã non dicuntur magistri, nec aliquis officialis Papę, eò quòd familiaris dicitur magister, nisi habeat priuilegium, quòd sit magister vel sit promotus, c. ij. ne sede vacan. nec scholaris est magister, c. fin. de præsumpt. nisi sit in registro supplicationum: hi enim dicuntur magistri registri supplicationũ: alij verò dicũtur registratores bullarum, non verò magistri, imò nec beneficia clericorũ cameræ sunt reseruata, nec beneficia procuratorum contradictarum, quia non sunt nominati

Universidad de Deusto
Biblioteca

in extrauagant. Ad regimen, de præb. in extrauag. communib.

Titulus non suscipitur præstimonij

Adhæc quando alicui prouidetur de præstimonio, siue in ecclesia sit siue extra eam, tunc non fit intitulatio, vt Romani vocãt, vt rescriptum dirigatur clerico perpetuo beneficiato in tali ecclesia: sed in bulla dicetur, tali clerico talis diœcesis: & si aliud habeat beneficium vocabitur nomine alterius beneficij, & hoc est propter incertitudinem, quę est an præstimonium sit beneficium, & ita seruat stylus cur. Ro. 21

Titulus vnus in bulla tantùm datur.

Notandum quòd bulla nunquàm exprimit nisi vnum titulum, ideo non dicit canonico talis ecclesiæ, & rectori parrochialis ecclesiæ: quia quis non debet esse pluralis etiam in titulis, vt duos habeat titulos, sicut nec duo beneficia, c. cùm non ignores, de præben. & c. sanctorum, lxx. dist. & si duos daret titulos, videretur pluralitatem à iure damnatam approbare. †Etiam quia hodie quidam ex nostris cardinalibus tot habent ferè episcopatus, abbatias & prioratus, quot in cælo stellæ sunt errãtes, quæ si numerarentur, oporteret totam vnam bullam ex hatum numeratione conscribere: vnde non solet dici magistro artium, & in medicina, sed magistro in Medicina, doctori in Theologia. †Tamen dicitur in bulla, doctori vtriusque iuris, quia vtraque scientia coniuncta est: vt scripsi q. v. tract. noui, & sic non intitulatur quis (vt practicantium verbis vtar) de duobus, nisi essent in eadem ecclesia & de illis prouideretur vni: si autem sit quis licentiatus, dicitur tali licentiato vel baccalaureo salutem: si autem in supplicatione dicatur, quod est licentiatus, qui (vt asseris) de rigore existis, vel (vt asseris) formatus existis &c. alia vide in practica cancel. Romanæ per Hiero. Paul. 22 23 24

Titulus mẽdicantium quis.

Item si fiat mentio ordinis mendicantium, dicetur tali N. ordinis fratrum prædicatorum, vel ordinis fratrum eremitarum sancti Augustini, vel ordinis minorum: si verò sunt de obseruãtia, dicetur esse ordinis minorum de obseruantia nuncupatorum: si autem fit mẽtio aliorum ordinum, dicetur in literis Papæ, sub regulari obseruãtia viuentium, de stylo curiæ Romanæ, qui est obseruandus, c. ex literis, de constit. 25

De narratione quomodo fieri debeat.

Exhibita siquidem &c. Ista est facti narratio, quæ post has rationes Papam mouentes apponitur, quæ varia & diuersa est pro factorum diuersitate: vnde planè factum narrari debet, ex qua omnis certitudo elici possit: & hæc narratio qualiter fieri debeat, non potest certa constitui doctrina alia. sed cauẽdum est, ne falsa in narratione pars inserat, aut aliquid omittat quod Papam ad difficilius concedendũ, vel denegandũ inducat: alioqui rescriptum erit nullum, c. Ad aures, & c. ex tenore, & c. postulastis, & c. super literis, de rescript. vt dixi suprà in prima differentia inter literas gratiæ & iustitiæ, verumenimuero quia ex narratione partiũ in iure posita non potest sumi decisio iuris, c. si Papa, de priuileg. lib. vj. nec ex ipsa potest sumi aliquid ad decisionem causarum, glo. in c. vno, in verb. collationem, de rer. permut. in vj. Rom. in repet. in authen. similiter, in x. speciali 1

ciali, C. ad legem Falcidiam, allegat gloss. in l. vnic. C. quando non petentium partes petentib. accrescant. Barb. in repe. c. Raynaldus, colum. xxj. de testa. ex his ergo narrationibus hic nihil eliciemus, sed veniemus ad
2 tertiam partem, vbi sunt clausulæ frugiferæ. †Tamen ex narratione partium elici solet veritas, vel obreptio: ideo partes summoperè respicere debent, quid narrent, & an narrata probare possint, vel cõtra ea probari possint: nam quæ pars narrat, ea confiteri censetur, & ex hoc iudicari poterit, l. cùm precum, C. de lib. cau. & superiùs dixi. *Narratio quid prosit & per quæ verba fiat in qualibet gratia.*

3 In nouis & simplicibus prouisionibus, & in gratia si neutri, narrari modus vacãdi solet per exhibita, siquidem &c. in alijs verò gratijs regulariter non, sed per dudum &c. cùm itaque &c. & prout casus occurrit, & hoc de stylo curiæ Romanæ.

4 Et licèt dicatur dudum, nuper, olim, vacans beneficium, cùm nunc etiam vacet, tamen hoc non nocet: quia hæ dictiones tria continent tempora, videlicet præsens, præteritum & futurum. gloss. in l. j. §. j. ff. de noui oper. nunciatio. c. olim, de officio delega. & in c. j. de clerico excommu. ministran. *Nuper olim dudum tria denotant tẽpora.*

5 Notare tamen debemus, quòd gratia iam facta debet plenè & extensè in bulla narrari, quando non est reuocata, nec sortita effectum in aliqua parte, & quando est illius, qui primam concessit gratiam, secus si successoris: siue narretur dispensatio siue alia gratia. *Gratia facta quomodo debeat in alia narrari.*

6 Si verò in vim mandati fuerit alicui prouisum, & is impetret à Papa beneficium, in noua prouisione breuiter gratia mandati narrabitur ex stylo Roma. curiæ.

7 Etiam successoris gratia breui narrari solet, quamuis in forma rationi congruit expediatur, vt inferius in ea materia scribam: & in narrationibus debet quis sequi ordinem rerum, ita vt priùs acta, priùs sint refe-
8 renda, vt prouincial. fol. 60. † Idem si sit reuocata, vel sortita effectum: vt vidi de stylo cur. Rom. seruari.

1 **Nos tibi præmissorum &c.** Ista est bullæ tertia pars, videlicet Papæ dispositio, & prouisio cum suis clausulis valde vtilibus, quas nunc prosequamur: & multa vtilia in hac parte continentur, & quamuis in donatione probanda sint merita, aliâs donatio corruit, l. si donatione, vbi doct. C. de collat. l. Aquilius, & l. Si pater, ff. de donat. Do. Tiraquellus in l. si vnquàm, in verbo donatione, C. de reuocand. donat. tamen in hac Papæ gratia non oportet merita ista probare: quia Papa vult intelligere merita, eò quòd quis bene mereatur, ideo illi confertur, quamuis alia non præstiterit seruitia. *In prouisione Papæ nõ sunt probanda merita.*

Teque absoluentes &c. Ista clausula & sequentes oriuntur ex signatura, sicut olim Græci ex equo Troiano: vt per Virgilium libr. ij. & per Historiogra

Universidad de Deusto
Biblioteca

phos, & hoc sicut est prima dispositionis Papæ clausula signaturæ, & cum absolutione à censuris ad effectum præsentium &c. sic & prima dispositio bullæ continet hanc clausulam: vt hîc videri potest.

Papa absoluit impetrãtem à qualibet excommunicatione ad effectum.

Et sic Papa absoluit impetrantes à sententia excommunicationis 2
etiam maioris, aliâs collatio facta excommunicato non valeret, nec re-
scriptum impetratum ab excommunicato, c.j. de rescript. in vj. c. postu-
lasti, de cleric. excommu. ministr. Ideo hic dicit text. à quibusuis excom-
municationis, &c. & vt maiorem excommunicationem comprehendat
& minorem, si repugnet impetranti.

Duplex est excommunicatio.

Maior à communione fidelium excludit, minor à sacramentorum 3
participatione, c.ij. de except. siue excommunicatio sit lata à iure: vt si
quis manus violentas in clericum iniecerit, is est à iure excommunica-
tus, c. Si quis suadente, xvij. q. iiij. vbi scripsi amplia. & limita. & præponit
à iure, quia sententia iuris imponitur propter crimen, ideo plus ligat ar-
gum. not. in c. peruenit, de excess. prælat. Staphil. in tract. de lit. grat. de vi.
& effectu clau. vers. verior tamen &c.

Siue ab homine excommunicatus sit, vel ab officiali episcopi, vel ar 4
chiepiscopi, aut ab alio potestatem habente, siue in eadem diœcesi, siue
in alia: quia hîc non consideratur, à quo, sed an sit: nam excommunica-
tus in vna diœcesi in alijs etiam est vitandus, c. quisquis, vbi glo. iiij. q. v.
glo. in c. Pastoralis, §. verùm, de appellat. quia sicut lepra sequitur lepro-
sum, & morbus Neapolitanus infectum, ita & hæc excommunicatio.
glo. in l. iij. ff. pro socio. & sic iste text. intelligitur de excommunicatione
etiam maiori, licèt quidam velint dicere cõtrà, nullo tamen iure fulcium
tur, imò contra verba text. nituntur, ibi à quibusuis excommunicationis
sententijs absoluentes &c. minor autem excommunicatio à perceptio-
ne sacramentorum excludit, c.ij. & iij. de except. scripsi in titu. de excom
mu. vitand. in concord.

Suspensi et interdicti etiam absoluuntur, vt impetratio prosit.

Etiam suspensus à diuinis non potest eligi, nec eidem beneficũ con- 5
ferri, c. cùm dilectus, de consuet. glo. in c. cùm bonæ, de ætat. & quali. &
in c. fin. de excess. prælat. Ideo Papa hîc absoluit illum ad effectum vt va
leat impetratio & prouisio: vt in c. Apostolicæ, de except.

Idẽ si aliquis sit interdictus à diuinis, vel ab ingressu ecclesiæ: vt dici- 6
citur inc. Si sententia, & in c. is cui, de sent. excomm. libr. vj. nam is à Papa
absoluitur ad effectum præsentium consequendum, videlicet vt benefi
cium ex hac prouisione consequi possit, nonobstante excommunica-
tione, suspensione vel interdicto.

Absolutio quãdo post satisfactionem requiratur.

Et quamuis post satisfactionem non requiratur absolutio à suspen- 7
sione, vel interdicto: sed sufficit iudicis declaratio sine alia absolutio-
ne: quod secus est in excommunicatione. gloss. notabi. in clement. vna,
in verb. donec, de deci. & in clem. fi. de censi. Idem tenet gloss. in Pragm.
sanct. in titul. de interdict. indifferen. non ponend. in gloss. mox tamen:
quia non apparet Papæ de aliqua satisfactione: ideo absoluit eum in
hac impetratione tam ab excõmunicatione quàm à suspensione, & ab
alijs

alijs censuris, sed absoluit tantùm ad effectum præsentium consequen-
dum, nõ quoad alia: vt plenè scripsi de canonico creato ad effectum, in
§. fi. de reseruа. in concor. & in forma mand.

8 Præterea absoluit eum ex quauis causa, vel occasione processerit ex-
communicatio, ibi, quauis occasione vel causa latis, etiam si prouenerit
ex culpa impetrantis propter istam generalem clausulam: hæc tamen
generalitas restringitur & à iure & à regula cancellariæ vt inferiùs di-
cetur.

Absolutio in literis Papæ incidenter data nõ prodest hæreticis.

9 Vnde hæc absolutio non proderit hæreticis, c. excommunicamus, §.
credentes, de hæretic. Feli. in c. Apostolicæ, col. j. de except. ne præstetur
ipsis occasio censuras vilipendendi, quas facilimè ex eorũ pessima con-
ditione reijciunt.

Nec insordescentibus prodest absolutio.

10 Nec proderit ei, qui insorduit in excommunicatione vltra annũ, quia
hæreticus præsumitur. gl. in c. fi. de pœn. & ita fuit iudicatum Burdegalę
vt refert Boër. in decis. Burdeg. a. q. ccxc. duo permutauerunt.

Falsarij literarum non censentur in bulla absoluti.

11 Nec falsum committentibus in literis Apostolicis, etiã si addant pun
ctum, vel deleant: illi enim in bulla cœnę Do. sunt excommunicati, nec
possunt ab alio, quàm à Papa absolui, nisi in mortis articulo: tex. in c. Ad
falsariorum, de crimine falsi. hoc patet in bulla cœnæ Domini, artic. iiij.
vbi etiam scripsi: & hoc est, quia Papa istos non vult absoluere.

Absolutio à censuris in bulla data quibus non prosit.

12 Vnde Iulius Papa tertius Modern. his verbis statuit & ordinauit, hu
iusmodi absolutionem non suffragari non parẽtibus rei iudicatæ, incen
diarijs, violatoribus ecclesiarum, falsificatoribus & falsificari procuranti
bus literas & supplicationes Apostolicas, & illis vtẽtibus, receptatoribus
& fautoribus eorum, ac res vetitas ad infideles defferentibus, violatori-
bus ecclesiasticæ libertatis, via facti ausu temerario, Apostolicis manda-
tis non obtemperantibus, & nuncios vel executores Apostolicę sedis, &
eius officialium eis commissa exequentes impedientibus, qui propter
præmissa, vel aliquod eorum excommunicati à iure vel ab homine per
quatuor menses scienter excommunicationis sententiam huiusmodi su
stinuerint, & generaliter quibuscunque alijs, qui censuris aliquibus etiã
alijs, quàm vt præfertur quomodolibet legati, in illis per annum conti-
13 nuum insorduerint. † Itaque habetis, quibus non prosit hæc absolutio
in regu. lxxviij. Iulij: & hoc est bene notandum, quia non fuit hactenus
ab alio Pontifice sic declaratũ. Igitur hæc clausula quauis occasione &c.
non proderit istis, nisi in signatura diceretur, & cùm absolutione à cen
suris ad effectum etiam in casibus regulæ, & cũ illius derogatione: quod
non solet Papa facere, sed tentandum est, alioqui delebitur.

Dicens se familiarem card. est excommunicatus.

14 Etiam non puto hîc comprehendi illum, qui dixit se familiarem, vel
nepotem card. vt obtineret faciliùs gratiam, quia est excommunicatus:
& non est verisimile, quòd Papa istum furem absoluere velit: vt consu-
luit Pau. Paris. consi. lxxvij. in causa, col. ij. in iiij. vol. dico inferiùs in rescri
pto perinde valere, quid agere debeat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Absolutus hîc non potest celebrare, nec ordines sumere.

Item licèt hîc absoluatur quoad effectum obtinendi istud beneficium impetratum, tamen impetrans non poterit celebrare, nec horis interesse diuinis, nec alia facere, quia ad effectum tantùm est absolutus: vt paret hîc, imò si post hanc absolutionem ingerat se diuinis, incurrit irregularitatem, c.is cui, de sentent. excommu. lib. vj. 15

Absolutus nõ potest beneficium ab ordinario obtinere.

Nec posset aliud beneficium post istam absolutionem obtinere ab ordinario vel alio, nisi absolueretur de nouo, tamen quoad effectũ consequendi beneficium impetratum nõ requiritur, vt absoluatur ab ordinario, vel ab alio presbytero, quia absoluitur à Papa per has literas, ibi harum serie absoluentes &c.† Et Papa solo verbo absoluere potest, sicut solo verbo creare sacerdotes, vt docet Angel. in l.j.C. de sentent. passis, & Felin. in c.j.col.vj. de const. Barba. in cle.fi.col.ij. de testib. 16 17

Imò de iure quamdiu excommunicatus erit, priuatur fructibus beneficij. glo. in c.præter, xxxij. dist. quia Dei inimicus & ecclesiæ non debet de patrimonio viuere Iesu Christi. Bald. in c.j.col.iij. in ij.lectu. de iudic. arg.c.commissa, de elect. lib.vj. † nec poterit interim ordines sumere, imò esset irregularis, si assumeret: vt docet Panor. in c.j. de eo qui furtiuè ordin. suscepit: & vt semel dicam, in nullo alio releuatur hic excommunicatus, nisi vt ista prouisio facta eidem valeat: ergo omnes aliæ pœnæ contra excommunicatos contra eum locum habebunt sexaginta. scripsi in ti. de excommunica. non vitand. in concord. vnde scripsi in gl. absoluentes, in forma mandat. in concordat. quòd excommunicatus impetrans mendatum, si non procuret alio modo absolui, non poterit beneficium acceptare, licèt mandatum valeat. 18 19

Necnon omnia & singula beneficia ec 1

clesiastica, cum cura vel sine cura, quæ etiam ex quibusuis dispensationibus Apostolicis obtines & expectas, necnon in quibus, & ad quæ ius tibi quomodolibet competit, quæcunque, quotcunque & qualiacunque sint &c.

Clausula pro expressis habentes.

Ista clausula nascitur ex ventre signaturæ, ibi. & quòd obstantiæ oratoris habeantur pro expressis, seu in toto, vel in parte exprimi possint, & tantùm operatur, ac si nominatim expressio fieret teste Anto. Butriga. in consil. ij. visis literis, columna j. & Fel. in c. in nostra, corrola. ix. de reserip. 2

Signatura vt haberi pro expressis, & quòd possint in bulla exprimi cõcedit.

Duo in signatura concedebantur, quòd illa quæ obstabant impetranti haberentur pro expressis: secundum quod exprimi possint in bulla: ergo possunt exprimi beneficia: vel haberi pro expressis: & licet habeantur pro expressis, exprimi tamen poterunt: quia in fauorem impetrantis hoc conceditur, cui fauori renũciare potest, c. si diligenti, de for. competent. l. penul. C. de pac. & melius est quòd in bulla exprimentur ad vitandos processus: & vt noscatur mens Papæ: quamuis vtrumq; in signatura fuerit concessum. 3

Per hanc clausulam tollitur subreptitio, quæ foret, si quis impetraret beneficium à Papa, vel ab eius legato, & nõ exprimeret beneficiũ etiam modicũ: vnde impetratio & prouisio nullius esset momenti. c. si proponente, de reseri. c. Si motu, de præb. lib. vj. etiam si impetrãs illud resignare paratus sit. c. postulasti, vbi Ægid. col. j. de rescript. idẽ Papa habet pro expressis, id est ac si in bulla expressa essent omnia singula beneficia ecclesiastica.† Ergo de feudis & alijs beneficijs temporalibus non intelligitur, quia non sunt in gratia exprimenda. c. Felicis, de pœnis, lib. vj. vbi hæc beneficia dicuntur sed non ecclesiastica, vt in rubr. vt beneficia ec clesiastica sine diminutio. conferen. 4

Subreptio nẽ tollit hæc clausula pro expressis, &c.

6 Adhæc si prouisio fuerit facta in vna signatura de duobus beneficijs, & bulla expediatur de vno: oportet dicere in ea sic, cui etiam hodie parrochiali ecclesia, seu alio beneficio, &c. c cesssimus prouideri, ex quo in supplicatione expressa sunt duo, tamen hæc clausula facit vt hoc non exprimatur: quia Papa pro expressis habet omnia beneficia.

De prouisione facta de duobus, an fieri mentio in bulla debeat.

7 Item Papa nõ solùm habet pro expressis omnia beneficia, sed & qualitates illorum: & hoc probatur ibi, cum cura vel sine cura, & qualiacunque, probatur in cle.j. de præb. c. Ad aures, de rescrip.

8 Prætereà vult pro expressis haberi beneficia quotcunque habeat, & in quocunque numero, ad hoc vt valeat impetratio, non obstante numero beneficiorũ decem, vel alio numero, quot obtinebat impetrans: 9 tamen vt infinitas vitetur. cap.ij. de rescrip. in vj.† fortè non continet nisi duo: nam si Papa sciret istum vltra duo habere, fortè non concederet aliud, per c. cùm adeò, de rescrip. ideo non prodesset ista clausula ad tertium, vel ad alia plura, vt ista clausula restringatur, & Papæ non illudatur vt suprà dixi in signatura.

Clausula pro expressis non contineat vltra duo beneficia.

10 Adhæc vult etiam haberi pro expressis ea beneficia, quæ impetrans expectat si fortè quis obtinebat literas mandati, vel aliâs expectatiuas ad beneficia, vt velit nũc beneficiũ impetrare. de illis literis, perquas spectat beneficia facienda, esset mentio. cap. in nostra, de reseript. tamen per istam clausulam hoc tollitur. ibi & expectat, ac in quibus, & ad quę ius sibi quomolibet competit, idem si ius competebat: quia fortè iam acceptauerat beneficium vacans, & sibi fuerat collatum, tunc per istam 11 clausulam reseruatur illi ius.† Notandũ est tamen quòd per hanc clausulam non censetur dispensatio, vt quis retineat beneficia, nisi obtineat de illis dispensationem. c. non potest, de præb. ideo in narratione bullæ solet dispensatio narrari, videlicet cum quo dudum: vt duo incõpatibilia beneficia, etiam si dignitates, personatus, administrationes vel officia forent, & ad eos, &c. si tibi aliâs canonicè cõferantur, recipere & simul retinere liberè & licitè valeas, Apostolica fuit autoritate dispẽsatũ. Staphile. in tract. de literis gratię, in secũda forma expectatiua.† Et ista clausula 12 pro expressis nõ derogat priori dispositioni fortiores clausulas habenti: 13 vt docet Petr. Paris. cons. xxxxij. quantum, nu. 18. in iiij. vol.† In hoc tamen aduertendum est, quòd qualitates beneficiorũ, vt statim dixi, sunt exprimendæ, ni si habeantur pro expressis, vt hîc, vel nisi sit clausula

Clausula pro expressis non includit dispensationem.

Qualitates pro expressis habẽtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in signatura posita,quòd maior & verior specificatio fieri possit, etiam qualitatum:vt docet glo.in regu.lxiij.& inferiùs dicetur.

Dignitas in signatura expressa intelligitur de non curata.

Etiam notandum est,quòd si quis expresserit dignitatem in signatura,si non expresserit qualitatem,negatiuè debet intelligi, scilicet de non curata,vel de officio etiam non curato:& sic in bulla exprimetur,dignitatem non curatam tibi conferimus:hoc est statutum in regul. cancell. Innocentius lxiij.& in regula Iulij tertij, in regul. lxviij.† nisi illa qualitas conditionaliter fuerit in signatura expressa, videlicet dignitas talis, quæ forsan curata existit,tunc in bulla curata dignitas exprimetur: vel si affirmatiuè fuerit dictum,dignitatem talem curatam dignemini conferre,non licebit in bulla exprimere,quæ forsan curata existit,quia minus exprimeretur:& non est minus exprimendum in bulla,quàm in signatura,sed pinguiùs,cùm bulla sit signatura extensa:vt suprà dixi:& si minùs exprimatur in bulla quàm in signatura,solet de subreptione notari. 14 15

Prioratus secularis aut regularis.

Præterea si prioratus impetretur, debet exprimi an secularis sit aut regularis,quia nomen prioratus est nomen commune: ideo distingui debet, teste Hostiensi.in c.nisi.de præbend. Oldra.consil.cclvij. factum tale,col.ix.nu.34. 16

Cõuentualis prioratus est exprimendus.

Si verò regularis impetretur,debet exprimi si sit conuentualis,clem. Ne in agro,§.cæterùm,de statu monacho.alioqui in bulla conficienda dicetur negatiuè,videlicet prioratus regularis,non conuentualis,per dictam regul.lxiij.& lxviij.nec poterit extendi etiam per illam clausulam generalem,quod maior expressio &c.vel per clausulam Reseruationem &c.etiam si esset alia quod exprimi qualitas possit: † nam hæc verba debent intelligi, quòd qualitas non inducens reseruationem possit exprimi: sed illa per quam induceretur reseruatio non, quia quotidie sic deciperetur Papa per has clausulas: nisi in signatura diceretur, quòd qualitas etiam reseruationem inducens generalem,vel specialem exprimi possit:vt superiùs scripsi in elucida.signaturæ. 17 18

Regula cancellariæ quòd negatiuè intelligatur in simplicibus non procedit.

In capellanis verò & alijs simplicibus beneficijs non habet locum regula, quòd negatiuè intelligatur, vel affirmatiuè: nec solet dari qualitas electionis, quia ista exprimi non solent, tamen si dubitaretur esse electiuam vel curatam, poterit quis conditionaliter exprimere,quæ forsan electiua, aut curata existit: de stylo curiæ Romanæ sic solet fieri. 19

Verus valor est exprimẽdus nisi in casibus hic conscriptis.

Eorumque fructuum & prouentuum

*veros annuos valores &c.*etiam verus valor beneficij,quod impetratur, est exprimendus,clementi.j.de præb.quod limitatur hîc,quando ille valor haberetur pro expresso, alia de hoc superiùs dixi in signatura, quæ non repetam hîc. 1

Nota tamen sequentes casus,in quibus valebit bulla, etiam si verus non 2

Casus in quibus verus valor nõ exprimitur.

non fuerit valor expressus:primus si habeatur pro expresso, vt hîc.secundus casus,si motu proprio prouideatur.regul.cancell.lxj.sed hodie. idem per regul.cancella.Iulij Papæ tertij,regul.lxvj.tertius ex consuetudine Franciæ:vt §.final. de mandat.Apostol. scripsi & suprà in signatura.quartus est quòd beneficij, quod iam quis obtinet valorem exprimere non tenetur,quia de illo non agitur,sed de eo quod de nouo impetrat,vt annata soluatur.gloss.in dict.regul.lxj.& quia per adeptionem istius vltimi vacabit primum,si non fuerit dispensatus,per capit. de multa,de præbend.

Dispẽsationes est in bulla facienda mentio.

Ac huiusmodi dispẽsationum tenores.

Impetrãs tenetur facere mentionem de primo,quod obtinet,maximè si incompatibile sit,etiã dispensationis.c.ij.de fil.presbyte.in vj.tamen per hanc clausulã non est alia faciẽda dispensationis,vel dispensationũ mentio,cùm Papa has dispensationes,&earum tenores pro expressis habeat: hanc materiam pleniùs explicabo infrà in materia dispensationum.

Clausula vacationis modus pro expresso habetur.

Necnon verum & vltimum dictæ ec-

clesiæ seu vicariæ vacationis modum,etiam si ex illa quæuis generalis reseruatio,etiã in corpore iuris clausa resultet,præsentibus pro expressis,habentes. Ista clausula etiam ex signaturæ dispositione oritur, ex clausula posita ibi, & vacationis modus etiam si de illa quæuis generalis reseruatio, etiam in corpore iuris clausa resultet &c.

Verus vacãdi modus est exprimendus.

Verus vacandi modus debet exprimi:alioqui debetur beneficium ei, qui verum modum expressit etiam si posteà impetrauerit.cap.susceptũ, de rescrip.libr.vj.capit.quia sæpe,de præbend.ibidem. sed vt pars subleuetur hoc onere,Papa pro expresso habet verum vacãdi modum, adeò quòd si quis impetrauerit beneficium vacans per resignationem,& vacauerit per mortem, debetur impetranti huius clausulæ ratione: & de hoc dixi superiùs in signatura.ibi videbis abundè tractatum.

Clausula cuius fructus &c. quid operetur.

Cuius & illi forsan annexorum fructus,

reditus,& prouentus xxtiij.ducatorum auri de camera secundum communem æstimationem valorem annuum,vt asseris,non excedũt. Hęc clausula etiam est extracta ex corpore supplicationis.ibi,*cuius fructus &c.* Adde quod statuit Alex.vj.titul.de signa.gratiæ.

Verus valor beneficij quod impetratur non habetur pro expresso.

Papa habuit pro expresso valores beneficiorum,quæ impetrans habebat,sed non habet pro expresso fructus beneficij, quod impetratur, vt Papa annatam consequatur:ideo valorem exprimit consuetum in regno Franciæ,quem exprimi sufficit,licèt beneficium sit maioris valoris, & hoc propter consuetudinem Regni: alioqui verus valor esset exprimendus:vt dictum fuit suprà in signatura.

Clausula quouismodo vacet &c.

Siue vt præmittitur, siue

alio quouismodo, aut ex alterius cuiuscunque

Universidad de Deusto
Biblioteca

persona, seu per liberam dicti Guilielmi Dauid, vel cuiuslibet alterius resignationem, de illa extra dictam curiam etiam coram notario publico & testibus sponte factam.

Resignatio facta coram duobus notarijs vel aliàs hîc comprehenditur.

Ista clausula extrahitur ex corpore signaturæ, non ex clausulis, & est ferè eadem, ibi, siue præmisso &c. & quia hîc omnino exprimit vacandi modos, etiam per resignationem coram notario publico & testibus sponte factam, vidi dubitari: quid si fuerit facta resignatio coram duobus notarijs: vt solet fieri in hac ciuitate: & dicerem idem esse, etiam si facta esset coram laico priuato, dummodo probari possit. c. quod in dubijs, & capitul. Admonet, de renunciat. & hoc videtur probari hîc, per illam clausulam etiam coram notario & testibus: quia dictio etiam, ampliat, quod non solùm quando fit coram Papa, sed coram notario & testibus vel duobus notarijs, aut aliâs. de hac dictione facit text. in l. etiam. C. de testib. scripsi in l. mulieris, in princip. ff. de verborum significatione, & not. quòd in non reseruatis dicitur, vt præmittitur, in reseruatis verò scribitur siue præmisso, siue alio quouismodo vacet prouincial. fol. 57. in no. super vacan. reseruat.

Clausula vt præmittitur vel siue præmisso.

Aut constitutionem Felin. recordat.

Ioan. xxij. prædecessoris nostri, quæ incipit Execrabilis. De ista extrauagan. dixi in signatura, vbi est eadem clausula: & nota quòd in literis super beneficij, per constitutionem execrabilis vacantibus ponitur clausula, si est ita, & similiter de quibuscunque narratis facti informationem requiren tibus: vt statuit Innoc. in regula cancella. lxvij.

Vel assecutionem alterius beneficii ec-

clesiastici dicta autoritate collati vacet. Etiam in corpore signaturæ, & in petitione partis est hæc clausula, quam ibi elucidauimus: ideo hîc pro repetitis habeantur.

Derogatio generalis nõ includit extrauagãtes, nec regulas cancella.

Nota tamen quòd derogatio generalis non includit extrauagantes, nec regulas cancellariæ, nisi expressa illarum fiat mentio: & ideo Papa hîc exprimit: vt docet Nicol. Milius in verb. priuilegium, quem refert Gomes. in proœ. regul. cancell. quæst. v. & quando in beneficialibus est derogãdum regulę, semper illa debet narrari in principio, videlicet post exordium sic. hinc est quòd nos, qui dudum inter alia voluimus &c. & posteà in nonobstant. debet poni, non obstante voluntate prioris, & ordin. præmissis, ac constitution. vt est in prouincial. folio 55. versicul. aduerte.

Hodie tamen de stylo curiæ nunquàm censetur derogatum regul. cancellariæ, nisi in narratione bullæ ad verbum regula narretur: vt scribit idem Gomes. quæstione sexta, ibidem: & quando fieri debeat extensè mentio, dixi superiùs in signatura, & in hac bulla.

Etiam si tanto tempore

Vacauerit, quòd eius collatio iuxta Lateranens. statuta concilij ad sedem Apostolicam legitimè deuoluta, ipsaq; ecclesia, seu vicaria dispositioni Apostolicæ specialiter reseruata existat. Etiam ista clausula ex corpore supplicationis elicitur, quam ibi declaraui: & dicetur abundantiùs inferiùs in materia deuolutionis: vnde hîc sistam ratem. probatur hæc clausula in c. vno, vt ecclesiastica beneficia &c. vbi hoc non est omittendum, quòd si prouideatur de maiori dignitate in Cathedralibus, aut Metrapolitanis, vel de principalibus in collegiatis, tunc non ponitur hæc clausul. dúmodò eius dispositio ad nos deuoluta fuerit: vt supra dixi in glo. Etiam si deuolutum.

Clausula etiam si de uoluerũ & c. quãdo nõ ponatur.

Super ea quoque

inter aliquos lis, &c. cuius statum præsentibus haberi volumus pro expressa pendeat indecisa. Ista clausula bis repetita est in signatura. Primò in corpore, ibi, litigiosa, cuius litis &c. & in dispositione & clausulis signaturæ: est etiam conscripta, ibi, *& quatenus litigiosum, &c.*

Lis & litis exprimi debent.

Et ista clausula solet etiam ex stylo conscribi in bulla, eò quòd si lis esset, & non exprimeretur, subreptitia esset impetratio: ideo Papa litẽ & litis statum pro expresso habet. de hoc dictum fuit superiùs in signatura: facit c. inter, de re iud.

Masculinũ concipit fœmininũ in beneficialibus non neutrum.

Notandum est quòd masculinum concipit fœmininum: nam litẽ & litis statum volumus pro expresso haberi, quippe si duo præcedant substantiua, quorum vnum est masculini generis, alterũ fœminini: & sequatur adiectiuũ, illud ponetur in masculino, per tex. in c. si Apostolicæ, de præb. lib. vj. vbi hoc notat Dom. pro literis beneficialibus, in quibus si dicam canonicatum, & ecclesiam parrochialẽ prædictos, dicetur nõ prędictas vel prædicta: vt plenè dixi in l. j. ff. de verb. signi. & solet in dispensatione sic narrari, cum quo dudum vt duo incompatibilia beneficia, etiam si dignitates, &c. & ad eos &c.

Si verò sint duo substantiua, vnum masculini, alterum neutrius, tunc adiectiuum in neutro ponetur, nõ in masculino: quia masculinum non concipit neutrum. c. quanto, de priuileg. vnde si dicatur conferre canonicatum, præbendam ac officium, prædicta non autem prædictos dicetur de stylo. vide quæ abundè scripsi concipiendo regulam cum amplia. & limitationibus in d. l. j. de verb. sign.

Dummodo tempore datæ præsentium

non sit in ea alicui specialiter ius quæsitum.

De clausula dummodo alicui non sit ius quæsitum.

Ista clausula nõ scribitur in signatura, sed per eam Papa limitat suam gratiam, vt non intendat isti impetranti prouidere, si ius sit alicui quæsitum: nec est suæ intentionis illud ius tollere: c. super eo, de offi. delega. nam quotiescunq; aliquid in publico fieri permittitur, ita oportet permitti, vt sine iniuria cuiusquam fiat. l. ij. §. merito. ff. ne quid in loco publico fiat, & restitutio sine præiudicio iuris alieni facta censetur. c. quamuis, in fi. de rescript. libr. vj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ius ad rem tollit Papa non in re.

Itaque per hanc clauſulam tollitur ius ad rem, ſed præſeruatur ha- 2
bentibus ius in re: vnde ſi alicui erit facta beneficij collatio ante Papæ prouiſionem,Papa non intendit illi derogare: ſecus ſi haberet mandatum vel nominationes,& nondum eis eſſet facta collatio: vt docet Calder.conſi.viij.in fin.titul.de reſcript.& Roma.conſil.cclvj. approbo ſententias.& Fel.in c.cauſam quæ,col.xiiij.nume.26.de reſcript.Staphil. in tract.de lit.gratiæ.rubr.de mandato,de prouiden.in princi.D.Probus in c.Eum qui,col.penult.de præbend.libr.vj.Petr. Pariſ.conſil.cxviij.circa, colum.ij.nu.ii.vol.iiij.

Poſt requiſitionem & acceptationem an Papa prouideat.

Et quamuis per hanc clauſulam tollatur ius ad rem,adeò quòd ſi ſpe- 3
ctans requiſierit & acceptauerit: tamen per hanc clauſulam derogatur illi requiſitioni & acceptationi,c.fin.de conceſſ.præbend.in vj.quamuis do.de Rota deciſ.ccxliij.licet de more,in no.dicãt hoc dubium & inter doctores controuerſum:† ex lege tamen Regia in beneficijs debitis gra- 4
duatis,& qualificatis iſti præferuntur impetrantibus, nonobſtante iſta clauſula,vt eſt ſtatutum in conſtitut.reg.titu.*des prouiſions Apoſtoliques*, de quo dixi abundè in concord.Franciæ,in titul.de mandat.Apoſtol.in §.declarantes,& de hoc iure non tollendo dicetur inferiùs in reſcript.ſi neutri,in qua regula cancella.de non tollendo ius quæſitum,breui declarabo.

Clauſula de non tollendo ius quæſitũ & ſine præiudicio differunt.

Poſtremò not.Gomeſ.in regul.de non tollendo ius quæſitum,in fi. 5
hanc clauſulam dummodo &c.differre à clauſula, ſine præiudicio alicu ius:nam hæc clauſula gratiam facit conditionalem, ſecunda verò non: adeò quòd ſi tollatur ius quæſitum,gratia ſit nulla,ſecus ſi ſine prçiudicio dicatur:quia præiudicium,quod eſt in gratia,non conſideratur:† nã 6
hæc verba ſine præiudicio intelliguntur non expreſſo,quia in expreſſo vult alteri præiudicare,c.examinata,de confir.vtil.c.ex tenore,de for.cõpetent.Oldra.conſil.cccxxx.ad idem in fin.Iaſ.& alij in l.beneficium,ff. de conſtit.princip.vide multa quæ ſuper hoc ſcribit Gomeſ.in regul.de non tollendo ius quæſitum,q,j.

In vacantibus in curia an hæc clauſula dummodo ſit neceſſaria.

Verùm hoc loco ſe offert dubium,an hæc clau.habeat locum in be 7
neficijs vacantibus in Curia, & quidam cenſent clauſ.dummodo tempore datæ præſentium ius alteri quæſitum non fuerit, non ſolere poni de ſtylo: quia non poteſt eſſe ius alteri quæſitum, poſtquàm vacauit in curia:& nullus alius extra Papam poteſt conferre intra menſem,c.ij. de præbend.in vj.

Ego tamẽ eam vellem conſcribere: quia ordinarius poteſt poſt men 8
ſem conferre,ideoque poteſt eſſe iuris alteri quæſitum per hanc ordinarij collationem:vnde putarem hanc clauſulam neceſſariam,cùm quæri ius poſſit,per c.ſtatutum,de præb.libr.vj.quando collatio fieret à Papa poſt longam vacationem vnius menſis,quid interim impediet ordinarium conferre,vt ſic alteri ius quæratur?

Et quando alius haberet detentionem,hæc clauſula poni ſolet,per c. 9
cum noſtris,vbi doct.de conceſſ.præben.abundè ſcribam inferiùs in regula

regula,de non tollendo ius quæſitum.

10 Si tamen maior dignitas poſt pontificalem vacaret extra curiã mortuo Papa, tunc ſubſequens Papæ ſucceſſor poterit illam conferre ſine mentione reſeruationis,quæ expirat per mortem Papæ, licet ſucceſſor ſtatuerit ſimilem reſeruationem,quæ tamẽ non erat tempore vacationis dignitatis,ideo non erat reſeruata:Et ſic non eſt opus exprimere reſeruationem,quæ nõ erat.Doct.in d.c.ij.& reg.Cancel.extinguntur per mortem Papæ:vt in proœmi.regul.Cancel.dicit glo.& Gomeſ.ideo dicunt quidam iſtam clauſulam dommodo,non eſſe neceſſariam,dicas tamen vt ſuprà ſcripſi.

11 Si verò vacauerit viuente ſummo Pontifice, qui tamen non prouidit,ſucceſſor prouidere poterit,non tamen tanquàm de reſeruato,ſed vt de affecto.Et debet in bulla declarari quomodo erat affectum,vt ſuperiùs ſcripſi in materia reſeruationis.

12 Nota etiam quòd ſi in ſignatura dicatur quòd omitti poſſit narratio,de qua in corpore,ratione huius clauſ.poterit collitigans ſubrogari in beneficio,etiam vacante in Curia:licet aliâs nunquàm veniat in curia vacans ſi non exprimatur.c.ij.de præb.lib.vj.ita ſtatuit Alex.vj.in tit. de ſignatura gratiæ in ſuis regul.

Subrogari quando poſſit quis in benaficio vacante in curia.

13 Item ſi vacante ſede beneficium vacauerit in curia, tunc ſucceſſor conferet illud tanquàm reſeruatum,non per regulas quæ ſunt extinctę per mortem ſui conditoris,ſed tanquàm de iure communi reſeruatum: ideo ſucceſſor dicet,conferimus tibi tale beneficium reſeruatum per Bonifacium &c.qui edidit.d.c.ij.de præb.in vj.& ſic beneficium ſimplex in curia vacans poſt mortem Papę non poteſt ordinarius conferre ante menſem.

Quando beneficiũ vacat in curia vacante ſede,quis poſſit illud conferre.

14 Sed ſi in curia vacauerit eccleſia parrochialis Papa mortuo & vacãte adhuc ſede,ordinarius poterit eam etiam ante menſem conferre. c.ſi Apoſtolica,de præb.lib.vj.quia vacatio in illis eſt diſpendioſa.c.quamuis,de elect.lib.vj.beneficia verò ſimplicia ante menſem conferre non poterit,poſteà ſic.c.ſtatutum,ibidem.

Vt aſſeris. Not.quòd quando aliquis eſt officialis in curia Ro. hæc clauſula debet affirmatiuè poni vt pote tibi,qui ſecretarius noſter exiſtis. Si verò officialis ſit aliquis extra curiam, tunc in bulla ſcribetur tibi,qui(vt aſſeris)dilecti filij nobilis viris F.ducis Mediolan.ſecretarij exiſtis,vt in prouincial.fo.53.verſ.quando aliquis de his verbis vt aſſeris, & vt aſſeritur.vide quæ ſcripſi in forma mand.in glo. omnia & ſingula,in concorda.

De clauſula vt aſſeris.

Cum annexis. *Huiuſmodi, ac omnibus iuribus & pertinentijs ſuis, Apoſtolica tibi autoritate conferimus, & de illa etiam prouidemus.* Superiùs poſt clauſulam etiam ſi ex illo &c.poſt verbum pro expreſſis habentes.additur eccleſiam ſeu vicariam prædictam cum annexis huiuſmodi cõferimus,& de illa etiam prouidemus, ſic debet legi,& per parenteſim,vt ſenſus rectè intelligatur.

Clauſula cum annexis &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Per collationem ecclesiæ principalis & annexa censetur collata.

An conferendo principalem ecclesiam veniant annexæ ecclesiæ, etiam si non sint expressæ. Respon. text. in c. super eo, de præb. lib. vj. vbi doct. decidunt venire, quando vnio esset facta accessoriæ: & tunc non est exprimenda ecclesia annexa accessoriæ: quia ex quo principale nominatur, & accessorium, arg. l. si vt certo. §. vlq; adeò autem, ff. cõmoda. l. sed addes. §. si quis mulierem, loca. nam accessorium sequitur naturam sui principalis. l. cùm principalis. ff. de regu. iur.

Vnitum beneficium nomen beneficij perdit.

Etiam quia beneficium vnitum perdit nomen beneficij, nec debet dici beneficium sicut ante vnionem vt docent do. de Rota. deci. cccl xx. in antiq. refert & sequitur Ioan. Baptista in tracta. de vnio. artic. viij. q. xj. & sequenti.

Et sic ista clausula non videtur necessaria: quia conferendo ecclesiam principalem, confertur & accessoria, potest tamen prodesse: quia si ecclesiæ sint vnitæ æquè principaliter, sicut ecclesia Dien. & Valen. tunc per istam clausulam conferetur vtraq;, & isto casu esset necessaria ista clausula. gl. & doct. in c. primo, ne sede vacan. & quia stylus sic se habet, vt Papa beneficium principale cum annexis & iuribus conferat, vt hic constat.

Dispensatus ad duo curata an tria habere possit. si vnum sit vnitum.

Et sic dispensatus ad duo curata, poterit & duo curata & præbendã, cui erit annexa ecclesia curata, obtinere, per d. c. super eo, de præben. in vj. & ibi hoc firmant doct. facit cle. ne in agro. §. cæterùm, de statu monach. & hoc quãdo vnio erat facta præbendæ accessoriæ, secus si æquè principaliter: vt declarat glo. in d. c. j. & Caccialup. in d. tract. vnio. ac Petrus de Perusio in eo. tracta. vnio. in princ. & Bertrand. consi. ij. nu. 44. in iij. vol. ex prima editio. & quãdo principaliter vel accessoriè vnita dicatur, inferiùs in tract. vnio. scribam.

Quarta Bullæ pars est.

In qua Papa quibusdam mandat, vt mittant in possessionẽ impetrantem, sic dicens: *Quocirca dilectis officialibus &c. mandamus quatenus ipsi duo, aut vnus eorum per se vel alium, seu alios, te, vel procuratorem tuum tuo nomine in corporalem possessionẽ parrochialis ecclesiæ, seu vicariæ & annexorum iuriumq; pertinen. prædict. inducant autoritate Apostolica, & defendant inductum.* Notandũ quòd in literis Apostolicis semper gratiosa debet esse per se & executoria in alijs literis, & hoc quando per cancellariam expediuntur, secus per cameram: quia & tũc & gratiosæ & executoriæ in eisdem literis ponuntur, vt hîc. & docet Hiero. Paul. in sua praxi in no. super vacan. reserua. fo. 58. versi. no. quòd in literis &c.

Gratiosæ literæ & executoriæ quando simul ponantur.

Executores gratiæ Papæ in dignitate esse debent.

De iure executores gratię Papæ debent cõmitti existẽtes in dignitate ecclesiastica, vel dignitatẽ habentes ecclesiasticam. c. statutũ, de rescrip. lib. vj. & hodie stylus est curiæ Roma. vt hîc videtis, & hoc docet Collecta. in c. proposuit, col. j. de concessio. præbend. licet Felin. teneat contrarium in c. Postulastis, col. iij. ver. dum declarat Abbas, de rescrip. scripsi plenè in forma litera. executo. in concorda. Franciæ: & si iste executor non seruet formam traditam sibi à Papa, quod faciet nullum erit, tanquàm

quàm à priuato factum, & carente iurisdictionem: l. iij. de offi. præsi. Petr. Paul. Parisi. consi. xxxj. circa prẽsentem, nu. 26. cum seq. in iiij. volu. monachi ecclesiarum cathedralium seu canonici non solent de stylo committi executores, vt docet Hiero. Paul. in prouincial. fo. 16.

Officialis & vicarius executores gratiæ Papæ esse possunt & quomodo.

1 **Officiali episcopi.** Hæ gratiæ possunt cõmitti, si sit principalis officialis, secus si foraneus, id est foris extra ciuitatem in aliqua parte diœcesis præfectus, cle. Et si principalis, de rescrip. etiam vicarius Episcopi potest esse gratiæ Papæ executor. glo. & doct. in d. cle. Et si principalis.

2 Et interdum constituitur vnus & idẽ officialis & vicarius, qui multòmagis executor Papæ fieri poterit: & in Gallia, Germania & Hispania executores constituuntur officiales episcoporum: in Italia verò vicarij, vt est in prouincial. fo. 14. vbi dicit aliâs esse falsum vel errorem.

Executor certus esse debet, nec valeret si diceretur, vniuersis & singulis canonicis &c.

3 Requiritur tamen quòd executor sit certus, & expressim nominatus, vt officiali Episcopi Parisi. & idem si plures sint: c. tibi qui, de rescript. in vj. ibi certo executore: c. si Apostolicæ, de præb. ibid.

4 Nec valeret, si cõmitteretur omnibus & singulis canonicis ecclesiæ Parisi. quibus mandatum præscribitur, sicut literæ iudicum secularium. Domi. consi. lxxv. in causa, col. ij. vide si Papa committat officiali Parisi. & sint plures, intelligitur de principali, per d. clemen. & si principalis.

Prouisus in possessionem mittendus est.

5 Item hic tex. vult, vt impetrans inducatur in possessionem: nam acci piens propria autoritate possessionem prædo est: l. si ex stipulatione. ff. de acqui. possessio. ideo debet quis mitti per alium, si tamẽ quis iustum habeat titulum, & propria autoritate ingrediatur possessionem, non dicitur intrusus, nec priuatur iure, quod in beneficio habet. c. eum qui, vbi Domi. & Franc. de præb. in vj.

Collatio ante missionẽ in possessionem facienda est.

6 Priùs tamen debet fieri collatio, & posteà missio in possessionẽ, non econtrario. tex. in c. ij. ibi, donationis nostrę gratiæ præcedente, præbendæ nomine de mandato nostro Capuanus archiepiscopus inuestiuit, ne sede vacan. suprà dixi in tit. de missio. in possess. ad purificandam tamen gratiam non est terminus præstitutus à lege, nec ab homine, ideo est in arbitrio executorum, vt est in prouinciali. fo. 33.

7 Et si quis acceperit possessionem ante collationẽ, est intrusus. c. cùm iandudum, de præb. vbi Pano. dicit, quòd si post adeptam possessionem sine tit. quis impetret non facta mẽtione istius iam adeptæ possessionis & intrusionis, non valebit impetratio, minùs rescriptum cõfirmationis. l. autoritate. C. vnde vi, quod est notãdum: quia vidi quemdam ordinarium, vt præueniret legatum, misisse in possessionem, ante expeditã collationem ab eo prouisum, qui ex eo succubuit, quia erat intrusus.

Exprimi debet qua autoritate quis in possessionẽ mittatur.

8 Imò debet in possessionẽ mitti autoritate Apostolica, vt hîc, & non valeret, si hic executor mitteret istum in possessionẽ sua autoritate, vel autoritate ordinaria, quia hîc dicit autoritate Apostolica, facit tex. in c. ij. ibi de mandato nostro Capuanus Archiepiscopus inuestiuit, ne sede vacan. † Si autem in vim collationis ordinarij ponatur in possessionẽ, de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bet hoc exprimi:& interdum collatio potest esse canonica,& possessio erit vitiosa.c.si quando,de offic.deleg.& tunc alia possessio est capienda: aliàs pars succumbet in possessorio,& econtrario.l.j.§.si vir.ff.de acquir. possess.vbi plenè doc.scribunt acquiri possessionem vtilem ex tit.inualido,dūmodò sit coloratus: vt in tract.de pacific.possess.scripsi & in tract. de missio.in possessio.superiùs.

Clausula si duo, quid significet.

Quatenus ipsi duo &c. Si duobus cōmissum fuerit, si autem tribus dicitur,quatenus ipsi tres aut duo,aut vnus eorum &c.de quo in c.prudentiam,de officio delega.& prodest hęc clausula:quia vnus vel duo altero vel alijs impeditis exequi poterunt,si tamē se excusauerint.c.sciscitatus,de rescri.& d.c.Prudentiam,secus si hæc clausula non adfuisset, & sic Papa eam solet inserere in suis literis,etiā in quibus mandat,vt de caussa cognoscāt, vt ibi:&quāuis ad summū nō soleāt de stylo dari à Papa nisi tres iudices d.c.prudentiā prouinciale,fo.22.tamē executores quatuor dari possunt.

Executores Papæ subdelegare possunt, & quibus.

Poterunt etiam ipsi subdelegare,quia delegatus Papæ subdelegat.c. Pastoralis,de offi.deleg.& tenētur subdelegare. His etiā,qui in dignitate sunt ecclesiastica,nisi nudum ministerium committerent,cle.j.vbi gl. singul.de offi.deleg.Rota decis.cccxcij.in antiq.per tex.in d.c. statutum, in fi.de offic.deleg.lib.vj.

Nec obest regul.cancella.xlvj.quia loquitur quando Papa dat iudicem super expediēdis negotijs cum signatura:quia videtur tunc electa industria personæ,aliās secus:vt ibi.glo.etiam docet,& tex.sequens permittit per alium exequi,ibi,per se,vel per alium.

Executor per se, vel alium negotium exequitur.

Posteà *Dicitur per se,vel alium.* Quia iudex delegatus debet cum reuerentia rescriptū Papæ recipere,& illud exequi.c.si quādo,de rescrip.vel debet se excusare,si nolit,vel non possit.c.sciscitatus,de rescrip.alioqui puniri debet vt ibi no.nisi Papa hoc concedat,vt hīc.

Ideo Papa permittit quòd per se faciat,aut per alium,vel alios:poterit enim hic executor vnum,vel plures delegare,& eos compellere,vt mandatum Papæ exequantur.c.Pastoralis,in prin.de offic.delega.quod hodie seruari non vidi quoad coactionem: sed officium recipere cuiq; erit liberum.

Intrusus dicitur qui propria autoritate beneficium accipit.

Item vult vt prouisus mittatur in possessionem per se,vel per procuratorem,quia dicunt Panor.& alij in c.Cùm iamdudum,de præben.& Feli.in c.in nostra.de rescrip.& in c.veniens,no.ij.de accusa.quòd intrusus dicitur,qui intrat possessionem beneficij propria autoritate.idem Petrus de Perus.in tracta.de vnion.q.ij.

Accipiens possessionē cum simplici signatura non est intrusus.

Etiam si cùm signatura ingrediatur,vt ibi,& Ioā.de Selua in tracta. de benefic.in iij.parte,q.xj.numero 10.sed contrarium est verum : quia per verbum fiat,perfecta est gratia.c.institutionis.xxv.quæstione secunda.glo.in regul.cancella.xxv.& xxix.glo.singu.in c.Dudum,glo.in verbo,de sepultur.& ista seruat Rota,vt firmat Gomes.in quęstione v.in regul.de non iudicando,iuxta formam supplica.&Cassador.in decisio.vlt.

de resti

de restitu.spolia.scripsi in tracta.de pacific.possessio.in vj.amplia.nu.50. & seq.& ista seruamus in Francia:vt scripsi suprà,de missio.in possio.

Executor excōmunicatus conferre non potest.

Si tamen executor erat excōmunicatus eo tempore,quo prouidit, fortè per mandatum,tunc impetrari debent literæ,vt perinde valeat dicta collatio facta mandatario, & inde secuta, ac si prædictus executor vinculo excommunicationis publicè innodatus nō exitisset:& ita quādoq; vidi in executore mandati:quod est notandum, aliās collatio non valebit.c.Postulastis.vbi scripsi de cleric.excom.mi.& in tit.de excōmu. non vitand.in concord.& quamuis mādatum impetratum ab execommunicato valeat ratione huius clausulæ, *teq; absoluentes &c.* tamen ab ordinario vel executore collatio facta mandatario non absoluto non valet,vt plenè scripsi in forma manda.in verb.absoluentes.

Clausula defendēres inductum.

Et defendant inductum. Item vult Papa,vt idē executor defendat inductū in possessionem,sicut dicitur in l.prima:& per totum.ff.ne vis fiat ei,qui in possessionem missus est.

Executor in possessionem inductum hodie nō defendit

Et olim hīc executor datus à Papa autoritate Apostolica,defendebat ipsum possessorem,si quod impedimentum eidem afferebatur, etiam à tertio,licet sine ista clausula non haberet iurisdictionem in tertium.c.j. de offic.deleg.c.pro illorum,de præb.vbi doct.dicunt,quòd commissus ad ponendum aliquem in possessionem non habet iurisdictionē in contradictores,nisi ista clausula ponatur:ideo Papa hīc apposuit,vt executores ponant in possessionem,& inductum defendant. Staphile.in tracta. de literis gratiæ,de vi & effectu clausula.versi.sequitur postmodùm.

Hodie in hoc regno Franciæ postquàm inductus fuerit prouisus in possessionem,si turbetur,agit possessorio coram iudicibus laycisRegijs: & hic delegatus Papæ non ampliùs aliquid exercet : vt plenè docui in forma manda.in glo.defendentesque &c.sed hæc clausula in patria obedientiæ adhuc prodesset.

Clausula amoto quolibet illicito detentore quid prosit.

Amoto exinde quolibet illicito detētore, hæc clausula prodest: nam si aliquis iniustè detinebat beneficium, habebat tamen coloratam possessionem,si illius non fiebat mentio,impetratio erit nulla.c.cum nostris,de concessio.præben.sed ista clausula habet vim expressionis coloratæ possessionis,per c.proposuit,de concessio.præbend.

Quod est verum,si apposita sit hæc clausula in literis principalibus gratiæ vt hīc:secus si tantùm in literis executorijs,per cle.primam,in fi. de præb.Panor.in d.c.cum nostris.& Germania.consi.lxxxvj.

Nec virtute huius clausulæ poterit executos amouere de possessione colorata,nisi aliquis fuerit intrusus,de Rota decisio.lvj.no.quòd aliquis in antiq.& decisio.ccccxxix.in eisdem.refert Staphile.in literis gratiæ,de vi & effectu clausula.versi.vlteriùs sciendum est, de hac clausula est tex.in c.cū vniuersorū.in fi.de rer.permu.& de ea scripsi in forma li-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tera.executo.manda.in verb.contradictores,in cõcorda.vbi dixi executores in hoc regno non poſſe exercere iuriſdictionem.

Clauſula faciens te ad mitti &c.

Faciens *Te vel procuratorẽ prædictum ad eccleſiam huiuſmodi (vt moris eſt) admitti,tibiq; de illius & annexorum fructibus reditibus & prouẽtibus,iuribus & obuẽtionibus vniuerſis integrè reſponderi.* 1

In hac clauſula Papa vult,vt prouiſus admittatur, vel pro eo procurator,& recipiatur ad eccleſiam collatam,alioqui prouiſus cum effectu non diceretur:& quia clerici fortè nollent talem admittere, ideo Papa hac vtitur clauſula, vt executor faciat eum prouiſum admittere, & de fructibus ſibi reſpondere,vt gaudeat fructibus illius beneficij,&de perceptis coram executore reſpõdeat is qui eos percepit, & deinde ſubeat condemnationẽ,ſi iniuſtè receperit.c.fi.de confirma.vtil.c.præſentium. §.præterea,de teſtibus libro vj.in regno,vt dictum fuit,nullam ſubit iuriſdictionem.

Clauſula admitti, in quibus literis conſcribi debeat.

Vnde hęc clauſula admitti ſolet,& apponi in bullis rectoris eccleſiarum parrochialium,vbi eſt vicaria perpetua: quia fortè vicarius nolet iſtum rectorem admittere,ideo Papa adijcit hanc clauſulam, vt admittatur,prout moris eſt. 2

Etiam in bullis decanatus ruralis vidi apponi ratione preſbyterorum qui in eccleſia eſſe poſſunt,qui habent iſtum recipere, & nollent: ideo ponitur hæc clauſula admitti &c. 3

Idem in prioratibus dependentibus ab alio regulari loco, qui habẽt ſuperiorem,ſcilicet illum à quo dependent,& is habet eos prouiſos admittere,ideo hæc clauſula neceſſaria eſt,vt habetur in prouincial.fol.54. item omnis prioratus. 4

In prouiſionibus hoſpitalium ſolet etiam hæc clauſula conſcribi propter pauperes,qui iſtum fortè hoſpitalarium poſſent non admittere, vel propter adminiſtratores,qui iſtum hoſpitalarium recipere ſolent,quod fortè recuſarent:vnde Papa ſcribit,vt admittatur,& illi de fructibus reſpondeatur,vt prędixi:& nota,quòd vbicũq; prędeſt ſuperior de iure vel de facto,debet poni hæc clauſula admitti:& quando requiritur alicuius vel aliquorum cõſenſus vt docet Hier.Pau.fo.53. ver.quãdo prouidetur. 5

Idem in portionibus locorum monaſteriorum vel collegiorũ:ſed in his,qui non ſunt in aliqua eccleſia,non apponitur hæc clauſula admitti,ex quo nõ eſt perſona,quæ habeat illos admittere,ideo ſuperflua non ſunt in hac bulla conſcribẽda:cùm Papa in prooem.Decret.tollat ſuperflua,& Imperator in prima conſtitutio.Codic.vides hîc tamẽ,quòd hodie ferè in omnibus prouiſionibus inſeri hæc clauſula ſolet,ſed hîc executoribus dirigitur in caſibus,verſ.ſuprà.conſcriptis dirigebatur illis,qui recipere prouiſum habebãt,vel quòd executores illos compellerent ad admittendum. 6

Conſuetudo recipiendi prouiſum ſeruanda eſt.

Vt moris eſt. Etiam addit hîc Papa, vt iſte prouiſus admittatur prout moris eſt,& ſic non vult tollere conſuetudinẽ,ſi qua eſſet in recipiendo iſtũ prouiſum:in dubio Papa conſuetu

ſuetudinem,quæ facti eſt quam ignorare videtur,tollere non cenſetur: c.j.de conſtitu.in vj.& iſta clauſula eſt ſummè vtilis,quia continet requiſita ex conſuetudine, licet non ſint aliâs expreſſa, vt ſeruanda ſint, quę inualuerũt ex more:vt docet Petr.Pariſ.conſi.xx.gratia,in iiij.vol. ſcripſi in l.Labeo.j.ff.de verbo.ſignifi.

Cõtradictores compeſcendi, & qui.

Contradictores *Prout iuſtitia ſuadebit ad hoc compeſcendo.* Dicernit etiam hîc Papa,vt executores cõpeſcant contradictores,& cõtradicentes huic prouiſo:& intellige ſi qui contradicere velint ſine cauſſa & de facto,ſi verò de iure,vt ſi iuſtam allegent cauſſam,vtpote aliam collationem priorem,illos compeſcere nõ poterit:vt hic innuere videtur, & compeſcere eos debet, prout iuſtitia ſuadebit:& de hoc eſt tex.in c.is cui,de præb.lib.vj.glo.in c.Pro illorum, illo titu.in Decreta.

Vnde non tenetur poſſeſſor ad pręceptum executoris poſſeſſionem dimittere,nec ob hoc poterit excommunicari,ſi offerat ſe iuri ſtare paratũ.c.licet,de præb.in vj.Feli.in c.cauſam quæ,col.xij.nu.10.de reſcript. ſcripſi in forma litera.executo.manda.in fi.in concorda.Franciæ.& vide hanc clauſulam poſitam in eiſdem concorda.in tit. de firma & irreuoca.concorda.ſtabilita.circa finem.

Executor an iuriſdictionem habeat etiam contra tertium.

Et ſic per iſtam clauſulam executor habet iuriſdictionem,non ſolùm inter partes,ſed etiam contra extraneos cõtradicentes de facto,licet regulariter delegatus non habeat iuriſdictionem niſi inter partes,& cõtra eos impedientes:c.j.de offi.deleg. Staphile.in tracta.de literis gratiæ,in rub.de vi & effectu clauſula.verſi. Sequitur poſtmodum,& ver.iij.dicit &c.ſed hodie,vt dixi ſuprà executores nullam autoritate literarum iſtarum exercẽt iuriſdictionem,ſed collationem & fulminationem faciunt: & ſi iuriſdictionẽ exercent,appellaretur ab eis tanquã ab abuſu ad ſenatum,per titulum de cauſis in concorda.quia auferrent iuriſdictionẽ ordinariorum & epiſcoporum:quod eſt prohibitum in d.titu.de cauſis.

De clauſula, non obſtantibus.

Non obſtantibus *Piæ memoriæ Bonifacij Papæ,viij.etiam prædeceſſoris noſtri, & alijs conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis contrarijs quibuſcunque.* Iſta eſt quinta bullę pars,in qua Papa tollit ea quę bullę obſtare poſſunt:poſſunt enim obeſſe conſtitutiones d.Bonifacij,quæ diſponunt,vt beneficia in curia vacantia nõ debeantur alicui,etiam per literas Papæ:niſi ſpecialis & expreſſa ſit facta mẽtio,quòd beneficiũ vacauit in curia:c.ij.de pręb.in vj. Et de hac clauſula eſt tex.in c.cum aliquibus,de reſcrip.in vj.& in c. fi.de ſenten.excõ.lib.eo.& plenior tex.in c.quia ſæpe,in fi.de elect.eo.li. Et per iſtã clauſulã generalẽ non obſtã.non cẽſetur derogatũ regulis cãcellariæ niſi hoc expreſsè dictũ fuerit vt docet gl.regula cancella.xvij.& Io.de Selua in tracta.de beneficio in iiij.parte q.xlvj.in iiij.col.quẽ refert & ſequitur Gomeſ.in tract.ſuper reg.cãcel.in prooe.q.v.& q.vl.in regu. de infirmis reſignantibus:quia poſtquã non ſunt in corpore iuris clauſę poſſent ignorari.c.j.de cõſti.in vj.ideo de illis debet fieri expreſſa mẽtio.

Regulis cãcellariæ per clauſulam non obſtan. non cenſetur derogatum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Obſtantia exprimẽda pro perſonæ qualitate et materia.

Notandum eſt quòd iſta non obſtan.debent conſcribi pro qualitate perſonæ,pro qua ſcribitur:nam plura minori obſtant,quæ non obſtant maiori & vni,quàm alteri:ob id debent concipi prout ſuadebit qualitas perſonæ : perſona enim priùs legitimanda eſt.l.ſi quæramus.ff.de teſta. Barb.in rubri.C.qui admitti.

Etiam conſideranda eſt materia,de quo agitur:& ad tollendum priuilegia plura derogatione ampla opus eſt,teſte Bart.in extrauagan.Ad reprimend.in verb.non obſtantibus.

Regula quãdo ſit exprimenda.

Hinc eſt quòd in prouiſionibus ſimplicibus vel nouis,vel ſi neutri, ſubrogationibus,commendis,& alijs prouiſionibus beneficiorum,non ponitur clauſula non obſtante tali regula:ſed ferè ad verbum inſeritur, & poſteà alia ſequuntur obſtan.quæ Papa tollit.

In diſpoſitione autem ſignaturæ ponitur non obſtant.reg.de annali poſſeſſo.vel alia,cui derogari neceſſe eſt,& ita ſeruat ſtylus curię Roma. vide tamen quæ ſuperiùs dixi, vbi ex ſtylo curiæ hodierno Papa ſolet narrare regulam ad verbum,cui vult derogare.

Declauſula cæteris contrarijs.

Solet interdum Papa apponere clauſulã,cæterisq; contrarijs quibuſcunq;,ſed nunquàm ſubnecti debet,quando aliud ſequitur cõtrarium: ſed debet poni,ſtatutis & conſuetudinibus contrarijs quibuſcunque.& non debet dici cæteris:vt docet Hiero.Paul.in ſtylo curiæ Roma.fo.54. verſi.clauſula,cæterisque.

Aut ſi aliqui *ſuper prouiſionibus ſibi faciendis de huiuſmodi,vel alijs beneficijs eccleſiaſticis,in illis partibus generales,vel ſpeciales dictæ ſedis,vel legatorum eius literas impetrauerint,etiã ſi per eas ad inhibitionem,reſeruationem & decretum,vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum,quibus omnibus volumus te in aſſecutione dictæ parrochialis eccleſiæ ſeu vicariæ anteferri.* Per iſtam clauſulam tolluntur reſeruationes & expectatiuæ,tam generales,quàm ſpeciales,vt expectanti licet deberetur beneficium,tamen Papa vult, vt impetrans præferatur, etiam ſi expectans acceptauerit,ſed non fuerit ei facta collatio,etiam ſi ad inhibitionẽ per executorẽ fuerit prouiſum.c.tibi qui,de reſcrip.in vj. & hoc ratione iſtius clauſulę anteferri,quæ tollit ius ad rem,non in re.c. quodam,de prębend.in vj.Feli.plenè de hac regula anteferri.in c.capitulum,col.vij.nu.6.cũ ſeq.de reſcrip.plura hîc ſcribere poſſem,ſed parum in Francia nobis prodeſt hæc clauſula quò ad præiudicium mãdatariorum & nominatorum propter §.declarantes,de manda.Apoſtol.& per conſtitu.regiam,quæ declarat Papam præuentum per ſolam requiſitionem mandatarij:ob id alia hîc non ſcribam de ea:etiam quia aliqua no. in §.j.de manda.Apoſtol.in gl.in forma,quæ ibi videri poſſunt.

De clauſula anteferri.

Clauſula non obſtante collatione intelligetur de inualida.

Imò ſi Papa diceret,non obſtante collatione vel conceſſione alteri facta,intelligeretur de collatione & conceſsione inualida,per text.in c. ij.ibi,non obſtante conceſsione per capitulum facta alij,ſeu confirmatione noſtra,ſi qua in forma communi apparet obtenta,ne ſede vacan. Fel.licèt non alleget illum text.in capitul.cauſam quæ,col.xj.nu.9.verſi. non

non obſtante,de reſcript.nec Iaſ.conſi.ccxxxij.col.vij.in ij.vol.nec cuiquam fit præiudicium.c.ſuper eo,in fin.de offic.deleg.c.quamuis,de reſcrip.lib.vj.ſequitur.

Sed nullum præiudicium *Eis, quoad aſſecutionem beneficiorum aliorũ præiudicium,generari.* Et quamuis Papa velit prouiſum à ſe præferri ſpectantibus quoad hoc beneficium, tamen non vult quòd eis pręiudicetur: quoad alia beneficia vacatura:nam poſſet opponi iſtis expectantibus quòd primum eis debebatur,& ipſi fuerunt negligentes:ideo ius illarum reſeruationum, vel mandatorum amiſerunt,per cap.ſi clericus, de prębend.lib.vj.ſed Papa ius eis reſeruat, quoad alia beneficia,adeò vt mandatarij alia poſteà vacantia beneficia requirere poſsint,non obſtante collatione facta à Papa,quæ eis non præiudicat,quia non ſunt negligentes:ob id præuentio Papæ iſtis expectantibus non debet pręiudicare:vt abundè ſcripſi in §.Declarantes de manda.Apoſtol.in concorda.Frãciæ.vide Probum in additio.ad monachum,in c.eum cui,de præbend.in vj.

Præiudicium fieri expectantibus Papa nõ vult.

Seu ſi venerabili fratri *noſtro Archiepiſcopo Senonen. & pro tempore exiſten.dictæ domus præceptori, vel quibuſuis alijs communiter vel diuiſim ab eadem ſit ſede indultum, quoad receptionem vel prouiſionẽ alicuius minimè teneantur,& ad id cõpelli aut quòd interdici,ſuſpendi vel excõmunicari non poſſint,quodq; de huiuſmodi vel alijs beneficijs eccleſiaſticis ad eorũ collationẽ, prouiſionem,præſentationem ſeu quamuis aliam diſpoſitionem coniunctim, vel ſeparatim ſpectan.nulli valeat prouideri per literas Apoſtolicas,non facientes plenam & expreſſam,ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem.* Derogatur hîc indulto,per quod eſſet cõceſſum epiſcopo,vel alteri vt non teneatur aliquem recipere,vel alicui prouidere per literas Apoſtolicas,non facientes mentionem de ſuo indulto,vt olim habebant cardinales Francię:ſed multi illo abutebãtur,ob id iuſtè fuit reuocatumvel reuocari poteſt: & mirandũ eſt de ſummo Pontifice,quomodo hiſce indultis teneri vult,& quomodo ea facilè concedat:nam ea facilis conceſsio contemptum generat,& quoſdam eorũ beneficiorum mercatores facit,& in omnibus reſignationibus Papa ſolet derogare his indultis:in alijs etiam poteſt , quia maiorẽ ſibi retinuit poteſtatẽ, quàm conceſſerit.c.dudũ,de præb. quãuis dixerit ſe nolle aliquo modo derogare,quia faciendo huius clauſulæ mentionẽ,derogare poterit.Bar.in l.ſi quis,in princi.ff.de leg.iij.& Fel.in c.nonnulli,de reſcr.& quãdiu eſt Papa,priuilegiũ à ſe datum reuocare poteſt.c.j.de conſti.li.vj.niſi ad inſtãtiam Regis & Reginæ cõceſſum fuerit:tunc Papa derogare illi nõ ſolet: vt ſtatuit Alex.vj.in ſuis reg.tit.de ceſsio. Etiam per clauſulas generales illis non derogaretur:vt conſuluit Rom.conſi.cccxciij.quoad primum, in fi.& refert Paul.Pariſ.conſi.cxxxx.inſpectis,col.j.in iiij.vol.

Indulto cardinalium Papa derogare poteſt.

Etiam ſi eſſet in indulto expreſſum,quòd is non poſsit compelli,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Indulgeri non potest alicui, vt excommunicari non possit.

excommunicari vel interdici:nisi hoc expressum sit,nõ solet sedes Apostolica indulgere alicui,vt non possit excommunicari simpliciter,sed vt non possit excommunicari pro tali causa,vel nisi facta priuilegij mentione:vt hîc:vel vt non possit ab alio excõmunicari quàm à Papa,prout est concessum (vt fertur) Regi Franciæ:vt est in libro liliorũ Reg.Franciæ vj.per Ioan.Feral.& dicunt Pragma.Roma.quòd dispensatio datur in his quæ sunt contra iuris communis dispositionem,in his verò quæ sunt contra statuta vel regulas datur indultum.

Et quando alicui esset indultum simpliciter,quòd nõ posset excommunicari,adhuc si insurgat contra matrem sedem Apostolicam,excommunicari poterit,quia non potest esse sine capite.c.cùm non liceat,de præscrip.nec valeret tale priuilegium.doct.in c.cùm instantia,de censib.

Et de hac clausula generali vide text.in c. vt officium.§.conferendi. & seq.de hæretic.lib.vj.Areti.in c.j.col.vj.de rescrip.Anto.Butri.in cons. ij.visis literis,in fi.qui dicit hanc clausulam generalem æquipollere expressioni de verbo ad verbum,ex quo hanc loco illius Papa subrogat:& hoc solet Papa addere.

Ista tamen clausula non obstan.non derogat priori dispositioni fortiores clausulas habenti:vt docet Cardi.cons.clxvj.factum sic se habet, col.penul.Refert & sequitur Petrus Paul.Paris.consil. xlij.quantum,numero 18.in fi.vol.iiij.

Et qualibet *Alia dictæ sedis indulgen.generali vel speciali,cuiuscunque tenoris existat,per quam præsentibus non expressam,vel taliter non insertam,effectus huiusmodi gratiæ valeat impediri quomodolibet,vel differri:& de qua cuiusque,toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis.*

Hæc clausula tollit statuta impedientia, vel differẽtia gratiæ effectum.

Facit tex.in c.cum nostris,circa finem.ibi,ex indulgentia sedis Apostolicæ speciali,de concessio.præben.& d.c.vt officium.ista ergo clausula tollit statuta,non solùm quæ impediunt effectum gratiæ,sed etiam si differant:vtpote si dicatur,quòd si vacet beneficium excedens ducẽtas libras non debeatur impetranti, sed antiquiori,& impetrans habebit aliud,tũc per hanc clausulam habebit impetrans illud,quod impetrauit. nec impedietur,nec differetur sua prouisio.ista scripsi in forma mandat. in concord.a.& Domi.in d.c.si propter.& Gomes.in proœmi.regul.q.vj. quòd facit pro ecclesia Tholosana simile ferè habente priuilegium,vt beneficia certa meliora canonicis debeantur antiquioribus.

Sacerdos si quis non sit non obstante statuto recipitur per hanc clausulam. Fundationi quando censeatur derogatum.

Etiam hæc clausula prodest, quòd si statuta collegij essent, vt quis non reciperetur ad tale beneficium,nisi sit sacerdos:per hanc clausulam recipi debet,si sit ætatis legitimæ,in qua possit per annum ad sacros ordines promoueri.c.si pro clericis, & c.ei cui,de præb.lib.vj.de Rota decis.ccccl xvj.nota quòd statuta,in antiq.sed non censetur per hæc verba derogatum fundationi requirenti sacerdotium ante receptionem: nisi fuerit expressè facta mentio fundationis laicorum,secus in clericis.Domini de Rota decisio.iij.Si statutum,in no.Staphile. in tracta.de literis gratiæ,

gratiæ,rubric.de vi & effectu clausula.versi.post prædictas clausulas.

De cõstitutione Papæ Pij in Britãnia vigẽtis.

Etiam per hanc clausulam derogatur constitutioni Papæ Pij, quæ vult quòd vbi impetrantur beneficia in Britannia, quæ alij per annum pacificè possederint,vel ex prætenso titulo,vel per viam criminũ,commissio fiat ad partes cum clausula,vocato possessore,&c.& impetrans literas huiusmodi intra bimestre ab earundẽ data iudici præsentare, &c. de qua per Petr.Paris.in consil.xxxxix.ad primum,in iiij.vol.

Nec tollitur optio per has clausulas,si nominatim hoc non sit in gratia expressum.c.fi.de consuetud.lib.vj.& quæ ibi addidi.

Clausula de creti quid operetur.

Nos enim ex *nunc.Irritum decernimus & inane,si secus super his à quoquam quauis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.* Per istam clausulam Decreti annulatur collatio ordinarij in contrarium facta, & alius actus contrarius prouisioni, per cle.primam,de electio.vbi Barba.

Imò dicunt doct.non valere actum in contrarium,etiam de consensu partium factum,per tex.& ibi gl.in cap.Satutum,in verbo,committatur,& in c.dispendia,de rescrip.in vj.glo.in l.à Diuo Pio.ff.de ritu nuptia.glo.in verb.clausula.c.dilecto,de præbend.

Quia illa clausula data videtur pro forma.Bald.& alij in l.j.ff.de libe. & posthu.Ias.in l.non dubium,viij.not.C.de legib.nu.17.& vbi aliquid est pro forma statutum,non potest hoc consensu partium tolli:Bart.in l.de his,ff.de transact.Barba.consil. xliij.præclarè,col.xiij.in j.vol.

Collatio ordinarij de cõsensu impetrãtis facta valet, nonobstãte decreto.

Ego verò dicerem collationem ordinarij factam de consensu impetrantis valere, licèt in bulla sit appositum decretum, quicquid dicant doct.quia clausula decreti semper intelligitur valida,si illa impetrãs vti velit,teste Ioan.Monach.in c.statutum,de prębend.in vj.allegat.l.proinde.ff.si certum pet.idem probat glo.in verb.irritum,in §.quòd si quis,de colla.in prag.scripsi in §.si quis verò,in verb.ipso iure,de colla.in concord.facit tex.in l.j.ff.de fer.vbi sententia lata tempore feriato est nullius momenti,de consensu tamen partium valebit:hoc probat Barb.in cle. j.col.ix.de electio.plus dicens,quòd licèt per clausulam decreti ligetur ignorans:hoc est verum quoad dispositionem,vt non valeat: sed non ligabitur ignorans quo ad pœnam,si sit adiecta, quia non est in culpa per c.tibi qui, de rescript.l.ex maleficijs. ff.de actio.& obligat.vide alia per d.Barbat.facit glo.in c.constitutionem,de verb.signi.& per doc.in c.cùm accessissent,de constitu.

Nulli ergo hominum liceat *Hanc paginam nostræ prouisionis, decreti,mandati,voluntatis & dispositionis infringere,vel ei ausu temerario contrario,siquis autem hoc attentare præsumpserit,indignationem in omnipotentis Dei,ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius,se nouerit incursurum.*

Clausula hæc nulli hominum &c.de quo prosit.

Ista est sexta pars bullæ,in qua Papa cõminatur pœnã contradicentibus huic bullæ,& non parentibus:de qua pœna habetur in c.ij.de ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

iori.& obed.scripsi in q.xix.in tract.nomina.

Imperator quandoque hac vtitur clausula:vt patet in titu.qui sunt rebelles,in fi.sed solet addere indignationem nostram, & pœnã mille librarum nostræ cameræ soluendarum se nouerit incursurum.ita ibidem scribitur.idem habetur in fine confirma.constit.Federic.secundi & Karolin. glossa in d.extrauag.Qui sint rebelles,in verb.indignatione.dicit se huius verbi nullum effectum inuenire,nisi quòd Imperator indignatus ex hoc facto non exhibebit se gratiosum.

Priuandus beneficio est,qui domini indignationẽ incurrit.

Bald.verò & ibi Barb.in additio.ad eum putat illum priuandum beneficio,qui indignationem domini incurrit,in c.vno, §.porrò.col.ij.quę fuit prima causa benefic.amittendi quem sequitur Aluaro.in §.Sed & qui delator.col.ij.ibidem.Feli.in capit.veniens.col.j.de præscript.quamuis contrarium teneat consil. xij. princeps.primam tamen sententiam sequitur Soci.consilio lxxxvij. visis,vol.iij.& Iacobi.in tracta.de feud.in verb.dictique vassalli,col.xj. in xiij.caussa.Ias. in l.j.in princ.ff.si quis ius dicenti non obtempera.vbi dicit hæc verba importare cõminationem priuationis beneficiorum ecclesiasticorum.

Peccat qui voluntati Papæ non obtemperat

Ego autem putarem eum peccare,qui contrauenit,vel contrarium facit.probatur in c.qui resistit.xj.q.iij.& *Pau.Roma.xiij.Qui resistit potestati,ordinationi Dei resistit.* Itaque humano more loquendo indignatur eo casu Deus.Hiere.xxiij. *Ecce turbo diuinæ indignationis egredietur: & tempestas erumpet super caput impiorum.* & Abach.iij. *Nunquid tu in fluminibus iratus es domine,aut in fluminibus furor tuus? vel in mari indignatio tua?* & Roma.c.ij. *Qui non acquiescunt veritati,credunt autem iniquitati,ira & indignatio,tribulatio,& angustia.* Quasi velit Papa comminari his,qui non parent præceptis & mandatis suis,vt non solùm peccent in illũ,sed in Deum opti.maxim.Dicit enim Chrisosto. *Nemo contemnat ecclesiastica vincula:non enim homo est,qui ligat,sed Christus,qui hanc potestatem dedit,& dominos fecit homines tanti honoris.* c.nemo.xj. q.iij.in licentijs non apponitur hæc clausula,nulli, &c.nec in facultatibus,secus est si dicatur, indulgemus ex stylo curiæ Roma. Imò si quis non obtemperet,credens Papam ligare non posse,hæreticus est censendus,quia errat in potestate data Petro & successoribus.Mathe.xvj.& c. quodcunque.xxiiij.q.j.gloss.& doct.in c.generali,de elect.in vj.& gloss. penul.in extrauag.Execrabilis.Ioan.xxij.& hodie multi iuuenes in hoc errant,& stolidi,qui vtinam ob oculos haberent illud notabile dictum, *Obedite præpositis vestris etiam discolis,&c.*

Clausula nulli quando in literis Papæ nõ apponatur.

Datum,&c. De hac data scripsi in forma manda.in fi.& aduertendum est,vt prolixitatem vitem,non aliarum bullarum excepta dispensationis forma,sed clausulas illarum & intellectum:vnde lector beneuole,poteris ex his materiam beneficialem amplecti,& nõ solùm theoriam,sed & praxim curiæ Romanam hactenus tanquàm cabalisticam tenuerunt Dicanici ipsius curię, & mensularij.

Opponi

Opponi quæ contra bullam possint.

1 NOTANDVM est quòd contra bullam multa opponi possunt,quę non possunt euitari,si verum sit:quędam verò alia opposita euitari possunt, fortè transcribendo bullam & corrigendo.Primò videmus quæ euitari vix possunt.

Diuersa scriptura an vitiet bullam.

2 Primò opponi contra bullam potest,quòd in ea sit diuersa scriptura ideo non valet, c.licet, de crimi.falſ.sed hoc euitari potest & excusari, si in prima linea(vt solet) sint literæ magnę,aliæ verò literæ eædem & conformes:vt scripsi in for.mand.in prin.sequitur Domi.Philippus Probus,in c.si Apostolica, de præbendis in sexto. † Idem in supplicatione
3 & in subscriptione Papæ sint diuersæ literæ, videlicet fiat vt petitur: vel si in data, quia ista diuersa manu scribi solent: ob id diuersa. Idem si correctio sit alterius literæ seu characteris:nam hoc est necesse sic esse: quia diuersitas manus &quandoq; attramenti diuersam facit scripturã, §.j.in authent.de instrum.cautel.& fide colla. vj.& vbi possunt multi scribere,ibi diuersa scriptura nõ vitiat:vt in signatura potest esse fiat data & correctio alterius scripturæ vt suprà diximus.

4 Secundò opponi potest, si sit ibi litura seu rasura,c.inter dilectos,de fide instrum.& maximè si sit in loco suspecto,quod tunc vix euitari potest,c.ex literis ibid.

Rasura in loco suspecto vitiat: & quis locus dicatur suspectus.

5 Suspectum locum dico,quando est in nomine beneficij,personæ,situs,vel in alio loco substantiali.doct.in l.fi.C.de edict.diui Adria.tollen. Corneus cons.xxviij.aliâs, in j.vol.

6 Idem si aliqua fuerit scriptura intermedia vel addita,quæ vocatur superlinearis in c.cùm venerabilis,de religios.dom.facit d.l.vlt.C.de edict. diui Adria.tollend.l.si vnus,de test.

Notarius attestatur rasuram factã ab eo qui hoc potuit.

7 Euitari tamen potest,quando litura seu rasura est in loco suspecto:si notarius qui confecit instrumentum,vel alius officialis ad hoc præpositus attestatur hanc lituram,vel additionem factam de partium consensu,& sic conscriptam,vel de necessitate factam per eum,qui hoc potuit facere:nam illi credetur,l.j.vbi Bart.ff.de his quæ in testamen.delen.Panormit.in c.cùm venerabilis,in fin.de religios. domib. Ias.in d.l.si vnus, col.fi.C.de testam.

8 Nam quando rasura est in loco suspecto, à parte facta censetur,c.fin. de crimine falsi,cùm in eius commodum resultet,c.Constitutis,de test. & cancellatio vel additio præsumitur facta ab eo,apud quem reperitur instrumentum,l.maiorem,cum glo.C.de falsis.Ias.in d.l.Si vnus,C.de testam.col.vlt.& hoc euitatur,quando attestatio fit,sed melius est hoc casu bullam transcribere.Petr.Paris.consil.xlij.quantum,nume.11.in iiij.volumi.ne quis expectet infinitos processus, qui aliâs insurgerent ex hac bulla.

9 Tertiò opponi potest,quod bullæ est additum:nam punctum etiam

v

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nil à priuato addi bullæ potest.

additum bullæ vitiat bullam,& addens est excommunicatus in bulla cœnæ Domini.c.licet,de crimine fal.scripsi in bulla cœnæ Dom.& hoc si verum sit non poterit euitari & excusari,nisi dicatur de mandato Papæ,seu officialium factum,vel coactè:quod enim metus caus.gestũ est, ratum non habet prætor.l.j.& per totum,ff.quod metus caus.

Secũda gratia nõ faciẽs deprima mẽtione nõ valet,etiam si primæ renũcietur.

Quartò subreptio & oreptio solet contra bullam opponi,in c.Ad au- 10
res,& c.Super literis,de rescript,& superiùs dixi in prima differentia inter literas gratiæ & iustitiæ:& ista oppositio,si vera sit non potest euitari:nam secunda gratia nõ faciens mẽtionem de prima est nulla,c.in nostra.de rescrip.etiam si impetrans velit primæ renunciare,& illam dimittere,vt docent ibidem doc.& sic cõsuluit Paul.Paris.consi.lxxiiij. gratia, col.j.in iiij.vol.etiam si ignorans fuisset impetrans:vt doct.asserunt in c. gratia,de rescri.in vj.& P.Paris.cons.xcvj.pro lupo,nu.27.in eo.vol.iiij.

Papa vni in plurali non loquitur.

Quintò si Papa loquatur in plurali vni,videlicet vobis Ioãni,&c.bul- 11
la est suspecta.c.quàm graui,de crimine falsi:& est contra stylum curię, ideo non valet,& vix euitari potest,nisi transcribatur:secus est in literis Regijs,quia hoc non est in illis statutum sed potiùs contrarium.l.Imperator.ff.de statu.ho.Pet.Paris.consi.xx.gratia,col.j.in iiij.vol.

Papa episcopus fratres, alios filios vocat.

Idem si Papa vocet episcopum filium,quia episcopum, archiepisco- 12
pum,vel patriarcham fratrem vocare solet,& alios filios, licet sint cardinales.d.c.quàm graui:vt ista euites,oportet emẽdare & corrigere in hoc bullam,& officiales Romani eam corrigent suis etiam impensis,quia error est eorum.

Ordo in prouisione beneficij exprimendus.

Sextò, si quis non expresserit ordinem in prouisione beneficij regu- 13
laris.c.cùm ordinem,de rescr. opponi poterit,vt tale beneficium regulare ordinis sancti Augustini.Prouinci.fo.22.& poterit transcribi bulla, si expressio ordinis in signatura facta erat, alioqui reijcietur, & nulla erit.

Septimò opponi potest bullam esse falsam: vt per totum titulum de crimine falsi, & per Spec.in ti.de rescript.præsenta. §.j.

Falsa latinitas tribus interuenientibus vitiat.

Octauò dicunt doct.opponi posse in ea falsam esse latinitatem, & cò 14
dicunt non valere Papæ rescriptum,per.c.Ad audientiam primo,de rescrip.sed ego dico esse suspectum tribus interuenientibus.

Primò quando est vitium,alioqui si excusari possit,etiã per figuram, 15
non erit bulla suspecta.c.Forus,de verb.sign.vbi glo.& doct.

Secundò requiritur vitium esse in constructione,secus si in litera, vel 16
syllaba.tex.in d.c.ad audientiã.& c.Ex parte,de fide instru.& l.qui habebat.ff.de manu.testa.

Tertiò quòd illud vitium sit manifestum & notorium ex ipsarum lite- 17
rarum inspectione.d.c.ad audientiam.licet doc.dicant ibi,quòd falsę latinitatis vitium non recipiatur in curia Roma.de consue.quod verũ intelligerẽ,nisi præmissis cõcurrẽtibus:& tunc vix euitaretur,nisi bulla reformaretur ac transcriberetur: nec nocebit vitiũ in ortographia literis Apostolicis: vt docet Bal.in Marg.in verb.literę.q.ix. nec ob hoc vitiatur rescri

rescriptum.de Ripa in capitul.j.nume.38.de iudic.

Rescriptum deuians ab stylo est suspectum.

18 Idem dicendum est, si non obstante vitio colligeretur mens Papæ, adhuc rescriptum suspectum diceretur, quia non præsumitur sic emanasse à cancellaria,vt scribitur,in integra.d.c.Ad audientiam.& quia deuiat ab stylo.c.ex literis,de const.sic consuluit Rom. cons.cccxxvj.quæstio est,col.pe.vbi dicit rescriptum nullum,in quo dicitur, prouideas de beneficio ad te pertinente:debebat enim dicere ad tuam collationẽm, præsentationem,& quamuis aliam prouisionem pertinente,per c.Cùm in illis,§.j.de præb.in vj.patet in form.mand.in concord.Frauciæ.

19 Et sic patet rescriptum,in quo est falsa latinitas,non esse nullum ipso iure,sed tantùm suspectum,ideo illi non esse credendum, donec consulatur princeps,arg.l.Ex facto.ff.de vulgar.

Suspectum in parte omnino reijcitur.

20 Et si fuerit suspectum in parte, in totum erit suspectum: quia non præsumitur sic à cancellaria emanasse,vt est in integra. d.c.ad Audientiam,& gl.in c.Apostolicæ.xxxv.q.ix. & quia fides scripturæ est indiuisibilis.l.in hoc.ff.famil.erciscund.

21 Licèt aliâs considerandæ essent capita separata, per c.si eo tempore, de rescr.in vj.Fel.& Decius in d.c.Ad audientiam,quicquid doc.in contrarium asserant: quia si vitium respiciat totam bullam, erit tota nulla, si partem, illa tantùm pars diuisibilis,per d.c.si eo tempore.

Bullæ imperfectæ nõ creditur.

22 Nonò opponitur etiam,quòd bulla est imperfecta,ideo non est valida,nec propriè bulla vocari potest,sicut testamentum illud propriè non dicitur quod iure perfectum non est.sed abusiuè testamenta ea quoque vocamus,quę falsa sunt,vel iniusta,aut irrita,vel rupta.l.ij.§.j.ff.quemadmodum test.aper.l.Polla.in fin.C.de his quibus vt indignis:l.fi.quemad. test.aper.Alex.cons.ccxv.Visis probatio.in princ.vol.ij.

23 Nec olim imperfecta dicebatur, si litera prima proprij nominis impetrantis tantùm opponebatur,secus in cognomine.c.cùm M.de const. c.Cùm dilecta,de rescrip.quia ad impetrantem spectat declarare rescriptum ambiguum.c.Pastoralis,in fin.de rescrip.c.ij.illo tit.in vj.

Nomen impetrãtis extẽsè scribendum.

24 Hodie verò de consuetudine & stylo curiæ Romanæ non impetratis scribitur extensè:vt docent Imol.& Fel.in c.cùm accessissent,col.j.de constitut.& multò fortiùs cognomen: nec valeret rescriptum, si vna tantùm litera nominis vel cognominis esset conscripta, & hoc sine transcripto non euitaretur: vt si in bulla diceretur, tibi P. Rebuffo conferimus:quia nomen Petrus extensè scribendum est, sicut cognomen, aliâs bulla non valet.

Stylus imũmutatus vel omissus vitiat.

25 Et si Papa decernat irritum &inane ex nunc,quod factum fuerit,intelligitur ex nunc,idest ex hoc tempore,quo literæ erũt perfectæ & expeditæ,non incœptæ,vel imperfectæ:quia factæ non censentur,quando sunt imperfectæ.l.pen.C.de his quibus vt indig. Staphile.in tract.de literis gratiæ.in princ.vers.& tenendo,fol.4.

26 Decimò opponi potest contra bullam,si non fuerit data apposita: vt in fin.Sexti Decreta.apparet,& in l.Generali,de tabula.lib.x.l. si qua.C.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de diuerſ.reſcr.& hoc euitaretur reſcribẽdo bullã,& dicũt Romani eam reſcribendã.†Vndecimò opponi poteſt ſtylũ cãcellarię omiſſum,vel im 27
mutatũ:& ſtylus cãcellariæ non ſeruatus facit literas ſuſpectas de falſita te.c.quã graui,de cri.fal.vnde poteſt tunc iudex ſe informare à pragma ticis de illo ſtylo per tex.& ibi Bar.in l.iij.in fin.ff.de teſti.plenè ſcripſi in trac.de conſue.art.ij.gl.xiij.nu.52.& nu.32.†Vltimò opponi poteſt con- 28
tra bullã acceleratio tẽporis:vt ſi hodie prima Iunij quis moriatur Pariſ. & cras Romæ impetretur beneficiũ à Papa,illa impetratio non valebit: quia nõ eſt veriſimile impetrãtẽ ita celeri greſſu adire potuiſſe Papam:& ita eſt in reg.cancel.xxviij.Inn.viij.quæ hodie eſt adhuc à Iulio Papa iij. approbata:& quia eſt in iudicijs frequẽs,ideo eã cũ aliqua elucidatione inferiùs ſubijciã,declarata prius bullæ reformatione.† Alia quibus im- 29
pugnãtur reſcripta,ſcripſi in trac.reſcr.q.xij.in ij.tomo conſtit. regiar.& multa poterit lector elicere ex declar.nouæ prouiſionis, quam ſuperiùs conſcripſimus,& in tract.nomin.q.xxij.& ſeq.hîc alia multa adderem, quæ ne præbeã materiã cauillandi ſycophantis quibuſdã miſſa faciam.

De reformatione & correctione bullæ.

Reformandæ quando ſint bullæ.

INTERDVM oppoſita contra bullã euitari poſſunt, 1
ſi fortè bulla corrigatur & emendetur &,vt Romani di
cunt,reformetur:ideo de iſta reformatione dicẽdum eſt.
Primò iuſtã eſſe hãc correctionẽ certũ eſt fundatam,eò
quòd magnæ ſapientiæ eſt reuocare, quod malè egeris.
c.Magnæ.xxij.q.iiij.& dicitur officialibus Ro.ſi cõtra formã & ordinem
tanquam homines exceſſiſtis,nõ pudeat vos erroré veſtrum corrigere,
qui poſiti eſtis,vt aliorum corrigatis errores.c.qualiter primo,de accuſ.

Trãſcribendæ ſunt literæ, quando non ſunt bene expeditæ, nec ſecũdum ſignaturam.

Quãdo reformandę ſint literæ ſeu trãſcribendæ?Reſpon.quando per 2
præocupationem vel aliâs minus bene expeditæ reperiũtur:vt docet Pa
pa Iulius iij.in reg.cãcel.xxviij.& quãdo non ſunt cõceptæ iuxta ſigna-
turã,ſicut quãdo inſtrumentum nõ reſpõdet protocollo,§.j.in auth.de
tabel.coll.iiij.doc.in l.cõtractus,C.de fide inſtr.†Vnde ſi impetrãs dicat 3
in ſignatura ſe pati defectũ ætatis vel natalium: & poſteà hoc in bulla
omittatur,bulla erit reformanda &reſcribenda,niſi in caſu,quando pur
gatum erat vitium, vtpote adueniente ætate , aut contractu matrimo-
nij:vt ſcripſi in materia diſpenſationum infrà . & vide multa de errore
corrigendo per notarium,per Bar.& Dec.in l.ſi librarius.ff.de verbo.ſig.

A quibus debeat bulla reformari.

quæ poterunt ſeruari ad bullæ correctionem. † A quibus reformandæ 4
ſint?reſpondetur ab officialibus curiæ Romanæ,ad hoc prẽfectis:vt ha-
betur in d.regula cancella.Iulij xxviij.in fi. qui poterunt huiuſmodi for
mas & tenores reſtringere,& ad formam debitam reducere: ſicut dici-
tur de notario,qui clauſulam & cætera,& alias clauſulas poteſt addere
inſtrumẽto & extendere ſecundum ſtylum cõmunem illorum : vt doc.
aſſerunt in c.Quoniam contra,de prob . & in l.Gallus,§.idem creden-
dum,ff.de liber.& poſthu.ſcripſi in l.cæterorum,ff.de verb.ſign.

For-

Correctio bullæ quomodo fieri debeat.

5 Forma reformationis bullæ eſt,quando fit poſt bullę productionem. oportet quòd is qui produxit bullam correctam,producat & ſignaturę ſumptum:vt iudex videat, an bulla reformari potuerit,& an eo modo, quo eſt nunc facta:& hoc eſt ſtatutum in ordin.reg.tit.*des reformations des prouiſions*,arti.viij.ideo iudex debet eſſe doctus,aliâs ignarus quomo
6 do poterit hæc dignoſcere?†Vnde antequàm bulla tradatur corrigen-
dà, oportet quòd pars eam conſulendam oſtendat doctis,ſuper quibus corrigi debeat & quomodo : ſed quia in hac materia pauci docti repe-
riuntur,vt quilibet ea,quæ ex longo vſu & exercitio diſcere potui,faci-
lè conſequi poſſit,hoc volui vtilitati publicæ conſcribere:tu lector bo-
ni conſule:multa enim detexi,quæ non erunt grata menſularijs, omnia
quæ ſciunt occultantibus lucri cauſa.

Omnis defectus reformari debet.

7 Et ſi bulla ſit ex pluribus cauſis reformanda,ſi ex vna cauſa perã, & mihi concedatur:non poterit alius defectus tolli & refici,niſi petitus ſit: quia reſponſio ad interrogationem refertur,c.inter,de fid.inſtrum . dixi in expoſitio.ſupplic.ſuprà in fin.Ideo vterque defectus peti debet,vt cor
rigatur & reformetur.

Correctio bullæ quando parti noceat.

8 Et in hac reformatione bullæ non requiritur partis citatio , quia in-
uita parte fieri poteſt,multòmagis ignorante ea,& abſente,l.qui poteſt inuitus, ff.de reg.iur.l.iiij.§.j.de fideicom.libert.l.Nec ignorante, de tut. & cur.dat.ab his.poterit tamen pars opponere,ſi ſignatura hoc non pa
tiebatur:& ideo iſta reformatio non nocet parti in eo,quod fieri nõ po-
terat.doctor,in l.Imperator,prima,ff.de ſtatu homin.& in l.errore. C.de teſtament.

Motus proprius in reformatione non exprimendus.

9 Adhæc licèt motus proprius in literis ſit exprimendus,c.ſi motu,in fi.de præb.lib.vj.tamen ſi prima ſupplicatio ſit ſignata motu proprio,& deinde fiat reformatio illius,quæ ſignetur per conceſſum,vt petitur,vel ſimpliciter:intelligetur hæc ſecunda conceſſio etiam motu proprio , li-
cet non fuerit expreſſum:quia ſit relatio ad primam , ſecundum quam vltima intelligetur,l.aſſe toto,ff.de hæred.inſt.l.ait prætor, §.j.de re iud.
& ſic limitatur,d.c.ſi motu proprio.

10 Et iſta bulla expedietur motu proprio, ſe ad primam referens ſigna-
turam,vide reg.cancell.xlij.vbi hoc exprimitur.

Literæ ad vacatura et ad vacãtia reformãdæ.

11 Quæ literę ſint corrigẽdæ & reformandę?reſp.literæ tã gratiæ quàm iuſtitiæ,quando non ſunt ſecundum formam & ſtylũ curiæ conceptæ, & literæ gratiæ tam ad vacatura,quàm ad vacantia:vnde ſæpiùs conſu
lui mandatum de prouidendo tranſcribendum , in quo erant clauſulæ quæ non debent apponi ex forma ſolita regni Franciæ,poſita in cõcor.
in forma mandat.vnde cùm quoddam mandatum haberet clauſulam, quod duxerit acceptandum, dixi eſſe tranſcribendum,& illam clauſu-
lam expungendam:alioqui mandatum non valebit.

Cautela pro penſione interpoſita ſine conſenſu.

12 Item ſicut in beneficialibus nõ datur cõfirmatio,ita nec in penſioni-
bus:ſed ſi is,qui impoſuit penſionem corã legato mortuus fuerit,& ſic non poſſit nunc conſentire,cautela erit,quod fiat coram Papa,bullę re

Universidad de Deusto
Biblioteca

formatio,attento quòd interuenit consensus illius,qui tunc soluere pen sionem tenebatur:& quòd literæ expediantur sine nouo consensu,cum derogatione regulæ de consensu,quæ est Inno.viij.nu.43.& repetita à Iu lio iij.non nego tamen electionum confirmationes fieri posse ab his, ad quos de iure spectat:vt c.fi.cum simi.de elect.lib.vj.

Alios casus in quibus bulla sit transcribenda,scripsi in præcedēte quę- 13
stione,quæ contra bullam opponi possint:& vbicunq; non est secūdum signaturam concepta,& est in ea aliquis defectus, tunc rectè transcribi cura, antquàm incohatus sit processus, vel posteà si liceat: sed facilius

Nominationes quando corrigi possint.

est ante.† De nominationibus corrigendis idem dici posset,vt quando 14
secundum stylum non sunt conceptæ,corrigi possint, & si error appareat,aliâs regulariter non vt docui in trac.nominatio.q.ix.nu.6. supereſt vt regulam cancella.explicemus,quam subijcio.

Regula cancel.de verisimili notitia.
Item voluit & ordinauit.

GLOSSA PRIMA.

Ista regula est recepta & in curijs parlamentorum registrata, & lex regni effecta.

ST A regula secundum numerum reg. cancellariæ est 1
xxviij.Inn.viij.& est vtilis fuitq; recepta & registrata in parlamento Paris.anno 1493.die 20.Nouembris:& vbiq; in regno Franciæ recepta, & in forensi iudicio ad vnguem seruatur,estq; lex regni effecta, adeò quòd sicut Imperator legem(vt dicunt)canonisatam & à canonibus approbatam non potest reuocare,licèt eam legem ex libro tollat:vt docet Girard.de Petuza singu.xxviij.pro hoc facit gl.in verb.capitali,in c.imprimis.ij.q.j. & gl.in verbo,anniuersarie,C.de colla.donato.lib.x.

Sic nec Papa regulam incorporatam & descriptam in regestris curiæ 2
etiam si tollat illam:nam eo casu seruabitur tanquàm lex regni,nō tanquàm Papæ regula:hoc asserit Bened.in repeti.c.Raynutius,in verb.si absque.in ij.de substitu.fideic.nu.42.& seq.de testa.scripsi in tract.nomina.q.v.nu.15.

Et qui priùs eam condidit,fuit Ioā. xxiij.vt docet Gomes.in hac reg. 3
estq; à iuris visceribus extracta,maximè ex c.ij.de cōcess.præb.vbi beneficia antequàm vacēt nō debent impetrari: & nisi vacatio peruenerit ad notitiā cōferentis,vel peruenire potuerit.c.quia,illo tit.c.ij.& iij.illo ti.in vj.nā collatio quę non est verisimilis,nō est credibilis,nec facta creditur. l.Cùm de indebito.§.j.ff.de prob.l.Mæuius.in prin.ff.de leg.ij. & quod longè est à verisimili,est falsitatis quædā imago.Bal.in l.j.col.iij.de seruis fug.quē refert Fel.in c.quia verisimile presumptio.† Veritimilitudo enim 4
est cognata naturę.Bal.in cōs.clxxx.mortuo,col.j.vol.iij.cōtra quā non facilè recipitur etiam Papæ dispensatio,tanquā contra naturā quis statuere non possit.§.minorem,de adoptio.in institutio.Panorm.in capit. de

Derogatio huius regulæ quando recipiatur.

debitum.ij.not.de baptis.vix potest quis facere,quòd quis citiùs veniat, quàm naturæ possibile sit:& ideo derogatio huius regulę non recipitur in hoc regno,nisi vt inferiùs dicam,cùm naturam seu naturalia nullus mutare possit,§.sed naturalia,de iur.nat.in insti.

5 Nec probatio contraria in hoc casu recipitur:vt in c.filij.de hęretic.in vj.etiam si quis vellet probare se per necromanticum & dæmonem adlatum intra vnum diem, quia tātummodo verisimile admittetur,videlicèt quòd eques cursor Romam potuit ire sex diebus ex Lutecia, vel ex Ludugno quinque,hoc recipietur:Ex Tholosa autem ex octo vel septem:distinguenda tamen sunt tempora æstatis,videlicet & hyemis: in legato tamē inspicitur,an æqui celeres essent designati ad illū locum: in quo ipse degebat,& ex loco in quo obijt beneficialibus: & tunc cursus velox recipietur,alioqui non:vnde in praxi vulgò solet dici,*s'il y a postes assignés:* vt quantum possunt celeriter currere: alioqui per dietas computabitur,vt scripsi in l.iij.ff.de verb.sign.

Probatio cōtra verisimile non recipitur.

6 Itaq; si inueniatur collatio præmaturè facta,tanquàm non verisimilis excludetur:vt vidi in practica seruari:nec est aliqua dispositio tam generalis,quæ ad non verisimilia trahi debeat,teste Angel.consi.ccxlix.super primā,col.ij.vers.pro hac parte.& Ias.consi.cxlj.in ista, col.viij. vers. vj. prædicta,in ij.vol.quāuis Pan.& alij in d.c.quia verisimile,de presumpt. dicant probationem regulariter contra verisimile admittendū:licet clariores probationes & duriores requirantur,non tamē in hoc casu vltraquàm per naturam fieri potuit.

Collatio non verisimilis excluditur.

Quod omnes gratiæ.

GLOSSA SECVNDA.

Omnis gratia verisimilis esse debet.

1 REQVIRITVR ergo in hac regula,quòd sit gratia, & habet locum in quacunque gratia per istum tex. omnes gratiæ:qui totum dicit,nihil excludit:l.à procuratore,C.mand.siue fuerit collatio, præsentatio,siue institutio,nominatio vel alia quæcunque prouisio noua vel simplex,vel perinde valere,si neutri, subrogationis,seu alia,de quibus inferiùs dicetur, cùm omnes gratiæ dicantur, clement. gratiæ. de rescrip.

Gratia etiā motu proprio concepta verisimilis sit.

2 Etiam procedit hic tex.si motu proprio gratia facta esset,tūc vt euitetur fraus,quæ fieret apponendo hanc clausulam: tum etiam quia hæc clausula non tollit ambitionem impetrantis,nec votum captandæ mortis:adhæc quia eadem ratio procedit in collatione proprio motu facta, quæ ad petitionem quoad istam regulam, ergo idē ius erit:l.illud,ff. ad leg.Aquil.& hoc asserit Gomes.in hac reg.q.ij.& maximè quia hęc clausula motus proprij nō potest immutare naturā,nec facere plus quàm natura facere possit:vt scripsi in forma man.in gl.motu proprio in concor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gratia delinquẽtis an vitietur per non verisimile.

Primò iste text.non habet locum in gratia delinquẽti facta, quia hęc 3
regula de hac non loquitur:& cùm de ea hoc non inueniam statutum
hoc non extendam:nec est aliqua lex tale quid dicens,text.in §.sinautem,in authen.de non eligendo,secundò nubentes,col.j.quia gratię appellatione venit Papæ concessio in beneficijs, c.gratia.de rescript.in vj. clemen.gratiæ.illo tit. Archid.in c.gratia,j.q.j.& sic gratia concessa delinquenti non impugnatur ob hoc, quòd præmaturè fuerit concessa: quia homicidam illum furiæ Orestis tenebant, & illum præcurrere faciebant:vt dicitur etiam de Cain,postquàm occiderat fratrem,Gene.iiij. & in his verbis seq.declaratur de beneficijs ecclesiasticis.

Verisimilitudo non vitiat permutationem.

Secundò non habet locum in resignatione causa permutationis,quia 4
non est simpliciter gratia, cùm collator teneatur conferre permutanti, c.vno,de rerum permutat.in vj.& in clem.& quia hæc regula loquitur de vacatione per obitum,vt dicetur:& hoc docet Cassadore. in decis.j. super hac regula.

Quas de quibusuis beneficijs ecclesiasticis cum cura,vel sine cura secularibus & regularibus.

GLOSSA TERTIA.

In officijs Regijsnõ habet locũ regula ista de verisimili.

TERTIO non habet locum in beneficio,seu in officio Regis vel Imperatoris,seu alterius principis, cùm hîc in beneficijs ecclesiasticis tantùm statuatur: de quibus in rubri.vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur:& beneficium ecclesiasticum nõ potest obtineri sine canonica institutione,regul.j.de regul.iur.in vj.& c.Felicis,de pœnis,illo libr.& sic est distinctio inter beneficium ecclesiasticum & temporale, & in officijs Regijs non fuit recepta huius regulæ allegatio à senatu,sed status adiudicatus officij apparitoris illi,qui celeriùs officium

Arestum.

à Rege impetrauerat,anno 1542.die xxij.Decembris: & pronunciatum fuit in d.curia:non esset tamen malum quòd etiam seruaretur in officijs Regijs propter magnas ambitiones currentium ante tempus & rationes supradictas.

In beneficijs tam regularibus, quàm secularibus, dignitatibus & quibusuis beneficijs habet locum hæc regula.

Habet tamen locum hæc regula,siue beneficia sint secularia,siue regularia,siue sint curata,siue non:vt hîc dicitur,etiam comprehendit hîc dignitates & officia ecclesiastica,licèt hîc non exprimãtur nominatim: sed quia tex.dicit de quibusuis beneficijs ecclesiasticis,&appellatione beneficij ecclesiastici:& dignitates & officia ecclesiastica cõtinentur, c.Postulasti,de rescr.in gl.in c.j.de reg.iur.in vj.& in cle.Auditor,de resc.scripsi in concor.tit.de col.§.volumus,in verb.beneficia & suprà in prin.huius lib.& quia est eadem ratio & maior in dignitatibus & officijs ecclesiasticis,quàm in alijs beneficijs:ergo eadẽ decisio locũ habebit,per l.illud,ff.ad leg.Aqui.& si qua fuerit antiquioribus causis similis,seu maior ratio

ratio habebit locum,text.in §.Porrò.quæ fuit prima cau.benef. amit.& in istis maior est ambitionis ratio & votum captandæ mortis alienæ,ergo in illis habebit locum,postquàm in illis nõ inuenitur statutum contrarium,etiam propter verbum quibusuis,quod est generale,per tex.in l.proinde ij.§.j.ff.ad leg.Aqui.& l.iij.§.quacũque,de noxa.scripsi in l.creditorum.ff.de verb.sign.& quia fauorabilis est hæc regula:vt suprà dixi: & quia non potest immutare id,quod est naturale:vt suprà dixi.

Per obitum quarumcunque personarum vacãtibus.

GLOSSA QVARTA.

In priuatione, vel alia vacatione nõ procedit hæc regula.

QVARTO nõ habebit locũ,si alio modo vacet,quàm per obitum, vtpote per priuationem:nã si scirem quendam Archidiaconum priuandũ die x. Iulij, & mitterem cursorem ad Papam,qui die x.priuationis mihi illum cõferret,valeret collatio,etiam si illo die moriatur priuatus quia beneficium non vacauit per obitum,sed per priuationem:nec datur occasio captandæ mortis hoc casu.Ratio diuersitatis est,quia posset quis machinari in mortem alterius,& ideo vt votum captandæ mortis auferatur,iuxta c.ij.& iij.de concess.præb.statuitur hoc,sed nõ in priuatione, vel in alia vacatione,ob id in illis locum non habebit,etiam si iudex procurâsset priuationem,quia priuatus potest appellare: adhuc etiã regula non haberet locum,nec procedet ista regula,si falso rumore perlato de morte alicuius,aliquis cucurrerit & impetrauerit,per l.fi.ff.de hę re.inst.sed à die obitus computabitur tempus,vt hîc:alioqui posset quis illum falsum rumorem inserere & currere,& posteà talem interficere.

Derogatio huius regulæ quãdo recipiatur.

Quintò non proderit.hęc regula,cùm illi per Papam sit derogatum: ob id si resignans moriatur antequàm Papa conferret,tunc si procurator resignet post illius obitum:& Papa conferat,etiam si per obitum vacet derogando huic regulæ,valebit illa collatio:quamuis de hoc Gomesius multùm dubitet & distinguat:aut impetrans per resignationem,esset impetraturus,etiam per obitum,& tunc res est expedita, quòd hæc regula locum habet, secus si non esset impetraturus: & stabitur iuramento procuratoris:hæc ille. Sed hæc conciliatio non sapit:quia verisimile est,quòd omnis impetrans per resignationem esset impetraturus etiam per obitum:& stare iuramento procuratoris de eo,quod ignorat, est periculosum:ob id ego puto duos esse hîc casus,primus si constituẽs procuratores ad resignandum mortuus fuerit ante resignationem,non valebit collatio Papæ per resignationem tantùm facta, quia non vacauit per resignationem,c.Susceptum,de resc.lib.sexto,tamen si hoc casu huic Papa etiam per obitum cõferendo derogauerit regulæ,valebit sua collatio: quia iusta fuit itineris arreptio ante mortem, cùm haberet

Universidad de Deusto
Biblioteca

procuratorium ad resignandum:& cessant rationes regulæ,ergo & dispositio:& sic consuluit Aymo Crauet.consi.lxxxviij.quæritur,in ij.q.& ita seruamus in regno,dummodo à tempore mandati seu procuratorij verisimiliter potuerit cursor accedere ad curiam.

Secundus est casus à quo tempore computetur,& respondet infrà à die obitus:nisi quis anteà iustam habuerit causam:vt inferiùs dicetur:& de hoc scripsi in §.declarantes,in glo.iure præuentionis,de manda.Apost. in concordat.

Sextò non habet locum hæc regula in deuolutione,quia statim finitis sex mensibus valebit Papæ prouisio,per c.ij.de concess.præb.quia cessant hoc casu rationes huius regulæ:nam iustè potuit sibi prouidere intra sex menses,vt iter pararet & posteà impetraret.

In anteà fecerit.

GLOSSA QVINTA.

In legato et ordinario hæc locum habet regula.

ET SIC loquitur in Papa:sed quia eadem ratio versatur in legato & ordinario,ob id etiam in illis locum habebit:posset enim quis in mortem alterius machinari,& posteà ad Ordinariũ currere & petere ab eo beneficium, certè vt mortis captandæ occasio tollatur: quòd hîc in Papa statuitur,& in alijs ordinarijs seruabitur,& vt ambitio vitetur per c.ij.& iij.de concess.præb.in vj.huius sententię est glo.in verb.faciendas, §.neque,de coll.in prag.quam ad verbum more solito transcribit.Io.de Sel.in tract.de benef.in iij.parte,q.xlvj.& idem consulendo tenuit Dec. cons.cccxcviij.in causa,in fi.dicens ita fuisse iudicatum in Parla.Delphi. Et idem consuluit de Ripa respon.xvj.regu.& in c.ij.in fin. de rescri. Sic etiam fuit sæpiùs iudicatum in parlamentis Fran.maximè in Sena.Paris.

Aresta. anno 1537.die xxix.Augusti,in causa vnius præbendæ sanctę Radegundis Pictauien.& pro magistro Germano Cornu,contra Tristandum Fretarum.& idem fuit Tholosę iudicatum:vt scripsi in proœm.concord.in verbo fati.idem tenet Ias.cons.ciiij.circa vlt.q.in j.vol.

Præuentiones nõ veri similes non valent.

Et ideo præuentiones Papę non valent,nisi tantùm tempus effluxerit,quòd interim vacationes verisimiliter potuerint peruenisse ad notiam Papæ:vt declaro in proœ.concor.etiam si in ea adijciatur clausula generalis & quouis alio modo vacet,etiam si per obitum:vt solet poni de stylo curiæ Romanę teste Cassadoro in decis.xxix.super regu.cancellariæ,siue impetratio fuerit facta ab eo qui nimis properè impetrauit,siue etiam ab alio,vt vitetur fraus,quia is qui curreret,impetraret prius al-

Cõmendæ conceßio nõ valet, si nõ sit verisimilis. teri & posteà sibi:vnde huic fraudi obuiandum est.& ita iudicauit senatus Paris.vt suprà dixi,& in §.declarantes, in verb.iure præuentionis,de manda.Apost.in concor.

Etiam procedit hæc regula,si is qui habebat beneficium in cõmendam

dam,moreretur ex mente regulæ:& quis illud beneficium præproperè impetraret per obitum commendatarij,tunc quia sic vacat,cùm commenda sit titulus canonicus:vt scripsi suprà in materia commendę,& in tract.de pacif.poss.in v.ampliat.& Gomes.hîc,q.iiij.quamuis.Cassa. decis.xxx.in hac regula dubitet,tamen non est dubitandum:quia iste tex. loquitur de gratia in beneficijs ecclesiasticis facta:sed cõmenda in beneficijs dicitur gratia,quia gratis fit,c.gratia,de rescrip.in vj.ergo hæc regula locum habebit in cõmenda cessante:& quia eædem rationes habent locum in eo qui præuenit tempus in cõmenda,sicut in alio titulo propter ambitionem,& votum captandæ mortis,ergo in ea locũ habebit. Iste tex.siue commendatarius mortuus fuerit,& quis illius beneficium præproperè impetrauerit,siue habens in titulum obierit,& alicui fuerit commendatum beneficium,vtroq; enim casu iste tex.procedet.

Nullius roboris vel momenti sint.

GLOSSA SEXTA.

Collatio non verisimilis est nulla, ideo non colorata.

ET SIC cùm penitus nullæ sint collationes, istæ priores non proderunt etiam post triennium: tum quia nullæ, vt hîc,& sic non coloratæ,vt decretum de pacific.poss.requirit: tum etiam quia nullum momentum vel commodum afferre possunt,vt hîc.Vide Andr.Tiraq.de his verbis plenè scribentem in interpret.l.si vnquam,in verb.reuertatur, in nu. 81. C.de reuoc.donat.nec processus in vim talium factus valebit,nec fulminatio,nec alia:vt not.doct.in cle.j.de præb.in verb.momenti.

Nisi per obitum & ante datam gratiarum huiusmodi tantum tempus effluxerit.

GLOSSA SEPTIMA.

Tempus verisimile quo modo computetur.

ET SIC computatur tempus à die obitus: vnde etiam si quis currat habens procuratorium ad resignandum, cõputabitur tẽpus à die obitus, per hunc tex. nisi fuerit huic derogatum regulæ:quia in hoc casu computabitur tempus à die procuratorij:tum quia ad aliũ modum vacationis procurator Romam iuerat:tum quia fraus cessat,& non datur occasio mortis captandæ:adhæc quia origo prouisionis aspicienda est,l.iij.C.ad Maced.& sic intelligi debet gl.in d.verb. Faciendas, §. neque,de colla.in prag.& solent hodie cursores,qui ante diem procuratorij currere cœperint, impetrare beneficium pluribus diebus: & posteà impetrans habebit illam impetrationem quam voluerit: sed hoc est iniquum: ideo bonum esset statuere,ne in vim vnius procuratorij

Universidad de Deusto
Biblioteca

plures fiant prouisiones:& quia per procuratoria aliquando post decem annos prouisiones expediebãtur,bonum est quòd post annum non valeant:vt fuit Tholosæ iudicatum,& etiam in hoc regno statutum in ordi.Reg.tit.*de la reformatiõ des prouisions*,artic.x.quia obliuio præsumitur,l.peregrè,ff.de acq.poss.& si iste memor esset procuratorij, verisimile est,quòd reuocaret illud,cùm non sit verisimile,quòd quis velit resignare beneficium,quod multis & laboribus & expensis,quo sustentari valeat,acquisiuit:c.super hoc,de renuncia.Pleniùs tractabo in iij.parte, titul.de procur.ad resignand.constit.

Quod interim vacationes ipsæ de locis in quibus personæ prædictæ decesserunt.

GLOSSA OCTAVA.

Locus in quo quis decessit inspicitur.

COMPVTABITVR ergo tempus ex illo loco,in quo decessit,non in quo valetudine priùs affectus fuerit per istum tex.quid si reperiatur impetratio & obitus eodem die?Respondeo,præsumetur quòd mors præcesserit,& sic valebit impetratio & collatio:quia in dubio illud præsumitur præcedere,quod ad validitatem actus est necessarium, l.cùm in testamento,§.hæc verba,ff.de hæred.inst.& ibi Bald.& præsumi debet vt actus potiùs valeat,quàm pereat,l.quoties,ff.de rebus dub. hoc expressim decidit Cassad.in decis.xxj.super hac reg. cancel.& Card. in rub.de præb.dicens hoc verum,dummodo sit huic regulę derogatũ: ergo impetranti non incumbit onus probandi,quòd mors præcesserit, teste Gomes.q.vj.sed valebit etiam sine derogatione:quia si iuxta curiã Romanam quis decesserit intra vnam dietam,& quis eodem die impetrauerit, valebit impetratio sine derogatione: quia verisimiliter potuit peruenire notitia ad Papam,& tunc non est contra regulam:& sic non requiritur illius derogatio:etiam valebit collatio facta ab ordinario eodem die quo quis mortuus est,si notitia obitus verisimiliter potuerit ad eum peruenire illo die, alioqui non: vt hîc etiam si probare quis vellet illum fuisse mortuum longè post meridiem:& ab eo tempore non potuisset peruenire ad ordinarium verisimiliter,vt hîc.

Collatio an valeat die obitus facta.

Ad notitiam eiusdem domini nostri verisimiliter potuerit peruenisse.

GLOSSA NONA.

CERTVM est quòd si quis promiserit mihi dare Tholosę centum,inest tempus quo illuc proficiscì possim,& anteà non potero illũ conuenire:text. in l.Continuus,§.j.ff.de verb.oblig.text.in l. Si periculum, §.idem dicendum,de stat. lib. & citatus sine termino tenetur quàm citiùs

citiùs potest comparere, reseruato sibi tempore, quo possit proficisci. c. Cùm parati,de appel.vbi Panor.in vlt.not.

Et quamuis ante istam regulam collationes factæ à Papa vel eius executore de beneficio vacante,licet vacatio ignoraretur,valerent:vt scribit Ioan.Monach.in c.Si tibi absenti,de prębend.in vj.Rota decis.clxxij. nota quòd vbi executor,in antiquis.& idem est dicendum in ordinario qui poterat conferre beneficium,si vacat.gl.in c.ij.de electio.in vj.& Lapus allega.vj.

Tamen hodie istæ collationes sunt nullæ,à quocunque factæ fuerint: tum quia hoc est irritum per hanc regulam. *Et concupiscentiam nesciebam peccatum esse,nisi lex prohibuisset.*c.nam concupiscentiam,de constitutio.idem in ista præcoce collatione,nisi fuisset per hanc regulam prohibita:& sic non est opus ad iura contraria respondere,quæ non habent locum per istam regulam:nam estò quòd ordinarius possit conferre, si vacat,& Papa:tamen illa collatio non valebit,nisi tantum tẽpus effluxerit,quòd collationes verisimiliter potuerint peruenisse ad notitiã collatorum:alioqui nunquàm Papa iure præuentionis conferret,quia singulis diebus ordinarius conferret singula episcopatus beneficia,si vacarent:& posteà quando audiret mortem alicuis, expediret collationem ab illo die mortis:& infinitæ fraudes fierent & falsitates,quibus obuiatur per istam regulam:necesse est igitur,vt ista regula seruetur in quocunq; collatore.Si vis multa videre de verisimilitudine,lege do. Andre. Tiraquel.in interpreta.l.si vnquam,in princ.C.de reuocan.don.vbi multa more suo congerit,non tamen loquitur de ista regula, quod miror, cùm omnia penè videatur perlegisse.

Collationes si vacat, hodie non valent, si non sint verisimiles.

Et habet locm hęc regula,siue iter factum fuerit per mare,siue per terram:nam si quis diceret se ex Aquis mortuis iuisse Romam vno die, non est verisimile : & ideo posset opponi hæc regula,licèt aliter fieri debeat computatio per mare,quàm per terram. doct. in l.j.ff.si quis cautio.scripsi in l.in itinere,de verb.signifi.ff.alia licet perlegere per Gomez. ne plura.

Verisimilitudo an per mare habeat locum.

De deuolutionibus.

RESCRIPTVM deuolutionis est, quãdo impetratur à Papa beneficiũ,quod lõgo tẽpore vacauit in quo sic dicitur.Quòd beneficium vacauit tanto tempore, quòd secundum statuta Lateranen. concilij ad nos sit collatio illius deuoluta:quod probat tex.in c. Cum nostris,&c.literas,de concess.præben.c.vnic.versi.porrò,vt ecclesiastica benef.non quòd Papa non possit anteà conferre:vt infrà dicam:& abundè scripsi in §.Si quis verò,de colla.in concord.quam deuolutionem Budę. in foren.caducum vocat,quod alibi in titul.de verbo.signi.explico in l. silua.§.glans caduca.

Deuolutio quid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quælibet beneficia intra quod tẽpus conferẽda.

Primò quæro,intra quod tempus beneficijs prouidendum sit?Respõ. Mandatarius,quando vacant duo beneficia per obitum vnius,si in suo mandato habeat clausulam motus proprij,habet decem dies ad eligendum,vtrum velit beneficium acceptare.c.si pluribus,de præbend.in vj. quę tamen non potest requirere beneficium in hoc regno sibi conferri ante mensem præsentationis finitum:vt est in forma manda.in concor. Is verò qui optionẽ præbendæ habet,intra viginti dies optare debet.c. fi.de consue.lib.vj.† Patronus verò laicus intra quatuor menses præsen- 3
tare potest,ecclesiasticus autẽ patronus intra sex mẽses.c.vno,de iurepa. in vj.† Maiores verò dignitates,vt episcopales & aliæ,debent intra tres 4
menses tribui.c.ne pro defectu,de electio.c.postquàm.50.distinct. Aliæ verò dignitates inferiores,& quælibet beneficia regulariter debẽt concedi intra sex menses,siue per electionem.c.Cum nostris.c.dilectus,& c. Postulastis,vbi Panor.& alij de concess.præb.siue per collationem.c.ij. illo tit.& tam à primo collatore,quàm ab alio.c.fi.de supplen.neglig.prę- 5
lat.† Papæ verò nõ est aliquod tempus præfixum,cùm non habeat superiorem,qui possit eius negligentiam supplere:c.aliorum.ix.q.iij.nisi in c.statutum.de præb.in vj.

In institutione verò & confirmatione quoad confirmantem certum 6
tempus non est præstitutum.gl.& doc.in c.Cùm in cunctis.§.j.de elec. c.quàm sit,eo.tit.in vj.glo.in reg.cancella.xxxx. idem in permutatione quoad approbationẽ.gl.in §.visum,in verb.respectiuè,de colla. in prag-

Gradatim fit deuolutio.

matica multa super hoc scripsi,in tit.de nomi.Regia.§.j in gl.intra sex menses. † Et notandum est quòd gradatim quilibet collator sic cõfert,sed si ne 7
gligat,fit ad superiorẽ proximũ deuolutio:§.si quis verò,de colla.in concorda.Qui superior non solùm beneficium deuolutũ ad eũ cõferre potest,sed etiã in possessionẽ illius inducere,per tex. in c.Ex parte Hastensis,de concess.præb.vbi Panor.in j.no.quia vbi vnũ cõcessum est,& omnia sine quibus illud consistere non posset.l.ij.ff.de iurisdic.omniũ iudic.

Deuolutio quare inuẽta.

Secundò cur iuuentũ sit ius deuolutionis?Respõ.multis de causis,tũ 8
ne ecclesiæ diu remanerent in suspenso.d.c.ij.quia diutina beneficiorũ vacatio dispẽdiosa est ecclesijs.c.quàm sit,de elec.in vj.nã interim gregem dominicũ lupus rapax inuadit.c.ne pro defectu.de elect.Tũ etiam propter vtilitatẽ publicam:ne iura & ecclesiæ in incerto sint & pereãt. arg.l.j.ff.de vsucap.Et vt actus executioni mandetur : quod non fieret, quia primus collator nunquàm conferret,vt semper fructus reciperet. c.vno.Vt ecclesiast.benefi.quod maximè Reipublicę interest,authen. hoc ampliùs.C.de fideicõmissis.vbi si hæres negligẽs fuerit soluere legatũ,deuoluitur hereditas ad cohęredes,vel substitutos,& alios descriptos, in §.si quis autẽ non implẽs,cum multis.§.seq.in authen.de hære.& Fal. colla.j.† Et si mater fuerit negligẽs in petẽdo tutorẽ,deuoluitur ad pro 9
ximiores.l.ij.§.si mater.ff.ad Tertuli.facit l.j.& per totum,ff.de succesſo. edicto.scripsi in gl.deuoluantur.§.si quis verò.de colla.in concord.

Deuolutionis tempus quando currere incipiat.

Tertiò quando incipiat currere hoc tẽpus?Respon.non à die vacatio- 10
nis

nis,sed à die sciẽtię & notitię,vel à die quo scire debuit collator.c.quia diuersi tatem,de concess.præb.c.vno,de iurep.in vj.c.licet,de supple.negligen.prælat.Rota decis.cclxiij Si propter,in antiq.quia vbi non est scientia,non potest esse negligentia.gl.& doc.in d.c.ij.& d.c.licet.de supplẽ. negli.præla.gl.in c.si clericus,de præb.in vj.& in c.Si pluribus, ibidem. Calderi.in tit.de elect.cõsi.iiij.Bal.consi.ccccclxix.Sanctissime.in iiij.vol. vbi concludit,Impeditis tempore belli hoc tempus non currere.Et Rochus Curtius in tracta.Iurispatro.in verb.honorificum.q.xxvij.post Felinum in c.à nobis,col.ij.de except.

11 Item currit hoc tẽpus sex mẽsium à die quo capella vel ecclesia fuit facta & consecrata,quia dicitur tunc vacans.c.quoniam,& c. Cùm propter,de iure patrona.Lapus allega.xcv. quædam ecclesia. Refert Deci. consi.cxxxv.Ad iustificationem,in fin.doct. in cle.fi.de rescrip.

12 Et qui allegat scientiam,eam probare debet,quia ignorantia præsumitur,per regu.iuris in vj.& hoc docet Nicola.Milius in verb.Patronatus, q.xv.vide Bar.in genero.ff.de his qui no.infam.

13 Imò etiam impedito collatori non currit hoc tempus siue fuerit iuris impedimẽtum,siue facti:vt si fuerit suspensus vel excõmunicatus etiam sua culpa.d.c.quia diuersitatem.Alex.consi.lviij.viso, in fi.in v.vol.

14 Et quamuis regulariter contra impeditum impedimento facti currat præscriptio,tamen,si iustum sit impedimentũ,datur restitutio, nõ aliâs. l.Et Attilicinus,in fi.ff.de seruit.rusticor.prędior.gl.in c.j.actione xvj.q. iij.l.ij.§.si quis.ff.si quis cautio.Barba.consi.xlj.circa.in ij.vol.

Impedito nõ currit præscriptio hic.

15 Tamen hoc casu est speciale,vt non currat præscriptio.not. Panor.& alij in c.j.de præsc.& Ias.in §.Rursus,col.vj.nu.26.de act.in inst.Limitatur non procedere,quando fuisset tempus statutum in alicuius fauorẽ, vel quando esset expressum,tunc currit à die vacationis:vt in c.statutũ, de præb.in vj.& in cle.vna,de concess.præb.scripsi in §.j.in glo.à tẽpore vacationis,de nominat.Regia.in concorda.quamuis contrarium teneat ibi Io.Dayma,& Philippus Probus in additio.in §.cui rei,in verb. iurisdictio.& in §.quòd si quis j.in verb.superiorẽ,de colla.in Pragma.vbi à tẽ-

A die vacationis quando tẽpus collatori currat.

16 pore vacationis computari scribit.† Sed Papa postquàm statuit sex mẽses,& voluit illos à die scientiæ computari, decisioni Papæ stare debemus,nisi in exceptis,vt dixi.item quia in §.si quis verò,de colla.in Concorda.statuitur,vt currat tempus,ab eo die,quo collator disposuit contra qualificationes prædictas,id est à tempore,quo cõtulerit alijs, quàm graduatis:tunc ius ad superiorem deuolutum est,si graduatus prosequatur:vt scripsi ibidem.

17 Quartò videndum est,ad quem fiat deuolutio?Respõ.faciendæ sunt conclusiones sequentes.Prima est,in ecclesijs cathedralibus deuolutio, quæ propter negligentiam accidit,fit ad proximum superiorem:vnde si volentes eligere Episcopum neglexerint,ad Archiepiscopũ deuoluitur. Et si ab Archiepiscopo negligentia processerit, ad Papam fiet deuolutio.c.quãquàm,vbi doc.de ele.in vj.Panor.& alij in c.cũ in cunctis,in fi.

Ad quem deuolutio fiat in cathedralibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de electio.† Et propter negligẽtiam collegij,vel per mortem omnium 18
de collegio ius prouidendi deuoluitur ad eum,qui habebat potestatem confirmandi electum,siue sit episcopus,siue alius prælatus:& docet Panor.in c.j.nu.10.col.pe.de electio.

Si verò propter delictum omnium fiat deuolutio,tunc ad summum 19
Pontificem fiet,non ad proximum superiorem:vt docet tex.in d.c.quãquàm.& glo.Panor.& alij in c.Bonę.j.in fin.de electio.

Si autem aliqui tantùm deliquerint, vtpote quia pars canonicorum 20
elegit indignum,vel omisit formam.c.quia propter,de electio.tunc electio remanet penes illos,quæ non peccarunt:quia delinquẽtes pro mortuis habentur,per c.Gratum,de postula.prælator.vbi doc.& in d.c.Cùm in cunctis,in fi.Panor.in c.Bonæ.j.in fi.& in c.Dudum.j.col.iij. de elect. Mandagot.in tract.de electio.c.ix.vbi Boër.in additio.

Deuolutio quando fiat episcopo ad capitulũ vel econtrario.

Secunda conclusio,Quando ad episcopum & eius capitulum spectabat collatio,siue coniunctim,siue diuisim,tunc vno negligente ad alterum deuoluitur collatio.per d.c.ij.de concess.præb.vbi Panor.& c.vno, ne sede vacant.in vj. 21

Nisi in deuolutis ad episcopum,quæ post episcopi negligentiam ad capitulum non deuoluuntur:quia in illis non est ista communio inter episcopum & capitulum,ideo deuoluentur ad superiorem episcopi.arg.c. ne pro defectu,in fi.de election.Inno.& Panor.in d.c. Cùm in cunctis, in fi.gl.in §.item circa,in versic. Visum,in verb.Legatorum,de colla. in prag.Io.Francis.in tract.de offi.& potestate.c.sede vacan.in ij.q.partis secundæ. Aufrer.decis.ccccxxxiiij. 22

Hodie ex consuetudine generali totius Regni,quia parua est cõmunio inter Episcopũ & suum capitulũ,sed frequẽtiùs rixę & cõtrouersiæ: quando collatio spectat ad episcopũ & capitulũ,vel ad archiepiscopum, deuoluitur collatio nõ ad capitulũ,sed ad archiepiscopum & ab archiepiscopo ad aliũ superiorem.Imol.in cle.Si de beneficio.q.ij.de præb. per c.licet.vbi dicit deuolui de archiepiscopo ad Papam,non autẽ ad Patriarcham.†Limitatur in patriarcha Lugdunẽ.ad quẽ ab archiepiscopis fit deuolutio,& semper est sic solitus cõferre de cõsuetudine generali regni Franciæ:sed si collatio spectet ad solũ capitulũ,tũc deuolutio fiet ad episcopum.d.c.ij.vbi doct.vel ad archiepiscopum,si sit capitulum ecclesiæ archiepiscopalis:& nisi sit cõtraria consuetudo:vt in ecclesia Carnoten. 23 24

De inferiore ad episcopum fit deuolutio.

Tertia conclusio,quando collatio ad inferiores spectat,tunc deuolutio fit ad episcopũ,nisi cõsuetudo vel priuilegiũ sit in cõtrariũ:vt in exẽptis.Cle.vna,de supplẽ.negli.pręla.vbi Cardinal.& in cle.si de beneficio de pręb.& tũc fit deuolutio ad episcopũ loci,vbi sitũ est beneficium.gl. & doct.in cle.vna,in verb.locorũ,de supplend.negligen.prælat. 25

Nisi inferior aliquid haberet facere, vt si capitulum præsentaret, & Abbas instituere,tunc ad instituentem fiet deuolutio.gl.in verb. dispositionem,in d.clem.vna.de Rota decisio.cclxxviij.in antiquis.nam dicit Panor.in capitul.j.colum.penul.de electio. quòd patrono negligente. seu 26

seu mortuo sine hærede ius prouidendi deuoluitur ad illum,qui potest instituere,per d.glo.

27 Quintò elapso tempore conferendi non poterit ampliùs episcopus conferre purgando moram,vel aliâs.Et idem in alio collatore,quia ipso iure deuolutio facta est:ideo non valet collatio,etiam si primo die post sex mẽses contulisset.gl.& doc.in c.ij.de concess.præb.Cardinal.in cle. si de beneficio,in j.no.de præb.licèt aliâs possit quis moram purgare : vt probatur in c.Potuit,ibi,Cleri satisfactione,de locato.& in l.si post tres. *Post tempus sex mẽsium nõ valet collatio.*

28 ff.si quis cautio.ac in l.si insulam,de verbo.oblig.† Tum quia tempus præfixum ad conferendum censetur esse de forma:nam vbi tempus in constitutione apponitur,censetur appositum pro forma.tex. in authen. Quæ supplicatio.vbi Bald.& Salic.C.de precib.Imperator.offerend. facit l.scire oportet. §.consequens.ff.de administr.tutor.

29 Maximè tempus est de forma,quando adijcitur clausula, quòd post tempus quis non audiatur:vt consuluit Roma.consi. xxiij. nescio quid dubitationis,in fi.& cõsi.lxvj.vir eximie.ideo collatio facta etiam extra statuta tempora non valet,quia forma non est seruata:vt docet Alber. Brunus in tracta. de forma & solennita. actus. Rubr. quando aliquid censeatur traditum pro forma in xvj.conclus.scripsi in tract.nomina.q. xiiij.etiam si archiepiscopus non conferat,non poterit sustineri collatio post sex menses per prædicta.

30 Limita nisi archiepiscopus concederet eidem episcopo aliquod tempus, vtpote duos menses post sex menses,tunc poterit conferre iure archiepiscopi,non suo,cùm iam sit excluſus:vt no.in c.cùm Vintriuien. de electio.hoc etiam nominatim docet Alberic.in l.si cùm dies.in fi. princ. ff.de arbitr.per illum tex.

31 Item episcopus adhuc post deuolutionem vnire beneficium poterit: teste Fede.cons.cxj.quæstio talis,col.iij.quia diuersum est ius viuendi & conferendi:quod vocabulorum diuersitas ostendit.l.si idem.C.de codicil.& hoc firmabo infrà,in mater.vnio.

32 Sextò collatio facta ante deuolutionem nõ valet,quia anteà collator nullam conferendi potestatem habebat in illo beneficio nõ deuoluto, nec conualescit,si primus non conferat,nisi de nouo cõferatur post tempus.doc.in c.ij.de præb.in vj.Fel.& alij in c.Cùm ex officij,de præscrip. Boër.in decis.Burdeg.q.lxx.quæritur.Scripsi in tract.nominatio.q. xvij. nu.12.quia pro non dato habetur,quod ab illo datur,qui non potest de iure donare.c.quod autẽ,in fi.de iure patro.nec ista collatio coloratum præbet titulum,quia omnino est nulla:doct.in c.cum nostris, de concess.præb.& Panor.in c.ij.ne sede vacan. *Collatio ante deuolutionem non valet.*

33 Septimò poterit episcopus ex caussa assignare terminum collatori, seu electoribus,intra quem habeant prouidere de ministris: alioqui si non prouiderint,poterit episcopus conferre.argumẽt.c irrefragabili. §. excessus,& c.quanto,& c.ad reprimendam.de offi.ordi.Panor.in c.cùm ecclesia,in glo.j.de election. *Sex menses breuiarinon possunt à superiore.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed non poterit terminum iuris auferre, cùm indultum à iure beneficium nemini sit auferendum, regul. indultum, de reg. iur. in vj. sed prædicta locum habent in quibus non est terminus præfixus. 34

Terminus sex mensiũ datur acceptatione nõ facta.

Octauò si collatio nõ fuerit fortita effectum, vt quia is noluit acceptare, vel post concesum iuri suo renunciauit: Tunc idem collator cõferre poterit alteri, & terminus nouus datur, ac si de nouo vacasset, per ca. si electio, de electio. in vj. Panor. in c. cũ Vitonien. illo tit. nu. 13. deci. Rotę cclxxxiij. & decis. dcccclxxxij. in antiq. & decis. j. de iure patro. 35

Ab exẽptis ad Papam deuolutio fit.

Nonò si episcopus sit exemptus, ab eo deuolutio ad Roma. pontificẽ fiet, per c. licet, & c. sicut. de supplend. neglig. prælat. Ro. consi. cccclxj. in casu. scripsi in §. si si quis verò, in verb. Ad alium, de colla. in concorda. 36

Ab exẽptis regularibus ad episcopũ deuoluetur, qui autoritate Apostolica conferet. c. cùm singula, de præben. in vj. Cle. vna, de supplen. neglig. præla. nec poterit tunc legatus conferre: quia specialiter data est potestas episcopo, & vnius actus, ob id data potestas legato nõ derogat isti speciali. c. Pastoralis, in fi. de rescri. c. Dudum, & c. Quãuis, de prẽb. in vj. facit l. si hominem. ff. manda. nisi expressa fuerit data illi potestas. 37

Nec quidẽ legatus poterit ratione cõcursus cõferre beneficia, quę deuoluũtur ex alia prouincica, quæ nõ est suę legationis, licet deuoluãtur ad Archiepiscopũ suę prouinciæ, vt de episcopo Viuariẽ. ad Archiepiscopum Viennẽ. tunc legatus Auenionen. intra sex menses nõ conferret, quia non concurrit in his deuolutis, licet in alijs secus. c. ij. de offi. leg. in vj. gl. in verb. legatorum. §. visum, de colla. in pragma. & Io. de Selua in tract. de benefic. in iij. parte. q. lxvj. nisi data ei esset specialis potestas à Papa, ista etiam beneficia conferendi, vt fieri solet. 38

Deuolutio fit ad episcopum loci in quo beneficiũ situũ est.

Decimò is episcopus cõferet, in cuius diœcesi sita sunt beneficia, ideo si Abbas sancti Germani sit negligens ad conferendum beneficiũ situm Aurelię, deuoluetur collatio ad episcopum Aurelianẽ. per gl. in cle. vna, in verb. locorũ, de supplẽ. negli. præl. scripsi in §. Si quis verò. in verb. deuolutio, de colla. in cõcor. & hoc est notandum. facit l. si prædium. C. de prædijs minor. quia omnes basilicæ conferendæ sunt ab eo episcopo, in cuius territorio sunt. c. Regẽda & c. nouerint. j. q. j. c. oẽs Basilicę. xvj. q. vij. 39

Deuolutio fit cum prima qualitate & regula.

Vndecimò, deuolutio fit cũ qualitatibus & personis, quæ in prima erant collatione, per tex. in cle. vna. de supplend. negligen. prælator. quia res transit cum sua causa. l. alienatio. ff. de contrah. empti. l. traditio, de acqui. rerũ domi. Et ille qui substituit furioso, debet substituere illas personas, quas furiosus, si sapiẽs esset instituisset, l. humanitatis. C. de impube. & subrogatum debet sapere naturam eius in cuius locum subrogatur. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. facit l. j. ff. de solutio. 40

Vnde si episcopus conferre debebat nominato, ita tenebitur Archiepiscopus, ad quem ius deuolutum erit: alioqui collatio non valebit. §. si quis verò, vbi dixi, de colla. in concorda. 41

Idem si quis debebat cõferre alicui de genere fundatoris, vt is ad quẽ deuolutio facta est, teneatur sic conferre, per d. cle. vnam. 42

Duodeci

43 Duodecimò, quamuis in beneficijs sit præstitutum conferendi tẽpus: vt in d. c. ij. de concess. præb. & superiùs dixi, tamen in officijs Regijs nõ vt videtur innuere. gl. in c. ad Apostolicæ, in fi. de re iudic. in vj. licet iura disponentia de beneficijs regulariter trahantur ad officia secularia: vt sentit Bar. in l. ij. §. data. ff. de optio. leg. & Lucas de penna in l. annonas. ff. de eroga. militar. annonæ, lib. xij. & expresè Io. Lupus in repe. c. per vestras, in prin. nu. 6. De donatio. inter vir & vxorem: etiam iura loquentia in officijs trahuntur ad beneficia, si in illis eadem sit ratio, & nisi contrarium inueniatur statutum.

Tempus conferendi officia regia nõ est taxatũ.

44 Decimotertiò notandum est, quòd Curia Romana seruat in his deuolutis, vt soleat derogare fundationi beneficiorum, etiam in illa caueatur expresè, quòd obtinens tale beneficium teneatur in illo personaliter residere, & esse sacerdos, vel ad sacerdotiũ intra annũ promoueri, ac 45 quòd cũ illo non possit aliud obtinere. † Secus quãdo petitur fundationis derogatio quoad omnes eius partes, etiam non expressas, vel exprimendas, quia illa non datur: possunt enim esse tales, quibus Papa non derogaret: vt scribit Staphil. in tract. de literis gratiæ, rub. de modo & forma impetrandi, ver. vlt. non omitto vnum, &c.

In collatione iure deuoluto derogatur à Papa fundationi.

46 Decimoquartò addendum est, quòd Papa semper conferre beneficiũ vacans, & maximè tribus modis poterit. Primò iure præuentionis. c. dudum de præb. in vj. dixi in §. declarantes, de manda. Apostoli. in concor. quæ præuentio fuit illi tantùm reseruata in beneficijs qualificatorum: sed in alijs nihil immutatum inuenio in Francia, nisi in rub. de nominatio. Reg in episcopatibus, Abbatijs & Archiepiscopatibus, ac in prioratibus electiuis: ideo conferre semper potest, prout iura statuunt.

Papa tribus modis beneficia cõfert, primo per præuentionem.

47 Secundò Papa etiam confert concurrendo cum alijs collatoribus prę ter desidiã illorũ, tex. in c. quia, vbi Panor. no. v. de cõcess. præb. vnde si Papa velit conferre, potest semper cõferre ratione illius concursus, quia cõcurrit cũ quolibet ordinario in potestate & iurisdictione. c. si eo tempore, vbi Io. Mona. de elec. in vj. & d. c. quia. est enim ipse ordinarius totius 48 orbis. c. cuncta. ix. q. iij. † Nã quãuis potestatẽ ordinarijs dederit, maiorẽ tamẽ sibi retinuit. c. dudũ, de prẽb. in vj. ideo bonũ esset in bulis exprimere, quia si cõferret tantũ iure deuolutionis, nõ posset cõferre ante tẽpus elapsum sed ratiõe cõcursus semper põt: vnde multę clausulę solẽ in bulla apponi, & illa clauſ. vel aliâs quouismodo vacet, hoc significare põt.

Conferre beneficia per concursum Papa potest ac legatus.

49 Et notandum est, quòd vbicunq; aliquis collator põt cõferre beneficiũ iure ordinario vel deuoluto, poterit & Papa illud conferre ratione concursus, quem habet cũ quolibet ratione superioritatis. d. c. cũcta per mundũ. ix. q. iij. & hunc cõcursum legato à latere Papa, vel iure cõcedere solet, c. si à sed. vbi doc. de prẽb. in vj. multòmagis sibi retinet, cũ nusquã tantam cẽseatur dare potestatẽ, quin maiorẽ semper retineat. d. c. Dudũ, de præb. in vj. scripsi in §. si quis vero, in gl. vl. de colla. in concorda.

50 Et quãdo beneficiũ est sub patronatu laicorum, Papa nõ intẽdit cõferre nisi apponat illã clausulam, q; tanto tẽpore vacauit, q; eius collatio est

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad ſedem Apoſtolicam legitimè deuoluta:vt eſt cõſtitutum in reg.Paul. iij.cancel.xl.& tunc non derogatur iuripatronatus laicorum,ſed de illo iure debet fieri mentio teſte Dominic.conſi. 50. quæritur an epiſcopus.

Sequitur Staphil.in tra.de literis gratiæ,fol.57.verſ. hinc eſt quòd in prouiſionibus,ſcripſi ſuprà in tract. ſignaturæ.

Iure deuoluto à Papa prouidetur beneficijs.

Tertiò Papa etiam confert iure deuoluto,vt hîc: & in c. cùm noſtris, & c.literas,de conceſ.præb.quãuis epiſcopi & alij ſuperiores iure ſuo,& pleno iure ac deuoluto conferant, non tamen iure concurſus,niſi Papa & legatus à latere ex conceſſione.d.c.ſi à ſede,de præbend.in vj.c.ij. de offic.lega.in vj. 51

Collatio facta iure deuoluto cum non ſit non valet.

Decimoquintò ſi epiſcopus iure deuoluto conferet,cùm non ita vaçaret : ſed præfatus epiſcopus iure quidem ordinario conferre poterat, non valebit talis collatio,per tex.in c.ex parte,in fin.de cõceſ.præb.quia quod noluit,potuit,& quod voluit,adimplere nequiuit:c.cùm ſuper,de offi.deleg.l.multum.C.ſi quis alteri vel ſibi. 52

Prouiſio facta alicui tãquam graduato, qui non eſt, valet.

Si dixi in epiſcopo,qui in menſibus graduatorum contulit alicui tanquàm graduato,qui tamen non erat,licet potuiſſet:& valuiſſet collatio ſi dixiſſet tanquàm idoneo:tamen non valebit collatio poſtquàm iſte non eſt graduatus,quia illi tanquam graduato facta fuit,qui nó erat illius qualitatis. §.teneantur,in gl.alteri,de colla.in concorda. facit quod plenè ſcribit Roma.conſi.ccccxcvj.primus,& Io.de Selua in tract.de benefic.in iij.parte.q.xlj. 53

De patronis ad quem deuolutio fiat.

Decimoſextò fit deuolutio de patronis ad epiſcopũ,vel alium habentem inſtituere,gl.ſingu.in cle.vna,in verb.diſpoſitionem.de ſuppleg.neglig.prælator.& ſi duo præſentauerint indignum,& vnus dignum, non remanſit ius in illo ſolo,licet in electionibus ſecus:c.bonę,& c.in Geneſi,de electio.nã quando electio fit,illa competit eligẽtibus vt vniuerſis, ſed præſentatio vt ſingulis.c.j.& ij.de iurepa.† Ideo non poteſt remanere apud duos,vel minorem partem ſicut electio.videte tamen Panor.& alios in d.c.iij.& Paul.de citad.in tract.de iurepa.in vj.parte q.xxviij . & in xiij.parte:quia non videtur ratio diuerſitatis inter iſtos. 54 55

Decimoſeptimò ſi patronus præſentauerit ei,cui nõ debebat per ignorantiam:& poſteà is poſſederit beneficium,quod permutauit cum alio accedente autoritate Epiſcopi,an valeat huiuſmodi permutatio:quia videtur deuolutũ ius ad Papam ex eo,quòd patronus non pręſentauit ei, cui debebat.Contrarium tamen docet Lapus allega.xcv.quędã eccleſia eò ſcilicet quòd patronus tunc non dicitur negligens,ideo nec fit deuolutio,per c.ij.& c.quia,de conceſ.præb.ſuprà dixi. 56

Decimooctauò quamuis apud iurium interpretes ſit controuerſum an capitulũ ſede vacante,ſungatur vice epiſcopi generaliter,vel in caſibus à iure tantũ expreſſis.Et Panor.& alij in c.ij.per illũ tex.dicunt Capitulũ non ſedere in ius epiſcopi,niſi in caſibus à iure expreſſis, ponderando tex.ibi,cùm nuſquàm inueniatur:ſed ille tex.loquitur in collationibus,ſecus in alijs,vt inferiùs dicetur. 57

Ego

Regula affirmatiua quòd c. ſede vacãte fungitur vice epiſcopi.

58 Ego autẽ putarem ſtatuendã regulam affirmatiuã,videlicet quòd Capitulũ fungatur vice epiſcopi,tã in ſpiritualibus quàm in temporalibus. c.pen.& vlt.de ſupplẽ.negligen.prælat.lib.vj.& c.is cui,de ele.in vj. maximè in his quæ ſpectant ad iuriſdictionẽ epiſcopi,etiam in omnibus ne ceſſarijs capitulũ in locũ epiſcopi ſuccedit,& eſt neceſſarius adminiſtra
59 tor gl.in verb.Capituli,cle.j.de hæretic.† Vnde omnia quæ ad merum & miſtum pertinent imperiũ(paucis exceptis)adminiſtrare poteſt.l.ij.C. de offi.eius qui vicem alterius gerit.c.ad abolendã,de hæretic.Nã poſtquãm in ſpiritualibus & temporalibus miniſtrat capitulum,ergo generaliter:quia vicarius generalis dicitur,qui in temporalibus & ſpiritualibus eſt creatus.c.fi.de offi.vica.lib.vj.dixi ſuprà in materia vicariorũ:hoc etiã probatur in d.c.ij.ne ſede vacan.ſumendo à contrario : nã ibi dicit, nuſquã inueniri iure cautũ,quòd epiſcopus vice capituli in collationibus beneficiorum fungatur:ergo in alijs inuenitur,& hoc etiam ſequitur Federi.conſi.xxx.ad capitulũ,col.ij.& Io.Fran.in tract.de offi.& pote
60 ſta.c.ſede vacã.in j.q.j.partis.† Speciale eſt in collegio Cardinalium , vt certos caſus mortuo Papa pertractare poſſit,cle. Ne Romani , de elect.
61 ergo in epiſcopo,& ſuo capitulo ius eſt contrarium.† Item quando epiſcopus à Paganis eſt captus,Capitulũ in ſpiritualibus & tẽporalibus nullis exceptis adminiſtrat,ſicut ſi per mortem vacaret.c.penul.& vl.de ſupplend.negligẽ.prælator.lib.vj.ergo per mortem ſede vacante capitulum generaliter adminiſtrat,tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus,niſi exceptum fuerit:quia in permiſſis omnia conceſſa cenſentur, quæ non ſunt prohibita.c.inter,de transla.epiſcopi.

Vicarius & officialis à c.ſede vacãte creari poſſunt.

62 Vnde ſede vacante poterit capitulũ conſtituere vicarium in ſpiritualibus & temporalibus,qui iſta adminiſtret,alioqui ſi perperam & negligenter adminiſtret,poterit creari viſitator.c.vlt.de ſupplẽ.negligen. prę la.li.vj.& officiũ eius cõſcribit Io.Frã.in d.tra.de offi.in q.vl.ſecũdę partis.

Officium vicarij & officialis capituli ſede vacante.

63 Et iſte vicarius & officialis capituli poterit ſuſpendere,cõmunicare,interdicere,priuare & abſoluere.c.his quæ,in fi.de maiorit.& obedien. c. vno,illo tit.lib.vj.poterit ergo capitulũ creare pœnitẽtiariũ,qui abſoluat in caſibus etiam epiſcopo reſeruatis.Panor.d.c.his quæ de maior.& obedien.Io.de Selua in trac.de benefic.in ij.parte.q.xj.glo. & doct.in c.ij.de pœnit.& remiſſio.Io.Fran.vbi ſuprà.q.vj.patris ſecundæ,tract. de offic.
64 Poterit etiam hic vicarius diſpenſare in caſu neceſſario,& cũ cauſſa,vt cum ſcholaſtico cauſſa ſtudij poterit diſpenſare de nõ promouendo ad ſeptenniũ ſuſcepto ſubdiaconatu.c.cùm ex eo,de ele.in vj.Fede. d.conſ. xxx.an capitulũ.Io.Fran.q.v.partis j.vbi ſuprà.diſpẽſare tamẽ ſuper defectu nataliũ nõ poteſt,nec in caſibus in quibus epiſcopus nõ poſſet. Feli. in d.c.Cùm olim.q.viij.de maior.Petrus Pariſ.conſi.xcvj.pro Lupo, col. penul.nu.25.vol.iiij.& conſi.cxxxvj.ſtante defectu,col.j.ibidem.
65 Poterit quoq; viſitare epiſcopo mortuo,vt crimina corrigãtur.Panor. in c.cùm olim,de maiorit.& obedien.quamuis glo.in d.clemen. prima, dubitet,dicens indigere declaratione ſuperioris:itidem congruam por-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionem assignare: vt per gl. in verb. diœcesani, cle. j. de iurepatron. scripsi in tract. de congr. portio. q. vij.

Quæ nõ possit facere capitulũ sede vacante.

Limitatur nõ procedere in his quæ sunt ordinis, quæ non potest vicarius per se tractare, sed poterit conuocare Episcopum vicinum, qui ordines conferat cum cautelæ studio, id est præstabit cautionem Episcopus, quòd ex hoc nullum ius sibi, nec possessionem acquirit. facit c. Suffragaeis, de elect. c. Pontifices. vij. q. prima. 66

vide ad Sanct. M. Cor. Iur. sess. 17. c. 10. de reform. idem Concil. sess. 23. c. 10 de reform.

Dat etiam literas dimissorias Capitulum. c. cùm nullus. §. episcopo, de tempor. ordinatio. lib. vj. episcopos facit consecrari, & clericos ordinari. dicit Federic. d. consi. xxx. col. ij. de is cui, de elect. in vj. 67

Secundò nõ procedit in his, quę cõpetunt episcopo iure delegato, vel ex priuilegio singulari, tunc Capitulũ sede vacante non fungetur vice illius, gl. & doc. in cle. prima, in verb. Capituli, de hære. c. fi. de priuileg. li. vj. quam sententiam probat Federi. d. consi. xxx. col. ij. & Panorm. in c. cùm olim, versi. quinto, de maiorit. quia in his nullam cõmunionem habent canonici cum episcopo: & priuilegium personale nõ egreditur personã. 68

Capitulũ an creare licentiatos episcopo defuncto possit.

regul. priuilegiũ, de reg. iur. in vj. c. sanè. de priuileg. lib. vj. † Et sic Cãpitulo non cõpetet potestas creandi licentiatos vel doctores, si iure speciali Episcopus hoc priuilegium habebat, secus si iure communi, vt tãquàm episcopus. Panor. in c. cũ olim, in fi. de maio. & obed. & in dubio videtur cõpetere tanquã episcopo, & sic ad Capitulum spectabit, vt in Episcopo Montispessulani patet. gl. vlt. in cle. fin. de magist. dicit quòd vbi non apparet, episcopus cum capitulo hoc faceret, ergo vacante sede ad Capitulũ deuoluetur: non tenetur tamen episcopus requirere: in his capituli cõsensum vel consilium, teste Panor. in c. cũ Apostolica, in fin. de his quæ fiunt à præla. Feli. in c. verum, col. j. de iudic. 69

Nõ confert capitulũ sede vacante nec præsentat.

Item capitulum non potest conferre, c. illa. ne sede vacant. nec præsentare. Io. And. in d. c. vno. de maior. Card. in c. presbyteri, col. vlt. xxiiij. dist. quia verbum collationis comprehẽdit præsentationem. gl. in cle. vna de rerum permu. & quia præsentatio est in fructu, sicut collatio. gl. in c. cùm olim, de maioritate. 70

+ rationes ad n. 85

Etiam non potest conferre, quamuis collatio spectet ad episcopũ cum cõs. & assensu capituli, per tex. in d. c. vno. §. Cùm verò, ne sede. vac. in vj. 71

Archiepiscopus beneficia episcopi mortui nõ confert.

Nec etiã Archiepiscopus vacante sede potest conferre beneficia ad collationem episcopi spectantia, sicut nec episcopo capto. c. pen. de supnegli. præla. lib. vj. facit c. Pastoralis, de offi. ordi. vbi in casibus à iure expressis Archiepiscopus habet potestatẽ. sed iste casus non inuenitur expressus, ergo nõ potest, sicut etiam nec vnire potest: vt no. doc. in c. j. ne sede vacan. gl. in cle. fi. de reb. eccle. non alie. Et in casu negligẽtiæ potest conferre Archiepiscopus. c. ij. de concess. præb. sed episcopus mortuus nõ potest dici negligens. d. c. ij. in fi. ergo Archiepiscopus sede vacãte conferre non poterit: quamuis gl. videatur innuere cõtrarium, in c. presbyteri. xxiiij. dist. & dicitur sedes vacare, donec Episcopus nouus adeptus fuerit possessionẽ, teste Host. in c. olim j. de rest. spol. refert Fel. cõs. xl. Pisani, col. ij. 72

Adhæc

73 Adhæc non poterit conferre etiam hospitale in titulum, quia loco beneficij habetur, cle. Quia contingit, de religios. domi. clementi. ij. de præbend. secus quando ad nullum daretur. vt docet Ioan. de Selua, in tract. de benefic. in ij. parte, q. xj. circa fin. Et vt breuiùs dicam, non potest conferre beneficia nec maiora, nec minora, regularia, nec secularia, multòminùs dignitates, cùm beneficiorum nomine hæ etiam veniant, clementina Auditor, vbi gloss. de rescript. capitulo primo, de regul. iuris, in sexto.

74 Quod primò sublimita non procedere, quando collatio spectaret ad Episcopum & capitulum simul, tunc Episcopo mortuo, vel excommunicato posset capitulum conferre. c. vno, ne sede vacan. lib. vj. c. fi. de regu. lib. vj. siue Episcopus in collatione esset tãquàm Episcopus. & sic primus in c. siue tanquam canonicus, vt secundum ordinem receptionis: nam vtroq; casu mortuo Episcopo capitulum conferet. c. à collatione, de appellat. lib. vj. Panor. & alij in c. fi. de concess. præb.

75 Diuersum est si cum Episcopo alius conferat. Panor. in c. cùm olim, de maior. tum quia hic casus nõ reperitur à iure expressus, & ratione communionis in primo casu permittitur, vt multa alia, in l. si communem. ff. quemadmodum seruit amittant. Alexand. & Ias. in l. sed si plures. §. filio, ff. de vulgar. doc. in c. j. de iudic. & in c. de quarta, de præscrip. Bauer. in §. testes, col. vij. de testa. in instit. quæ communio non est, quando Episcopus confert cum alio. facit §. fi. de donatio. in insti. & l. j. de vendit. rerum fis. cum priua. commu. lib. x.

76 Idem si spectaret ad capitulum cum consilio Episcopi, tunc eo mortuo capitulum conferre etiam poterit nõ expectato Episcopi cons. d. c. vno, in fi. ne sede vacan. in vj.

77 Secundò potest capitulum sede vacante commendare beneficium ad sex menses, vel ad breuius tempus, maximè beneficium habens onus annexum, per c. Significatum, de præben. Inn. & Panor. in d. c. illa. ij. Ne sede vacan. Panor. & alij in c. bonæ. de appella. Anchara. in c. vno, de maior. & obedien. lib. vj. de Montelaud. in capitulo primo, de institution. libro sexto.

Cõmendare ad sex menses capitulum potest.

78 Tamen si superior intra sex menses non prouiderit, vel si non esset adhuc aliquis Episcopus, poterit adhuc illi continuare commendam, donec superior prouiderit: vt docet Ioannes Francis. in tracta. de officio & potesta. capitul. sede vacan. quæstio. iij partis ij. & quia hoc fit ex necessitate, vt ecclesiæ deseruiatur: vnde per hoc limitabitur capitul. Nemo deinceps, de electione libro sexto, vt instante necessitate possit parrochialis ecclesia commendari vltra sex menses: necessitas enim facit licitum, quod aliàs esset illicitum: capitu. si quis propter, de furt. l. prima. ff. de officio consul. l. secunda. §. primo, & ibi glo. ff. ad legem Rhodiam, de iactu.

79 Per hanc tamen commendam non præiudicabitur Episcopo, quia ipse poterit conferre illud beneficium etiam inuito eo, cui fuit com-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopus vrante cõmenda conferre potest.

mendatum,& eo etiam non vocato arg.c.si verò,& ibi gl.de iurepatro. vt docet Præpos.in d.c.presbyteri,col.vlt.xxiiij.distin.quod facere non posset post collationem,tum quia collationes beneficiorum perpetuò fiũt,nec ab illis debet possidens amoueri sine magna causſa.c. satis peruersum.lvj.dist.Tum etiam quia commendatarius est tanquàm custos fructuum beneficij,& reuocato deposito depositarius desinit habere ius retinendi.l.j.& per totum,ff.depositi.glo.in d.c.nemo . Et quia hæc commenda fit ex necessitate,vt deseruiatur ecclesię,& vt nullum interim patiatur dispendium:& ne fructus beneficij pereant.vnde in his necessarijs succedit capitulum sede vacante : vt inferiùs dicetur . vide Paris.cons.xc.circa,in iiij.volumine.

Præterea potest capitulum sede vacante œconomum præficere eccle- 80
siæ,vt iura illius regat & administret.c.cùm vos,de offi.ordin. hoc enim pertinet ad Episcopum ratione vniuersalis iurisdictionis Episcopalis, in qua succedit capitulum sede vacãte,gl.& doct.in d.c.vno,per illum tex. de maiori.lib.vj.

Non poterit tamẽ capitulum commendare ecclesiam parrochialem & nisi sacerdoti,& in legitima ætate constituto,quia hoc prohibetur omnibus,in d.c.Nemo,de elect.in vj.& non censetur habere maiorem potestatem capitulum,quàm Episcopus haberet,si viueret.Nec substitutus in locũ alterius maiore præditus erit præeminentia & potestate , quàm is cuius vices gerit.l.sed si hac. §.fi.vbi Iaſ.ff.de in ius vocan.

Cõmendare tamen perpetuò non posset,quia per hoc præiudicaretur 84
Episcopo,sicut in collatione quam non potest capitulum facere,d.c.l-la.& Ioan.Fran.in tracta.de offic.potesta.cap.sede vacan.iij . q . secundæ partis.

Commendare regulare seculari nõ potest capitulum.

Sed poterit capitulum commendare regulare seculari, & econtrà : vt 85
asserit Petrus de Peru.in c.si constiterit , de accu. prout refert Præpo. in c.presbyteri,col.vl.xxiiij.dist.sed pace eorũ dixerim,hoc non est verum: quia hoc prohibetur Episcopo,videlicet sic conferre & cõmittere.in clemen.vna,de supplenda negligen.prælat.quia solus Papa cõmendat regularia secularibus,& secularia regularibus:c.cum singula.de præb.lib. vj. Sed Capitulum non est maius Episcopo,cùm succedat in Episcopi locũ. Ergo Regularia quidem regularibus commendare posset , & secularia secularibus,non econtrario.

Papæ prouisio post commendam an valeat.

Tertiò Papa etiam poterit durante hac commenda à capitulo facta, 86
& de ea mentione habita prouidere de hoc beneficio , aliàs si non faceret mentionem commendæ,subreptitia esset Papæ prouisio.glo.& doc. in d.c.Nemo.& Io.Fran.in d.tract.in iij.q.ij.partis,col.ij.quia non vacat durante cõmenda:ideo Papa non videtur contulisse,nisi eam expresserit,teste Cald.cons.vj.de præb.& cons.xxx.

Limita in collatione necessaria,quam capitulum sede vacante face- 87
re potest,vnde mandatario conferre licebit, & nominatis ac graduatis. Panor.& alij in d.c.illa,ne sede vacan.scripsi in tract.nomi.q. viij. nu.30.

In his

86 In his etenim quę sunt necessaria lex indulget capitulo,vt ministret. c.j.de instit.lib.vj.l.de pupillo, §.si quis riuos,ff.de noui ope.nuncia. & vbi imminet periculum & præiudicium,quod pertinet ad iurisdictionẽ episcopalem,capitulum succedit vacante sede:vt not.gl.in cle.j.de hæret.Panor.in c.is qui,in fin.de maior.ne ex defectu superioris possit periculum generari,vt ibi.

87 Quartò fallit in institutione:potest enim capitulum vacante sede in- *Instituere potest capitulum sede vacante.*
stituere præsentatos à patronis,c.j.& ij.de instit.lib.vj.quia hoc necessariò agit,postquàm facta est præsentatio:sed præsentatio est actus voluntarius,glo.& doct.in d.c.j.& Paul.de Cita.in tract. iurispat. in vj.parte, q.xxxiij.& seq.art.iij.

88 Quintò confirmare electos non prohibetur:c.cùm olim,de maior. *Confirmare potest capitulum sede vacante.*
quia confirmare est iurisditionis Episcopalis,in qua iurisditione capitulum succedit:sed conferre est donare,collatio donatio dicitur,in c.relatum,de præb.c.vno,vt eccle.benef.& donare quis non potest sine mandato,c.fin.de offic.vicar.libr.vj.

89 Et minus est confirmare, quàm conferre: quia electus habet ius ex electione,c.fin.de elect.in vj.sed is cui confertur,nullum ius habebat ante collationem:& quia conferre non est iurisditionis episcopalis , sed est cuiusdam facultatis extrinsecæ:vt not.Ioann.Andr.in c.quamquam, de elect.in vj.post Innoc.in d.c.illa.

90 Confirmans vtitur iurisditione,conferens autẽ donare videtur:quod non potest facere capitulum sede vacãte,sed debet reseruare fructus futuro successori,c.quia sæpe,de elect.lib.vj.sed intellige confirmare potest electos in ecclesijs inferioribus, vt Abbates,sed electum Episcopum confirmare non poterit,sed Archiepiscopus,d.c.cùm olim.

91 Si tamen electio alicuius dignitatis spectaret ad capitulum,& confirmatio ad episcopum vacante sede,capitulum eliget & confirmabit.glo. & doct.in c.penul.de suppl.neg.prelat.quia duplici iure fungitur l.si cõsul,ff.de adoptio.scripsi in §.si quis verò,de colla.in concord.in glo.dispositiones.

92 Sextò capitulum vacante sede,potest conferre beneficia deuoluta ad *Beneficia ad Episcopũ deuoluta an capitulum conferre possit.*
episcopum ratione negligentiæ,val delicti inferioris:quia illa deuolutio pertinet ad episcopum ratione iurisditionis episcopalis:& quæ deferuntur ea ratione deuoluuntur sede vacante ad capitulum,c.cùm olim , de maio.Io.And.in c.quamquam,de elect.lib.vj.Panor.in c.ij.vl.not.ne sede vac.vbi dicit hãc deuolutionẽ fieri fauore beneficij,ne diutina sit vacatio,c.quam sit,de elect.in vj.ergo non debet spectari nouus successor
93 ad conferendum.† Panor.tamen in c.cùm olim,col.ij.de maio.tenet cõtrariũ:tum quia eadem est ratio in his,quæ in alijs:& quia regula est negatiua,in d.c.ij.ne sed.va.Nec obest si quis dicat esse necessariũ ob diuti nam vacationem , quia interim commendare vel œconomũ præficere capitulum poterit:vt superiùs dictũ fuit,sed non conferre.Fel.in d.c.cùm olim.& huic sentẽtię subscribo post Bal.in c.ne pro defectu,col.ij.de ele-

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Io.Frã in tra.de of.& pot.in ij.parte q.ij. ver.quęro an episcopus,in fi.

Recipere resignationes an capitulũ possit.

Septimò non potest capitulũ sede vacante,recipere resignationes , & 94
conferre:quia hoc non videtur à iure cõcessum,& hoc videtur probare
tex. in c.vno, §.cùm verò,ne sed.vac.in vj.vbi dicit capitulũ non debere
se intromittere de collationibus ad episcopum spectãtibus,ergo nec per
resignationem:quia verbum intromittere,intelligitur quomodocunq;
se immiscere de collationibus,ergo non poterit conferre vacans per re-
signationem:& quia hoc est proprium episcoporum,c.quæsitũ. de rer.
per.glo.& doct.in clem.vna,de rerum permut.† Ego verò sic distingue- 95
rem,quòd capitulum nõ potest recipere resignationem liberam & sim-
plicem,sed resignationem:quæ fit ex caussa permutationis,recipere po-
terit,quia est necessaria,& cum caussa:sic conciliantur sententiæ con-
trariæ.& hoc videtur decidere Inno.& Feli.in d.c.cùm olim,de maior.&
Ioan.Francis.in d.tract.q.ij.partis ij.in fi.Bal.in c.ne pro defectu,de elec.
† Nec sequitur potest capitulũ priuare,ergo & recipere resignationes: 96
quia ista diuersa sunt & separata:& separatorum separata est ratio,l.fi.ff.
de calumniat.& instituere potest,sed non cõferre:& hoc scilicet permu
tare est vtile ecclesijs & necessarium,vt personæ , quæ vni loco minùs
sunt vtiles,alibi se valeant exercere,d.c.quæsitum,in fi.† Vbi glo.dicit, 97
quòd si beneficia sint in eadẽ ecclesia,sine onere possunt autoritate pro
pria permutari:secus in diuersis ecclesijs.ego vellem semper habere supe
rioris autoritatem , etiam in eiusdem ecclesiæ beneficijs: & hoc est ne-
cessarium,quicquid in contrarium iactetur.

Reseruata beneficia post mẽsem capitulũ an cõferre possit.

Octauò poterit conferre beneficium reseruatum post mensem , sicut 98
vicarius episcopi:c.statutum,de pręb.in vj.vt firmat Io.Fran.q.viij.col.iij.
partis j.vbi suprà:quod non putarem verum,quia tex. ibi concedit epi-
scopo,& eius vicario,ergo non alijs,c.qualis,xxv.dist.l.cùm prętor.ff.de
iud.& quia iure cautum nõ reperitur,imò reperitur reg . in contrarium
vt suprà dixi:ergo exceptio debet esse scripta,aliàs regulæ stari debet,l.j.
ff.de reg.iur.& hoc probat tex.in c.pe.de sup.neg.prælib.vj.& in d.c.sta
tutum dicitur,quibus Canonicè cõmissum est:quo non est capitulo.

Limita nisi Papa crearet visitatorem sede vacante , eo casu hic posset 99
beneficia conferre,quia plenissimè videtur creatus,& ad omnia, c . vlti.
in fi.de suppl.neg.prælato.

Vnire an possit capitulum sede vacante.

Nonò poterit capitulum ex caussa vnire beneficia his casibus,quibus 100
episcopus posset,dũmodo nihil detrahatur iuri episcopali.Card.& Imo.
in cle.j.de stat.mona.Petrus de Peru.in tract.de vnio.eccles.c.iiij. & Feli.
in c.cùm olim,in fin.de maior.

Deuolutio præbendarũ non fit ad c. sede vacante.

Decimò sede vacante non deuoluetur ad capitulum collatio præben- 101
darum:nec poterit capitulum illas conferre,c.ij.ne sede vacan.quia col-
latio beneficiorum est in fructu.gloss. in c. cùm olim,de maiorit.& fru-
ctus reseruandi sunt futuro successori,c.quia sæpe,de elect.in vj. cle.pe-
nultima,illo tit.sic & collatio:& quia in his videtur electa industria epi-
scopi,vt idoneis conferat,c.grauem,de præbend.† Adde quod collatio 102
est

est donatio,c.relatum,de præb.c.j.& ij.ne sede vacan.c.vno,vt eccle.be
nef.& quis non potest sine speciali mandato donare,c.fin.de offic.vic.
lib.vj.&quia nusquàm iure cautũ reperitur,d.c.illa,glos.in cle.j.in verb.
potestatis,de electio.& quia donatio alenatio est,c.nulli,de rebus eccle.
non alie.quæ non potest fieri à capitulo sede vacan.c.si qua,xij.quęst.ij.

103 Et quamuis d.c.illa ij.loquatur in præbendis, tamen idem est in alijs
beneficijs,text.in c.vno, §.fin.ne sede vacan.in vj.vbi dicit in beneficijs,
& c.j.de inst.ibidem,& per gloss.in c.cùm olim,de maiori. & obe.Ioan.
Franc.in tract.de off.cap.q.j.partis secundæ,vbi plenè.Nec quidem po-
terit capitulum obtinere collationem etiam per præscriptionem , quæ
non currit,sed dormit sede vacante,c.Ex transmissa,de præscript.Ioann.
Franc.in q.ix.partis primæ.

Alienare bona episcopatus nõ potest capitulum sede vacante.

104 Vndecimò alienare bona episcopatus non poterit capitulum sede
vacante,c.si qua,de rebus,xij.q.ij.glo.& doct.in d.c.ij.& in c.is quæ . &
d.c.cùm olim,de maior.licèt possit capitulum consentire alienationi, &
interponere autoritatem ex legitima caussa,si inferiores ecclesiæ alienẽt
ex caussa & in his casibus,quibus Episcopus posset:quia aliud est aliena-
re,aliud consentire:&consensus in alienatione non est prohibitus,c.sine
exceptione,vbi scripsi,xij.q.ij.vide per Ioã Fran.q.viij.partis ij.in d.trac.
& plenius q.ij.& Fed.in tract.permutat,q.xxxvj. hoc teneatis quicquid
doct.dicant in contrarium.

Impetrans iure deuoluto modũ vacationis declarat.

105 Decimononò impetrans iure deuoluto tenetur declarare modũ va-
cationis,alioqui collatio eidem non suffragabitur:vt patet in regu.Can
& ita pronunciauit Senatus anno 1528.die ij.Martij pro Ioann. Blondet
qui hoc requisierat coram Conseruatore vniuersitatis Paris. licèt dene-
gãsset:tamen Senatus recredentiam huic Blondet adiudicauit:vt dixi su
prà in signatura.

Impetrans iure deuoluto per incapacitatẽ an te sententiã possessoriã fructus non potest recipere.

106 Vigesimò impetrans iure deuoluto per incapacitatem possessoris,nõ
debet ingredi possessionem & fructus recipere ante sententiã aliquam
possessoriam in hoc Regno,aliàs priuatur iure possessorio: nec debet se
quęstrari beneficium impetratum tanquàm vacans per incapacitatem:
vt statutum est in const.Regijs tit.*de la reformation des prouisions*,artic.
107 xv.†Secus ergo erit in alijs impetrãtibus iure deuoluto,aliàs quàm per
incapacitatẽ:quia hic modus est odiosus,alij verò modi non: & sic odia
restringi debent:l.cùm quidam,ff.de liber.& posthu . & postquàm vnũ
modum exprimit,tantùm in illo intelligetur,arg.l.cùm prætor,ff.de iu-
die.& cùm his benedictus sit Deus in sempiterna secula.

De rescripto si neutri, si alteri & si nulli.

Duplici iure conferri potest beneficium per viã si neutri.

1 ITEM alio acquiritur modo beneficium , videlicet per
rescriptum si neutri: vt si duo litigent super beneficio ali-
quo,& neutrũ videam ius obtinere in eo,impetrabo illud
beneficium à Papa hac lege,vt si neuter ius habuerit in be-
neficio,Papa mihi conferat.Quod duobus modis fieri po

Universidad de Deusto
Biblioteca

test.Primo Episcopo dirigendo rescriptum,qui cognoscit de caussa, vel alteri cui Papa mandabit.

Quòd si per euentum litis huiusmodi constiterit,neutrum dictorum 2
litigantium in dicto beneficio ius habere & idem beneficium (vt præmittitur)vacare:& tempore datæ præsentium non sit in eo ius alicui spe
cialiter acquisitum cùm omnibus iuribus & pertinentijs suis eidem N.
autoritate nostra conferas,& assignare procures,inducens,&c. & Papa
olim sic mandabat conferre.

Et vidi dubitari,si lata fuerit sententia contra quendam, à qua ille ap 3
pellauit,an possit hoc rescriptū impetrare & dirigere iudici appellationis,quia adhuc nō est iudex:Respon.posse,cū ista clausula,Cùm autem
sicut eadē &c.Idē.N.si à dicta sententia infra tempus ab ea appellādi exi
stens appellare proponat, & à nonnullis asseratur neutri dictorum &c.
ius competere illos &c.mandamus,quatenus si dictū N.à sententia ipsa
appellare & caussam appellationis huiusmodi tibi committi contigerit,
ac per euentum litis huiusmodi constiterit neutri &c.conferas &c.

Secundò Papa interdum non mandat conferri,sed confert, si neutri 4
litigantium sit ius quæsitum:& hoc est tutius:& iste posteà petit in iudi
cio recipi in partem & recipitur:& sic seruatur in Francia.

Si alteri impetratur à collitigāte.

Differentiæ nunc statuendæ sunt inter hæc rescripta. Primò datur si 5
alteri si duo litigant,alter litigātium impetrat illud beneficium, si alteri
ius quæsitum non sit:& sic hoc rescriptū conseruandi etiam vim habet.

Item si ille,qui nullum ius habebat,fecerit committere caussam con 6
tra intrusum & posteà impetret gratiam,si alteri fatendo se nullum ius
habere,an sit ei concedenda hęc gratia,si alteri ius non competat,quòd
isti impetranti prouideatur:& vidi impetrari & obtineri:tamen quia do
losè videtur intrâsse litem & nullū ius à principio habuisse,sed quia fa
tetur hoc,ideo valebit prouisio illi facta de stylo curiæ Romanæ.

Ius collitigantis quomodo impetrari possit.

Item gratia si neutri vel si alteri,potest impetrari,si is qui mecum liti 7
gat,nullum ius habeat,non quòd ego impetrem ius suū,quia dico eum
nullum ius habere.sed peto,quòd si constiterit eum nullum ius hebere
per euentum litis,quod mihi prouideatur: & ita fieri potest,nec ista sunt
contraria:quia licet anteà concessum mihi fuisset beneficiū,tamen quia
priùs erat alteri fortè cōcessum,hodie video me ratione primæ concessionis ius non habere,quia non expressi exprimenda , ideo possum impetrare nunc gtatiam si alteri.

Quòd si aduersarius nullum ius habeat & hoc constiterit:nunc Papa 8
mihi prouidet,& hoc refertur ad finem caussæ, quo constabit alterum
ius non habuisse,nec habere: vel etiam potest Papa in initio impetranti
prouidere:vt suprà dixi.†Item si inter plures est lis super beneficio,quo- 9
rum vnus velit gratiam si neutri impetrare, quoad vnum tantùm,non
quoad alios an possit?Respon'. sic , quia alius fortè cōfitebatur se nullū
ius habere:ideo gratia dabitur si alteri,sed tutius est exprimere,si neutri,
fortè si posteà alter nollet confiteri ius se non habere.

Et li

10 Et licet gratia si neutri vel nulli,non debeat dari nisi collitiganti,tamen aliquando datur tertio non litiganti,qui narrabit litem inter duos esse inchoatam.Ita dicit gloss.in reg. cancell.lxij . & hoc quotidie fit in Francia.

Gratia si neutri , an detur tertio non litiganti.

11 Item impetratur gratia,si neutri,quādo duo super vno beneficio cō
tendunt,nullum tamen ius in eo obtinent:tunc tertius impetrat si neu-
12 tri ius quæsitum sit.†Si tamē ratione alicuius cōcessionis literis super ea
non confectis aliquis obtinuit committi caussam:& processus fuerit fa-
ctus,demum fuerit impetratum rescriptum Si neutri vel nulli, nō vale-
bit hoc rescriptum:quia non potuit esse processus literis non confectis,
& sic nec lis:Ideo non potuit,si neutri vel nulli,impetrari:nec solet Can
cellaria concedere hoc rescriptum literis gratię non confectis,nisi dica-
tur in commissione,nonobstante quòd literæ gratiæ non sint cōfectæ.

Tertius impetrat quando duo super vno beneficio litigant, si neutri, &c.

13 Sed si committeretur caussa alteri,quam illi,tunc non posset cogno
scere de ista caussa ratione rescripti si neutri,quia non est eidem commis
sa,nisi simul alteri committendo caussam Papa committeret,& si neutri
faciendo mentionem,quòd alteri iam commiserat.

14 Si verò sint tres vel plures nullum ius habentes , nihilominus super
vno beneficio contendentes,impetratur rescriptum si nulli sit ius quæ-
situm,quòd isti prouideatur à Papa.

Si nulli inter tres vel plures , si neutri inter duos.

15 Et hæc quoque gratia non habet locum , quando beneficium non
erat litigiosum,vel quando lis erat extincta:vt docet gloss.in regu. can.
xxxij.Ego vidi etiam impetrari antequàm esset aliqualis,& quotidie fit
hócque statuit Alex.vj.in suis regulis sic dicens.Petenti gratiam si neu-
tri,illa datur eidem,licèt beneficium non sit litigiosum: sed abbreuiator
dabit hāc sibi gratiam,postquàm caussa coram iudice fuerit legitimè in
16 troducta:†vel dicitur dummodo literas primæ prouisionis expediat: vt
est in reg.Alex.vj.quam non seruamus,cùm sit(vt dicanici dicunt)bur-
salis:quas regulas,vt exosas,habent Regnicolæ.vide per Staphi.in tract.
de literis iust.versic.quando aliquis,fol.167.

Sine lite an ista rescripta impetrāntur.

17 Item si essent pares in data,& se impedirent per concursum vt doct.
scribunt in c.si à sede,de præbend.in vj.& sic nulli esset ius quęsitū:hæc
gratia si neutri prodesset:vt consuluit Petr.Pau.Pari.cons.cj.si quęrimus,
col.ij.in iiij.volu.suprà in tract.de signat.scripsi.

Gratia si neutri, quādo impetrentur.

18 Nisi in gratia alterius esset clausula gratificationis,scilicet quòd Papa
in casu concurrentiæ illum gratificat,d.c.duobus, eo.in vj.sic consuluit
idem Petr.Paul.Paris.consil.cxvij.si quærimus,in iiij.volu.per gloss.in c.
cùm autem,de iure patro.& glo.in l.si quis,in graui, §.si cùm omnes,ff.
de Senat.Syllania.scripsi in tract.de pacis.possess.limita.xvij.nu.300. de
hac clausula gratificationis scripsi in signat.gratiæ.

Gratificationis clausula impedit concursum.

19 Item quando alterum ex istis est subreptitiū,illud non impedit aliud
bonum rescriptum:quia id quod nullum est , non potest dici primum
vel secundū,vel æquale,seu cōcurrens,c.factus, vij.q.j.& c.non omnes,
ij.q.vij.& quod nullum est , non potest impedire aliud , nec effectum

Universidad de Deusto
Biblioteca

producere,c.ex tenore,vbi glo.& doct.de reſcrip.ſic conſuluit Domini. Gemin.conſi.xj.lite pendente,col.ij.

Ius quæſitũ non tollitur per gratiam ſi neutri.

Præterea hoc reſcriptum non prodeſt impetranti, quando ius eſt alicui quæſitum:ob id ſolet Papa in literis exprimere dummodo ius alteri non ſit quæſitum: quod eſt iuri conforme,in c.quamuis,de reſcript.in vj.c.ſuper eo,de offic.dele.& ſuper hoc extat regula cancell.Pau.iij.xvj. Cuius tenor cum noſtra elucidatione ſubijcietur infrà. nec tollit Papa ius quæſitum etiam ad rem,teſte Ægi.Bella.conſ.xxxiiij.ſuppoſito,verſ. ad ſeptimum dubium,& Petr.Pariſ.conſi.cj.ſi quærimus,in fi.vol.iiij.& conſi.cxvij.ibid.nu.26.cum ſeq. 20

In gratia,ſi neutri,ſi lis ſit in curia,datur illa clauſula vitæ ac morum honeſtas &c.quia veriſimile eſt,quòd cognitus ſit is,qui litigat in illo loco,& quòd fuerit ibi præſens:ſed quando litigat alibi extra curiã, olim non dabatur illa clauſ.de ſtylo curiæ Roma.ſed hodie non ſolet denegari ferè in omnibus gratijs:vt dixi ſuperiùs in bulla. 21

Poſt tres ſentẽtias victo non datur ſi neutri

Iſta gratia ſi neutri,non datur victo poſt tres ſententias, quia beneficium eſt adiudicatum alteri : Ideoque ius ei competit,& illæ ſententiæ debent mandari executioni,poſtquàm pars eſt excluſa per tres ſentẽtias conformes,cle.j.de re iud.non poterit ergo victus impetrare nũc de nouo per reſcriptum ſi neutri,quia iam apparet vni ius competere : † ſed poterit dari reſcriptum,ſi alteri collitigantium,videlicet victori ius non competit eidem conferatur:quo caſu iſte impetrans non poterit ius antiquum deducere,ſed nouum tantùm, vtpote hæreſim,in quam victor incidit quam neſciebat victus:& ſi illam probet vel ſimoniam, valebit impetratio:& ipſe obtinebit:aliâs opponetur exceptio rei iudicatæ: vt per totum tit.ff.de excep.rei iud. 22 23

Oppoſitionis non fit mentio in gratia ſi neutri.

In hoc reſcripto non eſt facienda mentio oppoſitionis,quia per oppoſitionem ſolam non eſt lis:doct.in cle.fi.vt lit.pen.ideo opus eſt quòd ſit lis:nec iſta ſola oppoſitio ſufficeret,ſed ſicut in electis & præſentatis quilibet petit admitti,& ſe opponit,ne pars aduerſa admittatur,c.fi.de elec. in vj.& ſuper hoc litigatur,& tunc poteſt impetrare reſcriptum hoc ſi neutri,ſed hodie vt ſuprà dixi,etiam impetraretur ſtatim poſt oppoſitionem etiam ſi nulla ſit lis. 24

In hac gratia ſi neutri,ſubrogationis, & in nouis prouiſionibus cũ ad uocatione cauſæ,& extinctione litis ſemper iuſtificatur titulus illius pro quo ſumus:& ſuppletur modus vacationis,& titulus illius, pro quo fit bulla:non autem iuſtificatur titulus aduerſarij.† Et ſi in ſupplicatione titulus exprimeretur aduerſarij omitti debet in bulla,& non ſcribi: ideo ſi in ſignatura exprimeretur præſentatio aduerſarij,in bulla debet omitti ex ſtylo cancellariæ Rom.† Notandum quòd interdum in ſignatura ponitur clau. fiat ſine præiudicio,quomodo intelligatur?Reſpo.hanc clauſulam intelligendam ſine præiudicio alio,non expreſſo:ſed ſi detur facultas conſtruendi capellam & eleemoſinas retinendi : poterit is cui conceſſum eſt conſtruere,& eas retinere:quamuis Papa dixerit,fiat ſine præiu 25

Clauſula ſine præiudicio quid pro ſit.

26

27

præiudicio,ſcilicet alio quàm expreſſo:ſed non videtur derogatum iuri rectoris curię,nec iuri epiſcopi in alijs:alioqui ſi in expreſſis nõ eſſet derogatum, nihil prodeſſet Papæ cõceſſio,cõtra l.quoties.ij.ff.de reb.dub.

28 Item ſi tertius non litigans ceſſerit alteri collitiganti,poterit eidem à Papa prouideri per hoc reſcriptum Si neutri:nec habebit locum.c.fi. vt lite penden.in vj.ſed poterit conſcribi quòd pendente lite inter duos ta lis tertius reſignauit.

Poſt rem iudicatam ſi neutri, non habet locũ.

29 Poſt ſententiam verò,quæ tranſiuit in rem iudicatã,nõ ſolet impetrari reſcriptum ſi neutri:quia ampliùs non eſt proceſſus,ſed finitus eſt per ſententiam:& iſtæ literæ ſuper lite fundãtur,niſi quis eſſet reſtitutus, & penderet proceſſus reſtitutionis.† Vel ſi appellatũ eſſet à ſententia, quia pendente appellatione Si neutri,ritè impetrari poterit,& tam ſi lis ſit ſuper poſſeſſorio , quàm ſuper petitorio,vtroq; caſu hæc gratia impetrari ſolet,nõ tamen ſi agatur de crimine ad priuationem impetratur hoc reſcriptum,nec ſubrogationis:vt voluit Alex.vj.in tit.de ſignat.grat. 30

Præſentatus à maiori parte hoc reſcriptum impetrat.

31 Item ſi duo fuerint præſentati à diuerſis patronis, & is, qui à maiori parte eſt præſentatus,impetrat reſcriptum ſi neutri,in hoc reſcripto non debet annullari altera preſentatio à minore parte facta:quia ex eo quod patroni præſentant vt ſinguli,valet præſentatio cuiuslibet.c.j.& ij de iurepatronat.clem.fi.illo tit.ſuprà dixi in materia deuolutionum,an vt ſinguli præſentent.

32 Sed in hoc caſu nõ eſt opus derogatione iuriſpatronatus,quia omnes præſentauerunt,& functi ſunt officio ſuo licet diuerſos præſentauerint: vt ſuprà in ſignatura ſcripſi,in derogatione iuriſpatronatus.

33 Si in ſignatura ſit,Quòd literæ in forma,ſi neutri,ſi nulli,ſubrogationis,&c.expediri valeãt nulla alia litis mẽtione facta,bulla poterit expediri in forma ſi neutri:quia faciẽdo mẽtionẽ de ſi neutri,vel ſi nulli,ſatis exprimebat litem,maximè ſi in ſignatura ſit litigioſum,&c.Cuius litis ſtatum,quæ clauſula ſolet poni:vt ſuperiùs in ſignatura ſcripſi.

34 Item ſi in ſignatura eſt,quòd nomina & cognomina collitigantium exprimi poſſint: poterunt exprimi & nomina collitigãtis cum aduerſario meo,tam in hoc reſcripto,quàm in reſcripto ſubrogationis.

35 Si in ſignatura diſpoſitiuè beneficium dicatur reſeruatum,non eſt opus apponere clauſulã deuolutionis:ſi verò nõ dicatur diſpoſitiuè reſeruatio,ſed conditionaliter,quia forſan eſt reſeuatum:tunc deuolutio diſpoſitiuè exprimetur,quia dum eſt reſeruatum,non eſt deuolutum:quia collatio fuit ſemper apud Papam.

In gratia ſi neutri, mẽtio fiet prouiſionis alteri factæ.

36 Addendum eſt quòd in hac gratia ſi neutri,ſi vnus tacita lite pendente inter duos reſignet in curia in fauorẽ tertij& illi prouideatur:ſi poſteà collitigans impetret non facta mentione prouiſionis illi tertio factæ,literę tanquàm ſubreptitiæ non valebunt:quia Papa non conceſſiſſet ſecundo,ſi fuiſſet expreſſa prima prouiſio.c.cũ noſtris.de conceſſio.preb.

Derogationes dantur in gratia ſi neutri.

37 Et in gratia iſta ſi neutri, dantur omnes derogationes priuilegiorum & indultorum,etiam iuriſpatronatus laicorũ:quia iam patroni

Universidad de Deusto
Biblioteca

consenserant in illa vacatione, Necnon Principum & Regum iuripatronatus derogatur,si anteà semel fuisset derogatum:vt est in reg.Alex. vj.in hoc tit.& titul.de signat.grat.quando patroni præsentassent, vt dictum fuit.

Et aduerte lector beneuole,iustum ferè volumen absolueram, dum 38 in lucem prodierunt Commentaria Do.Gome.in regulas Cancellariæ, quibus visis,ne vel eadem me repetere,vel nimiùm operi meo detrahere contingeret,institui ne repetendo tædio forem diuturnum hũc meũ laborem paucis perstringere:& prout hîc quisque locus desideraret,seligere notabilissima,in supplementum videlicet eorum, quæ bona venia doctissimus ille Gomesius omisit. Quamobrem boni cõsules,cùm hoc loco regulam xvj.intersero,& posteà alias,quæ in forẽsi iudicio frequentes sunt in Francia.

De non tollendo ius quæsitum,regul.xvj.

Item ne per varias,quæ pro cõmissionibus,seu mandatis & declarationibus habendis,in causis plerunque fiũt,suggestiones iustitia postponatur:idem Dominus noster decreuit &declarauit suæ intentionis fore,quòd deinceps.

GLOSSA PRIMA.

De iure diuino non debet tolli ius alterius.

IN DVBIO Papæ intentio non est,vt velit ius quæsitum alicui tollere.Ratio ponitur in principio,ne per varias suggestiones iusticia postponatur, quæ plerunque fiunt pro commissionibus,seu mãdatis & declarationibus habendis in causis,& ista regula est iuri diuino conformis & conueniens.Nam Achab Rex,qui vineam Nabot accepit,volens illi etiam meliorem dare pro ea,vel argenti pretium audiuit à Domino,*in loco in quo linxerant sanguinem Nabot,lambent quoq; sanguinem tuum*,iij.Reg.c.xxj.Dixi in tract.congruæ portionis,in fin.est etiam iuri humano consentanea:vt inferiùs multis probabo exemplis.

Declaratiõ tollit ius quæsitum.

Et sic per istum text.iudices debent securè procedere,quòd non obstante rescripto Papę non dubitent ius partibus reddere:quia si Papa cõtulerit beneficium duobus,& declaret posteà quod intendit,& intẽdebat isti secundo conferre & non primo:ea declaratione nonobstante,iudicabitur pro primo.Et ita iudicauit magnum consilium super priora-tu Sancti Martini de Campis Paris.quia per importunitatem & suggestionem impetrantur plerunque istæ declarationes, sic consuluit Franciscus qui.cons.cxlij.habita,col.j.

Item

Item Papa declarat suam intentionem tendere ad hoc,vt à nullo tollat ius suum:Sic dicit Papa intentionis suæ esse,in c.Ad aures,& c.mandatum,de rescript.c.Cùm in illis,in princip.de præben.lib.vj. ergo non valebit rescriptum,in quo iuri alterius detrahitur,quia est contra concedentis intentionem.

Ratio huius regulæ ponitur hîc in princ.ne iustitia postponatur per varias suggestiones,quæ fiunt in gratijs,commissionibus & alijs: vt in reg.&sic quoquomodo ius tollatur,siue ius accipiendi habeã,siue agendi,hæc regul.illud comprehendit:& hoc dicitur in fi.ibi,ius sibi quæsitum quomodolibet tollatur.no.in l.Quoties.C.de precib.Impera.offe. & vide per Gomes.decem casus,in quibus ius quæsitum tollitur, q.xx. sed casus alij sunt,ideo nec numerandi, sicut nec guttæ maris: ita sunt quidam,qui casus recensent,in quibus princeps supremus habet potestatem:hoc curiosum est, quia in omnibus, nisi repugnet iuri naturali Diuino, & gentium, vt alibi dixi:& vbi est regula,non sunt constituendi certi casus.

Per quamcunque signaturam,seu concessionem aut gratiam,vel literas Apostolicas.

GLOSSA SECVNDA.

Papa per literas suas ius alterius non tollit,et quamobrem.

SECVNDO hîc statuitur,quòd per quamcunque signaturam,seu aliam concessionem,siue in literis iustitię, siue gratiæ, non intendit Papa ius tertij tollere:tum ne vnde iura nascuntur,iniuriæ nasci videantur.l.meminerint.C.vnde vi.tum quia omnibus subditis qualis defensio iuris est debita.l.capitulũ,§.ad statuas.ff.de pœnis:& quia apud eum non debet esse acceptio personarum.c.Nouit,de iud.& illam semper solitus est reseruare cautelam,vt de illis ita proueniat commodum, quòd alijs non inueniat detrimentum.Extrauag.vna,de concess.præb.in extrauag.Ioan.xxij.& dicit diuus Ambr.in lib.de offic.si non potest subueniri alteri,nisi alter lędatur commodius est neutrum iuuari, quàm grauari alterum.c.denique.xiiij.q.v.

Interdum prouisio Papæ vocatur concessio,vt in c.vno,vt eccles.benefi.c.quanto,De his quæ fiũt à præla.hîc verò generaliter pro quacunque gratia & prestatione facta à summo Pontifice.

Aut gratiam vel literas Apostolicas.

GLOSSA TERTIA.

Collatione facta nõ tollitur iusnec possessio.

TERTIO non intendit Papa ius quæsitum tollere per quascunque literas Apostolicas,siue gratias:vnde si conferat nonobstante quacunque collatione,intelligitur de inualida,non de valida,ne ius quęsitum tollat.Fel.& alij in c.caussam,de rescrip.& sic per hoc verbum literas,habet locum hæc regula tam ante litem cœptam,quàm posteà,& tam in

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudicialibus,quàm extraiudicialibus,test.Cassado.decis.xxxix. super hac reg.cãcel.ita vt nec etiam videatur tollere possessionem acquisitam,sicut nec ius quæsitum:tum quòd possessio iuris sit.l.j.vbi Bar.definit et se insistendi &c.ff.de acquir.possess.Fel.in rubr.de rescript.col.iiij.Pan. in c.Dudũ,no.j.de priuileg.tum etiam quia princeps nõ intendit possessoribus præiudicare.l.fi.C.si per vim vel alio modo.c. cũ nostris,de concess.præb.Oldra.consil.cclxviij.quęstio,& Soci.in cons.xv.in causa,nu.4.in iij.vol.col.pen.& consil.cxx.memini,col.vj.nu.8.ibidem.

Pro commissionibus seu mandatis.

GLOSSA QVARTA.

Secundum mandatum nõ tollit primum.

QVARTO vult hîc Papa,quòd per quascunque commissiones vel mandata,aut per declarationes non tollatur ius tertij:vnde mandatum secundum non tollit primum,etiam si in eo sit opposita clausula Anteferri, nisi Papa derogauerit huic regulæ.tex.in c.pen. de concess. præb.in vj.& c.quodam,de præbend.ibidem, quæ clausula in Francia vix reciperetur,quia habemus formam præstitutam.facit quod consuluit Card.cons.cxxxvj.factum sic se habet,vacantibus,col.j.

Aut declarationibus huiusmodi.

GLOSSA QVINTA.

Per Papæ declarationem nõ tollitur ius quæsitum.

QVINTO per istum tex.patet,quòd Papa non intendit tollere ius quæsitum,etiam per suam declarationem cùm qui declarat nil det,sed datum significat.l.hęredes palam,§.j.ff.de testam. vnde testis qui declarat dictum suum,non est opus,quòd iterum iuret.Bal. & Pau.in authen hodie.C.de iurament.calum.Socin.consi.ccxiiij.in causa,col.pen. in ij.volumi.

Tamen quando Papa declarat ea,quæ non continentur in bulla seu gratia,tunc illa declaratio non tollit ius quęsitum,nec recipi debet:quia non est propriè declaratio,sed noua concessio,quæ in præiudicium tertij non valet.l.qui ex liberis.§.fi.& ibi glo.& Bart.ff.de secund. tab.glo. & doct.in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de liber.& posthu.& doct.in l. edita.C.de eden.etiam qui addit ius nouum afficit.l.ius autem.ff.de iustit.& iure.

Imò quando declaratio Papæ non consonat verbis declaratis,habendus est pro circuminuento:vt docet Calderin.consil. vij.titul.de rescriptis,& Felin.in cap.ex parte Decani,versiculo & ob illusionem,ibidem. & in capitulo, cùm olim, per illum textum, columna quarta, de re iudic.tex.in c.Constitutus,de rescrip.nam statuere super iam confirmatis non est proponere remedium æquitatis, sed calumniam præteritis inuenire:dicit Anch.consi.cccxcviij.permitto,in fi.Fel.in c.si quando, col.j.de rescrip.& quando Papæ declaratio est iniqua,est ipso iure nulla, & attribuenda est circunuentioni,importunitati,aut errori : vt pulchrè tradit Ægid.Bel.decis.dccxxxiij.Ettiã.versi.Sexta ratio.& Soc.consi.cclx. in causa,col.ix.versi.ex quibus infero.in ij.vol.

Vnde si Papa declarauit aliquem fuisse familiarẽ, qui re vera nõ erat, illa declaratio non præiudicat:vt pulchrè cõsuluit Paul.Paris.cons.50.Dominus,col.iij.vol.iiij.post Anch.d.consi.cccxcviij.præmitto,in fin.

Limitatur quando Papa declararet ea,quæ in scriptura prima tacitè continebantur:tunc declaratio illa prejudicat,& fieri potest,etiam si tollat ius quęsitum:quia sua declaratio non tollit ius,sed excutit & apperit, quod latebat,nullam constituẽdo nouam speciem.l.adeò. §. Cùm quis. ff.de acqui.rer.domi.ideo hæc declaratio semper trahitur retro ad tempus primæ dispositionis.d.l.hæredes palàm.vbi Paul.dicit declarationes Papę circa gratias ab eo factas prejudicare eis,quibus ius erat iam quæsitum,quasi illud quod declaratur,à principio dictũ fuisset:& illa declaratio fingitur eodem tempore emanasse,quo actus declaratus:vt consuluit Roma.cons.xlv.super eo.Dec.cons.ccxxix.stante cõstitutione,in fi.nã quod tacitè inerat,si expressum sit,nihil debet operari.l.iij.ff.de leg.j.c.ij. de ele.lib.vj.planè Ias.in l.non dubium,in vj.no.C.de legib.

Declaratio Papæ quando præiudicet.

Secundò limitatur quando declaratio fieret circa circunstantiã, vel qualitatẽ actus,tũc esset licita, & nihil adderet: secus si circa substãtiam: tunc enim in declaratione requireretur eadẽ solẽnitas, quę in actu primo, & personæ præsentia contra quem fit:vt docet Io.de Ana. consil. liiij.Videndum est,col.j.sequitur Ias.consi.lvj.viso,col.vlt.in iij.vol.

Etiam si motu proprio,& ex certa scientia.

GLOSSA SEXTA.

1 SEXTO per clausulã motu proprio,vel per clausulam, ex certa scientia non intendit Papa ius tertij tollere,etiã per vtranq;:nec per eas clausulas dicitur apparere de mẽte principis,quòd illud ius velit tollere,Cle.Per literas,de præb.Cardinal.consi.xcvj.Papa,in fine.& consi. cxxxvj. Præmitto,col.vlt.nu.24.ac consi.cxlij.videtur, col.penul.nu.9.& vltim. vbi dicit verba rescripti potiùs impropriè sumẽda esse quàm tertio præiudicare.Deci.consi. ccccixviij.Superiori anno,nu.20.& seq. ac consil. 2 cxlij.Serenissimus,col.vlti. † Vbi concludit feud.concessionem ab Imperatore factam non valere in præiudicium agnatorũ,quibus iã erat ius quæsitũ:nã ea importunitate qua concessio fuit obtẽta,illa quoq; clausula adhibita præsumitur : ideo non valet, vt dicunt in simili doct. de

Per clausulã motu proprio & ex certa scientia non tollitur ius quæsitum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

renunciante exceptoni non numeratæ pecuniæ, in l. si ex cautione,C. de non numerat.pecu.Fel.in c.si cautio,de fid.instrum . Dec. cons. dxx. in causſa.Quamuis hęc clau.motus proprij plures alios habeat effectus, quos abundè scripsi in glo.concord. in forma man . in verb.motu proprio.Idem dicerē si apponeretur clau. ex certa scientia,vel de plenitudine potestātis,per rationes prædictas.Etiam si diceret quod vult retrotrahi per prædicta.

Donatio principis intelligitur sine præiudicio.

Septimò donatio facta à principe intelligitur sine præiudicio tertij: 3 vnde si ipse donauerit terras alicui, ille tenebitur soluere collectas ciuitati dari solitas:vt cōsuluit Alex.cons.cxxv.viso tit.in ij.vol.& cons.xxxv.Viso processu,col.iij.in iiij.vol.& cons.xxiij.Viso,col.penul.in v.volu. nec censetur princeps velle tollere gratias, quæ suum sortitæ sunt effectum,c.fina.de concess.præbend.in vj. Paul. Castrens.consil.cccxl.præmissis,col.j.in j.vol.

Vicerex nō potest ius quæsitū tollere.

Octauò in commissione quantumcunque generali nunquàm cēsetur concessum,quod possit tolli ius tertij:& ideo vicarius imperialis,vel vicerex quacunque generali potestate hoc non potest : quòd si attentaret,cùm in hoc sit priuata persona:l.iij.ff.de off.præ.poterit illi resisti, arg.l.defensionis facultas,& l.prohibitū,C.de iur.fisci,libr.x.Cuma.cōsil. clviij.visis,in j.q.& hoc aliquando allegaui contra quēdam proregem, qui me grauatè posteà respexit:ob id potest ab eo tunc appellari ad parlamentum,imò non valet declaratio Pape,vel Regis in prejudicium tartij.Ancha.cons.cccxcviij.præmitto,in fin.& Dec.in c.Pastoralis,in fi. de except. 4

Gratia nō remittit pœnā parti applicatā nec interesse.

Nonò remissiones delictorū,quas gratias vocamus,quę fiunt à prin 5 cipe nunquàm trahuntur ad remittendam pœnam parti applicatā vel applicandam.arg.c.quamuis,de rescript.in vj.Fel.in c.super eo,de off.de leg.Ias.in l.Venia.C.de in ius voc.Dec.cōs.dxx.in causſa: ob id solet princeps in gratia exprimere ista verba. *Quittons,remettons & pardonnons le faict & cas dessusdict,auec toute peine,amēde & offense corporelle,criminel le & ciuile,en quoy pour occasion dudict cas il pourroit estre encouru enuers nous & enuers Iustice &c.satisfaction faicte à partie ciuilement tant seulement,si faicte n'est &c.* De hoc scripsi in ordinat.reg.rub.de gratijs, & in interpretation.l.vnic.in præfation. nume.35.& sequent.C.de sentent. quæ pro eo quod interest.

Legitimatus postmortem patris illi non succedit.

Decimò legitimatus à principe quamuis possit succedere patri,tamē 6 si legitimetur post mortem patris,illi non succedit , quia ius quæsitum agnatis princeps non intendit tollere.Bartol. Ias.& alij,in l.Gallus,§. & quid si tantùm,ff.de liber . & posthum.Franciſq.cons.cxxxviij.habita , Cuma.cons.clxviij.Reuerendus,col.ij.

Negās feudum ,illud perdit nec literis iuuatur.

Vndecimò vassallus negans feudum , & (vt dicunt) *desauouant son seigneur*,perdit Feudū, §.vassalus,in ij.si de feudo defuncti contētio fuerit inter Domin.& agnat.vassa.nisi in quibusdam casibus descriptis per Boër.in §.xiij.& seq.de consuet.feud.in consuet.Bitur.& si impetrauerit literas

literas Regias, vt eo non obstante, non priuetur feudo:illæ literæ non 8 comprobabuntur,nec interinabuntur quia inciuiles.† Nam Rex non videtur velle tollere ius quęsitum,per inficiationem,& vt vulgò dicam, *par le des adueu.* c.j.de rebus eccle.non alienand.in vj.quòd est notandum:quia vidi in causſa ardua dubitari : & dicunt quidam interuenisse Arestum in rem domi.Ioan.Berthon doctoris in Medicina contra Sanguin præpositum Siluanecten.

Arestum,

Priuilegiū motu proprio concessum ad litē pendentem extēditur.

Duodecimò priuilegium motu proprio concessum extenditur ad 9 litem pendentem,etiam si de ea non fuerit habita mentio.gl.singul.in l. Qui autem.ff.si quis cautio.Quod est verū,si nulli afferat præiudicium aliâs contrà,per dictam regulam, quòd iuri tertij non videtur princeps derogare,vt hîc:& hoc dicit Specu.in tit.de lapsis & dispensi.§.qualiter, versi.diximus ergo.Refert Io.Staphil.in tract.de literis gratiæ,rub.de effectu & vi clausularum.fo.85.versi.secundò principaliter.

Concessio facta minori militi, vel piæ causæ intelligitur sine præiudicio.

Decimotertiò hæc clausula etiam intelligitur in cōcessione facta mi 10 nori vel militi.l.impuberi.ff.de administra.tutor.Ias.in l.beneficium,col. iiij.nu.20.de constitu.princip.etiam si concessio fuerit facta intuitu piæ causæ.Alex.in l.pactum quod dotali,col.ij.C.de pac.Gomes.in hac reg. quæstione prima.

Fallit quando de voluntate concedentis constaret, quòd vellet præ- 11 iudicare tertio,l.ij.§.merito.ff.ne quid in loco publi.fiat:vbi princeps nō solet concedere,sed si concesserit,valet:sed hoc facilè non cōcedit princeps.l.ij.de natal.restituend.ergo si concedat,videtur valere,& hoc consuluit Paul.Castren.consi.clxxviij.donatio,col.ij.in prima parte.

Et tunc tertio prejudicabitur in illis casibus,in quibus de iure potest, 12 de quibus scribitur,in c.quæ in ecclesiarum,de consti.& maximè in beneficialibus,in quibus Papa habet plenariam potestatem:c.ij.de præb. in vj.& gl.sing.in c.cùm dilectus,in verb.nec iuri,de consuetud.& glo. regul.huius Cancel.ita firmat.

In beneficialibus Papa ius parti quæsitum tollere non potest.

Ego tamē putarem contrà,quia licet Papa in illis beneficialibus ple- 13 nariam habeat potestatem conferendi, vniendi,diuidendi,& aliâs iure disponendi,tamen ius parti quæsitum tollere non intendit, nec potest 14 sine peccato,vt plenè scripsi in tract.nomina.q.xxj.† Nam quæ iustitia potest esse,vt alicui tollatur beneficium tot laboribus acquisitum sine causſa?c.super hoc,de renuncia.Sic decidit Card.Zabar.consi.cxlij.punctus quæstionis,col.ij.nu.3.& seq.& hoc esset exercere potestatē ad destructionem,non ad ædificationem:quæ tamē ædificatio Papæ incumbit:vt diuus testatur Paul.in suis Epistolis, alioqui species esset tyrannidis,quæ procul à summo Pontifice debet esse.

In leuibus fortè & paruis tolleratur talis derogatio in præiudicium 15 tertij in magnis verò nequaquam,per gl.in d.§.si quis à principe.l.scio, de in integr.resti.ff.& in l.sed cùm ab hærede.ff.ad Trebelli.quam notat additio ad Panor.in c.suggestum,de decimis, & Ias.in l.beneficium, col. iiij.ff.de consti.princip.facit glo.in c.cùm olim,in verb.præiudicium,de

Universidad de Deusto
Biblioteca

consuetud.Card.in c.mandatum.vij.no.de rescrip.sed nec in hoc etiam alteri præiudicare honestum est,nec secundum Lucam.

Quando princeps aufert rẽ,vni compensare de æquiualenti tenetur.

Imò quando Papa vel princeps tollit ius quæsitum alteri,de plenitu- 16
dine potestatis,tenetur illi de simili beneficio prouidere,vel de re æqui-
ualenti.l.ij.C.quib.ex caus.serui.pro præmio liberta.accip.gl.& ibi Bal.
in c.vno,de alaudijs,col.v.nu.21.in feud.glo.in l.si locus.§.fi.ff.quemad-
mod.seruit.amittan.alioqui iniustè agit, & tenebitur reddere rationem
Deo op.Maximo.

Secundò non procedit,quando Papa contraxisset cũ parte recipien- 17
do multam pecuniam pro bulla,seu compositione,tunc poterit addere
clausulam in signatura placet,quatenus tollatur ius quæsitum:& tunc si
fuerit ius quæsitum per ius positiuũ,Papa derogabit,secus si per iusgen-
tium,glo.sing.in l.ij.C.de precib.Imperat.offerend.l.item verberatum,
de rei vendicat.quod intelligerem verum de iure quæsito pontifici,sed
alteri tertio,vix in Francia ex hac caussa in forensi iudicio sustineretur:
quamuis hoc expresè scribat Io.Staphil.in tract.de literis iustit.fol.162.
versic. insuper inter alias.rub. de literis iustit.per ea quæ suprà scripsi in
prima limita.

Ius quærendum princeps tollit.

Tertiò limitatur quoad ius quærendum spe nõ approbata:quia iste 18
tex.dicit ius quęsitum,ergo quærendũ potest sumendo argumentum à
contrario.c.cùm Apostolica,de his quæ fiunt à præla.l.j.ff.de offic.eius.
hoc docet Angel.consi.cclxiiij.do.Papa. †Vnde potest derogare Regu- 19
læ de xx.diebus,quamuis possit venire in præiudicium illius,qui habe-
bit collationem per obitum,arg.l.qui autem.ff.quæ in fraud.creditor.

Et idem de legato concluſi in glossa concordat.in §.præfatique gra- 20
duati,in verbo vacare,de colla.itaque Papa tunc à iure quęrendo potest
etiam sine caussa excludere,quia hoc facit iure suo.Bal.in l.ij.C.de iuris
& facti ignoran.Et refert Carol.Ruinus consi.lxx.quia id,in v.vol.† Vbi 22
dicit quòd si spes esset approbata,vtpote quia aliquis est proximus ali-
cuius,non poterit Papa auferre successionem illi,quominus tanquàm
proximus succedat:vt dicam inferiùs in rescripto legitimationis.& con-
suluit Petr.Paris.consi.v.vnio.nu.96.in iiij.volu.

Constructio molẽdini valet,licet alteri præiudicetur.

Item valet concessio principis,vt quis possit molendinum construe- 23
re in flumine publico,licet alteri molendino præiudicetur.Bal.cõsi.lxxj.
casus talis est,in j.vol.doct.in l.quominus.ff.de fluminibus.

Gratia delinquẽti dari potest,licet bona essent baroni vel alij acquirenda.

Valet etiam gratia facta delinquenti,licet bona fuissent acquirenda 24
alicui Baroni vel duci,vt tenet Io.Gallus in quæstio.per aresta.q.cclxiij.
Sed ego nõ inueni in libro meo:licet hoc referat Imbert.in instit.Foren-
pag.lxij.lib.j.sed pro hac sententia est tex.in c. cùm secundum leges,de
hæretic.in vj.doct.plenè in l.seruus,vbi etiam addidi.C.de pact.

Quartò limita quando aliàs concessio nihil operaretur.Cald.in dis- 25
puta.incipien.Dominus Papa,col.xij. vnde si Papa mandat duas eccle-
sias vniri,intelligitur etiam cum præiudicio tertij.sequitur Felin.in c.Su-
per eo,de offi.dele.Paul.Paris.consil. lxx.inhærendo,col.j.& seq.in j.vol.

Intelli

Rescriptum confirmans donationem non insinuatam non valet.

26 Intellige in his quę arbitraria sunt principi,& manualia:secus in alijs:
vt no.Alciat.in trac.de præsump.regul.iij.præsumptio.xj.per illud quod
no.Abbas.Panor.consi.lxxxiiij.illud in summa,vol.primo,vbi valet re-
scriptum principis ex certa scientia confirmans donationem non insi
nuatam:& tenet etiam in præiudicium filiorum,quibus erat ius quæsi-
tum spe probabili:quia ista solennitas est introducta de mero iure posi-
27 tiuo,quod est principi arbitrarium. †Et istud est notandum pro ordina-
tione nouissima,quæ vult non valere donationes sine insinuatione,sed
vix in regno Franciæ reciperetur:quia non est æquum,vt donatio non
insinuata valeat contra legem regiam & iura:ideo non comprobaretur
rescriptum.

Ius ad tempus duraturum Papa tollit.

28 Quintò ius ad tempus duraturum tollere potest.ideo non obstante
commenda sex mensium facta per ordinarium illi derogando,conferet
alteri nemo deinceps,de elect. lib.vj.facit l.pro parte.§.versum.ff.de in
rem verso.vbi gl.allegat alia iura similia,ibi licet ea videre.

Iuri secundario an princeps derogare possit.

29 Sextò etiam iuri secundario,& quadam ocasione competenti dero-
gare potest,sed non tollit ius principaliter quæsitũ:l.si quis nec caussam.
ff.si certum peta.vbi plenè doct.& Gomes.q.iij.distinguit etiã moratoriam cautionem concedere potest.l.quoties.C.de precib.Imperat.offe-
ren.plenè scripsi in tract.de liter.dilator.in ij.tomo consti.Regiar.

Vtilitatis publicæ gratia põt princeps quæsitum tollere.

30 Septimò ex caussa publicæ vtilitatis etiam non procedit:multa enim
pro hac vtilitate introducta sunt quæ de iure communi nõ procedunt:
l.item si verberatum.§.j.ff.de rei vendica.l.Lucius.de euictio.Bart.in l.fi.
C.si contra ius.Paul.Castren.consi. clxxviij.donatio.col.j.in j.parte.fa-
cit l.si quis in graui §.vtrum.ff.de senatusconsul.Sallani.docto.in l.con-
uentionum ff.de pact.

31 Octauò quando ex voluntate principis res fuit alicui quæsita,& ipse
fuit caussa quærendi,tunc sola voluntate potest auferre,sicut sola volun
tare illi voluit acquirere:quia omnis res per quascunq; caussas nascitur,
per eas & dissoluitur,regul.j.de regul.iuris in Decretal.

32 Vnde inferunt doct.quòd dominium acquisitum ex præscriptione
auferre potest.Angel.in d.l.Lucius.ff.de euictio.Bal.in l.fi.col.ij.C.sentẽ.
rescindi non posse. Sic consuluit Franciscq.consil.cxxxviij.habita,col.ij.
nu.5. quod tamen parum congruere videtur principis humanitati,nec
ego huic sententiæ acquiesco:vt alibi scripsi de hoc.

Vnire põt Papa beneficium viuente possessore.

33 Nonò potest reseruare beneficium, vel vnire viuente adhuc posses-
sore,& illi facultatem resignandi auferre, sed non fructus beneficij.cle.
vna,de reb.eccles.non alienand.scripsi in materia vnio.infrà,quãuis Go
mes.videatur hic tenere contra.q.ix.

De absoluta potestate an princeps insuper quæsitum tollat

34 Decimò princeps de potestate absoluta ius tertij tollere potest:etiam
sine caussa,etiam si agatur de graui præiudicio.gl.& doc.in l.fi.C.si con
tra ius.& doct.in l.quoties,de precib.Impera. offeren.Innoc.& alij in c.
quæ in ecclesiarũ,de consti.refert Franciscus qui.cõsil.clxxiiij.in caussa,col
35 ij.nu.9. †Sed ista potestas absoluta,est potestas quæ veriùs diabolica di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ci potest:procedit enim à potestate iniuriosa,& est contra legē diuinam de qua superiùs dixi de Naboth,estq; contra legem naturalem,ciuilem & canonicam: ideo qui illa vtuntur inæffrenata dominatione,necnon consultores eorum,qui hæc suggerunt, & actus eorum diabolici sunt: quos nisi resipuerint,possidebit infernus vbi erit fletus &stridor dentiū. intelligite hæc,qui consulitis principibus placentia,& vobis in futurum plurimùm horrenda præparatis.

Ius condicionale princeps tollit.

Vndecimò ius quæsitum purè Papa hîc tollere non intendit: secus 36
de iure conditionali,& in pedenti existente.l.si ita scripsisset.ff.de leg.ij. hoc expressim tradit Ludouic.Roma.consi.cclvj.approbo,in fin.quem sequitur Felin.in c.Super literis,col.vij.nume.11.in v.reg.de rescrip.quia est ius quærendum non verè quæsitum, & potest quæri & non quæri, argu.l.cùm ad præsens ff.si certum peta.sic consuluit Paul. Paris.consil. v.vnio,nu.96.in iij.volu.

Ius ad rem Papa tollere potest.

Duodecimò limitatur in iure ad rem,quod Papa tollere potest:c.fin. 37
de concessi.præbend.libr.vj.vt fortè si quis requisijsset sibi conferri vi- mandati aut nominationis, & illud acceptasset: secus si competeret ei ius ex collatione absenti facta.c.si tibi absenti,de præbend.lib.vj.vel ex electione vel præsentatione: quia licet ante acceptationem non sit ius in re quęsitum,vt suum dici debeat beneficium:vt d.c.si tibi,tamen Papa non intendit illud ius tollere.hoc docet Gomes.q.j.per decisionem

Ius in re vel ad rem quãdo quærat.

Rotæ,quam allegat,sed eam non reperio.† Et ius dicitur quæri ad rem 38
per mãdatum,nominationes,collationem nondum acceptatam,optionem,præsentationem,electionem:& in decem casibus conscriptis per Gomes.in d.j.q.huius regulæ,ius in re per collationem,vel aliam prouisionem acceptatam.d.c.fi.de concess.præbend.in.vj.

Ac etiam ante motam litem à sanctitate sua emanauerint,vel de eius mandato faciendas,nulli ius sibi quæsitum quomodolibet tollatur.

GLOSSA SEPTIMA.

Regula quòd nõ sufficit repellere aduersarium probãdo ius non habere.

VLTIMO hîc ampliat Papa,quòd etiam siue ipse con- 1
cesserit literas ante litem motam,siue postea ab eo emanauerint,siue ab altero,de mãdato tamē eius,quia postquam ipse non vult ius quæsitum tollere, ipse videlicet magister & dominus, multò minùs vult concedere, vt alius tollat suo mandato: non enim dat pleniorem potestatem, quàm habeat,& sibi retineat:c.Dudum,de præbend.in vj.

Addere hîc operępretium arbitror regulã hanc,videlicet q; non suf- 2
ficit repellere aduersariū probando eū nõ habere ius,sed oportet quoq; probare se ius habere in beneficio,quod aliquis petit.c.olim,in fi.de rescrip.

scrip.nam is qui hæreditatem vel partem hæreditatis petit, ius suum ex eo nõn metitur,quod possessor occupauit, sed suo iure.l.j.§.j. ff.si pars hæredit.peta.tum quia beneficium ecclesiasticum non potest obtineri sine canonica institutione.c.j.de reg.iuris,in vj.tum quia missio in possessionem sine titulo in beneficialibus nõ fit:ne ad ea vitiosus detur ingressus.c.vno,de eo qui mittitur in posses.lib.vj.gl.in c.fi.in verb.debebit,de iureiurand.in vj.Bertrand.consi.cxxxiij.viso processu,nu.25.in ij. vol.ex prima editione.

3 Vnde dicit Inno.in c.Abbate,col.j.de verbo. significa.quòd si fuero in possessione beneficij,& dubitem in eo molestari ab aduersario, qui nullum ius habet:non tamē possum agere,vt declaretur ipsum nullum ius habere,etiam si hoc verum sit,si ego non habeam ius:quod est notandum secundum Alexan.in l.si finita.§.eleganter,col.xv.ff.de damno infecto vt refert Feli.in d.c.olim,col.vj.nu.10.de rescrip.

Confessio aduersarij in beneficijs non dat titulum.

4 Imò in beneficijs aduersarij confessio non dat titulum alteri aduer- sario,etiam si is aduersarius confiteatur me ius habere,& se nullum habere,verum coadiuuat,per gl.sing.in c.duobus,in verb.Non appareat, de resc.in vj.vbi addidi:& hoc docet Aufrer.in decis.Tolos.q.ccccl xxiij. quia titulus ab aduersario non datur,sed à superiore collatore.c.j.de regul.iuris in vj.not.c.dilecto,de præb.scripsi in tract.nomina.quæstione j.nu.13.& seq.

5 Sic nec statur confessioni coniugis confitentis impedimentum.c.super eo,de eo qui cogno.cõsangui.vxor.suæ: tamen confessio beneficiati bene nocet confitenti,licet nõ det alteri ius.c.ex ore,de his quæ fiunt à maior.parte Capitul.c.j.& ij.de confes.Domi.in d.c.vno,de eo qui mittitur in posses.lib.vj.

Confessio partis sufficit ad obtinend. possessorium.

6 Limitatur primò in possessorio:nam partis confessio sufficit ad obtinendum possessorium,teste Anto.Butr.in c.in literis,col.viij.nu.24.vers. nunquid ante coloretur,de resti.spolia.probat de Ripa.in lib.respon.ij. de rescrip.consi.xxxv.in hoc iudicio.tamē quia hoc possessorium habet mistam caussam proprietatis.gl.in verb.de liberis.l.ij.§.quędam.ff.de interdict.ob id sine titulo nõ adiudicaretur possessio alicui per confessionem aduersarij,sed sequestraretur,donec aliquis produceret verum,vel coloratum titulum.docet Boër.in decis.Burdegal.q.lxxxix.moto.

Impetrante gratiam si neutri sufficit repellere aduersarium.

7 Secundò nõ procedit in hoc rescripto si neutri,Si enim neutri ius est acquisitum,tunc impetranti adiudicabitur beneficium,vt dicit Felin.in d.c.Olim,col.pen.& sufficit ad repellendum aduersarium probare eum ius non habere:nam si ius non habeat,ego habebo per impetrationem.

Actore nõ probante reus etiam in beneficialibus absoluitur.

8 Quod est verum,si illud rescriptum Si neutri, validum esset, secus si inutile,fortè quia subreptitium:tunc non auferetur possessio ei,qui est in possessione.

9 Ideo quando constat de nõ iure agentis,licet reus ius non obtineat, tamē absoluetur ab actoris impetratione,per l.fi.C.de rei vend.vbi non curamus de iure possessoris,si non constet de mente petitoris: Actore

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim non probante reus absolui debet.l.qui accusare.C.de eden.etiam in beneficialibus,quia melius est istum remanere in possessione, quàm si alter vitiosè ingrederetur eandē,vt decidunt do.de Ro.decis.ccccxix. nota an reus,in antiq.

Intelligendum est quando ageretur possessorio retinendæ,vt in hoc 10
Regno regulariter,& ad hoc edita lex Regia,quæ est in rub. *De causes possessoires beneficiales*. artic.ix.vbi alia scripsi.†Et quamuis in hoc inter- 11
dicto retinendæ quilibet sit actor & reus.l.in tribus.ff.de iudic.tamen is dicetur actor,qui literas in casu saisinæ impetrauit & petit,vt ibidē scribitur:& sic is qui non impetrauit,erit absoluēdus,quod est notandum.

Sed si ageretur possessorio adipiscendæ vel restituendæ,non daretur 12
possessio,nisi habenti titulum,ne vitiosus pateat ingressus,per c.vnum. de eo qui mittitur in possess.lib.vj.sed sequestraretur beneficium, donec veniret aliquis verum habens titulum.

Renunciās liti non dat ius aduersario.

Item renuncians liti non dat ius aduersario, licet non possit ampliùs 13
agere.l.postquàm liti.C.de pact.vide Bertran.consi.cxxxiij.col.pen.vol. ij.ex prima editione. Et per hoc intelligitur renunciare instantiæ, non autem iuri quod debet renunciari in manibus collatoris.c.Admonet,& per totum.de renuncia.Imol.in c.Veniens,ibidem.Iacob.in d.l.postquā liti.Alia breuitatis gratia prætermittam. Et quia plurima scripsi,Gomes.ad eum nunc te reijcio,gratias Deo inmortali perpetuas agens.

De Commenda.

SVPERIVS diximus varios modos, quibus in titulū 1
Papa prouidere solet, nunc dicamus quomodo prouideat per commendam.

Beneficium in commendam quando concedi censeatur.

In commendam tunc concedi beneficium dicitur, 2
quando in custodiam, seu custodiæ caussa datur.c.nemo,de electio.in vj.& sicut is,qui rem habet custodiæ caussa,non facit fructus suos,ita nec is qui in commendam habet,sed rationem de illis reddere debet.c.placuit.x.q.iij. nisi Papa dixerit, quòd fructus possit in suos vsus cōuertere vt inferiùs dixetur:&hoc solet Papa dando in commendam exprimere.

Commenda non omnino depositi naturam sequitur.

Notandum est quòd commenda non in totum depositi naturam 3
sequitur:nempe cōmendatarius potest expensas facere ex reditibus beneficij commendati,sumere ex eo alimenta, & debita persoluere, sicut is qui titulum habet.c.j.de solutio.hoc asserit Archidia.in c.qui plures. xxj.quæstione prima.

Quot modis in commēdam prouideatur.

Sciendū est Papam varijs modis per commendam prouidere:primo 4
habenti vnum beneficium in titulum,si de alio prouideat,in commendam solet dare,c.dudum,ij.de electio.quia non potest vnus vtrique ecclesiæ prouidere,tanquàm titulatæ,sed vni tanquàm commendatæ,alteri verò tanquàm titulatæ præesse valet.c.fi.xxj.q.j.

Nam

5 Nam sicut quis duas nō potest habere vxores,quia dicitur Genes.ij. *Et adhærebit vxori*. Ita non potest quis habere titulum duorum beneficiorum:ideo Papa vnum dat in sponsam, & alterius curam concedit, id est commendat:nam commendare nihil aliud est quàm deponere,vt curam rei habeat depositarius.l.commendare.ff.de verbo.sig.l. Lucius, depos.gl.in c.qui plures:xxj.q.j.& in d.c.nemo,de electio.lib.vj.

A Leone summo Pontifice cōmēdam inuentam esse.

6 Sed si à Papa fiat,habetur loco titulisvt inferiùs dicetur.& hanc commendam à Leone quarto inuentam asserit Ruze.in tracta.commendę. q.j.eò quòd sicut apud *Deum non est acceptio personarum:nec apud illum est distinctio Græci,Iudæi aut Gentilis:sed qui Dei facit voluntatem, hic acceptus est*. Nec considerat Deus vestem,sed mentem,merita,non colorem:vt diuus etiam testatur Bernardus.& facit c.sicut,xxiij.q.iiij.& c. multi,& c.non loca.xl.dist.ita Papa passim commendat.& vtinam non tam facilis esset,& melius esset ecclesiæ:vt statim scribam.

Papa seculari regulare vel econtrario in cōmendā concedit.

7 Aliquando Papa seculari de regulari prouidet, vel econtrario:& illud regulare si regulari de beneficio seculari prouideat in commēdam, dari solet:vt plenè dicam inferiùs,in dispensatio.regula.

8 Idem si Papa velit minori xviij.annis prouidere de beneficio curato, tunc illi in commendam concedit,& vsque ad decem & octo annos,& posteà in titulum,vt inferiùs dicetur in dispensatio.ratione ætatis.

9 Et vt summatim dicam,vbi est in recipiente beneficium aliquis iuris defectus, Papa frequentiùs commendam concedet, quàm in titulum: vt ex stylo curiæ Romanæ est cunctis obuium:ideo hanc materiā prosequamur frequentem & vtilem.

Insatiabilis episcoporum ambitio.

10 Vnde hæc commendarum nimia indulgentia est princeps, & exitium totius Reipub.Christianæ,maximopereq; eis hodie abutuntur penè omnes:nam mendicus quidā habens episcopatū sexaginta mille librarum deglutiet,velut charybdis permultos alios,& episcopatus,& abbatias:& ferè videmus omnes episcopos nostros insatiables inexplebili libidine plurium beneficiorum,& tantis oneratos bonis,vt vix suis pedibus ambulare possint grauante podagra,quę ex ingluuie ciborum eis
11 prouenit.c.legimus,cū præceden.de consecra.distinc.v.†Et vtinā nunquam abuteremur his cōmendis,quæ sine caussa factæ dānant,& concedentē,& accipientē.Vnde Clemens quintus omnes huiusmodi prouisiones de Episcopatibus, Archiepiscopatibus & monasterijs reuocauit.

Mala quæ ex comēdis prouenium

12 Et plurima incommoda, maximè quinque oriri ex hac Commendarum concessione ait.Imprimis Diuinus minuitur cultus: nam commendatarij Abbates vix aut nunquàm sunt in seruitio Dei,sed alludendo ad suam concessionem comedunt in culina,quia ad comedendum habere censentur.

13 Et sicut bona pauperum deuorant: ita dæmones deuorabunt illos comestores, nisi resipiscant. text. in Extrauag. secundo, de prębend.in communibus ibi,ecclesiarum & monasteriorum cura negligitur: bona & iura dissipantur ipsarum, ac subiectis eis personis &

Universidad de Deusto
Biblioteca

populis ſpiritualiter plurimùm,& temporaliter derogatur: eisq; redundant ad noxam,quæ dicentur cedere ad profectum:& Ruſeus in præfa. ad tract.commend.dicit fuiſſe extrauag.Innocen.vj.ex qua quinque,vt verbis ſuis vtar,inconuenientia reſultant.

Secundum inconueniens,animarum cura negligitur:nempe intenti 14
ſunt ad venationem multi commendatarij, animas commendatas negligendo:vide in tit.de clerico venatore,& in c.Eſau.lxxxvj.diſtinct.

Tertium hoſpitalitas debita non ſeruatur, ſed tota omittitur: nam 15
quotuſquiſq; cõmendatarius in hoc regno hoſpitalem ſe exhibet,aliorum ſit iudicium: quæ tamen eſt tam cõmendata:vt gl.& doc.ſcribunt in c.de monachis,de præb.†Hodie quidam noſtri commendatarij tan- 16
tùm abſunt ab hac hoſpitalitate,vt quæ poſſunt à pauperibus eripiant: vnde quia hoſpitalitas diſceſſit,ſucceſſit indictio fiſci,decimarũ,& aliorum onerum præſtatio:vt habetur in cap.Maiores.xvj.q. vij.hoc tollit fiſcus,quod non accipit Chriſtus.

Clauſula in commendis monaſteriorum poni ſolita.

Quamuis in commendis Abbatiarum & monaſteriorũ dici ſoleat, 17
volumus autem quòd propter huiuſmodi commendã diuinus cultus, ac ſolitus monachorum, & miniſtrorum numerus in dicto monaſterio N.nullatenus minuatur:ſed illius ac dilectorum filiorũ conuẽtus eiuſdẽ congruè ſupportentur onera conſueta,& quod tu oneribus huiuſmodi debitè ſupportatis,necnon quarta,ſi Abbatia ſit ſeparata,& ſeorſum à cõuentuali:ſi verò communis menſa inibi exiſtat, tertia parte omnium fructuum,redituum, & prouentuũ monaſterij N.huiuſmodi in reſtaurationem illius fabricę,ſeu ornamentorum emptionẽ vel fulcimentum, aut pauperum alimoniam, prout maior exegerit,& ſuaſerit neceſſitas, omnibus alijs deductis oneribus omnis ſingulis impartita de reſiduis, de monaſterij fructibus,reditibus & prouentibus diſponere,&ordinare liberè & licitè valeas.ſicuti,&c.† Ex his conſtat Papam velle,vt cultus 18
diuinus non diminuatur:& onera conſueta ſoluantur:vt patet in literis Commendæ:ſed nil fit à multis.†Quartum quod ruinis ędificia patent: 19
quia non reſident cõmendatarij in tot epiſcopatibus & abbatijs,quę habent:imò verius in nullo,ſed curias multi perſequũtur, in quibus diuus Petrus ſtatim peccauit:& ipſi quid?†Quintò omnia iura tam ſpiritualia 20
quàm tẽporalia ex miniſtrorum defectu collabuntur,& ferè læduntur: quia extranei,qui iſtas abbatias,vel epiſcopatus poſſident,nil niſi lac,& lanam quærunt,id eſt vtilitatem,vt dicit gl.in cle.dudum,de ſepultur.

Commẽdatarij omnia ligna cõburunt, aliaque bona deſtruunt,& vaſtant.

Sextum addendum eſt: nam omnia iura monaſteriorum & eccle- 21
ſiæ deſtruuntur, deuaſtantur, & deglutiuntur ab iſtis commeſtoribus: & hoc probat experientia, tam in lignis nemorum, quàm in omnibus alijs rebus monaſteriorum, quas vendunt: nam currus, æquos, boues,vaccas,& in ſubſidiũ calices,& reliquias multos accepimus vendidiſſe pro annata:ecce commeſtores quid proſunt eccleſijs, & lumina eccleſiæ tollunt,claudendo feneſtras,quia vitra nolunt adhibere:vnde hodie eccleſiæ regni ad cæcitatem inducuntur:& licet latroni multas

tas poſſideant,eas tamen non reædificant,ſed in ædificationibus priuatarum domorum etiam ſuis impenſis inſiſtunt.

Bigamia ex pluralitate beneficiorum contrahitur.

22 Septimò bigamia contrahitur in eccleſia,quam ſemper odio habuit, & prohibuit diuus Ioãnes Baptiſta:*Non licet tibi habere vxorem fratris.*
23 Et Deus.*Veh qui cumulatis agrum agro.*†Et cùm Papa Paulus rogaretur, vt filio Regis epiſcopatum iam habenti alium epiſcopatum cõcederet, vel abbatiam, dixit, Abſit vt in eccleſia Dei ponam bigamiam:& cùm olim cuidam ſancto epiſcopo Pariſ.oblata eſſet abbatia,reſpondit,abſit, vt cum ſponſa habeam concubinam:ſed hodie pauci viuentes ambientes hoc facerent:totus enim mundus in maligno poſitus eſt: & non eſt qui ſubleuet:& mirandum eſt,quòd ſi quis haberet ex ſuis bonis legitimam,& fortè ex omnibus patris bonis non haberet mille libras,&tamẽ ſi eccleſia det ei legitimam viginti mille librarum,non erit is contentus, imò ſi poſſet,cumularet epiſcopatus nõ dicam regni Franciæ,ſed totius mũdi.O ambitio,ô auaritia,ô homines perditi,*quoties voluit olim Deus illos congregare ſub alas,& noluerunt?* ſed ſinamus eos, *Cæci enim ſunt & cæcorum duces.*

Status vniuerſalis eccleſiæ deſtruitur per commẽdas.

24 †Octauò decoloratur vniuerſalis eccleſię ſtatus,quia nõ eſt ſecularis Abbas,qui regulã ſeruet,vel diſciplinam,nec qui præcipiat ſeruari:& quomodo ſeruarent,cùm non ſint regulares?vix quidem clerici,ſaltem non diaconi,nec ſacerdotes:& incongruum videtur,vt regulares ſecularibus ſupponantur.c.ij.de capel.monacho.Ideo futurum eſt, vt alia quàmplurima nobis eueniant mala,ſi hæ Commendæ non ceſſent,niſi quando cauſſa vtilitatis vel neceſſitatis aderit:ſicut dicam inferiùs de alijs diſpenſationibus.

Commendatarius quando lucretur fructus.

25 Notandum eſt tamen,quòd quis petat ſibi beneficium commendari,& eidem à Papa commendetur,ipſe erit tanquam depoſitarius,& tenebitur reddere rationem fructuum beneficij,ſi quos perceperit,nec illos lucratur,per gl.& doc.in d.c.nemo,de electio.per c.placuit.x.q.iij.

26 Cautela ergo eſt,quòd quis faciat apponere hanc clauſulam, ſcilicet quòd liceat de fructibus diſponere:& tunc impetrãs lucrabitur fructus, nec tenebitur de illis rationem reddere,quemadmodum ſi haberet in titulum,poſtquam Papa permittit ei,vt de fructibus diſponat,ſicut alius, qui titulum habet.†Et ſi non habeas illam clauſulam in bulla,fac vt reformetur,& tranſcribatur cum iſta clauſula:& hodie cauti menſularij ſolent apponere in ſignatura,& quòd liceat de fructibus diſponere,&c.& poſtea in bulla extendetur.

Clauſulæ in commendis ponendæ.

28 Vnde in cõmenda ſolet Pãpa ſicut in bulla prouiſionis ferè procedere,de qua inferiùs ſcribemus:ſed in hac dicitur,vt commodiùs onera ſuſtentare valeas, de alicuius ſubuentionis auxilio prouidere cupientes, tale monaſterium, vel beneficium autoritate Apoſtolica concedimus & cõmendamus,ac prouidemus,per te quamdiu vixeris,&c.tenendum & poſſidendum,ita quod durante commenda huiuſmodi de fructibus, reditibus,& prouentibus ipſius N.diſponere & ordinare valeas,ſicut veri priores ipſius prioratus,qui fuerũt pro tempore,ordinare & diſpone-

Universidad de Deusto
Biblioteca

re potuerunt,& etiam debuerunt,alienatione tamen bonorum immobilium,& pretioſorum mobilium ipſius prioratus N.tibi penitus interdicta,decernentes &c.

Impetratio beneficij durante commenda ordinarij an valeat.

Et ſi commenda ſit facta ab ordinario,qua durante quis impetret illud beneficium à Papa,non facta mentione illius commendæ,non valebit impetratio tanquàm ſubreptitia:vt docent Archidia.Domi.& Philippus Peruſi.in d.c.nemo,de electio.li.vj.quia de colorata poſſeſſione cõmendatarij non eſt facta mentio vt oportebat,per c.cũ noſtris,de conceſsio.præb.& quia Papa non videtur voluiſſe derogare iuri alicuius.c. ſuper eo,de offi.dele.c.quãuis,de reſcrip.li.vj.ſic conſuluit Bertrand.cõſ. ccxxxv.etiam ſi commenda,col.j.in iij.vol.ex antiq.editio.† Et quia id temporis quo Papa contulit nõ vacabat,& beneficium non vacans non ſolet conferri.c.j.& per totum de conceſ.præb.Cal.conſi.vj.de præb. 29 30

Durante cõmenda ſe meſtri potest ad vitã extenſio ſieri.

Comẽdauit ordinarius beneficium ad ſex menſes,iuxta c.nemo deinceps,de electio.in vj.an ipſe cõmendatarius interim à Papa poſsit impetrare extenſionem iſtius cõmendæ ad vitam:reſpon.poſſe,vt tradunt doct.in c.ſi conſtiterit, de accuſa.dummodo hanc exprimat commendam temporariam,aliàs ſubreptitia erit impetratio. 31

Vel poteſt peti conceſsio noua & liceat ad vitã illud beneficium habere:& hoc eſt tutius,quia dubitatur an valeat commenda per ordinarium:& quia finito tẽpore nõ valebit,ideo non poteſt extendi,quòd nõ valet.l.decẽ.ff.de verb.obli.ideo petatur à Papa,vt ad vitã retinere liceat. 32

Minori nõ datur alia diſpenſatio quando beneficium eidem cõmendatur ſecus ſi illegitimo.

Minori quando datur à Papa beneficium in cõmendam quoad vixerit tenendum,non datur alia diſpenſatio : quia nihil aliud obſtat,niſi ætas:ergo cõmendando illi ſatis diſpenſat ſuper ætate,ſecus ſi commendetur baſtardo,vt inferiùs dicetur in diſpenſationibus. 33

Minori xviij. annorum parrochialis eccleſia in titulum non datur.

De ſtylo non datur parrochialis eccleſia minori xviij.annorum in titulum,ſed in commendam vſq; ad decimumoctauum,& deinde in titulum:vt docet Staphile.in tracta.de literis gratiæ,rub.de qualita.& ſtatu beneficiorum,verſi.hinc eſt quòd de ſtylo. 34

Duo nõ debent cõmendari beneficia regulari.

Vbi plus dicit parrochialis eccleſia non commendari,niſi Epiſcopus epiſcopis vel prẽlatis,aut valde qualificatis:ſed hodie pecus Melibœi vix reijcitur:& ſperandum eſt in noſtro ſummo pontifice Iulio iij.qui non tam facilè ſe in his concedendis exhibebit,ſicut prædeceſſores ſui. 35

Cedere & comendæ cedere differunt.

Aliquando tamẽ cõmendatur regularibus perſonis,ſed vna tantùm, non duæ,ſimiliter nec locus,aut canonicalis portio,hæc ille.quod vtinã verum eſſet,ſed ſtatuit Alex.vj.in tit.de ſigna.gratiæ,beneficia eccleſiæ cathedralis ſecularis non dari regulari in commendam, nec dignitates regularis eccleſiæ ſeculari,ibid.†Quando Papa dat alicui facultatẽ reſignandi ſimpliciter,vel ex cauſa permutationis corã ordinario,non ſolet dari facultas cedendi cõmendæ,adeò q; is qui facultatẽ habet reſignandi,nõ habet facultatẽ cedendi comẽdæ,quia aliud eſt:ideo hoc ſolet in cõceſsione exprimi:nec ſolet à cãcellaria cõcedi,ſed à camera.ſed in hoc regno non fit iſta differentia,quia commendam pro vero tit.habemus. 36 37

In

In commendis monaſteriorũ clauſulæ.

38 In commendis monaſteriorum non ſolent poni illa verba:præmiſſorumq; meritorum ſuorum intuitu ſpecialem gratiam facere volen. ſed dicitur de alicuius ſubuentionis auxilio prouidere volẽtes, ipſum à quibuſuis &c.ſi tamen apponeretur,non vitiarentur literæ : ſed quod dixi, de ſtylo eſt.

39 Et in his monaſteriorum commendis pro abſente præſtatio iuramenti in fine ponitur:volumus autem vt onera antedicta, quodq; antequã regiminis,&c.vt ſuprà dictum ſuit.

Beneficia quæ non cõmẽdantur.

40 Secus in commendis dignitatum maiorum principalium,& conuentualium:quia ponitur ibi,inducentes eundem N.recepto priùs ab eo iu-
41 ramento,&c.†Nota quòd beneficia Sancti Spiritus in Sicilia,nec ſancti Ioannis Hieroſolymitani, minùs ſancti Antonij,cum beneficijs beatæ Mariæ Theutonicorum non dantur in commendam:vt ſtatuit Alex.vj. in tit.de ſig.grat.quia fratribus illius ordinis dari debent in titulum.

Papa ſi dicat habenti parrochialẽ & alteram petenti,fiat vt petitur in titulum:tunc non intelligitur ſecum diſpenſatũ,vt duas ſimul teneat,ſed vltimã habebit,& dimittet primam:& in bulla dicetur, volumus quòd

42 Quando obtinenti parrochialem in titulum,& petenti aliam parro-
43 chialem in commendam,Papa in ſupplicatione dicit,fiat vt petitur in titulum:tunc non intelligitur ſecum diſpenſatũ,vt duas ſimul teneat,ſed vltimã habebit,& dimittet primam:& in bulla dicetur, volumus quòd primam dimittat,&c.†Et ſuper hoc vidi maximã controuerſiam, quia is qui ignorat Papam non dare regulariter duas in titulum,non intelliget Papæ voluntatem.vide doct.in c.de multa,de præb.

Clauſula ponenda in ſignatura regularis.

44 Si regulari cõmendetur beneficium ſeculare vel contra, clauſula ad partem eſſe debet iſta,& in commendam,& ad vitam propter regulam cancellariæ xxxxj.alioqui non proderit,quod eſt notandum.

Officium clauſtrale non datur in commendam.

45 Tamen ſi regulare commendetur mẽdicanti regulari,non erit opus ad partem apponere clauſulam prædictam de ſtylo curiæ Romanæ:& officium clauſtrale non datur in cõmendam:vt ſtatuit Alex.vj.in tit.de
46 ſigna.gratiæ.†Idem in ſeculari petẽte diſpenſationem ad regularia cum dicta clauſula vt debeat eſſe ad partem,& ſic in diſpoſitione:nec ſufficeret,quòd eſſet in partis petitione : nam pars multa petit,quæ Papa non concedit, poſtquàm non expreſsit in clauſulis,& in diſpoſitione vt in
47 tract.de ſignatura dictũ ſuit.† Item ſi diſpẽſetur cum regulari ad beneficium ſeculare cum cura,vel ſine cura:niſi ad partẽ ſit repetitum illud verbũ,ſine cura,non venit:ſed dabitur tantùm cũ cura ſeculare,ſecus in monacho diſpenſato ad regularia alterius monaſterij, quia ſiue ſine cura ſint,ſiue cum cura,ei debebuntur:nã ex perſona ſua eſt illorũ capax, & diſpenſatio non extenditur:vt inferiùs in trac.de diſpen.annotabo.

Quãdo regularis cenſeatur diſpẽſatus ad curatum & ad non curatum.

Is qui habet in titulum poteſt habere in commendam ſine reſignatione, ſecus econtrario.

48 Si diſpenſetur cum eo,qui tenet beneficium in titulum, vt illud de cætero teneat in cõmendam:hoc expeditur per cancellariam ſine aliqua reſignatione,de ſtylo curiæ.

49 Idem ſi tenens beneficium in cõmendam,cui aliud eſt ad vitam vnitum,velit in titulum vtrunq; retinere abſq; noua ceſsione & prouiſione per cameram expedietur,ſed non per cancellariam:& iſta ſunt nota Pragmaticis curiæ Romanæ.à quibus dependent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed si tenens in commendam velit habere in titulum, hoc non ex- 50
pedietur sine cessione & prouisione.

Per mortẽ commẽdatarij vacat cõmenda.

Item doct.dicunt,quòd sublata & finita commenda remanet vaca- 51
tio antiqua:quod non est verum in Francia,imò per mortem commendatarij impetratur beneficium vacans per eius mortem,sicut si tenuisset illud in titulum:& ita seruatur, quicquid dicant doct.vltramonta. Imò commendatarius poterit cedere huic commendæ coram ordinario,qui alteri conferet in titulum:cùm iste differentiæ in regno non recipiantur.

Item impetrans beneficium debet facere mentionem de commen- 52
da,vt docet Calder.consi.vj.& xxx.de præbend. Ruze.in tractat.commend.quæstio.vij.

Beneficium commẽdatum potest cum alio in titulũ permutari.

Et quamuis secundum Ioan.Francis.in tract.de offic.& potestat.cap. 53
sede vacante.in q.iij.partis ij.col.ij.cõmenda non possit permutari cum titulo,tamen in Francia seruamus contrarium:quia reputamus cõmendam verum titulum,&sic permutari potest.& idem tenet Fede.in tract. de permuta.benefi.q. xv. quem sequitur Ruze.in suo tract.commend. q.vj.vnde sępiùs vidi beneficium commendatum permutari cum alio in titulum,etiam coram ordinario.

Parrochialis ecclesia quando vltra sex mẽses possit cõmendari.

Ordinarius non potest commendare ecclesiam parrochialem vltra 54
sex menses.cap.nemo,de electio.in vj. tamen capitulum sede vacante poterit vltrà,si intra ses menses non fuerit prouisum à prælato illi ecclesiæ,ne detrimentum patiatur:vt docet Ioan.Francis.in iij.q.ij.partis dic. tract.quia necessitas facit licitum,quod aliâs non erat licitum.c.si quis propter, de furt.l.ij.§.j.ff.ad legem Rhodiam,de iactu.† Quod verum 55
existimarem, quando non esset aliquis prælatus, qui posset prouidere; tunc capitulum sede vacante potestatem habet, sed si prælatus adesset, expirata est capituli potestas illo adueniente:quia ampliùs non vacat sedes:ergo non posset capitulum posteà prouidere:vt patet in c.j.ne sede vacante.& superiùs dictum fuit in tract.deuolutio.

Item qui non potest conferre,commendare poterit,vtpote si collatio ad Papam sit deuoluta.c.ij.de concessio.præbend. 56

Idem in capitulo sede vacante,vt suprà dixi,& in materia deuolutionis infrà,Archidia.& alij.in c.j.de institu.lib.vj. 57

Commenda sex mẽsium an possit reuocari ante tempus finitum.

Qui autem beneficium in commendam concedit ad tempus,non 58
potest ante tẽpus ipse reuocare,cùm non dicatur vacare,& titulus commendæ sit canonicus.c.dudum ij.de electio.libr.vj.tamen si capitulum fecerit commendam,statim episcopus poterit reuocare illam & conferre,& idem quando est facta donec superior prouiderit: vt docet Ioan. Francisc.vbi suprà.q.iij.partis ij.col.iij.quia hæc commenda à capitulo fit sede vacante instante necessitate,quia non est qui cõferat:ideo aduenientę prælato cessat necessitas,& sic commenda,per c.cum cessante,de appellation.

Post commẽdã Papæ finitam ordinarius prouiderepotest.

Quamuis post commendam Papæ finitam dicant doc.ordinarium 59
non

non posse prouidere,hodie in Frãcia potest,sicut quando vacat ex vaca
tione alia,nec inspicitur reseruatio vel affectio quam dicũt Vltramõtani esse,quãdo beneficiũ per Papam cõmendatum est:vt dictum fuit in tract.de reser.suprà:quia istę reseruationes sunt in Gallia sublatæ:vt pa-
60 tet in concor.in tit.de reserua.† Cõmendatarius potest præsentare, sicut alius qui titulũ habet,quia fructus recipit. Arch.in c.nemo,de elect.li.vj. & prę̃sentatio est in fructu,c.cõsultationibus,de iurep.gl.in c.cùm olim,
61 de maio.† Potest etiam eligere & cõferre beneficia:quia eligere & conferre est etiã fructus beneficij:vt docet Ioan.Franc.in tract,de off.& potest.cap.sed.vac.in iij.parte ij.partis,col.iiij.per glo.in d.c.cùm olim.

Commendatarius fructus recipit eligit, confert, locat, & alia facit sicut habens titulũ.

62 Locare potest fructus & possessiones sicut habẽs titulũ,c.vestra,de loc. c.fi.ne prę̃.vices suas:quia liberã habet administrationẽ,c.relatio,&c.qui plures,xxj.q.j.c.cũ nobis olim,de elec.Cald.cõs.iij.tit.de loc.& viij.Lud.
63 cons.cccl.Oldr.cons.cxxx.vtrum extrauagans.†Item sicut illegitimo & incapaci non potest conferri beneficium,ita nec cõmendari:& si fuerit dispensatus ab episcopo ad ordines & ad beneficia simplicia non pote-
64 rit ei cura commendari,c.j.de fil.presb.in vj.†Non possunt duę cõmendę fieri vni,sicut nec duo conferri beneficia,licet vnum in titulum conferri à Papa possit,aliud in commendã,c.dudum,in ij.de elec.c.qui plures,xxj.q.j.Ioan.Fran.in tract.de offic.& potest.q.iij.partis ij.col.iiij.

Commendari beneficiũ illegitimo non potest.

Duæ cõmẽdæ vni fieri nõ possunt.

65 Commenda finitis sex mensibus non potest ab episcopo ad alios sex menses renouari,ne fiat fraus,c.commissa,de elect.libr.vj.c.quanto, de diuor.Ioan.Francis.vbi suprà fallit in capitulo sede vacante:quod potest si non fuerit adhuc episcopus,qui aliquem præficiat: vt dixi in materia deuolutio.alia de hac materia tractaui in tract.de pac.posl.in v.amplia.
66 nu.35.cum seq.†& videre quisque poterit per Ruzeũ in tract.commẽd. q.iiij.contra cõmendatarios frigidos, qui tantam lignorũ congeriem in suis beneficijs vt in alio seculo calefieri possent,sibi struxerunt,vt potiùs comburi quàm calefieri quisque eos velle existimet. Et maximè qui lignis omnia loca eis commissa denudârunt,quò videlicet omnia forent oculis eorum aperta:& hi tamen pauperes in eorum paupertate mortui
67 sunt,vel morientur.† Nec approbo distinctionẽ Lud Ro.cõs.eccl.in casu,licèt eam doct.sequãtur,in c.si constiterit,de accu.vbi dicunt Papam posse reuocare commendam in ecclesię vtilitatem factam,secus si personæ per tex.in c.constitutum,vij.q.j.& c.obitum,& seq.lxj.dist.quæ iura non loquũtur in cõmendatario sed in visitatore,qui ecclesię solet dari,donec illi prouisum fuerit,c.pe.& seq.de sup.negl.præl. lib.vj.† Secus
68 in commendatario,qui à Papa solet constitui ad vitam,ergo vita durante sine noua causa,non debet destitui,c.satis peruersum,lvj.distinct.

Post sex menses non potest commenda renouari.

Commendatarij lignorum deuoratores.

Commendatarius ad vitam an possit destitui.

69 Præterea magis est fauendum ecclesiæ,quàm personæ,vt notorium est:quia summa ratio est, quæ facit pro ecclesia, l.sunt personæ,in fin. ff.de religios.& sumpt.funer. Et doctores fatentur commendam non posse reuocari,si in vtilitatem personæ facta sit, per l.cùm multa, C.
70 de bonis quæ liberis. † multò minùs si facta sit pro ecclesiæ vtilitate,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi cessaret vtilitas illa:nam cessante causla cessaret effectus,per c. cum cessante,de appella.aliâs Papa tolleret ecclesiæ vtilitatem, & sic nõ esset *prudens,nec fidelis administrator,quem constituit dominus super familiam*: vt est in euangelio,& quis deciperetur beneficio Papæ, contra l.j.C. de his qui veniam æta.impetrat.† Vnde tenendum est commẽdam ad vi 71
tam alicuius factam,siue sit ad ecclesiæ siue ad personæ vtilitatem,non posse sine causla reuocari,sicut nec collatio facta in titulum : quia ista sunt paria,vt suprà dictũ fuit:quamuis Ruze.multa adducat in suo tractat.q.v.Alia multa de commenda hîc traderem,sed ista sunt præcipua quæ in vsu forensi quotidie agitantur:alia non frequenter,ob id ea miss fácio:quia multa tradidi in tract.de pacifi.possess.in v.amplia.quæ hîc tibi commendo.

De vnionibus beneficiorum.

ÆPIVS vniones perperam esse factas inueni , & in his 1
ritè faciendis opus est ferè Delio natatore: nam multa ex vsu & praxi habemus,quæ interpretibus fuerunt incogni ta:ideo materiam istam paucis pertractare intendo,à diffi
Vnio quid sit. nitione seu descriptione incipiens.Vnio est beneficiorũ seu ecclesiarum ab episcopo,vel ab alio superiore facta annexio:& quando fit vnio,ecclesia in proprietatem concedi solet:vt in c.cura,de iurepatr.vbi scripsi: vnde superiùs dixi beneficia cõcedenda à Papa in titulum,commendam vel in proprietatem.

Plura beneficia vni possunt vniri. Primò dico in descriptione beneficiorum,quia non fit vnio nisi sint 2
plura beneficia,sicut nec optio.l.j.& per totum.ff.de optio.lega.ideo in plurali dico beneficiorũ:quia pluralis numerus duo ad minus requirit: l.vbi numerus.ff.de testib.regula pluralis,de regul.iur.in vj . itaque siue duo annectantur simul, siue duo vel plura vni,hîc comprehenduntur: vt in capitu.expositi,de præbend.vbi plures capellæ vniuntur vni ecclesiæ.

Episcopus & alia beneficia annecti possunt. Etiam dico beneficiorum seu ecclesiarum:quia beneficium est ter- 3
minus generalis omnia comprehendens beneficia, maiora vel minora, regularia & secularia,dignitates & personatus,ac officia.c.j.de reg. iur. in vj.c.extirpandæ, §.qui verò,de præbend.suprà dictum fuit in prin.hu ius libri.

Verùm quia nomine beneficij non venit regulariter culmen digni 4
tatis,id est episcopatus.c.pe.de præb.gl.in c.ij.illo ti.in vj.& tamen duo episcopatus vniri possunt.c.decimas,& seq.xvj.q.j. ideo ad tollendum dubium dixi ecclesiarum,quæ dictio comprehendit etiam quãlibet ec-
Quæ beneficia vniri possunt. clesiam.c.fi.ne præla.vices suas:sic fuerunt vniti in Delphinatu duo episcopatus Doen . & Valentinen.

Et sic sublata est difficultas, quæ beneficia vniri possunt: nam 5
omnia regulariter,& episcopatus, & archi episcopatus,si ratio subsit, vt inferiùs dicetur.

6 Ad tempus dico,seu in perpetuum:quia vnico & ad tẽpus & in perpetuum fieri potest.c.j.ne sede vacan.Petr.Paris.consi.v.vnio,in iiij.vol.

Vnio duplex tẽporalis et perpetua.

7 Et sic duplex est vnio,perpetua & temporalis: perpetua est, quando exprimitur,vt perpetuò duret.c.exposuisti.ibi,de capellis in perpetuum annectendis,de præbend.vel quando dicitur ad perpetuam memoriam aut quando fit ad beneplacitum sedis.c.si gratiosæ.de rescrip.lib.vj. vel si fiat contemplatione ecclesiæ.c.j.ne sede vacan.quæ non moritur.c.si gratiose.de rescrip.libr.vj.

8 Et sic videmus quomodo cognoscatur vnio, an sit perpetua,vel ad tempus , maximè solet dici in vnione , in perpetuum vniuimus,&c.& ideo ipsa vnio est videnda antequàm iudicetur de ea.l.vt responsum.C. de transactio.

Arestũ vt temporalis vnio in Frãcia non probetur.

9 Temporalis quando ad tempus fit, vtpote ad vitam eius,cui conceditur,& sic fit contemplatione personæ.d.c.j.ne sede vacan. & per eius mortem expirat.c.quoniam Abbas,de off.deleg.& hodie istæ non recipiuntur in Francia:vt inferiùs dicetur:& hoc docet glo.in c.fin.de reser. in prag.quia sapiunt reseruationes:nam reseruatur beneficium illi,in fauorem,cuius fit vnio ad vitam:& dicit glo. ibi,pro hoc fuisse prolatum Arestum pro curia S.Ioan.in Grauia Paris.

10 Et in dubio præsumitur facta contemplatione ecclesiç:quia ecclesiæ magis fauendum est,quàm personæ:d.c.j.& c.requisisti,de test.vbi legatum præsumitur contemplatione ecclesiæ potiùs factum, quàm personæ,si contrarium non appareat.Oldr.consi.cclvij.factum tale.col.ij.

Vnio tribus modis fit.

11 Aduertendum est,quòd vnio tribus modis potissimè fit. primo vt ex duobus beneficijs vnum fiat:vt d.c.decimas,in fi.xvj.q.j.ibi sicut enim Papa duos episcopatus in vnum potest reducere.glo. in d.c.j. vtpote si sint duę parrochiales proximę vicinæ destructæ per bellum,vniri poterunt,vt vna fiat ex duabus:& priuilegia data vni competent & alteri,& quando sunt plura,honestiora & fauorabiliora seruabuntur:vt dicit ibi glossa.

Vnita eccle sia an subijciatur alteri.

12 Secundò fit vnio,vt ecclesia vna alteri subijciatur:& tunc illa ecclesia,cui fit vnio,erit superior & principalis:vnita verò erit inferior & accessoria,habebit tamen ecclesiæ priuilegia,cui vnitur.c.recolentes,in fi. de statu monach.& posteà si quis velit impetrare **hæc** duo beneficia,oportet quòd exprimat principale,aliâs si accessorium,non valeret impe
13 tratio:quia illud non vacat,cùm sit alteri vnitum . † Nec in vim illius clausulæ,quòd maior expressio fieri possit,hoc corrigi poterit,ideo noua impetratione opus erit:sic vidi in Praxi & de stylo curiæ Romanæ, per ea quæ not.in l.cùm principalis.ff.de regu.iur.& in regula Accessorium,illo tit.libr.vj.

Vnitã eccle siam an impetrans exprimere teneatur.

14 Nec est opus in impetratione principalis ecclesiç exprimere vnitum accessoriè,secus si æquè principaliter.gl. & doc.in c.gratia,de rescript.in vj.doc.in c.super eo,de præb.eodem lib.& Ancha. in dict. regula accessorium,de reg.iur.ibidem.de Rota decis.cccxix.no. quòd vbi , in antiq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnio æquè principalis quæ sit.

Tertiò fit vnio duarum ecclesiarum,vt vtraque remaneat episcopatus vel parrochialis,sicut erat:& tunc dicitur æquè principalis vtraque ecclesia,sed vnus erit episcopus vel rector vtriusque ecclesię:& tũc quęlibet sua habebit priuilegia,& statuta.gl.& doc.in cap.& temporis. xvj. q.j.Bart.& alij in l.si conuenerit.§.si nuda.ff.de pignor.actio. †Et tunc nominatio à digniori fieri debet:l.quæritur,ff.de stat.homi.c. ex literis, de iurepatr.& eo casu Episcopus in vno degens episcopatu,poterit expedire negotia etiam alterius:vt no.Inno.in c.nouit,de offi.lega.Rebuf.in Lvnam.C de Metropol.Berito.libr.xj. 15 16

Parrochialis ecclesia capellæ vni ri n ŏpotest, sed canonicatui ecclesiæcathedralis sic.

Et sic non potest vniri dignius minus digno:vnde parrochialis ecclesia non debet vniri capellaniæ:sed è contrario sic:c.exposuisti, de præb. c.super eo,illo tit.libr.vj.de autoritate tamen Papæ si fieret,valida esset, per §.si tamen,de rerum diuision.in Instit.& cap.ij.de præb.in vj. 17

Ecclesia tamen parrochialis potest vniri canonicatui ecclesiæ cathedralis,quia ille canonicatus dicitur dignior.c.extirpandæ.§.qui verò.de præb.nam canonici illius ecclesiæ dicuntur pars ecclesiæ.c.requisisti,de testa.& hi cum episcopo tractant negotia totius episcopatus.c.j.& c.nouit,& per totum,de his quæ fiunt à præla.sine consen.cap. 18

Principaliter vel accessoriè vnio quomodo cognoscatur.

Sed quomodo cognoscatur an accessoriè, an æquè principaliter sit vnita?Respon.cò quòd minus dignum est digniori annexum, illud dicitur accessorium.c.quod in dubijs,de consecr.ecclesię.vel quando hoc factum est,vt accessoria ecclesia illa sit.§.si tamen, de rer.diuisio. in inst. 19

Si verò non appareat quòd vnum sit altero dignius , tunc dicitur vtrunque beneficium æquè principale,teste Panor.&alijs in c.extirpandæ.§.qui verò,de præb.nisi ex consuetudine aliud seruaretur:quia optima interpres est consuetudo,l.si de interpretatione,ff.de legib. 20

Et tunc vbi commodius erit , habitare debet habens vtrunque.c. & temporis.xvj.q.j.c.dilectus.ij.vbi Fel.de rescrip.alioqui in maiori.glo.& doct.in c.non potest,de præb.lib.vj. 21

Quis vnire beneficia possit.

Præterea in definitione dicitur ab episcopo,quia sicut vnire episcopatus atque subijcere potestati alienæ ad summum Pontificem pertinere dignoscitur:ita Episcopi est ecclesiarum suæ diœcesis vnio, & subiectio earundem:c.sicut vnire,de excess.præl.c.quod translationem,de offic.leg .vnde patet à quo possit vnio fieri,videlicet ab episcopo , dummodo beneficia non sint exempta, quia tunc ad Papam vnio pertinet: c.fina.vbi no.de confir.vtil. 22

Item ab alio superiore,ideo in definitione dicitur:nã Papa potest vnire tam episcopatus,quàm alia omnia beneficia,tã maiora,quàm minora.c.decimas,in fi.& c.& temporis qualitas,&seq.xvj.q.j. quia ipse habet plenariã potestatẽ in beneficialibus.c.ij.de pręb.in vj.&cle.j.vt lit.pend. 23

Legatus vnire potest.

Item Legatus de latere vnire potest , quia omnia potest,quæ episcopus in sua diœcesi.Spec.in tit.de leg §.nunc ostendendũ,vers.lxxxix.ibi legatus igitur:& quia est maior episcopo in prouincia. sibi decret.capi. primo,de offic.legat.lib.vj.dom.de Rota decisio. lviij. legatus,& decis. cxviij. 24

cxviij.secundum maiorem,in no.& decis.cccclix.nota secundum maiorem,in antiquis.Guydo Papæ in consil.cxxxiiij.circa processum,in ij.q. doct.in c.fi.de confirm.vtil.& Brunel.in tract.de dignitate lega.conclusio.xiij.& debet seruare illa solennia, quæ episcopi saltem in hoc regno: alioqui non recipietur vnio legati.

25 Fallit in episcopatibus,quos non potest vnire legatus,c.nisi,& c.quod translationem,de offic.lega.nec alius extra Papam,in d.c.sicut vnire.

In præiudicium episcopi legatus vnire nõ potest.

26 Non potest etiam vnire in præiudicium episcopi,videlicet in totum eximendo à iurisdictione & subiectione episcopi : sed licèt collationem conferat ab episcopo vniendo,tamem vnio valebit,dummodo non auferat subiectionem,obedientiam,correctionem,vel aliâs à iurisdictione episcopi non eximat,c.fin.de confir.vtil.vbi Decius dicit hãc esse magis communem opinionem:& secundum istam collegium Papiense consuluisse.sic tenent Domi.de Rota,decis.ccccix . nota secundum maiorem,in anti.†alia tamen opinio, quòd sine consensu episcopi vnionem facere non possit,& cum illius præiudicio dicitur magis æqua,cui potiùs assentirem,si esset præiudicium maius collatione,vt suprà.

Beneficia sub patronatu laici legatus non vnit sine consensu patroni.

28 Item hoc non potest vnire legatus,quando ecclesia esset sub iure patronat.laici,glo.& doct.in c.nobis,& c.cùm dilectus,de iurepatrona.sine consensu patroni:sicut dixi si legatus vellet vnire beneficiũ in regno sitũ abbatiæ,vel episcopatui existẽti in alio regno,vel principatu,quod facere non posset sine Regis consensu:& vidi appellari tãquàm ab abusu ab illis vnionibus sic factis,etiam post longissimum tempus centum annorum,à procuratore Regio , qui ista Regni commoda prosequitur: & quia hæ vniones semper & quotidie grauant:ideo semper appellatur Bald.in l.ij.col.ij.C.de episcop.audien.facit.l.j.§.fin.ff.de vsufru.accresc. ibi vsusfructus quotidie constituitur,& legatur &c.

Archiepiscopus vbi vnire possit.

29 Archiepiscopus etiam in sua diœcesi potest vnire,cùm in ea tantam potestatem habeat,sicut episcopus in sua,teste Speculat.in d. titu.de legat.§.nunc ostendendum,vers.legatus igitur , quem refert & seq.Ioan. Caccialup.in suo tract.de vnio.artic.iij.q.iiij.& iura episcopalia exercet in suo archiepiscopatu:& ad illum appellatur iure episcopi,& Metropolico:c.Romana,de app.in vj.c.referente,de præb.secundum nouum intellectum,quem dedi ibid.

30 Sed beneficia pertinentia ad collationem sui suffraganei vnire nõ potest text.in c.sicut vnire,in fi.de excess.præl.quia in casibus à iure expressis habet iurisdictionem in suffraganeos,sed non liberam:ideo in alijs casibus ei non licet auferre episcoporum autoritatẽ,c.j.de for.comp.in vj.

In præiudicium mãdatarij vel expectãtis an beneficium vniri possit.

31 Item beneficiũ expressè reseruatum vnirĩ in prejudicium expectãtis non potest:sed si fuerit facta vnio valebit,sed non habebit effectum, ni si post mortẽ expectantis:vel postquàm priuatus fuerit,de Rot.deci.cc. liij.no.quòd beneficiũ,& decis.clx.& delviij.in ant.sed generalis reseruatio vel mandata,seu nominationes, non impediunt vnionem,per gloss. in cle.fin.de rescrip. quia beneficium per vnionem dicitur suppressum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ob id non dicitur amplius vacare.c.cùm acceſſiſſent,de conſtit. niſi in fraudem vellent illud vnire iuxta mortem vnius:vt in c.fi.de renun. lib. vj.vel poſt vacationē.vide Pariſ.cōſ.cxiiij.cùm reſeruatio,in iiij.volumi.

Abbates vel inferiores epiſcopo vnire non poſſunt.

† Item in definitione etiam dicitur ab epiſcopo,ad excluſionē inferioris 32 à quo vnio fieri non poteſt:vnde priores vel abbates nō poſſunt vnire. d.c.ſicut vnire,& gl.in d.cle.fi.de rebus eccleſ. non alienan. Peruſ.in c. cùm ſingula,col.j.de præb.in vj.& tex.iuncta gl.in verb.ordinarios,cle. ne in agro,§.adhæc,de ſtatu monach.vbi dicit glo.non procedere,quan do hoc præſcripſerūt.† Iura enim epiſcopalia inferiores præſcribere nō 33 prohibentur.c.auditis,de præſcriptio.ſed titulus requiritur, vel tempus immemoriale:vt probat Petr.Peruſ.in d.tract.de vnio.eccleſia.c.quarto, verſi.ſed circa hoc.Roma.conſi.cclxxv.quoad primum.Alex.conſi.lxx. in cauſſa,col.j.vol iij.& conſi.cj.circa,col.j.vol.vj.

Vna eccleſia aliā per quadraginta annos præſcribit tanquā vnitam.

Sed vna eccleſia poteſt præſcribere alteram tanquàm vnitam, ſi eam 34 ita tenuerit etiam per quadraginta annos,cle.vna,de exceſſib.prælat. c. cùm de beneficio,de præb.lib.vj.quia tunc eccleſia prēſcribitur quoad proprietatem,& nō quoad titulū: quod poteſt fieri.c.auditis, de prēſcri. & c.cura.vbi ſcripſi de iurepat.Io.And.in regula,qui contra iura.de reg. iur.in vj.Cacial.in tract.vnio.artic.iij.in fi.Oldr.conſ.ccxcvj.Fel.in c.cauſ ſam,col.ij.de præſcrip.& c.cùm contingat,col.iij.de foro competent. & ita fuit Burdeg.iudicatū,teſte Boër.q.cccxlv.an vnio.dom. de Rota deciſ.ccv.nota quòd vbi,in antiq.

Et tunc ſufficit probare illud tempus legitimum prēſcriptionis,etiam 35 ſi nō probetur cauſſa vnionis.do.de Rota deciſ.ccclxxv.nota quòd vbi, in antiq. quia ex diuturnitate temporis omnia præſumuntur ſolenniter acta.l.quæcunq;.ff.de publicia.l.ſciendum,de verbo.oblig.nō poteſt tamen præſcribere quis vnionem per xl. annos, ſi allegauerit ſimpliciter vnionem,& probauerit diuturnam poſſeſſionem:quia hoc caſu requiritur tempus immemoriale,per c.primum,de præſcrip.lib.vj.ſecus ſi quis allegauerit vnionem eſſe factam,& ſe poſſediſſe per xl.annos:hoc enim caſu ſufficit probare titulum vnionis etiam per publicam formam, vel per notoriū:adeo ſufficiet teſtes deponere eccleſiam eſſe poſſeſſam tanquàm vnitam:& hoc probat Bar.& Io.Fran.in l.celſus,ff.de præſcri. hoc abundè tradit Fel.in conſi.ij.excellens doctor.vbi alia videri poterunt. & ſic conciliantur ſententiæ contrariæ,quòd centum anni requirantur ad præſcriptionem vnionis,quando nō eſt niſi ſola poſſeſſio:ſed ſi cum poſſeſſione concurrat titulus vel forma tituli, tunc quadraginta ſufficiunt anni.vide Pariſ.xxxvj.quod prætenſa,in iiij.vol.

Capitulum autoritatē vnioni præſtare poteſt.

Poterit etiam capitulū ſede vacante,autoritatē vnioni præſtare,dum- 36 modo per eam iuri epiſcopali nihil detrahatur,aliàs ſecus: quia ea quæ ſunt iuriſdictionis ad capitulum ſede vacante trāſeunt.c.vno,de maior. & obe.lib.vj.Io.Fran.de pannis,in tract.de off.& poteſt.c.ſede vacante, in ij.parte q.iij.col.pe.nam qui eccleſiæ ſuæ ius detrahit,iniuſtitiam facit. c.j.v.diſt.xxij.& ſuperiùs in materia deuolutionis ſcripſi.

Idem

37 Idem in vicario epiſcopi,ſi hoc illi commiſſum fuerit ab epiſcopo, vt vnire poſſit,teſte Peruſ.in prædic.tracta.c.iiij.in fi.& ſuperiùs dixi in ma teria vicariorum.ex his apparet à quibus vnio fieri poſſit.

Vicarius epiſcopi vnire an poſſit.

38 Sed videndum eſt,ex quibus cauſis vnio fiat:reſpon.duabus,videlicet ſi euidēs ſit neceſſitas vel vtilitas,c.expoſuiſti,de prēb.Gui.Pa.cōſ.cxxx iiij.circa q.j.& facta ſine cauſa nō valet,quia eſt cōtra ius,volēs quòd quę libet eccleſia ſuum rectorem habere debeat.c.cùm nō ignores,de prēb.

Quibus ex cauſis vnio fiat.

39 Neceſſitas eſt,vt ſi duæ eccleſiæ ſint pauperes,quæ ad victū duorum non ſufficiunt,c.vnio,x.q.iij.c.poſtquā,xvj.q.j. cle.ne in agro,§. adhęc, de ſtatu monachor.& quando dicatur eccleſia,pauper declarat.gl.in c. clericus,xxj.q.j.dicens eam eſſe pauperem,quæ non poteſt aliquem ho neſtè & ſufficienter alere,& hoſpites pauperes ſuperuenientes non reci pere,& quando ſibi & ſuis non ſufficit,ibi.vide fuſiùs, & per glo. in authenti.prætereà,C.vnde vir & vxor,iudicis arbitrio relinquitur, quis dicatur pauper.

Neceſſitas quæ ſit vnicndi eccleſias.

40 Idem ſi ſit deſtructa per hoſtes, vel deſolata eccleſia,c.ij.de religioſ. domib.vel propter populi decrementum,c.ad audientiam,ij.& c. final. de eccle.ædi.& quando eccleſiæ ſunt vicinæ,& populus mortuus eſt, & nunc ſunt pauci,c.& temporis,xvj.q.j.vnde apparet hoſtilitatis vel pau pertatis neceſſitate ſedes epiſcopales in vnam redigi,c.finali,verſi.hoſti litatis,xxv.q.vlt.

41 Vtilitas eſt quando propter tenuitatē fructuum non inueniuntur ido nei ad deſeruiendū illi beneficio,vel eccleſiæ cathedrali.d.c. expoſuiſti, vbi Panormit.& alij,& c.j.ibi,ne plus fauiſſe perſonæ,quàm eccleſię vi deremur,ne ſede vacan.

Vtilitas vnicndi quādo ſit.

42 Ergo cùm cauſſa tenetur epiſcopus hāc vnionem facere, & ſi recuſa ret,poſſet adiri ſuperior,capitu.nullus,de iure patronatus.Petrus de Pe ruſ.expreſsè ita tradit in dicto tracta.c.tertio & decimo, & Caccialup. articul.v.

3 Et ſic requiritur cauſæ cognitio in vnione facienda,cùm cauſa in ea requiratur:in qua cauſæ cognitione vocandi ſunt quorum intereſt,co ram ordinario loci,qui vnionem facit.clementi.fina. de rebus eccleſiæ 44 non alienand.† Et ſi Papa illam faciat, requiritur quòd etiam de cauſa inquiratur in partibus, aliâs non valebit vnio: vt eſt in regul.cancel. xxj. & ibi dicam, ſaltem annullabitur:vt eſt in concilio Conſtan.ver ba ipſius hæc ſunt.Vniones & incorporationes à tempore obitus Gre go.xj.factas ſeu conceſſas,cùm certa regula dari non poſſit,ad querelas eorum quorum intereſt,niſi fuerint impetrantes beneficia ſic vnita per ſonę,ſi non ex rationabilibus cauſis & veris factę fuerint,licèt Apoſtoli cæ ſedis autoritas interuenerit,reuocabimus iuſtitia mediante:ergo con 45 cilium reuocabit per iuſtitiam:† praxis Gallorum eſt, vt ſoleāt appella re tanquàm ab abuſu,vt inferiùs dicam:& iſtæ vniones ſine cauſa factæ præſumuntur ſubreptitiæ:vt fuit in concilio nouiſſimo Tridenti.in vij. ſeſſione dictum.

Cauſæ cognitio in vnione requiritur.

Diſpoſita in concilio Conſtan.& Tridentino.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Appellatur ab abusu vnionis perperam factæ.

Hodie ergo in hoc regno Franciæ post concilium illud Constan.nul 46
læ recipiuntur vniones factæ in fauore personarũ,sed si sint factæ,ab eis
appellatur tãquàm ab abusu:& senatus eas abusiuas & irritas pronũciat.

Item appellatur tanquàm ab abusu in hoc regno ab vnionibus fa- 47
ctis sine causæ cognitione, à quocunque factæ fuerint : & nullæ solent
pronunciari & irritæ per curias supremas: nec habetur ratio temporis,
quia abusus non potest præscribi:& ista est praxis regni.

Vniones non sortitæ effectum,reuocantur.

Insuper omnes vniones,quæ non fuerunt sortitæ effectum,reuocan 48
tur,in regul.cancel.xj.& hodie in concilio Tridentino, siue fuerint sor-
titę siue non,si à quadraginta annis factæ fuerint:quod statutum si ser-
uetur, videbimus multos seculares apostatas, qui olim erant ordinis S.
Augustini,vel sancti Benedicti,nunc verò sunt ordinis mendicantium,
bonis nudi & destituti beneficijs:quia in his vnionibus fuerunt multæ
ecclesiæ regulares in seculares redactæ,& beneficia vnita.

Effectus vnionis.

Effectus vnionis est,vt ille episcopus vel curatus vnius loci sit episco 49
pus,vel curatus loci vniti,& sic vtriusque.c.j.ne sede vacan.

Episcopus iurisdictionẽ habet in loco vnito & visitationẽ.

Secundò vt deinceps iurisdictionem habeat episcopus,etiam contra 50
habitantes in loco vnito, cùm iurisdictionem in quolibet loco sui epi-
scopatus habeat,c.cùm episcopus,de offi.ordi.in vj.

Tertiò poterit visitare etiam locum de nouo vnitum, sicut alium 51
quem priùs habebat,& procurationem ab istis vnitis in episcopatu exi-
stentibus accipere,c.cùm Apostolus, de censib.& per totum, & tradit
Soci.in suo tract. de visit.

Vniti coram magistratibus loci vbi vniti sunt conueniuntur.

Quartò conueniri poterunt isti vniti coram magistratibus illius ciui 52
tatis cui vniti sunt,si ibidem degant.doct.in l.fi.ff.de iurisd.omn. iud.c.
fi.de const.libr.vj.clem.j.de reser.

Quintò isti vniti,si non erant regnicolæ post vnionem erunt, nec 53
indigebunt literis naturalitatis,sicut veri filij regni:vt scripsi in tract. de
literis naturali.in ij.tomo constit.Regia.

Sextò isti vniti poterunt munera obtinere in loco, cui vniti sunt,& 54
sic poterunt ibi esse assessores,& alio fungi munere,l.si eadem,ff.de asse.

Septimò in synodo tenebuntur comparere coram episcopo, cuius 55
episcopatui vniti sunt, & ad iura quæ alij primi episcopo tenẽtur,& ipsi
vniti præstare debebunt, c.conquerente,de offic.ordi.

Octauò negotia istius loci vniti tractari poterunt in ciuitate & loco 56
cui vniti sunt,c.nouit,vbi doct.de offi.leg.doct.in d.l.vna,C.de Metrop.
Berito libr.xj.

Priuilegia ecclesiæ principalis vniti habebunt.

Nonò vt semel dicam,omnia priuilegia isti vniti accessoriæ habebũt 57
quæ alijs dantur:vt docet Bart.in l.si conuenerit, §.si nuda,ff.de pigno.
act.quem sequitur Curt.consi.lvij.& Alber.in tract.de augmento,in ix.
conclusio.vbi alia videri poterunt:quia hoc limitat ibidẽ.& alij affectus
ex præmissis hîc addi poterunt.doct.in l.j.ff.de leg.j.

Prætereà quæ in vnionibus requirantur,exprimitur in reg . cancell. 58
xxj.Inno.quam inferiùs describam,vt sequitur.

Regul.

Regula xxj.de vnionibus.

Item voluit quòd petentes.

GLOSSA PRIMA.

Motu proprio & ad petitionem vnio fit.

REQVISITA ad ritè conficiendam vnionem in hac regula scribuntur.Et primò requiritur, quòd quis petat vnionem fieri,ibi,Petentes:potest tamen fieri ex certa scientia & motu proprio:& tunc non habebit locum hæc regula, sumendo argumentum à contrario: quod est in iure validum,l.j.ff.de off.eius,c.cùm Apostolica,de his quæ fiunt à prælat.in Francia tamen quomodocunque fiat, requiruntur solennia,quæ inferiùs dicentur.

Beneficia.

GLOSSA SECVNDA.

Beneficia maiora & minora vniri possunt.

QVORVM appellatione veniunt omnia beneficia, tam maiora,quàm minora,glos.in c.j.de regul.iur.in vj. cùm hîc simpliciter loquatur & vniones sint odiosę:doctor.in clem.fin.de reb.eccle.non alienandis,& superiùs in definitione scripsi:ideo non extendendæ.regula odia, de regul . iur in vj . tamen de omnibus intelliget hîc propter indefinitam elocutionem , quæ æquipollet vniuersali, c. vt circa,de elect. in vj.& quia verbum beneficium est generale:vt superiùs scripsi in prin. huius libri.

Ecclesiastica.

GLOSSA TERTIA.

Imperator & Rex aliquando vnionem facit.

ET SIC non habet locum in temporalibus, vt in Feudis,c.felicis,de pœnis,in vj.scripsi in tracta.nominatio.q.xxj. & in iure Canonico regulariter nomine beneficij venit ecclesiasticum,licèt aliquando exprimatur: in titul,vt ecclesiastica benefi.& in regula j.de regu.iur. in vj.quamuis Imperator aliquando vniat duas dignitates:vt in §.illud, in authent.vt iudices sine quoquo suffrag.collatio.secunda,tamen non seruantur requisita in hoc tex.sed facta vnione per Regem vel Imperatorem,tunc illi habitantes in ciuitate vnita,habent priuilegia etiam ciuitatis,cui vniti sunt, & ibi conueniri poterunt, & subijcientur magistratibus illius loci:vt patet in l.vna,C.de Metrop.Berito,libr.xj.& ibi iurium interpretes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alijs vniri.

GLOSSA QVARTA.

Eccleſiaſtica eccleſiaſticis vniuntur.

ET SIC Eccleſiaſtica eccleſiaſticis vniri debent,&tem poralia temporalibus non miſtim,c.fina.de rer.permu. probat dictio alijs,quæ ſimilitudinem denotat,c.ſedes, de reſcrip.clemen.j.illo tit.gloſſ.in authent.ſed nouo iu re,C.de ſeruis fug.

Teneantur exprimere verum.

GLOSSA QVINTA.

Verus valor in vnionibus eſt exprimendus etiã in Francia.

ET SIC aliud eſt requiſitum,quòd in vnionibus verus valor exprimatur:nec in Francia ſufficeret exprimere cu ius fructus xxiiij.ducatorum auri &c. quoniam ille non eſſet verus valor, licèt in impetrationibus regulariter hæc expreſſio valeat:vt ſuperiùs dictum fuit in tract. de ſignatura,non tamen in vnionibus.

Surreptio vitiat vnionẽ, & quæ in ea ſint exprimenda.

Notandum eſt,quòd ea quæ exprimenda ſunt in prouiſionibus,&ſe rè in vnionibus,quæ ſcribit Feli. c.in noſtra,de reſcript. & ego in concord.Franciæ,in form.mandat.in verb.pro expreſſis,& ſubreptio vitiat ipſo iure vnionem,teſte Calder.conſil.vltim.de rebus eccleſię non alienand.quem ſequitur de Ripa,in libr.ſecundo,reſpond.c.x.incipient. Et ſi vnionis,& Nicol.Mil.in verb.vnio primo,& Felin.in c.poſtulaſti, col. vij.verſ.poteſt etiam inferri,de reſcrip.

Annuum valorem.

GLOSSA SEXTA.

ET SIC non tenetur exprimere valorem vnius diei, vel menſis vel duorum,ſed annuum valorem,ideſt cuiuſlibet anni quantum in anno quolibet valet: & ſi pluris ſit vno anno quàm alio debet exprimere: vt ſequitur. vide quæ doct.dicunt in rub.ff.de annuis leg.

Secundum communem æſtimationem.

GLOSSA SEPTIMA.

Communis æſtimatio attẽdenda.

VLT hæc regula quòd exprimatur ſecundum communem æſtimationem,& non ſecundum ſterilitatẽ vel vbertatem:l.pretia rerum, § fin.ff.ad leg.Falci.plenè ſcripſi in interpret.l.vnicę,C.de ſen.quę pro eo quod intereſt profer.& quamuis conſuetudinarius valor xxiiij.ducat

catorum ſoleat exprimi in Francia in omnibus beneficijs, tamẽ in vnione verus valor eſt exprimendus,vt hîc:quia non agitur de annata,ideo non eſt hodie huic expreſſioni veri valoris in vnionibus derogatũ,quominus verus valor exprimi debeat,& idem in nominationibus: vt ſcripſi per illum tex.in §.volumus,de coll.in Concord.

Tam beneficia vniendi, quàm illius cui vniri petitur.

GLOSSA OCTAVA.

Valor vtriuſque beneficij exprimi debet.

ITEM debet exprimi valor tam beneficij vniẽdi,quàm eius,ad quod vnio fieri debet:nã cùm vnio fiat ex cauſa neceſſitatis vel vtilitatis,vt ſuperiùs dictum fuit, ſi nõ ſit neceſſitas,fieri non debet,vel ex alijs cauſis expreſſis ibi:quamobrem vt hoc ſciatur, vult quòd fiat hæc expreſſio:quamuis in impetrationibus non ſoleat valor beneficij iam obtenti exprimi, ſed valor illius tantùm,quod impetratur. Sed quando fit vnio menſæ non requiritur bonorum ſeu beneficiorum menſæ vnitorum expreſſio:vt decidũt dom.de Rota deciſ.clxix.no.quòd vbi, & deciſ.ccccxlij.no.vtrum,in antiq.

Fructus ſunt exprimendi ideſt verus valor

Imò quamuis ſignatura expediatur cum derogatione huius regulę, tamen non valebit quoad fructus,adeò quòd bulla non expedietur ſine fructuũ expreſſione: & ita ob hoc ſæpiùs vidi bullã reculari Romæ.

Adhæc ſi in ſignatura fuerit conſcripta clauſula,quòd obſtãriæ oratoris habeantur pro expreſſis:tunc poterit bulla expediri ſine fructuũ expreſſione,derogando huic regulæ cancellariæ:& ſic valebit,ſed in Francia vix reciperetur ratione conſuetudinis contrariæ.

Idem ſi fructus habeantur pro expreſſis,tunc etiam dabitur derogatio regulę huius,ſed nõ quòd fructus poſſint exprimi in bulla: quia illa clauſula non obſtante,ad hoc non tendit,ideo verus valor exprimetur.

Alioquin vnio non valeat.

GLOSSA NONA.

Vnio ipſo iure eſt nulla, ſi nõ ſit ſolẽnitas ſeruata.

IPSO Iure quia forma data eſt,quæ ſi non ſeruetur, actus eſt nullus,c.cùm dilecta,de reſcrip.& beneficium ſic vnitũ poteſt impetrari:licèt cõtrarium teneat Old.conſ.cclxij. in fi.quẽ ſequitur Boër.in deciſ.Bur.q.cccxlv.an vnio.q.j. dicens ante declarationem non poſſe impetrari,& multos allegat pro ſua ſententia comites, maximè Deci. conſi. ccxxxiij. viſo, col.ij.Ego verò hos duos ſemper conſtituerẽ caſus.primus eſt,vnio facta non vocatis vocandis,& ſine cauſæ cognitione eſt ipſo iure nulla:vt hîc: quia actus omiſſa forma conceptus non valet,c. cùm dilecta, de reſcriptis,l.cùm hi,§.ſi prætor,ff.de tranſactio. vnde hoc caſu poterit

Vnitũ beneficiũ an ante declarationẽ impetrari poſſit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

beneficium impetrari etiam ante declarationem & appellari ab vnione abusiua:vt scripsi superiùs.

Secundus casus est,vnio facta ex falsa causa,seruata tamen iuris forma & solennitate,valet:sed venit reuocanda,glo.in summa,& in c.sine exceptione,xij.q.ij.de Rota decis.lix.vnio,in nouis, & clxviij.cum seq, & dxj.in anti.& sic debet intelligi sententia aliorum cõtrariam opinionem docentium,facit §.semel,quib.ex caus.maior.licet,nisi subreptũ esset Papæ.Cassado.decis.j.in reg.cancell.rubr.de vnio.vnde si vnio facta fuerit propter vicinitatem & paupertatem ambarum ecclesiarũ, si hæc caussa fuerit falsa dissoluetur vnio : sed ante dissolutam vnionem non impetrabitur beneficium,si solennitates interuenerint.

Instrumento an credatur quoad solennitatem.

Nec credetur instrumento vnionis dicentis solẽnitatem interuenisse,nisi illæ solennitates appareant:quia instrumentum non debet continere verba iuris,sed facti:vt not . Innocentius in c.quoniam,de probationibus.hoc nominatim probat Oldrard.consi.cclxij.in quæstione,numero 4.

Vnio an præscribatur,et per quãtum tempus.

Imò facta sine hac forma non posset præscribi , nisi per tempus,cuius memoria non est in contrarium.Oldrard.consi.ccxcvj.de iure.vide Maleretum in tractatu de election.folio 25.dicentem , quòd licèt nullo spacio temporum possit induci vnio ecclesiarum,secundum Hostiensem , in c.quoniam, de vit.& honestate clericor.& in summa,de vita & honestate cleri.

Tamen si probetur quòd ecclesia sic fuerit diu possessa tãquàm vnita,probata erit vnio præsumptiuè,Ioann.Andr.in regul.qui contra iura in fin.in Mercurial.Cardina.in clementi.j.in princi.in xx.q.de suppl.neglig.prælat.Ancha.consi.clxij.in quæstione ecclesiæ,in fin.refert Fel.in c. causam,col.ij.de præscr.

Et semper in vnionibus commissio fiat ad partes.

GLOSSA DECIMA.

Commissio fit & inquisitio in loco vnionum faciendæ.

ITEM requiritur quòd commissio &causę verificatio fiat in illis partibus, vbi vnio fieri debet:& ista est practica vniones faciendi : nam veritas melius scitur per vicinos,quàm alios:l.j.ibi,æstimatione circuncolentium,ff. de fluminib.Ancha.in cle.vna.nota.j.de concess. præb. bonus tex.in c.quanto,extrà de præsumpt.

Si tamen fiat per Papam in forma gratiosa,non requiritur clausula vocatis vocandis:sed derogatur huic regulæ de vnionibus committendis ab partes,& ipse Papa facit vnionem: sed hoc non recipitur in Francia, propter concilium generale,quod disposuit non valere vniones,nisi sint factæ

factæ cum caussæ cognitione:vt superiùs scripsi.

Item in vnionibus consistorialibus non derogatur huic regulæ:quia hæ fiunt cum caussæ cognitione,nisi separatim detur bulla super derogatione:vt interdum vidi:sed tu,si sapis, adhibeas semper solennitatem hîc requisitam.

Vocatis quorum interest.

GLOSSA VNDECIMA.

Hi quorum interest in vnione vocandi.

1 ITEM SIC in vnione requiritur,vt vocentur hi,quorum interest,vt episcopus,quia sua interest,eò quòd collationem admittet ratione vnionis: quia ampliùs beneficiũ non vacabit.d.c.sicut vnire,& doc.in c.j.ne sede vacan.

Episcopus & capitulum in vnione consentire debent.

2 Etiam requiritur consensus capituli ecclesiæ cathedralis,quia vnio alienatio est,in qua consensus capituli interuenire debet.tex.in cle.vlt.de rebus ecclesię non alienã.& cle.ne in agro.§.adhęc, de statu monacho.e.sine exceptione.xij.q.ij.Bal.consi.j.vol.j.Dom.cõsi. lxxxviij.apparet,in j.q.& in ij.dicit,an interuenisse præsumatur,& cui incumbat onus probandi:vide Alex.consi.ccxix.ponderatis,col.j.& seq. in vj.vol.& poterunt cõsentire etiam si aliquod commodum sentirent. de Rota decis.dcclix.præpositurę,in antiq.& decisio.iiij.rub.de rerum permuta.Oldra.cons. clxxxij.licet,non requiritur tamen tractatus,sicut in vera alienatione.dict.c.sine exceptione.vbi scripsi xij.q. ij. & quia in d.cle.fi.de rebus eccles.non alienand.non exprimitur de tractatu,sed de consensu : hoc tenet Rota decis. clxvj.not.quòd vbi est vnio, in antiq. Boër.decisio.Burdegal.cccxxxv.an vnio.

Consentire nolentes vnioni cogun tur.

3 Et si nollent hi,quorum interest,consentire,caussa existente,possent compelli:imò ipsis inuitis à Papa fieri posset, per c.cùm dilectus,& ibi nota de his quę vi metusúe caussa fiunt.Inno.in c.in Lateranen.de prębend.Panor.& alij in c.nullus,de iure patro.

4 Aliâs si caussa non subesset,vnius cõtradictio illam vitiaret,teste Cacialup.in d.tract.vnio.artic.vj.in princ.

Caussa in vnione probanda & quomodo.

5 Ista etiam caussa est probanda.Oldra.consi.cclx.quòd vnio.& consi. seq.& Cardinal.consi.xcvj.Papa vniuit.& de Ripa libro ij.respon.c.x.si vnionis:quomodo hæc sit probanda docet Oldra. consi. cclxvj.& seq. de iure.& Alex.consil. lxx.in caussa,col.j.volu.iij.& consi. cj.circa.in vj. vol.& Deci.consi.ccxxxiij.viso tenore,col.ij.

Consensus patroni in vnione expectendus.

6 Item requiritur consensus patroni,& ideo vocãdus est,c.suggestum, de iurepatro.Cardi.d.consi.xcvj.Papa,in ij.q.& Rota decisio.ccxxix.in dimembratione,in antiq.& in ij.caussa.in vltimis Thomæ fastoli decis. & lxxx.caussa.ij.dubio ibidem.& Cassador.decisio.iij.de iure patro. Socin.consil.j.nu.6.in iij.volu.Deci.consil. cxxxxviij.reuerende,col.j.Petr. Paul.Paris.consi.cxxviij.in capella,col.pen.in iiij.vol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et citandi sunt alij omnes,quorum interest,& quòd illis vocatis fiat. 7
d.cle.ne in agro.§.adhæc,& doc.tradunt in d.c.sicut vnire.& Petr.de Perusin d.vnionis trac.c.v.quod est verum si non fiat à Papa:quia ille hoc potest facere etiã inuito episcopo.c.ij.de religio.domib.de Ripa in lib. ij.respon.c.xviij.nihil proponitur.hodie in Francia solennitas inquisitionis causſæ est facienda etiam à Papa,sicut ab inferiore,aliâs facilè reijcitur:sed Papa solet committere in partibus vt inquisitio fiat de causſa,& de commodo vel incommodo:& posteà istæ inquisitiones ad eum mittuntur:& iste vnionem probat si causſa fuerit,aliàs reijcit.

Rectoris vel curati essensus nõ requiritur.

Non requiritur tamen consensus rectoris,sed ei ad suam vitam non 8
præiudicatur,ideo non vocatur:cle.vlt.de rebus eccles.non alien.nec est eidem insinuanda dicta vnio,postquàm illi non præiudicat,nisi vt ignorantiam non possit prætendere ad hoc,vt permutare,vel aliâs resignare istud beneficium non possit.c.ad hoc.de postula.prælat.Ioan.Gallus in q.per Arestã.q.cxxxiiij.& seq.de Rota decis.clx.nota quòd beneficiũ,in antiq.& decisio.j.rub.de rerum permuta.Oldra.consil.cclvij.factum,& Paul.Castren.consi.ccccxxxvij.in q.vol.j.

Vnitum beneficiũ non potest resignari etiam causſa permutationis.

Nec consideratur quòd rector potuisset illud beneficium resignare 9
in fauorem nepotis,quia hoc non est considerabile:cùm beneficia consanguineis non deferantur consanguinitatis iure.c.j.de præb.& illa resignatio pendet à superioris facilitate,qui per vnionẽ iam declarauit nolle illum rectorem resignare posse:vt in c.ex parte,j.de offic.delega.

Et quia multi affectu carnis solent suis prouidere cum præiudicio 10
animæ.c.j.ne sede vacan.c.graue.de præb.ideo ille rector non poterit etiam permutare illam ecclesiam sic vnitam:vt consuluit Oldra.consil. clvij.factum tale,col.v.nu.16.& 20.& seq.

Plebs in vnione faciẽda non vocatur.

Plebs etiam ad vnionem non debet vocari,licet videatur quodam- 11
modo sua interesse:sed episcopus proteget plebem.Cardinal.consil. lxv. Pro decisione.& Boër.dict.decisio.cccxxxxv.quia plebs interdum laborat contra sua propria commoda,sicut mulieres.l.penul.C.de sponsal.& nescirent quid peterent,sicut mater filiorum Zebedei.

Audirentur tamen,si causſam rationabilem allegarent impediẽtem 12
vnionem fieri,per tex.in capitul.si quis presbyterorum,vbi doct.de rebus eccles.non alienand.scripsi in gl.à die recusationis,in §.j.de nomina.reg.in concorda.

Legatus nõ potest in præiudiciũ episcopi vnire.

Etiam notandum est,quòd per vnionem factam per Papam vel le- 13
gatum non præiudicatur episcopo in iuribus suis,videlicet in visitatione,subiectione,& alijs iuribus.c.cùm dilectus.vbi gl.quod met.causſ.gl. in cle.fin.de rebus eccle.non alienand.secus in collatione & alijs iuribus,quæ salua esse non possunt valida existente vnione:quia illis censetur derogatum propter repugnantiam.l.vbi repugnantia,ff.de reg.iur. Cacialup.in d.tract.vnio.artic.viij.q.xvj.

Sed si fieret vnio ab episcopo,tunc videretur tantùm sua iura remit- 14
tere.capitu. Pastoralis,de dona. Cardinal.in dict.clementi.vlti. Perusin dict.

dicto tract.de vnio.c.x.vbi dicit quòd episcopus in cuius diœcesi est ecclesia vnita adhuc iurisdictionem in illa habebit,& iura episcopalia de quibus in capitulo,conquerente,de officio ordinarij,nisi ea ipse remiserit.

Formavnionis à Papa factæ.

15 Solet itaque Papa in hoc rescripto post narrationem sic scribere:Nos igitur super hoc prouidere volentes,huiusmodi supplicationibus inclinati,dictam parrochialem ecclesiam cum omnibus iuribus & pertinentijs suis eidem monasterio authoritate Apostolica imperpetuum incorporauimus,annexuimus & vniuimus.

16 Ita quòd cedente vel decedente rectore dictæ ecclesiæ,qui nunc est, vel aliàs ecclesiam ipsam quomodolibet dimittente,liceat abbatissę pro tempore existenti,& dilectis in Christo filiabus conuentui dicti monasterij,per se vel alium,seu alios corporalẽ possessionem ecclesiæ parrochialis,iuriumq; & pertinentiarũ prædictorum propria authoritate apprehendere,& tenere,fructusque,reditus & prouentus,ac iura vniuersa eiusdem ecclesiæ in monasterij & ecclesię prædictorum vtilitatem conuertere,reseruata tamen de fructibus,reditibus,prouentibus,iuribus,& obuentionibus huiusmodi pro vicario perpetuo in ea instituendo congrua portione,ex qua idem vicarius commodè sustentari valeat,iura episcopalia soluere,& alia sibi incumbẽtia onera supportare,dispositioni Apostolicæ reseruamus,districtiùs inhibentes fratri nostro episcopo N. ac illi,vel illis ad quẽ,vel quos collatio,prouisio,præsentatio,seu quæuis alia dispositio pertinet communiter,vel diuisim,ne de huiusmodi parrochiali ecclesia disponere quoquomodo præsumant,ac decernentes ex nunc irritum & inane,si secus super his à quoquam quauis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari non obstant,&c.

Possessio apprehendẽ authoritate propria põt in vnione.

17 Hîc concedit Papa,quòd authoritate propria possint possessionem recipere,alioqui non possent,nisi concederetur,per tex.in c.postoralis, de priuileg.l.si ex stipulatione.ff.de acquirend.possessio.docto.in c.cùm venissent,de restitu.spolia.de Ripa lib.ij.respon.c.xviij.nihil.Boër.q.cccxlvj.quæritur,in decisio.Burdegal.

Lite pendẽte non fit vnio.

18 Item vnio fieri non potest lite pendente,& si vnus collitigans petat illud vniri suo beneficio:nec valebit illa vnio,nisi in euentum, quando videlicet euincet,& sententiam pro se obtinebit:& tunc Papa vniet,sed dicet quòd in euentum euictionis liceat possessionem &c. vnionis vigore apprehendere.

19 Vel alij dicunt,quòd Papa non vniet in euentum euictionis,sed melius est quòd vniat, & possessionem differat ad euentum euictionis.& ita solet fieri,& est melior praxis, vel mandet Episcopo seu iudici,& de causſa cognoscenti,vt lata sententia in vtilitatem consentientis vnioni eam faciat.De clausula cedente vel decedente,scribit Paul.Castrẽ.consi. cclxxj.viso tenore,in primo volu.

Cõsensus ante vnionẽ & post,intervenire potest.

20 Iste consensus potest interuenire ab his quorum interest, & ante vnionem,& post eam,etiam ex interuallo.capitul.cùm nos,& capitul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cura,de iure patro. Ægid. Bellamera.deciſ.diiij.& Alex.conſil. ccxix.in vj.vol.ac Soci.conſi.xv.col.xiij.verſicu.demum ſupponendo,in primo volu.& Boër.in deciſio. cccxxxv.an vnio,col.ij.refert.† Vnde ſi vnio 21
fuerit facta non vocato epiſcopo,ſi poſteà conſentiat,valebit,ſi ſolennitates fuerint adhibitæ:vt ſuprà dixi.

Et idem voluit obſeruari in confirmationibus vnionum factarum.

GLOSSA VLTIMA.

In confirmationibus vnionũ ſolennitas requiritur.

ET SIC non valet confirmatio vnionum,niſi ſupradicta interueniant:quod eſt not.& intellige nullam eſſe confirmationem vnionis:quamuis gloſſ. in hac regula teneat cõtrarium:tum quia tex.idem eſſe voluit in confirmationibus,& nõ eſſet idem,per l.ſeruitutes.§.ſi ſublatum.ff. de ſeruitu.vrba. præb.quia dictio idem,ſignificat eandem in pluribus cenſuram.glo.in l.cùm hi.§.ſi vni.ff.de tranſact.iuncta gl.idem ſcilicet per omnia, §.ſed ſi ex teſtamento,in fin.de ſatiſdat.tuto.in inſtit. l.ſi ante.ff.ſoluto matrimonio,& hic verſi.ad omnia referri debet,prout plenè ſcripſi in interpre.l.vnicæ.in glo.& non ex quibuſdam.C.de ſent. quæ pro eo quod intereſt.

Idem quomodo accipiatur.

Idem poteſt tripliciter dici,in genere, in ſpecie & in numero : vt per doctores in l.j.ff.de vulgaribus, maximè quia hæc confirmatio ſolet à Papa fieri,& ſubreptio vitiaret hanc confirmationẽ,ſicut annulat vnionem:vt ſuprà dictum fuit;& ſic eadem ſolennitas requiritur in confirmatione vnionum quæ in vnione,quam ſuperius vidimus.

Suppreſſio vnionis ſolennitatem requirit.

Idem dicunt in ſuppreſſione,ſeu diſſolutione vnionis,&applicatione fructuum:vt ſi fructus vnius beneficij alteri applicentur,derogandum ſit iſti regulæ,vel faciendum ſecundum regulam, ne alicui fiat iniuria: & in præiudicium alicuius nihil fieri debet ſine vacatione.l.de vno.ff.de re iudic.

De vicarijs perpetuis.

Inuito vicario perpetuo non poteſt prior, vel curatus beneficio deſeruire.

IN HIS vnionibus etiam cõſiderandum eſt,quòd quando vnio fit acceſſoriè,in beneficio vnito relinqui ſolet vicarius perpetuus, qui illi deſeruiet beneficio: & is qui habet beneficium vnitum,non poterit illi deſeruire per ſe inuito vicario perpetuo,per tex.in c.extirpandæ §.qui verò, de præbend.c.j.illo tit.in vj.& c.vnic.de capell.monacho.illo lib.Panor.

in

in capitul.ix.perpetuus,de fide inſtrument.doct.in cle.vnic.de offic.vi-
2 car.†Niſi in vnione fuerit dictum,quòd non conſtituatur vicarius perpetuus,ſed per ſe deſeruire is,qui vnitum habet,poſſit.nam fundationes & conſtitutiones in vnione appoſitæ ſeruandæ ſunt:& hoc decidit Boniſac.in d.clem.vnic.col.vlt.

In eccleſijs principaliter æquevnitu non cõſtituitur vicarius perpetuus.

3 Si verò fuerint duæ parrochiales eccleſiæ vnitæ æquè principaliter, tunc vnus eſt curatus vtriuſque,& non tenetur conſtituere vicarium perpetuum in altera,ſed ad tempus, videlicet quando ipſe illi non ſeruiet.capitul.& temporis.xvj. quæſtione prima,capitu.primo.vbi doct. ne ſede vacan.

Duas miſſas quis interdum dicere poteſt.

4 Et interdum Papa diſpenſat, vt habens iſtas duas eccleſias tenues diebus dominicis & feſtis duas dicat miſſàs,vnam in vna, & alteram in altera:vt docet Hoſti. & alij in capit.conſuluiſti,de celebrat.miſſa.licet aliàs regulariter preſbyter non poſſit duas celebrare eodem die miſſas, quia Chriſtus ſemel paſſus eſt.capitul.ſufficit,de conſecra. diſt.j.d.c.conſuluiſti,de celebra.miſſa.vbi ſcripſi.

Quando vicarius perpetuus cõſtituatur vel temporalis.

5 Etiam non conſtituitur vicarius perpetuus, quando vnitur beneficium ſimplex, ſed tantùm quando eccleſia parrochialis.glo.& doct.in cle.vnic.de offic.vicar.& Gemi.conſi.lxxxvj.in cauſſa Traiecten.

6 Item quando beneficium eſt vnitum menſæ capituli,vel epiſcopi,poteſt deſeruiri per temporalem vicarium. gloſſ.in verb. ad menſam,cle. prima,de exceſſib.prælat.gloſſ. & doct.in clement.prima,de reſcript.& in clementi.vnic.de ſupplend.negligen.prælat.domi.de Rota deciſion. cclx.nota gloſſ.in antiquis.& niſi in vnione fuerit creatus vicarius perpetuus poterit conſtitui temporalis: ideo vnio videnda erit, & deſeruiendi conſuetudo.

Ad mẽſem quãdo vnitum cenſetur.

7 Ad menſam cenſetur vnitum beneficium,quando ſpiritualia & temporalia ſunt annexa.gloſſa.in dict.verbo,ad menſam.& doct.in capit.vt ſuper,de rebus eccleſ.non alienan.vel quando hoc exprimitur in vnione,vel ex obſeruantia,& conſuetudine longiſsimi temporis,ſcilicet per quadraginta annos.c.cùm de beneficio,de præbend.in vj.cap.de quarta,vbi doct.de præſcript.gloſſ.in clement.per literas,de præb.& ſuperiùs dictum fuit.

Vnio deductis impenſis fit.

8 Vide an poſsit dici vnitum beneficium ad menſam prælat.quando conceſſum fuit,vt is viuere cum ſuis poſſet: olim pauperes erant abbates & prælati, qui cum ſuis religioſis non poterant in monaſterio ſuſtentari:ob id procurauerunt boni viri,vt eccleſiæ vnirentur menſæ illorum,vt ex fructibus viuere poſſent:quod hodie trahunt quidam ſcelesti ad canes,vt maiorem numerum canum & falconum alant, quàm pauperum:ſed poſtquàm ad menſam eſt vnitum, ad hominũ menſam vnitum cenſetur,non canum,quibus menſa non eſt neceſſaria ; & ob eam cauſam alimentorum quando beneficium vniebatur,& ſpiritualia & temporalia concedebantur:ideo declarat glo.ſpiritualia & temporalia eſſe annexa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et sic quando fit vnio, debet intelligi deductis impensis necessarijs, 9
tam in vicario quàm pro alijs:c.præsenti,de offi.ordi.in vj.c.si propter,
de rescrip.ibid.& c.si tibi concessio, de præben.illo lib.quia fructus intel
liguntur deductis impensis.l.fructus.& ibi doct.ff.solut.matri.l. prima,
C.de fruct.& litium expen.scripsi in glo.fructus.§.volumus,de colla.in
concorda.

Nisi in vnione esset reseruata tertia pars,vel quarta fructuũ vicario: 10
tunc intelligetur non facta expensarum deductione,sed de integris fru-
ctibus illius tertiam,vel quartam partẽ habebit vicarius, instar decimæ,
in c.tua,& c.pastoralis,de deci.& scripsi in tracta.meo de deci.& in tra-
cta.de congrua portio.

Vicarius perpetuus constitui in prioratibus curatis regularibus debet.

Item debet constitui vicarius perpetuus,quando religiosi vel secula- 11
res ex dispensatione habent prioratus regulares,quibus est annexa cura
animarum:cle.vnic.de supplen.negli.præla.cle.ne in agro.§.cæterùm,de
statu monacho.do.de Rota decis. ccxxviij.nota quòd vbi,in antiq.vbi
dicit priorem habere curam,quod verum dicunt habitu: vicarius verò
habet curam actu & exercitio:vt in cle.vna,de offic.vica.

Prior an habeat curam seu vicarius.

Et hic vicarius perpetuus interdum ad præsentationem prioris con- 12
stituitur.d.cle.ne in agro.§.cæterùm,& cle.j.de iure patro.

Quis constituat & creet vicariũ perpetuum

Et aliquando pleno iure vicariã Episcopus confert,per c.omnes basi 13
licæ.xvj.q.ij.& quandoque in fundatione reseruatur collatio priori: sed
tamen non debet recipi vicarius ad curam,nisi de Episcopi autoritate.c.
cùm satis,de offi.archidia.c.adhæc,de offi.vic.c.ex tua, de filijs presby-
ter.Imol.in rub.de institu.

Vicarius ad curam non recipitur sine episcopi autoritate.

Item iura loquentia in beneficijs habent locum in vicarijs perpe- 14
tuis.c.postulastis,de rescrip.etiam illa quæ in parrochialibus loquuntur,
habẽt etiam locum in his vicarijs,cle.vnic.de offi.vicar.facit c.Michaël,
de filijs presbyter.vbi filius presbyteri non potest ordinari ad vicariam
perpetuam,in qua pater ministrauit,sicut non potest ad illud beneficiũ
in quo pater ministrauit,præfici.

Iura quæ loquuntur in beneficijshabent locum in vicarijs.

Adhæc vicarius perpetuus non potest remoueri,etiam si rector prin 15
cipalis moriatur.c.adhæc,de offic.vica.Panor.& alij in c.extirpandæ.§.
qui verò,de præbend.quia vicaria est beneficium. dict.cle.vnica:& be-
neficia perpetua esse debent.c.sanctorum.lxx.distin.glo.& doct.in c.fi.
de tempo.ordi.in vj.& datur vicario in titulum:vt dicunt docto.in d.c.
adhæc.quicquid dicat glo.ibi,potest etiam Papa illam vicariam dare in
commendam,sicut alia beneficia.

Vicarius non remouetur per rectoris mortem.

Et vicarius iste perpetuus debet gaudere priuilegijs, quibus gaudet 16
monasterium & ecclesia,cui est beneficium vnitum : quia qui adhæret
Deo,vnus spiritus est cum illo: capitul.damnamus,de summa trinita.&
quæ religiosis adhærent,religiosa sunt.l.quæ religiosis.ff.de rei vendica.
& locumtenens deputatus ab eo qui posuit rectorem,vel iudicem,eo-
dem gaudet priuilegio,quo rector.l. sed si hac,in fine.vbi Iason.ff.de in
ius vocand.Bartol.& alij in l.si filius, de legatio.& si ecclesia sit exem-

Vicarius gaudet priuilegijs ecclesiæ.

pta,

pta,& vicarius erit,capitul.per exemptionem,de priuileg.lib.vj.

17 Si præstimonium vniatur elteri beneficio,non est opus derogare sta-
tutis de obseruandis præstimonijs, quia per vnionem desijt esse bene-
ficium,vt membrum tenebitur,nec illud obtinebit tanquàm præstimo-
nium,sed tanquàm vnitum : ideo non est opus in vnione de eo facere
mentionem:quod est notandum,vt superiùs dixi de bonis.

18 Si vnitum sit beneficium,non poterit is,qui illud possidet,permuta-
re:quia postquàm vnitum est,non est ampliùs beneficium,sed mẽbrum
eius,cui est vnitum,nec dicitur vacare,teste Feder.in tracta.permuta.be
nefic.q.xxxiij.& suprà dictum fuit.

Permutari non potest beneficium & an illud resignatum repeti possit.

19 Sed an possit is qui resignauit illud beneficium,posteà ad illud redi-
re,postquàm permutatio non potest sortiri effectum? respond. posse,si
fuerit ignarus illius vnionis per c.si beneficia,de præbend. lib.vj.Panor.
& Feli.in c.cùm venerabilis,de rerum permuta.

20 Si verò sciuerit vnitum,& instrumẽto vnionis fuerit scriptum,quòd
per cessum & decessum vnio sortiretur effectum, tunc non poterit ad
suum redire beneficium,quia non est vsus concessione iuris,cle.vna,de
rerum permuta.

21 Clausula bullæ vnionis hæc addi solet, quando sit vnio parrochialis
ecclesiæ,congrua portione ex fructibus &c.eiusdem ecclesiæ parrochia
lis pro perpetuò inibi vicario per loci ordinarium instituendo, ex qua
se commodè sustentare,episcopalia iura soluere, & alia eidem ecclesiæ
incumbentia onera supportare valeat,reseruata.

Clausula cõgrua portione reseruata quid significet.

22 Nisi in ea adsit clausula,quòd per presbyterum ad nutum amobilẽ
deseruire possit: & regulariter siue sit prioratus,cui imminet cura ani-
marum,vltra curam conuentus,vel aliud beneficium curatum,semper
solet illa clausula congrua portione reseruata describi:de qua plenè tra-
ctaui in tracta.meo de congrua portio.

23 Sed si vniatur beneficium non curatum, non solet poni ista clausu-
la,nec affirmatiuè,nec conditionaliter : quod est notandum pro vnio-
nibus.

24 Et quando vnio fit capitulo retenta pensione alicui, tunc debet po-
ni in bulla clausula:quòd si per sex menses cessauerint à solutione pen-
sionis,tunc rectores ecclesiæ,ac singulares personæ capituli sententiam
excommunicationis incurrant,elapsis dictis sex mensibus: & vnio,an-
nexis, & incorporatio prædictæ dissolutæ sint, & esse censeatur, dictá-
que parrochialis ecclesia in pristinum statum reuertatur, & per dissolu-
tionem eandem vacare censeatur eo ipso,ac rectores præfati,eidem par
rochiali ecclesia perpetuò priuati existant, & similiter illa vacare cen-
seatur,eo ipso & cætera.Et eo casu metu amissionis, & excommunica-
tionis solutio pensionis non differetur, quia *Oderunt peccare mali for-
midine pœnæ.* c.eum qui.vbi glo.de præben.libro vj.& l.j.in fin.ff.de iu-
stitia & iure.

Clausula ponẽda pro pensione reseruata à capitulo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De vnionis reuocatione.

Ex quibus causis vnio reuocari possit.

PRO complemento huius materiæ videndum est,quibus ex causis vnio reuocetur?Respon.quando est facta ob certam causſam,belli fortè destructionis, pauperratis,vel aliam finalem : tunc cessante ista causſa cessabit vnio,cle.ne in agro.§. adhæc, de statu monacho.vbi si facta sit propter paupertatem,si cesset,dissoluetur vnio superexcrescentibus fructibus.c.cùm N.D.constitu. 1

Vel quando fuit facta ob bellum,& deficiente populo,posteà reuerso populo cessabit capitul.quia, de religi.domib. capitul. final. de parrochi.& capit.j.de verborum signifi.lib.vj.quod enim atrocitas seu calamitas belli introduxit,pacis lænitas sopire debet l.vna,in princip.C.de caduc.tollend. & sicut necessitatem patientes cessante necessitate beneficijs renunciare coguntur,quę eis miserationis includit intuitus.c.fi. xxv.q.vlt,versi.sed obijcitur. 2

Reuocanda vnio ,si in ruinam ecclesiæ & hospitalitatis cedat.

Secundò dissoluitur vnio,quando redundat in præiudiciũ ecclesiæ, & eius ruinam.c.j.ibi,ecclesiæ vestræ ruina poterat releuari,ne sede vacan.vt si dissoluatur religio,vt ibi.consuetudines enim,quæ in ecclesiarum vergunt grauamen,reuocantur.c.j.de consuetud.c.fin.de reb.eccles.non alienen. 3

Si fraudentur eleemosinæ.d.c.j.nam peccata eleemosinis sunt redimenda.c.quamobrem,de pœni.dist.j.& duæ sunt aleemosionæ,videlicet cordis,alia pecuniæ.c.duæ.xlv.dist. 4

Et si tollatur hospitalitas.c.de monachis,de præb.ad quam precipuè clerici tenentur,in summa,& per totum xlij.distinctione,capit.Florentinum.lxxxv.dist. 5

Ex causſa necessitatis & vtilitatis vnio reuocatur.

Tertiò reuocari vnio potest ex causſa necessitatis & vtilitatis, sicut facta est.capi.exposuisti,&c. vacante,de præb.nam omnis res per quascunq; nascitur,per easdem & dissoluitur. capitu.j.de regulis iuris.c.cùm accessissent,de constitu.& alij casus ferè comprehenduntur sub istis capitu.j.de rebus eccles.non alienand.libro vj.Petrus de Perusi.in tracta. de reuoca.vnio.c.j. 6

Quartò adde posse reuocari,quãdo scandalũ immineret d.c.j.quia nihil cum scandalo faciendum est:c.nihil,de prescript.vbi plenè Felin.c. cùm teneamur,de præbend. 7

Vnio per simoniam facta reuocatur.

Quintò reuocatur,si fuerit facta per simoniam,etiam si iusta & legitima causſa fuerit vniendi: vnde si fuerit per pecuniam datam vnienti facta,illa simonia vitiat actum in spiritualibus.c.fi.de rerum permuta.& per totum titu.de simo.& hoc expressè asserit Oldr.consi.cclxij.in quæstione,in fine.cogitate an aliquæ factæ sint in Francia vniones,& reductiones in secularitatem per pecuniam datam Episcopo procuranti, & alijs 8

alijs vnde reuocati poterunt,nec perpetuò durabunt illæ:difficile enim est,vt bono peragantur exitu,quæ malo inchoata sunt principio.c.principatus,j.q.j.

9 Et breui dicendum est,quòd ex quibus causis vnio fieri potest,& dissolui:nihil enim tam naturale est,quam dissoluere eo genere,quo ligatũ est.l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.c.j.illo tit.Cacialup.in trac.de vnio. artic.ix.& Deci.consi.ccxxxiij.viso,col.iij.& consi.cclxxv.viso.

10 Et causa debet allegari & probari,vt docet Petr.de Perusi.vbi suprà. cap.ij.ac Oldrad.consi. cclxj.nec crederetur episcopo, vel alteri facienti vnionem,vel illius reuocationem de causſa vnionis,si non exprimatur. c.nuper,& c.licet,de testi.sic cõsuluit Paul.Paris.consi.xxxvj.quod prætensa,in iiij.volu.

Reuocationẽ vnionis quis petere possit.

11 Quis istam vnionum reuocationem petere possit? respõ.is cuius interest,videlicet Episcopus:vt docet Perus. in tracta. de reuoca.vnio. c.j. & monasterium vnitum.c.j.ne sede vacan.

12 Capitulum etiam ecclesiæ cathedralis.c.j.circa finem,ne sede vacan. vbi dicit posse reuocari etiam ad petitionem Episcoporum,& abbatum prouincię,in qua sita est ecclesia,etiam ad petitionem Regis,& patroni, vt in d.c.j.

Reuocationem vnionis quis petere possit.

13 Quæro,quando hæc reuocatio vnionis possit peti? respon. quando in præiudicium ecclesiæ tendit,etiam vacante ecclesia,tamen defensore illi dato,cle.fi.vbi gl.& doct.de rebus eccle.non alie.sumendo à contrario:quia si vacante ecclesia fieri vnio possit,multò fortiùs & eius dissolutio:cùm omnis res per quascunque causſas nascatur, per easdem & dissoluatur.c.j.de regu.iur.

14 Quod non procedit in ecclesijs cathedralibus, quia eis vacantibus non est,qui eas teneatur:ideo non potest reuocari vnio sede vacante.d. c.j.ne sede vacan.secus in ecclesijs inferioribus,quarum est tutor & defensor generalis prælatus & Episcopus:attamen dabitur adhuc specialis defensor ecclesiæ,qui rectè poterit eam defendere, secus in cathedrali. doc.in dicta cle.final.

Quis vnionem factã reuocare possit.

15 Dicamus nunc quis vnionem factã reuocare possit? respon.certum est Episcopum posse illam causſa existente dissoluere, quia quod iussit, vetuitve prætor,contrario imperio tollere potest.l.quod iussit.ff.de re iudic.vbi scripsi:& qui potest condemnare,potest absoluere.l.iij.ibid.& is potest repudiare, qui & adire:l.is potest.ff.de acqui. hæredi. sic & qui vnire potest, & vnionem dissoluere,qui potest instituere & destituere: cap.cùm ex iniuncto,de hæretic.

16 Potest inquam,Episcopus vnionem non solùm à se factam,sed etiam à Papa vel legato reuocare causſa subsistente,teste Petro de Perusi.in dict.tracta.c.iiij.nam Papa vniendo noluit tollere potestatem ordinarij. c.ij.de religio.dom.Feder.consi.cclxiij.presuppositio:& Episcopus vnionem factam à priore,vel aliâs malè factam reuocabit.tex.in dict.c.sicut vnire,de excessib.prælą.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Etiam si esset facta suæ mensæ: quia non est in proprio facto autor: vt in d.cle.fi.dicitur.& non est verisimile, quòd eam reuocare sit paratus,sed vnire sic:quia in suum commodum tendit:& nemo suum præsumitur iactare,l.cùm de indebito.ff.de proba. 17

Episcopus in cuius diœcesi situm est beneficium sicut vnit,sic vnionem reuocat.

Item hoc poterit facere episcopus in cuius diœcesi situm est beneficiū,quia omnia beneficia sunt sub eius potestate.c.nouerint,& c.regenda.x.q.j.c.omnes basilicę.xvj.q.vij.facit l.si prędium.C.de prędmin or.& si ecclesiæ sitæ sint in diuersis diœcesibus,vterq; episcopus hoc facere debet,vel potestatem vni dare,qui nomine vtriusque hoc faciat, gl.& doct.in d.c.sicut vnire. 18

Poterit etiam capitulum sede vacante reuocare vnionem cum causa,quia succedit episcopo in iurisdictione:& illa iurisdictio,quæ est apud episcopum vnientem, est apud capitulum sede vacāte.c.cùm olim,de maio.& obedien.& c.j.eo.lib.vj. 19

Inferior tamen licet præscripserit vniendi potestatem,non tamen reuocandi vnionē,quia sunt diuersa.c.auditis,de præscrip.& sic vnionem reuocare non poterit,nisi præscripserit: & reuocandæ vnionis potestatem,quod est difficile. 20

Limitatur in cathedralibus, d.c.j.ne sede vacan.vbi Papa solus reuocat vnionem,sicut eam facere potest.d.c.sicut vnire,de excessib.præla. 21

Beneficia exempta Papa vnit,& vnionem reuocat.

Secundò si beneficia erant exempta,tunc ad solum Papam pertinet vnio,& reuocatio illorum.c.autoritate,de priuileg.lib.vj.quia Papa est ordinarius exemptorum,cle.vna,de supplend.negli.præla.scripsi in §.si quis verò,de colla.in concorda. 22

Vnio à Papa non reuocatur sine episcopi consensu.

Tertiò quando essent specialiter reseruata à Papa,non impedietur reseruatio:vt inferiùs dicam. 23

Quartò sine capituli cōsensu non poterit Episcopus vnionem reuocare,sicut nec facere.c.ij.de religios.domi.cle.fi.de reb.eccles.non alienand.quia non potest sine capitulo ardua,vt alienationes facere.c.nouit,& per totum de his quæ fiunt à præla.& solennitas quæ in construendo requiritur,& in destruendo,authen.contra.C.de repud.multa allegat Petr.Gerard.sing.iij.ibid.vide &c. 24

Causæ cognitio in reuocanda vnione.

Et in reuocanda vnione requiritur causæ cognitio,sicut in facienda: de qua suprà dictum fuit,per text.in dicto c.primo,in fine,ne sede vacan.ibi,ius vestrum apud sedem Apostolicam prosequendi liberam facultatem habeatis. 25

Vocandi in reuocatione vnionis, hi quorum interest.

Vnde citari debent illi, quorum interest vnionem non reuocari, capitulo finali, de electione libro sexto. Et primò prælatus vtriusque diœcesis,si beneficia sint in diuersis diœcesibus,quia de eorum præiudicio agitur dicto capit.primo,ne sede vacante, & capitulo sicut vnire, de excessib.præla. 26

Patronus etiam est vocandus,quia sua interest cùm ad eum redeat ius patronatus.c.piæ menti,& c.filijs,xvj.q.vij.collegiati,& bursarij,de cuius collegio agitur,glo.in c.& temporis.xvj.q.j.& tam is qui ecclesiā possidet 27

possidet vnitam,quàm etiam vicarius in ea residens,quia vtriusq; interest:doct.in c.super eo.de præben.lib.vj.& generaliter alij omnes.

28 Sed hi citandi sunt nominatim,& alij per proclama. Authentica si omnes,C.si minor se ab hæredi.absti.d.c.fin.de electio.in vj.quia eadem solennitas requiritur in destruendo vt diximus, quæ in cōstruendo.authen.econtra.C.de repud.ideo in bulla reuocationis vnionis debet conscribi illa clausula,vocatis his,qui fuerant euocandi &c.sicut poni solet in vnione facienda.

29 Si tamen Papa vnionem parrochialium ecclesiarum dissoluat, solet adijcere clausulam,dummodo quælibet earum sit sufficiens ad sustentandum sacerdotes:per ea quæ no.doct.per illos text.in c.vacante,& c. exposuisti,de præb.& in c.cùm M.de constitu.& statuit Alex.vj.in titu. de reserua.iurispatro.

30 Nos tamen solemus in praxi,quando vnio non valet, impetrare beneficium vnitum,& postea agere super possessorio:& si opponatur esse vnitum,replicatur non valere vnionem:& ab illa vnione appellatur tanquàm ab abusu,& pronunciabitur irrita:& demum si vnio non valeat, possessorium adiudicabitur impetranti.

31 Si verò valeat,sed debeat reuocari ex caussa, seruabitur praxis superiùs scripta coram Episcopo,vt petatur reuocari:& ante reuocationem nō valebit beneficij vniti impetratio:vt suprà scripsi in regula cancella. quando vnio ipso iure valeat,vel ne,in glo.ix,ibi vide.

Papa vnitum beneficium an conferre possit

32 Potest tamen Papa beneficiū vnitum non obstante vnione conferre,suspendendo vnionem ad vitam eius, cui confert illud beneficium vnitum,nō verò dissoluit:licet in vnione dictum fuerit, quòd vnio fiat cedente vel decedente eo,qui possidebat beneficium,& hoc de plenitudine potestatis,quam in his beneficijs habet.c.ij.de præb.li.vj.vel caussa permutationis conferre,licet episcopus hoc non posset:vt docet Oldra. consi.clvij.factum,vt superiùs dictum fuit:Papa tamen non solet conferre,aliàs vniones essent inutiles,quia semper posset ita conferre: ideo solet cassari illa clausula,quæ in signatura impetrationis poni solet, & cum suspensione quaruncunque reseruationum,vnionum,&c.

33 Quia ius acquisitum per vnionem non vult tollere,sed vult vt vnio sortiatur effectum:& illa verba cedente vel decedente important conditionem,quia ablatiui sunt absoluti.l.ab emptione.ff.de pactis.l.à testatore de conditio.& demonstra.intelliguntur enim quòd cedente illo,qui possidet beneficium,id est si cedat & resignet,quòd vnio sortiatur effectum:vel decedente,id est si decedat,antequàm resignauerit,quòd vnio obtineat per decessum.

34 Quamuis Staphil.in secunda forma manda.in tracta.de literis gratiæ dicat cōtrarium,versiculo dubitatur:nam licet certum sit possessorem cessurum,vel decessurum, tamen incertum est, si cedat ante mortem, ob id conditio sit: vt scripsi in tractatu de pacificis possessoribus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Canonicus consentiens dissolutioni vnionis potest sibi pensionem reseruare.

Item si canonicus consentiret dissolutioni vnionis ecclesiæ parro- 35
chialis ad vitam Titij,quæ erat vnita suæ prębendæ,potest sibi reseruare pensionem,& regressum de iure,si alteri cedat,vel decedat,aut aliter dimittat:sed tutius est,quòd in bulla prouisionis ponatur,quòd cedente vel decedente eo,cui est prouisio ecclesiæ parrochialis facta,quòd vnio iam facta teneat,& eo ipso facta censeatur: & quòd retineatur ecclesia parrochialis vigore vnionis,quam Papa dicat eo casu probamus,& robur habere volumus.

In Francia periculosum esset consentire isti dissolutioni ad vitam, 36
quia sapit reseruationem & regressum,qui sunt in Francia reprobati,& vniones ad vitam,& sic dissolutiones, vt superiùs dixi.† Sed vidi aliud 37
fieri,vt is canonicus det fructus ecclesiæ parrochialis vnitæ loco pensionis perpetuę Titio:sed adhuc non reciperetur in Francia,cùm in tribus tantùm casibus pensio probetur:vt scripsi in tracta.de pacifi.possessio.in xviij.amplia.& timęda esset hoc casu appellatio tanquam ab abusu,qui abusum retractaret:vt scripsi in tit.de reserua.in concorda.sed si partes essent concordes,nil ad iudicem.

Effectus reuocatæ vnionis.

Vltimò vnione reuocata effectus est, quia ecclesia vnita remanebit 38
in illo statu antiquo,in quo erat antequàm vnita fuisset.c.j.ne sede vacan. & ideo si erat monasterium sub abbatis regimine, postea etiã erit, vel si erat parrochialis,postea etiam erit.

Vnione reuocata an patronatus habeat iuspatronatus pristinum.

Item si collatio spectabat ad prælatum, reuocata vnione etiam ad 39
eum spectabit,& ad patronum præsentatio,si anteà patronus præsentationem habebat.doct.in d.c.j.nec videtur patronus ex simplici consensu vnionis remisisse ius patronatus:† nisi illud expressè remiserit vnien- 40
do.c.pastoralis,de donatio.& quando expressè in vnione remisit, facta dissolutione remanebit ecclesia vnita libera à patrono:quia ius semel extinctum nõ reuiuisset.l.qui res.§.aream.ff.de solutio.Petr.de Perus.in c. 41
fi.tracta.de reuoca.vnio.in prima regul.†Cautius est,quòd quando patronus cõsentit vnioni,consentiat quãdiu vnita permanebit: sed si vnio dissoluatur,reseruat sibi ius patronatus,quod nunc habet:& sic cessabit dubium.

Reuocata vnione res redibunt ad pristinũ dominium.

Et si dissoluatur vnio facta de monasterio ecclesiæ seculari, illi qui 42
erant monachi monasterij permanebunt illius ordinis monachi,& bona ad pristinum redibunt monasterium, & idem si erant seculares, & postea erunt seculares.c.cùm de beneficio,de præb.in vj.

Quia hæc reuocatio habet se sicut in integrum restitutio: nam si- 43
cut per in integrum restitutionem res reponitur in pristinum statum:l. quòd si minor §.restitutio.ff.de minor.ita per hanc vnionis reuocationem:vt dicit glo.in dicto capitulo primo, quæ est vera, licet de Perusi. eam reprehendat,dicens non esse veram:quia in integrũ restitutio conceditur,quando quis lædituriled per vnionem ecclesia non erat læsa:ergo dico non peti restitutionem in integrum: sed per reuocationem vnionis res reducitur in pristinum statum, sicut per in integrum restitu

stitutionem:& hoc non habet dubium, licet ecclesia non petat in integrum restitutionem:sed causa cessante reuocabitur vnio: vt suprà dictum fuit.

Post reuocationẽ vnionis prior prælatus possidebit illã ecclesiã quã diu viuet.

44 Ille tamen prælatus durante vita sua post dissolutionem vnionis erit prælatus vtriusque ecclesiæ, & curatus vtriusque parrochiæ : etiam ille vicarius erit quandiu viuet vicarius,sicut dicitur de vnione,quæ fit sine alicuius præiudicio.textus in clement.finali,de rebus ecclesiæ non alie. sic reuocatio fiet sine illorum præiudicio, qui res vnitas possident:non enim debet illi tolli titulus,qui est perpetuus,c.si gratiosæ, de rescript.libro sexto.c.satis peruersum,quinquagesimasexta distinctione.

Res alienatæ durante vnione an reuocari possint.

45 Si tamen quædam rei alienatio fuerit iustè facta vnione consistente à prælato,non reuocabitur per vnionis dissolutionem,per regu.factum legitimè non retractatur,licet peruenerit ad casum à quo incipere non potuit:& quia ille prælatus seu curatus erat legitimè præfectus,& habebat legitimam administrationem, c.& temporis.xvj.quæstione j. ergo potuit iustè alienare vnam rem,& sic alienatio non poterat reuocari eo casu,nempe si non fuisset vnita,non fuisset reuocata : & hoc iustum & 46
æquum est:†alioqui omnes actus facti durante vnione reuocarentur, quod est absurdum:vt scripsi in compendio alienat.rerum ecclesię.Hactenus de vnione,& de ipsius reuocatione.

De erectione ecclesiæ in cathedralem,secularem,vel in alium statum.

Erectiones in cathedralem à Papa fiunt.

1 SCIENDVM est quòd erectiones in cathedralem fieri non debent,nisi à Papa.capit.j.ne sede vacan. capit. quod translationem,iuncta glossa, de officio lega. vbi etiam legato prohibetur.

Ex caussa erectio ista fieri debet.

2 Et ex causa facięda est erectio. Primò vt seruitium diuinum augeatur,non autem vt diminuatur.c.ex parte,de constit.& vbi necessitas vel vtilitas inest,sicut de mutatione dicitur,in c.mutationes, 3
vii.q.j.& vbi fidelium multitudo excreuit,c.præcipimus,xvj.q.j. † Aliquando erigitur episcopalis in Metropolitanam:vt habetur in Extra.saluator,in Extra.communibus,de præben.de ecclesia Tholosana,vbi Papa Io.xxij.dicit se hoc facere propter populi multitudinem, qui vno pastore regi non poterat,& quia erat durum & difficile ad vnum recursum habere,etiam quòd nullum augmentum diuini cultus prouenerat ex tam immensis reditibus, quibus abundabat ecclesia Tholosana, sed ex adipe prodibat iniquitas:vt multo tempore luxus circa carnis desideria cuectionum pompa,immensitas clientelæ,immoderata diffusio in parentes sumptus enormes,aut vsus extraordinarij sibi vendicassent,

Episcopalis quando in Metrepolitanam erigatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quasi totum patrimonium Crucifixi:& verendum erat,ne pręsul incrassatus & dilatatus,& excessiuis opibus aliâs superbus periculosè recalcitrans,Deũ factorem derelinqueret,& à suo salutari recedens pernicioso exemplo in subditos deriuaret:† videtis quòd ex immẽsitate redituum multi perecũt,& maximè quidam iuuenes clerici,& nobiles superbi, qui vix ex parentum legitima obtinere possent mille aureos in reditibus,& tamen de bonis ecclesiæ decẽ milia librarũ habentes contenti nõ sunt: sed hi vltra Sauromatas pellẽdi essent,sed hodie multos expellere oporteret,cùm ferè omnes nostra ętas sic alat:Deus eos in meliorẽ statum dirigere velit,& insatiabilitatem remouere.

Multi prælati ex redituum luxuria pereunt. 4

Nec obstat quòd Imperator erigat ciuitatem, Metropolitanamq; faciat,l.vna,C.de Metropol.Berito,lib.xj.quia hoc verum quoad priuilegia secularia:potest enim ciuitatẽ facere & erigere in Metropolitanam, & illa habebit priuilegia alterius Metropolitanę data ab Imperatoribus: sed non poterit erigere episcopalem vel archiepiscopalem dignitatem: quia ad hoc nullus habet potestatem extra Papam,c.cleros,xxj.distinct. & in dicto c.j.† sicut videmus in titul.de episcopis & cleri. Imperator dat priuilegia clericis & ecclesijs,tamẽ non consecrat ecclesias,nec creat clericos,sed temporalia dat priuilegia,Papa spiritualia. Innocẽ.in c. cùm ab ecclesiarum,de offic.ordina.doct.in d.l.vna.Ideo si ciuitas fuerit priuata episcopo à Papa,ciuitas non desinet esse quoad priuilegia principis secularis,sed non quoad episcopatum:& sic erigere potest Papa episcopatus,& archiepiscopatus:princeps verò secularis potest ciuitatẽ constituere,& Metropolim,& eas priuilegijs ornare quoad temporalia:& fuit prohibitum in cõcilio Calcedon.ne clericus acciperet dignitatem Metropolitanam ab Imperatoribus,vel alijs laicis qui non possunt episcopum vel archiepiscopum erigere,licèt illis à Papa erectis priuilegia concedere possint.

Imperator an erigat ciuitatem in Metropolitanam. 5

Papa et princeps secularis creãt vniuersitates 7

Sic & vniuersitatem Papa creat,& princeps secularis:& vterq; priuilegia illi confert,& vterq; suos constituit conseruatores & iudices.De Papa in c.fi.de offi.legat.in vj.de Imperatore in authenti.habita,C.ne filius pro patre de his priuilegijs scripsi abundè in tract.de scholi.priuileg. vbi etiam declaraui d.authen.habita.

De erectione regularis in secularẽ. 8

Interdum erigitur regularis in secularem,vel è contrario secularis in regularem:& solet in bulla Papæ dici,Ad laudem & gloriam omnipotẽtis Dei,&exaltationem catholicæ fidei,& diuini cultus augmentum, ac ecclesiæ Albien.statum prosperum,honorificum & tranquillum ad supplicationem &c.& hoc fuit factũ quãdo ecclesia Albiẽ.fuit olim in secularẽ redacta,vt vidi in bulla erectionis illius.†Cùm omnes ferè ecclesiæ 9 id temporis regni essent regulares,quia tunc feruor deuotionis magnus aderat,sed refrigescente capite membra etiam frigida fiunt,c.sunt plurimi,vj.q.j.vnde factum est,vt pauca monasteria in Francia inueniantur, & religionis ferè zelus extinguatur:ac de iure facilè fieri potest, vt secularis in regularem conuertatur,c.ad audientiam,ij.de eccles. ædificand.

Secularis in regularẽ facilè conuertitur.

c.Apo

c.Apostolicæ,de dona.& illa est vera & propria mutatio, vt docet Gu-
10 lielmus de Monte laudu.in clement.j.de rescript. . † Et potest hoc fieri episcopi authoritate,etiam inuitis canonicis secularibus,sed ipsis prouidebitur alibi,quandiu superstites fuerint:vt docet Petr.de Perus.in tracta.de mutat.status ecclesiæ,in principio,per gloss.in c.Possessiones,de rebus eccles.non alienand.sed de regulari in secularem non potest fieri sine Papæ beneplacito,per text.in c.quę semel,xix.q.iij.vbi sic scribitur. Quæ semel sunt dedicata monasteria, consilio episcoporum maneant perpetuò monasteria:& res,quæ ad ea pertinent, monasterijs reseruari oportet,nec posse vltrà fieri secularia habitacula: qui verò permiserint hoc fieri subiaceant his condemnationibus, quæ per canones constitutæ sunt.

11 Ego tamen putarem non licere episcopis sic mutare statum ecclesiarum sine Papæ authoritate, & ita seruatur, & scribitur in c. fin.versicu.sed obiicitur,xxv.q.vlti.ibi,quod religiosè viuentes, cùm à religione cessauerint, priuilegijs eximuntur, quæ religiosa conuersatio meruit.

De Erectione in curatam & parrochialem.

1 ALIQVANDO simplex ecclesia erigitur in curatam & parrochialem,quod fieri potest etiam ab Episcopo propter augmentum cultus diuini,si difficile sit parrochianis adire suam parrochiam, c.ad audientiam, primo, de eccles. ædificand.& quæ in ea requirantur, vide sequent.

2 Notanda sunt sequentia antequàm ædicula seu capella,vel beneficium simplex possit erigi in parrochialem intra parrochiam alterius.Primò debet inquirere episcopus,an causa adsit,videlicet an prima parrochialis sit tam ampla vt tempore hybernali cum pluuiæ inundant, aut niues non possint parrochiani sine magna difficultate ipsam adire, & congruo tempore ecclesiasticis interesse officijs,c.ad audiẽtiam,primo, de eccl.ædifican.Ideo necesse est vt hęc inquisitio priùs fiat,& de ea cõstet sicut debet inquiri antequàm res alienetur, c.sine exceptione,xij.q.ij.scripsi in compend.alien.rer.eccles.

Requisita ad hoc vt ecclesia in parrochialẽ erigatur.

3 Secundò quòd hac inquisitione facta episcopus consentiat constructioni istius secundę ecclesiæ,alioqui nemo ecclesiã ędificet,antequam episcopus ciuitatis veniat,& ibidem crucem figat:c.nemo,de cõse.dist.j.

Curatus consentire debet, quando intra suam parrochiam altera erigitur in parrochialem,& debet compensari.

4 Tertiò curatus ecclesiæ primæ debet etiam consentire ædificationi secundæ ecclesiæ,alioqui eo inuito sine causa, si præiudicetur illi, non posset ædificari secunda ecclesia.Panormi.in d.c.ad audientiam,primo. col.iij.in fin.nam quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest,per reg.iur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quartò debet curatus compensari de eo, quod sibi detrahitur, vt commodè valeat sustentationem habere in prima ecclesia,tex.in d.c.ad audientiam.c.de monachis,de præbend.& c.j.illo titu.in vj. 5

Ædificãs ecclesiãquæ designare ad eam debeat.

Quintò debet ædificans designare ea,quę ad luminaria,& ad custodiam,& ad stipendia custodum sufficiant,d.c.nemo,de consecrat. dist. j.& compellendus est is, qui construxit ad sufficientem dotem constituendam:quia ex constructione se tacitè ad hoc obligauit,c.cùm sicut, de consecra.eccle.vel alta. 6

Sextò fundator compensando primum curatum,debet obtinere ab eo vt consentiat ędificationi alterius ecclesię,& erectioni in parrochialem:& quòd habita compensatione ab ædificante remittat ei omne ius quod in illa ecclesia posset de cætero habere. † Etiam ius patronatus, quod in futurum fortè posset prætendere:& sic euitabuntur opiniones quæ habent,quòd curatus primæ ecclesiæ acquirit ius patronatus in secunda ecclesia cum fundatore:vt in dict.c.ad audientiam.probatur per Rochum de Curte,in tract.de iurepat.in verbo contraxit,vij.q.in verb. & dotauit,q.xv.quod sic euitabitur,vt dixi. 7 8

Vltimò omnia ista approbare debet episcopus,& super his autoritatem interponere:quibus factis,ius acquireretur patronatus construenti dictam ecclesiam:vt in d.c.nemo.tradunt doc.Tvnde si parrochiani à matrice distantes,non possint propter inundationes aquarum,aut alia pericula ad dictam matricem venire:tunc Papa solet cõcedere,vt diuina audire,& sacramenta recipere possint in capella,etiam non sic(vt suprà dictum fuit)approbata,sed sine præiudicio curati:vt statuit Alex.vj.Pontifex maximus in suis regul.titu.de reseruation.iurispatronat.in hoc tamen succursu approbato iure diuina plebs vicina audire poterit, & ibi sacramenta recipere absque curati præiudicio,dum tamen quantò frequentiùs poterit in matrice ecclesia conuersetur,argument.c.significatum,de præbend. 9 10

Parrochiani an possint impetrare & facere vnum succursum.

De Erectione in collegiatam.

A Papa ecclesia erigitur in collegiatam.

NONNVNQVAM ecclesia erigitur in collegiatam, & hoc solet fieri Papæ autoritate: licèt quidam dicant geri posse episcopi autoritate,capitulo, nobis,de iure patronatus,quod non probat, sed quod episcopi autoritate ecclesiam construat:& in hac erectione Papa sic scribere solet. Ad omnipotentis Dei & Virginis eius gloriosę,totiusque curiæ celestis, laudem & gloriam, ac huiusmodi diuini cultus augmentum,sub venerando ipsius beatæ Mariæ de Clariaco vocabulo, & ex certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine autoritate Apostolica in collegiatam erigimus, & ad eam collegij

gij canonicorum secularium capitulum facientium, ac omnia & singula alia iura collegij perpetuò habiturum decernimus,ita quòd in ea sit vna dignitas, quam tempore obtinens, caput eiusdem ecclesiæ existat,&c.

Numerus canonicorũ interdum à Papa erigitur,interdũ mandat erigendum.

Et in hac erectione aliquando statuitur certus canonicorum numerus à Papa:interdum mandat Papa suis executoribus in hac parte,vt pro facultate redituum certum præscribant numerum,c.j.de institu.quem Papa approbat per suam erectionis bullã:& ita vidi fieri, & hæ erectiones fieri censentur sine præiudicio alicuius extra expressa, in bulla Extraua.vlt.de concess.pręb.in Extrauag.Io.xxij.& ibi vnum debet esse caput,vt non sint acephali,c.cùm non liceat,de præscrip. alia in collegiatis requisita scripsi in §.volumus,in verb.collegiatis,de colla.in concor.

Volens erigere dignitatẽ,an possit.

Interdum cupit quis erigere dignitatem in ecclesia cathedrali vel collegiata:& tunc Papa illam non eriget sine clausula, quòd hoc fiat sine præiudicio,& de consensu illorum,quorum interest: vt statuit Alexan. vj.Pontifex maximus in suis reg.titu.de erectio. vt scripsi suprà in tit.de signa.grat.& in bulla nouæ.prouis.

De translationibus episcoporum,& aliorum,& quando fieri possint.

Metropolitana non potest transferri de vno loco in alterum sine Papæ authoritate nec cathedralis.

1 NVNC dicendum est, quomodo ecclesiæ de vno loco ad alium transferri possint:& primò de Metropolitana & cathedrali.Cathedralis autem non potest transferri vel mutari in alium locum sine Papæ authoritate per tex.in c.j.ibi, ac per hoc translationes episcoporum, ac sedium mutationes ad summum de iure Antistitem pertineãt,de translat.episcoporum:& hoc interueniente consilio episcopi & fratrum scilicet canonicorum ecclesiæ vtriusque, maximè eius quæ transfertur,c.si quis vult,xvj.q.vij.nec quidem hoc fieri potest à legato,c.nisi,& seq. de
2 offi.legat.† Imò si quis propria authoritate ad aliam ecclesiam se transtulerit,carebit & habita & ambita,c.si quis episcopus,vij.q.j.c.penul. & seq.de translat.episcop.

Translatio quãdo fieri possit.

3 Quæro quando hæc translatio vel mutatio fieri possit? Respondeo ex causa & non aliâs: vt superiùs dictum fuit de vnionibus & dissolutionibus vnionum.

Sex sunt causæ translationẽ inducentes.

4 Sed quæ sint istæ causæ? Respond. text. in c. tribus, de consecratione distinctio.j.sic ait. Tribus ex causis loca sanctorum sunt transmutanda.Prima cùm necessitas persecutorum loca eorum grauauerint vt ibi scribitur.

5 Secunda cùm difficultas,fortè si ad eum locum adiri non possit, vel si ibi aëris locorum intẽperies fuerit.glos.ibi, & in c.quorundam,lxxiiij. distinct.vel si locus aquarum inũdatione grauetur:l.ij.ff.si quis cau.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tertia cum malorum societate grauatur,ergo propter malitiam po- 6
puli transfertur sedes,c.ita nos,xxv.q.ij.& episcopus renunciat episcopa
tui,c.nisi,§.propter maliciam,de renun.nam Christus ait,*Si vos persecu-*
ti fuerint in vna ciuitate,fugite in aliam,Mathe.10.c.& c.sicut,in secun-
do,vij.quæstio.j.

Quarta causa est mutationis ad meliorādum ecclesiam.c.si quis vult, 7
xvj.q.vij.vbi sic scribitur.Si quis vult monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere,fiat cum consilio episcopi,& fratrum suo rum,&c.facit c.ij.in fi.de statu monach.& ista mutatio fuit facta de ecclesia Magalonæ ad Montempessulanum,& fortè ea causa & seq.

Quinta causa quando locus est periculosus,quia ibi sunt prædones, 8
qui non possunt expelli:tunc in locum congruum transferri debet,c.ec clesias,xvj.q.vij.vbi etiam glo.

Mutationes episcoporū communi vtilitate, an necessitate fiunt.

Vltima causa communis vtilitatis,tex.in c.mutationes,vij.q.j. sic in- 9
quiens,mutationes episcoporum scitote communi vtilitate,atque necessitate fieri licere,sed non propria cuiuscunque voluntate,aut dominatione.Diuus Petrus magister noster & princeps Apostolorum de Antiochena ciuitate vtilitatis causa est translatus Romam:vt ibidem plus proficere posset.

Eusebius quoque de quadam parua ciuitate Apostolica autoritate 10
mutatus est in Alexandriā,&c.nō enim transit de ciuitate in ciuitatem, nec transfertur de minori ad maiorem:qui hoc nō ambita,nec propria voluntate facit,sed aut vi à propia sede depulsus, aut necessitate coactus,aut vtilitate loci vel populi,nō superbè,sed humiliter translatus est. & c.scias,ibidem. Scias frater dilectissime,aliud esse causa necessitatis & vtilitatis,aliud præsumptionis ac propriæ voluntatis:non ergo mutat sedem,qui nón mutat mentem,idest,qui non auaritiæ causa,au dominationis aut propriæ voluntatis,vel delectationis suæ migrat de ciuitate ad ciuitatem, sed causa necessitatis & vtilitatis mutat, hæc textus ibidem.

Translata ecclesia perdit priuilegia.

Et sic plus est ecclesiam transferre,quàm vnire: quia vniendo eccle- 11
siam,vnita retinet sua priuilegia & statum, sed quando est translata ea perdit,nec remanet in suo statu, sicut quando est vnita:vt scribit Lappus allegatione lxviij.quæris an liceat, dicens hoc fieri posse de consensu episcopi & fratrum,c.episcopus, vij.q.j.sed cùm immutetur status illius ecclesiæ translatæ, & mutare statum non potest etiam legatus,c.penultimo,de ecclesijs ædificandis,vbi Papa indulget episcopo,ergo sine Papæ indulto hoc non poterat.Federicus consilio cxcv.in Christi &c.factum. Ita Petrus Perus. in tracta. de vnion.c.iiij.Ioan.Brunell. in tract.de dignita.& offic.leg.conclus.xiij. † Sed hoc potest intelligi 12
in episcopatibus,secus in inferioribus beneficijs:& an translatus si non possit obtinere illum episcopatum,possit ad primū redire:vide tex. in c. si quis,xcij.distinct.& capit.si quis iam translatus,xxj.quæst.ij. & plenè

Panor.

Panor.consi.cj.factum,in ij.vol.vide glo.in c.quibus,in verb.clausis, de election.in prag.

13 Et in his translationibus ecclesiarum episcopalium solet Rex consentire,quia sua interesse poscet,sicut fundatoris.c.filijs,& seq.xvj.q.vij. & in c.j.ne sede vacan.vbi Rex petebat dissolutionem vnionis:ita consensit Rex translationis in translatione factæ ex insula Magalonæ ad Montempessulanum,anno 1536. *Rex in trās lationibus cōsentire solet.*

14 Reuocatur etiam trāslatio caussa cessante, vtpote si hostilitatis necessitate fuerit facta translatio,ea cessante ad primam ecclesiā redire oportet.c.in apibus,in fi.vij.quæstio.prima.idem si metu belli, vel alio compulsus fuerit quis primam ecclesiam relinquere, illo cessante redire ad primam poterit,capitul.pastoralis.vij.quæstio.j.clemen.prima, de foro competen. *Translatio quādo reuocatur.*

15 Idem si in ruinam cederet religionis,eleemosynæ & hospitalitatis: vt habetur in c.j.ne sede vacan.

16 Effectus translationis est,vt translatus ab vna ecclesia ad aliam desinat esse episcopus,vel prouisus illius primæ ecclesiæ,à qua transfertur. c.in apibus.§.ecce.vij.quæst.prima,quod est verum,quando episcopus Montispessulani transferretur ad episcopatum Albiensem,vel alium: secus si tantùm fiat translatio sedis,vt de ecclesia Magalonę ad ecclesiam Montispessulani. *Effectus trāslationis.*

17 Alius effectus est,vt prior ecclesia desinat esse cathedralis, & secunda efficiatur cathedralis:doc.in c.j.& sic ecclesia Magalonę erat olim cathedralis,nunc simplex ecclesia:& ecclesia sancti Germani Montispessulani nunc effecta est cathedralis,mutato nomen in sanctum Petrum, vt sit ecclesia cathedralis sancti Petri.

18 Alius vt in prima ecclesia debeant relinqui presbyteri, saltem vnus: si reditus pluribus nō sufficiunt,qui ibi ministrare debeāt,c.si quis vult. xvj.q.vij.& si primum monasterium destruitur vel ecclesia, debet poni clausula,quòd ad profanos vsus non redigatur,per reg.semel Deo dicatum,de reg.iur.lib.vj. *Duo saltem presbyteri debēt demitti in ecclesia prima.*

19 Alius vt prior ecclesia perdat priuilegia,& in aliam ecclesiam transfe rātur.gl.in d.c.si quis vult.quæ allegat,c.& quæ diximus.xvj.q.vij.quod est verum,quando priuilegium concerneret personam,secus si rem.l.ij. §.j.ff.de priuileg.credito.l.tempus,in fi.ff.de re iudi.Oldra.cons.cclxvij. quod domino,nu.2.& sic vtraq; ecclesia erit immunis,sicut alię ecclesię vt per totum ti.de immu.ecclesia.& puto etiam quòd presbyteri, qui ibidem Magalonæ seruent,erunt exempti sicut ministri ecclesię translatæ,c.per exceptionem,de priuileg.lib.vj.

20 Vltimus effectus est,quòd deinceps omnes actus concernentes ecclesiam cathedralem sicut conficere chisma,& alia quæ fiebant in prima ecclesia,fieri debent in illa ad quam erat translata: & sicut debebat esse theologus in prima,ita & in secunda.§.j.de colla.in Concord.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De translatione monachorum.

Monachus translatus an nouã professionẽ facere teneatur.

NOTANDVM est, quòd quando quis translatus 1
est ad aliud monasterium, non est necesse facere nouam professionem in secundo monasterio: nã semel facta professio sufficit, c. nullus, & c. indẽnitatibus, de elec. in vj. quando non sunt diuersæ regulæ. Pan. inc. Abbate sancti Siluani, not. iiij. de verbor. signifi. † quia profitendo vnam religionem, omnes videtur profiteri quoad substantiam regulæ, cùm ad 2
vnum tendant, vt docet Host. in c. ad Apostolicam, de regula, & abunde Federic. Senens. consi. v. quidam monachus, in j. dubio, & consil. xix. col. ij. vbi dicit, quòd quãdo monachus vnius monasterij in aliud transfertur, solet de stylo poni hæc clausula, te de monasterio Furcens. cuius monachus existis, ad monasterium sanctæ Mariæ authoritate Apostolica, transferentes ac volentes, & decernentes exnunc eiudem monasterij sanctæ Mariæ monachus censearis, & in eo recipiaris in monachum, &c. Decius, in c. præterea, de præbend.

Clausula translationis Papæ.

An monachus translatus in aliud monasterium authoritate Aposto 3
lica possit sine licentia Papæ redire ad primum monasterium, vide eundem Federic. cons. cclxiij. Præsuppositio: & an religiosus præfectus ecclesiæ seculari nomine religiosorum comprehendatur, glos. in clem. religiosus, de procurat. & clem. j. de deci. Feli. in c. tua, colum. ij. de iureiur. & comprehendi asserunt ibidem.

Solus Papa confert religioso alterius monasterij ante translationem.

Etiam notandum est, quòd solus Papa potest conferre, vel commen 4
dare beneficium religioso alterius monasterij, c. cùm singula, §. fina. de præb. in vj. nisi in monasterio dependente, vt ibi: vel nisi fuerit translatus canonicè ibidem.

Translatio monachorũ quomodo fiat.

Sed dicet quis, quomodo fiat canonica translatio? respond. si mona- 5
chus velit ad religionem arctiorem transire: tunc sufficiet consensus abbatis, vt dimittat religionem, in qua est professus, & aliã ingrediatur, c. licet, de regula, c. statuimus, xix. q. iij. non tamen sufficeret licẽtia prioris: vt docet Roma. singul. ccccliij. domini, per text. in l. qui sub prętextu, C. de sacrosanct. eccles. † Etiam petita licentia & non obtenta sufficeret, 6
in d. c. licet, & hoc asserit Anto. Butr. in c. fin. col. j. de renunc. & Socin. consi. ccxij. præsens consultatio, ij. volu. sed si abbas sit mortuus, tunc licentia conuentus habita episcopus facultatem dabit, teste Lappo, allegation. lxij. quidam.

De translatione ad parem religionem.

Si autem vellet transferre se ad aliam religionem parem, tũc voluntas 7
abbatis & conuentus sufficit, nisi velit transire ad monasterium in alia sitam diœcesi, in qua translatione & episcopi illius autoritas requiretur & causa iusta in nõ exẽptis. Perus. in d. c. cùm singula, §. fin. col. ij. de præbend. libr. vj. c. significatum, de regul. & c. post translationem, de renun.

argu.

argument. cap. ij. in lxviij. distin. & cap. qui verè puréque, xvj. quæstio. j.

8 Et his casibus nullus abbas debet licentiam præstare monacho abeũdi, nisi primò religiosus inuenerit alteram religionem, quam paratus sit intrare statim: & oportet quòd ei cõstet de voluntate abbatis & conuentus secundæ religionis: alioqui posset religiosus fugere, & apostatare. Innoc. & alij in c. fin. de renun.

De volente ingredi religionem laxiorem.

9 Si verò vellet adire religionem latiorem, non ita strictam, hoc de Papę solius consensu potest. gloss. & doct. in dict. capitul. cùm singula. §. fi. de præb. quia hoc est contra iura, quæ non potest inferior tollere, clement. ne Romani, de election. & solus Papa in his habet plenitudinem potestatis, c. proposuit, de concess. præben. Panor. in c. non est, de regula. vbi declarat quę regula dicatur strictior.

10 Si tamen causa exigeret celeritatem, vtpote ratione infirmitatis, vel alterius iustæ causæ: & tunc sufficeret dispensatio episcopi cum licentia abbatis. Innoc. in dict. capit. fin. & cap. dilectus, de tempor. ordina. Perus. vbi suprà.

Translatus ad aliam religionẽ propria autoritate an sit apostata.

11 Sed si de facto monachus ad latiorem religionem se transferret, & ibidem habitum assumeret & deferret, non esset excommunicatus, nec apostata. cap. fin. de apostat. vt docet Innoc. in cap. intelleximus, de ætate. Lappus allega. xxxiiij.

12 Tamen habebit locum pœna cap. eum qui, de præbend. libr. vj. facit cap. fin. de regula. hoc docet Dom. Geminia. in dic. c. cùm singula. §. fi. in iij. no. ibidem. de mendicantibus transeuntibus ad aliam religionem, vide clementin. vt professores, de regul. & inferiùs in dispensat. regul. dicetur.

Religiosus potest mutari per abbatẽ ad alium locum eius religionis.

13 Nota tamen quòd semper religiosus de licentia sui abbatis potest mutari & transferri in alium locum, qui sub eodem abbate regitur, & sit eiusdem reglionis. glos. fina. & doct. in c. significatum, de regu. Perus. in d. c. cùm singula.

Requisita ad bonam trãslationẽ.

14 Et sic vides requisita ad translationem. primò quòd causa adsit, & legitima. doct. in dict. capitu. significatum. secundò quòd licentia interuenerit, vel saltem petatur, quoad strictiorem religionem: nec valeret consuetudo in contrarium. capitul. cùm venerabilis. de consuetu. tertiò quòd licentia detur à suo superiore immediato, non ab inferioribus. Panor. in capit. licet, de regula. Socin. consil. lij. Viso instrumento, col. iij. in iiij. volu. quartò, quòd religiosus aliam religionem inuenerit, antequàm licentiam petat. Innoc. & alij in c. fi. de renun. doct. in dict. c. cùm singula. Soci. d. cons. ccxxij. in ij. vol.

Collatio Papæ inducit trãslationẽ.

15 Si tamen Papa conferret beneficium religioso, vel commendaret in alio monasterio, valeret prouisio, etiam si nihil diceret de translatione: quia prouidendo videtur eum transferre, tanquàm necessarium consequens. glos. & doc. in c. quia in tantum, de præbend. & c. si quis in clero, vij. quæst. j. Fel. in c. postulasti, col. vij. de rescript. licèt clausula translationis non debeat omitti, si sapis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In mandato debet contineri translatio.

Sed si mandaret prouideri per mandatum fortè,vel aliâs, non pote 16
rit prouideri illi monacho in alio monasterio,nisi sit translatus, vel dispensatus,vel in mandato trãsferatur,vel nisi illud monasterium in quo mandatur prouideri sit dependens ab alio.d.c.cùm singula.§.fi.de pręb. lib.vj.ideo in mandato debet esse clausula translationis,si alteri abbati, vel collatori dirigatur mandatum:& ita vidi obseruari.

Translatio quando non requiratur.

Si tamen ecclesia parrochialis,vel aliud beneficium sit solita regi per monachos vnius monasterij per quadraginta annos, poterit conferri monachis illius monasterij,sine translatione, non verò monachis alterius monasterij,per tex.in c.cùm de beneficio,de præb.in vj.

Clausula translationis ponẽda.

Notandum est,quòd quando Papa prouidet,aut prouideri mandat 17
regulari de beneficio regulari alterius monasterij depen.debet dari clausula translationis:vt monachus transferatur de loco ad locum, & inibi in monachum & fratrem recipiatur,ac syncera in domino charitate tractetur,& hoc si sit eiusdem ordinis.

Si verò sit alterius ordinis, tunc debet transferri & recipi in mona- 18
chum & fratrem,& habitus regularis dari iuxta monasterij consuetudinem.

Si autem essent diuersi ordinis,non habitus, vtpote Cluniacen.&san 19
cti Benedicti,tunc non debet apponi clausula in bulla tibi qui regularem habitum &c.& ista de stylo sunt curiæ Romanæ.

Etiam si prouideatur de prioratu conuentuali à quodam monaste- 20
rio depen.monacho eiusdem monasterij,non apponetur in bullis,cum translatione de monasterio ad prioratũ,& idem in alijs beneficijs prioratus & dependentibus ab eodem monasterio:vt no.in d.c.cùm singula,in fi.de præb.libr.vj.

In noua prouisione apponi solet translatio.

In noua prouisione etiam apponitur translatio:sicut enim dubitatur 21
de prima collatione & acceptatione,an viribus subsistant,ita & de translatione:ideo dari solet.

Etiam translatio datur ante annum professionis, si conferatur eidem 22
beneficium alterius ordinis,quia largè frater alterius ordinis dicebatur, vt inferiùs scripsi in dispensat. regula. & clausula. volumus, &c. æquipollens est translationi. Hactenus de modis acquirendi,nunc videndum est quomodo beneficia conseruare possimus.

PRAXIS

BENEFICIARIÆ

SECVNDA PARS, BENEFICIA CONSERVANDI MODOS VTILES DOCENS.

1 PRIORI Libro modos beneficia acquirendi præmisimus, nunc ad conseruandi modos accedamus:in quibus cũ non minor virtus sit quàm acquirẽdi: & beatum eum qui tenet,dicat gl.in §. si tres,de pace tenen.& eius violat. licèt paulò faciliùs sit retinere,quàm acquirere:tamẽ non minor erit adhibenda opera,ne quid vtile vel necessarium huic parti omittamus,vobisque omni-

Conseruandi virtus nõ minor quã acquirendi.

2 bus pro virili satisfaciamus†: quare si contingat nonnullos ex his,quos describemus,modis:acquirendi quoque viam complecti,considerabitis illos etiam conseruandi non minorem commoditatem prę se ferre:sunt enim quidam communes & acquirendi,& conseruandi.

3 Inprimis se offert gratia seu rescriptũ,perinde valere,quod tanquàm vtilissimum aggrediamur,conseruat enim beneficium,si maturè impetretur:vt statim apparebit.

De rescripto etiam, & perinde valere.

1 RESCRIPTVM Istud regulariter gratiam concernit,estque in curijs frequentissimum, sed interdum est etiam valere:nam vidi Papam concessisse literas commissionis, quæ fuerunt ab eo reuocatæ,posteà decreuit eas etiã valere, & perinde,ac si executio ratione illarum facta fuisset. Itaque clausula,etiam valere,communiùs datur: quando à Papa reuocatum aliquid,eratque irritum factum,si posteà ex

Etiam valere quomodo intelligatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

cauſſa Papa decernat valere,ponetur clauſ.etiam valere.

Perinde valere quando concedatur.

Si verò Papa non irritauerit primam collationem,vel actũ,ſed ex ſub- 2
reptione vel alio caſu eſt actus fortè inualidus,dabitur hoc reſcriptum perinde valere:quia Papa poteſt fingere & ſtatuere vt actus perinde valeat,ac ſi iure factus eſſet : vt Bar.& alij docent in l.ſi is qui pro empto-re.ff.de vſucapio.

Noua prouiſio & perinde valere differunt.

Et ſic reſcriptum perinde valere eſt,quando Papa gratiã ſuam aliqua 3
ex parte inualidam confirmat:ſed noua prouiſio datur,quando collatio fuit facta ab alio,quàm à Papa:vt aſſerit d.Phili.Probus in c.fi.de conſuetud.lib.vj.& hoc verum eſt.

Cõfirmatio differt à perinde valere.

Differt tamen hoc à confirmatione,quia hæc reſpicit , vt nunc actus 4
confirmatus valeat.l.& quia.ff.de iuriſd.omnium iudi.c.j.& per totum, de cõfirma.vtili,ſed perinde valere reſpicit ſicut Argus(vt Poëtę dicunt) retrò,& valet à die primæ gratiæ,ſi nulli fiat præiudiciũ:vt inferiùs plenè dicetur.

Perinde valere non inducit nouã prouiſionẽ.

Confirmatio in beneficialibus etiam non datur:vt ſuprà dixi in noua 5
prouiſione,ſed perinde valere ſic:quod tamẽ in effectu vim cõfirmationis obtinet,nec inducit tamen nouam prouiſionem,teſte Ægid . Bellamera in deciſ.dxxxij.ſi prouiſus.& prouincial.fo.33.

Quãdo perinde valere impetrari poſſit.

Quæro quando impetrandum ſit hoc reſcriptum?Reſpon. quando 6
quis dubitat primam Papę prouiſionem ex aliqua cauſſa impugnari poſſe,vt perinde valeat,ac ſi valida fuiſſet tempore impetrationis.facit l . ij. ff.de dona.ſcripſi de hoc verb.in l.portus.ff.de verbo.ſignifica.

Perinde fictionem denotat.

Et hæc dictio perinde,denotat fictionem.tex.iuncta gl.in l.j.ff.de rece 7
pta.l.ij.& l.vlt.de natal.reſtituen.Rota deciſ.cccl xxxiij.ſi Papa,in no.Iaſ. in l.Titia. §.fi.de verb.obliga.vbi dicit denotare omnimodam iuris ſimilitudinem.& Paul.Pariſ.conſi.xxxviij.licet,in iiij.vol.

Perinde perſonam,tempus,et actũ reſpicit.

Interdum hæc dictio reſpicit tempus,vt ſi minor impetrauerit bene- 8
ficium,& tacuerit ſe minorem,impetrabit hoc reſcriptũ,vt perinde valeat à tali tempore,ac ſi fuiſſet maior, vt ſtatim ſubijciam.Aliquãdo reſpicit perſonam, vt perinde valeat ordinatio, ac ſi fuiſſet facta à proprio Epiſcopo,aliquando actum reſpicit:& de his inferiùs dicetur.& pleniùs tractaui in d.l.portus.ff.de verbo.ſignifica.

Et iſta impetratio facit primam collationem & actum valere, ac ſi 9
primò valida fuiſſet.Nam tantũ debet operari fictio in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero:l.ſi filio.ff.de liber.& poſth.l.ſi filiusfamil.ſi certum peta.Quòd ſi prima valida fuiſſet,non eſſet opus hoc reſcripto:ſed per hanc clauſulam poſteà validus fit actus, ac ſi principio integer fuiſſet.

Ætas non expreſſa hoc reſcripto poteſt ſuppleri.

Ex quibus infertur,quòd ſi impetrauero beneficium,& nõ expreſſe- 10
ro ætatis defectum,non valebit impetratio .c.ſi eo tempore,de reſcri. in vj.ex hoc tamen reſcripto confirmabitur prima impetratio , ac ſi priùs ætatem expreſſiſſet.

Adhæc ſi prouiſus ſim de beneficio talis N.à Papa,& non dixero eſſe 11
curatum,

curatum,non valet prouiſio:ſed ad ſupplendum defectum impetrabo, vt perinde valeat prouiſio,ac ſi curam expreſſiſſem . c. cùm in illis , de præb.in vj. *Qualitas ſuppletur à perinde valere.*

Præterea ſi promotus fuero ad tonſuram ab alieno Epiſcopo , defecit 12
ordinario.c.j.& per totum,de tempor.ordi.lib.vj.dicam infrà in materia diſpenſa.ideo impetrabo,vt parinde valeat tonſura,ac ſi à proprio Epiſcopo collata fuiſſet:vt ſupra dixi in materia tonſuræ. *Tonſura cõfirmatur perinde valere.*

Inſuper ſi naturali collatum ſit beneficiũ,& non expreſſerit natalium 13
defectum,non valebit collatio:niſi per hanc clauſulam ei ſuccurratur,vt perinde valeat,ac ſi natalium defectus expreſſus fuiſſet:vt conſuluit Petrus Pariſ.conſi.xliij.pro Do.Hieronymo,col.ij.in iiij.vol.doct.in c.j . & per totum,de fil.preſbyter. *Natalium defectus ſuppletur per perinde valere.*

Nec etiam valebit beneficij impetratio facta ab extero ignorãte idio 14
ma patriæ,niſi per hoc reſcriptum ſibi ſuccurrat regul.cancel. xix . facit c.neminem.lxx.diſtin.gl.in c.ſi proponente,de reſcrip.

Notandũ eſt,nunquam concedi quòd literæ & proceſſus valeant ab 15
omnium eorũ data,præterquam in mutationibus collationũ,& reualidationibus, & tunc addatur verbum videlicet ad vacatura :alioqui ius quæſitum tolleretur.Et ideo debent addi verba hæc à data præſentium valeant,niſi in mutationibus,& reualidationibus prædictis,vt eſt ſtatutum ab Alexand.vj.Pontifice maximo in ſuis regul. *Literæ & proceſſus quando hoc reſcripto cõfirmari poſſint.*

Plus adens,q; ſuper literis per pœnitentiariam expeditis,& ſuper bre- 16
uibus,non datur perinde valere,nec literæ:& ſi Breuia huiuſmodi confirmantur,& ſignatura dicet de nouo,cùm non ſint veræ literæ Apoſtolicæ,ſecundum quoſdam:ſed per illas gratiæ conceſſæ dantur de nouo. *Super quibus non concedantur literæ perinde valere.*

Item ſuper literis expectatiuis in forma pauperum conceſſis dari literę 17
perinde valere non conſueuerunt:quia literæ iſtæ ſunt iuſtitiæ , & hoc de ſtylo:ego tamen dicerem dari poſſe,quia gratiæ ſunt:vt ſuperiùs dixi in differentijs inter literas gratiæ & iuſtit. *Dicens , ſe dubitare de prima collatione nõ poteſt dicere de facto.*

Adhæc ſi in ſupplicatione dictum fuerit,quòd impetrans dubitat pri- 18
mam collationem viribus non ſubſiſtere,non poterit poſteà in bulla dicere de facto dubitare,& inficere primã collationẽ & ab ea recedere:quia ſi Papę in ſupplicatione priùs narratum fuiſſet,quòd de facto dubitabat non conceſſiſſet,vel non ita de leui,c.poſtulaſti,de reſcrip.fortè quia de facto ingreſſus eſt beneficium,ideo intruſus.c.cùm iamdudũ, de præb. cui vix datur hoc reſcriptum,arg.l.autoritate.C.vnde vi.

Inſuper etiam non valeret quis impetrare has literas ſuper parrochia- 19
li ſita in villa murata,quam non qualificatus obtinuerat hoc omiſſo, & poſteà impetrauerat,vt perinde valeat,ac ſi qualificatus eſſet : dixi non valere,per ea quæ ſcripſi in §.declarantes,de manda.Apoſtolic . nam in §.ſtatuimus ij.in concorda.debent iſtæ parrochiales conferri graduatis & qualificatis:& ſi alijs conferantur,non valet collatio,ipſe quoq; Papa vult ligari illa lege:vt patet in §.j.de firma & irreuocab.Cõcorda.ſtabili. *Nõ graduatus ſuper parrochiali villæ muratæ non impetrat,vt perinde valeat ac ſi graduatus eſſet.*

† Vidi tamen concedi literas perinde valere, ei qui dicebat ſe ſtudere, 20

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui ſtuduerat anteà ſex annos,ſed tempore impetrationis nō ſtudebat: ob id Papa ratione ſui ſtudij præteriti volebat,vt perinde valeret , quaſi tempore impetrationis ſtuduiſſet,& tunc reſpicit tempus,vt dixi.

Perinde valere in reſignatione quando poſſit impetrari.

Etiā nō vtitur hoc reſcripto reſignatarius,ſi de nouo cōſenſu reſignan 21
tis non apparuerit,quando in ſua prima reſignatione hoc non continebatur:vt vidi de quodam,qui reſignauerat parrochialē eccleſiam,quam habebat in eccleſia ſancti Stephani Bituricen. & ibidem nullam eccle ſiam parrochialē habebat ſed tantùm vicariā.† Vnde oportet,quòd cō 22
ſenſus reſignantis habeatur de nouo,qui dicat ſe voluiſſe reſignare vica riam,& eā de nouo reſignat,ſeu conſtituit procuratores ad reſignādum eam:& tunc Papa concedit ei,vt perinde valeat,ac ſi priùs reſignata fuiſ 23
ſet.†Si tamen hic vicarius anteà reſignaſſet illā vicariā,quæ iamq; fuerat alteri collata,non proderit hoc reſcriptum,quia nō valebit, niſi nūc ex nouo conſenſu.& ita vidi quandoq; impetrari, ſed quandoque fit in fraudem, quæ tamen alteri nocere non poteſt.

De loco monīali collato reſeruato vt perinde concedi poſſit.

Vidi etiam concedi moniali hoc reſcriptum,eò quòd impetrauerat lo 24
cum monachalem in monaſterio vacantem per promotionem Abbatiſſæ,qui reſeruatus erat in curia: ideo in hoc reſcripto fuit dictū, quòd receptio huius monialis,quæ iam erat facta in monaſterio, & quæcunque inde ſecuta perinde à data præſentium valerent,& plenam obtinerent roboris firmitatē,ac ſi in dicto loco nulla per ſedem Apoſtolicam generalis,vel ſpecialis facta foret reſeruatio:ecce in quibus caſibus regulariter nō valet hoc reſcriptum,vel valere poteſt. & inferiùs dicetur non valere contra ius naturale,vt in furioſo.

Duæ bullæ ex ſignatura quando poſſint impetrari.

Nota tamē quòd gratia perinde valere ſi ſit eiuſdē datę,cuius eſt pro- 25
uiſio,præſumitur tamen poſterior natura,quia ſe refert ad gratiā'& eam confirmat & confirmatum priùs eſt confirmante.c.j . & per totum de confirma.vtili.Geminia.conſi.xj.lite,col.j.& ſeq.& ſecunda gratia præſupponit alteram.c.ij.de filijs preſbyter.& non eſt mirum ex ſignatura duas elici bullas videlicet bullam prouiſionis,perinde valere , cùm hoc ſit in ſignatura ſi expreſſum:alioqui clauſulæ nihil prodeſſent.

Perinde & ſi neutri differant.

Etiam differt hoc reſcriptum à reſcripto ſi neutri,quia hoc non datur 26
niſi literis confectis & expeditis:quia non poteſt ſine literis eſſe proceſſus,ſecus in perinde valere:vt docent Do.de Rota deciſ.cccclviij.circa ſecundum,in no.& Staphil.in tract.de literis iuſtit.verſic. quando aliquis petit.

Iuri tertij non derogat hoc perinde valere.

Ad plenam huis materiæ proſecutionem dicendū eſt hoc reſcriptum 27
valere,antequàm ius ſit acquiſitum tertio,poſteà verò non derogat iuri tertij:ſed ſi de nouo poſſet Papa cōcedere,ſi vellet,confirmat ac ſi priùs iure conceſſum eſſet:& qui confirmat hoc caſu dat:vt in l.& quia,ff. de iuriſd.omnium iudi.l.lege xij.tabularum , de verb.ſignifi.vbi dixi.

Imò etiam ſi Papa apponat verba ſe referentia ad vitium de præteri- 28
to,vt non poſſit obijci vitium præcedens,fortè ſimoniæ vel hæreſis:tamen per hæc verba nō intendit auferre ius in re,vel ad rem alteri quę-

ſitum

ſitum.c.quàmuis,de reſcrip. lib.vj. & c.cùm olim,de conſuetud.Feli. in c.ſuper,col.vij.de reſcrip.

29 Etiam ſi duo concurrant impetrantes,& vnus non expreſſerit quod exprimendū erat,ſi eodem die impetret reſcriptum perinde valere, non nocebit alteri impetranti,quominus præferatur iſti cōcurrenti : vt quia non poteſt dici reſcriptum concurrere,quod eſt nullum,c. non omnes. ij.q.vij.& c.factus,vij.q.j.& hoc eſt valde vtile.

Perinde valere non derogat impetranti , qui eſt eiuſdem datæ.

Canonicus verè creatus præfertur ficto perinde valere

30 Et ſi Papa creat aliquem Canonicum & vult vt perinde habeatur canonicus,ac ſi tempore datæ fuiſſet canonicus : hoc etiam non tollit ius quęſitū alteri canonico,licet ſint æquales:quia vnus eſt verè canonicus, alter fictè:& ſi duo ſint ſponſi,vnus verus, alter fictus:verus ficto prę fertur.c.fraternitatis,de frig.& verus adminiſtrator præfertur ficto.c . olim j.de reſti.ſpoliat.c.cùm venerabilis,de religioſ.domi.& veritas prę fertur fictioni. §.ſi quis rem, de leg.in inſti.Domi.conſ.cxxxviij.an ſi quis,col. 31 ij.† Nam ratihabitio non trahitur retro in præiudicium iuris quæſiti ,l. bonorum,vbi Bar.ff.rem ratam habe.& l.ſi indebitum. §.ſi procurator, ibidem.Bal.in l.obſeruare,in fi.in x.q.de offi.proconſul. Dom.conſ.cxxviij.factum,col.ij.& Soci.conſi.cxxvj. in prin.in iiij.volumine.

32 Et hoc ſolet Papa exprimere,dummodo non ſit ius acquiſitum alteri tempore datæ præſentium.c.ſi poſtquàm,de præb.in vj.ſuperiùs fuit dictū in bulla nouæ prouiſionis,quia habet vt nunc,non vt tunc, quando in medio eſt obſtaculum.Soci.conſi.ccxxvj.quæſtione.col . iij.' in ij. vol.nam confirmatio valet vt nunc,d.l.obſeruare,in fin.ff.de offic.proconſul.Panor.in c.iij.nu.5.de his quæ fiunt à præla.ſicut de legitimatione dicitur,vt valeat vt nunc.doct . in capitul.per venerabilem , qui filij ſint legitimi.

Confirmari poteſt cōtra ctus ſi nō ſit alterius quæſitum.

33 Vnde cōſuluit Paul.Caſtren.conſi.clxxviij.donatio,in j.vol.col.j.principem contractum inualidum confirmare poſſe ex defectu iuris communis,dum fiat ſine alterius præiudicio,& antequàm ſit alteri ius quæſitum,per l.adoptio non iure facta.ff.de adop.l.ij.in fi.de reb.eorum.

34 Et ſi Papa diceret,non obſtante quòd ſit ius alteri quæſitum,non valeret:quia præſumeretur circunuentus,poſtquàm declarauit hoc nō valere.c.ſi quando,eo tit.nec iſtud reſcriptum reciperetur:nec Papa fidelis ſeruus eſſet,nec daret cibum in tempore,ſicut iuſſus eſt in Euangelio.

35 Præterea quando Papa dicit non obſtante quacunq; collatione prouidemus,intelligitur de collatione inualida.c.ij.ne ſede vacan.Felin.in c. cauſſam quæ,in fi.de reſcrip.& Alex.conſi.cxxvj.viſo tit.col.ij.in ij . vol. & conſi.xxxv.viſo,nu.6.in iiij.vol.

36 Et quando reuocat omnia facta in contrarium,intelligitur de his quę non erant iure facta.c.audita,de reſti.ſpoliat.& inferiùs ſcripſi.

Exprimenda quæ ſunt in perinde valere.

37 Nunc videndum eſt,quæ ſint in hoc reſcripto exprimenda . Reſpon. oportet exprimere omnes defectus,alioqui expreſſio vnius,non ſupplet alios non expreſſos.l.j.§.ſi plura.ff.ad Turpillia.Domi.expreſsè in conſi. xv.Reuerende pater,in iiij.dubio,quia ſublato vno iure aliud remanet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

c.ex tuarum,de autorita.& vſu palij.gl.in regul.Cancel.xix.in fi.†Vnde habetur in practic.Roma.quòd in gratia perinde valere,non debet ſuppleri vltra illud,quod eſt in ſupplicatione,propter iudicia,quæ ſuper illis ſolent oriri:vt ſi perſonam iudicis approbo,non tamen videor approbare eius dicta.c.ſuper,de offi.delega.† idem in teſtibus habetur c.præſentium,de teſtibus.itaq; ſi illegitimus minor impetrauerit beneficium curatū non expreſſo defectu natalium,nec ætatis,ſi poſteà impetret hoc reſcriptū,exprimendo tantùm defectum natalium , & omittat defectum ætatis,nō valebit hoc reſcriptum,nec impetratio:quia omnes defectus non ſunt expreſſi.ita quandoq; dixi alicui,qui ſic impetrauerat : nam ſi plura ſint crimina ſingulorum abolitionem quis petere debet.d. §.ſi plura.vel enumerare ea in vna gatia,ſeu literis:alioqui non valet gratia.

Omnes defectus ſunt exprimendi in perinde valere.

38 39

Perinde valere impetrandū vel reſcribenda gratia.

Præterea ſi quis reſignauerit eccleſiam parrochialem in fauorem Titij,& ſignata fuerit ſupplicatio cum ſuſpenſione quorumuis gratiarum expectatiuarum,ſpecialiū reſeruationum,vnionum,&c.Sed in impetratione bullæ hæc clauſul.cum ſuſpenſione non fuit cōſcripta:tunc vtendum eſt his literis,vt perinde valeat:ac ſi in illis de ſuſpenſione & decreto prædictis plena & expreſſa mentio facta fuiſſet,non obſtan.vel reſcribatur,vt ſuprà dixi & melius erit.

40

Doctoris mentio omiſſa quādo ſufficit ad hoc vt ſupleri poſſit ex ꝓperinde valere.

Adhæc ſi tēpore prædeceſſoris Paul.tertij impetrauerim beneficium in villa murata tanquā doctor,& hoc fuit in ſupplicatione expreſſum:ſi obtiuuerim bullam tempore dicti Pauli in qua omiſſum fuit,ꝙ erat doctor:nunc tempore Iulij volo eā immutare & addere doctor . Quidam dicebāt non licere:quia literæ prædeceſſoris nō poſſunt de ſtylo aliquo modo alterari,nec mutari,vel aliquid in eis addi,etiam ſi in ſupplicatione hoc fuiſſet ſcriptum:niſi impetretur hoc reſcriptum perinde valere, in forma.Rationi cōgruit,ſuper dicta ſupplicatione.† Vel ſi dixerim me doctorem,vel baccalaureum in vtroq; & ſim doctor in altero, hoc reſcripto opus eſt.Idem ſi dixero me doctorē iurium:quia ius canonicū & ciuile dicuntur iura:ideo factus doctor in altero,non poteſt ſe dicere doctorem iuriū.Barba.in c.clerici. de iud.ſcripſi in v.q.tract.nomina. vide hoc reſcriptum impetrari poterit,vt perinde valeat impetratio,ac ſi fuiſſem doctor vtriuſque iuris.

41

Doctor iurium non dicitur qui in altero tantùm eſt.

42

Bulla tranſcribenda, ſi derogatio fuerit omiſſa.

Idem etiam vidi impetrari,ſi in bulla nō erat derogatum Regul.Cancellariæ de xx.diebus & in ſupplicatione: ſic vt hoc reſcripto vtamur,vt perinde valeat , ac ſi expreſsè derogatio facta fuiſſet, vel tranſcribatur bulla,vt ſuprà dixi:& hoc eſt melius & vtilius.

43

Verus impetrans præfertur ei, qui impetrat perinde valere.

Adhæc ſi concurrant verus impetrans & impetrans perinde valere, pręferri debet verus impetrās:quia veritas opinioni pręfertur.l. filio quē pater.ff.de liber.& poſthumis.l.ſi pater §.quoties.ff.de manumiſ. vindicta. §.ſi quis in rem,de leg.in inſtit.& verus ſponſus præfertur ficto . c. fraternitatis,de frigidis,& cauſſa naturali accidentali.l.qui habet.ff.de rutel.c.præſenti. §.idē,de præb.in vj.ſic conſuluit Domi.Gemi.conſ.cxxxviij.an ſi quis,col.vlt.& Caſſador.deciſ.vj.de conceſ.præb.

44

Præterea

45 Pręterea iſta gratia perinde valere,dicitur ſubreptitia,niſi ſint expreſſa illa omnia,quæ in prima gratia exprimēda forent,per gl.in verb.præterri,in c.ſi Apoſtolicæ,de præb.in vj.quia vim nouæ prouiſionis habet,licet illam cōtineat teſte Ægid.Bellamera deciſ.dcxxxv.ſuppoſita.ſic conſuluit Domi.Geminia.d.conſi.cxxviij.factū tale,in ſecundo dubio: quia confirmatio actus præcedentis regitur ex primo actu,& requirit illam ſolennitatem, quam actus precedes.d.l.bonorum. ff.rem ratam haberi. & l.j.C.qui admitti.glo.in c.quamuis,de reſcrip.in vj.

In perinde valere illa ſunt exprimenda,quæ in prima gratia.

46 Sicut quis debet intra decem dies appellare,ita intra illud tempus ratificare appellationem,ab alio ſuo nomine emiſſam,vel illi adhærere . gl. in c.vt circa, in verb.adhærentes,de elect.in vj.& augmentum ſiue addimētum hiſdem regi debet legibus,quibus res cui adijcitur:nam quod pignori adijcitur,pignus eſt.l.ſi conuenerit ij. §.j.ff.de pigno.act.Io.Monach.in c.quāquam, de electio.in vj.c.fi.de conceſ præb.ibidem.c. quia circa,de priuileg.Bart.in d.l.ſi conuenerit.& abundè Albert. Brunus in tract.de augmento,in ix.concluſ.

Appellare & adhærere appellationi quādo ſit liberum.

47 Limita quando in prima prouiſione expreſſiſſem beneficia, quæ habebā,tunc non teneor in reſcripto perinde valere,exprimere:quia poſtquàm in prima prouiſione Papa appobauit pluralitatem,non eſt opus alia approbatione:vt decidit Ægi.Bellamera deciſ.dcxxxv.ſuppoſita.vide gl.in c.ſi Apoſtolicę,de præb.& Prob.in additio.ad Io.Monach.in c. fi.nu.16.de conſuetud.licet quidam contrarium dicant.

Beneficia in perinde valere, an ſint exprimēda.

48 Ego has diuerſas ſententias ſic conciliarē,quòd beneficiorū quæ iam habeo ex iuſta diſpenſatione,de quibus nō eſt quæſtio in hoc reſcripto perinde valere,non teneor mentionem facere,poſtquā ſunt expreſſa in primo reſcripto:ſecus de alijs quæ ad reſcripti validitatē tendunt. Et ita intelligi poteſt opinio cōtraria:& tutius eſt ꝙ omnia exprimantur, ſicut in prima prouiſione:vt ſcribit Fely.in c.in noſtra,de reſcri.& ſequitur Io. de Selua in tract.de benefi.in iij.parte,q.xij.verſi.octaua qualitas.

49 Vbi dicit,in omnibus literis,per quas ius antiquum augetur , vel per quas conſeruatur,debet fieri mentio beneficiorum.allegat Roma.conſ. cccxxxiij.in propoſito.facit Cle.j.de præb.quia nec perfecta videri poſſunt,niſi perfectionis ordine compleantur.c.nihil.vij.q.j.

50 Adhæc in iſta patria poteſt quis capere poſſeſſionem ex ſola ſignatura gratiæ ſimplicis,vel nouæ prouiſionis,tamen ſi literæ gratiæ de perinde valere,non ſint confectæ,non afferunt commodum ex ſola ſupplicatione:vt conſuluit Domi.conſi.cxxviij.factum,col.iij.

Ex ſignatura perinde valere,capi an poſſit poſſeſsio.

51 Et vbi non poteſt capi poſſeſſio ex prima ſignatura,nec ex hac : nam talis ſolennitas requiritur in ratificatione, qualis in primo actu.l.nuptiæ inter.ff.de ritu nuptiar.& l.ſi vt proponis.C.de nup.ſic Roma.conſi.xij. viſo facto,in fi.aſſerit.

Poſſeſſionē adeptus ex prima gratia inualida non tenetur aliam apprehendere.

52 Item ſi quis adeptus fuerit poſſeſſionem ex prima prouiſione licet inualida , non debet iterum eā ex valido titulo capere,videlicet ex hoc reſcripto perinde valere:quia poſſeſſio etiā ex inualido titulo poteſt

Universidad de Deusto
Biblioteca

adipiſci.l.j.§.ſi vir.ff.de acqui.poſſeſ.vt no.in fi.c.vt lite pẽden.in vj.ſcripſi in tract.de pacifi.poſſeſſor.in xvj.limita.& in §.declarantes, in verb. ſucceſſores,de mand.Apoſtol.in Concord.Et opus eſt in hoc reſcripto exprimere,tam primam prouiſionem,quàm alia,necnon poſſeſſionem, vt perinde valeant,ac ſi,&c.

Profeſſio ante tẽpus facta cõfirmatur ex perinde valere.

Item ſi quis fecerit profeſſionem ante decimumquartum annum,illa 53
profeſſio non valet,ſi demum conferatur ei beneficium à Papa, ſolet
in fine bullæ dari indultum, quod profeſſio per eum facta à data prę-
ſentium valeat plenamque roboris firmitatem obtineat & ſibi ſuffraget-
tur,etiam perinde ac ſi tempore ſtatuto per eundem N.facta extitiſſet,
dando diſpenſationem ſuper ætate,& indultum circa profeſſionem in
forma perinde valare,dicendo,Nos eum cum eodem N. vt prioratum
prędictum recipere & retinere,liberè & licitè valeat,quodque profeſſio
per te facta à die datæ præſentium valeat,plenumq; robur,&c.vt ſuprà,
defectu prædicto,ac Lateranen.concilij,& c.diſpenſamus, tibiq; indul-
gemus,&c.

Naturalis defectus vt furor nõ ſuppletur ex perinde valere.

Item ex hoc reſcripto perinde valere ſuppletur is defectus, qui poteſt 54
iure ſuppleri.l.quia.ff.de præſcript.verb.l.oratio,de ſponſal.c.j.in princi.
de ſacra vnctio.cap.ij de inſti.ſed non alius,vnde naturalis non ſuppleta
tur defectus:ideo ſi furioſus impetraret beneficium,illius impetratio nõ
valet, ſi poſteà concedatur reſcriptum perinde valere, ac ſi fuiſſet ſa-
piens, non valebit etiam iſtud reſcriptum: quia non eſt in poteſtate
Papæ furioſum ſapientem facere,ſed Dei tantùm:l.furioſum, vbi doct.
C.qui teſtament.facere poſſunt.facit pulcher tex.in l.confeſſionibus. ff.
de interroga.actio. §.j.ibi,quia falſæ confeſſiones naturalibus conueni-
re debent.

Etiam non valet reſcriptum concedens pupillo teſtandi facultatem, 55
ſi proximus infantiæ ſit,gl.Bar.& Iaſ.in l.penul.C.de precib. Imperator.
offerend.per l.fi.C.de teſtamen.mili.etiam ad pias cauſſas,& pro anima
etiam ſi eſſet doli capax,Bartol.& alij in repet.l.j.in ij.q.j.q.C.de ſumma
trinita.

Etiam ſi adiecta ſit clauſul.ex certa ſcientia,& plenitudine poteſtatis: 56
quia hæc plenitudo nõ ſe extendit ad defectus naturales,teſte Inn.in c.
ſciſcitatus,de reſcript.Bald.in l.Barbarius,col.xij.ff.de offi.præt.vt refert
Iaſ.in l.reſcripta,in fi.C.de precib.Impera.offerend.

Vt ſignatura valeat non impetratur perinde valere.

Inſuper hæc gratia perinde valere non datur ſuper ſignatura, ſed ſu- 57
per literis expeditis in literis de perinde valere narrandis:quia ſola ſupli-
catio etiam ſignata dicitur res informis,& imperfecta ante literarũ con
fectionẽ.de Rota deciſ.ccccl viij.circa.& Staphi.in tract.de literis gratię,
rub.de literis iuſtitiæ,verſi.quando aliquis petit gratiam.

Et quia ſignatura habet regulariter hanc clauſul.perinde valere,ideo 58
non poſſet dari aliud reſcriptum,vt perinde valeat ſignatura,ac ſi bulla
eſſet,ſed ſi quis videat ſibi vtilius fore reſcriptum perinde valere, quàm
nouam prouiſionem,licet ſignatura ſit pro prima prouiſione:tamen po
terit

terit reſcriptum perinde valere ex ſignatura confiſci,& hoc eſt practicis notiſſimum:vel vtraque prouiſio expediri etiam poterit.

59 Et quãdo ponitur illa clauſul.generalis,vt perinde in omnibus,& per omnia acta & geſta valeant, ac ſi de his expreſſa mentio facta fuiſſet: tunc hoc valebit,per tex.in l.ij.§.furioſus.ff.de iure codicil.nã Papa poteſt fingere expreſſum,quod in primis non eſt expreſſum literis:vt not. Ant.Butri.conſ.ij.refert Paul.Pariſ.conſ.xliiij.pro dom.Hieronymo,col.
60 ij.in iiij.vol. † Limitatur gratia contrarietatis vitandæ,nam non quoad omnia erit idem, vt Bar.dicit in extrau.ad reprimendũ,in verb perinde. in extrauag.quomodo in læſe maieſta.crimi.procedatur.& gl.in l.ſacrilegij,j.ff.ad legem Iul.pecula.ait quòd vbi contrarietas non reſultaret, perinde eſt quoad omnia: & veritas & fictio valet quoad tempus, modum, & quoad cæteras qualitates.

Trãſcribere bullam quã do opus ſit, vel gratiã perinde valere impetrare.

61 Interdum concedit Papa collationem beneficij talis curati, etiam ſi ſit parrochialis eccleſia,& hoc in ſignatura eſt expreſſum,in bulla verò non,quid ſit tunc faciendum?Reſpond.non eſt opus reſcripto perinde valere:ſed trãſcribere bullam oportet,in qua illud addetur, quod fuerat in ſignatura expreſſum:ſed aliud non addetur,nec mutabitur: ſed tan-
62 tùm deſcribetur cum illa qualitate.† Et hoc ſuis impenſis tenetur menſularius facere, cùm ad eum ſpectet veras & integras præſtare bullas: & edere non videtur,qui totam non edididit.l.j.in fine.ff.de edendo. & ſic vidi condemnari menſulatium ſeu Bancquerium, vt ſuprà dixi in noua prouiſione.

Perceptio fructuũ perinde valere exprimẽda.

63 Item quando minori eſt prouiſum de beneficio,vel patiẽti defectum natalium,& non eſt expreſſum in impetratione, nulla erit impetratio: ideo impetrari poterit per hoc reſcriptum perinde valere, vt dictũ fuit: ſed ſi iam perceptio fructuũ facta ſit,non valebit prouiſio iſta perinde
64 valere,niſi quoq; ſit expreſſa fructuum perceptio. † Quia ex ipſa perceptione reſultat inhabilitas,quæ annullat gratiam iſtam perinde valere & aliam:& ſi Papa ſciuiſſet iſtum inhabilem,ei non conceſſiſſet:vt patet in deciſ.Rotæ,ideo oportebat iſtum habilitare,ſecus ſi nullos percepiſſet fructus,vel conuerſi ſint in eccleſiæ vtilitatem, tunc enim nulla eſt inhabilitas:vt infrà dicam in diſpen.materia.

65 Si tamen in ſupplicatione fuerit habita mentio fructuum,licèt in bulla nulla fiat rehabilitatio,tamen valebit gratia: quia ſcientia Papæ cum prouiſione videtur habilem facere impetrantem.l.quidam.ff.de re iudi. & l.Barbarius,de offi.prætor.

Dicẽs ſe familiarẽ vel nepotẽ cardinalis qui non eſt,quo modo ſibi prouidere debeat.

66 Adhæc ſi quis,vt gratis expediretur bulla,dixerit in ea ſe familiarem Card.aut nepotẽ,cùm non ſit, nulla eſt impetratio:& impetrans eſt ipſo iure excommunicatus, ſecundum decretum Innocen. & Alexand. & carere debet conceſſione, vt ibidem: & hoc docet Petrus Paul. Pariſ.
67 conſ.lxxvij.in cauſſa,col.ſecunda,in iiij.volum. † Ideo ſi velit impetrare literas perinde valere,oportet quòd hoc exprimat & ſoluat pro prima gratia,& quod abſoluatur:& poſteà dabitur ei hæc gratia,ſi nõ ſit alius,

Universidad de Deusto
Biblioteca

cui prædicetur:vt scilicet perinde valeat,ac si non se dixisset familiarem Cardi.& sic tantùm solet taxari perinde valere in hoc casu,quātum prima gratia,quam gratis eo prætextu habuerat.& hoc factum est,vt obuietur fraudibus & malitijs hominum.l.in fundo.ff.de rei vendica.c. sedes,de rescrip.

Rescribēda bulla quando sit, vel gratia perinde valere impetranda

Vltimò si quis impetrauerit parrochialem ecclesiam iniustè per alium detentatam,cum clausula quòd possit exprimi,si sit beneficiū simplex: expeditæ fuerunt bullę super parrochiali occupata,& diu litigatū:nunc apparet eam non esse parrochialem,sed simplex beneficium,quomodo prouidebitur?Resp.Quidam per rescriptum si neutri,vel si alteri dicūt. 68

Sed puto tutius & melius esse,vt impetretur hoc rescriptum perinde valere,ac si simplex beneficium in bulla expressum fuisset,vel quòd trāscribatur bulla iuxta formam signaturæ, vt suprà dixi:hoc tamen rescriptum perinde valere,esset tutius post litem inchoatā, quidam asserunt: sed ego bullam transcribendam consulerem, alia, quæ tangunt huius gratię materiam,per prædicta paruo negotio intelligi poterunt:ideo his contentus nunc ero,de his Deo agens gratias perpetuas. 69

De Subrogationibus.

Subrogatio quid.

SVBROGATIO quantum ad istā materiam attinet, nihil aliud est quàm in locum alterius litigantis suffectio, seu subiectio:l.proponebatur.ff.de iudic. vnde per rescriptum subrogationis quis in beneficium,seu ius beneficij collitigantis sufficitur,seu subrogari mandatur.c.j.& ij.vt lite penden.in vj.& sic conseruatur beneficium. 1

Subrogatio duobus modis fiebat.

Et duobus modis subrogatio fiebat:nam aut Papa subrogari mandabat,aut ipse subrogabat. Papa interdū mandabat Episcopo,vel alteri, q̄ si constaret talem mortuum,& litigasset cū impetrante:ob id subroget impetrantē autoritate Apostolica in omne ius,quod defuncto competebat,seu cōpetere poterat,sibiq; dictū ius cōferas & de eo prouideas, decernens irritum &c.de hac loquitur Cassador.decis.j.rub. vt lite pendē. † Verū quia Papa interdum alteri hoc ius posteà cōferebat illius concessionis immemor,& ob hoc lites erant immortales:ideo hodie Papa ipse subrogat,& confert ius,quod defunctus habebat:vt inferiùs apparebit: & probatur in d.c.fi.vt lite penden.in vj. 2 3

Morte aut resignatione subrogatio fit.

Duobus etiam potissimè modis fit hodie subrogatio.primò aut per morē̄,aut per resignationem,per tex.in c.j.vt lite pendē.in vj.vbi mori,aut suo iuri renunciare,& c. ij. ibidem. per mortem autem si collitigans moriatur,tunc ne nouus aduersarius subrogetur,Papa facilè subrogat collitigantē.Et is prę̄fertur alijs,si intra mensem subrogationē petat, vt est in regul.Cancell.xxvij.quam statim subijciam. 4

Fit etiam subrogatio per cessionem alterius collitigantis, & ista etiam quotidie fieri solet, & aliquando fit in fauorem collitigantis: & tunc 5

& tunc non derogatur huic regulæ de subrogandis collitigantibus:nec eius fit mētio,quia iuxta eam fit:si verò in tertij fauorem resignatio fiat lite pendente,tunc derogatur huic regulæ,& additur clausula in suppli catione,dummodo non cedat in potentiorem, & quatenus sit vera lis. Gomes.in prin.regul.in j.q.

6 Et quamuis regulariter inter collitigantes detur subrogatio,Alex. tamen sextus statuit in suis regul.rubr.de subroga.dari etiam pro non collitigante cum derogatione regulæ,vel absq; derogatione,quando collitigans extra curiam decessit.

Subrogatio pro non litigante etiam fit.

7 Si verò apud sedem non nisi elapso tempore duorum vel trium mensium,& sic appareat de negligentia collitigantis:& si primus subrogatus habeat ius cedentis & consensum,& demum ipse resignauerit, non est necesse quòd secundus subrogatus habeat nouum cōsensum:nā postquàm est in prima subrogatione iam præstitus,nō requiritur alius:nam actus intelligitur de primo.l.boues. §.hoc sermone.ff. de verbor.significatione.

8 Interdum petitur subrogatio in ius collitigantis,qui violauit sequestrum,iuxta cle.vnam,de sequestra.possess. & nisi fiat expressa mentio non valebit subrogatio:vt ibidem dicitur.

Requisita in subrogatione.

9 Notandum est,quòd hoc subrogationis rescriptum solet regulariter concipi,sicut noua prouisio,vbi sequentia interuenire solēt.Primò post salutationē Papa narrat processum,& causæ statum inter partes,& coram quibus iudicibus,ac obitum, aut cessionem alterius ex collitigantibus:alioqui non valeret subrogatio non facta litis mentione.c. inter, de re iudica.Do.de Rota decis.cclxxiiij.licet,in nouis, vbi limitāt.& vide eos decis.ccx.si reus,ibidem.Et solet inchoari narratio huius rescripti regulariter sic. Orta inter dilectos &c. & solet subreptio hanc vitiare gratiam:vt expressè consuluit Petr.Paris.consi.xlix.ad primum.col.penu.33.in iiij.vol.

Subreptio vitiat subrogationem.

10 Secundò Papa,ne nouus aduersarius subrogetur,cupit prouidere isti impetranti,quod exprimit in c.ij.vt lite penden.in vj.ibi, ne propter nouos aduersarios,qui malitiosè petitoribus interdum subrogantur,litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contigat.

Derogatio regulæ fit quando renunciat collitigās secus si tertius.

11 Et sic quando collitigans renunciat,requiritur derogatio regulę:secus si tertius non citatus resignet:quia tunc non requiritur aliqua derogatio,cùm non sit collitigans: nec impetratur ius litigiosum, tamen si is qui impetrauerit commissionem cedat,is dicitur collitigans, quia iam commissum est negotium:vt est decisum.in c.fi.vt lite pend.in vj.doct. in cle.fi.illo titul.

12 Tertiò Papa pro expresso habet causæ statum:si enim pars abundè non expresserat processum,& causæ statum, rescriptum annullabatur. Ob id prouidet Papa habendo pro expresso:de qua clausul.plenè scripsi in forma mand.in verb.pro expressis habentes,in concorda.& superiùs in signatura,& bulla nouæ prouisionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Subrogatur hodie etiam quis in ius petitoris.

Quartò Papa ſubrogat impetrantem in omne ius, quod cõpetebat 13
Titio tempore obitus vel ceſſionis:& quamuis prohibeatur.c.ij.vt lite pendẽ.in vj.ne in ius petitoris quis ſubrogetur,ſed in ius defenſoris ſic. Tamen hodie per conſuetudinem derogatum eſt illi tex.Nempe mortuo petitore vel reo,ſtatim confertur ius illius,etiam ab ordinario: & poſteà ſubrogatur is in locum & inſtantiam alterius defuncti: vt inferiùs dicetur.

Subrogatus nouo titulo nõ iuuatur, ſed iure tantũ cedentis, niſi in duobus caſibus.

Quintò limitat Papa,ſi quod ius eidem tempore ſui obitus,vel ceſſio 14
nis in prædicta eccleſia quomodolibet cõpetebat,ſeu cõpetere poterat: nam Papa nõ confert ius de nouo ſubrogato,ſed illud demũ ius, quod competebat cedenti,vel quondam Titio. † Nec poterit ſubrogatus iu- 15
uari nouo titulo ratione huiuſmodi reſcripti ſubrogationis: quia Papa non intendit conferre per iſtam clauſulam,ſi alius,ius non obtinebat,& ex intentione Papæ ius metimur.c.ad aures,& c.mandatum,de reſcrip. † Vnde ſolent pragmatici Roma.dicere in ſubrogatione pro tertio nõ 16
ſuppleri titulum,nec modum vacãdi,per quem fuit prouiſum illi, in cuius ius fit ſubrogatio:niſi in ſignatura dicatur,ꝙ ſuppleri poſſit, & quando Cardinalis proprio motu ſubrogatur:quo etiã caſu in fauorem eius hoc ſuppleri poterit de ſtylo curiæ Romanæ.

Subrogatio fitnõ obſtante reſeruatione.

Sextò addit etiam,ſi ipſa eccleſia generaliter vel ſpecialiter diſpoſitio- 17
ni ſedis Apoſtolicæ reſeruata ſit,vel eius collatio iuxta Laterane.ſtatuta concilij apud ſedem eandẽ deuoluta exiſtat,autoritate Apoſtolica ſubrogamus.Et ſic Papa intendit plenè ſubrogare,etiam nonobſtante qua cunque reſeruatione ſpeciali vel generali:& ſubrogatus debet gaudere eodẽ iure,quo alius eius autor gaudebat:vt docet Paul.Pariſ.cõſ.xlvij.videtur,col.ij.nu.14.in iiij.vol.poſt do.de Rota deciſ.ccccxj.ſi lite pendente,in nouis.Bertrand.conſi.lxxiij.legatus,in j.vol.ex noua editione.

Subrogatio quãdo ad nullũ ius prosit.

Septimò confert ius adhuc ſic dicens,dictumq; ius tibi conferimus,& 18
de illo etiam prouidemus.Sic Papa confert ius cedentis vel decedentis, non tamen de nouo,vt dixi:quod probatur ibi,dictumq; ius tibi conferimus,ergo non ius nouum,ſed ius dictum ſcilicet ſubrogationis.Et de illo iure prouidemus,non de alio nouo:iure ideo bonũ eſſet addere clauſulam & de nouo,ſi opus ſit,etiam prouidemus,quę vix obtineri poteſt ſed tunc prodeſſet etiam ad nouum ius.

Poſſeßio vitioſa debet exprimi & beneficia in ſubrogatione.

Vnde in ſubrogatione facienda eſt mentio de vitioſa poſſeſſione ſui 19
autoris,alioqui nõ valet ſubrogatio,teſte Calder.conſi.xj.& xiij.rub. de reſcrip.vt refert & ſequitur Paul.Pariſ.conſi.xlvij.videtur, in fine. volu. quarto.

Subrogatus in eo ſtatu recipitur, quo erat proceſſus.

Etiam in ſubrogatione à Papa debet fieri mentio de beneficijs obten 20
tis:quia hæc ſubrogatio habet vim collationis:vt firmant dom.de Rota deciſ.cclxxiiij.licet in ſubrogatione,in no.Philip.Peruſin d.c.fi.in ij.not.

Octauò decernit Papa impetrantem in eodem ſtatu ad cauſſæ pro- 21
ſecutionem recipiendum, in quo deberet admitti reſignans,aut alter ſi vniret. Vnde ſic ſolet Papa ſcribere,Decernentes te ad huiuſmodi iuris proſe

proſecutionem admittendum fore in eo ſtatu,in quo dictus N.ſi viueret,poſſet & deberet admitti:quod probatur in d.c.ij.in fi.ibi in illo ſta
22 tu,quo ipſam inuenerint decernimus admittẽdum.† Et hoc facit Papa, quò lites citiùs terminentur: ideo ſi erat concluſum & renunciatum in cauſſa non debet recipi ſubrogatus:vt docent Anchar.Gemin. & Peru.
23 in d.c.ij.† Ego tamen etiam vidi recipi in poſſeſſorio antequàm ſententia ſit prolata:& facit text.in Clemen.ij.§.porrò,de elect. vbi Cardinales intrantes conclaue poſt Papæ electionem inchoatam debent recipi in eo ſtatu,in quo inueniunt cauſſam electionis,ante tamen cõcluſam electionem maximè in materia beneficiaria, in qua ſententia non tranſit in rem iudicatam,gloſſ.& doct.in c.j.de conceſſ.præb.

24 Nonò Papa decernit irritum & inane,quicquid in contrarium contigerit attentari.De hac clauſula ſcripſi in rubrica de firma & irreuoca. concord.ſtabili.in concor.vide Domi.de Rota,deciſ.ccccxj.in no.& ſic collitigans præfertur non ſolùm primo impetranti, verùm etiam alijs, cum derogatione regul.niſi ſecundus impetrans hoc expreſſerit:vt docet Gomeſ.q.xvij.

25 Decimò Papa tollit obſtãtia,& iſta ſunt quæ cõmuniter in ſubrogationis reſcripto ſolent inſeri,per quæ facilè,bone lector, cognoſcere poteris reſcriptum hoc an valeat,necne.Alia ſcripſi ſuperiùs in bulla,& alias quaſdam clauſulas ſubijciam inferiùs proſequens reg.Cancell.

Subrogatus poſſeſſionẽ accipere debet, ſi ipſe non ſit.

26 Vndecimò aduertendũ eſt,quòd licet ſubrogatus per Papã in omne ius,quod quomodolibet competebat defuncto,acquirat etiam poſſeſſionem,quia poſſeſſio quæſita & apprehenſa eſt iuris,per l. ſi quis ad ſe fundum,ibi,poſſeſſionis iura reparentur,C.ad legem Iul.de vi public.& ibi ponderat Bald.& Do.de Rot.deciſ.lxiiij.ſubrogatus in nouis,& pro-
27 bat Fel.in rub.de reſcr.col.iij.nu.6.† Tamen hoc non probarẽ, quia poſſeſsio etiam apprehenſa non continuatur,per l.cùm hæredes,ff. de acq. poſſ.quia eſt facti,l.denique,ff.ex quib.cauſ.maior.nec obeſt illa l.ſiquis ad ſe fundum: nam debet intelligi,amiſſæ poſſeſſionis iura reparentur, ideſt illa,quæ ſunt propria poſſeſſionis reparari debent ſpoliato, vtpote fructus,& alia iura,quæ ex poſſeſſione proueniunt:quæ not.in rubr. de cauſſ.poſſ.& in §.commodum,de interd.ſub §.retinendæ, & ſic nil probat:ideo ſubrogatus in ius defuncti neceſſe habet accipere poſſeſſionem ſi eam non habeat,& ipſe ex alio titulo non ſit eam adeptus.

Praxis Frãciæ quoad ſubrogationes.

28 Etiam in hoc Francię regno praxis eſt,vt poſtquàm aliquis ſubrogatus fuerit in ius alicuius à Papa,is accipiat poſſeſſionem in vim ſubrogationis Papæ,& poſteà impetret literas Regias,quibus petat ſubrogari in ius & poſſeſſionem,& inſtantiam mortui:quod eſt verum, ſi ipſe non erat in poſſeſſione:nam tunc alia non eſt accipienda poſſeſſio.

Subrogatio eſt odioſa.

29 Duodecimò ſubrogatio dicitur odioſa, ideo nec facilè concedenda: c.fi.vt lit. penden.in vj.vnde ſi moriatur alter collitigans,non debet beneficium litigioſum alteri conferri,nec de iſto prouideri,d.c.fina.Dom. de Rota deciſ.ccevііj.nota quod ſecundum,& deciſ.ccccxxix.nota nun

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid, in antiq.& Paul.Paris.consi.xlvij.videtur,in fi.vol.iiij.quod verum putarem quoad tertium,& subrogetur, secus quoad litigantem.

Quæ iura tamen hodie in hoc non seruantur regno:nam siue actor, 30
siue reus moriatur,statim beneficium confertur alteri per ordinarium, vel per Papam:& sic lis protelatur per nouos aduersarios:& is subrogatus potest dare obiectus contra alterum collitigantem: licet Rota teneat contra in tit.vt lite penden.decis.j.†Sed dicunt beneficium non es 31
se litigiosum,quando de eo agitur super possessione. Et ita cõclusit maior pars,do.de Rota vt refert Cassado.in decis.iiij.rub.vt lite penden. & vide decisionem seq.quando neglecta est lis,quòd ordinarius conferre poterit.

Beneficium an dicatur litigiosum, si lis sit super possessione.

Ego tamen putarem non valere Papæ collationem,nec subrogatio- 32
nem,nisi fieret mentio litis etiam motæ super possessorio tantùm: quia hoc est quod fortè retraxisset Papam à cõcedendo,vel non tam de facili,si hoc expressisset:ideo hoc quoque exprimi debet c.postulasti,in fin. de rescrip.licèt do.Philip.Probus teneat contra in additio.ad Ioan. Monach.in c.præsenti,de offi.lega.& vide quæ scripsi in tract.de pacifi. possessor.nu.166.vbi respon.his qui contrarium tenent.

Litigans an possit permutare.

Decimotertiò si lite pendente super beneficio reus permutet cum a- 33
lio,& interim moriatur:huiusmodi permutatio reuocabitur per viã attentati,etiam contra illum superstitem,eo tamen vocato.de Rota decis. lvj.si lite,in no.allegant non per Inn.in c.cum M.de const.vide eos decis.ccccxj.si lite,in nouis.& decis.cccc.nota si lite,in antiq.& decis. xliij. nota nunquid,in antiq.& decis.iiij.de resti.spoliat.

Ego tamen vidi seruari contrarium in forensi iudicio:nam liberũ est 34
litiganti permutare suum beneficium cum iure,quod alius habet, & is subrogatur in locum sui autoris,dummodo subrogatus non sit in fraudem vel potentior.Et ita seruatur:& si appareat litigantẽ in fraudem fecisse permutationem vel cessionem,condemnari debet ad expensas, & ad multam,si opus sit.

Subrogatus procuratorẽ de nouo cõstituere debet.

Decimoquartò subrogatus debet de nouo cõstituere procuratorem, 35
vel hunc eundem quem constituerat eius autor,vel alium.Aliàs si procurator constitutus per quondam Titiũ continuet processum subrogari sine nouo mandato,non valebit processus:quia lis erat finita quoad eum qui non transit ad singularem successionem.c.quia V.de iudi.vbi doct.& do.de Rot.decis.clxxj.Si A. constituat,in not. † Maximè quia 36
mandatum procuratoris est strictè interpretandum,nec extenditur ad personam,vel causam non expressam.c.qui ad agendũ,de procurator. in vj. & mutata persona, mutata est causa. l.nulla.C.de procurator.c. cùm super,de re iudic a.Guido Papæ in decisio.Delphin.quæst. lxxxvj. procurator.

Poterit tamen iste subrogatus continuare causam cum procuratore 37
collitigantis superstitis,quia adhuc causa pendet:& ille procurator ad totam causam constitutus censetur:& si viueret Titius procurator,tenere-

neretur cum eo continuare,ergo & cum isto. Et sic fuit conclusum in Rota decis.ccccxxxx.si agens in no.& Fel.in d.c.quia V.col.vlt.Intimatio tamen domino fieri debet,& terminus illi dari ad opponẽdum contra subrogationem: vel terminus debet concedi procuratori superstitis ad consulendum dominum,si petat.per c.dilectus,de procurator.Perus. cap.vlti.no.fin.vt lite pend.in vj.

38 Decimoquintò mortuo vno ex collitigantibus petitio dirigi potest contra interesse putantes.d.c.fi.& hoc probat Ægid.in decis.clvj. mortuo.quem sequitur Cassad.decis.vj.rub.vt lit.pendent.per tex.in c.fin.de electio.in vj.

39 In hoc regno mortuo actore vel reo litigante superstes petit, quando possessorio agitur,manum regiam leuari:& vulgò dicunt, *la main leuée*,quę solet illi concedi,requisitis tamen decem,quæ scripsi in tract. de senten.exec.artic.primo,glos.iiij.

40 Decimosextò subrogatus in ius alterius potest petere sententiam sui prædecessoris recredentiæ,vel aliam executioni mandari in suam vtilitatem,per l.cùm quasi,in princip.ff.de fideicommiss. libert.Et ibi Boër. in additio.ad Bened. de plumbi.& Bal.ac Iacob.in l.vna.§.j.in fi.C.de caduc.tollen.& pronunciabitur istum subrogatum debere gaudere sententia iacta in vtilitatem resignantis, vel prædecessoris lata, non quòd detur alia recredentia.

Subrogatus in ius recredentiarij in uari illius sententia debet.

41 Decimoseptimò subrogatus in locum alterius non potest nouum iudicium possessorium inchoare,sed tenebitur per viam subrogationis petere se subrogari coram eo iudice,coram quo lis pendet, ne diuersa sequantur iudicia,& contrariæ sententiæ. l.nulli.C. de iudic.Sic pronunciauit Paris.Senatus anno 1525.die ij.Maij.

Subrogatus non potest nouũ iudiciũ inchoare.

42 Decimooctauò licet quidam fuerit in locum alicuius subrogatus,tamen alter in eiusdem locum se subrogari petere potest:quia primus forte est inhabilis,vel nullum habet titulum,obid non impedietur secundus,ita cẽsuit Senatus pro do. Adriano Gemoly doctore Theologo cõtra Ioannem Hays subrogatum, anno. 1526.die 9. Februarij, & anno 1527.die xvij.Martij,pro quodam alio.

Duo in locũ vnius an subrogari possint.

Arestum.

43 Decimononò postquàm Papa subrogauit aliquem,& eidem ius defuncti cõsuluit,si is petat coram iudice laico subrogari in possessionem defuncti,& instantiam,non poterit prohiberi,etiam si allegetur vitium personæ non notorium,quòd postea probabitur in processu: vt censuit Senatus anno 1514.& condemnabitur ad expensas,damna & interesse: ideo non debet quis insistere,ne quis subrogetur,si vitium non sit notorium.

Inhabilis nõ notorius debet subrogari.

Arestum.

44 Vigesimò interdum vidi subrogari in locum illius possessoris,quem pars dixerat nullum ius habere,sed fortè ab initio processus, vel postea potuerant acquisijsse ius:etiam in subrogationibus solet narrari contra iustitiam,& contra ius se opponere & impedire:& tamen petimus subrogationem,sed dicatur conditionaliter, in ius talis petit subrogari, si

Subrogatur quis in locũ alterius par tis quam impugnauit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod ius habebat:quia conditio nihil ponit, & ad maiorem cautelam multiplicatur titulus.c.post electionem,de concess.præb.

Subrogatus debita prædecessoris soluere non tenetur.

Vigesimoprimò subrogatus non tenetur soluere debita prædecessoris.cap.j.de solutio.quia ius ab eo non obtinet:& filius,qui non obtinet bona paterna à patre,sed alio iure non tenetur ad debita patris, sic nec vxor ad debita mariti,quando nullos habet conquestus,l.j.& ij.C. de re pud.hæredit.vbi doct.Aufrer.in decis.Tholos.q.lxx. doct.in c.j.de solutio.per illum text. 45

Subrogatus nõ restituit fructus præcessoris nec expens.

Arestum.

Vigesimosecundò non tenetur subrogatus restituere fructus, quos prædecessor percepit,quia nil iuris habet ab eo:vt docet Perus.in c.præsenti,de offic.ordin.lib.vj.& d.Probus,in c.præsenti,de offi.leg.ibidem. facit l.j.C.de administra.tutor.Et ita visum fuit Senatui, anno 1536. in mense Februario. 46

Arestum.

Nec quidem ad expensas tenetur,nisi à die subrogationis: quia impensæ sunt personales,vt abundè scripsi in tract.de expens. in tertio tomo ordin.reg.& sic censuit Senatus,anno 1508.die vij.Aprilis ante Pascha,facit quod no.Ioan.monach.in d.c.fin.vt lite pend.lib.vj. & in c.si tibi absentj,de præb.ibidem. 47

Arestum.

Limita nisi purè & simpliciter reciperet processum,& rementa causæ:vt fuit decisum in hoc Senatu,anno 1516.die vij.Aprilis post Pascha,& in conuentibus iuridicis apud Picto.habitis,anno.1541.die 17.Octobris pro magistro Ioan.Fontenay contra.Anto.Peletam. 48

Secundò non procedit,quando quis vellet subrogari post sentẽtiam recredentiæ,& primi capitis possessorij.eo enim casu non recipietur,nisi fructus,& impensas omnes pendat & restituat,vt sanctè pronũciauit 49

Arestum.

Senatus,anno 1542.die 11.Maij,pro magistro Ægid. Durand.contra Petrum Combault:quia res transit cum suo onere. Lalienatio. ff. de contrah.emptio.postquàm igitur sententia prolata erat,onus inhærere videbatur rei,quod non est ante sententiam. † Ideo nõ recipietur volens 50

Resignãs in processu remanere debet pro fructibus & expen.

posteà prosequi processum,nisi ita restituat:& quia rem litigiosam assumit,videtur velle calũniari,ideo sic puniendus est:nisi curia dicat,quòd resignans remanebit in processu pro fructibus & expensis: & tunc resignans teneretur:& hoc bonum est petere,antequàm quis petat se subrogari.

Subrogatio post annum peri non potest.

Arestum.

Vigesimotertiò petere subrogationem quis debet,quando possessorio agitur intra annum,alioqui posteà nõ recipitur, quia interdicta sunt annalia.l.j.ff.de interdi.nec releuatur quis etiam per literas Regias post annum:vt censuit Senatus Pari.pro Ioan.du Drac,Canonico Carnoten. contra Iacobum de Polinhes, & quendam abbatem de Vaudalle. vide tex.in c.j.& ij.de eo qui mittitur in possessio.† Et hic annus à die col 51

Annus quo modo computetur.

lationis & possessionis aduersarij cõputatur,quia nõ potuit petere subrogari antequàm collationem haberet:hoc limitaui, quãdo is qui petit subrogationem possedisset,vel literas impetrasset intra annũ,& eas executioni non demandasset:& in alijs casibus,quos conscripsi in Cocord. 52

in

in §.declarantes,in gloss.successores,ibidem quilibet videre poterit.

Subrogari petens statum sũ exhibere debet titulum.

Vigesimoquartò petens subrogari, debet incontinenti suum exhibere titulum,per quem appareat an intra annum veniat necne,vel vexandi aduersarij gratia:hoc petat glo.& doct in c.ij.vt lite pen.libr.vj.& ibi Gemin.vnde non solet dari dilatio isti, qui non exhibet titulum, quia in sua potestate fuit experiri:vt not.in Linter stipulantem, §.si Stichum, ff.de verb.oblig.hodie datur modica dilatio. 53

Procurator causæ ad subrogationem citari potest.

Vigesimoquintò non requiritur quòd dominus citetur,si reliquerit procuratorem ad causam talis beneficij:si petam subrogationem in illo beneficio:sed citabitur procurator causę,& coram eo subrogatio petetur.Rusæ.in tract.Regal.in v.priuileg.Si tamen procurator peteret dilationem ad consulendum dominum,ei vix denegaretur. 54

Subrogatus titulum sui autoris iustificare tenetur.

Vigesimosextò subrogatus iustificare tenetur titulum,& ius illius,in cuius locum subrogatur, quia suo autore plus iuris non potest habere, teste Ægid.Bellame.in decis.cxij.subrogatus,& decis.cxvj.si petens.vnde probare debet omnia expressa in bulla sui autoris, quia eodem iure 55

56 vti debet cum autore,regul.cùm quis in ius,de regul.iur.libr. vj. † licet regulariter quis non debeat ostendere titulum sui prædecessoris,quando is fuit habitus & reputatus verus rector ecclesiæ:vt docent Panor. & alij in c.illud,de præsumpt.& Aufrer.q. ccccLxvij.secus quando lis fuit semper cum autore, & ita debet intelligi Rotæ decisio centesimanona,Agenti.in no.

Vna possessio sufficit, nec est opus ex diuersis titulis aliã apprehẽdere.

57 Vigesimoseptimò iure illius,qui mihi cessit pendente lite,vti potero etiam sine subrogatione,si eram priùs in instantia & lite antecessionem: nec est opus noua possessione:secus si non eram in lite,quia tunc & noua possessione & subrogatione opus erit.Nam si in possessione sim,aliã non debeo petere possessionem,licèt ex pluribus causis possidere possim,l.iij.§.ex pluribus,ff.de acquir. possess.tamen vna possesso mihi sufficit,vt ibi,& hoc iure vtimur.

Subrogatus post duos annos non potest prosequi litem de fertam.

Arestum.

58 Vigesimooctauò subrogatus non prosequens litem in causa nouitatis,& super possessorio motam per duos annos, posteà eam prosequi nõ poterit,etiam si per literas Regias releuaretur,quia perempta est instantia:vt iudicauit Senatus Paris.anno 1528.die 14. Decembris:quia in hac materia non fit litis contestatio: nec perpetuatur actio vsq; ad xxx. vel xl.annos.sicut in petitorio,l.nam posteà.§.si is qui temporali,ff.de iu 59 reiur.† nempe vtendo per annum acquiritur possessio: ita quoque per annum interdictum perditur,l.j.ff.de interdict. & annus quo lis cœpta fuit,non computatur,quia est integer,sed sequens:sic faciũt no.in l.properandum,C.de iudic.& l.fina.C.vt intra certum tempus,tamen iste excluſus si ius optimum habeat, petitorio agere non prohibetur:vt not. doct.in l.nulli,C.de iud.

Valet subrogatio etiã si non fuerit expressũ an in iuspossessoris vel petitoris quis subrogetur.

60 Vigesimononò subrogatio facta à Papa in ius defuncti valet, licèt non fuerit expressum in bulla, an defunctus esset petitor vel possessor,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex quo ſemper quæritur de iure defuncti,vt ſciamus de iure ſuperſtitis. c.ex parte,de arbitr.Etiam valebit ſubrogatio,licet nõ dicas defunctum fuiſſe poſſeſſorem:verùm ſubrogatus nõ admittetur ad defuncti poſſeſſionem, ad quã non cenſetur ſubrogatus.Bonifac.in clc.j.in ix.concluſ. vt lite penden.cautius eſt tamen exprimere.

Vltimò hîc multò plura ſcriberem de ſubrogationibus actionum,vi- 61
delicet an actio ſubrogata ſapiat naturam eius,in cuius locum ſubrogatur,& alia quæ ad ius ciuile pertinent:verùm quia tantùm ea proſequor quæ reſpiciunt ad materiam beneficiariam , ciuiles materias alibi ſcribam:ideo de hoc reijciam te ad Bartol.in l.j. §.hæc actio. ff. ſi quis teſtamento liber eſſe iuſſus fuer.ad Doctores in §.fuerat,de actio.in Inſti. & in l.certi condictio,in principio.ff.ſi certum peta.& Doctores in l.inter ſtipulantem. §.ſacram,de verbor.oblig.l.ſi eum. §.qui iniuriarum,ſi quis cautio.

Regula, De ſubrogandis collitigantibus.

Idem dominus noſter litium ſuccindere cupiens anfractus.

GLOSSA PRIMA.

HÆC regula abundè per Gomeſ.dotata eſt per queſtiones quæ inter regulas Innocen.viij.eſt,xxvij.& duæ rationes ponuntur in initio:prima eſt vt litium anfractus ſuccidantur,qui anfractus maximi & tanti ſunt,vt vix par aliquis quantumcunq; diues eſſe poſſit.Crede mihi,vt ſi poſſis componere , nunquàm litiges: & puto quòd Deus optimus maximus permittit lites,vt flagella duriſſima contra magnates, & vt torqueãtur.Nam per peſtem,cùm fugiant,vix torqueri poſſunt , per bellum minus,per famem nequaquam,cùm ſemper habeant frumenta ſed lites euitare vix poſſunt,quæ valde torquent,maximè quando agitur de capite.Et quamuis lites ſint procuratoribus & aduocatis cibaria dulciſſima,tamen ipſis partibus ſunt valde amaræ . Et ſacerdotes cum partibus ſolent dicere,extinguere flammas litium:ſed noſtrum erit orare Chriſtum,vt nobis pacem temporis,pacem pectoris,& pacem æternitatis concedat.Amen.

Lites flagella hominum duriſſima : ideo non eſt litigãdum.

Et ne noui collitigantibus aduerſarij dentur,prouidere voluit , ſtatuit,& ordinauit,quòd quoties deinceps aliquem ſuper quouis eccleſiaſtico beneficio collitigantem.

GLOSSA SECVNDA.

SECVNDA eſt ratio huius regulæ, quæ elicitur ex c. fi.vt lit.pen.in vj.vbi ſi vnus collitigans moriebatur,non poterat beneficium conferri,nec de eo per electionem, aut aliàs prouideri:niſi lis finita fuiſſet,& de iure defuncti apparuiſſet,c.j.& ij.ibidem.vbi ſunt hæc verba , ſi hi, contra quos ſuper dignitatibus,perſonatibus,vel alijs eccleſiaſticis beneficijs,quæ poſſident,litigatur lite pendente,cedant,vel fortè decedãt:ne propter nouos aduerſarios,qui malitioſè interdum petitoribus ſubrogantur,litigia in eccleſiarum diſpendiũ prorogari contingat,ſtatuimus, vt dignitates,perſonatus vel beneficia huiuſmodi &c. hîc non requiritur finis litium,ſed impetratio collitigantis valet, ſi intra menſem à die ceſſionis,vel obitus impetrauerit:ita quòd collitigans præfertur alteri cuicunq; impetranti,dummodo impetrauerit intra menſem:& ſic omnes aliæ impetrationes factæ etiam anteà non valebunt per prædictas ratione.Et loquitur de impetratione facta à Papa:& ſic habes hîc vnum caſum mirabilem,in quo vltimus impetrans præfertur priori , contra c. ſi eo tempore,& c.duobus,de reſcrip.in vj.c.eum cui.de præb. ibidem. vide alios caſus per glo.in c.quia ſæpe,de præb.lib.vj.

Vltimus impetrãs priori præfertur.

In iure vel ad ius,ſi quod forſan eius aduerſario in dicto beneficio competierit, ſubrogari conceſſerit.

GLOSSA TERTIA.

ET SIC habet locum hæc regula,ſiue quis ſubrogetur ad ius,ſiue in iure , dummodo is qui obijt acceptauerit: nam ſi nominatus antequàm beneficium acceptet mutiatur, vel mandatarius:nõ poterit alius ad ius iſtius ſubrogari,quod extinguitur per iſtius obitum:ſicut dicitur de canonicatu,in c.dilecto,de præb.c.quodam, illo tit.in vj. Ego intelligerem regulam,quòd ſi collitigans intra menſem à die quo litigans ceſſit vel deceſſit,poterit in ius defuncti, vel cedentis ſubrogari , quòd omnibus præferatur , etiam ſi alij impetrantes fuerint in data priores, ne noui aduerſarij collitigantibus dentur:& impetrationes aliorum nullius ſint momenti,dummodo intra menſem collitigans impetrauerit, quòd ſi poſteà,non.& idem vult dicere hic tex.dum dicit,in iure vel ad ius, quia ius ad rem nõ poteſt impetrari,cùm extinguatur per mortem: c.fin.de conceſſion.præbend.Bonif.in clemen.j.in iij.conclu.vt lite pendente. Non tamen eſt abſurdum quem ſubrogari ad ius mortui , vtpote ſi mandatarius poſt beneficium vacans acceptatum moriatur:

Collitigans intra menſem ſubrogationem petere debet.

Ius in re vel ad rem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad illud enim ius quis poterit subrogari,quia nõ est simplex ius ad rem, sed est iam radicatum in persona morientis:& hoc docet hîc Gomes. q. vj.Et potest quis etiam lite pendente cedere, c.per tuas,j.in fi.de simo. sic & appellatione pendente,tamen si postea pronuncietur bene iudicatum,reuocatur illa renunciatio tanquàm attentatum,gl.in verbo interponi,rubr.de caus.in Pragmat.sanct. doctores in l.quæ à latronibus, §.fi.ff.de testam.

Dummodo præfatus collitigans in dicto beneficio intrusus non fuerit.

GLOSSA QVARTA.

Intellectus duplex ad text.

DVOBVS modis potest iste textus intelligi. primò 1 quòd impetrãs collitigans intra præfatũ mẽsem omnibus præfertur,vt gratia aliorum nullius sit momẽti:nisi si collitigans fuerit intrusus, vrpote quia videns quendam capularem senem citò moriturum,mouit ei litem & possessionem beneficij de facto, prætextu tamen cuiusdam friuolæ collationis accepit,vt post ipsius senis obitum, beneficium impetraret: certè sua impetratio sic fraudulosa nullius erit momenti:& glo. dicit in hac reg.sæpe fraudem huic regulæ fieri,quia impetrans est intrusus.

Secundò potest intelligi,quòd collitigans prẽferatur alteri impetran 2 ti,dummodo is cuius beneficium impetrauit, non fuerit intrusus, quia non poterit ius aliud habere,quàm haberet is, in cuius locum subrogatus fuerat,sed intrusus nil iuris habebat,c.cùm iamdudum, de præben. ergo nec iste subrogatus in locum suum: prior tamen magis conuenit.

Limita nisi purgatum fuerit vitium,quia non dicitur ampliùs intru- 3 sus,licèt à principio fuisset,d.c.eum qui,de præb.libr.vj. Nam qualitas iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi, l. in delictis, §.si detracta,ff.de noxal. actio.

Intrusus quis dicatur.

Intrusus autem dicitur, qui sine autoritate illius, ad quem collatio 4 beneficij spectat,illud accipit propria autoritate,c.ad aures,de excessib. prælatorum,& qui nullum habet titulum,c.quia diuersitatem, de concess.præb.glos.in verb.metuebant,c.bonæ,j.de elect.& c. nisi.de renun. idem in officio,l.non aliter,C.de palat.sacra.largit.libr.xij.vel qui sine titulo ingerit se administrationi beneficij.Pan.in c. cùm iamdudum, de præb.per c.auaritiæ,de elect.in vj.

Vel qui sine canonico titulo beneficium occupat, & non intrat per 5 ostium,nec habet canonicum ingressum,c.relatum, de iure patronat. Bald.in c.nihil,col.ij.de electionib. Et qui sine titulo sedem inuadit, intrusus est, & falsi crimine tenetur, l.eos, §.qui se pro,ff.de fals. Bald.in c. pastoralis,col.j.de except.

Ex

Intrusus impetrãs beneficiũ intrusionis mẽtionem facere debet.

6 Ex quo infertur,quòd qui per vim occupat beneficium,dicitur intrusus,c.eum qui,de præbend.in vj.gloss.in verb.violentus,de pacific.poss. in pragma.nec valebit collatio, etiam si postea impetrauerit non facta mentione illius intrusionis,d.c.iamdudum.Panor.in d.c.j.de concessio. præbend. quia non videtur Papa remittere intrusionem quam nescit,l. mater,ff.de inofficio.testament.text.aureus in l.autoritate, C. vnde vi, quem notat Ancha.consil.xcij.& Fel.in c.postulasti,col.xviij.de rescrip. & Barb.consl.xiij.col.x.in j.vol.

Administrans ante confirmationem est intrusus.

7 Secundò etiam vocãt intrusum,qui post electionem,& ante confirmationem administrat, quia ipso iure est priuatus sic administrando,c. auaritiæ,de election.in vj.nisi esset alius actus à superiore procedens, & hunc repræsentans,Oldrad.consil.cxlvj.factum est tale,in fine. vel nisi administrauerit ob necessitatem ecclesiæ,vel vtilitatem,Oldrad.consi. ix.posito.

8 Nec valet consuetudo,vt quis ante confirmationem administret,vel ante prouisionem,quia est contra bonos mores:nam hoc modo posset hæreticus,excommunicatus,& incapax præesse ecclesiæ, Oldrad.cxcj. nullo modo,col.j.per textum in auth.vt nulli iud.§.j.col.ix.& c.vlti. de consuet.quæ videtur esse corruptela,ac sacris canonibus inimica,c.cùm venerabilis,de consuetudin.Sic consuluit Petrus Anchara.consil.lj.consuetudo,vbi tamen dicit administrantem ratione consuetudinis antiquæ non priuatum,nec vllam pati debere pœnam,per gloss.in d.c.cùm venerabilis,quia non debet puniri,qui communi iudicio non peccat,c. inter corporalia, §. sanè ibi, quamuis, &c. de translation. Episcopi, idem est priuatus,qui lite pendente administrat,c.ij.de in integ. restitu.

Administrans ante institutionẽ est intrusus.

9 † Idem si post præsentationem,& ante institutionem quis administrauerit:vt firmat Roch.de Curte in tractat.iurispatronat. in verb.honorificum,quæst.xxxix.Et his casibus ipso iure priuatus est, qui sic properè administrauit.

10 Tertiò qui beneficium post priuationem,& depositionis sententiam adhuc retinet,à qua non appellauit,secus si appellauerit.Innocentius in c.qualiter.ij.columna iij.numer.10.de accus.Maleret.in tract.de electio. in fi.quæst.xvij.Præpositus in c.fin.xix.dist.

11 Quartò qui beneficium iniustè alteri ablatum,& omisso iuris ordine detinet,quamuis habuerit collationem, c.tanta,de excess. prælator. Domi.& Præpos.in c.propter,in fi.xix.dist.

Intrusus qui collatione à nõ habente.

12 Quintò qui à superiore excommunicato, vel suspenso collationem habuerit, vel ab eo, qui non habet potestatem conferendi.c.finali,de excessib. prælator. & ideo is qui accipit per deuolutionem,aut aliam collationem ab eo, quem scit non posse conferre,est intrusus.Domin. in c. finali, in fine, xix. distinctione, & sæpiùs videmus istos deuolutarios volantes ad infinitas lites, & malignitates, qui grauissimis pœnis, & temere litiganres mulctis plectendi essent: vt dixi inferiùs de deuolution.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sextò dicunt illum, qui commisit crimen dignum depositione, dici 13
largè intrusum, vel qui habet vitium, ob quod priuādus esset beneficio, licèt gloss. in c. cùm super, de caussa possess. dicant eos quasi intrusos, Io. de Selua in tract. de benef. quæst. xj. nu. 9. in iij. parte. Feli. in c. veniens, ij. not. de accu. extrà.

Quod mihi parum probabile videtur, quia interim habet titulum, 14
antequàm priuetur. Ergo intrusus non dicitur, nisi commisisset crimen, per quod fuisset ipso iure priuatus, veluti hæresim, vel simoniam: de quibus scribit Felinus in capitulo ij. de rescript. extrà. Casus autem quibus ipso iure quis priuetur, conscripsi in tractatu de pacific. possessor. in iiij. limitatione, in fine, & inferiùs in iij. parte, super iure amittendi.

Possessionē cū signatura accipiēs nō est intrusus.

Septimò dicunt intrusum eum, qui cum simplici signatura benefi- 15
cij possessionem adipiscitur, allegatur Extrauagant. iniunctæ, de electio. in communib. quæ loquitur in dignitatibus maioribus: sed hoc asserit Felinus in c. nostra, correllario ij. de rescript. Sed vltra eum facit l. finalis, C. de officio magistri officiorum, versiculo sed sciat, ibi, is qui sine sacro rescripto peruenit ad militiam, ea priuatur: † Sic & qui 16
sine literis Papæ, sed habendo signaturam non videtur omnino capere sine literis Papæ, quamobrem nec priuandus: imò ex consuetudine Franciæ nullus priuatur ob adeptionem possessionis cum simplici signatura: sed in instrumento solet dici, in vim certæ prouisionis Apostolicæ: † verùm idem si diceretur, in vim signaturæ: qui dum aliquis 17
violentiam non commiserit, licèt propria autoritate ingrederetur beneficium, non tamen ideo priuatur suo iure, teste Nicol. de Milis, in repertor. in verb. beneficium, q. lviij. incip. Beneficij possessionem. Dom. & Franc. in c. eum qui, de præb. in vj. imò in curia Romana non datur priuatio illius, qui cum sola supplicatione se intrusit. sunt verba Ioann.

Constitutio Alexā. vi. de signatura gratiæ.

Staphil. in tract. de literis gratiæ, titul. de rescript. in forma breuium, verbi. sicul. consueuit. † Et hoc statuit Alexand. vj. in titul. de signat. gratiæ. 18
multòminùs debent iudices Franciæ de possessorio beneficiorum cognoscentes priuare eum possessione, qui eam adeptus est vi simplicis signaturæ, dum aliàs canonicum habeat titulum, vnde in patria obedientiæ cautela est, vt non tenearis leuare bullam, sed impetres breue supplicatione inclusa, per quod mandetur executori, vt mittat te in possessionem, & tunc omnia cessabunt: de quo breui inferiùs circa finē scribam, sed interdum recusatur: ideo iudices sequentes constitutionem Alex. vj.

Fructus beneficij recipiēs cum signatura est priuatus.

non debent timere. † Item si quis receperit indebitè fructus, videlicet 19
cum simplici signatura est intrusus & priuatus iure, quod habet, c. auaritiæ, de elect. in vj. & hoc quoad illud beneficium, cuius fructus percepit, non quoad alia, c. si compromissarius, de elect. in vj. quia pœna non debet egredi mensuram delicti, l. sancimus, C. de pœnis.

Si tamen modici tantùm fructus essent percepti, non fit pri- 20
uatio, teste Gundisaldo, in tractatu de legatis, car. xxx. licèt Cancella

cellaria etiam in modicis seruet priuationem par dictam decisionem, videlicet vt vacet.

Sed si quis recepisset fructus, quos conuertisset in ecclesię vtilitatem, 21
quia illos non videtur percepisse, non erit iure beneficij priuatus: nec quidem erit facienda mentio illius perceptionis: vt docet Gundisal. in d. tractat. quod est notandum.

Octauò intrusus dicitur, qui cū simplici nominatione sine Papæ pro- 22
uisione administrat, & ob id est iure, quod habet in episcopatu, priora- *Nominatus recipiēs fructus ante bullas est intrusus.*
tu, vel beneficio priuatus, d. c. auaritiæ, de elec. in vj. quia nominatio nullum ius tribuit, c. quod sicut, de elect. hoc expresè docet Io. Boteus in 23
tract. de Synod. episcopi, in j. parte, nu. 36. † & tenetur tanquàm prædo restituere illos fructus, quos ex re non sua recepit: quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare, c. quod autem. in fi. de iure pat. siue per se receperit, siue per interpositam personam, forte per commissarios, vel alios in d. c. auaritiæ, imò prouisio pastea facta isti non facta expressione fructuum, quos recepit, nullius est momenti: vt inferiùs dicam in mater. dispensa.

Limita non procedere in eo, qui petit subrogari in locum eius, qui 24
beneficium reseruatum per regulas Cācellariæ, obtinuerat à Papa: nam is non erat intrusus, quia iustè hanc reseruationem ignorare poterat: sed si reseruatum fuisset de iure communi, vt in c. ij. de præb. in vj. tunc is, qui ab ordinario obtineret, esset intrusus, & alius non posset in eius locum subrogari: nam iura communia omnes scire tenentur, non iura singularia, l. leges, C. de ligib. glo. singularis, in l. quod te, vbi doctor. ff. si certum petatur.

Intrusus nō subrogatur in locum alterius.

Intrusus etiam non potest subrogari in ius alterius habētis ius bonum 25
in beneficio, c. cùm iamdudum, vbi doct. de præbend. Sed aduertēdum est, quòd si quis dubitat se intrusum, debet possessionem quam habet dimittere, antequàm se in ius alterius petat subrogari, sicut olim quilibet dimittebat possessionem in manibus iudicum, vt nunc agunt resignantes beneficia in manibus collatorum: c. admonet, & per totum de renunciationibus: & sic dimittendo possessionem, purgatur intrusio: quod est notandum.

Cautela pro intruso.

Intrusus an ad omnia beneficia sit inhabilis.

Quæro, an intrusus sit inhabilis duntaxat ad illud beneficiū, in quod 26
se intrusit, an ad omnia alia? respond. quoad illud tantùm, in quo est intrusus, c. si compromissarius, de elect. lib. vj. imò si impetrauerit illud non facta mentione intrusionis, non valebit impetratio: vt firmat Fel. in c. postulasti, in fi. de rescrip. quem sequitur Io. de Selua in tract. de benefic. in iij. parte q. xj. in v. qualitate. & Maleret. in tracta. de elect. in fi. quia non incurritur inhabilitatis pœna, nisi à iure exprimatur, c. fi. vbi glo. de iure patro.

Fallit quando esset iure ipso factus inhabilis, vt in c. quisquis, de 27
electio. & in extrauag. execrabilis, de præben. Ioan. xxij. dicam inferiùs in materia dispensationis. An verò gesta per intrusum valeant vide

Universidad de Deusto
Biblioteca

per Panormita.& alios in c.nihil,de elect.Gemin.& Præpos.in c.fin.xix. distinct.& per doct.in c.ad probandum,de re iudic.ac in l.Barbarius, ff. de offic.prætor.

Nec super eo contra dictum aduersarium, post quàm illud per triennium pacificè possederit, lis tunc mota fuerit.

GLOSSA QVINTA.

Subrogatio non fit contra eũ, qui possedit pacifice triennio beneficium.

SECVNDVS casus,in quo denegatur subrogatio,scilicet quãdo mota fuerit lis illi,qui iam possederat beneficium pacificè per triennium:quia non debet quis molestari post triennĩ,vt infrà reg.xxxvj.ergo lis non est,vel esse non debet,& sic nec subrogatio:alioqui molestaret quis possessorem,etiã post decem annos, vt posteà subrogationem impetraret mota lite:quibus hominum malitijs est obuiandum,c.sedes, de rescrip.Ergo lis iusta esse debet,idest iustè & rectè mota:aliâs repelli debet iste subrogatus, nisi in subrogatione fuerit facta huius iniustæ litis mentio:quod vix faciet cauta vulpes beneficia impetrans. 1

Litem iniustè prosequens an possit subrogari.

Et per hoc ponderatur iste tex.vt non procedat, quando lis esset nomine meo mota,per aliquem non habentem mandatum,etiam si esset ratificata per me ante obitum collitigantis,tamen ego non debeo præferri posteà,tum quòd non dicor aduersarius,nec collitigans:de quo loquitur iste text.quia non moui litem,tum quòd text.requirit veram litem non fictam,& ne detur ansa fraudandi super hoc. Gomes. q. iij. in fin.idem,quando lis esset mota in vim rescripti inualidi,Gome.q.xj.Ego verò dicerem vtroque casu præfatam regulam habere locum:quia aduersarius siue collitigans dicitur,qui mihi aduersatur, & mecum litigat siue iure siue iniuria,l.cùm aduersarius,C.de pact.c.j.vbi plenè de Ripa de iudic.Nam cùm tanta sit hominum φιλαυτία,vt cũcti ius optimum sese fouere dictitẽt:nec contrarium suaderi possit, quousque miserrimè succumbunt:ideo putarem hîc debere solùm excipi eos,qui scienter mala fide & sine iuris vllo prætextu litigant:hi enim non debent subrogari:alij verò sic,& alijs pręferuntur:vt dicit iste tex. 2

Aliorum quorũlibet de præmisso iure siue tũc vacet,vel cùm vacauerit impetrationes vel concessiones,etiam motu proprio infra mẽsem ante concessionem huiusmodi factæ nullius sint roboris,vel momenti.

glo-

GLOSSA SEXTA.

IMPETRATIONES aliorum ante mensem factæ nullius sunt roboris,quando collitigans impetrauit:secus ergo si non impetrauerit: & hîc mensem computandum à die obitus, vel à die quo sciri potuit,concluserit Gomes.q. x.cui in hoc consentio,per c.ij & c.quia,de concess.præb. quia certus esse debet is,qui impetrat beneficium de morte,sicut is,qui hæreditatem adit.l.is qui putat.ff.de acquir.hæredita. *Mensis quo modo computetur.*

Et sic postquàm sunt nullæ aliorum impetrationes, si iste collitigans subrogatus fuerit,vel eidem data subrogatio fuerit,non conualescunt, licèt hic collitigans moriatur,vel non prosequatur,per regul.quod in initio.ff.de regul.iuris,& regul.non firmatur illo titul in vj.sed noua impetratione opus est:vt dicitur de eo cui facta fuit collatio ante mensem Papæ datum in beneficijs vacantibus in curia.c.ij. de præb.lib.vj.& in c.auditis,in fi.de præscrip.

Et nihilominus felicis recordationis Paul.ij. Innocen.viij.Adriani vj.& Pauli iij.Romanor.Pontifi.prædecessorum nostrorum vestigijs inhærendo,cupiens eorum fraudibus obuiare,qui viuentium beneficia,illorũ præsertim quibus aut propter seniũ,aut propter infirmitatem imminet vitæ periculum, impetrant,vt illis decedẽtibus tanquã collitigãtes in illorũ iuribus faciliùs subrogentur, voluit vt deinceps nullus in iure,vel ad ius in beneficio defuncti,quòd illo viuente in casibus præmissis vel similibus impetrauit, alio modo subrogetur:ac subrogatio & gratia si neutri, si nulli,seu nouæ prouisionis,aut perinde valere taliter impetrãti nullatenus suffragetur.

GLOSSA SEPTIMA.

Impetrans beneficium viuentis eo mortuo ad ius illius subrogari non potest.

1 VERTIVS hic casus ponitur, & est additio Paul.ij. Quòd nullus subrogetur in ius illius defuncti,cuius beneficium in vita impetrauerit,maximè propter senium aut infirmitatem,vt eo mortuo in ius illius subrogaretur,tunc vt fraudibus obuietur:& vt votum captat.d.x

Universidad de Deusto
Biblioteca

mortis auferatur,iuxta c.ij.& iij.de cõcef.præb.lib.vj.non proderit huic ſubrogatio,nec alia prouiſio.

Sed quomodo hoc ſciri poteſt, cùm ſolus Deus ſit cordium ſcrutator?Reſpon.ſi appareat de prima impetratione beneficij viuentis, ſenis vel infirmi,& poſteà de ipſa ſubrogatione in ius illius mortui:tunc probatum erit quod hîc dicitur:quia ex prima prouiſione & ij.præſumendum eſt impetrantem habuiſſe illum animum : cùm ex præteritis præſumamus ad præſens.l.ſi qui adulterij.C.de adulter. 2

Requiſita antequàm aliquis ſubrogetur.

Et ſic ex hoc tex.patet,quòd ſi quis vult in alterius locum ſubrogari,oportet quod iuſtè,& ſaltem coloratè cœperit litigare,alioqui ſi iniuſtè & incoloratè,non poterit ſubrogari,per iſtum tex.& ideo dixi oportere eum bona fide,vel iuris aliquo prætextu mouere proceſſum. 3

Secundò requiritur,quòd defunctus potuerit inquietari,aliâs ſi poſſediſſet triennium,non poſſet moleſtari,per regul.& decretum,de pacific.poſſeſſor.de quo plenè ſcripſi in tract.meo de pacifi.poſſeſſ.in Concord.Franc. 4

Tertiò,ſtatus litis & cauſſæ exprimi debet,vt hîc,& c.inter,de re iudica.dixi ſuperiùs in ſignatura gratiæ. 5

Quartò coram quo lis pendeat, & introducta ſit, an coram iudicibus laicis ſuper poſſeſſorio, an coram eccleſiaſticis ſuper petitorio exprimendum eſt. 6

Quintò requiritur quòd hæc in ſignatura expreſſa ſint,aliâs non ſupplebuntur in bulla:niſi in ſignatura eſſet clauſ. Statum cauſſæ pro expreſſo habentes,vel vt exprimi poſſit,nonobſtante regul.canceſſa. 7

Sextò quia multi alienum facti munus optantes impetrant beneficia viuentium,vt demum ſubrogari poſſint. Et quia iſta materia eſt frequens,(quæ vtinam dormiret)ideo eam per regul.cum amplia.& limitat.tractabimus. 8

De reprobata beneficij viuentis impetratione.

Regula quòd beneficium viuentis nemo impetret.

REGVLA itaque eſt,quòd non debet quis impetrare beneficium viuentis,nec in illius locum ſubſtitui,alioqui eſt ab eccleſiaſtica communione pellendus.capi.j. de conceſſ.præbend.Communionem dicit ibi tex.eccleſiaſticam,id eſt ſacramẽtorum perceptionem, quia horum communionem in eccleſia habemus.c,ſicut alterius.vij.q.j.& tex.in c.ſi epiſcopus.xviij.diſtinctio.& c.ſequen.dicit cunctorum epiſcoporum charitatis communione priuetur.facit c.fin.de clerico excommunica.miniſtr. alibi ſacris altaribus eſt amouendus.c. ſicut.j.q.vj.dixi in glo.fati,in præmi.Concordat. 1

Communio eccleſiaſtica quæ dicatur.

San

Sancta cõmunio.

2 Sanctam communionem ergo ſacroſanctum Chriſti corpus vocat tex.in c.ad eius,in fi.v.diſtinctio.ibi ſanctæ quoq; communionis miſterium in eiſdem diebus percipere non debet prohiberi.

Communio fidelium.

3 Item quando Papa cõmunione fidelium quem priuat,tunc cenſetur ille excommunicatus.c.ij.de excep.c.illud.§.licet,de clerico excommunica.miniſtr.ibi,communioni fidelium ſe ingeſſit.

4 Secus quando priuatur communione etiam totius eccleſiæ.c.fi.xc. diſtinctione : quia tunc intelligitur de perceptione ſacramentorum,vt dictum fuit.

5 Interdum Papa ſimpliciter communionem reſtituit,vel ad communionem,id eſt communicationem & ſocietatem, ſiue conſuetudinem, quam habebat,qua fuit priuatus per inobedientiam,vt in c.ex literis,de conſti.c.cognouimus.xvj.q.vj.

Rationes prohibitæ impetrationis beneficij viuẽtis.

6 Ratio perfectæ regulæ multiplex eſt,tum quia beneficia perpetua eſſe debent.c.ſatis.lvj.diſtinct.& beneficijs nõ eſt quis priuandus ſine cauſſa.c.inuentum.xvj.q.vij.ideo illa quis impetrare non debet viuente poſſeſſore,alioqui perpetuò non eſſent apud illum.

7 Secunda,Quod ius in aliena re dari non poteſt,l.ij.ff.de pignor.acti. gl.in l.j.ff.de pigno.& in l.ij.C.ſi res aliena pignori data ſit.ſed iſtud beneficium eſt eius cui collatum primò fuit.c.ſi tibi abſenti,de præb.in vj. ob id nec alteri concedi poterit.Non refragatur,quòd res aliena poteſt vendi.l.rem alienam.ff.de contrah.emp.quia tunc per vẽditionem non transfertur ius in re,ſicut per beneficij collationem.gl.in d.l.rem.c.fi.de conceſſ.præb.in vj.

Pœnæ impetrantis beneficiũ viuentis.

8 Adhæc quia votum captandæ mortis inducitur,exoſum etiam ipſis gentilibus.c.ij.de conceſ.præb.glo.in regul.cancella.xx.

9 Item ad tollendum ambitionem illius, qui ſic petit prouideri ſibi de beneficio non vacante.c.quia intantum,de præben.facit c.ſicut,j.q. vj. ſic dicens,Sicut is qui inuitatus renuit,quæſitus refugit,ſacris altaribus eſt remouendus,ſic qui vltro ambit, vel importunus ſe ingerit,eſt proculdubio repellendus:nam qui ſic nititur ad altiora conſcendere, quid aliud agit,niſi vt creſcendo decreſcat,& aſcendendo exteriùs,interiùs in profundum deſcendat?hæc igitur eſt prima pœna,vt communione eccleſiaſtica priuetur.

Impetrans viuentis beneficiũ eſt fur , latro, & infamis.

10 Secunda pœna eſt,quia iſti in locum viuentium ſubſtituti ſunt fures & latrones.c.non furem & latronem,qualem Gillandum eſſe ſentimus in Namnetica ſede, qui viuentis, quod non licuit, locum non timuit vſurpare.vij.q.j.quia furtum eſt contrectatio rei alienæ inuito domino. l.j.ff.de furtis,& §.j.de oblig.quæ ex delict.naſcuntur,in Inſti.

11 Tertia pœna eſt,vt ſit infamis:c.audiuimus.iij.q.ij.& c.infames,vj.q. j.ibi,qui indigna ſibi petunt loca: & infamibus portæ dignitatis clauſæ ſunt,regu.infamibus,de reg.iuris,in vj.l.ij.C.de dignita.lib.xij.

Deponitur qui viuẽtis beneficium impetrat.

12 Quarta,ſunt deponẽdi.c.imprimis,ij.q.j.verſ.de epiſcopi perſona:ibi is epiſcopus,qui eo ſuperſtite peruersè,& cõtra canones in eccleſia eius

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordinari præsumpserit,sacerdotio priuatus ab omni ecclesiastico ministerio repellatur: intellige deponendum ab eo honore & beneficio,in quo fuit præfectus. c.eum qui, vij. q. j.ibi, ab Archidiaconatus honore deponimus,non ab officio: vt declarat Bernard.de Luco in sua practic. criminali:c.xlv.in verb.viuis possessoribus.

Qui beneficium viuentis impetrauit,eo mortuo illud habere non potest.

Quinta est,quia non potest habere illud beneficium ampliùs propter iniuriam & culpam suam, quòd viuentis impetrauit beneficium. Ancha.& Panor.in c.j.de concess.præben.facit c.nullus Pontifice,lxxix. distinctio.vbi si duo fuerint electi in vita,nullus illorum habebit.capit. sequent.vbi noua ordinatione vtendum est:quia bonum est argumentum de matrimonio ad beneficia.c.inter,de translatio.episcop.sic arguit c.sicut,vij.q.j.& c.sicut.xxj.q.ij. 13

Sicut non potest quis habere eam vxorẽ,cum qua viuo marito contraxit.capitulo ij.& fin.de eo qui duxit in matrimon.quam polluit per adulter.sic nec beneficium,quod altero viuẽte obtinuit.Et ista est cõmunis & vrgens ratio,teste d.Philip.Probo in additio.ad Ioan.Monach. in c.fin.de constit. 14

Secũda prouisio non facta mentione collationis beneficij viuentis nõ valet.

Ideo si is,qui beneficium viuentis impetrauit,posteà impetret etiam à Papa rursus beneficium istud, non facta expressione collationis sibi priùs factæ de beneficio viuentis,non valebit secũda prouisio:tum quia subreptitia:& quia iam est infamis & inhabilis,ad illud per supradicta. 15

Nec etiam valebit collatio ab ordinario facta,per text.expressum in c.post electionem,de concess.præbend.vbi Panor.in iiij.no.hoc asserit: quia hoc Papa declarauit in regul.xx.& quod ignorat non videtur Papa remittere.l.mater.ff.de inofficios.testament.& sic non potest subrogari posteà in locum illius, cuius beneficiũ impetrauit:vt suprà dictum fuit:& videtur alia pœna.Deci.in l.fi.nu.17.C.de pac. 16

Cum impetrante beneficium viuẽtis solus Papa dispẽsat.

Sexta pœna,Quòd nullus potest dispensare cum isto cui collatũ est viuentis beneficium,præterquàm Papa:vt docent Panor.& alij in d.c.j. & sic collatio ab ordinario,vel legato illi facta non valebit:vt firmat de loco,in d.c.xxxxv.in sua praxi criminali:nisi legatus à Papa haberet hãc potestatem. 17

Septima pœna est,quòd collatio illi facta nullius est momenti.c.consultationibus,de dona.& nullitas actus plerumq; inducitur ad pœnã.gl. & doc.in c.translato,de consti.scripsi in §.monemus,de coll.in Concor. 18

Conferẽs beneficium viuẽtis priuatur collatione.

Octaua pœna est,quoad collatorem,vt si scienter cõtulerit beneficium viuentis,dum vacabit,nõ poterit illud ampliùs conferre,quia deliquit:& delinquens priuatur collatione,c.cùm in cunctis,in fi.& c.super eo,de elect.tex.in l.quidam,in fi.cum seq.ff.de dona.vbi donans bona proximi viuentis priuatur illius bonis tanquàm indignus.Idem in l.ij.§. fin.ff.de his quib.vt indig.vt puniatur in quo deliquit.c.postulastis.de cleri.excommunic.minist.& ibi dixi in interpreta.ad illum tex. 19

Hoc tamen egeret declaratione, quia non est à iure expressum:& pœna priuationis non imponitur nisi exprimatur.glo.& doct.in capit. fina. 20

fin.de iurepatrona.& quamuis videatur expressa in iuribus prælegatis superiùs:tamen Innocen.& Panor.tenent illos non priuari,in d.c.bonæ ij.circa fi.de electio.quod fortè verius est.

Episcopus absentis beneficium cõferr.

Excusatur veruntamen episcopus,si contulerit beneficium absentis qui longa fuit absentia detẽtus,vt ignoraret,an vnius esset,an mortuus. glo.in c.non oportet primo,de consecra.distinct.v.& Corset.in singul. incipien.vagabundus.si tamen is reuertatur, recuperabit suum beneficium etiam absque alia collatione & solennitate. 21

Papæ facta expressione impetrationis primæ secũdam concedere potest.

Item non procedit in Papa,qui poterit iterum eidem conferre,dum tamen hoc ei fuerit expressum,quia in beneficijs habet plenissimam potestatem.c.ij.de præbend.in vj.non valeret tamen collatio beneficij viuentis facta à Papa sine caussa,sine qua nec solet quem deponere & priuare,cùm sit *fidelis seruus & prudens,quem constituit Dominus super familiam*:vt plenè scripsi in trac.nomina.quæstione xxj.nu.54.cum seq.& est verisimile quòd fuit circumuentus:vt dicit Bal.& alij in c.cùm olim, de re iudicat. 22

Vicarius non potest cõstitui ad conferendũ beneficium certum.

Iam verò ad ampliationes veniendo,primùm extenditur hæc regula,vt non possit etiam quis constituere procuratorem,vel vicarium ad conferendum beneficiũ certum,vel ad acceptandum,nisi ipsius interueniat viuentis consensus:vt quia fortè per permutationem,aut resignationem est aliud beneficium habiturus:vt in c.cùm vniuersorum,de rerum permuta.c.licet,illo titu.in vj.& inferiùs dicetur,ne captandæ mortis occasio detur.c.detestanda,& c.ne captandæ,illo titu.in vj. 23

Acceptatio beneficij nondum vacantis non valet.

Quandoquidem non potest quis iubere seruo,vt hæreditatem certi viuentis adeat.l. si quis mihi, §.sed vtrum.ff.de acquir.hæredita.sic nec constituere procuratorem,vt acceptet beneficium nondum vacans,& illud resignet,sic vt docet Ioan Dayma.in procem.Concorda.in verbo adiunctum,fol.105.ver.sed forsan formidares:ideo debet constitui procurator generalis ad acceptandum quæcunque beneficia,ne possit insidiari vitæ alicuius.glo.in.§. statuit,in verb.procuratorem,de collat.in Pragmati. 24

Constitutio procuratoris de præsentando ad beneficium non vacans non valet.

Secundo non valet constitutio procuratoris facta de præsentando ad beneficiũ,quod non vacat.Guido Papæ consi.clxxxix.circa.& Dec. consi.clxxij.nec dari potest facultas conferendi certum beneficium.c. constitutus.vbi doct.de concess.præbend.nisi fiat generaliter:vt per Panor.in c.fin.eod. 25

Præsentatio de beneficio viuentis non valet.

Per quem tex.probetur,non valere etiam præsentationem de beneficio viuentis:& per c.illud,de iure patro.docet Ludo. Roma.consilio cccclxv.in re præsenti,& Roch.de Curte in tract.de iurepatro.in verb. honorificum,quęstione liij.& Paul.de Citad.in eo.tract.in vj.parte,artic.iij.q.xxxxj.quia rationes supradictæ habent etiam locum in præsentatione.glo.in capi.fin.de elect.in vj.Petr.Paris.consil.cxij.in hac materia,col.j.in iiij.vol. 26

Institutio an valeat

Itaque si tempore pręsentationis non vacabat beneficium,sed tem- 27

Universidad de Deusto
Biblioteca

fact.ad præsentationem beneficij non vacantis, licet vacaret tẽpore institutionis.

pore institutionis sic,an valeat prouisio?Respon.fac casus sequẽtes. Primum si institutio facta sit ad solam præsentationem patroni,tunc non valebit institutio.tum quia fundamentũ deficit:c.cùm Paulus.j.q.j.tum voluntas collatoris,quia noluit conferre nisi ad præsentationem:ideo non valet sua collatio,nec firmatur tractu temporis,quod de iure nullum est.regul.quòd in initio.ff.de reg.iur.& regu.non firmatur:& quod potuit,noluit,& quod voluit,implere nequiuit.l.multum.C.si quis alteri.c.cùm super,de offic.delega.

Secundus casus est,si patronus præsentauerit ad beneficium viuẽtis 28
vel constituerit procuratorem ad præsentandum,si ordinarius tempore institutionis (quo quidem tẽpore mortuus fuerat beneficiatus) ad præsentationem instituat,& aliàs quomodocũque vacet, prouideat,valebit sua collatio vt consuluit Deci.consi.clxxij.quandoquidẽ hîc:nec voluntas deficit,nec potestas,quæ in literis institutionis declaratur,quippe iure pleno & deuoluto conferre potest glo.& doct.in cle.vna,de supplen. negligen.præla.etiam alteri,quàm præsentato,multò magis ei qui fuerit præsentatus. Conferre enim hic poterat absque præsentatione: hoc igitur casu præsentatio quamuis vitiosa,non vitiabit collationem ordinarij.glo.& doct.in l.viuum.ff.si certum peta. Adhæc quòd non conquerente patrono collatio est valida.c.illud,de iurepatro.

Tertiò non valet etiam tractatus habitus de conferendo beneficio 29
viuentis,vel de eligendo ad illud.c.bonæ.ij.vbi Innoc.& Panor.de elect. Bertach.in tract.de episcopo,in j.q.ij.partis.

Quartò non valet acceptatio beneficij antequàm vacet,ne captan- 30
dæ mortis inducatur occasio.c.ne captandæ,de concess.præb.in vj.Cle. vna,de concess.præb.Domi.de Rota.decis.ccccxxxj si impetrans,in no. & Guido Papæ consil.cvij.ex facto,quia in hoc casu est eadem ratio,vt sequitur.

Non potest quis constituere procuratorem ad acceptandũ & resignãdum incertum beneficium.

Quintò idem dicemus in nominato constituente procuratorem ad 31
acceptandum & resignandum,vt in vim illius procuratorij,procurator non possit resignare,quòd constituens non habet,& sic nõ potest constituere huiusmodi procuratores.l.qui superstitis.ff.de acquiren.hæredi. abundè scripsi in tract.nominat. q.xiiij.nu.112.& hodie extat super hoc lex Regia.

Citatio ad eligendum ante mortẽ non valet.

Sextò non valet citatio facta viuente beneficiato de eligendo post 32
illius mortem capitul.bonæ.ij.de electio.quia postquàm initium est inhabile,non firmatur tractu temporis,quod de iure ab initio non subsistit,per regul.iuris. Et citatio facta tempore feriato ad diem non feriatam non valet,teste Barto.in l.j.§.nunciatio. ff.de noui oper.nuncia.facit l.si minor.ff.de seruis exportan.l.quod sponsæ. C.de dona.ante nuptias,& c.si eo tempore,de rescrip.in vj.

Electus ad beneficium non vacans punitur.

Septimò idem in electione,vt electus ad beneficium non vacans pu- 33
niatur,vt hîc cùm tex.in d.c.j.dicat generaliter in locũ viuentis nullum ponendum,& eædem rationes in electo habeant locum.capitul.bonæ.

secun

secundo,de electio.vbi citationem ante mortem factam temerariam vocat.

Nominatio ante vacationem non valet.

34 Octauò idem in nominatione Regia,vt non possit fieri de beneficio nondum vacante,siue sit Episcopatus, siue quæuis alia dignitas.§.j. in verb.occurrente huiusmodi vacatione,vbi scripsi,de nominat. Reg. in Concorda.

35 Nonò etiam beneficium non vacans,nec quidem promitti potest.c. ij.de concess.præben.abundè scripsi in gloss.fati,in procemi.Concorda. Franciæ.

Collatio sine possessione beneficij viuentis an faciat inhabilem.

36 Decimò quamuis hîc tex.dicat ponãtur, & sic videtur,quòd debeat in possessione esse:contrarium tamen dicerem:quia per solam collationem ponitur quis in locum alterius:& hic text.dicit,in verbis finalibus, qui passi sunt se adhiberi successores viuis sacerdotibus:& sic sufficit sola patientia illius, cui est collatio facta, licet non sit missus in possessionem.

37 Et iura alia dicunt,ne obrepat in locum viuẽtis,id est,per obreptionem habeat locum viuentis,dicens illum fortè mortuum.c.sicut,in fine vij.q.j.Sed in cap.seq.ibidem dicitur se prouehi cõsensit,& in c.post electionem,de concess.præben.& in c.in apibus,& c.sequen.ibidem.vij.q. j.substitui scribitur.

38 Et sic requiritur tantùm collatio: imò dicit text.in c.infames.sexta quæstione j.qui indigna sibi petit loca:ergo sufficit sola petitio,per cap. sicut vir.septima quæstione j.nam si non peteretur,Episcopus non conferret:& prohibito vno,prohibetur omne, per quod peruenitur ad illud.l.Oratio.ff.de sponsa.& quia per eum non stat,cùm id procuret petendo,quominùs habeat.

Officium viuentis nõ debet cõferri.

39 Vndecimò procedit etiam in officijs Regijs, vt conferri non debeant,antequàm vacent:vt est in rubri. *De ne donner benefice ou office, ne confiscation auant la vacation,ou declaration,* vbi scripsi in ij.tomo in ordinatio.Regijs.

40 Et idem statuitur in stylo Parlamen.rub.de concessio.beneficij,vel officij non vacantis: vt pœnæ etiam habeant locum in prouiso à Rege: cùm bonum sit argumentum de beneficijs ad officia. Bart.in l.secunda.§.data.ff.de optione lega.Lucas in l.annonas.C.de eroga.militar. annonæ libro xij.refert Ioan.Lupus in decretal.per vestras,in principio, columna secunda,de donatione inter virum & vxorem,quod non probo in pœnis,quæ non sunt extendendæ.l.interpretatione.ff.de pœn.saltem omnes.

Ante vacationem non debet beneficium impetrari.

41 Duodecimò procedit etiam,si de proximo beneficium esset vacaturum,putà per non promotionem,vel aliâs:c.licet canon.& c.commissa. de electio.in vj.vel esset in fine temporis de non consecrandis in c.cùm in cunctis.§.cùm verò,de electio.vel esset morti proximus.capitul.bonæ.ij.vbi doct.Sic consuluit Ancha.consi.cccxcvij.apparet,columna j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

facit l.non ideo.ff.de rei vendica.& d.c.commissa.vbi totum tẽpus elapsum esse debet,antequàm beneficiũ vacet:alioqui beneficium viuentis impetrare quis dicitur.

Consuetudo impetrandi beneficia viuorũ non valet.

Decimotertiò amplia,etiam si consuetudo esset in contrarium,quia 42
non valet,cùm sit contra bonos mores.Imol.in c.ij.de concess.prębend.
Gomes.in regul.Cancel.xx.q.iij.in fi.Curtiùs in c.fi.de consuetud.vnde
mirum est hodie tot homines sic beneficia viuentium ambire,& maximè curiales.

Subrogari non debet quis in locũ viuentis.

Decimoquartò extende quoq; in subrogatione: nam si quis petat 43
subrogari in locum viuentis,his pœnis puniri debet.Imol.in d.c.j.not.j.
quia patitur se successorem dari viuo sacerdote: quod prohibet ibidem
tex.& ista regul.Cancel.quod est verum inuito eo,qui beneficium possidet,secus eo consentiente & resignante vt suprà dictum fuit.

Episcopatũ viuentis vel aliud beneficium quis obtinere non potest.

Decimoquintò habet locum etiam iste tex.in quocũque beneficio, 44
siue sit Episcopatus.c.præsentium. vij.q.j.siue sit beneficium curatum,
vel aliud simplex,regulare vel seculare,per c.sicut alterius,in fine.vij.q.j.
ibi,hæc nõ solùm de episcopis,verùm etiam de quibuslibet ecclesiæ ministris in locum viuentis alter obrepat.Nec obest verbum sacerdotibus
quod est appositum in d.c.j.gratia frequentioris vsus,sed ob hoc nõ excludit alios,per tex.in c.quamuis,de deci.& tex.in auth.cassa.C.de sacro
sanct.eccles.gl.in clem.j.in verb.præsidentes,de rescrip.quam ibi no.&
scripsi in tract.nomina.q.v.

Viuentis beneficiũ non debet alicui cõmendari.

Decimosextò extenditur ad commendam, vt beneficium viuentis 45
alteri commendari non possit,quando commenda facta erat à Papa.
Cassador.decis.iij.rub.de præben.secus si ab ordinario facta esset ad sex
menses:quia nihilominus conferre poterit ordinarius illud beneficium
sic commendatum.c.nemo deinceps,de electio.in vj.

Nec dicitur ordinarius tunc conferre beneficium viuentis,cùm post 46
tempus præfatum sex mensium ille commendatarius nihil iuris in eo
habeat:secus in commenda Papæ,quæ fit ad vitam,& habetur pro titulo gl.in pragma.rub.de pacific.possessor.in verb.titu.facit. c.dudum.ij.
de elect.scripsi in tract.de pacifi. possessor.in concorda.in v.amplia.nu.
35.& seq.& superiùs in tract.de commenda.

Ex iusta caussa beneficium viuentis impetratur.

Limita quando quis impetraret beneficium viuentis ex iusta caussa, 47
vtpote quia vacat per non promotionem: c. licet canon,de electio.in
vj. vel si per hæresim, aut per simoniam vacet, vel alio modo: vt per
totum titul.de simo. & capitul.ad abolendam, de hæreticis. & capitul. beneficium, de regular. in sexto. vel si impetretur post professionem.

Et his casibus non videtur conferri beneficium viuentis, quia iam 48
est priuatus iure,quod habebat in eo:& sic vacabat beneficium,& licèt
haberet ius retinendi ex aliqua caussa,tamen collatio valeret.c.licet Epi
scopus,de præbend.in vj.capit.j.in fine de homicid.ibidem.Panormita.
in c.

in capitulo de multa,de præbend.facit.capitul.post electionem,de concessi.præbend.

Motu proprio non põt conferri viuentis beneficium.

49 Secundò non procedit,quando motu proprio conferretur. gl.in regul.Cancell.xx.per tex.in l.j.C.de petitio.bonor.subl.lib.x.Ancha.consi. ccexcvij.quia nõ impetrauit,tamen Gomes.in d.reg.tenet contra,tum quòd motus proprius soleat impetrari:& quia fieret fraus regulæ,etiam quia de stylo debet expresè derogari.d.regul.Cancellarię,quod non fit per clausulam motu proprio.

50 Sed ego dicerem pœnas non habere locum quoad illud,cui sic fuit collatum.Sed illud non acceptauit,quia non videtur esse passus non acceptando:de quo loquitur d.c.j.alioqui contrà:nempe si viuentis beneficium etiam motu proprio collatũ acceptauerit,pœnis superiùs contentis saltem multis tenetur:quia conueniunt verba,ergo & dispositio.l.iiij. §.totiens.ff.de damno infect.c.indemnitatibus.§.supradicta,de electio. libro sexto.

Ignorantia excusat impetrationẽ beneficij viuentis.

51 Tertiò non habet locum,quando probabiliter ignorans eum viuere illud impetrauit,vel ei collatum fuit,gloss.& doct.hîc,quia ignorantiam nolumus obligare.l.generali.C.de Tabular.lib.x.l.fin.ff.de decretis ab ord.faciend.ibi,huiusmodi pœnas aduersus scientes paratas.& Oldr. consi.ccciiij.infrascriptę,nu.7.& Ias.consi.lxiiij.in caussa.col.v.in iij.vol. quo prætextu ignorantiæ voluit omnes se excusare.

Iusta credulitas à pœna excusat.

52 Quamobrem intellige iustam credulitatem excusare à pœna: vt sic fama publica fuerit illum esse mortuum.l.cùm quidam,§.quod dicitur, & l.si quis mihi bona,§.sed vtrum.ff.de acquir.hęredi.l.si quidem,& ibi glo.& doct.C.soluto matrimo.l.fi.ff.de hęredi.instit.l.ij.quis ordo in bonor.possessi.seruet.vt consuluit Deci.consi.cccxcviij.in caussa.& Ioã.de Selua in tract.de benefi.in iij.parte q.xj.& Siluester in verb.beneficium, in iij.q.xviij.in sua summa.

52 Quia sicut is,qui vult hæreditatẽ adire,& succedere alicui,debet esse certus de morte,& caussa aditionis,nec debet de his dubitare.l.nec nos, de captiuis. C. & l.quòd si dubitet.ff.de acquir. hæredit.sic impetrans debet esse certus de morte,priusquàm petat,vèl impetret sicut adire volens.Ias.in d.consi.lxiiij.col.vj.in iij.vol.& consi.cxxvij.in caussa,col.iij. volumine quarto.

53 Et licet ignorantia non debeat puniri,intelligit gl.quando nihil egit, in l.ex maleficijs. ff.de actio.& obliga.secus si aliquid egit,vtpote quia impetrauit viuentis beneficium:nam ista impetratio facit,vt debeat exprimere,& exprimendo sibi prouideat:nec ignorãtia punitur,sed oneratur ad collationẽ beneficij viuentis exprimendam,vt Papa videat,an illi conferre debeat:& an inueniatur magna vel parua ambitio: & sic non
54 est pœna,sed onus:† debet etiam collator esse certus de vacatione & morte,antequàm iure conferat,licet possit conferre,si vacat glo.in c.ij. de electio.in vj.argumen.authen.hodie.C.de repud.capit.in præsentia, de sponsal.Ægid.Bellamera,decis.xvj.& Cardinal.consi.xcix.dico quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

Leges ad tollendum ambitionẽ.

acceptatio:& optarem legem fieri, vt si collator (nisi iusta credulitate ductus esset)conferret ante mortem,vt suspenderetur à conferendo per mensem vel annum,quæ collatio capit.daretur illius ecclesię,in qua est episcopus,& quòd impetrans beneficium viuentis esset perpetuò inhabilis ad illud, & ad alia quæcunque beneficia, priuatus etiam esset ipso iure beneficijs,si quæ habet, vt ambito & habito careret.capitulo penultimo , de translatio.episcopi: alioqui facilè ambitio sedari non poterit.

55 Quartò quando expressit in supplicatione,quòd iam fuerat ei collatum beneficium viuentis:quia Papa huic tex.derogare potest,cùm plenitudinem habeat potestati.c.proposuit,de concel.præb.clausulam apponendam describit d.Philippus Probus in additio.ad Io. monach.in d. c.fi.col.ij.de consti.lib.vj.

Vniri potest beneficium viuentis.

56 Quintò limita per vnionem,quia beneficium viuentis vniri potest ecclesiæ,sed absque præiudicio possidentis.c.consultationibus,de dona. clem.vlt.de reb.eccles.non alienand.nam quod datur collegio,nemini datur.c.Episcopus.§.qui manumittitur.xij. q.ij.& sic nullus viuẽtis mortem desiderabit.gloss.not.in capitul.cùm venisset,in glossa prima,de restitu.spolia.

57 Sed fortè omnes de collegio id desiderabunt:ob id melior videtur ratio,quia per vnionem non fit præiudicium viuenti, ideo vnio valet: sed impetratio non potest ab alio fieri, vel collatio sine viuentis præiudicio:ideo prouisio prohibetur, non vnio: vt plenè scripsi in tracta.de vnionibus.

Ex consensu viuentis suum potest conferri beneficium.

58 Sextò non procedit,quando ista collatio beneficij viuentis fieret ex consensu illius,cuius est beneficium, tex.in c.beneficium,de regular.in vj.quia volenti non fit iniuria,nec dolus.l.j.ff.de iureiur.tex.in c.sicut alterius, vij.q.j.& sic non haberet locum, quando is primò in infirmitate constitutus resignasset,& mortuus fuisset intra vinginti dies, quia tunc per obitum impetrari poterit.

Coadiutor viuenti dari potest vicarius vel administrator.

59 Septimò quando esset senecture vel morbo perpetuo detentus,fortè lepræ:quia tũc ei potest dari coadiutor,vel administrator.c.de rectoribus,& c.penul.& c.fi.de clerico egrotan.c.qualiter,& seq.& c.nihil.in fi.& c.seq.vij.q.j.

60 Item præsuli ab hostibus capto datur à Papa vicarius in temporalibus & spiritualibus,quousq; durabit impedimentum.c. si Episcopus,de supplenda negligen.præla.in vj.facit cle.j.de foro compe.& de hoc scripsi in tract.nomina.q.viij.nu. 27. sed eo reuerso, cessabit potestas huius vicarij.

Transferri potest vnius in aliud beneficium.

61 Octauò non procedit in translatione:nam Papa ex caussa necessitatis,vel vtilitatis transferre aliquem potest.c.in apibus,in fi.vij.quæstione prima. Sed secundum rei veritatem non viuenti,sed defuncto quodammodo Episcopo probatur quem substitui, text. ibi, & superiùs scripsi, de transla.

62 Nonò cùm aliquis relicta priori Cathedra sua autoritate ad aliam transierit,& alius ei substitutus fuerit: licet illi priori ecclesiæ Episcopus esse non desierit,substitutus tamen Episcopatum habebit capitulo Pastoralis,in fine,septima quæstione prima,& c.sequen.& capi.penulti.de transla. Episcop.

63 Item beneficium viuentis impetrasse censetur,quando tantum tempus non erit lapsum,intra quod potuerit verisimilis notitia mortis haberi:vt per regul.xxviij.de qua inferiùs scribam in tract.renuncia.

Impetratio beneficij nõ cõualescit, etiã si statim moriatur viuens.

64 Item collatio facta de beneficio non vacante nõ conualescit,si posteà moriatur is,cuius collatum fuit beneficium: quia non firmatur tractu temporis,quod ab initio de iure non subsistit.regul. non firmatur, de regul.iuris,in vj.l.quod in initio,illo titul. ff. & sic docet Barba.in c. consultationibus,not.j.per illum tex.de dona.facit quod no.in c.fin.de iurepatronatus.

Beneficiũ non acceptatum cõferri potest.

65 Decimò non procedit in beneficio vacante,non tamen libero,vtpote,quia est collatum absenti,si is non acceptet, vel moriatur,mihi conferri potest etiam ab ordinario:quia rationes regulę locum non habent: vt docet Ancha.in c.si tibi absenti,col.ij.de præb.in vj.

Conuertens ad fidei vnitatẽ locum lucratur.

66 Vndecimò limitatur in eo qui conuertit ad fidei vnitatem aliquem locum,quem si posteà tenuerit per triennium,nemine ab eo illum repetente,vlteriùs ab illo non repetetur.c.j.de præscrip.sed ibi hoc est in fidei fauorem:vt ibi scripsi.

Pœnas non incurrit dominus per collationem procuratori factam.

67 Vltimò non obtinet locum præfata regula, quando collatio fuerit facta procuratori meo,& ego non acceptauerim:tunc nullam pœnam patiar ante ratihabitionem,quia nullum præbui offendiculum,nec culpam:ergo sine caussa puniri non debeo,regul.sine culpa,de regu.iur.in vj.Ancha.consi.ccccxcvij.apparet,col.j.& quia nõ videor passus me substitui,postquàm non acceptaui.

Derogatio specialis est facienda, nec generalis sufficit.

68 An verò sufficiat derogatio generalis? Respon.putarem non sufficere,tum quia ex stylo apponi solet:& iste casus est ignotus Pontifici, ergo non videtur illi derogare,nec tollere,quod ignorat.l.mater.ff.de inofficio.testam.& quia non recipitur derogatio regularum,nisi expressæ fuerint.Gomes.in procœ.regul.Cancell.

69 Alioquin nihil prodesset ius,nec regula : quia semper derogatio generalis apponi solet,& sic nunquam procederent istæ pœnę,contra beneficia viuentis impetrantes:quod nequaquam est dicendum:ob id sentirem hodie etiam hoc obseruari in hac pœna,vt non valeat collatio facta ab ordinario ei,cui semel collatum fuit beneficium viuentis, nec quidem si à Papa,nisi fuerit expresè derogatum, quia subreptitia diceiur huiusmodi prouisio,teste Petro de viaxio,in tracta. de electio.j. parte capi.x.

70 Et an supplicatio Papæ probet impetrationem? probari decidit Gomes.in d.reg.xx.q.v.& si pars neget eam impetrasse,quis habeat probare,ibidem vide.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed ſubrogatio & gratia ſi neutri, ſi nulli ſeu nouæ prouiſionis, aut perinde valere taliter impetranti nullatenus ſuffragetur.

GLOSSA OCTAVA.

Potẽtior nõ debet ſubrogari.

INTELLIGE non valere ſubrogationẽ, niſi ſit regulæ iſti derogatum: & Papa ſolet derogare petentibus, quaſi indifferenter, vt vidi, quod potentiori denegare deberet, per rubri. C. ne liceat potentiori: & l. vnam. C. ſi quacunque prædit. poteſta. hocq; fuit denegatum tempore Innocentij octaui, Cardinali ſancti Petri ad vincula, teſte Ioanne Staphi. in tractatu de literis gratiæ, fo. 165. de literis iuſtitiæ. 1

Vnde dicit in ſupplicatione debere apponi iſta verba, Attento quòd Orator non eſt cedente potentior, &c. licet derogetur, etiam pro potentiore, & fauorabiliùs: tamen ſi non ſit expreſſum in ſupplicatione, quòd eſt potentior, non valet derogatio, per not. in c. j. de alienatio. iudic. mutan. cauſſa facta, & l. j. & per totum. ff. illo titu. plenè ſcripſi in ſcholaſticor. priuileg. clxxvij. & in conſtitutio. Reg. trac. de ceſſio. in ij. tomo. Gomeſ. q. xv. dicit hodie indifferenter Cardinalibus cõcedi derogationem: ideoq; prælati per ſaxa, & per ignes ad Cardinalatus apicem aſpirant, & quãdoq; pecunia: quod eſt deteſtabilius: & hîc eſt quartus caſus, in quo regula flectitur. 2

Si tamen vnus collitigans obtinuerit ſentẽtiam in ſui fauorem, quæ in rem tranſiuerit iudicatam, poterit etiam potentiori cedere, cum derogatione regulæ: tunc enim omnis præſumptio malitiæ ceſſat: nam tunc non videtur inductus, quòd de iure ſuo diffideret: vt doctores notant in c. ij. de aliena. iudic. mutandi, ſed hoc caſu requiritur, quòd ſententia lata fuerit contra omnes collitigantes: nec ſufficeret contra vnum latam eſſe, quia cum illo colluſio poſſet eſſe, teſte Gomeſ. in quæſtione prima ſuper hac regula. 3

Subrogari poteſt ſine derogatiõe quis in locũ eius qui tres obtinuit ſententias.

Quintus caſus quando quis petit ſubrogari in locum illius, qui tres ſententias conformes obtinuerat, & antequàm executioni demandatæ eſſent, mortuus fuerit: tunc ei qui in locum talis petit ſubrogari, neceſſe non eſt, quòd petat derogari iſti regulæ: quia hic caſus in ea non comprehenditur, cùm lis iam ſit finita, per clementinam j. de re iudica. 4

Et idem ſi finita erat per ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam per text. in capitul. primo, de litis conteſta. in vj. Et ſic cùm lis ſit finita, non præfertur collitigans impetrans, etiam ſi huic non ſit derogatum regulæ. Gomeſ. quæſtione xiiij. gloſſa, & doctores in capitul. fina. vt lite pendente in vj. 5

Sextus caſus quando duo ſuper beneficio litigabant, ambobus mortuis 6

mortuis non poteſt ſubrogari tertius, quia lis eſt iam finita: ideóq; proſecutio litis finitæ fieri non poteſt, l. cum lite mortua, ff. iudic. ſolui. Boniſa. vital. in clem. j. in iiij. concluſ. vt lite penden. non prohibetur tamen hic tertius beneficium illud de nouo impetrare, cùm vacet. *Mortuis colliriganti bus non poteſt tertius ſubrogari.*

Septimus caſus quãdo lis eſſet iniuſtè mota contra mortuum fortè triduo antequàm decederet, tunc illa motio litis nõ inducit vitium litigioſi: l. j. §. j. ff. de litigioſ. plenè ſcribit Caſſado. deciſ. vlt. de dolo, ſuperiùs dictum fuit. 7

Quod etiam ſtrictiſsimè obſeruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationem, & amotionem ex quibuſuis criminibus, & exceſsibus forſan perpetratis, etiam ſi vſque ad definitiuam ſententiam, quæ tamen in rem non tranſierit iudicatam proceſſum foret.

GLOSSA NONA & VLTIMA.

OCTAVVS caſus eſt in quo non poteſt ſubrogari, is qui beneficium impetrauit tãquàm vacans per crimen: nam ſi poſteà is moriatur, etiam ſi poſt ſententiam priuationis, non poterit iſte impetrans ſubrogari: niſi ſententia priuationis trãſijſſet in rem iudicatam, adhoc vt fraudibus obuietur: quia poſſet aliquis accuſare ſenem aut valetudinarium, vt cùm pendente proceſſu contingeret eum mori, collitigans iſte fraudulentus ſubrogaretur: quamobrem ſecundum hunc tex. non valebit ſubrogatio, nec prouiſio noua, nec gratia ſi neutri, aut ſi nulli. 1 *Subrogari nõ poteſt accuſans aliquem poſt beneficij illiusimpetrationem.*

Idem ſtatuit Alex. vj. in ſuis regulis, tit. de ſign. grat. videlicet non dari ſubrogationem vbi lis eſt ſuper priuatione: quia tunc beneficium nõ eſt litigioſum, ſed perſona: videlicet quia non differitur de titulo beneficij, ſed de perſona: & quia niſi principaliter agatur de beneficio, impeditur ſubrogatio. Dominic. & Franc. in d. c. fi. vt lite pendent. in vj. † Et idem Alex. ſtatuit in titul. derog. iuriſpa. niſi obtineatur à Papa reſcriptum in quo mandetur iudicibus de cauſſa cognoſcentibus, quòd adueniente priuatione prouideatur dicto impetranti, adiecta clauſula Decreti: & poſteà ſcribatur ſic, quòd ſi d. talis delinquẽs metu priuationis interim beneficia in fauorem alterius etiam in manibus noſtris ceſſerit, reſignatio huiuſmodi in fauorem Oratoris ſit, & eſſe cenſetur poſt priuationis ſententiam. docet Do. Probus in c. præſenti, de offic. lega. libr. vj. Gomeſ. q. vij. † Sed hoc in regno parum prodeſſet hoc reſcriptum, quia inducit 2 3 4

Subrogatio impeditur, niſi principaliter beneficium ſit litigioſum, nõ perſona.

Universidad de Deusto
Biblioteca

reseruationem,quæ omnino prohibita est in regno Francię:ideo iste vix prohiberetur à resignatione coram Papa, si faceret mẽtionem istius reseruationis.

Accusatus pendente accusatione cedere potest.

Et sic nota quòd non datur subrogatio,nec gratia si neutri,vel si nulli,perinde valere,vel noua prouisio,vbi contra aliquem agitur de crimine,& is moritur : tunc antequàm priuetur,non subrogatur alius in locum illius:quia beneficiũ nõ est litigiosum,sed persona accusata: & ideo pendente processu accusatus poterit cedere ante sententiam priuationis. gloss.in dicto verb.finita,capitul.vltimo,vt lite penden. in vj. c. per tuas,in fin.de simon.nec poterit eo mortuo processus prosequi contra mortuum ad effectum priuationis, quia crimen extinctum fuit morte, l.defuncto,ff.de publi.iudic.Aufrer.in decis.Tholos quæstio. ccccxxxvj. † Non potest tamen ille accusatus lite pendente permutare:vt abundè tradit Boër.in decis.Burdegalen.quæstione ccv. Tractatus, alibi tamen dicam. 5 6

In beneficijs consistorialibus non datur subrogatio.

Item non datur subrogatio in beneficijs consistorialibus, hoc est in monasterijs virorum valorem ducentorum florenorum auri communi æstimatione excedentium:quia talia sunt reseruata suprà in regul. cancellariæ. † Et de illis solet Papa prouidere consistorialiter:ideo in illis nõ datur subrogatio,nisi præcesserit alia prouisio,vel cõmenda consistorialis.& ita seruat stylus curiæ Romanæ,teste Staphil.in tract.de liter.grat.titul.de liter.iustitiæ, super commissionibus. est & alius casus plus dicens, videlicet non admitti resignationes talium : sed in hoc regno Franciæ istæ reseruationes sunt sublatæ, & sic subrogationes non prohibitæ. 7 8

Supereſt alia regula pulchræ huic materiæ consentanea & quæ seruatur,ob id eam hîc inserere non erit extraneum. 9

Regula XXXV. De impetrando beneficium etiam per annum pacificè possessum, aliàs de annali possessore.

Item sanctissimus dominus noster.

GLOSSA PRIMA.

ISTA regula est vtilis, & seruatur in Francia: vnde impetratio iudicatur subreptitia & nulla:nisi exprimantur sequentia, quæ sunt de forma propter clausulam Decreti: vt notat Felinus in c.cùm dilecta,de rescriptis. Scripsi in forma mandat.in Concordatis, quando aliquid de forma censeatur : & hoc est introductum ratione sequenti.

Vt

Vt improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit, statuit & ordinauit quod quicunque.

GLOSSA SECVNDA.

Ratio huius regulæ de annali possessore.

RATIONEM & causſam statuti hîc adjcit,videlicet vt motus improbi eorum,qui lites exquirunt reprimantur.reprimẽtur autem,quandoquidem non valebit impetratio:& cùm impetrantes condemnabuntur ad expensas,damna,& ad mulctam:non quòd exquirentes lites tam latè sint improbandi, queamadmodum nititur Gomes.q.j.&ij. sed eorum motus improbi potiùs arcendi.Ratio quoque potest esse, vt certa & indubitata sit impetratio,quò faciliùs Papæ voluntas verè possit elici,ac ne sub inuolucro verborum decipi valeat : vt dicunt Bald.& alij in c.cùm olim,de re iudic.

Beneficium ecclesiasticum.

GLOSSA TERTIA.

Beneficij nomine & officia, & alia beneficia comprehenduntur.

COMPREHENDIT officium & dignitatem ecclesiasticam,glo.in Clem.auditor,de rescrip.& quæcunque alia beneficia,vt superiùs scripsi:& ex ratione regulæ comprehenditur etiam beneficium,quod est sub patronatu laicorum,& in casibus,quibus valet impetratio nempe quò certa sit impetratio.Cùm igitur conueniant verba,sic quoque dispositio,l.iiij.§.toties,ff.de damn.infecto,c.indemnitatibus, §.supradicta,de elect.lib.vj.

Amicus potest impetrare beneficium amico.

Et intellige quicunque beneficium impetrauerit, siue per se siue per alium,comprehenditur sub hac regula, vt est intrà:potest enim alius in amici sui fauorem beneficium impetrare,gloss.in c.nonnulli,in fi.de rescript.per hoc verbum, quicunque inhabiles non fiunt capaces ad impetranda beneficia,quia inducta ad vnum effectum, non debent contrarium operari effectum,l.legata inutiliter,ff.de leg.j.licet Gomes.q.lv. & seq.dicat istam regulam defendere inhabiles, dummodo non sint execrabiles, quod est mirum : quia hæc regula non solùm est in fauorem possessorum inducta, sed vt certior reddatur Papa de beneficij vacatione,& à quo detineatur. & hîc ponitur forma expressionis,qua omittens obseruare nequaquam iuuabitur huius beneficio regulę:quia contemnere videtur, non exprimendo quod debet . Ideo si etiam hæreticus vel simoniacus possederit beneficium per annum,quod ego velim impetrare,oportet exprimere nomen possessoris,gradum, nobilitatem,& quot annis ipse possedit,alioqui impetratio nulla erit. sic loquitur iste text.generaliter loquens,quicquid iactet Gomes.multa profun-

Inhabiles beneficia nõ impetrant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dens hîc,quæ parum textui conferunt:quandoquidem non tuetur inhabiles,sed repellit impetrantem à sua inepta impetratione, qua videlicet non expressit hîc statuta,& per hoc cessant omnes rationes Gomes. in quibus valde laborauit,sed frustra.

Si tamen inhabilis de facto impetrauerit beneficium, puniendus est ad damna,interesse,& ad mulctam,vt statuit hæc regul. in fine: stultus enim & inhabilis non debet esse melioris conditionis, quàm habilis, c. eum qui,de præb.in vj.& quia lites exquirit:& motus exquirentium lites reprimendi sunt per hanc regulam.

Tunc per annum.

GLOSSA QVARTA.

Annus possessoris debet esse cõplectus.

NOTA sequentia requiri,antequàm hæc regula locum habere possit.Primò quòd beneficium fuerit ab aliquo possessum per annum integrum & completum, vel vltra,per hoc verbum tunc,scilicet impetrationis tempore:nec haberet locũ huius regulæ decisio, si possessum fuisset tantùm per decem,vel vndecim menses cum dimidio, nisi fuerit annus completus,l.iij.§.j.de minorib.nisi in deuolutione: vt infrà dicetur.Et pro decis.huius regulæ facit text.not. in §.fin.si de inuesti.inter Dom.& vassal.lis oriatur,vbi possessio annalis inducit præsumptionem pro vassalo,quando sciente domino & non contradicente possedit per annum: ius quoque retrahendi feudum illicitè alienatum præscribitur anno computando à die scientiæ contra agnatum non proximum,in §.Titius filios,si de feudo defuncti conten.sit inter dom.agna.& vassal. §.porrò,qualiter olim feudum poterat alienari.Et vide quæ scripsi in artic.ij.de mate.possessor.in iij.Tomo ordinat.Reg.vbi post annum non auditur quis in interdicto,vti possidetis.

Annus à quo tempore computetur.

Et computatur hic annus à die quo adeptus est beneficij possessionem is,cuius beneficium impetratur,& posteà per annum pacificè possedit: & cùm hîc non agatur de iure secundi impetrantis, sicut in iuribus suprà adductis pro vassalo,dicerem in anno isto non requiri scientiam vltimi impetrantis:adeò quòd si possederim beneficium pervnum annum te ignorante: adhuc habet locum ista regula, vt debeas exprimere in tua impetratione,quæ hîc requiruntur:alioqui nullius momenti erit impetratio,cùm iste text.non exigat scientiam,sed possessionem, alia infrà descripta.

Immediatè præcedentem.

GLOSSA QVINTA.

SECVNDO requiritur quòd possessum fuerit per annũ immediatè præcedentem impetrationem: vnde si nunc possederit per sex menses,& posteà alius, demum primus per alios sex menses, non habebit locum hæc regula, per hoc

hoc vẽrbum,immediatè præcedentem facit,l.si idem.cum eodem,ff.de iurisd.omn.iudic.

Annus continuus requiritur, et ab vno non à duobus.

Et sic non habebit locum in cessionario,vnde si post annum resignauerim minori curatum beneficium:& alius impetrauerit,antequàm hic minor possederit per annum,non habebit locum hæc regula,quia non possedit immediatè:vt requirit iste tex.nec ipse,sed alius:& iste tex. non loquitur quòd quis possit iuuari possessione alterius quæ est facti,l.denique,ff.ex quib.causs.maior.l.Pompo.de acquir.possess scripsi in tract. de pacific.possesso.nume.267.quicquid dicat Gomes.q.xxxiiij.quia hîc intelligitur de proprio possessore,non decedente:alioqui ista regula sem per procederet,quia prædecessoris semper allegaretur annalis possessio & hoc clarum est,ob id alia non adducam:licèt hoc Gomes. firmet, q. lxiij.cui respon.in tract.de pacifi. possess.

Pacificè possessum.

GLOSSA SEXTA.

Pacificè quando dicatur.

TERTIO requiritur,quòd quis pacificè per annum illud beneficium possederit, idest sine lite & cõtrouersia: ideoq; citatus etiã nulliter, dummodo processus sit introductus,non dicitur pacificè possidere,quia non sine lite & controuersia possedit.Clem.gra.de rescript.plenè scripsi in tract.de pacifi.possess.in iij.limit.nu.164.& seq.

Pacifica possessio an per citationem inualidãter interrũpatur.

Verùm torquet animum suum hîc Gomes. an pacifica possessio interrumpatur per citationem nullam,vel sequestrum Sed quorsum hęc, cùm iste dicat impetrantem debere exprimere eum, qui pacificè possedit per annum,si beneficium sit sequestratum: si processus sit introductus,siue iure,siue iniuria,non dicitur pacificè possedisse: ergo non habet locum regula,aliâs non probo,quia hæc sunt plana.

Non recipiẽs fructus an pacificè dicatur possidere.

Asserit etiam idem Gomes.q.xlvij.eum qui non recipit fructus, non dici pacificum quoad istam regulam.Cuius tamen sententiæ nõ essem, quia is qui sine controuersia possidet beneficium,dicitur illud pacificè possidere:nam licèt non recipiat fructus ratione priuilegij,c.si propter, de rescript.libr.vj.c.si tibi,de præb.tamen non minùs dicitur pacificè possidere titulum beneficij:& ideo impetrans tenetur exprimere ea, quæ hîc statuuntur,pluribus hoc probarem:ni tam facilè videretur & clarũ, quod Soli facem esset admouere.Annus etiam computatur à die litis finitæ,cum cœpta semel esset lis: & intellige hîc possessum, siue cum titulo,siue non:vt docet Gomes.q. xxxiij.& sic habet secundum eũ locum etiam in minore, qui possedit beneficium curatum sine dispensatione: quia hoc est introductum,vt certior Papa reddatur de possessore beneficij, & sic non in fauorem possessoris simpliciter:vt in ij.glos.dixi.Ideo habebit etiam locum contra simplicem possessorem sine titulo pacificum annalem:aliâs si voluisset,dixisset habentem titulum:c. ad audientiam,de decimis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et quod certo modo vacare prætenditur.

GLOSSA SEPTIMA.

Vacandi modus certus exprimatur

QVARTO quòd beneficium prætendatur certo modo vacare, aliâs diceretur quis beneficium viuentis impetrare, quod est prohibitum, vt suprà dixi in regu. proxima: & tenetur hîc impetrans certum modũ vacandi exprimere: c. susceptum, de rescr. lib. vj. aliâs non valebit impetratio, etiã si diceret vacare per modũ in Cancellaria exprimẽdum, vt in reg. Cancel. xl. sed potest exprimi quilibet vacationis modus, etiam per resignationẽ: vt docet Cassador. in decis. xv. super hac regula.

Reformatio primæ gratiæ an valeat.

Nec habet locum, si reformetur prima gratia, quę erat nulla, eò quòd non fecerat mentionem istius regulæ: quia licèt prima sit nulla, reformatio tendit ad hoc, vt det illi spiritum vitæ, & quod in prima gratia fuit omissum, per hanc secundam gratiam suppletur omissum in alia. gl. in c. si Apostolicę, de pręb. lib. vj. Gome. q. xxix. quod mihi parũ arridet: nam aut est derogatum in secunda gratia huic regulæ: & tunc propter derogationem non est dubium regulam non habere locum.

Si autem secunda gratia, quæ est reformatio primę non deroget regulæ, oportet quòd causa exprimatur, cur prima gratia non valuit: ergo debent exprimi ea, quæ hîc continentur, aliâs non valeret reformatio: vt de his plenè scripsi superiùs in bulla: & hoc docet expresè gl. quam allegat Gomes. & dicit ita curiam seruare: & illam glos. probant ibi doct. & Fel. in c. in nostra, corrella. xvj. de rescri.

Deinceps impetrauerit.

GLOSSA OCTAVA.

QVINTO requiritur, quòd illud beneficiũ impetretur & cũ effectu, l. j. ff. quod quisq; iuris: non enim habet locũ in volente impetrare, nec in impetrante quidẽ, sed nõ prosequente, nec etiam procedit in eo, qui impetrauerat tempore huius regulæ, cùm tex. dicat deinceps: & sic istæ tex. futura respicit, non præterita, sicut de natura legis est, c. fi. de consti.

Impetrans motu proprio, siue in commendã exprimere debet quæ hic statuuntur.

Ideo si quis impetratione sua velit vti, locũ habet iste text. oportet ergo quòd possessor excipiat de regula: alioqui non procedet: vt docet Gomes. q. iiij. habet quoq; locũ & si motu proprio concedatur: quia hic impetrans dicitur, & eadem est ratio: vt plenè scripsi in forma manda. in ver. motu proprio, idq; siue impetrauerit in titulum, siue in commendam, cùm non possit diuersa ratio assignari: vt etiam docet Gomesius quæstione xxvj. etiã siue in vim nouę prouisionis, si neutri, vel alterius gratiæ

gratiæ ex identitate rationis: vt docet idem Gomes. q. xxviij. & putarem habere locum tam in impetratione à Papa facta, & quàm à legato, quæ ferè æquiparantur. c. fi. & cle. fi. de offi. legat. in vj. & cle. sed non in ordinario, in quo ista non exprimuntur. d. cle. vltim.

Nomen.

GLOSSA NONA.

Nomen & cognomen possessoris in impetratione exprimendum.

SEXTO in impetratione requiritur nomen, & sic nominis expressio illius, qui possederat beneficiũ pacificè per annum: & quamuis iste tex. nihil exprimat de cognomine, tamen illud etiam debet exprimi, quòd videlicet certior impetratio reddatur: imò etiam si plura haberet nomina: nã quod de vno dicitur & in duobus procedit. l. singularia, & l. certum ff. si cert. peta. scripsi in §. teneantur, de collat. in Concor. nec sufficeret exprimere tale beneficium Seuerini Paris. indebitè possessum, non exprimendo nomen possessoris, cognomen & ista quæ tex. hic requirit.

Gradum.

GLOSSA DECIMA.

Gradus possessoris est exprimendus ab impetrante.

SEPTIMO debet exprimi gradus possessoris beneficij, si quẽ habeat: vt si possessum fuerit beneficium à doctore, etiam si illud fuisset vnitũ, veruntamen per annũ ab eo possessum: oportet enim illius nomẽ & gradum exprimere: & tunc habebit locum hæc regula, cùm impetrans asserit non esse vnitum. & ita iudicauit Rota, teste Cassador. in decis. xiij. vtrum obtinens, super hac regula. Et Gomes. q. xxv. refert gradum quoq; hîc accipi pro dignitate, vt impetrans dignitatem possessoris exprimat, si fortè sit prothonotarius, aut alia præditus dignitate, vel gradu doctoratus, seu licentiæ: vt in reg. pręrog. Iulij iij. & in §. teneãtur, de colla. in Concord. ideo qui talium possessorum beneficia vult impetrare, debet hoc conditionaliter exprimere, siue is occultè, siue palàm doctor effectus sit, quia fama debet inspici: & si videat istum iura, vt Theologiam interpretari, dicat eum doctorem: quia tales sic consueuerunt esse & dicat forsan, vt suprà scripsi. Panor. in c. j. de fer. scripsi in Scholast. priuile. quòd possit quis profiteri, etiam si verè non sit doctor.

Et nobilitatem possessoris eiusdem.

GLOSSA VNDECIMA

Nobilitas possessoris annalis exprimenda.

OCTAVO nobilitas possessoris beneficij est exprimenda, in hoc casu, si fuerit nobilis: & sic considerabitur hîc nobilitas, vt in c. de mulcta, de præbend. glo. in c. constitutis, de appellat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Licèt regulariter impetrans beneficium non teneatur exprimere nobilitatem:quia nobilitas non eſt cauſſa retrahendi concedentem, ſed inducendi,cùm non ſit apud Papam acceptio perſonarum,c. venerabilis, de præben.doct.in c.ad aures,de reſcrip.Ioann.de Selua in tracta.de benefi.in iij.parte q.xij.& intelligo hîc nobilitatem ſiue ex vtroque parẽte,de qua in d.c.venerabilis,ſiue ex patre tantùm,quia nobilitas ne procedit à ſola matre:l.nullus,C.de decur.libr.x. ſcripſi in §. cùm verò,de collat.in Concord.& ſufficit quoad nobilitatem exprimendam, iſtum cuius beneficium impetratur,reputatum eſſe nobilem:argum.l.Barbarius,ff.de offic.prætor.& ſi ignoret an ſit nobilis,poterit in ſignatura apponere,à tali N.&c.qui forſan nobilis exiſtit &c.

Et quot annis ipſe poſſedit.

GLOSSA DVODECIMA.

Beneficium hæretici impetrari poteſt:& requiſita ſunt exprimẽda,

NONO exprimi debet, quot annis poſſederit beneficium:quia poſt tres annos,Papa nollet conferre, ſi cum colorato titulo poſſediſſet:vt in reg.ſeq.& abundè ſcripſi in tract.de pacifi. poſſeſſ.non tamen haberet locum iſta reg.ſi beneficium hęretici impetraretur cùm ſit ipſo iure priuatus.text.in c.quo iure,vbi Dom.& Alex.viij.diſtinct.hoc expreſsè fuit deciſum in Rota,vt refert Caſſad.deciſ.xiiij.ſuper regu.Cancell.ſed tutius eſſet exprimere,vt ſuperiùs ſcripſi:nam poſtquàm hîc hæreticus vel ſimoniacus tenet,pro poſſeſſore habetur, c.eum qui, & c.ſi beneficia,de præb.lib.vj.ſcripſi in tract.nominatio.q.ix.nu.ii. & quãuis Gomeſ.hîc q.xxxviij.dicat,quando impetrans petit in ſua impetratione derogari regulæ,iſta expreſſione opus eſt,aliâs non.Ego dicerem impetrentem indidinctè teneri exprimere ſupradicta,& quot annis ipſe poſſeſſor tenuit:vt Papa videat an triennium ſit elapſum, vt non moleſtetur poſſeſſor triennalis,iuxta reg.Cancel.in tract.de pacifi.poſſeſſ.

Ac ſpecificam & determinatam(ex qua clarè poterit conſtare, quòd nullum ipſi poſſeſſori in beneficio ius competat) cauſſam in huiuſmodi impetratione exprimere.

Cauſa ſpecialim exprimenda in impetratione beneficij annalis poſſeſſoris.

GLOSSA DECIMATERTIA.

DECIMO oportet cauſſam exprimere ſpecificam non in genere, vt ſi diceret vacans: nam expreſſionem in indiuiduo requirit hic text.ibi, & determinatam: ex qua expreſſione clarè pateat ſummo Pontifici,quòd poſſeſſor nullum

nullum ius in beneficio habet, vtpote quia erat excõmunicatus tempore collationis ſibi factæ ab ordinario:vel alia cauſſa exprimatur,ac modus vacandi,alioqui impetratio non valet:quia Papa non intendit derogare iuri alterius,vt ſuprà dictum extitit,nec beneficium nondum vacans conferre intendit,c.j.& per totum,de conceſſ.præb.

Si tamen quis diceret detentorem nullum ius habere,nullóque titulo,nullóve iuris adminiculo iuuari, ſed temere & de facto per annum detinuiſſe beneficium tale:horum verborũ expreſſio ſufficit, licet nulla alia cauſſa exprimatur:nam illa verba,nullo iuris adminiculo,operantur,vt poſſit dici illum poſſediſſe de facto,& temere poſtquàm iuris nõ habebat adminiculũ:nec aliter hoc caſu fit derogatio, vel mentio iſtius regulæ, cùm clarè ſit expreſſum, eò quòd de facto, & ſine titulo dictum fuit.

Si verò dicatur partem nullum habere titulum, ſaltem canonicum, quia non exprimitur ſpecifica cauſſa,quare ius illi non competat: ideo derogandum eſt iſti regulę in hoc, & quoad hanc partem,quia non expreſſa cauſſa:& iſte eſt ſtylus curiæ Roma.

Caſus in quibus valet impetratio, ſine expreſſione.

Et ſic iſta regula non habet locum,quando illi eſt derogatum. Item quando in ſignatura eſt appoſita illa clauſula:Quod maior ſpecificatio fieri poſſit nominis,gradus, nobilitatis & temporis, poſſeſſionis,&c.vt ſcripſi ſuprà in ſignatura:vide etiam alios caſus,quos in proxima regula ſcripſi.Et hîc requiritur clara expreſſio,non amphibologica,nec incerta:aliàs impetratio confuſa non valeret.gl.& doct. in c.ij.de elect.in vj. nec etiam in reſignatario,& in eo qui poſſedit in proprietatem, videlicet tanquàm vnitum:vt Gomeſ.hîc plenè explicat.

Et infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocari facere.

GLOSSA DECIMAQVARTA.

Poſſeſſor intra ſex menſes eſt ad iudicium vocandus.

NDECIMO oportet impetrantem curare, vt poſſeſſor euocetur intra ſex menſes computandos à die, quo hic impetrauit beneficium à Papa, aliâs impetratio nullius eſt momenti: vt in hac regula habetur, quia interdum impetrans non agebat per annum: ideo ſtatuitur vt intra ſex menſes quis agat:vt vult in ſimili.l.diffamari. C.de ingen.& manumiſſis.

Fallit ſi propter bellum,vel aliud iuſtum impedimentum non potuiſſet habere literas:vt ſcripſi in §.j.in verbo impedimento,de collatio. in Concord.& in tractat.de excuſa.& exonijs, in iij. tomo conſtitut. Regiar.Gomeſ.q.xiiij.

Idem ſi poſſeſſor vel impetrans mortuus fuerit ciuiliter, aut naturaliter, vt excuſetur, ſi non fecerit intra ſex menſes euocari

Universidad de Deusto
Biblioteca

facere poſſeſſorem, quia per eum non ſtetit: cùm igitur per eum non ſtet,ei non eſt imputandum.l.in iure ciuili.ff.de reg.iur.& idem ſi conuentus cedat,vel decedat ante annum:vt etiam excuſetur impetrans, ſi non fuerit hoc proſecutus vſque ad ſententiam:vt docet Caſſa.in deciſ. xvj.idem quod ſuper hac regul.Cancell.

Veruntamen iſtud tempus ſolet per Papam prorogari,antequàm ſit elapſum,quia poſt lapſum prorogari non poteſt. l. ſed ſi manente.ff.de precar.teſtis eſt nobis Staphil.in tract.de literis gratiæ,fol.penul.ſed iterum poterit beneficium impetrari: & in hoc Franciæ regno ſufficit intra annum agere poſſeſſorio coram iudicibus Regijs: & ſic non ſeruatur hæc regula quoad hoc.

Cauſſamque ex tunc, de ſuper infra annum vſque ad ſententiam definitiuam incluſiuè proſequi debeat & teneatur.

GLOSSA DECIMAQVINTA.

Intra annũ habẽda ſententia.

DVODECIMO debet cauſſam inchoatam intra ſex menſes proſequi,ita vt ſentẽtiam intra annũ à die vocationis in ius computandum cõſequar: per hoc verbum Ex tunc,proſequi debeat,non dicit finiri:quia hoc non eſt in partis poteſtate ſemper,ſed interdum iudicis:vt in l.properandum.C.de iudic.& ſufficit quòd non ſtet per partem:non vidi tamen ob hoc beneficium amitti in Francia,vbi proceſſus ſunt longiſſimi.Solent tamen impetrantes quandoque à Papa prorogationem impetrare:vt ſuprà dixi in patria obedientiæ,quod rarum eſt in hac patria,cùm in hoc non ſeruetur.

Idem ſi mortuus fuerit impetrans intra annum,vt non imputetur,ſi non fuerit proſecutus ad ſententiam, vel ſi ceſſerit: poteſt enim cedere in qualibet parte anni ante finem,per text.in c. commiſſa.de electio.in vj.Sic concludit Caſſador.deciſ.xxvij.quoad dictam in hac reg.Cancel

---

Alioqui impetratio prædicta & quæcunque inde ſecuta nullius exiſtant firmitatis.

GLOSSA DECIMASEXTA.

Opponi etiã in cauſſa appellationis poteſt contra impetrationẽ inualidam.

ECCE hîc decretum annullans,vt non valeant impetrationes factæ,niſi ſeruata forma hîc poſita, nec inde ſecuta:& ſic in ſecunda inſtantia poterit opponi ad annullandum primam ſententiam:vt decidit Caſſador.deciſ.xij.obtinuit ſuper regul.Cancell.

In-

Intellige quòd is qui poſſedit per annum,poteſt ſe iuuare poſſeſſione annali ad excludendum impetrantem,eò quòd nõ expreſſit ea,quæ hîc ſtatuta ſunt,ſed non ratione ſuæ poſſeſſionis annalis,ſed ſubreptionis:quicquid dicat hîc Gomeſ.q.xliij.vbi multa ſcribit ſuper hoc. Sed vt arbitror,extra oleas,vt quilibet videre poterit per iſtum text.ſed tamen pulchrè elucidat iſta verba & inde ſecuta, quæſtio.lxxviij.vide ibi, ſi non graueris.

Et idem impetrans de damnis & intereſſe poſſeſſorem prædictum propterea contingentibus ei ſatisfacere, & ſi poſſeſſorem ipſum iniuſtè, ſriuolè & indebitè meleſtaſſe repertus extiterit.

GLOSSA DECIMASEPTIMA.

Impetrans temere conuenit dẽnari debet in expẽſis, damnis, et intereſſe.

CONDEMNARI ergo debet is impetrans, qui ad iudiciũ vocauit temere poſſeſſorẽ beneficij, in damnis, intereſſe & expenſis:vt ſcripſi in conſtitu.Regijs in tit. de mater.poſſeſſor.articu.xij.& in tit.de expenſ.dam. & intereſſe,iij.tomo ord.facit l.eum quem temere.ff.de iudic.& hîc non exprimit condemnandum in expen.quia ſatis à iure expreſſum eſt,vt victus victori in expenſis condẽnari debeat l. properandum, §.ſinautẽ alterutra.C.de iudic.ideo cõdẽnabitur iſte impetrans iniuſtè etiam ad expẽſas.intellige ſi petantur à parte:vt dicit gl.in c.fin.de reſcrip.ideo pars poteſt impetrationi renunciare,& poſſeſſor etiã petitioni expenſarum, ſed quoad multam non poterit ſine Papæ procuratoris vel domini aſſenſu:quia hęc multa ad eum pertinet,quamuis prolixè diſtinguat hîc Gomeſ.q.vij.putans etiam hîc,q. xl. hodie non eſſe in vſu, vt quis ad intereſſe condemnetur:quia intereſſe & damnum idem videtur.Sed aliter reſponderem damnum dici à diminutione.l.iij.ff.de dãno infecto.Secus in intereſſe,vt ſcripſi in interpretatione.l.vni.C.de ſenten. quæ pro eo quod intereſt:ideo etiam hodie intereſſe debetur:& iudices quotidie condemnant ad intereſſe in beneficialibus: vt ſcripſi in tertio tomo conſtitu.Regia.Et ſic nota hîc,quòd ſi quis impetrauerit beneficium pacificè poſſeſſum per annum,non exprimendo quæ hîc ſtatuuntur,impetratio erit nulla.

Si autem poſt impetrationem non vocauerit in ius poſſeſſorem, non condemnabitur:vt dicit hîc tex.Sed ſi vacauerit in ius poſt ſex menſes, & vſque ad ſententiam perſeuerauerit & proſecutus fuerit ad damna, intereſſe & expenſas condemnandus erit: & hoc videtur decidere Gomeſ.quæſtione lxxxij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quinquaginta florenos auri persoluere cameræ Apostolicæ sit astrictus.

GLOSSA DECIMAOCTAVA.

Iniustè litigans etiam ad mulctã condẽnatur & cui applicetur.

ET SIC patet mulctam Apostolicæ camerę esse soluendam: quod est verum in terris Papę subiectis quoad tẽporalem iurisditionem, aliâs applicaretur illi fisco, qui habet temporalem iurisditionem in loco: vt scripsi in l. si qua pœna, ff. de verb. signifi. Et sic iniustè litigans non solùm condemnatur ad expensas, damna & interesse, sed etiam ad mulctam, vt hîc facit §. statuimus, de friuol. appella. in concord.

Verùm iudices Regij in hoc Regno de possessorijs beneficiorum cognoscentes non seruant hanc mulctam, sed ad damna, interesse & expensas temere impetrantem condemnant, ratione legis Regiæ, de qua ibidem in d. constitutione Reg.

Nec alius quàm præmissiæ vacationis modus etiam per literas si neutri, aut subrogationis, vel aliâs sibi quoad hoc, vt beneficium huiusmodi ea vice consequi, aut obtinere valeat, quomodolibet suffragetur, illudque nullatenus in anteà litigiosum propterea censeatur.

GLOSSA DECIMANONA.

Literæ si neutri subrogationis & perinde valere, quando impetrari non possint.

STATVIT Papa, quòd non liceat impetranti processu durante alium vacãdi modum exprimere, nec per literas si neutri, si nulli, subrogationis, petinde valere, aut aliâs: quia esset tollere ius possessori quæsitum: ideo prohibet, ne alius modus in præiudicium possessoris exprimatur: sed absoluetur eo casu possessor, nec beneficium dicetur litigiosum, de quo superiùs dixi: ideo fortè de nouo impetrari posset ante triẽnium exprimendo possessoris nomen, gradum & nobilitatem, & quot annis ipse possedit, seruando istam regulam, quam priùs neglexerat.

Quod etiam extendi voluit ad impetrantes beneficia ecclesiastica cuiuscunque qualitatis per priuationem & amotionem, vel aliâs propter commissa, excessus, & crimina vacantia vel vacatura.

Glossa

GLOSSA VIGESIMA.

Expressio superior habet locum in vacantibus per crimen.

ISTA VERBA sunt addita à sanctissimo Papa Iulio tertio, & verba sequentia, ex quibus patet, quòd impetrans beneficium vacans, vel vacaturum propter crimen, debet seruare ea, quæ in hac regula superiùs expressa sunt, & illa quæ scripsi in regul. præceden. glo. vlti. quoad impetrationem beneficiorum, quæ prætenduntur vacare per crimen: ideo hîc nihil repetam ex superiùs dictis.

Et similiter ad impetrantes beneficia tanquàm vacantia per deuolutionem.

GLOSSA VIGESIMAPRIMA.

Iure deuoluto impetrans exprimere ea quæ suprà statuta sunt tenetur.

IMPETRANTES vacantia beneficia per deuolutionem debẽt ea exprimere quæ superiùs expressa sunt, aliâs non valebit impetratio: nisi sit huic regulæ derogatum, vel in signatura fuerit adiecta clausula. Quòd maior expressio fieri possit, &c. vt in signatura scripsi supra: etiam regulariter procedit iste tex. in omni vacatione, quæ certa esse debet, ideo ista exprimenda, vt superiùs in bulla no. prouisio. dixi, in clauſ. pro expressis.

Et non solùm hæc clausula vltima extenditur, vt impetrantes beneficia per deuolutionem exprimere debeant, quæ suprà dicta fuerant, sed etiam vt intra sex menses debeant in ius vocare possessorem, & sententiam prosequi intra annũ. Quia clausula in fin. posita refertur ad omnia præcedentia. l. talis scriptura, de lega. j. ff. scripsi in l. vna. C. de senten. quæ pro eo quod interest profer. Verùm quoad hoc vltimum, vt videlicet intra sex menses vocare in ius possessorem debeat impetrans iure deuoluto, non seruatur in Francia, sed sufficit intra annum literas saisinæ impetrare, arti. ij. de causſ. benefi. in consti. reg. & in ius vocare possessorem, etiam quoad prosecutionem vsq; ad sententiam intra annum, non seruat praxis Franciæ. Alia licet hîc amplè videre per Gomesne plura.

Incapacitas post mortẽ non probatur.

Vltimo notandum est, quòd si quis impetrauerit beneficium vacans per incapacitatem possessoris pacifici, & eum non inquietauerit in vita, non poterit posteà illius incapacitatem allegare, si diu steterit post impetrationem, quia fortè dispensationem illius subripuit: sed si non longo tempore possederit, tunc poterit impetrans probare illius incapacitatem, & prouis. per obitum non tenetur: vt docent do. de Rota decis. cix. agenti, in no. & Pan. in c. illud, de præsumptio. & Aufre. in decis. Tholo. consi. cccclxvij. Roma. consi. cccclxv. in re præsenti: aliâs daretur materia calumniandi & probandi mortuum non fuisse dispensatũ, qui erat: & sic dicunt fuisse iudicatum pro fratre Ioan. de Neufbourg, super prioratu sancti Desiderij: sed si is, per cuius mortem habeo ius, non fuit pacificus

Arestum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

possessor, debeo ostendere titulum illius: vt suprà probatum fuit. & sic consuluit Bertran. consi. cxxxij. dubitatur, in fin. vol. ij. ex j. editione. alia videre cuilibet est liberum per Gomes.

De gratia, Rationi congruit.

Formula vationi congruit.

ALIVD rescriptum dicitur Rationi cõgruit, vt si prouisus à Papa Clemẽte fuero de beneficio, & habuerim tantùm signaturam: posteà eo mortuo Paulus Pontifex immediatus expediet bullas sic. Paulus &c. rationi cõgruit, & cõuenit honestati, vt ea, quæ de Roma. Pontificis gratia, seu benignitate in prosequendo iusta desideria petentium processerunt, licet eius superueniente obitu Apostolicæ super illis literæ confectæ non fuerint, suum plenum consequatur effectum, &c. & de hoc loquitur regula cancella. & istud tendit ad conseruandũ ius, quod habeo ex prima impetratione. 1

Gratia facta per mortem Papæ non extinguitur, sed à successore expeditur.

Notandum est, quòd vbi Papa, aut alius confert alicui beneficiũ, aut aliam gratiam facit, si Papa moriatur, gratia tamen nõ est extincta: quia solo verbo gratia perficitur. c. institutionis. xxv. q. ij. cle. dudum. in fin. de sepultur. Archid. & alij in §. vniuersitati, in proœmi. vj. † Vbi dicit Ioan. And. ius quæsitum parti per concessionem factã non expirare per mortem concedentis, dummodo hoc probari successori possit: quæ probatio si illi fiat, literas expedire debet sub hac forma rationi congruit. hoc dicit Petrus de Biasio in directo, electio. iij. parte. c. xxviij. 2 3

Et ista habent etiam locum in principe seculari, vt si gratia probari etiam per testes possit, debeat à successore expediri: vt firmat Bonifac. in proœmi. Clem. §. nunc igitur, colla. iij. nu. 16. 4

Gratia si neutri non datur si gratia sit extincta.

Si tamen gratia esset extincta, non daretur hoc rescriptũ, vt in vnionibus, quæ nõ sunt sortitæ effectũ, & in expectatiuis: vnde dicunt quòd prærogatiuæ, vt graduatus nõ graduato præferatur, nõ dantur per formã rationi cõgruit, quia tollẽtur per mortẽ Papæ: ideo per aliũ concedi non solent. nã per reg. Cancella. tolluntur hæ prærogatiuæ, reg. x. Inno. 5

Requisita in literis rationi congruit.

Ex his literis colligamus, q̃ primò Papa salutat, vt moris est in alijs: demum narrat cõgruere rationi & honestati, vt illa quę ex gratia cõcessit eius prædecessor, sortiantur effectũ, licet non fuerint confectæ literæ propter Papæ obitũ, & hoc rationi congruũ esse dicit: quia inquit diuus Grego. si ea destruerent quæ antecessores nostri statuerunt, nõ structor sed euersor essẽ iustè probaret, c. si ea. xxv. q. ij. † Secũdò Papa dicit, quòd si literæ confectæ nõ fuerint, de bulla intelligit: nam cũ signatura regulas cõficiet: nam ista clausula rationi congruit, non solet in signatura apponi, sed in bulla. † Ideo siue Papa viua voce prouiderit, siue per signaturam, hoc rescriptum impetrari solet: & vide vnam expeditionem Clementis septimi super prouisione viua voce facta, iure tamen probata. 6

Bulla expediri potest per rationi congruit, si viua voce etiam gratia fuerit facta à prædecessore.

7 8

Tertiò

9 Tertiò dicit conuenire honestati, ergo ea implenda sunt, quæ honestati conueniunt: quia iuris præcepta sunt, honestè viuere, alterum non lædere, ius suum vnicuiq; tribuere. l. iustitia. §. j. ff. de iusti. & iure. §. iuris præcepta, illo tit. in instit. & multa dixi in gl. Concordatorum, in verbo, inducunt, in forma manda. facit q̃ dicit Bal. l. quod ex liberta. C. de ope. liberto. † Vbi dicit dominum non posse cogere suas subditas ad saltandum & trepudiandũ in castro suo: quia ius honestatis semper censetur exceptũ: ideo à liberto turpes operæ non debentur, sed tantùm quę honestè præstari, & sine turpitudine possunt. l. eius, & l. hæ demũ. ff. de ope. liber. Deci. in l. semper, in cõtractibus. ff. de reg. iur. † Et sic infertur q̃ ius erat iam quæsitũ & cõcessum impetranti, aliàs nõ esset congruũ & honestum: vt dicit gl. in cle. dudũ, in gl. incip. verbo, de sepul. nec hoc Papa denegare debet, alioqui malè faceret, & cõtra rationem & honestatẽ, & sic peccaret, per l. vnã. C. ne fis. rem quã vendi. euin. li. x. vbi sunt ista verba retractare fiscum, quod semel vendidit, æquitatis honestatisq; ratio nõ patitur, vbi dicit Lucas de penna legem fundari super ratione, æquitate, & honestate. c. erit aũt lex. iiij. dist. scripsi in proœ. or. reg. in j. tomo. 10 11

Honesta Papa nõ debet recusare, & si hoc faciat peccat.

12 Quartò interdum solet Papa addere hæc verba, rationi congruit, vt ea quæ de Roma Pontificis gratia in prosequendo desideria iusta petentium, processerunt &c. & sic per hæc verba patet, quòd Papa nollet expedire dispensationem ad quatuor beneficia, vel ad aliud, quod iustum non habet desideriũ: nam iustum tantùm vult expedire desiderium pe-
13 tentium, non iniustũ, arg. l. iustum desiderium, de eden. C. † Et quamuis prædecessor concesserit tam stultam dispensationem, successor non expediet eam, quia non rationi congruit: & si prædecessor erat Domino Deo infidelis, successor fidelis esse vult: & iusta petentibus non est denegandus assensus: sed econtrario sic, l. ij. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur.

Iniustę à prædecessore concessa Papa successor non debet expedire.

14 Quintò Papa narrat prouisionem factam per prędecessorem, vel reseruatam ecclesiam isti impetranti, & Pontificis obitum: ob id vult, vt prædecessoris gratia plenum sortiatur effectum: plenum dicemus effectum integrum, in quo nihil deerit, per l. si arborem. ff. de seruitute vrbano. prædio. abundè scripsi in l. Herennius. ff. de verb. signi. & sic integræ gratia executioni mandabitur.

Integra executioni debet mitti gratia prædecessoris.

15 Sextò in his literis omnia exprimẽda sunt, quæ in noua impetratione: quia in his continetur noua prouisio prædecessoris, orgo omnia exprimenda sunt, quæ in bulla nouę prouisionis, quæ scribunt Feli. & doc. in c. ad aures, & c. in nostra, de rescrip. in gl. Cõcorda. in verb. pro expres-
16 sis, in forma manda. † Quòd est verũ, si fiat pro noua prouisione, alioqui pro qualitate illius rescripti, pro quo cõcipitur, formari debet hoc re-
17 scriptũ: & superiùs vide, quæ in bulla scripsi nouæ prouisionis. † Septimò addit, ne aũt pro eo q̃ super collatione & prouisione de beneficij superueniẽte obitu Apostolicę literę cõfectæ nõ fuerint, collationis & prouisiõis huiusmodi frustreris effectu, volumus. & autoritate Apostolica decernimus, q̃ collatio & prouisio prędictę perinde à dicta die valeãt &c.

In gratia rationi congruit omnia exprimẽda quæ in noua prouisione.

Gratia rationi cõgruit vim perinde valere habet, vt valeat, ac si expedita à prædecessore fuisset sed non quò ad alia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et sic hæ literæ vim perinde valere habent, quod est verum quantum ad effectum & executionẽ, non quoad prouisionẽ: ideo si prior collatio subreptitia esset, per has literas non fit cõfirmatio, nisi quoad probationem: & hoc patet ibi, suum sortiantur effectum, ac si sub ipsius diei data confectæ fuissent, prout superiùs enarratur: quodq; præsentes literę ad probandum plenè collationem & prouisionem ante dictas vbiq; sufficiant: nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. 18

Ecce concedi istas ad probationem, & non vt de nouo ius conceda tur vel confirmetur: quia non potest confirmari defectus non expressus vt proximè dixi: & sic datur ad conseruandum ius, non verò ad quęrendum de nouo. 19

Differentiæ inter perinde valere, & si neutri.

Octauò magna est differẽtia inter istas literas, & perinde valere: quia hæ confirmant inutile, vt suprà dictum fuit, in materia perinde valere; illæ verò quæ rationi congruit vocantur, expediuntur ratione probationis & executionis: sed Papa non vult confirmare primam prouisionem, si sit inualida: quod est notandum, sed vult vt valeant ac si expeditæ fuissent à prædecessore: at si à prædecessore factæ non valuissent, nec nunc quidem valebunt: nec intendit hîc Papa confirmare ius inutile, nisi quo ad probationem. 20

Item hæ literæ valent à data primæ signaturæ, literæ verò de perinde valere à data istarum literarum non primæ cõcessionis, si alius sit interim impetrans: vt suprà dictum fuit. & literæ istæ perinde valere, ab eo qui primã cõcessit gratiã, dãtur istæ à successore: vt ex ipsis literis cõstat. 21

Bulla secunda per rationi cõgruit, non potest expediri.

Nonò si expedita fuit mihi bulla à Papa prędecessore, quæ tamẽ mihi non placet, quia noluit mihi amplam facere gratiã, ideo mortuo illo Pontifice, ego facio expedire aliam sub forma rationi congruit ampliorem. hæc secunda non valebit: quia non congruit rationi, vt iterum expediatur, & aliquid addatur: nam omnis actus intelligitur de primo. l. boues. § hoc sermone. ff. de verb. sig. c. non potest, de præb. † Et ista est subreptitia: nam si Papa sciuisset bullã priùs expeditã, non hanc cõcessisset, vel non tam facilè. c. postulasti, in fi. de rescrip. & hoc sæpius vidi fieri. 22 23

Reformari potest bulla per rationi congruit.

Et quia ista verba rationi congruit, denotant causam finalẽ. l. fi. ff. de hæredi. instit. gl. in reg. viij. cancellariæ, & causa cessante cessat effectus: l. quod dictũ. ff. de pac. c. cum cessante, de appel. quod est verũ, quãdo ista bulla erat valida, secus si nulla: quia literę nullæ nõ impediunt alias: c. ex tenore, de rescrip. nã quoties vitiosè cautũ est, pro non cauto habendũ est. l. quoties. ff. qui satisda. cogantur, ideo si prima bulla erat trãscribẽda & reformãda iuxta signaturã, poterit sic reformari per rationi cõgruit, mortuo j. concedente: prout superiùs in bulla nouæ prouisionis scripsi. 24

Literæ rationi congruit etiam à mediato successore expediri possunt.

Decimò istę literę expediũtur siue ab imediato. i. à Clemẽte vij. siue ab alio: licet cõtrariũ teneat gl. in reg. vj. Inno. viij. & hoc statuerat Alex. sextus: sed hodie cõtrariũ statuit Paul. in reg. viij. qa ea. videtur ratio, quãdo nõ potuit bulla expediri, nec à mediato, nec ab immediato: ideo rõni cõgruit, ęp expediatur, postquã erat ius impetranti quæsitũ: ob id nõ debet fieri 25

fieri differentia inter ista: sed Iulius Papa tertius statuit, quòd concessa à Clemente septimo mediato expediantur vsq; ad sex menses duntaxat à die coronationis computandos, posteà non.

26 Vndecimò, si bullæ in vita alterius Pontificis potuerint expediri, & non debent posteà istæ literæ concedi, per argu. à contrario: tamen hodie si expediantur, valebunt: quia non inuenio quòd annullentur hæ, si fuerint expeditæ intra sex mẽses, per regulam cancellariæ, cui facilè derogatur, & eam in Francia non vidi seruari.

27 Vnde si quis fuit pauper, & non potuit bullas habere à concedente, nec ab immediato, poterit consequi ab alio mediato, quia rationi congruit: nec debent hoc casu recusari, sicut de appellante dicitur, quòd post annum potest prosequi causam appellationis. in c. cùm sit Romana, de appella.

Gratia rationi cõgruit, quando expediri possit.

28 Vltimò hæ literæ rationi congruit conceduntur, non solùm in prouisionibus factis à Pontifice prædecessore, sed etiã in alijs gratijs, & dispensationibus. super literis verò iustitiæ non solẽt dari, & non debent cõcedi, nisi priores iustæ fuerint: aliàs iste cõcedens secundas tenetur Deo reddere rationem, quia iuuat ad malum faciendũ: ad quod summi Pontifices aduertere debẽt, quia exactam de his & omnibus reddent rationem Deo Optimo Maximo, cui laus & gloria sit perpetua amen.

De dispensationibus.

Dispensatio quid sit.

1 CONSERVANTVR nobis beneficia, ac retinentur per dispẽsationes, ideo de illis nunc videamus: & imprimis hæc dispẽsationis definitio seu descriptio tradi solet ab interpretibus: sic est prouida iuris cõmunis relaxatio, vtilitate seu necessitate pensata, vel est rigoris iuris communis relaxatio facta cum causæ cognitione. gl. & doct. in c. requiritis. § nisi rigor, j. q. vij. Spec. in titu. de lapsis & dispensa. § j. in j. parte. Panor. in c. cùm in cunctis, col. j. de elec. & in c. dudum ij. col. antepenul. de electio. ac in c. de multa, & c. extirpẽdæ. § qui verò, de præb. & dispensationes rerum nonnunquã cogunt parũ quidem à debito rigore quosdam exire foras, vt maius aliquid lucrifaciant. c. dispensationis. j. q. vij.

2 Budęus in annota. prioribus ad Pandec. dicit latinè loquendo soluere legibus & canonibus significare, quod diximus dispensare: at iureconsc. ait gratiam iuramenti facere, quod est dispensare super iuramento, seu iuramentum remittere. l. iurisiurandi. ff. de iureiur. indulgentiam dispensationẽ esse dicit Bal. & Dec. in c. at si clerici, in fi. de iudic. ego tamẽ explico in l. solutionis. ff. de verbo. signifi. † Sed hîc ego vtar verbo, dispẽsare, quo iuris Canonici interpretes vsi sunt: & quod olim fuit ad iuris rigorem temperandũ inuentum, hodie cedit ad iuris iniqui cõpendiũ: vt inferiùs apparebit, & quomodo accipiatur in iure ciuili dixi in l. vrbana familia. ff. de verb. sig. † Et ista dispẽsatio propria de qua loquimur, habet 3 4

Duplex est dispensatio tacita & expressa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

originem à iure,licet Spec.in tit.de lapsis & dispen. §.dicat à Deo originẽ traxisse,vtpote quia Deus dispensauit cum Adam, Noë, Loth,& cæteris,sed ibi non est propriè dispensatio,de qua loquimur.

Duplex est dispensatio,tacita & expressa.Tacita est,quando princeps 5
concessit officium alicui inhabili,vel Papa beneficium.videtur enim dispensare tacitè super illius inhabilitate:nam princeps qui magistratum ei concessit,omnia agere decreuit.l.quidam,in fin.ff.de re iudica.l.Barbarius.ff.de offi.prætor.& ibi Ias.col.iij.

Intellige quando Papa & princeps sciebat conditionẽ illius,cui con- 6
cessit beneficium,vel officiũ,alioqui contra.l.idem Vlpianus,in fi.ff.de excusa.tutor.ibi,ex rescripto Imperatoris scientis quidem tutorem eum esse.gl.in l.vniuersis.C.de precib.Imperat.offeren.l.fi.C.si seruus,ad decurio.aspira.lib.x.quia vitium ignoratum nequaquã remittit princeps.l. mater.ff.de inoffi.testa.c.si eo tẽpore,de rescrip.in vj.vnde ordinans aliquem scienter,videtur eum restituere famæ.gl.in summa.xliij.distinct.

Et Papa promouens Spurium ad episcopatum,videtur secum tacitè 7
dispensare,& eum restituere natalibus.Bal.in l.imperialis. §.si miles.C.de nup.& in l.vniuersã,col.iij.de precib.Impera.offerẽ.sequitur Anto.Tremol.in additio.ad Vbertum de bonacurso,in tit.quibus modis examen. ordi.iudic.decli.in verb.minor.

Sufficit dispẽsationem in minimo prodesse.

Quod non procedit, quando rescriptum alia in re prodesset.posset 8
etiam si in minimo,tunc aliud tollere nõ videretur:quia sufficit dispensationem etiam in minimo prodesse.c.non potest,in fi.de præb.lib.vj.

Et nisi causæ cognitio interuenerit,non valet vt plenè scribit Barba. 9
cons.xxvij.scripsit,col.ij.in ij.vol.quod non probo:quia in concedenda dispensatione à Papa non solet interuenire causæ cognitio,sed princeps credit parti,donec contrarium probetur:vt inferiùs dicetur.

Princeps an videatur cum impubere dispensare.

Etiã limitat Paul.in impubere,cùm sit defectus naturæ:nam illi con- 10
ferendo Papa nullatenus videtur secum dispensare,in d.l.quidam.ff.de re iudica.sequitur Panor.& Feli.in c.cùm vigesimũ,de offi.delega.tum quòd gratia sit odiosa,& strictè interpretanda tam propter naturã gratiæ,quàm inhabilitatem personę.c.ij.de rescrip.in vj.Old.consi.cccxxv. thema quæstionis,col.j.& ij.

Contrarium communiter tenetur,quia ex certa Papę scientia causa 11
potest delegari canonico maiori infante.gl.in c.statutũ,in verb.canonicis,de resc.li.vj.facit l.fi.C.de testa.mil.& Bal.in c.j.per quos fiat inuesti. Quod intelligũt quidã verũ,quando verbũ dispẽsamus adesset,& causa in dispẽsatione expressa:aliàs Papa non censeretur cũ minore de stylo curiæ Romanę dispensare,nec aliàs recipitur dispensatio,teste Oldra. consi.cccxxvj.quod articuli,col.ij.ac rescriptum tale tanquã nõ secundum stylũ reijciendũ esset.c.quàm graui,de crimi.falsi:quod est verum maximè si in non obstã.nulla esset ætatis habita mentio.† Ideo si ex dis- 12
positione rescripti,& nõ obstan.appareat de voluntate principis cõferẽtis mĩnori,valebit principis concessio,& censeretur secũ dispẽsatũ,aliàs

contrà,vtpotè si ætatis mẽtio facta non esset:vt docet Feli.in c.nõnulli, col.xv.ver.fallit.iiij.de resc.Io.Crot.in rep.c.j.ĩ gl.noscatur,de cõst.in vj.

Clausula ex certa scientia,& supplentes omnem defectum.

13 Nec refragatur,quòd clausula ex certa scientia,& supplẽtes omnem defectum,non extendatur ad defectum iuris diuini vel naturalis,cle.pastoralis,de re iudica.Spec.in tit.de leg.§.nunc ostendendum,versi.xviij. Bal.& Alex.in l.si filius à patre.§.fi.ff.de liber.& posth.quia Respon.aliud esse in clausa.ex certa scientia,vel supplẽtes,&c.quàm si Papæ ipsi narratum est factum:quia clausulæ illæ possunt apponi,& tamen Papa ignorabit factum,ideoq; non videtur super illo facto ignorato dispensare.allegatur c.ex rescripto,de iureiur.† Verùm si Papa cõferat alicui asserenti se esse minorem xxv.annis,valebit tunc collatio,vt secum dispensatum esse censeatur:quia hoc Papa vult,cùm eidem confert,& potest,vt nil sit quod repugnet,& ita conciliarem:vide Bald.in l.impetrata.C.sentẽ.rescind.non posse.& Feli.in c.nonnulli,versi.confirmatur,de rescrip.

Inferior dispẽsationem exprimere debet.

15 Et hoc nõ procedit in inferiore à Papa vel principe, qui nisi expressè dispenset,non intelligitur dispensatum.no.gl.vlt.in c.literas,de concess. præb.Panor.in c.diuersis,de cler.coniuga.c.fi.de coniugio serui.c.ij.de schisma.Henric.Boic.in c.veniens,de filijs presbyter.gl.in c.j.de etate & qua.li.vj.Pan.in c.innotuit,col.j.de ele.Fel.in c.cũ in iur.in gl.de of.dele.

16 Et sic tam de iure quàm de stylo curiæ Roma.in inferiore requiritur verbum dispensamus,alioqui non valet dispẽsatio.Calder.consil.viij.an existens.tit.de reseri.gl.in d.c.literas,de concess.præb.& in c.ij.de schisma, nisi in foro cõscientiæ.Siluester de Prierio in sua summa,in verb.dispensatio,in fi.& Episcopus vni conferendo non videtur secũ dispensare,vt docet Spec.in tit.de lapsis. §.dicẽdum.versi. item licet Episcopus,col.iij.

17 In Papa verò & principe non recognoscente superiorẽ non requiritur verbum dispensamus,sed vt stylus seruetur:cùm voluntas & potestas in eo concurrant,secundũ Bonifac.in cle.j.col.ij.de præb.gl.& doct. in d.c.literas,& Perus.in d.c.j.de ætate & qualit.lib.vj.Panor.& alij in d. c.ij.de schima.c.quia,de concess.præb.

Commenda inducit dispẽsationem in minore.

18 Item maximè quando Papa concedit beneficium minori in cõmendam,non solet dicere,dispensamus:nec alia requiritur dispensatio:sed sola commenda vim dispensationis obtinet:vt docet Calderi.consi.viij.ti. de rescrip.& refert Philip.Prob.in additio.ad Io.Monach.in c.super eo, nu.15.de præb.lib.vj.

Expressa dispẽsatio quæ sit.

19 Expressa est,in qua verbum dispensamus appositum est.e.de multa, in fi.de præb.c.at si clerici. §.de adulterijs,de iudic.& quando est à parte postulata,c.innotuit,in fi.de elect.de qua sequentia dicenda sunt.

Super quibus dispensari possit.

20 Primò videdũ est super quibus potest dispẽsari?Respõ.super prohibitis:quia permissa iure cõmuni expediuntur,prohibita verò dispẽsatione egent.d.§.de adulterijs.vnde Hiero. Paul.in sua praxi Curiæ Roma.in no.tam circa beneficia reseruata, quàm non reseruata sic ait:in his quæ contra dispensationem iuris communis sunt,datur dispensatio in aliis, vtputa cõtra statuta fundationis vel regulas datur indultũ,nec dicitur

Dispẽsatio & indultũ differunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ius solui,si sit secundum ius.l.princeps.ff.de legib.l.digna vox.C.illo tit.

Ideo Papa super quibuscunque generaliter dispensat,nisi iure diuino prohibeatur.c.proposuit,vbi gloss.de concess.præb.Specul.in titu.de lapsis & dispens.§.nunc breuiter,vbi ponit casus,in quibus Papa non potest dispensare. 21

Legatus & episcopus in casibus permissis dispensat.

Legatus verò & episcopus in casibus à iure permissis possunt dispensare,quos casus solent doct.numerare in c.quod translationem,de offi.lega.& in c.at si clerici.§.de adulterijs,de iudi.& Specu.in d.tit.de lapsis & dispensa.§.nunc de episcoporum,& §.seq. 22

Animaduertendum est,quòd ad impetrandum dispensationem requiri speciale mandatum quidã asserunt,per text.in c.innotuit, vbi Panor.no.penul.de elect.quia hoc est odiosum,secus in beneficij impetratione.glo.& doct.in c.ad aures,& c.nonnulli,in fi.de rescript.quod non vidi in praxi seruari:nec d.c.nonnulli,§.fi.habet locum in Francia:vt alibi scripsi. 23

Secũda dispensatio primæ mentionem facere debet.

Item in secunda dispensatione debet haberi mentio primæ.c.ij.de filijs presbyter.in vj.sicut in secunda gratia,& homicidij remissione debet fieri mentio de prima.Iaf.in l.nec damnosa.C.de precib.Imperat.offerend.alioqui gratia non proderit delinquenti.Barba.in c.super literis, de rescript. † Nec sufficeret dicere non obstante prima dispensatione, vel prima gratia,nisi quoque in dispensatione illius mentio haberetur. clemen.prima,§.j.de elect.intellige,quando dispensatio additur dispensationi.†Diuersum est,si esset executio dispensationis iam factæ,vnde si cum homicida,vel alio inhabili sit dispensatum,vt non obstante dicto defectu, possit beneficium consequi, si is posteà impetret beneficium non facta illius dispensationis mentione,valebit impetratio:vt asserunt Ioan.And.Perus.& alij in d.c.fi.de filijs presbyte.lib,vj.quia vltima impetratio est executio primæ dispensationis. 24 25 26

Gratia secunda non exprimens primam nõ valet.

In executione dispensationis nõ fit mẽtio illius

De dispensatione ad plura beneficia.

IMPRIMIS certum est,neminem plura beneficia obtinere posse vt puta curata,dignitates vel personatus,seu alia incompatibilia.c. quia nonnulli,de cleric.non residen.cum alijs iuribus,quæ inferiùs adducentur. 1

Rationes cur plura beneficia habere reprobatur.

Rationes pluralitatis reprobatæ quatuor ponit text. in c.quia intantum,de præb.prima est,quia pluralitas beneficiorum est canonibus inimica.c.sanctorum.lxx.distinc.clericus ab instanti tempore non connumeretur in duabus ecclesijs:negociationis enim hoc est, & turpis lucri proprium commodum,& ab ecclesiæ consuetudine penitus alienũ.c.clericus. xxj.q.j. & beatus Gregor.sic scribit in c.j. lxxxix. dist.singula ecclesiastici iuris officia,singulis quibusque personis sigillatim committi iubemus. 2

Sicut

3 *Sicut enim in vno corpore multa membra habemus,omnia autem membra non eundem actum habent:* ita in ecclesiæ corpore multa membra sunt secundum veridicam Pauli sententiam: in vno eodemq; spirituali corpore conferendum est hoc officium vni,alij committendu est illud. neque enim quantumlibet exercitatæ vni personæ vno tempore duarum rerum officia committenda sunt:quia si totum corpus est oculus, vbi auditus?Sicut enim varietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis seruat,& pulchritudinem repræsentat:ita varietas personarum per diuersa nihilominus distributa officia,& fortitudinem & venustatem sanctæ ecclesiæ Dei manifestat.Et sicut indecorum est in corpore humano,vt alterum membrum alterius fungatur officio,ita nimirum noxium,simulq; turpissimum est,si singula rerum ministeria,personis totidẽ non fuerint distributa. Etiam nullus presbyter duas habeat ecclesias.c.per laicos,in fin.xvj.q.vij.

4 Item est inimica iuri diuino,& reprobata.Nam dicitur, *væ qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis vsque ad terminum*
5 *loci,nunquid habitabitis vos soli in medio terræ?*Esaię v.c.†Et ad Titũ primo diuus Paul.ait. *Episcopum debere esse vnius vxoris virum.* Idem in sacerdote scribit tex.in c.cùm non ignores,de præb.& c.acutius.xxvj. distin.& sicut non licet iure diuino duas vxores habere,ita nec duas ecclesias:nam bonum est argumẽtum de matrimonio carnali ad spirituale.c.inter corporalia,de transla.episc.*Nec potest quis duobus dominis seruire:* vt est in Euangel.& in c.j.xxj.q.j.

6 Necnon iuri Cæsareo inimica est hæc pluralitas,quod maximè improbat quem habere duas militias.l.his quidem.C.qui militar.non possunt,libr.xij.& duo quidem collegia.l.j.ff.de colleg.illicitis.nec alij duo honores iure haberi possunt.l.libertus.§.præscriptio.ff.ad municipa.nec duo officia.l.hac parte,in fi.C.de prox.sacro.scrinio.lib.xij.ibi,nullo modo duplici fungatur officio,nec geminis chartis irrepserint:vt non occupentur,plura in vnum se commoda collaturi, nihilque reliquis relicturi.signo.consil.cxij.thema.& super hoc dispensat Rex in hoc regno, vt quis duo obtineat officia: vt dicam in titu. *des offices de iudicature,* ordinat.reg. *Duæ militiæ & duo honores ac collegia reneri nõ possunt.*

7 Nec potest quis simul esse iudex & testis cap.j.in iiij.q.iiij.c.forus.de verbor.signifi.nec quidem iudex & notarius.Bar.in l.iubemus. C.de sacrosanct.eccles. *Iudex & testis & notarius quis esse non potest nec duo habere officia.*

8 Imò si quis acceptet secundum officium,caret acceptato,& priuatur salario primi.casus sing.in l.quisquis.C.de cohortal.lib.xij.Cors.in verb. priuilegium.iij.in sing.& Bened.in repet.c.Rainutius,in verb.duas,numero 63.de testam.

9 Hoc etiam est inimicũ ordinationibus Regijs Franciæ,maximè Regis Philippi,qui prohibuit omnibus & singulis,ne duo sibi vendicarent officia:vt est in ordin.reg.d.tit. *des offices de iudicature,* artic.j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Medicis quoq; est inimica hæc pluralitas, dicentibus,& simile addi- 10
tum simili facit furere.Ergo quicunq; viuere potest ex vno Episcopatu, abbatia, vel alio beneficio, si secundum accipiat, facit eum furere,quia simille addit simili.

Grammaticis etiam ipsis mirè inimicum,non valentibus saluo recti 11
sermonis eloquio genus hoc hominũ appellitare:vt si quis duos habeat episcopatus,dicetur Ioannes episcopi,Ioannes Abbates,Ioannes canonici & beneficiati, sed has incongruitates parum possessores ipsi curant, potiùs suo priuato inhiantes commodo,quàm animarum saluti consulentes.

Secunda ratio pluralitatis reprobatę est,quia dissolutionis materiam 12
præbet:dissoluti dicuntur,qui legibus moribusq; à se soluti luxum vitæ sequuntur,quos Græci ἀξόλους vocant,vt quidam ex nostris.

Vagus quis. Tertia vagationis materiam continet,& inducit,*Ex adipe enim pro-* 13
*cedit iniquitas.*Dauid psal.lxxij.vagatio est animi inconstantia per desideria,vel varia loca mentis fluctus & negligentia rationis.Et vagus dicitur dissolutus,dispersus,errans qui discurrit varia agens:vt docet Lucas de penna in l.j.C.de Tyron.lib.xij.

Quarta quòd animarum periculum continet hæc pluralitas:vt infe- 14
rius dicetur d.c.quia intantum,& c.dudum,ij.de elect.

Seruirequis vni dignè vix potest. Quinta quòd vix vni dignè valet quis deseruire.c.quia nonnulli,de 15
cleric.non residen.c.j.de consuetud.libr.vj.vnde inquit Inno.in c.cùm iamdudum,col.ij.de præb.quòd vnus prælatus præcipiet,quòd hic beneficiatus fiat sacerdos,alter quòd remaneat in diaconatu, vnus quòd negotia suæ ecclesiæ prosequatur,alter quòd negotia alterius ecclesiæ, vnus vocabit ad electionem,alter ad ecclesiæ deseruiendum.Quomodo ergo duobus satisfaciet?cùm Christus dicat, *Non posse quem duobus dominis seruire*, *Math.*vj.& c.acutius,xxvj.distinc.c.j.xxj.q.j.& dicitur, qui ad vtrunq; festinat,neutrum bene peragit.tex.in l.fin.C.de assessor. vbi etiam glossa versus hos conscribit: *Qui binos lepores vna sectabitur hora: Vno quandoque,quandoque carebit vtroque.*

Ambitionẽ parit beneficiorum pluralitas. Sexta materiam ambitionis præbet.Extrauag.Execrabilis.Ioã.xij.est 16
enim ambitio inordinata cupiditas circa honores,beneficia & dignitates:l.j.ff.ad legem Iul.de ambi.& ambitionis caussa quicunque ad maiorem transire voluerit,debet ad proprium reuocari:quòd si redire contempserit,careat aliena & propria:c.quia frater,in fine.vij.q.j.sed hæc est crux ambientium omnes torquens, omnibus placens: vt inquit diuus Bernard.quem refert Hostien.in d.c.quia intantum,& gl.in verb.ambitionis,in procemi.pragma.sanctio.

Septima ex hac pluralitate diuini cultus diminutio fit,scilicet ex mi- 17
nistrorum paucitate, qui potiùs esset augendus.c.ex parte,de consti.& c.vasa,de consecra.distinct.j.

Octaua fraudantur volũtates testantium,& fundatorũ ecclesiarum, 18
qui

qui certum numerum ministrorum prestituerunt:quod maximè Reip. interest:expedit enim seruari voluntates testatorum, & eas executioni demandari.l.vel negare.ff.quemadmodum testament.aperi.c.vltima voluntas.xiij.q.ij.

19 Nona, maxima sequitur inæqualitas,vnus enim ebrius est, & tamen non satur pluralitate beneficiorum,& alter esurit:& hic aufert alimenta alijs,quos necare videtur.l.necare.ff.de liber.agnosce.Floren.in iij.parte summæ,titul.xj.c.j.§.viij.& Alua.in tract.de planctu eccles.lib.ij.titu. viij.litera i.

20 Decima est,quia sibi quis vendicat stipẽdia plurimorum.c.iij.de cleric.non residen.Ioan.de Selua in tract.de benefic.in iij.parte q.xxxix.Et vix possunt plura beneficia ad vnum peruenire, sine paupertate plurimorum:& quot occisi sunt pauperes ex prælatorum ingluuie,Deus nouit:hodie vnus deuorat,quod esset viginti: imò dicam centum milibus hominum proborum sufficientissimum,sed transeant cum cæterorum suorum erroribus.

21 Nunc supereſt videre,quis possit dispẽsare? Respon.De Papa non est *Dispensare quis possit.* dubium.c.dudum.ij.de electio.c.de multa,in fin.de præb.c.j.de consuetud.in vj.c.ordinarij,de offi.ordi.ibidem,quia in beneficijs plenissimam habet potestatem.c.proposuit,de concess.præb.c.ij.de præb.in vj.quandoquidem beneficia de iure positiuo sunt introducta.c.j.xiij.q.j.Panor. in c.olim.de consuetud.& licet iuris naturalis sit, & diuini, beneficium dari propter ministerium, & officium.nu.18.ibi, *Filijs autem Leui dedi decimas Israël in possessionem pro ministerio, quo seruiunt mihi.* Et Paul.j. ad Corinth.ix. *Quemadmodum & Dominus ordinauit,vt qui Euangelium nunciant,de Euangelio viuant.* & Lucæ x. *Dignus est mercenarius mercede: Et qui altari seruit,de altari viuere debet.* c.cùm secundum,de præbend.c.fi.de rescript.in vj.

22 Tamẽ de iure positiuo statutum est,vt nullus plura beneficia possit obtinere.c.quia nonnulli,de cleric.non residen.c.cùm non ignores.& capit.quia intantum,de præbend.ideo Papa relaxare potest, considerata tamen ecclesiæ vtilitate,& iustitiæ,æquitate,aliâs peccat,quia contra rationem naturalem,& ius diuinũ facit:vt dicit Ange.de Anch.in tract. de ecclesiast.potesta.q.lxviij.

23 Nec obest,quòd non possit vtrique seruire per se,quia hoc poterit facere per alium:non enim Paulus administrabat officium personaliter in ecclesia Philippensi,sed per suos ministros,& tamen ab ipsis procurationem accipiebat,& alimenta:vt testatur ad Philippen.vltim.

24 Et non solùm potest dispensare circa pluralitatem beneficiorum,sed & circa alia,quæ obstant,quia quodcumque soluere,quodcunq; etiam ligare est ei commissum à domi. Iesu Christo Saluatore nostro:vt inferiùs fusiùs dicam,dummodo non venit ad destructionem.

Legatus dispensat, sed non contra concilia generalia.

25 Item legatus dispensare potest,quatenus à iure permittitur,sed non contra concilia generalia.capit.dilectus primo.in gloss. cùm se facultas,

Universidad de Deusto
Biblioteca

de præb.nisi eidem expresse fuerit à Papa concessum : vnde prospicitur hodie potestas illius,& tantum potest,quantum est ei concessum, licèt de iure non possit dispensare ad curata:vt docet Specul.in titu.de lapsis & dispensa.§.nunc ostendendum,versic. xxxvj.& §.consequenter.facit c.officij,vbi doc.de elect.& c.j.de offic.lega.libr.vj.Panor.& alij in repe. c.extirpandæ §.quæ verò,de præb.

Episcopi cõtra ius non dispensant.

Episcopi verò contra ius dispẽsare non possunt.c.j.in ix.q.iij.nihil autem agere oportet episcopus præter id,secundum quod antiquitus à patribus nostris constitutum in canone continetur. & c.nulli. xxv.q.j.& nulli fas sit sine status sui periculo, vel diuinas constitutiones,vel Apostolicæ sedis decreta temerare.c.constitutionis.xxv.q.ij.nec à quoquam Pontificum in totum vel in partem ea qualibet occasione conuelli decernimus,vel immutari.c.Institutionis,xxv.q.ij.adde c.ego N.de iureiu. ergo non dispensant contra ius. 26

Nisi in casibus à iure expressis c.delectus,de tempor.ordinand.c.at si clerici.§.de adulterijs,de iudic.clxiij.casus in quibus episcopi dispensare possunt,conscribit Specula.in tit.de lapsis & dispensa. §.nunc,de episcoporum dispensatione,quos transcripsit Ioan.de Selua in tract.de benef. in iiij.parte q.vij. 27

Sed contra concilia generalia dispẽsare non potest episcopus.gl.in c. cùm dilectus,in gl.in ætate.in ij.de elec.Io.Monac.in c.cupientes.§.deniq;,de elec.lib.vj.& sic non dispensat,vt quis plures habeat dignitates, personatus,vel beneficia curata,per c.de multa,de præb.Henric.Botte. in trac.de synod.episcopi in iij.parte,artic.j.conclus.iij. 28

Simplicia plura de cõsuetudine sine dispensatione retinentur.

Sed dispensare quidem poterit,vt quis plura beneficia simplicia possit habere:vt doc.asserunt in c.extirpandæ. §.qui verò,de præb.licèt hodie de consuetudine in simplicibus non petatur dispensatio,sed sine dispensatione retinentur:& superflua esset ista episcoporum dispensatio. 29

Episcopi ad curata an dispensare possint.

Tamen Archid.in c.licet canon,colla.iij.de elect.libro vj.& ampliat episcopos etiam posse dispensare ex magna caussa necessitatis,vel euidentis vtilitatis,ad plura quoq; curata,necnon dignitates,& contra concilia,per c.tali,& c.exigitis.j.q.vij.c.sanctorum,lxx.distinct.quippe vnire potest ipse beneficia.c.sicut vnire,de excelsib.prælato.Deci.in c.at si clerici,col.vj.nu.9.§.fi.de iudic.& dispensatio ad plura est quædã vnio. 30

Et quod ex caussa possit etiam dispensare contra concilia generalia, est c.vacante,& c.exposuisti,de præbẽ.facit tex.in l.si hominem.ff.manda.Roma.consi.cccxxv.quoad primum,col.ij.licet contrariam opinionem teneat Staphil.in tract.de liter.gratiæ,tit.de qualit.& statut.benefi. versic.& in præmissis. 31

Et ista seruantur in Francia:nam ignari episcopi nescientes quàm pulchra ius canonicum eis tribuisset priuilegia, paulatim & consuetudine & stylo cur.Roma.illis derogari passi sunt,& neglexerunt:veruntamen adhuc iure possent ex præfata necessitatis caussa dispensare.Et ista est communis sentẽtia:quia necessitas facit licitum:quod aliàs est illicitum 32

c.si quis

c.si quis propter,de furtis,l.j.ff.de offici. consul.l. ij.§.j . ad legem Rhodiam de iactu.† Et istius sententiæ sunt Hostiens.& alij, in c.de multa,& in d.§.qui verò,Card.& Imol.in c.clericos,de cleric.non resid.Prepos.in d.c.sanctorum,lxx.dist.& si essem in concilio generali,illud petere innouari & declarari : & si beneficia essent in diuersis diœcesibus, vterque episcopus deberet dispensare,gl.magna in c.dudum,ij.de elect. & in c.literas,de concess.præb.quia dispensatio episcopi non extenditur ad beneficium situm extra diœcesim:vt docet Spec.in tit.de leg.§.videndum,quem refert & sequitur Fel.in cons.iiij.dubitatur,col.vlti. 33

Dispensat etiam episcopus in præfato casu necessitatis , vt secularis obtineat regularia:c.inter quatuor,de relig.domib . nam argumentando à minori potest in casu negligentiæ ea conferre,clem. vna,de suppl. negligen.præla.multò magis ex caussa necessitatis , quæ maior est negligentia:etiam sub eodem tecto quem habere duo dispensabit ex causa,licèt aliâs non possit,c.literas.de supplen.negl.præl. 34

Summus pœnitentiarius dispensat.

Item summus pœnitentiarius dispensat:vt dicit Octauia.in praxi curiæ Rom.sic dicens:Dispensationes matrimoniales humana lege prohibitis,legitimationes prolis dispensationes quoque ob ætatis,vel alicuius membri defectum ad ordines & ad beneficia.item ab incompatibilitate plurium beneficiorum concedit summus pœnitentiarius,sed ex causs sa iusta,& sacris canonibus conformia.hæc ille. 35

Dispensationes Papæ & pœnitẽtiarij differunt.

Et sic est differentia inter dispensationes Papę & summi pœnitentiarij:quia comprobationem desiderat pœnitẽtiarij dispensatio , sed Papæ non regulariter:vt ipse Octauia.etiam fatetur in titul.de summo pœniten.lib.j.quemadmodum omnes ferè literæ iustitiæ in Francia vt scripsi in tract.de rescrip.in ij.tomo constit.Reg. 36

Altera est,quia hîc tantùm ea,quæ secundum ius sunt,concedi: inferior enim legem superioris non tollit.clem.ne Romani,de elect.secus in Papa,qui suprà ius est,nec iure tenetur,c.proposuit,de concess.præben. 37

Tertia est,quia pœnitentiarij potestas probanda est,Papæ verò probata est in Euangelio ibi,*Quodcunque solueris &c.* 38

Quarta potestas huius maximè circa animæ absolutionem tẽdit, Papæ verò ad quæcunque,c.quodcunque,xxiiij.q.j. 39

Quinta dispensatio pœnitentiarij sigillo firmatur,Papæ verò plumbo & quàm graui,& c.licet,de cri.fal. 40

Sexta dispensatus cum simplici signatura à Papa etiam non expeditis bullis,est in foro conscientiæ tutus,nec in pœnam extrauagant. execrabilis incidit,& sic fuit iudicatum Romæ:vt glos.asserit in reg.Innoc. viij.reg.lj.& seq.& xlvj.& seq.multa scripsi suprà in tract.de sign. quod non est in summo pœnitentiario. 41

Inferiores ad plura beneficia an dispensare possunt.

Alij verò inferiores super pluralitate beneficiorum non dispensant, nisi hoc habeant ex priuilegio , vel consuetudine , vel à iure.Innocent. & alij in c.ij. de cleric.qui furtiuè ordinem suscepit. & Panormitanus & alij in c.at si clerici, §.final . de iudic. & doctores in c.extirpandæ, §. 42

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui verò.de præbend.Barba.in clement.gratiæ,column. xxiij.& seq. de rescrip.

Dispensare quando liceat.

Nec est omittendum,quando liceat dispensare.Respon.ex caussa: sicut ex caussa subuenit prætor,sic & qui dispensat.l.j.ff.ex quib. caus. maior. 43

Qualitas personæ inducit dispẽsationem.

Sed quæ sint iustæ dispensandi caussæ?Respon.prima caussa est pręrogatiua personæ,& qualitas,vt scientia & nobilitas:istæ enim caussæ inducunt ad dispensandũ:vt in c.de multa,in fi.de præb.ecclesia enim maximè nostra tempestate indiget viris literatis.c.cùm ex eo,de præb.lib. vj.

Scientia sine gradu nõ inducit ad dispensandum.

c.fi.de magistr.quorum scientia mundus illuminatur.auth.habita.C. ne filius pro patre.†Sed quæ scientia requiratur?Respon.sufficiens, qua vi 44
delicet possit regere beneficium,cui præfectus est,doc.in c.cùm in cunctis, in principio.de electio.& hodie consuetudo hoc declarat: nempe scientia sine gradu non præstat dispensandi facultatem: ideo requiritur gradus doctoratus,licentiæ,vel Baccalaureatus,& hoc iure vtimur, licèt in Italia baccalaureatus gradus non iuuet,quia non est gradus, sal tem necessarius ad doctoratum : vt dicit glo.regul.cancel.de præroga. Iulij ij.in iij.parte. † Sed in Francia & Hispania requiritur.Item quòd il 45
le graduatus studuerit tempore præstituto in Cõcordatis,videlicet Bac calaureus in iure quinquẽnio,in Theologia per sex saltem annos, & in artibus per triennium cùm dimidio. §.præterea,de colla. in Concorda. aliâs in Francia non potest suo iuuari gradu:quia promoti cẽsentur per saltum,quibus non prodest gradus. §.monemus,de collatio.in Concordatis.

Nempe si fuisset expressum quòd aliquis sine studio esset promo- 46
tus,Papa non secũ dispensasset: quia ibi non est studij fauor,sicut in eo qui est in vtroque promotus:& tamen nihil studuit in altero iure. Barba.in c.clerici,de iudic.scripsi in tract.nominat.quæstione quinta , & in scholasticorum priuileg.Senatus permisit,vt post biennium quis gradũ sinere posset Baccalaureatus:vt scripsi in §.præterea,de collat. in Concorda.itaque hæc caussa literarum est sufficiens cum probitate: melius est enim domini sacerdotium paucos habere ministros,qui possint dignè opus Dei exercere , quàm multos inutiles.c.tales.xxiij.dist.in.
† Et si Papa concedat alicui potestatem dispensandi,intelligi debet, vt 47
possit cum literato , & sublimi dispensare,prout à iure conceditur : vt docet Specu.eo.tit. §.dicendum.versi.quid si Papa,quod declarat potestatem legatorum.

Vtilitas ecclesiæ inducit ad dispẽsandum.

Secunda est vtilitas ecclesię:illa enim nullatenus mutanda sunt , quæ 48
nec vlla necessitas,nec ecclesiastica prorsus extorquet vtilitas:c. requiritis. §.nisi rigor,& c.& si illa,prima q.vij.in quo maximè respicere Papa debet,vt vtilitatem ecclesiæ,non personę respiciat:hodie ventum est,vt potiùs personæ vtilitas consideretur quàm ecclesiæ,& potiùs dispensatur cum diuite,qui totam vorabit ecclesiam,quàm cum alio bono, qui eam tueri possit:& videmus bonos & doctos in Francia mendicare, & ignaros & bardos ebrios esse,quæ malùm!

Tertia

Caussa necessitatis inducit ad dispensandum.

49 Tertia necessitas d. c.& si illa,& c.necessaria,ibidem,quę maximè est attendenda.Quod est intelligendum de vtilitate ecclesiæ,vel necessitate,non de necessitate vel vtilitate personæ.c.tali.j.q.vij.non licet quis sit pauper,& necessaria plurimùm & cõducibilia sibi putet esse duo beneficia:tamen ob hoc Papa non secum dispensabit: sed si ecclesiæ necesse sit,vel vtile habere doctorem,qui ecclesiam tueatur & defendat,& instruat,tunc licita erit dispensatio.d.c.de mulcta,de præben. c.cum nobis olim,in fi.de elect.& in c.innotuit,ibidẽ.sic Papa scribit:multa enim in hoc casu dispensationem inducere videbantur,literarum scientia,morum honestas,vitæ virtus, & fama personæ multipliciter à quibusdam etiam ex fratribus nostris,qui eũ in scholis cognouerant approbatę,&c.

Prærogatiua meritorũ est caussa ad dispensandum sufficiens.

50 Quarta caussa est meritorum prerogatiua.d.c.tali,j.q.vij.Sicut dicitur Lucæ vij.de Centurione , qui misit seniores ad Iesum , vt rogarent eum:& ipsi rogabant eum sollicitè,dicentes ei:*quia dignus est,vt hoc illi præstes,diligit enim gentem nostram , & synagogam ipse ædificauit nobis.* Ergo Papa debet videre,an is cum quo dispensat,diligat populũ & plebem,& ad eam se incuruare possit docendam.Sed cùm hodie potiùs ad diripiendum ecclesias quidam tendant,quàm ad regendum, parcus deberet esse in dispensando,maximè in maioribus:vt nunquàm quis duos obtineret episcopatus,nec Abbatiam cum episcopatu: sed maiores episcopatus maioribus,idest merentibus darentur.

Dispẽsatio sine caussa non valet.

Planè dispensatio sine caussa non valet.cap. j.& cap.non est,de voto, 51
c.de multa.ibi,cùm ratio postulauerit,de præb.quinimò perdit nomen dispensationis,& vocatur dissipatio, quæ vtriusq; tam dispẽsantis quàm dispensati damnationem continet:vt dicit gl.in d.c.non est. cui adstipulantur Theolo.& Panor.in c.significasti,de elect.& Barb.in c.j.col.xxv. de const.& in c.at si clerici, §.fi.col xij.de iud.Do.Gem.consil.delxxxj.

Caussæ cognitio an requiratur in dispensatione.

viso puncto,in ij.q.†Et licet doc.dicant caussæ cognitionem requiri in 52
inferiore,in Papa verò non , vel alio principe non recognoscente superiorem.gl.& doc.in c.ij.de schisma.Panor.in c,diuersis,vlt not.de cleric. coniug.Fel.in c.si quando,col.iiij.de rescript. & in c.Præterea,col.iij.de testib.cogen.& sola assertio caussæ non sufficit in inferioribus:ideo dispensationes episcoporum & inferiorum à Papa periclitantur.

53 Ratio est secundum eos,quia caussa præsumitur in principe . gl.in l. relegati.ff.de pœnis.doc.in l.fi.C.si cõtra ius.& in c.quę in ecclesiarũ,de const.Quod est verũ in his,quæ iuris sunt positiui:secus in his,quę iuris diuini sunt,& naturalis:gl.& doc.in c.non est.de voto.Ias.in l.si testamẽ
54 tum.C.de test.†Imò speciale esse in Papa,& in Imperatore doc.dicunt: vt sola voluntas eorum in dispensatione habeatur pro caussa . allegatur text.in c.proposuit,de concess.pręb.Rom.consi.cccvij.mihi tamẽ videretur caussam requirendam etiam in Papa,quandoquidẽ non potest contra domini voluntatem venire , & veniendo , non est Deo fidelis , nec

Caussa dispẽsationis in Papa requirenda.

prudens prout Lucæ xij.dicitur : *Fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus super familiam suam , vt det illis cibum in tempore . Er-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

go nõ extra tempus,sed cùm iustum erit,aliâs acceptor est personarum plus vni sine caussa conferendo,quàm alteri:nec diuus Petrus à Do.Iesu potestatem & licentiam peccandi susscepit.c.j.in xxxx.dist.

Ideo non est tutus quoad Deum Papa,qui sine caussa dispensat,nec 55
dispensatus:quia Papa ad ædificationem positus est,non ad destructionem:vt diuus Paul.testatur.facit c.sunt quidam.xxv.q.j.& sic agẽdo positus est in ruinam, & contradictionem multorum: quòd maximè bonus debet præcauere,ne scandalum inducat.text.in c.miramur.lxj.dist. prohibetur enim etiam Papa alienare bona ecclesiæ.c.non liceat Papæ. xij.q.ij.quę sunt Christi patrimonium.c.cùm ex eo,de elec.in vj.verùm sic dispensando alienat,saltem prodigatur,quod ei non licet, nec quidem sine caussa concedere alicui testari de bonis acquisitis ex fructibus ecclesiæ:vt docet Panor.in c.cùm esses.q.v.prin. de testam.post Specul. in titulo.de lapsis & dispensa.§.genera.

Cuius sententiæ sunt Theologi, ac ferè omnes iuris canonici inter- 56
pretes in c.dudum,in ij.de elect.& Anch.in c.in caussis,iij.no.de re iud. Panor.in c.cùm in cunctis,col.j.& c.dudum,& c.cùm ad monasterium, de elect.c.quia intantum,& c.extirpãdæ.§.qui verò,de præb.Præpositi.in c.venerabilem,qui filij sint legiti.

Licèt quidam alij solam Papæ voluntatem sufficere dicant: sed illud 57
est vltra modum adulari principibus:ideo putarem ego tunc solam voluntatem sufficere,quando ratio sola prohibitionis erat: quia voluntas principis in hoc habetur pro lege.l.j.ff.de const.princ.Feli.in c.j.col.vij. de constitut.& in c.ad audientiam.ij.column. iiij.de rescript. sed pauca sunt à iure statuta,quæ rationem non habeant interiorem,ideo sola Papæ voluntas non sufficit in illis.

Rationem naturalem princeps tollere non potest.

Idest quando in lege est ratio naturalis: nam sicut princeps non tol- 58
lit ius naturale,ita nec rationem naturalem,quę legi inest.§.sed naturalia,de iure naturali in insti.vt diximus in regula de verisimili notitia, in prima parte.

Et quamuis princeps tolleret suam legem,& prohibitionẽ:tamẽ ad- 59
huc remanet naturalis ratio.glo.in c.nouit,in verb.quicunq;, de iudic. Cùm ergo sint plures rationes pluralitatis reprobatæ.c.quia intantum, de præb.vt suprà dixi,illas non potest sine caussa princeps tollere, aliâs fallitur,& fallit,contra id quod scribitur in l.fin.C.de ponde.libr.x.

Contra plura possidentes beneficia.

Et contra hos plurales his verbis scribit Ioan.Diam. de Luco in sua 60
criminali prac.cap.xxxxij.quid enim rationi naturali magis aduersum, quàm quòd vnus & idẽ varia ecclesię stipendia in varijs & distantibus sæpe locis,& quibus varia incumbunt onera,in seipso susscipiat?quæ est enim humana Respub.quæ suos iudices,rectores,tabelliones,& alios officiarios stipendijs in absentia frui,& vagari permittat?quis in sua quantumuis ampla & ditissima domo,vni ministro absenti salaria pluriũ ministrorum persoluit?ac ab eo quoscunque suo nomine subrogatos admitti? Sola domus Dei ecclesia sancta tali inordinatione suo priuatur mini-

misterio,ac debitis fraudatur obsequijs.quid debet ecclesia Deipluriũ nobilium vanitati,vt patrimonio Iesu Christi dilectissimi spõsi sui,quod flagellis,alapis,sanguinis quoque effusione quæsiuit,eorum alat accipitres,educat canes,saginet equos,nutriat lenones ac adulatores, & seditiosos homines,qui passim Rempublicam turbent?Alia etiam multa dicit contra plurales,ibi,illud videre poteritis,ne plura.

Effectus dispẽsationis.

61 Effectus & vis dispensationis est,vt dispensatus cum causa habeatur tanquàm habilis & legitimus de iure,ac idoneus:quia fictio tãtum operatur in casu ficto,quantum veritas in casu vero:& factum ciuiliter eundem effectum habet,quem factum naturaliter:l.fin.in fin.ff.manda.l.si mater,C.de inst.Bald.in l.fi.de his qui veniam æta.impetr.& paria sunt aliquid ex priuilegio fieri,vel iure communi,l.liberos,vbi Bald.C.de colla.Dec.cons.dcix.quæritur,col.ij.scripsi in §.præfatiq́ue graduati, in gl. idoneis,de colla.in Concord.

Dispensatio per signaturam valet.

62 Item dispensatio per signaturam etiam bullis nõ expeditis,valet,nec incidit in pœnam extraua.execrabilis,qui sic vi illius duo possidet beneficia quemadmodũ fuit iudicatum Romę:vt asserit ibi glo. & vide reg. Inn.viij.nu.52.& 51.&46.& seq.ego quoque scripsi in interpr.ad c.postulasti,in glo.j.de cle.excom.min.† Cautela tamen est,vt facias inscribere in signatura,quòd literæ dispensationis valeant, & suffragẽtur in omnibus & per omnia à data præsentiũ,perinde ac si literæ sub dicta die expeditę fuissent:reg.can.nonobst. sed prag. Ro.hoc reijciũt,timentes ius bullæ, & lucrum amittere,licet quibusdam cõcedant.† Dispensatio est odiosa c.j.& ij.de fil.presb.lib.vj.quamobrem non extenditur etiam ad casum habentem maiorem rationem,arguendo à maiori ad minus,c.fi. de transla.præla.Fel.in c.postulasti, col.xj.nu.8.in fi.& nu.seq.de rescrip.

Cautela vt sola sufficiat signatura.

63

64

65 † vt nec quidẽ dispensatus ad curatũ, censeatur dispensatus ad simplex. Do.de Rot.decis.cxxxvj.voluerunt, in no.& illegitimus dispensatus ad beneficia non censetur dispensatus ad pensionem, nisi exprimatur,per c.quamuis,& c.cui,de non sacerdotali,de præb.libr.vj.hoc docet Hier. Gigas in trac.de pens.q.xviij.nisi semel cõsecutus fuisset beneficium ex dispensatione,quòd postea resignâsset,& eidem reseruata esset pensio iu

66 xta c.nisi,de pręb.ita Gigas:alibi tamen dicam fusiùs.† Item natura dispensationis est tam odiosa,vt non comprehendat beneficia,nisi de quibus habita sit mentio in ea,maximè si sint alterius qualitatis:ideóq; dispensatus ad dignitates,etiam si illis immineat animarum cura,non censetur dispensatus ad beneficia curata sine dignitate.gl.& doct.in c.non

Odiosa dispensatio.

67 potest,de præb.in vj.per text.in c.cùm in illis,ibid.† Ideoque debet esse cautus impetrans,vt exprimat & simplicia,& curata,ac aliâs qualificata aliâs neutiquam in dispensatione comprehẽdetur:veluti monachus dispensatus ad curatum,non cẽsetur ad simplex dispensatus,c.cui,de præb. lib.vj.Dec.in c.at si clerici,§.fi.col.vij.nu.10.de iud.Ias.in l.fi.nume.37.de const.princip.

68 Quinimò si quis impetret beneficiũ non exprimendo esse curatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

licèt in fine eiusdem impetrationis dicatur,quòd animarum cura non negligatur:tamen si illud impetratum sit curatum, non debebitur, per tex.in clemen.j.in princ.de præb.postquàm dispositiuè non fuit habita mentio curæ.

Item dicta clausula,&c.in supplicatione nihil operatur, quoad prædicta,nisi ad ea quæ de iure & praxi comprehenduntur,quæ superiùs declaraui in signatura gratiæ & in l.cæterorum.ff.de verborum significat. 69

Extenditur dispensatio.

Limitatur ad accessoria consecutiua, ad quæ dispensatio extenditur. gloss.singul.in capit.quia in tantum,de præben.nam si dispensatus sim ad plura beneficia curata,in consequens videtur mecum dispensatum, vt possim habere substitutum,& vicariũ in altero,aliâs dispensatio non sortiretur effectum,nec prodesset.Felin.in c.postulasti. column. xiij, de rescript. 70

Item dispensatus ad plures ecclesias parrochiales,censetur excusatus, ne teneatur solennibus festis in vtroq; adesse,licèt aliâs contra.c. si quis in clero,iuncta gl.vij.q.j.quam probat Barba.in clem.j.col.liiij.de elect. & Imol.in c.postulasti,col.pe.de rescript. 71

Dispẽsatus ad duo non tenetur in vtroque residere.

Præterea dispensatus ad plura curata,censetur dispensatus de non resi dendo in vno,per gl.in c.non potest,de præb.lib.vj.Panor.& alij in c.ex tirpendæ,§.qui vero.illo ti.Fel.in c.fi.de simo.Spec.in tit.de dispensa.§. dicendum,ver.quid si indulgetur. 72

Non prætermittendum est,quòd minor dispensatus ad curatum,censetur dispensatus de non promouendo, sine quo non posset curatum vltra annum obtinere.c.licet canon,de elect.in vj.Panor.& alij in d. ca. quia intantum,de præb.& dispensatus,vt possit ad sacerdotium promoueri videtur eidem concessum,vt ad subdiaconatũ & alios ordines promoueatur.Ioan.Andr.in c.postulasti,de rescrip.Fel.in c.at si clerici,§. fi. col.penul.de iudic. 73

Accedit quòd episcopus dispensatus ne intra annum teneatur consecrari,videatur interim quoq; dispensatus ad priora beneficia retinenda: vt docet Panor.in d.c.cùm in cunctis.§.cùm verò,de ele.gl.in verb.consecrari.§.item insuper,de colla.in pragma. 74

Et sic patet in dispensatione(quamuis sit odiosa)fieri extensionem ad casum sine quo dispensatio nullũ sortiretur effectum.l.si stipulatus fuero per te.ff.de verbo.oblig.l.ij.de iurisd.omnium iudi.c.si postquàm, de elect.in vj.Et vbi tẽpore interdicti conceditur baptismus & chrismatio, sic &chrismatis confectio,sine qua chrisma dari non posset.c.quoniam, de senten.excommunic.lib.vj. 75

Minor dispensatus vt promoueatur non potest obtinere beneficiũ curatum.

Animaduertendũ tamen est dispensationem nõ extẽdi ad cõsecutiua separabilia:vnde minor dispensatus de promouendo,& vt celebret,non censetur dispensatus de obtinẽdo beneficium curatum:quia licèt hoc sit consecutiuum,tamen est separabile, & non necessarium: & dispensatio debitum sortitur effectum absque beneficio quod sufficit. doctor. 66

in

77 in cle.j.de æta.& quali.gl.in c.cui,de præb.in vj.†nisi illa fuerint inclusiua:vnde dispensatus ad diaconatum,potest suscipere subdiaconatum:

78 vt docet Ioan.And.in add.ad Spec.eo.tit.§.postremò,in princ.† minor etiam dispensatus vt sit canonicus in ecclesia cathedrali,non poterit esse iudex delegatus,c.statutum,in verb.canonicis,de rescript.in vj.Fel.in c. cùm nuncius,j.no.de testib.nec habebit hic minor locum in capitulo nec suffragium,gl.in cle.ij.de æta.Feli.in c.at si clerici,§.fina.col.penult. de iudic.

79 Alius effectus dispensationis est,quòd dispensatio est gratia,& misericorditer indulgetur,c.fi.de schisma.c.innotuit,de elect.Domin.in c.licèt

Dispensatio vocatur gratia & beneficium.

80 canon,in fi.de elect.†Ideo non tenetur episcopus vel alius dispẽsare, sed hoc ei liberum est,c.at si clerici,in fi.ibi potest,de iudic.& ibidem plenè Panor.& alij,nisi euidens vrgeat ratio & causa dispensandi, tunc enim teneretur,veluti fauore studij,c.cùm ex eo,de elect.in vj.& in alijs casibus similem aut maiorem rationem cõtinentibus.§.porrò,quæ fuit prima cau.benef.amitt.Spec.in tit de Lapsis & dispen.in §.genera.& ibi Bal. in add.ad eum,in prin.Perus.in c.licèt canon,§.is etiam,iij.no.de elect.in vj.gl.in c.exigunt,j.q.vij.

81 Inde vocatur dispensationis beneficium,in c.innotuit,vers.habito, de elect.& sicut beneficium inuito non confertur,reg.inuito,ff.de reg.iur. ita nec dispensatur cum aliquo inuito & gratia dispensationis vocatur, in c.licet canon,de elect.in vj.vbi Perus. dicit nõ expirare per mortem concedentis.

82 Adhæc sicut beneficium collatum non potest collator reuocare, sic nec dispensationem sine magna causa,c.cùm ex eo,vbi gloss.& doct.de

Dispensatio an reuocari possit.

elect.lib.vj.quia beneficio iuuari nos oportet,non decipi:l.in commo-

83 dato,§.sicut,ff.commoda.c.vno,illo tit.†Insuper ex dispensatione quis plura beneficia retinere poterit,licèt aliâs non posset:c.dudum,ij.de cle. & incõpatibilia,de quibus inferiùs dicam in bullę declaratione:& etiam beneficiũ quod aliâs retineri non valeat per dispensationem retineri po-

84 terit,c.diuersis,de cler.coniu.c.fi.de cler. pereg.† Præterea dispensatus de crimine publico nõ potest postea accusari,si publicè dispensatum secum extiterit,per c.ex tua,de filijs presbyterorum,c.super his,de accusatio.Speculat.in eodẽ titul.§.postremo,vbi alia videre poteris,quòd post dispensationem poterit quis sacramenta recipere, & suum officium licitè exercere, & alia facere, quæ posset alius habilis. Et in summa effectus dispensationis est,vt si perperam concessa sit, tam animã concedentis,quàm dispensati ad inferos deducat, vbi miserè cruciabuntur.

85 Vltimò quia praxis horum omnium consistit in bulla,& formula dispensationis:ideo non erit alienum eam statim ob oculos subijcere declarando clausulas notabiles, super quibus sæpiùs dubitari vidi, tu lector beneuole boni consules.

Dispensatio ad inferos deducit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IVLIVS &c. Dilecto filio Ioachimo Geloy, de nobili genere procreato ex vtroque parente, ſalutem. Nobilitas generis vitæ ac morum honeſtas, aliaque, &c. nos inducũt, vt te ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequamur. Hinc eſt, quòd nos te (qui, vt aſſeris, de nobili genere ex vtroque parente procreatus, & quintodecimo, ſeu circa tuæ ætatis anno conſtitutus, ac in vniuerſitate Pariſ. actu ſtudens exiſtis, necnon parrochialem eccleſiam ſancti N. diœceſ. N. ex conceſsione Apoſtolica in cõmendam obtines) præmiſſorum meritorum tuorum intuitu gratioſo fauore proſequi volentes: Téque &c. necnon omnia &c. tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati, tecum (vt ex nunc dictam eccleſiam, aut illa per te dimiſſa vnum) & cum ad vigeſimum dictæ tuæ ætatis annum perueneris, cũ eo aliud & ſine illis quæcunque duo alia curata, ſeu aliâs inuicem incompatibilia ſecularia, aut cum eorum altero ſeu ſine illis vnum cum cura, vel ſine cura ſancti Auguſtini, Clu. Grandimõ. aut cuiuſuis alterius ordinis regulare, beneficia autem eccleſiaſtica ſecularia parrochiales eccleſiæ, vel earum perpetuæ vicariæ, aut dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, vel officia in cathedralibus etiã Metropolitanis, vel collegiatis: Et dignitates ipſæ in cathedralibus etiam Metropolitanis poſt pontificales maiores, vel collegiatis eccleſijs huiuſmodi, principales etiã ſi ſub eodẽ tecto ſint: Regularia verò beneficia huiuſmodi prioratus, præpoſitura, præpoſitatus, dignitas etiã cõuentualis, perſonatus, adminiſtratio, vel officium, ſeu ſi talia miſtim fuerint. Et ad prioratum, præpoſitatum, dignitates, perſonatus, adminiſtrationes, vel officia huiuſmodi conſueuerint per electionem aſſumi, eiſque cura immineat animarum, ſi tibi aliâs canonicè conferantur, aut eligaris, aut præſenteris, vel aliâs aſſumaris ad illas, & inſtituaris in eis, & inſimul ſecularia videlicet in titulum: regulare verò, prioratus, præpoſitura, præpoſitatus, vel alia dignitas etiam ſi conuentualis ſeu officium fuerit, beneficia huiuſmodi in commendam, quoad vixeris retinere, illaque ſimul vel ſucceſsiuè ſimpliciter, vel ex cauſſa permutationis, quoties tibi placuerit dimittere, & eidem commendæ cedere: Et loco dimiſsi, vel dimiſſorum aliud vel alia ſimile, vel diſsimile, ſimilia aut diſsimilia, beneficium ſeu beneficia, eccleſiaſticum ſeu eccleſiaſtica duo duntaxat curata, aut aliâs inuicẽ incompatibilia ſecularia, aut cum eorum altero, ſeu ſine illis vnũ cum cura, vel ſine cura ſancti Benedicti, ſancti Auguſtini, Cluniacen. Grandimon. aut cuiuſuis alterius ordinis regulare, beneficia eccleſiaſtica ſimiliter recipere, & inſimul ſecularia videlicet in titulum, regulare verò in commẽdam huiuſmodi etiam quoad vixeris, vt præfertur retinere, necnon debitis & cõſuetis ipſius regularis beneficij ſupportalib. oneribus, de reſiduis illius fructibus, reditibus & prouentibus, ſicuti illud in titulum pro tempore obtinẽt de illis diſponere, & ordinare potuerunt, ſeu etiam debuerunt. Alienatione tamen quorumcunque bonorum immobilium & pretioſorum mobilium eiuſdẽ regularis beneficij tibi penitus interdictas, diſponere & ordinare liberè & licitè valeas defectu prædicto, quem ex nũc in illius quintodecimo, vel circa dictæ tuæ ætatis anno pateris, & in viceſimo patieris (vt præfertur) ac Lateranen. & generalis conciliorũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

& quibusuis alijs cõstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis,necnon statutis & cõsuetudinibus eccle siarum,in quibus incõpatibilia secularia, necnõ monasterij vel alterius regularis loci, in quo regulare beneficia huiusmodi forsan fuerint,seu à quo ipsum regulare beneficiũ dependere contigerit: & ordinis cuius illud extiterit iuramento,confirmatione Apostolica,vel quauis firmitate alia roboratis priuilegijs quoque & indultis Apostolicis dictis Cluniacen.& Grandimon.ordinibus per sedem Apostolicam concessis,confirmatis & innouatis,quibus inter alia caueri dicitur expressè, quòd ipsorum Cluniacen. & Grandi. ordinum beneficia nullis nisi sanctæ Ro.ecclesiæ Cardinalibus,aut ipsos ordines expressè professis,& de expresis consensibus Abbatum Clunia. & Grandimon. Illorumque conuentuum respectiuè monasteriorum Matisco.& Lamouicen.diœce.commendari possint:& si beneficia Grandimon.ordinis huiusmodi alijs,quàm prædictis commẽdata essent, tenerentur intra certum tunc expressum terminum habitum ipsius ordinis assumere, & professionẽ per monachos illius ordinis emitti solita emittere regularem:alioqui per Abbatẽ eiusdem monastrij Grandimon.& diffinitores capituli generalis eiusdem ordinis pro tempore existen. ab illis amoueri possent, & alijs de illis etiam per sedẽ Apostolicam pro tempore factæ commendæ nullius sint roboris vel momenti,cæterisque contrarijs nequaquam obstan.autoritate Apostolica tenore præsentium de specialis dono gratiæ dispensamus,ac cõstitutionibus necnon priuilegijs & indultis Apostolicis Cluniac.& Grandimon.ordinibus huiusmodi concessis,quibus etiam si pro illorũ sufficienti derogatione, de illis eorumq; totis

totis tenoribus specialis,specifica, expressa & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio,seu quæuis alia expresio habenda foret,illorum tenores huiusmodi eisdẽ præsentibus pro expresis sufficienter habentes illis,aliâs in suo robore permansuris, prouiso quòd obtenta ecclesia N.& alia incõpatibilia seculari a,ac regularia beneficia huiusmodi debitis propter eà non fraudentur obsequijs, & animarum cura in dicta ecclesia N.ac si qua illis immineat,alijs in compatibilibus secularibus & regularibus beneficijs prædictis nullatenus negligatur, sed ipsius regularis beneficij cõgruè supportentur onera antedicta:in quorum,&c. Datum,etc.

Bulla dispensationis super defectu ætatis, & ad plura beneficia cum suis clausulis.

1

VLIVS &c. *Dilecto filio Ioachimo Geloy,de nobili genere procreato ex vtroque parente salutem.* Superiùs in bulla nouæ prouisionis multa scripsi,quæ hîc non repetentur:sed tantùm ea quæ fuerunt ibi omissa nunc supplebuntur.† *Nobilitas generis,ac vitæ & morum honestas &c.* Ista Papam inducunt ad dispensandum cũ aliquo:nẽpe licèt gl. in extraua.Execrabilis.Io.xxij. dicat nobilitatem generis comparari nobilitati stercoris:tamen in plerisq; videmns his nobilibus deferri, maximè circa dispensationes,vt in c.de multa,de præb. *Nobilitas generis inducit ad dispensandum.*

3 Et quamuis ille textus,loquatur de sublimibus,& sic de magnis mobilibus & excelsis personis:vt docet Card.in d.c.de multa,& scripsi in §.j. de nominat.Reg.tamen communis vsus intelligit passim de nobilibus, vt cum illis ad duo beneficia possit dispensari:& hoc iure vtimur.

4 Siue nobilis sit ex vtroque parente,c.venerabilis,de præbend. siue ex parte tantùm, cùm nobilis dicatur,l.patrum,vbi glo.C.de rei vend. §.j. de inge.in inst.Tamen nobilitas vtriusq; magis inducit ad dispensandũ, cùm duplex funiculus fortior vno fit,c. vno,de treug.authentic.Itaq;, C.communia de successiõn.Et multa conceduntur his priuilegia,maximè quoad tempus studij: vt est in §. cùm verò, de coll. in concor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi scripsi:vnde solet hodie Papa cum his nobilibus ad duo dispensare: vide quæ scribit Bonus de Curtili in tractat.suo nobilitat.&c.do.Andr. Tiraquel.in eod.tract.vbi multa super hac nobilitatis materia more suo congessit.

Clausula fauoribus specialibus prosequamur respicit ad dispensationes.

Vt te specialibus fauoribus & gratiis *prosequamur*.Hæc claus.est solita apponi in dispensationibus & gratioso fauore prosequi,quod est infrà & nõ in beneficiorum impetrationibus: nam gratiam impartitur Papa,& in fauorem illi,cum quo dispensare dignatur:vt dicit iste text.in c.fi.de schisma.& Fel.in c. at si clerici, §.fina. col.antepenult.de iudic.Ideo dicitur eum fauore prosequi,potiùs quàm iure,vel benigno affectu prosequi in c.venerabilis,de præbend. hinc est quòd nos te volentes prosequi fauore gratioso intuitu meritorum tuorum.Te inquam,qui(vt asseris)de nobili genere procreatus existis,& in quintodecimo, seu circa tuæ ætatis anno es constitutus. Sic debet hæc clausula ordinari & intelligi,cùm verba aliâs confusa videantur.

De dispensatione ratione ætatis.

Cum infante dispensatur.

SCIENDVM est circa minorem multipliciter dispen 1
sari.Primò minor ante septem annos tonsuram accipere non potest,& sic nec beneficia habere,c.fi.de temp.ord. in vj.c.cùm adeò,de rescript. & sic opus est dispensatione:& in hoc valde laxandæ sunt iuris habenæ: nam hoc est contra ius diuinum,& quodammodo contra ius naturale, vt qui lo qui nescit,alios doceat & regat, c.indecorum , de ætate & qualitate,& scribitur eccles.x.c.*Væ tibi terra cuius Rex est puer*.dicitur etiam dispensanti,væ qui cum istis dispensas,& qui datus es in ruinã,& in destructionem multorum. vide Pari.cons.xcvij.satis,in iiij.vol.

Ad canonicatus dispensatur cum minore.

Item minor ante decem annos est inhabilis vt sit canonicus in eccle 2
sijs collegiatis,& in cathedralibus,vel Metropolitanis ante quatuordecim annos:vt in regul.Cancell.xvij.& doct.in c.Super inordinata,per illum textum de præbend.quamobrem his casibus,requiritur Papæ dispensatio.

Minor sine dispensatione prioratus conuentuales habere nõ potest nec dignitates.

Prioratus verò conuentuales, si cura regatur per priorẽ, minor xxv. 3
annorum obtinere non potest: si verò cura per alium administretur, tunc sufficient xx.anni completi.Clementina ne in agro, §.cæterùm,de statu monachor. Ideo si quis anteà velit obtinere prædicta semper necessaria erit dispensatio.

Dignitates verò,aut beneficia curata ante annũ xxv. minor obtine- 4
re non potest sine dispensatione:c.cùm in cunctis, §.inferiora, de elect. & in qua ætate possit minor obtinere beneficia,dignitates, & quælibet officia

5 officia scripsi in tractat.de pacifi.possessor.in iiij.limita. † Item & quod grauius est,dispensatur interdũ cu minore ad plura beneficia,licèt sit duplex incompatibilitas,ętatis videlicet,& beneficiorum.c.quia in tantum de pręb.c.super eo,de referi.in vj.sùperiùs scripsi in dispensatione super pluralitate,& inferiùs adhuc prosequar. *Ad plura beneficia cũ minore dispensatur.*

6 Et post dispensationem à minore obtentã poterit Episcopus Abbas, seu aliâs etiam inferior huic sic ad plura dispensato conferre:nam est habilis factus à Papa,qui & ius cõdidit,& est supra ius.c.proposuit,de concess.præb.maiorem enim retinuit sibi potestatem quam iuri dederit . c. dudum,de præb.in vj.consuluit Ancha.consi.ccccliij.tria dubia,& superiùs dixi cùm de effectu dispensationis loqueremur. *Minori dispensato põt ordinarius conferre.*

7 Quandoq; dispensatur cum minore seculari ad regulare beneficium obtinendum,vel econtra:quia de iure secularis non potest obtinere regulare:nec seculare regularis.c.caussam,& c.officij,de elect.c.nullus,illo tit.in vj.c.j.& per totum,de capel.monach. *Ad regulare beneficiũ cũ minore aliquãdo dispensatur*

8 Interdum dispensatur etiam cum minore,vt maturiùs quàm de iure liceat,ordines recipere possit,nempe de iure in xviij.anno subdiaconatum,in vigesimo diaconatum,in vigesimoquinto suæ ætatis anno presbyteratum suscipere permitti.Clem.fi.de ætate & qualita.quod si citiùs velit assequi,non nisi cum dispensatione licebit. *Ordines vt ante tẽpus minor sumere possit, dispẽsatur.*

9 Aliqundo iunguntur simul omnes istæ dispensationes,& eodem tenore conceduntur:& tunc plenè cùm minore dispensatur , vt inferiùs patebit abundantiùs.

10 Aduertendum est,quòd per regul.cãcel.Innocen.quæ est cùm super defectu ætatis conceditur dispensatio,de duobus solùm annis dari potest,& sic in xxiij.anno poterit dispensari , vt minor curatum obtinere possit:& hodie illa regula seruatur in legationibus : sed coram Papa si constitutus in xviij.anno impetret beneficium exprimendo ætatem: & Papa respondeat in signatura,fiat,& cum derogatione regulæ : tunc dispensatus censetur dispensatus etiam si sit minor xv.annis, & hoc ratione derogationi regulæ. *Ad curatũ dispensatur cum minore in xxiij.anno.*

11 Planè si quis in supplicatione dicat se esse in anno xxiij. constitutum, & antequàm expediat bullas sit ætatis xxv.annorum,potest omitti defectus ætatis in bulla postquàm est legitimæ ætatis:sed antequàm ei bulla expediatur,solet eidem notificari,& ab eo requiri,an velit eam sic expediri,& quòd nõ petet imposterum bullæ correctionem, nec ei corrigetur:sed si posteà de defectu ætatis apparet,erit imputandum sibi,cùm hanc correctionem petet. *Defectus ætatis expressius in signatura in bulla omitti potest.*

12 Et si fuerint huiusmodi bullæ sic expeditæ sine mentione ætatis,pars aduersa non poterit opponere ex eo malè expeditas , & non secundum supplicationem,quia non sunt expeditæ contra supplicationẽ:ideo non sunt falsæ bullæ:nam hoc erat introductum in fauorem impetrantis,vt ætatem exprimere posset,cui fauori pars,cùm sit legitimæ ætatis,renunciare potest.c.si diligenti,de foro compet. *Bulla falsa si contra signaturã expedita fuerit.*

add Concil. T. sess. 23. c. 12. c. Statuit temp. q. in subdi. 23. ad aet. an. 22 ad fin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Veruntamen licebit parti probare impetrantem non esse legitimę ęta 13
tis, & sic bullam esse subreptitiam, per c.si eo tempore, de rescript.in vj.

Defectus natalium in signatura expressus quando in bulla omitti possit.

Idem dixi de eo qui in signatura dicebat se pati defectum natalium 14
cum soluto & soluta, demum pater cõtraxerit matrimonium cum illa: filius in bulla poterit omittere defectum natalium, cùm nullũ hodie patiatur, eò quòd tanta est vis matrimonij, vt legitimare possit etiam iam natos. c. tanta, qui filij sint legit.

Probare impetrans an debeat.

Vt asseris. Credit isti impetranti Papa: si tamen dubitetur de eo quod asserit ipse impetrans, hoc probare debet: nisi pars aduersa diceret eum alterius ætatis esse, tunc enim teneretur allegans probare, l. actor. C. de prob. Secus si dicatur, vt asseritur, vel vt accepimus: nam impetrans hoc casu probare non tenebitur, sed opponens. auth. si quando. C. de consti. pecu. Rota decis. lxxiiij. nota quòd vbi, & decisi. dccxxvij. nota quòd si ponatur, in antiq. Cassador. decisio. vlt. de iure patronat.

Vt asseris vel vt asseritur seu vt accepimus differunt.

Et vix in forensi iudicio reciperetur hęc differẽtia: quia partis est probare, si allegat nõ verum esse, quod est in bulla expressa. vide suprà quæ scripsi in bulla nouæ prouisio. & ista verba sic adinuicẽ distingui posse videntur, vt si impetrans est supplicans, dicatur in literis, vt asseris, c. j. & iij. de offic. delegat. Si duo supplicant, vt asseritur, vel vt asserit. c. adhęc, de rescrip. Si verò alius pro alio supplicat, dicitur vt accepimus, aut quando Papa facit hoc motu proprio. c. cùm clerici, & seq. de pact. c. ex literis, de pignor. Hiero. Paul. in sua praxi curiæ Roma. in notab. super vacan. non reserua. vers. item nota quòd, vt asserit, scripsi in forma manda. in gl. omnia & singula, in fi.

Circa quid denotet.

Seu circa. Quid denotet ista dictio, certè multi multa super hoc 1
dixerunt. Ego putarem pro materia hanc dictionem accipiendam, vt abundè scripsi in l. cæterorum. ff. de verbor. signifi. glo. tamen in c. attestationes, de desponsa. impub. pro qua facit tex. in l. non tantùm. ff. de excusa. tut. declarat istam dictionem vltra sex menses non protendi, sicut dictio prope.

Tamen relinquitur arbitrio iudicis. glo. in c. j. in fi. de offic. ordinar. in 2
vj. sicut dicitur de paucis diebus in capit. statutum. §. insuper, de reseri. ibidem.

Sed iudex non debet extendere vltra sex menses: vnde si agens an- 3
num decimumseptimum, & duos menses impetret beneficium, & dicat se constitutum in decimooctauo suæ ætatis anno, seu circa, non valebit impetratio: quia circa, denotat modicum tempus, paulò plùs, vel paulòminùs sed non vltra sex menses: vt docet Alex. consi. lxxxviij. quoniam, nu. 15. in v. volum.

Ideo potest intelligi seu circa, videlicet de duobus, tribus, quatuor 4
quinquéve, aut ad summum de sex mensibus, per prædicta, facit l. hæc adiectio. ff. de verbor. signifi.

Vnde

Tempus studij non valet, in quo est studium quinque annorum, vel circa.

5 Vnde hæc dictio Circa, annullat actum, quando tempus debet esse completum: vtpote nominatus debet annis quinque completis studuisse ante nominationem, si dicat se studuisse quinque annis, seu circa, non valebit talis attestatio studij, quia incerta: vt scripsi in tract. nomina. q. xj. in fi. nam dictio circa, tempus incertum denotat: vt docet Guido Papæ decis. Delphi. q. ccxc. libello, ac Alexan. consi. xxix. nu. 12. in vij. volu. & consi. lxxxij. in fi. ibid.

Præscriptio nõ probatur per tempus decem annorum vel circa.

6 Item in tempore ad præscribendũ requisitio, si quis deponat alterum possedisse decem annis, seu circa inter præsentes aut viginti, seu circa inter absentes, non est probata præscriptio: vt docet Guido Papæ singul. ccccxxxvj. de dictione circa, & vide in c. vt circa, de elect. libr. vj. & in d. c. j. de offi. ordi. in vj.

Fauor studij inducit ad dispensandum.

Ac in vniuersitate Parisi. actu studens *existus.* Ecce aliud quod inducit Papam ad dispensandum fauore studij: c. cùm ex eo, de elect. in vj. quia multa & præclara introducta sunt fauore studij: & centum septuaginta priuilegia cumulaui in tract. de scholastico. priuileg. ibi licet videre.

Episcopus etiã fauore studij potest cum scholastico dispensare de non residendo. c. relatum, de cleri. non residen. nec tenetur præfatus scholasticus quicquam soluere pro literis facultatis non residendi: vt ibidem scripsi, priuileg. xxx. quia hoc ei ipso iure priuilegium iudulgetur, vt ibidem.

Item de non promouendo per septemnium dispensat Episcopus fauore studij: c. cùm ex eo, de electio. in vj. dummodò scholasticus intra annum ad subdiaconatum saltem promoueatur, ne posteà retrocedat, cùm fructus beneficij comederit: vt ibi scribitiur: quod limitaui in scholastic. priuileg. xxxvj.

Papa etiam dispensat, vt scholasticus non teneatur ad aliquem ex ordinibus sacris promoueri intra certum tempus, vt sibi placet limitãdum, sed legatus secundum tenorem suæ potestatis, videlicet ad septemnium dummodò intra duos annos ad subdiaconatum promoueatur, vel aliâs prout est sibi commissum, & à Papa concessum.

Quatuor quæ asserit impetrans probare tenetur.

Necnon parrochialem. Quatuor hîc impetrãs asserit. primò sede nobili genere procuratum: hoc probandum ei incumbit, secundum Bartol. & alios in l. prima. C. de proba. Asserit quoque se minorem. & in rub. C. si minor se maiorem dixerit, fit contrarium, quia minor ibi dicit se maiorem vt alius contrahat secum: hoc quoq; probandum est, vt per Bartol. & alios in l. de ætate. ff. de minor. & in l. de tutel. C. de in integrum restitutione. scripsi in tract. de restitutio. artic. primo, gl. tertia in secundo tomo, constitu. regiar. Tertiò asserit se actu studentem: quod etiam est probãdum, scilicet per matriculam, per attestationes, literas temporis studij, vel per testes. §. teneantur, de collatio. in Concorda. glo. & doct. in procem. vj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

libri.necnon & ecclesiam commendatam sibi ab Apostolica sede asserit,quod literis Apostolicis probari conuenit.

Mereri dicitur qui nõ demeretur.

Meritorumtuorum. Etiam si nõ aliâs mereatur, dummodo non sit indignus, sufficit: nam hæc clausula,si dignus sit,intelligitur,& sufficit dum non est indignus.l. cùm quidam,de leg.ij.cle.j.de offic.deleg.dixi superiùs in signatura gratiæ.

Dispensatio ad petitionẽ non motu proprio conceditur.

Tuis in hac *parte supplicationibus inclinati.* Et sic dispensationes ad partium petitiones debent cõcedi,non autem motu proprio:quia laxari ius non debet,nec solui,nisi parte postulante:nec dandum est hoc iudicium,nisi postulatum fuerit. l.iiij. §. hoc autem iudicium.ff.de damno infecto,& inuito non solet conferri beneficium,per regu.inuito.ff.de reg.iuris.ideo petendæ sunt dispensationes, & ex causa concedendæ,non aliàs.

Extunc & exnũc quid significent.

Tecum vt exnunc,&c. videlicet dispẽsamus tecum, vt exnunc,id est, in decimo-quinto tuæ ætatis anno possis obtinere parrochialẽ ecclesiam tibi commendatam:exnunc,id est tempore huius gratiæ tibi factæ,significat enim tempus præsens,l.Gallus. §.nunc de lege.ff.de lib.& posth. vbi doc. sed luriscunsul.vtuntur dictione nunc,tunc in l.lecta,ff.si cer.pet.vt fusiùs dico in titul.de verb.sig.

Secundò si eam dimiseris,quod *extunc*, etiam aliud beneficium obtinere possis loco dimissi,id est loco huius parrochialis ecclesiæ dimissæ: quia Papa non vult istum impetrantem esse absque beneficio aliquo,& intellige vnum scilicet simile,vel dissimile:vt inferiùs exprimit.

Peruenire ad annum quis dicitur quando illũ attigit.

Tertiò cùm peruveneris ad vigesimum annum,&c. vt cum isto aliud recipere possis,peruenire quis dicitur ad annum,quem attigit, capitul. cùm in cunctis. §.inferiora,de electio.scripsi in l.peruenisse. ff. de verb. significatione.

Annus tuæ ætatis declaratur.

Quartò dicit tuæ ætatis annum vigesimum,ad excludendũ annum vigesimum currentem,in quo videretur forsan completa dispensatio, nempe si minor in anno currente 1518. impetraret dispensationẽ post biennium ad vigesimum annum perueniet currentem,sed non ad vigesimum annum suæ ętatis:ideo declaratur,vt cùm peruveneris ad annum vigesimum tuæ ætatis,& non anni currentis,clement.fin.de ætate.

Quintò vult, vt cùm iste peruenerit ad vigesimum annũ,possit cum illo beneficio aliud habere:& sic dispensatur secum ad duo,quando erit ætatis xx.annorum,non anteà:& si anteà acceperit secundum, vacabit primum,per c.de multa,de præb.nam cùm anteà non sit dispensatus, vti debet iure communi.

Sextò quòd sine illis, id est si illa duo tempore viginti annorum non habeat, quòd possit recipere & retinere quæcunque duo alia cuiata,seu aliàs inuicem incompatibilia,secularia:ideo dicit incompatibilia.

bilia:nam in alijs compatibilibus quid opus est dispensatione?cùm de iure teneri possunt?c. j.de consuetu. lib.vj.

Addendum est,quòd si cum minore fuerit dispensatũ,vt beneficium curatum nõ obstante ætatis defectu recipere,ac retinere possit: si postea detur dispensatio ad duo curata, debet narrari prima dispensatio dispositiuè,non conditionaliter,videlicet per forsan,&c.& posteà peti debet secum dispensari,vt quæcunq; alia duo &c.alioqui secunda dispensatio non valebit: vt not. in capitul. secundo de filijs presbytero. in sexto.

Minor dispensatus ad curatum retinetur in secunda dispẽsatione ad duo de primaexprimere.

1 **Incompatibilia.** Sciendum est incompatibilia varijs modis dici.primò quãdo per assecutionem vnius alterum vacat,vt sunt dignitates.c.quia nonnulli,de cleric.non residen. idem in personatibus & officijs.c.de multa,de præb.& vnum abbatem duobus monasterijs præsidere interdicimus:dicit tex.in c.vnum,xxj. q. j.& c.fi.xx.q.vlt.

Incõpatibilia multis modis dicuntur, primò par assecutionem.

2 Item parrochiales ecclesiæ,& curata beneficia,sic incompatibilia dicuntur.c.quia intantum,de præb.c.gratia,de rescrip.in vj.clem. gratiæ, illo titul.

Parrochiales ecclesiæ incõpatibiles.

3 Adhæc vicariæ perpetuæ non se inuicem cõpatiuntur,vt vnus duas habeat.clem.vna.de offic.vicar.

Vicariæ perpetuæ duæ obtineri nõ possunt.

4 Præterea duo simplicia sub eodem tecto conformia dicuntur incompatibilia.capit.literas,de concess.præb.gl.& doct.in d.clem.gratię, secus si sint difformia,ideo potest quis in eadem ecclesia canonicatum simul & dignitatem obtinere.c.j.de consuetut.lib.vj.Barb.in d. clem. gratiæ, colum.xiij.de rescrip.& non solet dispensare Papa ad duo curata sub eodem tecto,nec ad duas dignitates,vel canonicatus:vt statuit Alex.vj.de signa.gratiæ.

Simplicia sub eodem tecto incompatibilia.

5 Insuper si beneficium simplex requirat continuam residentiã ex statuto,vel fundatione ecclesiæ,dicitur cum alio incompatibile: quia non potest aliquis in vtroq; residere,nec per se seruire.c.non potest,de pręb. in vj.gl.& doct.in d.cle.gratiæ,Inno.& alij in c.fi.de cleric.non residen. vt sunt præbendæ Theologales:de quibus scripsi in §.j.de coll.in Concord.alioqui duo simplicia sine dispensatione obtineri possunt: & residentia à iure debita tollitur per contrariam consuetudinem,de qua scripsi,in §.j.in gl.residentiæ,de colla.in Concord.

6 Etiam incompatibilis dicitur capellania,necnon aliud simplex beneficium:si statuto cautum sit,vt illam,vel illud habens aliud obtinere nõ possit:vt cautum est de locis Collegialibus Magalonæ. gloss. & docto. in dicto cap.gratia,& Barba.in d.clemen. gratiæ,in verbo beneficium, Card.consi.iij.in fi.

Capellaniæ quando sint incompatibiles.

7 Incompatibile quoq; est regulare viro seculari & econtrario.c.nullus, de elect.in vj.c.cùm singula de præben.ibidem.Staphil.in tract.de liter. gratiæ,titul.de qualit.& statu benefic.fol.7. vbi dicit secundo modo il-

Regulare seculari incõpatibile & econtrario.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quodlibet beneficium ad vitã est incompatibile cũ alio.

la incompatibilia dici quæ licitè,& absq; peccato sine dispensatione teneri non possunt:& hoc modo plura simplicia dicuntur incõpatibilia,si alterum per se sufficiat.c.j.in xliij.distin.vbi dicitur,O sacerdos de altari viuere,non verò luxuriari permittitur capitul.cum secundum de præben.& dicit Inn.& Panor.in c.cùm iamdudum,illo ti.peccare eum qui plura tenet beneficia,etiam simplicia,si vnum per se sufficiat ad vitam. sed deuoratores beneficiorum,sicut lucifer,nunquã satiantur:nec vnum beneficium mille millium librarum eis esset sufficiens & voluissent ipsi sine fine viuere,vt possent sine fine pauperum cibos deglutire.c. voluisse nt,de pœniten.dist.j.

De ista tamen incompatibilitate non loquitur hîc Papa,dum dicit cu 8
rata,seu aliàs inuicem incompatibilia.Inuicem incompatibilia sunt dignitates,personatus,& alia que dixi suprà,siue quis duas possideat dignitates,siue dignitatẽ cum curato,vel aliàs mistim : & sic intelligenda est hæc clausula:potest tamen quis habere canonicatum & curatum, quia non sunt inuicem incompatibilia.gl.& doct.in d.c.gratia.Nicol. Milus in verbo beneficium.quæstione lj.

Rectoria et vicáriasunt incõpatibilia.

Item incompatibilia sunt rectoria & vicaria,ideo penes vnũ esse non 9
possunt,sicut proprietas & vsusfructus.l.vti frui.ff.si vsufruct.petat. Angel.bellamera decis.clxxij.monasterium.

Incompatibilis hæreticus cum orthodoxo.

Insuper alia quidam appellant incompatibilia,vt ratione clamoris & 10
murmuris , vt duæ mulieres in vna domo . Alia ratione inimicitiæ & odij,vt hæreticus cum orthodoxo,Iudęus cũ Christiano.c.quanto,& se. de diuort.Alia sunt incompatibilia timore criminis committendi, vt iuuenis luxuriosus cum pulchra puella.l.si verò. §.si adolescens.ff.manda. l.non aliter,de vsu & habita.l.si qui adulterij.C.ad legem Iul.de adulter. Bal.in l.neq;.C.de prob.gl.in c.absit.xj.q.iij.

Alia sunt incompatibilia ratione malignitatis,vt duo tyranni saturna 11
les:verùm quia parum hæc ad rem faciunt,missa faciamus.Si quis alia allegat esse beneficia incompatibilia,hoc probare debet:nam regulariter omnia præsumuntur compatibilia pro qualitate personæ: vt consuluit Cardinal.consi.iij.circa.vide Panor.& alios in c.dudum.ij.de elect.& in c.cùm iamdudũ,de præb.quia fundata sunt vt viri idonei ea obtineant: vt superiùs in j.parte scripsi.

Septimo vult Papa,quòd si vnum seculare quis dimittat, vel vtrunq; 12
possit regulare aliud cum cura,vel sine cura obtinere:& sic prodest hęc dispensatio,vt hic secularis censeatur ad regularia dispensatus,& ad curata & non curata,& regularia sancti Augustini,aut alterius ordinis &c.

Super duabus parrochialibus quando dispensetur.

Beneficia aũt ecclesiastica secularia&c. 13

Nunc declaratur super quibus beneficijs secularibus ecclesiasticis dispensetur.primò super duabus parrochialibus : disputaui in forma mandati verb.cum cura,in Concord.an sub nomine curati beneficij veniat parro

parrochialis,& concluси non venire per glo.in cle.vna de offi.vicar.ideo hîc exprimitur.

Nec solet hodie facilè dispẽsari ad parrochiales duas ecclesias,nisi sint 14
contiguæ,vel modici valoris,& pro graduatis,aut nobilibus:vt est in re regul.Cancel.lij.gl.& doc.in c.dudum.ij.de electio.& bonũ esset quòd cùm vno dispensaretur,vt in eo.episcopatu haberet illa duo,& non in diuersis,vt melius illis seruire possit, vt ne vagationis materia detur.

Vel earum perpetuæ vicariæ.

Vicaria tẽporalis & perpetua.

Etiam perpetuæ vicariæ inuicem incõpatibiles existunt:quia curæ exercitium est penes talem vicarium, vnde per adeptionem secundæ vacat prima,vel dignitas,aut aliud incõpatibile beneficium.c.fi.de offi.vicar.Clem.vna illo ti.& sic non habebit locum in vicaria temporali,cùm iste tex.exprimat perpetuam,quia hæc temporalis in titulũ non datur:& qui seruit alieno nomine,curam non habet,secus in vicario perpetuo.gl.in extraua.Execrabil.Io.xxij.in verb. temporales vicarios.c.peruenit,de appe.c.cùm ex eo,de ele.in vj.

Vicaria perpetua duplex.

Verùm non est prętermittendũ,duplicem esse vicariam , hanc quam diximus perpetuam:vna quippe est,quæ curã obtineat animarũ actu. dict.Clementina vna,de officio vicar.& de hac intelligendus hic locus, quæ solet in rescripto Papæ vocari perpetua vicaria.

Altera vicaria perpetua quã videmus in ecclesia Cathedrali,vel Metropolitana,vel collegiata,& illa semper in literis Papæ ex stylo Curiæ Roma.vocari solet simpliciter vicaria talis ecclesiæ Paris.vel cathedralis,aut collegiatæ,quæ non est incompatibilis cum cura,dignitate,vel alio beneficio supra nominato,nisi specialiter ex fundatione vel statuto continua requireretur residentia:vt dictum fuit.

Aut dignitates,personatus,administra-

Episcopus ad dignitates & personatus dispensat.

tiones vel officia,&c. Ista sunt incompatibilia,vt superiùs dictum fuit:in quibus potest Episcopus dispensare cum his,qui compleuerint annum vigesimum,si canonicum aliud non obsistat,vt dignitatem,vel personatũ non curatos vnum tantũ habere possint.c.vno,de ætate,lib.vj. quod non vidi seruari.Tamen per hæc verba dignitates,non censetur dispensatus ad dignitatem curatam,cùm hîc non exprimatur.cle.ne in agro.§. cæterùm,de statu Monacha.ideo necessarium est addere bullæ,dignitates etiam curatas,aliàs non comprehẽdentur,per c.cùm in illis.de pręb. & nisi in dispensatione diceretur ad dignitates,non censeretur ad eas dispensatus etiam si exprimeretur ad omnia beneficia:vt docet Spe.in eo. tit. §.postremo.versi.quid si dispensatum:& hoc ratione odij vt dictum fuit superius.

Facilior dispensatio in curalibus quàm in beneficijs ciuitatum.

Si tamen esset decanatus ruralis,sufficit exprimere decanatum , licet non exprimatur,qui ruralis est,quia Papa faciliùs concedit ruralia beneficia,quàm ciuitatis. §.statuimus ij.de coll.in Concor.doct.in Cle. & si principalis,de rescrip.non nocebit tamen hoc exprimere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dispensatus ad dignitates non potest eas obtinere in ecclesia cathedrali.

In Cathedralibus &c.

Ideo exprimit, quia dispensatus ad dignitates non censetur dispensatus, vt eas obtinere possit, vel Canonicatus in ecclesia Cathedrali. c.quamuis, de præb. in vj. Feli. in c. postulasti, in secunda cõclus. de rescri. propter præeminentiam & honorem illius ecclesiæ: quod limitat Ioan. And. in additio. ad Specula. in titul. de filijs presbytero. in prin. quando dispensatio generalis esset ad quæcunq; & illum sequitur Domi. in c.j. illo tit. & Oldra. consi. ccxv. & Ias. consi. ciuj. & c. circa.

Contrarium tamen verius est, per tex. in d.c.quamuis, ibi, sub hac generalitate hoc casu nolumus includi, etiam quia hoc repugnat stylo curię Rom. qui semper exprimit Cathedrales, cùm eas vult includi: nã ea quæ notabilia sunt nisi exprimantur, videntur neglecta. l. iniuriarum. §. prætor. ff. de iniur. de Rota decis. xlv. & dviij. in antiq.

Nec siquidem hoc casu credendum est Io. And. qui in propria dispensatione hoc tenuit ipse asserit: & Ias. similis conditionis facilè illi sententiæ acquieuit: in quorum sententiam descenderem, quando nominationes vel mandata essent directa episcopo & capitulo, vel decano & capitulo: tunc enim comprehenderentur dignitates ecclesiæ Cathedralis, alioqui nil prodessent nominationes, vel mandata: vt docent do. de Rota, decis. cxij. & ccxiij. in antiq. vel nisi resultaret inanis prouisio. Imol. in c. fi. col. ij. de præbend. sed dispensatio ad omnia & quæcunque beneficia, non comprehendit dignitates, si non sunt expressæ in dispensatione quod est notandum.

In signatura dignitatis etiam cu rale est exprimendum

Addendum est, quòd si quis dispensatus sit ad duo beneficia curata, vel aliâs inuicem incompatibilia, vel vt cum dicta parrochiali ecclesia vnum, & siue illa quæcunque duo, &c. tamen in corpore signaturæ, & in petione partis nulla fiat mẽtio de dignitatibus & personatibus, An in bulla debeat, aut possit exprimi clausul. etiam si dignitates? Respon. nõ: quia regulariter plus non concedit Papa quàm pars requisierit, & pars non petijt, ideo non dabitur. sed huiusmodi dispensatio in bulla erit simplex ad curata, nulla facta mentione dignitatis: vnde cautus esse debet impetrans, vt in supplicatione petat secũ dispensari ad dignitates, etiam curatas, etiã in cathedralibus & Metropolitanis: vt videmus hîc expressum: & docet Ægid. decis. vl. nam partis esse debet, vt multa petat, Papæ verò officium, vt concedat, quæ iure & iustè præstari debent.

Duæ præbẽdæ simul in diuersis ecclesijs simul teneri possunt.

Insuper nullus citra Papam potest dispensare super pluralitate prębendarum, siue in vna ecclesia, siue in pluribus. capitul. sanctorum, vbi Dominic. lxx. distinctione, qui allegat Innocen. in capitul. fin. de cleric. non residen.

Quod est verum, si ex statuto, vel consuetudine continuam exigerent residentiam, alioqui teneri possunt absque dispensatione in diuersis ecclesijs: vt firmat Innocen. & alij in capitul. super inordinata, de præb. & ista opinio de consuetudine inualuit, dummodò quis habendo plures

do plures canonicatus & præbendas, non propriam attendat voluntatem, sed Dei, & non proprium honorem, sed onus, hîc proculdubio sine dispensatione plures accipiet præbendas, argumen. c. in scripturis, & c. qui episcopatum. viij. quæstione prima. Inn. in c. cùm iamdudum, col. secunda de præben. & cùm istam consuetudinem Papa sciat & tolleret, videtur excusare: vt scribit Spec. in tit. de dispensa. §. dicendum, ver. simplex beneficium.

Episcopus et circa difformia in eadem ecclesia dispẽsat.

Et quamuis Episcopus de iure non possit dispensare, nec quidem ad duos canonicatus, vt quis possit eos retinere simul in eadem ecclesia: tamen circa difformia poterit, nempe vt quis habeat dignitatem cum canonicatu & præbenda: vt docet Io. Andr. in c. literas, de concess. prębend. Panor. in c. cùm iamdudum, de præben. doct. in c. cùm ecclesia, illo titu. in sexto, vbi Perus. & in c. si is cui, ibidem, sed hodie de consuetudine solus Papa dispensationes istas indulget, ex ignorantia videlicet Episcoporum, qui sua priuilegia dispensandi neglexerunt quicquid dicat Staphil. in tract. de liter. gratiæ, in secunda forma expect.

Duplices distributiones quãdo quis habere debeat.

Et quando in vna ecclesia quis dignitatem habet cum præbenda, nõ debet obtinere duplices distributiones, quia vnius tantùm seruitium impendit, & vicem vnius gerit. c. vno, de cleric. non residen. Anto. & Panor. in c. cùm olim, de re. iudi. verùm de consuetudine duplicem accipit portionem in hoc regno Franciæ, quia duorũ vice fungitur: argument. l. si consul. ff. de adop. c. ex literis, de proba. alioqui nihil prodesset ei habere duo beneficia.

Etiam si curam habeant animarum.

Cura per verba generalia non cõtinetur.

Nisi cura exprimatur nõ intelligitur. c. cùm in illis. de præb. lib. vj. vt dixi: quia maior idoneitas in his requiritur, vt ibi, & c. cùm sit ars artium regimen animarum. de ætate & qualita. vnde si quis esset dispensatus, vt quæcunque duo recipere posset, & retinere, tamen curata recipere, & retinere vix posset: nec in istis sufficeret exprimere ęquipollens, videlicet ecclesiam baptismalem, vel habentem cemiterium, quia possunt hæc esse etiam in ecclesia non parrochiali, teste Federic. cons. cxxxv. quidam habens, nisi exprimeretur æquipollens necessarium ad curam: vtpote si diceret audire debere confessionis, & recipere sacramenta, ac sepulturã habere: vt docet Cardinal. consilio xxx. Quidam A. presbyter. Adhuc tamen quia deuiaret ab stylo Curiæ Romanæ, vix bulla reciperetur in forensi iudicio: propriè verò curatum intellige, quando curam habet fori pœnitentialis. c. in nouo, xxj. distinct. c. omnis vtriusque sexus, de pœniten. & remissio.

Habitu tãtum curati ĩ est in dispẽsatione exprimẽdi.

Et debet fieri mentio, etiam si habitu tantùm esset curatum, vt quia per bellum omnes parrochiani decessissent, & sic non habet parrochianos: vt consuluit Cardinal. consilio xlviij. quidam nobilis, quia

Universidad de Deusto
Biblioteca

poterunt redire:quòd si Papa sciuisset esse curatum habitu,non dispensasset,vel non tam facilè.capitu.postulastis,de rescript.Feli.in c.in nostra, eodem.

Veruntamen per assecutionem beneficij curati nequaquam vacabit curatum habitu,quòd exercitium curæ animarum non habet:vt docet Staphil.in tract.de literis gratiæ,tit.de qualit.& statu benefic.versi. dicitur.scribam inferiùs in tract.de non promotis intra annum quando pri uati censeantur.

Dispensatus ad quotcunque, ad duo dispensatus censetur.

Imò dispensatus ad quæcunque & quotcunque curata censetur tantùm ad duo dispensatus:quia pluralis locutio hoc casu duorum numero cõtenta debet esse.regul.pluralis,de regul.iuris,in vj. ideo si in signatura dicatur de parrochialibus ad vitam &c.intelligetur de duabus, nisi dicatur,& de tribus parrochialibus ad vitam:vt dici solet,cùm ad tres dispensatur pro graduatis de stylo Bellamera,in c.dudum,colum. penulti. de electio.

Clausula de parrochialibus ad vitã. Officia tria non potest quis obtinere.

Et quando conceditur huiusmodi dispensatio ad tria,poni solet clau. dummodò plures quàm duæ parrochiales ecclesiæ non existant: nisi ille cum quo dispensatur sit bene qualificatus doctor,aut aliàs fauorabilis:vel hæc remittamus voluntati summi Pontificis.

Item vbi quis ex necessitate obtinet duo officia incompatibilia, vt quia alius capax non inuenitur,tria tamen non poterit obtinere.text.in l.fi.C.de except.libro xij.quem text. not. Aret.in c.ex literis,in fine,de proba.item consuetudo vel statutum,seu dispensatio Episcopi non potest facere,vt quis tria beneficia habere possit.tex.in c.j.de cõsue.libr.vj. Imol.in c.literas,de concessio.preb.vide Panor.& alios in c.extirpandæ. §.qui verò.de præb.Feli.in consi.iiij.dubitatur,vbi dicit quòd licet quis duo obtinere possit simplicia beneficia, tamen tria sine dispensatione habere non poterit.

Post pontificales. Dispensatus ad dignitates non videtur ad dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus dispensatus, nec ad dignitates principales in ecclesijs collegiatis capitulo final. de præbendis: ideo exprimitur hîc. 1

Et sic cathedralibus pro consuetudine ecclesiarum interdum Decanus est maior post Episcopum,vt Parisijs.Aliquando Archidiaconus,interdum Præpositus in ecclesijs collegiatis dicitur principalis dignitas, quæ præsidet in illa ecclesia, sed non vocatur maior dignitas, sicut in cathedralibus. 2

Error in bulla corrigi potest,si dignitas maior principalis vocetur.

Si tamen in signatura fuerit expressum in ecclesia cathedrali decanatum esse principalem dignitatem,cùm debuisset appellare maiorẽ post pontificalem,poterit in bulla corrigi:nam error est,vt doc.no.per illum tex.in l.si libratius .ff.de reg.iuris.& clau.de speciali in his operatur: vt scripsi in signatura gratiæ suprà. 3

Non

4 Non verò comprehendentur hîc dignitates Episcopales, nisi de his expressa fuerit habita mentio:nam Episcopatus culmen dignitatis est.c. penul.de præb.gl.in c.ij.illo titul.in vj.Imò si fuerit etiam expressus Episcopatus,non comprehẽditur Archiepiscopatus,teste Inn.in c. dilectus, de concess.præb.c.nos consuetudinem.xij.dis.nam qui dignus est minori,non semper maiori.c.scriptum,de ele.Henri. Boic.in c.quòd dilectio, de consanguinit.Spec.in eo.tit.§.postremo.versi.quid si dispensatum,& versi. sequenti.

Etiam si sunt sub eodem tecto. Hæc clausula necessaria est: quia dispensatus ad duo,nequaquam censetur dispensatus, vt illa habeat in eadem ecclesia:nisi hoc dictum fuerit,etiam simplicia.text.vbi doct. in c.literas,de concess.præb.c.j.de consuetu.in vj.Ancha.in c.permittimus, de ætate.& cancellaria expedit literas de primo simplici vacãte:vt Hier. Paulus testatur in praxi cancel.xx.folio.36.in fine.versicul.an per assecutionem.

Duo beneficia nec pensiones obtinere in eadẽ ecclesia possunt.

Nec quidem pensiones duas potest quis in vna & eadem ecclesia obtinere sine dispensatione, nisi consuetudo aliud suadeat: quia pensionem concedit Papa loco beneficij.capitul. ad audientiam secundo, de rescript.

Itidem dicunt incompatibilem esse pensionem in eadem ecclesia cum alio beneficio.Plura de hac pensione scripsi in tract.de pacific. possessor.in Concorda.ideo consului,quòd acceptans præbendã in eadem ecclesia,in qua habet pensionem, eidem pensioni renunciare videtur, per clementi.gratiæ,de rescript.nisi fuerit dispensatus ad obtinendum vtrunque.

Clausula notabilis pro beneficijs annexis.

Quinimò si fuerit expressum,quòd sub eodem tecto liceat duo recipere & retinere,nõ poterit illa duo obtinere,si alteri sit annexa capella in eadem ecclesia,in qua duo habet:nisi hoc quoq; fuerit expressum in dispensatione,Cle. fi.de præb.scripsi in §.j.in gl.ita tamen,de mand. vnde in signatura exprimas etiam ad duo sub eodem tecto, etiam si alteri vel vtriq; esset aliud beneficium in eadem ecclesia annexum &c.& hoc soleo exprimere in signatura.

Regularia verò beneficia huiusmodi *Prioratus &c.* Nunc enumerat super quibus regularibus dispenset: omne quippe regulare est incompatibile seculari,& econtrario.c. cùm singula,de præb.cle.j.de ele.De quibus regularibus longè plura scripsi superiùs in prin.huius libri,& dicam inferiùs in materia dispensationis cum regularibus.

Cathedrales & Metropolitanæ exprimendæ.

Et quidam addunt etiam in Cathedralibus & Metropolitanis regulatibus &c.eò quòd hæ ecclesiæ propter prærogatiuam sunt specialiter exprimendæ.c.quamuis,de præb.lib.vj.vt suprà dictum fuit, ideo non abs re exprimitur:quia plerèque sunt ecclesiæ cathedrales regulares: sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

paucæ nunc,quamuis olim ferè omnes in Francia regulares essent, & si quis sit dispẽsatus,vt in ecclesijs cathedralibus dignitates obtineat nõ poterit obtinere in Metropolitanis:quamuis cathedrales sint,quia maiorem habent adhuc honorem:& dispensationes nullo modo extenduntur vt superiùs dictum fuit:ob id apponi solet clausula,etiam Metropolitanis,quæ aliâs esset superflua,& stylus curiæ Romana omitteretur,qui tamen est seruandus.capitul.ex literis,de constitu.&c.quàm graui,de crimi.falsi.

Dispẽsatus regularium ad duo cẽsetur regularia.

Addunt alij in dispensatione,aut solitæ per canonicos regulares sancti Augustini,vel alterius ordinis regi,&c.Sed hoc non est necessariũ: quia si mandetur prouideri de seculari,poterit prouideri de regulari solito regi per seculares,vel econtrà.c.cùm de beneficio,de præb.in vj.Sed fortè hoc est ad maiorem secularitatem,quia dispensatio non extenditur:multa de his scripsi in §.volumus,de colla.in Concorda.

Item dispensatio concessa seculari,vt duo beneficia etiam curata recipere & retinere possit,intelligetur de duobus secularibus iuxta personę qualitatem.l.plenum.§.equitij.ff.de vsu & habita.& idem si cõcederetur regulari vt de regulari beneficio intelligatur,c.cùm de beneficio, & c.cùm singula,de præb.lib.vj.Hosti.& Barba.in c.possessiones,de rebus eccles.non alienan. vbi dicunt dispensationem generalẽ seculari datam non comprehendere regulare,vel regulare datum non comprehendere seculare:imò dispensationibus ad quæcunq; etiã regularia,non comprehenduntur beneficia sancti Antonij,nec sancti Ioannis,nisi expressè concedatur:quod non solet fieri:vt docet Alex.vj.in suis reg. de signa. gratiæ:ideo hoc est exprimendum.

Dispẽsatus ad quæcunque regularia non est dispensatus ad beneficia sancti Ioannis nec Antonij.

Et ad prioratum,&c.etiam si per electionem *assumi consueuerit.* Ista clausul.est necessaria:nã & si mandetur prouideri de beneficio spectãte ad præsentationẽ,institutionem,collationẽ, & quamlibet prouisionem Capituli,non tamen prouidebitur de beneficio spectante ad electionem,cle.j.de præb.nisi hoc expressum fuerit:vnde dispensatus ad beneficia spectantia ad collationem talis N.nõ censeretur dispensatus ad beneficia spectãtia ad electionem:vnus quippe modus non comprehendit alium modum.c.cùm in illis,§.primo,de præb. maximè non comprehenditur electionis modus:vt scripsi in §.præfatiq; ordinarij,in verb.dispositionum,de colla.in Concorda.

Electionis modus non expressus non comprehenditur.

Mistum in odiosis non comprehenditur.

Seu talia mistim fuerint, Videlicet quòd vnum regulare cũ secularifuerit,vel dignitas cum regulari, vel officium regulare cum dignitate, siquidem mistum non comprehenditur in odiosis.l.secunda.vbi Barb.& Ias.ff.de verborum oblig.secus in fauorabilibus.l.quæritur.ff.de statu hominum.§.omnium,vbi Ias.de actio.in institu.ideo hîc exprimit Papa vt etiam mistim habere possit beneficia.

Si

1 Si tibi alias canonice conferantur.

Dispẽsatus vt duo obtinere possit beneficia intelligitur si canonicè ei cõferantur.

Nunc restringit dispensationem,vt videlicet dispensetur ad duo, si canonicè ei conferantur,aliâs si ipse propria autoritate ea beneficia acceperit,ea tenere non poterit:c.eum qui,de præben.libr.vj.& fundatur ista clausula in c.si gratioſę,de rescr.lib.vj.c.non potest,de præb.ibidem. de canonica collatione suprà dixi in princip.huius libri,in prima parte.

2 †Idem si cum aliquo dispensetur, vt obtenta beneficia retinere possit, intelligitur si canonicè ea habuerit,d.c.si gratioſæ. Aretinus consil. vij.

3 procedendum,col.iij.† Idem si conferatur beneficium Titio,quod vult Papa,vt possit recipere & retinere cum alijs,quæ habet:intelligitur si ea habeat canonicè:per c.dudum,ij.de elect.Spec.in tit. de lapsis & dispen §.dicendum,vers.quid si aliquis.

Dispẽsatus inhabilis ad plura ea retinere non poterit.

4 Quinimò dispensatio irregulari vel criminoso ante rehabilitãtionem concessa,vt plura habeat beneficia,non proderit ei,nec valebit,vt ea tenere possit,per d.c.si gratioſæ:quia Papa non videtur tollere vitium illud,nisi id exprimat,c.dudum,ij.de elect.vbi Ancha.no.xxj.sic ait,nam dispensatio de pluralitate non operatur aliud,quàm vt pluralitas nõ noceat,sed non operabitur,quòd illa canonicè possideat,arg.l.legata inutiliter.ff.de leg.j.

Duæ dispẽsationes an concurrere possint.

5 Alioqui duæ concurrent dispensationes, quod est prohibitum, nisi quatenus exprimuntur, sicut duæ fictiones, l.j. C.de dotis promissio. Bal.in c.cauſſam,colum.ij.numero 5.de rescrip.per c.ij.de filijs presbyt.

6 libr.vj.Domin.consil.cxxvj. Martinus, † nisi hoc esset in dispensatione expressum,videlicet nonobstante irregularitate &c.nam odioſę sunt dispensationes,& iuri contrariæ,c.j.& ij.de filijs presbyt. in vj.& quamuis sint partibus fauorabiles,tamen strictè veniunt interpretandæ, vt no.in l.fi.ff.de condic.indeb.& suprà dictum fuit.

7 Ideo quælibet incompatibilitas tolli debet,aliâs vna tantùm sublata, remanet altera:quemadmodum sublata vna excommunicatione, non tollitur alia,c.officij, de sent.excommu.

Irregularis dispensatus ad duo nõ efficitur inhabilis, sicut alius qui duo absque dispensatione possidet.

8 Sed dubium magnum est,an hîc irregularis duo beneficia possidens ex valida dispensatione efficiatur inhabilis,sicut alius, qui possidet sine dispensatione.Domi consil.cxxvj. Martinus decidit non fieri inhabilem: quia is efficitur inhabilis ad beneficia,& ad ordines, qui duo beneficia retinet incompatibilia sine dispensatione,vel cum dispensatione minùs sufficiente & non canonica,extrauag.Execrabilis,§.portò,& §.qui verò,de præb.c.dudum,ij.§.insuper.de elect.

9 Tamen si quis habet dispensationem canonicam,& posteà nõ canonicè obtineat duo beneficia,hic peccat,sed non efficitur inhabilis:vt docet Spec.tit.de elect.§.dicendum,vers.quid si dispensatur.Idem Dom.d.

10 consil.cxxvj.allegat Inno.in d.c.dudum,§.insuper,de elect.†sed contrarium ibi tenet Anto.Nam hic demum est dispensatus,si canonicè conferantur:ergo si non canonicè cõferantur,nequaquã intelligitur dispen

L

Universidad de Deusto
Biblioteca

satus,quia non est seruata forma,c.Pisanis, de restitutione spoliatoꝝ. & quia de vno dixit,de altero negauit,c.nonne,de præsumptio.& quia dispensatio ad hæc non est canonica:ergo ipse sic ea possidens efficitur inhabilis.Cui sententiæ me subscribo post Philip.Fran.in c.non potest,de præb.in vj.irregularem tamen ad duo dispensatum putarem non incurrere inhabilitatem ratione vitij tantùm,quia verè est dispensatus:sed illa non potest ratione criminis tenere,certè non efficitur inhabilis: sed hi qui duo non canonicè adeptus est,eò quòd ad illa non est dispensatus, per hoc verbum si canonicè conferantur,efficitur inhabilis:& sic conciliantur opiniones.

Conferantur. Quamuis hoc verbum conferantur,sit generale,& alios modos cõprehendẽs,tit.vt ecclesiast. benef.sine diminu.conferant.tamen caussa vberioris expressionis alios etiam prouidendi modos exprimit Papa,videlicet aut eligaris, aut præsenteris,vel aliàs assumaris,fortè per commendam, vel instituaris &c.

Dispẽsatus ad duo non censetur dispensatus ad illa quæ iã obtinet.

Et sic vi istius verbi concludi potest,quòd dispensatus ad duo curata non censetur dispensatus ad illa duo,quæ iam sunt collata, quia dicit si conferantur:& sic deficit mens Pontificis:ideo non videtur dispẽsatum super eo quod ipse ignorat:l.marcet,ff.de inoffic.test.c.j.de consti.lib. vj. & ista dispensatio tendit vt possit recipere:ergo de iam receptis non cogitauit Papa dispensare:& huius est sententiæ Panor. in c.ad aures,de rescrip.Io.And in c.dudum ij.& Ancha.ibi xxj.no.de elec.c.postulasti,col. pe.de rescri.doc.in d.c.nõ potest,Oldr.consi.cccxxv. thema quæstionis, col.ij.& non potest hoc casu per fictionem retrotrahi, quia extremũ à quo non est habile,eò quòd iam sit priuatus:primo ergo non potest habere locum fictio,Bartolus in l.si is qui.ff.de vsuca.

Nisi in ista dispensatione specialiter habita fuerit mẽtio beneficiorum obtentorum,& Papa secundum hanc expressionem dispensasset, sic intelligitur opinio Paul.in l.& militibus,C.de testa.milit. sic conciliaui in tract.nominat.q.xv.nu.34.post Ias.in d.l.& militibus.facit tex.in c.postulastis,in prin.de cler.excom.ministr.

Ad recipiẽdum debet quis capax fieri.

Recipere. Ideo dicit,quia priùs quis debet reddi capax ad recipiendum,quàm ad conseruandum: Ideo recipere dicit aliàs per adeptionem secundi vacaret primum,c.de multa, de præb. & sic duo cum effectu recipere non posset.idem dicitur in c. quamuis, & c.si gratiosæ,de resc.in vj.

Et textus dicit liberè recipere, idest sine alia dispensatione & onere. Clementina vltima,de ætate & qualitate, scripsi in §.præfatiq; ordinarij,de coll.in Concor.

Et insimul retinere &c. Vult etiam quòd non solùm recipiat hæc beneficia, sed & illa retineat, quia non minor est virtus quàm quærere, parta

ta tueri.& sic dispensatus vt possit recipere,non poterit ea retinere: verùm proderit hæc dispensatio: vt per adeptionem secundi non statim vacet primum,quod aliàs vacaret,per c.de multa, de præbend. & ita loquitur Domin.in c.non potest, illo titulo in vj. licèt Philippus teneat ibi contra.

Dispẽsatus vt recipiat non poterit retinere.

Et si Papa dispenset cum episcopo, vel alio de retinendo beneficia, quæ habet hæc retentio, duos operatur effectus, videlicet prouisionis & dispensationis:vt quis plura retineat beneficia incompatibilia,contra c.de multa,de præbendis.Ægidius Bellamera decisione quatercentesimaseptuagesimasecunda.si episcopus.vbi dicit istam retentionem vitiari ex subreptione,& si detinens beneficium iniustè impetrauerit dispensationem,quod illud possit retinere,illa gratia erit subreptitia,si non fiat mentio fructuum perceptorum,vt docet idem Ægidius in c. dudum, col.vlti.de elect.

Dispensatio vt quis retineat, duo operatur.

Licitè. Tam in foro contentioso,quàm conscientiæ, glossa in capitulo quæ in ecclesiarum, de constitution. c.j. versiculo sed extitit,de concessione præbend. in vj.& capitulo constitutionem, de regular.ibidem.& sic dispensatus cum caussa tutus est,& in foro poli & fori,scilicet quando caussa vera est & iusta:quia dispositio Papæ in vtroque foro excusat,capitulo j.de constitut. & c.ij.illo titul. in vj.vbi glos.& doct.

Dispẽsatus iustè esteriã in foro conscientiæ tutus.

Ad seculária in titulum &c. Declarat quomodo hæc recipiantur, & retineantur, videlicet, quòd secularis seculare beneficium in titulum teneat, regulare verò in commendam: Nam vnius vxoris vir quis esse debet,capitulo cùm non ignores, de præbendis: sed isti potest aliena commendari vxor: sic secularis datur titulus vnius beneficij,quod sit ei in verum titulum.Sed quod ampliùs est,regulariter commendabitur ei,& dabitur in commendam,vt videlicet habeat istud secundum regulare commendatum: non enim potest vtrique ecclesiæ præsidere quis tanquàm titulatæ,sed vni tanquàm commendatæ,alteri verò tanquàm titulatæ præerit,capitulo fin.& per totum, vigesimaprima quæst.j.

Seculari datur seculare beneficium in titulum, in commendam verò regulare,

Idem in regulari dispensato,videlicet vt regulare in titulum habeat, seculare autem tanquàm alienum, quia secularibus debitum teneat in commendam,clement.ne in agro, §.cæterùm, de statu monach. Nam qui plures ecclesias retinet, vnam quidem titulatam, aliam verò sub commendatione tenere debet,c.qui plures.xxj.q.j.

Quoad vixeris &c. Commenda fit ad tempus, & perpetuò, c. extirpandæ, §.qui verò, de præbend. c.nemo,de election.in vj. & superiùs dixi.Ideo ad sciendum quanto tempore velit Papa relinquere huic impetranti beneficia commendata,dixit ad vitam,&ita permanebit beneficium,quòd sic commendatur perpetuò,idest quoad vixerit is, qui dispensatus est, nisi

Papa ad vitam cõmendat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

resignauerit illud,aut aliâs facto suo amiserit, vtpote ob delictum: aliâs quod nostrum est,sine facto nostro à nobis auferri nõ potest,l.id quòd nostrum,ff.de regul.iur.& inferiùs dicetur in tertia parte,quot modis beneficia amittantur.

Tertium Papa ad annũ commendat.

Interdum quoque Papa commendat tertium ad annum, vt interim 2 vnum ex tribus dispensatus dimittat, sed hîc dicit, quoad vixeris,& sic vberior est dispensatio. Beneficia verò quæ in titulum conceduntur, perpetuò dantur, c.si gratiosæ, de rescriptis, c.satis peruersum,lxvj.distinctione.

Dispẽsatus vt retineat per annum vltra annũ vacat beneficium.

Animaduertendum est,quòd interdum Papa cum aliquo dispensat, 3 vt duo curata recipere valeat,dummodò intra annum dimittat vnum: tũc nisi intra annum iste dimiserit alterum,est priuatus primo:& si contenderit vtrumque retinere,priuatus est vtroque, inhabilisque efficitur ad alia.extrauag.Execrabilis,de præb.Ioann.xxij.nec prodest ista dispensatio,postquàm non est impleta conditio,c.super eo,& c.verum,de conditio.appo.

Prorogatio dispensationis aliquando conceditur.

Sed hoc casu ante finitum tempus consulerem à Papa petere dispen 4 sationis prorogationem ad vitam, & hoc solet quandoque literatis & nobilibus concedere.

In progatione de parrochialibus est faciẽda mẽtio.

Vnde si petatur hæc prorogatio ad vitam de parrochialibus, tamen 5 in dispositione non sit clausula,& de parrochalibus ad vitã: illa non apponetur in bulla:nam hęc prorogatio etiam de parrochialibus,est noua dispẽsatio:ideo sicut in prima debebat exprimi,sic & in ista prorogatione,quæ nisi fuerit expressa,bulla non conficietur de parrochialibus,sed de nouo impetrabitur illa parrochialis in vim nouę prouisionis,† nisi an 6 teà fuerit ab alio impetrata post tempus:quod fieri potest, nonobstante prorogatione inualida:requiritur tamen in noua impetratione mentionem fieri primæ dispensationis & vacationis.

Dispẽsatus ad duo vt dimittat alterum sine ad iectione tẽporis nõ est priuatus.

Diuersum est si Papa non apposuisset certum tempus, intra quod di 7 mitteret vnum vel alterum,tunc non esset priuatus,nec vno, nec altero:quia illa verba volumus quod dimittatur,faciũt monitionem:vt consuluit Domi.consil.cvj.super dicto dubio,quem refert & sequitur Boër. in decis.Burdega.q.cxix.quidam renunciauit,& ideo hoc casu requireretur priuatio,postquàm non est facta nisi monitio.

Dispensatus vt vnũ dimittat,nõ poterit illud dimittendũ permutare.

Adde quod hoc casu,quo quis intra certum tempus beneficium di 8 mittere tenetur, non poterit illud dimittendum permutare cum alio: nam sic illud non censeretur dimisisse, de Rota decisione tricentesima vigesimanona,Tu obtines,in nouis,& decisione quingentesimaoctogesimaprima.Papa reseruauit,in antiquior.ac in titulum de rerum permu. 9 decis.iij. nec censeretur dispensatus ad illud,quod compermutatum haberet,etiam si esset simplex,ideoq; realiter dimittere tenetur,& cum effectu:vt superiùs dictum fuit,nisi omnia alia amittere velit: & nisi hoc fieret coram Papa expressione facta

Et

Dimittere verbo sufficit beneficium.

9 Et cùm quis dimittere beneficium debet,non aliâs tenetur illud resignare,quàm vt verbo tenus collatori dicat,se illud dimittere:& collatoris erit illud alteri,liberè conferre post dimissionem,cui voluerit idoneo,vt docet Calderinus consilio v.titul. de renunciat. ac Cardinal.in clem.j.no.xv.de pœnis.

10 Sed quamuis do.de Rota decis.ccl.nota quòd vbi Papa in antiq.dicant,quòd cùm quis tenetur dimittere beneficium ex dispensatione Papæ,quòd illud dimissùm vacabit:in Curia tamen hanc reseruationem in Francia non seruamus,imò coram ordinario sufficit,quòd ipse dimittat,& ordinarius conferet:& hoc iure vtimur.

Per adeptionem quando vacat primũ tãtùm.

11 Etiam per adeptionem secundi vacat primum,c.de multa,de præb. & per adeptionem tertij duo prima,clement.si plures,de prębend.Staphi.in iij.forma expect.fol.11.& seq.vnde ad duos dispensatus adipiscendo tertium,duo prima vacant, & tertium retinere poterit: per d.clem. si plures.

12 Intellige nisi esset in dispensatione loco dimissi &c. tunc solùm vacabit primum:quòd si non dimiserit,sed cum alijs retinuerit, tũc omnia vacabunt post mensẽm pacificæ possessionis,& impetrari poterunt,per extra.Execrabilis.

Dispẽsatus ad duo non potest tertium recipere.

13 Alioqui si dispensatus ad duo, tertium obtineat, non valebit collatio tertij: nihilominus vacabunt duo prima,c.ordinarij,§.in conferendis de officio ordinariorum, in vj. nisi fuerit clausula illa loco dimissi &c.

Intellectus ad §. in cõferendis.

14 Veruntamen si quis fuerit dispensatus ad duo, & obtineat parrochialem ecclesiam cum prioratu non curato,si conferatur ei altera parrochialis, & sic tertium beneficium, huius tertij collatio valebit: quia §.in conferendis,loquitur quãdo fit collatio habenti plures dignitates, personatus,seu plura curata,vt non valeat collatio tertij incompatibilis:

15 †secus si habeat prioratum regularem cum curato, qui prioratus non est incompatibilis nisi ratione qualitatis,quia regularis,personæ seculari concedi iure non potest: sed ratione beneficiorum nulla est incompatibilitas, ideo valebit collatio tertij: sed vacabit prima parrochialis per adeptionem istius: quod est valde notandum,ad intellectum d.§. in conferendis.

Clausulæ de parrochialibus ad vitam est exprimenda.

16 Insuper si quis petat dispensari secum ad tria incompatibilia,etiam si parrochiales ecclesiæ, vel dignitates etiam maiores &c. & in dispositione non sit clausula,& de parrochialibus ad vitam,sed ista clausul. & de tribus incompatibilibus ad vitam,dummodò non sint plures quàm duę ecclesiæ parrochiales per istam clausulam nõ poterit habere parrochiales duas:quia in signatura debebat esse de parrochialibus ad vitam.

Cùm igitur sit omissa,non censetur ad illas dispensatus: nec illa clausula dummodo, non operatur concessionem: quia inducta ad restrictionem, non operantur augmentum: l. legata inutiliter, ff. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

legatis & fideicommissis primo. Et super his sæpiùs consului: & hoc est valde occultum, sicut Ars Cabalistica.

Dispẽsatus ad duo quæ do illa possit dimittere, & alia duo habere.

Illa quæ simul dimittere &c. Etiam Papa vult, vt hic dispensatus possit illa duo simul dimittere, & alia duo loco illorum recipere & retinere: hoc est necessarium propter textum in c. non potest, de præbendis in vj. vbi dispensatus ad duo intelligitur de duobus primis, quæ si dimittat, ad alia non censetur dispensatus, ob id ista hic concedit. facit textus in l. boues, §. hoc sermone, dum nupta erit, primæ nuptię intelliguntur, ff. de verbo. signifi. vbi abundè scripsi, & Alex. in l. diuortio, §. ob donationes, ff. soluto matrimonio. Iason in l. qui per salutem, & in l. duobus, §. si ei qui, de iureiuran. potest enim vnum hodie dimittere, demum alterum successiuè: quòd si vnum exprimeretur aut cõcederetur, aliud non veniret, per l. cùm prætor, ff. de iud. ideo exprimit, & simul & successiuè dimittere &c.

Permutare potest dispẽsatus & coram ordinario.

Simpliciter. Siue ea dimittat, vel alterum, aut si fortè est aliud ademptum, c. si beneficia, de præb. lib. vj. Seu resignet ea simpliciter, aut causa permutationis: vt dixi suprà in materia resignationis: quia hoc ei permittitur hîc.

Vel ex causa permutationis. Et sic causa permutationis potest dimittere: & hæc permutatio poterit fieri etiam coram ordinario, qui autoritatem huic præstare solet, c. quæsitum, de rerum permuta. c. vno, eo. tit. in vj. sic consuluit Gemin. consi. xcvij. Titius habuit, col. ij. sed ordinarius antequàm conferat secundum, prospicere debet dispensationem, c. ordinarij, §. in conferendis, de offi. ord. in vj. & si ista clausula sit in corpore & partis petitione & cum claus. permutandi, &c. & non fuerit repetita in clausulis, non prodest regularibus dispensatis ad seculare, beneficium: nec quidem secularibus dispensatis ad regulare, sed prodesse poterit secularibus quoad secularia, vt in locum dimissi aliud habere possint simile, ita vidi de stylo seruari: quod notes: & sic videatur signatura, quę alîas non poterit extendi.

Clausula permutandi in signatura esse debet.

Quoties tibi placuerit. Quia dici posset, vt fortè intelligatur: si bis, ter, aut ad summum quater dimiserit, nõ vltrà ratione infinitatis vitandæ, c. ij. de rescri. lib. vj. ideo subnectit quoties tibi placuerit dimittere, possit: pluries igitur ea dimittere & permutare licebit, prout lubuerit: vt consuluit Do. consil. xcvij. Titius, col. ij. natura enim dictionis quoties, ni restricta sit, est variandi, etiam in infinitum, l. quod si nolit, §. si quid ita, ff. de ædil. edict. Archi. in c. nunc verò, ix. q. iij. scripsi in interpret. l. vni. in j. no. in vl. limit. C. de sen. quæ pro eo quod interest. & Dec. consi. clxix. & diligenter, primo dubio, & dimittere capitur hîc generaliter, quomodocunq; dimittat, siue resignando tacitè seu expressè, vel alio modo dimittendo, c. ex parte j. de offi. deleg. dixi in tract. de pacifi. poss. nu. 153.

Dispẽsatus pluria beneficia recipere & dimittere poterit.

Dimittere generaliter capitur.

Et

Et loco dimissi *vel dimissorum aliud vel alia, simile vel dissimile, aut similia, vel dissimilia beneficium seu beneficia.* Ideo dicit aliud loco dimissi, nõ alia: quia si in locum dimissi quis acciperet duo, vacaret primum. clementin. si plures, de præbend. nec huiusmodi dispensatio porrigeret se ad ista tria, quæ si contenderet simul retinere, vacarent etiam illa duo extrauag. Execrabilis. Ioan. xxij. ob id loco tantùm cuiuslibet dimissi, poterit aliud habere. & ista clausula non datur à summo pœnitentiario: ideo si habueris ab eo dispensationem, oportet aliam à Papa impetrare, narrando, quòd in Francia nõ adhibetur isti fides: & de vitibus facultatum pœnitentiarij hæsitatur: ideo ad maiorem cautelam sumes hanc nouissimam, quæ non tantùm taxatur, sicut si de nouo impetrasses. nota *Simile*, nam si relinquat curatum, aliud curatum obtinere valebit: vel si duo curata dimittat, itidem alia duo similia, vel si duas reliquit dignitates, duas alias recipere poterit, & intellige quòd dimittat cum effectu, alioqui si dicat se verbo dimittere, & aliud accipiat, vacabit primum: vt dictum fuit. capitul. priusquã, xxvij. quæstione prima, quam dimissionem sufficit dispensato probare factam coram ordinario: nisi probet aduersarius eum postea illud dimissum possedisse, & fructus suo nomine recepisse. doct. in c. ordinarij, de offic. ordinar. in vj.

Loco dimissi aliud capi potest, non plura.

Pœnitentiarius ad duo dispẽsat, sed non clausula ponit loco dimissi, et c.

Dimissio coram ordinario fieri potest.

Vel dissimili. Reliquit curatũ, poterit dignitatẽ eius loco recipere, vel reliquit seculare, poterit regulare recipere, quæ clausula est magni momenti & vtilitatis: & doct. no. dicto capitul. non potest, de præbend. in vj. vnde cùm quidam professus ordinem mendicantium fuisset translatus ad ordinem sancti Benedicti, ac dispensatus vt posset habere beneficium curatũ dicti ordinis, quod obtinuit, & demum cum alio permutauit, illud secundum retinere non valuit, quia ad id non erat dispensatus: cùm dispensatio sine ista clausula de primo intelligatur, dicto capitul. non potest. Ægid. Bellamera consil. octauo in primo dubio: & dispensatio vt loco dimissi aliud habeat, intelligitur de simili. glo. in authentic. sed nouo iure. C. de seruis fugit. & suprà dictum fuit: ideo hoc verbum intelligitur etiã de dissimili: vide Feli. consi. iiij. dubitatur.

Dimittens vnum beneficiũ aliud etiam nõ simile recipere poterit.

Intellige tamen de primo, quod habuit cum effectu: nam si collatum ei fuit beneficium, quod per sententiam amisit, non nocebit quò minùs aliud obtinere possit, quia intelligitur de primo cum effectu. l. prima. ff. quod quisque iuris. c. relatum, de cleric. non residen. Ancha. in c. ij. col. j. de filijs presbyter. in vj. per capitul. hæc autem verba, de pœnitent. dist. prima. Bald. in capitul. olim, col. secunda. de rescript. per l. hæc conditio prima. ff. de conditio. & demonstra. Iaſ. in l. diuortio. §. quod in annos. ff. soluto matrimonio. postea Papa repetit beneficia, vt est videre in bulla, vt eam in titulũ recipere possit, vel in commendam: vt in ea continetur, quare eam videas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Commendatarius vti poterit fructibus beneficij, sed non abuti.

Necnon debitis &c. Vult Papa, quòd licèt habens beneficium in commendam dicatur depositarius.glo.in c.nemo,de elect.in vj.qui non facit fructus suos,tamen ex gratia concedit,vt disponere possit de beneficij fructibus commendati:vt in hoc æquiparetur habentibus in titulum, qui disponunt, vel disponere debent:hęc autem sunt paria disponere vel disponere debere.argu.l.quod te,in fi.ff.de reb.cred. 1

Sed an commendatarius beneficij fructus dissipare possit, Alciatus hoc concedit in l.pactũ curatoris,C.de pactis.hoc tamen nõ videturverum,imò sacrilegium committit, qui bona ecclesiæ dissipat : c.penultimo,& ibi Imol.vlti.not.de pecu.cleric.Panormitanus in c.fina.col. ij.de pignor.hoc docet Do.Probus in c.nemo deinceps,in addit.ad Io.Monachum de elect.in vj.& ego priùs in interpret.c.postulastis , de cleric.excomm.ministr.in iiij.nota.etiam hic text.dicit debuerũt,videlicet,quòd hic commendatarius possit disponere de fructibus beneficij , sicut debent illi,qui in titulum habent,sed his non licet dissipare , multò minùs commendatarijs. 2

Beneficiarius quomodo de fructibus beneficij disponere debeat.

Sed quomodo debeant hi disponere?respond.per canones antiquos episcopi habebant mediam partem,aut tertiam oblationum,quę fiebãt in ecclesijs,c.de his,& seq.x.q.j.eò quòd erant pauperes & boni:verùm tempore succrescente cœperunt augeri bona episcopatuum,& ipsi fieri diuites non tamen ob hoc meliores: † Ideo statutum in ij. Bracharen. concilio fuit,vt nullus episcoporum per suam diœcesim præter honorem cathedræ suæ,idest duos solidos, aliud aliquid per ecclesias tollat, neque tertiam partem ex quacunque oblatione populi parrochialibus ecclesijs facta sibi vsurpet,sed ecclesiæ reparationi seruet,& singulis annis ratio episcopo fiat : nam si tertiam partem illam episcopus tollit,lumẽ,& sartatecta abstulit ecclesiæ:verba sunt text . in c.placuit,x.q.iij.& idem habes in c.priscis ibidem.† vbi glo.dicit illam tertiam dari solitam episcopis,vt onus fabricę subirent:verùm cùm hodie multis bonis & diuitijs abundent,nil à parrochialibus ecclesijs accipere decet, nisi sinodaticum & conscripta in c.conquerente,de offic.ordina.Nempe si possent episcopi ista recipere,quidam auari deuorarent omnes ecclesias parrochiales sui episcopatus,quia ferè deuorãt nõ dicam vnam prouinciam, verùm totum orbem,& adhuc non est satiata damnabilis illorum ambitio,Deus eos videre faciat. 3 4 5

Episcopi tertiam quam olim habebant reparationi relinquere debent.

Bona ecclesiarum in tres partes diuidi debẽt.

Itaque bona ecclesiarum hodie in tres debent distribui partes,vt prima sit clericorum beneficiariorum:secunda pauperum : tertia fabricæ, capitulo concessõ,& sequent.xij.q.ij. nec valet consuetudo , quòd sua tertia non detur pauperibus , c.cognouimus,ibidem:quia hoc est contra bonos mores:necare enim videtur,quia alimenta denegat,l.necare, ff.de liberis agnoscendis, & c.Pasce fame morientes,quòd si non pueris, occidisti. Gregorius libro de officio , & in capitulo pasce,lxxxvj. distinctione. 6

Quan-

7 Quantum verò ad fabricam ecclesiæ valet consuetudo , vt parrochiani eam faciant.& reparationes docet Archidiacon.in dicto capit. concesso.& Panormit.in capitul. primo , de eccles.ædificand.post Inn. in capitulo final. de his quæ fiunt à maior. parte capitul. facit capitul. de his,de eccles.ædificand. & Angel. Clauas. in sua summa, in verbo clericus,iij.sed qui non obtinet iustè beneficium,non facit fructus suos. capitul. cùm dilectus,de iurepatronat. Calder.in repetit.in verb.beneficium adeptum.

Prælati quod nõ bene ecclesiæ bona administrent.

8 Non audeo dicere, quomodo nostra memoria fructus ecclesiarum exponantur,quandoquidem ex nostris prælatis videmus quosdam,qui totum Regnum deuorant,& escas pauperum, vt in vno conuiuio ducentos aureos expendere non vereantur,& solidum pauperi denegent. alij verò suos consanguineos ditant , & pauperes tam inhumaniter negligunt , vt miserrima quandoque fame illos mori sinant : qui omnes hæc agentes sunt fures & homicidæ , ac sacrilegi , & ad restitutionem tenentur,cùm non sint domini,sed tantùm administratores.capit.secundo de donation.Panormit.in c.cùm secundum, de præbend.capitu.gloria,xij.quæstione secunda.capitul.si quis in atrio.xvij. quæstione quarta,& mortaliter peccant.capitul.donare,cum sequen.lxxxvj. distinctio. Floren.in iij.parte summæ,titul.xv.capitul.primo.§.final.& titul. xx.capitu.secundo,§.vtrum Bertrand.consil. cclviij.viso,in secundo volu.ex prima editio.& hodie multi ex nostris sunt surdi,& cæci:Deus per suam gratiam eos illuminare dignetur.

Alienare bona ecclesiæ non possunt beneficiarij.

Alienatione tamen *penitus interdicta.* Edictum est prohibitiuum in omnes beneficiarios, ne possint alienare bona beneficiorum:vt in tit.de reb.eccles. non alienand.quia nudi sunt administratores & procuratores rerum ecclesię.c. ij.de donat.& vsuarij.c.possessiones,vbi glo.de reb.eccle.non alienand. & c.fi.de pecul.clericor.

Intellige de immobilibus ecclesiæ,& de mobilibus pretiosis,quæ æquiparantur in l.lex quæ tutores,C.de administr.tut.Ioan. Lupus in repetit,c.per vestras.§.xviij.de donat.inter vir.& vxo.

Hîc multa de prohibitione alienationis dici possent,& quæ solennitates in his alienationibus rerum ecclesiæ veniant seruandæ , & quibus casibus non requirantur:& an valeat consuetudo,cum alijs multis,quæ abundè scripsi in compend.alien.rerum eccles.quamobrem hîc repetendum non duxi.

Per clausulam motus proprij non fit dispensatio.

1 Defectu pædicto *videlicet nõ obstan.* Papa hîc narrat illa quæ possunt obstare:de his nonobstan. scripsi in bulla nouæ prouisionis.ad ibi dicta nunc te reijcio,ne repetam 2 toties vnum.†Notandum est,quòd per nonobstan.non fit dispensatio: sed ea quę obstãt dispositioni tollũtur.Et primò per clausulã motus proprij nõ dispẽsatur,sed tollitur tãtũ subreptio.c.si motu proprio,de præb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

libro sexto.gloss.& docto.in clement.si Romanus,illo titul . Sic consuluit Cardinal.consil.xcvj.Papa,columna prima, xxxxvj. effectus motus proprij congessi in formam mandati in Concordatis , in glossa motu proprio.

De clausula vnà cum obtentis an inducat dispensationẽ.

Clausula vnà cum obtentis conferimus,non inducit dispensationem 3
super obtentis,sed tollit subreptionem, capitul. non potest,de præbendis libro sexto. nisi quoque diceretur , quod vtrunque valeat retinere: clementi.j.de præb.Speculat.in titul . de lapsis & dispensa.§.dicendum, versic.quid si indulgetur.

Nisi esset à duo dispensatus , & Papa conferat illi tertium , vt illud 4
possit vnà cum obtentis recipere & retinere,tunc importat dispẽsationem illius tertij , cùm videlicet iam habeat dispensationem de duobus, ergo tria illa retinere poterit:alioqui superflua esset clausul.vt doctores scribunt ibi.

Dispẽsatus vnà cum ecclesia sancti Pauli et aliam habere, non potest cum alia istã habere.

Animaduerte tamen, quòd dispensatus ad obtinendum ecclesiam 5
sancti Seuerini vnà cum ecclesia sancti Pauli, si dimittat ecclesiam sancti Pauli, non poterit retinere cum alia, ecclesiam sancti Seuerini : quia dispensatus est tantùm vt ecclesiam sancti Seuerini retinere valeat cum ecclesia sancti Pauli,non verò cum alia:ideo si quis permutet ecclesiam sancti Pauli cum ecclesia sancti Eustachij,ecclesiam sancti Seuerini,non poterit cum ecclesia sancti Eustachij tenere:& aliâs vidi Maximia.controuersiam super his:vide doct.in d.c.non potest.

Nota bene,

Vnde vidi dispensatum quendam episcopum , vt vnà cum suo 6
episcopatu teneret aliqua beneficia , translatus est ad alium episcopatum,nil dicendo de beneficijs : dixi vacare per suam promotionem ad alium episcopatum,sicut vacassent ante dispensationem. capitu.cùm in cunctis.§.cùm verò,de elect . Et hoc modo vidi multas dispensationes corruere.

Nota bene,quia pauci aduertunt: & hoc potest euenire contra illos, qui omnes abbatias,vel ferè episcopatus habuerunt, & de vno ad alterum transferuntur,sicut iuuenes de vno ludo ad alterum.

Clausula nõ obstante nõ inducit dispẽsationem.

Idem in clausula,nonobstan.quòd aliud habeas,conferimus,vt sub- 7
reptionem tollat,nullam autem dispensationem inducat,d.c.nõ potest: ideo iste poterit vltimum tenere,sed vtrunque non: vt docet Felin.in c. nonnulli,col.viij.vers.addatis etiam.gl.de rescrip.

Imò etiam non sufficeret claus.in non obst. sed requiritur quòd dis- 8
pensatio in dispositiuis ponatur,aliâs non prodest.text.in clementi.j. de præb.Calder.consi.iiij.rub.de præb.Rota decis.cclxxx.in antiq.Feli.in c. nonnulli,col.viij.de rescrip.

Per adeptionem secundi quãdocunq; primũ ,

Et sic per adeptionem secundi curati vacat primum: & in dignitati- 9
bus & personatibus idem statutum fuit in capitul . de multa, de præbend.Et idem per adeptionem & consecrationem,confirmationem , & acceptationem episcopatus vacant ipso iure beneficia , quæ episcopus habebat anteà.d.c.cùm in cunctis.§.cùm verò,de elect.§.fin. de manda. Apostol.

10 Apostolic.in Concordat.† Idem per adeptionem Abbatiæ etiam quando beneficia sunt simplicia vniformia : vt vocant doctor. per adeptionem secundi:in eadem ecclesia vacat primum,capitul.literas,de concession.præbend.& quando vi secundum adipiscitur.capitul.eum qui , de præb.in vj.

Per adeptionem secundi curati non vacat episcopatus.

11 Veruntamen per adeptionem beneficij curati nequaquã vacat episcopatus.tex.ad hoc singul.in c.cum nostris,de concess.præb.quia sine Papæ voluntate dimitti non potest.c.quanto,de transl.episcop.c.nisi,de renuncia.ideo non vacat episcopatus per adeptionem alterius beneficij curati vel dignitatis,aut abbatiæ,seu prioratus.

12 Aliâs regulariter per adeptionem secundi beneficij nõ vacat primum ipso iure,etiam si ex statuto,vel consuetudine vtrumq; requireret residentiam.sed is poterit eligere vtrum velit.c.referente,de præben.Panor.

Impetrans beneficium vacans per adeptionem secũdi quid probare debeat.

13 & alij in c.extirpandæ. §.cui verò,illo tit.† Quia dispositio priuatiua loquens in curatis,& alijs non extenditur ad alia,de quibus non loquitur. c.quia nonnulli,de cleri.nõ residen.vbi Panor.& in c.de multa,de præb. gl.in c.fi.de iure patro.

14 Et si quis impetret beneficium cò quòd possessor duo detinet sine dispensatione,oportet quòd impetrans hoc probet,vt asserit Paul. Paris. cons.cxxxviij.dico in ista causa,vol.iiij.etiam si sit negatiua, secundum eum.Ego contrarium tenerem:quia habens pro se præsumptionem non probat,sed onus probandi transfert in aduersarium.l.admonendi , & l. manifestæ.ff.de iureiurand.sed impetrans habet pro se ius,quod videlicet nõ licet alicui possidere plura beneficia incompatibilia,c. quia nonnulli,de cleric.nõ residen.vt suprà dixi,ergo qui possidet,oportet quòd probet se dispensatum.c.ordinarij,de offi.ordina.in vj.vt alibi scripsi. fateor tamen quòd impetrans tenetur probare illum duo possidere,si possessor neget:& possessor ipse debet ostendere se dispensatum,& hoc iure vtimur,vel vnius dimissionem:vt abundè scripsi in gl.possessa.§.volumus,de colla.in Concorda.

Priuilegia Cluniacen. & Grandimõ. et quoad illorum beneficia.

Quibus inter alia *caueri dicitur , &c.* Recitat priuilegia Cluniacen.& Grandimonten.ordinũ hoc continentia,videlicet quòd beneficia illorum nullis commendari possint,nisi sacræ Roma.ecclesiæ Cardinalibus.

Vel nisi his,qui professi fuerint expresè illorum ordines, de consensu Abbatum illorum Matiscon.& Lemouicen. vel si concedatur alijs, quòd commendatarij teneantur intra certũ terminũ in statutis illorum expressum assumere habitum , & professionem emittere : aliâs non valeant commendæ,& illi commendatarij remoueri possint : hæc omnia latiùs patent in statutis illorum.

Item Abbas Cluniacen.audiri solet in audientia contradictarum pro totò ordine,& quolibet membro à sua abbatia dependente sine speciali mandato:vt docet Ægid.Bellamera consilio xxxij . pro introductione , columna sexta, versicul , secundò deduco . & idem dicam in alijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

curijs,vt audiri possit pro suis membris,si interesse prætendat, Oldrad. cons.cciiij.j.quæst.

Clausula latissimè extendenda in signatura ponenda & in non obstãte.

Ac constitutionibus &c. Vult cõstitutiones,indulta, cæteraque priuilegia nonobstare,etiam si ad verbum de eo esset facienda mentio:nam quoad hoc vult haberi pro sufficienter expressis.

Non omittendum,quòd si in dispensatione ad regularia in commendam petatur derogatio priuilegiorum,puta Clunia.ordini cõcessorum, & in signatura dicatur,& cum derogatione priuilegiorum dicto ordini concessorum,nec sit illud verbum latissimè extendenda: tunc in bulla non poterunt narrari priuilegia,& illis derogari:sed tantùm poterit dici nonobst.priuilegijs dicto ordine concessis,quibus derogamus: sed illa derogatio minùs sufficiens erit:Ideo sis cautus,vt ista cures in signatura conscribere,quemadmodum suprà no.in tract.signat.grat.

Dictiones ita, tamen, dũmodo, et prouisio æquiparãtur.

Prouisio &c. Hæc dictio,&,dictio ita,tamen,& dũmodo,ferè æquiparantur, & restringunt, ac modificant præcedentia,l.Lucius,§.quæ habebat,& l.ita tamen,ff.ad Treb. Lucas de penna in l.j.C.de colla.fund.fiscal.libr.xj.scripsi in glo.ita tamen,§.j. de mandat.Apostol.in concordat.& sic Papa dispensare vult,vt hæc incompatibilia simul à minore teneantur,dummodo istæ ecclesiæ debitis non fraudentur obsequijs.

Clausula vt animarum cura non negligatur quãdo apponi debeat.

Secundò ne animarum cura negligatur.clem.j.de præben. solétque poni hæc clausula in dispensationibus super pluralitate,maximè quando conceditur episcopo,vt possit retinere beneficia cum episcopatu, & quando dispensatur cum minore ad curatum, & si dispensetur de non residendo,vel quando beneficij curati fit vnio, ac quando dispensatur de non promouendo:quibus casibus de stylo curiæ Ro.solet hæc addi clau.vt animarum cura non negligatur.

Tertiò quòd si qua alia onera illis incompatibilibus immineant, quòd nullatenus negligantur,sed ipsorum onera supportentur,quod fieri debet,c.de monachis,de præb.c.j.illo titu.in vj.cle.j.de iur.patr. scripsi in tract.de congrua por.

Et sic iste minor debet interim habere sacerdotem, qui curæ deseruiat:alioqui non prodesset eidem dispensatio, quia dicit prouisio &c.& hæc videtur esse Papæ mens per istam particulam quæ interdum importat conditionem.gl.& doct.in clem. vt præteritæ,de elect. de Ripa lib.ij.respon.c.ix.princeps,col.j.

Sed aliquandò facit modum:vt Bart.docet in l.quibus,§.Termilius. ff.de condit. & demonstrat.per l.cùm ab eo,ff.de contrahend.empt.sed Bald.in c.dudũ,ij.col.vj.de elect.dicit non facere conditionem,sed obligare ad sic faciendum:ideóque stat dispensatio:vt docet gl.in c.non potest,de præbend.lib.vj.& dom.de Rota decisi. ccxxxj. ordinatio,in no. & Dec.cons.cccxxvij.viso casu,nume.3.idem in clauſ.dummodo &c.vt docet Speculat.in eod.titul.§.dicendum,versic. sed quid si in indulgentia

tia:& istæ clausulæ respiciunt beneficia quæ perpetuam requirunt residentiam,non verò simplicia:vt cõsuluit Ancha.consil. xvij.super primo in prin. Alia multa ponderaui in bulla nouę prouisionis,ideo hîc sistam ratem,ad alia vtilia percurrens.

De dispensatione super defectu natalium.

1 VIDEAMVS de dispensatione super defectu nataliũ vt vocant pragmatici Curiæ Roma.certũ est Dominum prohibuisse, ne de scorto natus reciperetur,& in ecclesia ministraret.Deutero.xxiij.c. *Non ingredietur manzer, hoc est,de scorto natus in ecclesiam domini vsque ad decimã generationem.* c.innotuit,de elec.c.per venerabilem,in fine,qui fil.sint legit.sed declaratur in c.nisi cùm pridem,de renuncia.quòd in illis,qui paterna vitia non sequitur,possunt suffragari virtutes,quæ inducent summum Pontificem ad dispensandũ,si morum honestas eos cõmendabiles reddat.c.presbyterorum.lvj.distin.nam vndecunque nascantur homines,si parentũ vitia non sectentur,honesti & salui erunt.c.Vndecunque,ibidem:& nunquã de vitijs erubescamus parẽtum,sed illud vnum quæramus.Semper amplectamur virtutem,non est omnino nec de virtute,nec de vitio parentum aut laudandus aliquis,aut culpandus.

Natus de meretrice nõ debet in ecclesiã recipi.

De vitijs parentum non est quis vituperandus.

2 Nemo verò inde aut obscurus,aut clarus est: imò etiam vt consideratiùs aliquid dicamus, aut expressiùs, nescio quomodo magis ille resplẽdet,qui ex parentibus natus à virtutibus prorsus alienus,quàm ipse qui fuit Dei virtute mirabilis.Sunt verba Io.Crysto.in c.nunquam.lvj. distinctione.

3 Verùm ne iniuria tales prohibiti fuisse videantur, huius prohibitionis causſa triplex assignari potest.prima est dignitas & excellentia clericalis,& sacramentorum,quæ turpibus & infamibus committi non debet.c.inter,de excessib,præla.& regu.infamibus,de regul.iur.in vj.l.neque famosis.C.de dignita.lib.xij.

Rationes prohibitionis bastardi ne ingrediatur ecclesiam administrandi gratia.

4 Secunda ratio est in detestationem criminis paterni,quod plerunque detestatur in filijs,vt puniantur temporaliter.c.quæro,cum seq.vj.q.j. & l.quisquis.C.ad legem Iul.maiesta.c.vergentis,de hæretic:& ne diffametur ecclesia.Card.in c.præsentium,de filijs presbyter.

5 Tertia est ratio incontinentiæ paternæ:solent enim filij vitia parentum sæpius sequi.c.si gens Anglorum.lvj.distin.& dicitur,Sæpe solet similis filius esse patri.glosſ.in l.quòd si nollit.§.qui mancipia.ff.de ædilit. edic.Gofred.in summa,de filijs presbyter.Et quia iure præsumitur is incontinens,cuius pater fuit.c.j.& c.si gens.ibi libidine furentes.lvj.distin. Io.Andr.in regu.semel,de regu.iur.in vj.refert Alciat.in tract.præsump. in regu.j.versi.vigesimoquarto.& sicut incontinentia vxoris labefactat virum.c.in cõiuio.xxxij.q.j.&c.si cuius.xxxiiij.dist.sic & multò fortiùs:

Filij vitia parẽtum se qui solent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

incontinentia patris maculabit filiũ:vt Gofred.asserit in d.summa.†Sex 6
item rationes affert Præpos.in c.presbyterorum,lvj.distinct.igitur istarum aliqua ratione cessante,non cessabit vtique prohibitio.§ affinitatis. de nupt.in instit.quamobrem opus erit dispensatione.

Bastardi ad ordines prohibiti.

Ex his itaque reperio multas à iure posteà factas prohibitiones:prima quoad ordines:quia postquàm Dominus prohibuit illis ingredi ecclesiam,per quandam consequentiam,ordines quoq; denegauit eis,nec non primam tonsuram.c.j.& per totum,de filijs presbyter. 7

Episcopus dispẽsat super tonsura & beneficio simplici

Tamen poterit naturalis ex Episcopi dispensatione primam tonsuram & ordines minores sumere,ac beneficium simplex obtinere. c.j.de filijs presbyter.in vj.sed non maiores ordines sine Papæ dispensatione. c.j.eodem titu. 8

Cæterùm requiritur, quòd Episcopus ante collationem beneficij, 9
vel tonsuræ dispenset cum hoc illegitimo, aliàs non valebit actus,nec conferendo videtur dispensare.doct.in d.c.j.quod secus esset in Papa,nisi Episcopus hoc sciuerit.Perus.ibidem contra alios:sed prima communis est,& tenenda.

Ad curatũ vel præbendã ecclesiæ cathedralis Episcopus cum illegitimo nõ dispensat.

Episcopus tamen non potest dispensare ad curatum, vel ad dignita- 10
tem,nec quidem vt hîc præbendam in ecclesia cathedrali obtineat.de Rot.decis.cxxxvj.voluerunt,in no.& decis.ccccviij.in antiq.gl.in §.itẽ censuit,in verb.Cathedralibus,de colla.in prag.quamuis Archid.videatur tenere contra in d.c.j.& Old.consi.ccxv.puncta,& Ias.consi.ciiij.in j.vol.ac Ioan.de Selua in tract.de benefic.in iij.parte q.xvj.

Ego autem annuerem primæ sententiæ,per tex.in d.c.j.ibi:& obti- 11
nere beneficium,cui cura non imminet animarum,dummodò sit tale, super quo per ipsum Episcopum valeat dispensari:ergo episcopus nec in omnibus quidem simplicibus valet dispensare,videlicet in canonicatibus.lxx.distinct.c.sanctorum.

Imò Episcopus in nullo simplici dispensat,in quo pater anteà minis- 12
trauerit,teste Staphil.in tract.de liter.grat.titul.de qualit.& statu benefi. versi.primo quòd sit illegitimus,& ita seruat stylus Curiæ Romanæ,vt Episcopus nullo modo in præbendis Cathedralis ecclesiæ dispẽset cum illegitimo,propter honorem & præeminentiam illius ecclesiæ.c.quamuis,de præbend.

Illegitimus ad ordines promotus sine dispensatione nõ est irregularis.

Adde etiam quòd si illegitimus fuerit ad sacros ordines promotus 13
sine dispensatione,& demum celebrauerit,non tamẽ efficitur irregularis:quia hoc non est iure cautum,licet peccet celebrando.doct.in c.fin. de cleric.excommunica.ministra. Specul.in titul.de lapsis & dispensa. §.iuxta.

Vnde in bulla,quam hîc illegitimus impetrabit,oportet quòd faciat 14
mentionem de defectu natalium, & quòd eo non obstante assumpsit maiores ordines:sed de irregularitate quam non incurrit,non est opus facere mentionem.doctores in capitul.j.de re iudica.libr.vj.& ita seruat stylus curiæ Roma.vt asserit Præpos.in capitul. Apostolica. lvj.distinc.

Secun

15 Secunda prohibitio generalior est,ne beneficium vel beneficia habeant in ecclesia,tanquam beneficiarij.d.c.j.de filijs presbyter.& per totum in decretal.& in vj.vnde si illegitimus impetrauerit beneficium, non valet impetratio,nisi facta mentione defectus natalium:capitul.ij. illo titu.in vj. *Illegitimus beneficia habere prohibetur.*

16 Siue beneficia conferantur eisdem in titulum,siue in commendam: imò si pater cedat commendæ,non tamen illa poterit conferri filio suo bastardo:vel si resignet titulum beneficij, illegitimus filius illud nullo modo potest habere:siue pater cedat,siue alius nomine suo:quia Commenda in hoc regno non differt à titulo:vt plenè docui suprà tracta.de commenda.

17 Veruntamen si media persona habuerit illud beneficium in commendam,vel in titulum,purgatum erit vitium,quicquid in contrarium doct.dicant de commenda.Et ita seruatur in regno,vt naturalis dispensatus ad beneficia,possit habere beneficium,etiam si pater ministrauerit mediatè.

18 Prohibentur etiam ad dignitates ecclesiasticas, & personatus sine dispensatione Apostolica promoueri.c.fi.eo.titu.Ad dignitates verò temporales alijs deficientibus recipi poterunt.l.Spurij.ff.de decurio.l.vt gradatim.§.j.de munerib.& honor.

19 Tertia prohibitio est iuris canonici,per quam illegitimus,sed nec quidem legitimus potest habere beneficium, in quo pater fuit præfectus siue(vt dicunt)ministrauit.c.ad extirpandas,de filijs presbyter.Prepos.in summa.lvj.distin.in fi.c.ex parte A, de testib. *Beneficium in quo pater ministrauit, filius etiam legitimus obtinere prohibetur.*

20 Ne scilicet beneficia iure hæreditario, & sanguinis concedi videantur.c.ex transmissa,& c.conquerẽte,de filijs presbyter.c.j.de præb.licet quidam instanter petant eo prætextu beneficium conferri,quòd plures de eorum familia illud habuerunt:quæ ratio potiùs inducit ad eos repelendum,ne successio procedat in beneficijs.c.venerabilem,circa fi.vers. insuper,de elect.vbi Panor.quem sequitur Dec.in c.inter,no.ij.de rescri. vnde scribit Gratia.in cap.Apostolica.viij.q.j.his verbis,Apostolica autoritate prohibemus,ne quis ecclesias & præbendas,preposituras,capellanias,aut reliqua ecclesiastica officia hereditario iure valeat vendicare, aut expostulare: quòd si quis improbus,aut ambitionis reus attentare præsumpserit,debita pœna mulctabitur,& postulatis carebit. *Beneficia iure hæreditario non deferuntur*

21 Limitatur nisi pater ministrauerit ibidem solùm de facto.c.constitutus,ibidem,vel vt conductor,& sic nomine alieno.arg.l.quæsitum.ff.de in ius vocand.c.constitutus,eodem.

22 Vel nisi purgatum fuerit vitium: vtpote quia facta fuit collatio post diuisionem partis extraneo, qui demum extraneus posteà resignauit filio:tunc quia illud vitium purgatum fuit per mediam personam,non erit opus dispensatione,dum aliâs sit legitimus.Intellige si præfatus extraneus adeptus fuerit possessionem, & ministrauerit.dicto capitul.ad extirpandas. *Purgatum quando censeatur vitium.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secus ſi ſtatim reſignauerit:fieret enim fraus,vt ſimulatq; reſignatio 23
facta eſſet in fauorẽ extranei,ipſe ſtatim in fauorem filij aut nepotis reſi
gnaret,quod eſt reprobatum,ne fiat fraus nominis,ſeu perſonæ ad per-
ſonam,regu.fraus,de regul.iur.in vj.& ſic cenſuit Senatus Pariſi.pro do.
de Rochebaron,contra filium epiſcopi Annicien.

Arreſtum.

Baſtardi nunquã beneficia quæ parentes ob tinuerunt habere poſſunt.

Hodie verò per declarationem Clemẽtis vij.anno incarnationis do- 24
minicæ. 1533. nonas Iunij Pontificatus ſui anno vij. cautum eſt, ne vllo
vnquam tempore baſtardi habeant beneficia eccleſiarum,in quibus pa
ter præfectus fuit:nec valeat diſpenſatio in contrarium,eò quòd non ſi-
ne turpitudine eſt,vt filius poſt patrem miniſtret:& turpitudo patris ibi
reuelatur:ob id niſi fiat mẽtio huius declarationis Clemen.vel per æqui-
pollens non valebit diſpenſatio:quod eſt notandum.

Nepos non poteſt habere beneficium in quo annus miniſtrauit.

Idem in nepote,qui non poteſt habere beneficium,in quo miniſtra- 25
uit annus.gl.in c.ad extirpandas,eod.& c.preſbyterorum,lxxxvj.diſtin.
vbi Cardinal.& in c.Apoſtolica,vbi & Archidiac.viij.q.j.Panor.& alij in
c.ij.de arbitr.& in c.accedens,de accuſa.Bened.in repet.c.Raynutius,in
verb.& vxorem.nu.693.de teſtam.

Licet quidam dicant eum poſſe præfici,quamdiu pater viuit,ſecus ſi 26
fuerit mortuus,cùm tunc nepos ingrediatur locũ patris,& ſic tanquàm
filius reputatur.l.Gallus.ff.de liber.& poſthu.ego indiſtinctè putarem
locum eſſe prohibitioni,ſiue pater viuat,ſiue non:quia filij appellatione
venit nepos.l.liberorum.ff.de verbo.ſignifica.& ſic fieret legi fraus:nam
qui non poſſet dare filio,nepoti concederet.Adhæc eadem ratio procedit in nepote,quæ in filio,ſiue pater ſuperſtes ſit aut mortuus:quia ſem-
per videtur ſucceſſio,& l.gallus,in hoc locum non habet.

Amplia etiam in nepote legitimo deſcendente ex ſpurio,vel ſpuria 27
vt loquitur d.c.ad extirpãdas,de filijs preſbyter.vt etiam in prohibitio-
ne contineatur.& ita cenſuit Senatus Tholoſa.contra nepotem ex filia
ſpuria Rogerij le meſtre,pro do.Ioan.de nuptijs,anno 1534.& pronun-
ciatum in vigilia Pentecoſtes.

Arreſtum.

Et ſic nepos quamuis legitimus non poteſt recipi ad beneficium,in 28
quo annus miniſtrauit,poteſt tamen ſumere ordines,& habere alia be-
neficia non obſtante macula patris:vt docet tex.in c.dominus,& Præ-
poſ.in c.preſbyterorum lvj.diſtinct.necnon ſuccedere,& alios actus ex-
ercere,dum aliud canonicum nõ obſiſtat:vt in ſimili dicit tex.in c.vno,
de ætate & qualita.in vj.

Pater filij beneficium habere põt.

Nepos patrui, vel auunculi nõ prohibetur beneficium obtinere.

Non prohibetur tamen pater habere beneficiũ filij,ſcilicet in quo fi- 29
lius miniſtrauit,tum q; hoc non inueniatur expreſsè prohibitũ,tum etiã
quia odioſum eſt,ergo potiùs reſtringendũ,l.cùm quidam.ff.de liber.&
poſthu.cui dici poteſt,ordine turbato ſuccedis Bulgare nato.gl.in l.nam
& ſi parentibus.ff.de inof.teſta.& quia hoc etiam rarũ eſt,vt filij theſau
rizent parẽtibus,& eis beneficia reſignarent.†Nepos etiã,quem vulga- 30
riter nuncupamus patrui,vel auunculi nõ prohibetur habere beneficiũ
ſui patrui vel auunculi:c.ex parte j.de offi.del.& d.c.ij.vbi Pan.de arbi.

Verùm

Clauſula diſpen.dum modo ſimul non miniſtrent.

31 Verùm ſi diſpenſetur cum filio vt poſſit præfici in eccleſia,in qua
pater miniſtrauit,ſolet in ſignatura inſcribi,dummodò ſimul non mini
ſtrent,propter decorem domus Dei.d.c.cùm decorem,eo.& hoc docet
Staphil.in tract.de liter.gratię,tit.de qualit.& ſtatu benefic.verſi.primo,
quòd ſit.

Legatus nõ diſpenſat, vt filius ecclesiam, in qua pater miniſtrauit habeat.

32 Nullus prætereà legatus diſpenſare poteſt, vt filius etiam legitimus
habeat illud beneficium,in quo pater miniſtrauit:vt decidit tex.in c.di
lectus,de filijs preſbyter.niſi Papa hoc ei expreſſim conceſſerit.

Filius in ecclesia, in qua pater eſt præfectus,an beneficiũ habere poſſit.

33 Quarta prohibitio eſt,vt filius nedum prohibeatur obtinere eccle-
ſiam,in qua pater miniſtrauit proximè,ſed etiã illam, in qua præfectus
eſt pater,vt pote quia Epiſcopus.c.adhæc,de filijs preſbyter.

34 Idem ſi pater eſſet curatus,& filius vellet eſſe vicarius perpetuus.c.
conquerente.c.ad extirpandas,de filijs preſbytero.

35 Etiam ſi filius non habeat miniſtrare,ideo non poterit habere cano
nicatum,vbi pater eſt Epiſcopus,vel vbi aliud beneficium obtinet.An
to.& alij in d.c.ex tranſmiſſa,ibidem.

36 Si verò ſint diſſimilia beneficia poterit.c. adhæc.ibidem. Et aſſerunt
quidam hanc prohibitionem procedere tantùm in illegitimis.indecorũ
enim eſt,vt in altaris officio illegitimus filius impudico patri miniſtret.
c.cùm decorem,eod.& hoc eſt ſine dubitatione.

37 Sed & in legitimo idem dicit glo.in c.ad abolendam,ibidẽ per illum
tex.ibi,ne canonicorum filij maximè ſpurij canonici fiant. Ego putarẽ
hanc prohibitionem tantùm habere locum in illegitimis,per rationem
ſuperiùs dictam,quia ſcandalũ præbet filius ſpurius, quando cum patre
miniſtrat,quod non facit filius legitimus:& ad hoc eſt tex.in d.c.adhęc.
& huius eſt ſentẽtiæ Calderi.conſi.j.eo.tit.quem refert & ſequitur Dec.
in c inter.ij.no.de reſcrip.

Canonici filios duplici ter habere poſſunt.

38 Nec refragatur c.ad abolendam,ibi,maximè ſpurij:quia ex canoni-
cis filij poſſunt oriri in duplici differentia.primò naturales tantùm,ſi ca-
nonicus nondum ſacris initiatus ſit,& progenuerit ex ſoluta:ſi verò ſa-
cerdos fuerit,tunc natus ex eo ſpurius eſt.c.niſi,de renuncia.igitur vult
text.filios canonicorum non poſſe canonicos eſſe,nec præfici in eccle-
ſia,in qua pater eſt canonicus,quia ſunt illegitimi,& maximè ſi ſint ſpu
rij,id eſt geniti à patre preſbytero.

39 Sed concilium non ideo vult prohibere,quin legitimi filij poſſint eſ
ſe canonici in ea eccleſia,in qua pater eſt canonicus,vel epiſcopus.& ſic
puto intelligenda iſta iura:quamuis doc.valde ſuper his dubitent,& iſta
opinio de conſuetudine ſeruatur,vt nuſquã viderim à legitimo peti diſ-
penſationem obtinendi canonicatum in eccleſia,in qua pater legitimus
habet.de Ripa in d.c.inter,in iiij.no.de reſcript.

Genitus illicitè cum vxore cenſetur illegitimus.

40 Quinta,genitus illicitè cũ vxore propria,videlicet poſt votũ vtriuſq;
emiſſum,cùm ſit baſtardus,debet hoc in impetratione exprimere,vide-
licet quod ſit genitus & procreatus ex legitimo matrimonio quidem,
ſed pater & mater ingreſſi fuerant religionem, & poſteà ex congreſſu

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuit genitus.hoc dicit gl.in c.ministri.lxxxj.distinct.& in c.cùm multæ. xij.q.ij.doctores in c.literas,de filijs presbyter.

Si verò natus sit licitè,vtpote ab vxore,quæ maritum suum ignora- 41
bat esse sacerdotem,tunc illius bona fides excusat,vt faciat hunc filium legitimum.c.cùm inhibitio,de clandesti.despon.c.ij.& c.ex tenore,qui filij sint legi.quamobrem tunc ille nulla indiget dispensatione,cùm verè sit legitimus propter bonam fidem matris.

Sacerdotis filius sufficit, quòd quis probetur.

Veruntamen si probauerim aliquem esse filium sacerdotis, sufficit 42
ad transferendum in eum onus probandi,se fuisse progenitum ante sacerdotium,aut bona fide matris.c.inter cæteras,de rescrip.quę bona fides præsumitur,quando publicè matrimonium est celebratum.l. fi.vbi doct.de ritu nup.vel quando vocatis amicis contractum fuit.Panor.& alij in c.ij.qui filij sint legiti.

Et de his omnibus &singulis prohibitionibus,si locus eis sit,opus est 43
in dispensationibus facere mentionem,alioqui subreptitia erit impetratio,necnon si loco plurium vna tantùm inseratur,doct.in.c.ij.eo.tit.

Dispẽsatur cum hastardis & à iure,& ab homine.

Item duobus modis cum his dispensatur à iure & ab homine,à iure 44
inquam,si illegitimus ingrediatur religionem.c.j.eo.quia religionis ingressus omnem abstergit maculam.c.non liceat.xix.q.vlt.vt inferiùs dicetur abundantiùs.Ab homine dispensatur videlicet à Papa ad omnia, ab Episcopo in beneficio simplici,& ad minores.c.j.eo.tit.li.vj.vt superiùs dictum fuit.† Nec quidem legatus dispensare ad dignitates & cu- 45
rata,nec ad maiores ordines poterit,per tex.iuncta glo.in d.c.j.in fi.eo. & Paris.consi.cxxxvj.stante,in nu.26.in iiij.vol.nisi à Papa hoc ei specialiter concessum fuerit.

Causæ dispẽsationum in illegitimis.

Verùm quia superiùs dictum fuit dispensationem sine caussa factam 46
non valere,dubium esse potest,quæ caussę legitimæ dispensandi sint in his naturalibus? Respond.tex.in c.innotuit,de elect.his verbis:multa in hoc casu dispensationem inducere videbantur, literarum scientia,morum honestas,vitæ virtus,&fama personæ:vnde in dispẽsationibus istorum hæc dici solent.

Dispensare oportet cũ illegitimis ad tonsurã & ad ordines.

Ex prædictis apparet q; circa illegitimos multiplex dispensatio cõce- 47
di solet.Primò vt tonsuram,& ordines sacros assumere possint:quod est eisdem cõmuniter à iure prohibitum.c.cùm in cunctis,de elec.& c.j.& per totum de filijs presbyter.c.per venerabilem,in fi.qui filij sint legit. quo casu si Papa dispẽset simpliciter,vt ordines sumere possit intelligetur de minoribus,non de maioribus.arg.c.lector.xxxxiij. distin.siquidẽ odiosa est dispensatio:quamobrem non extendenda regul.odia,de reg. iur.& superiùs scripsi in effectu dispensationis.& hoc docet Specula.in eo.tit.§.postremo,versi.quid si dispensatum est.

Dispensandum cum illegitimo ad beneficia.

Secundò hic dispensatus ad ordines etiã sacros,non censetur dispẽsa 48
tus vt beneficiũ habeat,quia diuersa sunt.c.j.eo.lib.vj.& quia dispẽsatio non extenditur,vt superiùs dixi: nẽpe illegitimus nõ est capax etiã pensionis ecclesiasticę,quę prouenit ex beneficio.c.extirpãdę,in fi.& ibi do. de præb.

de præb.Hiero.Gigas in tract.pens.q.xvj.& quia loco beneficij habetur c.ad audientiã.ij.de rescri.& fructus pars rei habentur.l.fructus.ff.de rei
49 vend.† Quinimò dispensatus ad beneficia etiã quæcunq; generaliter, non tamen censetur dispensatus ad pensionẽ,nempe quia hoc est odiosum,nec extendendum.c.quamuis,& c.cui de non sacerdotali,de præb. lib.vj.Felin.in cap.ad audientiam.ij.de rescrip.Gigas d.q.xviij.& seq.sed fortè contrarium est verum,vt alibi dicam.

Dispensatus ad beneficium non censetur dispensatus ad pensionem.

50 Tertiò illegitimus dispensatus ad vnum nõ censetur ad plura dispensatus,etiam simplicia beneficia:c.fi.eo.tit.in vj.

51 Quartò dispẽsatus illegitimus simpliciter,vt possit habere beneficiũ non poterit habere curatum:d.c.j.quia maior idoneitas in illis requiritur.c.cùm in illis,de pręb.in vj.ideo oportet exprimere in dispensatione & præbẽdas ac canonicatus in ecclesia cathed.c.quãuis.j.de pręb.in vj.

Dispensatus ad vnũ beneficium plura non poterit habere, nec vnum curatũ dignitatem.

52 Quintò est exprimendum,quod etiã dignitates habere possit, aliàs dispensatio non extenditur ad eas:vt doc.asserunt in c.fi.eo.titu.in vj.& superiùs dictũ fuit:imò etiam si fuerit expressum quòd dignitates obti-
53 nere possit,adhuc non poterit obtinere dignitates curatas,per d.c.cùm in illis.ideo hoc quoq; exprimendum erit in dispensatione.† Sextò perso natus,officia & parrochiales ecclesiæ debẽt exprimi,quẽadmodũ suprà
54 dixi prosequẽdo bullã dispensationis.† Septimò dignitates maiores in ecclesia post pontificalẽ,& principales in ecclesijs collegiatis.c.fi.de pręb.

55 Octauò quòd obtinere possit in illa ecclesia,in qua pater ministrauit exprimendũ est,vel si pater est ibidẽ præfectus,aut canonicus.c.pen.eo.

56 Nonò si concedatur dispensatio illegitimo seculari,intelligetur ad se-

Illegitimus secularis ad beneficia dispensatus ad seculária intelligitur.

culária pro qualitate personæ.l.plenũ.§.equitij.ff.de vsu & habita. vnde si regularia velit obtinere,requiritur expressio in dispensatione,& contrà,cùm hoc de iure non possit.c.super eo.de regular.Ioan.And.in regu, quæ à iure,de regul.iur.in vj.in Mercu. Barba.in c.possessiones,de reb. eccles.non alienand.c.cùm de beneficio,de præb.lib.vj.

57 Decimò si duo velit in eadem ecclesia,& vt dicunt,sub eodem tecto obtinere,debet exprimi:aliàs non licebit habere duo in eadem ecclesia. c.literas,de concess.præb.

58 Vndecimò si quod habeat beneficiũ,illud est exprimẽdũ.c.si proponente,& c.ad aures,ac c.cùm adeò,de rescrip.c.nõ potest,de pręb.in vj.

59 Duodecimò in secunda dispensatione debet facere mentionem primæ.c.ij.de filijs presbyter.in vj.sed non tenetur in impetratione beneficij facere mentionem dispensationis super plutalirate.c.non potest.de Rota decis.cclxxx.in antiq.Iaf.in l.nec dãnosa.C.de precib.Impe.offerẽ.

60 Vltimò debent ista narrari in dispositione,nec sufficeret in non obstante hoc inserere,vel in executiuis, per textum in clementi.prima de præbend.Calderi.consilio iiij.illo titulo,vel supplentes omnes defectus, & quos defectus tollere videatur,plenè scribit Præpos.in capitulo Cænomanensem,col.j.lvj.distinct.non enim communiter videtur Papa tacitos defectus tollere,quos videlicet ignorat.cap.j.de consti.in vj.Ægid.

Requisita in dispensatione illegitimorum vt exprimantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bellamera consil.xxxij.pro introductione,columa penultima.versic.ad quartum.

Qualitas spurietatis exprimēda

Adhæc qualitates spurietatis veniunt in dispensatione exprimendæ, 61
alioqui legitimatio vel dispensatio nulla est:vt habet decis. Rotæ.titul. qui filij sint legit.& plenè Feli.in c.postulasti,col.iiij.& seq.de rescript.c. innotuit,de elect.& dicetur in iij.parte,infrà in materia legitima.in rescrip.mistis.

Si tamen in prima legitimatione & dispensatione qualitates omnes 62
quis expresserit,& posteà factus habilis impetret beneficium,sufficit dicere se pati defectum natalium, licet qualitates aliâs non expresserit: nam hæc vltima impetratio non est nisi executio primæ dispensationis: quamobrem ad illam se referre debet.argumē.l.si defensor.§.j.ff.de interrogat.actio.

Illegitimus impetrans vnū beneficium non tenetur facere mentionem de dispensatione ad plura.

Quinimò si legitimus dispensatus ad beneficium curatum vnum im 63
petrauerit,non facta mentione dispensationis ad plura,valebit impetratio:sicut asserunt dom.de Rota decis.cclxxx.in antiq.& Hiero.Gigas in tract.de pensio.q.xx.

Idem dicunt doct.in licentia data ad resignandum, quandoquidem 64
exigua est gratia:nec difficilior redditur Papa,quamobrem non alia requiritur spurietatis expressio:sed hodie nec solet licentia peti,aut concedi:doct.in elem.vna,de renuncia.

Qualitas spurietatis quando non sit exprimēda.

Item si quis impetret facultatem recipiēdi fructus in absentia gratia 65
studij,nō est necesse spurietatis qualitates exprimere:nam omnibus studere volentibus concedi solet.c.cùm ex eo,de elect.in vj.hodie quoq; hæc facultas non impetratur,cùm iure communi concedatur.c.vno,de cleric.non resíden.in vj.c.licet,de præb.nam frustra impetratur quod iure communi conceditur.l.j.C.de Thesaur.lib.x.& concessa dispensatione non residendi fructus recipi possunt.c.licet,vbi doct.de præb.

Religionis ingressus il legitimus fit legitimus,& ad quæ.

Addendum est,quòd illegitimus per ingressum religionis,& profes- 66
sionem fit legitimus quoad ordines, vt sine alia dispensatione promoueri possit,c.presbyterorum.lvj.distinc.c.j.de filijs presbyter.Archid.in c.fi.ibidem,lib.vj.Oldrad.consil. ccxv.puncta.Ad ordines inquam,tam maiores,quàm minores.d.c.j.glo.in c.ij.de apostа. sicut olim quoad successiones datus curię legitimus fiebat.§.quibus,de hæredita.quæ ab intesta.defer.l.eos,C.de his qui spōte public.mune.subeunt,lib.x.quia religio maculam omnem abstergit.tex.in prin.authen.de monach.colla.j.

Illegitimus factus monachus non est habilis ad episcopatus, & dignitates maiores nec ad curatas.

quia est in virtutibus perfectus: ideo alia non requiritur perfectio.gl.in c.quantumlibet.xxxxvij.distin.c.non liceat.xix.q.vlt.alioquí esset contra intentionem ingredientis religionem,quæ est vel esse debet,vt Deo seruiat,& tamen hoc facere non posset.

Verùm iste monachus factus non censetur habilis ad obtinendum 67
episcopatum,nec alias dignitates minores vel maiores,nō abbatiam sui monasterij,nec curata beneficia,nisi accedentes Papæ dispēsatione.d.c. j.& fi.eo.& ibi doc.quia d.c.j.id prohibens,est tex.concilij,contra quod non

non potest episcopus dispensare,per gl.in c.cùm dilectus,de elect.

68 Imò nec quidem simplicia beneficia secularia, cùm sit regularis obtinere poterit,etiam ex episcopi dispensatione.d.c.super eo,de regular.c. monachus.c.si cupis,& c.placuit.xvj.q.j.sed manualia non curata sic.c. j.& c.proposuit,co.vbi no.& in clem.j.de supplend.negligen.prelat.Ioā. Andr.in regul.quæ à iure,in fi.de regul.iur.lib.vj.in Mercurial.quia per hoc non infringitur stabilitas claustri,cùm ibi monachus maneat vt obedientiarius,ad abbatis nutum reuocandus ad claustrum: Secus esset in beneficijs alijs secularibus:& hoc plenè docet Præpos.in summa.lvj.

69 distinct.†Etiam impetrando beneficium tenetur facere mentionem de defectu natalium:vt videtur consulere Petr.Parisi.consil.xxxxiiij.pro d. Hieronymo,col.prima in iiij.vol.cùm non sit omnino aboletus per ingressum religionis.

Illegitimus factus monachus tenetur in impetrationibus facere mentionem de defectu natalium.

70 Et an episcopus dispensare possit illegitimum ad pensionem, Hiero. Gigas in tract.de pentio.q.xvij.dicit posse in illis casibus quibus potest imponere:tamen de consuetudine generali regni episcopi nullam imponunt pensionem in consequens,nec super hac pensione dispēsare valebunt.Et ita seruatur in forensi iudicio:licet fortè de iure esset contrariū.

Episcopi cū illegitimis ad pensionē non dispensant.

71 Præterea non tollitur per ingressum religionis irregularitas ex delicto,& culpa illegitimi proueniens,vt si fuerit homicida:tum verò maximè quando religionem ingreditur propter crimen.glo.in c.hoc nequaquam.vij.q.j.secus in illa,quę venit ex macula solius illegitimitatis absq; sua culpa:vt ea quæ prodit ex delicto patris.gl.& doct.in c.cùm deputati,de iudic.& doc.in c.ij.de apostа.Præpos.in sua summa lvj.distinct.gl. & doct.in c.j.& fi.de eo qui furtiuè ordi.recepit.

Irregularitas ex delicto proueniens nō tollitur per ingressum religionis.

72 Nisi quoad actus temporales: vnde ille qui non poterat esse testis, quia periurus,vel furti cōdemnatus,si religionem professus fuerit,testificari poterit:ingressus enim iste purgauit maculam quoad temporalia: vt not.gl.& Pan.& Fel.in d.c.cùm deputati,& in c.testimoniū,de testib.

73 †Qui verò sint irregulares,& quotuplex est irregularitas, tractat Spec. in tit.de lapsis & dispensa.& Soc.in repe.c.ad audientiam,de homicid.

74 Vidi dubitari de illegitimo seculari dispensato ad quæcumq; beneficia qualiacumq;,&c.qui demum ingressus est religionem confertur eidem prioratus regularis,an possit vi dispensationis illum obtinere:videbatur non posse,quia secundum qualitatem personæ tempore dispensationis videbatur solùm ei prouidēdum,& sic de seculari,cùm id temporis secularis esset.argu.l.si non sortem,§.libertus: vbi Iaſ.ff.de condict. indebi.l.plenum,§.equitij,de vsu & habita.

Dispēsatus secularis an post religionis ingressum regularia habere possit.

75 Contrarium est verius,quia dispensatio ista generalis erat,per quam factus erat capax,& inclusum erat quodcunq; beneficium:vt si factus sit religiosus,possit ei conferri prioratus regularis,pro qualitate suę personæ:& attendi debet tempus vacationis,per c.ei cui,de præben.lib.vj.

76 c.si eo tēpore,de rescr.ibidem.facit l.fi.C.de test.mili.† Idē dixi in minore,qui nominationes impetrauit,& ad curata, & ad non curata: qui si

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerit maior tempore vacationis beneficij curati,vt illud acceptare pos sit,in tract.nomina.q.ix.nu.51.& seq.vbi alia adduxi.

Commendã Papa conce dit.

Quamuis dispensatio concessa seculari ad quæcunq;,non faciat eun 77
dem habilem ad regularia in commendam retinenda, quãdiu secularis remanet:ne duplex concurrat dispensatio,videlicet super defectu natalium,& super qualitate beneficiorum:quod esset absurdum, nisi fuerit expressum:vt suprà dixi:Sed hoc casu poterit commendam Papa concedere,non verò ordinarius.

Commenda non cõtinet dispensatiõ nem in illegitimo.

Imò quãdo prouidetur patienti defectum natalium,etiam per com- 78
mendam,secum debet dispensari,vt non obstante dicto natalium defectu,beneficium illud commendatum recipere,liciteq; retinere possit:& hoc est de stylo curiæ Roma.

Vacans beneficiũ quãdo ab ordinario conferri non possit.

Nota casum singularem,in quo licet collatio beneficij facta illegiti- 79
mo ab ordinario non valeat: tamen si ille ad sacros ordines promotus fuerit ante collationem,& posteà spolietur beneficio, restituetur,& iure recipiet fructus,cùm altari seruiat.c.veniens,& seq.de filijs presbyter.c. cùm secundum,de præb.retinereq; potest illud in odium ordinarij,qui illum ordinauit, & illi contulit, ne cogatur mendicare in opprobrium totius cleri.c.diaconi.v.in xciij.distin.

Ideo nõ licebit ordinario,qui contulit illud,alteri cõferre,licet vacet, 80
sed à Papa poterit impetrari.arg.tex.in c.si tibi absenti,de præb.invj.vnde cũ hîc bastardus coloratã habuerit possessionẽ,fecit fructus suos,nec ob hoc factus est inhabilis, nec eget rehabilitatiõe quoad fructus præceptos.

Illegitimus dispensatus ad vnum non poterit illud permutare & aliud loco illius habere.

Imò si hîc illegitimus fuerit ad vnum dispensatus,& posteà illud per- 81
mutauit cum secundo,non poterit secundum retinere.c.non potest,de præb.in vj.si tamen secundi fructus receperit,non tamen efficitur inhabilis,quia iuris autoritate recipit,cùm Deo seruiat.c.veniens,eo.ideo nõ eget rehabilitatione.

Tamen si iste fuerit dispensatus ad vnum,& illi collatũ fuit vnũ bene 82
ficium;super quo longo tẽpore litigauit,nunc cõponit pensione data, an illam pensionem retinere possit?Respon.posse,quia nunquàm obtinuit beneficium pacificum:ideo hæc pensio vicem habet beneficij, ad quod erat dispensatus.†Si verò beneficium obtinuisset pacificè,& cum 83
effectu,& posteà vellet pensionem habere,vel aliud beneficiũ,non posset.intelligitur enim de primo.d.c.non potest,de præb.in vj.nisi adesset clauſ.loco dimissi &c.quam declaraui superius in bulla dispensationis.

Bulla dispẽ sationis non expeditur simul cum bulla proto notariatus.

Dispensatis ad duo vel tria per cancellariam vix solet expediri simul 84
cum creatione protonotariatus,sed cùm duabus bullis sic,nam taxæ diuersæ sunt:namque taxa protonotariatus solet dari camerario,taxa verò dispensationum vicecancellario, & ita solent ex stylo curiæ Ro.duo fieri diplomata:†Sed tamen nullã taxam à me quisquàm protonotariatus recepit:quia proprio motu,& gratis atq; ex animo hoc mihi Reueren.do.concessisti cùm legationis munere in partibus Gallica.fungereris,vnde est quòd tuæ dignitati perpetuas agam gratias. 85

Item

Item in dispensationibus ad quæcunque pro bastardis,non solet dari ad dignitates maiores in cathedralibus,nec ad principales in collegiatis,ne pariat inuidiam contra eum,qui omnino est inhabilis: vt omnibus præficiatur,ac eos regat. 68

Clausula de speciali non datur illegitimo.

Ideo si in signatura petatur, & de speciali ad vitã,solet cassari & de- 87
leri:nisi is qui petit,fuerit doctor,aut aliàs qualificatus,vt docet Staphil. in tract.de lite.gratiæ,titul.de modo & forma impetr.versicul.hinc est, quia ista clausula denotat, quòd de speciali gratia dentur illi dignitates in cathedralibus maiores post Pontificalem , & principales in ecclesijs collegiatis:vt superiùs dixi in forma signa.& bullæ nouę prouisio.quod permitti non debet.

Petenti secum dispẽsari ad maiores , si ad dignitates cõcedatur, de maioribus etiam intelligetur.

Si tamen in signatura quis petierit secum dispensari, etiam ad maio- 88
res & principales dignitates, & Papa in dispositione posuerit clausulam simpliciter ad dignitates,non exprimendo maiores, nec principales,vi debitur etiam ad maiores,& principales dispẽsatus: quia illa clausula refertur ad petita,per l.si defensor.ff.de interrogat.actio.Et generaliter est ei cõcessum,vt petitur:ergo & de illis dignitatibus etiam maioribus in- 89
telligetur.†Nec obstat regul.cancel.vbi requiritur harum maiorum dignitatum expressio:verum est,sed hîc quoque in corpore & petitione partis hoc fuit expressum,ergo sufficiet:paria sunt enim exprimere per se,vel per relationem ad aliud.l.ait prætor, §.j.ff. de re iudicat.l.certum, si certum pet.ideo in bulla exprimi poterit.

Illegitimus dispensatus ad dignitatem cõsetur esse de defectu natalium dispẽsatus.

Prędictis addendum est,quòd in signatura istius illegitimi debet in- 90
seri clauſ.non obstante defectu nataliũ:si tamen ipse petierit secũ dispensari de dignitate,etiã in cathedrali,exprimens defectum nataliũ. Sed in dispositione est clausula, & cum dicta dispensatione obtinendi dictam dignitatem,&c.& desint hæc verba.& super dicto defectu natalium,an poterit dari dispẽsatio super dicto defectu,& respon.posse:quia postquã Papa cõcessit ei,vt dignitatẽ obtinere possit,quã non potest obtinere sine defectus nataliũ dispensatione:per consequens videtur secũ dispensatũ super illo defectu,licèt non sit expressum,per l.Barbarius.ff.de offi. præt.nam hoc est accessorium necessarium,quod principale sequitur:vt 91
superiùs scripsi.† Adhæc bastardus in signatura petijt secum dispensari ad quæcumq;,etiam si canonicatus & præbenda,dignitates,personatus, &c.in cathedralibus etiam metropolitanis vel collegiatis,&c.in clausulis tamen & in dispositione non est expressum,nisi ad quæcumq;,quotcunq;,& qualiacumq; cum cura,& sine cura(vt præfertur) qualificata: dummodo non sint dignitates maiores,&c. An intelligatur dispensatus ad dignitates & præbendas etiam in cathedralibus?Respon.sic,& in bul 92
la poterunt exprimi.† Nam clauſ.in dispositione refertur ad clausulam in corpore scriptã,dum dicit,vt præfertur qualificata: voluit ergo Papa intelligere de quacumq; qualificatione petita,& sic etiã de dignitate & præbẽda in cathedrali:tum quia exceptio firmat regulã in nõ exceptis. l.j.ff.de regulis iuris,erat excepta dignitas maior & principalis,ergo su-

Clausula vt præfertur qualificata includit etiam præbẽdas cathedralis eccle siæ.

Illegitimus

Universidad de Deusto
Biblioteca

per alijs censetur Papa concedere, aliâs simpliciter dispensatus ad beneficia non censetur esse dispensatus in ecclesia cathedrali,capi.quamuis,de præbend.libro vj.Ioan.de Selua in tract.de benefic.in tertia parte quæstione xxxxv.

Illegitimus dispensatus ad præbendas cathedrales duas obtinere nõ poterit.

Nota etiam quòd dispensatus ad duo,& ad canonicatus,& præbendas etiam ecclesiæ cathedralis,non poterit obtinere duas præbendas in cathedralibus,nisi habeat clausulam,quam soleo apponere, & ad secundam præbendam in cathedralibus,etiam metropolitanis:& sic consului cuidam illegitimo:Legitimus verò duas obtinere potest prębendas etiã sine dispensatione de consuetudine,vt suprà dictum fuit. 93

Non omittendum quòd illegitimus regulariter tenetur in omnibus impetrationibus exprimere se illegitimum,& defectum natalium:alioqui impetrationes à Papa vel Legato impetratæ sunt subreptitię,& nullæ.c.ij.vbi doct.de filijs presbyter. 94

Cautela vt bastardus in omnibus impetrationibus non exprimat defectũ natalium.

Cautela tamen est super hoc,vt (tu qui non vis in singulis impetrationibus hoc exprimere)impetres indultum à Papa,quo nõ tenearis ad id,& solet ita regulariter dictari.Iulius,&c.Tibi vt in quibuscumq; impetrationibus,priuilegijs,literis & indultis,tam Apostolicis,quàm alijs, gratiam vel iustitiam seu mistum cõtinen.per te,seu tuo nomine à sede Apostolica,vel illius legatis,aut à locorum ordinarijs,vel aliâs qualitercumque decætero impetrandis,nullam de defectu & dispensatione prędictis mentionem facere tenearis:nec propterea impetrationes,concessiones,dispensationes,gratiæ,mandata,priuilegia,literæ,& indulta huiusmodi de subreptionis seu nullitatis vitio,aut defectu intentionis notari, seu propterea nullatenus impugnari possint,sed validæ & efficaces existant,& tibi suffragentur in omnibus,& per omnia,perinde ac si de legitimo thoro natus esses:seu in illis de defectu & dispẽsatione huiusmodi expressa mentio facta fuisset defectu prædicto,&c.authoritate Apostolica tenore præsentium de speciali gratia indulgemus,&c. 95

Compositio non solet in præiudicium officialium remitti.

Sed hæ literæ non solent concedi sine compositione, quæ non solet remitti,quia tangit curię Roma.officiales,quorum salaria Papa remittere non consueuit:quippe vendens eis officia , contrahere videtur cum ipsis,de non reuocando eos,nec in toto,nec in parte,arg.l.j.& ij.ff.quando liceat ab emp.disced.Bald.in l.qui se patris,colum.viij.C.vnde liberi. Bened.in repet.c. Rainutius,in verb.duas habens,numero 36.cum seq. de testa.& videtur eos in hoc reuocare, in quo remittit, nisi ex magna causa hoc faciat,& cum familiaribus vel cum illis,qui sunt benemeriti de republica. 96

Bidelli ante neantur remittere salaria, quando doc. remittãt sua.

Veruntamen in simili vide secus obseruari in quatuor vniuersitatibus,in quibus doctor regens fuit,vt cùm doctores remittebant aliqua ex eorum salarijs,Bidelli quoq; nostri pro virili remittere cogerentur,licèt essent ipsi soliti emere sua officia:quod tamen eodem casu retento non putarem fortè procedere, quando separata essent eorum salaria à salarijs doctorum:quia non arguitur ex separatis:l.fi.ff.de calumniator. 97

Inter

Clausula apponenda in dispẽsationibus illegitimorum.

98 Interdum etiam vidi in signatura dispensationis pro defectu natalium in clausulis ponere,& cum clausula, quòd in quibuscũque gratijs prędictum defectum natalium exprimere non teneatur latissimè extendenda &c.& quòd perinde habeatur in omnibus,& per omnia,ac si de legitimo thoro natus fuisset,& istam claus. soleo apponere,ne duabus impetrationibus quis grauetur:quod est vtile.

Clausula in nonobst.an. pro illegitimis.

99 Adde etiam in nonobstantijs hanc clausulam,nonobst.statutis, etiã si expresè caueretur in illis, quòd nulli illegitimè geniti in canonicos recipi,ac canonicatus,aut prębendas,dignitates vel personatus,seu officia,vel quęcunque alia beneficia,vel prælaturas in eisdẽ nullatenus valeant obtinere:& quòd hoc iurare teneantur,videlicet an sint de legitimo matrimonio procreati:quę quoad personam tuã omnino tollimus, & etiam immutamus eis,quoad alia in suo robore duraturis iuramento cõfirmatione Apostolica , vel quacunque alia firmitate vallatis nequaquam obst.autoritate Apostolica de speciali dono gratiæ dispensamus.

100 Formulam huius dispensationis super defectu natalium docet Ioan. Andr.in addit.ad Speculat.in titul. de filijs presbyter.in vlti.addit. quæ etiam ex suprà scriptis plenè concipi poterit.

Clausula in principio bullæ illegitimorũ ponenda.

101 Item aduertendum, quòd olim Papa solebat post salutationem in huiusmodi dispensationibus sic dicere,cùm scribebat pro illegitimis:illegitimæ gentes,quas vitæ decorat honestas, naturæ vitium minimè decorat:quia decus virtutis genituræ maculam abstergit in filijs,& pudicitia morum pudor originis aboletur:eùm itaque &c . alia pro illegitimis nunc missa faciam.

De dispensatione cum regularibus facta.

1 SCIENDVM. est,quòd cum religiosis secundum varias eorum qualitates plurifariam dispensatur,interdum cum non mendicante,aliâs cum mendicante.

Cum religioso dispensatur vt in alio monasterio beneficium obtineat.

2 Cum regulari non mendicante dispensatur,vt beneficium obtineat in alio monasterio,quàm suo,& alterius ordinis:quod de iure prohibitum est,cùm non liceat illis locum habere in diuersis monasterijs:quorum vnum ab alio non dependet,c.cùm singula .§.fin.de præb.libr.vj.& nullus potest cũ his dispẽsare,nisi Papa: vt ibidem dicitur:&si secus factũ sit,vt si collatio fuerit ab alio facta,quàm à Papa,non valebit,nec quidem à legato,nisi expressam ad hoc potestatem habente,quinimò est conferens priuatus potestate iterum conferẽ

Ineligibilis quomodo incurritur.

3 di,primo & recipiens efficitur ineligibilis,in d.§.fina. † & quamuis ille textus vtatur verbo ineligibilis , tamen intelligitur iste monachus inhabilis factus,non solùm vt eligatur : sed & vt ei beneficium conferatur, c.quisquis , de election . licèt enim appellatione electionis non veniat collatio:fallit nisi sit eadem ratio vt hîc, c.cùm in illis, §.j.& ij.de præb. in vj.& hoc probatur in dicto §.finali,c.cùm singula,quia rationi non

Universidad de Deusto
Biblioteca

conuenit,vt homines diuersæ professionis,vel habitus,simul in diuersis monasterijs socientur:vtor verbis tex.in cle.j.de elect.& tex.in c.in noua.xvj.q.vij.sic habet,Qui in administrationibus sociantur,nec professione discrepent,nec habitu:nam cohęrere & coniungi nõ possunt,quibus studia,& vota sunt diuersa.

Sed hoc ideo dicit ineligibilis propter frequentiam, quia frequentiùs 4
fiebant electiones in monasterijs,c.monachi,in fi.de statu monach.Sed noluit ob hoc excludere collationem,videlicet vt conferri beneficium ei non possit,per auten.Cassa.C.de sacrosanct.eccles.& gl.in cle.j.de rescrip.scripsi in v.q.tract.no.in Concord.

Religiosus sine dispensatione curatum habere non potest.

Quandoq; dispensatur,vt religiosus curatum habeat,& ecclesiam par 5
rochialem:quod prohibetur in c.monachi,de statu monach.quia plantis non docentis habet officium.c.monachus.c.alia,& c.placuit.xvj. q.j.& c.peruenit,ibidem.c.j.de capel.monach.

Quod est verum,nisi sit beneficium curatum sui ordinis, & per fun- 6
dationem illis additum,tunc ad præsentationem abbatis poterit curæ præfici,etiam sine dispensatione,cle.vt professores,& ibi Bonifa.no.x.de regular.c.doctos,& c.seq.xvj.q.j.gl.in summa,ibidem.

Regularis beneficium seculare ob tinere sine dispensatione nõ potest Monachus vnum tantùm beneficium habere potest nõ duo.

Dispensatur etiam cũ regulari,vt seculare beneficiũ habeat in quo pręfici est omnino de iure prohibitus,d.c.monachi,de statu monach. & in c.officij,de elect.c.cùm de beneficio,de præb.lib.vj.sunt enim regularia committenda regularibus,& secularia secularibus. §.volumus,de colla. in Concord.cle.j.de elect.c.in noua.xvj.q.vij. 7

Notandum est,quòd licèt monachus & regularis possit vnum habere beneficium regulare,tamen duo habere non potest,nec quidem capellam vel pensionem, aut portionem monachalem cũ beneficio:nam quodlibet beneficium est incompatibile monacho cum primo.c. cùm singula,de præb.lib.vj.vbi sic dicitur.Singula officia singulis esse committenda personis,præsenti edicto prohibemus,ne aliqui monachi, vel religiosi alij pluribus prioratibus,vel ecclesijs absq; sedis Apostolicæ auctoritate præesse præsumant:nisi vnus ex eis ab alio dependeat:vel adinuicem sint annexi:ergo dispensatione opus est,etiam si duo tantùm simplicia vellet habere. 8

Religiosus duo beneficia in titulũ obtinere nõ potest.

Adhæc regulari non solet concedi dispensatio,vt possit duo benefi- 9
cia sui ordinis in titulum retinere,secus in seculari:sed statui solet in dispensatione,vt religiosus vnum habeat in titulum,aliud in commẽdam, vt suprà dictum fuit in bulla dispensationis.

Ratio est,quia si religiosus in titulum haberet duo in diuersis mona- 10
sterijs,esset sub diuersa obediẽtia & diuersis subijceretur:quod esset absurdum & monstruosum,quem habere duo capita:vt in capitul.primo, ne sede vacan.& duobus dominis seruire,capitul.primo,xxj. quæstione prima.

Nisi illa duo beneficia dependerent ab vno & eodem monasterio,tũc 11
possent ea simul in titulum haberi:quia non subest hoc casu diuersis sed

vni

vni tantùm:aut si connexa essent vel vnita:quibus casibus non requiritur dispensatio ad ea obtinenda.glos.in d.c.cùm singula.

Fiat vt petitur in titulum quoad religiosum non inducit dispẽsationem.

Pætereà si regularis iam habens in parrochialem ecclesiam,petat al- 12
teram sibi commendari:& Papa dicat in signatura, fiat, vel concessum vt petitur in titulum.si Papa aliâs non dispensauerit,tenebitur hic regularis dimittere primam,& secundam habebit in titulum: quia regularis sine expressa dispensatione non potest duas parrochiales ecclesias in ti- 13
tulum habere,vt dictum fuit.† Imò nec vnam.d. c. monachi,de statu monach.nisi in aliquibus casibus,c. quod Dei timorem,de statu regul. Qui casus cum aliâs in proprijs terminis mihi contigisset,consului monacho, vt primam rursus impetraret, vt vnà cum secunda posset illam obtinere cum dispensatione oportuna ad illa duo.

Regulari quando ordinarius cõmendare beneficiũ possit.

Verùm si dispensatum sit cum regulari, vt vnà cum prioratu, vel 14
alio regulari beneficio possit vnum seculare beneficium cum cura, vel sine cura,si sibi aliâs canonicè conferantur recipere,& quoad vixerit retinere,&c.non valebit tamen ordinarius commendare beneficium seculare illi monacho:quia seculare beneficium non datur regulari in commendam etiam à Papa,nisi in signatura sit expresè cõcessum,& in dispositione,quòd etiam ordinarius eidem conferre vel commendare possit, vt soleo apponere : quia interdum quis amisit beneficium ob hoc quòd hęc clausula fuerat omissa.Nota,quia non inuenio dicta à nostris interpretibus.

Nec quidem in titulũ ordinarius dare potest:quia duo non dantur in 15
titulum maximè regulari , nisi hoc in dispensatione fuerit concessum: ideo in dispensatione debet exprimi, quòd illa duo in titulum habeat. contra c.cùm singula.§.prouidemus,de præb.in vj. Et de hoc fuit Arestum in magno cõcilio latum:quod secus est in secularibus,vt superiùs dixi in effectu dispensationis.ratio diuersitatis est,quia ad vitã non commẽdantur beneficia ab episcopo,c.nemo,de elect.in vj. & hoc est maximè prohibitum religioso , vt duo habeat in concilio Lugdun.cui non potest derogare ordinarius glo.in c.cùm dilectus,de elect.

Religiosus per simoniã receptus remanere debet religiosus,& absolui debet ab excommunicatione.

Aduertendum est etiam,quòd si religiosus per simoniam (vt sæpiùs 16
cõtingit)in monasterio receptus fuerit,illa receptio valebit quoad eum, vt post hanc professionem resilire non possit à monasterio : sed ibi,vel in alijs locis eiusdem ordinis collocari debet.c.quoniam,& c.veniẽs, de sim.Ioan.Ana.in c.dilectus,ij.ibidem.Tamen si velit sibi prouideri in dicto monasterio,debet priùs absolui ab excommunicatione,& simonia. vt remanere possit in dicto monasterio,&posteà sibi prouideri de abbatia dicti monasterij poterit,vel alio beneficio.doct. in c.quoniam, & c. de regularibus,de simo.

Religiosus de suo monasterio sine licẽtia exiẽs, est excommunicatus.

Religiosus ergo volens exire de monasterio,licentiam petat & obti- 17
neat ab abbate,aliâs est excommunicatus,c.ij.ne clerici vel mona.in vj. quia sicut piscis sine aqua caret vita,ita quoq; monachus sine claustro. c.placuit.xvj.q.j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad laxiorem autem ordinem non potest transire,etiam abbatis ac- 18
cedente consensu,& obtenta licentia.gl.in c.cùm singula,§. fi.de præb. lib.vj.vt superiùs dictum fuit.

Quòd si recedat & habitet extra monasterium suum absq; licentia 19
prælati sui,licèt gestet habitum,tamē est apostata & excommunicatus, secus si in alio monasterio degeret,secundum Innocen. in c.fina.de renuncia.c.intelleximus, de ætate. Angel. Clauas.in verb.apostasia,in iiij. Panor.in c.j.de apostа.& superiùs dictum fuit.

Morandi licētia extra monasteriū quando religioso concedi potest. Abbas sine caussa dispensatus cū suomonacho peccat.

Vnde licentia morandi extra monasterium non potest concedi reli- 20
gioso,nisi caussa studiorum.c.relatum, ne cleric. vel alia iusta caussa.c. ex rescripto,de iureiur. alioqui data non valet: quia non potest abbas, vel alius contra ius dispensare,c.non est,de voto,vbi gl.& doct.& superiùs in princ.huius materiæ dictum fuit.

Veruntamen si abbas,vel prior sine caussa dispensauerit, & permise- 21
rit,religiosus non erit excommunicatus, sed in conscientia tenetur abbas seu prior,d.c.ij.ne cler.vel monach.in vj.& peccat vterq;,tam prior, quàm monachus:vt ibi dicunt doct.imò nō potetit abbas vel prior sine consilio conuentus licentiam præstare.d.c.ij.hoc docet Autrer.in decis. Tholos.q.cclxx.†Consuetudo tamen(vt vidi sępiùs)aliter obseruat, ne 22
consilium conuentus ad hoc petatur,saltem in aliquibus monasterijs.

Monachus an quis dici possit ante professionis annum.

Ne verò per ignota procedamus, monachus intra annum professio 23
nis nō propriè dicitur monachus.c.j. de regular.in vj.gl.in c.j. de relig. domib. Tamen largè potest dici monachus & religiosus.c.j.de statu monach.& cancellaria Apostolica vocat illum monachum,vel canonicum regularem,apponēdo in principio bullæ post salutationē, religionis zelus,&c.perinde ac si professus esset,&si prouideat illi de beneficio,trāslationem apponit,si sit alterius ordinis,vel depēdeat ab alio monasterio, licet eiusdem ordinis:quia præsumit eum velle cōtinuare religionis propositum:tamen si relinquat habitum ante professionē,nō est nota infamiæ vel apostasiæ affectus,quia iure facit:vt plenè cōsuluit Fel.cōs.xxix.

Professus habere potest beneficia, nō professus.

in facto.† Hodie non admittitur quis in Francia, ad beneficia regula- 24
ria,prioratum,aut aliam administrationem,nisi is sit expresè professus. c.nullus,de elect in vj.nisi à Papa cum derogatione,& certa scientia,&c. †Siue conferantur ei beneficia,siue ad ea eligatur,clem.ne in agro.§.cæ 25
terùm,& §.sanè,de stat.monach.Oldrad.consi.ccxxij.dicēdum,vbi extendit ad aliam quamlibet concessionem.d.c.nullus,loquens in electione.licèt Panor.& alij teneant contra,in c.ij.de testa. quem sequitur Io. de Selua,in tract.de benef.in iij.parte q.lj.

Sed Oldrad.opinio prævalet in Francia,conformísque est regijs con- 26
stitutionibus:nisi,vt dixi,collatio fiat ab ipsomet Papa,alijs enim prohibetur isti conferre ante professionem etiam de consuetudine.

Doctoris titulus nō debet dari religioso.

Animaduertendum etiam est, quòd religioso non debet da- 27
ri titulus doctoris, nec quidem in Theologia, aut in iure canonico: nam quo ad ius Ciuile, & Medicinam non est dubium:

cùm

cùm hæ scientię expresè sint eisdem prohibitæ,c.non magnoperè,& c. super specula, ne clerici vel monach. Sed in bulla Papa solet dicere, Iulius &c. Dilecto filio N.monacho, & Theologiæ professori,vel iuris Canonici.

Seculariscatur doctor regularis professor & quamobrem.

28 Si verò Papa dirigat bullā seculari Doctori,tunc Papa scribit Dilecto filio N.Magistro in Theologia, non autem Theologiæ professori, vel Doctori in iure Canonico,si fuerit secularis:si verò regularis,solet appo ni professori,&c.ne fortè religiosus iste sub hoc titulo doctorali inturne sceret, aut potiùs ab officio,quod præstare debēt doctores maximè Re
29 ligiosi vocat eos professores,volens eos continuò profiteri,nec enim aliàs merentur hoc nomen tam honorificum,l.à nullo,C.de fer.† Etiam baccalaureatus in artibus aut licentia, non sunt gradus: ideo nec solet vocari Religiosus in literis Apostolicis Baccalaureus, seu Licentiatus in artibus:si tamen hoc asserat impetrans,in bulla dicetur tibi,qui(vt asseris)Baccalaureus in artibus, vel Licentiatus in artibus existis, vide quæ scripsi in §.præterea,& in §.statuimus,j.de coll.in Concor.

Religiosus nō vocatur in bullis nobilis.

30 Adde etiam quod religiosus in literis Apostolicis non vocatur nobilis,si quidem ingrediendo religionem amisit nobilitatem.gloss.vlt.in c. j.de purgat.cano.& c.fin.de statu monach.Roma.singul.xxxvij.vtrum nobilis:quia censetur esse mundo mortuus,c.placuit,xvj.q.j.Sed in bulla dicetur tibi,qui(vt asseris) de nobili genere procreatus existis &c. tamen quomodo hoc intelligatur,scripsi in tract.nomi.q. xij.circa finem: vbi dixi hoc quo ad Deum, non regulariter quo ad alios effectus.

Spurius non vocatur nobilis.

31 Idem in spurio,vt non dicatur in literis Apostolicis nobilis,sed(vt asseris)de nobili genere procreatus existis &c.& hoc seruatur ex stylo curiæ Roma.qui iure probatur,in c.si gens Anglorum,lvj.dist.vbi bastardi dicuntur ignobiles.vide quæ scripsi in §.cùm verò,in verb. nobilitatis,de coll.in Concord.

Regularis sine rationabili caussa nō destituitur suo beneficio.

32 Non prętereundum est,quòd cùm à Papa conceditur beneficiū religioso,& petitur in supplicatione, quòd ad vitam inuitus amoueri non possit,solet addere Papa,absque rationabili caussa,aliâs daretur materia delinquendi monachis,& contradicendi suis Abbatibus, contra l.con-
33 uenire,ff.de pact.dotal.† Tamen ego putarem hoc esse intelligendum, etiam si non apponatur:nam beneficia secularibus ad vitam dantur:c.si gratiosæ,de rescrip.nihilominus ex caussa remoueri possunt, & priuari beneficio,c.ad abolendā,de hæret.c.satis,lvj.dist. sed hoc Papa exprimit

Religiosus nō debet vocari curatus, vel prior secularis, nec nomē sumere debet exbeneficio seculari.

34 in regularibus gratia vberioris declarationis.† Notandū etiam est,quòd religiosus nō sumit nomē ex beneficio seculari,nec vocatur curatus vel prior sancti Pauli,vel Rector parrochialis ecclesiæ,nec ex vicaria seu ca
35 pella,nisi sit sui ordinis,quia semper fratres sunt & regulares,& ad tollē dam gloriam,& ambitionē:vt patet in tit.de stat.mon.†Idē dicunt pragmatici Romani in fratre Hierosolymitano habēte parrochialē ecclesiā
36 per fratres illius hospitalis teneri solitā. † Tamen hodie si alia non con currant,dabitur in forma gratiosa,sicut si intitularetur:& sic dicetur, di

Universidad de Deusto
Biblioteca

lecto filio canonico prioratus seu monasterij sancti A. ordinis sancti Bened. diœcesi. &c. salutem.

Clausula prouiso, & c. non apponitur in bullis religiosorũ.

Item in dispensatione horum religiosorum nõ solet poni clausul. prouiso, quòd idoneus sit, &c. quia tales regulares aliàs idonei sunt, vel esse præsumuntur. gl. in c. quãtumlibet. xlvij. distin. tex. in c. vno, de scrutin. in ordi. faciend. licèt quidam sint bene & stupidi & stolidi, ac penitus ignari. 37

Parrochialem ecclesiã religiosus habere non potest.

Dispẽsatur ego cum monacho, vt possit ecclesiam habere parrochialem, ad quam est inhabilis, officium enim plangenti suscepit, nõ docentis. Hiero in c. monachi, & c. si cupis. xvj. q. j. c. cùm singula. de præb. in vj. †Imò de stylo cu. Rom. seruatur, quòd si receperit fructus parrochialis ecclesiæ sine dispensatione, rehabilitari debeat: & vidi expediri cum infectione & irritatione, & rehabilitatione, vt statim dicetur. 38 39

Idẽ in canonico regulari, nisi præficiatur caussa prædicationis. c. quod Dei timorem, de statu monach. vel nisi fuerit ad hoc dispensatus, aut in subsidium alijs deficientibus secularibus. c. inter quatuor, de regular. & his casibus parrochialem obtinere poterit, aliàs non regulariter. 40

Beneficia manualia vocatione et morte vacare cẽsentur.

Verùm quoad beneficia manualia notãdum est, illa vacare per reuocationem, & per mortem: vt per gl. magnã in cle. quia regulares, de supplen. negligen. præla. & in cle. & si principalis, in verb. electionem. de rescrip. Nicol. Mil. in verb. beneficium, q. xviij. † Et secundum eundem q. xix. ex consuetudine possunt effici perpetua, aut ecõtrà: vt etiam docet Anto. in c. porrecta, in fi. de confir. vtili. & idem Nicol. Mil. in verb. religiosus non potest consentire. vide multa quę de his manualibus officijs scripsi in trac. de pacifi. possessor. nu. 272. in vj. limita. 41 42

Religiosus ferens publicè habitum coopertum est apostata

Insuper non est omittendum, quòd religiosus publicè ferẽs habitum coopertum sine iusta caussa, fit apostata. gl. no. in cle. ij. in verb. extrinsece, de vita & honesta. clericor. quam glo. no. singularem Philip. Franc. in c. vno, de cleric. coniuga. in vj. & in c. certum, de reg. iur. ibidem. vbi Io. Andr. in Mercurial. dicit illum excommunicatum & apostatam, & ita fuisse pronũciatum. †Et sic est inhabilis ad beneficia, vt in d. cle. dicitur. & hoc asserit Oldr. consi. clxxxiiij. pater sancte, in fi. vbi dicit fuisse latam sententiam per do. Clementem Papam V. & repulsum electum, episcopatumq; fuisse datum fratri dom. Berengarij Fredoli id temporis episcopo Tusculan. Cardi. 43 44

Religiosus dimittẽs habitum efficitur inhabilis.

Nisi secum fuerit dispensatum, quod rarò fit: quamobrẽ omittere debet huiusmodi beneficia, quæ eis posteà conferuntur: sicut plerunq; vidi impetrari beneficia religiosorum, qui dimiserant habitum in vniuersitate Paris. quem posteà reassumpserant, sed non obtinuerant rehabilitationem, nec absolutionem, ideo sua beneficia amiserunt. 45

Idem si transiuerint ad laxiorem regulam, licentia quoque petita, sed non obtẽta, à fortiori si nullum deferat habitum, erit apostata & excommunicatus: secus si monasterij secundi sumpserit habitum deferendum primo derelicto. c. intelleximus, de ætate & qualitate, gloss. in capitul. 46

ex parte, de tempor. ordi. Inn. & alij in c. fi. de renun. & doctor. in c. ij. ne clerici vel monachi, in vj. & hæc de non mendicantibus.

Mendicantes religiosi non possunt ad aliam religionẽ trãsire.

At mẽdicantes relicta eorum religione non possunt ad religionẽ sancti Augustini, Benedicti, vel alterius ordinis non mendicantium transferri sine licentia Papæ expressa, nisi ad Carthusien. alioqui sententiam excommunicationis incurrunt tam religiosus mendicans, quàm recipientes ipso facto. tex. in extraua. viam ambitiosæ cupiditatis. de regu. in extrauag. communib. 47

Secundò ab hac excõmunicatione absolui nõ possunt ab alio, quàm à Papa, nisi in mortis articulo, tex. in d. extrauag. 48

Tertiò irritatur ibidẽ translatio, & facta nullius sunt efficaciæ vel momenti, ecce pœnas extraua. Martini, vnde Papa solet facere mentionem huius extrauag. quando dispensat cum his mendicantibus, sic dicens, nonobstan. extrauag. Martini viam ambitiosæ, &c. alioqui non valeret dispensatio. 49

Quartò facta est cle. vt professores, de reg. quæ disponit, quòd si religiosus mendicans transierit ad religionem non mendicantem sancti Bene. fortè, vel sancti August. inibit beneficia vel officia, seu administrationes habere non possit ad prælaturam, tamen concordi suffragio eligi poterit, c. quorumdam, de elect. in vj. 50

Vicarius esse nõ potest mẽdicans religiosus in religione ad quã est trãslatus.

Quintò quòd non possit in dicta religione curã animarum vel aliam curam administrare, etiam tanquã vicarius, ibi aliqua exercere officia, nec esse ibi prior claustralis, vel subprior: vt ibi dicitur. † & non solùm prohibetur in illa religione, ad quã prius fuit translatus, sed etiã si à prima translatione rursus fuerit translatus ad secundã, cùm sit eadem ratio & iura semper loquuntur, & sunt in viridi obseruãtia. l. Arriani. C. de hæreticis, aliàs fraus constitutioni fieret: & daretur occasio maioris mutationis. †Idem dicerem, si episcopus illi conferret: nam cum prohibeatur transferri propter ambitionem, ambitioni locus erit, si liceat ab episcopo obtinere, & ita docet Larent. licèt Federicus victus amicitia contrarium consuluerit, in consi. clxj. quidam religiosus. 51 52 53

Suffragium non habere religiosus mendicans.

Sextò nota quòd si habeant officiũ in eo monasterio, ad quod sunt translati, non tamen habebunt suffragium seu vocem, nec locum in capitulo, vt dicta clement. prima de regular. sed locum in choro, sic quia id est onus, à quo subleuari non intelliguntur: atque si esset prior conuẽtualis, nec tamen adhuc posset habere vocem in eo monasterio, à quo dependet, nisi derogatum sit huic clementina. † Sed in suo prioratu sic etiam sine derogatione: nam huic prouidendo, videtur hoc in consequens Papa cõcessisse, argument. l. fecũda. ff. de iur. omn. iud. alioqui iura sui prioratus amitterentur, & ipse iure prælati priuaretur: quod non est dicendum, cùm non vt monachus habeat vocem in capitulo, sed tanquàm prælatus: vt docet Bonifacius & alij in dicta clementina prima. 54 55

Quinimò etiam dispensatus hic mendicans vt obtinere possit bene- 56

Universidad de Deusto
Biblioteca

ficia & administrationes,non tamen videtur dispensatus vt vocem, & locum habeat in capitulo:nisi de hoc fuerit expressè facta mentio:vel ni si fuerit derogatum huic præfatæ constitutioni, quemadmodum fieri solet:& tunc omnibus pœnis derogatū videbitur:vt docet Bonifa.in d. clem.vt professores,in fin.& his non dantur beneficia in commendam sed in titulum:vt est statutum in reg.Alex.vj.tit.de sign.gratiæ.

Rationes cur trãsfori prohibeãtur mendicantes.

Rationes horum ponuntur in d.clementi.prima.est ex dicto Pauli, 57 videlicet,vt *quisque in ea vocatione persistat,in qua vocatus est*,c.j.xxj.q. j.& vt quietiùs in suo monasterio viuat,c.licèt,de regul.necnon vt tollatur ambitio, quæ sæpiùs istos inuadit:& vt discordiæ & schismata sedentur,quæ possent oriri inter fratres,ad quos iste mendicans est translatus.Dicerent enim abbati,tu eos nobis, *qui portauimus pondus diei & æstus*,non solùm pares facis,sed & prefers.glo.in §.j.de iust.& iu.Quòd si sint religiosi simplices,in monasterio translato inuidia & murmur cessare poterunt:nec fiet tam frequens mutatio religiosorum,quàm videmus sæpiùs inter quosdam fieri.

Et hæc translatio, & frequens mutatio inconstantiam denotat, c. 58 quæ dignior,xxiiij.q.j.& ibi glosl.ideo non debet fieri, nisi propter zelum perfectioris religionis : vel si religiosi primæ religionis declinent à regulis perfectę religionis,aut propter infirmitatem vel debilitatem,ob quam non potest ingressus religionem seruare illius regulam. glossꝫ. & doctores in summa,xix.q.j.Florenti.in iij.parte summæ:titu.xvj.c.iiij.titulo de transeunt . de vna religione ad aliam: alioqui fit inhabilis vt suprà dixi.

Inhabilis quando quis fiat.

Sed quando quis fiat inhabilis? Respondeo in casibus à iure expres- 59 sis,aliâs quilibet præsumitur habilis,nisi probetur inhabilis,c.si fortè, de election.libr.vj.& is qui à iure efficitur ineligibilis,vt communiter religiosi,in c.cùm singula,de præb.in vj.hi inquam,inhabiles esse censentur etiam ad collationem vt suprà dixi. † Ineligibilis etiam fit quisquis 60

Ineligibilis quando fiat aliquis.

electioni de se factæ per secularis potestatis abusum consentire præsumpserit,vt neque absque dispensatione ad aliquam valeat eligi dignitatẽ, c.quisquis,de elect.& tam ad maiora quàm ad minora beneficia prohibetur eligi.Specul.in eod.titul.§.dicendum,versic.sed nunquid habens, & si celebret in loco interdicto,c.is qui,in fi.de sent.excom.in vj. vide extra primam,de post.præl.in commu.

Inhabilis est qui ad preces hæreticorũ beneficiũ obtiner.

Adhæc quicunq; ad preces hæreticorũ dignitates,& quęcunque alia 61 beneficia ecclesiastica receperint,illis priuãtur,& si illa scienter recepe- 62 rint,inhabiles fiũt ad alia,c.ij.§.adhęc,de hæret.lib.vj.†Item quicunque

Inhabilis est qui secũdũ beneficiũ retinet cũ primo si ne dispensatione.

recipit secundũ beneficiũ incompatibile,postquàm secundi possessionẽ habuerit pacificam,primum dimittere in ordinariorum manibus tenetur, alioqui ex tunc sit ipso iure secundo priuatus : & nedum ad sacros suscipiendos ordines,sed etiã ad habendum quodcunq; beneficiũ ecclesiasticũ inhabilis reputetur,extraua.execrabilis, versi.qui verò,de præb. in extra.Io.xxij. † Idem si quis de facto receperit secundũ beneficium, 63 quod

quod etiam retinuerit cum primo,per c.cum qui,de præb.lib.vj.ne stultus melioris sit conditionis quàm sapiens, l.aut seruus, ff. quod vi aut clam,nec dicitur extensio,cùm sit eadem ratio gl.in authen.quas actio- 64 nes,C.de sacrosc.eccles.& in c.quorumdam,de elect.lib.vj.† Idem quoque si primum de facto tenebat,quia non promotus intra annum, & demum receperit secundum,quod detinuit cum primo,adhuc est vtroque priuatus,& inhabilis factus:quia isto casu insunt rationes positæ in 65 d.extra.execrabilis,ideo locum habebit hæc priuatio. † Inhabilis etiam redditur,qui in sacris constitutus vsus fuerit bipartita veste,aut virgata, seu caligis rubeis,aut viridibus,clem.fi.de vit.& honest.cleric. nisi consuetudo eum excuset.

Inhabilis est qui in sacris biparti ta fuerit vsus veste.

Item quicunque recipit iniustè fructus beneficij,& tanquam intru- 66 sus,fit inhabilis ad quæcunque beneficia,c.cùm iamdudum,de præb.& ibi Panormit.& alij,quia prædo est,c.in literis,de restitu.spol. & indiget rehabilitatione,si perceptio erat iniusta de iure communi, secus si per regulas vel statuta, quæ poterant ignorari,c.j.& ij.de const.in vj.nisi is qui fructus recepisset sciens statutum,recepisset fructus,tunc etiam in- 67 habilis factus fuisset.doct.in c.dudum,& c.nihil,de elect.† Quæ rehabilitatio non solet fieri sine fructuum compositione ad dimidiã aliquando fructuum partem taxanda:vt dicit d.Probus in addition. ad Ioann. Monach.in capitulo final . colum.ij. de constitution. in vj. post Ioan. Andr.in addition.ad Speculat.in titulo de dispensation.§.dicendum, in vlti.addi.sed interdum ad meliorem pœnam taxatur, prout visum fuerit officialibus cur.Roma.

Fructus beneficij iniustè recipiẽs fit intrusus & inhabilis.

Compositio de fructibus iniustè perceptis fieri debet.

Et in summa concludendum est impetrationem factam ab ipso inha- 68 bili non valere,nisi prius sit rehabilitatus:vel huius inhabilitatis mentio facta fuerit.doct.in c.cùm iamdudum,de præb.& in rehabilitatione solet poni in fi.bullę clausula de stylo cu.Ro.talis,Volumus autẽ quòd antequàm prefati iudices ad executionẽ præsentiũ procedãt,tu dictũ beneficium N.in eorũ,vel alterius eorũ manibus realiter dimittere tenearis: 69 & insuper exnũc irritum decernimus &c. † Atq; potest poni clau.in signatura,etiã si in illo beneficio se forsan intruserit,quæ pro expresso habeatur & latissimè in bulla possit exprimi,& cũ oportuna dispensatione 70 absolutione,& rehabilitatione &c.†Et cùm ista rehabilitatio velut odio sa strictè sit interpretanda,factus habilis ad secularia,nõ erit factus ad regularia,nec è cõtrario,ideo requiritur expressio in rehabilitatione,sicut docet Hier.Pau.in praxi cu.Ro.fol.44.ver.quod habilitatus &c.plus dicens,quòd si fuerit habilitatus ad beneficium curatum seculare, & alia quæcũq; & qualiacũq;:intelligetur de similibus secularibus, per glos.in 71 cle.j.de rescr.ideo regularia obtinere nõ poterit:†imò religiosus quãdo habilis fit in rehabilitatione solet obtinere,vt habilis fiat ad quodcunq; beneficiũ,sed non ad quęcunq;,quia pluralis esse nõ debet:c.cùm singula,de pręb.libr.vj.sic statuit Alex.vj.in tit.de sig.gra.tamen vidi multas religiosorũ rehabilitationes ad quęcunq; & quotcunq; beneficia factas.

Clausula in rehabilitatione ponenda.

Rehabilitatus ad seculariã nõ est habilis ad regularia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alijs modis quis efficitur inhabilis,videlicet per crimen hæreseos,simoniæ,& alia crimina,quæ confessi in tract.de pacifi. possi.in iiij.limit. vbi dixi quosdã inhabiles nõ esse priuatos beneficijs quæ possident,sed esse quidem inhabiles ad recipiendum beneficia : ibidem videre potes, ne plura hîc, quia etiam dicam in iij.parte,de amissione beneficiorum.

De dispensatione cum corpore vitiatis.

Gibbosi & alij corpore vitiati religioni tradi solent.

SVPEREST, vt de corpore vitiatis agamus,quos vt plurimùm,nescio qua pietate videmus à parẽtibus Deo dicari,necnon inuitos in monasteriũ detrudi:quæ macula licèt quoad Deũ exigua sit: quod perdatur & purgetur in religione,tamen eorum mens inspicitur, qui gibbosos,claudos & alios maculatos offerũt Dei ministerio.c.hinc etenim, xlix.dist.quamobrem eos arbitror grauissimè peccare:nẽpe dicit Hiero. indignum est dare Deo,quod dedignatur homo,c.fin.xlix. dist.vt non immeritò ius eosdem sic vitiatos ab altaris ministerio repellat,nisi accedente dispensatione,de qua glo.in summa lv.distinct. 1

Vitiati corpore ad ordines & beneficia sunt inhabiles.

Primùm ergo notandum est, quòd corpore vitiati & ad ordines, & ad beneficia sunt inhabiles,& quòd promoueri non possint prodigiosi: text.est in c.qui in aliquo,lj.distinct.ibi, aut qui naturali defectu membrorum minùs habere noscuntur,†sic nec beneficia tenere,quia ecclesiæ seruire non valent,c.fi.de rescr.lib.vj.gl.& doct.in c.fin.de verb.sig. idem Card.Alex.in c.si Apostolica,lv.distinct.& c.fi.xlviij.dist. 2 3

Vnde si quis gibbosus existat, vel aliâs deformis sit, is ordinari sine dispensatione prohibetur,c.j.in fin.xlix.distinctione,& c.j.lv.dist. 4

Itaque solet in his Papa post salutationem sic dicere. Apostolicæ sedis circunscripta benignitas rigorem iuris mansuetudine temperãs &c. nonnunquam aliqua de gratia benignitatis indulget,quæ sacrorum canonum seueritas interdicit exhibita &c.probatur in c. dispensationes,j. q.vij.† Claudius verò sine dispensatione promoueri potest de consuetudine,dum sustinere se valeat,maximè in Gallia,vbi plures sunt teste Hostiẽs.in summa,de corpore vitiatis,§.fi.quod etiam iure permittitur,c.si quis,lv.dist.vbi sic scribitur,Si quis in infirmitate positus clericus Medicorũ incisione claudus efficitur,promoueri ad sactos ordines eum non negamus.† Itẽ nõ solet Papa cũ his directè dispensare,sed scribit episcopo vt si sibi videatur,dispenset his ferè verbis.Mandamus quatenus,si & postquàm dictus N.coram te personaliter se exhibuerit, occultum vel membrum ipsum diligenter inspicias:& si(super quo cõscientiam tuam oneramus)ex inspectione huiusmodi tanta deformitas in eodem oculo nõ appareat,quod ex hoc possit in populo scandalũ generari,ac aliud canonicũ non obsistat:cum eo.N.si secum per te super præmissis dispẽsare contingat,vt quęcunq; beneficia &c.recipere.& quoad vixerit retinere 5 6 7

Claudus an ordines sumere possit.

Papa dispẽsando committit maculam episcopo videndam & formam.

nere liberè & licitè valeat autoritate Apostolica tenore præsentium de speciali dono gratiæ dispensamus.

Si vitium non generet scandalum populo dispensatur.

8 Et sic Papa mãdat episcopo,vt videat maculã, & si scandalum non generet populo,quòd conscientiæ suæ Papa relinquit,vt dispenset: qui si dispensauerit,Papa quoque dispensat cum illo,vt beneficia possit habere:hæc est summa istius dispensationis.

Duplex requiritur dispensatio in vitiato & ad ordines & ad beneficia.

9 Et sic duplex est dispensatio.prima ad ordines,vt promoueri etiam ad sacros ordines possit.secunda ad beneficia obtinenda : quia postquàm erit promotus,altari seruiet,ergo cõueniens est vt de altari viuat,c.cùm secundum,de præb.etiam quandoque cum isto dispensatur,vt plura beneficia obtineat &c.

Deformitas vel scandalum prohibet vitiatũ ordinari.

10 Notandum est etiam,quòd habens in magnis membris deformitatem,vt manum aridam,vel si membra decoris nõ habet, vtpote nasum quia talis hominibus est scandalo,promoueri prohibetur,c.ij.de cleric. ægrot.ideo dispensatione opus est.

Oculo carẽs nõ est aptus ad sacerdotium.

11 Idem si admiserit oculum:is enim qui caret oculo,sacerdotij officium adipisci non potest,c.fi.lv.dist.nisi Papa super hoc dispensauerit: & facilior est dispensatio,quãdo amissit oculum dextrum,quàm sinistrũ:quia sinister vocatur oculus euangelij, per quem faciliùs sine capitis reuolutione sacerdos euangelium legere poterit:quamobrem non erit scandalum populo,secus in oculo Euangelij:vt doct.dicunt.

Deformitas parua non prohibet ordinari.

12 Si verò parua sit deformitas,quæ non tendat ad scandalum,non prohibetur ab ordinibus,nec à beneficijs:vt si quis maxillam,vel oculũ habeat paulò maiorẽ altero,vel strabo sit aut lippus,vel maculam in oculo:quia is in redhibitione de iure ciuili non est,l.qui clauium,ff.de ædil. edict.& sic ab ordinibus non prohibetur, glo . in summa.lv.dist.nec vt beneficia habeat.

Digitumnõ habens an possit ad ordines aspirare.

13 Idem si sex habeat digitos,l.idem Offilius,ff.de ædil.edict.vel si digitũ amisit casu,aut eius partem,non ideo prohibetur promoueri,c.qui partem,& c.lator.lv.dist.nisi pollex digitus esset abscisus,vel index,tũc prohiberetur ordinari,sed si tantùm vngulam pollicis amiserit,nõ ideo censetur habilis,dũ aliâs ad frangendum Eucharistiam sit in ipso pollicẽ potens,c.fi.de corpore vitia.vbi quoque dicit gl.aliquem prohiberi, cùm amisit aliquem ex illis digitis,per quos fit signũ crucis.†Considerandũ est etiam an illa magna deformitas sit apparens,aut latens:nam si apparens,& ob id afferat scandalum,quòd arbitrio episcopi relinquitur provitium, vtpote quia est castratus,non prohibetur promoueri,nec est opus dispensatione,nisi episcopi:c.significauit,eod.nec coleos suos custodire tenetur,vt dicunt rustici,gl.in c.Eunuchus,lv.dist.Gofred . in summa,de corpore vitiat.in fi. 14 15

Deformitas latens non prohibet ordines sumere.

Castratus potest ordines sumere.

16 Quod est verum, si per alium castratus fuerit , vel casu eos amiserit,captiul.ex parte,cum sequent.eodem,secus si ipse seipsum castrauerit:quod rarum est,quia sui homicida fit,tunc prohibetur promoueri, c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si quis absciderit,& c.qui partem,& per totum.lv.distinct.& qui promo ueri prohibetur in consequens & beneficia obtinere : quia beneficium datur propter officium,quod iste exequi non potest, c. finali de rescriptis in vj.

Cautela nota pro impetrãtibus beneficia vel alia.

Aduertendum tamen est circa Roma.curiæ praxim,vt si quis existimet se inhabilem,vel collationem nullam, hoc non debet ita manifestè dicere in signatura,sed debet dicere, cùm dilectus filius Titius dubitet &c.Ideo petit secum dispensari &c.& cùm dubitet collationem viribus non subsistere,&c.† alioqui si statim fateretur se inhabilem , aut collationem nullam, posset illa confessio plurimum sibi detrimenti afferre: quia confessio nocet confitenti,capitul. j.& per totum,de confessis lib. vj.vbi est bona glo. 17 18

Papa an super homicidio dispenset,& super quo,& quãdo.

Super homicidio verò voluntario Papa non dispensat, maximè quoad altaris ministeriũ,etiam in regulari:nisi in loco in quo erit occultum homicidium,sed non in loco, in quo est commissum propter scandalũ: sed alibi celebrabit ad congruam sui sustentationem:vt doct. not.in c. j.& c.ad audientiam,de homicid.& in foro conscientiæ facilè dispensatur,imposita tamen graui pœnitentia : & quando ipse homicida vellet religionem ingredi:vt statuit Alex.vj.in tit.de dispens. 19

Si verò agatur de homicidio casuali,Papa faciliùs dispensat,quàm super voluntario,maximè si homicida dabat operam rei licitæ:c.dilectus, & seq.de homic.& c.Ioannes,cum alijs multis ibid. 20

In homicidio verò necessario, si quis vim repellendo occiderit,& se defendendo:& tunc datur dispensatio facilè,& cum absolutione in foro conscientiæ,ad cautelam,clem.vna,vbi doct.de homic.& si factum fuerit ex inéuitabili necessitate , datur per viam declarationis , secus si vitari homicidium poterat fugiendo.gloss.& doctor.in c.suscepimus , de homicid. 21

De homicidio commisso alium defendendo.

Sed si homicidium quis commiserit,alium defendendo,etiam extraneum,cùm teneretur proximum suum iuuare : vt fecit Moyses contra Ægiptium datur dispensatio ad cautelam,dummodo oppressus mortis periculum euadere aliâs non valeret, & tunc etiam ad altaris ministerium,& ad beneficia,vt ea retineat , sed difficiliùs dispensatur , quando oppressus potuisset mortis periculum euadere:alia videntur facilia,ideo ea nunc omittam. 22

De dispensatione de non promouendo.

Habẽs parrochialẽ ecclesiam, & non promotus intra annum perdit illam.

ALIO nobis modo conseruatur beneficium , videlicet per dispensationem de non promouendo , quia parrochialem habens ecclesiam intra annum promoueri tenetur ad sacerdotium:c.licet canon,de elect.lib.vj.alioqui lapso anno perdit illud ipso iure ,nisi sibi prouideat per hanc dispensationem,quæ interdum fauore studij conceditur:vnde 1

epi

episcopus gratia studiorum ad septemnium dispensat.c.cùm ex eo,de elect.in vj.quia studium est labor spiritualis.clem.exiui de paradiso.§.licet,de verbor.significa.siquidem studemus vt meliùs ecclesiæ deseruiamus.Bal.in l.qui sub prætextu.C.de sacrosanct.eccles.

Papa & episcopus dispensant de non promouẽdo sed variè.

2 Est tamen differentia inter huiusmodi Papæ & episcopi dispensationem:quia Papa latiùs dispẽsat,videlicet ne teneatur interim ad aliquem ex sacris ordinibus promoueri,sed episcopus non aliâs,quàm si scholasticus intra annum promotus fuerit saltem ad subdiaconatum, ne demum ei liceat retrocedere.d.c.cùm ex eo,& c.commissa,de elect.in vj. scripsi pleniùs in scholastic.priuileg.xxxvj.

3 Solet etiam ex alijs causis dispensatio cõcedi,velut superiùs dictum fuit in principio huius materiæ:verùm vt hæc materia faciliùs intelligatur,huius dispensationis formam ob oculos subijcio.

Formula dispensationis de non promouendo.

IVLIVS, &c. dilecto filio N. parrochialis ecclesiæ sancti Andreæ curato Paris.diœcesis salutẽ:Laudabilia, &c. hinc est,quòd nos tuis supplicationibus inclinati,tecum(qui vt asseris)in iure canonico scholaris, & in minoribus ordinibus duntaxat constitutus existis,vt ratione parrochialis ecclesiæ N. Paris.diœces. quam canonicè & pacificè asseris te obtinere,quique infra annum à tempore assecutionis eiusdem fore dignosceris,vsque ad biennium à fine anni à iure tibi præfixi cõputandum,ne ad aliquem ex sacris,etiam subdiaconatus,diaconatus,vel presbyteratus ordinibus huiusmodi te facere promoueri minimè tenearis neq; ad id à quoquam inuitus valeas cogi. Lateranẽ. & Lugdu.concilijs,& quibuscũq; alijs constitutionibus,priuilegijs, cõsuetudinibus,fundatione, vel alijs Apostolicis contrarijs nequaquam obstan.autoritate Apostolica de speciali gratia indulgemus,prouisò quòd ecclesia debitis interim non fraudetur obsequijs:& animarum cura in ea non neligatur,&c.

Datum Romæ,&c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dispẽsatus de non promouẽdo ratione vnius ecclesiæ, nõ cẽsetur dispensatus, si aliam obtineat.

HIS præmissis facilius nobis erit, & certius decidere quę- 5
dam dubia, quæ ex hac dispensatione vidi plerumque suboriri. Primùm an si hic dispensatus obtinuerit aliam ecclesiam post dispensationem, censeatur quoq; dispensatus quoad eam, ne teneatur promoueri intra annum adeptæ possessionis, & commissi regiminis, quod prima fronte videbatur. † Contrarium tamen est decidendũ, quandoquidem hîc Papa con- 6
cedit, vt ratione parrochialis ecclesiæ sancti Andreæ non tenearis promoueri: ex quo liquet mentem Pontificis non vlteriùs extendendam esse: quamobrem ex intentione deficit dispensatio: c. mandatum, ibi, non fuit intentio mandatoris, de rescript. † Ob id ad vitandum dubium, ad- 7

Clausula in dispensatione de non promouẽdo ponenda.

dere debes in signatura, Quòd nullo modo teneatur promoueri ratione huius ecclesiæ, nec ex alia quacumq; causa, etiam si aliam adipisceretur, & tunc noua opus non erit dispensatione: & hoc soleo apponere, aut cuiuscumq; alterius beneficij ecclesiastici curati, vel aliâs sacros ordines requirentis, per te pro tempore obtenti, &c. vt in forma breuis inferiùs videre licebit.

Dispẽsatio prodest ad beneficium quod postea in se obtinuit.

Secũdum se offert dubium, de eo qui ecclesiam possidebat non ca- 8
nonicè tempore dispensationis, sed posteà quidem eam canonicè obtinuit, an hodie videatur dispensatus: & videri dispensatum crederem, sed per illam clausulam nõ datur titulus ad illam ecclesiam: sed tantùm narratur factum partis, ibi, quam canonicè & pacificè asseris te obtinere.

Et quando dispensatur cum isto non habente canonicum titulum, 9
non est necessaria noua traditio, seu adeptio possessionis beneficij, sed primam sufficit continuare, per §. interdum, de rerum diuis. in insti. Cardi. in c. vlt. lvj. distinct. no. vlt. Boër. decis. Burdegal. q. ccxix.

Dispensatio de non promouẽdo intra annũ petẽda est.

Tertiò ibi, Quicq; intra annum à tempore assecutionis eiusdem fore 10
dignoscaris. Etiã vidi dubitari, an hoc sit in hac dispensatione exprimendum? Respond. exprimendum esse: quia nisi esset intra annum, iamque priuatus esset eo beneficia, per c. licèt canon, & c. cõmissa, de elect. in vj. ob id esset beneficium tanquàm vacans de nouo conferendum, quamobrem non nisi intra hunc annum dispensatio huiusmodi reciperetur,

Prorogatio dispensationis fieri potest, & ad quot tẽpus.

per l. sed & si manente. ff. de precar. † Nam aliud est prorogare pre- 11
carium eo durante, vel finito: quia si eo finito prorogetur, nouum est precarium. Boër. in decis. Burdegal. q. cclxxxiiij. & ccxciij. & hæc prorogationem debet longius tempus continere, quàm principalis dispensatio: quia accessorium non solet esse maius suo principali. l. cùm principalis, ff. de reg. iur. vbi doc. nisi fuerit in subdiaconatus ordine cõstitutus, aut aliâs legitima fuerit prorogationis causa: vt statuit Alex. vj. id temporis pontifex maximus in tit. de proroga.

Quartò ibi vsque ad bienniũ non tenearis promoueri, an illa dictio 12
vsq;, includat totum biẽnium? & respon. includere. l. post duos, C. de aduoca. diuers. iudicio. nam quidam dicunt hoc tãquàm fauorabile venit extendẽdum. l. cùm quidam. ff. de liber. & posthu. Albert. in authen. hoc

ius

ius. C. de procura. dixi in tract. de senten. prouisio. artic. ij. gl. iij. & plenius in l. absentem. ff. de verb. signifi. & sic in isto biennio non tenebitur promoueri secundũ quosdam: alioqui non daretur dispensatio biennij sed anni tantùm, quod est verius.

Dispensatio de non promouẽdo ad biẽnium quomodo cõputetur.

13 Quintò quæro à quo tempore computetur hoc biennium, respondetur in literis, videlicet à fine anni à iure tibi præfixi computandum. Annus autem hic à iure præfixus est vigesimusquintus annus in minoribus, intra quem ad sacerdotiũ quis promoueri tenetur. c. cùm in cunctis, de elect. & sic iste tenebitur in vigesimooctauo anno promoueri, alioqui eo elapso vacabit beneficium.

14 In maioribus verò annus à iure præfixus ad promouendum est annus à die commissi regiminis, & pacificæ possessionis computãdus: vnde si quis calendis Ianuarij 1540. obtinuerit ecclesiam parrochialem, habet illum integrum annum ad promouendum, nec est priuatus nisi toto hoc anno elapso, c. commissa, de elect. in vj. & si hoc anno impetret, dispensationem ad bienniũ fortè calendis Februarij, non tenebitur promoueri ante quadragesimũ tertium: quo elapso anno si non fuerit promotus, vacabit beneficium per non promotionem.

15 Nam primò debet computare annum à die collationis beneficij, & pacificæ possessionis, & posteà biennium ex dispensatione à fine annĩ dictæ collationis: quibus tribus annis elapsis nisi promotus fuerit, vacabit beneficium: vt in d. c. licet canon, & c. commissa, de elec. dicas tamen vt inferiùs elucidab. per curiæ Arestum.

16 Sed nonne licebit extẽsionem & prorogationem istius biennij obtinere? Respon. id ex voluntate Papæ cõsistere: nempe si causa prorogandi adsit, requiritur tamen expressio primę dispensationis, aliâs non valeret secunda, per c. fi. de filijs presbyter. in vj.

17 Sextò indulget Papa, ne hic impetrans teneatur promoueri, nec cogi possit ab aliquo: liberum ergo est ei si velit citiùs promoueri, sumendo argumentum à contrario, quod est validum, c. cùm Apostolica, de his quæ fiunt à præla. l. j. ff. de offi. eius cui manda. est iuris.

Dispensatus de non promouẽdo nõ tenetur aliquem ex sacris sumere ordinibus.

18 Septimò ibi, ne ad aliquem ex sacris, tollit dubiũ motum ex eo, quòd nonnulli asserunt dispensatum, vt haberet beneficiũ curatum, non censeri dispensatum, quin in xviij. anno ad subdiaconatum promoueatur, & in xx. ad diaconatũ: vt docet Petrus Anch. consi. cxciij. vltra, & consi. cccliij. Sed contrarium hîc apparet per istam clauſ. ne ad aliquem &c. vt ad nullum ex sacris ordinibus promoueri teneatur ante dispensationem finitam. scripsi in trac. nomina. q. ix. in fi. q. & sine dispensatione expressa tene quod scripsi in tract. nominatio. vt promoueri teneatur, vt superiùs
19 dixi tempore iuris. † Octauò ibi, Lateranen. & Lugdunen. concilijs non obstan. de hoc cõcilio Lateran. tex. est in c. cùm in cunctis de elec. & de concilio Lugdunen. in c. licet canon, illo tit. reliquas non obstantias de-
20 claraui in bulla nouæ prouisionis suprà, & in bulla dispensa. † Vltimò quò dilucidiùs materiã istam nobis prosequi liceat, adiungam hîc regu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cancell.Iulij iij.quę eſt nu.25.per quam malè promotos à bene promotis facilè dignoſcere poſſimus,additis meis quibuſdam ſcholijs,non parum huic rei(vt puto)conferentibus.

De clericis ad ſacros ordines malè promotis.

Regul.cancella.xxv.Iulij tertij.

Item de clericis extra tempora à iure ſtatuta.

GLOSSA PRIMA.

SCIRE cupienti quinam ritè ſint promoti,cõtrarium 1
eius præmittendum eſt,videlicet qui malè, velut docet Iuriſconſ.in l.j.ff.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.quòd cognito vno de contrarijs, cognoſcitur & reliquum. Quamobrem hîc notandum eſt quem dici malè promotum multis modis.

Primò,cùm eſt promotus extra tempora à iure ſtatuta,vtpote extra 2
quatuor tempora.c.iij.de tempor.ordinand.

Statuta tẽporis ad promouendum quæ ſint.

Statuta tempora à iure ſunt,vt minores ordines dominicis & alijs feſtis diebus conferantur,& cõſecrationes virginũ fiant.c.de eo,de temp. ordinand.Ordinationes verò ſacerdotum id eſt epiſcoporum celebrentur non tantùm ex cõſuetudine,ſed etiã ex Apoſtolica doctrina ſcriptura manifeſtante, quod cùm Apoſtoli Paulum & Barnabam ex ſpiritu ſancti præcepto ad Euangeliũ Gẽtibus mitterent prædicandũ, *Ieiunantes & orantes impoſuerunt eis manus*: vt intelligamus quãta & dantiũ & accipientiũ deuotione curandum ſit,ne tantæ benedictionis ſacramentum negligenter videatur impletum.c.j.& c.quod die,lxxv.diſtinct. 3

Prima tonſura quolibet die conferri poteſt & in diœceſi & extra.

Prima verò tonſura quolibet die conferri poteſt, cùm iura certum 4
diem in ea non præfigant:& ſic obſeruatur de generali cõſuetudine,teſte Hoſtien.Ioan.Andr.& Cardinal.in c.pen.de tempor.ordinand.per c. cùm contingit,de ætate & qualita.& tam in diœceſi quàm extra diœceſim poteſt epiſcopus ſuis ſubditis tonſuram conferre,vt docet Barba. in c.nouit,de offi.legat.& ſcripſi in tract.nominatio.q.xiiij. nu.29.& 65.

Minores et ſacri ordines vbi,& quando dari poſſint.

Et minores ordines,quando epiſcopo,& vbi videbitur,dari poſſunt, 5
ſacri verò nunquam,niſi in publica ordinatione.c.quãdo.lxxv.diſtinct. & ordines ſacri ſolent in maiori eccleſia conferri.glo.in c.ordinationes. lxxv.diſtinct.de conſuetudine.epiſcopi conferunt hos itidẽ,vbi volunt, teſte Floren.in iij.ſummæ parte.c.xiiij.c.xvj.§.xvij.

Non debet tamen epiſcopus generalem ordinationem de his mino- 6
ribus facere,ideo vnum aut duos ordinare poteſt,non quin plures ordinare poſſit,ſed caueat ne generalem ordinationem faciat,ſicut in quatuor temporalibus,c.de eo,& ibi doct. de tempor.ordinand.Præpoſ.in §.quod à patribus.lxxv.diſtinct.

Item

7 Item ordines ſacri,videlicet ſubdiaconatus,diaconatus,& preſbyteratus,niſi quatuor temporibus,aut ſabbato ſancto,vel ſabbato ante dominicam de poſſeſſione conferri non debent,c.iij.de tempor.ordinand. c.quoniam,in fi.& c.fi.lxxv.diſtinct.

Quare ordines quatuor temporibus conferantur.

8 Sed quare potiùs his temporibus quàm alijs? Præpoſ.in c.quoniam, §.cæterum,lxxv. diſtinc.reſpon.quia ſacerdotes,& alij clerici locũ eum obtinent in eccleſia,quẽ olim Leuitæ,penes Iſraëliticum populum obtinuerũt,quos vt libro Numer.legitur.Dominus pro primogenitus recepit,& eos in Ægypto,dum primogenita Ægyptiorum interficerentur,cuſtodiuit,cùm quaſi primitiæ ſint:vnde quaſi primitias domino oferimus,cùm aliquos ad ſacros ordines damus: conueniens ergo eſt,vt pro primitijs temporum ſcilicet quatuor temporibus primitias hominũ offeramus.hæc ille:longè tamen videtur petita ratio.

9 Item introductum eſt his quatuor anni temporibus fieri ordinationem,vt ordinati exornentur,& ſub quatuor Euangelijs ſeruire Chriſto & eccleſiæ moneantur:in Vere,vt virtutibus floreant:in Æſtate,vt fructus afferant:in Autumno,vt fructus operum metant:in Hyeme,vt fructus collectos conſeruent in horreo,vt eis in domo fruantur.

10 Et in ſabbato potiùs quàm in alijs diebus,eò quòd illa dies Spiritui ſancto conſecrata eſt,cuius bona in ordinibus recipiuntur,c.quod à patribus,lxxv.diſtinct.vel ſabbatum notat requiem:quia ordinati à ſacris tranſeant ad requiem ordinis clericalis, de labore ſecularium negotiorum,capitul.fornicari, lxxxviij.diſtinct. & Paul.ad Timoth. *Nemo militans Deo implicet ſe negotijs ſecularibus*, c.j.& per totum, ne cleric.vel monach.negoc.ſecular.ſe immiſceant.Sed in minoribus non tranſeunt ad requiem,quia poſſunt ad ſeculum redire.gl.& do.in c.literas,in fi.de tempor.ordinand.

Papa quolibet tempore ordines confert.

11 Tamen Papa quolibet tempore ordines etiam ſacros cõferre poteſt, capitu.j.de tempor.ordinand.& ibi Hoſtien.in ſumma, ſicut quolibet tempore pallio vtitur.c.ad honorem,de autoritat.& vſu pallij. quia hoc eſt de iure poſitiuo,à quo eſt abſolutus:capit.propoſuit,de conceſſion. præbend.imò dicit Angel.in l.prima, C. de ſentent.paſſis, Papam ſolo verbo poſſe aliquem creare epiſcopum,vel prælatum, licet hoc facere non ſit ſolitus,ſed formam aliquam ipſe ſolet ſeruare,vt alij eius exemplo ſeruent.

Quando ante ætatem, & extra quatuor tẽpora poſſint aliqui promoueri.

12 Item hoc cõcedere poteſt ex ſpeciali gratia epiſcopo,vt ordines etiã extra quatuor tempora conferre poſſit: doct.in d.c.j.& datur diſpenſatio per breue exiſtenti in xxij.vel circa ætatis ſuæ anno,etiam in diaconatus ordine cõſtitutio,vt promoueatur ad ſacerdotium die dominico, vel in aliquo die feſto,etiam extra tempora à iure ſtatuta:de quibus ſuprà dixi:dummodò aliud canonicum non obſiſtat,ſuper quo ſua & antiſtitis eligendi conſcientia oneratur in ſecularibus.

13 Sed cum religioſis diſpenſatur in vigeſimoprimo anno,etiam vt ad ſacros promoueantur:teſte Staphile.in trac.de literis iuſtitiæ,fol.cxciiij.

Universidad de Deusto. Biblioteca

versi.datur dispensatio,in rub.de rescrip.in forma breuium.

Consuetudo promouendi ad sacros extra quatuor tempora non valet.

Nec valet consuetudo,quòd sacri ordines cõferantur extra quatuor 14
tempora.c.ij.de tẽpor.ordi.imò tam ordinans quàm ordinatus peccant
mortaliter,quia violatores canonũ à Spiritu sancto, cuius instinctu con
diti sunt condẽnantur.c.violatores.xxv.q.j.Florẽ.vbi suprà in d.iij.parte
summæ,titu.xiiij.c.xvj.§.xvj.† Oportet ergo vt neq; per commodum 15
neq; per gratiam,aut quorundam supplicationibus aliquos ad sacros or
dines consentiatis,vel permittatis adduci.scribit Gregor. Ioanni Corin
thiorum episcopo,in c.nouit.100.distin.

Ordinati extra quatuor tempora suspensi sunt.

Et quamuis de iure quædã esset dubitatio, An ordinatus extra qua- 16
tuor tempora esset ipso iure suspensus,in c.cùm quidam,& c.literas,de
tempor.ordinand.Tamen hodie per extrauag.Pij ij.ipso iure sunt suspẽ
si:qui si huiusmodi suspẽsione durante in eisdem ordinibus sic susceptis
ministrare præsumpserint,irregulares eo ipso fiunt,& à solo Papa absol
uendi.c.cùm quidam.c.literas,de tempor.ordinan.Siluester in sua sum
ma,in verb.irregularitas.q. x.vide tamen distinctionem in c.consulta-
tionem,de tempor.ordinan.†Et quid agendum cùm aliquid omittitur 17
de forma præstituta in ordinibus,scribit Floren.in iij.parte summę,titu.
xiiij.capi.xvj.§.v.

Suspensus est qui plures ordines vno die assumit.

Item capiens vno & eodem die plures ordines sacros est suspensus.c. 18
literas,& c.dilectus,de tempor. ordinand.quatuor tamen minores po-
terit eodem die assumere,dummodò non temerario ausu.c.ij.de eo qui
furtiuè ordi.recipit.Sed accolitatum,& alium sacrum non.Pano.& An-
char.in c.iij.de tempor.ordinand.

Dicit tamen ibi Cardi.contrarium seruari:quam consuetudinem pu 19
tarem valere,cùm non prohibeantur,nisi sacri eodem die conferri.ergo
quatuor minores,& subdiaconatus eodem die cõferri,& accipi possunt
ex consuetudine.& hæc de promotis extra tempora.

Siue ante ætatem legitimam.

GLOSSA SECVNDA.

Ætas legitimaque sit in omnibus ordinibus.

ETAS legitima est quoad primam tonsorã septimus 1
annus.c.fi.de tempor.ordinan.in vj.ad ordines verò mi-
nores videlicet ad Accolitatum xij.annus, vel xiij.c.in
singulis.lxxvij.distin.subdiaconus verò nõ poterat olim
ordinari,nisi esset in xxj.anno.c.de his,xxviij.distinct.&
finito xx.anno.c.subdiaconus.lxxvij.dist.nec refragatur d.c.in singulis,
lxxvij.distin.vbi in xiiij.anno subdiaconus fieri poterat:quia hoc intelli
gitur in xiiij.anno post septimũ,&sic in xxj.anno:vt gl.& doc.ibi docẽt.

Hodie sufficit quòd attingat decimumoctauũ,quia minùs hodie vi- 2
uunt homines:clem.generalẽ,de ætate &qualita.nec oportet reprehẽsi-
bile dici,si variantibus tẽporibus statuta variantur humana.c.non opor.

tet,

3 tet,de consangui.†Item olim xxv.annus requirebatur,vt quis promo-
ueretur in diaconum.c. Episcopus.lxxvij.distin.& c.nemo.lxxviij. dist.
hodie suscipere licet hunc ordinem in xx,anno.d.clemen.fina.de ætate
& qualita.

4 Presbyter verò olim nullo modo ordinabatur,nisi trigesimum æta-
tis suæ annum impleuisset.c.j & seq.lxxviij.distin.& citius quem ordi-
nari prohibeatur:quia dicitur j.ad Timoth.v. *Nemini citò manus impo-
sueris,neque communices alienis peccatis.* Quid est manus citò imponere?
nisi ante ætatis maturitatem,ante tempus examinis,ante meritum obe-
dientiæ,ante experientiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere
non probatis?tex.in c.quid est.lxxviij.distinct.

Christus baptizatus in xxx. sed quidã prophetârunt iuuenes.

5 Dominus enim Iesus xxx.anno baptizatus est,& tunc prædicauit,&
IoannesBaptista,Ezechiel,& nonnulli prophetarum.non leguntur ante
6 hoc tempus prophetâsse, vel prædicâsse.† Verùm quia Hieremias &
Damniel intra iuuenilem ętatem spiritũ prophetiæ leguntur accepisse,
Dauid quoque & Salomon in adolescentia reperiuntur vncti.c.presby
ter.lxxviij.distinct.ideo in concilio Viennen.fuit statutum,quòd sacer-
dos fiat,si xxv.attigerit annum,in d.clem.fin.quod tempore necessitatis
etiam olim erat concessum,in c.fi.lxxviij.distin.

Conferens ordines ante tẽpus est suspensus et ordinatus.

7 Nota quòd si ante tempus quis fuerit ordinatus,ordinandus Episco-
pus est suspensus à collatione ordinum.gl.& doct.in d.clc.fi.qui tamen
si durante suspensione celebrauerit,non efficitur irregularis.Domi.in c.
eos,de tempor.ordinand.in vj.Philip.Fran.in c.j.col.vlt.de re iudic.ibid.
sed peccat mortaliter,teste Floren.in iij.parte summę,tit.xiiij.c.xvj.§.xv.

8 Ordinatus verò ante tẽpus est suspensus ab executione ordinis vsq;
ad ætatem legitimam.c.non est compos,de temporib.ordinand.& c.di
lectus de ętate & qualita.c.j.de clerico per saltum promo.ordinatio ta-
men tenet,etiam si puer ad sacerdotium ordinaretur.Cardi.in d.clc.fin.
per gl.in c.pueri,j.q.j.

Collatio beneficij promoto ante septennium facta non valet.

9 Collatio tamen beneficij isti promoto ante septemniũ non valet.Io.
Andr.& Philip.Perusin c.fin.de tempor.ordinand.in vj.& sic non iuua
tur decreto,de pacific.possessor.cùm sit inhabilis:vt scripsi in tract.de pa
cific.possessor.

Minor ordinatus ante tempus non obligatur.

10 Imò si hic minor hos ordines sacros ante xiiij.annos susceptos ratos
non habuerit,non obligatur,sed poterit matrimonium eõtrahere, sicut
is qui hoc tempore ingressus est religionũ.c.ad nostrã,& c.significatũ,
de regular.Calder.consil.vno tit.qui cleric.vel vouen.glo.& doct.in c.
vno,de clerico per saltum promoto.Io.Dias in practica criminal.c.xxij.

Minor ante tẽpus celebrans irregularis est.

11 Quid si minores interim celebrent? irregulares à iure non fiunt,
tum quòd à iure non inueniatur expressum capitul.is qui,& ibi glo.de
senten.excommunicatio.in sexto:tum quia sunt suspensi à canone quo
ad se tantum, & non quoad alios: & suspensus à iure quoad se, cele-
brans irregularis non efficitur.capitul.fina.de cleri.excommunica.mi-
nistran.Philip.Perus.in d.c.j.de re iudica.in vj.Panormi.in capit.primo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

de cleric.per ſaltum promo.hodie per conſtitutionem Pij Papæ ij.efficiuntur irregulares,& beneficijs priuari poſſunt.

Intellige cùm iſti ante tempus ad ſacros ordines promoti fuerint,ſecus ad alios ordines:vt per tex.huius regu.conſtat,qui tantùm de ſacris ordinibus loquitur,ibi,ad ſacros ordines,&c. 12

Super ætate Papa ſolus diſpenſat.

Vbi notandum eſt,quòd Epiſcopus nō poteſt diſpenſare ſuper ætate.gl.& doct.in d.cle.fi.ſed cùm ordinatis extra tempora diſpenſabat olim quidem Epiſcopus.tex.& ibi doct.in c.conſultationi,de tempor.ordinand.ſed non hodie,ſed ſolus Papa,aut legatus à latere ex ſpeciali ſibi data poteſtate,& in diſpenſatione ſoler poni clauſula,quod ad annū ſit ſuſpēſus,vel ad aliud tēpus prout Papæ placuerit,vel legato diſpenſanti. 13

Aut abſque dimiſſorijs literis ad ſacros ordines ſe promoueri facientibus pro tempore.

GLOSSA TERTIA.

Dimiſſoriæ quæ.

DIMISSORIÆ quoad iſtum tex.dicūtur,quæ aliàs commendatitiæ vocantur,quæ dantur his,qui volunt ordines ab alieno ſumere Epiſcopo.c.j.& c.cùm nullus de temporib. ordinand.in ſexto.ſcripſi in l.dimiſſoriæ. ff.de verborum ſignification.& ſuperiùs in prima parte de his abundè ſcripſi.

Promoti ſine dimiſſorijs ſuſpenſi ſunt.

Nam ab alieno Epiſcopo promoti ſine dimiſſorijs iſtis ad ſacros ordines ſuſpenſi ſunt ab ordinum executione quoad ſe non quoad alios: quòd ſi interim in eiſdem ordinibus ſic ſuſceptis miniſtrent,non incurrebant irregularitatem de iure.Io.And.in c.quod tranſlatus,de tempor. ordinan.gl.& Domi.in c.eos,illo tit.in vj.hodie eo ipſo quòd celebrant irregularitatem incurrunt:vt patet in conſtitutione Papæ Pij,ergo non habet locum,ſi ſumeret alios non ſacros:vnum enim exprimendo alterum negare videtur.c.nonne,de præſumpt.l.cùm prætor.ff. de iudic.& ſi voluiſſet intelligere de omnibus ordinibus,dixiſſet.c.ad audientiam, de decimis.igitur exprimēdo de ſacris,noluit intelligere de alijs.Nec refragatur c.j.de tempor.ordinand.in vj. ſiquidem in ſuo caſu intelligitur vt ibi doct.notant.Quamuis in quibuſcunque ordinibus ſuſpenſionem contrahi ſcribat Silueſter in ſua ſumma,in verb.irregularitas,q.ix.per d. c.j.quod à iure non recipitur.

Diſpenſatio à Papa poſt promotionem inutilē fit & taxatur.

Ideo licet olim impetraretur diſpenſatio,vt non obſtante tali ſuſpenſione,poſſet vti clericali charactere,& in ſuſceptis miniſtrare,illudq; ſuſficiebat:vt no.Ang.in ſua ſumma,in verb.irregularis.§.xxxij.hodie tamen propter cōſtitutionē Pij oportet exprimere,quòd nō obſtante irregularitate incurſa celebrando,ſecum diſpenſetur,alioqui non prodeſſet diſpenſatio:quod eſt notandū,& ſolet taxari ad vij.carlin.hæc diſpenſatio:

tio:& ſi extra tempora duplicatur vt xiiij.carlinos ſoluere pro taxa teneretur, vt quandoque fiebat, ſed hodie augetur potiùs quàm diminuatur.

Etiam voluit conſtitutionem piæ memor Pij Papæ ſecundi ſimiliter predeceſſoris ſui deſuper edictam,& in cancellariæ Apoſtolicæ libro deſcriptā,quæ incipit,Cùm ad ſacrorum ordinum &c.pari modo obſeruari.

GLOSSA QVARTA.

QVIA vidi pleroſq; ſuper hac cōſtitutione dubitare,quæ apud nos non extat,eam ad verbum duxi hîc tranſcribendam: ne deinceps ſuper ea ambiguitas oriatur.

Tenor conſtitutionis Pij Papæ ij.

2. PIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam.Cùm ex ſacrorum ordinū collatione character inuiſibilis animę imprimetur,ſacra myſteria diſpenſantur,& ipſarum cura tribuatur animarum in eorum ſuſceptione:exceſſus grauis tantò magis plectendi ſunt quantò ex illis maiora in mentibus fidelium ſcandala generantur.Cùm itaq; ſicut fide dignorum relatione (non niſi moleſtè)accepimus,nonnulli clerici extra tempora à iure ſtatuta,quidā ante ętatem legitimam, alioqui verò ſine dimiſſorijs literis cōtra ſanctiones canonicas ſe faciunt ad ſacros ordines promoueri:nos eorumdem temeritatem tali caſtigatione reprimētes,vt alijs impoſterum cōmittendi ſimilia aditus præcludatur,autoritate Apoſtolica,hac conſtitutione perpetuò valitura ſtatuimus,& ordinamus, quòd omnes & ſinguli, qui abſque diſpenſatione canonica,aut legitima licētia,ſiue extra tempora à iure ſtatuta,ſiue ante ætatem legitimam,vel abſque dimiſſorijs literis,etiam citramontani à citramontanis,præterquàm ſi in hoc vltimo caſu per cameram Apoſtolicam iuxta illius ſtylum ordinati fuerint,& ad aliquē ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoueri,à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint.& ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in hiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint eo ipſo irregularitatem incurrant.prętereā vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas beneficijs eccleſiaſticis poſſunt iure priuari.Volumus autem quòd præſens noſtra conſtitutio in Romana Curia exiſtentes, poſt quindecim dies, abſentes

Universidad de Deusto
Biblioteca

verò Italicos,poſt duos menſes,alios verò vltramontanos poſt ſex menſes ab ipſius in audientia contradictarum,& Cancellaria Apoſtolica publicatione,& affixione ligare incipiat.nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtram,ſtatuti,ordinationis & voluntatis infringere,vel ei auſu temerario contraire.Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit,indignationem omnipotentis Dei,& beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.Datum Romæ apud ſanctum Petrum,Anno ab incarnatione dominica milleſimo quadringenteſimo ſexageſimoquinto,decimo Calendas Decembris Pontificatus noſtri anno quarto.

Ordines per peram ſuſcipiẽs eſt per petuò ſuſpenſus.

Et ſic per iſtam conſtitutionẽ is,qui extra tempora,vel ante ætatem, 3
vel ſine dimiſſorijs promotus fuerit ad ſacros,ſuſpenſus eſt,donec abſolutionis beneficium à Papa fuerit conſecutus,non tantùm vſque ad ętatem legitimam,prout de iure,vt in c. cùm quidam,& c.literas,de tempor.ordinand.& hîc patet,ſed perpetuò.

Item ſi durante ſuſpenſione celebrauerit,ſi ſit ſacerdos, vel ſi diaco- 4
nus ſit,tanquàm diaconus in eccleſia miniſtrauerit,aut tãquàm ſubdiaconus incurrit irregularitatem, à qua ſentẽtia non poteſt ab alio quàm à Papa abſolui:quamuis doct.in c.conſultationi, de tempor. ordinand. contrarium dicant.

Omnes poſſunt regulariter ordines ſumere, exceptis ſequen.

Notandum eſt inſuper,quòd omnes regulariter poſſunt promoueri, 5
niſi prohibeantur à iure:qui verò ſint prohibiti,refert tex.in c.qui in aliquo.lj.diſtinct.& in c.j.lv.diſtinct. Hoſtien.verò in ſumma, de tempor. ordinand.§.& cui,adducit quoſdam verſus,quibus eorum breuis complectitur prohibitio,qui non poſſunt ordinari,ſub his verbis.

Primùm præcipitur,quòd ſit ſine crimine præſul,
Monogamus,ſobrius,prudens,ornatus & hoſpes,
Caſta docens,non percuſſor,non litigioſus,
Non cupidus:bene diſpoſitus,non neophitúſve.
Talis Apoſtolica,quòd præſit regula iußit.

Crimina grauia prohibent ordinandos.

Et quamuis Paul.j.ad Timoth.c.iij.voluerit iſta in Epiſcopo adeſſe: 6
tamen Auguſti.& Gregor.ea ad ordinandos extenderunt. c. cognoſcamus,xxxiiij.diſtinct.& c.Apoſtolus,lxxxj.diſtinct.Primùm ergo crimen prohibet ordines ſumere,quod intelligerem de graui,vt eſt hæreſis,ſimonia,homicidium,& alia crimina, ſecus ſi leuia fuerint.Hoſti.in dict. ſumma,& capitul.at ſi clerici.§.de adulterijs, vbi doct. de iudic. & in capitulo ex tenore,de tempor. ordinand.alioqui nullus vnquam ſeu vix ordinaretur.

Bigamus ad ordines prohibetur.

Monogamus id eſt vnius vxoris vir.Bigamus autem eius contra- 7
rium,ordinari prohibetur. capitulum, nullus Bigamus, lv.diſtinctione: imò ſi fuerit clericus,omnibus eſt exutus priuilegijs,capitulo,vno,de Bigamis,in vj.

Ebrius an poſſit effici ſacerdos.

Sobrius ordinandus eſſe debet, vnde conſuetus inebriari prohibe- 8
tur ordinari.capitul.Epiſcopus aut preſbyter.xxxv.diſtinct.iuncto text.

in

in ſumma,ibidem,vbi miniſtri templi prohibebantur vinum & ſiceram bibere,ne ebrietate grauarentur corda eorum, vt ſenſus eorum vigeat ſemper,& tenuis ſit.aut quia venter mero æſtuans facilè deſpumat in libidines.ante omnia clericis vetatur ebrietas,quæ omnium vitiorum fomes,ac nutrix eſt.itaque eum,quem ebrium fuiſſe conſtiterit, vt ordo patitur,aut xxx.dierum ſpatio à communione ſubmoueatur,aut corporali ſubdatur ſupplicio.c.fin.xxxv. diſtinct.alia proſequitur Hoſtien.ob id ad illum te nunc reijcio.

9 Et de his non ritè ordinatis quis diſpenſare poſſit?abundè diſtinguit Ægid.Bellamera in c.fin.de ordina.ab Epiſcopo qui epiſcopa.renuncia. ibi videri poteſt:& tene quæ ſuperiùs dixi per iſtam conſtitutionem Pij Papæ ij.

Examinandi ordinandi ſunt.

10 Sciendum eſt autem,quòd antequam aliquis admittatur ad ordines, oportet quòd examinetur;vnde in concilio Carthagi. ſtatutum fuit his verbis.Nullus ordinetur clericus,niſi probatus,vel examine Epiſcoporum,aut populari teſtimonio.c.nullus.xxiiij.diſtinct.

11 Et ſi quis preſbyter,aut diaconus ſine aliqua examinatione ordinati ſunt,abijciantur ex clero,vt in concilio Martini Papæ ſtatutum fuit,in c.fi.xxiiij.diſtinc.ergo ignotus promotus,etiam aliâs re vera dignus,deponendus eſt,vt d.c.fin.& ita docet Gofred.in ſumma,de tempor.ordinand.§.reſtat videre.Si verò fuerit notus & dignus,tunc nullum eſt peccatum.c.de Petro.xlvij.diſtinct.c.valde,xciiij.diſt. quia notoriè doctus examinari non debet,clem.vna de iureiurand.vbi Barba.no.

Ordinandi quomodo ſint,& ſuper quibus examinandi.

12 Supereſt igitur videre,quomodo ſint examinandi,ſuper quibus,& à quibus,& quãdo in concilio Nanaten.ita ſtatutum reperio quod habes in c.quando,xxiiij.diſtinct.Quando Epiſcopus ordinationem facere diponit,omnes,qui ad ſacrum myſterium accedere voluerint,feria quarta ante ipſam ordinationem vocandi ſunt ad ciuitatem vnà cum preſbyteris,qui eos repræſentare debent: & tunc Epiſcopus à latere ſuo eligere debet ſacerdotes,& alios prudentes viros,gnaros diuinæ legis,exercitatos in eccleſiaſticis ſanctionibus, qui ordinandorum vitam,genus, patriam,ætatem,inſtitutionem,locum,vbi educati ſunt,ſi ſint bene literati,ſi inſtructi in lege Dei,ante omnia diligenter inueſtigent,ſi fidem catholicam firmiter teneant,& verbis ſimplicibus aſſerere queant.

13 Ipſi autem quibus cura committitur, cauere debent,ne aut fauoris gratia,aut cuiuſcunque muneris cupiditate illecti à vero deuient,vt indignum & minùs idoneum ad ſacros gradus ſuſcipiendos epiſcopi manibus applicent: Quòd ſi aliter fecerint,& ille, qui indignè acceſſerit, ab altari remouebitur:& illi,qui donum Sancti ſpiritus vendere conati ſunt, coram Deo iam condemnati eccleſiaſtica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur: & ſic Sabbato, qui probati ſunt, Epiſcopo repræſententur: Aliâs autem ſine clericorum videlicet concilio, & populi teſtimonio nullum Epiſcopus ordinare præſumat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Examinatio ordinandorum ad quem spectet.

Licet quidam istam examinationem ad officium Archidiaconi spectare dicant.c.adhæc,& c.vt nostrum,de offi.Archidiac.c.si quis.xciij. distin.Gofred.in summa de tempor.ordinan.§.nunc videamus.Tamen hodie in Francia Archidiaconi de consuetudine amiserunt istud examinandi ius,vt nunc solos Episcopos examinare,vel cõmittere videamus: ideo tenentur illi,qui examinauerũt si indignus præsentetur.c.si seruus, liiij.distin.necnon Episcopus tenetur.c.accepimus,de ætate & qualita.si malum examinatorem & corruptum elegit,vel ignarum,sicut & exercitor nauis de facto sui magistri.l.j.§. magistrum.ff. de exercitor.actio,& debet episcopus eos adigere iuramento,quòd iustè eos examinabunt, & fideliter,& verè sententiam dicetur super his. 14

Hodie quoq; nõ seruatur illud scrutinium,seu examinatio,quæ fiebat secundum formam positam in c.vno,de scrutinio in ordine faciendo.sed examinans,si reperiat examinatum idoneum, illum cathalogo ordinandorum inscribi mandat:& demum is susçipit ordinem,ad quem est examinatus.in prima verò tonsura parua est examinatio, in susceptione quatuor minorum est maior,in subdiaconatu debet esse maxima,quia in alijs examinari posteà non solet:sed quidam bursam examinant, & Giesum imitantur. 15

De promotis per saltum,

Interdum etiã quis per saltum ordines recipit,verbi gratia à subdiaconatu saltat ad sacerdotium,quod accipit sine diaconatu.& tũc interdicitur ei executio ordinis,quem recepit,donec quòd est omissum suppleatur,id est diaconatus collatus sit.c.solicitudo,lij.distinc.& episcopus poterit cum isto ordinato dispensare,& ei conferre diaconatum,vt tunc ipse ordinatus ministrare possit per tex.in c.vno,de cle.per saltũ promo. 16

Quod intellige,si non ministrauerit in ordine non susçepto,alioqui solius est Papæ dispensare:quando quidem effectus est irregularis,& incidit in pœnam clerici non ordinati ministrantis:de qua in c.j.de clerico non ordin.ministran.Hostien.in summa illius titu.Siluester de Prier. in sua summa,in verb.irregularitas.§.vndecimò quæritur, post Lappum allega.xxix.an dispensẽt.& si impetret dispensationem, requiritur in ea absolutio,dummodò ritè se promoueri faciat. 17

De promotis sine examinatione.

Alij reperiuntur,qui furtiuè,id est sine examinatione,& approbatione superioris se ingerunt ad ordines cum alijs approbatis ignorante Episcopo:& tunc si hoc erat prohibitum ab episcopo ordinante sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda:tunc is ordinatus non poterit in susçepto ordine ministrare,nec ad superiorem ascendere sine Papę dispensatione:secus si tantùm erat prohibitio sine excommunicatione: vt in c.j.& per totum,de eo qui furtiuè ordines recepit, summa Angel. in verb.irregularis.§.xxiij.† Si tamen episcopus dicat, Non intendimus ordinare non examinatos,& non approbatos, & tunc qui se ingessit non erit ordinatus,ideo oportet quod iterum ordinetur iniungẽdaque est illi pœnitentia,priùsquàm ordinetur:quia valde deliquit,se ingerendo susçeptioni ordinum ante approbationem.doct.ibidem. 18 19

De non promotis intra annum quando priuati censeantur,&quando possint excusari.

Habens ecclesiam parrochialẽ intra annum promoueri tenetur.

1 REGVLA iuris est notissima, quòd quicunque habet ecclesiam parrochialem,tenetur intra annum promoueri:aliàs amittet ipso iure ecclesiam illam,& potest per non promotionem tanquàm vacans impetrari & conferri,c.licèt canon,de electio.in vj.etiam ante declarationem:veruntamen possidens non remouebitur à possessione, nisi vocatus & auditus fuerit,quia fortè ius habet retinendi.c. licet Episcopus,de præb.in vj.† Ratio autem huius edicti est,quia præfectus parrochiæ & parrochianis,seruire debet illis,celebrando,confitendo, & alia, quæ ad verum curatum spectant,faciendo: quod præstare non potest, nisi promoueatur:tum quia propter officium & seruitium datur beneficium c.fi.de rescrip.in vj.Et quia periculum est animarum ex defectu pastoris non seruientis:c.ne pro defectu,de elect. 2

Ratio cur promoueri quis teneatur.

3 Adde regulam istam etiam factam esse ad cautelam, ne videlicet liberum sit alicui post receptos fructus ecclesiarum eas relinquere,& cõtrahere matrimonium:vt in c.commissa,de electio.lib.vj.Ideoque prouidetur,vt quis teneatur intra annum promoueri,quo meliùs eidem rei seruiat,cui fuit præpositus.

Vicarius perpetuus promoueri intra annum tenetur.

4 Quæ regula præter curatos ampliatur etiam circa alios, vt primò procedat quoque in vicarijs perpetuis,clement.vna,de offic.vicar. qui licet non sint rectores ecclesiarum, sunt tamen rectores curæ animarum,& grex parrochianorum est eis commissus,arg.c.prouideas,de off. vicar.quamobrem eis incumbit,vt gregi eisdem credito deseruiant, vt illum pascant,& verbo doctrinæ & exemplo:c.quoniam.& c.inter cætera,de offic.ordinar.

Prior conuentualis etiam cõmendatarius intra annum promouendus.

5 Secundò etiam habet locum in habentibus prioratus vel conuentuales aut curatos,clement.ne in agro,§.cæterùm, de statu monacho. quia prior conuentualis ratione monasterij & personarum eiusdem habet curam monasterij, & personarum tam in foro pœnitentiali, quàm iudiciali,ideo promoueri tenetur,sicut aliam habens curam.

6 Intellige siue illa beneficia vel prioratus habeat in titulum,siue in cõmendam,per d.§.cæterùm,ibi collationis, seu commissionis sibi factæ: nam qui in commendam habet,non plus iuris habet, quàm habens in titulum,nec minor idoneitas requiritur in commẽdatario,quàm in habente titulum,per c.nemo,de elect.in vj.& d.§.cæterùm, loquitur generaliter,quando conferuntur aut committuntur:conferuntur in titulum,committuntur in commendam:vt in clementina vna,de sup.neg. præl.vt abundè scripsi in tract.de pacifi.poss.in v.amplia.nu.42.

Seculares & regulares intra annum promouẽdi.

7 Tertiò habet locum tam in secularibus,quàm in regularibus:vnde si

Universidad de Deusto
Biblioteca

commendetur ecclesia parrochialis à Papa cuidam regulari,tenebitur is etiam promoueri intra annum,per d.c.licèt canō.† Sic erit dicendum in 8
seculari,cui prioratus regularis conuentualis,aut curatus est commendatus.Imò ab ordinario non posset ecclesia parrochialis cōmendari cuidam , nisi qui actu sacerdos existat,c.nemo.ergo si Papa eidem cōmendet,tenebitur idem promoueri iuxta terminū iuris. Et ita fuit decisum in magna camera inquisitionum, anno 1534.

Arestum.

Præpositi et decani an priuentur per non promotionem.

Tamen §.cæterùm,non habet locum in Præpositis Decanis, & alijs 9
præsidentibus canonicis regularibus:tum quòd ille tex.tantùm loquatur de prioribus conuentualibus & curatis:tum etiam quia est constitutio pœnalis , ergo non extendetur,per l. cùm quidam , ff . de liberis & posthu.nam hoc expressisset Papa,si voluisset,c. ad audientiam,de Decimis.

Nec refragatur quòd Benedictus xij.extenderit etiam ad Prępositos 10
decanos,& alios præsidentes ecclesijs conuentualibus:vt patet in const. Bened.c.xxix.incipien.insuper.versic.nos pari ratione:hoc est verum in ecclesijs conuentualibus monachorum,quia in illis est speciatim statutum,ergo in alijs locum non habet,quę non sunt ordinis sancti Benedicti,quibus expresè monachis illa lex est data:vt consuluit Federicus de Senis consil.xxv.casus talis est,quidam,& Domi . consilio cxxxij. casus talis.

Promoueri an teneatur qui non recipit fructus primi anni.

Quartò extende, etiam si habens ecclesiam parrochialem non reci 11
peret fructus primi anni propter deportus,quos vocant Galli, nihilominus tenebitur promoueri,alioqui priuatus erit anno elapso per ca. licèt canon:tum quia grex est eidem commissus , vt ibi:& habet pacificam possessionem curæ,ac liberum exercitium animarum:ergo propter earum periculum tenebitur sic promoueri,glo.& doct.in c.commissa,vbi Domi.& Philip.Perus.de elect.in vj.& in c.si tibi concesso, de præbend. ibidem.& Domi.consi.cxxv.dubia,in iij.q.vers.super tertio. † nam licèt 12
nil illo anno recipiat,quo seruire teneatur,tamē parare se tenetur ,vt eo tempore,quo fructus recipere licebit , sit idoneus ad seruiendum , & sic promoueri tenebitur illo anno.Nec obstat quòd per adeptionem secundi non vacat primum,cùm ex eo nihil recipio:magna siquidem est ratio differentiæ inter vtrumq;,cùm inducere vacationē primi , ex quo nil ex secūdo percepi: & sic nec illud censeor habere,nimis graue esset, & perpetuū esset detrimentū.Sed quòd tenear promoueri intra illū annū est potiùs honor,quàm onus:cuius honoris si quod sit incōmodum in nō percipiēdo fructus primi anni,tēporanеū est illud,& modicū: cuius rationē prætor non habet,l.scio.ff.de restit.in integ. † Adde quòd c. 13
si tibi,nil de hoc vltimo dicit: sed hoc tātū de primo,ęquū videlicet esse, vt non debeat vacare primū,quamdiu nil recipis ex secundo:quia nō video habere pacificā possessionē plenā,nec videor renūciare beneficio primo,ex quo lucrū habeo,propter secundum,ex quo nihil cōsequor: & huius sentētiæ sunt do.de Rot.decis.lxj.sufficit,in no.& do.Ge.consi.

lxxviij.formantur,col.vlt.pluribus comprobarem,nisi putarem ista sufficere.Si tamen quis retineret sibi omnes fructus,& renunciaret parrochiali ecclesię,putarem eum qui nil percipit,promoueri nō teneri:quia nil habet,& episcopus eum non promoueret sic,per c.episcopus,de prę ben.& postquàm non viuit de altari,seruire non tenetur,c. cùm secundum,de præb.vnde ille qui recipit fructus,tenetur sacramenta administrare,& eo mortuo tenebitur resignatarius intra annum promoueri,& ita putarem dicendum in hoc casu:secus in præcedente , in quo paruo tempore caret fructibus,hic multò & fortè ad vitam non recipiet.

Recipiens fructus post annum non promotionis an sit inhabilis.

14 Animaduertendum est tamen,quòd non promotus intra annum,& si posteà receperit fructus,non ideo redditur inhabilis ad alia beneficia: quia pœna illa non apponitur in d.c.licèt canon, verūtamen tenebitur fructus restituere,si animum promouendi non habuerit, c. commissa, de elect.in vj.de Rot.decis.cccxxvj.nota quòd non admittitur,in antiq. vbi dicit contrarium in Cācellaria teneri: suprà dixi in dispen.super de-
15 fectu natalium teneri restituere postquàm non seruit. † Sed an is, qui non habuit animum promouendi,possit posteà conueniri ad fructuum restitutionem,& condemnari à iudice ecclesiastico:quod videtur,per d. c.commissa,sed contrarium visum est Senatui,anno 1522.die xxj.Nouembris pro magistro Petro du Gar . appellante à Decano & capitulo Ambianensi, quia hoc procedit,vt ad restitutionem teneatur in consci-
16 entia.† Et sic debet moneri per suum confessorem,non quòd detur alicui actio:quod est notandum.Melius tamen esset fructus in hoc seculo reddere,quàm ad inferos cum illis deuolui, vel à Papa compositionem impetrent,seu ab illis , qui in indulgentijs istam componendi potestatem habent.

Conueniri an possit ad fructuū restitutionem non habens animū promouendi. Arestum.

17 Quintò procedit c.licet,etiam in capellanijs,quando quis in illarum fundatione dixisset expresse velle:c.licet,habere locum in hac capella:vt si presbyter non fuerit promotus intra annum,quòd sit ipso iure priuatus,& alteri etiam eo non vocato conferri possit. Ita videntur decidere Dom.de Rota decis.cviij.nota quòd vbi in antiq. quia non licet à fundatione discedere,c.significatum,de præbend.clement.quia contingit, de religios.domibus,& sic potest sustineri conclusio, quòd habens capellam tenetur intra annum promoueri:alioqui ea post annum est priuatus,intelligendo vt suprà.

In capellanijs quando non promotus sit priuatus.

18 Sextò etiam procedit,quamuis episcopus prorogâsset istum annum: quia non potest episcopus dispensare super ætate,nec hoc tempus prorogare,c.præterea,& c.indecorum,de ætate : nam cùm Decretal. licèt Canon permittit episcopo dispensationem super residentia, ergo super alio prohibere videtur:argumen.c.qualis,xxv.distinct.c.nonne,de prę sump.Ioan.monach.in d.c.licèt,maximè quia illa Decretal.licèt est tex. concilij,contra quam episcopus non dispensat,c.cùm dilectus,vbi glo. de elect.

Prorogare annum promotionis nō potest episcopus. Annū promotionis episcopus abbreuiare nō potest..

19 Septimò postquàm annus datur à iure volenti promoueri,non pote

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit etiam episcopus illum annũ abbreuiare,& monere istum curatũ ad breuius tempus capescendum,quo sacerdos fiat:nam indultum à iure beneficiũ nemini est auferendũ,per reg.indultũ,in vj. facit l.fi.§. donec, C.de iu.deli.hoc expresè docet Bon.de vital.in cle.vna,in q.iij.de of.vi.

Habitans in curia per annum & non promotus perdit parrochialẽ quæin curia vacat.

Octauò declara,quòd si possidens hanc parrochialem ecclesiam incuria absq; huiusmodi promotione facta intra annũ,tunc post annum in curia vacabit:& ad solum Papam collatio pertinebit,c.ij.de præb. in vj.nisi post mẽsem,c.iij.ibidem Collecta.in c.ecclesia,in fi.de sortileg. & Prouincial.in ti.declaratoria super proponente seu vouente,&c.vers.beneficium residentis in curia. 20

Episcopatus abbatiæque non vacans per non promotionem.

Nunc limitatur hæc regula.primùm non habere locum in episcopatibus & Abbatijs:quia in his non inuenio hoc statutum fuisse,quorum tamen expressa requireretur mentio.gl. singul. in c.ij.de præb.in vj. sed d.c.licèt canon,loquitur solùm de parrochialibus ecclesijs.†Et licèt tex. in cle.ne in agro. §.cęterùm,& sequenti loquatur de prioratu conuentuali,tamẽ non loquitur de Abbatia:ideo in ea non habebit locum ille tex.tum quia odiosum est,ideo restringendum:c.statutum,de ele. in vj. reg.odia,de reg.iur.in vj. 21 22

†

Adhæc per adeptionem beneficij incompatibilis non vacat episcopatus,c.cum nostris,de concess.præb.sic nec Abbatia,ob id etiam non vacabit per non promotionem:quia nec quidem hoc est expressum à iure:sed de episcopis est tex.in c.j.& per totum,100.dist. 23

Idem si ecclesia parrochialis erigatur in cathedralem,quia perdit nomen parrochialis:vt consuluit Domin.cons.cxxv.dubia,in fin.& sic nomine parrochialis non continetur vt no.in c.cum nostris,de concessio. præb.Petrus de Perus.in tract.de mut.status ecclesia. scripsi superiùs in tract.vnio. 24

Moneri debent episcopi & abbates vt promoueantur.

Ideo iura antiqua remanebunt in his incorrecta, videlicet c. cùm in cunctis, §.inferiora,de elect.vbi Abbatiæ ibi comprehendũtur,teste Panor.ibidem.vnde potest Abbas priuari,si monitus non promoueatur:& sic etiã in episcopatibus,& Abbatijs monitio requiritur,antequàm vacent per non promotionem:quam monitionẽ hîc & alijs casibus hodie contenunt archiepiscopi,& episcopi facere in suarum perniciem animarum,cùm ipsi vigilare deberent supra gregem,at vereor ne quidam circa ferarum,vel mulierum venationem potiùs inuigilent,quàm circum animas:Precor domine facias,vt videant. 25

Abbates quoque nollentes promoueri suam grauiter onerare conscientiam arbitror,ni iustum aliquod afferant impedimentũ, siquidem non secundum Abbatiarum institutionem officium eis iniunctum exequuntur,sed à probis quibusq; munus hoc sanctum & religiosum miserè præripiunt:quamobrem non sine grauissima culpa tenentur ad fructuum restitutionem: quia cessat causa seruitij, ergo & fructuum lucrum, per l. quod dictum,ff.de pactis,c.cum cessante, de appellatio. & si essem in concilio, procurarem statui, vt etiam omnes isti ipso iure 26

iure post annum essent priuati per non promotionem,imò quòd essent presbyteri ante adeptum episcopatum vel abbatiam:quia hodie infantibus dantur,& si senibus concedantur,isti nolunt promoueri.

27 Secundò non procedit in ecclesijs collegiatis etiam parrochialibus, per c.statutum,de elect.in vj.nam illa qualitas addita generi, facit illud transire in aliam speciem:vt docet textus.in l.ius ciuile,ff.de iustic.& iu. Panormita.in c.bonæ.j.no.j.de postul.præl. Barbat.in tract.de pręstan. Cardinal.in j.q.j.partis,nu.14.plenè Albert.in tractatu de augmento,in iij.conclusione.

Habens dignitatẽ curatã vel collegiata non priuatur per non promotionem.

28 Tertiò limitatur in dignitatibus etiam curatis: & sic Decanus etiam ecclesiæ curatæ non tenetur intra annũ promoueri,quia c.cùm in cunctis, §.inferiora,de electio.non recipit suppletionem,nisi in merè parrochialibus,ergo in alijs locum non habebit:& simpliciter ecclesia parrochialis non comprehendit parrochialem ecclesiam,quæ dignitas est,siquidem aliam qualitatem habet,Io.Andr. & alij in d.c. statutum,per il-
29 lum tex.† nam postquàm in c.licèt canon,fit mutatio in ecclesia parrochiali,ergo in alijs remanet,c.cùm in cunctis,immutatũ:vnde sine monitione non priuatur quis dignitatibus curatis,etiam quia in illis apponitur pœna,clem.vt hi qui,de ætate.& sic consuluit Federic.cons.lxxx. casus &c.prior quidam:igitur alia pœna non erit adijcienda.

Decani Præpositi et Archidiaconi nõ priuantur ob non promotionem.

30 Et sic illius non promotionis pœna locum non habebit in decanatibus,prępositurís,aut Archidiaconatibus:vt docet Dom.consilio cxxxj. quoniam,& consil.seq.plenè consuluit etiam prætextu nouæ constitutionis,& Roma.cons.cccxxv.quoad primum,q.ij. plura congessi in lib. meo,in d.c.statutum:ideo qui possedit præposituram curatam in ecclesia collegiata sine promotione per annum,non tamen est priuatus,nisi fuerit monitus:vt refert Boër. in decis.Burdegal.q.cxix.quidam renunciauit,in fi.quia non est parrochialis simpliciter, de qua loquitur,c.licèt canon:licèt æquum & bonum esset vt per concilium, vel per Papã hoc statueretur:& hoc ad Dei seruitium tenderet.

Vnitã parrochialẽ capellæ possidens non est priuatus, si intra annũ non promoueatur.

31 Quartò non procedit,quando ecclesia parrochialis esset principaliter vnita præbendæ,vel alteri beneficio simplici,c.extirpandæ, §.qui verò,de præb.& c.super eo,illo titul. in vj. Siquidem eo casu beneficium vnitum assumit naturam eius,cui vnitur,per c.recolentes,in fine,de statu monach.Anto. in c.j.ne sede vacan.gloss. & doct.in d.c.licèt canon: tum quia principale tunc attenditur,non accessorium, quod sequi naturam principalis conuenit,l.cùm principalis,ff.de regul.iu.scripsi in tracta.de vnio.suprà,secus si æquè principaliter:vt docet Nicol. Milius in verb.curatum,in vlt.

Curã obtinens fori cõtentiosi non comprehenditur in c.licet canon.

32 Quintò idem si non habeat curam fori pœnitentialis, sed tantùm fori contentiosi,Cardinal.in clement.vna,q.xx.de offic.vicarior.vbi dicit,quòd Archidiaconus habet curam fori contentiosi, capitulo primo,& finali,de officio Archidiacon. & tamen non tenetur fieri sacerdos intra annum,sed sufficit quòd fiat diaconus,c.cùm in cunctis.§.in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

feriora,de elect.quamobrem sine monitione non priuaretur:quia d.c. licèt canon,loquitur in ecclesia parrochiali simpliciter,non in quocunq; beneficio curato:† & superiùs in declara.bullæ & signaturæ retuli differentiam inter ista:nam parrochialis ecclesia dicitur,quę parrochiam habet,& territorium ad eius curam deputatum: vt docet Panor.in c. extir pandæ,de pręb.& Nicol.Milius in verb.ecclesia parrochialis,& scripsi in verb.parrochiales,in §.statuimus,ij.de collat.in Concor. 33

Beneficiarius non habens parrochianos promoueri an teneatur.

Sextò quando nulli sunt parrochiani,fortè propter bellum, vel aliàs, gl.& doct.in d.c.licèt canon.Nam clericos huiusmodi habere beneficiũ 34
iancimus,qui ad sacrosanctas ecclesias,vel ad monasteria permanẽt non diuagantes,neq; circa ministeria diuina desides,cùm propter hoc beneficium eis indulgemus,l.generaliter,C.de sacro.eccle.c.generaliter, xvj. q.j.facit l.ij.ibi,in actu positi,vt dign.ordo seruet.li.xij.& cessante causa cessat effectus.l.quod dictum,ff.de pactis,c.cùm cessante,de appellatio.& Io.de Selua in tract.de benefi.in iij.parte,q.xl.ij.Io.Staphil.in trac. de literis gratiæ,in ij.parte,fol.46.quia si non habeat curam actu, cessat ratio d.c.licèt canon:vt scribunt Ancha.& alij per illum tex.in cle.vna, col.j.de offic.vica.

Monendus curatus reuersis parrochianis.

Sed si reuertantur parrochiani,tenebitur is promoueri ab eo die,quo 35
reuertuntur,siquidem incipit actu parrochialis esse:veruntamen erit tutius,vt quod ipsi parrochiani moneant curatum,vt eis seruire teneatur, ne scilicet ignorantiam vllam prętendere valeat:de qua inferiùs dicetur.

Curatus verus quis.

† Eum autem verum esse curatum docet Staphil.in tract.de literis gra- 36
tiæ,titul.de qualitat.& statu benefic.versi.patet igitur,qui certum habet territorium limitatum,& quòd ipse curam exerceat per se non per vicarium perpetuum,& quòd iste sic instituatur:Ego vidi præceptum fieri ab episcopo,seu eius officiali isti curato,statim reuersis parrochianis ad instantiam illorum,vt residere haberet,& promoueri intra tẽpus iuris,alioqui episcopus prouidet.

Curatus in fine anni potest ecclesiã permutare.

Septimò curatus poterit ecclesiam suam permutare cum alio benefi- 37
cio in fine anni,c.commissa,de elect.in vj.cùm ea ante finem anni priuatus non sit,vt ibi dicitur:& sic tenent Do.de Rot.decis.clxxxvij.in antiq.licèt contrarium alibi dicatur fuisse iudicatum in Ro.decis.cccl v.nota quòd nõ promotus.† Sed primæ sententiæ adhęret Aufr. decis.cccc- 38
lxxj.dicens esse communem & veriorem:quia suum est beneficium ante finem anni,ergo potest illud permutare,etiam decies:vt firmat Oldr. in consi.cciij.factum talle,per illum tex.in c.commissa,& Ægi.Bella.decis.clxxviij.non promotus,ac Rochus in tracta.iurispatro.in verbo honorificum,quæstio.xxx. † & is cum quo permutatur tenebitur intra 39
alium annum etiam promoueri,aliàs priuatus erit.de Rot.decis.cviij.nota quòd vbi,in anti.† nam quilibet habens parrochialem intra annum 40
promoueri tenetur,siue sit primus,siue post eum alius,siue causa permutationis habeat,siue ex alia prouisione.

Octauò

41 Octauò limitatur, quando litigiosa esset ecclesia parrochialis : nam computatur hic annus à die commissi regiminis,& pacificæ possessionis,per tex.in c.commissa,de elect.in vj.vel à die, quo potuit esse pacificus:vt ibi,& c.licèt ij.de præb.in vj.Ægid.Bellamera decis.cliij.Papa , & decis.lxxxiij.super hoc,vbi dicit hoc probandum à non promoto,videlicet litem habuisse vel habere,alioqui securus nõ erit,teste Domi.cons. lxxxij.Bonifacius,col.iij. *Lite durante curatus promoueri non tenetur*

42 Cuius prætextu vidi multas impetrari parrochiales,quia possidens lites sibi fingebat,sed ante Deum cui omnia sunt aperta,iste qui fingit litem,satis est priuatus,nec aliquem habet titulũ:ideoq; recipiẽdo fructus est prædo & fur,& falsarius,quòd falsò nomen curati sibi vendicat , & ascribit,cùm non sit:quãobrem tenebitur ad restitutionem fructuum, vt quos ex re non sua (cùm sit priuatus) accipit , & mala fide : alioqui non dimittitur peccatum,nisi restituatur ablatũ, per reg. peccatum, de reg.iur.in vj.& hic in inferno perpetuò,nisi resipiscat,cruciabitur. *Fingens vel procurans litẽ est priuatus.*

43 Præterea cùm quis habeat ius in d.beneficio,donec sit annus elapsus, nec anteà priuatus intelligatur:ideo in fine anni Papa vel ordinarius fauore studij dispensare poterit,cum volente studere,ne vacet interim beneficium,per d.c.commissa,& c.cum ex eo,de elect.in vj . dũmodo hic fuerit promotus ad subdiaconatũ ante annum,vt ibi,& docet Ol. d.cõs. cciij.& de Rota decis.clxxxvij.nota quòd tenens,in antiq. *Episcopus fauore studij dispensat in fine anni.*

44 Et hæc est communis opinio & vera,teste Anfrer.in decis.Tholosa.q. ccccl xxj.vide Ægidium Bellamer. decis. cliiij.vtrum,& decis. dccxxxv. si impetrans,& Roma.consi.cccxxv.quoad primum,in iij.q.& si possidens istam ecclesiam parrochialẽ moriatur vltima die anni,vacabit beneficium per mortem illius,cùm adhuc non sit priuatus.d.c. commissa.

45 Paul.Paris.consi.cxix.super hoc,in fi.vol.iiij. † Notandũ est, quòd postquã annus iste cõputatur à die pacificæ possessionis adeptæ:& in hoc regno pacificã possessionẽ quis non dicitur habere ante annũ, ob id post annũ pacificæ possessionis alterũ habet annũ ad promouendum , ne si promoueretur in primo anno,& posteà in fine anni ei beneficiũ euinceretur,esset presbyter sine beneficio,& mendicare cogeretur in opprobrium totius cleri.c.diaconi.v.in xciij.distinct.quod ne contingeret, iura prouiderunt,ne quis ordinaretur sine beneficio vel patrimonio,c.postulasti,de rescrip.c. episcopus,& c. cùm secundum,de præb. *Promoueri in Francia tenetur quis in secũdo anno pacificæ possessionis.*

46 Et si episcopus sciuisset istum non habere beneficiũ, haud quaquam eum promouisset:ideo quia irrita non potest esse de iure nouo ordinatio.d.c.cum secundũ:melius erit,quòd non promoueatur,quãsi posteà nudus remaneret.Ita declarauit Senatus Paris.in camera(vt dicunt) Domanij,anno 1547.in mense Februario,pro magistro Petro de la Berniere,contra Chastin.Relatore Do.Sanicierio Consiliario eiusdẽ curiæ: per quod declarantur iura canonica,maximè d.c.commissa.vbi gl. valde titubat:quamobrem nota istam declarationem apprimè vtilem,& hodie communem in dicta curia. *Arestum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iustum impedimẽtum excusat non promotum.

Nonò limitatur cùm iniusto impedimento detentus non potuit pro 47
moueri:c.commissa,& in clem.ne in agro,§.cæterùm,de stat.monach.
glo.in verb.priuatus,c.licèt canon,vtpotè si valetudine aduersa,vel alio
iusto impedimento quis affectus fuerit,non erit priuatus:& sufficit isti
valetudinem hanc probare , licet speciem infirmitatis non probauerit:
vt Do.de Rota asserunt in decis.Fastol.causa xj.&quòd dicatur iustum
impedimentum,scripsi in glo.impedimento,§.j.de coll.in Concord.&
in tract.de exonijs,in ord.Reg.in iij.tomo.

Impedimentum in fine anni eueniens an excusset.

Et an sufficiat probare impedimentum, si in fine anni superuenerit, 48
Ægid.Bellamera decision.lxxxiij.super hoc negatiuè concludit, si non
poterat intra illud tempus promoueri:Sed cõtrarium dicerem:nam po-
terat illud beneficium resignare vel permutare,seu dispensationem ha-
bere de non promouendo id temporis vel breue impetrare, vt vno die
promoueretur:ideo impedimentum etiam in fine anni superueniẽs ex-
cusat à non promouendo: & finito impedimento secũdum eum annus
dabitur integer,vel tantum saltem temporis, quantum restabat tempo
re impedimenti,per no.in c.cùm ex eo,de elect.in vj.& per c.si electio,
de elect.ibidem,cle.vna,de in integ.rest. † Ideo priùsquàm amoueatur 49
possessio,debet citari possessor,vt cognoscatur,an fuerit iusto,seu legiti
mo detentus impedimento,c.licet ij.de præb.in vj.gl.in c.commissa,de
elect.ibidem:& hæc est communis opinio doct.ibi:& debet citari prin-
cipalis & non procurator vt dicunt Do.de Rota, decis. decl.sciendum,
in anti.& opus est quòd citatio ad istam declarationem faciendam per-
ueniat ac notitiam possessoris:vt firmant Do.de Rot.decis. dcclxxj. dic
quòd si opponatur,in antiq.& Ægid.Bella.decis.clxxvj.auditor.

Praxis Frãciæ in prouisoper nõ promotionẽ alteriꝰ.

Hodie post annum in Francia cõferunt ordinarij,& facta ab illis col 50
latione,vel prouisione à Papa,impetrantur literæ in causa nouitatis di-
rectæ iudici Regio,coram quo impetrans dicit se canonicè beneficium
assecutum,& esse in possessione beneficij,quod vacauit per nõ promo-
tionem talis &c.nisi impedimentum probet aduersarius vel promotio-
nem aut dispensationem,adiudicabitur impetranti possessio,saltem per
recredentiam:& sic seruatur in forensi iudicio. † Sed ante adiudicatio- 51
nem vno finito termino,dari poterit alius ad probandum dictum impe
dimentum,quia de graui agitur præiudicio:vt decidit Ægid.decis.clxx-
vij.in casu.& vide eum decis.clxxx.si priuatus.& ista causa regetur legi-
bus & statutis illius curiæ coram quo agitatur:vt not.in c.j.de spon.

Nescienssehabere curam an priuetur per non promotionem.

Decimò si pater vel patruus, aut alius retinuerit bullas sui filij , vel 52
nepotis aut alterius, non procedet priuatio : nam hoc casu cum filius,
vel alius ignoret se curatum esse,non currit ei tempus,nec priuatur nisi
à die quo scit , cùm dicatur id iustum esse impedimentum , secundum
Dom.in c.commissa,Io.de Selua in tract.de benefi.in iij.parte q.iij.in fi.
quia non est negligentia,vbi non est scientia,c.ij. & c. quia, de conces.
præb.† Sed peccat is,qui sic retinet bullas & non facit certiorem eũ,cui 53
beneficium acquisiuit:nam quilibet acquirere potest alteri, sed non ac-
quisi

quisiuit.nam quilibet acquirere potest alteri, sed non acquisitis priuare
sine facto domini.l.id quod nostrum est.ff.de regul.iur.

54 Sed in hoc fraus esse posset: quia pater semper posset retinere bullas
filij sui,& sic quilibet posset excusari:& hic pater rapax deuoraret bona
ecclesiæ:& sic spoliarentur beneficia & bonis,& seruitio. Ideo dicerem
fauore ecclesiæ quòd hîc non promotus est priuatus, & imputetur ei,
qui acquisiuit illi puero beneficium,nec pro eo non impetrauit dispen-
sationem,vel tempore debito cum promoueri nõ curauit: nam summa
ratio est,quæ facit pro ecclesia,l.sunt personę,ff.de relig.alioqui quilibet
excusaret se , dicens se ignorâsse habere curatum beneficium : & nun-
quam daretur vacatio per non promotionem,quod esset valde absur-
dum,& puto quòd si Papa hodie interrogaretur sic statueret.

55 Vndecimò minor dispensatus ad obtinendum parrochialem,non te
nebitur promoueri intra annum , nec priuatus erit ex defectu promo-
tionis,per text.iuncta gl.in c.quia intantum,de præbend.vbi Panor. di-
cit quòd minor dispensatus ad eccl:siam parrochialem,censetur dispen
satus de non promouendo,quod est accessoriũ.Idem tenet Fel.in c.po-
stulasti,de rescript.& Io.de Selua in tract. de benefic.in iij.parte q.lij. &
superiùs scripsi inter dispensationis effectus.

56 Sed nisi in xviij.anno ad subdiaconatum,in xx.ad diaconatum pro-
motus fuerit,vacabit beneficium per non promotionem,teste Ancha.
consil.ccxciij.vltra alia.

57 Contrarium tamen fuit iudicatum Burdeg.vt refert Boër.in decisio.
Burdeg.quæst.cxix.quidam,in fi.quia capit.licèt canon,est odiosum,&
sic nequaquam extendendum : & quia loquitur quando non fuit pro-
motus ad sacerdotium,ideo non intelligetur in alijs ordinibus.

Minor non promotus ad subdiaconatum & diaconatũ suo tempore an priuatus sit.

58 Alioqui dictum c.extenderemus,contra glos.in c.fi.de iure patro.& alia iura volentia priuationem non extendi ad alios casus : per §. sinau-
tem,ibi non est quælibet lex tale quid dicens,in authentic. de non eli-
gend.secundò nub.collatio. prima.& hæc vltima sententia videtur ma
gis æqua:quia hic poterit promoueri ad omnes ordines in xxv.anno,&
ita satisfacere illi tex. quitãtùm requirit promotionem ad sacerdotium
non ad diaconatum,vel subdiaconatum.

Curatã ecclesiam non parrochialẽ habẽs promoueri non tenetur intra annum.

59 Si tamen fuerit cum aliquo dispensatum , ne ad aliquem ex sacris
teneatur promoueri , &c . non tenebitur promoueri in hoc tempore
præstituto à iure : alioqui nihil prodesset ei dispensatio : vt suprà
dixi.

60 Duodecimò non procedit etiam in ecclesia curata non parrochiali,
per d.c.licèt canon.& abundè scripsi differentiam in form.man.gl.cum
cura,& seq.in Concor.quia istud c. licèt canon: loquitur tantùm in ec-
clesia parrochiali,& est correctorium iuris,quamobrem odiosum ac re-
stringendum,c.statutum,de elect.libr.vj.

Capellaniã obtinens intra annum promoueri non tenetur.

61 Decimotertiò limitatur in ædicula,seu Capellania,etiam ex fundatio-
ne requirente sacerdotium, quæ à Papa fuit alicui collata cum dispen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

satione:vt nisi præuia monitione priuari non possit aliquis ex solo defectu promotionis intra annum:nam c.licèt canon, loquitur de ecclesia parrochiali, ergo non habebit locum in alio beneficio. Idem tenet gloss.in verb.residentiæ.§.ordinat,de collat.in pragmat. ob id maximè, quòd sit pœnale & priuans:quamobrem non erit ad alios casus trahendum.Sic decidunt dom.de Rota, decis.dxx.nota quòd tenens Capellaniam,in antiq.Et Roma.consil.cccxxv.quo ad primum,vbi dicit etiam eo casu nullam esse collationem ordinarij factam non sacerdoti.

Tamen si in fundatione diceretur expressè,quòd si Capellanus non 62
fuerit intra annum promotus,esset priuatus, vel quòd habeat locum.c. licèt canon, tunc in vim statuti hoc c.seruabitur : vt decidit Staphil. in trac.de literis grat.rubr.de variis mod.vaca.versic.intelligo tamen.& allegat decis.Rotæ clxxx.nota quòd vbi, in antiq. quo loco nulla huius mentio habetur : sed vide quæ dixi suprà in v.ampli.& Boër. q.ccxxiij. in decis.Burdegal.& sic possunt conciliari,vt non priuetur obtinens ædiculam requirentem promotionem:nisi expressè statutis illius ecclesiæ id cautum fuerit,& dictum de hac pœna: vt suprà scripsi.

Commissa cura nõ priuatur qui non promotus, si nõ sit curatus.

Decimoquartò non procedit,si duo vel plures præficiantur ad eccle 63
siam parrochialem,& neutri eorum sit commissa cura:tunc licèt vterq; confessiones audiat, baptiset, & alia quæ ad curam spectant,faciat:tamen in eis non habebit locum d. c. licèt canon : quia sicut vna sponsa duos non potest,aut plures habere sponsos,c.j.de spon.duorum,sic nec ecclesia duos curatos,c.cùm non ignores,de præb.

Et quemadmodum in vnaquaque ecclesia presbyter vnicus esse de- 64
bet,ita ipsa ecclesia,quæ sponsa,vel vxor eius dicitur, non potest inter plures presbyteros diuidi,sed vnum duntaxat habebit sacerdotem, qui eam syncerè,& castè regat,c.sicut in vna.xxj.q.ij. sic consuluit Oldrad. cons.lxvij.quæstio talis:aliàs in vna ecclesia duo essent capita:quod esset monstrum,capitul. quia plerique, de offic. ordinar.Staphil.in tract.de literis gratiæ,rubric.de qualitat.& statu benefic.versicul. requiritur & tertium.

Vnde si collegium committat curam duobus, neuter curam habe- 65
bit,sed tantùm curæ exercitium:& cura penes collegium erit, & non apud singulos,c.irrefragabili,§.excessus,de offic.ordin.argu.l.intantum, §.vniuersitatis,ff.de rerum diuis.

Curam quãdo quis dicatur habere.

Si verò collegium committat vnum ad tempus, etiam ille non erit 66
curatus,sed vicarius temporalis,apud quem non erit cura,per not.in c. cùm ex eo,de elect.in vj.gl.in extrauag.Execrabilis.Io.xxij.

Verùm si committeret vnum,quem non posset destituere,& is ab e- 67
piscopo susciperet literas regiminis:tunc ille haberet curam, & intra annum teneretur promoueri,iuxta clem.vnam,de offic.vicar.&Innocen. in c.si cùm non ignores,de præb.

Et tenetur collegium eligere vnum, cui animarum cura assigne- 68
tur de consuetudine : & ille reddet administrationis, & villicationis ra-

rationem:vt dicitur in Euangelio,*Redde rationem villicationis.*

69 Non tamen negatur quin plures clerici,si ecclesiæ patiantur facultates,possint esse in vna ecclesia:c.illud.vij.q.j.sed non tanquã curati:quia non possunt esse duo capita in vno corpore quasi monstrum,c.quoniã, de offic.ordinar.hoc etiam probat Staphil.in tract.de literis gratiæ:rubr. de qualita.& statu benefic.versi.requiritur & tertiũ.nisi factę essent duæ parrochiæ,& partita cura de Papæ authoritate.

Duo curati an in vna ecclesia esse possint.

70 Decimoquintò limitatur, cùm non appareret ecclesiam esse parrochialem:quia de his quæ non sunt,& non apparent,idem est iudicium. l.duo sunt Titij.ff.de testamẽ.tutel.vnde si parrochialis ecclesia per quadraginta annos fuerit possessa tanquàm vnita alteri, præsumetur quod non fuerit curata:& ille qui sic eam possedit,non priuatur per non promotionem:quia priùs oportet probare illam qualitatem,videlicet eam esse parrochialem.l.non ignorat.C.qui accusare non possunt.Sic consuluit Oldra.consi.ccxcvj.de iure.

Parrochialẽ esse oportet probare.

71 Decimosextò si impetrauerint ecclesiam parrochialem,dicens possessorem vltra annum eam detinuisse,nec dum fuisse promotum, sufficit quòd probem eum tantundem illam detinuisse,licèt non probem negatiuam illam,quod non fuerit promotus: quippe debet ipse possessor probare se esse promotum:negantis enim non est probare.l.acto. C. de proba.c.quoniam,illo tit.decidit Ægid.Bellamera,decis.ccccxv.si impetrauit,qui allegat c.ex parte,de rescrip.

Negans promotum non probat.

72 Decimoseptimò si quis non fuerit intra annum promotus,statim priuatus est beneficio.dicto capitul.licèt canon.ob id quamuis posteà fuerit promotus,non potest illud beneficium retinere sine noua collatione imò semper impetrari potest,vt vacans.doct.in capitul. cùm venerabilis de except.ideo qui sentit se non esse promotum,debet hoc Papæ narrare,& petere sibi de nouo conferri,alioqui recipiendo fructus furtum committit, vtpote ex re non sua fructus recipiens,doct.in c.fi.de rescri. in vj.

Promotus post annum non potest parrochialẽ ecclesiã retinere.

73 Sed vix obtinere poterit nouam collationem sine compositione fructuum,nec potest hic iuuari decreto,de pacificis possessoribus,quantocumq; tempore possederit,cùm absq; titulo possideat: & decretum requirit verum,aut coloratum titulum:vt abundè scripsi in trac.de pacifi. possessor.in prima limita.

74 Decimooctauò ecclesiæ fundatæ ad commoditatẽ subditorum longè commorantium,licèt parrochianos habeant,non sunt tamẽ parrochiales ecclesiæ,videlicet ad hoc,vt eas obtinens(nisi promotus fuerit intra annum)priuatus sit illis,per d.c.licet canõ,quia simplex est beneficium & caussa succursus factum,ideo in hac patria succursum vocãt: de quibus Decius in c.ex parte quinta, de reseri.allegat Panormit.in c.recolẽtes,in fi.de statu monach.

Possidẽs ecclesiã quam succursum vocãt, non est ea priuatus, si non fuerit intra annum promotus.

75 Item qui istum habet succursum, audire potest iura ciuilia, si presbyter non sit, licèt parrochialem obtinens ecclesiam ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tricem non possit ea audire,c.fin.ne cleric.vel monach . iuncto c.j.illo titulo in vj.

Pætereà per adeptionem istius ecclesiæ & succursus non vacat pri- 76
mum beneficium curatum,siquidem ista beneficia compatibilia viden tur,teste Lappo alleg.cxvj.testator iussit,aliâs incipit Philippus,in fi. vide quę scripsi suprà in titul.de erectione in parrochialem,& ista pendere dicitur ab altera principali:vt docet Archid.in summa,xxj.q.j.

Lite durante an per rescriptum si neutri, beneficium, quod prosequitur quis possit impetrare.

Decimononò si post annum quis impetrauerit beneficium nó pro- 77
moti, demum lite cum eo durante, ipse illud impetrauerit per rescriptum si neutri,vel si nulli,dicunt aliqui non valere hanc vltimam impetrationem:nam cùm neutri ius competere asserit, ergo nec sibi : malè igitur ipse recipit fructus, & perperam litigat super dicto beneficio,vi- 78
detúrque inhabilis.† Sed respon.valere:quia dum dicit ius non competere,intelligi debet de tertio,non de ipso impetrante: & si conditionaliter dixerit,si neutri ius competat, quòd petit sibi prouideri,adhuc etiã hoc fieri poterit:& valebit etiam nouissima impetratio,per ea quæ supe riùs abundè scripsi in tract.si neutri.

Per Papæ prouisionẽ fieri censetur vacatio nis declaratio.

Vigesimò si Papa mandet conferri Titio beneficium vacans per non 79
prmotionem Sempronij,hoc ipso censetur declarare Sempronium priuatum esse illo beneficio:nec requiritur alia declaratio:vt consuluit Ancha.consi.ccxciij.vltra alia refert Philippus Probus in additio.ad Ioann. Mona.in c.volentes,de priuileg,libr.vj.† & licèt de iure in casibus ipso 80
iure priuantibus requiratur sententia declaratoria:vt in c.cùm secundũ, de hęreti.in vj.tamen in hoc regno sine declaratione impetratur beneficium,& demum agitur possessorio:vt suprà dictum fuit.

Priuato an possit iterũ beneficium conferri.

Vltimò ei qui priuatus est per non promotionem,non potest iterum 81
beneficium illud conferri,ne priuatio reddatur elusoria,& sit verbis lex imposita,& non rebus,c.commissa,de elect.in vj.clem.ne in agro, §.cę terùm,de sta.mon.†quod est verum ab ordinario:sed à Papa poterit ei- 82
dem conferri,facta priuationis illius mentione,quia est supra ius,c.proposuit,de concess.præb.nec tenetur iure,c.j.de const.in vj.c.nemo,cum glos.de elect.libr.vj.

Priuato quoque propter delictum conferri potest beneficium à Pa- 83
pa,facta priuationis illius mentione,c.ad aures,vbi Panor.in fi.de pœnis. & doct.in c.cùm inter,de renunciat. aliâs non valeret prouisio , l.si aliquid,C.de susceptor.lib.x.vide Fel.in c.fraternitatis,de hæret.& quamuis his in casibus priuatus non sit nõ promotus intra annũ:tamen si cessante impedimento non promotus fuerit & tenuerit beneficium etiam simplex in conscientia tenetur ad restitutionem fructuum : quia non seruit beneficio:& alius promoueretur & seruiret, c. finali, de rescrip.in vj.alioqui nulli essent presbyteri,nisi obtinerent ecclesias parrochiales: & in fundatione verissimile est,quod fundatores hoc voluerint: nec intentio eorum fuit dare cuidam non sacerdoti, & qui sacerdotio nõ fungeretur,vt alibi dixi.

Alia

84 Alia multa possem hîc congerere,quæ fortè lectorem deterrerent ab horum lectione:ideo cum his finem dicẽdi faciam,gratias Deo optimo maximo agens immensas.

Dispensatio de non residendo.

1

CONSERVANTVR nobis etiam beneficia per dispensationem non residendi: potest enim ordinarius monere beneficiarium non residentem,vt resideat: qui nisi monitionibus obtemperet priuari poterit.c.ex tuę, & seq.de cleric.non residen.nisi per dispensationem sibi prouideat. Siquidem Deus opti.max.elegit sibi tribum Leui,vt ipsi seruiret,maximè circa arcam Domini,cui beneficia id est decimas, & alia bona spiritualia dedit,numero 18.& scripsi in tract.de decimis.q.j. Bona verò temporalia idem dominus temporalibus viris,id est laicis, & alijs
2 tribus assignauit.† Et sic pro seruitio spirituali institutum est beneficium.c.fi.de resci.in vj.c.concesso.xij.q.ij.gl.in c.fi.de offi.vicar. c.fi.j.q. ij.& pro temporali seruitio constituta sunt feuda.c.vno, de forma fidelit.& in tit.seq.ibidem,necnon officia tẽporalia.l.penul.C.de test.militari.l.pen.de domesticis,& protect.lib.xij.& nullus per substitutum seruire potest l.nullus qui nexu.C.de decurio.lib.x.sic est in stylo parlam.lib. iij.rub.de residen.officia.regio.& superiùs dixi in prima parte,tit. quare instituta sunt beneficia.

Moneri beneficiarius potest vt resideat.

Beneficia pro spiritua li seruitio sunt instituta , feuda pro tempo rali.

3 Vnde sequitur prælatos maximè teneri residere,vt docet Hiero.in Le uitico,his verbis.Si quis vult,pontifex esse,non tã vocabulo quàm meritò imitetur Moysem,imitetur & Aaron:quid enim dicitur de eis?quòd non discedunt de tabernaculo domini?Erat ergo Moyses indesinenter in tabernaculo domini.Quid autem ei opus erat,vt aut à do.aliquid disceret,aut ipse populum doceret?

Prælati maximè resi dere tenentur.

4 Hæc duo sunt põtificis opera,vt à Deo discat legendo scripturas diui nas,& sæpiùs meditando,aut populũ doceat:sed illa doceat,quæ à Deo ipse didicerat,non ex proprio corde,vel humano sensu,sed quæ spiritus sanctus docet.Est & aliud opus,quod facit Moyses,ad bella non vadit, non pugnat contra inimicos,sed quid facit?orat , & donec orat vincit populus eius:si relaxauerit & dimiserit manus,populus eius vincitur, & fugatur.Oret ergo sacerdos ecclesiæ indesinẽter,vt vincat populus, qui sub ipso est,hostes inuisibiles,qui sunt dæmones impugnantes eos , qui volunt piè viuere in Christo.c.fi.xxxvj.dinstinct.

Officiũ,prælati & sacerdotis vt discat & doceat.

5 Sed quidam ex nostris prælatis terruerunt nos, qui in vita populum ipsis commissum non visunt,nec quidem instruunt.Quid ergo faciunt? curas secularium principum & aliorum,cùm terreni sint,assumũt, contra statuta concilij Carthag.quo sic fuit statutum.Episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet,sed electioni & orationi,& verbo prædi-

Episcopi curam secularium negotiorum assumere nõ debent

Universidad de Deusto
Biblioteca

cationis tantummodò vacet.c.Episcopus.ij.in lxxxviij.dist.vbi etiam dicitur,Episcopus aut sacerdos nequaquam sæculi curas assumant, sinaliter deijciantur:alij curias sequuntur.

Sed audi quid scribat Ambros. Ad palatium Imperatoris irem libēter, 6
si hoc congrueret sacerdotis officio, capitul.conuenior.xxiij. quæstio. viij. Sed væ illis mundo deditis, quia domus eorum infernus erit, nisi resipiscant.

Beneficiatus residere tenetur in suo beneficio.

Tenetur ergo beneficiatus,si debitum velit officium exequi,residere 7
in suo beneficio:nam quodlibet beneficium secundum doct. residentiam exigit.c.quia nonnulli,de cleric.non residen.tex.in c.prætereà, de preb.dicit singula officia & beneficia assiduitatē exigūt personarum. c. fi.de cleric.non residen.Io.de Selua in trac.de benefic.in iiij.parte q.x.& talis persona beneficio quæratur,quæ residere in loco, & curā eius per seipsam valeat exercere.d.c.quia nonnulli,de cleric.non residen.

Simplicia de consuetudine nō exigunt residentiam.

Tamen de generali consuetudine mundi beneficia simplicia non exi 8
gunt residentiam:vt scribit Alex.in consi.j.vij.volu.& Feli.in c. dilectus. ij.col.j.de rescript.vide plenè Nicol.Milium in repertorio,in verb.beneficium.quæst.xxxiij.versi.beneficium curatum vel non &c. Nam postquàm beneficiarius recipit temporalia beneficij,dignum quoq; est, vt seminet spiritualia.c.cùm ex officij,de præscrip.Sed hodie ad seruiendū Deo sumus tanquàm testudines,& cancri:nam pigrè accedimus,& velut cancer retrorsum imus:vt scribit Hosti. in c.ij.de officio Archipresbyter.

Peccat non residens,& fructus non debet recipere.

Itaq; non residens beneficij fructibus priuari potest,& peccat morta- 9
liter,qui eos recipit,ne legitima subsit caussa forte studij, vt asserit Angel.Clauas.in sua summa,in verb.clericus,vij.nu.4.sed conuerti debent in ecclesiæ vtilitatem.c.pen.de cleric.non residen.vel nisi sit priuilegiarius,gl.& doct.in c.de cætero.illo tit.Paul.Paris.consi.xxxij.licet regulariter,in prin.vol.iiij.& consi.seq.

Distributiones quando præsentibus accrescunt.

Verùm gl.in cle.vt hi qui,in verb.pars dimidia,de ætate & quali.refert 10
aliud esse in distributionibus quotidianis,quæ præsentibus accrescunt, quod est verum,quando in fundatione vel statutis ecclesiæ dicitur: verbi gratia statutum dicit quòd inter præsentes in missa distribuatur aureus:si non sint nisi duo,illi nihilominus habebunt aureum.

Si verò dicatur in fundatione cuilibet distribuendum esse solidū,tunc 11
siue plures sint,siue pauciores,nihil vltrà distribuetur,vt asserunt Card. & Imol.ibi,& gl.in verb.neq;,in tit.de tenen.capitula tempore missæ,in pragma.

Imò quoque non residens priuari potest beneficio post monitionem. 12
c.ex tuæ,de cleric.non residen.Panor.in c.ex parte,ibidem.de Ripa in c. j.in ix.notab.nu.28.de iudic.& Ancha.consi.xvij.super primo. Oldrad. consi.cxcv.articuli.Ioan.de Selua q.iij.in iiij.parte,& q.sequenti, decisione Neapolita. ccxxix. Sereniſſimus, nisi per dispensationem sibi consulatur.

Valeret

13 Valeret tamen statutum Episcopi, quòd absentes per certū tempus sine licentia eius priuati essent,etiā sine monitione,teste Panor.in c.quoniam. §.porrò,col.iiij.versi.aduertendum tamen,vt lite non contesta.& Federic.consi.cix.quæstio magis,ac Oldra.consi.clxxxj. de autoritate. Card.consi.cxxxij.Archipresbyter,col.iij.& consi.cxxx.in quadam caussa.hoc plenè docet Henric.Boteus in tract.de synodo episcopi,in iij.parte,artic.j.nu.148.plus addens statutum ligare omnes, qui habent in illa diœcesi beneficia, etiam si resideant alibi.

Priuilegiarius literas de non residendo habere nō debet.

14 Verùm in casibus,quibus non tenetur curatus residere, non adstringitur rescriptum seu literas habere de non residendo,per no.in c. clericos,de offi.vicar.c.ad audientiam,de cleric.nō residen.arg.c. adijcimus, xvj.q.j.hoc expresè decidit Cardinal.q.xiiij.nu.25.de offi.vicar.sed potest sua autoritate curatus,& ex caussa vicarium ad modicum tempus constituere.c.si quis in clero.vij.q.j.doct.in c.cùm ex eo,de elect. in vj. doc.in cle.vna,de of.vicar.facit tex.in c.fi.de offi.ord.nisi hoc prohibeat statutum synodale vel prouinciale.c.illud,& c.nihil.vj.q.j.facit l.j.ff. de offi.eius.Henric.Boic.in c.clericos,col.ij.de offic.vicar.Henri.Boteus in trac.de synodo episcopi,in iij.parte,articulo j.numero 279.versi.quartò infero.

15 Et tunc non valet consuetudo,quòd inferior Episcopo possit in ecclesia curata instituere vicariū ad tempus:vt consuluit Ro.consi.cccclvj. circa primum,col.ij.nu.6. qui vicarius ad tempus non potest dici curatus,quia pro voluntate constituentis solùm exercet curam,& illius nomine.gloss. in verbo impendant, in clementina dudum. §. ac deinde, de sepultur.probat Domi. Gemin. consilio lxxxvj. in caussa, columna prima.

Prælati pro literis de nō residēdo pecuniam recipere non debent.

16 Ideo si Episcopi pro illis literis acciperent pecunias, simoniam committerent,per c.non satis,& seq.de simo.& hodie ferè omnes eam incurrunt simoniam,quandoquidem semper accipiunt nescio,an consuetudo illos excuset.

17 Et an valeat consuetudo,quòd impeditus iustè nō teneatur vicarium relinquere: docet glo. & doct.in c.cùm omnes,de consti.vide Ant.Butrium consi.lj.in facto.

Vicarius tēporalis ad nutū reuocari potest.

18 Et is vicarius temporalis ad nutum reuocari potest, & ad voluntatem constituentis, nisi fuerit approbatus ab Episcopo, tunc ante annum sine caussa destitui non potest:alioqui tenebitur reuocās ad damna & interesse:& ita de consuetudine seruatur in hoc toto ferè regno, maximè in lingua Occitana:quandoquidem ad tēpus prohibit ū, post tempus est concessum.l.non solùm. §.sed vt probari.ff. de noui oper. nuncia.& ibi doct.nisi fuerit ad certum tempus constitutus:quia durante illo tempore reuocari non debet instar locationis.l. qui ad certum. ff.loca.

Facultas nō residendi à Papa & ab inferiore datur.

19 Interdum conceditur hæc de non residendo facultas à Papa, & aliquando ab Episcopo.cap.penulti.& per totum, de cleric. non residen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Papa dari potest ad biennium,quinquennium,ac in perpetuum:si iu sta caussa lepræ,vel alia moneat,sed non ab alio inferiore. c.licet canon, de elect.in vj.sic consuluit Panor.consi.xcviij.in caussa,col.j.& seq. in j. vol.sed solet ad septēnium dari commorantibus in studio, per regulam Cancel.liiij.quæ probatur in capitul.cùm ex eo,de elect.lib.vj. etiam ab Episcopo,vt ibi.

Curati industria est electa,ideoper se tenetur seruire.

Seruire per se tenetur Curatus,cùm electa sit industria suæ personæ: 20
& vnius opera non est alterius opera.l.si non sortem. §.libertus.ff.de cō dict.indeb.& actus in quo est electa industria personæ non potest per aliū explicari. l.nemo,ij.ff.de de duob.reis.c.de offi.deleg .c.fi.is cui, illo tit.in vj.& curæ animarum exercitium,& regimen est ars atium.c. cùm sit ars,de ætate & qualit.nam alius à curato fortè erit ignarus,vt pœnitentias pro criminis qualitate nō possit imponere,vel innotescere.c.mēsuram,de pœniten.dist.j.& ibi gl.

In casibus à lege statutis potest quis per alium seruire.

Insuper casus multos referunt doct.in quibus potest quis per vicariū 21
deseruire,in c.extirpandæ. §.qui verò,de præb.quos ego putarem breuiùs reduci posse ad casus sequentes.Nam deseruire potest quis per vicariū in casibus à lege,statuto vel consuetudine permissis.Casus autem hi præstituuntur à lege,aut propter necessitatem,aut vtilitatē ecclesiæ, vel personæ.

Excusatus à residentia lucratur fructus.

Et quibus casibus excusatur quis à residendo,fructus suos facit,perin 22
de ac si resideret.c.super specula,de magist.c.ij.de priuile.in vj.quod declara procedere in xij.casibus,quos scripsi in scholastic.priuileg.xxxj.

Necessitas & vtilitas ecclesiæ excusant à residentia.

Propter necessitatem ecclesiæ,vel vtilitatem excusatur quoq; clericus 23
à residendo, vtpote si pro negotijs ecclesiæ sit absens,constituere vicarium potest,etiam si residere iurauerit.c.ex parte ij.de cleric.non residē. Adde quosdā casus descriptos per gl.in l. verum. §. ex facto,in verb.deponere.ff.de minor.

Dummodo non hoc affectauerit §.item tria,de excusa.tutor. in instit. 24
doct.in c.decætero,de cleric.non residen.facit tex.vbi Hippol.multa cumulat in l.j. §.cùm quis.ff.de quæstio.

Studens excusatur à residentia.

Item si fuerit absens ob studium.c.cùm ex eo,de elect.in vj. debet ta 25
men(vt asserunt doct.)abesse cum licentia sui prælati.c.relatum,de cleri.non residen.sed de consuetudine non petitur,nec requiritur in secularibus clericis hæc licentia:quę consuetudo valet,vt Innocen.Hostien. & alij docent in c.inter quatuor,de cleri.nō residen.& c.relatū, ibidem: vbi alternatiuè loquitur de licentia suorum prælatorum vel studio literarum.

Nec aliquid soluere debent pro literis de non residendo,quippe sunt 26
ab omnibus exempti,vt scripsi in scholastic.priuileg. xxx. nec aliàs cogi possunt ad residēdum per prælatum:quia postquàm à iure excusantur, Episcopus non est supra ius, ideo non poterit eos monere,vt residеāt: quòd si fecerit, abutitur, tanquàm veniens contra sanctos canones. capitul, inter, de cleri. non residen. & potest ab hac monitione appellari

pellari tanquàm ab abusu ad parlamentum.

Valetudo adversa excusat à residētia.

27 Adhæc excusatur quis ob necessitatem ingruentem personæ, vtpote si valetudine afficiatur curatus,tunc per substitutum deseruiet.c.ad audientiam,de cleric.non residen.c.j.& per totum,de clerico ægrotan. & c.vno,illo tit.in vj.facit l.aut si valetudine.ff.de procurator.l.si cui. §. fi. ex quibus cau.maior.aut si necessariò fuerit occupatus.c. adhęc,vbi do. de off.Archidia.vbi Episcopus occupatus plures habere potest vicarios. facit c.quoniam.de offi.ordinar.

28 Vel etiam si necessitas inest personæ,cùm habet plura beneficia, quippe non posset in vtroque residere.d.capitul.non potest,de præbend. in vj.ob id alteri per vicarium seruiet. capitul. extirpandæ .§. qui verò de præbend.

Pestis an excuset à resi. dendo.

29 Idem si pestis viget in loco beneficij:vt probat plenè de Ripa in trac. de peste,in ij.parte q.v.versicul.quintò pestis excusat.allegat tex.in arg. in c.ad supplicationem,de renuncia.vbi prælato licet renūciare beneficio,in quo tutè morari non potest,& capitul.pastoralis.vij.q.j.vbi dicitur posse fugere propter inimicitias,cle.ne in agro.§.fi.de statu monach. cum similibus.

30 Sed in hoc casu pestis,ego dicerē contrà,nisi reperiret vicarium, qui id temporis seruiret:nam in Euangelio dicitur *Mercenarium fugere lupum venientem*: sed bonus pastor non fugit, sed opponit se pro muro hostibus,sicut Christus & Apostoli,ac denique diuus ille Thomas Cantuarien. Archiepſ.vt in eius vita continetur:licet quidam insani illi sancto viro maledicant.

31 Et in tempore necessitatis,quæ maior esse potest necessitas quàm pestis?ideo dicerem id temporis teneri seruire per se,vel per alium,etiam si mortis corporalis immineat periculum:quia melius est mortem pati, quàm gregem tempore necessitatis deserere:sed potest monere parrochianos,vt confiteantur,dum sani sunt,quos,si maluerint infirmitatem expectare,per fenestram audire illos poterit,aut aliàs ex longinquo nec ingredi tenebitur,si valeat infirmus surgere.

Vocatus à Papa excusatur à residendo.

32 Item personæ necessitatem voco,vt si contigerit aliquem à Papa euocari:tunc is à Papa vocatus poterit per vicarium deseruire.c. cùm dilectus,de cleric.non residen,quod est verum, quando erat principaliter pro seruitio Papæ.

33 Secus si pro lucro suo,veluti quia est scriptor bullarum,aut procurator in palatio, tunc non excusatur, quia sui lucri gratia abest, textus in l. scriniarios, vbi Alexand. & Iason. C. de testamen. milit.Reipublicæ enim caussa eos abesse solos intelligimus, qui non sui commodi caussa,sed coacti absunt.l.Reipublicæ,& l.non verè. ff. ex quibus caus. maior.

Præsentes in concilio generaliomnes fructus recipiūt, etiam distributiones.

34 Vnde declaratum fuit in concilio Constan.session.xix. quòd beneficiati præsentes in concilio recipient omnes fructus, etiam distributio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nes,quæ dantur præsentibus;nam censentur præsentes,& habentur pro residentibus:vt ibi,etiam si caueretur statutis ecclesiæ contrarium,quibus hoc casu derogatum est. 34

Absens in seruitio episcopi quando lucretur fructus.

Idē dicit Angel.Clauas.in sua summa,in verb.clericus.vij.q.nu.2.quādo quis esset in seruitio Episcopi,nisi propter ambitionem,vt posset capere beneficium aliquod,tunc enim non excusaretur: quod est notandum velut quotidianum. 35

Vel in seruitio legati aut archiepiscopi.

Excusatur etiam is,qui est in seruitio legati,vel Archiepiscopi.c.ad audientiā,& c.de cætero,de cleric.non residen.ac c.cùm dilectus,vbi dux. ibidem,& de Archiepiscopo intelligendum est,quādo clericos suæ diœcesis,non autem suffraganeorum recipit,arg.c.pastoralis,de offi. ord.c. vno,de foro competen.in vj. 36 37

Duos ex canonicis episcopus accipere potest.

Restringe tamen,quòd Episcopus vltra duos non habeat,ibi,in d.c. ad audientiam,nisi ecclesia tot & tantis abundaret canonicis,qui possunt sufficere ad seruitium ecclesiæ,remotis quatuor vel pluribus,quos Episcopus habet. 38

Vt videmus in ecclesijs regularibus secularitatis,ad quas tot confugerunt vndiq; irregulares apostatæ,vt laqueus confringeretur illorum:his enim apostatas & irregulares appello,qui ex illo nō erant monasterio, vel nisi eorum expressa fuerit habita mentio in bullā:quod aliàs nō est præsumēdum:nec iure seculares facti sunt, ob id nō possunt postea obtinere beneficia,cùm sint excommunicati relinquentes habitum & apostatantes. 39

Secundò limitatur,vt procedat,cùm Episcopus eos haberet pro suo seruitio,secus si eos asciuisset absque iusta causa,ad venādum fortè, vel pro voluptate ad ludendum.capitul.inter,vbi Hostien.de cleric.non residen. 40

Episcopus suos canonicos excusare à residētia potest, non alienos.

Tertiò non posset Archiepiscopus ecclesiæ Tholosanæ habere canonicos ecclesiæ Paris.pro negotijs ecclesiæ Tholosanæ: c. cùm dilectus, ibi circa nos,de cleric.non residen.arg.c.si compromissarius,versi.restringitur,de elect.in vj.hoc docet Io.Andr.in c.vno,de cleric. non residen. colum.secunda,libro sexto,in Nouel.facit.l.ij. §.diuus Adrianus.ff. de iure fisci. 41

Quartò nec quidem habere duos permitteretur,si cultus diuinus ex eo destrueretur ob paucitatem ministrorum.c.pen.de clerimon residen. vel si ecclesia remaneret destituta literatis,cantoribus,aut alijs necessarijs:remanerentq; soli canonici illiterati & stolidi,qui graue possent affere detrimentum,& scandalum ecclesiæ. 42

Necessitate cessante curatus semper tenetur.

Quintò finita necessitate, vicarius desinit posse seruire, verùm curatus per se deseruiet;nam cessante causa cessare debet effectus. l.quod dictum.ff. de pact.cap.cùm cessante,de appella.& quod belli calamitas introduxit,pacis lenitas sopiat.l.vna, in princ.C.de caducis tollē.Iaso plura ad hoc congerit in l.prima,in vltimo notab.ff. de officio eius, & do.

& do. Tiraquel.in suo tracta.cessante causa.

43 Sextò procedit,cùm illa necessitas esset causa mediata,cur iste curatus non residet,alioqui nequaquam excusaretur,vt quia anteà fortè nō residebat.d.c.ad audientiam.doct.in c.j.de cleri.ægrotan.tex.in l.pe.§. docere.ff.ne quis eum qui in ius voca.est vi eximat.facit tex.in l.socium qui.ff.pro socio.scripsi in §.j.in gl.impedimento,in fi.de coll.in Concor. ibi vide quæ dixi. 44

44 Septimò non creditur impedito vel occupato,nisi appareat de caussa vt plenè probat Ias.in d.l.j.col.xiij.ff.de offi.eius veritatem enim spectamus.l.si fortè.ff.de castren.pecul.& doct.in l.si donatione.C.de colla.

45 Octauò idem in inferiore prælato dicunt doct.per c.relatum,ibi, nisi fortè de licentia suorum prælatorum,de cleric.nō residen.vbi prælatus inferior etiam à residentia dispensat duos,quos secum ducit,vtpote Abbas,dummodò sit iusta caussa:vt dictum fuit.

Abbas duos monachos à non residendo suæ utilitatis caussa excusare potest.

46 Nonò non debent admitti etiam ad celebrandum sacerdotes simplices in aliena diœcesi,sine licentia sui episcopi:vt dicit Panor.in c.fraternitati,de cleri.non residen.facit c.primum,& per totum,de cleri.peregri.& Angel.Clauas.in verbo clericus.vij.in fi.quod non seruant hodie sacerdotes,nec vicarij Episcoporum,sed hoc seruare deberent,& inuenirent maximè Paris.multos apostatas.

Sacerdotes in aliena diœcesi celebrare nō debent sine literis.

47 Item si religiosus obtineat parrochialem ecclesiam, poterit per vicarium deseruire,& debebit,nisi dispensatum fuerit secum per Papā,quòd per se deseruire valeat.c.ij.vbi gl.de statu monach. c.j.de Capel.monasticet ob religionē cui iam est obligatus,à qua non debet egredi, tum propter habitus diuersitatem,cle.j.de elect.

Religiosus in ecclesia parrochiali vicarium præficere potest

48 Nisi religiosus propter prædicationem foret ecclesiæ valde vtilis.capitulo quod Dei timorem, de statu monach.capitul. Doctos, & sequenti.xvj.quæstione prima.Adde quæ superiùs scripsi in dispensation. Religios.

49 Idem cùm extraneus non valens loqui idiomate patriæ beneficium haberet ex dispensatione Papæ,tunc quoque necessarium est illi vicarium præficere,qui populum instruat:capitulo quoniam,& capitulo inter cætera,de officio ordinarior.de his exteris plura se offerunt inferiùs dicenda,secundùm varietatem rescriptorum,in iij.parte,in rescriptis mistis.

Exterus vicarius in ecclesia præficere tenetur.

50 Idem si cui necesse fuerit peregrinationis votum implere,durāte absentia propter suæ personæ necessitatem per vicarium deseruiet.c.fi. de voto: quod est verum, si votum fuerit emissum ante beneficium adeptum:sed postquàm accepit quis beneficium,obligatus est ad residentiam,etiam si modicum sit beneficium:capitulo,conquerente, de cleri. non residen. à qua residentia non potest absolui etiam ex voto, sine facultate & licentia sui superioris emisso.c.sicut ex literis, de iure iur.c.magnæ,vbi no.de voto.

Peregrini per vicarium deseruiunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Per se deseruiens vicarium habere potest.

Idem dicendum est,si quis deseruiat:tamen adhuc vt cultus augeatur 51
diuinus vult vicarium vnum,aut plures habere,tunc hoc non denegatur eidem,quia ad laudem Dei tendit,per c.Illud,& c.nihil.vij.q.j.& no. in c.clericos,de offi.vicar.nec autoritas prælati requiritur hoc casu, vel aliquæ regiminis literæ,cùm ipse curatus per se regat.

Vicarium præficere in succursu quis potest.

Idem si parrochia sit ampla,& aliqua ecclesia,quã succursum vocant 52
ab illa dependeat,tunc quoq; vicarium autoritate sua alteri illarum præficere poterit.c.ad audientiam primo,de eccles.ædificand.

Ab homine dispensatur à residentia

Ab homine etiam dispensatio de non residendo peti solet,si fortè dis- 53
pensset Papa,vel episcopus ex iusta caussa,c.relatum,ibi,vel pro alijs honestis caussis de cleric.non residen.c.proposuit,de filijs presbyter.c.cùm ex eo,de electio. in vj. alioqui dispensans non est tutus.Federic.consil. cclxvj.de iure communi.& plenè Ioan.de Selua in tract.benefic. in iiij. parte.q.viij.

Dispẽsatus à residentia sine iusta caussa non est tutus.

Nec excusatur dispensatus de non residendo,nisi iustam habeat caus- 54
sam per iura prædicta,& per gl.in c.non est,de voto.& hoc nominatim docet Angel.Clauas.in sua summa,in verb.clericus.vij.in prin. idq; propter multa mala,quæ pauperibus contingunt,& ecclesię propter sui curati vel prælati absentiam.

Mala quæ contingunt ex absentia beneficiariorum.

Primò deseritur hospitalitas,quam omnino Deus nobis iniungit:vt in 55
c.de monachis,de præb.& negliguntur pauperes,qui sunt mẽbra Christi:vt patet in Euangel.

Ecclesiæ ruinam patiũtur ex beneficiariorũ absentia,cùm nullus sit, 56
qui eas reædificet,c.fundamenta,§.dignè,de elc.in vj.ibi,Nunquid obduxit obliuio,quæ vrbi,quæ incolis nota dispẽdia intulerunt hactenus peregrina regimina?nunquid non hæc destructio mœnium, deformatio proueniens ex ruinis luce clariùs manifestant? nunquid nõ hæc ipsa veneranda Dei templa præsidentis manu sacrilega diebus nostris nefariè violata proclamant? &c.

Cultus minuitur diuinus per mercenarios,qui non seruiunt, & qui- 57
bus nulla est cura de ouibus vt sacrum docet Euangelium.& text.in c. ex parte,de consti.

Hæreses nascuntur,& pullulant,cùm pastor est absens:vt in Euange- 58
lio, *Maledictus homo seminauit zizania* cùm dormiret pastor, vel absens esset.

Summatim omnia insurgunt mala ex absentia pastorum & prælato- 59
rum:veluti docet ipsa experientia,c,quàm sit,de elec.cui malo subuentum esse magnoperè desiderarem.

Dispẽsatus à residendo factus an recipiat.

Adde quòd hic dispensatus de non residendo nequaquam reci- 60
piet fructus beneficij, nisi concedatur hoc expresẽ in dispensatione, vel nisi fauore studij,sic esset dispensatus, capitul. cum ex eo, de electio. in sexto, capitul.ex tuæ, & capitul. relatum,de cleric.non residen.

Aut

61 Aut si statutum vel consuetudo esset in contrarium, vel dispensatus esset super ætate,huc enim tendere videtur dispẽsatio, vt minor interim fructus percipiat.Ioan. Andreas in dicto capitul. cùm ex eo, in verbo iusta.& Anto.Butri.in capitul.at si clerici, de adulterijs, versicul. ad quartum principale, de iudic.facit gloss.in capitul.quia intantum,de præbend.

Statutum potest permittere vt quis per vicarium deseruiat.

62 Per statutum verò permitti potest,vt quis per vicarium deseruiat: si statutum factum sit cum caussa,& autoritate episcopi,capitul.cùm omnes,de constitut.alioqui non.gloss. & doctor. in capitul. secundo, de verbor. & rerum significatione, in sexto.Federic.consilio ccxxxvj.de iure.

63 Nec sufficeret adhæc autoritas vicarij episcopi,nisi specialem super hoc habeat potestatẽ,teste Federic.consi.cclxuij.si canonici. & superiùs scripsi in materia vicariorum episcopi.

64 Nisi præfata statuta fuissent introducta à capitulo sede vacante: quia tunc omnis iurisdictio penes capitulum erat deuoluta, & ita perinde valebunt, ac si ab ipso episcopo edita essent c.j.ne sede vacan.Federic.de Senis consi.xvj.capitulum,& ecclesię,& superiùs dixi in tract.deuolutionum.

Consuetudo quando absentem excusare possit.

65 Interdum id consuetudine videmus indulgeri, veluti quia fortè Canonici sunt pauperes, vt non possint commodè viuere ex fructibus præbendæ: tunc potest introducere consuetudo,quòd recipiant aliquid deseruiendo per vicarium: vel si aliàs ex iusta caussa fuerit inducta consuetudo, capitul. cùm omnes, de constitut. capitul. ad audientiam, de cleric.non residen. Ioan. de Selua in tracta.de benefic.in iiij parte,quæstio.vj.Panor.& alij in dict.capit.extirpandæ,§.qui verò,de præb.

66 Non tamen valet consuetudo de non residendo in curatis, cùm hæc nimis sit ecclesijs, & animabus damnosa:capitul. licèt canon,de electio.in vj.gloss. in §.nam ecclesiarum, in verb. residentes, in proœmio pragma. sanctio. sic docet Felin. in dicto capitul. cùm omnes, colum.xvj.refert & sequitur de Ripa in libro respons.de legib. capitul. xiiij.ex impensis,in octauo dubio, & in capitul.cùm M.numero 41. & sequenti. de constitutio. plenè Ioannes de Selua,in tractat. de benefic. in quarta parte, quæstione secunda: imò peccat mortaliter non residens, quia facit contra naturalem iustitiam, qua tenetur ipsemet ex susceptο officio gerere curam ouium Christi:vt testatur Caietan. in sua summa,in verbo beneficium ecclesiasticum,quem refert Henric.Boteus in tractat.de Synodo episcopi,in tertia parte, artic. primo, numero 150.

67 Præterquàm in casibus,in quibus excusatur:vt superiùs dixi.Et quando beneficiũ esset ita tenue quòd ex illo cõmodè viuere nõ posset:vt de
68 cidit Ang.de claua.in sua summa in verb,clericus vij.† Amplia prędicta quoq; procedere pluribus alijs casibus,in quib° videlicet maior erit,aut

Universidad de Deusto
Biblioteca

similis ratio: nam tunc poterit Episcopus, vel alius indulgere, ne per se resideat, per tex. in §. porrò. quæ fuit prima causa benefic. amittendi, ibi, si qua fuerit antiquioribus causis similis, seu maior: vt proindè sciat vtrum beneficium sit amittendum, an nihilominus retinendum.

Veluti si doctor aliquis vtiliter legat in vniuersitate multos erudien- 69
do, quamobrem putarem excusandum à residentia in loco beneficij, sicut scholastici: de quibus in scholastic. priuileg. scripsi per authen. multò magis. C. de sacrosan. eccles.

Omnes casus non residēdi ad tres reducūtur.

Vingintiquatuor casus in quibus licet per vicarium deseruire, enu- 70
merat Io. de Selua in trac. de benefic. in iiij. parte q. vj. post Panor. & alios in c. extirpandæ. §. qui verò, de præb. qui ferè omnes comprehēduntur sub tribus casibus, quos suprà scripsi. Primus ratione vtilitatis ecclesiæ, videlicet fauore studij: c. relatum, de cleri. non residen. c. cùm ex eo, de electio.

Secundus ratione necessitatis belli, aut pestis. Panor. in c. per tuas, per 71
illum text. de dona. Imol. in c. fin. de cleric. non residen. Tertius est quando à iure hoc est expressum, vt absentia pro seruitio Episcopi, vel sui superioris. capitul. cùm dilectus, & capitul. de cætero, de clericis non residen.

Officiales regij ad residentiā tenēntur.

Idē dicimus in officialibus Regijs, vt residere teneantur in locis, qui- 72
bus tanquàm officiales prefecti sunt, vt plenè statutum est in ordinatio. Regijs. rub. *De la residence que sont tenuz faire mesmement les officiers Royaux.* & scripsi in Concorda. in §. primo. de collatio. in glossa residentiæ.

De triplici residentia vide per Innocen. in c. fi. de cleric. non residen. 73
quem plenè refert & prosequitur Barba. in clem. gratiæ, col. xj. & seq. de rescrip.

Domicilium quis habet in beneficio curato.

Adhæc clericus secularis habens beneficium exigens residentiam, vt 74
pote curatum, sortitur ibi domicilium, secus si non requirat residētiam, per tex. in c. dilectus ij. de rescrip. vbi amplè Feli. & alij in c. ex ore, de priuile. quid autem operetur effectus domicilij, conscribo in tract. de domicil. elect. in ordinatio. Reg. in iij. tomo.

Facultatem non residendi quis concedere possit.

Superest hîc videre, Quis facultatem non residendi valeat cōcedere? 75
Respondeo, is qui residendi necessitatem imponit: Eius enim est soluere, cuius est ligare. l. si puellę. ff. de sponsal. l. tertia, de re iud. l. eius est velle, de reg. iuris. ideo Rex poterit Consiliarijs, & alijs officialibus suis facultatem non residendi concedere: vt patet in ordination. Regijs, in dicto titulo *De la residence*, &c.

Sic quoque Papæ datum est non residendi facultatem omnibus be- 76
neficiarijs indulgere, necnon Episcopis, idem à iure permissum est in c. licet canon, de elect. in vj. hactenus de residentia, ad alias dispensationes veniamus.

Dispensatur cum

Dispensatur interdum cum Episcopo, vt ea beneficia, quæ 77
tempore

tempore promotionis obtinebat, retinere possit: cui sic dici solet in bul- *Episcopo, vt alia habeat beneficia.*
la: vt commodiùs substentari valeas de alicuius subuētionis auxilio, &c. alioqui vacant priora beneficia per adeptionem episcopatus lapso trimestri ad consecrandum, per c. cùm in cunctis, §. cùm verò, de elect. dixi in
78 §. fi. de mand. Apostolic. in concord. † Hodie verò tanta viget ambitio, *Contra episcopos insatiabiles.*
vt quis non vno contentus viuat episcopatu, sed nec quidem centum: quin si cunctos haberet episcopatus, & abbatias totius regni, nihilominus adhuc esuriret: patet in multis, qui deuorant episcopatus, cosumúnt
que abbatias regni, necnon aliorum: quos Deus Opt. max. sua gratia di-
79 gnetur illuminare, & ambitum illorum cōpescere. † Interim verò non putarem summum Pontificem tutum in largiendis huiusmodi dispensationibus, aliquando plus æquo liberalem: nec quidem ambitiosum mi ferè esuriētem dispensatum in conscientia, veluti suprà dictū fuit: quamobrem dicendum eis foret potiùs in præfatis dispensationum literis, vt citiùs & celerius in infernum descendere valeas, de alicuius subuentionis auxilio tibi prouidemus, &c.

80 Dispensatur etiam cum extraneo non loquente idiomate patriæ: de qua dispensatione dicetur inferiùs in rescriptis mistis.

81 Aliæ plereque sunt dispensationum species, quas tanquàm raras, & parum in forensi iudicio agitari solitas consultus prætermittam, finem imponens huic secundæ parti nostræ practicæ, de his gratias Deo agens.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRAXIS

BENEFICIARIÆ

TERTIA PARS, BENEFICIA AMITTENDI MODOS CONTINENS.

SVPEREST, Beneuole lector, tertiam attingere partem, videlicet modos amittendi beneficia: quod & si videatur exosum beneficiarijs, tamen hoc scire non mediocriter eis conducet: vt deinceps ea præcaueãt amittere, vel incidere in eos amittendi modos: & vix amitti possunt: nisi alteri acquirantur: Sed quia pars hæc per se posset complere iustum volumen, si vellem ea sigillatim prosequi, quæ huic materiæ videntur congruere, tamen breuitati consulam, ne scriptorum multitudine potiùs hanc confundam materiam, quàm planè tradam: decreui tantùm hîc ea referre, quæ necessaria & quotidiana sunt huic Methodo de amittendo beneficio, secutus in hoc ordinem Iurisconsul. titu. de acqui. vel amittend. possess. licèt Imperator dixerit, de acquir. & retinend. possess. Idem quoque Iureconsul. fecit in titul. de acquir. & amittend. hæred.

2 Imprimis igitur sciendum est, beneficium duobus modis amitti, ipso iure vel per sentẽtiam. Primò beneficium amittitur ipso iure, quando ius statuit ob aliquam caussam crimini fortè, vel aliam iustam beneficium amittendum: vt in casibus seq. dicetur. *Amittitur beneficium duobus modis.*

3 Idem ferè est ipso facto, quod ipso iure. c. ij. vt cleric. vel monach. lib. vj. vt si lex priuet quem ipso facto, idest simulátque fuerit commissum crimen, sicut læsæ maiestatis, vel hæresis, l. quisquis, C. ad leg. Iuliam maiestatis, c. cùm secundum, de hæretic. in vj. quia hoc casu factum lex notat, & non sententiam, l. palam, circa fin. ff. de ritu nupt. glo. in authentica, de incest. nupt. in verb. imminere, colla. ij. facit textus, in l. fin. versic. scituros, C. locati, vbi nam ista æquiparat Imperator, videlicet ipso iure, & ipso facto. *Ipso iure & ipso facto idem significant.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ipso iure per hæresim vacat beneficium.

Videamus ergo casus in quibus ipso iure beneficium amittitur: primò per hæresim:hæreticus enim ipso iure beneficium suum amittit. c. ad abolendam,de hæretic. §.j.ibi,& sic omni officio & beneficio spoliatus ecclesiastico,seculari relinquatur arbitrio potestatis animaduersione debita puniendus:ibi ponuntur verba executionem denotantia, videlicet spoliatus:ideo notatur priuatio ipso iure:vt docet Ant.Butr.in c. fin. col.ij.de postul.Fel.in c.Rodulphus,de rescrip. 4

Hæreticibeneficiũ impetrari potest.

Et sic beneficium hæretici potest impetrari tanquàm vacans ipso iure:si tamen continuò post deprehensionem erroris ad fidei Catholicæ vnitatem sponte recurrere,& errorem suum ad arbitrium Episcopi regionis publicè adiurare consenserit,& satisfactionem congruam exhibere,tunc ei beneficium relinquitur,vt ibi:nam humanum est peccare, diabolicũ perseuerare,& Angelicum se emendare.gl.in l. cõsentaneum. C.quomod.& quando iudex.nec enim diuertisse videtur,qui statim redit.l.ij.ff.de diuort.l.quod calore,de reg.iuris.etiam bona illis restituuntur:vt ibi,& in c.cùm secundum, de hæretic.in vj.Ioan. And.& alij in c. quia diligentia,de elect.Feli.consi.x.Troiano. 5

Hæreticus quando beneficium retinere possit

Notanda sunt tamen requisita ad hoc,vt hæreticus semel lapsus nihilominus retinere possit illud beneficium:quæ requisita selegi ex prælegato tex.in d.c.ad abolendam.Primò requiritur quòd deprehensus fuerit in errore:ibi,post deprehensionem erroris:ergo quomodocunq; deprehensus fuerit in errore,siue coram iudice ecclesiastico,siue laico, beneficium vacabit,nisi statim errorem agnoscat,& abiuret. 6

Intellectus ad c. ad abolendam.

Specialeq; est hoc in crimine hæresis,vt post crimen cõmissum liceat pœnitere:quod regulariter in alijs criminibus non est.l.qui ea mente.ff. de furtis,doct.in l.si pecuniam,de condict.caussa data. 7

Continuò ad fidem redire debet hæreticus.

Secundò requiritur,quòd continuò, ideſt simulatq; deprehensus est in hæresi paratus sit hæresim abiurare,alioqui si tantùm ignis metu,vel pœnæ, non est recipiendus.ibi,cõtinuò siquidem,*Oderunt peccare mali formidine pœnæ.Oderunt peccare boni virtutis amore*. dicit Horatius in Epistol.& refert glos.in l.j.circa fin.ff.de iustit.& iure. & in c. eum qui, de præb.lib.vj.alioqui nunquàm punirẽtur hæretici,quia dum viderent ignem in eos parari,palinodiam canerẽt.Panor.& Feli.in d.c. ad abolendam. 8

Pœnitere quando hæreticus possit.

Ideo vera pœnitentia est,quæ voluntariè fit,& corde contrito.c.j. & per totũ,de pœniten.dist.iij.& incontinenti dicunt quidam, antequàm hæreticus neget: & super hoc recepti sint testes: & antequàm probatum fuerit crimen, vt posteà non recipiatur. & hæc est sententia Archid.in c.vt commissi,de hæreti.in vj. 9

Alia fuit sententia Panor.in c.excõmunicamus j.de hæreti. quòd licèt hæretico pœnitere in quacunq; parte iudicij,etiam post sententiam,ante tamen executionem:& anteà non dicitur pertinax: vt requiritur in cle.j.de summa trinit. 10

Tertia fuit opinio, quòd hæc pœnitentia & reuocatio sit arbitraria. 11

arg.

arg.l.respiciendum,in fi.ff.de pœnis,hoc docet Grilland.in tract.de hæretic.in j.lib.q.v.

12 Ego verò dicerem esse distinguendum super hoc:nam si dicamus hæreticum velle retinere beneficium,& bona sua,nec puniãdum,tunc debet statim redire,ideſt antequàm neget, & fiat alia probatio cõtra eum, vt tunc nullam subeat pœnam,nisi abiurationis,quia sponte redit:sicut probat tex.ibi,nisi continuò post deprehensionem erroris, & sic continuò:ibi intelligitur,post deprehensionem erroris, antèquàm processus factus sit,quia sponte resipiscit.

13 Si verò probato iam crimine, peractóq; processu velit pœnitere,tũc facilè ei non est danda venia:quia non sponte resipiscit, sed metu ignis perterritus,nec continuò:nisi iudex pœnitentiam magnam videat:quo casu nihilominus debet eum beneficio priuare, & priuatim declarare, vel ad tempus suspendere,vel coadiutorem dare,vt videat an planè resipuerit necne:debet quoque eum condemnare ad mulctam,quòd tandiu distulerit,necnon ad omnes expensas,& ita debet intelligi secunda opinio c.vergentis,de hæretic.in vj.

14 Tertiò requiritur quòd sponte sua,non suasionibus, non metu coactus ibi,sponte.Ita docet Paul.Grilland.in tract.de hæretic. libr.j. q.v.& Boër.in decis.Burdegal.q.cccxlj.& q.cccxliij.

15 Quartò quòd ad fidei vnitatem redire velit, nam si statim atque liberatus esset animum haberet resiliendi à fide,nequaquam reciperetur ibi ad fidei Catholicæ vnitatem.

16 Quintò quòd hæresim abiurare sit paratus ad arbitrium Episcopi illius regionis,in qua fuit deprehensus, aut si ille Episcopus esset hæreticus,aut suspectus:vt nonnullos videmus,quòd ad arbitrium inquisitoris fidei debeat abiurare.

17 Sextò quòd abiurare publicè sit paratus,ibi publicè consenserit abiurare:ergo abiuratio occulta non sufficit,nisi ex iusta caussa secus visum fuerit Episcopo,aut inquisitori. *Abiurare publicè quis debet.*

18 Septimò quòd congruam satisfactionem presto sit exhibere,quę erit ista congrua satisfactio?Respon.vt si dogmatisauerit,ideſt concionatus fuerit,vbi docuit,ibi contrarium dicat:& vbi prędicauit,ibidem illa,quę prædixit,dicat esse falsa,petendo super his veniam ab illis,quibus falsam doctrinam tradidit, rogétque illos, vt eam primam falsam doctrinam exuant abijciántque à corde,& istam veram,quam nunc,cùm ecclesia canit,fidem recipiant. *Satisfactio congrua hæretici quæ sit.*

19 Nec consona videtur satisfactio simulata,scilicet verbo tenus,& posteà contrarium agat:veluti soluere non videtur,nec satisfacere, qui reprobos nummos soluit.l.eleganter.§.qui reprobos.ff. de pignora.actio. & qui sic soluit,vt recuperet,non liberatur.l.qui sic.ff.de solu. *Hæreticus negãs si posteà fuerit probatũ contra eum nõ recipitur ad abiurandũ, sed est comburendus.*

20 Non etiam congrua satisfactio videtur, si comprehensus hæreticus neget quidem illa se dixisse,sed asserit se credidisse, & credere contrarium,aut si non cathegoricè fateatur suum errorem,sed dicat se crede-

Universidad de Deusto
Biblioteca

re,quod ecclesia sancta credit:nec enim liberatur quin(si probatum fue rit per testes illum hæc dixisse)veniat statim igne comburendus.

Quia postquàm est testibus conuictus, sua negatio nil valet: nam 21
sufficit quem confiteri aut conuinci.capitul.at si clerici,de iudic. capitul.nos in quemquam.ij.quæsti.prima,& imposterum non est iste recipiendus ad pœnitentiam,nec ad abiurationem,quia non continuò,nec sponte hoc facit.

Quippe non est ei indulgenda venia, qui non recognoscit pecca- 22
tum,sed negat crimen,tanquàm alter Cain.capitul. serpens, & capitul. nunquid Cain.de pœnitent. distinction. prima. nec dicitur satisfeciſſe negando, sed recognoscendo & abiurando, dicto capitul. ad abolendam. Nam in manifestis maximè criminibus oportet confiteri peccatum,si veniam quis speret,capitu.quem pœnitet,& capitu.veritas,cum similib.de pœnitent.distinction.prima,capitul.cuius,xj.quæstio.prima: nec est venia donandus,quia superbus, & non humilis, ergo ad ecclesiam non reuertitur,nec est paratus abiurare hæresim, quam negat. c. cùm humiliatus.xij.q.ij.

Adhæc omnes hæretici sic dicendo,euaderent in maximum nostræ 23
fidei detrimentum: quod nequaquam est ferendum, secundum opinionem Domin.de Rota,decisio.decclxxv. accusatus.vbi compluribus alijs probatur hæc sententia, & idem dicitur in titul. de hæretic. in eisdem decision. & ita vidi seruari contra quemdam astutum hæreticum.

Obtinens beneficium ad preces hæreticorum est priuatus.

Quinimò non solùm hæreticus est priuatus beneficio,sed etiam is, 24
qui obtinuit beneficium ad preces hæreticorum scienter: quòd si retinuerit,est inhabilis ad alia quæcunque beneficia. capitul.ij.§. adhæc, de hæretic.lib.vj.

Filij hæreticorum inhabiles ad beneficia obtinenda.

Et filij hæreticorum non sunt quidem his beneficijs priuati,quæ ha 25
bebant ante delictum à patre commissum, sed posteà sunt inhabiles ad obtinenda.capitul.quicunque, & capitul.statutum secundò,de hæretic.in sexto. Aufrer.in decision.Tholosan.quæstion.cxx.Hippoly.in tract de fideiuss.in xij.quęstion.numer.120.post glos.in capitul.satis. lvj. distinct.

Idem in nepotibus ex filio descendentibus.c.vt commissi,§.priuan 26
di,illo titul.facit capitul.felicis.§.quòd si quis,de pœnis,eod.lib.vj.

Hæretici post triennium possunt molestari. Ingressus beneficium vi est eo priuatus.

Quamobrem isti hæretici post triennium non sunt tuti decreto,de 27
pacifi.possessor.etiam si possederint post delictum,quia sine titulo sunt: & semper vacat beneficium, ideo semper impetrari potest: vt scripsi in tract.de pacifi.possess.in iiij.limita.

Item qui vi ingreditur possessionem beneficij,ius quod in eo habet, 28
iure ipso amittit.c.eum qui,de præb.lib.vj.† Schismaticus ipso quoq; iu 29
re beneficium amittit.c.nos consuetudinem.xij.distinct.& capitu. quia diligentia,de election.tum quia dicitur hæreticus, cùm nullum schisma sit, quod non aliquam sibi confingat hæresim, vt rectè ab ecclesia

Schismaticus est priuatus.

recef-

30 receſſiſſe videatur,c.inter,xxiiij.q.iij.† & propriè is dicitur schismaticus qui se ab vnitate ecclesiæ Roma.diuidit,constituendo sibi ecclesiam,& ordinando clericos, & sacerdotes,episcopatus & beneficia conferendo. gloss.in summa xxiiij q.j.Panor.& alij.in rubr.de schismat. & Ioann. de Anania,in rubri.de schismatic.dicit illos à Deo, necnon ab hominibus puniri.

31 Vt enim scirent homines quàm graue & detestabile sit hoc crimen, ostendit Dominus in Dathan & Abiron,quos terra viuos absorbuit:patet etiam in c.denique,vij.q.j.& in c.in nomine,xxiij.distinct.& quicunque episcopatum,vel beneficium à schismatico accepit est excommunicatus,vel si ordinationi suæ consentiat,c.j.de schism. hoc expresè docet Ange.de Clauasio in sua summa,in verb.schismat.§.iij plus dicens solum Papam in hoc dispensare,c.quia diligentia,de elect.

32 Amittit etiam beneficium ipso iure is qui perpetrauit crimen lęsę ma- *Amittit beneficiũ qui lædit summã maiestatem.*
iestatis,necnon omnia bona,l.quisquis, C.ad leg.Iul.ma.c.cùm secundum leges,de hæretic.libr.vj.nam de crimine hæresis adhoc crimen bonum est argumentum,per glo.in l.Manichęos,C.de hæreti.gloss.in c.j. de testib.libr.vj.

33 Præterea simoniacus ipso iure priuatur beneficijs,c.insinuatum, vbi *Simoniacus beneficio est priuatus.*
Feli.& alij,de simo.doct.in c.ij.de rescript.extrauag.cùm detestabile, de simo.in communib. nec refragatur verbum amoueas, futuri temporis positum,in d.c.insinuatum,quia denotat executionem,ergo intelligendum est iam priuationem esse,per text.in c.abbate, ibi petit adiudicari eidem monasterio locum ipsum,& vos exinde amoueri,de re iudi. libr. vj.Anto.in c.fin.col.ij.de postulan.Fel.in c.cùm non ab homine,de iud. siquidem istud crimen æquiparatur crimini hæresis, & læsæ maiestatis, c.j.vbi glos.vlt.de testib.lib.vj.

34 Intellige quando crimen erat notorium,secus si occultum, quia tũc veniret priuandus,nisi rehabilitetur,c.presbyter,j.q.j.Panor.& alij in c. nisi,de renun.

35 Limita quoque in resignationibus simoniacis,quæ non valẽt in præ- *Resignatio simoniaca an valeat in præiudicium resignantis.*
iudicium resignantis: ideo qui per simoniam resignauit, videtur quòd iterum possit resignare.glos.& doct.in c.super hoc,in verb.pecuniæ,de renunciat.hoc expresè docet Innocent.in c.cùm vniuersorum, in fine, de rerum permutat. Archidiaconus in c.dudum,in principio, de præb. in vj.Domin.de Rota decis.ccxxxvj.nota quòd resignatio, in antiquis. Dominus Geminianus consilio cxxv.dubia,in primo dubio, vbi dicit
36 posse priuari.† Ratio diuersitatis est,quia per renunciationem nihil iuris quæritur illi, in fauorem cuius fit resignatio: c.quod in dubijs, & c.admonet,de renunciat.Ideo is qui dedit pecunias ad habendum beneficium, non potest priuari iure, quod non habet, c.seruus, de capitis
37 diminutione,in institut. † secus est in collatione,per quam ius quæritur, c.si tibi absenti,de præbend. in vj.Ideo facta simoniaco nulla est, quia dando pecuniam,vel aliâs simoniam committendo,fit inhabilis,c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordinationes,prima quæstione prima,& capitul.sanè.xv.quæstio. tertia, capitul.inquisitionis,de accusatio.scripsi in tracta.de pacific. possess. in quarta limit. & in addition.ad Ioan.naucler.in tracta.de simon.in pœnis,quas ibi contra simoniacos congessi: & dicam hodie quid in tit. de simon.infrà.

Sodomiticus beneficio est priuatus.

Adhæc ipso iure perdit beneficium is,qui crimẽ sodomiticũ commi- 38
sit,grauissimum enim est crimen.c.mulier.xv.q.j.vt iura armentur gladio contra reos huius criminis.l.cùm vir,C.ad legem Iul.de adulter. & hoc crimen apostasiæ à natura vocat Lucas de penna in l.iij.& seq.C. de exactor.& excep.lib.xij.Barb.consi.vlt.in j.vol.

Cardinalem percutiens ipso iure perdit beneficiũ, & idẽ in percutiẽdo episcopũ.

Percutiens Cardinalem capitul.felicis,de pœnis,in vj. vbi adduntur 39
aliæ pœnæ.

Idem si quis iniuriosè,vel temere percusserit episcopum,aut cœperit 40
seu bannierit,vel hæc mandauerit fieri,ratúmve habuerit, hoc ipso priuatur beneficijs.clem.j.de pœnis.

Homicidiũ qualificatũ ipso iure priuat.

Idem quoque est in homicida qualificato,videlicet in assaissino,& cõ 41
ducto pretio ad aliquem interficiendum:vt in c.j.de homic.lib.vj. Alex. consi.clxvj.in vij.

Idem iuris si parentes interfecerit,vel eorum alterum,siue fratrem. c. 42
inquisitionis,vbi Felin.col.j.de accusa. Ioan. de Anania consi.lxiij.præsuppositio.

Falsarius literarum Papę beneficiũ amittit.

Falsarius literarum Papę beneficium amittit ipso iure.c.ad falsariorum 43
de crimine falsi.

Professione vacat beneficium.

Idem post professionem in religione factam nõ anteà,c.beneficium, 44
de regula.lib.vj.& anteà non valet collatio,etiam facta professione, teste Paul.in consi.ccccxxxij.cùm statutum,in fi.in j.vol.

Item si beneficiati alicuius ecclesiæ rectorem,vel clericum aliũ ipsius 45
ecclesię,per se vel alios occidere,vel mutilare pręsumpserint beneficium prorsus amittunt.c.in quibusdam,de pœnis.

Cogens clericum resignare amittit beneficium.

Item is qui coẽgit clericum resignare suum beneficium,fortè carce- 46
ribus eum premẽdo,donec resignauerit.cle.multorum,de pœnis:& resignatio coactè facta nullius est momenti.ibidẽ.vide c.sciant,de electio. lib.vj.† Item apostata à fide beneficium amittit,quia plusquã hęreticus 47
est:vt docet Azo in summa C.de apostata.& ad clericatus officium admitti non debet.c.penul.& fi.50.distinct.& Prouerb.vj.c.dicitur, *Homo apostata vir inutilis*,& is est,qui à fide discedit:est quoque alterius generis apostata dictus,scilicet cùm transgreditur præceptum,alius etiam irregularitatis,vt quando dimittit habitum & religionem.glo.not. in c. j.de apostа.qui duo postremi nõ sunt ipso iure beneficijs priuati, vt per Panor.& alios ibidem.

Parrochialem obtinẽs non promotus intra annum priuatur illa.

Non promotus intra annum ad sacerdotium obtinẽs parrochialem 48
ecclesiam est ipso iure priuatus,c.licèt canon,de electio.in vj.& inferiùs in materia dispen. plura super hoc scripsi:& in his casibus beneficiũ impetrari potest etiam ante aliquam sententiam declaratoriam.

Ipso

Resignatione beneficiũ amittitur.

49 Ipso iure etiam mera voluntate nostra beneficium amittimus per liberam resignationem,vt per totum titul.de renun.quemadmodum si res pro derelicto sit habita,statim nostra esse desinit, & occupantis fit, l.j.ff.pro derelicto.§.hoc amplius,de rerum diuisio.in instit. l.quod seruus,ff.de stip.seruo.de resignatione statim dicetur,ac per mortem amittitur beneficium:quia mors omnia soluit, §.deinceps, in auth.de nupt. coll.iiij.gl.in l.ex his,ff.de legib.

Homicida est beneficio priuandus.

50 Per sententiam quoque beneficium amittitur,quando priuationis sententia requiritur post crimen,vel aliam causam,vt communiter:nempe si quis homicidium committat,per sententiam est suo priuandus beneficio,c.clericis,ibi honore priuetur & loco,ne cler.vel mon.c. ex literis, de excessib.præl.Pan.in c.vlt.ibid.& sic requiritur factũ & ministerium
51 beneficiarij,& sententia priuationis iudicis.†Ideo potest quis ante sententiam priuationis resignare,cùm non anteà sit priuatus,c.fraternitati, de cleric.excomm.mini.Feli.Dec.& de Ripa in c.ij.de reseri.& Feli.in c. inquisitionis,de accus.Aufrer.in decis.Tholo.q.ccccxxxvj.

Priuatus resignare potest, pendente appellatione.

52 Nisi quis impetrâsset illud beneficium cum clausula,quòd per cessum aut priuationem impetranti deberetur: verùm quia hæc clausula reseruationem importat,quæ est sublata in Francia.Ideo resignatio bona est etiam si post priuationem fuerit appellatum à sententia, per l.qui à latronibus, §.fi.ff.de test.& ita obtinuit episcopus Vticen.in magno consilio per resignationem cuiusdam scelesti priuati,dummodo fiat men-
53 tio illius priuationis & processus.† Ergo beneficium homicidæ frustra impetratur,quia potest interim à Papa rehabilitari:tum etiam quia non dum est priuatus,ideoque resignare potest in fauorem amici, qui post rehabilitationem ei restituet,vt dicit Thomas Ferrar. cautel.xliiij.

Homicidæ beneficium frustrà impetratur.

Rehabilitatio homicidæ à solo Papa concedi-tur.

54 Et ista rehabilitatio à solo Papa concedi solet:nec possent episcopi hoc indulgere:licèt doct.in c.ij.de cleric.non ordin.ministr.& in c.ij.de cler. pug.in duel.dicant episcopum posse dispensare cum homicida,vt beneficium simplex retineat, sed non circa curatum: quod dicerem procedere postquàm hic homicida fuisset à Papa factus habilis,aliâs episcopus in habilem istum habilem facere non poterit.

55 Publicus etiam concubinarius beneficijs etiam priuari debet:vt abũ dè scripsi in titul.de public.concubina.in Concor.

Sacrilegus beneficijs priuatur.

56 Sacrilegus quoque suum amittit beneficium per sententiam priuationis,c.venerabilem,de electio.versicul.nunquid enim,c.quemadmodum,de iureiurand.gloss.in c.cum omnibus,lxxxj.distinctio.non enim debet fructum consequi ex eo,quod nititur destruere,c.ex eo,de regu. iuris in vj.& quia impeditur promoueri ad sacros,c.si quis presbyter,50. distinct.& est infamis,c.fina.de furtis.Panormit.& alij in c.conquestus, de for.compet.

Bannitus beneficio est priuandus.

57 Bannitus perpetuò etiam beneficium perdit, quia priuandus est, cùm beneficio seruire non valeat.Panormitanus & alij in c. cùm non ab homine de iudicijs,& in capitulo secundo,de arbitr.& ita visum fuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Arestum. Senatui Tholosano,anno 1539.in vigilia natiuitatis.

Periurus beneficium obtinere nõ potest, sed eo priuatur

58 Periurus amittere debet beneficium per sententiam:quippe nõ merentur regere ecclesias,qui sunt irretiti crimine periurij,c.querelam,de iureiurand.e.constitutus,in ij.de appellat.doct.in c.ij.de rescript. scripsi in tract.de pacifi.possess.in iiij.limit.nu.218.& seq.de quo periurio intelligatur.

59 Exterus etiam est beneficio priuandus,vt statim dicetur in rescripto misto,seu communi,& qui per collusionem obtinuit beneficium,c.audiuimus,de collus.detegend.

Incendiarij amittunt beneficia.

60 Incendiarij clerici beneficia amittunt, quia de iure ciuili capite puniuntur,l.capitalium,§.incendiarij,ff.de pœnis, vbi dicit text.plerunq; viui exuruntur,& pessimam & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam autoritate Dei,& beatorum Apostolorum Petri & Pauli omnino detestamur:vt ait Innocen.in c.pessimam,xxiij.q.viij.

Beneficiarius pro graui delicto beneficij perdit.

61 Insuper ne lectorem tot criminibus onerem,alia non prosequar crimina:sed generaliter notandum addam,quòd clericus debet priuari beneficio pro quocunque graui delicto,non aliâs,per tex.in c.satis peruersum,lvj.distinct.& c.inuentum,xvj.q.vij.Panor.in c.ex tuæ, de pœnis, doct.in c.at si clerici, §.de adulter.& c.cùm non ab homine, de iud.caueat ergo illa committere,quicunque non vult beneficia amittere.

Priuari quis non debet,nisi à iure dicatur.

62 Non tamen hæc priuationis beneficij pœna debet infligi à iudice, nisi exprimatur à iure,glo.sing.in c.fi.de iure patr.c.si compromissarius, de electio.libr.vj.§.optimum in authent.de non eligen.secund. nuben. colla.ij.Ias.in l.illam.nu.12.de colla.

63 Nisi iudex condemnaret clericum esse degradandum, & traderetur iudici seculari,iuxta text.in c.cùm non ab homine,de iud.& in c.degradatio,de pœnis,in vj. tũc quoque poterit eadem sententia priuare eum suis beneficijs.

Per sententiã quis non est priuatus beneficijs si hoc nõ exprimatur

64 Alioqui per sententiam latam super crimine, non est quis priuatus beneficio:nisi fuerit hoc expressum in sententia,c.qualiter,ij.ibi, quoad diminutionem capitis,idest degradationem intenditur,de accu.& Rot. in decis.vlt.de re iudic.Baldus in l.cùm fratrem,C.de his quibus vt ind. Ioann.de Ana.in c.fi.col.j.de homici. † nisi priuatio beneficij ipso facto
65 irrogetur,text.in c.j.§.sacri,vbi Domin.Gemia.de homicid.libr.vj.Pan. in c.inter,circa fin.de excessib.prælat.Ioan.Bernar.in praxi criminali, c. cxxiij.in verb.beneficijs priuari.

Priuato beneficio est relinquẽda vinea, quã ipse plantauit.

66 Hoc postremò non est omittendum,quòd si clericus in terra ecclesiæ sterili,& inculta suis expensis & industria vineam plantauerit, licèt posteà beneficio priuetur etiam propter delictum, tamen sibi ex bono & æquo relinquetur illa vinea ad vitam suam:vt asserunt Innocent. & Panor.in c.fina.de peculio cleric.quos sequitur Barba.columna iij.facit quod scribit tex.& ibi doct.in c.ad aures,de rebus eccles.Panor.in c.de multa,col.iiij. nu.14. de præb.hactenus de modis amittendi,veniamus ad resignationes.

De

De resignationibus.

Resignatio quid sit.

STA materia non valde frequens est, & beneficiarijs plurimùm odiosa:cùm nemo illorum resignare cupiat: ideo qua breuitate potero,istam pertractabo materiam. Primò dicam, quid sit resignatio, quantum attinet ad hanc materiam.Respond.est iuris sui libera dimissio seu cessio iuris sui ad differentiam alieni:quia iuri,quod tertius habet in beneficio renunciando,nil ago,c.dilecto,in fin.de præb.

Etiam dico iuris:nam si nil iuris habeam,non possum resignare, l.si vniuersæ,de leg.C.l.traditio,ff.de acquirend.rerum dom.l.obseruare,in fi.de offic.proconsul.

Libera dimissio dicitur,non coacta,quæ nullius est momenti,c.super hoc,de renun.& inferiùs pleniùs dicetur.

De tacita renunciatione.

Duplex est resignatio.

VOTVPLEX est resignatio?Respond.duplex,tacita & expressa:tacita est,quæ ipso iure fieri intelligitur absqueverborum alia expressione:vt adipiscendo secundum,quis tacitè videtur resignare primum,quod de iure incompatibile est cum alio, capitulo de multa, de præbend.

Multis modis quis tacitè resignat.

Secundò pacificè curatum beneficium adipiscendo, videor gratiæ ad alterum incompatibile renunciare,c.gratiæ,de rescrip. libr.vj.& cle. gratiæ,illo titul.

Tertiò qui litigat super beneficio, & recipit secundum, quod cum primo teneri non potest,illi primo renunciat tacitè.gl.& doct. in d.cle. grat.etiam si protestaretur se nolle relinquere primum:quia protestatio est facto contraria,c.cùm M.de const.

Quartò dicitur quis tacitè renunciare, si nominet alium Decanum, & tamen litigabat super illo Decanatu, vel illi honorem exhibuit tanquàm decano,c.ex ore,de his quæ fiunt à maio.par.cap.scripsi in tract. nomi.quæst.j.

Quintò postulando pro eo tacitè quis iuri suo renunciat,c.ex literis, de transact.iuncta glos.in l.vlti.ff.de inoffic.testa.Host.in summa,de renunciat.§.qualiter,in fi.

Sextò si non promoueatur intra annum,c.licèt canon,de elect. libr. vj.& superiùs fusiùs scripsi in dispensa.de non promouendo,in ij.parte.

Septimò impugnando potestatem eius,qui ei contulerat,dicens fortè eum non posse conferre reg.ex eo quod nixus est impugnare:fructũ consequi non potest,de regu.iur.in vj.

Octauò dando collationem suam parti aduersæ,vel eam incidendo, tacitè renunciat,l.Labeo,ff.de pactis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nonò cedendo liti super beneficio motæ,l.postquàm, C. de pactis, intelligendo vt infrà dicam.

Decimò non prosequendo pet tres annos,iuxta decretum de pacifi. possess. vt ibi per totum titulum.vide Paris.consi.lxxvj.an capitula, vol. iiij.& cons.cxlv.cùm ex facto,col.iij.in iiij.vol.

De resignatione expressa, pura & conditionali.

Expressa resignatio duplex.

EXPRESSA est,quæ à resignante verbis ad hoc accommodis fit:& de hac loquitur totus titulus de renun. 1

Et hæc etiam duplex est,pura seu simplex: altera conditionalis,seu ob causſam.Simplex est,quæ ex mera libe 2
ralitate proficiscitur,cum aliqua tamen causſa.Quę ve-

Causæ mouentes ad resignandum.

rò sint causſæ,quæ mouere possint ad resignandum?Respon.ægritudinis,vel quia se non esse parem oneri ferendo nouit,vel alia ex causſa: vt in c.nisi cùm pridem,de renunciat.vbi propter debilitatem, & scientiæ defectum,malitiam populi & scandalum, vel propter aëris intemperiem, vbi est cæli locique grauitas,quis mouetur ad resignandum:& alias causas ponit ibi Host.in summa illius titul.

Affectio carnis labefactat totã ecclesiam.

Hodie causſa causſarum est affectio carnis: quia omnes volunt suos 3
consanguineos præficere ecclesijs,quibus fortè malè præfuerunt,vt pes simè quoque illi posteà præsint,c.graue,de præbend.c.vno,vt eccle.benef.& ista est,quę iamdudum labefactauit totam ecclesiam,c.vno,vt ecclesiast.benef.Altera est etiam causſarum Regina pecunia:vt in toto tit. de simo.c.fertur,j.q.j.

Altera sub conditione, vel ob causſam : & quædam fit ob causſam 4
permutationis,cum alio beneficio,altera ratione fauoris sanguinis, vel alia ratione,& dicitur in fauorem, de quibus inferiùs,& hæ nunc obtinent in foro.

Successorẽ nemo olim sibi eligere poterat.

Notandum quòd olim quando episcopi erant senectute,vel quauis 5
alia infirmitate grauati,non valentes seruire ecclesiæ, succesſores eis viuentibns,sibi eligere non poterant:vnde quamuis diuus Petrus in ipsis diebus,quibus vitæ suæ finem præsensit, succesſorem sibi Clementem eligere voluerit:prohibitum tamen illi in concilio Antiocheno fuit: c. vnde,& seq.viij.q.j.vbi cum synodo & iudicio episcoporum,& electione clericorum,qui post obitum quiescentis potestatem habent,hoc fieri debet:& eum qui dignus extiterit, eligere & promoueri, c.episcopo, ibidem:quia eligendo succesſorem electioni derogabatur,quod graue erat.c.plerique,ibid.† Si tamen is præfectus ecclesiæ valetudine,vel se- 6
nectute adeò graui affectus esſet, vt seruire non valeret,dabatur ei à Papa coadiutor,c.petisti,& c.seq.vij.q.j.qui posteà si dignus inueniebatur post illius obitum designabatur succesſor,c.quia, ibidem, c.nisi cùm pridem de renunc.& in c.j.& per totum,de cleric.ægrot.

Aliquan

Resignans qualem successorẽ quærere debet.

7 Aliquando verò quidam resignant,retinendo tamen semper episcopatum, aut aliam dignitatem, quamdiu viuunt: & hoc fit ex causſa, quando is effectus est minùs idoneus per senectutem,aut valetudinem: & eo casu laudarem illos,qui talem designarent succesſorem, qualem beatus Petrus præficere volebat,in dicto capitul.vnde,lxxx. quæstione
8 j.vbi sic dicitur. † Clementem hunc vobis ordino episcopum, cui soli meæ prædicationis,& doctrinæ cathedram trado: quem præ cæteris expertus sum Deum colentem, homines diligentem, discendi studijs deditum, sobrium, iustum, benignum, patientem, scientem, nonnullorum ferre etiam ex his, quæ verbo Dei instituuntur, iniurias.

Affectu carnis resignantes mouentur.

9 Sed hodie ferè omnes carnis sequuntur affectũ:vt sanguinis ratio tantùm habeatur,& in fauorem illorum resignationes fiant:quod Moyses amicus Dei reprobauit:is potuit vtiq; filios suos succesſores principatus facere,& posteris propriam relinquere dignitatem,quod tamen exhorruit,sed extraneum de alia tribu Iosuam videlicet elegit,c.Moyses, viij. q.j.vbi etiam sic scribitur.

10 At nunc cernimus plurimos hanc rem beneficio facere,vt non quærant eos in ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscant ecclesiæ prodesse,sed quos vel ipsi amant,vel quorum sunt obsequijs deliniti:vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit:& vt deteriora taceam,qui vt clerici fierent muneribus impetrârunt &c.

Coram quo resignatio fieri debeat.

11 Verùm quomodocunque fiat hæc expressa resignatio, fieri debet in manibus eius,qui cõferre potest,c.admonet, ibi te inconsulto dimitte-
re.& c.fi.de renun.Nec perdit beneficium renuncians, donec is apud quem huiusmodi beneficium est resignatum,approbet resignationem, d.c.fin.de renun.quia in superioris potestate est eam recipere,vel non. Ioannes Andreas in capitul. ex ore, de his quæ fiunt à maiori parte. glossa, in verbo renunciâsse, titulo de subla. Clementi. literis, in
12 pragmatic. † Vbi limitat in litigioso, cui absque alia superioris approbatione renunciare licet: quando videlicet est probabile dubium, an litigans ius habeat,c.ij.de in integr.restit.Quod putarem verum,quando renunciaret collitiganti iam habenti ius:secus si alteri,c.j.de regul.iuris,in vj.

Resignatio facta coram laico an noceat.

13 Valebit tamen renunciatio facta coram laico quoad resignantem,vt non repetat beneficium,d.c.quod in dubijs,& c.iij.de renun.si ratã eam habuerit superior,de Rota decis.dlxxiij.in antiq.& decis.j.eo.tit.gl. in d. verbo renunciâsse,in prag.Panor.in c.quod Dei timorem.gl.ij.de statu monach.iuri quoq; ad rem potest quis renunciare inconsulto superiore,Cle.gratiæ.de rescript.

Officium coram quo sit resignãdũ.

14 Sic & officium non potest resignari nisi coram concedente,l.legatus, ff.de offi.præs.quod est sing.vt docet Ro.sing.cccxlviij.an tabellio,imò punitur aliter resignans,l.fi.C.de defensor.ciuita.Bar.in l.j.C.de peti.bo. subla.lib.x.Panor.in c.ij.nu.10.de rest.spol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De Regresibus.

Regressus quando approbentur vel reprobentur.

ITEM interdum datur substitutio reciproca in beneficijs:Papa autem admittit resignationem talem, scilicet cum regressu:vt si is,cui confertur præmoriatur episcopatus reuertatur ad resignantem: & resignans retineat semper fructus quosdam episcopatus:& non improbaré quidé hunc regressum,quando fieret ex caussa,videlicet quod designatus successor est valde dignus:& is qui resignat iam longo tempore ecclesiæ deseruierit,& nullum aliud habet beneficium,quo senectuti cõsulere & viuere possit:sed regressus qui fiunt tantùm ratione sanguinis sunt damnabiles & resignanti,& Papæ,necnon illi cui confertur.

Resignatio cum ingressu, & accessu.

Idem in ingressu,vt si Papa contulerit mihi beneficium:& antequàm ego accipiam possessionem,illud resignem,Papa concedet:quòd si resignatarius præmoriatur,quòd ego ingrediar meum beneficium, quod nunc resigno.Cum accessu verò est,vt si Papa velit episcopatum conferre puero,verùm quia dignus non est,conferat suo præceptori, cum hoc tamen,quòd post ætatem legitimam ipse propria autoritate possit accedere ad talem episcopatum, & vocatur cum accessu : sed hoc iure non vtimur in Francia:vide Paris.consi.lxxvj.an capitula,in iiij.vol. vidi tamen vnam bullam sic in Francia expeditam,seu in Britannia.

Caussa publicæ vtilitatis iustæ regressus cõceduntur.

Aduertendum est,quòd si isti regressus fiant ex caussa publicæ vtilitatis,vt melius ecclesię deseruiatur,sunt fauorabiles & ampliandi,sin minùs damnabiles & reprobandi: de quibus Papa est Deo opti. maximo redditurus rationem.

Considerandum etiam est,quòd ecclesię regulariter meliùs deseruitur per plures idoneos & bonos,quàm per vnum,c.ex parte,de constit.

Vnde si tam resignans quàm resignatarius sint idonei,hoc iustè fit: quia vterque interim deseruiet ecclesiæ: & quando vnus erit grauatus senectute,vel alio onere,alter supplere poterit: maximè cùm resignans habet hoc in mente,vt Deo meliùs deseruiatur:& quia pium & religiosum nouit eum,in cuius fauorem resignat,d. c. nisi cùm pridem,de renunciation.

Sed quando vterque est ignarus,ambo in foueam cadent inferni:cu iusmodi plerosq; videmus ipsas ecclesias in vita labefactâsse:& vt omnino destruantur,eas suis nepotibus voluptarijs resignant:hæc est hominum rabies & insania, vt in agone mortis cùm sui rationem deberent reddere,se & suos profundiùs immergunt, & adinuicem seipsos detrudunt in tenebras exteriores,quę malum tanta cæcitas!

Iudicari in regressibus quomodo debeat.

Verùm vt ad rem veniamus,notandum est in his regressibus iudicari debere,prout apparet ex bulla & ex verbis signaturæ,& bullæ, quatenus videlicet conceduntur:vt nil eis addendũ sit à iudice,sed forma ipsa diligenter obseruanda,c.cùm dilecta,de rescri. quia hi regressus pendẽt omnino

omnino à potestate Papæ,& sunt introducti ex plenaria sua potestate; quam in beneficijs habet.c.ij.de præbend.lib.vj.verùm cùm in Francia communiter non vsurpentur,eos ad suam patriam nunc reijcio, dicto priùs quòd cessiones cum regressu & reseruatione omnium fructuum nulli dantur,nisi Cardinalibus:vt statuit Alex.vj.Pontifex maximus in titu.de reserua.iurispatro.

De pura resignatione.

PVRA & simplex resignatio est,quæ fit sine conditione & pacto,c.tua nos,de simon.& hæc est propria resignatio.argu.l.j.ff.de donatio.& hæc minùs est frequens, quam altera in fauorem.

Post resignationem simplicẽ ordinarius potest conferre cui vult.

Et quando pars sic resignat, ordinarius potest, cui vult,conferre,cùm beneficium vacet per resignationem.c.j.& per totum,de renuncia.

Et ista debet fieri coram ordinario:nam conditio omnis simoniam continet,& pactio.c.fin.de pact.c.ex parte j.de offic.delegat.ideo non debet apponi resignando coram ordinario.

Resignans potest rogare ordinarium vt alicui conferat.

Potest tamen sic resignans sine simoniæ labe rogare ordinarium,vt conferat tali.d.c.tua nos,de simo.qui rogans peccat,si ille pro quo orat, non sit idoneus,c.tuam,de ætate & qualita.glos.in c.ordinationes,j.q.j. plenè de Ripa in c.cùm M.no.xxiij.de constitu.

Verùm nec tenetur ordinarius illi conferre,pro quo rogatum est:d. c.tua,de simo.sed omnia eius arbitrio & fidei committẽda sunt: quamobrem rara est ista resignatio veluti multùm periculosa,nisi fiat in fraudem mandatariorum,vel nominatorum,seu expectantium:vt in c.fi.de renuncia.libr.vj.quia vicarij quidam & officiales episcoporum trapezitę beneficiorum has procurant,damnantes se,& suos constituentes.

Resignatio in fauorem non fit coram ordinario contra Staphil.

Et quamuis pura resignatio debeat esse coram ordinario,& cõditionalis tanquàm simoniaca non valet,per gl.& doct.in c.ex parte j.de offic.deleg.tamen Staphil.in tract.de literis gratiæ,tit.de varijs modis vacand.versi.posset tamen.firmat aliquẽ posse in resignatione exprimere, quod in mente gerit,dicẽdo,resigno in fauorem talis:& isto casu cessat pactio & cõditio,siue modus:quia expressio eorum quæ tacitè insunt, nil operatur etiam in spiritualibus.glo.in c.significasti,de electio.gl.ij.& ibi Panor.in c.ad audientiam,ij.de rescript.

Ego contrarium existimo verius,quia conditio expressa in fauorem, licèt non dicatur non aliâs,tamẽ inducit simoniam,nempe omnis conditio.c.quàm pio,j.q.ij.& c.cùm pridẽ,& c.fi.de pactis.Et non inest tacitè,quod vni magis conferatur,quàm alteri:vnde dicitur collator exercere liberalitatem conferendo vni,potiùs quàm alteri.c.relatũ,de præb. c.vno,de ecclesiastic.benefi.quod non faceret,si teneretur illi conferre, in cuius fauorem resignatum est,l.rem legatam.ff.de adimend.leg.Et in

Universidad de Deusto
Biblioteca

spiritualibus expressio eorum,quæ tacitè insunt inducit simoniam.gl.in c.vno,de cleri.nõ residen.in vj.vel vsuram.c.si fœneraueris,vbi gl.xiiij. q.iij.Roma.consi.500.& in additio.ad Fel.in c.nouit,de iudic.& ita seruatur. nam si resignaret quis in fauorem coram ordinario,posset illud beneficium per simoniam collatum à Papa impetrari post ordinarij collationem:ideo non debet fieri quicquid dicat Staphile.

De procuratoris ad resignandum constitutione.

Resignat quis per se, vel per procuratorem.

SCIENDVM est,quòd resignare potest quis per se, 1
& per alium,scilicet per procuratorem habentẽ speciale mandatũ.c.cùm olim, §.quia verò,de offi.deleg.l.iusiurandum ex conuentione, §.si procurator,de iureiur.ff. Hostien.in summa,de renuncia.§.quis renunciare.

Interdum quis impræsentiarum non resignat,sed procuratorem vel 2
procuratores ad resignandum coram Papa,vel eius legato cõstituit,seu coram alio collatore.nam si quis resignaret in patria,illud beneficium statim impetrari posset ab alio tanquàm vacans,ob id debet sic procuratores constituere,vt coram Papa,vel alio potestatem habente resignatio fiat:& beneficium eo casu conferri non poterit alteri,quia simulatq; fiet resignatio,Papa vel alius collator prouidebit.

Impetratio facta per resignationem nõ valet.

Vnde ex stylo curiæ non valet impetratio beneficij facta per resigna 3
tionem talis N.quia iam est facta collatio,& statim:ideo non dicitur vacare per resignationẽ,quare impetrari debet alio modo,si possit,vt per inhabilitatem & incapacitatem eius,cui fuit collatũ per resignationem, sed non per resignationem.

Verumtamen potest impetrari tãquàm vacans per cessionẽ,& pro- 4
uisionem non acceptatam à tali N.c.si tibi absenti,de præb.lib.vj.

Procurator ad resignandum quomodo cõstituitur.

Constituitur autem hic procurator per instrumẽtum publicum,vel 5
per literas etiam priuatas,clem.j.de procur.l.j.& l.si procuratorẽ.ff.eod. sed hoc rarum est,& vix reciperentur priuatæ literæ ad resignandum.

Sed regulariter in his resignationibus instrumẽtum solet esse publi- 6
cum,ad vitandũ falsum,cui debet subscribere resignans:vt est lege Regia cautum:imò ille notarius,qui scribit se esse procuratorem constitutum,non posset resignare:nec faceret fidem illud instrumentum:vt docet Bar.in l.ex sententia.ff.de testa.tutel.& Guido Papæ in decis.Delphi. q.cxxvj.an in hac curia.Bal.in l.iudices,C.de fide instrumen.& sic fuisse decisum in magna Curia Neapolitan.refert Matth.de afflictis,decision. cccxvij.in causa.

Certus debet esse procurator ad resignandum.

Certus etiã debet esse procurator constitutus,& sic in instrumento 7
nominatus,alioqui nõ valet procuratorium,l.ij.ff.de procurator.gl.in l. tutor incertus,ff.de testam.tutel.scilicet ob falsum vitandum:vt docet Ioan.de Grassis,in tract.de subst.procura.in verb.certos facit tex.in l.si binæ tabulæ.ff.de iniusto testam.Alioqui tolleretur facultas reuocandi

pro

procuratorem,& intimandi ipsi procuratori incerto.cle.j.de renuncia.
8 scripsi in rub.de nomina.Reg.§.j.in verb.etiam,per cessionem.† Et sic nõ valent procuratoria vacua,quę in albo dimissa vocat,teste Chassa.in consuetudine Burgund.rub. *Des droicts & appartenans*, §.quinto.glo. *sans procuration*.nu.8.quod improbat Boër.in decis.Burdegal.q.cclxxiiij. an valeat,col.ij.per tex.in l.nominatim legatum accipiendum est,quod à quo legatum sit intelligitur,licet nomen pronunciatum non sit.ff.de lega.iij.sed ille tex.parum ad hoc facit:quia sufficit quidem,quòd intelligatur,de quo senserit.idem habetur in l.j.& ij.ac seq.ff.de libe.& posthu.sed quando nullus est nominatus,non potest intelligi de quo senserit constituens,ergo &c.

Vacua procuratoria & in albo an valeant.

9 Tamen idem Boër.dicit semper vidisse obseruari,vt siue expleantur illa procuratoria antè,siue pòst,nihilominus valere:quia postquàm sunt expleta, nemo conqueritur,ideo sustinentur potiùs de consuetudine, quàm de iure.ego dicerem non valere,si non sint expleta à notario,qui confecit instrumentũ,saltem si non scripserit aliquem procuratorem in instrumento,quia non est certus procurator.

Resignare quis sine speciali mãdato nõ potest nec acceptare.

10 Verùm procurator sine speciali mandato resignare non potest,quia nec alienare.c.qui ad agendum,de procurator.lib.vj.Cardinal.& alij in cle.vna,de renuncia.& quia id quod nostrum est,sine facto nostro à nobis euelli non potest.l.id quod.ff.de regul.iur.sic nec acceptare sine speciali mandato:quia per illam obligatur beneficiarius,cuius cõsensus requiritur.c.j.& c.ne captandæ,de concess.præb.in vj.vbi doc.& in cle.j.in verb.præsenti,illo tit.in vj.Imol.& alij in c.accedens, de præb.scripsi in gl.vlti.tit.de elect.deroga.in concorda.

Speciale mandatum quando dicatur.

11 Speciale mandatum dicitur,quando nominatũ est expressum beneficium,& aliter resignatio non valet,etiam si esset procurator generaliter constitutus ad resignandum omnia,& quæcunque beneficia,quę constituens habet,nec in vim procuratorij generalis potest beneficium resignari:vt l.Regia cautum est,tit.*De la reformation des prouisions Apostoliques*, artic.x.† Sufficeret tamen habere mandatum ad acceptandum
12 beneficia.Panor.& alij in d.c.accedens,quia hoc fauorabile est,alterum odiosum.Vnde si quis potestatẽ habeat acceptandi beneficia,& dignitates,& quæcũq; alia beneficia acceptare poterit:quia constitutio procuratoris ad acceptandũ est fauorabilis,& sic latè interpretãda:vt no.doc. in c.sedes,de rescrip.c.j.de procu.in vj.Sic nominatim cõsuluit Bertran. consi.cc*xvj.quæsitum est,nu.2.in iij.vol.ex j.editio.melius esset tamẽ
13 exprimere dignitates & curata,secũdum eum.† Limitarem quando ex illa acceptatione procuratoris dominus priuaretur altero beneficio meliori,tunc non videtur ad hoc constitutus:l.si procurator.vbi Iaf.plenè. ff.de condic.indebi.vnde vidi procuratorium,quo aliquis constituerat procuratorem ad acceptandum beneficia:& constituens habebat beneficium optimum curatum:procurator acceptauit minimum curatum, sed dixi per pacificam possessionem istius habitam à procuratore non

Acceptare non potest procurator beneficium per quod dominus meliori priuetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vacare primum:quia non videtur ei ad hoc data potestas priuandi dominum beneficio maiori pro minimo,sed acceptandi beneficium simplex,per cuius adeptionem non priuabitur primo.

Acceptatio potest rata haberi

Sed si quis absque mandato acceptauerit nomine Titij beneficium, 14
& Titius postea ratam habuerit illam acceptationem: valebit illa acceptatio.doc.in c.accedens,de præb.gl.in c.quam sit,de præb.lib.vj.gl.& doc.in c.nonnulli,in fi.de rescrip.Chassa.in consuetud.Burgund.in §.v. gl. *sans procuration*.titu.*des droits appartenans à gens mariez*, vbi dicit se consuluisse.

Dummodo non sit alteri ius quæsitum ante ratificationem:quia ra- 15
tihabitio retrotrahitur,& mandato comparatur,per reg. ratihabitionē, de regul.iur.in vj.nec valet acceptatio facta per vnum procuratorem,si sint duo,sine clausula insolidum,per glo.& doc.in c.si quis iusto,de elec. in vj.& in c.si duo,de procura.eo.lib.sic docet Paul.Cast.consi.cclxxxj. in causa.nu.8.in j.vol.

Procurator ad acceptādum & resignandum cōstitui non potest.

Item constitui non potest procurator ad acceptandum & resignan- 16
dum simul,vt ex illo procuratorio possit & acceptare,& resignare. Acceptare quidem poterit,sed cùm non habeat quid resignet, tēpore quo fuit constitutus,etiam postea resignare non poterit,sic nec ad resignandum procuratorem constituere:vt plenè scripsi in tract.nomina.q.xiiij. nu.112.vbi allego Arestum post Do.de Rota,decis. dxxix. vtrum possit, in antiq.

Quilibet cōstitui potest procurator.

Procurator quilibet constitui potest tam ad acceptandum,quàm ad 17
resignandum,siue sit clericus,siue laicus,siue secularis,siue religiosus.gl. & doc.in cle.vna,de renun.scripsi in trac.nomi.q.xiiij.Staphi.in trac.de liter.gratiæ,rubr.de vi & effectu clauſ.versic.an autem laicus:licet Collecta.videatur tenere contrarium,in c.ij.col.ij.de rerum permutat.

Procuratorium anno lapso nō valet.

Item resignatio vi procuratorij anno elapso facti,nō valet:vt lege re- 18
gia cautum est,titu. *De la reformation des prouisions*, etiam si facta esset ante regiam legem,vt declarauit Rex anno 1551.die 19.Aprilis.quia voluntas mutata præsumitur ex longinquitate tēporis.l.peregre.ff.de acquir.possess.nec præsumitur quis velle resignare beneficium,quod multis laboribus acquisiuit,per c.super hoc,de renuncia.& c.quia nō est verisimile,de præsumptio.& gl.in reg.cancel.xliij.dicit cancellariā non solere admittere procuratoria ad resignandum post annum:& sic censuit Senatus Tholosanus anno 1544.vt scripsi in trac.de pacifi.possess.nu.145. ex quo Aresto emanauit lex illa Regia,in d.fi.*De la reformation des prouisions*.†Etiam non recipiuntur procuratoria ad resignandū officia co- 19
ram Rege post annum:vt sæpiùs vidi.†Ita nec placet Regis quoad Epi 20
scoparuum & abbatiarum,& aliorū beneficiorum electiuorum nominationes,potest expediri post sex menses:vt est edicto Regio cautum.

Placet Regi nō expeditur post sex menses.

Procurator constitutus ad resignandum coram Papa nō potest coram ordinario resignare.

Adhæc procurator constitutus ad resignandum corā Papa,non po- 21
terit resignare coram ordinario,vel alio:nam excederet mandatum,& sic non valeret,per capitul.cùm dilecta,de rescript.ideo solet in literis

procu

procuratorij apponi,quòd possit resignare coram Papa, ordinario,vel alio potestatem habente:prout resignantibus placet amplam concedere potestatem suis procuratoribus:&vidi interdum resignationem pronunciari nullam,eò quòd habens solum mandatum resignandi coram Papa resignauerat coram episcopo.

Procurator generalis nō potest resignare.

22 Item procurator generalis resignare non potest,quia donandi potestatem non habet:l.procurator cui,ff.de procurator.c.ij.illo titul.in vj. Etiam si liberam habeat administrationem, nisi expressè data sit ea potestas.c.fi.de offi.vicar.in vj.licèt Compostel.teneat contra,per c.is cui,
23 de electio.in vj.†Sed hodie in hoc regno decisum est istud dubium per legem regiam,quam superiùs adduxi:qua cautum est nullum procuratorem resignare posse ex procuratorio generali:& d.c.is cui,allegatum mecum facit:quia generalis procurator tibi non potest alienare, & sic nec resignare.

Ante receptum mandatum procurator potest resignare.

24 Adde quòd procurator etiam ante receptum mandatum potest resignare,dummodò certior factus sit se esse procuratorem,& verū sit:vt decidunt Domi.de Rota,decis.cxxxxv.si procurator,in no.dicentes hoc seruari in Rota,& decis.ccxlviij.in antiq.& Alex.consil. cxlvj.in causa, col.vlt.in v.vol.& ita seruari de consuetudine scribit Boër.in decis.Burdeg.q.cclxxiiij.an valeat.abundè Frācis.Curtius cōs.lxiij.prę̄supponitur.

Mādatum procuratoris quomodo debet innotescere procuratori.

25 Et hoc mandatum ei innotescat oportet per nuncium,vel epistolam domini,non alterius,per l.j.ff.de contrah.emp.hoc docet Hippol.Mars. in l.si quis ne,nu.64.ff.de quæstio.dixi in proœ.tract.de liter.obl.nu.22. in j.tomo consti.regiar.Nam si hoc fieret ad relationem extranei,summa nasceretur confusio & incertitudo, & quàm sæpissimè illuderetur Papę,vel alijs collatoribus,vt quia constituens potuit reuocasse mandatum,sicque desierit esse procurator is,qui fuerat cōstitutus ad resignā-
26 dum,quam reuocationem continget extraneum ignorare.† Ideo expectet procurator vel procuratoriū, aut literas domini,nec aliās expediat propter voluntatis mutationem,quæ potuit esse,tum ad vitandum falsum:vnde lege regni videmus cautum,vt non recipiatur quoad possessorium resignatio à procuratore facta ante receptum procuratorium, in tit.*De la reformation des prouisions*, artic.x.& seq.in ordinatio.Reg.

Exhibere debet procuratorium.

27 Et si petatur ab eo procuratorium,illud debet exhibere,& in forma publica:aliās non valebit actus,teste Bar.per illum tex.in l.si quis inficiatus.ff.depos.& ibi Alex.in additio.ad eum,& consil. lxxviij.in v.vol.Bal. in rubri.C.depos.in iiij.q.

Beneficium ibi vacat, vbi est resignatum.

28 Beneficium autem resignatū in curia,dicitur vacare in loco,in quo procurator resignat,non eo loci vbi est constitutus.gl.& doc.in clem.j. vt lite penden.vnde si quis constituat procuratorem hīc Paris.qui resignet in curia,in curia vacare censebitur,nō Paris.quia in renunciatione procurator non præstat nudum ministerium:non enim dicit talis N.renunciat,sed ego procuratorio nomine:ideo si nudum præstaret ministerium,vacaret in loco,quo facta fuit constitutio:vt plenè declarat Bo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nifac.in d.clem.j.in decima concluſ.& Petr. Pariſ.conſi.x.bonum ius,in quarto volumine.

Conſentire penſioni an quis poſsit ante beneficium adeptum.

Conſensus procuratoris interuenire debet, alioqui non expedietur 29 resignatio,vt in reg.cancel.xxxxiij.ſi tamen quis constituerit procuratorem ad imponendam pensionem beneficio,quod sperat,si demum ei conferatur,poterit procurator consentire pensioni,licet beneficium nó esset suum tempore constitutionis:vt plenè consuluit Pariſ.conſi.xliij.in iiij.vol.facit glo.& doct.in cle.vlti.de reſcrip.

Vnus resignantis consensus sufficit.

Si tamen procurator semel consenserit,& fuerit expedita resignatio 30 sed inhabili,& incapaci,si quis posteà beneficium illud impetret, nó requiritur alius resignantis,nec procuratoris consensus,vbi semel est præstitutus,quia intelligitur de primo.l. boues, §.hoc sermone, vbi plenè scripsi.ff.de verb.signifi.c.non potest,de præb.lib.vj.

Constitui procurator sponte deber.

Constitutio ista procuratoris sponte fieri debet, aliàs per metum fa- 31 cta non valet.c.accedens,de procur.& quia ibi nõ censetur esse consensus saltem liber.Panor.& alij in c.Abbas,de his quæ vi.Ro.singu.decliij. cõstitutio procuratoris:& plenè Probus in additio.ad Io.Monac.in rub. de renuncia.lib.vj. ideo Episcopi Placentini resignationem non valuisse,qui ad præceptum Regis renunciauerat,consuluit Decis.consi.ccxix. viso puncto.q.j.

Arestum.

Vnde anno 1510.die xij.Aprilis fuit cõdemnatus à Senatu Episcopus 32 Trecoren.ad centum libras Pariſ. & ad expensas,damna & interesse,eò quòd receptorem suum in carceres detruserat,quòd nollet resignare beneficium,& eidem Episcopo mutuare centum aureos: quod probatur in cle.multorum,de pœnis: & sæpiùs Episcopi destituunt suos officiales,qui eis recusant pecunias sub nomine mutui dare,vt quandoque famelicos Episcopos.

Cancellatũ procuratorij instrumentum nõ probat.

Notandum est,quòd si instrumentum procuratorij sit cancellatum, 33 nullam facit fidem,ne vi talis instrumenti valebit procurator posteà resignare:quòd si resignauerit,non valebit resignatio.argu.l.inductum,vbi doct.C.de solutio.& l.ſi chirographum.ff.de proba.

Limitatur quãdo post resignationem reperiretur cancellatum: tunc 34 enim non vitiaretur iam admissa resignatio,per regul.factum legitimè non retractatur &c.& multa tenent facta,quæ fieri prohibẽtur.l.patre, ff.de his qui sunt sui,vel alieni iuris.& dicit Bald.in l.ſi vnus,in fine.C. de testam,quòd si instrumentum productum fuit sine macula,demum apud notarium actorum inueniatur maculatum, per hoc fides instrumenti nõ minuitur,allegat l.j.ff.ſi tabulæ testam.nullæ extab.& l.gesta, in argu.C.de re iudica.alioqui esset in potestate partis reuocare, quod bene gestum est.

Cancellatio inualida nõ nocet.

Imò illæ cãcellationes inualidæ factæ à magistratibus,vel tabellioni 35 bus sine causæ cognitione,non detrahunt fidei scripturæ,secundũ Bal. in l.ſi præses,circa fi.C.quomod.& quãdo iudex.Sequitur Ias. cõsi.xlvij. Ex facto,in fi.in j.vol.vbi etiã dicit sententiam cancellatam probare,vt

per

per Bar.in l.acta,col.vlti.prin.q.pen.ff.de re iudica.Bal.in l.emancipatione.C.de fide instru.& qui est indebitè de matricula cancellatus,non habetur pro cancellato.Bal.in l.ſcriniarios.C.de testam.milit.

Conuentio partiũ cum beneplacito Papæ an obliget.

36 Item conuentio de permutando cum beneplacito Papæ,etiam cum instrumẽto obligatorio non obligat partes,quòminus possint pœnitere,& pro vnius etiam volũtate reuocare ante implementum.l.j.ff.de rerum permuta.l.ſi pecuniam,de condictio.causſa data,etiam si partes iurauerint nõ reuocare:sed reuocans erit periurus.gl.ſingul.in c.ſi.de procura.in vj.abundè Boër.in deciſ. Burdegal.q.ccvij.ad secundam,dicens ita seruari in praxi.

37 Si tamen vna pars semel resignauerit,altera non,illa poterit compelli ad resignandum:vel ita resignans ad suum poterit redire beneficium, per d.l.j.in fi.& l.naturalis.§.j.ff.de præscrip.verb.Collecta.in c.ij.& c.cũ olim,in fi.de rerum permu.prouinciale,fo.35.ver.duo tractauerunt,post 38 Federic.consi.clvj.punctus talis.†Sed post collationem vtriq; respectiuè etiam à Papa factam,si vtraq; pars velit resilire ab illa permutatione, & remanere in suo beneficio,possiunt hoc petere à Papa,qui iterum cõferet eis, & permittet remanere non obstante permutatione: vt docet Lappus allega.lxxxix.in Dei &c.factum. Alia de constitutione procuratoris poterit quisque supplere.

De resignatione conditionali,quam in fauorem vocant.

Conditionalis resignatio coram Papa fit.

1 NVNC dicendum est de resignatione conditionali,& primò coram quo fieri possit. Respon.quòd coram Papa tantùm,cùm in ea versetur simonia,quã ordinarius 2 purgare non potest:c.ex parte j.de offic.delega. Panor. & alij in rub.de simo.† Nec quidem legatus hanc resignationem admittere iure potest,nisi super hoc expressam à Papa habuerit potestatem:ex eo videlicet,quia conditio simoniam inducit.glo. & doct.in c.pactiones,& c.cùm pridem,de pactis.

Collatio facta alteri quã ei in cuius fauorẽ fuit resignatum nõ valet.

3 Hæc resignatio fit in fauorẽ talis N.nec aliter,nec aliâs,nec alio modo:& si posteà conferatur à Papa alteri,quã ei,in cuius fauorẽ facta fuit, non valet collatio:quia contra mandatũ facta.gl.in c.olim,in j.in verb. traditam,de resti.spoliat.Ias.cõsi.clxij.col.iiij.in ij.vol.& consi.lxxxvj.in fin.vol. iij.& de hac clausul.scripsi in tract.de pacific.possessor. nu.146. Paul.Pariſ.consi.xix.ad resolutionem,col.ij.in ij.vol.

4 Et ista clausula non potest quis vti coram ordinario,vt quis resignet, vel constituat procuratores tales ad resignandum in fauorẽ talis,vel vt cõferatur tali,non aliter,nec aliàs,quia hæc clausula adstringit collatorem ad conferendum ei nominato per partẽ:& est cõtra naturã resignationis purę,quę à mera pẽdet collatoris liberalitate:vt gl.& doc.tradunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

in d.c.ex parte,hoc nominatim docet Nico.Milius in verb.renunciatio beneficij simoniacè facta:vt refert Ruzeus in tract.regal.in xxxij priuileg.in fi.facit gl.in c.ordinationes.j.q.j.& in l.ille autem.ff.de hęre.instit.

Resignatio corã legato in fauorem facta nõ valet, contra Boër.

Verùm si istæ resignationes fiant coram legato,aut ordinario,potuerit legatus vel ordinarius conditionem reijcere, & resignationem simpliciter admittere:vt firmat Boër.in tract.de dignita.lega.q.ij.quia illa clausula ad vtilitatem,vel in fauorem talis,pro non adiecta habetur,secundum eum,& in dubio debet interpretari actum esse permissum.l. eum actum.ff.de negoc.gestis,l.non solùm.§.sed vt probari.ff.de noui operis nuncia. †Et quia sunt vt plurimum notariorum clausulæ,teste 6
Staphil.in tract.de literis gratiæ,rub.de varijs modis vacand.versi. puto tamen.& probatur in cle.vna,de rerum permuta.in casu speciali,vt nõ possit in causâ permutationis conferri, ergo in alio casu sic: c.inter,de præbend.hæc Boër. 5

Contrarium verius esse arbitror: nam quando fit vnus actus cũ aliqua qualitate & adiectione,nõ potest recipi pars illius actus,& par eiusdem reijci.l.Aurelius.§.idem quęsijt,vbi Bar.ff.de liber.lega.Alex.consi. lxxxvij.in causa,in j.vol.& cõsi.xxx.in vij.vol.ac consi.lxxx.ibid.Henri. Boic.in c.cùm super,de concess.præb.Iaso.in l.non solùm.§.sciẽdum.ff.de noui operis nuncia.Feli.in c.cùm inter,col.iiij.de re iudica.Hipol.in practica sua.§.postquàm,nu.24.Paris.in c.auditis,col.xj.de præscrip. 7

Nec refragatur quòd illa clausula in fauorem habetur pro non adiecta,quod non putarem verum:nam cur minus haberetur pro nõ adiecta clausula resignationis,& omnes aliæ clausulæ,cùm non allegetur ratio diuersitatis,quia nulla clausula,nec quidem verbum debet esse in dispositione,nisi aliquid operetur.gl.in l.j.ff.quod metus caussa.Bal.in rub. C.de contrah.empt.q.ix. 8

Nec me mouet,quòd debeat interpretari actum esse permissum,verum est in dubio.l.quoties.ff.de rebus dubijs,sed hîc apparet expresè talem renunciationem non valere:ideo in certis nõ vtemur coniecturis. l.continuus.§.cùm ita,in fi.ff.de verbor.obliga. 9

Minùs me conturbat,quòd sæpiùs sunt clausulæ notariorum,quia hoc esset probandum:& in dubio præsumendum est pro instrumento. l.cùm precibus,vbi Bal.C.de proba. 10

Etiam clem.vna,de rerum permuta.probat contrarium:quia si non valeat permutatio,quando non confertur permutanti: sic non valebit conditionalis resignatio,quando non adimpletur conditio.d.l.ille,ff.de hæredib.instit. 11

Resignatio corã legato quomodo fieri debeat.

Quomodo ergo procedetur corã legato? Respon. potest quis constituere procuratorem ad resignãdum coram eo,& ad retinendum resignati pensionem talẽ &c.non aliter,nec aliâs &c.& adijci potest clausula,quòd roget cõstituentis Reuerendis.Legatum,vt tali N.conferat:& tunc Legatus conferet illi pro quo rogauit,si velit,quia nõ arctatur ad hoc.c.tua,vbi doct.de simo.& si prefato N.conferat,constituet dictam 12

pensio

pensionem resignanti. †Si verò legatus alteri conferat,valebit collatio, dummodo retineatur pensio resignanti. Alioqui non valeret prouisio, per illam clausulam Non aliter quod vsu venire potest his temporibus pro potestate reuerendis.Legati do.Veralli. 13

Requisita in resignatione in fauorem facta.

Notandum est in his resignationibus in fauorem hæc obseruari solere.primò quòd fiat coram Papa,& nõ coram alio,nisi qui potestatem hanc habeat à Papa,vt legatus. 14

Secundò quòd ab ipso admittatur,alioqui resignans semper ante admissionem retinebit beneficium.c.inter,de præb. 15

Tertiò conferri debet beneficium illi,in cuius fauorem facta est resignatio:alioqui prouisio non valebit,nec quidem à Papa facta.c.vno, de rerũ permuta.lib.vj.& ibi doct.alioqui esset auferre ius vnius,& dare alteri:quod non potest fieri, cùm sit de iuregentium.l.ex hoc iure.ff. de iustit.& iure.gl.in l.ij.C.de precib.Imperat.offerend.potest tamen Papa illam resignationem non admittere. 16

Quartò requiritur,quòd is prouisus per resignationẽ acceptet beneficium,alioqui resignans semper in suo beneficio remanebit ratione illius clausulæ Non aliter,nec aliâs &c.quia non intelligitur dimissum,quod nondum ablatum est.l.nec vtilem.ff.ex quib.caus.maior. 17

Quintò quòd mittatur prouisus in possessionẽ vi istius prouisionis, si in possessione non erat.l.si ex stipulatione.ff.de acquir.possess. 18

Sextò requiritur,quòd prouisio fiat illi,in cuius fauorẽ fit resignatio & antequàm reuocatio procuratoris perueniat ad notitiam collatoris, vel procuratoris,clem.vna de renuncia. 19

Resignatio semel facta non potest reuocari.

Resignatio semel facta reuocari nõ potest c.quàm periculosum.vij. q.j.remittentibus enim actiones suas ampliùs non est dandus regressus. l.quæritur.§.si venditor.ff.de ędilit.edict.& quod semel repudiatum est, reintegrare minimè concedimus:l.cùm quędam.ff.de conditio.inser.& satis absurdum redire ad hoc,cui renunciandum putauit.l.si quis iusiurandum,C.de reb.cred.c.in causis,in fin.de electio. 20

Nisi ante perfectionem,vnde si inter partes conueniat de permutando,antequam expleta sit permutatio,altera pars resilire & pœnitere potest.l.si pecuniam.ff.de condict.caus.data.l.j.de rerum permuta. 21

Nisi alicuius interfit,& tunc pœnitens soluere id quod interest tenetur.l.naturalis.§.j.ff.de præscrip.verb.l.nemo,de reg.iur.l.de ætate.§.Celsus,de interrogat.act. †Vltimò si procurator cõstitutus ad resignandum coram legato in fauorem talis Titij,& non aliter &c.nec aliâs, nec alio modo resignet purè & liberè: & legatus contulerit Titio,valebit & resignatio & prouisio,vt plenè consuluit Petr.Parisi.consi.xv.circa,nu.12. & seq.in iiij.vol.quia in effectu mandatum adimpleuit,nec est egressus fines mandati:quamobrem valet quod actum est.l.diligenter.ff.mand. 22 23

Constitutus procurator ad resignandum in fauorem,si resignet simpliciter an valeat.

Ego super hoc duos constituerem casus.primum, si resignans cum clausula, nec aliter &c. retinuerit sibi pensionem, vel aliud: & hoc non fuerit secutus procurator, nec à Papa, vel legato concessum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

non valebit resignatio,nec prouisio per c.cùm dilecta,de rescript.quia forma mandati non fuit seruata,ob id nullum quod factum fuit,etiam si resignans mortuus fuerit,& non prosequatur:nam postquàm resignatio nulla est,ita quoque prouisio nulla est,facta ratione resignationis inualidæ; ideoque beneficium vacabit per mortem, & non per resignationem.

Resignatio vetet omnibus fructibus facta valet, licet Papa non reseruauerit nisi dimidiam.

Aliâs si non steterit per procuratorẽ,sed fortè Papa noluit admittere 25
pẽsionem petitam cùm ipse plenariam habeat potestatem in beneficijs. c.ij.de præb.in vj.tunc pars non poterit conqueri:vt si quis resignet retentis sibi omnibus fructibus,& non aliter:si Papa recipiat resignationẽ retenta solùm dimidia parte,valebit resignatio.

Dummodo procurator insequens mandatũ resignauerit, quia Papa 26
non astringitur pactis partium.sed ista pacta sub beneplacito eius fiunt & quatenus ei placebit:c.cùm pridem de pact.si igitur ei non placeat, nisi dimidia,non est qui conqueri possit, cùm partes omnia ad nutum ipsius referant. Alioqui sequeretur,quòd in partium potestate esset suspendere,& irritare illius volũtatem,& beneplacitum Pontificis quamuis iustum: & quòd moderaretur eius potestas secundum voluntatem partium,vt etiam cogerent eum facere,quæ vellent contra ius,quod esset absurdum:quippe non subijcitur Papa legibus,multò minus cõuentionibus,quæ contra leges fiunt.

Cùm igitur non placet Papæ approbare conuentionem partium, 27
vt quia fortè contra leges,non est ipsi,nec procuratori imputandum. & ita iudicauit senatus Burdegalen.vt mihi retulit doctissimus & illu-
Arestum. stris vir do.Ioannes Alesmius in eodem Senatu cõsiliarius meritissimus, hoc anno 1552.

Secundus casus si procurator constitutus ad resignandum in fauo- 28
rem Titij,& non aliter &c resignauerit simpliciter,& beneficium fuerit dicto Titio collatum:si nulla alia fuerit reseruatio,valebit & resignatio, & prouisio:quia procurator per æquipollens secutus est mandatum,& sic ab eo gesta valebunt.l.fi.ff.manda.quippe nullus est hîc cõquerens.

Vide Ancha.consi.xxviij.rationes,& sic potest intelligi opinio Pauli 29
Paris.in d.cõsi.xv.in iiij.vol.quia interest an procurator sequatur mandatum,saltem per æquipollens,& valebit:secus in Papa,qui voluntatem partiũ nullomodo sequi tenetur,sed omnia pro nutu suo disponit,eiúsque voluntas & dispositio ad amussim nobis seruanda,dũmodò procurator,vt dixi,iuxta mãdatũ resignauerit.†Nõ refragatur illa clausula,nõ 30
aliter,nec aliàs,quę videtur cõseruare ius suũ resignanti,vt no.doc.in l.si quidẽ.C.de excep.quia hoc est verũ quãdo procurator nõ esset secutus
Conuentiones partiũ quas Papa approbare debeat. mandatum & formã:secus in Papa, qui nõ adstringitur ad pacta partiũ seruãda,nisi quatenus sibi placẽt.c.proposuit,de cõcess.preb.alioqui sem per illuderetur Papę,& eius beneplacitũ ex arbitrio partiũ pẽderet,contra c.bonę ij.de postula.prela.†Et si obijcias,ergo Papa auferet alicui ꝓ- 31
libito beneficium.Respõ.hoc non faciet:nã beneplacitũ Papę quatenus concer

concernit beneficiũ,vt tali conferatur,debet sequi voluntatẽ partium, vel omnino recusare hoc Papa solet,& tũc non præiudicatur resignãti.

32 Sed si sint aliquæ conuentiones,quę fortè contra ius sunt vel turpes, Papa conferet beneficium ei quidem,in cuius fauorem est resignatum, sed turpes abijciet conuentiones.argu.no.in c.fin.de conditionib.appo. & partibus de hoc conqueri non est liberum.vide Feli.consi.xj.Papa.

De reuocatione procuratoris quomodo, & quando fieri possit.

1 VIDENDVM est quando procurator constitutus ad resignandum possit reuocari. Quo loco,ne quid prætermittam,quod ad hanc praxim pertinere videatur,nõ verebor repetere tanquàm necessariam regulã positam in Concorda.in tit.de subla.cle.literis,in gl.vlt.regula est, quòd constitutus procurator ad resignandũ beneficium,vel beneficia, potest reuocari ante factam resignationem.cle.vna,de renuncia.

Reuocari potest procurator ante resignationem.

2 Sed oportet reuocationẽ intimare,seu denunciare collatori,seu procuratori constituto, aliâs valebit resignatio,d.clem.vna.& non solùm vni est denuncianda reuocatio, sed omnibus procuratoribus, si plures constituti sunt.alioqui resignatio facta ab illo,cui non est notificatum, valebit.c.si duo,vbi doct.de procur.

Reuocatio resignationis notificãda est collatori,aut procuratori.

3 Reuocatio quoq; tacita est intimanda procuratori,vnde si quis constituat procuratorem ad resignandum coram Papa,non poterit constituere alium ad resignandum coram ordinario,nisi fuerit primo procuratori denunciatum:quia tacitum non debet plus operari,quàm expressum.l.cùm quid.ff.si certum peta.& constituendo secundum procuratorem,videtur reuocare primum.l.si quis,§.vlti.ff.de procura.c.non iniustè,illo titu.

Reuocatio tacita est intimanda.

4 Et sic non valeret intimatio facta parti,cùm illa clausula non loquatur de ea,tamen in casibus sequentibus valeret:videlicet quãdo est procurator constitutus ad renunciandum causla permutationis,tunc sufficeret re integra parti denũciare:alioqui pars esset in dolo,si posteà impediret permutationem.c.fin.de procur.in vj. Feli.in c.ex parte decani, col.viij.versi.d.clem.j.de rescrip.

Intimatio reuocationis quando parti fieri possit.

5 Idem quando procurator esset cõstitutus ad resignandũ in fauorem partis,illi enim erit denunciandũ:nam sua interest,& cũ illo conuenit.l. si cùm mandassem.ff.manda.gl.in verb.facienda,in d.clem.vna,& Philip.Prob.in additio.ad Io.Monach.in rub.de renuncia.lib.vj.

6 Idem si in procuratorio nullus esset nominatus procurator,nec collator sed coram quolibet potestatem habente, vt tunc intimatio parti facta sufficiat:alioqui dolus prodesset eidem,contra c.sedes,de rescript. & hoc etiam docet d.Prob.in d.rub.de renuncia.

7 Item si non liceret collatori, vel procutatori intimare, fortè

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia pars iniuriosè detinetur:nam hoc casu sufficeret etiam reuocatio parti intimata,vel etiam secreta,vt asserit Bonifac.in d.clem.vna.facit l. quod re.ff.si certum peta.Nam quòd per partem non stat,illi nó est im- 6
putandum:l.in iure.ff.de reg.iuris.

Præterea si procurator constitutus sit ad consentiendum sententiæ, 8
adiudicationis beneficij,poterit fieri notificatio reuocationis parti:quia in iudicialibus hęc sufficit.d.c.ex parte Decani,& capitulo ij.de procur. in sexto.

Notario quando intimatio reuocationis fieri possit.

Imò etiam sufficeret denunciare notario,qui instrumentum procu- 9
ratorij recepit,antequàm expediat,vt si postea conficiat instrumentum, & tradat parti,tanquàm falsarius puniri debet, quandoquidem iam est reuocatus,& inhibitus per denunciationem,ne conficiat instrumentũ: argu.l.si fundum.C.de rei vendica.doc.in l.contractus, de fide instrumen.c.ex parte,vbi doct.de rescrip.

Reuocatio non intimata valet,

Interdum etiam non intimata reuocatio valet:vt quãdo procurator 10
ad resignandum erat per metum cõstitutus.tex.in d.clem.vna,in verb. sponte,& ibi glo.& doct.Io.de Selua in tract.de benefic.in tertia parte quæstione xvj.

Vel quando constituens mortuus est:tunc per mortem fit reuoca- 11
tio,quæ quidem etiam non intimata valet,quia non est,qui possit intimare.Feli.in d.c.ex parte,colum.decima,versic.fallit.& viij.Nam mors omnia soluit.§.deinceps,in authentic. de nupt. colla.iiij. & mandatum morte mandantis expirat. l. mandatum. C. mandati. l. eius . ff. si certum pera. 2

Reuocatio non intimata valet in præiudiciũ reuocantis.

Etiam si ageretur de præiudicio solius reuocantis,nihilominus vale- 12
bit reuocatio,licet non intimata : vt si procurator constitutus ad acceptandum & resignãdum reuocetur,valebit reuocatio,adeò vt ille posthac acceptare nõ possit,nec beneficium acquirere.c.fi.de procur.in vj. Bal.in l.si mandassem,in repet.ff.manda.

Idem dicunt si constitutus esset procurator ad præsentandum vel 13
eligendum,vt tunc sufficiat reuocatio,etiam non denunciata ; quia hîc procurator non habet ampliùs potestatem,dicto capit.fina.de procura. libro sexto.

Sed cõtrarium est verius:nam valet collatio vicarij facta,antequàm 14
ipsi vicario notificata sit reuocatio.l.si fortè.ff.de officio præsid. Ludouic.sing.lvij.fuit quæstio,scripsi suprà plenè de his vicarijs : & idem erit in præsentatione & electione in casibus permissis:c.penulti.de electio. in sexto.

Intimatio reuocationis quomodo fieri debeat.

Vltimò ista reuocationis intimatio debet fieri coram notario & duo 15
bus testibus,aut coram duobus notarijs.clem.causam,de electio.dixi in trac.nomi.q.xiiij.non refert autem an fiat à notarijs Apostolicis,vel Regijs,cùm non inueniatur prohibitum,vt scripsi in tract.de liter.obl.artij.alia videre licet in d.Concor.Franciæ,in titu.de subla.cle.literis,vbi abundantiùs scripsi:ad alia pergere nos oportet.

De

De causis resignationem irritantibus, & primò de dolo.

Iurant partes dolum in resignatione non interuenisse.

1 NVNC videamus, quibus ex caussis resignatio possit annullari:primò ratione doli annullatur,qui frequenter in his resignationibus interuenire solet,aut fraus,vis,metus vel simonia,& quãdoque ista simul:ideo in resignatione antequàm recipiatur,partes iurare debent ista,vel aliquid istorum non interuenisse:c.super hoc,de renun.vnde si committatur alicui,vt recipiat resignationem,solet adscribi hæc clausula.Attentéque prouideas,quòd in resignatione prædicta dolus , vis,metus , aut aliqua simoniaca labes non interuenerit &c.vt patet in regul.Cancell. Inno.xxxviij.& si interuenerit,non debet pars diffiteri, aut contrarium
2 iurare:† alioqui collatio illi facta non valet tanquàm periurio iam facto per c.ij.de rescript.& c.tua nos primo,de iureiuran.prout tamen scripsi in tract.de pacific.poss.in iiij.limit.& hodie admodnm paucæ interueniunt resignationes, quæ saltem alterum istorum non includant.

3 Præterea non vult Papa valere resignationem puram dolo malo facta,vt quę non est simplex at dolosa:vnde dicit glo.in c.penul.de his quæ vi metúsve cau.fiunt,secundum canones siue vi,siue metu,siue dolo quis renunciet rei suæ , subuenietur ei contra omnem possessorem, per c.reintegranda,iij.q.j.& q.ij.c.cùm ecclesia , & seq.facit l.eum qui, ff.de inoff.testam.non erit tamen ipso iure nulla resignatio , secundum

Resignatio dolo facta an nulla sit.

4 doct.sed annullanda.† Verùm quia dolus annullat alios actus regulari ter,quando præbet actui caussam,l.& elegãter,ff.de dolo,& istos actus non inuenio à lege exceptos,ergo continebuntur sub regula, maximè quia in his beneficialibus bona fides,& non dolus interuenire debet,c. cùm dilectus,de electio.licèt hodie longè aliter accidat:& quia liber omnino consensus requiritur in resignatione,c.super hoc, de renũciat. Sed vis,metus,aut dolus interueniens excludit hunc liberũ consensum, orgo &c.l.si mulier, §.si metu,ff.quod metus caus.vnde Prouerb . xiiij. c.scribitur,*Filio doloso nil erit boni.*& sic renunciatio dolosa non erit bona,nec fructum afferet doloso.

5 Adhæc cuius canonicũ abhorret pręcipuè vitiosum ingressum,c.j.& per totũ,de eo qui mit.in pos.in vj.sed nõ potest esse deterior ingressus quàm dolosus,ideo recipi nõ debet.Nam iurecon.ait,in l.j.ff. de doli except.quòd ideo hanc exceptionem doli prætor proposuit , ne cui dolus suus per occasionem iuris ciuilis contra naturalem æquitatem prosit.

Dolus an in spiritualibus vitiet.

6 Nec refragatur,quòd dolus non vitiat in spiritualibus, vtpote si quis dolo inductus fuerit ad ingrediendũ religionẽ,c.constituit,xx.q.iij.resp. nõ videtur deceptus,qui prouocatur ad bonũ,&ad benefaciẽdũ:ideoq; dolus bonus est,qui non annullat actũ,tamen res debent restitui,vt ibi dicitur.Sed in beneficijs diuersum est:nam qui dolo beneficiũ aufert ab

T

Universidad de Deusto
Biblioteca

alio remouet eum à ſeruitio Dei:quamobrem valere non debet illa do
lo facta reſignatio.† Secus ſi dolo quem inducerem ad acceptandum 7
beneficium:valeret enim illa acceptatio,qua prouocatur ad ſeruiẽdum
Deo:ſecus ſi ad reſignandum. Item reſignatio non dicitur actus ſpiritua
lis,cùm potiùs ſit à ſpiritualibus amotio, tenditque aliò quàm ad ſpiri-
tuale.

Matrimonium an dolo annullet-tur.

Minus obſtat, quod dici ſolet dolum non vitiare matrimonium, c. 8
ex parte,& c.dudum,de conuerſ.coniug.& quòd bonum eſt argumen
tum de matrimonio carnali ad ſpirituale,c.inter corporalia,de translat.
epiſc.reſpõ.verum eſſe,cùm eſt eadem ratio,ſed longè diuerſa eſt in ma-
trimonio:nam in eo quis prouocatur ad acquirendum ſibi, ſed in reſi-
gnatione ad relinquendum cogitur.† Adhæc in matrimonio licèt quis 9
dolo fuerit aggreſſus matrimonium,tamen ratum habetur in primo an
no in quo canitur, *Exultate*. Item quia res non eſt integra poſt cogni-
tam virginem:ſed poſt renunciationem nil rati habetur,imò magna af-
ficitur pœnitentia reſignans:Ideoque dolus iſte, nec iure naturali, nec
prætorio,nec canonico iuuare poteſt illum,cui reſignatio emolumen-
to cedit:vt etiam docet Fortunius in tract. de vltimo fine iuris, nume.
335.& ſequent.

Inſuper mens Papæ non eſt conferre,ſi dolus interuenerit: ideo non 10
valebit reſignatio,nec Papæ prouiſio ipſius deficiente volũtate: tũ quia
ſubreptitia eſt prouiſio,cùm dolus non ſit expreſſus in ea: non iuuabi-
tur ergo dolo prouiſus,decreto,de pacificis poſſeſſoribus:vt ſcripſi nu.
155.per tex.in c.j.xv.q.vj.vbi ſic ſcribitur,Si quando à ſacerdotibus,& au
toribus eccleſiæ,quædã ſcripturæ quoquomodo per metũ aut fraudem
aut per vim extortæ fuerint,vel vt ſe liberare poſſint,quocunque ab eis
conſcriptæ, aut roboratæ fuerint ingenio ad nullum eis præiudicium,
vel nocumentum valere cenſemus:& ſic non præiudicat reſignanti do
lo inducto reſignatio.

Literæ Regiæ non impetrãtur ad annullandã reſignatio-nem beneficij dolo factam.

Et quia dolus conſenſum excludit,teſte Panor.in c. cùm dilectus, in 11
fi.de his quę vi metúve cauſ.fiunt,& ibi gl.dicit coram epiſcopo ſuo re-
ſtitutionem hanc poſſe peti. Nec impetrari ſolent Regiæ literæ in hoc
Regno ad infringẽdum huiuſmodi reſignationem dolo factam:vt ſcri-
pſi Areſtum in tract.de pacific.poſſeſ.numero 157.† Tamen ſi quis agat 12
poſſeſſorio,& opponatur reſignatio,replicabitur de dolo:& tunc pote-
runt impetrari literæ Regiæ directæ iudici:quòd ſi conſtet reſignatio-
nem dolo factam,nonobſtante reſignatione,& non habita ratione ad
illam,ius adminiſtret partibus:& tunc iudex,ſi conſtet ei de doloſa reſi-
gnatione,manu tenebit reſignantẽ,nonobſtante ſua reſignatione,vel re
ſtituet eidem poſſeſſionem, ſi eam amiſerat per remedium reintegran-
dæ poſſeſſionis: & ſic nõ conceduntur literæ ad reſignationem reſcin-
dendam, vt iudicio reſciſſorio agatur:ſed ſi poſſeſſorium intentetur,im
petrari literæ poſſint, quod non habeatur ratio ad reſignationem metu
vel dolo ſeu vi factam,quod notes.

De

De vi in reſignationibus adhibita.

Spoliati reſignatio nõ valet.

1 SOLET etiam addi in reſignationibus,ne vis interue-
niat. Nam ſi ſpoliatus beneficio reſignet illud per vim,
non valebit reſignatio:nec præſumitur,quòd ſponte re
ſignet ſpoliatus,c.ſollicitè,de reſtitu.ſpo.& Do. de Rota
decxvj.nota quòd exiſtenti,in antiq.& quæ vi,vel metu
fiunt rata non habet prætor,l j.ff.quod metus cauſſa: ſiue prouiſio ſub-
ſecuta fuerit à Papa,ſiue ab alio quolibet ordinario:cùm eadem ratio vi
deatur in omnibus collatoribus,ſeu vis interuenerit,ab ipſiſmet collato
ribus,ſiue ab alijs,c.ſciant,de elect.in vj.

2 Et ſic iſte,qui ſpoliatus renunciauit,etiam poſt collationem alteri fa
ctam poterit intentare remedium,c.reintegranda,iij.q.j.nec iudices au
dient detinentem beneficium, donec reſtituta fuerit poſſeſſio ſpoliato,
c.ſuper hoc,de renunciat.

Caſus in quibus reſigna-tio vi facta probatur.

3 Limitatur quando ſpoliatus fuiſſet reſtitutus, & pacificam poſſeſ-
ſionem recuperâſſet: tunc Papa ad ipſius reſignationem in forma
gratioſa poteſt iſtud beneficium conferre: nec requiritur in hac prouiſ-
ſione facere mentionem ſpoliationis, nec apponere clauſulam vocatis
vocandis &c. quia reſtitutio facit,ac ſi nunquàm eſſet ſpoliatus, & in
priſtinum ſtatum reſtituit,l.quòd ſi minor, §.reſtitutio, ff. de min.l.pri-
ma,C.de ſentent.paſſis,& ita ſeruat Curia Roman.quia non eſt ſpolia-
tus qui tenet.

Vis autoritate iudicis facta non iuuat ſpoliatum.

4 Secundò non procedit,quando hæc reſignatio coactè facta eſſet au
toritate iudicis de cauſſa cognoſcentis,tunc quoque valeret,c.accepta,
de reſtitutione ſpoliatorum. gloſſa & doct. in d.c. ſolicitè, quia tunc
præſumptio iuris tollitur,& inducitur notorietas defectus proprietatis,
teſte Socino in tractat.fallent.regula cccIxxviij. & Barbat. conſil.xlvij.
5 præclarè,columna vltima,in ij.vol. & videtur metus purgatus: † po-
terit tamen iſte ſi grauetur, appellare, & nonobſtante hac collatio-
ne facta, etiam à ſuperiore licebit vim probare; quia per ſenten-
tiam non tollitur niſi præſumptio; vt per glo.& doct.in l.fin.ff. quod
metus cauſſa.

Iurans non petere reſtitutionẽ poteſt releuari.

6 Tertiò flectitur regula, ſi ante ſpoliationem reſignâſſet, tunc nil im
pedit quo minùs valeat,vt dicit Lapus alleg. xxiij quod eſt verum,ſi li-
berè,ſecus ſi coactè,vt ſuprà.

7 Quartò ſi quis etiam poſt ſpoliationem reſtitutioni cum iuramen-
to,vel per pactum renunciaret, rata habebitur huiuſmodi reſignatio,
gl.in c.ſuper hoc,in verb.reſignationis,de renunc.de Rota deciſi.lxviij.
nota quòd licèt,& deciſi. cccexxviij. nota quid ſi ſpoliatus, in antiq. &
Soc.ſuprà in verb.ſpoliatio.& Nicol.Milius in verb.renunciatio,inuiola
biliter enim debet obſeruari iuramentum.authen.Sacramenta,C.ſi ad-
uerſus venditio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Poterit tamen hic resignans impetrare literas releuamenti ab hoc iu 8
ramento præhabita illius dispensatione: nam ea facilitate qua fuit spoliatus, iurauit, vel promisit restitutionem non petere: quamobrem et iuramentum, vel pactum nocere non debet: vt dicit in simili glo. & doct. de renunciante exceptioni non numeratæ pecuniæ cum iuramento, in l.iij.C.de except.non numera.pecun.& Felin.in c.si cautio, de fide instr. doct.in l.ij.C.de rescind.vend.scripsi in tract.de chirograph.recognitio. in ordi.Regijs, in primo tomo: tum quia pactum hoc vel iuramentum præberet materiam delinquendi, contra l.conuenire, ff.de pactis dotal. sic docet Socin.in d.tract.Fallen.regul.cccIxxviij.spoliato. & sic qui vi re signauit, post amissam possessionem aget remedio reintegrandæ possessionis: de qua abundè scripsi artic.v.glo.j.de sentent.executor.in j.tomo ordin.Reg.

De resignatione metu extorta.

Metu facta resignatio non valet.

RESIGNATIO quoque metu facta solet annulla ri: nam quæ metu facta sunt, rata non debent haberi, l.j.& per totum, ff.quod metus causa, vnde in resignationis bulla solet apponi, Prouiso quòd metus non interuenerit: quippe renunciatio metu facta non valet, nec perdit beneficium sic resignans: c.super hoc, & c.Abbas, & c.ad aures, de his quæ vi metusve caussi.fiunt.de Rota decisio. cciij.nota quòd resignatio, in antiq.Henricus Boic.in c.quod in dubijs, de renunciat. & Fortu.in tracta.de vlt.fine, nu.275.dicit hanc renunciationem metu factam nullam, & Barba.consil.xxx.bene etenim, in iij.volu.

Metus parẽtum aut consanguineorum resignationem annullat.

Intellige etiam, si facta fuerit metu parentum, aut consanguineo- 2
rum, c. sciant, de electione in vj. idem si metus ab ipsis collatoribus processerit, clementina multorum, de pœnis, l. prima & l. sequent. ff. de liberali causa. Rota decisione cccIxiij. dubitabatur, in nouis. & Alexander consilio nonagesimonono, in casu, columna tertia, in tertio volumine, numero decimo. Petr.Paris.consil. lxvj. renunciatio, in quarto volu.

Vexantes consanguineos clericorum sunt excommunicati.

Et isti sunt excommunicati vexantes consanguineos clericorum: 3
etiam laicos, propter clericos, d.capitulo sciant, de election.in sexto, vbi multa addidi.

Ideo poterit agi vel vendicatione ad beneficium sic metu resignatũ, 4
vel possessorio recuperandæ, gl.in §.ad tollendas, in verb.liberè, de elec. in prag.quia licèt resignans sponte, ius suum amittat, & possessionem, c. inter iuncta, gloss.de præb.secus tamen est in eo, qui coactè, vel per metum resignat.glo.in c.notificasti, xxxiij q.Panor.in c.maiores, in fi.de baptismo, & in c.cùm locum, de sponsal.Alex.consi.xcviij.quoniam, col.ij. vol.iij.& consi.seq.Nam quæ metus causa gesta sunt, rata non decet haberi, l.j.& seq.ff.quod metus cauſſ.

Quamob

Praxis annullandire signationẽ metu factã.

5 Quamobrem in hoc regno Franciæ possumus petere coram iudicibus ecclesiasticis annullari talem resignationem: vt quidam asserunt in dicto capitulo, Abbas, & de Rota decisione tricentesima septuagesimaquarta, Fuit dubitatum, in nouis, siue nullam pronunciari, & declarari. Nam quoad effectum nulla dici potest, vt scribit Aufrer. in decisione Tholosa. quæstio. ducentesima octogesimaquinta, vide Albert.Bru.con
6 sil.lxxxij.super difficultate, inter consilia Feudal.† vel si agatur possessorio reintegrandæ & opponatur resignatio, probabitur metus: & nonobstante resignatione iudex in possessionem restituet resignantem, vt suprà dixi de dolo.

Purgatus metus quando dicatur.

7 Cessabit tamen restitutio, quando purgatus est metus posteà per consensum liberum: at nunquàm censetur purgatus eadem causa durante & subsistente: vt asserit Bald.in l.ij.C.quod metus causa. & doct.in l.interpositas, de transactio.C.Dec.consil.ccxix.viso puncto.scripsi abundè in tract.de rescis.contract.in glo.xxij.in ij.tomo constit.Regiar.& quomodo purgetur metus scribit Petrus Paris.consil.cxxxv. Ioannes, col.j. & seq.in iiij.vol.

Metus cadens in constantem virum inspici
tur.

8 Adde quoque restituendam esse ecclesiam spoliato, vel metum pas-
so, quam resignauit: quando scilicet ille metus interuenit, qui potuit ca-
dere in constantem virum, c.ad audientiam, de his quę vi metúsve caus-
9 sa fiunt.l, metum, j.ff.eod.ita consuluit Calder.cons.j.rub.de renun.† & dicitur cadere in constantem virum, vt cùm est metus mortis, verberum aut cruciatus corporis, c.j.quod met. cauſſ.& l.iij.ff.eodem. Sic metum accipiendum Labeo ait, non quemlibet timorem, sed maioris mali: nec timorem infamiæ contineri Pedius dicit in l. iiij. & vj. ff. eodem,

Iustus metus quis dicatur.

10 † Iustus igitur metus requiritur, ideſt probabilis, & non leuis, c.fina.de app.Dec.in l.in omnibus causſis pro facto accipitur id, in quo quis aliũ perhorrescit, quominus fiat.ff.de regul.iur.

Metus iudicatur & dolus pro qualitate personæ.

11 Et multas phrases huius dictionis iusta exposui in l.iusta, ff.de verborum signifi.& ideo pro qualitate personæ considerandus, & iudicandus est metus, an sit iustus necne: c.j.eo.quia in meticulosis, & fenibus & literatis, minor metus sufficeret, quàm in alijs militaribus viris: arg.l.quę sub conditione.ff.de condi.insti.& in mulieribus minor quoque sufficit metus, c.causſam matrimonij, de offic.deleg. c. cùm locum, de sponsal. Corset.in sing.incipien.metus.

12 Idem in dolo iudicandum est, vt non omnis dolus, annullet actum, & contractum: sed talis dolus, qui etiam caderet in prudentem & sagacem virum: vt docet Baldus in rubrica.C.de rescindenda venditio. & in verbo metus, in margari.& Alexand.in additionibus ad Bartolum, in l. & eleganter, ff.de dolo, vt refert Hippolytus singulari quadringentesimoseptimo, Non omnis metus, quod ibidem dicit se exercuisse proximis diebus in causſa non leui, & obtinuisse, licèt haberet durum aduersarium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De simonia in resignatione.

Resignatio simoniaca an valeat in præiudicium resignantis.

INSVPER in hoc rescripto clausul.talis apponitur, Attentè prouideas,quòd simoniaca prauitas non interueniat aut alia pactio illicita.Nam renunciatio beneficij simoniaca non valet,etiam(vt dicunt)in præiudicium resignantis, nec collatio,c.super hoc,in glo.pecuniæ,de renunc. Innocent in c.cùm vniuersorum,de rerum permutatio.Archic.in c. ordinationes,prima q.j.de Rot.decision.ccxxxvj.in antiq. Nicol. Milius in repertorio,in verb.renunciatio,q.iiij.& ista est communis ferè sententia, quam infrà reijcio. 1

Tamen ille qui per simoniam resignauit,quia deliquit,non poterit illud beneficium ita resignatum & collatum repetere,nec ille,qui simoniacè adeptus est,retinere,per gl.& doc.in c.constitutus,de transact.Innocent.in d.c.cùm vniuersorum,Cardin.in c.super,col.ij. in v. oppos. multa scripsit Ioan.Naucler.in suo tract.de simo.& ibi quoque scripsi in addit.sic consuluit Guido Papæ consilio clxxij.frater Hogo.†Quinimò potest eam resignationem superior admittere simpliciter,& tertio illud beneficium conferre:vt consuluit Domin.consi.cxxv.dubia,in prima q. sequitur Staphil.in tract.de literis grat.rub.de varijs mod.vacatio. versi. puto tamen. 2 3

Alioqui simoniaco faueretur,si beneficium,quod per simoniam resignauit,repetere liceret:quod nequaquam est faciendum, imò malitijs eorum obuiandum,l.in fundo,ff.de rei vendicat.c.sedes, de rescript. ne scilicet crimina remaneant impunita in maximum Reipubl.detrimentum,l.ita vulneratus,ff.ad legem Aquiliam,c.vt famę,de senten.excom. † Cuius sententiæ videtur esse dominus Tiraquellus in tracta.de retractio.municipali,§.vigesimosexto,glossa secunda,numero decimo: quia licet non valeat renũciatio, tamen obtinet vim pacti taciti,ne ampliùs hoc repetat,cui renunciauit,c.quàm periculosum,vij.q.j. ibi vide alia per eum adducta. 4 5

Hactenus lector benuole,secutus fui communem super his sententiam,multis probatam rationibus:quamuis iuriũ interpretes super hoc varij fuerint,videlicet an simoniacus sit ipso iure priuatus necne: sed vt altiùs ista repetam,notandum est,quòd si iura Decretorum inspiciamus dicemus priuationem necessariã,in c.presbyter,ibi priuetur j.q. j. & in Decret.etiam in occulto simoniaco sententia definitiua depositionis requirebatur,in c.ij.de confessis,& in c.insinuatum,de simo. 6

Simoniacus ipso iure beneficio priuatus.

Sed vt omnia breuiter absoluam, arbitror dicendum habita iuris noui consideratione,simoniacum ipso iure priuatum beneficio,in quo simoniam commisit,text.est in extraua.cùm detestabile,de simo.in communibus,ibi,per electiones verò, postulationes, confirmationes,prouisiones, seu quasuis alias dispositiones,quas simoniaca contigerit labe 7

fieri

fieri,viribus omnino careant:in ecclesijs,monasterijs,dignitatibus,personatibus,officijs ecclesiasticis, & quibusuis beneficijs, aut aliquo eorũ cuiquam ius nullatenus acquiratur:nec inde faciat aliquis fructus suos, se ad illorum omnium quæ percepit restitutionem,sub animæ suæ periculo sit adstrictus.

8 Idem fuit statutum in concilio Constantien in hæc verba,Electiones autem,postulationes,confirmationes,& quæuis prouisiones simoniacę ecclesiarum,monasteriorum,dignitatum,personatuum,officiorum, & beneficiorum ecclesiasticorum quoruncunq; deinceps factæ nullę sint ipso iure:nullumq; per illas ius cuiquã acquiratur:nec promoti, confirmati,aut prouisi faciant fructus suos:sed ad illorum restitutionem tanquàm iniquè ablata percipientes teneãtur.Statuentes insuper quòd dantes & recipientes ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, etiam si Pontificali,aut Cardinalatus præfulgeant dignitate,&c.

9 Et quamuis extrauag.cùm detestabile,intelligãt quidam doc.in simonia reali,videlicet cùm aliquid datur vt is sit priuatus, secus in simonia conuentionali: vt scribit Cassador.in decis.v.de constit. Sed in concilio Constantien.nil dicitur de datione quoad priuationem, sed quoad ex communicationem:sic verùm ipso iure annullat prouisiones,vultq; nullum ius acquiri per illas.†Ergo si fuerit conuentionalis simonia,siue realis,collatio facta ipso iure est nulla:resignatio quoq; simoniaca tenet in præiudiciũ resignantis,etiam si clausula fuerit in ea,non aliter,nec aliàs, &c. quia is resignans non est vsus cõcessione iuris.cle.vna,de rerũ permuta.ideo nec poterit ad suum redire beneficiũ,quod ex suo delicto amisit,alioqui delictum nõ puniretur:vt superiùs scripsi.vide Petr. Paris. consi.cxxxv.Ioan.in fi.vol.iiij.† Ex quo infertur, quòd hodie beneficia simoniacorum ipso iure vacãt,& possunt impetrari etiã absq; alia declaratione,quæ fieri poterit post impetrationem,per c.cùm secundũ leges, de hæret.in vj.Sed in hoc regno rarò fit declaratio:nã his casibus, quibus est ipso iure priuatio,post habitam collationẽ à Papa seu ordinario, impetrantur literæ saisinæ,& nouitatis super possessorio:vt scripsi in cõsti.R.egijs ti.de causis possess.beneficior.in iij.tomo. † Pręterea quoad hãc priuationẽ non fit differẽtia inter notoriũ simoniacũ,& aliũ,contra quem probata est simonia:semper enim probata simonia priuat ipso iure,& simoniacus est excõmunicatus,vt suprà:imò patet simoniacos veluti primos & præcipuos hæreticos ab omnibus fidelibus respuendos, & si cõmoniti non resipuerint ab exteris,id est laicis potestatibus oppri mẽdos:omnia enim crimina ad comparationẽ simoniacæ hæresis,quasi pro nihilo reputantur,c.fi.j.q.vij.†Licet fiat differentia quoad depositionem ab officio,quia occultus non deponitur,notorius sic.c.ij.de confessis,c.insinuatum,de simo.etiam fit differentia quo ad absolutionem & rehabilitationem,quæ facilior est in occulto,quàm notorio simoniaco,in foro conscientiæ:& ab occulto minor datur taxatio,& compositio:vt sæpiùs vidi,sed non fit differentia quoad priuationem. 8 10 11 12 13

Conuẽtionalis etiã ipso iure priuat.

Beneficia simoniacorũ impetrari possunt.

Simoniaci dicũtur hæretici.

Differẽtiæ inter occultum & publicum simoniacum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Collatio simoniaco facta est nulla.

Collatio quoque simoniaco facta nulla est,nempe eo ipso quòd quis 14
conuenit super beneficio,& committit hoc crimen,est excommunicatus,tam per extrauag.cum detestabile, quàm per constitutionem editam in concilio Constan. ob id collatio illi facta non valet,c.postulasti, de cleric.excommunicat . ministran. Ideoque beneficium illud potest impetrari.

Fructus restituit simoniacus.

Vltimò simoniacus ad restitutionem fructuum omnium tenetur, 15
etiam si ecclesiæ seruierit , quia tanquàm fur & latro non est ingressus per ostium:vt est in Euangel.& alia scripsi in addition.ad Ioann.Naucleri.in tracta. de simo.quæ sunt notanda , veluti parum hactenus discussa.

Et sic ista quatuor annullant puram renunciationem, saltem quoad 16
effectum,vt illi qui vi,metu,aut dolo resignauit,subueniatur: inæqualitas tamen fructuum beneficiorum non annullat permutationem: vt docent Ioann.monach. Andr.& alij,in c.vno,de rerum permutat. libro vj.sic consuluit Bertrand.consil.cccxj.etiam in ij.volu.ex prima editio.

Dari quando liceat pro vexatione redimenda.

Nota perpetuò,quòd non potest dari pecunia, vel aliud temporale 17
pro beneficio consequendo,& acquirendo, etiam si daretur pro vexatione redimenda,c.ad aures,& c.Matheus,de sim.c.significasti,de elec. licèt redimere vexationem non sit contra bonos mores,l.Athletas,in fi. ff.de his qui notant.infa.vbi Angelus & Innocen.in dicto c.ad aures,& Imol.in c.super eo,de transac.† pro iure autem quæsito,tuendo,& reti 18
nendo,licet in sequentibus casibus.Primus est,quando is qui vult redimere vexationem haberet bonum ius & certum,secus si dubium.tex. in c.dilectus j.de simon. c.nullus, j.q. j. Panormitanus in capitulo cùm pridem,de pac . & Felinus in dicto c.dilectus,j. de simo. † certum ius 19
habere dicitur,si à consultoribus ei consultum fuerit ius suum esse præcipuum,l.eum quem,ff.de iudic.illis enim credendum est,l.si chorus,ff. de legat.iij.

Potentis aut calumniosi vexationẽ redimere licet.

Secundò quando is,cum quo litigarem, esset persona valde potens cõ 20
tra quam vix,aut nunquam possem victoriam obtinere.Panor. & Feli. in d.c.dilectus, tunc mihi cedendum est:Ideo melius est , vt quicquam vexationis redimẽdæ causa recipiam:quia potentioribus pares esse non possumus,l.iij.ff.de aliena.iudi.† Idem dicerem,si non esset potens in di 21
uitijs,sed fauore,aut calumniarum plenus:tunc etiam licitum redimere vexationem,etiam dando pecuniam,vel recipiendo.gl.in c.dilectus j.

Modicum pro vexatione dari vel accipi potest.

Tertiò quando modicũ daretur, vrpote pro bullis,aut expensis factis 22
in illis consequendis,aut pro collatione ab ordinario facta:& tũc etiã potest dari pecunia collationis.gl.sing.in c.super hoc,in verb.pecunię,de renũ.& ibi eã sequitur Imol.& Fel.in d.c.dilectus,j.de simo.quia de modico tũc non curatur,l.scio,ff.de rest.in integ.c.ad quæstiones,de simo.

Vexans recipiendo pecuniam peccat.

Quartò notãdũ est,quòd licèt dans pecuniã in casu permisse pro ve- 23
xatione redimẽda nõ peccet:tamen is qui sic recipit peccat, & est simoniacus,& dictã pecuniã restituere tenetur,arg.l.&generaliter,§.vlt.ff.de calum.

calumnia.Hosti.in d.c.dilectus,quem refert & sequitur Ang.de Claua. in sua summa,in verb.simonia,in ij.nu.10.& seq.nisi putet ius suum verum & bonum in principio,& postea iusto errore ductus componat:vt doct.no.in c.cùm pridem,de pac.

Pro iure tuendo quãdo liceret quicquã accipere.

24 Quintò pro possessione acquirenda,& pro iure meo tuendo,liceret etiam dare,& in casibus præmissis,vbi iniustè à potente quis opprimeretur,& illam facilè non posset consequi,aliàs non:vt dicit Inno.in c.ad aures,de simo.alioqui si simpliciter esset prouisum dare pro prouisione beneficij fieret fraus legi,quia nunquam daretur pro beneficio,sed pro possessione: & sic nunquam committeretur simonia, quod est absurdum:ideo tutius est cum vi redimere vexationem , & dare pecuniam, quod hoc facias cum Papæ beneplacito:& sola signatura sufficiet.

Prouisus de episcopatu an beneficia ante adeptã possessionẽ cõferre possit.

25 Vidi præterea dubitari , an prouisus de episcopatu, vel abbatia , aut prioratu,beneficia conferre possit,antequàm possessionem episcopatus vel alterius prælaturæ fuerit adeptus,aut quis illa conferre , vel interim ad ea præsentare valeat.Et super hoc putarem sequentes casus esse considerandos.

26 Primus est quando episcopatus vel abbatia vacat per mortem , vel priuationem:tunc simulatq; prouisum est alicui de tali prælatura,poterit prouisus conferre beneficia ad prælaturæ collationem pertinentia,c. nostri,c.transmissam,de elec.vbi statim post confirmationem potest electus conferre: ergo & prouisus à Papa quandoquidem prouisio habet vim electionis & confirmationis.doct.in c.cùm olim,de causs. possess. Panor.in d.capi. nosti,in vltim.not.quia domino licet rem suam capere, & illius fructus,teste Innocen.in c.querelam,de election.Refert Panor. in dict.cap.transmissam,col.vltim.& in puris incorporalibus sufficit habere ius.Innocen.in cap.cum nostris,col.penult.de concess.præb.refert Bald.in l.fin.col.penult.C.de edict.Diui Adria.tollend.probatur in capi. si tibi absenti,de præben.libr.vj.vnde patronus poterit præsentare antequàm sit missus in possessionem hæreditatis:vt docet Bald.in l. final.& Roch.Curtius in tract.iurispa.in verb.ipse vel is,quæst.xj. vbi etiam ait sufficere institutionem ad hoc,vt quis habeat plenum ius, licèt non apprehenderit possessionem.c.super his,de accus.Panor.in c.quod autem, in oppos.contra text. de iurepatr.

Nouus episcopus vel abbas an beneficia & quando conferat.

27 Secũdus casus est, cùm episcopatus vel abbatia vacat per resignationem qualẽcunq; non poterit nouus episcopus vel abbas conferre, donec possessionem acceperit,aliàs esset priuare possessorẽ sua possessione quod nõ licet,etiã si iniustè possideret.l.eum qui,de pręb.in vj.c.placuit xvj.q.vj.c.auaritię,de elect.in vj.c.licet episcopus,de præb.eod.Aufre.in decis.Tholos.q.ccccxliij.in fi.glo.in verb.promotus,§.censuit , de elect.

Possessor episcopatus confert ante successoris aduẽtũ.

28 in pragm.† Euidentiùs probatur:nam quamdiu quis sustinetur in officio administrare potest,& conferre:c.fi.viij.q.iiij.c.ad probandum,de re iudi.l.Barbarius,de offi.prætor.vnde excommunicatus toleratus potest conferre & præsentare,teste Innocen..in capit.si verè,in fin.de sentent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

excommunic.& Panor.in d.c.ad probandum,col.iij.& is qui est in possessione præsentandi iure præsentat,licet verè ius patronatus ad alium spectet:c.consultationibus,de iurepatr.

Proconsul ante successoris aduentũ administrat.

Facit decisio Iurisconsult.dicentis,meminisse oportebit,vsque in aduentum successoris,omnia debere procõsulem agere,cùm sit vnus proconsulatus:& vtilitas prouinciæ exigat esse aliquem,per quem negotia sua prouinciales explicent.l.meminisse.ff.de offi.proconsul. ita quoque decebit prælatum resignantem administrare,donec alter nouus veniat tractaturus negotia ecclesiæ. 29

Confirmatur per Imperatorem his verbis,Non est possibile, neque portabile omnino sine iudice relinqui prouinciam.§.fi.in authen.de administr.collat.vij.Sic non decet ecclesiam Dei prælatis manere destitutam,& capite,ne interim gregem dominicum lupus rapax inuadat. c. ne pro defectu,de elect.Quemadmodum etiam præfectus Ægypti nõ priùs deponebat imperium,quàm successor esset Alexandriam ingressus,licèt in prouinciam venerit.l.vna.ff.de offi.præfect.Augustal. 30

Antiquus abbas cõfert ante sibi intimatas bullas.

Tertius casus est,Quòd resignans poterit conferre,donec bullę prouisionis fuerint eidem intimatę,nouúsque prælatus fidelitatem,si quam debet Regi,præstiterit,& possessionem acceperit extraua.iniunctæ, de elect.in communib.quo loco prohibet Papa,ne quis ante receptionem literarum,administrationem bonorum accipiant, & sub verbo bonorum beneficia comprehenduntur,c.j.de præb.scripsi in l.bonorum.j.ff. de verb.sig.interdicítque Papa in d.extraua. ne qui recipiant istos prouisos sine literis:aliàs recipientes canonici vel alij suspensi sunt à perceptione beneficiorum,donec gratiam habuerint à Papa: præterea quod gestum est ante literarum receptionem est irritum,& sic omnes beneficiorum collationes:vt ibi scribitur. 31

Præses ac iudex ante successoris notitiam cognoscit.

Præterea si præses prouinciæ manumiserit,vel tutorem dederit, priusquàm agnouerit successorem aduenisse,erunt & hęc rata.l.si fortè,ff. de offic. præsid. ita quicquid prælatus resignans egerit, firmum, & ratum habebitur vsque ad aduentum successoris: & quousque bullæ fuerint ei ostensæ. 32

Accedit quòd iudex potest exercere iurisdictionem quatenus venerit successor,etiam vltra tempus officij, l.meminisse, ff.de offic. præsid. & illius temporis solita stipendia consequetur.d.§.fi.in authen.de admi. colla.vij.approbat Ludouic.Roma.singul.cccxc.lex meminisse. Sic dicendum videtur in prælato, qui licèt constituerit procuratores ad resignandum, tamẽ potuit Papa non admittere,vel eum,in cuius fauorem resignatum fuerat,multis modis repellere. 33

Collatio vicarij reuocati valet.

Gesta per legatum reuocatum valent.

Item valet collatio facta per vicariũ Abbatis,vel episcopi,ante scientiam reuocationis,per d.l.si fortè,decidit Rom.sin.lvij.fuit quæstio Rom.Tribunus,ff.de test.mi.Ias.in l.more maiorum,nu.8.ff.de iur.omn.iud. 34

Consuluit etiam Calderin. consil. iiij. de offic. legati,quòd valent gesta 35

gesta per legatum reuocatum à Papa in publico consistorio ante notitiam reuocationis,per c.audita,vbi doct.de restit.spoliator.c.j.verfic. ex parte,de concess.præbend.lib.vj.

Potestas cõferendi non aufertur ante notitiam.

Adhæc si Papa mandet episcopo, vt alicui prouideat, inhibendo ne alij conferat:non tamen ei tollitur potestas alij conferendi ante notificatum sibi tale mandatum,c.dilectus,ij.de præb.c.tibi,& c.duobus, de rescrip.in vj.c.si c.de concess.præb.eo.multò minus in reuocatione tacita censebitur reuocata potestas à prælato antiquo,prouidendo scilicet alteri,nisi quoq; fuerint illi notificatæ bullę & literę prouisionis:alioqui frustra esset inuenta mandatorum præsentatio. 36

Ignorantia reuocationis præsumitur

Et in dubio præsumitur reuocationis ignorantia.l.verius,ff.de probatio.regul.præsumitur,de reg.iur.in vj.Fel.in c.cæterum,col.viij.versi. valet processus,de rescrip.& Rota decis.cccclix.circa tertium dubium, in no.& in additionib. ad Roma.d. singular.lvij. 37

Item valet sententia à iudicibus reuocatis lata ante notitiam reuocationis.c.audita,de restit.spoliator.vbi Panor.& alij.Bal.in l.j.in fi.C.vt lite penden.ac in l.mandatum,col.v.nu.17.& sequenti.mand.Fel. abundè in d.c.cæterum. 38

Prouisus cõstitutus nõ potest conferre,nec vicarium constituere.

Quinimò licet prouisus per Papam rectè fuerit certioratus de sua prouisione,non tamen ei licebit administrare quicquam de bonis prę laturæ,nisi priùs habuerit literas Apostolicas.hoc probat c.super eo. ij. in fin.ibi contigerit literas recepisse,de appella.Panor.in c.qualiter,no.j. de elect.vbi refert se fecisse hoc obseruari:nam quidam prouisus curiæ Roma.valebat post prouisionem constituere vicarium: dixi hoc facere non potuisse antequàm receperit bullas, quæ nõ sunt de substãtia prouisionis, sed probationis: vt per doct.in procem.sexti.& in rubric. de constit.scripsi in.§.primo,in verb.literas,de mand.Apostolicis, in Concordat. 39

Resignanti bullæ intimari debẽt.

Itidem quoad resignantem non sufficit,quòd ipse sciat literas Romę esse expeditas,nisi fuerint etiam ei intimatæ & præsentatæ: nam debet esse ei notum vt resignanti,sicut dicimus notum iudici,vt iudici.l. hæc autem.§.non defendi.ff.quib.ex caus.in possess.eat.Bar.in l.multùm, circa fi.de conditionib.& demonstra.Cardi.in cle.quia contingit,in iij.oppos:de religios.domib.potest enim aliquid esse notorium,nec tamen iudici notũ,c.de manifesta,in fi.ij.q.j.c.si duobus,de appel.consuluit Dec. consi.ccxcv.in causa,col.ij.nu.5. 40

Adhæc licèt pars sciat resignationem admissam,nescit tamen an pars acceptauerit,vel an vti velit literis,& prouisione sibi facta:ideo quousq; fuerit ei intimatum,poterit recipere fructus,& alia facere tanquàm verus prælatus:vt docet Philip.Franc.in c.vt nostrum,versi.hoc tamẽ,col. iiij.de appel.vbi etiam dicit valere sententiã iudicis reuocati, antequàm aliquis intimauerit ei literas reuocatorias:quia priùs scire non præsumitur,an pars illis vti velit. 41

Imò reuocatio videtur habere tacitam conditionem, nempe 42

Universidad de Deusto
Biblioteca

si fuerit intimata,argu.l.qui absenti,ff.de acquir. possess. vbi qui absenti seruo scribit,vt in libertate moretur,non eam mentem habet,vt statim velit serui possessionem dimittere, sed magis destinationem suam in id tempus conferre,quo seruus certior factus erit.Decius consilio ccxcv.in caussa,col.penult.

Resignans quando iure & possessione sit priuatus.

Non me mouet,quòd per resignationem quis sit priuatus & possessione,& iure;idest titulo,c.inter,iuncta glo.de præb.c.vno, vbi doct.de rerum permutat.in vj.quia hoc intelligitur de possessione iuris, quam perdit resignans,teste Innocent.in c.quod in dubijs,de rerum permut. secus in possessione naturali,cui potest incumbere,donec sciuerit præfata resignationem admissam:imò si ista possessione,quā post resignationem habet,spoliaretur,veniret restituendus:vt docet idem Innocen. in c.super hoc,de renun.Rota decis. clviij.licet reus,in no.& sic interim & præsentare licebit & conferre.

Indultum Cardinalis an extēdatur ad episcopatū de nouo acquisitum.

Quartus casus Cardinalis habens indultum à Papa, vt nullus possit conferre beneficia ad suam collationem spectantia,nō poterit vt illo indulto in beneficijs episcopatus,cuius non accepit possessionem : ideoq; Papa legatus interim, vel alius poterit conferre beneficia ad episcopatum spectantia ante possessionis adeptionem:vt consuluit de Ripa libr. ij.de rescript.c.xxxj.quæritur,allegans Dinum in regu.j.de reg.iur.in vj. & Archidiaco.in c.eum qui,de præb.eod.& Ancha.in regul.sine possessione,de regu.iur.eod.quia prælatus debet accipere possessionem antequàm administret , & ante adeptam possessionem conferre non debet in præiudicium illius,qui est in possessione prælaturæ.Innocent. in c.in literis,de restitut.spoliato.Panor.in c.transmissum,per c.licèt episcopus, de præbend.in vj.

Ita quoque si Cardinalis resignauerit, vti poterit suo indulto in beneficijs vacantibus, quousque bullæ Abbatiarum vel Episcopatuum, quos resignauit,sibi fuerint intimatæ: & resignatarius in possessionem missus episcopatus vel abbatiæ de nouo collatæ.

Cōsuetudo vt quis possessionē ante administrationem accipiat,valet.

Quintus casus est,vbi consuetudo viget,vt quis possessionem accipiat,antequàm administret,tunc non licebit confere,vel alia facere ante possessionem adeptam,siquidem valet talis consuetudo.Panor.& alij in c.transmissam,de elect.col.iij.per c.adhæc,& c.vt nostrum,de officio Archid.alioquī frustra inducta esset installatio, & in possessionem missio si non obseruaretur:c.si quis ordinatus,cum seq.xcij.distinct.glos.in ver.promotus,in §.censuit,c.licèt,de electio.in pragmati.probanda tamen hæc esset,nisi sit notoria.Io.de Selua.in tract.de benef. in ij.parte, q.xv.Francisc.Marc.in decis.Delphi.q.xlix.in ij.parte decis.

Administrationedurante temporalium verum episcopatus an episcopus conferre possit.

Sextus casus, licèt Regaliorum iure noster Rex per delegatos & commissarios administret pendente vacatione temporalia:tamen adhuc potest resignans cōferre beneficia,antequàm resignatarius adeptus sit possessionē.Quia licèt remota sit à resignante administratio temporalium, non tamen spiritualium:igitur is antiquus prælatus,cùm sit in illa iusta pos

sessione,quousque venerit successor,poterit conferre & præsentare,per c.consultationibus,de iurepatro.docet Io.de Selua in trac.de benefic.in ij.parte.d.q.xv.

Consuetudo regni vt Episcopus ante fidelitatem factam nō administret.

48 Veruntamen licet in temporalibus longa regni consuetudine seruetur quòd prælatus non administret ante receptam possessionem,& factam Regi fidelitatem, & præstitum iuramentum, quandoquidem ea sunt in manu Regis,secus tamen in spiritualibus:nam statim atque fuit collatus Episcopatus spiritualia omnia suscipiuntur à Papa, & sic ab eo tempore,quo prouisus susceperit literas,poterit conferre,nisi cùm vacaret per resignationem : quia tunc in præiudicium resignantis existentis in possessionem,non poterit nouus prælatus conferre, donec adeptus sit possessionem suæ ecclesiæ,& literas suæ prouisionis receperit,secūdum d.Extrauan. Iunctæ, ergo simulatq; receptæ sunt literæ,vel alicui est prouisum,dum nullus alius sit in possessione episcopatus,poterit episcopus conferre:Nempe hoc est fauorabile ecclesijs,vt earum euitetur dispendiosa vacatio.c.quàm sit,de elec.in vj.Qui fauor cessat in rebus,quę iam habent commissarium & delegatum à Rege,qui interim administret.Ergo poterit episcopus per mortem prouisus statim atq; nouerit suam prouisionem,conferre vel præsentare.quia tunc nulli fit præiudicium,& succurritur ecclesię vacanti:quod maximè est attendendum.c. si Apostolica,de præbend.in vj.

Ratione personæ & rei vitiatur resignatio.

1 VLTRA supradicta aduertendum est,quòd etiā renunciatio ex tribus maximè illegitima redarguitur.Primò ratione personæ renunciantis, vtpote quia minor est,qui non potest resignare,c.ij.de ætate & qualit.Bened.in c. Rainutius,in verb.adiectæ,nu.62.de testam. Si tamē renunciauerit,tenet cessio.gl.& doct.in c.ex parte,de resti.spolia.Sed si lęsus fuerit dolo aduersariorum,restituetur.

2 Nam quamuis reputetur maior in beneficialibus. c.fin.de iudic.in vj.adhuc tamen restituitur is,qui maior reputatur, per glo.& doct.in l. vna.C.si de momenta.possessi. fuer.appella.quam doct.ibi probant,& Alex.consil. lxxx.in caussa,col.j.in vij.vol.& ista est communis conclusio,secūdum quam fuit iudicatum Burdegal.vt refert Boër.in decis.Burdegal.q.cccl.minor quatuordecim annorum ; licet multi teneant contra,quos ibidem ipse refert. *Arestum.*

3 Sed ego concluderem minorem restituendum,si caussæ cognitio in hac renunciatione vel actu non interuenerit:quia sine curatore ipse nō debet quicquā attētare.c.fi.de iudic.in vj.cùm non habeat plenā admi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nistrationem:c.ij.de ætate & qualit.ideo simpliciter admissam resignationem minoris dicerem non valere quoad effectum,sed posse restitui.

Minor resignans an possit & à quo restitui

Verùm si causæ cognitio coram superiore interuenerit,& expedies 4 fuisse pupillo dictum fuerit,tunc resignatio valebit: nec minor restitui poterit,& ita videtur concludere Nicol. Milius in Repertorio,in verbo minor xiiij.annis.non enim videtur minor circumscriptus,si fuerit vsus iure communi.l.fi.C.de in integ.resti.† Ideo si cùm plura beneficia haberet,vno se exonerauerit,nequaquam videtur deceptus:vt cõcludit d. 5 Probus in rub.de renuncia.col.ij.in additio.ad Io.Monach.siquidẽ onus est intollerabile seruire duabus ecclesijs parrochialibus,cùm sit ars artiũ regimen animarum.c.cùm sit,de ætate & qualita.

Et hanc restitutionem concedet Papa:nam soluere potest,qui & liga 6 uit.l.si puellę.ff.de spontal.vel eius legatus:tamen ordinarius sine alia impetratione poterit dictam renunciationem infringere cum causæ cognitione:quia ipse ordinarius instituit & destituit,c.cùm ex iuncto,de Hæretic.vel agent.possessorio, vt suprà dixi,& non obstante resignatione manu tenebitur in possessione.

Furiosus resignare non potest.

Furiosus quoq; demens,vel amens resignare non possunt,quia con- 7 sensum non habent,nisi fortè dilucida haberent interualla.c.quamuis. vij.q.j.l.fin.C.de cura.furio.l.furiosum.C. qui testam.facere possunt:l.in negotijs:vbi Deci.ff.de reg.iuris.

Defectus natalium non exprimatur in bulla quia resignare conceditur.

Sed aliquando Papa concedit alicui facultatem resignandi sua bene 8 ficia,quæ non poterat resignare,vt fortè quia erant reseruata, vel aliâs affecta: & tunc Papa concedit,etiam vt is coram ordinario possit resignare simpliciter,seu ex causa permutationis, in qua concessione non est opus facere mentionem,quòd resignans patiatur defectum natalium aut alias obstan.quia Papa non difficiliùs concessisset,si hoc fuisset expressum:atq; satis Papa videtur certificatus,dicendo quæcunq; beneficia obtines,aut in futurũ obtinebis permittimus resignare:† Imò si con 9 tingeret in supplicatione hos defectus exprimi,nec tamẽ debent in bulla concessionis inseri:nam quid impediret,ne daretur facultas resignandi,quæ tam exiguam continet gratiam? non tamen vitiabitur bulla ex hac expressione.

Laicus resignationem non recipit.

Secundò ratione personę in cuius manibus fit resignatio,irritabitur: 10 vt si fiat in manibus laici.c.admonet,c.& quod in dubijs,de renuncia. vel si fiat in manu Abbatis,vel alterius inferioris ab Episcopo,qui renũciationem permutationis causa admittere non potest: c. quæsitum,de rerum permut.Io.Monach.in rub.de renuncia.in vj.

Episcopatus coram Papa est resignandus.

Tertiò ratione rei iudicatur inualida renunciatio: vt si Episcopatus 11 resignetur coram alio,quàm coram Papa:c.inter,& c.quãto de transla. Episcop.

Vel si quis renunciet iuri sanguinis,ex re eam renunciationem ille- 12 gitimam cognoscemus.l.ius agnationis.ff.de pactis,l. iura sanguinis,de regu.iuris.hoc docet Angel.Clauas.in verb.renunciatio.

Item

13 Item si ille cui prouisum est per consistorium de monasterio,vel ec- *Literis non cõfectis an acquiratur ius.*
clesia,literis non confectis cedat,vel moriatur,ex eius persona de nouo per obitum,siue per cessionem expedientur bullæ:quia per prouisionẽ
14 factam per Papam in consistorio quæsitum est ius plenũ:† Secus in alijs prouisionibus nõ consistorialibus: vt si quis resignet,aut moriatur literis non confectis,non datur noua vacatio.sed ad primum redimus vacandi modum:vt dicunt pragmatici Romani.

15 Adhæc resignatio liberè fieri debet,& purè id est sine pactione,con- *Liberè fiat resignatio.*
ditione,vel modo,c.ex parte j.de offic.deleg.c.cùm pridẽ,de pac.c.cùm vniuersorum,de rerum permuta.

16 Non valet quoq; resignatio facta in manibus vicarij,nisi specialem *Vicarius an resignationes recipere possit.*
habeat potestatem ad recipiendum resignationes.Rota decis.xliij.nota quòd vicarius, & ccxviij.nota quòd in antiq. Ægi.decis.xciiij.vicarius. & consuluit Calder.consi.iij.in rub.de renuncia.hoc plenè Staphi.probat in trac.de literis gratiæ,de varijs modis vacatio.versi.hinc quartò dicitur.Et dixi superiùs in materia vicario.Episcop.in prima parte.

17 Item accedere debet scriptura in resignatione.tex.in c.licut vir,in fi. *Scriptura in resignatione necessaria & subscriptio.*
ibi petierit,vt ab Episcopi honore debeat vacare,eo petitionem scripto dante cõcedendũ est,aliter id facere non valemus.vij.q.j.& ibi Archid. facit tex.& ibi glo.in c.Consaldus,xvij.q.ij.ne postea factam reuocetur in dubium,& si voluerit postea resignans beneficium repetere, propria scriptura incipiat ei obuiare.capitulo saluberrimum.prima quæstione septima.

18 Ideo solent subscribere resignantes,& testes procuratorio constituto ad resignandum.propter vitandas etiam falsitates,quæ frequenter in his committi solent:& sic est casus specialis in quo scriptura requiritur, vltra numeratos per glo.in c.j.de censib.lib.vj.Aliâs quomodo subscribere illi possent,nisi scriptura interueniret?quod lege Regia confirmatur in titu. *De la reformation des prouisions des benefices*, in consti.Reg. artic.iij.quàmuis Collecta.in capi.ij.in fine,de rerum permuta.contrarium dicat.

19 Quid si resignauerim præbendam & canonicatum in fauorem ali- *Resignans si iterum ei resignetur an debeat vltimus sedere,& pro ingressu solucre.*
cuius fortè pressus infirmitate,qui demum eandem mihi reconualescẽti resignauerit,an ego vltimus in choro & capi.sedere debeam, aut pro ingressu tanquàm omnino nouus quid soluere?Do.Probus in rub.de renuncia.in additio.ad Io.Monach.docet istum teneri soluere ingressum ac nouissimo recipiendum esse loco:quæ sententia de stricto iure procederet,per tex.in c.quoniam,de simo.tamen ex benignitate consuluit contrarium Paul.Paris.consi.xciij.Michaël.in iiij.vol.non enim videtur amisisse possessionem,qui semper eam tenuit,& sic statim redijt.l.quod calore.ff.de regul.iuris.l.penulti.de diuor.& vide quæ scripsi inferiùs in reg.de publican.resig.glo.xviij.

20 Insuper renunciatio est stricti iuris,& strictè interpretanda:vnde qui *Renũcians liti an renũciet titulo.*
renunciat liti & causæ,non renunciat titulo beneficij.c.quia circa,de

Universidad de Deusto
Biblioteca

consanguinit.l.tres fratres.ff.de pactis,l.postquàm liti,C.eod.& hoc docet Calder.consi.v.an habens,in fi.rub.de præb.ideo renunciatio beneficij non inducitur,nisi expresè agatur.c.sanè,cum gl.penul.de renuncia.Dec.consi.dlj.plenè,col.j.& nisi in casibus à iure expressis.c. ex ore, in fi.de his quæ fiunt à maior.parte capituli.dixi in tract.nominat.q.j.& superiùs in tacita renunciatione.

Iuuari non potest titulo cedentis liti.

Et sic quamuis partes inter se conueniant, vt altera consentiat sententiæ possessoriæ,per hoc altera pars non poterit se iuuare titulo illius, qui consensit:nisi ille cõsentiens sententiæ,resignauerit quoq; ius suum coram ordinario,vel Papa,& alteri parti fuerit collatum. 21

Quamobrem vt tutiùs negotium peragatur, solent conuenire partes,quòd altera consentiet sententiæ ferendæ coram iudice laico,vel ecclesiastico:& quòd dabit procuratorium ad resignandum coram potestatem habẽte,& facta collatione iuuari resignatarius poterit iure illius resignantis. 22

Resignatio retentis fructibus non valet.

Adhæc si quis resignauerit beneficium retentis sibi fructibus pro pensione,non valet resignatio:nam decet quòd ipse qui altari seruit,de altari viuat.c.cùm secundum,de præb.tum quia venit contra constitutiones & iura regni, quæ prohibent vltra tertiam partem reseruare, vt scripsi in tract.de pacifi.possessor.in xviij.amplia. 23

Vnde cùm quidam Matisconen.præfato modo resignasset in fauorem Vincentij Flanuert: & demum eo mortuo ordinarius contulisset Barptholomeo magni:possessioq; per iudicem Matisconẽ.fuisset adiudicata,dicto Flanuert: curia perperam & malè fuisse iudicatum pronunciauit, & possessionem dicto magni per mortem prouiso adiudicauit, anno 1512 die v.Martij:† Verùm alia fortè causa mouit Senatum:quia propter impositam pensionem non solet vitiari tota bulla.c.si eo tempore,de rescrip.in vj.facit l.j.C.ne rei domi.ibi,cingulo,in quo obrepserant fraudulenter. 24 25

Arestum.

Clausula vocatis vocandis non debet poni post rem iudicatam.

Item si postquàm aliquis obtinuerit sententiã super beneficio, quæ transierit in rem iudicatã,resignet in fauorem tertij ante possessionem adeptam:non apponetur in bulla,vocatis vocandis, cùm iam aduersarius fuerit vocatus,& succubuerit:constatq; illum esse detentorem illicitũ:ideo non est opus vlteriùs cognoscere:sed apponetur clauſ.Amoto dicto N.& quodlibet alio illicito detentore, de qua clausula scripsi in forma literarum executorial.in Concorda.& in bulla nouæ prouisionis suprà. 26

Clausula parito iudicato quando non sit necessaria.

Si verò succumbenti resignaretur,qui priùs possidebat,tunc non fiet executio,si quidem ipse est in possessione,& contra seipsum ageret,sed fiet simpliciter prouisio:nec debet inseri clausula parito iudicato:quę solet regulariter in eorum prouisione poni,contra quos sentẽtia lata fuit: sed hoc est speciale vi resignationis sibi factæ:nec est opus traditione ei, qui iam illam habet.§.venditæ,de rerum diuis.in insti. 27

Resignans beneficiũ & moriens

Item si quis infirmitate pressus resignauerit suum beneficium, nisi 28

super

superuixerit per xx.dies beneficium vacare censetur per mortem,& nõ per resignationem:quod statuitur in regul.Cancell.xviij.& quia illa regula est de seruatis in Francia,licet belle satis illustrata commentarijs per Gomes.non verebor tamen quotidiana mea scholia subiungere:& quę dudum ex vsu forensi collegi,breuiter depromere : quod vt dilucidiùs peragamus,tex.inseramus.

tis ante xx. dies dicitur vacare per mortem.

Regula de infirmis beneficia resignantibus.

Item voluit quòd si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, dimiserit,aut illius commendæ cesserit,seu ipsius beneficij vnionis dissolutioni consenserit, etiam vigore supplicationis dum esset sanus signatæ, posteà infra xx.dies,à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos,de ipsa infirmitate decesserit,ac ipsum beneficiũ quauis autoritate conferatur per resignationem sic factam,collatio huiusmodi nulla sit ipsumque beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare.

GLOSSA PRIMA.

Abbatissa moriens intra xx.dies post factam resignationem cõprehenditur in hac regula.

1 ISTA regula est à Iulio iij.Pontifice maximo nupertimè sicut vides aucta:quamobrem ad verbum transcribendam duxi,singulis eius verbis congruam interpretationem subnectendo:vt dicit Iurisconsul.in l.item veniunt,vers.aptanda.ff.de petit.hæredit. Primò hoc verbum si quis,in hac regula positum,tam masculos quàm fœminas complectitur.l.j.vbi abundè scripsi.ff.de verbor.significat.glo.in c.generali,de elect.in vj.vnde si mulier valętudine aduersa detenta resignet,& intra xx.dies moriatur,vacat officium,Abbatia,vel prioratus monialis per obitum: tum quòd eadem sit ratio in mulieribus,quæ in viris : tum etiam quòd verba conueniant,& sic dispositio.l.iiij.§.toties.ff.de damno infecto.Adhæc quòd lex sit generalis tam viris,quàm mulieribus,tex.in l.leges vniuersales.C.de legibus.

2 Ratio cur hæc regula introducta sit,est,vt videlicet fraudes volentiũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

de beneficijs testari,vitentur: nam ante regulam istam in agone mortis existentes resignabant,& sic erat quodammodo testamẽtum in beneficijs necnon successio,quæ tamen in his maximè prohibetur,etiam ratione consanguinitatis,c.j.de præb.nam quę Dei sunt,ab homine dari non possunt.c.pleriq;.viij.q.j.præterea tendit hoc in maximum præiudicium,expectantium,mandatariorum,nominatorum,ac ordinariorum,ergo restringẽdum etiam,quia à consilio hæc resignatio reprobata:vt statim in gl.seq.dicetur.

Papa an cõtineatur in hac regula & Cardinales.

Quinetiam in Papa resignante habere locum hanc regulam voluit. 3
Gomes.in commentarijs huius regulæ q.j.quod putarem verum quo ad prohibitionem:ne successorem in confinio mortis sibi constituere, vel eligere debeat:sed quoad alia vix comprehenderetur,sicut nec Imperator quod tanquàm rarum ampliùs non discutio.

Sed in Cardinalibus resignantibus aliquod beneficium fateor habere locum,cùm in generali dispositione concernente animæ salutem, & bonum publicum, Cardinales comprehendantur,maximè quando fraus appareret,quæ procul ab ipsis esse debet. Gemi.in c.si propter,de rescrip.in vj. 4

In episcopatibus & abbatijs procedit hæc regula.

Et Gomes.hîc,& in procemi.regul.Cancel.dicit hanc regulam seruari in Episcopatibus,& abbatijs,& prioratibus electiuis: quorum nominatio in hoc regno ad Regem spectat.scripsi in §.j.in verb.dispendiosæ, de regia ad prælat.nominatio.fac.in concorda. 5

Familiares Cardinaliũ hic non excipiuntur.

Insuper Gomes.hîc frustra quærit,an habeat locum in familiaribus Cardinalium resignantibus:quia licet facta sit resignatio cum consensu illius Cardinalis,& sic iure expedita sit:tamen si moriatur resignans intra vinginti dies,vacabit per mortem,non per resignationem:quandoquidem hîc nullus excipitur:& cùm Cardinales comprehẽdantur,multòmagis & illorum familiares. 6

Si verò postea resignans moriatur,valebit prouisio per mortem, sed cum consensu domini sui Cardinalis,aliâs non per aliam regulam Cancell.quamobrem non possum satis admirari vanam in hac re disputationem Gomes.& quæ parum huic regulæ conferat. 7

In infirmitate constitutus.

GLOSSA SECVNDA.

Resignatio proxima morti reprobatur.

AVDI quid diuus scriba Hilarius Papa de his resignãti- 1
bus his verbis,Pleriq; sacerdotes in mortis confinio constituti,in locum suum feruntur alios designatis nominibus subrogare:vt scilicet nõ legitima expectetur electio sed defuncti gratificatio pro populi habeatur assensu: quod quàm graue sit æstimate.Ab vniuersis acclamatum est,hæc præ-

sumptio

sumptio nunquam fiat,Quæ Dei sunt,ab homine dari non possunt.capleriq;,viij.q.j.itaque cùm hæc renunciatio proxima morti sit, reprobatur:nondum tamen ante istam regulam declaratum fuerat tempus, ideo statuit hic.xx.dies in confinio mortis dici.

Requisita in hac regula primò in firmitas.

2 Inprimis in hoc tex.præmittẽda sunt requisita,vt locum habeat ista regula.Primò enim requiritur,quòd aliquis sit in infirmitate cõstitutus, ibi,constitutus:ergo si esset sanus resignationis tẽpore,licet posteà fato quodam moriatur intra viginti dies,nec tamen habebit locum hæc regula:quia resignans non est in infirmitate constitutus.facit c.de his,de sepultur.vbi si constitutus in infirmitate donet monasterio,parrochialis ecclesia canonicam portionem habere debet: secus si sanus donauerit, vt ibi,nisi præstiteris consensum resignationi post infirmitatem:vt declarauit Papa Paulus in fin.regularum suarum,in ij.regula.

Cõsensus resignationis tũ valet quantũ resignatio.

3 Quia paria sunt resignare,vel præstare consensum resignationi.doc. in cle.vna,de renuncia.vnde si quis sanus resignet, & post datam supplicationis in infirmitatem incidens consentiat, nisi vixerit dies viginti connumerandos à die cõsensus huiusmodi,beneficium vacabit per obitum.vt est videre in d.regul.Pauli.& est bona declaratio,quam probat iste tex.& Francis.Marcus ita docet q.cclxxxiiij.in j.parte.

Infirmitatẽ probare debet qui eam allegat.

4 Vnde qui impetrauit per obitum,& allegat infirmitatem, eam probare debet sicut qui dolum allegat.l.quoties.§.qui dolo.ff.de proba.nisi resignans statim post resignationem mortuus fuerit,quia tunc præsumitur,quòd anteà fuerit infirmus,& hoc residet in arbitrio iudicis discutere,quando statim vel non,l.vna.C.de emenda.seruor.per glo.ibi scripsi in interpreta.l.diuus.ff.de senatusco.Sillania.

Leuis infirmitas etiã attenditur.

5 Intellige siue tempore resignationis fuerit leuis febricula, vel quartana vetus,seu grauis &dura infirmitas:nam sufficit per istum tex.quòd moriatur ex illa infirmitate intra xx.dies,nam interdum in principio leuis est infirmitas,& posteà sensim nisi occurratur,ingrauescit,licet quandoque differant in alia materia,l.quæsitum. ff.de re iudica.l. secunda,si quis cautio.

Febris continua seu interpolata cõtinentur in hac regula.

6 Etiam procedet iste textus seu febris sit continua,siue continens siue intermittes,aut interpolata(vt dicunt Medici) nam si id temporis quis resignet,& posteà moriatur intra viginti dies,locus erit huic regulæ:vt per obitum censeatur beneficium vacare : quia licet intermiserit dolor in febre interpolata,nihilominus hîc quamdiu humor est abundans in corpore,dicitur in ægritudine constitutus:vt dicunt Medici:ergo habebit locum hæc regula.

Reincidens in morbum an contineatur in hac regula.

7 Nec refragatur l.final.C.de curator.furios. vbi furiosus tempore dilucidi interualli potest contrahere, & alios actus facere, quippe tunc cessat furor,at hîc in febre interpolata non cessat infirmitas:ergo nec cessabit hæc regula.

8 Extenditur etiam iste textus ad reincidentem in morbum : vt si quis tempore resignationis, videbatur sanus, tamen posteà rein-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciderit in priſtinum morbum,ex quo mortuus fuit intra xx.dies: vacabit hoc beneficium per obitum,quia cenſebatur conſtitutus in infirmitate tempore reſignationis,licèt parum intermiſerit,& non fuerit continua infirmitas.l.qui tertiana.ff.de ædilit.edicto:quippe non videtur ſanus,qui ſtatim ad infirmitatem redijt.l.penul.ff.de diuort.glo.in l.Martius.ff.loca,& Ioan.Franciſcus de Ripa.in tracta.de peſte,fol.142.verſic. inſuper quæro.†Vbi limitat quando reincidiſſet ex noua cauſſa,vt per 9
luxuriam,ex qua naſcitur omne venenum:quia tunc nequaquam cenſebitur infirmus fuiſſe tempore reſignationis:ſecus ſi reincidiſſet ex priſtina cauſſa,quod præſumitur, per ea quæ ſuperiùs adducta fuere.l. quod ita.ff.de ædili.edicto.& luxuriam dicit valere eſſe blandum venenum,quod facilius eſt accuſare,quàm vitare.facit capitul.quia ſanctitas, 50.diſtinct.

Intellige de infirmitate corporis, quæ carnem & corpus grauat,& 10
poſteà diſſoluit:de qua loquitur dict.l.quæſitum,ff.de re iudica.cap.niſi cùm pridem,de renuncia.c.cùm infirmitas,de pœniten.& remiſſio.vbi Panor.ſcribit ſex cauſſas,ex quibus infirmitates ſolent hominibus contingere.Et in quibus profit tradit Benedi.in repet.c.Raynutius,in verb. mortuo,j.de teſtam,

Infirmitas animi non continetur in hac regula.

Secus de infirmitate animi,quæ furioſis ineſt,prodigis,amentibus,& 11
alijs deſcriptis in l.j.& ſeq.ff.de ædili.edicto : nam de hac non intelligitur hæc regula.Sed de vtraque infirmitate,vide per tex.& gl.in l.ſecunda,ff.de teſtam.quippe reſignatio ab his facta non valet; vt inferiùs dicam.Aliâs beneficium non vacabit niſi per obitum dict.l.in negotijs.ff. de regul.iuris.c.j.& c.ſi quis inſaniens.xv.q.j.

Et quando loquimur de infirmitate, intelligimus de corporis infir- 12
mitate,licèt interdum ſoleat in iure canonico exprimi infirmitas corporis,in c.cùm infirmitas,de pœniten.& remiſsio.

Senex an infirmus dici poſſit.

Nec intelligetur de ſene etiam capulari,qui propriè non dicitur in- 13
firmus,& cui non conueniunt verba, nec diſpoſitio:c.indemnitatibus, §.ſupradicta,de eleç.in vj.Et lata differentia eſt inter ſenes & infirmos, quippe videmus pleroſq; ſenes ita penè robuſtos,quã iuuenes,maxim è qui caſtè vixerunt:nam hircoſos,vt ita dicam,ſenes ferè valetudinarios videmus:ob id dicerem,quòd ſi ſenex nulla valetudine interna detentus,ſed tantùm naturali ſenectute reſignauerit,licèt poſteà ex ſuperueniente infirmitate moriatur intra xx.dies,non habebit locum hæc regula,ſed reſignatio valebit : quamuis contrarium videatur tenere gloſſ.in pragma.ſanct.in.§.item quod omnia,in verb.permutationis, de collat. quam ſuo more tranſcribit Ioan.de Selua,in tract.de benefiç.in iij parte,quæſtio.xviij.

Sanus infectus peſte an comprehẽdatur in hac regula.

Sic quoque dicerem hanc regulam non habere locum in ſano infe- 14
cto peſte,& renũciante metu peſtis inſtantis,nec in eo qui volebat inire duellum cum alio, vel in volente ingredi mare, vel bellum : quippe non ſunt hi conſtituti in infirmitate,licèt in periculo ſic:ſed iſte text.in

firmi

firmitatem requirit,quinimò ſani ſunt,& integri,& poſſunt euadere periculum,ſi ipſi velint,& Deus permiſerit.

Conſtitutus in infirmitate quis dicatur.

15 Et xc.infirmitatis priuilegia deſcribit hîc Gomeſ. q. ix. conſtitutus enim in infirmitate dicitur,qui iam afficitur valetudine, & infirmitate: vt probatur à ſimili in c.ij.& c.indecorum,de ætate.ſcripſi in §.j.in glo. conſtitutum,de nomina.reg.in Concorda.

Vulneratus dicitur infirmus.

16 Si tamen quis affectus vulnere lethali reſignet,& non vixerit per viginti dies,vacat beneficium per obitum:& locus erit huic regulæ,quia ſimul atque ſaucius eſt,maximè ſi lethali vulnere,dicitur in infirmitate conſtitutus,intantum vt Medici cum iſto regulis vtantur eiſdem,quibus cum alio febricitante,l.fi.ff.de his qui deiecerunt.& ſuperueniens febris ex tali vulnere creditur emanare,ſicq; dicetur infirmitate grauari,l. ita vulneratus.ff.ad legem Aqui.Igitur in eo procedet hęc regula.l.vna. C.de emenda.ſeruo.

17 Quæ ſatis comprehendere videtur prolixam diſtinctionem Gomeſ.volentis hanc regulam procedere in magno vulnere,ex quo poterat mors ſequi,ſecus ſi ex modico vulnere,l.vulneris magnitudo.ff.de iniurijs,vbi Angel.& l.j.§.vitium,ff.de ædilit.edicto. Hippoly.in practi. ſua,§.& quia.ſed quorſum illa?ſi dicamus enim tale vulnus eſſe,ex quo mors ſuperuenerit, non video qua ratione leue vulnus poſſit appellari.

18 Aduertendum eſt, quòd licèt furioſus non poſſit reſignare, vt ſuprà diximus:ſi tamen quis mentis erat compos ante infirmitatem,& doloris cauſſa inciderit in rabiem,is non poterit reſignare, nec alios actus facere:l.in aduerſa.ff.de teſtam.l.in nogotijs, ff.de regu.iuris, vnde tria oportet probare,infirmitatem & furorem, & quòd id temporis fuerit furioſus.

Tria probãda ad irritandum reſignatiõem infirmi facti furioſi.

19 Nam licèt probatum fuerit eum varia & diuerſa dixiſſe deliria cauſſa morbi,niſi probetur quòd eo tempore reſignauit,vel conſtituit procuratores ad reſignandum,valebit reſignatio, ſicut teſtamentum, per text.in l.quoniam,ibi,ſeminecis & balbutiens lingua profudit,C.de teſtament.Benedic.in repetitio.c. Raynutius,in verb.in extremis,per illũ tex.hoc etiam doçet nominatim Petr.Pariſ.conſi.xv.circa fi.nu.9.col.ij. in iiij.volumi.

An præſumatur facta tẽpore ſanæ mẽtis.

20 Si verò fuerit facta reſignatio à furioſo, habente dilucida interualla,non præſumetur facta tempore ſanæ mentis.capitul.ſuper hoc,de renuncia.ideo oportet quòd reſignatarius hoc probet,per text. iuncta gloſſa in capitulo fina.de ſucceſſionibus ab inteſta.in verb.compotem. quod probat Lanfranc.in capitul.quoniam,in verb.teſtium,columna xxxvij.de probat.& Alexã.conſil.cxxxxj.in primo vol.& conſi.lxxxxv. nu.6.in ij.vol.

Tres caſus ad regulæ intellectũ.

21 Vltimò noto tres caſus ad huius regulæ elucidationem.Primus eſt quòd infirmus tempore reſignationis ſi moriatur intra viginiti dies,vacabit beneficium per obitum:& ad hoc facta eſt hæc regula.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secundus casus si infirmus tempore constitutionis procuratoris, sanus tactus tempore resignationis moriatur intra viginti dies, non habebit locum hæc regula, quia tempore resignationis oportet quòd sit in infirmitate constitutus, per hunc text. qui tamen in hoc casu non erat & sic non habet locum regula. 22

Tertius casus, si resignans sit sanus tempore constitutionis procuratoris, & posteà tempore quo resignat sit infirmus, & moriatur intra viginti dies de infirmitate, beneficium vacabit per obitum: quia verba & mens cõueniunt, ergo & dispositio. l. iiij. §. toties. ff. de damno infecto. & quia rationes huius regulæ locũ habent: nam hic de suis beneficijs quodam modo testari videtur, siue inopinata mors fuerit, siue alia, quia sufficit rationes esse & verba, nec æquitatem video in contrarium. 23

Derogari an huic regulæ possit, & à quo.

An huic regulæ derogari possit? & à quo? respondeo, derogari posse: nam omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem & dissoluitur. c. j. de regulis iuris. & ab eo qui illam condidit, & sic à Papa: quia eius est dissoluere, cuius est ligare, l. si puellæ. ff. de sponsal. & nihil tam naturale, quàm eodem genere quodcunque dissoluere, quo colligatum est: l. nihil. ff. de regul. iuris. 24

Intelligo ex caussa iusta, quæ mouere possit ad tollendum rationem huius regulæ: nempe si quis valetudine detentus aduersa videat beneficium fortè in manus hæreticorum incidere posse, si per obitum vacet: ob id infirmus illud resignauerit in manibus Papæ, iustè poterit Papa huic regulæ derogare. 25

Quæ licet sit iusta derogatio, tamen eius est iustior: ideo potestas Papæ data est, vt iustiorem sequatur sententiam: & hoc probat text. in cap. vnde. viij. quæstione prima. vbi diuus Petrus inducebatur sic ad eligendum successorem Clementem: & sic non est inconueniens legem esse iustam, & derogationem iustiorem: nec sequitur, hoc est iustum, ergo contrarium est iniustum: & cùm sit hoc peritis notorium, pluribus non probabo. 26

Derogari huic reg. potest etiam in mensibus graduatorum.

Sed an Papa possit derogare huic regulæ in mensibus graduatorum & nominatorum? hoc multis argumentis probaui in §. præfatique ordinarij, in verb. vacare, de colla. in cõcorda. vbi allegaui Senatusconsulta parte & vniuersitate à duabus classibus concluſum, & demum probatum. 27

Adeò quòd hodie iniuriam facit reuerendiſ. Senatui, si quis semel ab eo iudicata ac rectè disposita reuoluere, & publicè disputare contendat: l. nemo. C. de summa trinita. 28

Princeps derogando iuri, non abutitur.

Nec est abuti, si Papa prouideat ne in hoc casu locus sit regulæ: alioqui Rex & princeps quando derogat legi à se editæ abuteretur: quod quàm sit stolidi iudicij dictum, nemo non videt: nec est reseruatio, nec species ipsius, quia statim prouisio facta à Papa ad resignationem valetudinarij valet: & Papa decernit, quòd licet intra viginti dies resignans moriatur, non vacet per obitum, huic regulæ derogando 29

gando, ac si facta non esset: † Nec per hoc dicitur derogare regulæ, de verisimili notitia, quia non vacat per obitum: quia Papa facit vt non sic vacet, nec iniuriam facit ordinario admittendo resignationem, & non vtendo reg. in hoc casu, quia eam tollere potest, & sic illi derogare. 30

Priuilegia data nominatis quare fuerunt illis concessa.

Nec priuilegium fuit datum nominatis & graduatis miserationis gratia, sicut viduis & orphanis, ac id genus hominibus, vt in l. j. C. quando Imperator inter pupillos. scripsi in articul. fin. de sentent. prouision. in constitution. regul. sed fauore literarum & literarum. 31

Alioqui non competeret scholasticis diuitibus, vel saltem illis, quibus bellè prouisum est à parentibus diuitibus: & tamen omnibus scholasticis hæc priuilegia competunt: vt doct. notant in interpreta. authen. habita. C. ne filius pro patre. vbi etiam scripsi in tractat. de scholastic. priuileg. 32

Derogatio iusta nõ est vtilitati publicæ cõtraria.

Nec dicitur derogatio huius regulæ iusta, contraria vtilitati publicę, sed conueniens, vt prædixi: & sic non obest l. iubemus primo, C. de sacrosanct. eccleſi. & quamuis non videatur in dubio derogatum priuilegio vniuersitati concesso. l. decurionibus secundo, C. de silentia. libr. xij. tamẽ si hoc exprimatur in derogatione, non est opus coniecturis: l. continuus, §. cùm ita, ff. de verb. oblig. 33

Et ista derogatio in vno casu facta non tollit omnino priuilegium, nisi in illo casu iustiore: & multa specialia possunt circa idem concurrere, quando de voluntate concedentis appareret. 34

Vnde potest Papa dispensare cum minore ex caussa, vt habeat beneficium etiam curatum, licet ibi duo sint specialia, & quòd habeat beneficium curatum, & quòd non promoueatur durante tempore minoritati: vt dicam infrà de dispensatione: & hæc no. Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucapio. 35

Reprobari collatio quando posset à collatore.

Nec me mouet illud vulgare, quòd approbo, non possum reprobare, l. Pomponius, ff. de negot. gest. l. in arenam, C. de inoffic. testament. sed episcopus probauit collationem, ergo eam reprobare non potest, licèt facta sit per resignationem: verùm ipse episcopus nõ reprobat collationem, quam fecit: sed ista regula eam nullam reddit, vt in text. patet, ibi, collatio nulla sit: & postquàm collatio est nulla, beneficium est vacans huius regulæ autoritate: ergo episcopus illud conferre denuo poterit, quia in eo non deliquit. 36

Episcopus quando de cuictione teneatur.

Nec etiam refragatur c. inter cætera, de præbend. ibi episcopus tenetur de euictione, quando contulit beneficium, quod non potuit conferre, quia fortè alij debitum, vt inter permutantes: de quibus loquitur ille tex. sed quando episcopus resignationem ab infirmo factam recipit, & confert Titio: hoc potest episcopus facere, quia beneficium vacat, & nulli est debitum. 37

Ideo si posteà autoritate huius regulæ remoueatur beneficium à d. Titio, quia infirmus moritur ante viginti dies, nõ tenebitur ordinarius: 38

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia hoc non facto suo,sed legis peruenit:nõ magis quàm si homicida priuetur suo beneficio:alioqui quando aliquis priuaretur autoritate legis episcopus teneretur:quod est absurdum, etiam episcopus contulit beneficium,quod conferre potuit,quia nulli alij debitum,in c.inter cætera,erat permutanti debitum,ideo episcopus tenetur.

Lex non fit ad alicuius incõmodum

Nec me conturbat,quòd hæc regula est facta ad commodum & libertatem ordinariorum,& contra commodum Papæ respon.quis diceret;nisi vellet insanire,quòd quis contra se tantùm legem vellet ferre, quippe de natura legis est,vt generalis sit.l.leges vt generales.C.de legi. & vt non fiat ad commodum vel incommodum alicuius, alioqui non est lex,sed fæx.c.cùm omnes,de constitutio. † Itaque debemus dicere hanc regulam generalem,vt omnes liget,& maximè quatenus rationes se ad illos extendunt:sicut dicimus de ordinarijs. 39 40

Resignauerit.

GLOSSA TERTIA.

Resignatio quæcunque hic cõprehenditur.

SECVNDO requiritur quòd is infirmus resignauerit, nam si resignare tantùm promiserit,vel constituit procuratorem ad resignandum,non procedet hæc regula: sed vacabit verè beneficium per mortem possessoris: siquidem aliud est promittere resignare,& aliud resignare:argumento l.aliud.ff.de regulis iuris.Decius cõsilio quingentesimosecundo, & sequenti. Et qualiscunque fuerit hæc resignatio, locum habet regula. siue enim facta fuerit reseruatis fructibus, siue non, seu purè,seu in fauorem,semper dicitur resignare : & cui adaptantur verba, & dispositio legis quartæ, §. toties. ff. de damno infecto, aliâs in facultate partis esset seruando sibi pensionem, aut fructus, istam regulam tollere: quod non est dicendum: quia nemo potest facere,quin leges in sua dispositione locum habeant.l.nemo.ff.de legatis primo,& sic intelligitur cum effectu.l.j.ff.quod quisque iuris,c.relatum,de cleri. non residen.

Resignatione semel facta corã ordinario non potebit iterum fieri corã Papa.

Idem si quis resignasset coram ordinario caussa permutationis, & posteà coram Papa simpliciter:si primo facta fuerit resignatio ab infirmo coram ordinario, & ab ordinario admissa, valebit quidem, si resignans viuat vltra viginti dies: si verò citiùs moriatur, non valebit collatio facta ab ordinario, per istam regulam, nec ipsius Papæ prouisio, quia non vacabat beneficium : & sic non poterat illud Papa conferre: sicque iudicatum fuit,vt scripsi in §.volumus,in gloss.vltim.de collat. in Concorda.vbi licebit alia videre : & sic computabitur tempus à die quo resignauit,non ab eo die quo procuratores constituit ad resignandum,per istum text.

Siue

Siue simpliciter,siue ex caussa permutationis.

GLOSSA QVARTA.

1 HÆC VERBA sunt in regula Innocen.octaui,quæ licèt nunc desint in regul. Iulij iij. nihilominus credere in quacunque resignatione procedere,siue simpliciter facta fuerit, siue caussa permutationis : de quibus superiùs dictum fuit:nam indefinitum verbum resignauerit,æquipollet vniuersali.c.vt circa,de electio.libr.vj.

Permutans cum infirmo si illius beneficium amittat, an ad suum beneficium redire possit.

2 Sed dubium est,an is,qui permutauit cum ægro,qui decesserit intra viginti dies,possit ad suum redire beneficium,si contingat ab eo, quod habuit,euinci:quod videbatur,per c.si beneficia,de præb. in vj.quidam tamen contrarium asserunt propter animum fraudandi, quem videtur habuisse:nam cùm cerneret istum ægrum,non decebat ab eo extorquere suum beneficium in prejudicium expectantium,& ordinariorum:& cùm hoc tentauit,non est vsus iuris concessione, ideoq; priuari debet vtroque ele.vna,& ibi gl.j.de rer.permut.nec dolus huic debet patrocinari.c.sede,de rescrip.

3 Tum imputandum illi est, quòd vltro se periculo exposuerit,si quidem poterat cogitare istum moriturum,quem videbat infirmitate premi,quapropter eidem non est subueniendum.l.si fideiussor.§.j.ff.qui satisdare cogan.& pro hoc est tex.formalis in c.ij.in fi. de renunciat.in vj. ibi.& idem renuncians habita omnino careat,& ambita:quòd debet intelligi,cùm appareat de fraude,quæ videtur apparens eo ipso,quòd beneficium ægri recepit.l.Medicus.ff.de extraordina.cogni.

Prædicta declaranda sunt,quando sanus iam renunciâsset beneficio: secus si tantùm ex parte valetudinarij facta fuisset: quia eo casu hîc sanus vtrunque habebit beneficium,& bona(vt dicunt) fortuna gaudebit:vt suprà dixi hac parte.

4 Intellige verò beneficium illius,qui facta permutatione obijt ante xx. dies vacare per obitum illius:& de hoc non est dubium beneficiũ quoque resignatum per sanum compermutantem vacabit per suam resignationem,eo quòd hîc annullatur collatio infirmi:vt vult text.quod per obitum censeatur vacare:sed non potest valere permutatio ex vna parte:l.prima.ff.de rerum permut.& inferiùs dicetur, ideo vacabit vtrumque:& is qui fraudem fecit,amittet suum beneficium: caueat ergo quis ne pernicioſas huiusmodi permutationes factitet,alibi dicam abundantiùs:quia res est ardua,& maximè infrà de permut.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Permutatio etiam inæqualis hic annullatur.

Amplia etiam istam regulam habere locum siue permutatio facta 5
fuerit de æqualibus beneficijs,seu de inæqualibus:tum quòd tex. indistinctè loquatur de permutatione,ergo de omni permutatione:vt not. Hostien.in summa,de rerum permutatione. & doct .in rubric. illius tituli, per l.de pretio.ff.de public. in rem actio. & si voluisset hîc Papa tantùm intelligere ad beneficia æqualia dixisset, iuxta capitul.ad audientiam,de decim.

Et eadem ratio procedit ad inæqualia,quia videtur testari de benefi- 6
cio,& resignando priuat ordinarium sua collatione, & nominatos ac alios spectantes:Nempe si infirmus habeat beneficiũ in episcopatu Aurelianen.quod permutat cum alio beneficio sito in episcopatu Parisien. & posteà moritur intra xx.dies:nisi hæc esset regula, Nominati Aurelianen.essent priuati illo beneficio:quia beneficia caussa permutationis vacantia non debentur eis. §.volumus,de coll.in Concorda.Sed per obitum vacare censetur,per istum tex.& sic nominatis debebitur.

Nec refragatur quòd hæc regula extracta sit ex visceribus,c.secundo 7
de renunc.in vj.& sic debet intelligi secundum illud,quia respon. illum tex.esse factum ad obuiandum fraudibus,quę fiebãt expectantibus per has fraudulentas permutationes:iste verò tex.est factus ad obuiandum fraudibus,quæ fiebant ordinarijs & expectantibus,ne quis testetur de beneficijs ne ve sit in illis successio:vt in c.j.de pręb.à quo dicerẽ potiùs hanc regulam elicitam,necnon ad obuiandum malitijs illorum,qui suadent infirmis,vt beneficia sua resignent:vt dixi in tract. nominatio . q. xvij.nu.5.

Quòd si dicatur fraudis præsumptionem abesse, quando sunt æ- 8
qualia, respon. succession non cessare: vt dixi. At quando sunt plures rationes,vna cessante non cessat dispositio.§.affinitatis,de nup.in instit.

Fauorabilis est hæc regula.

Nec obstat quòd hæc decisio est odiosa, quamobrem restringenda: 9
l.cùm quidam,ff.de liberis & posthumis. Respond. Imò est fauorabilis, quia iuris conformis,& introducta ad fraudes euitandas.Et miror Domi.Gomes. tenere contrarium super hac regula quæstione xix.appellans eam odiosam,quam in alijs fermè quæstionibus iam dixerat esse fauorabilem,vt quæ concernit animæ vtilitatem,& bonum publicum: hoc in quæstione prima tertia & quinta,& sexta, ac pleniùs decimaseptima, sic vt valde sibi contrarius fuerit in hac regula: nisi solutionis gratia dicamus esse partim fauorabilem,partim odiosam, sed mallem eam vocare fauorabilem, & concilio generali conuenientem: vt probaui suprà in glo.ij.

Aliquod beneficium.

Glossa

GLOSSA QVINTA.

TERTIVM requisitum,quòd aliquis resignauerit beneficium,ibi beneficiũ quòd largè intelligitur, vt comprehendat etiam dignitates,per glo.in regul. prima, de regul.iuris,in vj.& in clemen.auditor,de rescri.& quæcunque alia beneficia ecclesiastica, siue regularia,siue secularia:cùm text.hîc simpliciter loquatur.Atque officia ecclesiastica, & capellas,& capellanias.glo.in clemen.secunda,de deci.Feli.in capitul. postulasti,de rescript.scripsi in tract.nominatio.quæstio.ix.etiam si esset hospitale,quod solet dari in titulum,per clement.secund. de præbend. scripsi in tract.nominatio.quæstione xv.& sic in altaribus & leprosarijs, & alijs quibusque non exceptis,quæ in titulum conceduntur.doct. in clemen.quia contingit,de religios.domib.

Beneficium omne hic cõprehẽditur ecclesiasticum.

Intellige siue vnum resignauerit,siue plura,argu.l.iij.§.j.ff.de negoc. gestis.scripsi in §.præfatique graduati,in verbo nominationis,de colla. in Concorda.quia indefinita æquipollet vniuersali,capit.vt circa:de electio.libr.vj.

Non tamen haberet locum in officijs profanis resignatis coram Papa vel Rege:quia tunc oportet,quòd dies xl.viuat resignans ex statutis Regni Franciæ,& eius communi obseruantia:vnde quando officij Regis admittitur resignatio,solet Rex in literis excipere, dummodò resignans infirmus non sit, & viuat per quadraginta dies: vt habetur in decis.Francis.Marc.cclxxxiiij.in prima parte: habebit tamen hæc regula locum etiam in collationibus à Rege factis de quibusdam beneficijs, quorum collatio ex priuilegio Papæ spectat ad eum, vt fuit iudicatum in hoc Senatu, prout scripsi in §.primo,in gloss.dispendiosè, de nomi. reg.in Concorda.

Resignans officium regium,xl. dies viuere debet post resignationem.

Dimiserit.

GLOSSA SEXTA.

HOC verbum priùs fuit additum per Paul.tertiũ,&tunc approbatum per Iulium tertium: facit c.si benefica, de præb.lib.vj.& plenè scripsi in trac.de pacis.possess. nu. 147.cum seq.nam si fortè quis in infirmitate constitutus dimiserit seu reliquerit beneficium,fortè quia eum pœnitebat tot deuorâsse fructus beneficiorum,& animas pauperum:& demum intra viginti dies moriatur, beneficium dicitur vacare per mortem,non per istam dimissionem:vt locum habeat hæc regula: alioqui fraus sic fieri posset huic regulæ dicendo,ego dimitto beneficium,cùm

Dimittens beneficium resignare illud videtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in agone sim constitutus:& qui dimittit,tacitè resignare videtur:vt superiùs scripsi,& pleniùs in tract.de pacif.possess.in xxij.amplia. nu.147. & sequenti.

Aut illius commendæ cesserit.

GLOSSA SEPTIMA.

Commendatarius moriens intra xx.dies cõtinetur in hac regula.

QVAMVIS olim doctores Vltramontani dicerent esse dubium,an ista regula procederet in eo,qui cedit cõmendę,& multa producerent,quæ refert hîc Gome.q. xiij.& Cassad.decis.xxxij.hodie non erit ampliùs dubitationi locus,quandoquidem hic text.expressè decidit: quòd si quis cesserit commendæ,& motiatur intra viginti dies, beneficium vacabit per mortem,non per cessionem commendæ : pro titulo enim habetur hęc commenda:vt scripsi suprà tract.de commenda,siue sit commenda perpetua,siue tẽporalis:vnde si parrochialis ecclesia fuerit commendata per sex menses alicui,& interim iste pressus infirmitate cedat commendę,nisi vixerit tempore prędicto post cessionem,dicerem hunc tex.locum habere:quia verba conueniunt huic tex.dicenti Commendæ cesserit:hic cedit commendæ:ergo &c.nec loquitur iste tex. de perpetua,magis quàm de temporali:sed simpliciter ait,dimiserit,dimittit autem is,qui cedit commendæ etiam temporali.c.nemo,de elect. in vj. ergo tex.iste locum habebit:licet Gomes.contra.vide quæ dixi in tract. de pacif.possess.amplia.v.nu.35.cum seq.

Seu ipsius beneficij vnionis dissolutioni consenserit, etiam vigore supplicationis, dum esset sanus signatæ.

GLOSSA OCTAVA.

Post dissolutionẽ vnionis beneficiũ resignatum in hac regula comprehenditur.

INTELLIGE quando resignans ius habebat in illo beneficio alioqui cõtra:vnde si beneficium vnitum quis resignauerit,quod possidebat,sed erat vnitũ in eius vita, vt potest fieri etiam eo non consentiente,clem.vlt.de rebus eccle.non alienand. licet moriatur ante viginti dies, non censetur vacare per obitum,per istam regulam,nec alio modo,sed vnio sortitur effectum.

At si beneficium erat vnitum , & ego possessor illius, consenserim vnionis dissolutioni , resignauerímque illud beneficium vnitum:si demum intra xx.dies moriar,vacabit per mortem beneficium , non per resignationẽ per hæc verba addita,Iulium Papam tertium,etiam si consenserit dissolutioni vnionis per supplicationem signatam dum esset sanus.

Idem dicerem,si quis infirmus resignaret beneficium alterius: nam quamuis ipse moriatur ante xx.dies,tamen illud beneficium non suum nequaquam vacabit per eius mortem:nam beneficium quod si quis habet,sine suo facto perdere non potest.l.id quod nostrum. ff. de regulis iuris,quia non potuit resignare, quod non habebat.l.si vniuersæ . C.de leg.§.seruus,Instit. de capitis diminutio.requiritur ergo quòd is,qui resignat,ius potentius habeat.

Resignans nõ suum beneficium si postea non viuat per xx.dies, nõ vacabit tamẽ per mortem illud beneficium.

Et sic dixi,quòd si ex tribus collitigantibus vnus in infirmitate constitutus resignauerit,& moriatur,vt hic, beneficium quoad alios collitigantes non vacabit per obitum:nec erit eis opus noua impetratione: secus si iste mortuus ius potentius haberet:quia tunc etiam haberet locum hæc regula:quia iste resignat beneficium,& moritur intra viginti dies &c.

Inter collitigantes si vnus cedat, an habeat locum hæc regula.

Extende quoque præfatam regulam in eo , qui bullis nondum leuatis resignaret ius prætensum : quia textus iste non requirit possessionem: nam qui ius ad beneficium habet , ipsum beneficium habere censetur.l.qui habet actionem.ff.de regulis iuris.& quia rationes huius textus habent locum in isto,ergo & decisio: quamuis minus sit habere ius,quàm beneficium.l.minùs.ff.de regulis iuris,maximè in Francia,vbi sunt infiniti processus & longiores,capitulo fundamenta , de election. in sexto.

Bullis nondum leuatis resignãs an contineatur in hac regula.

Et posteà intra xxx.dies.

GLOSSA NONA.

QVARTO requiritur,quòd resignans moriatur intra viginti dies:quòd si posteà,non habet locum ista regula:vnde si decesserit vigesimoprimo die,tunc valebit resignatio:nec censebiturvacare beneficium per mortem illius resignantis.Accipitur autem hîc dies pro die naturali vigintiquatuor horarum,prout more Romano sumitur,& communiter,vt l. more ff.de ferijs . scripsi in l.secunda,ff. de verborum significatione.

Per mortẽ Papæ nõ extinguitur hæc regula. Regula quo anno registrata.

Habebit quoque locum hæc regula , etiam si admissa resignatione morereretur ordinarius intra viginti dies,vel Papa:quia licet per mortem Papæ extinguantur regulæ,tamen hæc lex regni facta est,eo ipso quòd in Parlamento fuit recepta & registrata: quæ intantum fixa manet, vt nihil officiat mors Papæ: Tempus autem registrationis huiusmodi fuit anno 1493.die xx.Nouembris:& ab eo tempore seruata.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos.

GLOSSA DECIMA.

Viginti dies à die præstãdi consensus cõputantur.

VINTO computantur isti viginti dies à die consen 1
sus præstandi:hoc addidit Iulius ij.& hoc cõfirmauit po
steà Paulus tertius:nam si quispiam resignauerit calen-
dis Ianuarij,vigesimaprima die censetur vixisse viginti
dies,& si vixerit post resignationem per viginti dies, à
die tamen consensus per decemocto dies tantùm, nequaquam cẽsetur
vixisse viginti dies,ita quòd beneficium vacabit per mortem.

Et intellige siue consensus fuerit præstitus per procuratorem,siue per 2
resignantem:nec sufficeret consensus præstitus per constitutionem pro
curatoris:sed requiritur quòd consensus præstetur,vbi fit resignatio.

Secunda resignatio est inutilis.

Sed si quis bis resignauerit,sufficit quòd viuat xx.dies à die consensus 3
præstiti primæ resignationi,quia illa valet,altera non,cùm per resigna-
tionem primam nullum ius habeat posteà resignans,quamobrẽ iterum
resignare non poterat:c.in præsentia,cum alijs multis,de renuncia.c. in
ter,de præb.nec secunda resignatio inutilis impediet primã vtilem, iux-
ta no.in l.certi condictio.§.quoniam.ff.si cer.pet.c.ex tenore, de rescrip.

Vnde si in prima resignatione derogatum non fuerit huic regulæ, 4
sed in secunda:sic non impediet illa derogatio huius regulæ, quominùs
beneficium vacet per mortem,videlicet si resignans moriatur intra vi-
ginti dies à die primæ resignationis:quippe secũda resignatione & pro-
uisione nulla existente derogatio quoque tanquàm accessoria non vale
bit.l.cùm principalis.ff.de regulis iuris.& alia dixi in regula sequenti, de
publicandis resigna.

Collatio ante procuratorium receptum nõ valet, vnde cõsensum præstare oportet.

Imò si quis vt procurator primò resignauerit ante procuratorium,& 5
domini consensum,licet ex postfacto procuratorium fuerit missum &
receptum:non tamen valebit collatio ante præfatũ domini cõsensum,
aut eius procuratorium,nisi de nouo conferatur:quia pars non potest
ratificando conferre,quamobrem rursus desyderatur nouus conferen-
tis cũ collatione consensus,in partis siquidem potestatem non est ratifi
care collationem nullam:sed requiritur & consensus & prouisio confe-
rentis & resignantis.vide quæ dico infrà in regul.de publican.resigna.

Consensus post resignationem præstari solet.

Ideo si contingat ante procuratorium receptum,procuratorẽ in vim 6
procuratorij mittendi resignare:dic quòd si tale procuratorium præces
serit illam collationem , valebit quidem prouisio:Si verò procuratorium
factum fuerit post collationem , non valebit prima prouisio: & ita ser-
uant pragmatici Romani : quod est notandum.& sic requiritur primò
resignatio,posteà consensus præstatio:nec cõsensus præstatur ante resi-
gnationẽ:vt in l.j.no.ff.de rerum permu.doc.in c.super hoc,de renun.

Et

Sanum sufficitesse vel tempore resignationis vel consensus.

7 Et sufficit quòd sit infirmus,vel tempore quo resignat : vel si id tem-
poris erat sanus,& tempore consensus præstiti erat infirmus,habebit lo
cum hæc regula:cùm hæc duo tempora consyderentur hîc,videlicet re
signationis,& præstandi consensus:ac oportet quòd his duobus tempo
poribus sanus sit,sicut de testamẽto & hęrede dicitur in §. in extraneis.
insti.de hæred.& qualita.Bal.in c.constitutus,de rescrip.

8 Nam qualitas iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi.
l.in delictis.§.j.ff.de noxal.ista qualitas est iuncta verbo, ergo debet in-
telligi vel tempore resignationis,aut tempore consensus,vt hîc patet. Et
sic nisi vixerit viginti dies à die præstiti consensus,vacabit per mortem
beneficium resignantis.

Dies consensus non cõputatur necde momẽto ad momẽtum.

9 Vnde infertur quòd dies consensus non computatur in termino vi-
ginti dierum:& hoc probatur per dictionem A,quæ separationẽ & ex-
clusionem denotat,per glo.in l.datio.ff.de actio.empt.& c.statutum,de
præb.in vj.vnde si quis resignaret calendis Iulij,& vixerit vsq; ad vigesi
mum diem,adhuc habebit locum hæc regula,vt censeatur per obitum
vacare:verùm si lapsus fuerit dies,valebit resignatio:quippe non com-
putabitur hoc tempus de momento ad momentum,sed tota dies cõpu
tatur:vt si quis resignauerit hora vij.calendarum Iulij,tamen die xx.seq.
illa hora vij.non erunt lapsi dies illi viginti,sed requiritur tota dies euo-
luta.l.iij.ff.de minor.l.qua ætate.ff.de testam.

10 Verùm de stylo curiarum Franciæ illi viginti dies computantur à die
resignationis admissæ,& hoc in fauorem tam ordinariorum quàm gra
duatorum,& nominatorum:& sic fuit sæpiùs in Parlamentis Galliæ iu-
dicatum,teste Boër.q.cccxlviij.quæritur. Sed hoc ante declarationem
istam Pauli,quæ tamen non est repetita per Iulium iij.& sic extincta vi
detur cum suo autore:nec potest ob hoc argui,quòd non habeat locũ
in ordinario,quia hodie non repetitur:& si repeteretur,intelligeretur de
prouisionibus,quæ à Papa fiunt,tamen non excluderet tex. aliâs colla-
tiones ordinariorum,per alia verba,vt dicam.

De ipsa infirmitate decesserit.

GLOSSA VNDECIMA.

Mori quando quis dicatur ex illa infirmitate.

SEXTO requiritur,quòd resignans de ipsa infirmitate
decesserit,aliàs si fato quodam moreretur, non haberet
locum hæc regula,ibi de ipsa infirmitate decesserit. Et
hoc dicit glos.hîc,& Franciscus Marc. quæstio. lxxxv.
in decis.Delphi.in j.parte,& dicitur tam mori ex infirmi
tate,etiam si febris ratione illius superuenerit:vel aliud acciderit ab ipsa
infirmitate,secus si extrà prouenerit.c.ij.de clerico percussore, captitul.
continebatur , de homicidio.l.alumnæ.§.finali.ff.de adimendis legatis.
facit capitul.de his,de sepulturis.Vnde si quis in infirmitate constitutus
resignauerit : & posteà quispiam eum gladio peremerit , vel domus

Universidad de Deusto
Biblioteca

in eum ceciderit non habebit locum ista regula, quia non decessit ex ipsa infirmitate,& poterat fortè euadere per tex.in l.item Mela.§.Celsus scribit.ff.ad legem Aquil.& Soci.in repet.c.ad audientiam,in vij.q.principip.in xxxv.q.de homi.Et liberatio facta per infirmam Abbatissam non valet,si de infirmitate decesserit,teste Matthe.de Afflictis, in deci.Neapol.q.clxviij.vtrum.Ergo relinquitur arbitrio Medicorum,quando censeatur obijsse mortem ex ipsa infirmitate.Bartol.in l.si rixa. ff.ad legem Cornel de Sicar.plenè scripsi in repet.l.Diuus,ff.ad Senatusconsi.Sillan. Et quando nunquam bene reconualuit, præsumitur ex infirmitate prę cedenti decessisse quoad hanc regulam,secus quoad puniendum delinquentem pœna legis Cornel.de sicar.l.vna,C.de emenda.seruo. Feli.in c.presbyterum,de homicid.& Hippoly.consi.vij. summi cæli mors autem,vt cuicunque patet,est separatio corporis & animæ.l.si mater.C.de insti.& subst.& quotuplex sit mors,vide per Lucam de Penna in l.j.col. viij.C.de desert. lib.xj.& Cardina.in clemen.j. vt lite penden. Et an habeat locum in morte ciuili,quod non probat gloss. & doct. in c.susceptum,de rescript.libr.vj.nam verbum,decesserit, verificatur regulariter in morte naturali.l.si decesserit,ff.qui satisda.cogant.scripsi.ff.de verborum signifi.l.cedere diem.Et quomodo probetur mors, scribit Barto.in tract.suo quomodo & qualiter probetur mors:& Alex. consil.xxv.in v. vol.abundè scripsi in artic.vlt.tractatu de regestis,in secundo tomo constit.reg.ob id non repetam: & sic sufficit duo probare.primò,resignantem infirmum tempore resignationis,& demum mortuum intra viginti dies:quia præsumetur mortuus ex ipsa infirmitate, non si fuerit contrarium probatum.

Mors quid sit, & an procedat in morte ciuili.

Ac ipsum beneficium quauis autoritate conferatur.

GLOSSA DVODECIMA.

Admissa debet esse resignatio.

SEPTIMO requiritur, quòd ista resignatio sit admissa,vel per Papam,vel legatum,ordinarium, vel aliũ ,ibi ac ipsum beneficium quauis autoritate conferatur per resignationem:& in registris curiæ Paris. habetur, quòd si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium vbicunque,etiam si in curia Romana &c. 1

Et sic conuenit huic declarationi per Papam Paulum editæ : quippe nisi resignatio sit admissa,nihil actum est: ideoque cessaret dubium, an vacaret per mortẽ:nempe cùm hîc nõ abdicauerit à se beneficiũ per resignationẽ,sed illud tempore mortis habeat,proculdubio vacabit per mortem,quæ omnia soluit.§.deinceps,in auth. de nup.& sic requiritur collatio: 2

collatio:alioqui dubium non haberet iste text. vt dixi, & hoc verbum conferatur esset superfluum,& frustra positum contra tex.& glo.in l.j. ff.quod metus causa.

In ordinario an hæc regula locum habeat.

3 Adde per hæc verba quauis autoritate conferatur,regulam hanc habere locum etiam in ordinario capitulo & alio quocunque, vt plenè scripsi in tract.nominatio.quæst.xvij.nam si quis infirmus resignauerit coram eo beneficium,vel simpliciter,aut causa permutationis:& posteà resignans moriatur ante xx.dies,illud beneficium ordinarius poterit iterum conferre,quia de nouo vacat per hanc regulam: & quotiescunque vacat,ordinarius potest illud conferre,seu vacet per resignationem siue per non promotionem,vel per obitum,aut aliàs.

4 Et sic censetur habere vim duarum personarum,l.si consul,ff.de adoption.& sicut alter conferre potuisset illud beneficium, ita & hic: nam quando competunt vni duo iura,sublato vno,nihilominus alterum remanet illæsum,l.si domus,vbi Bart.ff.de seruit.vrba.præd.l.quoties duplici,de reg.iu.nec hoc fit per extensionem:sed quia hîc expressè hoc statuitur,ibi,quauis autoritate conferatur.

5 Nec refragatur variationem esse prohibitam maximè collatoribus, clem.vna.de renuncia.Respon.verum esse contra ius, & in malum,sed iure permittente licet:imò magnæ prudẽtiæ est,si reuocaueris id, quod malè egeris.c.magnæ.xxij.q.iiij.vt plenè scripsi in interpret.l. quod iussit,in præsa.ff.ff.de re iud.

Collatio nulla non impedit secundã.

6 Nec prima collatio potest impedire secundam,quia prima nulla redditur huius regulæ autoritate:& sic quod est nullum,non potest impedire secundam collationem.doct.in c.ex tenore, de rescript. quia prima collatio est nulla.

Duobus idem beneficium cõferri potest.

7 Igitur hoc casu poterit idem beneficium duobus conferri , quia bis vacauit,per resignationem videlicet,& per mortem:nec est diuidere beneficium conferendo duobus,quando diuerso tempore vacauit,c.tuæ, de præb.scripsi in glo.Concordat.in verb.vni, §.j.de colla. veruntamen æquum esset,vt si is cui primùm cõtulit ordinarius sit bonus & doctus, eidem relinqueret,si nõ sit alijs beneficijs oneratus,& iterum illi eidem per mortem conferret,& sic non variaret.

8 Imò si collator non conferret istud beneficium , sic nunc per mortem vacans,puniretur:vt dicitur in c.de multa,de præbend.ergo potest, & debet illud beneficium conferre:velut plenè scripsi in tract.nominatio.q.xvij.nu.5.ibi vide,si non graueris,vbi respon.ad consiliũ Decij.nec est verisimile quòd Papa voluerit in vno loco per hanc regulam prouidere videlicet Romæ,& adscribere sibi legem,& non alijs. † Imò puto quòd omnem fraudem per hãc regulam voluit excludere,quę fieret resignando præcipuè in fauorem:nam sic quodammodo videtur fieri testamentũ de beneficio,quod est pernicioſum,& ita fuit in Rota conclusum:vt refert Cassador.in decis.xxxj.sæpiùs,in decisione supe reg. cãcel. Et d.Gomes.in hac regula sæpiùs ita fuisse iudicatum refert.q.xxvj. ego 9

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoque ſcripſi ſic in Francia fuiſſe iudicatum,in dict.quæſt.xvij.tracta. nomination.

Areſtū vt hæc regula nō procedat in ordinario

Tamen anno 1550.in vigilia Aſſumptionis fuit prolatum Areſtum 10
contrarium,ſuper parrochia de la Boyſiere, Andegauen.in quo ſancitum fuit hanc regulam non habere locum in ordinario:quādoquidem ordinarius cùm reſignatur coram eo,poteſt non recipere,quia ſimplici ter corā eo reſignatur:quòd ſi receperit,ſibi imputet: ſecus in Papa,qui ſolet ei conferre,in cuius fauorem reſignatur:quæ liberalitas,ne ſibi nimiùm damnoſa ſit,& ad vitandas ſucceſſiones,reſtringitur per hanc regulam,vt non poſſit collatione ſua priuari , niſi vixerit per viginti dies: ideo ſi ordinarius per reſignationem contulerit,ipſe non poterit poſteà conferre,ex eo quòd non vixerit per viginti dies:hoc ſtatuit Senatus variationis gratia,& alijs multis rationibus inuicem allegatis.

Ego verò putarem Areſta non eſſe in eadem ſpecie,& in indiuiduo: 11
ſi tamen contraria eſſent , arbitrarer ſupplicationem à collatoribus Regi porrigendam,& exquirendam eius voluntatem,an primum velit ſeruari,an vltimum:per vltimum enim approbatur collatio nulla facta per iſtam regulam.†Quod an fieri poſſit,vix mihi perſuadeo,datúrque vi- 12
tioſa poſſeſſio,& ingreſſus ad beneficia,contra cap.vnic.de eo qui mitti tur in poſſeſſ.libr.ſexto,aufertur etiam libera conferendi poteſtas,tollitur denique libertas eccleſiaſtica,ac Papæ & Legatorum facultas proui dendi tollitur per indirectum:nam ſi approbetur collatio prima per reſignationem,ergo non poterit iterum conferri etiam à Papa:vnde ad vitandum hæc & alia abſurda,quæ poſſent euenire,primò inhærerem Senatuſconſulto,videlicet hanc regulam habere locum in ordinario.

Sed fateamur quodcumque velis Areſtum,non tamen Papę vel eius 13
legato nocebit:vnde cùm collatio per reſignationem ab ordinario facta ſit nulla per hanc regulam , licebit Papæ , vel legato prouidere per obitum,non obſtante collatione ordinarij:cùm hoc areſtum non videatur eos legare.

Nec obeſt, quòd Areſtum approbat collationem ab ordinario fa- 14
ctam : verum eſt quòd eundem ratione variationis:vt is ordinarius,qui iam contulit per reſignationem , non poſſit alij ampliùs conferre , ſed non quoad alium:ideo etiam iure deuoluto poterit immediatus ſucceſſor illud beneficium conferre: nā ad ſuos terminos eſt reſtringendum.

Cautela vt beneficium per obitum conferatur.

Imò poſſet idem epiſcopus per mortem iterum conferre , quia non 15
poteſt ab eo auferri collatio:Sed prouiſus per mortē cōueniet ſuper petitorio prouiſum per renunciationem,qui ſi poſſeſſorio velit agere,conſentiat eum poſſeſſorem , & non in poſſeſſione moleſtandum : verùm quia nulla eſt ſua collatio per hanc regulam dicat,peto eam nullam declarari:& ea ſic declarata,adiudicari mihi beneficium,quod iudex eccleſiaſticus decernet,videns primam collationem nullam huius regulæ auctoritate.Et quod nullum eſt , non poteſt tractu temporis conualeſcere:l. quod in initio.ff.de regulis iuris : & Reg . non firmatur,illo titulo, in

in vj.quod nota tu,qui per obitum es prouiſus,vt obtineas beneficium, vel impetres à Papa,cui non potuit ſenatuſconſultum nocere.

Collatio per reſignationem & obitum eodem die vtra vt leat. Areſtum.

16 Et ſi vno die fuerit à Papa collatio facta per reſignationem cum derogatione huius regulæ,& eodem die per obitū ab ordinario,Papæ collatio pręſumitur facta priùs,tā ratione prærogatiuæ,c.ſi à ſede,de pręb. in vj.quàm etiā reſignationis:vt fuit deciſum in hoc Senatu,anno 1524. die 24.Decēbris,& valebit per ea quæ no.Felin.in c.in noſtra, corrolario xviij.& in c.capitulum,de reſcrip.& abundē ſcripſi in tract . de pacific. poſſeſſor.circa finem,etiam ſi is cui collatum eſt ab ordinario,priùs acceperit poſſeſſionem:vt ibidem ſcripſi.

Infirmus priuatusmoriens intra xx.dies non continetur hic.

17 Præterea non habet hæc regula locum,ſi collatum fuerit beneficium per priuationem : licèt is qui priuatus eſt,eſſet id temporis in infirmitate conſtitutus , & moriatur intra viginti dies:nam hæc verba non conueniunt:& ſic nec diſpoſitio:capit.indemnitatibus, §.Supradicta,de election.in vj.

18 Et iſte text.dicit,per reſignationem conferatur:quippe vacatio per reſignationem differt ab ea quæ fit per priuationem.cap.ſuſceptum,de reſcript.in vj.capit.cùm in illis, §.primo,& ſeq.de præb. ibidem : ſi tamen ipſe ante priuationē reſignauerit ſanus:& poſteà ex ſententia condemnationis moriatur,non habebit locum hæc regula, quia nec verba ad hoc tendunt:& ſi infirmus accuſatus reſignaret coram Papa ſubreptitia eſſet reſignatio,& prouiſio:& ſic vacaret verè per obitum.idem ſi vacet per contractum matrimonium,& poſteà is intra viginti dies moriatur ex labore Herculeo vxoris nouæ,nec tunc obtinebit iſte text. quia verba non conueniunt,vt dixi.

Reſignare an quis poſſit lite pendente.

19 Sed an poſſit quis pendente lite ſuper priuatione beneficij reſignare? Reſpon.poſſe,per gl.in verb.finita,in c.ſecundo,vt lite penden.in vj. nō tamen ex cauſſa permutationis,ne decipiat permutantem ſecum:vt docet Stapil.in tract.de literis gratiæ,rubr.de varijs modis vacatio.verſi.& per ſupradicta,& Boër.in deciſ.Burdegal.quæſt.ccix.tractatus.nu. 6 . & quæſt.ſeq.Dominic.conſ.cv.ad ſupplicationem,quæſt.ij.niſi fuerit adiecta clauſula, In impetratione,& cum decreto,quòd reſignatio illius cedat in fauorem impetrantis:quod ſolet concedi poſt primam priuationis ſententiam,anteà verò non.

20 Sed vis reciperetur hoc in Francia, quia ſapit reſeruationem : Et ſic hoc caſu confertur beneficium alteri,quàm permutanti,quādo ſcilicet fuit impetratum per iſtius priuationem.Si tamen hic priuandus in infirmitate exiſtens reſignaret,& moreretur ante priuationem intra viginti dies,eſſet locus regulæ: & idem etiam in eo , qui intra menſem debet priuari parrochiali eccleſia per non promotionem:ſi anteà infirmus reſignet & moriatur,puto hunc tex.locum habere:quia & mens & verba ad hoc tendunt: ſecus ſi ptidie quàm priuaretur,reſignaret,& poſteà à iure eſſet priuatus: capitul . licet , & capitul . commiſſa , de electio. in ſexto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Collatio huiusmodi nulla sit.

GLOSSA DECIMATERTIA.

Collatio nulla an faciat vacare aliud beneficium.

ET SIC Collatio facta per resignationem est nulla:& quod nullum est,nullum producet effectum: vnde vidi dubitari,an hæc collatio facta ei,qui habet duo beneficia,faciat ea vacare,per text.in clem.si plures,de præben. Respon.non:quia postquàm est nulla, nullum sortietur effectum,vulgata regul.non præstat impedimentum, &c. si tamen in vim ipsius collationis adipiscereturposſessionem illius tertij pacificam, vacarent alia duo:vt ibi per capit.eum qui,de præb.lib.vj.quamuis ipso iure collatio nulla sit,vt nec colloratum præstet titulum:ne melioris sit conditionis stultus, quàm sapiens:ideoq; in eius detrimentum valebit, at in eius commodum minimè : veluti si per triennium hic possederit, non iuuabitur beneficio,de pacificis possessoribus: vt abundè scripsi in trac.de pacifi.possess.in Concordat.& postquàm collatio est nulla, per istum text.non potest haberi rata: sed oportet quòd de nouo per mortem conferatur:alioqui is qui possidet ex collatione prima nulla, non est tutus etiam in foro conscientiæ,quia sine titulo est.

Ipsumq; beneficium nihilominus per obitum censeatur vacare.

GLOSSA DECIMAQVARTA.

Actus factus in præiudicium tertij nõ valet.

ADDIT etiam iste text.quòd non solùm collatio per resignationem facta nulla est:sed etiam beneficium sic collatum censebitur vacare per obitum:& ita poterit cõferri tanquàm per mortem vacans,etiam ab eodem collatore,qui contulerat per resignationem,quia diuerso iureva catinec distinguit iste text.an ab vno & eodem,vel à pluribus. Ex quo patet,quòd actus factus per infirmum in præiudicium tertij nonvalet, vnde emancipatio facta à patre de filia,vt testetur,non valet in præiudicium illorum,ad quos hæreditas deuoluebatur.Anchar.consi.ccccxxx. fuisset,quia in fraudem censetur fieri. Plura adducit Bened.in repetit.c. Raynutius,in verb.in extraneis,nu.23.& seq.de testam.& plenè Barb.in cap in præsentia,num.38.de prob.sic fieri videtur in fraudem & prejudicium illius,ad quem beneficium,vel res debet venire post mortem cui fraudi resistitur hîc. 1

Etiam quia pressus infirmitate graui facilè resignat, quod secum deferre non potest.Et hoc videbatur ab eo donari non mera liberalitate,sed quia non poterat illud diutiùs tenere : vult vt alius post mortem habeat 2

habeat vt sic caussa mortis donare videatur,& quodammodo testari de beneficio.l.j.& seq.ff.de donation.caussa mortis.nam si hîc nó resignasset,vt vacasset beneficium per mortem,ita etiam vacabit:quia resignatio pro non facta habetur,per hanc reg.docet Io.de Selua in tract.de benefic.in tertia parte.q.xlvj.

Resignans in fauorem indigni, tenetur ad interesse.

3 Tenetur etiam hîc resignans,si resignet in fauorẽ certæ personæ,quę sit inhabilis:& ei beneficium conferatur ad interesse illi ecclesiæ, & in conscientia:vt abundè docui in interpreta.c.postulasti,in glo. de cleric. excommunicat.ministrã. veluti dum tentat ecclesiæ præficere nepotulum fortè suum inhabilem,vel alium minùs idoneum:& superiùs scripsi pœnas collatorum indignis conferentium.

4 Secundò ex ista regula concludit Ludouic.Roma.cõsi.cccxlij.quoad primum,col.j.quòd licèt nulla sit collatio,per istum tex.tamen resignatio valebit,quia non annullatur hîc:& sic beneficium resignatum in curia,si non sit derogatum huic regulæ,non poterit ab altero conferri,sci licet ratione reseruationis,quæ tamen in hoc regno non habet locum:

Beneficium sic resignatum vacans per obitũ debetur mãdatarijs, & nominatis.

5 vt suprà dixi.† Quòd si resignatum esset coram ordinario,tunc nulla esset reseruatio:ideo poterit ordinarius posteà conferre per mortem : vt etiam concludit Gomes.q.xxxiij.ideo concludendum est,quòd si beneficium in curia sit resignatũ,aut extra eam debebitur nominatis, si moriatur in mensibus nominatorum,videlicet infra præfatos xx.dies:si verò contingat id in mensibus graduatorum simplicium , itidem eis graduatis debebitur:vt scripsi in §.præfatiq; graduati,de colla. in Concor. sicut etiam debebitur mandatarijs,aut alijs expectantibus: quicquid in contrarium dicatur:sed in hoc regno ita seruamus , licèt verè vacet per resignationem,tamen censetur vacare per obitũ:quæ ficta vacatio tantum operatur,sicut vera:vt inferiùs dicetur.

Collatio generaliter accipitur.

6 Tertiò notabimus hîc collationem generaliter accipi etiam pro institutione,& qualibet alia prouisione,per tex.in c.vno,vt ecclesiast. benefic.sine diminutio.conferant.scripsi in §.statuimus,in ij.in glo.conferantur , de colla.in Concord.& in §.j.de manda.Apostoli.in verb.collationem , in concord. vbi scripsi præsentationem , largè dici collationem post Barba.in c.abbatem,de rescrip.col.penul.sed hic expressit verbum collationis,quia solita est sępiùs fieri,quàm pręsentatio:& plura alia adducerem & probarem,nisi do.Probus hoc plenè deduxisset in additio.

Infirmus resignans moriens ante xx.dies post præsentationem & institutionem facit vacare beneficiũ per obitum.

7 ad Ioan.Monach.in c.cùm in illis,de testam.† Et sic teneo contra Decium contrarium consulentem in consilio ccxxiiij.nam si quis aduersa valetudine detentus resignet adhibito patroni consensu,& institutione facta moriatur intra viginti dies quòd tunc vacet beneficiũ per mortem:verba regulæ sunt ad hoc expressa:nempe hic est infirmus , & resignat beneficium,ac moritur intra xx.dies:igitur locum habebit hæc regula:tum quia procedit eadem ratio in resignante quæ in alio:ob id eadem dispositio locum habebit.l.illud.ff.ad legem Aquil.quicquid dicat, & distinguat hîc Gomes.q.xvij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vbi dicit videri fraudem cessare,quando patronus consentit,sed non 8
cessat resignans testari de suo beneficio:quamobrem licet vna ratio cesset,non tamen alia arg. §.affinitatis,de nup.in instit. adde quæ scripsi in tract.nominatio.q.xvij.& in gl.dispendiosæ,de nomina.Regia.in Concord.igitur patronus per mortem iterum præsentabit,& ordinarius instituet,sicut quando pluries vacat.

Quartò patet,quòd hîc vacat per obitum fictione istius regulæ,non 9
verè: quia verbum censeatur, positum in hac regula denotat fictionem,per tex.in c.j.& c.is qui,de procurator.in vj.& c.j.de arbi.vide quę scripsi in regula de publican.resignatio.in verb.non per resignationem, inferiùs.

Ficta vacatio dicitur hic quæ comprehenditur in prouisione.

Vnde si beneficium vacans per obitum tantùm debeatur alicui,non 10
debebitur sic vacans per hanc regulam:vt in reg.de impetrantibus per obitum de familia Cardinalium:etiam si clausula quouismodo esset inscripta,quæ veram vacationem & non fictam,videtur comprehendere arg.l.iij.§.hæc autem verba.ff.de nego.gestis,& l.j.ad legem Falcid.ita voluit Gomes.q.xxxv.& alijs quæstio.

Sed vt superiùs scripsi contrarium est verius:quia tantum operatur fi- 11
ctio in casu ficto,quantum veritas in casu vero.l.filio.ff.de libe. & posthum.Barto.in l.si is qui pro emptore.ff.de vsucapio.Sed si verè vacaret per obitum,comprehenderetur in collatione per obitum: ergo & hoc casu,maximè etiam propter mentem Papæ præsumptam ex verbis generalibus in bulla,& signatura positis,Siue per obitum vel aliàs quouismodo vacet,non debet intelligi,siue verè siue fictè.

Nempe si Papa fuisset interrogatus,an vellet cõferre,etiam si vacaret 12
per hanc regulam,sanè contulisset,quia plenam gratiam vult impartiri: debemusque respondere,quòd verisimile erat ipsum responsurum.l.Titius. §.Lucius.ff.de liber.& posth.& beneficium principis plenissimè venit impetrandum,maximè contra concedentem.l.beneficium.ff.de consti.princip.Et hoc intellige procedere cùm vacabat per obitum tempore resignationis.

Collatum beneficiũ per resignationem non potest retineri, si vacet per mortem

Sed dubitat Gomes. Quid si infirmus resignet beneficium in curia, 13
quod alicui per resignationem confertur, aut aliàs quouismodo vacet postea resignans moriatur intra viginti dies,an hic resignatarius possit retinere beneficium hoc tanquàm per mortem vacans, cùm sic fuerit eidem collatum?Respondeo non, quia tempore resignationis non vacabat per obitum:ergo Papa non hoc casu videtur contulisse,nec presumitur velle conferre beneficium vacaturum,sed tantùm vacans.cap.j. de concess.præben.

Et quoad illa verba per obitum, dicas ex stylo posita nil hoc casu o 14
perari,quæ tractauit Gomes.q.xxxiiij.sed tam subobscurè,vt vix extricare se valeat.

Adhæc quando quis obtinet beneficium per resignationem, non pa 15
titur nec incurrit eorũ pœnas,qui viuentis beneficium impetrant,quas superiùs

superiùs enumerauí:& quia de his sæpiùs dubitari vidi,ob id abũdè scripsi regulã cum ampliationibus & limitationibus in materia subrogat. in decla.reg.de subrog.collitigan.in ij.parte.

Resignans possessione priuatus quomodo intelligatur.

16 Notandum est præterea,quod licet per resignationem quis sit priuatus & possessione,& proprietate,id est titulo.c.inter, iuncta glossa, de præben.c.vno,de rerum permutat.in vj.hoc intelligitur de possessione iuris quam perdit resignans,teste Innoc.in c.quod in dubijs,de renuncia.quippe si priusquàm deserit ipso facto incumbere possessioni,spoliaretur,haud dubiè veniret restituendus,teste Innoc.in c. super hoc.de renuncia.Rota decisio.clviij.licèt reus,in no.& hoc dicitur in regula de publicandis resignationibus, quam inferiùs elucidabo post tractatum permutationum.

Etiam per obitum vacare censetur,licèt resignatarius beneficij resignati possessionem acceperit intra viginti dies,& publicauerit illam resignationem:vt docet per reg.de publicand. resig. de qua inferiùs scribam:quia hæc regula non habet rationem ad possessionem,sed tantùm an is viuat viginti dies post resignationem.

Et quamuis prouisio etiam Papæ sit nulla,per hanc regul.si tamen Papa in bula conferendo illud beneficium dispensauerit cum resignatario vt istud secundum beneficium possit retinere cum primo,& loco dimissi,vel dimissorium aliud vel alia,&c.si resignans moriatur ante viginti dies,& sic secundum beneficium resignatum nunc vacat per obitum: tamen proderit eidem ista dispensatio,vt alia duo in vim istius bullæ retinere possit,quia rescriptum si duo diuidua contineat,vno extincto aliud supererit.c.si eo tempore,de rescrip.in vj.vt supriùs scripsi in prima parte.

Nec obest,si dicatur extincto principali extinguitur & accessorium. l.cùm principalis.ff.de regul.iur.respon.dispensationem nõ esse accessoriam prouisioni, sed æquè principalem,ideo non vitiatur sublata collatione per resignationem, vt superiùs scripsi in materia dispensat. in secunda parte.

De permutatione.

Collatio alteri quàm permutanti facta nulla est.

1 AMITTITVR quoque beneficium caussa permutationis resignatum,quod licet de iure decretalium posset alteri conferri,quàm permutanti.c.inter,de præb.tamen hodie collatio facta alteri,quàm compermutanti nullius est momenti.c.vno,de rerum permutat.lib.vj.& in clem. vna eodem. Bertrand.consi.cccxxiij.quicquid,in primo vol. ex prima editione.

Permutatio quid sit.

2 Imprimis hoc loco dicendum erit,quid sit permutatio,quæ sic breui describi potest.Permutatio est certæ rei ad alteram facta mutua prestatio.l.j.ff.de rerum permuta.Hostien.in summa sic definit,permutatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rei nomine & bonorũ beneficium continetur.

est vnius rei pro altera vicaria præstatio,quæ in idem reincidunt.† Vbi 3 rei appellatione beneficiũ etiam comprehenditur:vt constat per totum titul.de rerum permuta.in decreta.& in vj.& in cle.si quidem, in text. de beneficijs tractatur:sic scripsi in bonorum appellatione,in c.j.de prę bend.& in l.bonorum,j.ff.de verbor.significa.& clariùs hæc descriptio patefiet inferiùs,in materia etiam continetur ius:vt scripsi in l.rei,in j.ff. de verbo.sign.

Requisita in resignatiõe.

Verùm vt pleniùs hanc elucidemus,sequentia notãda sunt in permu 4 tatione requiri. Primò quòd ab vtraque parte beneficium resignetur: aliâs si recusaret alter resignare,non esset permutatio.d.c.vno,de rerum permuta.in vj.& in cle.nisi,vt inferiùs dicam.Et sic cùm ego resigno beneficium meum, debes dare procuratorium ad resignandum tuum: quod non poterit ex postfacto reuocari,scilicet facta ex vna parte resignatione.l.j.ff.eodem.licèt aliâs reuocari re integra possit:vt dicetur statim.

Collatio causa permutationis fieri debet.

Secundò requiritur collatio beneficiorum ex causa permutationis 5 vacantium:nec aliâs sufficeret conuentio partium,nec quidem approbatio episcopi,nisi de nouo conferret,cle.vna,eo.tit.quia à partibus ius non datur.Hostien.in c.ex ore,de his quæ fiant à maiore parte.Federic. in tract.de permuta.benefi.q.xxvij.Bertrand.cons.cccxxiij.quicquid,in primo vol.ex prima editione.

Tertiò quòd nomina & cognomina amborum in permutationis lite 6 ris exprimantur, aliâs incerta esset permutatio.c.inter,de præb.doct. in d.c.vno,de rerum permutat.lib. vj.ideoq; non valeret.c. ij.vbi doct. de elect.in vj.

Nomine exprimere quãdo in permutatione sufficiat.

Tamen interdum nomen solum exprimitur sine cognomine, vt in 7 cardinalibus,quorum solent nomina tantùm exprimi cum titulis cardinalatus,vt Hieronymus tituli sancti Martini in mõtibus cardinalis egregij,vt in regul.cancella.xxx.

Idem videmus in principibus,vt tantùm nomen soleat exprimi sine 8 cognomine:vt Henricus Rex Franciæ, Antonius Dux Vandomiæ & Gallicè,Loys monsieur,Iean monsieur,& sic nomen monsieur.Dominus in fine ponitur ad differentiam aliorum:cùm in alijs anteponatur, vt dominus Petrus.scripsi in glo.Concordat.in verb.magistro.§.j.de colla.nam ex his est certitudo sufficiens: & sic non est opus alia expressione,l.j.ff.de dote prælegat,& notoria non indigent expressione.c. manifesta.ij.q.j.

Collatio causa permutationis quando non tribuat ius.

Quartò requiritur,quòd vterque ius habeat in beneficio: alioqui si 9 quis nihil iuris habens in beneficio,illud permutaret, non valeret permutatio.d.c.vno,ibi,sua beneficia,de rerum permutat.c.cùm venerabilis,de exceptio.l.j.ff.de rerum permuta.vbi Pædius ait nullam contrahi permutationem,si res aliena detur:quia datum non videtur,quod retineri non potest.l.non quocunq; modo.ff.de leg.j.vt est in regul.xxxviij. Collecta.in c.j.de rerum permuta.

Et

10 Et solet poni hæc clausula in prouisione summi Pontificis.Attentè prouideas quòd neutri permutãtium ius acquiratur,nisi quilibet ius habuerit in beneficio per ipsum resignato:ideo poterit resignans potestari se ad suum rediturum beneficium,nisi res ita se habeat.c.si beneficia,de
11 præben.in vj.† Et si facta fuerit resignatio,debet vterq; de nouo habere collationem:secus si tantùm fuerit dimissio.d.c.si beneficia,vbi doct. & c.cùm vniuersorum,de rerum permuta.Panor.& alij in c.cùm venerabilis.de excep.

12 De consuetudine non petitur noua collatio:quando quis redit ad suũ beneficium:vt not.Ioan.And.in c.vno, eo.tit.in vj. & scripsi in tract.de pacific.possessor.in xxij.extent.nu.145.Et stylus Franciæ fuit allegatus, & secundum eum iudicatum anno 1525.die ij.Maij:ideoq; poterit agere etiam possessorio is,qui redit ad suum beneficium,etiam antequam redierit:vt sempet vidi seruari:quia non censetur diuertisse, qui statim redijt.l.iij.ff.de diuor.nec possessionem amisisse ciuilem.l.clàm possidere.§.fi.ff.de acquir.possess.

Sine collatione noua quis ad suũ redit beneficium. Avestum.

13 Vnde si permutauero beneficium sancti Victoris cum Titio, & dum velim redire,quia compermutatum non habeo pacificum: si Titius interim moriatur,& per mortem quis petat in eius locum subrogaritis subrogabitur saluo iure meo,adeò quòd si datum mihi beneficium non remaneat,sed à me euincatur,non obstante alterius morte, & collatione,ad meum redire potero beneficium:vt sæpiùs vidi in curia decidi.

Redire ad beneficium meum possum licet alteri collatũ sit.

14 Sed dubitari vidi,Cùm quis vult mihi resignare beneficium,quod tamen alij vult ordinarius conferre pro suo arbitrio:an ego possim expedire causa permutationis,licet beneficium non habeam, nominando beneficium eidem,quod non habeo?Respon.cùm non intersit,nisi partis arbitror permutationem valere:quia parti semper liberum est,aut ad suum redire beneficium, aut ad complementum permutationis agere.l.j.ff.de rerum permuta.l.naturalis.§.j.de prescrip.verb.ergo non poterit alius agere.

Non habẽs beneficium an permutare possit.

15 Nec obest in Papa,quia ipse potest admittere etiam in fauorem,quod non potest ordinarius:ideo loco fauoris fiet hæc ficta permutatione ordinarij committant fraudes& quamuis subtili,tamen iustissimo medio: nam si dedi tibi rem causa permutationis,& postea nolim ego tuam, sed sim contentus eam tibi dare,non irritatur:ideo permutatio d.l.j. de rerũ permuta.vbi doct.sic nec infringetur beneficij permutatio, si pars non cõqueratur:quia si partes sint concordes,quid ad iudicem:l.j.§. inde.ff.de noui oper.nuncia.

Cautela vt beneficium habeam.

16 Sed ad propositum redeundo,an noua collatio desideretur in eo, qui vult redire ad suum beneficium causa permutationis resignatũ ? tutius esse arbitror ad vitandam intrusionem,quæ maximè timenda est, vt saltem autoritatem quis superioris exigat,quæ loco colationis erit,nisi de consuetudine,vt dixi.

Redire non põt ad suum beneficium qui deliquit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Probare an debeam permutantem mecum ius habuisse.

Non poterit tamen is redire,qui in permutatione facienda nõ requi- 17
siuit patronum aut aliter deliquit,quia non est vsus concessione iuris.
tex.& ibi glo.in cle.vna,eo.Collecta.in c.cùm olim,eo.nisi de consuetu
dine non requiratur patroni consensus:vt inferiùs dicam.

Nec tenetur quis probare ius habuisse permutantem in beneficio,sed
illum habitum & reputatum fuisse curatum illius loci,& fuisse in posses
sione illius pacifica:nam impugnanti & dicenti illum nõ habere ius,in-
cumbit onus probandi.Panor.& alij in c.illud,de præsump.de Rota de-
cis.cix.agenti,in nouis,& in decis.capel.Tholos.q.cccclxvij.scilicet quã-
do possedit longo tempore,& pacificè propter tolerantiam superioris.

Permutans possessionẽ apprehẽdere debet.

†Secus si de recenti:vt docet Paul.Paris.cons.xxxvij.attendatur,col.j. in 18
quarto vol.Boër.in decis.Burdeg.q.ccv.tractatus.nu.5.& qui nunc ade-
ptus est beneficium permutatum,requiritur quòd apprehendat posses
sionem,l.j.ff.de acquir.possess.quæ est facti,l.denique,ff.ex quibus cau-
sis maior.ideo ad alium non transit,si non sit apprehensa per eum, qui
illam optat.l.cùm hæredes.ff.de acquir.possess.scripsi in tract.de mater.
possess.in iij.tomo ordi.reg.

Quintò requiritur etiam caussa in permutatione,quàm episcopus dis- 19
quirere debet.c.quæsitum,vbi doct.de rerum permuta.

Episcopus beneficij sui conferre debet beneficium non inferior,& quid de exẽptis.

Sextò quòd per episcopum,in cuius diœcesi situm est beneficium, 20
conferatur,capit.omnes basilicæ.xvj.quæstio.vij.in his enim permuta-
tionibus autoritas episcopi,vel superioris requiritur,non inferioris, qui
permutationem approbare non potest, & in vim illius conferre. dic. c.
quæsitum,de rerum permutation.nisi inferior hoc præscripserit.glo.&
doct.in clement.prima,de rebus ecclesiæ non alienand.doct.in capitul.
cùm olim,& capit.auditis.de præsciption.si verò ecclesiæ permutandæ
sint exemptæ,ad Papam pertinet,non ad episcopum approbatio.glo.&
doct.in clement.vna,de supplend.negli.prelator.& in clemen.vna,de re
rum permuta.

Septimò requiritur illorum cõsensus,ad quos præsentatio spectat,vel 21
electio,aliàs non valebit permutatio:gl.in clemen.vna,eodem. & Felin.
in capitul.cùm Bertoldus,column.quinta,de re iudicat. & Curtius in
tract.iurispatronatus,in verb.honorificum, quæstione iij. & Petrus de
Vbal.in tract.de permutat.benefic. quæstione quarta principi. numero
42. † Qui si noluit consentire, cogi poterunt, dum vtilis sit ecclesiæ 22

Permutatio sine consensu patroni an fieri possit.

permutatio:vt docet Federic. in dict.tract.quæstione vigesimaquarta:
vel superior approbare eam poterit.Panormita.in capitul.nullus,de iu-
repatro.dicam inferiùs versi.xvj.Panormi.in disputat.incipien.Augerio.
& hodie vsus communis obtinuit,quod post requisitionem patroni ma

Spirituale cũ spirituali & ius in re cum iure in re non ad rem.

ximè etiam eo non consentiente permutatio approbatur ab episcopo,
& valet: & sic iudicauit totus Senatus Parisien. vt retulit d.Quadriga-
rius.

Octauo requiritur,quòd spiritualia cum spiritualibus permutentur, 23
non cum profanis,& ius in re,cum iure in re:nec enim valeret permu-
tatio

tatio de iure in re ad ius in rem:vnde non licet permutare mandatũ,vel
nominationes cum beneficio,per c.fi.de rerum permuta.Federic.in tra.
de permuta.benefi.q.xiij.& abundè Math.de Afflictis in decis. Neapol.
q.xvij.quia istæ literæ non extenduntur ad alias personas.c.p,& g.de of
fi.deleg.Regia curia.

24 Nec potest fieri permutatio cum iure spirituali alterius generis: vnde
non possum permutare decimas vel iuspatronatus cum beneficio.doct.
in c.fi.de rer.permuta.

Litẽ prosequi debet is qui mecum permutauit

25 Nonò si beneficium pacificũ esse promisisti,moueaturq; mihi postea
lis super eo:tu debes eam prosequi & à me propellere molestiã omnem:
alioqui si euincatur,reuertar ad meum beneficiũ.c.si beneficia,de præ-
ben.in vj.vel debes erga me condemnari ad beneficium similis valoris,
& secundum qualitatem primi mei quod resignaui.alia scripsi in §.volu
mus, in verb. permutationis, de colla.in concorda.& vide Petrum de
Vbal.in tract.de permuta. benefic.

Is cui dimissi beneficium, si ad illud reuertar, non põt obijcere, quòd ius nõ habebam.

26 Decimò redire possum ad beneficium, quod tibi dimisi, si ius habe-
bam ad illud.d.c.si beneficia,ibi sua beneficia,de præben.in vj.diuersum
est si nullum ius habuissem:& hoc si fortè notorium esset,fortè per sen-
tentiam,aut aliàs:vt glo.decidit in regul.xxxviij.in regul.Cancell. alle-
gans Io.And.ita tenere,in c.vno,de rerũ permut. in vj.& Federic.in tra-
27 cta.de permutat.benefic.q.viij.† Tamen opinio secundum gl.contraria
est valde æqua:nam is cuius caussa dimisi,non potest referre quæstionẽ
dominij,per l.si condictionis.C.loca.quamobrem is non poterit impe-
dire, quominùs reuertar ad possessionem mei beneficij,quam ei tradi-
di:vide in reg.cancel.xxxviij.& per Ægid.in tract.permuta.in parte vn-
decima, q.iij.

Vnus permutãs si facta resignatione moriatur, alter vtrunque habebit beneficium.

28 Vndecimò si caussa permutationis Titius resignauerit beneficium,
vt mihi caussa permutationis conferretur,quod mihi fuit collatũ:& an-
tequàm ego resignem meum,ipse præmoriatur,vtrunq; habeo,&(vt di
cunt)bona fortuna gaudere potero:quia non est,qui de hoc conqueri
possit.doct.in l.vna.ff.de rerũ permuta.& iustè ego obtinui,& mihi col-
latum fuit,& sic canonicè obtineo.c.j.de reg. iuris: & per me non stat,
quin adimpleam permutationem,& sic nil est imputandum mihi.l.in iu
re.ff.de reg.iuris.facit tex.non ad hoc expensus in l.si quis Titio.ff.de le-
ga.ij.& nemo potest me cogere ad implendum permutationem: quod
secus esset in profanis.doct.in l.j.ff.eo.

29 Si tamen resignatio fuerit facta, & ab altera parte recusata,tunc quia
is semper remanet in possessione, in qua moritur:ideo per mortem
vacare censetur, per regul. cancel. neque enim intelligitur amissum,
quod alteri ablatum non est,l.nec vtilem.ff.ex quibus causis maio. licet
Alex.Antila suo tracta.permuta.dicat per renunciationem vacare,sed si
non sit admissa à superiore,habetur ac si facta non esset,capitulo quod
in dubijs,& c.super hoc, de renunciation.ergo quilibet suum habebit
beneficium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Duodecimò Papa ſolet,ſi petatur,derogare regulæ cancellariæ xviij. 30
dicenti,quòd ſi reſignans non vixerit per viginti dies,beneficium vacet
per mortem,& non per reſignationem de qua ſuperiùs ſcripſi.

Decimotertiò ſi conferatur beneficium, quod eſt ſub iure patrona- 31
tus laicorum,requiritur patroni conſenſus,vel Pontificis derogatio:quę
tamen non recipitur in hac patria Gallię conſuetudinaria:vel quòd de-
uolutio facta ſit ad Papam:vt in regul.Cancell.Inno.xl.habetur: ſcripſi
ſuprà in ſignatura,in gl.necnõ iuri patronatus.Collecta.in c.cùm olim,
de rerum permuta.

Quando literæ Regiæ impetrari poſſunt. Arreſtum

Decimoquartò ſi velim reſcindere permutationem inualidam,& ad 32
meum redire beneficium,non poſſum hoc conſequi per literas Regias,
ſicut in re profana.Et ita reiectus fuit per arreſtum Io.Roſſeau ab impe
tratione ſuarum literarum proſequente Pidoux, anno 1522.die ſeptima
Septembris.

Sed coram ordinario agendum eſt,videlicet eccleſiaſtico iudice: vel 33
poteſt agi poſſeſſorio coram iudice Regio:vt ſuperiùs in hac parte di-
ctum fuit.

Noua prouiſio cauſa permutationis quæ continere debeat.

Decimoquintò in noua prouiſione ex cauſſa permutationis debet fie 34
ri mentio de beneficijs,quæ permutantes habẽt,& de qualitatibus ipſo
rum,aliâs non valebit permutatio corã Papa facta.Domi.de Rota deciſ.
dxciij.dic quòd ſi aliquis,in antiq.facit c.cùm in illis,de præb.in vj.doct.
in c.ad aures,de reſcrip.Feder.tamen in tract.de permuta.benefi.q.xviij.
credit permutationem valere non facta mentione aliorum beneficio-
rum,quàm eorum quæ permutantes habent.

Verùm melius & rutius eſt de omnibus fieri mentionem,niſi ſit clau 35
ſula,pro expreſſis haben.de cura quoque,ſeu alijs qualitatibus exprima
tur:& ſic tenuit maior pars auditorum Auenionen. vt refert Ægid.
Bellamera,conſi.xxxij.pro introductione,colum.penultima,verſi. quid
dicendum.

Permutatio etiam ex interuallo fieri poteſt.

Decimoſextò permutatio poteſt fieri & vno inſtanti,& ex interual- 36
lo,coram ordinario,& coram Papa,teſte Federic.in d.tract.de permuta.
benefic.q.xj.ideo poteſt admitti hodie reſignatio à Pariſi. Epiſcopo, de
beneficio in hac diœceſi ſito:& poſt aliquot dies aut menſes recipietur
reſignatio beneficij ſiti Burdegalæ.

Vnde ſi quis reſignauerit ſuum beneficiũ cauſſa permutationis,quod 37
fuit collatũ Seio:verùm quia beneficium Seij erat alterius diœceſis lon-
gè diſtantis,dictus Seius poſſedit vtrunq; beneficium per duos vel tres
menſes pacificè:quare tertius primum impetrauit in curia Romana tan

Impetrari nõ poteſt beneficiũ quod permutãs alteri cedere debet permutanti.

quam vacans per adeptionẽ ſecundi incompatibilis,quod à Titio obti-
nuerat,per c.de multa,de præb.demum pro complemento permutatio
nis Seius reſignat illud primum beneficiũ,quod confertur Titio com-
permutãti:dicerem valere talem nouiſſimam collationem:prout docet
idem Federi.d.q.xj.& Collecta.in c.fi.eo.

Quippe fieri poteſt collatio ex permutatione, vel vno aut diuerſis 38
tempori

temporibus:& ita no.doct.in c.vno,de rerum permuta.in vj. ideo per
adeptionem beneficij permutati non vacabat illud primum,quod tene
batur permutans alteri dare:ideoque impetrari à tertio nõ potuit:quan
doquidem non contendebat illud retinere compermutans, vt dicitur
in extrauag.Execrabilis.

Per adeptionem ſecũdi quãdo nõ vacat primum

39 Et ſic limitatur hoc caſu illa regula,Quod per pacificam adeptionem
ſecundi incompatibilis vacet primum.no.Ægid.in tract.permuta.in pri
ma parte.q.v.& in q.iij. partis quintæ: ideo cùm non ſit tempus à iure
præfixum ad recipiendas permutationes,poterit Epiſcopus etiam poſt
ſex menſes cõferre:quòd ſi recuſet,poterit cogi à ſuperiore.c.nullus, de
iure patro.vel ſuperior conferre poterit:vt Federic.ſcribit in eo.tract. q.
xxix.& Collecta.in d.c.fin.in prin.doct.in cle.vna,eo.

Vnũ beneficium cũ pluribus permutari poteſt.

40 Decimoſeptimò permutare licet vnum beneficium cum pluribus &
plura cum vno,necnon curata cum ſimplicibus,ſeu cum curatis:vt no.
Io.And.& alij per illum tex.in c.cùm venerabilis,de exceptio.quia non
reperitur hoc prohibitum,ergo permiſſum,l.cùm prętor.ff.de iud.Fede
ric.in tract.de permuta.benefic.q.xij.

41 Si tamen is qui recipit curatum,non ſit diſpenſatus ad aliud curatum,
perdet primum per adeptionem ſecundi: niſi diceretur in prouiſione
Papæ,quòd iſtud vltimum poſſit retinere cum illo, quod habet: & ſic
fuerit quoad hoc ſecum diſpẽſatum:vt docet Ægid.in tract.de permu
ta.q.xj partis iij.& Collecta.in d.capit.quæſitum,columna iij. de rerum
permuta.

Inæqualitas facit præſumere cõtra permutationem.

42 Decimooctauò præſumitur fraudulẽta permutatio ratione inæqualí
tatis non ſolius,ſed cum alijs coniecturis.c.ad quæſtiones.vbi docto. de
rerum permuta.Panor.& alij in c.j.de cleri.non reſiden. Collecta. in c.
cùm olim,de rerum permuta.

43 Item quando beneficium erat de proximo vacaturum.c. commiſſa,
de elect.in vj.c.ij.de renuncia.ibidem.c.beneficium,de regular. ibidem.
c.ex tranſmiſſa,de renũcia.

Contra permutationẽ præſumitur ſi detur fictus canonicatus, & nullius momenti.

44 Adde fraudis præſumptionem induci,ſi fiat permutatio cum benefi-
cio,vel capellania ficta,vel canonicatu,qui nullius erat momenti: quia
iactare ſuum quis in dubio nõ præſumitur.l.cùm de indebito,ff. de pro-
ba.Paul.Pariſ.conſi.cxxx.ad demonſtrandum,col.j.& ſecunda in quarto
volumine.

Conſanguinitatis ratione præſumitur contra permutationem.

45 Conſanguinitas etiam auget fraudis præſumptionem contra permu-
tationem. Pariſien.in dicto conſi.cxxx. poſt Bartol. in l. poſt contra
ctum.ff.de donatio. & in l. ſi forte, de caſtran. pecul. l. ſi donatio,
ne. C. de colla. l. data. C. de donat. Panor.in dicto capitul.j.de cleric.
non reſiden.

46 Idem cùm is,qui renunciat,ſemper remanet in poſſeſſione beneficij
reſignati.l.ſicut. §.ſuperuacuum.ff.quibus mod.pignus vel hypo. ſoluitur.
Bar.in d.l. poſt contractum,in vj.coniectura.ff.de dona.dicam in re-
gu.de publicand.reſigna.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Concordiam partium ſolus Papa approbare poteſt.

Concordia quoq; ſeu conuentio inter partes notat ſimoniã,text.in c. 47
cùm pridẽ, de pactis. Panor.in c.cùm vniuerſorum,vij.no.de rerum permuta.Pariſ.d.conſi.cxxx.col.ij.& nõ ſpectat ad Epiſcopũ probare concordiam partium,ſed ad Papam tantùm,vel eius legatum hanc habentem poteſtatem.c.fi.& c.cùm pridem,de pact.

Coniecturæ ſimulatæ permutationu.

Alias coniecturas ſimulatæ permutationis poteris elicere ex dicto 48
conſi.Pariſ.& ex his què abundè ſcripſi in glo.vlt.in §.volumus,de colla.in concorda.vbi poſui xiij.coniecturas:& quomodo excuſari poſſint hę coniecturæ melius quàm alibi: adhæc quando in collationibus beneficiorum præſumatur dolus & fraus,tradit Io.de Selua in tract.de benefi. in iij.parte.q.xviij.

Permutatio etiam in diſſimilibus beneficijs conſiſtit.

Decimononò permutatio non impeditur ſiue conſiſtat in beneficijs 49
conformibus,ſiue difformibus:vt vocant doc.veluti ſi permutetur pręben.cũ beneficio curato necnon beneficia manualia licebit permutare: quia poſſunt eſſe beneficia perpetua:l.ſufficit.ff.de condi.indebi. gl.in c. ſi gratioſæ,de reſcrip.Feder.in tract.de permuta.benefi.q,vj.& ſeq.

Tamen hæc permutatio non immutabit qualitatem horũ beneficio- 50
rum,quo minùs ſtent ſemper manualia,vt reuocari poſſint etiã ſi permutatio à Papa fuiſſet approbata:quia non intendit Papa cõſuetudines & ſtatuta religionum,aut cœnobiorũ tollere,quia ea vetiſimiliter ignorat,cùm facti ſint.c.j.de conſti.lib.vj.

Niſi hoc ex certa ſcientia faceret & expreſsè diceret,quòd non reuo 51
centur:vt docet Ægid.in tract.de permuta.q.vij.partis iij.de quibus manuarijs plenè ſcripſi in tract.de pacific.poſſeſſor.limita.vj.nu.272.& ſeq. & poterit maximè in hoc regno beneficium commendatum permutari cùm alio non commendato,vel commendato: quia commẽda eſt titulus.c.dudum ij.de elec.Panor.in c.cùm olim,eodem poſt Federi.eo.ti. & tract.

Conuentio partiũ quando ſimoniã inducat.

Vigeſimò quando fuerit cõuentum inter partes de permutatione fa- 52
cienda,dicunt doct.eſſe ſimoniã:omnis enim pactio inducit ſimoniam. d.c.cùm pridem,& c.fi.de pactis,vnde partes non debent ita paciſci: intelligite,quòd inter partes non debet fieri concluſio permutationis niſi ſi & quatenus approbabitur à ſuperiore.c.quæſitum,& c.cùm vniuerſorum,de rerum permuta.Dec.conſi.cxlj. ad plura : alioqui ſi partes non poſſent conuenire,nunquàm fieret permutatio.

Vnde quamuis partes fecerint inſtrumentum obligatorium de per- 53
mutando ſua beneficia cum beneplacito ſedis Apoſtolicæ,vel legati habentis ad hoc poteſtatem,nequaquàm ſimoniam committũt,reſeruando tamen voluntatem ſuperioris,nec prohibent iura partibus promittere ſe curaturas,vel permutatio fiat ab his,à quibus recipitur,per l.in illa. ff.de verborum obligatio.capitul.ex literis,de ſponſal.ſecus ſi nulla ſuperioris habita ratione hæc machinarentur inter partes:capi.cùm olim, vbi Collecta.de rerũ permuta.Boër.in deciſio.Burdegal.quæſtione ccv. tractatus.

Vltimò

54 Vltimò ſi reſignatio facta in curia non fuerit publicata intra ſex menſes,vel extra intra menſem,aut poſſeſſio petita:& reſignans moriatur in poſſeſſione,tunc beneficium cenſetur per mortem vacare,non per reſignationem.tex.in reg.cancell.xxxiiij.Innocen.viij.quam vt frequentiſſimam in hoc regno ſubijciendam hoc loco duxi, noſtrisque aliquot ſcholijs interpretandam.

Regula de publicandis reſignationibus.

ITEM idem dominus noſter ſtatuit & ordinauit quòd quæcunque beneficia eccleſiaſtica, ſiue in Romana curia,ſiue extra eam reſignata(niſi de illis factæ reſignationes, ſi in eadem curia intra ſex menſes, à data ſupplicationis & non à die præſtiti conſenſus computandos. Si verò extra dictam curiam factæ ſint, intra menſem extunc vbi dicta beneficia conſiſtunt publicatæ fuerint:vel poſſeſsio illorum ab eis,quos id contingit,petita extiterit)(Si reſignantes ita pòſt modum in eorundẽ reſignatorum beneficiorum poſſeſsione deceſſerint, non per reſignationem,ſed per obitum huiuſmodi vacare cenſeantur)collationes quoque & quæuis aliæ diſpoſitiones de illis tanquàm per reſignationem vacantibus factæ, & inde ſecuta nullius ſint roboris vel momenti.

GLOSSA PRIMA.

Hæc regula regiſtrata, & lex regni facta per mortem Papæ nõ eſt reuocata.

HÆC regula fuit recepta, & in curia parlamenti regiſtrata anno 1493. die 27. Auguſti,vnde eſt lex regni effecta,ideoq; per mortem Papæ non tollitur:vt glo. dicit in ſimili de lege canonizata,in capitul.imprimis, in verb.capituli,ſecunda quæſtione prima.ſcripſi in tracta. nomina.quæſtione v.num.15.& habet locum in beneficij eccleſiaſticis, de quibus in regul. prima,de regul.iuris,in vj.& in titul.vt eccleſiaſtic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

benef.&c.non verò in beneficijs temporalibus,videlicet in feudis, licet à Papa dentur:de quibus in rubric.de his qui feudum dare possunt, in vsib.feudor.& in Decreta.de feudis,quam differentiam tradit text.in c. felicis,de pœnis,in vj.

Ratio quare morte possessoris vacare beneficium intelligatur.

Ratio huius regulæ,cur morte possessoris censeatur vacare beneficium,est:quia possessor censetur dominus.l.siue possidetis,vbi gl.C. de proba.Federic.consi.xiij.col.ij.per l.fi.C.de rei vendi.facit l.ij.C. de proba.Feli.in c.cùm venerabilis,col.iij.post Panor.de exce.cle.j.& ibi Imol. vt lite penden. Ideo ex locatione præsumitur collatio & prouisio: vt is, qui locauit,prouisus censeatur.c.vestra,de loca.aliàs enim esset intrusus & sine titulo:quod non est præsumendum,quia delictũ præsumere non debemus,l.merito.ff.pro socio.c.estote,de reg.iuris.

Locans fructus beneficij prouisus præsumitur

Etiam quia interest populi agnoscere pastorem suum, vt ab eo sacramenta recipiant,non à mercenario,& qui non est pastor:& est in Euangelio,& in c.omnis,de pœniten.& remissio. vt ne resignantes sine titulo fructus ad se non spectantes percipiant, ac ne contrahentes cum his decipiantur:cùm veri pastores non sint, & vt fraudes vitentur volentium occultare has resignationes:& vt beneficia non fiant hæreditaria, & c.j.de præbend.

Donans & retinens nil agit.

Persimile est,quòd vulgò dicimus donare & retinere simul esse prohibitum,l.si quis argentum, § penultim.C.de don vt si donans remanserit semper in possessione,donatarius nihil habebit:l.sicut, §. superuacuum,ff.quibus modis pignus vel hipothec.soluitur:nam donator qui possidet,præsumitur simulatè actum celebrare,vt docet Bal.in l. prima, C.de donatione ante nupti.Boër.in consuetudine Bitur.in §. primo, de donatione.Ias.in consi.xxxvj factum,in primo vol.vbi consuluit dationem in solutum simulatam,si is reperiatur possidere qui dedit in solutum:sic & resignatio præsumitur simulata,quando resignans in possessione decedit.

Item quia hic text generaliter loquitur,quòd quæcunque beneficia ecclesiastica, &c. Ergo comprehendit dignitates, officia ecclesiastica,

Episcopatus & dignitates consistoriales non continentur in hac regula.

tam regularia quàm secularia & alia quæcunque beneficia quæ in titulum vel cõmendam perpetuum conferuntur. gloss. in capitul. primo, de regul.iuris,in vj.& superiùs scripsi in principio huius libri, & in regula proxima:non tamen dignitates episcopales, cùm sint dignitatum culmina,capitul.penultimo,de preben.nec archiepiscopatus, nec abbatia, gloss.in capitul. secundo,de præbend.in vj.vbi multa addidi.Et in regu. de infirmis resignant.Gomes.quæstion.xiiij.dixit generaliter in consistorialibus hanc regulam non habere locum:nam per cedulam, non per supplicationem huiusmodi beneficia Papa in consistorio proponit,& de illis prouidet: vt in .§.primo,de nomination.regiar.in Concord.sed non est Papæ proponere hæc,sed protectoris Franciæ coram eo,aut solicitatoris,seu alterius cardinalis:vt scripsi in dicto §.primo, de nomination. regiar.in Concorda.

Siue in Romana curia, siue extra.

GLOSSA SECVNDA.

Resignatũ in curia ibi dicitur vacare, nõ vbi procuratorium factũ fuit.

PER HÆC verba patet hanc regulam habere locum tam in beneficijs resignatis in Curia Roma. quàm extrà vt infrà dicetur:Et dicitur Curia Romana vbi est Papa. gloss.& doct.in c.ij.de præb.in vj.Doct.in clem.auditor, de rescript.& beneficium dicitur in curia vacare,quando ibi fuit resignatum,non vbi procuratorium ad resignandum est conceptum,glo.& doct.in cle.j.vt lite pend.

Declaratio ad istam regulam.

Et cùm ista regula sit paulò difficilis ob intricationem tex.ideo sic legi debet,& intelligi.Quòd quæcunque beneficia siue in curia,siue extra resignata,si resignantes in possessione decesserint,non per resignationem sed per obitum vacare censeantur: nisi dictæ resignationes factæ in Curia publicatæ fuerint intra sex menses:si extra, intra mensem, vel possessio petita fuerit.

Collationes quoque de illis tanquàm per resignationem vacantibus factæ nullius sint roboris, vel momenti si resignantes illa,postmodùm in possessione mortui fuerint.Ergo sequentia requiruntur hîc.

Requisita in hac regula.

Primò quòd beneficium in curia sit resignatum, vel extrà ibi,siue in Roma.Curia,siue extra eam resignata &c.quippe sola promissio de resignando non sufficeret,ponderando ibi resignata, vt suprà dixi in reg. de infirmis resig.in glo.iij.Secundò quòd resignans in possessione moriatur:vt inferiùs dicetur, & declarabitur quando mori dicatur in possessione.

Tertiò quòd moriatur post sex menses,vel mensem, vt inferiùs dicam.Itaque si ante sex menses,non habebit locum reg. vnde si resignatarius moriatur ante sex menses, non tenebitur is;cui prouisum est per obitum publicare,tum quòd non est resignatarius, nec subrogatur in ius eius,sed ei de nouo confertur,ideo ad hoc non tenetur:quia ista reg. de hoc non loquitur nisi de resignante,& eo,in cuius vtilitatem fit resignatio:etiam non inuenitur iure cautũ,quòd collatio facta per obitum debeat intra istud tempus publicari:nec est aliqua lex tale quid dicens, §.sinautem,in authen.de non eligend.secun.nub.colla. j. tutius tamen est ad vitandas opiniones publicare. Quartò quòd publicata non sit resignatio intra sex menses,si in curia facta sit:si extra curiam, intra mensem.quando fuerit igitur publicata intra tempus hîc præstitutum, non vacabit per obitum,sed per resignationem: ideoque per resignationem collatio valeret à contrario ducto argumento: vt inferiùs dicetur per istum textum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quartò quòd possessio adepta seu petita non fuerit ab his, quos id aontingit, aliâs dicitur collationem per resignationem valere, sumendo crgumentum à contrario: quod est in iure validum l. j. ff. de offic. eius. c. cùm Apostolica, de his quæ fiunt à prælato. Et si vnum ex eis defuerit, non habebit locum regula, vt infrà dicam: & sic valebit prima prouisio facta per resignationem.

Resignata.

GLOSSA TERTIA.

Resignationẽ requirit hæc regula, non alium vacandi modum.

REQVIRIT insuper hæc regula, quòd beneficium 1
vacet per resignationem, per hoc verbum, & verbum resignationes & resignantes infrà eo. Et sic non haberet locum, quando beneficium vacaret per non promotionem, aut per priuationem: nẽpe cùm text. exprimat vnum vacandi modum, alius non comprehenditur. c. susceptum, de rescrip. in vj. c. cùm in illis, §. ij. de præb. ibidem. Et adde verbum non per resignationẽ, sed per obitũ huiusmodi vacare censeantur: nec enim verba tex. conuenirent, quæ loquuntur de resignatione, nõ de priuatione, vel alio vacandi modo.

Resignatio tã simplex quã permutationis causſa hic continetur.

Intellige siue resignata fuerint simpliciter, aut ex causſa permutatio- 2
nis: cùm iste tex. indefinitè loquatur, & vtraque potest dici resignatio. Sic consulúit Roma. consi. cccclxv. in re præsenti, quamuis in eo dubitet Gomes. hîc q. iij. vide quæ dixi in regul. de infirmis resignantibus, & superius. Etiam si permutatio fuerit facta causſa vtilitatis, vel necessitatis ecclesiæ, sicut fieri debet. c. quæsitum, de rerum permuta. tum quia verba huius regulæ conueniunt, & rationes, & quamuis non omnes, sufficit tamen vna, arg. §. affinitatis, de nup. in instit. alioqui nunquàm haberent locum in permutatione, quæ semper ex his causſis est facienda: vt suprà in materia permuta. scripsi: & publicatio, quæ hîc exigitur, est de forma, qua omissa actus est nullus. l. cùm hi. §. si prætor. ff. de transact. c. cùm dilecta, de rescri. nec æquipollens sufficit, quando aliquid est de forma. l diligenter. ff. mand. vnde cognitio Episcopi de causſa necessaria inquirentis in permutatione, non sufficit ad publicationem, quia aliò tendit: & actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, l. non omnis. ff. de reb. credi.

Imò etiam habet locum, si quis cesserit commendæ, quandoqui- 3
dem resignare dicitur, & beneficium resignatum, cùm videlicet commenda pro titulo habeatur: ideóque latiùs insistendum non arbitror: licet Gomes. quæstione quarta, teneat contrà, cui superiùs responsum fuit.

Resignans recipiẽs fructus sibi reseruatos nõ

Non tamen obseruaretur hæc regula, si Papa resignanti fructus 4
omnes

omnes reseruâsset, quandiu viueret, vt eos per se reciperet, aut capere posset: tunc enim licet ille fructus iuxta Papæ voluntatem receperit, & sic in possessione mortuus fuerit, non tamen vacabit per obitum beneficium, sed per resignationem, ac si regulæ derogatum esset: siue beneficium exigat residentiam, siue non (licet de iure beneficium omne requirat residentiam) † Nam Papa sic conferendo, videtur huic regulæ derogare, quæ foret aliâs contraria collationi factę per ipsum, & sic frustrãda. Et ista consuluit Petrus Pau. Paris. consi. xxxix. an regula, in iiij. volu. per consequens enim perceptione fructus permissa, permissum quoque censetur resignanti, in possessione manere: vt sic Pontifex intelligatur huic regulæ derogare voluisse. arg. l. ij. ff. de iurisd. omnium iud.

censetur mori in possessione quoad hanc regulam.

6 Quamuis Gome. q. ij. hîc teneat contrarium, vbi Papa sibi retinuisset denominationem: nam ad quid nominatio, si possessio nõ esset? nempe dicitur hîc si resignans moriatur in possessione, non autem dicit, in denominatione: ideo sufficit quòd resignans in possessione remaneat autoritate Papæ.

7 Nec decipiuntur parrochiani, aut expectantes, cùm hoc fiat iure, & à Papa, cuius autoritate nemo decipitur. l. j. C. de his qui veniam ætat. impetra. licet Gom. contra statuat tres casus, videlicet quando resignans sibi retinuit fructus: vt eo casu locum habeat regula, quod improbaui.

8 † Secundus casus quando fructus & denominationem retinuit resignans, & tunc non habeat locum regula, & hîc est sine dubio.

9 Tertius quando beneficium non requirit residentiam, nec habet denominationem, & habet locum regula. Sed isti casus mea sententia videntur superuacanei: nam si Papa reseruauerit alicui fructus, & quòd illos possit per se recipere, & sic in possessione remanere: tunc non habebit locum regula, quicquid iactet Gomes.

Regula ista an habeat locum in resignante ius.

10 An verò locum habeat iste tex. si quis resignauerit ius, quod in beneficio habet: & Gomes. dicit non habere: quia loquitur hæc regula de beneficio possesso per resignantem, quæ in resignatione iuris nõ potest verificari, vt ipse firmat: tum quia text. iste dicit de beneficijs, non de iure.

11 Contrarium existimarem, quia eadem ratio militat in resignante ius, quæ in resignante beneficium: nam renunciando iuri, renunciat & beneficio, c. ij. & c. super hoc, de renunciat. & potest quis super beneficio litigare, simulque esse in possessione beneficij: qui si resignet ius suum, & semper remaneat in possessione, necdum petita à resignatario: certè quin locum habeat ista regula diffiteri non potest, quicquid dicat Gomes. quæstione xx, nam qui actionem ad rem habet, ipsam rem habere videtur: l. qui actionem. ff. de regulis iuris, etiam post ius habitum acquirere possessionem poterit: & ita respondeo adductis ab eo, non tamen per hæc fiet præiudicium litiganti, si ius potentius habebat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nisi de illis factæ resignationes si in eadem curia intra sex menses.

GLOSSA QVARTA.

INTELLIGE resignationes infirmari, nisi fuerint publicatę intra sex menses, quando in curia facta est resignatio: & ob id statuitur longius tempus extra curiam, quandoquidem ex omnibus partibus ad eam confluunt homines etiam ex remotissimis regionibus, qui non possunt publicare, nec bullas habere intra breue tempus. facit l. quinquaginta. ff. de excus. tutor. §. qui autem, illo titu. in institu. c. ij. de priuileg. in vj.

Papa resignationem conditionalem recipit, etiam capita quædam reijciendo.

Quæro quid si aliquis constituit procuratores ad resignandum in fauorẽ Titij retenta villa, iustitia, & tali molendino, non aliter nec aliâs Papa confert non retenta iustitia, vel sub restrictione, si nõ excedat mediam partem, an valeat talis resignatio? Breui respon. valere: nam hoc relinquitur beneplacito Papæ, cui nõ placet hoc reseruare, ergo pars non potest conqueri: quia contractus do, vt facias, non ligat superiorem in beneficialibus. gl. & doct. in capit. cùm inter, primo, de elect. Nam superior his conuentionibus nõ ligatur, sed potest admittere prout ei placet, teste Archid. in capit. secundo, colum. ij. de præb. in vj.

Nam in omni actu semper censetur excepta superioris autoritas capitul. venientes, de iureiurand. hoc expressè decidit Franciscus Marc. in secunda parte, decisione Delphin. quæstione cxxxj. vbi in Parlamento Delphinali sic fuisse iudicatum asserit, & suprà in tract. de resigna. cond. dixi etiam sic fuisse in senatu Burdegalens. iudicatum, & ibi respond. obstant.

Sex menses prorogari possunt ad publicationem faciendam.

Fallit si intra sex menses, hoc tempus ad tres alios menses prorogatum fuerit: quod fieri solet in patria obedientiæ ex caussa, vel ad longius tempus, argument. capitul. quia diuersitatem, de concessione præbend. l. prima. ff. de iure deliberan. in patria verò consuetudinaria vix obseruaretur, si resignans moreretur in possessione post sex menses, & intra tempus prorogatum, nisi ex magna caussa prorogatum esset tempus: nam cùm ista regula recepta sit, vt lex Regni, & sic publicata & registrata, & nõ eius derogatio vlla, seu prorogatio, quia per istas prorogationes nunquam fieret publicatio. Et sic fraudarentur nominati, graduati, & mandatarij: & daretur via delinquendi: Ideóque vix recipe retur in Francia. Sed hi sex menses, à quo tempore computentur, audi.

A data

A data supplicationis, & non à die præstiti consensus computandos.

GLOSSA QVINTA.

Sex menses publicationis à quo tẽpore currãt.

DECIDIT hic text. à quo tempore computentur hi sex menses, nẽpe à die supplicationis, non à die consensus sicut in regula, de infirmis resignãtibus dictum fuit: & hoc additum fuit per Pau. iij. ann. 1540. die xiiij. Aug. nunc quoque per Iulium Papam iij. approbatum, ad resecandum dubia super hoc contingentia. Nam per datarium solet apponi data in supplicatione, à quo tempore currit tempus istud. facit l. tali, ff. de iure dotium. quamuis Gomes. asserat à tempore consensus computandum. q. vij. vide Petr. Paris. disputantem in cons. cxliij. quòd terminus, in iiij. volu. & ista opinio iamdudum à senatu recepta est, & secundum eam iudicatum.

Si verò extra curiam factæ sint.

GLOSSA SEXTA.

Collatio à quocunque facta extra curiam debet intrà mẽsem publicari.

AQVOCVNQVE, siue à legato, Archiepiscopo, vel alio quocunque: quia indefinita æquipollet vniuersali. l. si pluribus, de leg. ij. ff. etiam si ab Abbate, vel alio inferiore, Abbatissa vel quocunque alio, etiam si à laico qui ex speciali priuilegio conferat: de quo tradunt doct. in c. dilectus, ij. de præb. facit c. regenda, & c. nouerint, x. q. j. & ideo collatio facta à legato extra curiam debet intra mensem publicari, vt hîc: quia cùm sit in partibus, hoc fieri facilè poterit.

Intra mensem.

GLOSSA SEPTIMA.

SED quomodo computatur hic mensis? Respon. prout est in Calendario: vt si calendis Ianuarij collatio facta fuerit extra curiam, & vsque ad calendas Februarij non fuerit publicata, & resignans decesserit, non valebit prouisio per resignarionem facta, per istum textum. glos. in capitul. quam sit, de electio. in vj. scripsi abundè in forma manda. Apostol. in glos. post mensem: & hoc si mortuus fuerit resignans in possessione, secus si viuat: vt inferiùs dicetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Extunc.

GLOSSA OCTAVA.

DEST intra sex menses, si in curia vel infra mensem: si extra curiam, hæc clausula in gratiæ rescripto posita gratiam magis efficacem reddit, teste Decio, consil. cccv. videbitur, in principio. gl. in clemen. vna, de concess. præbend. vbi scripsi.

Vbi dicta beneficia consistunt.

GLOSSA NONA.

Publicatio in quo loco fieri debeat

X HOC tex. soluitur quæstio, in quo loco publicatio fieri debeat? & tex. respondet, in loco beneficij faciendam esse, per hæc verba, vt videlicet prouisio nota fiat ordinario collatori, qui aliàs posset (vt ignarus resignationis & prouisionis) alteri conferre: vnde materia litigandi, quæ plus satis pullulat, excresceret: cùm vt prouisio atq; acceptatio notæ, manifestent alterum ius in ipso accepto beneficio habere. Roma. consi. cccxxxiij. quo ad primum. Et vt sciat populus, atque cognoscat suum pastorem, quod maximè decet: vt habemus in Euangelio, *Oues meæ cognoscunt me.*

Limitatur quando non posset fieri eo loci, vtpote ob periculum belli, pestis, ob insidias inimicorum, vel aliud iustum periculum per c. vbi. §. porrò, de elect. in vj. & c. statuimus, de offi. deleg. ibidem, clem. vna, de foro competen. clem. vna, de concess. præbend. sic Roma. d. consilio cccc-xxxiij. quoad primum: quia sufficit aliquid fieri per æquipollens, quando sic non potuit impleri pro forma: vt plenè Albert. Brunus in tracta. de forma & solēnita. actus, rub. de potētia & effectu formę, limit. xxxiij. scribit post Feli. in c. cùm dilecta, col. xviij. nu. 13. limit. vij. de rescri. Idem firmat Cassador. in decis. j. de dolo, tamē debet publicare in alio loco, in quo scit parrochianos illius beneficij resignati degere, vel vbi fortè exercetur iurisdictio. de Ripa in tract. de peste, in v. speciali pestis, in contractibus. Maleret. in tract. electio. fo. 80. col. iij. Gomes. hîc, q. xiij. quomodo verò fiat hodie publicatio, dico infrà in gl. seq. nu. 26.

Publicatio an intra ecclesiam fieri debeat.

Et nota tex. istum non dicere, publicationem esse faciendam intra ecclesiam, sed vbi beneficia consistunt: & ita sufficit quòd fiat extra ecclesiam, in Cimiterio vel in alio loco beneficij: vt concludit Domi. d. cons. lxxv. in causa, in fine. pleniùs Panormita. in consi. xcix. illud, columna ij. in ij.

in ij. vol. vbi dicit, quòd si parrochiani clauserint ecclesiam, potest capi possessio extra: & in ecclesia fieri dicitur, quando ante eam fit. cle. causam, in verb. in domo, de electio. debet tamen ibi fieri, quando populus adest, vel tempore mercatus aut Missæ, vel prædicationis: vt inferius dicetur.

Publicatæ.

GLOSSA DECIMA.

1

NOTAT quòd paria sunt, non esse, vel non apparere, l. in lege, ff. de contrah. emptio. l. duo sunt. de testa. tutel. procedere videmus etiam in libertatibus. l. si pluribus, ff. de manumissis testa. vnde cum interdum collationes fiant secretè in cameris, dicit Hostien. in summa, de concess. præb. ob id debent publicari: imò electiones clàm factas annulat sumus Pontifex in c. quia propter, in fi. de elect. & clandestinas collationes suspectas habet. c. vno, vt ecclesiast. benefi.

Publicari debet collatio per resignationem facta.

2 Ideo vult ista regula collationes huiusmodi publicandas esse, scilicet, vt expectantes, nominati & graduati sint certi, & ne deludantur, putantes effectum sibi esse beneficium, quod tamen erat resignatum: tum vt subditi sciant verum eorum prælatum, ac episcopi, quibus curam animarum committere, & rationem exigere, necnon iura episcopalia percipere debeant, c. conquerente, de offi. ordinar. videantq; an sint idonei, c. ordinarij, de offic. ordinar. in vj. etiam si notorium esset possessorem resignasset, adhuc publicatio ista requiritur: vt docet Gomes. hîc.

3 Publicatæ quando dicantur? Respon. quando palàm factæ sunt. l. sed si pupillus, §. proscribere, ff. de tributor. actio. palàm autem fieri diuersimodè intelligitur secundum qualitatem beneficiorum: vt si beneficia consistant in ecclesijs cathedralibus, conuentualibus, seu collegiatis, is qui vult capere talium possessionem, & publicare, debet habere notarium, seu scribam illarum ecclesiarum, & ille instrumentum possessionis conscribere debet, qui si recuset, alter notarius Regius, vel Apostolicus adhibitis duobus testibus poterit instrumentum huius missionis in possessionem conscribere: vt lege Regia cauetur in titu. de reformatio. prouis. artic. xiij.

Publicatæ quando dicatur collatio.

Publicatio quomodo fieri in ecclesijs cathedralibus debeat

4 Et si vnus diceret se notariū ecclesiæ, cùm plures essent, valebit quidem receptio & instrumentum, quamuis non esset scriba: sed is, qui sic asserit se esse, cùm re vera non esset, pœna falsi tenetur. l. eos. ff. de falsis.

5 Si verò agatur de adipiscenda possessione beneficij curati, tunc coram notario & testibus capere possessionem quis debet, & sufficit: siue sit notarius Regius, siue Apostolicus, postquàm ibidem nil dicitur. arti. xiiij. in lege Regia.

Possessio beneficij curati quomodo possit apprehendi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod adhuc diuersimodè fieri posse dicamus. Primò fieri potest 6
actus huiusmodi possessionis in Missa solenni,die dominico, aut festo,
populóque denunciatur,qui diebus illis adesse debet.c.vt dominicis,de
parrochianis.glo.in clement.prima,in verb.eas,de sepulturis,& in clem.
caussam,in verb.solennitati,de elect.& in clem. vna,in verb.ad diuina,
de foro competen.& in clemen.caussam.§.verum,in verbo, solenniter,
de electio.

Dicēdo missam parrochialē satis dicitur publicatio facta.

Secundò possessionem hanc solennem agit resignatarius, sacra fa- 7
ciendo & dicendo Missam in illa ecclesia parrochiali sibi collata,vel ibi
præiudicando tanquàm curatus:vt docet Paul.Paris.consi,xxxix.an re-
gula,in fine,in iiij.vol.post Domi.Gemi.consi. lxxv.in causa,columna
secunda.

Die mercatus publicatio resignationis & collationis fit.

Tertiò si die mercatus.aut nundinarum is resignatarius acceperit 8
possessionem interdiu,non noctu, & quando multitudo conuenerat:
nec aliâs sufficeret coram quatuor testibus accepisse possessionem, ad
hoc vt intelligatur publicatio facta:nec dicitur publicè factum ob frau-
des, quæ possent in huiusmodi testibus contingere prohibendo illis ne
quicquam dicant:in l.in fraudem,ff.de his quib.vt indig.glossa in capi-
tulo primo, de clandesti.desponsa.Dec.in l.quo tutela,§.clam.ff.de re
gu.iuris.

Vbi ius redditur, publicatio fieri posset.

Quartò si fuerit publicata eo loci,quo ius redditur,& hoc aut in pla 9
tea communi,aut in auditorio caussarum proprio, in quo sita est eccle
sia:vel si publicata fuit coram præside prouinciæ,& in illo auditorio,in
cuius territorio sita est illa ecclesia:vt dict.articulo xiiij.de refor. prouis.
quia latere non potest,quod fit in loco vicino.c.quosdam, & c.seq. de
præsumpt.

Executor bullæ publicationē quomodo facere debeat.

Quintò poterit executor bullæ conuocare multos, coram quibus 10
publicatio fiet,veluti ædituos(quos marguilliers,siue operarios ecclesia
rum vocant)& parrochianos in bullę fulminatione:nam iudicis intima
tio legitima censetur.l.fin.C.communia de lega. quem allegat Roma-
nus consil. vj. quod dicta fulminatio tamen in Francia fieri non solet,
sed possessio capi per presbyterum vel clericum,seu notarium,qui mit
tit in possessionem:†Sed si fuerit facta fulminatio ad cautelam, valebit, 11
nec nocere poterit:& hoc est tutius in resignatione, licet in alijs nō fiat.

Publicatio fit si ostendatur collatio & missio in possessionem collatoribus.

Sextò publicatio fit,quando insinuatur & notificatur collatio,& mis- 12
sio in possessionem patronis,seu collatoribus,vel eorum vicarijs,& da-
to illis exemplo signato manu notarij,vel secretarij eorum,si velint: &
de ista notificatione instrumentum fieri debet,quod non tenetur osten
dere,nec eius exemplum tradere prouisus collatoribus: quia hoc cautū
non est:notarius tamen requisitus hoc denegare non debet, dum solua
tur eidem.†Et hæc publicatio fieri debet siue tempore illius pontificis, 13
qui contulit,siue tempore successoris,si nō fuerit anteà facta:vnde con-
sului contra aliquē,qui prouisionē obtinuerat per resignationem à Pau.
iij.quo tamen mortuo intra sex menses posteà bullā obtinuit à Iulio iij.

imme

immediato successore,sed non accepit possessionem, nec publicauit il-
lam intra sex menses:vnde resignans mortuus est in possessione:dixi va
care per obitum:quia verba conueniunt regulæ:nempe resignatum est
beneficium,publicata non fuit resignatio,resignans in possessione mor
tuus est,igitur & dispositio locum habebit.l.iiij.§.toties,ff.de damno in
14 fecto. † Nec mors Papæ tollit, quin prouisus capere debeat possessio-
nem,& publicare,quandoquidem hîc non prohibetur: nec dubium est
in hoc regno Francię dictante lege Regia,quam supra adduxi.Sed po-
terit istam publicare prouisionem etiam post sex menses, ante tamen
mortem resignantis:vt inferiùs dico: quicquid dicat hîc Gomes. quæ-
stione sexta.

Romæ an publicatio fieri possit.

15 Sed instat adhuc Gomes. quærens vbi nam facienda sit huiusmodi
publicatio,dicens quosdam dixisse,sufficere dum fiat coram notario &
testibus,si in curia fuerit resignans:alij dicunt in Cancellaria,vel in Ca
mera Apostolica, vel in audientia contradictarum, quando frequens
adest populus:vt Cassador.decis.xxij.super hac regula. Ipse verò dicit in
dignitatibus, & ecclesijs parrochialibus faciendam esse publicationem
in loco beneficij,in simplicibus verò posse fieri in audientia Contradi-
ctarum Romæ.

16 Ego verò putarem simpliciter publicationem esse faciendam in lo-
co beneficij,vt dictum statim fuit,siue sit dignitas,seu curatum,siue sim
plex beneficium,intelligendo velut suprà dixi in ecclesijs cathedralibus
& collegiatis,ac conuentualibus: si hoc fiat in ecclesia præsente scriba,
seu notario ecclesiæ,& interdiu:verùm in parrochiali,quòd publicetur
in ecclesia in prædicatione,in mercatu,vel aliâs:vt supra dixi.& idem in
beneficio simplici,vt teneatur quis publicare quemadmodum dixi, vel
intimare vicario,seu episcopo,tradendo eidem exemplum: nam valde
laboriosum & difficile esset ire Romam ad publicandum collationem
factam.

17 Nec satisfactum esset rationibus regulæ,quæ sunt,vt ordinarij colla
tores sciant,quinam teneant beneficia,& possideant in suo episcopatu,
& an sint idonei necne,quippe eorum interesse vertitur.c.ordinarij, de
offic.ordinar.in vj.& §.inquirant,de collat.in Concordat.& pragmat.

18 †Nam ex ista publicatione Romę facta non tollentur intrusiones:nec
per hanc ordinarij poterunt scire vacationem aut collationem: expe-
ctantes quoque non certiorabuntur,nec nominati, aut graduati, nec
mandatarij Apostolici.Adhæc quia text.dicit publicationem faciendam
in loco beneficij,quando fieret Romę non esset in loco beneficij:igitur
non putarem valere Romæ factam,nisi in beneficijs vrbis,non in alijs.

Possessio eo ram testibus acquiēda.

19 Aliter parum seruiet hæc regula, volens resignationem publicari:
nam de iure testes debent interesse in adeptione possessionis, sicut in
alijs actibus,aliâs actus non posset probari.capitul.ij. & capitul.licèt,de
testibus. Ergo hæc regula requirens publicationem aliquid addit iuri
communi.Et quòd non dicatur publicatio coram duobus aut tribus

Universidad de Deusto
Biblioteca

testibus,consuluit Panor.consi.xcix.Saluatoris,&c.illud,in primo volu. & Dom.dicto consl.xxv.in causſa.col.ij.hoc approbat dom. Arnol.Ferron.in commentarijs,ad consuetud.Burdegal.§.fi.de subhasta.

Si verò beneficium consistat in ecclesia cathedrali,collegiata,vel con 20
tuentuali,possessio capi solet in principio Missæ maioris, vel in fine, aut in vesperis,& vt suprà dictum fuit: & bonum esset istam possessionem sic captam registrari,& inscribi in libro ecclesiæ , apud quam possessio capitur,& per curatum in suo libro:imò satis dicitur publicata resignatio,si quis adeptus sit possessionem , qua vtatur & se notoriè gerat pro curato vel beneficiato:nam per æquipollens adimpletur mens regulæ: vt tenet Gomes.q.xj.† Quod tamen sufficere non putarem in Francia: 21
quia nos legem habemus,de qua suprà scripsi,quã nostrates Galli seruare tenentur,aliâs possessionem amitterent,nõ autem plenum ius, quod fortè possunt habere in beneficio:siquidem lex ciuilis priuare non potest eo iure,quod dare nusquam ei licuit.l.iij.ff.de re iudic. doc.in ecclesia sanctæ Mariæ de constit.

Bullæ per mortem Papæ si nõ possint obtineri,non vacat beneficiũ per obitum.

Notandum est etiam,quòd si Papa mereretur antequàm bullæ po- 22
tuissent expediri:& posteà per longum tempus vacaret sedes , & resignans moritur in possessione : quia sine bullis resignatarius non audet recipere fructus,tunc non vacaret per obitum resignantis: quippe non stat per ipsum resignatarium,ergo illi non est imputandum.reg. in iure ciuili.ff.de regul.iuris.Auriol. in additio.ad montem Laudun. in c.pen. de elect.in vj.

Imò dicit Petr.de Vbal.in trac.de succeſſ.ab intestа.in secunda parte 23
colum.xvij.quòd si Papa moriatur ante sex menses,expirat regula:ergo non tenebitur quis eam seruare: sed ego puto cùm ista sit de registratis in curijs Parlamentorum Regni,non extingui per mortem Papæ, cùm, vt dixi,facta sit lex regni . Fuit autem registrata in hoc Senatu anno 1492.die 27.Augusti,& secundum eam multoties iudicatum:vt patet in præfat.ad rubr.de colla.in Concord.vbi scripsi: vnde si posteà obtinere possit bullas,tenebitur hanc seruare regulam.

Vel possessio illorum ab eis,quos id contingit petita extiterit.

GLOSSA VNDECIMA.

Publicatio & possessio post sex mẽses ante mortem resignãtis fieri potest.

HIC secundum registrum curiæ Romanæ est alternatiua ad veritatem,cuius sufficit alteram partem esse veram. l . si hæredi plures. ff. de condition. institut . l. si is qui, §. vtrum, ff. de rebus dub . capitul . inter cæteras, de rescript.

Sed in regestris curię Parisien.est hîc coniunctiua,ideôque requiritur Publi-

publicationem esse factam,& possessionem captam,aliàs vacat per obitum:veruntamen in forensi iudicio seruatur,quòd quandocunq; resignatio fuerit publicata,& possessio accepta per resignatarium , sufficit: quamuis tempus hîc præstituatur:quia in hoc non seruatur in praxi, dummodo quis capiat possessionem & publicationem,vt suprà dictum est,faciat ante resignantis mortem per tres aut quatuor dies:vt in l.filiæ. ff.soluto matrimon.vt inferiùs dicetur.

Si resignantes ista postmodum in eorundem resignatorum.

GLOSSA DVODECIMA.

HOC dictio postmodùm,interpretatur vsq; ad mortem, videlicet si resignantes post sex menses decesserint in possessione beneficiorum,quæ resignârunt in curia, beneficia vacabunt per obitum & nõ per resignationem , etiam si Papa mortuus fuerit post sex menses : vel collator alius post mensem:imputandum enim est resignatario,cur intra sex menses non obtinuit bulla,& non publicauit suam prouisionem:vnde cùm per eum stet,sibi venit imputandum.regul.in iure.ff.de reg.iur.vnde caute la esset in hoc casu,quando mortuo Papa quis non potest obtinere literas,vt iterum resignetur coram ordinario,qui conferet isti resignatario non valẽti obtinere bullas,& ex collatione ordinarij accipiet possessionem,& sic resignans non morietur in possessione:& ita secunda resignatio in hoc valebit,vt resignans cedat suæ possessioni.

Cautela pro eo qui nõ potest bullas à Papa obtinere.

Et per istum rex.patet, à contrario sumendo argumentum , quòd si resignans moriatur intra mẽsem,vel ante sex menses, in possessione beneficium non vacabit per obitum,sed per resignationem: quia hîc dicit postmodùm,quamuis Auriolus tenuerit contrarium in capitul.eam te, numero 267.de rescrip.nam quod in vno prohibetur, in alio permittitur . capitul.finali.de filijs presbyterorum.l.cùm prætor.ff.de iudic. nec iste textus statuisset tempus , si anteà voluerit regulam locum habere:quod tanquàm omnibus notum,non diutiùs insistam comprobare.

Possessione.

GLOSSA DECIMATERTIA.

1 ALIVD est possidere,aliud in possessione esse.l.si quis ante.ff.de acq.poss.nã colonus dicitur esse in possessione,licet non possideat:& qui mittuntur in possessionem causſa rei seruandæ,dicuntur quoque esse in possessione , licet non

Possidere aliud est, quã in possessione esse

Universidad de Deusto
Biblioteca

possi.deant,per l.iij.§.creditores,ff.vti possideris,& l.cùm legati . quibus ex cauſſ.in poſſeſſ.eatur.Dec.in c.conſultationibus,colum.ij.de offi.delegat.vnde per hoc verbum,ſi reſignans poſt reſignationem ſemper receperit fructus,& alios actus ſicut verus curatus fecerit,& ſic moriatur, dicetur in poſſeſſione mori: & beneficium vacabit per obitum , etiam ſecundum quoſdam,ſi reſignans tanquàm cõductor diceret ſe fructus recipere(niſi de locatione conſtaret)adhuc enim in poſſeſſione eſſe dicitur.† Aliàs fieret huic regulæ fraus,nec publicaretur reſignatio: nam 2
reſignatarius permitteret reſignantem vti fructibus beneficij , locando ſic verbo fructus beneficij : quamobrem obuiat hæc regula fraudibus iſtis,diſponens hoc caſu vacare per obitum.ſic conſuluit Corneus conſ. cxxxvij.licet multas.in iij.vol.alioqui verus rector ignoraretur, vel ſic duo eſſent vno inſtanti curati,& rectores beneficij,cõtra tex. in c.cùm non ignores,de præb.

Et quia non eſt petita poſſeſſio , nec pulicata , cùm ipſe reſignans 3
ſemper fuerit in poſſeſſione: ob id ſi in ea moriatur,erit locus huic regulæ,per text.in l.ſicut,§.ſuperuacuum,ff.quib.mod.pignus vel hyp.ſoluitur.

Quod verum eſſe putarem , ſi ſciente & conſentiente reſignatario 4
reſignans iſte fecerit aliquos actus tanquàm curatus,quos non potuiſſet reſignans , vt conductor aut vicarius facere , & hoc debet maximè conſiderari.

Reſignans nõ poteſt iuſte poſt reſignationem fructus capere.

Imò reſignans,qui poſt reſignationem, quam ſcit expeditam rema- 5
net in detentione beneficij, & capit fructus , non eſt in conſcientia tutus:nec ille in cuius fauorem reſignauit,ſi permittat,teſte prouincia.fol. 33.verſi.conſultus,&c.quia reſignans per reſignationem amiſit ius percipiendi fructus,cùm amiſerit beneficium & poſſeſſionem illius,cap.poſt tranſlationem,§.rurſus,de renun.c.inter , de præb.& ſic eſt malæ fidei poſſeſſor,qui fructus non facit ſuos.l.bonæ fidei,ff.de acqui.rerum domi.gloſ.in c.grauis,de reſti.ſpoliat.

Is etiam cui fuit reſignatum peccat,permittendo reſignantem vti be- 6
neficio, cùm non ſit paſtor: & verus paſtor dimittit oues mercenario, qui non ſeruit,vt verus paſtor,vel prout tenetur,publicéq; intereſt eum qui ius habet in beneficio poſſidere illud:eum verò qui non habet ius, eijci,arg.c.cum nobis,de elec.c.conſtitutus,& c.oblatæ,de appell. Tum propter hoſpitalitatem,quam exerceret verus curatus,vt tenetur, non verò mercenarius,c.de monachis,de præbend . Tum vt oues paſtorem ſuum agnoſcant,velut eſt in Euangel.

Quod verum exiſtimarem, quando reſignans clàm fructus accipe- 7
ret,vel tanquàm curatus,tunc enim peccaret,ſecus ſi tanquàm conductor:quia tunc reſignatarius donare videtur,& poteſt: dummodò hoc fiat ſine conuentione,aliàs eſſet ſimonia,niſi Papæ autoritas interueniſſet,c.cùm pridem,de pactis,c.quàm pio, prima quæſtione ſecunda, nec inuenio prohibitam donationem inter eos:ſed hoc caſu vacabit beneficium

cium per obitum,vt dixi : & fuit prolatum Areſtum contra eum , pro quo reſignatio fuerat admiſſa:ſed ipſe non receperat poſſeſſionẽ in vita reſignantis,qui vocabatur Martinus Gaubard,pro Gilberto de Colũbe, *Areſtum.* die 13.Auguſti,anno.1540.idem quoque Areſtum fuit latum & pronunciatum vij.Septemb. 1526. inter magiſtrum Nicolaum Pondene,& Falconem de Cuſſi,ratione prebendæ eccleſiæ Annicien.

Per obitum vacat beneficium poſt publicationem, ſi reſignans in poſſeſſionẽ moriatur.

8 Item quando reſignatarius poſſeſſionem recepit, & eam publicauit; ſed tamen reſignans eſt ſemper in poſſeſſione, dico vacare per obitum: quia non dicitur accepiſſe poſſeſſionem, niſi duret:nam verſum non dicitur,quod non durat verſum.l.ſi pro patre, §.verſum,ff. de in rẽ verſo.plenè Hippol.in.l.qui falſam,nu.51.cum ſequen.ff.ad legem Cornel. de falſ.text.& ibi gl.in c.iij.de verbor.ſignifica.† Vbi non videtur fuiſſe, 9
quod poſteà non durauit: ſic nec poſſeſſio capta, quæ non durauit.l.ij. §. fi.quib.ex cau.in poſſeſ.eatur.facit quod dicunt doct.in clem.fina.in princip.de vita & honeſt.clericor.de eo qui momento fert veſtes bipartitas,vt puniri non debeat pœna illius tex.aliàs fieret fraus huic regulæ: nam reſignatarius caperet poſſeſſionem , & poſteà eam relinqueret ſuo reſignanti , qui ſemper remaneret in poſſeſſione , quod damnat iſte text.

Poſſeſſio accepta die mortis reſignantis non valet.

10 Quid ſi reſignatarius ipſo die mortis reſignantis beneficij poſſeſſionẽ acceperit,an valeat?Reſpon.nõ,niſi reſignatarius probet ſe quoq; ante mortem accepiſſe poſſeſſionem,l.filiæ,ff.ſoluto matrimo.no. per Bar. in l.non ſolùm,§. ſed vt probari,ff.de operis noui nuncia.Feli.& Dec.in c.in preſentia,no.xij.de proba.& c.auditis,de preſcript.Soci.conſi.lxvij. nu.7.in iij.vo.quia pro mortuo habetur,qui de proximo eſt moriturus, d.l.filiæ,& l.huic ſcripturæ,ad legẽ Aquil.& pro cincto,qui de proximo cingendus eſt.l.penul.ff.de teſta.militar.& plenè Hippol.in repet.l.vnic. nu.70.cum ſequen.C.de raptor.Anch.conſi.cccxxx.fuiſſet,in fi.Barb.
11 in c.in præſentia.nu.38.de probat. † vidi reprobatam reſignationem, & publicationem factam die mortis: quamuis probatum fuiſſet ante mortem factam,in magno regis conſilio.

Limitationes ad hanc regulam.

12 Primò fallit hęc regula in beneficijs conſiſtorialibus, quæ cùm in conſiſtorio reſignentur , & ipſorum reſignatio ibidem recipiatur , ſatis dicitur publicari.arg.l.omnium.C.de teſtam.Gomeſ.quæſtione quinta. ſed cùm non ſufficiat publicatio ſola, ſed poſſeſſionem quoq; adeptam eſſe requiratur,dicendum videtur,quòd in his etiam locum habeat:nec enim ſufficit iſta publicatio facta Romæ:cùm hæc regula dicat publicationem eſſe faciendam , vbi beneficia conſiſtunt,& ſic non Romæ : vt ſuperiùs dixi.

13 Secundò non procedit in beneficijs temporalibus , vtpote in feudis: vt dictum fuit in gloſ.j.ſuprà.

14 Tertiò limitatur quando vacaret alio modo , quàm per reſignationem:vt ſcripſi ſuprà in gl.iij.

15 Quartò derogatur huic regulæ , quando tempus ſex menſium fluc-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rat à Papa prorogatum:vt in glo.quarta abundè traditum fuit.

Quintò si Papa mortuus fuisset,antequàm bullæ potuissent expedi- 16
ri intra sex menses:vt suprà dictum fuit,in glo.x.publicatæ.

Sextò non procedit,quando caussâ possessionis esset mutata, vtpote 17
si hic resignans tanquàm curatus esset in possessione, demum resignatarius post adeptam possessionem,& publicationem isti locaret:& is resignans in possessione tanquàm conductor moreretur:non vacaret beneficium per obitum,quia publicata fuit resignatio,& possessio apprehensa:vnde non procedit hæc regula,sicut videmus in eo qui retinet vsum fructum.l.quisquis.C.de donatio.l.si is qui pro emptore, in princi.& ibi docto.ff.de vsucap.Boër.in §.j.primo,titul. de donatio. in consuetud. Bitur.

Derogatio ad regulam an recipiatur.

Septimò,si derogatum sit expressè huic regulæ à Papa, quia tunc ha 18
betur ac si nusquam fuisset edita:tamen in hoc regno foret hoc periculosum,quandoquidem recepta est,& registrata in parlamẽtis, & sic effecta ius Gallorum,ob id vix ista derogatio reciperetur.

Nam si ius ciuile receptum sit,& canonizatum,aut in iure canonico 19
descriptum,licet tollatur ius ciuile,nõ tamen tolletur illud,quod est canonizatum,per gl.in l.vna.C.de colla.dona.lib.x.Petrus Gerard.singul. xxviij. scripsi in tract.nomina. q.v.nu. 16. maximè cùm hodie extet lex Regia de reforma.prouisio.in consti.reg.& quia posset prębere materiã delinquendi:quod reprobatur in l.conuenire.ff.de pactis dotal.

Noua prouisio post sex menses an valeat.

Octauò nõ procedit,quando resignatarius de nouo impetrasset etiã 20
nulliter,quia non vacabat ante obitum: tamen ista noua prouisio supplet omnes diligentias,& æquipollet publicationi:tum quod noua prouisio fit coram Papa,ergo coram omnibus.l.omnium,vbi Ias.& alij. C. de testamen.Gomes.q.xj.

Contrarium teneo ratione fraudis vitandæ,nam resignatarij semper 21
ita possent impetrare de nouo:& illa impetratio nulla est, quia beneficium non vacat ante obitũ,& est subreptitia:nisi fiat mentio primæ resignationis & prouisionis: nec obstat quòd fiat coram Papa ergo publicata:hoc est falsum,quia ista regula in resignatione facta coram Papa requirit publicationẽ,vbi beneficia consistunt,multò fortiùs in noua prouisione posteà facta:alioqui semper fieret fraus regulæ,& nunquàm esset illi locus,vt scripsi in tract.de pacific.possessor.

Nisi post obitum impetraretur,tunc enim isti valeret sicut alteri fa- 22
cta prouisio,quia non est contraria isti regulæ.

Publicatio & possessio ante mortem sufficit quòd fiat.

Item vult dicere Gomes. hîc, quòd sufficit, si publicatio fiat in- 23
tra sex menses, & possessio petita sit ante mortem, quæstione octaua . ego verò puto per istum textum , requiri publicationem , & possessionem fieri intra sex menses , si resignans eo tempore moriatur.

Si verò resignans non moriatur intra sex menses, nec intra annum sufficiet resignatario capere possessionem ,& eam publicare ante resignantis

gnantis mortem: nec ista duo diuerso iure censeri debent : & ita seruatur in Francia.

24 Sed hîc statuit sex menses,quãdo vacauit in curia,eò quòd si posteà resignans moriatur,resignatarius est in culpa,cur non accepit possessionem,& non publicauit resignationem,ideo vacabit per obitum: & hoc probat text. requirens resignantem in possessione decedere, & sic ista tria,vt declarat text.ibi,postmodùm &c. & superiùs in principio huius regulæ dictum fuit.

25 Nonò limitant alij,quãdo quis resignâsset ius,quod haberi: nam hic tex.loquitur de resignante beneficium.Contrarium tamen suprà tenui in glos.iiij.

26 Decimò non procedit,quando obstante impedimento non fuit adepta possessio,nec facta publicatio:vt suprà dictum fuit in glo.ix.Aduerte tamen , si possit dici impedimentum circa locum excusare : vt si in vno loco fieri publicatio non possit,quòd in alio valeat:sed impedimentum circa rem non,id est si non fuerit facta publicatio,vtpote quia erat minor, vel ignorabat hanc prouisionem & collationem : certè adhuc vacabit per obitum,ætate,vel ignorãtia non obstante, nec impedimento,si illud aliquo modo vitiare potuit,per istũ tex.qui loquitur in rem, videlicet collationes quæque, & quæuis aliæ dispositiones, de illis tanquàm per resignationem vacantibus factæ,nullius sunt roboris vel momenti:alioqui posset quilibet allegare ignorãtiam vel impedimentum, & sic vitiare regulam,& fraudem adhibere,adeò quòd nunquàm resignatio publicaretur:ideo his fraudibus iura obuiant , tam ciuilia quàm canonica,l.in fundo.ff.de rei vendicat.capitul.sedes,de rescript. & imputandum est huic,quare non paruit legi,inquantum potuit : vt docet l. Imperator,ff.de appella.sic consuluit Petrus Paris.consi.cxliij. quòd terminus,columna prima,& sequent.in quarto volumine , & sic iudicauit magnum Regis consilium anno 1543. die ij. Ianuarij , pro Francisco Matthæo,contra Nicolaum de Berri.putarem tamen , quòd si pars aduersa impediret publicationem , quòd non vacaret per obitum , quia dolus non debet alicui prodesse,capitul.sedes,& sequent.de rescript.sed pro facta haberetur,l.in omnibus causis , & l.in iure ciuili,ff. de regulis iuris.

Impedimentum excusat à publicatione.

27 Vndecimò fallit,quãdo resignatarius moreretur ante resignantem, etiam non accepta possessione tunc beneficium vacabit per mortem cessionarij verè, poteritq; per illius mortem impetrari:quia hæc regula non vult veram vacationem tollere, sed nouam fingere : & vbicunque veritas adest,fictio cessat,l.si filiusfamiliâs,ff.si certum petatur,l. filio, de liber.& posthu.

Morte resignatarij vacat verè beneficium.

28 Item in isto casu quid opus est fictione?cùm veritas patens sit : & in certis non est locus coniecturis,l.continuus,§. cùm ita,ff.de verborum obligatione, nec tunc expectabitur obitus resignantis : sed ipse poterit illud beneficium sic vacans per resignatarij obitum impetrare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si resignãs retineat bullas, an vacet per obitum.

Duodecimò quando resignans retineret bullas, & resignatarius ne- 29
scit sibi factam esse collationem,tunc non vacabit per mortem, etiam si per decennium retineret bullas: tum quòd ignoranti non currit tempus:tum etiam quòd ratio huius tex.cessat.Dom.& Perus.in.c.commissa, per illum text.in ver.annus, de elec.in vj.nec potest ignoranti fraus adscribi. † Veruntamen quia fieret fraus regulæ: nam sic resignantes 30
consanguinei semper retinerent bullas, ob id dicerem adhuc istam regulam habere locum in odium resignantis, qui non publicauit resignationem,& legem non est secutus:& vt omnis fraus consanguineorum cesset.

Retẽtio possessionis rei à Papa facta derogat huic regulæ.

Decimotertiò non procedit, si quis resignâsset retento sibi stallo in 31
choro,& loco in capitulo,& sic moriatur in illa possessione : nam cùm resignatarius sit in possessione illius dignitatis, non censetur resignans mori in possessione, nisi in possessione loci & stalli in choro,quæ non extinguitur cum persona,sicut canonicatus ad effectum,cap.dilecto.de præbend.& superiùs scripsi,quòd Papa in hoc videtur derogare isti tex. retinendo,quòd ipse sit in possessione talis rei.

Item si Abbas, vel alius resignauerit suam abbatiam, & retinuerit 32
sibi regimen & administrationem ipsius monasterij, si resignans sic in vita vtatur, & nouus Abbas post eius mortem veniat, valebit prima prouisio:nec dicitur mortuus in possessione, postquàm sibi illud retinuit: verùm quoad hoc isti regulæ derogatum,& dispensatum esse censetur.

Constitutio precarij an prosit quoad istã reg.

Decimoquartò non habet locum,si resignans constituat se possidere beneficium nomine resignatarij,gloss. in ista regul. vide Domin. de Rota.decisio.cl.licèt amicus,in no.& Boër.in §.primo,in additio.de donat.in consuetud.Bitur.facit capitul.cùm venissent,de restitu. spoliator. scripsi in præfa.ad tract.de mater.possessor.in tertio tomo ordinatio.regiarum:requiritur tamen etiam hoc casu publicatio,aliàs regula locum haberet.Limitationes alias,benevole lector, hîc addere poteris, si quas ex tuo poteris inuenire ingenio,maximè illam, quòd nõ habeat locum 33
In vnione an habeat locum.
invnione,quæ etiam inuita parte fit,& ipse possessor erit,& ius habebit quandiu viuet.cle.fin.de rebus eccles.non alienand. & quia etiam hoc solet resignanti retineri, & quamuis non retineretur cùm iustam habeat causam,dicerem non habere locum hanc regulam.

Decesserit.

GLOSSA DECIMAQVARTA.

Obitus non cõcinet matrimonij cõtractũ nec mortem civilem.

ET SIC non habet locum, si resignans post sex menses ducat vxorem,quia licet habens malam vxorem sepultus esse videatur, tamen beneficium non censebitur vacare per matrimonium quoad resignatarium, etiam si is, qui con-

contraxit illud,fuerit in possessione beneficij quousq; vxorem habuerit, quia non dicitur verè decedere,per hoc verbum, & obitum,quod separationem animæ à corpore denotat.l.si decesserit.ff.qui satisda. cogan. nec dicitur obijsse mortem:licet beneficia,quæ nõ resignauit, dicantur per cõtractum matrimonium vacare:vt plenè scripsi in §.monasterijs, de nominat. Reg. in glos. vacare, in concorda. nec habebit locum in morte ciuili,cùm hoc verbum obitus,in ea non verificetur:vt doct.scribunt in.c.susceptum,de rescrip.in vj.& in.l.Gallus.§.& quid si tantùm. ff.de liberis & posthumis. scripsi in regul. de infirmis resignantibus superiùs.

Non per resignationem,sed per obitum huiusmodi vacare censeantur.

GLOSSA DECIMAQVINTA.

Fingitur vacare per obitũ licet verè vacet per resignationem.

PER fictionem intelligas quæ non reciperet probationem in contrarium,per glos.in l.conficiuntur.ff. de iure codicill.quam sequitur Barbat. in repet.l. cùm acutissimi,col.iij.C.de fideicõ.& Fel.in c.quanto,col.ij. de præsumpt.vel per præsumptionẽ iuris & de iure, quæ etiam non recipit probationem in contrarium,c.penulti.de sponsal.& sic non admitteretur volens probare,quòd vacauit per resignationem:quia ista fictio vel præsumptio pro veritate habetur, & quoad iuris effectum. Et tantum in casu fictio operatur,quantum veritas in casu vero. Bar.in l.j. §.hoc autem Senatusconsulto.ff.ad senatusco.Sillania. firmat Cassad. in decis.super regul.Cancel.rub.de vnionibus,decis.ij.Ratio huius regulæ est,quia possessor censetur dominus,per l.fin.C.de rei vendica.l.ij.de proba.& suprà dixi in gl.j.aliàs rationes,& verbum censeantur,denotat regulariter fictionem:vt scripsi in l.si is qui pro emptore, post Bartol.& alios.ff.de vsucapio.

Collationes quoque,& quæuis aliæ dispositiones de illis tanquàm per resignationem vacantibus factæ.

GLOSSA DECIMASEXTA.

Collatio continet hic cõmendam.

INTELLIGE quòd collationes,institutiones,& aliæ prouisiones sic factæ per resignationem annullãtur per hoc verbũ,& quæuis aliæ dispositiones,quæ verba comprehendunt omnem prouisionẽ,siue Papæ,siue alterius: vt scripsi in §.præfatiq; ordinarij.in ver. dispositiones,de

Universidad de Deusto
Biblioteca

colla.in Concorda.Et sic comprehenditur hîc commenda:vt si fortè datum fuerit in commẽdam per resignationem alicuius:vt suprà dictum fuit:& collatio capitur etiam pro commenda:vt scripsi in §.statuimus, ij.de colla.in Concorda. Et sic collationes factæ per resignationem illius,qui mortuus est in possessione,nullæ sunt,& quæcunque inde secuta fuerunt.

Et secũdum istam regulam fuit sæpius iudicatum,videlicet pro magistro Hugone Rogier,contra Guilielmum Carton,qui per resignationem obtinuerat beneficium à Papa,sed non acceperat possessionem viuente resignãte,ob id reiectus fuit anno 1505. die xxiij.Decembris.idẽ censuit Senatus inter Martinum de Rogis,& episcopũ Ebroicen. anno *Arresta.* 1526.die vij.Septembris,inter Nicolaum Prudhome, & Falconem de Cussi:& superiùs alia adduxi Senatusconsulta ad hoc,vt appareat istam regulam esse in viridi obseruantia in hoc regno.

Coloratum titulum nõ habet resignatarius. Et sic constat per hanc regulam, quòd collatio per resignationẽ facta est nulla,& sic non est colorata:vnde si is cum ista collatione nulla possederit per triennium,non iuuabitur decreto de pacif.pos. quod tenetur habentem coloratum titulum,quem iste non habet,vtpote quia est resolutus resignante mortuo in possessione: ob id ista collatio facta resignatario nullius est momenti:vt scripsi in tract.de pacif.poss. limita. prima,nu. 19. etiam probatur per verbum sequens, & inde secuta. & quamuis primò dum fuit facta collatio,fuisset coloratus titulus, posteà tamen per mortem nullus factus fuit.

Et inde secuta.

GLOSSA DECIMASEPTIMA.

Possessio sine publicatione nõ valet. ET SIC possessio accepta per resignatarium sine publicatione non valet, nec potest manuteneri in possessione,in qua resignans mortuus fuerit ante publicatam resignationem:cùm hîc annulletur & titulus, & alia inde secuta:vtpote si resignatarius iterum alij resignauerit,& posteà primus resignans in possessione moriatur: tunc resoluetur ius tam primi resignatarij,quàm secundi,per l.lex vectigali.ff.de pignor. & inferius dicam.Notandum est tamen,quòd si resignatarius moriatur in mense deputato graduatis,debetur beneficium graduato, per Concordata, quia verè vacauit beneficium per obitum resignatarij : ideo ampliùs non resoluetur per mortem resignantis, qui iam exutus est omni iure & possessione: & sumus extra casum regulæ: quia graduatus ex suo iure venit, resignatarius primus vel secundus ex iure resignantis: ideo ius illorum resoluitur, sed non hoc casu : & quia

quia fraus potest fieri cum resignante & resignatario,sed cum resignante & nominato minimè:quia nominatus non recognoscit resignãtem: ideo sumus extra regulam,quæ non habebit locum in hoc casu:nec tenebitur hic graduatus habens collationem per mortem resignatarij publicare, nec obest verbũ & inde secuta sunt nulla : quia si resignationes fiant à resignatario,ille sequitur:sed mors resignatarij non sequitur resignationem,sed facto venit,nec est ex facto resignationis, sed est extranea à resignatione,ideo tanquàm extranea non consideratur:arg.l.continuus.ff.de verb.obliga.nec iste resignans ampliùs testabitur de illo beneficio,de quo est iam prouisus.

Tamen nec ex clausul.quouismodo,posset dicere collatum sibi esse beneficium per obitum:si quidem ista regula cõprehendit tantùm vacationem tempore datæ cõtingentem,& non futuram:nisi sit in rescripto si neutri,vel si nulli.c.susceptum,de rescrip.in vj.Gomes.q.xvj.& superiùs scripsi in regula,de infirmis resignantibus, & in hoc rescripto si neutri,quomodo intelligatur.

Nullius sint roboris,vel momenti.

GLOSSA DECIMAOCTAVA.

1 PATET, quòd quando iura requirunt publicationem & notificationem alicuius actus fieri,tunc data est à iure forma,quæ si non seruetur,actus non valet,cle. causam,in fine,de electio.ob id annullãtur collationes non ita publicatæ. *Notificatio in actu faciẽda est de forma.*

2 Item nõ valeret impetratio interim facta de illo beneficio,licet posteà resignans moreretur in possessione,tũ quia nõ adhuc vacat:tum etiam quia beneficiũ,quod poterit vacare,non potest interim conferri.c.commissa,de ele.in vj.c.si tibi,de præb.eo.lib.Ægid. Bellamera decis. declij. Supposito.si tamen hic resignatarius adeptus fuerit aliud beneficium incompatibile,vacabit hoc primum per c.de multa . quia collatio interim valet,sed resoluitur posteà per obitum:ideo dicerem teneri promoueri,per c.licet tamen,de elect.vt alibi dicam. *Impetratio beneficij resignãtis manentis in possessione non potest ante obitum fieri.*

3 Quæro, aliquis constituit procuratores ad resignandum coram Papa suum beneficium,quod procurator resignauit,& is cui facta est prouisio,non accepit possessionem intra sex menses,nec alio tempore:demum resignans iterum resignat , in vim cuius secundæ resignationis, collatum est beneficium secundo:& is adeptus est possessionem, posteà moritur resignans beneficium intra sex menses,vel vltra, confertur per mortem.Quæritur cui debeatur?Et videtur,quòd illi cui est collatum post mortem,per istam regul.Cancell.xxxiiij,quæ vult beneficium censeri vacare per mortem. *Secundo resignatario an debeatur vel per mortem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item per primam resignationem beneficium amiserat resignans.c. 4
in præsentia, de renuncia.etiam quoad possessione gl.assignari,in c.inter,de præb.nam renunciatio beneficij inducit quoq; resignationē possessionis,quæ animo perditur.Innocen.in c.super hoc,de renuncia. Panormi.& Imol.in c.solicite,de resti.spoliato.Calder.consi.iiij.rub.de renuncia.ergo non poterat iterum resignare: alioqui daretur materia calumniandi, & sic faciendi plures resignationes: quod non est permittendum.

Resignans iterū crimine stellionatus tenetur.

Item ille,qui secundo resignat,nihil agit,quinimò stellionatus crimine venit puniendus,per glo.fi.in c.nulli,de rebus eccles.non alienand.vt dicit Berber.in viator.iuris,rub.de crimine stellionatus,in fin.

Aliâs dolus resignantis prodesset illi secundo resignatario: & quan- 6
do secunda resignatiovaleret, posset resignās semper fraudare primum, quod nequaquam est dicendum:imò illa simulatio,&variatio est in cle ricis maximè prohibita,clem.vna,de renuncia.

Resignans fructus recipiēs post intimatā sibi prouisionē tenetur ad restitutionē fructuum.

Vnde si is qui resignauit,remaneat in possessione de facto post resi- 7
gnationem,tenebitur ad restituendum fructus, quos percepit à die sibi intimatæ bullæ resignationis seu collationis:quia prius bonā fidem habere poterat, si superior noluisset admittere,de Rota decis. clviij. licet reus,in nouis.

Primus prouisus præfertur secundo etiam si secundus possideret.

Item si beneficium conferatur vni,& posteà alij, & isti secundo tra 8
datur possessio,nihilominus prefertur primus,per c.capitulum,de rescr. c.tibi,& c.duobus,illo tit.in vj.nec habet locū in beneficialibus lex quoties,C.de rei vendic.vt asserit Ias.col.iiij. quia in beneficialibus non requiritur traditio,vel quasi,vt acquiratur ius in beneficio sed acceptatio. c.si tibi absenti,de præb.in vj.Dy.in regu.qui prior,de regul.iuris,in vj. igitur postquàm valebat prima resignatio vsq; ad mortem,ergo secunda valere non potuit.

Nec refragatur,quòd secunda collatio primæ debet præferri.c.illud, 9
& c.sugestum,de iure patro.Respon.horum text. rationem esse separatam,videlicet,quia illic prima non fuit iure facta, sed in isto casu secus, & non minùs censetur iure facta,licet primus resignans nō adipiscatur possessionem in vita resignantis,quia hoc potuit facere semper:quod si non fecerit,vacauit per obitum.

Et in dubio præsumitur renunciatio iure facta.c. Consaldus,xvij.q. 10
ij.& is qui dicit eam non legitimam,hoc debet probare.c.cùm dilectus, de succes.ab intesta.

Resignans moriens in possessione resoluit ius secundi resignatarij.

Nec etiā obest,quòd non sit mortuus in possess. Respond. cōtrarium 11
esse verū:quia secūdus resignatarius nomine primi resignātis erat in possessione,& sic videtur resignans primus in possessione decessisse,& erat in possessione respectu primi,qui nunquàm habuit possessionē: alioqui semper fieret fraus huic regulæ:& huic sententiæ subscribo.

Item si primus resignatarius ante sex menses resignauerit alteri, & 12
posteà primus moriatur non facta publicatione,& post sex menses,putarem

tarem secundi resignatarij ius resolui, & extingui sicut ius primi extinguitur per hanc regulam, si resignans fuerit mortuus in possessione: quia quod in vno statuitur,& in duobus habet locum.l.singularia. ff. si certum peta. Et resoluto iure primi resignantis,resoluitur ius secundi.l. lex vectigali.ff.de pignor.

23 Adhæc quia prouisio vltimi est subreptitia: quia si primus resignans expressisset Papæ possessionem non captam à se, nec resignationem publicatam,fortè non contulisset,vel non ita de leui.c.postulastis,de rescr. quāuis Dominus Gomes.hîc in prima quæstione tenuerit contrarium, dicens se iudicasse, tamen iudicauit contra hanc regulam, ibi, & inde secuta.

24 Nec refragatur,quòd de prima resignatione debeat intelligi secundum eum,per.l.boues.§.hoc sermone.ff.de verbo.significatio.quod salua eius reuerentia verum esse nō putarem:quia ille §.boues, non habet locum in dispositione legis,quæ semper loquitur, & sic nō solùm in primo actu,sed & in omni,aliâs omnes leges iam essent sublatæ, quarum semel casus euenit:quod est contra l.Arriani, C.de hæretic.vbi lex semper est in viridi obseruantia:& ita limitaui in dicto §.boues.

15 Item non obstat, quòd superior cōsentit huic secundæ resignationi, & quando dominus consentit,tunc non habet locum.l.lex vectigali,teste Guid.Papæ in decis.Delphi.quæstione ccccclxxv.Emphyteuta. Respon.verum hoc esse, quando dominus sciens consentit,secus si ignorans:nec ignorans iuri suo renunciat, aut sibi præiudicat.l.mater. ff. de inofficio.testamen.l.sed si hac.§.patronum.ff.de in ius vocan.vnde si in secunda resignatione fuissent omnia narrata, & Papa huic derogando regulæ conferret secundo,tunc crederem opinionem Gomes. procedere,aliás non. Papa enim non videtur velle plus iuris conferre, quàm resignans haberet, nec huic regulæ derogare, nisi hoc expresse dicat: & cùm hæc regula annullet collationem & resignationem, ergo & primam,& alias.

16 Item poterat primus accipere possessionem, quamdiu viuebat resignans,ergo poterat excludere secundum:nec facit secunda resignatio, quin vacet per mortem,& sic nec recredentia, nec possessorium debet huic habenti secundam resignationē adiudicari: quia per hoc verbum, & inde secuta,omnia hîc annullantur.

17 Item non valet secunda collatio ratione subreptionis,& fraudulentę resignationis.Oldra.consi.cccxxiiij.factum,col.iij. scripsi in gl.vacantia. §.volumus,de coll.in Concorda. quia Papa ius tertij nō intendit tollere:Et si Papa sciuisset primā resignationem & prouisionem iam factam, isti secundo nō contulisset:ob id secūda collatio nulla est,& subreptitia.

18 Imò pulchrè scribit Gomes. in commentar. ad regulam de infirmis resignantibus, quæstione xl. quòd si infirmus per procuratorem resignauerit in curia, & posteà rursus in fauorem alterius cum derogatione illius regulæ secundo cōfertur beneficium,& infirmus moriatur in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tra viginti dies,adhuc vacabit per obitum:& secunda renunciatio(quæ nulla est) non impedit quominus vacet per obitum: sic & hîc dicemus.

Collatio facta per vicarium reuocatū quãdo valeat.

19 Præterea collatio facta per vicarium etiam reuocatum, antequàm reuocationem sciuerit,valet.l.si fortè.ff.de offic.præsid.quem tex.singularem dicit Roma.singu.lvij.& Ias.in.l.more,col.iij.num.8.ff.de iurisdic. omnium iud.& Dec.consi.ccxcv.sic valebit prima prouisio per resignationem antequàm fuerit reuocatus procurator resignantis.

20 Nec me mouet gl.& ibi doc.in.c.ex tenore, & c.in nostra, de referi. & quod no.Oldra.consi.ccxcix.quidam Hugo,vbi concluditur, quòd prima electio seu prouisio,quæ est inutilis,non præstat impedimẽtum, nec hæ literæ primæ nullæ præstant impedimentum secundis validis. Respon.verum esse:sed in hoc casu prima prouisio facta erat valida, & ita secundavalere non poterat,pendebatq; effectus,nempe si publicatio fieret,& possessio peteretur in vita resignantis.

21 Ideo pendente hoc tempore non poterat remoueri beneficium ab hoc primo resignatario,& alteri prouideri:& ita tamen est, quicquid in contrarium dicatur,vt beneficium per mortem vacare censeatur, non obstan.duabus resignationibus factis & prouisionibus.

Post reuocationẽ intimatã cameræ an valeat collatio facta à cancellaria.

22 Insuper quæro,valeat ne collatio facta à Cancellaria post reuocationem procuratoris intimatam Cameræ? Et breui respon. valere,per text. in cle.vna de renuncia.vbi renũciatio facta post reuocationem non intimatam procuratori,vel illi,in cuius manibus cessio facienda est,valet, & dicit ibi glos.in verb.facienda,in hæc verba.

23 Quòd quando mandatum est generale ad cedendum in manibus eius qui recipere posit,non potest iuuare notificatio,nisi facta sit ei,qui recipit huiusmodi mandatum & imputet sibi,qui debuit omnibus intimare,vel saltem procuratori.Idem tenet Bonifac.& alij in d.cle.vna. Et sic consului,obtinuitq; in magno Regis Consilio Do.Guilielmus Fabri contra de Cumbis.

24 Item in eo loco reuocatio fieri debet,vbi negotium agitatur,alioqui non valet:l.sed & si pupillus.§.proscribere.ff.de instito.actio.Sed camera est diuersum tribunal à Cancellaria, & separatum: & loca distincta, officialesque separatos habent,& diuersos:ergo noticia facta in vno loco,non ligat in alio,sicut facta vni,non ligat alium.d.clem.vna:quia paria sunt minus plenè intimare vel nihil intimare: l. veluti,ibi, vel minùs plenè edictum.ff.de edendo.l.quoties,qui satisdar. cogant. & ibi multa doc.citant:& sic intimatio illa omni carebit iuris effectu,clem.caussam, in fin.de elect.

Collatio facta eodẽ die quo reuocatio an valeat.

25 Præterea dubitatur, an valeat collatio facta à Cancellaria, si appareat eo die collationem, & reuocationem esse factas in eadem cancellaria,vel consensum à procuratore præstitum? Respond.valere per text. in d.clem.vna, de renuncia. vbi valet prouisio facta ad resignationem procuratoris,antequàm peruenerit ad notitiam illius, vel eius in cuius manibus

manibus facienda erat cessio:sed non apparet hîc quòd facta fuerit notificatio reuocationis ante prouisionẽ, nã potuit esse postea:ideo is, qui dicit reuocationem anteà factam,oportet quòd probet: allegans enim tempus illud probare debet.l.cum actum.ff.de nego.gestis.plenè scripsi in tract.nomina.q.xiiij.nu.11.& seq.

26 Si autem resignantes post admissionem resignationis factam à Papa possent ab ea discedere,frequenter illuderetur Papæ,cuius iudicium ab eorum arbitrio pendere videretur.c.bonæ.ij.circa.fi.de postula.prela.& qui dicit aliquid reuocatum,hoc probare debet.l.cùm tacitũ.ff.de proba.l.sancimus.C.de testa.& probare debet ante reuocatum,vt suprà dictum extitit:quia non est verisimile procuratorem resignâsse,aut etiam Papam prouidisse,si anteà fuisset intimata reuocatio, ideoque prouisio priùs facta præsumitur,quàm reuocatio: ideo parti alleganti reuocationem priùs factam incumbit probatio.l.ei qui.ff.de proba.

A die consensus computatur tẽpus.

27 Si tamen fuerit facta cessio in Cancellaria die prima Martij, & intimatio eodem die in eadem Cancellaria: si die secunda procurator consenserit,non valebit prouisio:cùm à die consensus præstiti computetur tempus,quod non retrotrahetur:cùm extrema non sint habilia: de quibus Barto.in l.si is qui Pro emptore.ff.de vsucap. Quamuis consensum retrotrahi dicat Roma.consil.cccxl.nu.7.per.l.fin.C.ad Macedo.l.licet. ff.de iudic.quia paria sunt ab initio consensum interuenire,vel ratihabitionem subsequi,regul.Ratihabitionem,de regu.iur.in vj. Sed non hoc casu,quia reuocatio iam erat intimata.

28 Verùm cùm hodie isti sex menses computentur à die supplicationis vt patet in hac regula,si procurator consenserit,valebit.

Resignans non admissa resignatione potest semper suã retinere beneficium.

29 Insuper notandum est, quòd si quis resignauerit coram Papa beneficiũ in fauorem certæ personæ,& non aliter,nec aliás, si Papa sic contulerit,& is noluerit acceptare:poterit resignans suam semper continuare possessionem,& sine noua collatione illi beneficio inseruire, tum ratione huius clausulæ non aliter,quia non intendit aliter resignare, nisi iste habeat: iste non vult habere, nec acceptat, ob id resignatio non valet.

Arestum.

30 Tum etiam quia aliter facta resignatio pro non facta habetur,vtpote contra formam mandati. Sicque iudicauit Senatus Parisien. pro Domino Bochetel. canonico sancti Stephani Bituricen. qui valetudinarius resignauerat in fauorem nepotis, qui noluit acceptare, postquàm Bochetel conualuerit: vnde cùm idem auunculus vellet rehabere stallum in choro, & locum in capitulo (vt moris erat) Capitulum denegauit eum recipere sine noua collatione: & post nouam collationem volebant eundem cogere ad soluendum pro ingressu Capam, vel triginta scuta solui solita à singulis canonicis: tandem fuit condemnatum Capitulum ad expensas,damna & interesse, anno 1549. die vigesimatertia in magna camera. vide quæ scripsi in tract. nomina. quæstione xxj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Resignans an sine noua collatione ad suum possit redire beneficium.

Duæ resultant inde quæstiones:prima,an sine noua collatione liceat 31
ad beneficium resignatũ redire:& in hoc facerem seq.casus.primus est:
si resignatio facta fuerit secundum mandati formam,non poterit resi-
gnans redire ad suum beneficium absque noua collatione. Doct.in ca-
cùm venerabilis,de excep.c.si beneficia,de præb.in vj.quod est verum,
si resignatarius acceperit possessionem.

Secundus casus,quando beneficium fuit resignatum contra manda- 32
ti formam,tũc redire potest resignans ad suum beneficium absque no-
ua collatione.d.c.si beneficia, vt nec quidem perdat suam primæuam
possessionem:nam quod fit contra formam est nullum.c.cùm dilecta,
de rescrip.ideo semper retinet ius & possessionem, quia non censetur
resignâsse.

Tertius casus quando quis resignat in fauorem alicuius,& non ali- 33
ter,ipso non acceptante resignans manet in possessione, donec ipse ac-
ceptauerit:nec aliâs renunciatio valeret.d.c.si beneficia,& in de.vna,de
renunciatio.

Prouisus in possessionẽ mittidebet.

Quamobrem oportet resignatarium mitti in possessionem, alioqui 34
prædo est,l.si ex stipulatione.ff.de acquir.possess.doct.in c.in literis,de re-
stitu.spol.tamen non est priuatus iure in beneficiis minoribus,qui ade-
ptus fuit beneficij possessionem,si aliâs bonum haberet titulum.Domi.
& Franc.in c.eum qui,de prẽben.in vj.& Nicol.Milius in verbo,benefi-
cium.q.lviij.scripsi in tract.de pacific.possessor.nu.237. cum seq. & vide
quæ scripsi suprà de missio.in possess.

Administrans ante cõfirmationẽ iure est priuatus. Arestum.

In Episcopatibus autem, & Abbatijs iure priuatus est, qui admini- 35
strat ante confirmationem vel prouisionem à Papa receptam, etiam si
autoritate Regia.c.auaritiæ,de elect.in vj.alibi scripsi.

Illa tamen dignitas non potest iterum conferri ante declarationem: 36
vt censuit Senatus anno 1508.in mense Ianuario.

Ante confirmationẽ electus non agit possessorio.

Imò electus ante confirmationem non potest se opponere, ne inci- 37
dat in pœnam illius· c.auaritiæ,nec impetrare literas sallinæ, aut manu-
tenentiæ,quia non habet solidum ius ante confirmationem, d.c.auari-
tiæ,& c.fi.de elect.lib.vj.Alia multa scribit Gomes.quæ videre poteris,si
tibi ista non sufficiant.

Admittitur beneficium per cõiugium.

Adhæc nostra voluntate beneficium amittitur per matrimonium: 38
vt si beneficiarius ducat vxorem,cogitur relinquere beneficium,c.j.de
cleric.coniug.quia non bene conuenit psalterium cum cithara: & con-
iugatus cogitans quomodo placere valeat vxori, minus ea, quæ Dei
sunt,complere potest, cùm quasi diuisus in duo plenam sui non habeat
potestatem,vt ei à quo stipendium recipit,plenius famuletur. c. diuersis
fallacijs,de cleri.coniuga.vbi quoque dicitur, quia per tales coniugatos
substantia rerum ecclesiasticarum solet deperire.

Insuper quia voluptatibus simul & carnalibus desiderijs, ac diuinis 39
& ecclesiasticis vacare non valeant.c.iij.de cleri.coniuga.

Siue contraxerit matrimonium,siue sponsalia.c.vno.de clericis con- 40
iuga.

iuga.libr.vj.vbi gloss.intellige sponsalia de præsenti, secus si contraxerit
sponsalia de futuro.d.c.vno,& Aufre.in decis.Tholos.q.ccxxxix. Panor.
& alij in c.j.de cleric.coniuga.

41 A fortiori quoque si contraxerit matrimonium cum vidua, tunc e-
nim vt Bigamus omni quoque priuilegio clericali priuatur,c.vno,de Bi
gamis,libr.vj.

42 Declara in coniugato,cum non posse obtinere beneficium, quam-
diu vxorem habet:nam si matrimonium priuet iam adepto, multò for-
tiùs prohibet habendum:quia turpius eijcitur, &c.c. quemadmodum,
de iureiur.& multa facta tenent,quæ fieri prohibentur.l.patre. ff.de his
qui sunt sui vel alieni iuris.

Coniugatus quãdo vxorẽ & beneficium habere possit.

43 Nisi vterque vouerit castitatem perpetuam, & ingressus fuerit reli-
gionem,tunc coniugatus cum vnica virgine beneficium habebit.Nam
hoc casu videtur quoad effectum solutum matrimonium: vt est singu.
casus positus in c.ij.de cleric.coniug.

44 Quinimò hoc modo poterit ordines recipere.c.coniugatus,de con-
uers.coniugat.c.Episcopus.lxxvij.distin.& sic est casus mirabilis,in quo
habens vxorem potest ordines sacros sumere,& effici presbyter, ac be-
neficium obtinere.

45 Admittit etiam coniugatus beneficium,quamuis matrimonium sit
nullum,vtpote inuitum cum consanguinea,vel alia,cum qua prohibi-
tum erat,clem.vna,de sponsal.Imol.in c.Ioannes,de cleri.coniuga.Ias.in
l.vbi,col.penul.C.de transactio.

46 Verùm quia super his matrimonijs quandoque dispensatur, & qui-
dem frequentissimè:ideo adiungam hîc Regu.cancel.super qua dicam
impedimenta matrimonij, & super quibus dispensetur, & à quo,& in
quibus non possit dispensari.

Regula.xlvj.Innocen. viij.de dispensationibus in gradibus prohibitis.

Item voluit quòd in literis dispensationum super aliquo gradu consanguinitatis, vel affi-
nitatis, aut aliâs prohibito, ponatur clausula,
si mulier rapta non fuerit,& si scienter, pona-
tur clausula addita in quinterno.

GLOSSA PRIMA.

Dispensatio super matrimonio quando à Rege petenda sit.

1 ADVERTENDVM est, quòd interdum super matrimo-
nio requiritur dispensatio, aliquando non, si fiat secundum
formam à iure præstitutam,non requiritur, si verò contra iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris prohibitionem, tunc requiritur dispẽsatio,quę postulari debet interdum à Papa,aliquando ab Imperatore seu à Rege.

Tunc à Papa impetratur,quando prohibitio ab eo emanauit, & im- 2
minet peccatum,vt in gradibus consanguinitatis,affinitatis,publicę honestatis,& alijs prohibitis à iure canonico,vt in c.non debet, & per totum,de consanguinita.& affinita.& infrà dicetur.

Tutori prohibetur nubere cum pupilla.

Aliquando facta est à iure ciuili prohibitio propter aliquam causſam 3
honestam: vtpote ius ciuile tutori prohibet,ne nubat cum sua pupilla, vel adulta,nec filius eius aut nepos,l.senatusconsulto,& seq.ff.de ritu nuptiar.& quæ personæ sub ista prohibitione comprehendãtur, probatur in l.si quis tutor,& l.non solùm,ibidem.

Et hoc ius ciuile ex causſa prohibuit,videlicet ne pupilla vel adulta cir 4
cunscribatur in re familiari ab his,qui rationes eius gestę tutelę,reddere compellũtur.l.libertus. §.senatusconsulto.ff.de ritu nuptiar.& ne matrimonia sic coacta fiant.

Et tunc solet Imperator,vel Rex in hoc Regno,vel alius in suo superio 5
rem non recognoscens dispensare super hoc matrimonio cõtrahendo: vt l.si tutor.C.de interd.matrimo.vbi sunt hæc verba,si tutor vel curator pupillam,vel adultam quandam suam sibi,vel filio suo,nullo diuino impetrato beneficio,in matrimonio collocauerit,manet infamia cõtra eum,veluti in confessum de tutela:quia huiusmodi coniunctione fraudem administrationis tegere laborauit:vides ergo quomodo Imperator super hoc dispensat.

Et interdum audiui factam huiusmodi dispensationem à Rege cum 6
nobilibus & diuitibus in Francia,quia pauperes super hoc dispẽsari non petunt.

Idem si magistratus tempore sui officij velit nubere cum aliqua sibi 7
subiecta,quia ius hoc prohibet timore impressionis: ideoque solet hoc princeps permittere.l.vna.C.si quacunque prędituspotesta.quod hodie non seruatur.

Idem si velit mulier nubere ante annum luctus ratione infamiæ vi- 8
tandæ,solet hoc impetrare ab Imperatore,vel Rege,l.si qua mulier . C. ad Tertulia.l.j.vbi Bal.de secund.nup.hoc tamen non solet impetrari in Francia,licet matrimonium contrahatur.

Mulier secundonubẽs dignitatem prioris matrimonij ũm petrare potest.

Idem si mulier velit impetrare nuptias ad retentionem prioris digni- 9
tatis, vtpote quia fuit nupta senatori,nunc vult inferiori nubere cum retentione dignitatis:hoc à principe impetrabit:quod rarum est tamen, nuptiæ.ff.de senator.prohibetur tamen ne matrimonium contrahatur per rescriptum subreptitium principis:nec licet alicui impetrare nuptias à principe sub deportationis pœna,& alijs positis in rub.C.si nuptiæ ex rescripto petantur.

Rapere puellã quasi dicitur qui Regis beneficio illam petit.

Imò tantùm est rapere puellam, quantum Regis beneficio illam 10
postulare . c . nullus.xxxvj.quæstione secunda . contra quosdam nobiles,qui mulieres inuenire nesciunt, nisi eas principis literis,& præceptis impellant:

impellant:hę tamen leges matrimonium prohibentes de iure canonico sunt correctæ.c.penul.& vltimo,de secundis nuptijs : quia matrimonia reguntur hodie iure poli,non iure fori,c.Euphemium,secunda q.tertia. Federic.consil.trigesimosexto,casus talis.Lucas de Penna in l.fi. colum. iiij.C.de incol.lib.x.

11 Potest tamen princeps in iuramento & alijs , quæ ius diuinum non destruant,sed iuuent constitutionem super hoc edere,non ad annullandum matrimonium,sed vt honestiùs contrahatur, & sine coactione,& scandalo: qua constitutione transgressa, & sic honestate violata poterit iudex hunc transgressorem mulctare,vel bonis priuare,quæ merè temporalia sint,& non subiecta ecclesiæ:quòd si principis interuenerit dispensatio,non erit locus impositioni mulctæ.

Leges disponentes super matrimonijs quæ seruentur.

12 Et sic videmus hodie etiam quoad matrimonia seruari leges imponentes mulctam , aut bonorum priuationem , sed non illas, quæ infamiam irrogant.cap.fin.de secund.nupt.c.cùm secundum leges,de hæreti.lib.vj.& per totum tit.C.de incest.nupt.nec seruantur leges illę quæ matrimonium annullant,cùm illlud sit iuris diuini , quæ sunt notanda, quicquid dicant canonistæ:quia principis est continere ciues suos in honestate:cùm præcepta iuris præcipua sint honestè viuere, alterum non lædere,ius suum vnicuique tribuere. l. iustitia ff. de iustit.& iure.Parisi. consi.lj.considerata,in iiij.vol.

Super aliquo gradu.

GLOSSA SECVNDA.

Gradus quid sit.

GRADVS in consanguinitate vel affinitate dicitur ad similitudinem scalarum,graduum,vel aliorum locorum vt sicut de vno gradu in gradum ascendimus vel descendimus, ita & per gradus consanguinitatis de vna persona in aliam,l.iurisconsul.§.gradus.ff.de gradi.& est habitudo personarum , qua cognoscitur quota agnationis vel cognationis distantia duæ inter se personę differant.Ioannes Andreas in declara.arbor.consanguinita.

Computatio secũdum ius ciuile vel canonicũ quæ attẽdatur.

Aduertendum est , quòd cùm in statutis vel consuetudinibus fit mentio de gradu , vt tertio,vel quarto gradu,seu alio:tunc fiet computatio secundum ius ciuile,tum quia recta est computatio:tum quòd statuta magis accedunt ad ius ciuile,secundum quod persona quælibet faciet gradum.§.fina.institut.de grad.affinita.l.fina.vbi doct.C.de successor.edicto.Bart.consil.ccxxiiij,an fratres.Albert.Brunus in tract.de statu.excluden.fœmin.artic.xij.q.xxj.Bened.in repe.c.Raynutius,in verb. & vxorem,nu.86.de testa.Præpo.in declara.arbor.consang.nisi consue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tu do vel statutum aliter disponeret.Bald.in l.vlti.in fin.C. de succession. edicto.Deci.cons.cccexliiij.concurrit,col.ij.& cons.dlxiij.domino,in fi. vel esset in terris ecclesiæ: quia verisimile est,quòd ad ius suum statutum referatur,idest ad ius canonicum.

Item fallit quando primùm habita fuisset mentio iuris canonici, vel ageretur de computatione gradus quoad matrimonium. Ias.cons.lxix. statutum,in iij.vol.quia præcedentia declarant sequentia.l.si seruus plurium,in fine.ff.de legat. j.alia tradunt doct.in declarat.arbor.Consanguinita.

Consanguinitatis.

GLOSSA TERTIA.

Consanguinitas quid.

CONSANGVINITAS est attinentia diuersarum personarum ex eo prouenies, quòd vna descendit ab altera,vel ambæ ab eadem,teste Ioan.Andr.in declara. arbor.consanguinita.vbi plus addit,quòd consanguinitas dicitur à cum & sanguine,quia à communi sanguine descendunt:vt Præpo.& alij declarant ibidem. Notandum est,quòd licet olim prohibitio vsque ad septimum gradum esset,quandoquidem homines antiquitus viuebant diutiùs, vt septimum eis gradum videre contingeret:hodie augescente malitia populi & diminuta deuotione,diminuta quoque est ætas:& quia difficile est peruenire,& videre quartũ gradum.quamobrem hodie vsque ad eum quartum gradum inclusiuè prohibetur matrimoniũ quis cõtrahere cum consanguineo,vel consanguinea.c.non debet,de consanguinit.& affinit.vbi aliæ assignantur rationes:sed si vnus sit in quinto gradu,& alius in secundo vel tertio,potest inter illos contrahi matrimonium sine dispensatione,per reg.Collateralium in linea inæquali:quoto gradu distat remotior à stipite, tanto distant inter se.d.c.non debet,de consanguini.& in arb. consanguinita. declaratur.Petr.Paris.consi.lij.dixi,in iiij.volu.& cons.seq.ibid.

In quinto gradu existens potest contrahere cũ existente in secundo vel tertio.

Vel affinitatis.

GLOSSA QVARTA.

Affinitas quid.

AFFINITAS est personarũ proximitas ex coitu prouenies inter copulatum, & consanguineos copulatæ, & inter copulatam,& consanguineos copulati,teste Io. Andr.& Præpos.in declara.arbor.affinit.vbi dantur descriptiones: vt ibi ipse scripsi. Et sicut in quarto consangui-

sanguinitatis gradu prohibitum est matrimonium, ita in quarto affinitatis gradu:vt est notatum in arbo.consanguinitatis,& alia quæ dicuntur in cõsanguinitate,& in taxa,& in expeditione illius, seruari solẽt in affinitate:nisi procedat affinitas ex actu fornicario precedente,quia tũc nulla est compositio:quia datur litera clausa, & tantùm taxatur quoad expeditionem,ac si aperta:& in primo gradu affinitatis datur dispensatio,quod remaneat matrimonium ob scandalum vitandum,fauore scilicet matrimonij:& ne super coitu credatur partibus ad separandũ matrimonium:& quia hoc impedimentum est à iure canonico inuentum: vt doct.scribunt in decla.arbor.affinita. & Prouincial.fol.65.in no.super dispensa.matrimo.versi.item potest.

Tãtũ taxatur dispensatio affinitatis sicut consanguinitatis.

In primo gradu affinitatis dispensatur.

Aut aliâs prohibito.

GLOSSA QVINTA.

1 MVLTIS modis prohibetur à iure matrimonium, qui his versibus continentur. *Matrimonij impedimenta.*

Error,conditio,votum,cognatio,crimen,
Cultus,disparitas,vis,ordo,ligamen,honestas,
Si sis affinis,si forte coire nequibis,
Hæc socianda vetant connubia,iuncta retractant.

Ioan.Andr.in tract.de sponsal.& matrimo.gl.in summa xxvij. quæstione prima.

2 Hîc duo exprimuntur gradus prohibiti, videlicet consanguinitatis & affinitatis: addit gloss.tertium, videlicet publicæ honestatis, de qua infrà.

3 Quartus est ratione erroris videlicet personæ: vt si quis putet cõtrahere cum Catharina,& contrahat cum Berta, qui error personæ vitiat matrimonium:quia non est consensus,vbi est error. l.si per errorem.ff. de iurisd.omnium iudic. & errantis nulla est voluntas.l. cùm testamentum,& l.non idcirco.C.de iur.& fact.ign. *Error quan dovitiet matrimonium.*

4 Idem in errore conditionis,vt si contrahat cum serua, putans contrahere cum libera,& hi impediunt matrimonium.Error verò qualitatis,vtpote quia putabat eam esse virginem,vel error fortunæ,si putabat diuitem puellam:isti errores non impediunt matrimonium, quia non respiciunt substantiam matrimonij:alioqui ferè omnia irritarentur,cap. j.in xxix.q.j.

5 Et super hoc impedimento non quęritur dispensatio, & habita non prodest,altera parte inuita: sed partis errantis postea consensus interueniens matrimonium ratum facere potest:sicut dicitur de Iacob,qui volebat contrahere cum Rachel,& fuit ei data Lia,quæ lippis erat oculis, tamen cum ea postea consensit:vt patet Genes.xxix.& seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conditio impedit matrimonium.

Quintò conditio appoſita in matrimonio:vt ſi puella contraxerit ea 6
lege,ſi pater voluerit:ſi pater nolit conſentire,non valet matrimonium.
c.ſuper eo,de conditio.appoſitis.Si tamen à conditione receſſum fuerit
valebit matrimonium, vtpote ſi pater permiſerit,vt alius illam filiã du-
cat.c.per tuas,de conditio.appoſitis.

Item ſi non valeant ſponſalia,non teneor ſponſam accipere.c.de illis, 7
de conditio.appoſitis,& melius eſſet non cõtrahere, quàm contrahere:
& in hoc cõtractu rapuere mulierem, & proceſſus infinitos ad illã pro-
miſſam pecuniam habendam excitare.

Si verò conditio fuerit contra ſubſtantiam matrimonij,vitiat contra 8
ctum:ſecus ſi aliâs fuerit illicita,quia tunc habetur pro non appoſita. c.
j.& c.vlt.de conditio.appoſ.Hippoly.conſi.cclxxxvj & in hoc caſu non
diſpenſationem exigi,vel rarò.

Votum ſolẽne impedit matrimonium.

Sextò votum ſolenne impedit ac dirimit matrimonium,vt votum in 9
profeſſione religionis emiſſum,aut votũ in ſuſcipiẽdis ordinibus ſacris.
c.vno,de voto,in vj.ſi verò fuerit ſimplex votũ,vt regulariter eſt quod-
libet aliud tunc impedit quidem matrimonium,ſed non dirimit contra
ctum.c.meminimus,& ſeq.ac per totum,qui cleric.vel vouen.

Super voto Papa diſpẽſat, & debet cũpoſitio

Et ſuper hoc voto etiam ſolenni poteſt Papa ex cauſſa diſpẽſare.c.ve- 10
niens,qui cleri.vel vouen.gl.in c.propoſuit,de conceſſ.præb.& in c.cùm
ad monaſterium,vbi Panor.& alij,de ſtatu monach.Aret.conſi.lix.in fa-
cto.ideoq; poteſt ex magna cauſſa diſpenſare cum monacho, vel ſacer-
dote,vt contrahat matrimonium:vt docet Io.And.in regul.ſemel Deo,
de reg.iuris,in vj.in Mercurial.refert multos huius ſententię Deci.conſ.
cxij.in præſenti,col.ij.

Aut ſi de facto quis iam poſt votum contraxerit, abſolutionem pete 11
re debet à tranſgreſſione voti,& quòd in matrimonio remanere poſſit:
verùm ſuper hoc,& cum votorum commutatione non ſolet Papa diſ-
penſare ſine compoſitione,quæ fit ſecundum perſonæ qualitatem & il
lius ſubſtantiam,nunc plus nunc minùs.

Cognatio carnalis matrimonium impedit.

Septimò cognatio impedit matrimonium,& intellige cognatio carna 12
nalis,id eſt cõſanguinitas:vt ſuprà dictum fuit in gl.tertia, vel de cogna
tione ſpirituali:vt inferiùs dicetur.ſcribit Buchard.in ſuo decreto lib vij.
c.xxij.ſi quis neptem ſuam in coniugiũ duxerit,anathema ſit: & ſi quis
de propria cognatione,vel quam cognatus habuit in coniugium duxe
rit,anathema ſit.

Cõpoſitionẽ cur Papa ſuper his recipiet.

Sed miratur Staphil.in tract.de literis gratiæ & iuſtitiæ, quomodo 13
Papa recipiat pro iſta diſpenſatione compoſitionem:nam aut eſt iuſta
cauſſa diſpenſandi,& tunc diſpenſare debet,iuxta no.in capitul.bonæ ij.
de poſtula.pręla.& in l.j. §.permittitur,de aqua quotid.& æſtiua.& iuſta
cauſſa eſt diſpenſandi in gradibus prohibitis etiam à iure diuino,vide-
licet ob bonum pacis & quietis inter principes,& homine ſibi ſubditos
capitul.ij.de ſpon.impube.ſi verò non eſt cauſſa, diſpenſationem abij-
cere debet.

Sed

14 Sed deſinet mirari,ſi conſyderet quàm multi diſpenſationes huiuſmo
di impetrârent,ſi gratis concederentur,qui ſaltem impenſarum timore
deterriti non audent,& ſemper infeſtarent aures Pontificis,petendo ſe-
cum diſpenſari:dareturq; materia delinquendi,contra l.conuenire,ff. de
pactis dotal.

15 Sicut dicimus de ſtatuto,quòd ſi imponit pœnam pro homicidio pe-
cuniariam paruam,non valet,quia daret materiam delinquendi,ſecus ſi
magnam:allegatur tex.no.in §.pœna,de iniur.in inſti.quem no. Alber.
in trac.ſtatutorum,in ij.parte,quæſtio.cxxij.& Ludouic.Roma. ſingul.
decvj . & Rochus Curtius in c.ſi.col.xxj.de conſuetud.& Hippoly.in l.
j.nu.19.ff.de ſica. ideo neceſſe eſt , vt malitia hominum comprimatur,
& vt compoſitio ſoluatur.

Clauſula in his diſpenſationibus ponenda.

16 Et quando Papa diſpenſat,ſic in narratione dicere ſolet:Iulius, &c. &
ſi inter illos,qui conſanguinitatis aut affinitatis nexu iunguntur,inſtitu
ta ſacrorum canonum matrimonialem copulam interdicant: ſummus
tamen Pontifex ex poteſtatis plenitudine,quam nõ ab homine obtinet,
ſed à Deo,perſonarum & temporum qualite penſata vtiliora inſpiciens,
nonnunquam iuris rigorem,maximè circa ſublimes perſonas,ex regali
proſapia deſcendentes,manſuetudine comparat.

17 Et quòd negat iuris ſeueritas,benignitas diſpenſationis indulget.Sanè
&c.poſteà narrat factum,& demum diſpenſat, ac non obſtantia tollit:
hæc eſt huius diſpenſationis ſumma: vt ſuperiùs ſcripſi in tractat.de
diſpenſat.

Cognatio ſpiritualis impedit matrimonium.

18 Secundò cognatio ſpiritualis impedit matrimonium,ac dirimit con-
tractum,c.j.& per totum.xxx.q.j.& in titu.de cogna.ſpirituali , niſi ne-
ceſſitatis cauſſa baptiſauerit,c.ad limina.xxx.q.j.& iſta contrahitur per
baptiſmum & confirmationem,capit.primo,& ſi.de cognatio.ſpiritua-
li,in vj.

Deponi debet presbyter qui cognouit eam quam in cõfeſſione audiuit.

19 Omnes etiam quos in pœnitentia accipimus,ita filij noſtri ſunt,vt ba
ptiſmate ſuſcepti,c.omnes.xxx.q.j.& ideo deponatur preſbyter,& duo
decim annis pœniteat,qui cognouit illam quam in confeſſione audi-
uit,c.ſi.ibid.Cognationis huius ſpiritualis viginti ſunt perſonæ prohibi-
tæ,quas ſcribit Panor.in c.Martinus,de cogna.ſpiritual.tam in baptiſmo
quàm in confirmatione.

Perſonæ viginti in ſpirituali cognatione prohibitæ.

20 Prohibetur ergo primò matrimonium inter baptiſatum & baptiſan-
tem:inter baptiſatum,& filios baptiſantis,inter baptiſatum & vxorem
baptiſantis priùs cognitam,inter baptiſantem & parentes baptiſati,inter
parentes baptiſati,& vxorem baptiſantis priùs cognitam,inter leuatum
& leuantem,inter leuatum & filios leuantis:inter leuatum & vxorem
leuantis priùs cognitam,inter parentes leuati,& vxorem leuantis priùs
cognitam,inter leuatum & parentes leuantis.

21 Et totidem ſunt perſonæ in confirmatione,ſuper quibus difficiliùs Pa
pa diſpenſat:& ſolet eſſe taxatio ſicut in conſanguinitate:nõ verò ſolet
fieri compoſitio in hac cognatione,ſecundum quoſdam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Super cognitione ſpirituali quando Papa diſpenſet.

Tamen ſuper cognatione ſpirituali ad contrahendum non facilè diſ- 22
penſat Papa,ſed ſuper contracto ſic,licet poſſit in his omnibus diſpen-
ſare,veluti quia ſunt iuris poſitiui.Ad matrimonium igitur etiam con-
trahendum diſpẽſare poterit,ſiue ſit paternitas,ſiue fraternitas,aut com
paternitas:vt tradit Panor.in rubr.de cogna.ſpirituali.

Cognatio nõ cõtrahitur, quando puer fuit baptiſatus domi.

Verùm inter leuantes nulla contrahitur cognatio.c.fi.de cogna.ſpi- 23
rituali,lib.vj.ideo non opus eſt aliqua diſpenſatione aut declaratione.

Idem ſi puer in domo fuerit baptiſatus ſine ſolennitate,& poſteà ad 24
eccleſiam delatus,vbi ſolennitas baptiſmi fuit obſeruata: & ibi aliqui te
nuerunt puerum,vt nulla contracta ſit compaternitas,quia non eſt ibi
baptiſmus,ſed ſolennitas baptiſmi,ex qua non contrahitur cognatio ſpi
ritualis,& data fuit declaratio in plumbo,vt teſtatur Prouincial.fol.28.er
go ipſe etiam aliam vidi declarationem,quam obtinuit quidam ex con
ſil.Do.Philip.Probi doct.egregij.

Cognatio legalis an impediat matrimonium.

In cognatione verò legali,vt ſi per adeptionem ſoror mihi eſſe cœpe 25
rit,quandiu durat adoptio inter me & ipſam,nuptiæ conſiſtere non poſ
ſunt.c.vno,de cogn.legali Et ſuper hac non vidi impetrari diſpenſatio-
nes:quia pater poteſt illam diſſoluere emancipando, ideo non eſt opus
diſpenſatione.

Inceſtus prohibet matrimonium & quis ſuper eo diſpẽſet.

Octauò inceſtus impedit matrimonium ſine diſpenſatione, ſed non 26
dirimit iam contractum.c.tranſmiſſæ,de eo qui cognouit conſan.vxor.
ſuæ.Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare,ſcribit Panor.in c.j. ibidem,non
poſſe,quando verè commiſſum eſt crimen inceſtus, ideſt cum proprijs
conſanguineis vel affinibus,niſi ratione iuuentutis.c.ſi duo,in fin.xxxv.
q.vj.Secus ſi crimen eſſet commiſſum cum conſanguinea ſponſæ:&ſic
non eſſet verè crimen inceſtus. c.ij.illo tit.

Machinatus in mortem viri nõ poteſt accipere illiuscõiugem.

Notandum eſt etiam alia duo eſſe impedimenta, quibus impeditur 27
matrimonium,& dirimitur iam contractum:primum eſt,ſi alter coniu-
gum vir aut vxor machinatus fuerit in mortem alterius cum effectu,
adeò quòd mors ſecuta fuerit,& tunc iſte nunquàm poterit cum adul-
tera contrahere,nec in contracto matrimonio remanere.c.j. & per to-
tum de eo qui duxit in matrimo.quam polluit per adulter.c.j.de diuor.
c.ſi quis viuente.xxxj.q.j.

Diſpenſatur in cõſcientia cum eo qui machinatus fuit mortem.

Idem dicendum eſt & multò fortiùs,ſi vterque in mortem machi- 28
natus eſt cum effectu. doct.in capitul . ſuper hoc , de eo qui duxit in
matrimon.

Promittens viuo coniuge contrahere cũ Titio non poterit cũ eo contrahere mortuo coniuge

Limitatur in conſcientia , quando matrimonium eſt contra- 29
ctum , & negotium penitus eſt occultum : tunc Papa diſpenſabit vt
remanere poſſit cum adultera ad vitandum ſcandalum ob diſſolutio-
nem matrimonij,capitulo quia circa , de conſanguinitate . & taxa ſi-
gilli diminuitur in foro conſcienriæ : & bulla clauſa mitti ſolet:
quod ſecus eſt in alijs bullis , quæ non conceduntur in foro con-
ſcientiæ.

Secundum impedimentum eſt , ſi viuente primo coniuge,alter de-
derit

derit fidem de matrimonio cum altero contrahendo mortuo ſuo coniuge , & eam poſt promiſſionem cognouerit : tunc illa fides data cum coitu ſequente impedit matrimonium contrahendum , ac dirimit iam contractum,capit.relatum,& cap.ſeq.xxxj.quæſt.j.cap.j.& ſi.de eo qui duxit in matrimo.

31 Solet tamen Papa cum his diſpenſare , dummodo neuter eorum in mortem alterius mortui machinatus fuerit:& dabitur legitimatio prolis ſuſceptæ poſt obitum alterius,& exinde ſuſcipiendæ.

Diſpenſatur cum illo qui cognouit aliquam viuẽte coniuge.

32 Tertium eſt,quod impedit,ſed non dirimit:vt ſi quis de facto duxit, quam polluit per adulterium,&ex qua ſuſcepit liberos,vxore ſua prima viuente,diſpenſabitur (ea prima mortua) cum eis: vt ipſi priùs ad tempus ſeparati(dum neuter iſtorum in eius mortẽ machinatus fuerit)poſſint matrimonium inter ſe contrahere de nouo : & de expreſſo venit , quando legitimatur proles cõcepta,& ſuſcepta poſt obitum primę vxoris.d.c.j.vbi doct.

Interficiens vxorem ſine ſpe coniugij remanebit.

33 Idem ſi quis interfecerit vxorem,ſine ſpe enim coniugij abſque diſpenſatione remanebit.c. interfectores,xxxiij.quęſt.ij.& in caſibus poſitis in capitul.hoc ipſum, §.de pœnitentibus,xxxij.quæſtio.ſecunda,vbi gloſſ.not.

Iudæus cum chriſtiana non contrahit matrimonium.

34 Nonò cultus diſparitas.Chriſtianus enim cum Iudæa vel Sarracena, contrahere prohibetur,c.caue, xxviij. quæſt.j. & in hoc caſu non ſolet Papa diſpenſare,niſi infidelis ad Chriſtianiſmum peruenerit:vt no.doct. in c.j.de conuerſ.infidel.

Vis & metus impediũt matrimonium.

35 Decimò vis compulſiua impedit matrimonium,quia vbi eſt vis,non eſt conſenſus,c.cùm locum,de ſponſal.& matrimonia debent eſſe libera,c.gemma , eod. obid etiam metus qui poteſt cadere in conſtantem virum impedit matrimonium,c.veniens,ij.de ſponſa.glo.in c.Abbas,de his quæ vi metúsve cauſ.fiunt.Iaſ.in l.Titia.ff.de verb.obligat.capitu. de

Super vi et metu Papa non diſpenſat, & alijs hic deſcriptis.

36 illis,ij.& capitul.ex literis,de deſponſ.impub.†Nec ſuper hoc matrimonio ſolet Papa diſpenſare, quippe ſubſtantia deeſt , videlicet conſenſus, capitu.ſufficiat.xxvij.quæſtion.ſecunda,ſuper qua ſubſtantia Papa non diſpenſat.doct.in capitu.cùm ad monaſterium,de ſtatu monach.Ange. de Clauaſ.in ſumma Angel.in verb.matrimonium iij.in vltimo impedimento:vbi dicit Papam non poſſe diſpenſare in his impedimentis, quæ remouent conſenſum,vt conditionis,erroris perſonæ, impedimentum metus & priuationis ſenſus,vt in furioſo.

37 Sed ſi hic coactus poſteà conſenſerit carnali copulæ, matrimonium ratihabitione conualeſcit,capitul. inſuper, qui matrimo.accuſ.poſſunt. nec hoc caſu egemus diſpenſatione , ſed conſenſus poſteà ſuperueniens conualidat matrimonium : vt prædixi : & doctor.in l.interpoſitas, C. de tranſactio.Petrus Pari.conſilio quinquageſimotertio,quamuis,in iiij.vol.

Ordo ſacer impedit matrimonium.

38 Vndecimò ordo ſacer impedit & dirimit matrimonium,per capitul. ſecundum,qui cleric.vel vouent.minor verò ordo non,vt ibi,& capitu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui verò, & capitul.ſeruatum, xxxij. diſtinct.ſed ſi preſbyter de facto contraxerit.diſpenſat interdum Papa cũ Regibus & illuſtribus,vt vxorem retineant, & in matrimonio de facto contracto remaneant: vel ſi ageretur de pace publica Regni,vel ex ſeparatione graue ſcandalum immineret,capit.quia circa,in fin.de conſanguinit.vel quando longo tempore in eo matrimonio perſeueratum fuerit,& inde ſuſcepta proles.cap. de gradibus,xxxv.quæſt.viij.capit.non debet,de conſanguinita.Roma. conſil.cccvij.in caſu.

Papa quando diſpenſet cum promotis vt matrimoniumcontrahant.

Diſpenſat etiam in foro conſcientiæ, quando receptio ordinis fuerit occulta,cum limitatione tamen,quòd ſi ille preſbyter vxori ſuæ ſuperuixerit,perpetuò ſine ſpe coniugij ſe contineat,& quòd officium beatæ virginis Mariæ ſaltem diebus dominicis,& feſtis petmodum ſatisfactionis,quoad vixerit recitare teneatur: & ita de facto vidi cum quodam fuiſſe diſpenſatum. 39

Infamis eſt habẽs duas vxores, vel cõcubinam cum vxore.

Duodecimò ligamen.nam ligatus cum prima non poteſt cum ſecunda contrahere:quia non poteſt quis duas vxores,vel ſpõſas habere, nec quidem prętextu cuiuſquam diſpenſationis, §.affinitatis,inſt.de nuptijs. imò duas habens ſponſas aut vxores,vel vxorem cum concubina, efficitur infamis,l.eum qui.C.ad legem Iuliam,de adulter.l.j.in fin.ff.de his qui no.infam.§.ſi verò effuſa,in authen.quib.mod.natural.efficiant.ſui. Rauen.in Alpha.in verb.concubina. 40

Et aliquando vidi oppoſitum contra quendam mercatorem habentem vxorem cum concubina,& hoc factum admiſſum ad reprobationem illius adducti in teſtimonium, c.nuper,de biga. 41

Imò ſi quis cõtraxerit ſponſalia per verba de præſenti:vt eſt ſolitum: fieri in iuriſdictione Senatus Tholoſani,& in prouincia, & poſteà contrahat matrimonium etiam in facie ſanctæ matris eccleſiæ cum altera, quam cognoſcat,tamen primæ adhærere tenetur,c.ſi inter, de ſponſal. cap.j.& per totum,de deſponſa.duorum. 42

Diſpenſari quando poſſit cum eo, qui accepit ſecũdã vxorem, poſtquàm audiſſet primam mortuam.

Item ſi quis in longinquis partibus exiſtens audiuerit vxorem ſuam mortuam,& ſic probabiliter credens alteri nupſerit, dabitur eidem diſpenſatio,quòd cum ſecunda remanere poſſit cum abſolutione ab adulterij & inceſtus reatibus: & quòd credulitate huiuſmodi durante exactus debitum coniugale reddat,non autem exigat,prouiſo tamẽ, quòd ſi primam ad eum redire contigerit, amplexibus eiſdem reiectis primæ adhærere teneatur,c.in præſentia,de ſponſal.capit.dominus,de ſecund. nuptijs. 43

Audita morte cõiugis quando alter contrahere poſſit.

Si verò maritus vel vxor fuerit certior factus per nuncium ſpecialem ad hoc miſſum de morte alterius,tunc non ſolùm dabitur,quòd in matrimonio contracto remanere valeat, verumetiam ſi nondum contractum ſit, quòd contrahere poſſit: & fit per viã declarationis,ſeu diſpenſationis ad cautelam,vel per modum licentiæ,vel permiſſionis, & cum abſolutione adulterij:vide tex.in authen.hodie.C.de repud.vbi Bald. & alij tractant. 44

Deci-

Publica honeſtas an diſpenſatiõe patiatur.

45 Decimotertiò honeſtas,quæ vocatur iuſtitia publicę honeſtatis:quia in conuentionibus non ſolùm quid liceat cõſiderandũ eſt, ſed & quod honeſtum ſit.l.ſemper.ff.de ritu nuptiar.vnde dicit tex.in c. ſi quis vxorem deſponſauerit,vel eam ſubarrauerit,quamquàm poſtmodum,pręueniente die mortis eius nequiuerit eam ducere in vxorem:tamen nulli de conſanguinitate eius licet accipere eam in coniugio:quod ſi inuentum fuerit factum,ſeparetur omnino.xxvij.q.ij.& c.ſponſam,de ſponſal.c.acceſſit,& c.duo,de ſponſa.impube.

46 Etiam ſi ſponſalia ſint nulla, vtpote contracta inter conſanguineos, d.c.ad audientiam,de ſponſal.ſecus ſi eſſent nulla ex defectu conſenſus, c.vno,de deſponſa.impube.in vj.Et ſuper hoc diſpenſat Papa etiam in ſecundo gradu:& bonum eſſet Epiſcopos ſuper hoc tam leui impedimento poſſe diſpenſare:imò,vt dicunt doct.in c.non debet,de conſanguinita.bonum eſſet ſi tolleretur hoc impedimentum.

47 Ego tamen putarem non eſſe tollendum:quia honeſta ſeruanda ſunt & non tollẽda.Maximum enim eſt iuris præceptum,honeſtè viuere. §. iuris autem præcepta,de iuſtit.& iure,in inſtit.& l.iuſtitia.ff.illo titul. & maius eſt honeſtatem ſeruare.

48 Decimoquartò affinitas impedit matrimonium:vt declaraui ſuperiùs in verb.Affinitatis.

Frigiditas an impediat matrimoniũ,& quæ

49 Decimoquintò ſi vir non poſſit coire ratione frigiditatis naturalis, vel accidentalis, quia eſt caſtratus,aut ex debilitate,vel ſiccitate membri,vel quia non poteſt emittere ſemen:tunc illa frigiditas perpetua,vel in muliere ſi ſit arcta(quod rarum eſt)impeditur matrimonium,& dirimitur iam contractum.cap.iij.c.laudabilem,& c.fraternitatis,& per totum,de frigid.& maleficiat.& Hoſtienſis in §.finali, in ſumma illius titul.

50 Et in his nulla poſtulatur aut datur diſpenſatio:poteſt tamen remanere mulier tanquàm ſocia,ſi velit,vt vidi apud Cathurcos.c. conſultationi,de frigidis,vbi qui ſit impedimentum,& contrahit, non poteſt deinde conqueri.

51 Si tamen frigiditas ſuperuenerit poſt conſummatum matrimonium, non dirimet ipſum:vt not.in cap.fraternitatis,& ibidem,& in c. primo, & per totum trigeſimatertia queſtione prima:quia nihil aut tam humanum eſt, quàm vt fortuitis caſibus mulieris maritum,vel vxorem viri participem eſſe: l. ſi cùm dotem, §.ſi maritus. ff. ſoluto matrimonio.

52 Et caſus in quibus ſponſalia de futuro ſoluũtur,tradit gl.in c.ſit quippe.xxvij.quæſtione ij.ſcribens hos verſus,& in cap.quemadmodum,de iureiurand.

53 *Lepra ſuperueniens,furor,ordo,ſanguis,& abſens,*
Læſaq; virginitas,membri damnum,minor ætas.
Hæreſis ac lapſus,fideiq; remiſsio prorſus,
Sponſos diſſociant,& vota futura retractant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clandeſtinum matrimonium prohibitum, & quando dicatur clandeſtinum.

Sunt & alia impedimenta, videlicet vnum generale, quo prohibetur 54
alicui, ne clàm matrimonium contrahat: & clandeſtinum dicitur matrimonium tribus modis: Primò quando teſtes non adſunt, capitul. quod nobis, de clandeſt. deſponſa. Secundò quando non fit cum ſolennitate requiſita, capit. aliter, xxx. quæſtion. quinta. Tertiò quando prætermiſſis publicationibus (quas banna vocant) celebratur, capitul. cùm inhibitio, de clandeſt. deſponſ. & ſuper duobus vltimis epiſcopus diſpenſat. doct. in d.c. cùm inhibitio.

Tẽpore prohibito nõ debet matrimonium cõtrahi.

Aliud ſpeciale dicitur impedimentum, quod eſt vel à iure, vel ab ho 55
mine: à iure, vt pote prohibetur tempore quadrageſimæ, & alio tempore prohibito contrahi matrimonium, cap. capellanus, de fer. capit. non oportet, xxiij. quæſt. iiij. quod eſt intelligendum, vt conuiuia & ſolennitates nuptiarum fieri prohibeantur, ſed non ſponſalia etiam de præſenti. gloſ. & doct. in d.c. capellanus.

Poſt iudicis prohibitionem matrimonium nõ eſt contrahendum.

Ab homine interdum fertur impedimentum: vt ſi iudex prohibeat 56
ob aliquam cauſſam, ne pars contrahat, antequàm de matrimonio fuerit cognitum: ſi iudex iſte habebat cauſſæ cognitionem matrimonij, & tunc ſi cauſſa ſit perpetua, propter quam interdicitur, & eo caſu peccat qui contra talem prohibitionẽ contrahit: & ſeparabitur matrimonium data ſententia diuortij, & probato impedimento coram iudice eccleſia ſtico, c. vlt. de matrimo. contra interd. eccleſ. contract.

Epiſcopus an poſſit ſuper matrimonio diſpẽſare.

Si verò impedimentum erat temporarium, tenebit matrimonium: 57
ſed in pœnam debet iſte contrahens ad tempus ſeparari, c. j. & ij. de matrimo. contra interd. eccleſ. Angel. Clauaſ. in ſua ſumma, in verb. matrimonium, iij. verſic. impedimentum primum, & ſeq. †Vbi dicit quòd re- 58
gulariter non poteſt epiſcopus diſpenſare in impedimentis matrimonij, ne contrahatur, nec contra concilia, ſed in criminibus impedientibus matrimonium ſolum contrahendum poterit epiſcopus diſpenſare: vide eundem Angel. in verb. diſpenſatio. §. v. & per doct. in c. at ſi clerici. §. de adulterijs, de iudic.

Ponatur clauſula, ſi mulier rapta non fuerit.

GLOSSA SEXTA.

Non diſpenſatur cũ muliere rapta.

T SIC Papa quoties diſpenſat ſuper conſanguinitate vel affinitate, ſolet adijcere hanc clauſulam, dummodo rapta non fuerit: quia ſuper hoc non intendit diſpenſare, etiam ſi expreſſim peteretur diſpenſatio: nam de iure ciuili raptor non poteſt cõtrahere matrimonium cum rapta, quinimò furca ſuſpendendus eſt, l. vna, C. de raptor. virgi. text. in authen. de raptis mulierib. colla. ix. Secus eſt de iure canonico, cui ſtatur per text. in c. pen. & fi. de rapto. tex. in c. tua, & c. denique, xxxvj. q. ij. requiritur tamen hoc caſu voluntas parentum, ſecundum Barba. conſil. vltim. in fin. in ij. vol. quod impreſentiarum non diſcutio, ſed dum operæpretium fuerit: & ſcripſi in l. Marcellus, ff. de verbor. ſignifi. poteſt tamen Papa, ſi velit, non obſtante hac regula diſpenſare, ſed non ſolet, quia res mali eſt exempli.

Et ſi ſcienter ponatur clauſula addita in quinterno.

GLOSSA SEPTIMA.

1 VLT dicere, quòd ſi raptor ſcienter contraxerit cum rapta: & petatur diſpẽſatio à Papa, tunc apponetur clauſula in quinterno appoſita, vt ſeparentur ratione delicti pro tempore, quouſque ad arbitrium commiſſarij congruam egerint pœnitentiam, c. ex literis, de eo qui cogno. conſang. vxoris. & poſteà diſpenſetur cum illis: & facta diſpẽſatione omnes pœnæ legales ceſſabunt: vt videtur innuere glo. in c. de puellis. xxxvj. quæſt. ij.

Taxæ curiæ Romanæ ſuper matrimonijs & illorum diſpenſatione.

2 Vltimò ſigendum eſt menti, quòd in his matrimonijs contrahendis erant olim Romæ diuerſæ taxæ: nam ſi agebatur de contrahendo in quarto conſanguinitatis, vel quarto affinitatis gradibus, taxa erat ad xiiij. Iul. & xxviij. carl. & pro bullæ expeditione dabantur regulariter xxxiiij. carl.

3 Si verò ignoranter contractum fuerat, & ſcienter conſummatum in quarto gradu, taxa eſt ad ix. carl. & xxij. Iul. & compoſitio ſolebat eſſe ad ducatos x. vel xij. Sed in tertio gradu compoſitio ad xxv. porrigebatur.

4 Idem quando erat ſcienter contractum, & conſummatum: eo enim caſu cum Datario componi ſolitum erat ad x. ducatos, & hoc ſemper in iiij. gradu. De matrimonio etiam ſcienter contracto, ſed non conſummato non eſt compoſitio, ſed adduntur quatuor carl. pro abſolutione.

5 Sed ſi agebatur de tertio gradu, ſiue ſcienter matrimonium contractum eſſet, vel aliâs: aut ſi agebatur de illo cõtrahendo, ſemper taxa augebatur de carl. ij. ſaltem pluſquàm in quarto. Et plus taxatur quando ſcienter contractum eſt, quàm ſi ignoranter: plus quoque ſi agebatur de impedimento cõſanguinitatis & affinitatis ſimul, quàm ſi de altero tantùm: quia duo vincula ſunt fortiora, capitulo primo, de treuga & pace.

Compoſitio non datur pro diſpẽſatione in foro conſcientiæ.

6 Si autem petatur diſpenſatio ſuper matrimonio ignoranter contracto, & conſummato in foro conſcientiæ: tunc non datur compoſitio, cùm occultũ eſt impedimentum. At ſolet impedimentum limitari, quatenus conſanguinitas vel affinitas penitus occulta exiſtat, & cum clauſ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in foro conscientiæ tantùm,vt nullis super his testibus adhibitis, aut literis datis,siue processibus factis,seu præsentibus.

Et in his duobus gradibus videlicet quarto & tertio solet facillimè 7
Papa dispensare cum prædictis compositionibus:verùm quoad sequentes gradus est aduertendum.

In secundo gradu an Papa dispẽsat.

In secũdo autẽ gradu Papa non solet dispensare inter ascendentes & 8
descendentes,sed in collateralibus dispensat in linea æquali,non autem in linea inæquali,vt videlicet quòd patruus posset ducere neptẽ in vxorem:sunt enim isti in ij.gradu in linea inæquali.

Sed cum filijs duorũ fratrum poterit dispensare,licet sint in ij.gradu, 9
& in linea æquali.gl.& Panor.in c.proposuit,de concess.præben. & in c. literas,in verb.diuina,de restitu.spoliat.& Anch.consi.cccLxxiij.reuocatur.cap.de infidelibus,de consanguinita.Et quia patruus & neptis sunt de iure diuino prohibiti,non filij duorum fratrum,sed de iure canonico tantùm: & quia non reperitur hactenus cum patruo & nepte dispensatum,ideoq; prohibitũ censetur.c.inter corporalia,de transla. Episc.hoc expresè tractat Anto.de Rosellis in suo tract. de potest.Impera. versic. Sed in hoc est notandum,fo.83.col.iiij.tamen in Regno Francię inuenit dispensatum Io.Brunel.in tract.de sponsal.in xxiiij.conclus.vt asserit.

Etiam inter ascendentes & descendentes Papa non dispensat : nam 10
ascendentes sunt descendentibus loco parentum.§.ergo,de nup. in inst. & quandiu est notitia parentelæ coniungi nõ debent.c.progeniẽ, cum seq.xxxv.q.iij.Præpos.in c.non debet,de consanguinita.& pluribus hoc probat idem Ioannes Brunel.in tractatu de sponsalib.in vigesimatertia concluſ.

Limita nisi in foro cõscientiæ,quia solet absoluere eos, qui sic occul 11
tè peccauerunt,videlicet in actu fornicario,& in matrimonijs ad euitãdum scandalum,si separarentur.

In primo gradu non dispensatur nisi in foro cõscientiæ.

At in primo gradu nunquã dispensatur,nisi in foro cõscientiæ, & in 12
matrimonijs iam cõtractis:prohibetur enim hoc & lege naturali, & diuina: nã dicitur, *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem*,& sic relinquendus est pater & mater,vt non cum illo contrahatur.

Papa nõ dispẽsat cum xij. personis diuina lege prohibitis.

Sunt etiam duodecim personæ diuina lege numeratæ, cum quibus non dispensat Papa,quæ conscribuntur Deuteron.cxxvij.& Leuitic.xx.personæ verò sunt hæ :pater & mater,filius, soror,neptis, amita, matertera,vxor patrui, & vxor fratris, nurus, socrus, vxor patris. glos. in capitulo literas,de restitut. spoliato. & in capitulo gaudemus, de diuort. 13

Tamen de vxore fratris mortui reperitur dispensatum cum Rege 14
Anglo.Consuluit Ægid.Bellamera, consil.xxviij.& Paris.consi.lxvij.in iiij.vol.& Mantua.consi.cxxj.quæ sunt contraria consiha: veruntamen ego crederem Papam dispensare posse ex causa super hoc,& dispensationem ad hoc factam valere.Et in Euãgelio prohibebatur adulterium & incestus vxoris fratris viuentis.

Sed

15 Sed cùm apud Bituriges fuissem vocatus in cõsilium harum rerum, & quidem Theologus me prætentâsset,quid mihi videretur:cùm sententiam deprompsissem,non fui posteà vocatus: quia non obseruarâm doctrinam.Specula.in titul.de aduocato,quando interrogaberis tace,& eris in consilio:sed qui quærebant consilia,non veritatis quærebant sententiam,sed adulationis:ex quibus multa mala fuerunt exorta,ne plura.

De rescriptis mistis.

1 INSVPER alia sunt:quædam rescripta,quæ mista vocari solent à quibusdam : sed ego communia dicerem, quia communiter impetrantur & à Papa , & à principibus secularibus,& quędam habent communia:vt docet Imperator in titu.cõmunia vtriusq; iudicij,de legatis, de successio.& alia:nempe religiosus testari non potest,c.ij.de testam.quia ingressus monasterium dedicat se & sua omnia Deo:igitur nil habet,de quo testetur.auten.ingressi,C.de sacrosanct.eccles.& quia bona quæsita ex ecclesijs dicuntur esse de patrimonio Christi,c.commissa, de election.in vj.

Monacho à Papa facultas testandi conceditur.

2 Ideo vicarius eius videlicet Papa poterit ex caussa concedere, vt religiosus testetur de his bonis,quæ ex fructibus beneficij, aut aliâs ex industria quæsierit:vt docet Bald.in l.fi.col.vj.C.vnde legiti. & in auten. nisi,ad Trebel.doct.in.c.in præsentia,de proba.

Exteri seculares de Regis cõcessione testantur.

3 Exteri autem seculares quicquid acquirunt in hoc regno ex bonis regni præsumuntur acquisijsse,sicut vxor de bonis maritus,l.Quintus, ff.de dona.inter vir.&vxo.ob id de his testari vel disponere nõ possunt: sed Rex in hoc regno bona illa iure (quod vocant) albinagij occupat: vt scribit Bened.in repet.c.Raynutius,in verb.& vxorem.nu. 10042. de testam. & Chassa.in consuetud.Burgund.in rubr. *Des confiscations.*§.j.& quia solius in hoc Regis interesse vertitur:ideo ipse concedit,vt exterus etiam clericus testari de illis acquisitis,& acquirendis possit,l.fi quãdo, C.de inofficio.testam.iuncta l.vacantia,de bonisvacantib.lib.x.& Felin. in c.j.nu.9.versi.declara,de rescrip.& Albert.Brunus, in tract.de forma & solennita.actus,fo.65.

Dispensare quis possit.

4 Et qui non potest iudicare aliquem, non potest dispensare cum illo, teste Specu.co.titul.§.postremo,versic. Sed illud quæritur: & ita secundum vniuscuiusque iurisdictionem tam Papa , quàm princeps secularis concedunt rescripta . Et hæ concessiones quædam tendunt ad acquirendum,aliæ ad conseruandum,aliæ ad vtrunque : vt inferius demonstrabimus:ideo ea rescripta tractare hîc volui,vt hanc materiam,& hos tres modos compleam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Papa concedit exteris, vt in regno beneficia habeant.

Item literæ solent dari extraneis clericis à Papa, vt liceat eis beneficia 5
habere in regno, quamuis non loquantur idiomate patrio, contra capitulum neminem, septuagesima distinctione, vt in regula cancellariæ patet.

Tamen propter Regis Francię priuilegium adhuc opponeretur exteris inhabilitas: ob id etiam res ista naturalitatis literas illis concedere solet, quibus indulget, vt beneficia possint in regno habere vsque ad talem summam, & bona possint in regno acquirere, perinde ac si nati in Regno, & Regni originarij essent: veluti Romanos etiam quibusdam prouincijs olim concessisse reperimus, in l. fi. ff. de censib. 6

Quare exteri episcopatus & beneficia in regno habere nõ possunt.

Præfatum autem Regis Franciæ priuilegium, ne quis alienigena beneficium in regno suo acquirat, aut teneat sine eius permissione, secundum glo. pragma. sanct. in procem. in verb. exterorum, firmatum fuit lege regia à Carolo septimo edita: qua prohibitũ fuit exteris, ne in regno beneficia ecclesiastica, nec dignitates, maximè pontificales habeant & teneant, tum ne regni secreta reuelent, teste Bened. in repe. d. c. Raynutius, in verb. & vxorem, nu. 1044. de testam. vbi dicit illam fuisse publicatam, die viij. Aprilis in Parlamento Paris. Pictauis tunc sedente. 7

† Tum etiam quia non valent propter idioma diuersum, docere populum sibi commissum, quod maximè interest, c. inter cætera, de offi. ordina. etiam quia in fundandis ecclesijs isti extranei nil dederunt, neque illorum parentes: ideo dicitur Deutero. xviij. c. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis suscitabit tibi dominus Deus tuus, ipsum audies.* facit l. in ecclesijs ibi, in vico natus, C. de episco. & cleri. & in l. vna, C. non licere habita. metro. lib. xj. facit c. bonæ, ij, de postulat. prælator. in fin. c. nullus inuitus, lxj. dist. c. neminem, lxx. dist. 8

Præceptoriæ sancti Antonij & Hierosolymitani ab exteris obtineri possunt.

Quod tamen non procedit in præceptorijs sancti Antonij, & Hierosolymitanis: nã cùm homines & exteri, & Galli, & omnes nationes in illis deseruiant, & ex antiquitate temporis istæ commendæ, siue præceptoriæ passim antiquioribus conferantur, & si extraneo collatæ sint, valet collatio: nec super hoc vidi dispensationem obtineri, quia sic in fundatione continetur: bonum esset tamen vt Hispani eas, quæ in Hispania sitæ sunt, & Galli eas, quæ in Francia haberent. 9

Quia videlicet exteri exhaurium regnum pecunijs, quas ex regno extrahunt: eorum conscientiæ relinquo, ad quos vsus consumant. Item nascitur scandalum regnicolis, vt ignotus bona filiorum deuoret, vt nunc fit: quia filij regni foras eijciuntur, & extranei panem filiorum deglutiunt. 10

Et hoc de causa malè ac pessimè in quibusdam ecclesijs regni videmus officium celebrari: quia extranei multi non quærunt nisi lac, & lanam, & non commodum subditorum: vt dicit gl. in clem. dudum, in §. huiusmodi, de sepultur. & quia super hoc extat regula cancella. eam hîc subijciendam duxi, cum aliquot elucidationibus. 11

Re-

Regula xx. quòd quis intelligat idioma.

Item voluit, quòd si contingat ipsum alicui personæ de parrochiali ecclesia prouidere, seu mandare prouideri, vel gratiam expectatiuam concedere.

GLOSSA PRIMA.

Collatio beneficij extraneo facta non valet.

STATVIT hæc regula prouisionem non valere, vel gratiam de parrochiali ecclesia factam ei, qui non loquitur, aut non intelligit idioma patriæ, etiã si in ea Papa diceret pro expressis habentes: de qua clauf. scripsi in glos. Concorda. in verb. pro expressis, in forma manda. & superiùs in signatura gratię & in bulla. Fundaturq; Ezechiel. iij. c. in princ. ibi. *Non enim ad populum profundi sermonis, & ignotæ linguæ tu mitteris ad domum Israël, quorum non possis audire sermones, &c.* quia Papa intendit vnicuiq; in sua patria prouidere: vt dicit tex. in c. bonæ, circa fi. de electio. quod nec vellemus ei pręficere alienum. facit c. nullus, lxj. dist. l. in ecclesijs. C. de episco. & cleri. c. fi. de cleric. peregrinan. c. sanctorum. lxx. dist. & sic expressio nationis requiritur in literis gratiæ, aliâs sunt subreptitiæ per suprædicta.

Ratio cur non extranei beneficijs Regni præfici non valeant.

Ratio est, quia curatus præfectus ecclesiæ parochiali, tenetur audire confessionem suorum parrochianorum, & illis pœnitentiam iniungere pro qualitate peccati. c. omnis, de pœnit. & remissi. & tenetur eos docere ac prædicare. c. inter, de offi. ordin. & c. ecce, xcv. dist. quę præstare nõ posset ignorans illorum idioma: quapropter id prohibet iste tex. alioqui alium habere, qui intelligeretur. c. quoniam, de offi. ordin.

Dispẽsatio pro extero à solo Papa an recipiatur.

Ideo non solet in hoc Regno exteris prouideri, nec quidem per Papam, aut alium, cui mandaretur de prouidendo: imò si extero mandaretur prouideri, non poterit ei conferri in vim mandati ecclesia parochialis, per hunc text. Et sic non recipitur Papæ dispensatio in Francia contra istam regulã, quæ est iuris diuini, adhæc ratione priuilegij dati Regi Franciæ, vt nullus alienigena sine literis naturalitatis possit in Regno beneficia obtinere: quamuis in patria obedientiæ soleat huic regulæ Papa derogare: imò inter Dei maledictiones reputatur habere hominem ex aliena gente, qui non intelligatur, Deuteron. xxviij. c. vbi dicitur, *Adducet dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus in similitudinem Aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam*

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligere non poſsis, &c. Et Hiere. v. c. idem dicitur: ideo requiritur & à Papa, & à Rege conceſſionem habere.

Cardinalis exterus epi ſcopatū in Regno ſine Regis conſenſu obtinere non poteſt.

Et nec ordinarius, nec legatus in Francia poſſet alienigenę conferre, qui ſi cōferant illud beneficium à regnicola poterit impetrari: quod eſt notandum. Quod priuilegiū Regni nedum prohibet extero habere eccleſiam parrochialem: de qua hæc regula loquitur, ſed etiam alia quæcunque beneficia, ac alia bona, etiam ſi illi fuiſſent Cardinales, ſine Regis tamen beneplacito: quamuis dictus Gomeſ. hîc q. ij. volens Cardinalibus fauere, multa pro ipſis adduxerit: tamen in Francia ſeruatur quod dixi: ſi tamen poſt adeptionem beneficij exterus Regis literas obtinuerit, valebit adeptio, & beneficium retinere poterit, vt fuit in Senatu iudicatum: prout ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſſ. nu. 217.

Niſi dicta perſona intelligat, & intelligibiliter loqui ſciat idioma loci, vbi huiuſmodi eccleſia conſiſtit, prouiſio ſeu mandatum, & gratia deſuper quoad parrochialem eccleſiam, nullius ſint roboris vel momenti.

GLOSSA SECVNDA.

Prouiſio cō prehendit etiam commendam.

ET SIC requiruntur ſequentia. primò quòd Papa conferat, ibi ipſum: nam hîc per excellentiam intelligitur §. ſed ius quidem ciuile, inſt. de iure natura. idem tamen in alio, cùm ſit eadem ratio, vt ſuprà dixi: videlicet, quòd non valet prę ſentatio, inſtitutio, collatio, electio, vel alia diſpoſitio: cùm verbum prouiſionis, ſit generale. gloſ. in clem. fi. de elec. ſcripſi in verb. prouiſionem, §. præfatique ordinarij, de colla. in Concor. & ratio quæ eſt in Papa habet etiam locū in alijs, cùm à iure exprimatur, quod ſtatuitur in hac regula: vt ſuprà dixi. 1

Et idem puto ſi Papa commendet, cùm eadem ſit ratio in iſta regula: & prouiſio poteſt etiam comprehendere commendam, quia prouiſum dicitur alicui de beneficio commēdato. Dom. & Peruſ. in c. nemo, de elect. in vj. †Nam commenda eſt verus titulus: vt ſcripſi in tract. de pacific. poſſeſſor. & ſuperiùs tract. de commenda: & quia aliâs fraus legi fieri poſſet dando in commēdam: quod fieri non poſſet in titulum concedendo: nec magis eſt regulariter priuilegiata commenda, quàm alius titulus, ſed minùs: vt ſuperiùs dixi titul. de commenda. 2

Loqui & intelligere idioma patriæ externus debet.

Secundò requiritur beneficium conferri perſonæ ſcienti loqui idiomate patriæ, ibi, loqui ſciat: & intelligitur loqui, ſi loquendo 3 4

intelli-

intelligatur à populo, vt prædicare poſſit. c. quoniam, de offi. ordin. ſcilicet hîc dicitur intelligibiliter loquatur. Et ſic quamuis talis loquatur quædam verba, quæ intelligantur, ſed non omnia: tamen non habet locum hæc regula.

5 Tertiò quòd intelligat, ibi, intelligat ſcilicet perfectè: nam ſi tantùm quędam verba patriæ intelligeret, nihilominus haberet locum hęc regula, cùm non dicatur intelligere, arg. l. diſcretis. C. qui teſtamen. facere poſſunt.

Vniri poteſt eccleſia parochialis monaſterio monialiū.

6 Tamen poſſet Papa non obſtante hac regula vnire capitulo eccleſię parochialem eccleſiam, licet illi de capitulo non loquerentur idiomate patriæ illius beneficij: quia ſufficeret hoc caſu præficere vicarium perpetuum, qui intelligeret: & ita poſſet iſte text. limitari: nam ſufficit quòd immediata perſona intelligat.

7 Et ideo conſului vnionem factam de parrochiali eccleſia conuentui monialium nō annullari, per hanc regulam: licet iſte non loquerentur, nec intelligerēt idioma patriæ: ſufficiet enim (vt dixi) prę ficere vicarium perpetuum, qui intelligat: quamuis d. Gemeſ. hîc, q. ij. dicat hoc tex. non comprehendi, bene tamen q. xj. fatetur vicarium perpetuum debere intelligere, & loqui idiomate patriæ, quod veriſſimum arbitror: imò etiā requiritur quòd intelligat, & loquatur Latinæ ſufficiēter, aliâs quomodo poſſet Euangelium prædicare ignarus? ideo Epiſcopus ignorans Donatum deponitur, in c. fi. de ætate & qualita.

8 Et parum curamus in Gallia dummodo ſciat legere & cantare: vt dicit Domi. & Peruſ. in c. ſi pauper clericus, de præb. in vj. ob id multæ ex ignorantia curatorum ortæ ſunt in populo hæreſes.

Vnio de beneficio Regni extra Regnum nō valet.

9 Verùm non valebit vnio eccleſiæ Regni facta alteri extra Regnum: quia Regis intereſt, & nominatorum ac aliorum incolarum Regni, ne pecuniæ extra Regnum transferantur: nec vlla prę ſcriptione iuuabitur talis vnio: vt ſuperiùs dixi in tract. vinio.

10 Quartò requiritur illam eccleſiam eſſe parrochialem, ergo non haberet locum in prębenda, & beneficio ſimplici, nec in dignitate non curata: quia in his non habent locum rationes huius regulæ, & quādo impetrantur per alienigenam, non requiritur derogatio huius regulæ. Sed in Frācia idē in omni beneficio ratione priuilegij, cùm alienigena in Frā cia beneficia, ſine Regis conſenſu non poſſit habere, quæcunq; ſint illa beneficia.

Gallus vbique in Regno beneficia obtinere poteſt.

11 Quintò quòd loquatur idiomate loci in quo eſt eccleſia, & illud intelligat, nec ſufficeret intelligere idioma vicinum loco beneficij, vel loqui, ſed oportet quòd loquatur & intelligat proprium idioma loci beneficij: & per hoc reſpondi, quod aliquis de Montepeſſulano poteſt habere beneficium in Vaſconia, quia intelligit idioma, & loqui poteſt intelligibiliter idioma: & idem dicerem in Petragoricen. Prouincia, Aruernia, Lemouicen. & Rutenē. quia idioma conuenit in multis, & qui vnū intelligit vel loquitur, alia poteſt loqui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et sic Gallus poterit etiam habere beneficium in Normania, Picar- 12
dia,Burgundia,& Cenomania,ac in patria Borbonij,quia multùm con
uenit idioma:vnde qui loquitur,& intelligit vnũ, aliud paruo negotio
loqui poterit:quamuis Do.Gomes.q.x.videatur tenere contrarium: sed
nesciebat horum idiomatum conuenientiam.

Vnde cùm Gallicus hodie sermo vbiq; intelligatur in Regno, is qui 13
loquitur Gallicè,dummodo aliâs sit idoneus, beneficia in toto Regno
obtinere non prohibetur:vt scripsi in tract.vt contrac.& alij actus Gal-
licis concipiantur verbis,in ij.tomo constitu.Reg.

Limitantur prædicta quando Papa dispensaret expressè cõtra istam 14
regulam:nam is potest dissoluere,qui & ligare:l.si puellæ.ff.de spons.di-
cite tamen vt superius scripsi.

Dispensatio pro exteris.

Item fallit hæc regula,si dispensasset per rescriptum perinde valere, 15
dummodo in ea sint expressa illa, quæ debent exprimi: de quo plenè
Cassad.in decis.super regu.Cancel.decis.xxxiij.lata fuit sententia,quam
sequitur Gomes.q.vij. super hac regula: & dispensatio sic dicere solet,
Quòd(vt asseris)idioma illius patriæ,quod gentes illarũ partium com-
muniter loquuntur,nõ bene intelligis,nec intelligibiliter loqui scis: nos
enim tecum vt ecclesiam prędictam habeas,&c.dispensamus,prędmissis
ac constitutionibus,& ordinationibus Apostolicis,necnõ prædictis sta-
tutis,& consuetudinibus, & alijs contrarijs nequaquam obstantibus,
autoritate Apostolica per præsentes concedimus pro viso, &c.Gomes.
quæstione xiiij.sed vt dixi suprà in hac patria non reciperetur sine Re-
gis assensu.

Adhæc solet dici in his literis à Rege concessis, Quòd si moueatur 16
processus isti super beneficijs sibi collatis,teneantur litigare coram iudi
cibus Regijs, ad quos spectabit cognitio, per totum titul.de causis,in
Concorda.

Dispẽsatio debet cũ extero dum degat in Regno.

Prouiso quòd in Regno degant apponi solet, Ergo si extra Regnũ, 17
non solet concedi,vel rarò,vt non deferant pecunias extra Regnum.

Quæ literæ ad beneficia solent comprobari in magna camera Par 18
lamenti,vel computorum quemadmodum sæpiùs ipse vidi.

Literæ exterorũ vbi comprobari debeant.

Veruntamen si exterus habeat potestatem acquirendi beneficia in 19
Regno,intelligitur iustè,& secundum regulas Regni:vnde pernomina-
tiones non poterit obtinere vltra ducentos florenos, nec regularia be-
neficia, si sit secularis: nec enim decet eum magis esse priuilegiatum,
quàm esset filius Regni,cui ista sunt prohibita,in §.volumus,de collat.
in Concorda.

Rex prouidet vt pauper alatur in monasterio à se fundato.

Item quemadmodum Papa grauat interdum Episcopum,vel Abba 20
tem per mandatum,vt recipiat aliquem,& illi prouideat:ita & Rex mi-
liti impotenti,aut alteri pauperi interdum indulget intuitu pietatis, vt
alatur in monasterio iure Regali fundato: & hoc solet Rex mandare
Abbati & conuentui.

Nam

21 Nàm si vergat patronus ad inopiam est alendus.c.quicunque.xvj q.
vij.c.nobis,in fi.de iurepatro.ob id si esset alius patronus pauper, tene-
retur monasterium ipsum alere,sic & istum à Rege præsentatum: quia
licèt Rex aut fiscus sit semper diues,idoneus,& soluendo.l.ij.ff.de fun-
do dotal.tamen iure patronatus cõlyderato, & monasterio à se funda-
to,vel à prædecessoribus Regibus, æquum fuit huiusmodi præsentatis
subuenire.

22 Adhæc quicquid habent clerici pauperum est: & domus illorum *Monasteriũ an sit de regali fundatione quis probare debeat.*
omnibus debent esse communes,susceptioniq; peregrinorum, & hospi
tum inuigilare debent.c.fi.xvj.q.j.

23 Verùm si dubitetur an Abbatia sit ex fundatione Regali necne,præ
sumunt Regales esse ex fundatione: ideo mandante Rege, si appareat
vobis quòd sit de fundatione,interim dum litigatur super hoc prouide
bitur illi pauperi,& aletur,vt cõsuit Senatus anno 1550.die xvij.Februa- *Arestum.*
rij contra Do.fumee Abbatem,*De la coustume*:licet is qui impetrat, hoc
demum habeat probare,vel procurator Regius,qui hoc allerit.l.actor.
ff.de proba.

24 Vnde in stylo Parlamẽ. Aresto cclxxix.sequuntur iudicia &c.sic di- *Rex in principio regni monachum seu moniale præficit.*
citur,Quòd si Rex in principio sui Regni post suã coronationẽ in Ab-
batia Regni sui de gardia sua existente possit ponere in monasterijs mo
nachorum vnum monachum,& in monasterijs monialium quandam
monialem.

25 Secundò mandatur in his literis,vt alatur iste tanquàm alter religio *Transigere non potest prouisus.*
sus,nolens vt lautiùs tractetur:& super hoc non potest transigere proui
sus,remittendo,aut aliâs sine iudicis autoritate:quia prouisio hæc succe
dit in loco alimentorum.l.cùm hi.ff.de transactio.

26 Tertiò non solet Rex iterũ prouidere, si iam pro vno scripserit:imò *Pro duobus non scribit Rex.*
dicit *Pourueu toutesuoyes,qu'aultre n'aye esté receu en vostre dicte abbaye
despuis nostre aduenement à la Couronne,par vertu de noz dons, & lettres
patentes*,Sicut dicit Papa si pro alio non scripserimus, vt in c.mandatũ,
& seq.d rescrip.scripsi in forma mand.in Concord. nec enim solet Rex
vnum monasterium vel ecclesiam duobus grauare,vt hîc:quòd si scri-
pserit,non recipietur secundus,tanquàm contra intentionem Regis.

27 Quartò requiritur,quòd Rex vel eius prædecessores fundauerint il-
lud monasterium,vel sit de Gardia,vt quidã volunt:ergo si ipse vel an-
tecessores Reges non fundauerint, non debet Rex illud monasterium
grauare.nàm quem non honoraui, grauare non possum.l. ab eo. C.de
fideicom.ne hoc vidimus factum,nec concessum.vide quando dicatur
de gardia in c.generali,de elect.in vj.

28 Quintò de hoc prouideri debet pauperi non habenti vnde se alat, *Pauperi nil habenti prouideri in monasterio debet.*
& impotenti,qui sibi non valet subministrare:alioqui dicit Hier.ad Da-
masum Papam,clericos illos conuenit ecclesiæ stipendijs sustentari,qui-
bus parentum& propinquorum nulla suffragantur bona.c.clericos.j.q.
ij.c.fi.xvj.q.j.aliâs non esset eleemosina,de qua velle Regem intelligere

Universidad de Deusto
Biblioteca

constat per hęc verba in ſuis literis apponi ſolita, *Par pitié, & Aumoſne, & en faueur des ſeruices, quæ nous a fait.*

Seruitia probãda nõ ſunt.

Nec debet inquiri de ſeruitijs, aut opponi quòd non ſeruierit, quia 29
duæ rationes ſunt: & vna ceſſante non ceſſat conceſſio. §. affinitatis, de nup. in inſti. & quòd non debet probari, ſeruitia probant iurium interpretes, in l. ſi donatione. C. de collatio.

Sextò debet ali in monaſterio, ibi, *Auons donné, & octroyé, donnons & octroyons ledict lieu & viure d'un religieux en voſtredicte abbaye*, & 30
ibi, *deliurez par chaſcun iour, pitance, viures, & aultres ſes neceßitez.* Et ſi non poſſit ibi viuere propter malos ſuos mores, vel monachorum, extra monaſterium debebitur ei victus, per l. Caio. §. fi. ff. de alimen. & cibar. leg.

Operari an debeat hic in monaſterio receptus.

Nec tenebitur iſte operari ſicut aſinus monaſterij cùm iſta alimẽta 31
debeantur eidem ex Regis diſpoſitione. Barto. in d. l. Caio, in fine. Bald. Salic. & Iaſ. in l. j. C. de lega. quod ſecus forſan eſſet, ſi ex legis diſpoſitione alimenta ei deberentur, ſicut vxori à viro. gl. in l. ſicut. ff de operis libert. Si tamen ad aliquas leues operas requireretur, tũc ne iuſtè quidem eas recuſare deberet, vt non inertem vitam ducat: imò quicquid poteſt in vtilitatem monaſterij facere debet, ſaltem orare debet pro Abbate, & fratribus qui eum alunt, & pro Rege qui hoc indulſit.

Victus nomine quid veniat.

Septimò victus appellatione veniunt omnia neceſſaria ad vitam: vt 32
in l. verbo victus, & ſeq. ff. de verbo. ſignificatio. & ibi plenè ſcripſi: tamẽ in literis exprimi ſolet ſic, *Deliurez par chaſcun iour pitance, viure & autres ſes neceßitez.* Et ſicut manna ſingulis diſtribuebatur diebus à Deo Opt. max. filijs Iſraël, ita hîc vult iſti ſuam portionem dari, vt tanquàm panis quotidianus huic erogari debeat, ne fame deficiat: quia nemo vixit vento. l. ſi. C. de aliment. pupill. præſtand.

Pro qualitate perſonæ quis alẽdus & veſtiendus.

Octauò in literis inſeri ſolet, *Telles que de raiſon*, & ſic debet intelligi 33
pro qualitate perſonæ. l. ſed & ſi quid. §. ſufficienter autẽ alere, & veſtire debet, ſecundum ordinem & dignitatem. ff. de vſufructu: & poſteà in literis declaratur, *Comme à l'un de voſdictz religieux, auec veſtement ſuffiſant*: exprimitur veſtibus, quamuis ſatis vi verborum comprehenderetur: vt dixi ſuprà, in dicta l. verbo victus, ff. de verborum ſignifica.

Abbas an his grauari poſſit.

Nonò eo mortuo alius in vita Regis non poteſt ibi præfici: quia 34
non poteſt Rex grauare niſi ſemel, vt ſuperiùs ſcripſi, etiam ſi fuerit nouus Abbas: quia ad vitam Regis tantùm vnus præfici debet. Ergo ſi mortuus fuerit Rex, & adhuc viuat Abbas, is rurſùs poterit per alium Regem grauari: quamuis in mandatis dixerim contrarium eſſe, in §. j. de mand. Apoſtolic. in concord.

Si tamen ille cui eſt prouiſum adhuc viueret, debet Rex nouus expe- 35
ctare mortem illius, antequàm prouideat, ne ſit moleſtus monaſterio: & ne vno & eodem tempore ſit grauamen duorum, contra c. mandatum & ſeq. de reſcrip. in vj.

Decimò

Extra cõuẽtum ali, an debeat prouiſus in monaſterio.

36 Decimò ex cõuentione poterit iſti dari pecunia ſingulis annis extra monaſterium: ne ipſe veteranus, qui ſolitus erat deuorare gallinas, nunc velit deuorare monachos, & ſolet regulariter extra cõuentum ali: quia quæ conuentio lucis ad Beliad? quando tamen partes ſunt concordes, quid ad iudicem? l. j. ff. de noui operis nuncia.

Oblatus hic non tenetur habitum ſumere.

37 Vndecimò ad hoc vt hanc portionẽ habeat iſte, pro quo mandatur, non tenetur habitum ſumere, ſed in habitu ſuo, qualiſcunq; ſit, victum habebit: tum quòd in literis non mandetur, tum etiam profeſſio ex voluntate fieri debet, non ex coactione. c. j. & per totũ, de regula tranſeunt ad religio. ideo ipſe profiteri non tenetur.

Portio monachalis extinguitur, quando pauper obtinet pingue patrimonium.

38 Duodecimò dicerem, quòd ſi huic pauperi deferretur pingue patrimoniũ ex ſucceſſione, vel aliâs, extingueretur hæc monachalis portio, quæ eſt ad formam pauperum: & ceſſat cauſſa mandati. c. ſi pauper, de præben. in vj. cle. gratiæ, de reſcript. Alia dubia poterunt ex his decidi, breuitatis gratia tantùm ea inſerens, quæ nullibi à doctoribus ſcripta eſſe reperi.

De reſcripto rehabilitationis miſto.

Homicida quõ à Papa & Rege ſit rehabilitandus.

1 ITEM alia ſunt reſcripta gratiæ miſta, quæ & à Papa, & à principibus ſecularibus conceduntur. Primò literæ rehabilitationis, & à Papa, & à principibus dantur ſecularibus, à Papa autem clericis: vt in rub. de elect. deroga. in Concorda. ſcripſi ibi, ſi quis commiſerit ſimoniam, effectus eſt inhabilis ad officia & beneficia: ideo opus eſt, vt à Papa fiat habilis, & ſic dicitur rehabilitari, id eſt iterum habilis fieri, ſicut anteà erat. c. de regularibus, & c. quoniam, de ſimo. glo. in §. ſimoniacè. in ver. perpetuò, de elect. in pragma. Et ſic ad beneficia fiet habilis à Papa, ſed quo ad officia temporaria & regia Rex eum habilem reddet, qui priùs erat
2 inhabilis ad illa.

Item ſi quis homicidium committat, inhabilis eſt ad beneficia, quia eſt irregularis. c. ad audientiam, de homicid. & ibi Soci. clem. vna, illo titul. oportet ergo quòd à Papa rehabilitetur, alioqui nunquàm beneficium obtinere poterit, & à Rege quoad Regis officia: ſic dixi de periurio in interpreta. l. ſi quis pro eo, in fi. ff. de fideiuſſor.
3

Addẽdũ eſt, quòd ſi quis vtroq; iure fiat inhabilis, ab vtroq; principe debet habilis reddi: vt ſuperiùs dictũ fuit: quoad ius canonicũ à Papa tãtũ: quo ad ius ciuile ab Imperatore, Rege, vel alio principe nõ recognoſcẽte ſuperiorẽ. Si verò tantũ vno iure quis inhabilis reddatur, tũc vnius erit rehabilitatio: vt ſi quis abſq; diſpenſatione obtinuerit duo beneficia, efficitur inhabilis à iure põtificio. Extraua. Execrabilis, de præb. tũc indiget rehabilitatione ab ipſis pontificibus: & ſolus Papa in his rehabilitat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rehabilitare clericum quiinformatiões cõſcripſit, vel cõdẽnauit ad mortẽ ſolus Papa põt.

Item Papæ eſt rehabilitare illum clericum,qui condemnauit quempiam ad mortem,vel dictauit ſententiam ſanguinis,aut ſcripſit.c.ſententiam,ne cleric.vel monach. 4

Idem ſi informationes conſcripſit, ex quibus poſteà ille delinquens condemnatus,& mortuus fuit.Panor.& alij in d.c. ſententiã. vnde vidi quendam commiſſarium eo ſolo inhabilem dici, quòd in materia criminali informationes confeciſſet,ex quibus ſecuta erat mors,ſeu membri mutilatio alicuius,ſeu abſciſſio:oportetq; duo probare,quòd ille ſcripſerit in criminibus,& ex illa ſcriptura ſecutam fuiſſe mortem, aut mutilationem. 5

Vnde ſi quis tantùm fuerit condemnatus ad Galeas, quia non ſequitur immediatè mors,ille qui ſcripſit informationes, non eſt irregularis. vide Federic.conſi.clxviij.& Hippol.in l.vna,numero 182. C.de raptor. virg. 6

Rehabilitatio quãdo à ſolo principe detur.

A principe temporali ſolo datur rehabilitatio, ſi tantùm agatur de ſuo officio, vel ſi is inhabilis factus ſit per ſuas conſtitutiones: vtpote ſi quis fuerit à iudicibus Regijs priuatus tabellionatu,& inhabilis ad officia effectus,per c.ij.& c.ſicut,ne clerici vel monachi.& Iaſ.in l.j.ff.de iuſtitia & iure,princeps tantùm in ſuo officio rehabilitare poteſt, & ſolet quandoq;,ne poſteà ipſe ſine officio fame pereat. 7

Idem dicendum de apparitoribus nemorum,qui laici eſſe debent ex conſtitutionibus Regijs,aliâs priuati ſunt,niſi rehabilitentur à principe, in rub.*Des eaux & Foreſtz*,ordina.vij.artic.xix.& ſeq. 8

De reſcripto nobilitatis miſto.

Nobilitat Papa & Rex Francia.

ITEM nobilitare poteſt Papa,& ſeculares principes:vnde cùm in fundatione caueatur,quòd nullus,niſi nobilis recipiatur,poterit Papa creare impetrantem nobilem ad effectum obtinendi beneficium,ſicut videmus de canonico ad effectũ habendi dignitates, in §.fi.de reſeruatio. in Concorda.vel non obſtante fundatione iſti concedere:& ita frequentiùs fit:quod vix ſuſtinerent Canonici ſancti Ioan.Lugdunen.aut Briodi in Aruernia. 1

Adhæc ſecularis princeps nobilem facit, & natalibus reſtituit, licet dixerim in l.reſtituere j.ff.de verborum ſignific.aliud eſſe reſtituere natalibus,quàm nobilitare contra Budæum, vt in rubric.ff.de natal.reſtituend.Et in hoc reſcripto ſolet ita princeps poſt ſalutationem dicere. 2

Clauſulæ nobilitatis literarum.

ROBITATIS merita,nobiles actus, geſtusq; laudabiles: & virtutũ inſignia, quibus perſonæ decorantur & ornantur, meritò nos inducunt

cunt, vt eis inſtar opera creatoris propria exempla tribuamus: vt eos,eorumque poſteritatem fauoribus congruis attollamus, quatenus huiuſmodi prærogatiua ipſi lætentur, cæteriſque ad agenda quæ bona ſunt, ardentiùs aſpirent, & ad honores ſuffragantibus virtutum, bonorumque operum meritis adipiſcendos alliciantur, & aduolent.

Nobilitari quis quæ de cauſſa poſſit.

3 Procemium igitur harum literarum duo continet.Primò propter virtutes & merita,ac nobiles actus principem eum decorari velle iure nobilitatis:nam virtus nobiles facit, & ſcientia: vnde doct.dicitur nobilis. Bar.in l.iudices,C.de dignita.facit gl.in l.ſocietas.ff.pro ſocio.vnde cùm quidam rogaret Sigiſmundum Imperatorem,vt eum nobilitate decoraret,audiuit illum plebeiorum numero eximi poſſe,ſed nobilem eum fieri non poſſe: ſenſit enim prudentiſſimus princeps eum demum merito cæteris anteferri,qui ob eximias animi dotes omnium in ſe conuerterent oculos,quósque homines ſuſciperent ob virtutis admirationem, quam in illis cernerent.

4 Ex quibus patet principem non recognoſcentem ſuperiorem nobilitare poſſe,quia cùm ipſe ſit nobilitatis fons,omnes riuulos nobilitatis ab eo decet oriri:vt Bart. Rebuff.& alij ſcribunt in l.j.C.de dignit.lib.xij.& Io.Raynald.in tract.nobilita.in iiij.q.& nouiſſimè Do. Tiraquel.in ſuo amplo tract.nobilitat.c.vj.

Boni mores nobilitãt & pecunia.

5 Secundò vt alij incendantur ad virtutes,& bona opera,princeps nobilitat:vnde Iuuenal.ait,Satyr.viij.

Et tamen vt longè repetas,longéque reuoluas
Nomen,ab infami gentem deducis Aſylo.
Maiorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit,aut aliud quod dicere nolo.

6 Ideo non debet quis nobilitari,niſi ſit bonis moribus præditus,alioqui diceretur nobilis quaſi nocibilis,licet pleroſque nobilitet hodie pecunia,iuxta l.nobiliores.vbi Bal.C.de commerc.& mercator.& ipſi dicuntur nobiles in pecunia,non fortè in virtutibus.

Nobilitari qui poſſint.

7 Tertiò requiritur,quòd ſit ingenuus,& non ſeruus, nec homo manus mortuę:In literis enim habetur,homo liberæ conditionis,manſit autem Romę diu conſtitutum,vt ſerui ingenuorum veſte non vterentur, quippe qui nec colobia,nec calceos habeant,quę liberis dabantur:crepidis quoq; aut mulleis vti ſeruos,aut plebeios erat lege vetitum: ſicut ſeruis erat vſus annulorum prohibitus,in rub.de iure aureor.annulo.ff. hodie apud Pariſi.& liberi & ſerui mulleis vtuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

C. filij nobilitantur, intelligiturde legitimis.

Quartò cùm poſteritas legitimatur,intelligitur de natis ex matrimo 8
nio legitimo : nam baſtardus iſta non decoratur nobilitate, quemadmodum ſolet in literis dici. Et eundem liberæ conditionis cum tota eius poſteritate,& prole vtriusq; ſexus in legitimo matrimonio procreata,& procreãda,ac eorum quemlibet de noſtræ Regiæ plenitudine poteſtatis,& gratia ſpeciali nobilitauimus, & nobilitamus per præſentes, nobilesq; facimus,& qui poſteriorum nomine contineantur, declarat tex.in l.j.in fi.ff.de iure immunita.

Inſignia nobilium.

Quintò reddit eos habiles ad omnia priuilegia,quibus cæteri nobi- 9
les vtuntur in regno Franciæ,ac vti poſſunt & cõſueuerunt,veluti ſtemmata ſcuto geſtare,enſem deferre:ſed virtus congruentius eſt nobili inſigne,quippe nobilis ſine virtute eſt tanquàm fæx olei.

Artifices non debent nobilitari, ſed militiæ dediti.

Sextò vult Rex,vt maſculina poſteritas in legitimo procreata matri- 10
monio,ac procreãda valeat cingulo militiæ decorari:quãdoquidẽ Ægyptij,Græci,Scythæ,Perſæ,& Lydi omnes qui artificio incumberent,pro ignobilibus ducebant, qui verò militiæ, generoſos: vt ſcribit Alex.in lib.Genial.v.c.xviij.ob id Rex vult vt deinceps tãquàm veri nobiles militiæ accingantur.

Nobiles illi dicuntur, qui ſic reputantur.

Septimo ſtatuitur in dictis literis, vt decætero nobiles habeantur ab 11
omnibus,teneanturq; ac in perpetuum cenſeantur:& hoc eſt quod vult Bar.in l.j.C.de dign.lib.x.vbi illi dicuntur nobiles,qui tales reputãtur:& dignitas dicitur,quæ reputatur pro dignitate.c.cùm acceſſiſſent,de conſti.& in c.de multa,de præb.c.j.de conſuetud.in vj.ſcripſi in §.cùm verò,de colla.in Concord.quomodo probanda ſit hæc nobilitas.

Priuilegia nobilium.

Octauò Rex vult in literis nobilitatis iſtum denuo factum nobilem 12
omnibus priuilegijs,prærogatiuis,iuribus vniuerſis & ſingulis, quibus cæteri nobiles regni vtuntur,gaudere,etiam vt plenariè deinceps pacifi cè,liberè,& quietè,ac in perpetuum vtantur & potiantur.

Quæ ſint illa priuilegia,Bart.& alij declarant in d.l.j. aliqua ſcripſi in 13
d.§.cùm verò:& alia docet Bened.de Curtil.in trac.nobili.in vj.parte.

Et ſic iſti noui nobiles ſeu filij eorum poterunt nominari poſt trien- 14
nium ſicut alij veri nobiles.

Nonò quòd ipſi nobilitati,feuda,ac retrofeuda nobilia ac poſſeſſio- 15
nes alias quæcunque ſint,& quacunque præfulgeant autoritate ſeu nobilitate tenere,& poſſidere in perpetuum valeant,ac acquirere,tãquàm ſi nobiles ab antiquo eſſent:propter feuda antiqua dicit,vt declaraui in arbor.feudor.

Feuda poteſt poſſidere nobilis nouus.

Decimò non tenentur ea bona & feuda extra manus ſuas ponere, 16
nec vendere:ſicut dicitur in l.fi.C.de iure emphyteo.& de religioſis, in c.vno,de religioſ.domib.in vj.

Financia debetur cameræ computorum.

Vndecimò hîc nouus nobilis financiam debet Cameræ cõputorum, 17
& cęteris officialibus Regis,vt eum moleſtari ſuper hoc nõ permittant, nec ipſum inquietent quomodo &c. & hæc financia eſt quædam pecunia,quæ taxatur à magiſtris computorum.

Vltimò

Vltimò nonobſtantia apponuntur in literis,ibi,non obſtant.&c. de 18
quibus nonobſtan.vide per Feli.in c.nonnulli,de reſcrip.ſuperiùs ſcripſi in form.no.prouiſ.

Sigillum & quo taxetur.

Sigillum verò taxatur arbitrio audientiarij, & contributoris, quem 19
Contreroleur vocant:& ſolet audientiarius poſt ſigillum appoſitum literas deferre ad cameram computorum, & non dare partibus: at partes à camera computorum accipient ſoluta financia,niſi princeps financiam remittat ex aliqua cauſſa.iſta ſunt præcipua,quę ex his literis elicere potui,non recepta aliqua mercede à nouis nobilitas.

De reſcripto legitimationis miſto.

Papa ad ſpiritualia legitimat, princeps ad temporalia.

1 EQVITVR reſcriptũ legitimationis,quod eſt gratiæ,& miſtum:nam Papa ad ſpiritualia legitimare ſolet, videlicet ad ordines,& beneficia.c.j.& ij.de filijs preſbyterorum lib.vj.de his dixi ſuperiùs in diſpenſa.ſuper defectu natal.

2 Et princeps temporalis legitimat in temporalibus.c.per venerabilem qui filij ſint legit.gloſſ.in c.j.diſtinct.x.plenè Lucas in l.fi.col.penu.C.de his qui ſponte munera ſubeunt,lib.x.

3 Extra terras eccleſiæ,vbi Papa & in temporalibus & ſpiritualibus legitimat:d.c.per venerabilem, & de iure etiam temporalia & ſpiritualia etiam dicunt doc.poſſe legitimare,ſed ipſe tot conceſſit priuilegia quæ nunc deſtruunt eum,& eius poteſtatem:nam principes poſteà vſurpãrunt & temporalia,& ſpiritualia,dicentes, temporalem temporalia decent:igitur ad honores ſeculares & dignitates, aliosque actus princeps legitimare ſolet.c.j.in x.diſtinct.c.per venerabilem, qui filij ſint legi.& 4
maximè Rex Franciæ,de quo ibi.† Et in hoc reſcripto ſic orditur Rex poſt ſalutationem.

LLEGITIME genitos quos vitæ decorat honeſtas, naturæ vitium minimè decolorat : nam decor virtutis abſcondit in prole maculam genituræ: & pudicitia morum macula originis aboletur: notum igitur &c.

HOC principiũ extrahitur ex c. Nunquã de vitijs erubeſcamus parentum,ſed ſemper amplectamur virtutem : quia non eſt omnino nec de virtute,aut vitio parentum,aut laudandus ali

Universidad de Deusto
Biblioteca

quis aut vituperandus.lvj.diſtin.facit l.generaliter, §.ſpurios.ff.de decurio.ibi ſpurij ad decurionatum,& re & vita honeſta recipientur, quod vtique non ſordi erit ordini.

Sed ibi dicitur competitorem legitimè quæſitum præferēdum, ob id 5
vt paſſim recipiatur,oportet quòd legitimetur,& à principe ſeculari, &
ad habendum & retinendū bona:vt plenè ſcripſi in ſcholaſtic. priuileg.
xcviij.& ſuperiùs.nam qui ad temporalia legitimat,nō facit habilem ad
Comes palatinus cōdem natus quod ad temporalia legitimaſſet in regno Arestum. ſpiritualia,nec econtra.glo.j.in c.lege.x.diſtinct.c.autoritatem.xv.q. vj. & Io.Ferald.in tract.de iur.reg.Fran.in xv.priuilegio.†Et fuit Comes Pa 6
latinus condemnatus,quòd ſeruâſſet cōtrarium:vt docet Aufrer.in ſty
lo Parla.Areſto cclj.Item in eodem Parlamento.Aliâs eſſet vſurpare iu
riſditionem alienam contra c.nouit,de iudic.quamuis,in d.c.per venera
bilē.gl.& doct.ibi diſputent,An Papa quoad temporalia legitimare poſ
ſit.Et non eſt dubium in locis,in quibus temporalia adminiſtrat,ſed vbi
præfectus eſt princeps in temporalibus,non ſolet legitimare:c.lator,&c.
cauſſam,qui filij ſint legit.niſi ſuper matrimonio diſpēſaret:vt docet Be
ned.in d.c.Raynutius,nu.202.in verb.& vxorem,de teſta.

Cauſe quibus concedi tur legitimatio. Secundò princeps in hac legitimatione ſolet inſerere cauſas, quibus 7
mouetur ad legitimandum,vt propter ſeruilia facta in bello,ſeu alibi:&
ſic ex cauſſa moueri ſolet,ſicut dixi ſuprà de diſpēſatione,licet ſine cauſ
ſa legitimare poſſit per l.j.C.de ſenten.paſſis.& ita decidit Specul.in tit.
de leg.§.nunc breuiter,verſi.& no. quē refert Ludoui.à Sardis,in tracta.
de legitima.c.requiſita,in legiti.verſi.nonò quæritur.

De plenitudine poteſtatis ſolet quis legitimari non inuitus. Tertiò ſolet princeps in dictis literis talem legitimare de noſtræ Re- 8
giæ poteſtatis plenitudine,per quam poteſt derogare legibus in contra
rium facientibus,per gl.in §.fi.in auten.quib.mod.natural. efficiātur ſui.
colla.vij.& l.j.C.de natural.liber.Tamen non ſolet Rex legitimare inui
tum,ſicut nec emancipare.l.iubemus.C. de emancipa.liber. ſufficit ta
men legitima ratihabitio. §.generaliter, in authē.quibus modis natural.
efficiantur ſui, colla. vij. Boër.in deciſ.Burdegal. quæſtione clx. ſed
circa.

Petere quis poſſit legitimationem. Licet quoq; patri legitimationem filij ſui petere. §.liceat.quibus mod. 9
natural.efficiant.legit.colla.vj.& eo mortuo filius peter. §.ſi verò is ſo
lummodo,ibidem,& authen.item ſine.C.de natural.liber.

Et generaliter ſolet in Francia impetrari hæc legitimatio, ſeu diſpenſa 10
tio per quemliber procuratorem,vel conſanguineum,aut amicum, ar
gumentum.l.prima.C.de precib. Impera.offerend.vbi non refert à quo
reſcriptum impetretur,ſed cui concedatur.glo.in verb. precum. §. fuit
igitur,quibus mod.natur.effician.legit. Bart. in l.Gallus. §.forſitan.ff.de
lib.& poſthu.

Legitimatus non eſt propriè legitimus. Quartò vult,vt in iudicio & extra pro legitimo habeatur,& ſic po- 11
terit ſiſtere in iudicio,habita tamen patri reuerentia.l.parentes,ff.de in
ius vocand.& ſic dicetur legitimus ciuiliter,nō verè:nec refragatur tex.
in §.ſi quis ergo,& §.& quoniam,in authen.quib.mod.natural.efficiant
ſui,

ſui,vbi naturales nihil differunt à legitimis: quia hoc verum eſt in effectu, ſed propriè quoad veritatem ſecus:quia vnus eſt legitimus,alter legitimatus,niſi fiat legitimatio per ſubſequens matrimonium: quicquid dicat Anto.Roſel.in ſuo tract.legiti.& pro j.opinione facit text.in §.ſit igitur,in authen.quib.mod.natural.efficiant.legit.colla.vj.

Legitimatus feudi etiam acquirere poteſt. 11 Quintò indulgetur per hanc legitimationem,vt hic legitimatus bona immobilia poſſit acquirere, & acquiſita retinere, ideo poterit etiam feuda habere:quamuis de iure naturales legitimati nō ſuccedant in feudo.§.naturales,ſi de feudo fuerit contr.inter dom. & agnat.vaſſ.quia in hoc Regno feuda redacta ſunt inſtar patrimonialium: ergo legitimati ſuccedent,ſicut in patrimonialibus de conſenſu patris: vt docet Guido Papę in deciſ.Delphi.q.lix.ſecundum vſus,& conſi.xviij.ſuper caſu,col. iij.& Boër.q.cxxiij.ex prædicta,& Bened.in repet.c.Raynutius,in verb. & vxorem,nu.182.de teſtam.

Legitimatus de ſuis bonis diſpōnit. 12 Septimò indulgetur,vt de bonis illis diſponere inter viuos, & teſtamento poſſit ad ſuæ voluntatis libitum:alioqui naturalibus non legitimatis ſuccedit fiſcus:vt ſcripſi in prœc.conſti.Regiar.& in tract.de literis natural.in ij.tomo ord.

Legitimatus poteſt etiam legitimis exiſtentibus ſuccedere. 13 Octauò vt poſſit ſuccedere patri,matri,& alijs conſanguineis conceditur,dummodo ex eorum proceſſerit voluntate:quia non contra eorum voluntatem rumperet teſtamentum per querelam, aut per contra tabulas: ſed poſſunt ei bona donari, vel ipſe legitimatus hæres inſtitui poteſt.

14 Ideoque ſi pater non prouiderit,non ſuccedent hi legitimati conſanguineis etiam exiſtentibus,quia non ſunt ad hoc legitimi facti, niſi vt ſuccedant ex voluntate legitimātis:de qua voluntate nō apparet quando non diſpoſuit,ergo illi non ſuccedent.argu.l.cùm prætor.ff.de iudic. c.nonne,de præſumptio.nam legitimari poteſt filius ea lege,vt non ſuccedat,teſte Franc.Cremenſ.ſing.xvj.parte &c.ſed ſi inſtituti fuerint,vel donata eis bona,excludunt in hoc conſanguineos: quandoquidem nituntur eius voluntatē,cuius ſunt bona,qui poterat etiam exteris relinquere multò fortiùs & huic legitimato,dummodò legitima relicta fuerit legitimis.

Princeps in præiudicium conſanguineorū legitimare nō debet. 15 Nonò excipit dummodò non fuerit ius alijs acquiſitum, quæ clauſula ex neceſſitate eſt apponenda:vt dicit gloſſ.in regula Cancella.xviij. quam refert Bened.in repeti.d.c. Raynutius,in verb.& vxorem,nu.186. quia non intendit princeps legitimare in prēiudicium filiorum,vel conſanguineorum, quibus eſt ius quæſitum, §.ſi quis, ergo filios legitimos non habet in authentica quibus modis natural.effici.ſui, collatione ſeptima.

16 Vnde ſi quis habens filium legitimum, velit legitimare naturalem, niſi faciat mentionem de filio legitimo,non valebit legitimatio,per d.§. ſi quis ergo,& §.ſi quis verò,quib.mod.natural.efficiant.legit.colla.vj. & hoc tenet Anto.de Roſel.in tract.legitima. in ij.requiſito.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nec poterit hic legitimatus succedere cum legitimo: vt decidit Gui 17
do Papæ q. ccccl xxxij. vtrum. sed in regno cum ex voluntate tantùm potentium legitimationem, seu parentum succedant, etiam si non esset facta mentio filiorum, valere poterit: non tamen præiudicabitur filio, nec consanguineis nisi parentes disponant.

Citari consanguinei in approbatione legitimationis debẽt

Ideo dicunt quidam faciendam esse citationem in impetratione re- 18
scripti: sed hoc non seruat vsus Forensis in Francia: tamen in comprobatione rescripti citari debent consanguinei, quorum nisi facta sit mentio, non valebit: vt ibi Rosellus cõcludit. Bart. & alij in l. Gallus. §. & quid si tantùm. ff. de liber. & posth. vide Boër. in decis. Burde. quæstione cxxij. an in concessione, imò dicit Bald. in §. filij nati, si de feudo fuerit controuers. quòd Imperator legitimans naturales extantibus legitimis est vnum pecus non habens præ oculis iustitiam publicæ honestatis: refert Feli. in c. primo, columna ix. numero 31. versi. quinta declaratio, de const. & Ferra. cautel. prima: quia diuus Paul. ait, *Non erit hæres filius ancillæ, cum filio liberæ.* c. dicat. xxxij. q. iiij.

Quinimò & si pater non habens filios legitimos legitimauerit suos 19
naturales, & posteà procreet naturales & legitimos, legitimati non succedent: vt tenet Dinus, quem refert Bartol. in l. ex facto, columna ij. ff. de vulgar. per l. si vnquàm. C. de reuocand. dona.

In qua l. si vnquam. Do. Tiraquell. nume. 223. in verb. donatione lar- 20
gitus, abundè tractat hanc quæstionem, & demum suum interponit iudicium, quòd si pater & princeps legitimantes cogitauerint de filijs, non reuocatur legitimatio: si non cogitauerint id quod verisimilius est, tunc non succedunt legitimati cum legitimis.

Post legitimationem procreati filij legitimi an succedãt rupta legitimatione per legem si vnquam.

Sed ad certiorem huius dubij decisionem viderentur faciendi casus 21
sequentes: primus est, quòd legitimatio per susceptionem legitimorum non reuocatur, quominus sit semper legitimus, & valebit legitimatio quoad filium legitimatum, vt possit succedere de voluntate patris, sicut extraneus succederet, si instituetetur: & sic potest intelligi opinio Rayner. & Bart. ac aliorum in d. l. ex facto.

Maximè quia non solet in Francia legitimari ad successionem, nisi 22
voluntate eius, cui succedere debet, interueniat: vt inferiùs explicatur: ideo potest hæres institui à patre hic legitimatus, sicut extraneus.

Secundus casus est, quòd filius legitimatus ab intestato non 23
succedet cum legitimo: quia si verè omnium bonorum donatio fuisset facta, rumperetur per superuenientiam liberorum, dicta l. si vnquàm. C. de reuocanda donatione. fortiùs impedietur ius succedendi, si nascatur legitimus, secundum dictum Paul. *Non erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ*, etiam quia ad hoc non est legitimatus. & sic intelliguntur opiniones Dini, & aliorum: erit tamen quoad alia legitimatus.

Tertius casus est, quòd si legitimatio fiat per subsequens matrimo- 24
nium

nium, succedet ille legitimus factus cum alijs posteà in matrimonio natis: & in omnibus eadem iura cum his consequetur, per c. tanta, vbi plenè doct. scribunt. qui filij sint legitim. l. cùm quis. C. de natural. liber. vbi Bal. & l. Diui, ibidem. & per ista sublatæ sunt omnes rationes dubitandi & conciliatæ: sicque in Francia seruamus, vt in omnibus sufficiat hæc breuis distinctio selecta ex multis scriptis quodammodo inter se multùm confusis: vt quilibet videre poterit.

Legitimati an ad honores admittãtur.

25 Decimò vult hæc legitimatio quòd ad omnes honores, officia, & alios actus legitimos isti legitimati admittuntur, ac si essent ex legitimo matrimonio procreati: quippe legitimis existentibus spurij non recipiuntur ad honores, l. generaliter, §. spurius, ff. de decurio. Nam in honoribus, & muneribus gerendis imprimis consideranda est persona eius, cui defertur honor. l. honor, §. de honoribus. ff. de muneribus & honorib.

26 Sed cùm sint legitimati, etiam existentibus legitimis recipi poterunt: nec posset quis appellare vel opponere, quominus reciperentur: quia rescriptum vult, vt perinde recipiantur, ac si legitimi essent: & quia non est impedienda dignitas eius, qui nil admisit, l. spurij, ff. de muneribus & honoribus.

Filij legitimatorũ an succedere possint.

27 Vndecimò cauetur his literis legitimationis, quod filij orti ex eorum legitimo matrimonio possint succedere in bonis suis quibuscunque iure hæreditario: & hæc clausula magni est momenti ad tollendum diuersas opiniones: quia tam de iure quàm de consuetudine filij Spuriorum etiam in regno nati successionis sunt incapaces, sicut & patres eorum, glo. & doct. in l. fin. C. de natur. liber. Bart. consil. centesimo decimooctauo, adiutus Baldus & alij in l. Gallus, §. quidam rectè. ff. de liberis & posthum. & ista videtur communis opinio, teste Alexan. consilio 74. circa primum, in tertio volumine, Guido Papæ consilio decimooctauo, super casu, in fine. Chassan. multa refert in consuetudine Burgund. in rubric. *des fiefz*. §. quinto, numero septuagesimo, sed hoc tollitur hîc.

28 Et ibi dubitatur, an filius spurij possit auo succedere? Respon. quòd non: sed non est dubium quin possit succedere suo patri, quia cessant rationes positæ per doct. ergo & dispositio, maximè per hanc legitimationem, per quam & auo succedere poterit, de voluntate tamen illius, & alijs consanguineis.

Legitimatus regni inimicus nõ succedit.

29 Duodecimò limita nisi vltra defectum huiusmodi natalium aliud quidpiam repugnaret prædicto bastardo, vt si quoque esset hæreticus, vel regni inimicus, non posset succedere, per l. primam, C. de hæredib. instit.

Scriptura in legitimatione necessaria.

30 Decimotertiò finantia soluitur sicut dixi in rescripto nobilitatis, & sic in legitimatione requiritur scriptura, qua probetur gratia, per legem vnic. C. de mandat. princi. & quia legitimatio fit per rescriptum §.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illud,in fine quib.modis natural.efficiant. sui,collatione septima.quòd rescriptum non potest esse sine scriptura: vt superiùs scripsi: & hoc expresse scribit Ludoui.de Sardis in tract.de legi.c.requisita,in legitima impetran.in q.xiij.vide quę plenè scripsi in Concord.in §.j.in verb.literas, de manda.Apostolic.

Legitimatio subreptitia non valet.

Decimoquartò si hoc rescriptum sit subreptitiũ, non valebit:vt consuluit Signo.cons.ccxix.ideo oportet exprimere qualitatem spurietatis, teste Feli.in c.postulasti, col.iiij.eode m.Quamobrem exprimi debet, si natus sit ex consanguineo,vel consanguinea,vel ex adultero,seu moniali,aut monacho:alioqui legitimatio nullius erit momenti: vt Anto. Panor.& alij dicunt in d.c.per venerabilem,qui filij sint legit.debet quoq; fieri mentio de nobilitate parentum,teste Io.Andr.in c.fina.de filijs presbyter.ac Feli.in d.c.postulasti,col.iiij.cum seq.de rescrip. 31

Decimoquintò requiritur etiam clausula, nonobstant. quæ etiam ex consuetudine inferi solet.l.final . C.si contra ius.gloss.in §.fina. quibus modis natura.efficiant.sui,colla.septima.l.prima.C.de natura.liber. Ludouicus de Sardis in tract.legitima. c.requisita,in legitim.impetran. q.xj.& seq. 32

Decimosextò quid operetur hęc clausula absque præiudicio venientium ab intestato,scribit Anto.Capit.in decis.Neapolit.q.xxij.fuit apud me,superiùs dixi in forma dispensatio. 33

Legitimatio per oblationẽ curiæ est sublata.

Vltimò quamuis legitimatio fieret olim per oblationem Curię,nempe si quis offerebat suum filium curiæ,vt in §.generaliter,quibus mod. natural.efficiant.sui,collatio.vij. item cùm quis eum nominabat filium quem ex ea susceperat,cum qua matrimonium cõsistere poterat etiam legitimabatur,& per §.ad hoc autem,in authen.vt liceat matri & auiæ, colla.viij.plenè Ludouic.à Sardis in tractat.de legiti.c.de legitima.per patris nomina. 34

Hos tamen modos non vidi in curijs Francię seruari,sed si matrimonium probetur,fit legitimatio,non aliâs,per c.tanta est vis, qui filij sint legit.vel per principis rescriptum,vt hîc:quos duos modos frequentissimè vidi contingere. 35

Rex Fraciæ legitimat quoscunque spurios.

Et per rescriptum princeps noster legitimat tã naturales,quàm spurios & incestuosos,& quacunque alia macula irretitos,sicut Imperator per tex.in l.qui in prouincia.§.diuus.ff.de ritu nuptiar.quicquid dicant nonnulli iuris interpretes.facit glo.in §.fin.in authent.quib.modis natural.efficiantur sui,collatio.septima,Ioannes Ferald.in priuilegio decimo quinto. 36

Et hæc legitimatio similis est Alchimiæ, quæ facit apparere illud, quod non est transmutare:tamen vnam speciem in alteram non potest: Sicut legitimatus figuram legitimi gerit,sed non habet eam substãtiam quæ proficiscitur à rerum natura,quæ diuina & immutabilis est:vt docet Bal.in c.j.col.v.nu.23.de consti. 37

Alia

38 Alia multa sunt rescripta & concessiones,quæ conceduntur & à Papa,& à principibus secularibus tam mistim quàm etiam ab vno solo,verùm quia nonnulla parui sunt momenti,alia in curijs perrarò exercentur,aut beneficia non concernunt,quæ hîc totis prosequor neruis,ideo ea missa nunc faciam:ista interim,lector amantissime,benigno(vt soles) animo suscipies.

39 Verùm ne quicquam ex his,quæ necessaria sunt ad hanc materiam omittamus beneficiariã,afferam quædã de concessione,quæ fit per breue,quod interdum ad gratiam respicit:vt inferiùs videbitur.

De breui Apostolico, & alijs.

Breue quid dicatur.

1 BREVE seu breuis dicitur scriptura parua,summam rerum continens,siue Commentariolus,vt placuit Budęo in annot prior. Ad Pandec.probat tex.in l.fi.C.de conuenien.fisci debitor.libr.x.iuncta l.j. de apochis public. ibidem huius significationis secũdum eum exempla ponuntur in l.actuarij,& l.iubemus,ac l.excellentia.C.de eroga.militar.anno.lib.xij.

2 Item quælibet breuis scriptura potest etiam breue vocari.c.humane, in fi.xxij.q.v.vnde scripturam continentem numerum modiorum salis & quantitatem breui conscriptam,breuet,vocant ordina.regia.in titul. *du sel.* ordina.ij.art.xix.& seq.& arti.xxxix.& quid debeant continere, ibidem describitur,& ordina.iij.artic.xxij.& seq.& in d.l.excellentia.C. de eroga.militar.anno.lib.xij.

Breue testatum.

3 Breue testatum vocatur,quod summam rei,aliquando testium nondum tabellionis subscriptione confirmatum,quod rectiùs cliẽtelare instrumentum dicitur vt placet Olden.& Spiege.in hoc verbo,probatur. in §.j.quid sit inuestitura.vbi breue testatum accipitur pro instrumẽto publico breui concepto,fidem vassalli & domini continens, secundum Bald. & alios ibidem, & Zazi. in tract.de feudis, titul. qualiter feudum constitua.idem in §.item si vassallus,si de inuestitura feudi contro.fuerit.

Breuet Galli primam scripturam notarij vocant.

4 Galli etiam schedam notariorum,seu primam scripturam à notarijs Regijs factam,breuet vocare solent,quia breui concipi solet,& conscribi,& cum clauſ.&c. de qua scripsi in l. cæterorum.ff.de verbor.significa.vulgus etiam Pergamensium vocat breue,teste Alber.in dictionar. in verb.breue,quod posteà ad effectum executionis, & aliorum extendi debet in instrumentum publicũ:& hæc scriptura apud notarium remanebit:vt in c.quoniam contra,de proba.l.contractus,vbi doct. C. de fide instrument.& in titul.de tabellion.colla.iiij.doct.in c.j. de fide instrument.

Requisita in breui notariorum.

5 Et in hoc breui tenentur notarij conscribere sequentia.primò nomi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

na & cognomina contrahentium:nam ad recognoscendos singulos nomina comparata sunt.l.ad recognoscendos.C.de inge.

Status & qualitas partium in breui notarius cõscribere debet.

Secundò debent notarij qualitatem partium,& statum earum describere:vnde si contrahens sit procurator, mercator vel aduocatus debet illam qualitatem notarius exprimere:vt posteà iudex pro qualitate personæ faciliùs iudicare possit,l.ij.ff.de re iudica. 6

Nam si æger promiserit Medico,non valebit promissio, l.Medicus, ff.de varijs & extraordin.cognitio.vel si litigans aduocato,vel procuratori quotam litis promiserit, l.litem,C.de procurator.ideo ista notarius exprimere tenetur. 7

Tertiò debent notarij scribere contractum planè,vt facilè possit intelligi,vt per totum titul.de tabellio.in auten.colla.iiij. 8

Quartò à quo sit promissum,& quis,vel à quo, & contra quem,dicit tex.in simili,in l.j.in fi.ff.de appell. 9

Promißio sine cauſſa non valet.

Quintò caussa debet exprimi,alioqui promissio sine caussa non valet,l.ij.§.circa, ff.de doli except. quia indiscretè dicitur quis sine caussa promittere,l.cùm de indebito, §.penulti.ff.de prob.plenè scripsi in trac. de literis oblig.artic.j. 10

Sextò debet in breui dies solutionis & complementi contractus conscribi,arg.l.exempt.§.offerri,ff.de actio. empt.aliâs in omnibus obligationibus,in quibus dies non opponitur,prẽsenti die debebitur,l.in omnibus,ff.de iudic. 11

Septimò solent notarij obligare bona vtriusque contrahentium, si contractus hoc exigat,l.Labeo,ij.§.j.ff.de verbor.signific. & aliquando corpus:vt scripsi in tract.de liter.oblig.artic.j.& seq.in primo tomo constit.Regiar. 12

Octauò dies contractus solet etiam in hoc breui apponi, gloss.in l. generali,C.de tabular.libr.x.De hac data scripsi in forma mandat.in fi. in Concordat. 13

Nonò subscribere solent notarij,per l.hac consultissima.C.de test. & hoc breue sic confectam non habet executionem,nisi in instrumentum publicum redigatur,& sigillo muniatur Regio,vel alio autentico: vt scripsi d.artic.j.de liter.oblig. Alia quæ in instrumentis publicis poni solent,conscribit gl.in d.l.generali,& doct.in c.j. de fide instrumento.& Barba.in illius repet.rubr. 14

Breue Apostolicũ quid sit.

Aliud est breue Apostolicum,quod dicitut Diploma,seu rescriptum à Papa,seu pœnitentiario magno emanatum, quod sic describi potest. Breue Apostolicum est scriptura modica,in paruis concessa negotijs,in papyro frequenter scribi solita,cera rubea,annuloq; piscatoris sigillata, ac signo secretarij subscripta. 15

Primò dico apostolicum ad differentiam alterius breuis, de quo suprà dixi:& hoc solet concedi &à Papa,& à Cancellaria,ac à summo pœnitentiario:& horum quodlibet dicitur Apostolicum, & sic breuia dicuntur literæ Apostolicæ. 16

Secun-

Scripturain breui requiritur.

Secundò dicitur in definitione,scriptura,quippe sine ea breue nõ potest consistere,sicut de bulla superùs tradidi in materia nouæ prouisionis,& in forma manda.Apostolic.§.j.in verb.literas,in concorda. 17

In paruisma rerijs breue concedi solet.

Tertiò modica dicitur,quia breuibus verbis fit,teste Bal.in c.j.de controuer.inuesti.vel quòd in breuibus materijs concedi soleat,& summatim negotium contineat, vtpote sine præfationibus, & sic dicitur in modicis concessa negotijs,quia in arduis bulla vtimur: & in signatura solet dici,quòd in forma breui expediri possit:si materia hoc exigat. 18

Breue in papyro conscribit solet.

In papyro descripta ad differentiam bullæ,& confessionalis, quæ in membrana describi solent:vt experientia nos docet,& interdum tamen vidi breue in membrana conscriptum,nec ob hoc vitiari, sed frequentiùs in papyro,vt sit alius casus minùs frequens non excludatur,per auten.caussa.C.de sacrosanct.eccles. 19

Posteà dicitur cera rubea,ad differentiam alterius gratiæ, quæ cera viridi sigillatur.Demum tolluntur non obstantia,sicut in bulla,ibi,nõ obstantibus. 20

Sigillũ quare vocatur annullus Piscatoris.

Item signatur annullo Piscatoris,ad differentiam aliorum sigillorum, & vocatur hoc sigillũ annulus Piscatoris,quia diuus Petrus,qui piscator erat,hoc sigillo primus,vt verisimile est,vsus fuit:& sicut absque præfationibus & ampullis verborum vtebatur,ita & nunc Pontifices summi post eum,in hoc breui vtuntur. 21

Signaturæ nomine non venit annullus Piscatorius.

Quam breuium materiam Alexander sextus Pontifex id temporis maximus ampliauit,multum &primus secretariorum collegiũ instituit: vt patet in suis regulis,etiam ad differentiam signaturæ,quæ sigillari nõ solet:& sic appellatione signaturæ non cõtinetur breuis, nisi materia & ratio ista contineant: quia hæc sunt diuersa.glo.in regul.Cancell.xxv. & regul.xxix. 22

Breuia & gratiam & iustitiã respiciunt.

Et quamuis olim non concederent breuia, nisi in materia iustitiam concernentes: tamen hodie per breue non solùm expediuntur negotia circa iustitiam, sed etiam circa gratiam:vt idem scribit Gomes. vbi suprà,vnde vidi sæpiùs concedi priuilegium à Papa bibliopolis per breue,vt liceret typis mandare talem librum,nulliq́ alteri per certum tempus:interdum priuatiuè alijs omnibus prohibebatur à Papa,ne per decem annos imprimerent sub pœna excommunicationis: vt licet videre in Iasonis consilijs,vbi est tale priuilegium, & alibi in multis libris. 23

Causſæ quæ per breue expediri poſſint.

Quæro, quæ caussæ per breue expediantur? Respond. supplicationes, siue commissiones de simplici iustitia potest Cancellaria sine speciali Papæ commissione concedere & literas, secus in breuibus: quia per breuia caussa pendens in partibus committitur, quam non potest Cancellaria committere:vt etiam firmat Ægid. conclus. xlvj. Gomes.in tract.breuium,nu.2.& seq.vbi breuia æquiparat bullæ expeditæ per cameram,per ea quæ no.Cardinal.Alex. in c. in memoriam, col.penul.xix.distinct. 24

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et ideo sicut falsa latinitas non vitiat bullam,quæ transit per cameram,quia non examinatur per diuersos officiales,ita non vitiat breuia, sicut aliâs vitiat bullam,quæ conceditur per cancellariam.c.ad audientiam j.de rescript.superiùs scripsi,& in tract.de rescrip.& literis regijs,in ij.tomo constit.regiar. 25

Dispensatio & rehabilitatio per signaturam conceditur.

Item dispensatio fieri potest per signaturam, & habilitatio, & valet absque literarum expeditione:cùm gratia sit perfecta per fiat, vel concessum:vt consuluit plenè de Ripa in libr.ij. resp.cap. xj.de iure sufficit, nec dicitur intrusus,qui duo beneficia habet cum simplici signatura, si in illa sit dispensatus,nec incidit in extrauag.Execrabilis,glo.in reg.cancella.liij.scripsi in interpret.c.postulastis,in glos.retinere,de cleri. excommunica. ministr.vbi in conscientiæ foro dixi tantum prodesse signaturam,quantum bullam:ibi vide. 26

Rehabilitatio per breue non solet concedi.

Imò Alexand.Papa vj.statuit, quòd non daretur priuatio illius,qui eum sola signatura se intrusit,quod in regno recipitur,in quo possessionem ex simplici signatura recipiunt: hodie habilitatio non fit ex stylo curiæ Roma.per breue:& hoc prohibuit Alex.vj.vt in suis reg. quilibet videre potest. 27

Aliquando tamen ad duos menses,ad duas dignitates in eadem ecclesia,& ad quatuor menses,ad duos canonicatus,& prębendas per breue dispensatur:vt not.Staphile.in suo tract.versicu. insuper conceditur. Per breue quoque dispensatur secundum eum cum homicida,& habilitatur:quod prohibuit Alex.vt dixi:sed si impetrans sit pauper, concedi poterit per breue. 28

Breuis imperfectio perinde valere confirmatur.

Et cùm quędam inuenitur imperfectio in hoc breui, possum impetrare literas perinde valere, vel confirmationem gestorum per aliud breue:licèt quidam teneant contrà:nam & si gesta ab alio soleant, quàm à Papa confirmari,tamen ab ipso Papa gesta per breue non cũfirmabuntur.Ego putarem Papam hoc posse:sed melius esset impetrare confirmationem perinde valere. 29

Dispensatio de non promouendo per breue,et signaturam conceditur.

Item dispensatio de non promouendo per annum communiter ex sola signatura dabitur per breue ad biennium:vt in regu.Papæ Alex.vj. continetur,& prorogatur ad annum etiam per breue, per bullam verò vltra,quantum Papa vult concedere. 30

Prorogatio de non promouendo nõ debet esse maior quàm prima concessio,& ab ipso concedẽte dari.

Et in Francia solemus vti signatura, in qua & annus & biennium concedi solet, prout Papæ placuerit: potéstque Papa hoc postea tempus prorogare: sed in prorogatione non debet dari maius tempus, quàm primitus concessum fuerit: vt docet Baldus consilio centesimo vigesimoprimo,nobiles,columna vltima,in tertio volumine,per text.in authentic.qui semel.C.quomodo & quando iudex:& l.sancimus,de fideiussor.accessorium enim non debet esse maius suo principali: vt not. in l.cùm principalis. ff. de regulis iuris. Hippolytus singul. lij. prorogatio. 31

Et debet fieri ab eo,q cõcessit, vel à supiore:vnde si dispẽsatio,à Papa de non 32

non promouendo fuerit concessa,non poterit prorogari à summo pœnitentiario:vt docet Fel.in c.cùm olim,in x.q.Panor.de maior.& plenè Gomes.in ij.parte,nu.11.

33 Vbi dicit tunc summum pœnitentiarium posse concedere per viam nouæ concessionis,sed non prorogationis.glos.in c.hi qui,de præb.lib. vj.nec valeret prorogatio nisi prima gratia referatur,essetque subreptitia:quia si Papa memor fuisset se iam semel cum aliquo dispensasse,non est verisimile,quòd tam facilè iterum dispensâsset,arg. l.iij.C. de episco. audien.Oldrad.consi.ccxv.puncta.

Prorogatio prima concessione durante fit.

34 Debet quoque fieri hæc prorogatio prima durante concessione,per l.sed si manente.ff.de preca.& debet apponi in hac prorogatione,quòd tempus prorogatum computetur à fine primi temporis concessi, aliâs curret à die concessionis prorogationis.glos.in c.cùm ex eo,in verb.septennium,de elect.in vj. & in clemen.vt hi qui,in verb. constitutus,de ætate & qualit.glo.& doct.in c.veniens,de præscrip.

Absenti licentia visitandi sanctum sepulcrũ per breue conceditur.

35 Item ad visitandum sanctum sepulcrum,quando orator est præsens, conceditur per solam signaturã:si verò sit absens per breue: & hoc statuit Papa Alex. in suis regulis:& quando conceditur religiosis,dicitur de licentia superioris eorum, ne vagentur, capitul.si cupis, decimasexta quæst.j.

Appellationes extra vrbem non cõmittuntur per breue.

36 Item per breue non committuntur appellationes extra vrbem, nisi pro pauperibus & miserabilibus. Ægidius conclus.xliiij.allegatio pauperatis,per l.si procuratorem.§.si ignorantes.ff. mandat. vel nisi altera pars habuerit commissionem per breue in partibus: tunc vt æqualitas seruetur inter partes,altera quoque dabitur.argument.capitul.non decet licere,& in cap.in iudicijs, de regulis iuris in sexto, capitul. primo, de iudic.ibidem.& hoc statuit Alexan.sextus, titul. de referenda gratiæ & iustit.

Facultas testandi quando per breue concedatur.

37 Item conceditur per breue facultas testandi de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ,vsque ad certam summam,modicam tamen,nec est comparanda si de modico:quia de modicis maximè Romani & mulieres non curant.l.scio.ff.de restitu.in integrum,secus si de magno.

38 Et religiosis quando hæc facultas datur, statuitur certa summa arbitrio Papæ taxanda: & quòd de licentia sui superioris testetur. argument.capitul. cùm ad monasterium,de statu monacho. clementina religiosus,de procurat. Ægid. conclus.ccxlvij.frater. & quando possit concedere,declarat Panormita. in capitul.cùm esses, de testament. in repetit.

Alienari res ecclesiæ an per breue concedatur.

39 Item licentia vendendi res ecclesiæ,& pecuniam exponendi in euidentem ipsius ecclesiæ vtilitatem solet per breue concedi: quando valor rei alienandæ non excedit centum ducatos, aut in annuo censu quinque ducatos supplicationi introclusæ,teste Staphil.in dict.tracta. versic. datur per breue.

Altare portatile per breue conceditur.

40 Altare portatile non solet dari in forma confessionalis per bre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ue,niſi ex ſingulari gratia nobilibus,aut graduatis,aut aliâs dignis perſonis,vt celebrare valeãt in oratorijs,vel domibus.arg.tex.in authen. vt in priuat.domib.ſacra.miſteria non fiant,colla.v.

Et prædicatores ac minores habent priuilegium,vt cum altari viatico 41
poſſint celebrare ſine epiſcopi licentia,capitul. in his,de priuileg. etiam illud priuilegium cum alijs obtinuit mihi egregius & doctiſſimus domin.Ioan.ſuauis Romanus,auditor Romæ excellentiſſimus,& mihi amiciſsmus.

Veſcẽdi carnibus & lacticinijs per breue indulgetur.

Item licentia veſcendi lacticinijs,ouis,& carnibus per breue datur,de 42
conſilio tamen vtriuſq; Medici,animæ videlicet & corporis.gl.& doct. in c.fi.lxxxij.diſtinct.Corſet.in ſingul.incipien.Caro.doct.in c.cùm infirmitas,de pœniten.& remiſſio.

Doctor vt quis fiat per breue quando concedatur.

Licentia Doctorandi non datur extra terras eccleſiæ per breue, in 43
vrbe autem ſic adhibitis ad hoc duobus vel tribus doctoribus eiuſdem facultatis,teſte Staphil.in dict.tract.de literis gratiæ,rubr. de reſcript. in forma breuium,fol.190.verſi.licentia,vbi tenet licentiatos haberi quo ad hoc pro doctoribus:quòd videlicet de proximo cingendi pro cinctis habeantur.l.penul.ff.de teſtam.militar.& bonus tex.in l.qui pœnę, ff.de manu.quod non credo verum,per tex.quem allegat in l. nemini. C.de aduocat.diuerſ.iudic.vbi doct.& Bald.in l.Athletæ,in princ. ff. de excuſat. tutor. ſcripſi in glo.licentiato,§. primo, de collation.in Concordatis.

Ratio eſt,quia is qui non eſt doctor,non poteſt facere doctorem,nec 44
ſibi diſſimilem:l.ædiles,§.qui mancipia. ff. de ædili. edicto. Panor.in capitul.cura paſtoralis,in fin.de iurepatro.ſic nec doctorum priuilegijs gaudere.

Fructus vt in abſentia quis percipiat per breue andetur.

Indultum de fructibus percipiendis non datur per breue,ſed per bul- 45
lam,ſi ſtet in curia Roma.vel in altero beneficiorũ reſideat, ſeu in ſtudio generali:non tamen comprehendit hoc indultum, vt quis diſtributiones quotidianas recipere poſſit.c.vno,de cleric.non reſiden.in vj.glo.in c.ij.de priuile.ibidem.plenè ſcripſi in ſcholaſtic.priuileg. & ſuperiùs in materia de non reſidendo.

Licentia promouendi à quocũque antiſtite per breue impartitur.

Item per breue datur licentia promouendi ad quoſcunque ordines 46
extra Roma.curiam à quocunque catholico Antiſtite,& gratiam ſedis Apoſtolicæ habente:de quo operentur hæc verba,declarant gl.& doct. in c.veniens,de præſcrip.ſuprà dixi,ti.de liter.dimiſſor.ſolet tamen addi clauſula,de licentia ſui ordinarij.c.nullus,de parroch.& hoc eſt introductum contra infames & peſſimos,qui communiter conſueuerunt fugere loca propriæ nationis,capit.cùm deputati,de iudic.& alios ordinarios confugere: ob id ſcribitur clauſ. in capitul. primo. & per totum, de tempor.ordin.in vj.

Sed epiſcopis & ſuperioribus in vrbe degentibus,ſolet concedi licen 47
tia promouendi ſub ſola ſignatura,& quòd vno die promoueri poſſint dominico,vel feſto:nam iſtis epiſcopis ſolet deferri:capitul.ij.de offi.delegat.

lega.in vj.c.quia,de ſenten.excommunic.ibidem ſcripſi ſuprà in diſpenſa.de non promouen.

Habitũ ne per ſex menſes ſuſcipiat vel profeſſionem faciat, conceditur.

48 Per breue datur facultas & diſpenſatio alicui promoto ad locum regularem, vt non teneatur ſuſcipere habitum intra ſex mẽſes,per alios eiuſdem ordinis geſtari ſolitum,nec profeſſionẽ emittere regularem: etiam ſolet prorogari ad ſex alios menſes,intra tamen tempus primũ ſex menſium. arg.l.ſed ſi manente.ff.de precar.& ſex vltimi computantur à fine primi ſemeſtris arg.c.cùm ex eo,de elect.in vj.

49 Imò ſolet etiam ijſdem literis concedi, vt extra monaſterium poſſit habitare deſeruiendo eccleſiæ cum cura,vel ſine,habita tamen licentia ſui ſuperioris.c.ſecundo, de ſtatu monachor. Rota deciſi. cccclxxxiij. in no.

Morandi in alio monaſterio breui facultas impartitur.

50 Per breue quoque regulari certum ordinem profeſſo datur licentia morandi in alio monaſterio,ad quod abſque licentia ſui ſuperioris contraluauerat:& conceditur abſolutio ab apoſtaſia, & ab alijs eccleſiaſticis cenſuris & pœnis,quas præmiſſorum occaſione quomodolibet incurrerat,& ſuper irregularitate,quam fortè contraxit celebrando, dum talibus cenſuris eſſet innodatus,non tamen incurrit pœnas.c.ij.ne cler.vel monach.in vj.Rom.conſi.cccxlj.circa primum.

Moniali profeſſæ ad aliud monaſterij trãſeundi conceditur gratia, vel vt in patris domo moretur

51 Moniali etiam profeſſæ datur per breue cum cauſſa licentia tranſeundi ad aliud monaſterium monialium alterius ordinis,cum conſenſu ſuperiorum,& cum mutatione habitus:no.in c.Deus qui,de vita & honeſta.clericor,quia non conuenit rationi,vt homines diſparis profeſſionis & habitus ſimul in ijſdem monaſterijs ſocientur, clementina prima,de electione.

52 Ex iuſta quoque cauſſa per breue concederetur,vt monialis in domo patris ſeu fratris, ſeu matris extra monaſterium quoad vixerit religioſè viuere poſſit,de licẽtia tamen ſui ſuperioris,& ea durante.c.periculosè, de ſtatu reg.lib.vj.& ſi iuſta cauſſa adeſſet, vel ſi aliæ alium ſuſcepiſſent habitum,aut monaſteriũ eſſet deſtructum: aut ſi pater vel mater eſſent
53 valetudine longa detenti,& indigerent ſua filia:† vt vidi concedi Virduni cuidam moniali genere nobili,quę poſt obitum patris nubere voluit ſed ego conſului ibi hoc fieri non poſſe,quia in monaſterio per viginti annos habitauerat,& profeſſionem emiſerat, licet diceret ſe hoc coactè feciſſe:ſed quia prolixitas temporis quemcunque metum purgauerat,ideo non potuit.

Exemptio ab ordinario per breue cõcediſoler.

54 Exemptio ab ordinario ex cauſſa per breue dari ſolet, teſte Staphil. in verſi.datur,in d.tract.breuium.

Diſpẽſatio ſuper defectu oculi per breue indulgetur.

55 Diſpenſatio etiam ſuper defectu oculi per breue concedi ſolet ad omnes etiam ſacros & preſbyteratus ordines:& quòd in illis,etiam in altaris monaſterio deſeruire liberè & licitè valeat: dummodò in oculo non tanta appareat deformitas, quòd ex hac poſſit ſcandalum generari:capitulo ſecundo,de corpor.vitiat. Et quando eſt abſens, com-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mitti solet illius ordinario,qui diligenter aspiciat oculum & defectum: si est in curia,ostendit referendario,qui posteà refert:vt superiùs dictum fuit in dispensa.cum corpo.vitiatis

Cõmutationes legatorũ vt in aliã piã causam fiãt, cõceditur per breue.

Commutationes quoque legatorum ad piam causam, vt in aliam 56
fiant, per breue concedi solent, aliâs sine sedis Apostolicæ autoritate non fiant, Clementina quia contingit, de religiosis domibus. Aufrerius decisio.Tholosana xxvj.Doctor.in capitul. nos quidem, de testament.

Intellige quando erat ad opus certum, quia tunc non solet com- 57
mutari,vt voluntas defuncti seruetur:aliâs secus .l. in conditionibus.ff. de conditionib. & demonstrationib. vltima enim voluntas debet exequi.l.vel negare. ff.quemadmodum testamenta aperiantur, capitulo, vltima voluntas, decimatertia quæstione secunda.ex caussa tamen solet immutari etiam in certis: vt quandoque vidi, & hoc de Papæ autoritate.

Prorogatio de consecrãdis Episcopis concedi per breue solet.

Prorogatio temporis de consecrandis Episcopis solet dari per breue, 58
ad biennium computandum à fine trium mensium datorum de iure. capitul.cùm in cunctis.§.primo,de electio. Et hæc prorogatio in Francia dari non solet, nisi episcopis prouisis & confirmatis à Papa, sicut nec de non promouendo ad sacros ordines, teste Staphil.in tract.de literis gratiæ,in fine.

Dispensatio ab eo qui cũ virgine contraxit, peti non solet.

Datur etiam per breue dispensatio ad omnes ordines, & ad benefi- 59
cia illis tamen, qui olim contraxerunt matrimonium cum virgine & vnica iam defuncta: sed cum bigamis non solet Papa dispensare: capitul.acutius,& capitul.vno,vigesimasexta distinctione.potest tamen Papa de plenitudine potestatis dispensare cum illis, quia est maior Apostolo in potestate.c.sacrosancta.xxij.distin.Rota decis.ccccxlvij. quoddam factum,in no.

Hodie nulla petitur dispensatio ab eo, qui contraxit cùm virgine 60
vnica:quia hoc iure permittente potest, ergo frustra impetraretur per l.j.C.de Thesaur.lib.x.

Clausula vt per breue expediri possit.

Postremò quò plures modos habeas, lector amantissimè, per 61
breue concedi potest, vbicunque in signatura est expressum, vt in forma breuis expediri possit. Et hoc solet à cautis pragmaticis curiæ Romanæ, in signatura poni, quòd hoc expediatur per breue: vel quòd sola signatura sufficiat, & maximè in modicis, vt expensæ vitentur.

Breue quomodo cognoscatur.

Superest videre quomodo cognoscatur hoc breue? Respond. ex 62
sequentibus.Primò ex breuitate, quia sine præfationibus, & apparatu fit: at bulla præfationem habet, & aliæ ferè literæ, non minùs tamen dicetur breue,quamuis multa fuerint verba pro negotij qualitate:sicut Imperator dicit paucissima verba per vnam, aut duas columnas,in l. cùm antiquitas.C.de vsufructu.

Secundò

63 Secundò quòd in paruis materijs concedatur, & vbi non est multa pecunia exponenda:& sic in casibus conscientiæ, & in absolutionibus dari potest,& pauperibus ac viduis.

64 Tertiò non solet Papa huic breui subscribere,sicut signaturæ,sed secretarius tantùm.

65 Quartò in hoc fieri solet mentio anuli Piscatoris, & non in alijs rescriptis:vt superiùs scripsi.Et vt meliùs imposterum dignoscatur breue, formam & tenorem eius subijcio.

Iulius papa III.

66 *Forma breuis.*

DILECTE FILI, salutem & Apostolicam benedictionem.Cupientes commodis tuis, quantũ cum Deo possumus paterna benignitate consulere, tuisq; in hac parte supplicationibus inclinati,tibi vt ratione decanatus ecclesiæ Paris. quem, sicut asseris, in dicta ecclesia obtines,aut cuiuscunque alterius beneficij ecclesiastici curati, vel aliâs sacros ordines requirentis,per te pro tempore obtenti,ad aliquem ex sacris, etiam subdiaconatus ordinibus per biennium à data præsentium computandum, vt interim te in diuinis officijs meliùs instruere possis, te promoueri facere minimè tenearis: nec ad id inuitus à quoquam compelli valeas,præsentium autoritate speciali gratia indulgemus,prouiso &c.

Nonobstantibus &c. datum sub anulo Piscatoris,tertio idus.&c.

67 *Effectus breuiũ qui.*

Effectus horum breuium est, vt tantam vim habeant iure confecta, & in illis materijs, in quibus conficiuntur, sicut rescripta,& aliæ literæ Apostolicæ.Felinus in rubrica de rescript. columna vlti.& incidit in falsum,qui hoc breue corrumpit: quia literæ Apostolicæ dicuntur,& in pœnam,c.ad falsariorum,de crimi.fals.c.in memoriam. xix.distinct.vt iudicauit Alexan.vj.in consistorio prout refert Gomes.in trac. breuium,numero 5.

68 Vbi dicit quemdam Archiepiscopum cõbustum fuisse ob hoc,quòd falsum in breui Papæ commisisset,& hoc probatur ratione sigilli:nam sigillum scripturam reddit authenticam:c.tertio loco,vbi doct.de proba. & c.ij.de fide instrumen.& dixi in tract.de liter.obligat.artic.j.in constitu.reg.commenta.

69 Potéstque hoc breue derogare bullæ,si vltimò concessum fuerit,per c.j.de consti.in vj.c.cæterùm,de rescr.& probat sicut aliud rescriptum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

effectúsque aliorum ferè rescriptorum habet,quos congessi in tract.de rescrip.quæstione xj.in ij.tomo constitu.regiar.Alia de his breuibus tractant Staphil.& Gomesius in suis tractatibus, quos vnusquisque videre poterit.

Interim cum his finem huic Praxi imponens,rogabo Lectorem be- 70
neuolum,vt imitemur Dauid primo Paralipo. capitul.decimo-
sexto, qui *Cùm complesset, & dimisisset inter singulos panem, constituit, vt recordarentur operum eius, & glorificarent, atque laudarent dominum Deum*, qui nobis ista donauit, Benedictus sit in secula seculorum, Amen.

Spes mea Christus.

INDEX ALPHABETICA
CONTEXTVS SERIE COMPLECTENS SINGVLARES MATERIAS,
quæ in Praxi Beneficiaria Domini Petri Rebuffi Iurium Doctoris habentur.

A

ABBAS si sit Episcopus non benedicitur,& vocatur Episcopus non Abbas, nu. 14. in verb.Vitæ,in forma nouæ prouision.pag. 205

Abbas interdum confert tõsuram suis monachis,an & presbyteratum,nu. 14.& seq.de cleric.à quib.& quomodo creentur,& nu.12, 11

Abbas non nisi professis primam tonsuram conferre potest, nu.17.& seq.12

Abbas duos monachos à non residendo suæ rei caussa potest excusare,nu. 41.dispensatio de non residendo.461

Abbas dispensans absque causa cum suo monacho peccat,nu.21.de dispensat.cum regu. facta. 422

Abbas commendatarius non potest reuocare vicarium religiosum datum cum autoritate Papæ,nu. 198. form.vic.Archiep.& alio.collat. 82

Abbas potest conferre,licet resignauerit ante sibi intimatas bullas, de simonia,nu.27. 498

Abbatia secularis nu.5.titu. Seculare benefic.quotuplex. 8

Abbatis consensus quando sufficiat ad translationem,nu.13.de transla. monach.&c. 309

Abbatissa monialis potest habere electionem & confirmationem,& nouam prouisionem,num. 18. de noua prouisione. 193

Abbatissæ beneficium morientis intra xx.dies post resignationem subditur regula de xx.diebus.nu.1.glo.1.regu. cancell.de infirmis benef.resig. 506

Abeundi licentiam non præstet Abbas monacho,nisi videat cõsensum Abbatis secundæ religionis,nume. 8. de translat.monach. 309

Abiurare hæresim publicè quis debet. nu.17.de modis amitten.benefic.468

Ablatum beneficium retinens, est intrusus,nu.11.glo.iiij.regul. cancell. de subrog.collitig. 331

Absenti fructus percipere cõceditur per breue,nume. 45. de breui Apostolico & alijs. 599

Absenti collatum beneficium an alteri

Universidad de Deusto
Biblioteca

posſit conferri ante acceptationem, nu.65.de reprobata benefic. viuen. impetra. 345

Abſentia beneficiariorum quanta mala pariat.num.55.& ſeq.diſpenſatio de non reſidendo.& num.47.requiſ. ad collat.bonam. 37.& 462

Abſentiæ cauſſa vicarius conſtitutus ceſſat domino præſente,num.235.& ſeq.formu.vicar.Archiepi,& alior. collator. 86

Abſentis multo tempore an beneficium conferri poſſit.nu.21.de reproba. benefic.viuen.impetra. 339

Abſoluendi poteſtas in caſibus epiſcopalibus conceditur vicario. nu.179. cum ſeq.formul.vica. Archiepiſcop. & alio.colla. 79

Abſoluta Regis poteſtate an poſſit auferri ius tertij.nu.34.& ſeq.glo.6.de non tollend.ius quæſitum. 267

Abſolutio ſimpliciter conceſſa refertur ad plures iuxta petitionis formam. nu.28.& ſeq.in ij.parte ſign. 152

Abſolutio à cenſuris in prin.iij.part.ſig. & quid nomine cenſuræ veniat.153

Abſolutio à cēſuris nō ſit ſolo partiū conſenſu,nu.13.in verb.datum,&c.186

Abſolutio ad effectum quando poſt ſatisfactionem requiratur,nume.7.in verb.téque abſoluentes,&c.in formu.nouæ prouiſ. 208

Abſolutio à cenſuris ex quauis cauſſa emanatis.nu.8.in verb.téque abſoluentes,&c. 209

Abſolutiones aut indulgentiæ vitiantur per ſubreptionem.nu.5.differentiæ inter reſcript.gratiæ & iuſtit.107

Abſolutionis clauſ.in gratijs apponi ſolita.nu.10.de clauſ.manda. 102

Abſolutus ad effectum non poteſt interim celebrare,nec beneficium ab ordinario obtinere.nu.15.in verb.téq. abſoluentes,in formul. nouæ prouiſion. 210

Abuſus non cadit in principem derogantem ſuæ legi,nu.29.gl.2.regul.cancel. de infirm.benef.reſign. 512

Abutens priuilegio id perdit.nu.42. differen.inter reſcript.priuileg. 99

Acceleratio impetrationis contra regulam de veriſimili notitia vitiat bullam.nu.28.opponi quæ contra bullam poſſint. 232

Acceptare beneficium non poteſt procurator in præiudicium domini.nu. 13. de procuratoris ad reſignand. conſtitut. 480

Acceptare nolente reſignatario poteſt reſignans ad ſuum redire beneficiū, nu.29.gl.18. reg.cancel.de publicand. reſignation. 560

Acceptatio rata haberi poteſt. nu. 14. & ſeq.de procuratoris ad reſignan. conſtit. 481

Acceſſorium aut æquè principale beneficium quomodo intelligatur vnitum.nu.19.& ſeq.de vnionib.beneficior. 280

Accuſans aliquem non poteſt in locum eius poſteà mortui ſubrogari, gl.vlt. nu.1.de ſubrogand.collitig. 335

Accuſatus,pendente lite cedere poteſt. nu.5.gl.vlt.eod. 336

Acquirantur quot modis beneficia. nu. 1.quot mod.benefi.acquir.vſque ad finem. 24

Acta per vicarium ſunt irreuocabilia. nu.196.formul.vicar.archiepiſco.& alior.collat. 82

Acta per vicarium reuocatum antequàm id ei ſignificatum eſſet,an valeant.nu.207. 83

Acta per vicarium non valent,niſi conſtet de eius mandato.nu.238. 87

Actor quis cenſeatur in interdicto retinen

tinendæ.nu.11.gl.7.de non tollen. ius quæſit. 270

Actore non probante reus etiam in beneficialibus abſoluitur.glo.7.num. 9. cum ſeq.reg.cancell.de non toll. ius quæſ.279.& 280. 269

Actoris eſt probare ſuum titulum in beneficij.nu.17.de reſcript.ad benefi. vacan. 126

Actoris quandoque præſumptio transfert onus probandi in reum. nu. 22. de reſcript.ad benefi.vacan. 127

Actu curam animarum gerit vicarius perpetuus.nu.11.de vicar.perpetuis. 294

Addere vel detrahere narrationi an liceat in bulla.nu.44.de noua prouiſio. 197

Adeptio poſſeſſionis quomodo probāda ſit,nu.41.de miſſio.in poſſeſſio. 93

Adipiſcendi vel reſtituendi agens interiecto probare debet titulum. nu. 12.gl.7.de non tollend.ius quæſ. 270

Adminiſtrans ante confirmationem priuatur ſuo iure.nu.35.gloſ.18.regul. de publicand.reſignationib. 161

Adminiſtratio ſpiritualium aut temporalium tantùm in quo conſiſtat, nu.18.forma vica.archiep.&c. 51

Adminiſtratione durante temporalium rerum epiſcopatus, an epiſcopus conferre poſſit. numero 47. de ſimon. 1. 501

Adminiſtrator dicitur beneficiarius, licet plenum ius habeat in beneficio,de reſcrip.ad benefic.vacan.numero 8. 125

Admiſſa debet eſſe reſignatio.nu.1.& ſeq.gloſ.12.reg.de infirmis benefi. reſignan. 521

Admitti clau.in quibus literis conferibenda ſit.glo.faciens te.nu.3. in forma no.prouiſio. 222

Aduerſarij confeſsio ſufficit etiam in beneficijs ad poſſeſſorium obtinendum.num.6.glo.7.de non tollend.ius quæſ. 269

Aduerſarij confeſsio quantum proſit in ſi neutri.nu.7.& ſeq.gl.7.de non tollend.ius quæſ. 269

Aduerſarij titulum beneficialem non ſufficit impugnare,ſed noſtrum oportet iuſtificare.nu. 17. & ſeq.de reſcr. ad benefi.vacan. 126

Aduerſarium repellere non ſufficit in beneficijs.nu.2.glo.7.de non tollend. ius quæſ. 268.& 269

Aduocati conſiſtoriales non dicuntur magiſtri:& qui poſſint ita vocari, nu.19.& ſeq.in verb.vitæ,&c.formul.nouæ prouiſ. 205

Affecta graduatis & nominatis beneficia conferendi poteſtas non vlterius extenditur.num.237. formul. vicar.archiepiſ. & aliorum collatorum. 87

Affecta beneficia non cenſetur Papa conferre, niſi illius affectionis habita ſit mentio.in verb. affectum. in forma ſignaturæ. 146

Affecti Papæ beneficij prouiſio.nu. 11. in verb.dūmodo tempore datæ,&c. in formul.nouæ prouiſio. 217

Affectio carnis excæcat beneficiarios ad labefactandum eccleſiam in reſignando beneficia.nume.3. & 9. de reſignatio.expreſſa,&c. 475.& 476

Affectum beneficium Papæ quomodo dicatur per ipſius manus appoſitionem. in verb. Affectum,in forma ſignaturæ. 146

Affectum prædeceſſoris Papæ beneficium quomodo confertur à ſucceſſore.nu.34.clauſ.& quod omniu m & ſingulorum, in tertia parte ſignaturæ. 175.& 188

Universidad de Deusto
Biblioteca

Affinitas quid sit, gl.iiij.reg.de dispens. in gradib.consanguinita. 166
Affinitatis in primo gradu an fiat dispensatio.gl.iiij.reg.xxxxvj.de dispens.in gradib.consangui. 147
Alendus est quis,& vestiēdus pro qualitate personæ.nu.33.gl.ij.reg. cancel. xx.quod quis intelligat idio. 383
Alienandi speciale mandatum sufficit, licet non exprimatur res.nu.19.formul.vic.archiep.& alio.colla. 64
Alienare bona episcopatus sede vacante nō licet capitulo, sed bene alienationi cōsentire,nu.104.de deuol. 255
Alienatio rei ecclesiasticæ facta à prælato durante vnione non reuocatur per eius dissolutionem.nu.45.& seq. de vnionis reuoca. 283
Alienatio rei ecclesiæ an per breue cōcedatur.nu.39.de bre.apo.& alijs.698
Alimenta pauperi præstare cogit Rex monasterium à se fundatum.nu.20. & seq.gl.ij.regul.canc.quod quis intelligat idioma. 381
Altare portatile an detur per breue.nu. 40.de breui aposto.& alijs. 599
Ambitio episcoporum,nu.78.dispen. de non residend. 465
Ambitio beneficiorum.nu.4. de erectio. eccles.in cathedral. 302
Amicus pro amico beneficium impetrat, gl.iij.reg.canc.de anna.poss.331
Amittitur priuilegium duobus modis. nu.38.differ.inter rescrip.priuileg.benefi.& manda. 98
Amittitur beneficium duobus modis. nu.2.de mod.amitten.benef. 466
Animi infirmitas non continetur in reg.de infirm.nu.11.gl.ij.reg.canc. de infirmis.benef.resignant. 509
Annali possessione quomodo iuuetur beneficiarius contra impetrantē.gl. xvj.reg.canc.de ann.poss.356.& 357
Annexa beneficia quomodo possint exprimi,nu.1.in verb.annexorum, in tertia parte signaturæ. 177
Annexæ ecclesiæ quando veniant ad collationē principalis.in verb. cum annexis.in form.nouæ prouis. 218
Annexi facienda est mentio in dispensatione ad duo sub eodem tecto. in verb.etiam si sint,&c.de dispens.ratione ætatis. 392
Annexorum beneficiorum vtrumque quando possit exprimi indifferēter, nu.3.& seq.in verb.annexorum. in tertia parte signaturæ. 154
Anni expressio quomodo possit mutari,in verb.annorum.in tertia parte signaturæ. 180
Anno elapso perimitur procuratorium. nu.18.de procurat.ad resignand. 481
Anno elapso quis non potest subrogari. nu.51.de subrogatio. 326
Annullata prima collatione an annulletur noua prouisio. nu.13. de noua prouisione. 193
Annum promotionis episcopus restringere non potest.nu.19.de non promo. intra annum. 444
Annus subrogationis quomodo computetur.nu.52.de subrogation. 326
Annus quomodo computetur. gl.iiij.regul.cancel.de annali possessore. 350
Annus completus requiritur ad tuendum annalem possessorem,& à quo tempore computetur.gl.iiij.& v.regula cancellar . de annali possessore. 350.& 351
Annus,dies & locus inseri debent in literis tonsuræ,nu.6.& seq . formu.liter.tonsuræ. 15
Annuus valor vniēdi beneficij est exprimēdus,gl.vj.reg.cāc.de vni.286
Anteferri clauſ.in verb.aut si aliqui, in forma nouæ prouis. 224

Apostatæ & non promoti intra annum priuati sunt beneficijs,nu.47.& seq. demodis amitt.benefi. 471
Appellatione pendente impetratur, si neutri,nu.30.de rescrip .si neutri.259
Appellationes extra vrbem non committuntur per breue,nu.36. de breui Apostolico & alijs. 598
Appellationis iudici quomodo rescriptum si neutri dirigatur,nu.3.de rescript.si neutri. 256
Appellatur tanquam ab abusu vnionum, numero 47.de vnionib.benefic. 284
Approbatio resignationis quomodo pertinet ad episcopum,etiam in permutatione beneficiorū patronatorum, nu.42.& seq.clau. necnon iurispatronat.in iij.parte signaturæ. 170
Aquæ benedictæ aspersio in missione in possessionem quare fiat.nume.27. de miss.in poss. 91
Archidiaconus est vicarius episcopi tamen irreuocabilis,numero 199.formula vicariorum archiepiscopo.& alior.collat. 82
Archiepiscopi est confirmare episcopos. nu.33. 61
Archiepiscopi vicarius an cognoscere possit in episcopos suffraganeos , nu. 164. 77
Archiepiscopus an in defectum episcopi possit episcopalia exercere,nu. 72. de deuolu. 250
Archiepiscopus quomodo possit vnire, nu. 29.& seq.de vnio.benef. 281
Archiepiscopus tenetur constituere vicarium etiam in diœcesibus alterius ressortus,nu.158.form.vic.archiepis.& aliorum collat. 76
Archiepisco. non potest iure metropolico dare tonsurum subditis suffraganeorum.nu.8.de lite.dimiss. 18
Assecutus vel apprehendit differunt, glo.seu per assecutionē,in for.sig.144
Asserens vacasse beneficium in partibus,non potest dicere posteà in curia vacasse,in verb.etiam coram notario,in forma sig. 143
Assignatio quotæ partis fiat vicario perpetuo in beneficio vnito,nu.10.de vicar.perpetuis. 294
Attestatio episcopi literas tonsuræ factas esse sub suo sigillo an probet,nu. 20.forma lit.tonsuræ. 16
Attestatio episcopi de sua collatione nō sufficeret,nume. 31. requisit.in liter. collatio. 46
Autoritate apostolica deuoluta ad episcopum non comprehendūtur sub potestate conferendi vicario data. nu.98.& seq.formu.vic. archiep.& alio.colla. 69
Autoritate propria an liceat capere possessionem beneficij,nu.2.de mis.in poss. 88
Autoritatem interponere donationi iurispatronatus non licet vicario sine ſ speciali mandato,nu.185.form. vica.archiep. 80
Audita morte coniugis quando alter possit contrahere,nu.44. gl.v.regula cancellar.de dispen.in grad.consanguinit. 571
Augmentum valoris fructuū recipitur in bulla, sed nō diminutio,nu.5.& seq.clau.de augen.in iij. parte sig.158
Aureus tātum vnus à collatoribus pro sigillo collationis factæ,recipi potest, nu.13.quot mod.bene.acquirātur.26
Authenticæ literæ clericatus requiruntur,nu.32.de cle.à quib.& quomod. creentur. 13
Authenticæ literæ Papæ dicuntur bullæ, nu.10.tit.bullæ nouæ ac simplicis prouision.&c. 190

Universidad de Deusto
Biblioteca

B

Bannitus priuandus est suo beneficio.nume.17.de mod. amit.benef. 472

Baptisato puero domi non contrahitur posteà spiritualis cognatio in ecclesia.nu.24.gl.v.reg.cancel.de dispen. in gradib.consang. 469

Bastardi prohibentur ad ordines promoueri,nu.7.de dispen.super defectu natal. 408

Bastardi cur sint incapaces ad ministerium diuinũ nu.3.& seq.de dispens. super defectu natal 407

Bastardi dispensantur & à iure, & ab homine.nu.44.eod. 412

Bastardus dispensatus ad dignitates censetur esse dispensatus, de defect. natalium.nu.90.de dispen.super defect.natal. 417

Bastardus vi dispensationis non potest obtinere duas præbendas cathedrales.nu.93.de dispen.super defect. natal. 418

Benedicendi abbates,&c. exprimenda est potestas in vicariatu.nu.36. formul.vicar.archiepiscop.& aliorum collator. 61

Benedicendi quoque pueros & puellas & confirmandi,nu.37. 61

Benedicendi potestatem vicarius episcopi impetrare potest à Papa. nu. 169.formul.vicar.archiepiscop. & alior.colla. 78

Beneficia præsumuntur esse secularia. nu.3.quotuplex sit benef. 7

Beneficia quomodo Papa censeatur habere pro expressis.nume.8.& sequ.in verb.necnon omnia,&c.formul.nouæ prouisio. 211

Beneficia quæ non commendantur. nu. 35.de commen.& nu.41. 274.& 275

Beneficia quibus hodie conferantur,nu. 62.tit.requis.ad bonã coll. 38.& 39

Beneficia sunt pro spirituali seruitio fundata,feuda pro temporali.nu.2. dispensatio de non residendo. 455

Beneficiales materiæ specialiter vicario cõmittuntur.nu.156.formu.vic. archiep.& alior.colla. 76

Beneficiarius quomodo de fructibus beneficij disponere debeat.nu.3.gl.nec non debitis.de dispensatio. ration. ætatis. 402

Beneficiorum quorumcũque verisimilis impetratio debet esse.gl.iij. regul. cancel.de verisimil.notitia. 236

Beneficiorũ habenda est mentio in subrogatione. nu. 20.de subrog. 322

Beneficiorum dispensatio circa illegitimos.nu.48.de dispen. super defectu natal. 412

Beneficiorũ nomina hodierna sunt amplectenda,in princ.tit.j. 2.& 3

Beneficium quot modis capiatur. nu.1. quod sit, & quot mod.benefic. capiatur. 3

Beneficium in dubio præsumitur ecclesiasticum non profanum, num.8.tit. quid sit benef. 4

Beneficiũ quãdo vocetur beneficiũ,nu. 18.quid sit & quot mo.ben.capiat. 5

Beneficium generaliter sumptum.gl. ij. reg.cancel.de vnionib. 285

Beneficium quotuplex sit.nu.1.tit. quotuplex sit benef. 7

Bidelli an teneãtur remittere salaria, quãdo doctores Regentes remittũt sua.nu.97.de disp.super def.nat.418

Biennium quomodo computetur in dispensatione de non promouendo. nu. 13.de dispen.de non promou. 433

Bigamus ordinari prohibetur.nu.7.glo. iiij.regul.cancel. de cleric.ad sacros ordines. 440

Breue quid dicatur,nu.1.& seq. de breui apostolico & alijs. 594

Breue apostolicum quid sit,nu.15.& seq. eod. 595

Breue quomodo discernatur,nume. 62. eodem. 601

Britanniæ constitutio Papæ Pij quæ in verb.& qualibet alia,in forma nouæ prouis. 227

Budæi & sequacium hallucinatio in interpretãdo quid sit sacerdotium, in præfa. seu tit.j. 1.& 2

Bulla ex signatura extrahitur,sicut instrumentum ex schola,nu.3.in verb. datum in signa. 184

Bulla duplex quando fieri possit,nu.3. glo.quod obstantiæ,in signatu. 154

Bulla pensionis cõtinet,vt cogatur debitor sub sententijs,& censuris in iij. parte formæ signat. 153

Bulla semel expedita,non licet secundæ bullæ expeditioni alias addere clausulas,nu.8.in verb. qualitatum, in iij.parte signaturæ. 177

Bulla vnica an possit comprehendere duas signaturas,nu.11.clau.de agendo,&c.in iij.parte signat. 159

Bulla duplex quando ex vna signatura cõfici possit,in verb.Quod obstan.orator.in iij.parte formæ sig.& nume.25.in rescript. perinde valere. 154.& 314

Bulla quomodo eliciatur ex signatura & à nomine concedentis incipiat, nu.1.in titul.bullæ nouæ ac simplic. prouisio. 189

Bulla interpretatur secundum ius commune,nu.2. 189

Bulla est signatura extensa,nu.21. 192

Bulla à quibus sit reformanda,nu.4.de refor.bullæ. 232

Bulla semel expedita non est locus huic rescripto,nu.22.& seq.de grat.ratio. congruit. 362

Bulla dicitur falsa,si contra signaturã expedita fuerit,nu.12.de dispen.rat. ætatis. 383

Bullas non valens obtinere, quomodo sibi prouideat, glo.xij.reg.can. de public.resign. 548

Bullæ clausulæ quomodo eliciuntur à signatura,in verb. etiam si deuolutum,nu.1.in forma signat. 145

Bullæ nil addẽdum vltra signaturam in verb.etiam si deuolutum, nu. 8. in forma signat. 148

Bullæ expediendæ facultas via vtilio re oratori,in clauf.perinde valere, in iij.partæ signa. 165

Bullæ non est addenda derogatio iuris patronatus,vltra signaturam, nu. 50.clauf.necnon iuriſpatro.in iij.parte signat. 171

Bullæ imperfectæ non creditur,nu.22. opponi quæ possint contra bullã.231

Bullæ super signatura prædecessoris Pontificis expediuntur per rat.congruit. nu.1.de grat.ratio.congruit.vbi ponitur formul. 360

Bullæ varia significata,nu.4.& vnde dicta,nu.seq.tit.bullæ nouæ ac simplic.prouis.&c. 189

Bullæ definitio, nu.11.& eius singulorum verborum examinatio, num. sequent. 190

Bullis nondum leuatis resignans an comprehendatur sub hac regula, glossa viij. regul. de infirmis.benefic.resignantib. 518

C

CAMPANARVM pulsus, & benedictio cur inducta sint,nu.32.de mis. in possess. 91

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cancellaria signat per concessum, non per fiat, nu.17.& quas causas committat, nu.seq.in ij.parte signat. 156
Cancellaria an possit conferre post reuocationem intimatam cameræ, num. 22.gl.xviij.regu.cancella.de public. resig. 559
Cancellatio instrumenti inualida non nocet, nume.35.de procurator. ad resignan.&c. 483
Cãcellatio seu rasura in collatione quãdo reddat eam suspectam, nu.33.requisit, in liter.colla. 47
Cancellatio Papæ prodest quoad non cancellata, nu.33.in verb.datum, in vlt.parte signat. 188
Cancellatum procuratorij instrumentum non facit fidem, nu.33. de procurat.ad resignan. 483
Canonica prouisio quid denotet, nu.1.& sequen.canonica institutio quæ dicatur. 27
Canonica electio & collatio quid, nu. 7.& prouisio, nu.seq.canonica institutio. 28
Canonicatus in capella ecclesiæ cathedralis an sit eiusdem naturæ cum canonicatu ipsiusmet ecclesiæ cathedralis, nu.29.diff.inter rescr.grat. & iustit. 110
Canonicè prouideri cõcernit vtrunque & prouisum & conferentem, nu.5. canonica institit.quæ dicatur. 27
Canonici modi quatuor acquirendi beneficia, num.17.quot modis beneficia acquir. 27
Canonicus verè creatus præfertur ficto, numer.30.de rescrip.etiam & perinde valere. 315
Canonici in capella ecclesiæ cathedralis an possint esse delegati, nu.28.differ. inter rescr.grat.& iusti. 110
Canonici filios habere dupliciter possunt nu.38.de dispensat. super defect.natal. 411
Canonici quando eligendo cõferant, nu. 4.de elect. 29
Canonicos plures pro suo seruitio excusare an possit episcopus, nu.37.de dispen.de non resid. 460
Cantorum & capellanorum Papæ beneficia sunt reseruata, nu. 27. de reserua.tam generalib. quàm specialib. 116
Capituli consensus requiritur ad vniendum, nu.24.de vnio.reuo. 298
Capituli potestate cessante, tollitur quoque potestas vicarij eiusdem, num. 220.form.vic.archiep.& alio.collator. 85
Capitulo nolente eligere episcopum ad quem fiat deuolutio, nu.17.de deuolut. 243
Capitulum sede vacante potest eligere & confirmare, nu.150.form. vicar. archiepisc.& alior.colla. 75
Capitulum sede vacãte procuratorem beneficijs vacantibus constituit, nu. 21.requis.ad bonam colla. 34
Capitulum an sede vacante fungatur vice episcopi, reg.affirmatiua, nu.57. & seq.de deuolu. 248
Capitulum quæ non possit facere sede vacan.nu.66.& seq. 250
Capitulũ non potest nõ cõferre nec præsentare vice episc.nu.70.& seq. 250
Capitulum conferre potest in locum episcopi, si cum ipso simul conferẽda essent beneficia, nu.74.& quid si cum alio. nu.seq. 251
Capitulum sede vacante commẽdare potest, nu.54.de commenda. 276
Capitulum sede vacante præstat autoritatem vnioni, nu.36.de vnio.bebenef. 282
Capellania incompatibilis cum alio, nu. 6.in verb.incompatibilia de dispen. rat.ætat. 387
Capellaniam obtinens an ex statuto promoueri teneatur, nu.61.& sequ. de nõ promotis intra annũ, &c. 451
Capellaniæ quãdo requirant promotionem capellani, nu.17. 445
Capellæ fundatæ in monasterio an præsumatur regulares, nu. 6. quotuplex sit benefi. 7
Capto episcopo à paganis quomodo administret capitulum, nu.61.de deuolutio. 249
Capto præsule ab hostibus datur vicarius à Papa, nu.60.de reprob.benef. viuen.impetrat. 344
Cardinalẽ aut episcopum percutiens est ipso iure priuatus beneficio, nu.39.& seq.de mod.amitt.benefi. 471
Cardinales ne acceptent minus beneficium quàm ducẽtorum ducatorum, regula nu.21.de rescript.in forma cõmuni, & in forma pauper. 122
Cardinales an comprehendantur sub regula de xx.diebus, nu.4.gl.j.regul. cancellar.de infirm.benefi.resignantibus. 507
Cardinales an possint facere quòd quis ex sola signatura recipiat fructus, nu.8.in verb.datum, in vlti.parte signat. 185
Cardinalis Papæ vicarius an possit cõferre, nu.64.& seq.form.vic.archiepiscopo.& alior.collat. 65
Cardinalis exterus absque Regis cõsensu non potest episcopatum in Regno obtinere, glo.j.regul.20.quod quis intelligat tàtoma. 579
Cardinalium collegium mortuo Papa certos casus tractat, nu.60.de deuolutio. 249
Cardinalium in effrænata pluralitas in beneficijs taxatur, nu.23.in ver. vitæ, &c.form.nouæ proui. 206
Carnalis affectus inducit simoniam, nu. 8.quot mod. benefi.acquir. 25
Castratus potest ordines sumere.nu. 15. & seq.de dispen.cum corp.vit.429
Casus in quibus beneficium ad tempus conferri potest, nu.13.& seq.requi.ad bonam colla. 33
Casus in quibus valet impetratio beneficij possessoris annalis sine expressione, gl.13.reg.cãc. de annali possess. 355
Casus in quibus potest diœcesis supplere in verbo eiusdem, in forma signaturæ. 137.& 138
Casus in quibus signaturæ creditur, nu. 5.in verb.datum, in forma sign.184
Cathedralibus in ecclesijs quomodo fiat publicatio, nu.3.gl.x.reg.canc.de public.resign. 544
Cathedralis esse desinit ecclesia per trãslationem, nu.17. de translatio. episcopor.&c. 307
Cathedralis ecclesiæ consensus requiritur in vnionibus, nu.2.glo.xj.regul. cancel.de vnionib. 289
Cathedraliũ & metropolitanarũ semper est habenda mẽtio, in verb etiã si sint, &c.de dispen.ration.æta. 391
Caussa vnionis cessante cessabit vnio. nu.1.& seq.de vnionis reuo. 296
Caussa requiritur ad trãslationem, & quæ, nu.3.& sequent.de transla.episcoporum. 301
Caussa requiritur ad priuandũ monachum suo beneficio, nu.32.& sequ.de dispen.cum reg.facta. 423
Caussas incæptas vicarius non potest finire mortuo episcopo, numero 152. formula vicariorum archiepisc. & alior.collat. 75
Caussæ tres ex quibus quis mittitur in possessionem, numero 10.de missione in possess. 87

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cauſſæ diſpenſandi quæ ſint, nu.43, & ſeq. de diſpen. ad plura benef. 372
Cauſſæ cognitio an in diſpenſatione requiratur, nu.12. de diſpens. ad plura benef. 373
Cauſſæ quibus conceditur legitimatio, nu.6. de reſcript. legitima. miſto. 189
Cauſſæ cognitio non requiritur in miſſione in poſſeſſionem, nu.42. de miſs. in poſſeſſ. 93
Cauſſæ cognitio an deſideretur in diſpenſatione. nu.9. de diſpen. 364
Cauſſæ diſpenſationũ in illegitimis, nu. 46. de diſpen. ſuper defect. nat. 412
Cauſſæ mouentes ad reſignandum, nu. 2. de reſig. expreſſa &c. 471
Cauſſæ cognitio deſideratur ad erectionem, nu.2. de erectio. eccle. in cathedral. 301
Cauſſæ cognitio requiritur in vnione reuocanda. nu.25. de vnio. reuoc. 298
Cauſſæ ſex transferendi, nu.4. & ſeq. de transla. Epiſco. &c. 305
Cautela vt ſignatura ſola ſufficiat, nu. 63. de diſp. ad plura. benef. 375
Cautela habendi beneficium, nu. 15. de permut. 530
Cautela vt commẽdatarius faciat fructus ſuos, numero 26. de commendat. 273
Cautela notabilis pro diſpenſato à vica. nu. 185. in forma vic. 80
Cautela pro mandatarijs quomodo poſſint eludere fraudes ordinariorũ, nu. 2. & ſeq. tit. de man. Apoſtolicis. 100
Cautela pro impetrare volentibus beneficia, num. 17. de diſpen. cum corpo. vitiat. 430
Cautela vt habens ſignaturam non teneatur leuare bullam, nu. 18. gloſs. 4. reg. cancel. de ſubro. collitig. 332
Cautela ne baſtardus in ſingulis impetrationibus teneatur exprimere defectum nat. nu. 91. de diſpen. ſuper defectu nat. 418
Cedente vel decedente poſſeſſore beneficij fit vnio. nu. 33. & ſeq. de vnio. reuoc. 299
Celebrare non debent ſacerdotes in aliena diœceſi ſine permiſſione. num. 46. de diſpen. de non reſid. 461
Celeritatis cauſſa diſpenſatio epiſcopi ſufficit ad tranſlationem monachi, nu. 10. de tranſla. monach. &c. 309
Certi beneficij reſeruatio ſpecialis eſt, nu. 8. de reſer. tam generalib. quàm ſpecialib. 114
Certis aliquando perſonis demandat inferior miſſionem in poſſeſſionem, nu. 19. de miſs. in poſſeſs. 90
Certo modo & certo loco vacantiũ beneficiorum dicũtur reſeruationes generales, num. 1. & ſeq. de reſeruationib. tam generali. quàm ſpecia. 113
Certo loco conferendi data poteſtas non extenditur extra illum locum, nu. 234. formul. vicar. Archiepiſcop. & alior. collat. 86
Certum tempus appoſitum ad renunciandum beneficio, quid operetur, nu. 3. & 7. in verb. quoad vixeris, &c. de diſpen. rat. ætat. 397. & 398
Certus vacandi modus eſt exprimendus, glo. 7. reg. cancel. de annali poſſeſſore. 312
Certus canonicorum numerus præſcribitur in erectione eccleſiæ collegiatæ, de erect. in colleg. 304. & 305
Certus debet eſſe procurator ad reſignãdum, nu. 7. de proc. ad reſignan. 479
Certus debet eſſe collator de vacatione antequàm conferat. nu. 54. de repro. benef. viuen. impetr. 343
Ceſſante impedimento curatus pro more ſeruire tenetur, nu. 42. diſpenſat. de non reſidend. 460

Ceſſione collitigantis fit ſubrogatio, nu. 5. de ſubroga. 320
Cæteriſque contrarijs clauſul. quid operetur, in verb. cæteris, in forma prouiſion. 224
Circa dictio, quid importet in verb. ſeu circa, nu. 1. & ſeq. de diſpenſat. ratio. ætatis. 384
Circonuentus præſumitur Papa, ſi dicat nonobſtante quod ſit ius alteri quæſitum, nu. 34. & ſequ. de reſcript. etiam perinde valere. 315
Citandi ſunt cõſanguinei in comproba tione legitimationis, nu. 18. & ſeq. de reſcrip. legitima. miſt. 591
Citandi omnes quorum intereſt in vnione facienda, nu. 7. gl. 11. reg. cance. de vnionib. 290
Citandi quorum intereſt ad vnionem etiam reuocandam, nu. 26. de vnio. reuoca. 298
Citatio partis non requiritur in informatione bullæ, nu. 7. de reformat. & correct. bullæ. 233
Citatio facta ad eligendum ante mortem non valet, nu. 32. de reprob. benefic. viuen. impetr. 340
Ciuiles & criminales cauſſas ſpecialiter Epiſcopus committit vicario. num. 152. formul. vic. Archiepij. & alior. collat. 75
Ciuitas occidens ſuum epiſcopum eo priuatur. nu. 43. differen. inter priuileg. reſcript. & mand. 99
Clandeſtinum matrimonium prohibetur, & quando dicatur clandeſtinum, numero 54. gloſſa 5. regula cancellar. de diſpenſatio. in grad. conſangui. 573
Claudus an ordines ſumere poſſit, numero 6. de diſpenſat. cum corpore vitia. 428
Clauſ. inſerenda in impetratione ſacelli in monaſterio fundati, nu. 7. quotuplex ſit benef. 7
Clauſula quouiſmodo vacet, nõ eſt inferenda in collationibus ordinariorum, numero 16. requiſita in liter. collat. 45
Clauſula nonobſtante non apponitur ab ordinario, numero 26. & ſequenti, requiſita in literis collation. 46
Clauſula citra reuocationem aliorum vicariorum cur apponatur in vicariatu, nu. 29. forma vic. archiepi. & alior. colla. 60
Clauſ. dantes & concedentes eidem plenam & liberam poteſtatem, nu. 30. & 31. Formu. vic. archiepi. & alior. collat. 60
Clau. requirentium ſpeciale mãdatum, nu. 32. & ſeq. 61
Clau. in vicariatu dans vicario poteſtatem ſubſtituendi alium, qui eidẽ vicario poſſit conferre, nu. 27. 66
Clau. Et omnia alia & ſingula facien di non importat maiora expreſſis, nu. 183. 80
Clau. ſi preces veritate nitantur eſt inſerenda ſemper in reſcriptis iuſtitiæ, non gratiæ, nu. 54. & ſeq. differen. inter reſcrip. grat. & iuſtit. 113
Clau. (S'il vous appert) frequentiſſima in Regno Galliæ, numero 55. & ſequent. 113
Clauſula vocatis vocandis & æquipollens omiſſa in reſcripto an illud vitiet, nu. 60. 113
Clauſula nonobſtante nõ inſeritur literis iuſtitiæ, ſed gratiæ, nume. 40. & ſequent. 112
Clau. vitæ ac morum honeſtas quomodo inſeratur, nu. 3. de clau. mand. 101
Clau. necnon omnia quid operetur, nu. 13. & ſeq. 102

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clauſul.ſi pro alio non ſcripſerimus, & eius in Francia obſeruatio declarata,nu.25.& ſeq. 103
Clauſu.ad veſtram collationem,prouiſio quid importet,nu.33. 104
Clauſ.ſi aliud canonicum non obſiſtat quomodo intelligatur, nu.17. de reſcrip.in forma communi. 122
Clauſ.quouiſmodo quando in bulla non ponatur,nu.9.in verb.Siue præmiſſo,in forma ſignaturæ. 141
Clauſul.dummodo eius diſpoſitio, &c. quando non exprimatur in ſignatura,nu.10.glo.Siue præmiſſo,in forma ſignat. 142
Clauſul.Dummodo tempore datæ præſentium quando omittatur, numero 11. 142
Clau.Aut ſi aliqui,&c.quando omiſſa non vitiet,nu.12. 142
Clauſ.ipſumq; beneficium,&c.an omitti poſſit,nu.13. 143
Clauſula Aſſecutus vel apprehendit,in verbo ſeu per aſſecutionem. 144
Clauſ. Quatenus ipſum ſpecialibus fauoribus & gratijs proſequentes, apponitur in diſpenſatione plurium beneficiorum,in verb.quatenus. 140
Clauſ.quatenus litigioſum,non apponitur in reſcriptis ad vacantia, in verb. quatenus litigioſum,in tertia parte ſig.nu.4. 161
Clauſula deuolutionis,quòd tanto tempore, &c. non eſt ponenda in bulla certorum beneficiorum,numer.6.in verb.etiam ſi deuolutum,in forma ſignat. 146
Clauſula, Et cætera, in ſupplicatione tantùm apposita,an & quomodo extendatur,num.69.& ſeq.de diſpen. ad plura benef. 376
Clau.Et de parrochialibus ad vitam, & de tribus incompatibilibus,nume.16.in verbo quoad vixeris, de diſpen.ratione ætat. 397.& 398
Clauſula De parrochialibus ad vitam declaratur,in gloſ. Etiam ſi curam, de diſpen.rat.ætat. 392
Clau.Etiam ſi ſint ſub eodem tecto neceſſaria, in verb.etiamſi ſint,&c. de diſpen.rat.ætat. 393
Clauſ.vt animarum cura non negligatur,in verbo, Prouiſo. 406
Clau.dummodo non operatur conceſſionem,numer.17.in verbo, quoad vixeris,&c. 398
Clauſ.notabilis pro beneficijs in eadem eccleſia & annexis,in gloſ. etiam ſi ſint. 393
Clauſ.non obſtante vel motus proprij non inducit diſpenſationem, nume. 2.& 7.& ſeq.in verbo defectu prædicto,&c. 403
Clauſul.vna cum obtentis conferimus, quando importet diſpenſationem, num.3.& ſeq.in verb. defectu prædicto,&c. 403.& 404
Clauſ.Et de ſpeciali,quando detur illegitimo,nu.87.de diſpenſat.ſuper defectu natal. 417
Clauſ.vt præfertur qualificata includit, etiam præbendas cathedralis eccleſiæ,nu.91. 417
Clau. apponenda in diſpenſationibus illegitimorum,nu.98.de diſpen.ſuper defect.nat. 419
Clau.In non obſtantijs pro illegitimis, nu.99. 419
Clauſula Olim in principio bullæ illegitimorum poni ſolita,nu.101. 419
Clauſ.Prouiſo,&c.non apponitur in bulla religioſorum,nu.37.de diſpē. cum regularib facta. 424
Clauſ.in diſpenſ.de non promouendo ponenda,nu.7.de diſpenſ.de non promouend. 432

Clau

Clauſ. Siue alio quouiſmodo in executorialibus tantum apposita, & non in bulla nil operatur,nu.7. in verb. ſiue præmiſſo,in forma ſignat. 141
Clauſ.gratificationis prodeſt vltimo reſignatario,nu.5.in clau.gratificationis,in iij. parte ſignaturæ. 164
Clauſ.vt in forma prouiſ.expediri poſſit &c.quid proſit,in verb.quod literæ in forma nouæ prouiſ.&c. 164
Clauſ.Dummodo eius diſpoſitio non inferitur in prouiſione maiorū& principalium dignitatum,nu.28. clauſu. Et quod omnium & ſingulorum, in iij.parte ſigna. 175
Clauſ.vt derogationes poſſint ſimul expediri,vel ad partem,&c.nu.4. in gl.cum derogatione ſtatutorum, 182
Clauſ.nonobſtante non porrigitur vltra narrata,nu.9.in verb. cum derogatione. 182
Clauſ.De augendo vel minuendo valorem quid operetur,numero 1.clau. de augend.vel minuend.&c.in iij. parte ſigna. 157
Clau.Quòd maior ſpecificatio cū clauſ. de augendo quid operetur, nume.2. clauſ.de augendo &c.in iij.parte ſignaturæ. 175
Clauſ.quòd verior expreſſio fieri poſſit etiam in j.ij.& vlteriori expeditione,nu.8.in verb.qualitatum. 177
Clauſ.Quòd omnia mutari poſſint,non valet, in verb. maior,in iij. parte ſignat. 181
Clauſ.dummodo tempore datæ præſentium &c.quot ſit vtilis etiā in vacātibus in curia,nu.31.clau.& quod omnium & ſingulorum. 175
Clauſu. quod poſſit omitti narratio de qua in corpore,nu.34. 196
Clauſ.in literis latiſſimè extendēda effectus,in verbo,in literis latiſſimè extendenda. 181
Clauſ. Et de ſpeciali ad vitam quid denotet,nu.75.clauſula eadem, &c. 174.
Clauſul.non ex clauſulis ſed ex corpore ſignaturæ extracta.in ver.Siue vt præmittitur,formul.nouæ prouiſ. declaratio. 213.& 214
Clauſu.bullæ necnon omnia & ſingula,&c.vnde eliciatur,nu.2.in verb. necnon omnia & ſingula,formu. nouæ prouiſ. 210
Clauſ.vt præmittitur,quid operetur in glo.ſiue vt præmittitur. 214
Clauſu.dummodo,& clauſ.ſine præiudicio differunt,nu.3.& ſeq.in verb. dummodo tempore datæ &c. 215
Clauſ. abſque narratione notabilis,nu. 12.tit.de no.prouiſio. 193
Clauſula vt aſſeris, & alia gloſſa vt aſſeris,in bulla nouæ prouiſio. 217
Clauſ.ſi duo &c. quid ſignificet, gloſſa quatenus in forma nouæ prouiſionis. 220
Clauſ. faciens te vel procuratorem tuum &c.quibus dirigatur,nu.2.& ſeq.in verb.faciens te vel procuratorem &c.in for.nouæ prouiſ. 222
Clauſ.Quod poſſit expediri in vim nouæ ac ſimplicis prouiſionis abſque prima narratione nu.41. & ſeq.de noua prouiſ. 196
Clauſul.Amoto &c.quid operetur, in verbo amoto exinde,in forma nouæ prouiſ. 221
Clauſula nonobſtant. quid operetur in verb.nonobſtante,ibid. 223
Clauſ.cæteris contrarijs quid denotet, glo.nonobſt. 224
Clauſula vitæ, ac morum honeſtas hodie ferè datur in omnibus gratijs, numero 21. de reſcriptis ſi neutri. 258

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clauſula in commendis monaſteriorum poni ſolita, numero 17. de commenda. 272
Clauſ. quæ & qualis opponenda in commenda ſecularis beneficij facta regulari. nu. 44. & quid ſi mendicanti, nu. ſeq. 271
Clauſu. Quod maior expreßio nominis gradus &c. gl. 13. regu. cancel. de annal. poſſeſſo. 355
Clauſ. nonobſtan. quacunque collatione intelligitur de inualida, gl. iij. de non tollend. ius quæſit. & nu. 35. de reſcr. perinde valere. 261. & 315
Clauſ. Anteferri, an præiudicet primo, gloſſa iiij. de non tollendo ius quæſitum. 262
Clauſul. cum ſuſpenſione quarumcunque reſeruationum vnionum &c. nu. 32. de vnio. reuoc. 299
Clauſu. ad vnionem diſſoluendam, numero 29. 299
Clauſul. tranſlationis monachorum à Papa facta, nu. 2. de tranſla. monachorum. 308
Clauſu. Tranſlationis dando monacho impetranti regulare beneficium alterius ordinis, nu. 17. de tranſlat. monach. 310
Clauſ. perficiendi presbyterum ad nutum reuocabilem in beneficio vnito. nu. 22. de vicar. perpet. 295
Clauſ. pro penſione à capitulo debita. nu. 24. de vicar. perpet. 295
Clauſ. etiam valere quando locum habeat, nu. 1. & ſeq. de reſcrip. etiam & perinde valere. 311. & 312
Clauſ. non obſtant. ſubintelligitur, dum non fuerit tertio ius quæſitum. nu. 28. de reſcript. perinde valere. 314
Clauſ. ex certa ſcientia & plenitudine poteſtatis non extenditur ad defectus naturales, nu. 16. 318
Clauſul. vt perinde in omnibus & per omnia acta & geſta valeant, &c. quid operetur, nume. 59. & ſequent. 319
Clauſul. ſpecialibus fauoribus proſequamur, gloſſ. ſpecialibus fauoribus, in bulla diſpen. ad duo. 382
Clauſ. vocatis vocandis non debet apponi poſt rem iudicatam, nu. 26. ratione perſon. & rei vitiatur reſignatio. 305
Clauſula, parito iudicato, quando non ſit neceſſaria, numero. 27. eodem. pagin. 595
Clauſula, in his diſpenſationibus ponenda, numero 16. gloſſ. v. regul. 46. de diſpenſat. in grad. conſanguinitat. 568
Clauſul. in literis nobilitatis poni ſolita, numero 1. de reſcripto nobilitat. miſto. 558
Clauſula, vt per breue liceat expedire, nume. 61. de breui Apoſtolico & alijs. 601
Clau. differentia, quòd obſtante habeantur pro expreßis, vel quòd obſtant. beneficiales exprimi poßint, num. 6. clauſ. quòd obſtant. oratoris, in iij. parte ſignaturæ. 154
Clauſulæ in commendis ponendæ, num. 28. de commenda. 270
Clauſulæ ſubſtantiales mandatorum, nu. 1. & ſeq. de clauſ. mand. 101
Clau. non inſerendæ niſi ad petitionem partium, nu. 5. in ver. ſiue præmiſſo. in for. fig. 141
Clauſulæ ſuperfluæ non vitiant bullam in verb. ſiue præmißo, nu. 14. 142
Clauſulæ & ex quauis cauſſa & generalem reſeruationem importan. non ponuntur vbi eſt iuſpatronatus, nu. 35. clauſul. necnon iuriſpatr. in iij. parte ſignat. 170

Clau

Clauſ. in penſione imponendæ, num. 21. cum ſeq. de reſeruat. tam generalib. quàm ſpecia. 116
Clericali habitu debet incedere vicarius, nu. 37. & ſeq. de vica. epiſcoporum. 53
Clericatus ſeu tonſura exigitur ad beneficium obtinendum, nu. 8. reg. benefi. multipli. 11
Clericatus multa requiſita, nu. 5. & ſeq. de cler. à quib. & quomo. creentur. 11
Clericatus confertur à proprio epiſcopo in ſua diœceſi, vel extra, nu. 11. & ſeq. de cleric. à quib. & quomodo creentur. 11
Clerici cameræ Papæ non dicuntur magiſtri, & beneficia illorum non ſunt reſeruata, nu. 20. in verbo vitæ, &c. for. nouæ proui. 205
Clericorum conſanguineos vexantes ſunt excommunicati, nu. 3. de reſig. metu extorta. 493
Clericum ſe eſſe & dicere oportet in impetrationibus beneficiorum, in verb. clericus, in forma ſignat. 136
Clericus poßidendo iuriſpatronatus laicũ, an id reddat eccleſiaſticum, nu. 25. & ſeq. in verb. necnon iuriſpatronatus, in iij. parte ſignaturæ. 168
Cluniacen. & Grandimonten. ordinum priuilegia in verb. quibus inter alia. de diſpenſa. ratione ætat. 405
Coadiutor vel adminiſtrator quando detur beneficiario. numero 59. de reproba. benefic. viuentium impetratione. 344
Cognatio carnis impedit matrimoniũ, numero 12. gloſſa v. regul. cancella. de diſpenſat. in gradib. conſanguinitat. 367
Cognitio cauſæ requiritur in vniendo, numero 43. & ſequen. de vnio beneficior. 283
Cognomẽ Papæ, Cardinalium & aliorum magnatum non inſeritur in eorum literis, in verbo Iulius, in for mul. nouæ proui. 202
Collatio duplex, & quæ ſit neceſſaria & voluntaria. nu. 1. & ſeq. de collatio. 30
Collatio ad quas perſonas ſpectet, nu. 3. & ſeq. de collat. 31
Collatio beneficij nondum vacãtis ipſo poſteà vacante poteſt iterum fieri, num. 6. collat. plures an fieri poßint, pagina 48
Collatio beneficij ante deuolutionem eſt inualida, nu. 10. collat. plures an fieri poßint. 48
Collatio facta alteri, quàm ei in cuius fauorem fuit reſignatum non valet, nu. 3. de reſigna. condition. 484
Collatio vicariæ perpetuæ modò ad epiſcopum, modò ad priorẽ ſpectat, nu. 13. de vic. perpetuis. 294
Collatio cauſſa permutationis quando non tribuat ius, nu. 9. & ſequent. de permut. 529
Collatio ſimoniaco facta nulla eſt, numero 14. de ſimonia in reſignation. pagi. 497
Collatio beneficij exprimere debet eum per cuius mortem vacauit beneficium, num. 19. requiſita inter literas collator. 45
Collatio prima non annullatur in noua prouiſione, nec electione, numer. 6. & ſequenti, de noua prouiſione. 192
Collatio à Papa facta valet nonobſtante reſeruatione debita mandatario, vel alij in verb. ſpecialiter, in forma ſignat. 146. & 147
Callatio ordinarij an ſolo verbo epiſcopi probari poßit, tit. requi. ad bonam colla. nu. 25. 34

Universidad de Deusto
Biblioteca

Collatio secunda non ualet, si prima ualida fuerit, etiam si dicatur non obstan. collatione, secus in inualida, in uerb. aut prouisione, in forma signatu. 145
Collatio beneficij facta per uicarium legitimè reuocatum an ualeat, nu. 210. formul. uicar. Archiepiscop. & alior. colla. 83
Collatio post deuolutionem non ualet ab episcopo facta, num. 27. & seq. de deuolu. limitatur in seq. 245
Collatio facta iure deuoluto, cùm non sit, non ualet, nu. 52. & seq. de deuolut. 248
Collatio sola beneficij uiuentis sine possessione an reddat quem inhabilem, nu. 36. & seq. de reprobat. benef. uiuen. impetrat. 341
Collatio facta ab ordinario excommunicato etiam absoluto ad effectum non ualet, glos. in uerb. per se uel alium, in forma nouæ prouis. 220
Collatio ordinarij de cõsensu impetrantis facta ualet, nonobstante decreto, in uerb. nos enim. 227
Collatio nulla an inducat uacationem prioris beneficij, glo. xiij. regu. cancel. de infirmis benefic. resignan. 525
Collatio non aufertur alicui ante notitiam reuocationis, trac. de simonia, numero 34. 499
Collatio præmaturè facta non recipitur nume. 6, gloss. j. Regul. can. de uerisimili not. 235
Collatio non uerisimilis est nulla, ideo non colorata, glossa vj. ibidem. 239
Collatio an ualeat die obitus facta, gl. viij. ibidem. 240
Collationes Si uacat, non ualent, si non sint uerisimiles, glo. ix. 241
Collationis nomen generaliter capitur, numero 6. glossa xiiij. regula cancellariæ, de infirmis benefic, resignan. 526
Collationum eadem die factarum ab episcopo & eius uicario utra ualeat, nu. 121. & seq. formul. uicarior. Archiepiscop. & alio. colla. 72
Collator in prouisione Papæ quãdo exprimendus. nume. 20. & seq. in uerb. cum derogatione, in iij. parte signaturæ. 184
Collator uiuentis beneficium conferens quomodo puniatur, numero 19. de reprobat. beneficior. uiuent. impetrat. 338
Collatores cognoscere debent eos, quibus prouident, numero 12. in uerbo uitæ, in forma nouæ prouisionis. 204
Collegij bursarius esse non potest, qui xxiiij. libras in reditu habet, numer. 8. de rescriptis, in forma communi. 120. & 121
Collator nouus non potest conferre ante adeptam possessionem, nume. 24. tract. de simonia. 498
Collitigans an teneatur facere mentionem litis impetrando ius tertij non collitigantis, in uerb. aut litigiosum, &c. in forma signat. 148
Collitigans petens subrogari intra mensem præfertur cæteris, numero 4. de subrogationibus, & in regula cancell. 320
Collitigans superstes non mutat procuratorem contra subrogatum, nu. 37 de subrog. 324. & 325
Collitigans iure alterius uti potest absque subrogatione, numer. 58. de subrogat. 327
Collitigans intra mensem subrogationẽ impetrare debet, glo. iij. reg. cance. de subrog. collitig. 329

Collitigante subrogato moriente, an contendescant aliorum interpretationes, glo. vj, regul. cancel. de subrogand. collitig. 335
Collitigantibus pluribus concurrentibus an contra unum tantùm possit obtinere si neutri, nu. 9. de rescript. Si neutri. 256
Collitigantium uno cedente an habeat locum hæc regula, glos. viij. reg. cancel. de infir. benefic. resig. 518
Comes Palatinus condemnatus, quòd ad temporalia legitimasset in Regno, nu. 6. de rescript. legitimationis misto. 589
Comestores ecclesiæ omnia deglutientes, nu. 21. de commenda. 272
Commenda quando concedi censeatur. nu. 2. de commend. 270
Commenda Papæ finita an ordinarius conferre possit, numero 59. de commenda. 276. & 277
Commenda facta minori tacitam importat dispensationem. numero 18. de dispensationibus, 365. Fallit in illegitimo, nume. 78. de dispen. super defectu nat. 416
Commenda comprehenditur sub collatione, glo. xvj. regul. cancel. de publ. resignationib. 554
Commenda cõprehenditur nomine prouisionis, nu. 2. glos. 2. regul. canc. Quod quis intelligat Idioma. 579
Commenda beneficij subiicitur regulæ de uerisimili notitia, glossa v. regula cancellariæ, de uerisimili notitia. 238. & 239
Commenda alia perpetua, alia temporalis, nu. 1. & seq. in uerb. quoad uixeris, &c. de dispensatione ratione ætatis. 397
Commendam Papa solus concedit illegitimo, nu. 77. de dispen. super defect. natal. 416
Commẽdare potest capitulum sede uacante beneficium ad sex menses, & ea durante conferre & continuare, nu. 77. & seq. de deuolut. 251
Commendare non potest capitulum ecclesiam parrochialem, nisi personæ qualificatæ. nu. 81. 252
Commendare regulare seculari aut è contra, an possit capitulũ. nu. 83. 252
Commendari beneficium uiuentis non potest, nu. 45. de repro. benefi. uiuen. impetrat. 342
Commendari non solent beneficia sancti Spiritus, sancti Ioannis, sancti Antonij, & beatæ Mariæ Theutonicorum, nu. 41. in j. parte tit. de commenda. 275
Commendarum nimia indulgeatia est grauissima pestis apud Christicolas, nu. 10. & seq. 271
Commẽdat Papa regulare seculari, & è contra, nu. 7. 271. & tit. de dispensatione ætatis, in uerb. ad seculariæ &c. 297
Commendatarij Papæ an hodie beneficia sint reseruata. nu. 31. de reseruat. tam geueral. quàm special. 117
Commendatario uita functo quomodo censeatur uacare beneficiũ, nu. 51. de commenda. 276
Commendatarius non est nisi depositarius, nu. 25. 273
Commendatarius ordinarij an possit impetrare ad uitam, à Papa, nu. 31. & seq. 274
Commendatarius ad uitam an possit destitui, nu. 66. cum seq. 277
Commendatarius moriens intra xx. dies continetur in hac regula, glossa vij. regu. cancellariæ. de infir. benef. resig. 517
Commendatitiæ literæ quæ dicãtur, nu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

45.in formul.liter.dimisso. 34
Commendatum temporaliter beneficium conferri potest,num.46.de reprob.benefi.vsuen.impetr. 342
Commendatum à capitulo beneficium quomodo possit impetrari,nu.84.de deuolut. 252
Commendatur & in titulum datur vicaria perpetua,nu.15.de vica.perpetuis. 294
Commendæ habenda est mentio in impetratione,nu.52.de commend. 276
Commissa cura non priuatur quis non promotus,nisi sit curatus, nu.63.de non promotis intra annum &c.452
Commissio vniendi facienda est ad partes, glossa 10.regul.cancella.de vnionib. 288
Commissiones quomodo secundum earum qualitates variæ signantur à Papa,nu.8.in ij.parte signat. 150
Commutari legata in aliam piam causam conceditur per breue,nu.56.de breui Apostolico,& alijs. 601
Compensandus est curatus in constructione nouæ parrochialis,nu.5.& 7.de erectio.in cura. 304
Compensare tenetur Papa ius ablatum tertio,nu.16.glos.vj.de non tollend.ius quæsit. 266
Compensatus prior curatus in constructionæ nouæ parrochialis, quibus renunciare debeat,nu.7.& seq.de erec.in cura. 304
Compermutans habens vtrunque beneficium an incidat,in c.de multa.nu.34.de noua prouisione. 195
Compermutanti non alij potest fieri collatio,nu.1.de permutatio. 528
Compositio requiritur in impetratione facta cum rehabilitatione.num.58.clauf.necnon iurispatronatus, in iij.parte signat. 172
Compositio de fructibus iniustè perceptis fieri debet.nu.67.de dispen.cum reg facta. 427
Compositio non solet in præiudicium officialium remitti,nu.96.de dispens.super defect.natal. 418
Compositio non datur pro dispensatione in foro conscientiæ, numero sexto,gloss.7.regula cancellariæ, de dispensatione in gradib.consanguinitat. 574
Compositionem cur Papa super his recipiat, numero 13. glossa v.eodem. 567
Comprobatio rescriptorum Papæ summè desideranda,nu.4.de rescri.Dignum arbitramur,& in verb.vitæ in for.no.proui.nu.16. 205
Communione priuari quid sit:& communio ecclesiastica ac sancta communione,nu.1.& seq.de reprobat.benef.vsuen.impetr. 336
Communis æstimatio attenditur in beneficijs,in verb.cuius fructus, &c. in forma signat. 140
Communis valor beneficij attenditur, gl.vij.reg.canc.de vnio.286.& 287
Communis est hæc clausula,necnõ verus valor in omnibus prouisionibus,nu.3.in verb.necnon verus valor,in iij.parte signat. 157
Communiter vel diuisim clau.quid impetret.nu.28.de clau.man.103.& 104
Concessio Papæ in signatura vocatur dispositio, seu clausula, nu.23.de signatura grat. 131
Concessio Papæ refertur ad tempus petitionis,nu.30. in verb. Datum, in vlt.parte signat. 188
Concessioni Papæ in signatura quando potius standum, quàm narrationi partis,numero 35. in ij.parte signat. 153

Con

Concessum vt petitur à delegato Papæ datur. nu.4.in secunda parte formæ signa. 149
Concilio generali præsentes lucrantur omnes fructus,etiam distributiones. nume.34.de dispensat. de non residendo. 459
Concordia sine Papæ beneplacito inducit simoniam.num.29.& seq. de no. prouis. 195
Concordiam partium in beneficijs Papa solus approbat.numer.47.de permutat. 535
Concursu mutuo impediti impetrant si neutri.nu.18.limitatur nu.seq.de rescript.si neutri. 257
Concursum non facit rescriptum quod est nullum,licet sit eiusdem datæ.numer. 29.de rescript.& perinde valere. 315
Concursus dispensationum prohibitus est. in verb. si tibi aliàs canonicè,&c.de dispensation. ration.ætatis. 395
Condemnatus à iudice non priuatur beneficio,nisi id expresè dictum fuerit.nume.64.de mod.amittend. benefic. 473
Conditio impedit matrimonium,nu.6. gl.v.regul.canc.de dispensat.in gradib.consanguinit. 366
Conditionalem admittendo resignationem quomodo Papa quædam reijciat capita.gl.iiij.regul.cancel.de publicand.resi. 541
Conditionalis resignatio fit coram Papa,numero. 1. de resignat. conditionali. 484
Conditionalis clausula in signatura an possit dispositiuè extendi in bulla. in verb.etiam si deuolutum. nume. 7.in forma signat. pagina 146. & in verb.generalem, &c. numero 8. 147
Conditionaliter derogat Papa iuripatronatus laicorum. numer.31. clauf. necnõ iurispatronatus,in tertia parte signat. 169
Conferendi generali potestas data non sufficit.nume.3.& seq.forma vicar. archiepisc.& alior.colla. 57
Conferendi verbo comprehenditur omnimoda prouisio.nu.49. 63
Conferendi potestas specialiter dari quomodo intelligatur. numero 58. pagin. 64
Conferens vt vicarius cùm non esset, tenetur ad damna & interesse.numer.239. 87
Conferre valens an possit & commendare.nu.119. 71
Conferri bulla & signatura quomodo debeant & produci.nu.13.in ij. parte signat. 150
Confert interdum ipse Papa,si neutri litigantium sit ius quæsitum, nu. 4. de rescrip.si neutri. 256
Confessio aduersarij non dat titulum. numero 4.glo.vij.de non tollend.ius quæs. 269
Confirmari potest inualidus contractus quatenus fiat absque præiudicio tertij.nu.33.de rescript.etiam & perinde valere. 315
Confirmatio reseruationis legati vel receptionis in canonicum facta per Papam, quomodo sit expedienda. numero 47. differen. inter rescript. grat.&c. 112
Confirmatio quid differat à perinde valere.nu.4. de rescript. etiam & perinde valere. 312
Confirmatio & noua prouisio non dantur, nisi in tribus casibus. numero 14. cum sequent.de noua prouision. 193

Universidad de Deusto
Biblioteca

Confirmatio in beneficialibus nō datur à Papa, sed perinde ualere, quod differt, nu.21. & seq.de no. proui.312.& in rescripto perinde ualere, nu.5.194
Confirmatio pensionis ab ordinario impositæ non solet à Papa dari, nu.17. de reseruat. 115
Confirmatio non habet locum in pensionibus beneficiorum, nu. 12.de reforma.& correct.bullæ. 233
Confirmatio concordiæ inter partes à Papa quomodo fiat.nu.24.de noua proui. 194
Confirmatio electorum spectat ad capitulum sede uacante, quia est iurisditionis, nu.88.& seq.de deuol. 253
Confirmatio unionum solennitatem requirit, sicut supressio, glos.ulti.regu. cancel.de unionib. 292
Confirmationes & consecrationes episcoporum non fiunt à uicario sine speciali mandato, nu.32.& seq.formu.uicar.Archiepiscopo. & alior. collator. 61
Congruæ portionis clausul. in union. nu.21.de uicar.perpet. 295
Coniugatus & illegitimus beneficia obtinere non possunt, nu.47.requis. ad bonam collat. 37
Coniugatus quando simul uxorem & beneficium habere possit, nu. 43.glos. xviij.regul. cancellar.de publicand. resignat. 362
Coniugi confitenti impedimentum non statur, nu.5.gl.vij.de non tollend. ius quæsi. 269
Consanguinitas inducit præsumptionem contra permutationem, nu.45. de permut. 534
Consanguinitas quid sit, glosa iij. regul.cancel. de dispensatio.in gradi. consangui. 565
Conscribi pro intitulari in aliquo beneficio, nume.4.de rescrip. ad benefi. uacan. 125
Consecrationem uicarius exequi non potest, nisi sit episcopus, numer.35.in formu.uicar.Archiepisco.& alior. collat. 61
Consecrare ecclesias est ordinis episcopalis, ideo is uicarius facere non potest. num.170. 180
Consensu trium patronorum interueniente, & duorum dissensu quomodo prouideatur, num.11.& sequenti clausula necnon iuris patronatus in iij.parte signaturæ. 167
Consensu partium an credendum sit signaturæ, nu.11.& sequenti in verb. datum, &c. 185
Consensus patroni an requiratur in permutatione, nu. 40. clausula necnon iuris patronatus. 170
Consensus partium imperfecta reddit perfecta, numero 16.in uerbo datum, &c. 186
Consensus præstiti tempus attenditur in resignatione, nume.3.glos.ij. reg. cancellar.de infirmis beneficia resignant. 508
Consensus dies attenditur in resignationibus, numer.27.glos.viij. regula cancellariæ, de publicand. resignationibus. 560
Consensus uel ante, uel post unionem sufficit: nu.20.glo.xj. regu cancel.de union ib. 261
Consentire ratione uicariatus generalis in multis casibus potest uicarius. nu.96.& seq.formu.uic.Archiepiscop.& alio.collat. 69
Conseruantur beneficia per dispensationem, nu.1.de dispen. 363
Conseruandi uirtus non minor quàm acquirendi, nume.1.& 11.in ij. parte praxis. 311

Consilium absentis aliàs requisitum, an sit expectandum. nume.95.formul. uica.archiepiscop.& aliorum collat. 68.& 69
Consistorialibus in beneficijs an detur subrogat. numer .7. & seq.de subrogation. 321
Consistorialis unio non patitur derogationem, glos.x.regul.cancella. de unionib. 289
Constitutio uicarij generalis in spiritualibus & temporalibus specialiter & expresse ad conferendum, an ualeat.numero.9. & sequ. formul. uicar.archiepiscop.& aliorum collatorum. 58
Constitutus procurator ad resignandum coram Papa, non poterit coram ordinario resignare.numero 21. de procuratoris ad resignandum constit. 481
Constitutus procurator ad resignandum in fauorem, si resignet simpliciter, an ualeat.num.23.de resigna. conditional. 486
Consuetudine, præscriptione, uel priuilegio quæsitum ius patronatus an exigat derogationem.nu.70.& sequ. in verb.necnon iuris patronatus, in tertia parte sign. 174
Consuetudines recipiendi prouisum abrogare non intendit Papa.in verb. ut moris est, in formula nouæ prouisio. 222
Consuetudo quando absentem excuset à residendo.nu.65.dispen.de non residend. 463
Consuetudo promouendi ad sacros extra quatuor tempora non ualet, num.14.glos. prima, regul.cancella. de cleric.ad sacros ord. 436
Consuetudo impetrandi beneficia uiuorum non ualet.nu.42.de reprob. benefi.uiuen.impetr. 342
Consuetudo ut quis possessionem capiat ante administrationem ualet. tractat.de simon.nu.46. 501
Consuetudo regni ut episcopus ante fidelitatem Regi factam non administret.ibidem.num.48. 502
Consulendi periti super bullæ utiliore impetratione. in uerb. perinde etiam ualere.in tertia parte signaturæ. 165
Continere quid debeat signatura.nu.15. de sig.gratiæ. 130
Continuo ad fidem redire debet hæreticus.numero 8. de modis amittend. benefic. 467
Contradictio unius uitiat unionem. numer.4.glos.xj.regul.cancel.de unionib. 289
Contradictores qualiter sunt compescendi ab executore Papæ.in uerb.contradictores, &c. in formul. nouæ prouisio. 223
Conualescat ne collatio beneficij uiuentis, qui postea mortuus est.num.64. de reprobat. benefic. uiuen. impetrat. 345
Conuentio omnis in beneficijs absque autoritate Papæ reprobatur. nu. 35. de noua prouis. 196
Conuentio partium cum beneplacito Papæ an obliget.nu.36.de procurat. ad resi. 484
Conuentionalis simonia an priuet ipso iure beneficio.numero 9.de simon.in resignation. 496
Conuentualis prior etiam commendatarius promoueri tenetur intra annum. nume. 5.de non promot. intra annum. 443
Conuentione à Papa approbata an liceat partibus discedere.nume.28. de no. prouisio. 195

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conuentiones quæ & pactiones inducant simoniam.nume.9. de simo. in resignat. 496
Conuentionibus partium Papa nullo modo stare tenetur.nu.30.de resign. conditional. 487
Coram laico facta resignatio an noceat. numero 13.de resignat.expressa,&c. 476
Corpus signaturæ quid dicatur.nu.21.de signat.gratiæ. 131
Correctio bullæ quando parti noceat.nume.8.de reforma.bullæ. 233
Correctio bullæ propter omissionem an concedatur.nu.11.& seq.de dispens. ratione ætatis. 383
Creari quomodo debeat expressè canonicus in signatura.nume.3.in verb. cum derogatione, in tertia parte signatu. 182
Creatio in canonicum ad effectum sit à solo Papa.nu.37.& seq. de clausu. mandat. 104
Credatur quando soli signaturæ,in verbo datum,in tertia parte signaturæ. nu.2. 184
Crimen depositione dignum committens an dicatur intrusus.num.13.& sequ.glossiij.regul.cancel. de subro. colliti. 332
Crimina grauia prohibent ordinari.nu. 6.glossiij.regul. cancel.de cleric. ad sacros ordines malè promo. 440
Criminali processu pendente quoad priuationem non impetratur si neutri, numero 30. de rescript. si neutri. 259
Christus baptisatus in 30.anno.num. 5. glossa secunda, regul. cancellar. eodem. 437
Cura iurisdictionalis non est exprimenda.in verb.Etiam situationis. numero 4.in tertia parte signaturæ, sed cura fori contentiosi sic. numer. sequ. 178
Curata beneficia vacantia in curia sede vacante, possunt etiam ante mensem conferri ab ordinario.num. 37.clau.& quod omnium & singulorum, in tertia parte signaturæ. 175
Cura non intelligitur nisi exprimatur in verb.etiam si curã, &c. de dispration.ætatis 391
Curam quando quis dicatur habere. nume. 67.de non promot. intra annum. 452
Curata ecclesia non parrochialis non adstringit quem ad promouendum intra annum. numero 60. eodem. 451
Curati beneficij quomodo sit habenda mentio. numero 3.& sequent. in verb. situationis in tertia parte signaturæ 178
Curati beneficij qualitate omissa quomodo validetur impetratio.numero 11. de rescript. etiam & perinde valere. 312.& 313
Curatorum duorum simul an valeat collatio facta ab ordinario. numero 15. collation.plures an fieri possint. 48
Curatorum plurium dispensatio non includit dispensationem simplicium. nume.65.de dispensat.ad plura benefic. 375
Curatum esse beneficium non præsumitur. numero 11. secular.benefic. quotuplex. 8
Curatum obtineri non potest ex dispensatione ad beneficia, nec plura dispensatus ad vnum. numero 50. & sequ.de dispensat. super defectu natal. 413
Curatum habere non licet monacho sine dispensatione,numero. 5 & seq.de dispensatio. cum regularib.facta. 420
Curatus primus debet consentire ædificationi secundæ parrochialis, nu. 4. de erect.in curatam. 303
Curatus verus quis dicatur, numero 36. de non promotis intra annum, pagina. 448

D

DANS aliquid pro collatione an sit simoniacus, nu.13.Quot mod. benefic. aquir.pagin. 26
Data primæ signaturæ attenditur in hoc rescripto,nu.21.de gratia ration. congruit. 366
Data mandati inspicitur,nume.52. de claus.mand. 106
Data postrema est pars signaturæ, nu. 24.in præfa.de signat.grat. 231
Data parua quid continere debeat,nu. 2.tit.de parua data. 128
Datarius secretus sit, aliàs punitur,in fine.eod. 129
Datæ omissio in bulla purgatur eam rescribendo,nu.26. Opponi quæ contra bullam possint. 331
Datæ eiusdem collationes quæ præferantur.nu.29.de rescr.ad benefi.vacan. 127
Decanatus nomine venit ruralis in verb.aut dignitates,&c.de dispen. ratio.ætatis. 389
Decani & Præpositi an priuentur per non promotionem,nu.9.de non promotis intra annum. 444
Decani, Præpositi, & Archidiaconi non priuantur ob non promotionem, nu.30.eod. 447
Decennio perditur priuilegiũ consistens in faciendo,nu.41.differ. inter rescr. priui.benefic.& manda. 99
Declaratio reg.de public.glo.ij.reg.can. de public.resigna. 538
Declaratio Papæ non tollit ius quæsitum,glos.j.de non tollen.ius quæsi.in reg.cancel. 260
Declaratio gratiæ retrotrahitur, glossa v. 262.& 263
Declaratio Papæ quomodo non recipitur circa substantiam gratiæ,sed bene circa accidens. 263
Declaratio Papæ vltra contenta in gratia an recipiatur. 263
Declaratio vacationis inducitur per Papæ prouisionẽ,nu.79.de non promotis intra annum,&c. 454
Decreti clau.quid prosit,in verbo, nos enim,in form.nou.prouis. 227
Decretum irritans in contrarium factum,nu.24.de subrog. 323
Defectu vno concesso rescribi,non veniunt alij,nu.7.de reformat.& correct.bullæ. 233
Defectus omnes exprimendi in perinde valere,num.39.de rescrip.etiam & perinde valere. 316
Defectus qualis in bulla recipi possit, nu.18.in præfa.tit.bullæ nouæ ac simplic.prouis. 390
Defectus natalium in bulla omissus, an eam vitiet,nu.12.de dispensat. rat.ætatis. 383
Defensor vacante sede datus reuocat vnionem,num.13.& seq.de vnio. reuoca. 297
Deformitas aut scandalum prohibet membris debilitatum ordinari,numero 10.de dispensatio.cum corpore vitia. 429
Deformitas parua non prohibet quem ordinari, numero duodecimo, eodem. 429

Universidad de Deusto
Biblioteca

Delegato iure competentia episcopo non transeunt in capitulum.num.68.& sequen.de deuolut. 250
Deleta in signatura pro non scriptis habentur.num.10.& sequen.in verbo, cum derogatione, in tertia parte signaturæ. 182
Delicto interueniente ad quem fiat deuolutio.nu.19.de deuolution. 244
Delicto perditur priuilegium.num.43.
Differentiæ inter rescriptum, priuilegium,beneficium & mandatum.99
Delictum depositione dignum commissum à vicario impedit eũ suo fungi munere.num.209.formul.vicar. archiepiscop.& alior.collat. 83
Denominatio beneficij in signatura quomodo verius exprimi posit in bulla. in verb. denominationum,in tertia parte signat. 175
Dependens beneficium facultas èxprimendi. in verb. dependentium, in tertia parte signat. 180
Dependentem à monasterio prioratum impetrãs monachus an egeat trãslatione. num.20.de translation.monachor. 310
Deponendus est presbyter corrumpens eam, quam in confessione audiuit. num.19.gl.v.reg.xxxxvj.de dispensation.in gradib.consang. 568
Derogari an huic regulæ posit,et à quo: nu.24.glo.ij.regul.cancellar.de infir. benefic.resig. 511
Derogatio in præiudicium tertij toleratur in leuibus & paruis. nu.15.gl. vj.de non tollen.ius quæsit. 265
Derogatio iusta non est vtilitati publicæ contraria.nu.33.glo.ij. reg.cancellar.de infir.benefic.resig. 512
Derogatio priuilegiorum ordinis Cluniacen.in signatura non valet, nisi cum isto verbo latissimè extenda.in verb.ac constitutionibus, de dispens.rat. ætat. 406
Derogatio regul.de verisimili notitia quomodo fiat.glo.iiij.regu. cancel.de verisim.notit. 237
Derogatio huius regulæ an recipiatur. nu.18.glos.xiij.reg. cancel. de public. resignationib. 551
Derogatio generalis nõ sufficit ad impetrandum viuentis beneficium. nu.68.de reprob.benefic. viuen.impetratio. 345
Derogatio iurispatronatus laicorum quomodo limitetur.num.38. & seq. clauf.necnon iurispatronatus.in tertia parte signat. 170
Derogatio nec mentio patronorum laicorum exigitur, vbi eorum consensus interuenerit.nu.65.ibid. 173
Derogatio statutorum, priuilegiorum & indultorum fit,nu.1. in ver.cum derogatione statutorum.eod. 181
Derogatio in literis executorijs an prosit.num. 6. in verb. cum derogatione.ibid. 182
Derogatio regularum cancellariæ est exprimenda.nu.8.ibid. 182
Derogatio regulæ de annali possessore in verb.ac regul.de annal.possess.355
Derogatio ad regulam cancel. & cap. ij.vt lite penden.in vj.nu.10. & 13. de subrogation. 321.& 322
Derogatione regul.de xx. diebus omissa iuuat perinde valere.nume. 43. de rescript. etiam & perinde valere. 316
Derogationes quæcunque dantur in gratia si neutri.num.37.de rescript.si neutri. 259
Derogationum et expectatiuarum derogatio quomodo intelligatur. in verb.sed nullum præiudicium, &c. formul.nouæ prouision. 225

Derogatur

Derogatur constitutioni Bonifacij, & regulis cancellariæ,in verb. nonobstant.& c.eod. 223
Derogatur iuripatronatus laicorum in vacantibus per constitutionem execrabilis,nu.37. clau.necnon iurispatronatus,in iij.part.sig. 170
Derogatur in signatura quibuscunque cõtrarijs,In verb.cum derogatione præmissorum. 165
Derogatur regulæ de subrogandis collitigantibus.nu.1.glos.viij.regu.canc. de subrogan.collitigan. 346
Detentionis etiam prætextu ponitur clauf.Dummodo tẽpore datæ, &c. nu.32.in verb.Et quod omnium & singulorum,in iij.parte sig. 175
Detentoris etiam ratione ponitur hæc clauf.Dummodo,num.9.in verb. Dummodo tempore datæ, &c. for. nouæ prouis. 216
Deuoluitur collatio ad eum episcopum in cuius diœcesi situm est illud beneficium,nu.39.de deuolut. 246
Deuoluta ad episcopum non amplius deuoluuntur ad capitulum,nu. 22. de deuol. 244
Deuolutio quando locum habeat,nu. 1. de deuolu.& intra quod tempus beneficia iure deuoluto sint conferẽda, nu.2.& sequen.& gradatim fit, numero 7. 241.& 242
Deuolutio fit cum suis qualitatibus,numero 40.& seq. 246
Deuolutionis via impetrãs quomodo adstringitur hæc reg.nu.35.glos.xxj. reg.cancel.de annali possess. 359
Deuolutio iure etiam conferre poterit vicarius,nu.88.for.vicar.Archiepiscop.& alior.colla. 68
Deuoluto iure facta collatio ante deuolutionem nulla est,nu. 32. de deuolutio. 245
Deuoluto iure confert Papa,nu.51.pãgina 248.& in verb.etiam si deuolutum,&c.nume.2.in forma signaturæ. 149
Deuoluto iure an capitulum posit conferre sede vacante,nu.92.& seq.de deuolut. 253
Deuoluto iure patronatus ad Papam nõ est opus derogatione,nu.16.clauf. necnon iurispatronatus in iij. parte signat. 167
Deuolutus quis dicatur,in verb.deuotus, in forma signat. simplic. prouision. 135
Dictiones ita tamen,prouiso.& dummodo æquiparantur,gloss.prouiso,in bulla dispen.ratio.ætatis. 406
Dicto partis creditur ex collitigantis cõsensu,nu.17.in verb. Datum,&c. in iij.parte sig. 186
Dies consensus non computatur,nec de momento ad momentum,nu.9.glos. x. regul. cancellar. de infir. benefic. resignant. 520
Dies exprimendus est in collatione,nu. 29.requisit.in lit.collat. 46
Differentia inter beneficium & sacerdotium.in proœm. 1.& 2
Differentia horum verborum vt asseris, vt asseritur, vt accipimus, in verb.vt asseris,de dispensatio. ration.ætatis. 384
Differentia inter clausulam vt verus valor exprimi, & quod verior valor augeri posit. in verbo fructuum,in tertia parte signaturæ. 179
Differentia inter vicarium & Delegatum, numero 6. de vicar. Episcoporum. 50
Differentia inter perinde valere,& Si neutri,nu.26.de reserip.etiam & perinde valere. 314

Universidad de Deusto
Biblioteca

Differentia inter rescriptum perinde valere,& rationi congruit. nu. 18. & 20.& seq.de gratia Rationi congruit. 362
Differentiæ inter dispensationes Papæ & summi pœnitentiarij. numero 36 . de dispensat . ad plura beneficia. 371
Differentiæ inter rescripta, si alteri , si neutri, & si nulli,nu.5.cum sequ.& nu.14.de rescrip.si neutri.216.& 217
Digito carens an possit ad ordines promoueri.nu.13.de dispensa.cum corp. vitia. 429
Dignitas principalis vel maior non dicitur deuoluta.nu.5.in verb.etiam si deuolutum.in form.sig. 145
Dignitas maior aut principalis an possit exprimi vi clauſ. Quod qualitates exprimi possint.nu.5.& sequ. in verb.Annexorum,in tertia parte signa. 177
Dignitas in signatura expressa intelligitur de non curata,nu.14.in verb. necnon omnia, in forma nouæ prouision. 212
Dignitas in beneficijs personatus & officium quomodo capiantur,nu. 7.& sequ . titul . Secul . benefic . quotuplex. 8
Dignitas ecclesiastica non est incompatibilis cum vicariatu episcoporum. num.7.de vicar.episcoporum. 50
Dignitatem habere dicitur vicarius episcopi. numer.4. de vicar. episcoporum. 49
Dignitatem collegiatam habens licet curatam non priuatur ea per non promotionem,nu.28.de non promotis intra annum. 447
Dignitatem habens cum canonicatu qualem habeat distributionem . in verbo in cathedralibus,&c.de disp. ration.ætatis. 390
Dignitates aut curata beneficia exigunt vicesimumquintum annum. numero 4. de dispens. ratione ætatis. 382
Dignitates etiam comprehenduntur in regul. de xx. diebus , glossa quinta, regul.de infirmis beneficia resignantibus. 516
Dignitati vel alicui officio dari potest ius & potestas conferendi certum beneficium. nume.27.de vicar.episcoporum. 52
Dignitatis nomine non venit dignitas curata . in verb . aut dignitates,&c . de dispensat.ratione ætatis. 389
Dignitatis nomine non venit dignitas aut canonicatus ecclesiæ cathedralis . in verb . in cathedralibus, &c.de dispensat. ratione ætatis. 390
Dignitatis erectio in ecclesia cathedrali quomodo fiat.titu.de erection . in collegia. 305
Dignitatum temporalium capax an sit illegitimus .nu.18.de dispens.super defect.natal. 409
Digno an possit conferre qui prius indigno contulerat.num.146.& sequ. formul.vicar.archiepiscop.& alior. colla. 75
Dignum arbitramur rescriptum quare sic vocatum.num.2.de rescrip.dignum arbitramur. 123
Dignum arbitramur rescriptum est ad vacatura,& quid in eo mandetur. 123.& num.seq.de rescript . dignum arbitramur. 124
Diminutio vlla beneficij fieri non debet in eius collatione.nu.6.& seq.requis.ad collationem bonam. 32
Dimissi loco aliud beneficium capere non

non potest illegitimus prætextu suæ dispensationis.nu.81.de dispen.super defectu natal. 416
Dimissi beneficij loco quomodo non liceat aliud habere.nu.5.in verb.defectu prædictæ,&c.de dispen.ratio. ætatis. 404
Dimissi beneficij loco vel dimissorum quomodo liceat alia capere , & coram ordinario fiet dimissio in verb. & loco dimissi vel dimissorũ , &c. de dispens.ratio.ætat. 401
Dimissio simplex beneficij quomodo fiat.nume.9.in verb.quoad vixeris,&c.eod. 399
Dimissoriarum vi clericatus confertur à non suo episcopo.nu.1. de liter. dimissor. 18
Dimissorias literas & cõmendatitias concedendi potestas specialiter est exprimenda in vicariatu.nu.47.forma vicar . archiepiscopo. & alior. colla. 63
Dimissoriæ speciales quæ & generales. nu.2.& seq.de liter.dimissor. 18
Dimissoriæ literæ an morte concedentis extinguantur,& quid vno ordine susceptο.nu.39.& seq.form . liter. dimissor. 23
Dimissoriæ literæ quæ dicãtur.gl.iij.reg. cancel.de cler.ad sacros ord.&c.438
Dimissoriæ literæ conceduntur à capitulo.nu.67.de deuolutio. 250
Dimittens beneficium resignare illud videtur.gl.vj.regul.cancell. de infir. benef.resig. 516
Dimittere potest quis pluries ex dispensatione beneficia , & alia obtinere in verb.quoties tibi placuerit, &c. de dispens.ratio.ætatis. 400
Dimittere astrictus beneficium, quod non dimittit,an vacet . in verb. quoad vixeris,nu.7.in bulla dispensat.ratio.ætatis. 398
Diœcesis impetrantis exprimenda est in impetratione.in verb.Magalon. in form.sign.simplic.prouis. 136
Diœcesis aut prouincia non exprimitur in dispositione signaturæ.in verbo.eiusdem diœcesis. 137
Diœcesis beneficij est exprimenda. 137
Diœcesis expressio quomodo mutari possit in verb.diœcesis . in tertia parte signat. 180
Diœcesis in qua situm est beneficium vnitum, episcopus reuocat vnionem.nu.18.de vnio.reuoc. 298
Dispensandi data potestas intelligitur cum qualificatis.nu.47.de dispensa. ad plur.benef. 372
Dispensandi potestas non transit cum generali mandato,nu.44.& seq.formul.vicar.archiepisco. & aliorum collat. 62
Dispensare super ætate quis possit.nu. 41.requis. ad bonam colla. 36
Dispensare potest vicarius capituli cum scholastico de non promouẽdo. nu.64.de deuolu. 249
Dispensare circa pluralitatem beneficiorum & alios defectus,quis possit. nu.21.& seq.de dispens. ad plur. benefic. 369
Dispensat Papa de retinendis beneficijs sub patronatu laicorum existentibus.in verb. necnon iurispatronatus.nu.23.in iij.parte sign. 168
Dispensatio ad duo beneficia nõ extenditur ad dignitates,nu. 15.quid sit, & quot mod. dicatur benef. 5
Dispensatio vt titulo obtentum beneficium decætero teneatur in cõmendam.nu.48.vel contra. nu. sequ.de commenda. 275
Dispensatio quid sit.nu.1. & dispensare.num.seq.de dispensatio. 363

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dispensatio secunda desiderat expressionem primam, nu. 24. de dispensatione. 366
Dispensatio prohibetur vicario certis in casibus, licet concessa sit episcopo, numero 46. formul. vicar. archiepiscopo. & aliorum collatorum. pagina. 62. & 63
Dispensatio ad duo benefcia patronata valet absque patroni consensu. nume. 29. clausul. necnon iur patronatus, in tertia parte signaturæ, pagina. 169
Dispensatio non inducitur per clausul. Quod obstan. nu. 18. clausul. Quod obstant. in tertia parte signaturæ, pagina. 156
Dispensatio non valet sine expressa mentione qualitatis. nu. 29. in verb. Datum, &c. in tertia parte signaturæ. 187. & 188
Dispensatio retinendi plura beneficia non inducitur per hanc clausul. pro expressis, nisi expresse dicatur. nu. 11. in verb. necnon omnia, &c. formul. no. prouis. 211
Dispensatio per signaturam valet etiam literis non confectis. nume. 62. de dispensat. ad plura beneficia, pagina. 375
Dispensatio an admittatur contra regul. de verisimil. notitia. nu. 4. gl. prima. regul. cancella. de verisimil. notit. 234
Dispensatio vocatur gratia. num. 79. de dispensa. ad plura. 376
Dispensatio intelligitur pro qualitate dispensati, in verbo, Etiam si sint, &c. de dispensat. ration. ætatis. 393
Dispensatio ad petitionem non motu proprio conceditur. gloss. tuis in hac parte, de dispensation. ration. ætatis. 386
Dispensatio ut quis retineat duo, quid operetur. in gl. & in simul. de disp. ration. ætatis. 397
Dispensatio sine caussa an valeat. numero 51. de dispensatione. ad plura benefi. 373
Dispensatio perperam concessa ad inferos deducit. nume. 84. eodem. pagina. 377
Dispensatio eo tempore facta quo iustè beneficium detinebatur, an tra hatur ad idem posteà iustè obtentum. numer. 9. de dispensat. de non promouend. 432
Dispensatio de non promouendo & per breue & per signaturam conceditur. numero 30. de breui Apostol. & alijs. 597
Dispensationem sufficit etiam in minimo prodesse. numero 8. de dispensat. pagi. 364
Dispensationem excessiuam prædecessoris Papæ non expediet successor. nume. 12. & 13. de gratia rationi congruit. 361
Dispensationes habentur pro expressis vi clausul. necnon omnia. numero 14. de clausul. mandat. 102
Dispensationis iam habitæ & beneficiorum expressionem quomodo effugiamus, in verb. ac huiusmodi dispensationum. formul. nouæ prouision. 213
Dispensatus ad duo curata an vltra possit habere præbendam, cui sit annexa cura. in verb. cum annexis. eodem. 218
Dispensatus ut in cathedralibus duo possit obtinere, non poterit in Metropolitanis. in verb. etiã si sint. in formul. dispensatio. ratione ætatis. 393

Dis-

Dispensatus ad quæcunque regularia, non poterit obtinere beneficia Sancti Ioannis, nec diui Antonij. 394
Dispensatus ad duo quando illa dimittere possit, & alia duo habere, in verbo illâque simul dimittere, de dispensa. rat. ætat. 400
Dispensatus ad duo an intelligatur de obtentis, glo. conferantur, de dispen. rat. ætatis. 396
Dispensatus quatuor probat. gl. necnon, de dispen. ratione ætatis. 385
Dispensatus ad duo intelligitur si ea canonicè conferantur ei, in verb. si tibi, eodem. 395
Dispensatus legitimè tutus est in vtroque foro, in verbo licitè. 397
Disponere liberè potest legitimatus, numero 12. de rescript. legitimatio. misto. 590
Dispositio in signatura regulatur secundum supplicationem partis, in eadem in verbo in cathedralibus, de disp. ratio. ætatis, & nu. 25. & sequen. in ver. Datum, &c. in iij. parte sign. 184
Dispositio vocatur tertia pars signaturæ, in princ. iij. partis sig. 153
Dispositiuè vel conditionaliter exprimere quid sit, nu. 5. & seq. clausul. generalem reseruationem importan. &c. in ter. parte sig. 162
Dissimile beneficium quomodo liceat habere loco dimissi, in verb. vel dissimile, de dispen. rat. ætatis. 401
Dissimilium beneficiorum valet permutatio, nu. 49. de permut. 535
Dissoluitur vnio tendens in præiudicium eccl. siæ, nu. 3. & sequ. de vnio. reuoca. 296
Dissolutio vnionis ex non soluta pensione, numero 24. de vicar. perpet. 295
Dissolutioni vnionis consentire sapit reseruationem, nume. 36. & sequ. de vnio reuoc. 300
Distributiones quando præsentibus canonicis accrescant. nu. 11. dispensa. de non resid. 416
Diuersitas scripturæ quando vitiet literas Papæ. num. 2. & seq. Oppo. quæ contra bull. possint. 229
Diuidua bullæ pars incongrua non vitiat totam bullam, numer. 21. opponi quæ contra bullam possint. 231
Diuino iure prohibita non possunt remitti per dispensationem, nu. 20. & seq. de dispen. 365. & 366
Diuisio bullæ in septem partes, tit. nouæ prouis. forma. 201
Doctor vel scholasticus an exprimi in impetratione debeat, in verb. Magalonen. in forma sign. simplic. prouis. 137
Doctor iurium non potest dici, qui in altero tantùm est, numero 42. de rescriptis etiam & perinde valere. 316
Doctor vt quis fiat, per breue quando concedatur, numero 43. de breui Apostolico, & alijs. 599
Doctoris titulus non datur religioso, numero 27. de dispensat. cum regul. facta. 422
Doctorum clau. in princip. bullæ poni solita, nume. 17. & seq. in verbo vitæ, &c. formul. nouæ proui. 205
Dolo resignatio facta an sit nulla, numero 4. de causis resignatio. irritan. 490
Dolus vicarij non nocet Episcopo, nisi Episcopus consentiat, & ratum habeat, numero 13. & sequenti, formula vicariorum, Archiepiscoporum, & aliorum collatorum. pagina. 58

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dolus in ſpiritualibus an vitiet.num. 6.de clauſ.reſignan.irritan. 490
Domicilium nanciſcimur in loco beneficij.nume.74.diſpenſa.de non reſidend. 464
Dominus non tenetur de ſeruo communi opinione bono,qui poſteà fuit corruptus.nu.189.form.vicar. Archiepiſcopo.& alior.colla. 81
Domus presbyteralis ingreſſus an requiratur in poſſeßione capienda.nu. 33.de miſsio.in poſſeßio. 92
Donare & retinere prohibitum eſt,glo. prima,regul.de publicand. reſignationib. 537
Donatio principis intelligitur ſine præiudicio tertij.nu.3.gl.vj.de non toll. ius quæſ. 164
Donationis non inſinuatæ confirmatio, à Rege an præiudicet hæredibus, nu. 26.& ſequ.gloſ.vj.de non tollen. ius quæſ. 267
Dubitare dicens de viribus collationis an poſteà poßit dicere de facto. nu. 18.de reſcript.etiam & perinde valere. 313
Dubitatio allegata in ſignatura non poteſt omitti in bulla.nu.4. de noua prouiſ. 192
Dudum,nuper, olim ,quid importent, nu.4.in verb.exhibita,&c. formul. no.prouiſ. 207
Duæ diſpenſationes an concurrere poſſint.in verb.ſi tibi.de diſpenſat.ratio.ætatis. 395
Duæ ſignaturæ circa idem beneficium an per vnam bullam poßint expediri eas coniungendo.nu.12.& ſequ. clauſ. de augend. in tertia parte ſignaturæ. 159
Dummodo tẽpore datæ præſentiũ, &c. inſeritur in bulla,licet non fuiſſet in ſignatura. nu. 1. in verb.dummodo tempore datæ præſentium.form. nouæ prouiſ. 215
Duo beneficia non poſſunt eidem conferri,ſicut nec commendari.nu.64. de commenda. 277
Duo curati inſolidum in vna eccleſia an eſſe poßint.nu.69.de non promotis intra annum. 459
Duo tantùm incompatibilia comprehenduntur ſub diſpenſatione ad quotcunque in verb. etiam ſi curam, &c. de diſpenſat.ration. ætatis. 392
Duo collegia,officia & honores non poſſunt ſimul teneri.num.6.de diſpen. ad plura. 367
Duo tantùm beneficia poſſunt in bulla exprimi vi clauſ.Quod obſtan.&c. nu.9.& ſeq.clauſ.quòd obſtan.in iij. parte ſigna. 155
Duobus quomodo idem beneficium conferri poßit.numero 7.& ſequ. gloſſa xij.regul de infirm. beneſi.reſignantibus. 522
Duobus vt plurimum tantùm reſcriptis gratiæ ad vacatura vtuntur hodie Galli.de nominationibus,pagina. 124
Duodecim perſonæ ex veteri teſtamento nubere prohibitæ, an diſpenſentur , numero. 13. gloſſ. vij. regul. xxxxv).de diſpenſat.in grad. conſanguinit. 575
Duplex fiat quando ſubſcribendum. numero 20.in ſecunda parte ſignaturæ. 151
Duplex requiritur diſpenſatio in vitiato corpore,& ad ordines , & ad benefic.numer.9.de diſpenſat .cum corpor.vitia. 429
Duplicata non debet concedi ſignatura. nume.19.in præfation.de ſignat.gratiæ. 131

E

EBRIUS an poßit effici ſacerdos.numero 8.glo. iiij. regula canc.de cler. ad ſacros ordin.pag. 440
Eccleſia ſæpe pro beneficio capitur. nu. 9.quare fund.ſint benef. 6
Eccleſiaſticum beneficium non dicitur ante epiſcopi approbationem,nu. 10. quare inſtituta ſint benef. 6
Eccleſiaſticus patronatus non eget derogatione, num.6.in clau.necnon iu riſpatronatus,in tertia parte ſignaturæ. 166
Eccleſiaſticus patronus quis dicatur, & quomodo differat a laico,num.5. & ſeq.de præſent. 30
Eccleſiæ certæ ratione diſpenſatus de non promouendo non intelligetur quoad aliam,nu.5.de diſpen.de non promouend. 432
Oeconomus præfici poteſt eccleſiæ ſede vacante,nu.80.de deuolut. 282
Aeditui ſeu operarij eccleſiarum an ſint patroni eccleſiaſtici,nu.6.de præſentation. 30
Effectus gratiæ ne fruſtretur inductũ eſt hoc reſcriptum,nu.17.de grat.ratio.congruit. 361
Effectus tranſlationis,nu. 16. cum ſeq. de tranſla. Epiſcop.&c. 307
Effectus diſſolutæ vnionis,num.38.& ſeq.de vnio.reuo. 300
Effectus diſpenſationis.nu.61.& ſequ. de diſpen.ad plura benef. 375
Effectus vnionis,nu. 49.de vnionib. benef. 284
Effectus breuiũ qui ſint,nu.67.de breui Apoſtolico,& alijs. 602
Effrenatum numerum beneficiorũ Papa non cenſetur habere pro expreſſo , vi clauſu . necnon omnia & ſingula, &c. numero 17.de clauſulis mandat.&c. 103
Electa eſt induſtria Curati, ideóque per ſeipſum ſeruire tenetur,nu.20.diſpenſatio,de non reſid. 458
Electio quid,nu.1.& quotuplex, nu. 3. & ſeq.de elect. 28.& 29
Electio & confirmatio quomodo concurrant in capitulo,nu.91. de deuolutionib. 253
Electio propriè exigit confirmationem, nu.3.de elect. 29
Electiones Abbatum non ſolent à Papa confirmari,nu.20.& quid in prioriſſa,nu.præceden. de noua prouiſio. pag. 194
Electiua dignitas non comprehenditur ſub mandato,nume.35.& ſeq.de clauſ.mand. 104
Electiua beneficia non comprehendun tur in diſpenſatione,niſi expriman tur in verb.& ad prioratum , &c. de diſpen.ratio.ætatis. 394
Electo nondum confirmato datur ſimplex prouiſio . numero 47 . de noua prouiſ. 197
Electus adminiſtrans ante confirmationem, eſt intruſus, numero 7. & ſeq.glo.iiij.regul. de ſubrogand . collitigan. 331
Electus ad beneficium non vacans punitur,numero 33.de reprobat.benef. benef.viuen.impetra. 340
Electus ante confirmationem non debet adminiſtrare,nu.10. de miſſ. in poſſeßio. 89
Electus non aget poſſeſſorio ante confirmationem,nume.37.glo. xviij regula de publicandu reſignationibus.pag. 561

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eodem die facta collatio quo reuocatio, an ualeat, nu. 25. eod. 559
Episcopalia iura præscribere possunt inferiores, nu. 33. de unionibus beneficio. 282
Episcopalis ecclesia in Metropolitanã quando possit erigi, nu. 3. de erectio. eccle. in cathedral. 301
Episcopatum uiuentis uel alt. ud beneficium nullus impetrare potest, nume. 44. de reprob. benefi. uiuen. impetra. 342
Episcopatum adeptus dispensatur ad retinendum priora beneficia, nume. 77. Dispensatio de non residendo. pag. 464. & 465
Episcopatus non nisi coram Papa est resignandus, numer. 11. Rat. perso. & rei uitiatur resignatio. 503
Episcopatus & Abbatiæ subduntur regul. de xx. diebus, numero 5. glossa j. regula de infirmis beneficia resignant. 507
Episcopatus & dignitates consistoriales non continentur in hac regula, glossa j. regul. de publicand. resignationib. 537
Episcopatus Abbatiæq; non uacant per non promotionem, nu. 21. & seq. de non promot. intra annum. 446
Episcopatus uel Archiepiscopatus non uenit nomine dignitatis, num. 4. in uerb. post pontificales, &c. de disp. ratio. ætatis 392. & 393
Episcopatus non uacat per adeptionem alterius beneficij, nu. 11. in uer. defectu prædicto, &c. de dispen. rat. ætatis. 405
Episcopatus & alia beneficia uniri possunt, num. 3. de unionib. beneficior. 278
Episcopi consensus post unionem sufficit, num. 21. gloss. xj. reg. cancella. de unionib. benef. 292
Episcopi seu capituli est reuocare unionem, nu. 11. & 15. & seq de unio. reuoca. 297
Episcopi uicarios constituere debent, nu. 16. & minister fratrum minorum, nu. 18. tit. de uicar. episcopo. 49
Episcopi ad capitulum non fit deuolutio, nu. 23. de deuolut. 244
Episcopi creant uicarios ad beneplacitum, nu. 224. for. uicar. Archiepisc. & alior. collat. 85
Episcopi collatio præcellit collationem uicarij eiusdem, nu. 30. de rescrip. ad benefi. uacan. 127
Episcopi est approbare erectionem nouæ parrochialis, nu. 9. de erect. in curatam. 304
Episcopi non dispensant nisi in casibus à iure permissis, nu. 26. de dispen. ad plura. benef. 370
Episcopi seruitio impediti lucrentur fructus, num. 35. dispensatio de non residendo. 460
Episcopi secularia negotia nimis curantes, numero 5. dispensat. de non residendo. 455
Episcopi an hodie constituere possint pensiones. nu. 29. de reseruat. tam generali quàm spec. 117
Episcopi non dispensant cum illegitimis ad pensionem, nu. 70. de dispen. super defect. nat. 415
Episcopo præsente an eius uicarius suo fungatur munere, nu. 187. form. uicar. Archiep. & alio. colla. 80
Episcopo renunciante Episcopatui, aut translato reuocatus censetur eius uicarius, nu. 119. 84
Episcopo non licet mutare statum ecclesiæ, sine autoritate Papæ, numero 11. de erection. ecclesiæ in cathedral. 303

Episc

Episcopo subest nedum clericus, sed etiã laicus, nu. 15. & seq. formul. literar. dimissor. 21
Episcopo recusante instituere præsentatum fit deuolutio, nu. 9. de præsentatione. 30
Episcopũ expulsum admittere, ut sua utatur iurisdictione in diœcesi alterius Episcopi conceditur uicario, numero 178. formula uicariorum, Archiepiscoporum, & aliorum collator. 79
Episcopus an habeat potestatem dispensandi cum illegitimis ad promouendum, num. quadragesimo secundo & sequ. 62
Episcopus præuenit in cõferendo suum uicarium, nu. 89. 68
Episcopus dans potestatem conferendi indigno habetur, ac si ipse idem hoc fecisset. nu. 142. 74
Episcopus tenetur ad damna data per suos officiales, nu. 188. 80
Episcopus cõferendo beneficium aufert potestatem uicario illud idem conferendi, nu. 215. 84
Episcopus ex officio coget possessorem beneficij suum exhibere titulũ, nu. 20. & sequenti, de rescriptis ad benefic. uacan. 126. & 127
Episcopus tenetur ei prouidere quem promouit, nu. 1. & per totum, de rescrip. in forma communi. 120
Episcopus indignus meretur decapitari, nisi inuitus fuerit ordinatus, nu. 16. Pœnæ contra collat. indig. conferent. 42
Episcopus constituendo uicarium narrat occupationes suas, nu. 11. de uic. Episcop. 50
Episcopus an teneatur de euictione beneficij, numero 37. & sequenti, glossa secunda, regula cancellariæ. de infirmis beneficia resignantibus. pagina. 512
Episcopus quibus possit conferre tonsuram, seu clericatum, num. 19. de cleric. à quibus & quomodo creentur pagina 12
Episcopus originis concedit dimissorias & in inferiore quid? numero 6. & sequenti, de literis dimissorijs. pag. 12
Episcopus nisi ritè promotus non potest ordines conferre, nu. 2. formul. liter. dimisso. 19
Episcopus an teneatur inserere causſam in suis literis dimissorijs, numero 28. 22
Episcopus quæ concesſit, reuocare potest re integra, nu. 44. 24
Episcopus quomodo teneatur recognoscere suum Episcopatum à Papa, dicendo Sanctæ sedis Apostolicæ gratia, numero 4. form. literarum tonsur. 14
Episcopus uniendo ecclesiam an uideatur remisisse sua iura, nume. 14. gloss. xj. regul. cancellar. de unionibus. 290. & 291
Episcopus unit beneficia suæ diœcesis, nu. 22. de unionib. benef. 280
Episcopus cogitur unire ex causſa, nu. 42. eod. 283
Episcopus reuocat unionem etiam Papa factam, nu. 16. & seq. de union. reuoc. 297
Episcopus dispensat ex necesſitate circa plura curata, nu. 30. de dispen. ad plura benef. 370
Episcopus ex necesſitate dispensat ad regularia, nu. 34. 371
Episcopus dispensatus ne consecretur, uidetur quoque dispensatus ad retinenda priora beneficia, numer. 74. eod. 376

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopus an teneatur dispensare. numero 80. 377
Episcopus durante reseruatione seu deuolutione administratorem ecclesiæ præficere potest, nu. 20. titul. requi. ad bonam collat. 34
Episcopus non dicitur in bulla familiaris cardinalis, quia maior est, in verbo & annexorum, in iij. parte signat. 177
Episcopus an de patroni consensu possit derogare statutis fundationis, num. 46. & seq. clau. necnon iurispatronatus, in iij. part. signa. 171
Episcopus quando possit dispensare super matrimonio, nume. 57. glo. v. regul cancel. de dispens. in gradib. consanguinit. 173
Episcopus quomodo post collationē vi resignationis conferat per mortem, nu. 15. glo. xij. regu. cancella. de instr. benefi. resign. 523
Episcopus dispensat super tonsura & beneficio simplici cum illegitimo, nu. 8. & seq. sed non ad dignitatem & curatum, nu. 10. de dispens. super. defectu natal. 408
Episcopus aut Abbas bullis suis nondum receptis, an possint cōferre, numero 25. & sequenti, de simonia in resign. 498
Episcopus in sua diœcesi situm beneficium permutatum confert, & quid in exemptis, nu. 20. de permut. 531
Episcopus dispensatus de retinendis suis beneficijs an si transferatur, gaudeat hac dispensatione, numer. 6. in verb. defectu, &c. de dispens. ratio. ætatis. 404 405
Episcopus dispensat de dignitate cum existēte in vicesimo anno, in verb. Aut dignitates &c. de dispen. rat. ætatis. 389
Episcopus fauore studij dispensat. in verbo, Ac in vniuersitate. &c. eodem. 389
Episcopus suos canonicos excusare potest à residendo, non alienos, numero 40. dispensatio de non residendo. 460
Aequè principalis duarum ecclesiarum vnio, numero 15. & seq. de vnio. beneficior. 280
Erectio ecclesiæ primaria spectatur in exprimendo nomen Sancti, in verbo sanctorum, in forma signat. simplic. prouis. 137
Error diœcesis quando vitiet in verbo eiusdem diœces. &c. in forma sig. simpli. prouis. 137
Error in exprimendo nomen defuncti an vitiet impetrationem, in verbo Ludouici, in forma signatu. simplic. prouis. 139
Error in nomine canonici defuncti, & alterius beneficiarij, numero 2. & sequenti, in verbo nominum, & cognominum, in iij. parte signaturæ. 117
Error per cuius mortem vacauerit beneficium suppletur per claus. Aut ex alterius cuiuscunque perso. in forma signa. 142
Error prædefuncti Papæ an possit corrigi. nu. 17. in verb. cum derogatione in iij. parte signat. 183
Error quando vitiet matrimoniū, nu. 3. & seqenti, glossa v. regul. xlvj. de dispensat. in grad. consanguinitatis. 566
Error in signatura corrigitur in bulla, nu. 3. in verb. Post pontificales, de dispen. rat. 392
Aetas in ordinibus requisita, num. 36. cum sequenti, Requisita ad bonam collat. 15

Aetas à quo probanda sit, numero 39. 15
Aetas quando verior exprimi possit in verb. Qualitatum, num. 5. in iij. parte signa. 176
Aetas expressa non mutatur in verb. aliorum. 180
Aetas legitima & literatura desideratur in promouendis, nu. 13. & seq. for. liter. tonsur. 15
Aetas legitima singulorum ordinum, nu. 1. gl. ij. regul. canc. de cleri. ad sacros ordi. malè promotis. 436
Aetatis dispensatio, aut alia non datur in literis in forma pauperū, nu. 10. de rescrip. in forma communi, & in forma paup. 121
Aetatis subreptio purgatur per perinde valere, nu. 10. de rescrip. etiam & perinde valere. 312
Aetatu vel natalium defectu tacito & tandem perceptis fructibus, quid agendum, nu. 63. & seq. 319
Euictio an debeatur in beneficijs permutatis, nu. 25. de permut. 532
Euocari possessorem oportet intra sex menses. gloss. xiiij. regul. cancella. de annal. possessore, & an possit prorogari. 315
Euocationis rescriptum annulatur ob subreptionem, num. 11. differen. inter rescript. gratiæ & iustit. 108
Eusebius translatus in Alexandriam, nu. 10. de translat. Episcopo. &c. 305
Examinandi quomodo sint, qui promouentur, & super quibus, nu. 12. gl. iiij. regul. cancellar. de cler. ad sacros ordines. 441
Examinandus à quo sit pauper promotus, nu. 11. & in quibus, nu. seq. de rescriptis, in forma communi, & in for. paup. 121
Examinare non debet Episcopus cum quem ipse ordinauit, numero 11. & sequenti, de rescriptis, in forma communi. 121
Examinare debet vicarius præsentatos, antequàm eos instituat, nu. 85. formul. vicar. Archiepisco. & alio. colla. 67
Examinare debet præsentatum instituens. nu. 10. de præsen. 30
Examinari cur pauperem clericum in literatura mandet citiùs Papa, quàm in alijs, nume. 12. & 14. de rescript. in forma communi, & in for. paupe. 121
Examinari graduati vel nominati non debent ab Episcopo, numero 4. de rescript. in forma pauper. pro gradua. 123
Examinari debent ordinandi, nu. 10. gloss. iiij. regul. cancellar. de cler. ad sacros ord. 441
Examinatio ordinandorum ad quem spectet, nu. 14. ibid. 442
Excommunicare quomodo possit officialis capituli, numero 63. de deuolutio. 249
Excommunicari ne quis possit qualiter concedatur, in verb. Seu si venerabili fratri, &c. for. nouæ prouis. declara. 226
Excommunicati collationem acceptās est intrusus, numero 12. glo. iiij. reg. cancellariæ, de subrogandis colliti-ganti. 331
Excommunicati sunt mortui ciuiliter in verb. dilecto filio, formula nouæ prouision. 202
Excommunicationibus à duabus absoluit Papa per verbum fiat, in verbo Datum, numero 26 in vlti. parte signat. 187
Excommunicatū sese ignorās episc. & eius vicarius an possint conferre,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nu.218.& seq.form.vicar.Archiepiscop.& alior.collat. 84
Excommunicatus collator non confert nec eius vicarius,nu.1.requi.ad bonam collat. 31
Excusatus de non residendo fructus lucratur.nu.22.de dispen.de non residend. 458
Executio dispensationis non exigit ipsius dispensationis expressionem, nu.26.de dispens. 366
Executio ordinis interdicitur promotis per saltum,nu.16.glo.iiij.reg.cancel. de cleri.ad sacros ordines. 436
Executor Papæ sit in dignitate constitutus in verb.quocirca dilectis,&c. form.nouæ prouis. 218
Executor certus est designandus in bulla,nume.3.& seq.in verb. Officiali Episco.form.nouæ prouis. 219
Executor datus à Papa potest vnum vel plures subdelegare, & quos in verb. quatenus per se, vel alium. form.nouæ prouis. 220
Executor in possessionem inductum hodie in Frãcia non defendit,in verb. & defendant inductum. 221
Executor excommunicatus conferre non potest, in verb.per se vel per alium eod. 221
Executor bullæ quomodo publicationem facere debeat,numero 10.glo.x. regul.cancellar.de public.resignationibus. 545
Executores plures quomodo inuicem subdelegentur, in verbo quatenus ipsi duo, formula nouæ prouisionis. 220
Executores bullarum qualiter cognoscant in quoscunque impedientes,in verb.contradictores,&c. 223
Exemptio ab ordinario per breue datur.num.14.de breui Apostolico & aliis. 600
Exemptis regularibus quomodo fiat deuolutio ad Episcopum,nu.37.de deuolut. 246
Exemptis an Episcopus conferre possit tonsuram,nu.22.de cleric.à quib.& quomod.creentur. 12
Exempto Episcopo fit deuolutio ad Papam,nu.36.de deuolutio. 246
Exemptorum vnio ad solum Papam spectat,nu.22.de vnio.reuoca. 298
Exhibendum est procuratorium,num. 27.de procur.ad resig. 482
Exnunc & extunc quid significent,in verb tecum,vt exnunc,de dispen. rat.ætat. 386
Expectantium plurium eiusdem datæ vni gratificare potest,nu.4.clausul. gratificationis.in iij.parte sign. 164
Expectatiuæ gratiæ quæ dicantur,nu. 3.de expectatiuis. 119
Expectatiuæ inducunt votum captandæ mortis,& infinita alia mala,nume.4 & sequ.de expect. 119
Expectatiuæ gratiæ habentur pro expressis,vi clausu.necnon omnia, nu. 15.de clausul.manda.pag. 102.& in verbo,Necnõ, in forma nouæ prouisionis. 210
Expectatiuæ loco nominationum olim concedebantur,titul. de nominationibus. 124
Expectatiuæ in forma pauperũ an iuuetur,per perinde valere, nu.17. de rescri.etiam & perinde valere. 313
Expensas à quo tempore debeat subrogatus,nu.47.de subro. 326
Expensæ in beneficio post priuationem factæ repetuntur,num.66.de modis amitten.benef. 477
Expressa resignatio duplex est,num.2. de resign.expressa,&c. 475
Expressa dispensatio quid sit,num.19. de dispensationibus. 365
Expressio eorum quæ tacitè insunt nil operatur,nemero 18.different. inter rescript. priuileg. benefic. & mandat. 96
Expressio etiam eorum,quæ pro expressis fuerant habita non vitiat,nu.3. in verb.necnon omnia,&c. for. nouæ prouis. 210
Expressio fieri potest, non omissio, in verb.maior.in iij.parte signa. 181
Expressio sit dupliciter,aut conditionaliter,aut dispositiuè, in verb. generalem reseruationem,nu.5. 162
Expressio beneficiorum in prima prouisione an sit repetenda,in perinde valere,nu.47.& seq.de rescr. etiam & perinde valere. 317
Exprimenda quæ sint in perinde valere,nu.37.& seq. 315
Exprimenda quæ sint in impetratione beneficiorum vltra clausulas,num. 19.& sequ.clau.Quod obstan. in iij. parte signat. 156
Exprimenda sunt illa in ratione congruit. quæ in noua prouisione,nu.15. de gratia rationi congruit. 361
Exprimenda quæ sint impetranti beneficium possessoris annalis, gl.j.reg. cancellar.de annal.possesso. 348
Exprimenda in vnionib.glos.v.regul. canc.de vnionib. 286
Exprimere in bullis iuspatronatus laicorum præcisè quãdo quis teneatur, nu.32.clauf.necnon iurispatronatus, in iij.parte signat. 169
Exprimere debet impetrans sua beneficia coram Papa,vel eius legato, sed non coram ordinario,nume. 22. clausul.Quod obstan. in iij.parte signat. 156
Exprimi possunt in bulla beneficia ratione clau.Quod obstan.oratoris,nu. 3.& seq.in verb.quod obstan. oratoris,&c. 254
Extendi quando possit dispensatio, nu. 70.& seq. de dispens.at.ad plura benefic. 376
Extenditur dispensatio ad cõsecutiua inseparabilia,non ad alia,nu.75.& sequ. 367
Extentio quando in bulla fieri possit, in verb.& annexorum,nu.6.in iij. parte sign. 177
Exteri seculares de Regis concessione testantur, numero 3. de rescript. mist. 576
Exteri quare prohibeantur habere prælaturas & beneficia in Regno, nu. 7.de rescript.mistis,& glo.) regu. 20. Quod intelligat idioma. 577
Exteri quomodo dispensantur, nu. 15. glo.ij.reg.cancel.quod quis intelligat idioma. 581
Exteri non possunt habere beneficia in Regno,nisi ex Papæ & Regis concessione,nu.5.de rescrip.mist. 577
Exteris nõ prouidetur,nisi prouiso quod degant in Regno,nu.17.gl.ij.reg.can. quod quis intelligat idioma. 581
Extero an facta dispensatio à Papa valeat, glo.3.ibid. 577
Extero ignoranti idioma patriæ quomodo succurrat perinde valere,nu. 14.de rescript.etiam & perinde valere. 313
Exterus suæ parrochiæ vicarium præficere tenetur,nu.49. dispensatio de non residen. 461
Extincta gratia non expeditur per rationi congruit. num.5.de grat. Rat. congruit. 360
Extra curiam facta resignatio publicanda est intra mensem, glos.vj.regul.cancellariæ,de publican.resignationib. 555

Universidad de Deusto
Biblioteca

Extra diœcesim an conferre possit vicarius, nu.227.& seq.formul.vicar. Archiepiscop.& alior.collat. 85
Extra conuentū an debeat ali secularu oblatus à Rege monasterio, num. 36.glo.ij.reg.cancella. Quod quis intellig.idioma. 584
Extraneo beneficij collatio facta an valeat,glo.j.reg.canc.eod. 177
Extrauagans execrabilis declaratur, in verb. aut per constitutionem,in forma signa. 144
Extrauagantes non includūtur sub derogatione generali,in verb.vel assecutionem,formu.nouæ proui. 214

F

FABRICAE cura ex consuetudine spectare potest ad parrochianos,nu.7. in verb.necnon debitis,&c.de disp. ratio.ætat.pag. 403
Facilius dispensat Papa in ruralibus quàm in beneficijs ciuitatum,glosſ. aut dignitates. 389
Facto quando beneficium vacare censeatur,nu.57.& sequ.Requisit.ad collat.bonam 38
Facultas resignandi an debeat continere defectum natalium,nu.8.& seq. ratio.perso.& rei vitiatur resignatio. 503
Facultas non residendi à Papa, & ab ordinario datur,nu.19.dispensa. de non residend. 457
Facultatem non residendi quis dare possit. numero septuagesimoquinto, eod. 464
Falsa signatura quæ dicatur,nu.20. de signar.grat. 131
Falsa ex causſa facta vnio, quomodo reuocetur,glosſ.ix.regul.cancellar. de vnionib. 287.& 288
Falsarius literarum Papæ non gaudet absolutione ad effectum,nume.11.in verb.téque absoluentes. Declaratio nouæ proui. 209
Falsarius literarum Papæ beneficium amittit,numero 43.de modis amit. benef. 471
Falsificatur potiùs priuilegium, quàm rescriptum,num.24.& seq.differen. inter rescript.priuile.benefi.& mandat. 97
Falsitas citiùs præsumitur in literis gratia quàm iustitiæ,nu.25.differ. inter rescr.grat.& iusti. 110
Familiarem aut nepotem Cardinalis se falsò asserens,an gaudeat absolutione ad effectum, nu. 14. in verb. téque absoluētes, for.nouæ prou. 209
Familiarem quem esse non probat Papæ declaratio,glo.v.de non toll. ius quæsit. 262
Familiarem Cardinalis se dicens quomodo eius nomē & titulum debeat exprimere,in verb.specialiter,nu.6. & seq.in forma sig. 147
Familiares Cardinalium an subdātur regulæ de viginti diebus,nu. 6. glosſ. j.reg.cancella.de infirm.benefic.resignant. 507
Familiari, aut famulo suo non originario Episcopus non confert tonsuram. nu.24.de cleric.à quib.& quomodo creentur. 112
Familiaritatis expressio falsa quomodo purgetur per perinde valere. nu. 66.& seq.de rescript.etiam & perinde valere. 319
Familiarium Papæ clausul. in principio bullæ propria, numero. 10. in verbo vitæ, &c. forma nouæ prouisio. 204
Familiarium Papæ seu Cardinalium benef.

beneficia quomodo reseruata sunt, nu.3.& seq.de reseruatio.tam generalib.quàm special. 114
Febris cōtinua seu interpolata facit incidere in regulam, de viginti diebus,nu.6.glosſ.ij. reg.cancel. de infir. benef.resignan. 508
Feuda potest acquirere legitimatus,nu. 11.de rescr.legitima.misto. 590
Feuda retinemus vi nobilitatis,numero.16.eo. 591
Feudi concessio ab imperatore non valet in præiudicium agnatorum, nu. 2.glosſ.v).de non tollendo ius quæsitum. 263
Fiat sine præiudicio quomodo intelligatur,nu.27.de rescript.Si neutri. 258
Fiat,vel cōcessum vt petitur prout de iure,quid importet,nu.31.& seq. de noua prouiſ. 195
Fiat motu proprio, quando subscribatur in supplicationibus,nu.3.in ij.parte singat. 149
Fiat in forma vel concessum in forma quando ponendum in subscriptione, nu.5.& seq. 149
Fiat in signaturis cur Papa vtatur, nu.14.eod. 150
Fiat tantum subscriptum an sufficiat, an verò requiratur fiat vt petitur. nu.55.& seq. 152
Fiat breuis responsio Papæ ad omnia petita refertur, numero vigesimoseptimo. 152
Fiat vt petitur in titulum,quoad religiosum non inducit dispensationem. numero 12.de dispen.cum regul. facta. 421
Ficta vacatio beneficij inducitur hîc, numero 10. glosſa xiiij.regul.cancellar. de infirmis beneficia resignantibus. 527
Fictio denotatur per hanc dictionem perinde,nume.7.de rescrip.etiam & perinde valere. 312
Fictum mandatum quando dicatur, numero quinquagesimoprimo, differentia inter rescriptum, priuileg. benef.manda. 100
Fictus canonicatus & nullius momenti datus compermutāti inducit fraudis præsumptionem,nu. 44. de permut. 534
Fictus modus vacandi an comprehendatur vi clausul. Siue alio quouismodo. in verbo siue præmisso, numero quarto, in forma signaturæ. 141
Filum sericeum in quibus literis sit affigendum, vel filum cannabis, nu. 24.Differen.inter rescript.grat. & iustit. 109
Filij hæreticorum sunt inhabiles ad beneficia obtinenda, numero vigesimoquinto,de modis amitten. beneficia. 469
Filij paternum sectantur vitium, numero 5. de dispensatione super defect.nat. 407
Filij Papæ cur omnes vocentur, in verb. pater,in forma signa.simplic. prouiſ. 134
Filij legitimatio per patrem peti potest,aut per procuratorem,aut aliū, nume.8.& sequenti, de rescrip. leg. misto. 589
Filij legitimi nati post legitimationem an excludant legitimatos, per legem si vnquam, numero 19.& seq. de rescrip.legitima.misto. 590
Filij legitimatorum an succedere possint, numero vigesimoseptimo eodem. 593
Filios quos vocet Papa, in verbo Dilecto filio,titul.forma nouæ prouisio. 202

Universidad de Deusto
Biblioteca

Filius an posit habere beneficium in ecclesia, in qua pater est perfectus, nu. 32. de dispensa. super defect. na. 411
Filius absente patre potest experiri sine consensu patris, nu. 94. formu. vica. Archiepisc. & alior. colla. 68
Finantiam debet effectus nobilis, num. 17. de rescript. nobil. misto. 587
Figuntur vacatio per obitum, licet verè vacet per resignationem, gl. xv. regul. cancella. de publican. resignationib. 554
Finita lite per tres sententias an habeat locum subrogatio, numero quarto, glo. viij. regu. cancellar. de subroga. collit. 329
Finito per sententiam processu an liceat impetrare si neutri, numero vigesimonono, de rescriptis si neutri, pag. 259
Fontium baptismalium ambitus requiritur in possessione adipiscenda, nu. trigesimoprimo, de missione in possessionem. 91
Fori contentiosi curam habens non tenetur promoueri, nu. 32. de non promotis intra annum. 447
Forma collationis & prouisionis ordinariorum, numero primo. & sequ. titulo. forma collatio. & proui. ordinariorum. 42
Forma & tenor vicariatus Archiepiscoporum & alior. collator. nu. 1. forma vicarior. Archiepisco. & alior. collat. 54
Forma instrumenti missionis in possessionem, numer. 14. de mission. in possessio. 89
Forma nouæ prouisionis, in princ. tit. no. prouis. forma. 198
Forma & stylo curiæ deficiente reformãda veniunt quæcũque rescripta, nu. 11. de refor. & correct. bullæ. 233
Forma deficiente nulla est vnio, gl. ix. reg. cancel. de vnio. 287
Forma breuis, nu. 96. de breui Apostolico & alijs. 602
Formula dispensationis ad duo & super ætate. 378
Formula dispensationis de non promouendo, nu. 4. de dispens. de non promouend. 431
Formu. dimissoriarum literarum, nu. 1. in tit. for. dimiss. liter. 19
Fratres mendicantes non possunt constitui vicarij, nu. 32. de vicar. episcoporum. 53
Frigidi commendatarij siluas denudãtes. num. 66. de commenda. 277
Frigiditas an impediat matrimonium, & quæ. numero 49. gloss. v. reg. cancella. de dispen. in gradibus consanguinitat. 572
Fructibus retentis resignatio non valet. nu. 23. & seq. Ratio. person. & rei vitiatur resignatio. 505
Fructibus priuandus est non residens, & peccat, nu. 9. Dispensa. de non residend. 456
Fructus beneficij lucrãtur vicarius etiam non residend. num. 5. de vic. Episcop. 49
Fructus retinere conferendo quando liceat Episcopo, numero septimo, & sequenti, Requisita ab bonam collationem. 32
Fructus beneficiorum Franciæ quomodo exprimantur, in verbo Cuius, & illi form. nou. prouis. 213
Fructus beneficiorum an possint exprimi vi clau. Quod obstant. numer. 7. & seq. clauſ. Quod obstan. &c. in iij. parte signa. 154
Fructus non percipiens an dicatur pacificè possidere. gloss. vj. de annali possessor. 351

Fruct

Fructus à prædecessore perceptos, an subrogatus restituere teneatur, nu. 46. de subrog. 326
Fructus beneficij indebitè capiens an priuetur ipso, nume. 19. & seq. gl. iiij. reg. cancel. de subrog. colliti. 332
Fructus restituere tenetur simoniacus, nu. 15. de simo. in resig. 497
Fructus exprimendi in vnionibus, gl. viij. reg. cancel. de vnion. & quomodo huic reg. derogetur, in seq. eo. 287
Fructus beneficij iniustè recipiens sit intrusus & inhabilis, nu. 66. de dispensa. cum regul. facta. 427
Fructus sibi reseruatos accipiendo resignans non incidit in hanc regulam, nu. 4. glo. iij. reg. cancell. de public. resignation. 540
Fructus beneficij non potest iustè accipere resignans, nu. 1. glo. xiij. eo. 149
Fructus recipiens resignans post intimatam sibi prouisionem tenetur ad eorum restitutionem, numero 7. gloss. xviij. eod. 557
Fructus non capiens anno primo, an promoueri teneatur, nu. 11. & seq. de non promotis intra annum. 444
Fructus recipiens post annum promotionis necdum promotus, an fiat inhabilis, nu. 14. de non promotis intra annum. 445
Fructus restituere an teneatur non habens animum promouendi, & an possit ad id conueniri, numero decimoquinto, de non promotis intra annum. 445
Fructus an sint in plena dispositione commendatarij, numero primo, in verb. necnon debitis, &c. de dispen. rat. ætat. 402
Fructus an percipiantur à dispensato de non residendo, numero sexagesimo, dispensatio de non residendo. pagina. 462
Fructuum mentio in supplicatione etiã non facta rehabilitatione in bulla purgat ab inhabilitate, numero sexagesimoquinto, de rescriptis etiam, & perinde valere. 319
Fructuum verus valor quousque possit suppleri, nume. 3. & sequ. clausul. de agendo, &c. in tertia parte signaturæ. 158
Fructuum maior expressio fieri potest non minor, in verbo maior, verior, &c. 181
Fundans parrochialem quid præstare debeat, numero sexto, de erection. in cura. 304
Fundata sunt beneficia in honorem Dei & sanctorum, nu. 1. Quare fundata sint beneficia, & multas alias rationes, vide nu. seq. 5. & 6
Fondationi beneficiorum in deuolutis quomodo derogetur, nu. 44. & seq. de deuolu. 247
Fundationi laicorum quando censeatur derogari, in verb. & qualibet alia, &c. forma no prouis. 336
Fundationi beneficiorum quomodo & quando deroget Papa, nu. 72. & seq. clauſ. necnon iurispatronatus, in iij. parte signat. 174
Fundationis statutis Papa solus potest derogare, nu. 44. ibid. 171
Fundatorum voluntas defraudatur ex pluralitate beneficiorum, nu. 18. de dispensa. ad plura benefi. 369
Funibus plumbum bullæ appenditur, nu. 24. in bul. nouæ declarat. 109
Fur est & latro viuentis beneficium impetrãs, nu. 10. de reprob. benef. viuen. impetra. 337
Furiosus non potest resignare beneficium, num. 7. Ratione personæ & rei vitiatur. 503

Universidad de Deusto
Biblioteca

Furtiuè promoti.num.18.gloss.iiij.regul. cancel.de cleric.ad sacros ord. 442
Furiosus ex morbo vt posit resignare, tria requiruntur.nume.18. & sequ. gloss.ij.regul.cacel.de insir.benefi. resignan. 510
Furiosus per interualla an præsumatur resignasse tempore sanæ mentis.nu. 20.glo.ij. 510

G

GALLVS vbique in regno capax est beneficij,numero 11.& sequent.gloß. ij. regul.cancella. Quod quis intelligat. idiomat.pagi. 581
Generale debet esse mandatum,alioqui non valet.num.29.& seq. de clauſ. mandat. 104
Generales clauſ.derogatoriæ non censentur derogare iuripatronatus laicorum.num.9.limitatur num. sequ. clauſ.necnon iurisſpatronatus, in iij. parte signat. 165.& 167
Generalis significatio beneficij comprehendit dignitates,&c.nu.11. & seq. quid sit,& quot mod.benefic. dicatur. 5
Generalis debet esse vicarius,num.15. de vicar. episcoporum.Ratio eius inseritur,nu.seq. 51
Generalis conceßio non sufficit,vbi specialis desideratur,nu.53.& seq. formul. vicar.archiepiscopo. & alior. colla. 63.& 64
Generalis potestas conferendi porrigitur etiam ad dignitates. numero 111.pagina 70.& ad curata.num. 117.nisi quando à Papa.nu.sequen. formul.vicar.archiepiscop.& alior. collat. 71
Generalis expreßio familiaritatis in signatura quomodo sit extendenda in bulla.in verb.specialiter,&c.nu. 8. in for.sign. 147
Generalis expreßio reseruationis quomodo sit intelligenda.nu.9. 147
Generalis conceßio quomodo restringatur.num.33.& seq.in secunda parte signa. 152.& 153
Generalis clauſ. Aliorum neceſſariorum verior expreßio fiat quomodo intelligēda.in verb.aliorúmque circa præmiſſa in iij.parte sign. 180
Generalis est hæc regula etiam quoad ordinarios.nu.39.& sequent.gloss.ij. regul.cancella.de infirm.benefic.resignan. 513
Generaliter vicariatus in quibus debet consistere.nu.18.& seq.de vicar. episcoporum. 51
Generaliter constituēdus est vicarius in spiritualibus & temporalibus,& specialiter ad omnia beneficia conferenda,nu.2.& sequent.pagina 57. & 15.& seq.form.vicar.archiep.& alior.collat. 59
Germaniæ episcopi quatuor hodie solum menses habent ad conferendum,nu.2.de expectatiuis. 119
Gesta per legatum reuocatum valent, num.34.de simonia in resi. 499
Gibbosi & alij corpore vitiati religioni traduntur.num.1.de dispen.cum corpor.vitia. 428
Graduati qualificati an præferantur impetrantibus à Papa.nume.3. & sequ.in verb. Dummodo tempore datæ, &c. formula nouæ prouisionis. 216
Graduatorum in mensibus an liceat derogare huic regulæ,numero vigesimoseptimo & sequent.gloss. secunda,regul.cancellar.de infirm.benefi. resignant. 511

Gra-

Gradus posßidentis beneficium est exprimendus.glo.x.regul.cancellar. de annali possess. 353
Gradus tantùm vnus inserēdus in bulla.numero vigesimotertio, in verbo vitæ,&c. formula nouæ prouision. 206
Gradus & qualitates iudicum & litigantium qualiter habeantur pro expreßis,numero 6.clau. Quatenus litigiosum,&c.in iij.parte sign. 162
Gradus primi dispensatio ad matrimonium an valeat in foro conscientiæ,nu.12.glo.vij.reg.can. de dispen. in grad.consangui. 375
Gradum computatio quomodo facienda,gl.ij.ibid. 56
Grammaticis beneficiorum pluralitas reprobata,nu.11.de dispens. ad plura benefi. 368
Gratia non faciens mentionem priuilegiorum est subreptitia,numero 19. differentia inter rescript. gratiæ & iustit. 109
Gratia perinde valere,non iuuat nisi literis confectis, numero 50.& sequenti,de rescript. etiam & perind. valere. 317
Gratia iā facta quomodo in bulla debeat exprimi,nu.5.& seq.in verbo, exhibita,&c.formu.nouæ proui. 207
Gratia facta non extinguitur per mortem Papæ,sed à successore expedietur.nu.2.& seq.de gratia Rat. congruit. 360
Gratia rationi congruit, quando posßit expediri, numero vigesimooctauo. 363
Gratia perfecta est per appositionem verbi fiat, vel conceßum,in secunda parte signaturæ, nume.15.in forma signat. 150
Gratia si neutri,& si nulli,meretur deprogationem iurisſpatronatus laicorum, in verbo necnon iurisſpatronatus, numero 39. in iij. parte signatu. 170
Gratia omnis verisimilis esse debet, numero 1. glos. ij.reg.cancell.de verisimi.noti. 235
Gratia propter seruitia an restringatur, ex eo quòd ea non fuerit exhibita,numero sexto,de clauſul. mandat. 101
Gratia delinquenti facta non potest argui ex nimia acceleratione, num. 3. glo.ij.reg.cancellar.de verisimili notic. 236
Gratia facta delinquenti potest auferre bona acquirenda Baroni,&c.nume.24 gloss.vj.reg.cance.de non tol. ius quæsit. 266
Gratia & iustitia per breue largiūtur. nu.23.de breui Aposto.& alijs.596
Gratia contra ius continetur sub priuilegio,nu.11.Differen.inter reser.priuileg.benefic.& manda. 95
Gratiæ reseriptum quid dicatur, nu.2. & seq.tit.Diuisio reseript. 106
Gratiæ plures vna signaturæ quando veniant limitandæ,in verb. dependentium,in iij.parte signa. 180
Gratificationis clauſ. non suppletur in bulla,nume.2.clau.gratificationis in tertia parte sig. 163
Gratificationis clauſul.tollit concursum eiusdem datæ,nu.18.de rescriptis, si neutri. 257
Gratificatus præfertur non gratificato eiusdem datæ. numer.3.& 5.& sequenti,in verbo gratificationis, in iij.parte sig. 163.& 164
Gratiosæ literæ & executoriæ quando simul esse posßint,in forma nouæ prouision.in iiij.parte,in verbo quocirca,pag. 218

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gratiosæ literæ sine cõtradictione sunt, non tamen sine lectione, nu. 26. & sequ. different. inter rescript. grat. & iustit. 110
Gratiosæ literæ sunt ambitiosæ, ideóque restringendæ, numero trigesimoquarto, & seq. 111
Gratiosæ literæ an ius ad rem tribuant, nume. 45. 112
Gratiosæ literæ difficilius expirant quàm iustitiæ, nu. 52 112

H

HABILIS & idoneus esse debet is, cui beneficium confertur, & quod velit, & possit, nu. 23. & seq. Requi. ad bonam collat. pag. 34
Habilitatio per breue nõ cõceditur, nu. 27. de breui Apostolico, & alijs. 597
Habitantis in curia per annum absque promotione parrochialis ecclesia vacat in curia, nu. 20. de non promotis intra annum. 446
Habitum tantùm curatum an vacet per adeptionem parrochialis actu, in verb. etiam si curam &c. de dispen. rat. æt. 391
Habitum an teneatur ferre oblatus à Rege monasterio, nu. 37. glos. ij. regul. cancell. Quod quis intelligat idioma. 584
Habitum alterius religionis sumens monachus an sit excommunicatus, & apostata, nu. 11. de translat. monachor. 309
Habitum occultando monachus fit apostata, numero quadragesimotertio, & inhabilis, numero sequenti, de dispensation. cum regular. 424
Habitum dimittens religiosus fit inhabilis, & idem si laxiorem petat religionem, nu. 45. & seq. 424
Habitum non deferre quomodo concedatur per sex menses, numero quadragesimooctauo, de breui Apostolico, & alijs. 600
Habitus indecens efficit quem inhabilem, nu. 65. de dispen. cum regul. facta. 427
Hæresim incurrunt simoniaci, nu. 12. de simo. in resi. 496
Hæretici beneficium impetrari potest, & reliqui ad hoc, glo. xij. de annali possessor. 354
Hæretici beneficiũ quomodo impetrandum, nu. 8. claus. Quod verus &c. in iij. parte signa. 160
Hæretici beneficia vacant ipso iure, numero quarto, & impetrantur, nu. sequenti, de modis amittendi benefic. 467
Hæreticorum precibus iniustè obtinetur beneficium, nu. 10. Quot mod. benef. acquir. 26
Hæreticorum precibus obtinens, beneficium fit inhabilis, nu. 61. de dispensa. cum reg. facta. 426
Hæreticus non gaudet absolutione ad affectum, nu. 9. in verb. téque absoluentes, formu. no. proui. 209
Hæreticus est non credens Papæ constitutionem ligare, in verb. nulli, ergo hominum, &c. 227. & 228
Hæreticus quando beneficium possit retinere, nu. 6. de mod. amitt. benefi. pag. 467
Hæreticus negans hæresim, & de ea conuictus non recipitur ad abiurandum, nu. 20. 468
Homicida quomodo & quando dispensetur, nu. 19. & seq. de dispen. cũ corpor. vitia. 430
Homicida quomodo est irregularis, ideóque rehabilitandus, numero 1. & sequent. de rescript. rehabilitat. misto. 484
Homicida non est priuatus beneficio, imò pendente lite potest resignare. numer. 50. & sequent. de mod. amit. benefic. 472
Homicidæ sunt conferentes indignis. numer. 15. Pœnæ contra colla. indign. conferend. 41
Homicidium alterius defendendi causa, quando dispensatione remittatur, numero 22. de dispen. cum corpo. vitia. 430
Homicidium qualificatum ipso iure priuat quem beneficio. num. 41. de mod. amittend. benef. 471
Hominis dispensatio de non residendo si sit iniusta non excusat. nume. 53. & sequent. dispensat. de non residendo. 455
Honesta non recusat Papa, nume. 9. de gratia rationi congruit. 361
Honestas vitæ & morum inducunt Papam ad conferendum, numer. 8. in verb. vitæ, in forma nouæ prouision. 204
Honorum an sint capaces legitimati, nu. 25. & sequ. de rescript. legitimat. mixto. 592
Hospitale in titulum habetur loco beneficij. nu. 73. de deuolution. 251
Hospitalitas derelicta à commendatarijs. nu. 15. & seq. de commend. 272
Hostem regni legitimatio non iuuat ad succedendum. num. 29. de rescrip. legitima. misto. 592

I

IDEM, tripliciter dicitur. glo. vltim. regu. cancell., de vnionib. 292
Idoneus & sufficienter literatus vicarius quando intelligatur. nu. 28. & seq. de vicar. episcoporum. 52
Idoneus ad beneficia quis dicatur, nu. 87. formul. vicar. archiepis. & alior. collat. 68
Ignari sciunt iniustos acquirendi beneficia modos, ac rectos ignorant. nu. 14. & sequ. Quot mod. benefi. acquirantur. 27
Ignorans habere parrochialem an priuetur per non promotionem. nu. 52. de non promotis intra annum. pagina. 450
Ignoranti nomen defuncti quid agendum impetranti cautela datur. in verb. Ludouici. in forma signat. simplic. prouis. 139
Ignorantia episcoporum perdita sunt priuilegia. nu. 32. & seq. de dispen. ad plur. benef. 370
Ignorantia resignationis an noceat resignatario, quominus post sex menses admittatur. num. 29. glo. decimatertia. regul. cancel. de publican. resignationib. 551
Ignorantia excusat impetrantem beneficium viuentis. nu. 11. & seq. de reprobat. benefic. viuent. impetration. 343
Ignorantia reuocationis præsumitur in dubio, de simo. in resignatione. numero 37. 500
Ignorato facto Papa non videtur dispensare, numero 13. & seq. de dispensationib. 365
Illegitimitas exprimẽda, numero sexto, in verb. qualitatum, in iij. parte signat. 176
Illegitimo & incapaci commendari non potest beneficium. nu. 63. de commendat. 277
Illegitimus non debet in ecclesia

Universidad de Deusto
Biblioteca

recipi, si non fecerit mentionem statuti hoc prohibentis.nu.14.different. inter rescrip. gratiæ & iustit. 108
Illegitimus dispensatus ad beneficia non censetur dispensatus ad pensionem,nume.65.de dispensat. ad plura benef. 108
Illegitimus quomodo possit ab episcopo dispensari.numer.8.de dispensat.super defectu natal. 408
Illegitimus impetrans vnum beneficium non tenetur facere mẽtionem, de dispensatione ad plura. numero 63. 414
Illiteratus ordinari non potest.num.25. & an secum episcopus dispensare possit.nume.28. & sequent.de cleric. à quibus & quomodo creentur. pagina. 13
Immobilium ecclesiasticorum quomodo prohibita sit alienatio.in verb.alienatione tamen penitus interdicta, de dispensa.ratio.ætatis. 403
Impedientia graciæ effectum tolluntur per clausul.& quælibet alia,&c. in verb.& qualibet. in formul. nouæ prouisio. 226
Impedimenta matrimonij.num.1.gl.v. regul.cancel.de dispensat.in gradib. consanguinita. 566
Impedimentum iustum excusat non promotum,num.47.de non promotis intra annum,&c. 450
Impedimentum in fine anni contingẽs an excusetur.nu.48. 450
Impedito collatori an currat tempus. nu.13.& seq.de deuolutio. 243
Impensis deductis fit vnio.nu.9.de vicar.perpetuis. 294
Imperfectæ duæ signaturæ an bullam perfectam operari possint,nu.14.& sequent.clausul.de augendo, in tertia parte signa. 159
Imperfectio breuis quomodo sit purganda.numero 29. de breuis apostolico & alijs. 197
Impetrans in eodem statu recipitur.nu. 21.de subrog. 322
Impetrans vt vacãs per adoptionem secundi,quid teneatur probare. nu. 14. in verb. defectu prædicto,&c. de dispen.ratio.ætat. 405
Impetrans duo beneficia, & eorum simul valorem annuum exprimens in signatura,an in bulla possit hæc separare,nu.9.& seq.claus.de augendo,&c.in tertia parte signaturæ.pagina. 158
Impetrans motu proprio siue in commendam, siue in titulum exprimere debet qualitates.gl.vij.regul.cancel.de annal.possessor. 352
Impetrans subrogationẽ in locum eius, qui habebat beneficiũ reseruatum per regulas cancel.nu.24.glo.iiij. regul. cancellar. de subrogand. collitigant. 333
Impetrantis nomen mutari non potest, nu.4.in verb.nominum & cognominum,in iij.parte sign. 176
Impetrantis prioratum Sancti Martini de campis Parisiens.dolus.nu. 13. & sequent.in verb.cum derogatione. 183
Impetrari possunt beneficia simoniaco, nu.11.de simo.in resi. 49
Impetrari an possit beneficium pẽdente tractatu permutationis.nu.37. de permuta. 533
Impetrari potest beneficium illius qui recipit fructus ante institutionem, nu.57. in verb, necnon iurispatron. in tertia parte sign. 172
Impetrari quando possit beneficium malè vnitum.glos.9.reg.cancell. de vnionib. 287.& 288

Impe-

Impetratio eius nulla, qui non exprimit se promotum ab alieno episcopo.nu.23.for.liter.dimissor. 22
Impetratio cum effectu requiritur.glos. viij.regul.cancella.de annali possessor. 312
Impetratio per modum in literis exprimendum an valeat.in verb. maior, verior, &c. in tertia parte signat. 181
Impetratio facta per resignationem nõ valet.num.3. de procurator.ad resignand. 478
Impetratio beneficij malè vniti quomodo fiat.nume.30.& seq. de vnio. reuoca. 299
Impetratio à Papa beneficij commendati ab ordinario an valeat.nu.29. de commenda. 274
Impetratio beneficij ab illegitimo tacito defectu natalium non valet.nu. 15.de dispensat.super defectu natalium. 409
Impetratio beneficij resignãtis manentis in possessione non potest fieri ante obitum.nu.2.glos.xviij.reg.cancell. de publican.resig. 556
Imponendi pensionem modus.nume.21. de reseruationib. tam generalibus quàm specialib. 116
Imponi potest pensio super beneficio,donec de alio prouisum fuerit.numero 28. 117
Impuberi facta collatio an importet dispensationem,nume.10.& sequ. de dispensat. 364
Incapacitas an post mortẽ allegari possit.gl.vl.in fi.reg.canc.de ann.pos. 359
Incapax est illegitimus etiam simplicis beneficij,in quo pater ministrauerit. nume.12.de dispensat.super defectu natal. 408
Incendiarij beneficia sua amittunt,nume.60.de mod.amiten.benef. 473
Incestus prohibet matrimonium, num. 46.glo.v.reg.cancel.de dispensat.in gradibus consang. 569
Inchoatus processus quomodo persequendus à subrogato.numero 41.de subrogat. 325
Incompatibilia beneficia quæ dicantur, numero primo,in verb.incompatibilia de dispensatio.ration.ætatis. 387
Incompatibilia multa.num.10.in verb. incompatibilia. 388
Incompatibilitas duplex an impediat dispensationem.nume.5. de dispens. ration.ætatis. 383
Indignationem Papæ incurrens peccat, in verb. nulli ergo hominum, &c. formula nouæ prouisio. pagina. 227.& 228
Indignis conferentes priuati sunt potestate conferendi pro prima vice,nume.1.titu.pœnæ contra colla. indign. conferend. 39
Indignis conferentes tenentur ad interesse ecclesiæ.numer.8.& sequ. eodem. 40
Indigno conferens vicarius an priuet suum dominum potestate conferendi. nume.138.formula vicariorum, Archiepiscoporum & aliorum collato. 74
Indigno conferendi potestatem concedens, an poste à digno conferre possit. numero centesimo quadragesimotertio.& seq. 74
Indigno resignans beneficium tenetur ad interesse ecclesiæ, numero tertio: glossa decimaquarta,regula cancellariæ. de infirmis benefic. resignantibus. 526
Inuenta cur fuerit deuolutio.num.8.de deuolution. 242

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inductus in possessionem quomodo sit in ea defendendus, in verb. & defendant inductum. formula nouæ prouis. 221
Indulgentias an vicarius cõcedat, nu. 172. formul. vicar. Archiepisco. & alior. collat. 78
Indultorum derogatio. nu. 50. de clausu. manda. 106. & an extendantur ad episcopatum de nouo quæsitum, tractat. de simo. nu. 44. 501
Indultorum prælatis à Papa concessorum derogatio, in verbo Seu, si venerabili fratri, &c. formu. nouæ prouision. 225
Indultorum nimia liberalitas. 225
Indultum & dispensatio differunt ibidem, & in titul. de dispensat. numero 20. 365
Ineligibilis quomodo intelligatur, nu. 3. de dispen. cum reg. facta. 419
Ineligibilis quando fiat aliquis, nume. 60. eod. 426
Inæqualitas resultans ex beneficiorum pluralitate, nu. 19. de dispens. ad plura benef. 369
Inæqualitas inducit præsumptionẽ contra permutationem, numero 42. de permuta. 534
Infamis est habens duas vxores, aut concubinam cum vxore, numer. 40. glo. v. de dispensatio. in gradib. consangui. 571
Infantium laudabilia indicia mouent Papam ad conferendum eis, nu. 3. & seq. in verb. vitæ, &c. formu. no. prouis. 203
Inferior episcopo non potest vnire, nu. 32. de vnio. benef. 282
Inferiores Episcopo non dispensant circa pluralitatem, nu. 42. de dispen. ad plura. 371
Inferiorum deuolutio fit ad Episcopum, nu. 25. de deuolu. limitatur numero sequen. 244
Infirmitatem probare debet, qui eam allegat, nu. 4. glo. ij. reg. canc. de infir. benefi. resignan. 508
Infirmus quis propriè dicatur, numero 15. glo. ij. regul cancell. de infir. benefi. resignan. 510
Infirmus effectus furiosus non potest resignare, nu. 18. ibid. 510
Infirmus priuatus moriens intra viginti dies non continetur hîc. nu. 17. & seq. gl. xij. eod. 510. & 527
Infirmationes conscribens clericus quomodo fiat irregularis, nu. 4. de rescr. rehabilita. mist. 584
Ingressus ecclesiæ requiritur in eius adiscenda possessione, num. 26. de miss. in possess. 91
Inhabilis quando quis fiat, nu. 59. de dispensa. cum regul. facta. 426
Inhabilis impetrans beneficium punitur, glo. iij. regul. cancella. de annal. possess. 349. & 350
Inhabilis si non sit notoriè, non repellitur quominus subrogetur, nu. 43. de subro. 325
Inhabili facta dispensatio de retinendis beneficijs an prosit, in verb. si tibi, in bulla dispensa. rat. ætatis. 395
Inhabilitas possessoris est exprimenda, in verb. aut incapacitatem, in forma signa. 144
Inhabilitas personæ nõ tollitur per clau. Quod obstan. numero 15. & sequenti, in verbo Quod obstan. in iij. parte signa. 155
Inhabilitas impetrantis nusquam habetur pro expressa, nu. 19. de clausu. manda. 103
Inhabilitas contrahitur ex retentione secundi beneficij sine dispensatione, numero 62. de dispensatio. cum reg. facta 426
Iniustè à Papa concessa non expediet successor, nu. 12. & seq. de grat. ratio. congruit. 361
Inquirendi ex officio, & puniendi crimina, potestas specialiter est exprimenda in vicariatu, nu. 166. & sequent. formu. vicar. Archiepisc. & alior. collat. 77. & 78
Inquirendum quid mandet Papa circa pauperem clericum, nu. 16. & sequen. de reseri. in forma cõmuni. 121
Inquisitio necessaria ad erectionem parrochialis, numero 3. de erectio. in curat. 303
Inquisitionem nullam mandat fieri Papa scribẽs pro graduatis, nu. 3. de rescript. in forma pau pro gradua. 123
Insigne summorum Pontificum bulla, & in plumbo quid insculpendum, num. 9. titul. bullæ no. ac simplic. prouision. 190
Insignia nobilium, nu. 6. de rescript. nobili. misto. 186
Insinuatio nominationis facta procuratori generali valet, nu. 17. colla. plures an fieri possint. 49
Insinuatione & notificatione quomodo fiat publicatio, nume. 12. glo. x. regu. cancellar. de publicandis resignation. 545
Insordescens in excommunicatione per annum non gaudet absolutione ad effectum, nu. 10. in verb. téque absoluente. form. nouæ proui. 209
Instantia possessorij perimitur cessando persequi per biennium, nu. 59. & seq. de subrog. 327
Instituens ad præsentationem potest alteri postea conferre pleno iure, nu. 5. collat. plures an fieri possint. 48
Instituere præsentatos an possit vicarius absque alio speciali mandato,

facta. 426
nu. 125. formul. vic. Archiep. & alior. collat. 72
Instituere & præsentare quando liceat vni, & eidem, nu. 149. 75
Instituere potest capitulum præsentatos à patronis sede vacan. nu. 87. de deuolutio. 253
Institutio comprehenditur sub verb. cõferre, nu. 127. & nu. 137. formula vicariorum, Archiepiscopor. & alior. collat. 73. & 74
Institutio est necessaria dispositio, numero 130. 73
Institutio non transit in vicarium, sed bene in capitulum sede vacãte, nume. 132. & seq. 73
Institutio beneficij non vacans tempore præsentationis an valeat, nume. 27. & sequenti, de reprobat. benefic. viuen. impetra. 339
Institutione facta præsumitur præsentatio, numero decimoquarto, & sequenti clausula necnon iuris patronatus, in iij. parte signat. 167
Instrumento dicenti solennitates interuenisse an credatur, glo. ix. reg. canc. de vnionib. 288
Instrumentum vicariatus in acta referri voluit Senatus, nu. 14. de vic. Episcop. 51
Integræ executioni mandari debet gratia prædecessoris, nu. 14. de gratia ra. congruit. 361
Integrè & sine diminutione conferendum est beneficium, numero quadragesimoseptimo, de clausul. mandat. 105. & 106
Intellectus ad c. Salonitanæ, sexagesimatertia distinctione, numero decimoquarto, formul. literar. dimissor. 21
Intellectus huius regulæ ex tribus casibus, numero 21. gloss. ij. regula can-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cellariæ, de infirmis beneficia resignan. 510
Intellectus ad §. in conferendis. nu. 14. in verb. quoad vixeris, &c. de dispensa. ratio. ætatis. 399
Intellectus ad c. ad abolendam. numero sexto, de mod. amittend. benefic. 466
Interdicto vnde vi, potest agere beneficiarius. nu. 9. de rescript. ad benefi. vacan. 125
Interdictus à diuinis est ineligibilis. nu. 6. in verb. téque absoluentes, &c. formul. no. prouis. 208
Interpretandum est ita priuilegium, vt non reddatur inutile. numer. 9. differen. inter rescript. priuileg. benef. & manda. 95
Interpretatio priuilegij non nisi in modico detrahat iuri communi, nu. 20. & seq. 96
Interuallo non vitiatur permutatio. nu. 36. de permuta. 533
Intimatio reuocati procuratoris ad resignandum quãdo parti fieri possit, nu. 4. de reuoca. procura. &c. 488
Intimatio reuocationis procuratorij quando non desideretur. nu. 10. & sequent. de reuocat. procura. &c. 489
Intitulata quomodo dicatur ecclesia. num. 3. & seq. de rescript. ad benefic. vacan. 125
Intra annum habenda est dispensatio de non promouendo. nu. 10. de dispen. de non promo. 432
Intrusus censetur accipiens possessionem ante collationem. nu. 8. & seq. de missio. in possess. 88
Intrusus est, qui possessionem ingreditur propria autoritate. in ver. per se vel alium. form no. prouis. 220
Intrusus non subrogatur, numero 1. & quis dicatur. numero 4. & sequent. glo. quarta, regu. cancel. de subr. collitigan. 330
Intrusus an & quomodo subrogari possit in locum habentis bonum ius. nu. 25. gl. iiij. 333
Intrusus quoad vnum beneficium, an quoad alia censeatur intrusus. num. 26. & seq. 333
Inuentio commendæ à Leone Papa, & quomodo hodie habeatur loco tituli. numero sexto, de commenda. 271
Ioannes xxiij. cõditor regulæ de verisimili notitia, numer. tertio, glo. prima, regul. cancellar. de verisimili notit. 234
Ipso iure vacans beneficium quomodo impetretur in Francia. nu. 70. & seq. clausu. Quod verus, &c. in ij. parte signat. 160
Ipso iure & ipso facto non differunt. numero tertio, de mod. amitten. benefic. 466
Irregulari facta dispensatio ante rehabilitationem nil prodest. in verb. si tibi aliàs canonicè, &c. de dispen. ratio. ætat. 395
Irregularis vel inhabilis ad duo dispensatus si illa possidet, an nouam incurrat inhabilitatẽ. nu. 8. in verb. si tibi. 395
Irregularitas ex delicto proueniens non tollitur per ingressum religionis. num. 71. de dispens. super defect. natal. 415
Irreuocabilis est potestas data per viã compromissi, aut gratia, nume. 197. formul. vicar. archiepiscop. & alior. collat. 82
Irreuocabilis est vicarius perpetuus. numero 15. De vicarijs perpetuis. pag. 294
Irreuocabilis est resignatio semel facta, nu-

numero 20. de resignat. conditional. 486
Irreuocabilis est commenda Papæ, nisi cum caussa. numero 71. de commenda. 278
Iudæus non nubet Christianæ, numero 34. glossa quinta, regul. cancel. de dispensatione in gradibus consanguin. 570
Iudex prohibet ex caussa, ne matrimonium contrahatur. nu. 56. glos. quinta, eod. 573
Iudicandum quomodo sit in regressibus, tit. de regress. 478
Iudicis autoritate spoliatus, ne cõqueratur, num. 4. de vi in resignat. adhibit. 492
Iudicum nomina in beneficijs litigiosis quomodo habeantur pro expressis, numero quinto, in verb. quatenus litigiosum, &c. in tertia parte signat. 162
Iulij Papæ tertij ordinatio, quibus non suffragetur absolutio ad effectum, num. 12. in verb. téque absoluentes, formul. no. prouis. 209
Iuramenti præstatio in commendis monasteriorum ponitur in fin. numer. 39. de commenda. secus in commendis dignitatum maiorum, nume. seq. 225
Iuramentum de non reuocando vicarium non impedit eum reuocari, nu. 193. formula vicariorum, archiepiscoporum, & aliorum collator. pagina. 81
Iuramentum per procuratorem præstatur, numero quinquagesimoprimo, de clauf. mandat. 106
Iurans non petere restitutionem potest releuari, num. 7. de vi in resignat. adhib. 492
Iurant partes dolum in resignatione non interuenisse, nu. 1. de causis resignat. irritant. 490
Iurare quæ teneatur curatus episcopo. numer. 2. & sequ. formul. collat. ordinar. 44
Iure communi sublato non tamen priuilegia tolluntur. num. 22. differen. inter rescrip. priuile. benefi. & mandat. 96
Iure etiam diuino ius alterius tolli non debet, gloss. j. regu. cance. de non tollend. ius quæsi. 260
Iuregentium quæsitis non derogat Papa, numero decimoseptimo, glo. vj. eodem. 266
Iuri ad tempus, valet facta derogat. nu. 28. gl. vj. eod. 267
Iuri tertij non derogatur per perinde valere, num. 27. de rescrip. etiam, & perinde valere. 314
Iuri conditionali tertij vel ambiguo, an possit derogari, num. 36. glo. 6. de non tollend. ius quæs. 168
Iuripatronatus Regum nunquam derogatur. nu. 64. in verb. necnon iurispatronatus. in tertia parte signaturæ. 173
Iuris excommunicatio & hominis, nu. 11, & seq. de clauf. manda. 102
Iuris in re subrogatio valet, sed non ad rem. gl. iij. regul. cancel. de subrogan. collitigan. 329
Iuris in auditorio publicatio fieri potest. numero nono, gloss. decima, regul. cancella. de publicand. resignationibus. 145
Iuripatronatus ex priuilegio tantùm, aut præscriptione inducti, an sit habenda mentio. numero vigesimotertio, & sequent. in verb. necnon iurispatronatus, in iij. parte signaturæ. 168
Ius adstringit residere quemcumque be-

Universidad de Deusto
Biblioteca

neficiarium,nu.7.dispen. de non residend. 456
Ius beneficij resignans an contineatur hîc,nume.10.gloss.tertia, regul. cancellar.de public.resignationibus. pagina. 540
Ius ad rem tollitur per Papam,sed non ius in re, numero secundo, in verb. Dummodo tempore datæ, &c. forno.prouis. 216
Ius ad rem tolli potest,numer.37. & sequent. glos.vj.de non tollen.ius quæsitum. 268
Ius ad rem quomodo quæratur,nu. 38. glo.vj. 268
Iuspatronatus quibus & quando acquiratur.num.3.& sequen.in verb. necnon iurispatronatus.in iij. parte signa. 166
Iusta pensio quæ dicatur, numero decimonono, de reseruationibus, tam generalibus quàm specialibus, pagina. 115
Iustitiæ literæ an valeant etiam non facientes mentionem priuilegiorum aduersarij,nume.21.& seq.differen. inter rescript. gratiæ & iustit. pagina. 109
Iustitiæ literæ exprirant re integra per mortem concedentis,numero.37. eodem. 111
Iustitiæ literæ anno tantùm durant, Gratiosæ verò sunt perpetuæ.nu.42. & seq. 112
Iustitiæ literæ nil iuris tribuunt. numero 44. 112
Iustitiæ literæ non solent registrari, sed gratiæ sic,numero 50. eodem. pagina. 112
Iustus metus quis dicatur, numero decimo,de resigna.metu extorta. pagina. 494

L

LAICI Interdum etiam non patroni conferunt ex priuilegio, numero 9.de collat. pagin. 31
Laici patronatus beneficium an possit vniri.nu.28.de vnionib. beneficiorum. 281
Laici incapaces beneficiorum,num.4. de cler.à quibus & quomodo creantur. 10
Laico siue in totum,siue pro parte competat iuspatronatus, illius est habenda mentio.nume.68.& sequent. claus.necnon iurispatronatus, in iij. parte sig. 174
Laicorum iuripatronatus an derogetur.nu.5. 166
Laicorum in derogatione iurispatronatus habenda est mentio semper, nu.34. 169
Laicorum iuripatronatus non derogatur in Francia consuetudinaria & Normania.nu.36. 170
Laicorum specialis est habeda mentio in derogatione iurispatronatus eorum.nu.59.ibid. 172.& 173
Laicorum iure patronatus deuoluto ab Papam non est opus derogatione, numer.50.de deuolutionib. pagina. 247.& 248
Laicus non admittit resignationem, nu.10.ratio.person.& rei vitia.resignat. 503
Laicus cognoscit de possessorio beneficiorum.in verb. & defendant inductum.formul.nouæ prouision.declarat. 221
Laicus non potest constituere vicarium ad præsentandum, numer.74. formul.vicar.archiepiscop.& alior. collat. 66

Laicus non potest esse vicarius Episcopi,nu.35.de vicar.Episcoporum,nisi in temporalibus,nu.seq. 53
Laicus pro se non potest impetrare literas gratiosas,num.38.differen. inter rescrip.grat.& iustit.sed bene literas iustit.nu.seq. 111
Laicus patronus quis dicatur,nu.7. & quis ecclesiasticus.nu.seq.in clau.nec non iurispatronatus,in iij.parte signatu. 166
Laicus patronus habet tantùm quatuor menses ad præsentandum, & an variare possit,numero 8.de præsenta. 30
Latens deformitas non prohibet ordines sumere,nu.14.de dispensa. cum corpor.vitia. 429
Latinitas falsa quando vitiet rescriptum,nu.14.& seq.opponi quæ contra bull.possint. 230
Latiorem religionem adire non licet monacho sine autoritate Papæ, nu. 9.de transla.monach. 309
Latissimè extendenda clausu.quid prosit,in verb.Quibus inter alia,de dispensa.ration.ætat. 405
Legalis cognatio impedit matrimoniũ, nu.25.gl.v.reg.canc.de dispen.in gradib.consanguinit. 569
Legati potestas in dispensando qualis sit,num.25.de dispen.ad plura beneficia. 379.& 380
Legati reuocati gesta an valeant, de simo.in resignatio. 499.& 500
Legato aut Archiepiscopo seruiẽtes excusantur à residendo,nu.36. dispen. de non residend. 460
Legatus non potest dispensare vt filius etiã legitimus habeat ecclesiam, in qua pater ministrauit,numero trigesimosecundo, & trigesimoquinto, de dispen.super defect.nat. 411
Legatus de latere potest vnire,nu.24. de vnionib.benefi. 280
Legatus non vnit Episcopatus,nu.25. eodem. 281
Legatus an per concursum conferat beneficia ex alia prouincia,nu. 38. de deuolut. 246
Legatus Papæ an absque speciali mandato,possit conferre,nu.65. & sequ. & nu.70.form. via.Archiepi.& alio. collat. 65.& 66
Legatus non potest alicui dare facultatem recipiendi resignationem certi beneficij,& idẽ in Episcopo.nu. 109 & seq. 70
Legatus non vtitur verb.fiat, nu.17. in ij.part.sign. 151
Legatus & episcopus quibus casibus possint dispensare,nu.22. de dispensation. 366
Lege sublata remanet tamen naturalis obligatio,quæ non tollitur à principe,nu.19.de dispensa.ad plura benefi. 374
Leges magistratibus quæ,nu.47.differ. inter priuileg.rescr.&c. 99
Leges ad tollendum ambitionem, nu. 54.de reprob.benefi.viuen.impetration. 343.& 344
Leges disponẽtes de matrimonijs quæ seruentur,nu.12.gl.j.regul.cancel.de dispen.in gradib.consangui. 564
Legitimatus post mortem patris ei non succedit,nu.6.glos.vj.de non toll. ius quæsi. 264
Legitimatus non est propriè legitimus, nu.10.de rescript.legitima.misto.589
Legitimo matrimonio natum esse oportet promouendum,& an censeatur cum eo tacitè dispensatum,numero vndecimo,& sequen.form. literar.tonsuræ. 15
Leuis etiam febricula facit incidere in

Universidad de Deusto
Biblioteca

regulam de xx.diebus,numero quinto,glossa secunda,regula cancellariæ de infir.benef.resignant. 508
Læsæ maiestatis reus priuatus est beneficio.nu.32.de modus amitten. benefi. 470
Libera electio seu nominatio intelligitur de habili.numero vigesimoprimo,different.inter rescript.priuileg. benef.& mand. 96
Liberæ olim collationes relinquebantur episcopis,numero primo,de expectatiuis. 119
Licentia non petita religiosus exiens monasterium an sit excommunicatus,nu.17.de dispen. cum regularib. facta. 421
Licentia petita & non obtenta an sufficiat ad transferendum monachum,numero sexto, de translat. monach. 308
Licentiatos an possit creare capitulum sede vacante,numero 69. de deuolutio. 250
Limitata potestas vicarij non extenditur, numero centesimotrigesimoprimo, formul.vicariorum Archiepisc.& alior.collat. 73
Limitata potestas vicarij intra diœcesim non extenditur vltra numerum ducentesimum vigesimumnonum,& seq. 229
Limitationes ad hanc regulam,nu.12. gl.xiij.reg.can.de publ.resig. 550
Lis an requiratur super beneficio ad impetrandum si neutri,numero decimoquinto,& seq.de rescript.si neutri. 257
Lis siue iusta, siue iniusta sufficit ad subrogationem gl.v.regul.cancel.de subrogan.collitig. 334
Lis dolo mota non inducit vitium litigiosi,numero septimo,glossa octaua,regul.cancella.de subrogand.collitig. 335
Lite pendente an fiat vnio, numero decimooctauo & sequen. glossa decimaprima.regul.cancella.de vnionibus. 261
Lite pendente curatus nõ tenetur promoueri.nu.41.de non promotis intra annum,&c. 449
Lite pendente an per rescriptum si neutri, possit impetrari beneficium ab ipso collitigante, numero 77.pagina. 454
Litem fingens vel procurans est priuatus beneficio,numero quadragesimosecundo. 449
Litem dolosæ suscipiens in senem moribundum non subrogatur,numero 1. glossa quarta,regul. cancel.de subro. collit. 330
Literarum tõsuræ forma in legitimis. numero primo,& in bastardis, numero sequent.forma liter.tonf.& in hu requis. 13.& 14
Literæ iustitiæ & gratiæ quomodo differant,numero primo, & sequent. different. inter rescript. gratiæ, & iustit. 107
Literæ secundæ interpretantes priores ad eas restringuntur, numero secundo. 107
Literæ gratiæ & iustitiæ diuersimodè diriguntur,numero vigesimooctauo,eodem. 110
Literæ gratiæ per obitum concedentis licet re integra non expirant, nume.36. 111
Literæ ad lites & ad beneficia se habent vt excedentia & excessa,numero 61. 113
Literæ in forma pauperum an sint literæ iustitiæ, numero 6. & sequ. de rescript.in forma communi. 120

Li-

Literæ exterorũ ad beneficia vbi comprobentur,nu.18.gl.ij.reg.canc.Quod quis intelligat idioma. 581
Literæ Regiæ non impetrantur ad rescindendum permutationem,nu.32. & seq.de permut. 533
Literis missis ab Episcopo de conferendo tale beneficium, an sit credendũ, numero decimo, de vic. Episcoporum. 50
Literis probãdæ sunt dimissoriæ,nu.34. & sequenti, & de sigillo, numero sequenti, formula literarum dimissoriar. 23
Literis tantùm expeditis datur perinde valere,nu.17.de rescri. etiam & perinde valere. 318
Literis probandus est titulus beneficij, numero vigesimoquarto, de rescriptis, ad beneficia vacantia. pag. 127
Literis non confectis an acquiratur ius,nu.13.Ratio. perso. & rei vitiatur resig. 504
Lites sunt flagella omnium durissima, glo.j.reg.cancellar.de subrogand.collitig. 328
Liti beneficij renuncians,an titulo renunciare intelligatur,nu. 20.Ratio. perso.& rei vitia.resignatio. 504
Litigantium impetratur beneficium per si neutri, numero primo, & sequenti, de rescriptis, si neutri, pag. 251
Litigantium nomina quomodo possint exprimi,nu.34. 259
Litigiosum beneficium exprimendum, & quod dicatur litigiosum,in ver. aut litigiosum in forma signaturæ. 148
Litigiosum beneficium quomodo possit impetrari,nu.1.& seq.clau.quatenus litigiosum,&c.in iij.parte sig. 161
Litigiosum beneficium an possit alteri conferri,num.29.& seq. de subrogationib. 323
Litis non habita mentio, an vitiet, si neutri, numero 33. de rescriptis, si neutri. 259
Litis status exprimendus est in impetratione,in verbo super ea, formul. nouæ prouis. 215
Litis status cur exprimendus in impetratione,in verbo,aut litigiosum,in forma signatu. 148
Locans fructus beneficij præsumitur titularius, gl.j.reg.can.de public. resignat. 537
Loci cuius ratio habeatur in regula, de verisimili notitia.gl.viij.reg.canc. de verisimili not. 240
Loco certo,& ad certum tempus constitui potest vicarius, numero vigesimoquinto, de vicarijs Episcoporum. 52
Loco certo soluere debenti intelligitur datus terminus eo se conferendi,gl. ix.regul.cancellar.de verisimili notitia. 240.& 241
Locorum importunitas inducit erectionem simplicis beneficij in parrochialem,numero secundo, de erect. in cura. 303
Locum suum an repetat canonicus resignans eodem sibi restituto canonicatu, numero decimonono, Ratio. personæ & rei vitiatur resignatio. 504
Locus situationis beneficij exprimendus in impetratione, in verbo loci, de Balhianisis, in forma signatur. simpli.prouis. 137
Locus beneficij per se existentis, aut intra aliam ecclesiam quomodo sit exprimendus, in verbo per obitum. 138

Universidad de Deusto
Biblioteca

Loqui & intelligere idioma patriæ exterus in regno beneficiatus tenetur, nu.4.& seq.gl.ij.reg.canc.Quod quis intelligat idioma. 580

M

MACHINANS in mortem viri non potest eius coniugem accipere,nu. 27.gl.v.reg.cancel.de dispen.in grad. consan.pag. 569
Magalonen.sedis translatio ad Montempessulanum,in verb.Magalon. in forma signaturæ simplicis prouision. 136
Maior summa an possit dari, si de minori mandetur prouideri,nu. 23. de rescript.in forma communi. 122
Maior & minor excommunicatio quo modo differant,nu.3.in verb.teque absoluentes,for.no.proui. 208
Maior, verior, seu amplior expressio quomodo intelligenda,in verbo, aliorumque circa præmissa, in iij. parte signa. 180
Maior aut principalis dignitas attenditur pro consuetudine,nu.2.in ver. post pontificales, &c. de dispensat. ratio.ætat. 392
Maiores etiam dignitates vacantes post mortem Papæ conferuntur à successore nulla habita mentione derogationis, numero trigesimotertio,clausula & quod omnium, &c. in iij.parte signa. 175
Maiores post pontificalem non veniunt appellatione dignitatis, in verbo post pontificales,&c. nu. primo, de dispensatione ratione ætatis. 392
Maiori quatuordecim annis conferre quid moueat Papam, nume. sexto & sequ.in verbo vitæ, &c. form. nouæ prouis. 203
Mala plurima ex commendarũ concessione,& allusio vocabuli, nume. 12.& seq.de commend. 271
Malorum congeries ex pluralitate beneficiorum,nu.60.de dispen.ad plura benef. 374
Mandatarij & nominatis quomodo faciat locum hæc reg.nu.5.gl.xiiij.regul.cancel.de infir.benef.resig. 526
Mandatario excommunicato facta collatio à Papa valet, Secus ab ordinario, in verbo per se,vel per alium, formula nouæ prouisionis. 220.& 221
Mandatariorum iuri, aut nominatorum derogari non potest in Francia,in verbo aut si aliqui, &c. eodem. 224
Mandatarius quomodo teneatur in possessione, numero 40. de clausula mandat. 105
Mandati limites excedens vicarius punitur, numero ducentesimotrigesimoprimo, formula vicariorum,Archiepiscopor. & alior. colla. 73
Mandatis pluribus impetratis vtrum eorum præualeat, numero vigesimoseptimo, de clausula mandat. 103
Mandato fretus etiam antequàm illud acceperit resignare potest, numero 24.de procuratorib. ad resignand. 482
Mandatum excedens vicarius, aut absque eo procedens tenetur ad interesse proui.num.42.de vica. Episcopor. 54
Mandatum collatoris requiritur ad beneficij possessionem accipiendam, numero quinto, de missione in possessione. 88
Mandatum quid sit,nu.45.& seq.differen.inter rescrip. priuile.benefi.& manda. 99
Mandatum priuati quid, & quotuplex,nu.50. 99
Mandatum an requiratur in literis gratiæ & iustitiæ,nu.46.& seq.diffe.inter rescr.grat.& iusti. 112
Mandatum prouidendi de dignitate intelligitur de non curata,nu.34.de clau.mandat. 104
Mandatum mittendi ipso actu mandatarium in possessionem,nu.45.105
Mandatum papæ de prouidendo quomodo afficiat beneficiũ primo vacaturum,nu.33.de reser.tam genera lib. quàm specia. 117
Mandatum,nominationes, & generales reseruationes non impediunt vnio.nu.31.de vnio.benef. 281
Mandatũ à Papa de prouidendo monacho non importat translationem. nu.16.de transl.monach. 310
Mandatum speciale non requiritur ad impetrandum dispensationem. nu. 23.de dispen. 366
Mandatum quomodo sit innotescendum procuratori,nume.25.de procu. ad resig. 482
Manuaria beneficia reuocatione & morte vacant,nu.41.& seq. de dispen.cum reg.facta. 424
Manus Papæ appositione quomodo reseruetur beneficium,nu.30.de reseru. tam general.quàm special. 117
Manus Papæ appositio plus afficit quàm reseru.nu. 34.& seq. & quid hodie,nu.seq. 117
Manus Regia leuatur mortuo collitigante,nu.39.de subro. 325
Manuũ appositiones & reseruationes in beneficijs reprobatæ per concilium Basilien.nu.38.& sequ.de reseruat tam general.quàm special. 117
Maritus vxoris constitutus procurator in aliquibus,in alijs agere non poterit,nu.232.for.vic.Archie.& alior.collat. 86
Maritus sicut habet ius in vxore, ita beneficiarius in beneficio,nu.10.de rescrip.ad benef.vacan. 126
Masculinum concipit fœmininum, non neutrum, in beneficialibus,glo. super ea, in forma nouæ prouisionis. 215
Matrimoniales causæ specialem desiderant commissionem.num.155.formul.vicar.Archiepiscop. & alior. colla. 76
Matrimonij causa vel mortis ciuilis inducta vacatio, an contineatur sub verb.decesserit,gl.xiiij.reg.can. de publ.resig. 554
Matrimoniorum dispensatio,numero primo, & sequenti,glo.3.regul. cancel.de dispen.in gradib. consanguinitatis. 561
Matrimonium inducit vacationem beneficiorum,numero trigesimooctauo,glo.xviij.regul. cancel. de publ. resig. 561
Matrimonium an dolo annuletur, numero octauo,de cau.resignat.irritan. 491
Mediæ partis fructuum reseruatio an valeat, numero quindecimo, de reseruation. tam generalib. quàm specialib. 115
Media persona quomodo purget vitium paternum, numero vigesimosecundo, & sequenti, de dispensatione super defectu natalium. pagina. 409
Mediatus vel immediatus Papæ successor expedire potest per ratio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ni congruit.nu.25.de gratia rat.conguit. 362
Melior titulus quis dicatur,nu.28. de reſcr.ad benefi.vacan. 127
Meliorandi cauſſa mutatur locus monaſterij,nu.7.de tranſlat. Epiſcoporum,&c. 306
Membrana requiritur ad bullam, nume.12.in præfa.titul.bullæ no.ac ſimplic.proui. 190
Mendicans nec quidem vicarius eſſe poteſt in religione, ad quam tranſlatus eſt,nu.51.de diſpen. cum regularibus. 425
Mendicantes religioſi an poſſint trāſire ad aliam religionē,nu.47.de diſpenſa.cum regula.facta. 425
Menſe capituli vnitum beneficium non exigit,niſi temporalē vicariū. nu.6.de vic.perpe.& quid dicatur, nu.ſeq.& de vic.perpetuis. 293
Menſes deuolutionis ſex non poſſunt abbreuiari, numero 33.& ſeq. de deuolution. 245
Menſis ſpectandus à die præſentationis mandati,num.40.& ſequ. de clauſ.manda. 105
Menſis ſubrogationis collitigantiū quomodo computandus,gloſſ.vj. regul. can.de ſubrog.collit. 335
Menſis graduatorum exprimendus in impetratione,in verb.annorum, in iij.parte ſignat. 180
Menſularij quomodo comprobent ſignaturam,numero 7. in verb.Datum,&c.eod. 185
Menſularius ſuis impenſis curat bullas tranſcribi,num.62.de reſcriptis, etiam & perinde valere. 319
Mercatus tempore publicatur collatio facta vi reſignationis, numero 8. gloſſ. x, regul. cancellar. de public. reſignat. 545
Mereri dicitur qui non demeretur, glo. meritorum,de diſpenſation.ration. ætatis. 382
Merita illegitimi inducūt Papam ad ſecum diſpenſandum,nu. 1.& ſequ. de diſpen.ſuper defect.natal. 407
Merita à Papa allegata non veniūt probanda,in verbo nos tibi,&c.formul.no.proui. 207
Metropolitana vel cathedralis quomodo poſſint transferri,nu.1.& ſeq. de tranſla. epiſcop. 305
Metropolitanam ciuitatem facit Imperator, numero quinto. de erection. eccleſiæ, in cathedralem ſecular. 302
Metu reſignatum beneficium Papa nuſquàm præſumitur alijs conferre, in verbo,Siue per liberam,in forma ſignat. 143
Metu facta reſignatio non valet, nu. 1.de reſign.metu extorta. 493
Minor diſpenſatus de promouendo non tamen poteſt obtinere beneficium curatum, numero ſeptuageſimoſexto,& ſequenti,de diſpenſ. ad plura benefi. 376.& 377
Minor xiiij. annis eſt inhabilis ad canonicatum in eccleſia cathedrali,numero ſecundo, & ideo ſecum multipliciter diſpenſatur.numero ſequenti, de diſpenſatione ratione ætatis. 382
Minor diſpenſari poteſt ad curatum in xxiij. anno,numero decimo. eodem. 383
Minor beneficiatus qualiter Sacerdotem debeat præficere miniſterio diuino, in verbo, prouiſo, eodem. pagina. 406
Minor diſpēſatus ad curatum tenetur in ſecunda diſpenſatione ad duo prima exprimere,glo.tecum,in fi. 387

Min

Minor reſignans an poſſit reſtitui, & à quo.nu.3.& ſeq.Ratio.perſon. & rei vitia.reſigna. 502.& 503
Minor ordinatus ante tempus non obligatur,nu.10.gloſſ.ij.regul.cancell. de cleri.ad ſacros ordi.&c. 437
Minor celebrans antè tempus eſt irregularis, numero vndecimo, gloſſ. ij. regul. cancella. de clericis ad ſacros ordi,&c. 437
Minor non promotus ad ſubdiaconatū & diaconatum ſuo tempore an ſit priuatus,nu.55.& ſeq.de non promotis intra annum,&c. 451
Minor diſpenſatus ne proueatur ad aliquem ſacrum ordinem non tenebitur promoueri in hoc tempore præſtituto à iure,nume.59. de non promotis intra annum,&c. 451
Minores ordines & ſacri,vbi & quādo poſſint concedi,nu.5.glo.j.reg. cancella.de cleric.ad ſacr.ord.malè promot. 434
Minori commendando ad vitam, an alia ſit neceſſaria diſpenſatio,nu. 33. de commenda. 274
Minori xviij.annis non datur parrochialis in titulum, ſed in commendam,nu.34. 274
Minori vel militi facta conceſſio non præiudicat tertio,nu.10.glo. vj. limitatur,nu.ſeq.reg.canc.de non tollen. ius quæſi. 265
Minoris an teneat reſignatio,nu. 1.& ſequen.Ratio.perſo.& rei vitia.reſignatio. 502
Miſſas duas eodem die celebrari quandoque permittitur,nu.4.de vicar. perpetuis. 293
Miſſa parochialis tempore ſit hæc publicatio, numero ſeptimo, gloſſ. x. reg.cancellar.de publicand.reſignationib. 545
Miſsio in poſſeſsionem fit, aut per delegatum,aut ſubdelegatū, in verb. per ſe vel per alium, formula nouæ prouiſ. 220.& 221
Miſsio in poſſeſsionem qua autoritate ſit facienda,nu.8.& ſeq. in verb.officiali Epiſcopi. 219
Miſsio in poſſeſsionem quomodo requiratur in beneficijs.nu.22.requi.in liter.collat. 45
Miſsio in poſſeſsionem beneficij fit per quemcunque clericum in Francia, numero vigeſimoquinto, requiſita in lite.collat. 46
Miſsio in poſſeſsionem à quibus facienda, numero vndecimo,de miſsione in poſſeſs. 89
Miſsionem in poſſeſsionem debet præcedere collatio ſub intruſionis pœna, numero ſexto, & ſequenti, in verb.officiali Epiſcopi,formul. no. proui. 219
Mittendus eſt in poſſeſsionē impetrās, nu.5. 219
Mittens in poſſeſsionem quæ debeat reſpicere, numero 24. de miſsione in poſſeſſ. 90
Mittere prouiſum in poſſeſsionem oportet,nume.trigeſimoquarto, gloſ. xviij.regul.cancell.de publican.reſignatio. 561
Modi conſtituendi vicarium perpetuum,nu.12.& ſequenti,de vic.perpetuis. 294
Modi ſubrogandi,nu.4.& ſeq.de ſubroga. 320
Modi vniendi tres,nu.11.de vnionibus benefi. 279
Modicum dari aut accipi pro collatione vel bulla nō improbatur,nu. 22. de ſimo.in reſignat. 497
Modus impetrandi paruam datam, nu.2.de parua data. 128

Universidad de Deusto
Biblioteca

Modus vacandi est exprimendus in signatura, in verbo maior, verior, in iij. parte signat. 181
Modus antiquus impetrãdi literas in forma pauperum. nu. 2. de rescrip. in forma cõmuni, & in for. pauper. 120
Molendini construendi concessio valet etiam in præiudicium alterius molendini, nu. 23. glo. vj. reg. cancel. de non tol. ius quæsi. 266
Monachalis locus non nisi in vno monasterio potest haberi, nu. 7. regu. benefic. multipl. 10
Monacho translato an liceat redire ad primam religionem, nu. 3. de transl. monacho. 308
Monacho data facultas testandi quo modo intelligatur, numero 16. differen. inter rescript. priuileg. benefi. & manda. 95
Monacho facultas testandi conceditur à Papa, numero 1. de rescript. mistis. 576
Monachus aut canonicus regularis constitui potest Episcopi vicarius, de licentia tamen sui superioris, nume. 30. de vic. Episc. 52
Monachus habere debet comitem aliũ religiosum, nu. 31. 53
Monachus non potest habere duo etiã simplicia beneficia, nu. 8. de dispens. cum reg facta. 420
Monachus dispensari non solet ad duo beneficia, in titul. nu. 9. 420
Monachus an quis dicatur ante professionis annum, nu. 23. 422
Monachus bastardus est inhabilis ad episcopatus & dignitates, numero 67. de disp. super defect. nat. 414
Monachus impetrando beneficium debet facere mentionem defectus natalium, nu. 99. 415
Monachus ecclesiæ parrochiali præfectus dare potest vicariũ, nu. 41. dispens. de non resid. 461
Monasterij alterius Religioso conferri non potest beneficium, nisi à Papa, numero 4. de translatione monachor. 308
Monasterij ad ecclesiam secularem vnione annulata redeũt monachi in pristinum statum, nu. 42. & seq. de vnio. reuoca. 300
Monasteriorum commendæ quam soleant habere clausulam. num. 28. de commenda. 273
Monasterium Regalis esse fundationis quis probet, num. 23. glo. ij. regul. cancellar. Quod quæ intelligat idioma. pag. 582
Monendus est curatus reuersis parrochianis, vt resideat, & promoueatur, nu. 35. de non promotus intra annum &c. 448
Moniali concessum rescriptum perinde valere ad locum monachalem, nu. 24. de rescriptis, etiam & perinde valere. 314
Moniali genitus, aut à coniugata, debet hoc exprimere, num. 7. in verb. qualitatem, in tertia parte signat. 177
Moniali quomodo detur facultas morandi extra suum monasterium, numero 51. de breui Apostolico, & alijs. 600
Morandi extra monasterium licentia quando religioso concedatur, numero 20. de dispensatio. cum regular. facta. 422
Morandi in alio monasterio facultas datur per breue, nu. 10. de breui Apostolico, & alijs. 600
Mores boni sunt clericis necessarij, nu. 44. requi. ad bonam collat. 37
Mori quando quis dicatur ex eadem infirmitate, gl. xj. reg. cancel. de infirm. benef. resign. 520
Moriẽte compermutãte alter vtrumque beneficium habebit, num. 28. & seq. de permu. 532
Morientis beneficium intra viginti dies post resignationem dicitur vacare per mortem, nu. 28. Ratio. pers. & rei vitiatur resignat. 505. & 506
Mors vnius expressa non prodest quo ad alium, in verb. aut ex alterius, in for. sig. 142
Mors ciuilis an comprehẽdatur in hac regula. gl. xj. regul. cance. de infirmis benefi. resi. 521
Mortaliter peccat indigno conferens beneficium, nu. 6. & seq. Pœnæ contra collat. indi. conferen. 40
Mortuo Episcopo vicariatus expirat, nu. 216. formul. vic. Archi. & alio. collat. 84
Morte Papæ non extinguitur hæc regula, glo. ix. reg. cancel. de infir. bene. resign. 518
Morte tantùm vacãtia beneficia subduntur, regul. de verisimili notitia, gloss. iiij. regul. cancellar. de verisi. no. 237
Morti proxima resignatio reprobatur, nu. 1. glos. ij. reg. canc. de infirm. benef. resi. 570
Mortis resignantis die accepta possessio non valet, nu. 10. glo. xiij. reg. cancell. de public. resi. 550
Mortis tempore possidendo resignans priuat suum resignatarium, nu. 12. glo. xviij. eod. 557
Mortuis omnibus litigantibus super beneficio non habet locum subrogatio, nu. 6. gl. viij. regula de infirm. benef. resi. 518
Mortuo Papa, vi bullæ successoris fit publicatio, numero decimotertio,

glo. x. reg. canc. eodem. 546
Mortuo resignatario ante resignantem verè vacat beneficium, numero 27. glo. xiij. eod. 552
Mortuo collitigante contra quos petitio dirigatur, numero 38. de subrogat. 325
Motu proprio clauf. interpretatur, nu. vigesimo, & sequenti, de clauf. mandat. 103
Motu proprio clausula vel ex certa scientia non tollit ius tertij, numero primo, gloßa vj. regula cancellariæ. de non tollendo ius quæsitum. pag. 263
Motu proprio conferri beneficium viuentis an poßit, numero quadragesimonono, & seq. de repro. benef. viuen. impetra. 343
Motus proprij effectus, in verb. eiusdem diœcesis, in for sig. simplic. prouisio. 137
Motus proprij clauf. æquipollet clausul. Quod obstant. numero decimoseptimo, clauf. Quod obstan. in iij. parte signat. 156
Motus proprius appositus in signatura & omissus in bulla an suppleatur, numero 9. de reforma. & correctio. bullæ. 233
Motus proprius in gratia non iuuat circa regulam, de verisimili notitia. numero secundo, glossa secunda, regula cancellariæ, de verisimili notitia. 235
Mulctam cameræ Apostolicæ applicari, an seruetur in hoc Regno, glos. xviij. regul. cancellar. de annal. possess. 358
Mutationes Episcoporum pro communi vtilitate, aut necessitate fiunt, numero nono, de translatio. Episcoporum. 306

Universidad de Deusto
Biblioteca

N

NARRANDI modi varij pro varietate impetrationum, & quid prosit narratio, nu.1. & seq. in verb. exhibita, for. no. prouis. pag. 206. & 207
Narratio bullæ quomodo incipiat in singulis rescriptis, nu.3. in verb. exhibita. eod. 207
Narratio est pars substantialis bullæ, nu.20. in præfa. tit. bullæ no. ac simpli. proui. 261
Narratio an possit mutari in bulla, nu. 43. de no. proui. 196. & 197
Natalium defectu non expresso, quid agendum. nu.13. de rescrip. etiam & perinde valere. 313
Naturalis possessio & corporalis idem, numero trigesimooctauo, de miss. in possess. 92
Naturalis defectus non suppletur vi perinde valere, numero quinquagesimoquarto, de rescript. etiam & perinde valere. 318
Nauigationis computatio fit aliter quàm itineris terrent, gl. ix. reg. can. de verisimili noti. 240. & 241
Necessaria collatio fieri potest à capitulo sede vacante, nu.85. & seq. de deuol. 252
Necessitas & vtilitas ecclesiæ excusant à residendo, nu.23. dispensa. de non residend. 458
Necessitatis et vtilitatis caussa reuocatur vnio, nu.6. de vnio. reuoc. 296
Negatiuè intelligitur impetratio beneficij, nu.28. in verb. Datum, in vlt. parte signat. 187
Nepos an impediatur aui beneficium obtinere, nu.25. & seq. de disp. super defect. nat. 410
Nepos legitimus descendens ex spurio an aui beneficium possit obtinere, nu.27. & quid, quoad ordines, nu. seq. & de nepote patrui, vel auunculi. nu.30. 410
Nobilis ex altero tantùm parente an gaudeat priuilegio nobilium. num.4. in bulla dispen. 381
Nobilis spurius non vocatur, nu.31. de dispen. cum reg. facta. 423
Nobilitas possessoris beneficij est exprimenda, glos. xj. reg. cancel. de annal. possess. 353
Nobilitas generis quomodo inducat ad dispensandum, nu.2. & seq. in bulla dispensa. 381
Nobilitat Papa, atque Rex, nu.1. de rescript. nobilit. misto. 585
Nobilitatis patroni habenda est mentio in eius derogatione, nu.61. claus. necnon iuris patronatus, in iij. parte signat. 173
Nomen sancti exprimendum est in collatione, num.17. Requisit. in literis collat. 45
Nomen proprium solum Episcopi, aut principum ponitur in literis, num.3. formu. litera. tonsu. & in his requisita. 14
Nomen & cognomen defuncti beneficiarij qualiter exprimendum, in ver. Ludouici, in for. sig. sim. pro. 139
Nomen petentis & cognomen est inserendum in signatura in verbo Ioannes. eod. 136
Nemen & cognomen defuncti canonici quomodo verius possit exprimi, nu.1. in verb. nominum & cognominum, in iij. parte sig. 175
Nomen absque cognomine exprimere in permut. quando sufficiat, nu.7. & seq. de permut. 529
Nomen beneficarij, & cognomen possessoris quomodo exprimendū in impetra

petratione, gl. ix. reg. canc. de annal. possess. 353
Nomina ordinandi, & parentū ipsius quomodo exprimenda in literis tonsuræ, nu.8. & seq. forma litera. tonsuræ. 15
Nominare non potest rex ante vacationem, nu.34. de repro. bene. viuen. impetra. 341
Nominari debet canonicus per cuius mortem beneficium vacat, in verb. quod verus vacationis, nu.2. in iij. parte sign. 159
Nominationes vniuersitatū successerūt in locum rescripti in forma pauperum pro graduatis, nu.2. de rescri. in forma pauperum, prograd. 123
Nominationes consiliariorum Senatus Paris. tit. de nominat. 124
Nominationes & mandata an se extendant ad dignitates, in verb. in cathedralibus, &c. de dispensat. rat. ætatis. 390
Nominationes quando corrigendæ, nu. 14. de reforma. & correct. bullæ. 234
Nominationis tantum Regiæ autoritate administrans priuatur iure, quod habet, nu.22. & seq. gl. iiij. reg. cancel. de subrogand. col. 333
Nominatis cur priuilegia fuerint concessa, nu.31. gl. ij. reg. cance. de infirm. benefic. resi. 512
Nominatos ab Episcopo an vicarius debeat examinare, nu.85. & sequen. formu. vicario. Archiepis. & alio. colla. 67
Nominatus à Rege Episcopus, si immiscuerit se ante Papæ prouisionem est intrusus, numero 3. formul. lit. dimissor. 19
Nominis impetrātis literam primam quomodo non sufficiat inserere, sed extensè. numero 23. & sequent. Opponi quæ contra bullam possint. 231
Nonobstan. hæc clau. tollit repugnantia in verbo eodem oratori, &c. in forma signat. 149
Nonobstante claus. non inducit dispensationem, numero septimo, & sequ. in verb. Defectu prædicto, de disp. ratio. ætat. 404
Notarij attestatio rasuram purgat, numero 7. Opponi quæ contra bullam possint. 229
Notarij prima scriptura apud nos vocatur breuet, nu.4. de breui Apostolico, & alijs. 595
Notario quando intimari possit reuocatio procuratoris, nu.9. de reuocat. procurat. 489
Notariorum breue quæ debeat continere, numer. 5. de breui Apostolico, & alijs. 595
Notario interuenire quomodo requiratur in reuocatione procuratoris, numero decimotertio, de reuocat. procurat. &c. 489
Notarius Regius non mittit in possessionem beneficij, sed quidem attestatur, numero vigesimo, de missione in poss. 90
Notarius Regius non debet esse clericus, nu.22. eod. 90
Notificatio reuocationis quomodo facienda vicario, numero 211. formul. vicar. Archiepiscopo. & alio. collat. 83
Notificatio actus requisita est de eius forma, numero primo, glos. xviij. regula cancellar. de publicandis resignat. 556
Notoria reseruatio quomodo subintelligatur, nu.10. & seq. in verbo Specialiter, &c. in forma sig. 148
Noua prouisio quid, num.1. & sequent. de noua prouis. 191

Universidad de Deusto
Biblioteca

Noua prouisio requirit dubitationem, sed modicam sufficit, nume.2.& sequenti. 291
Noua prouisio non habet locum in prouisione Papæ dubia, sed perinde valere, nu.5. 192
Noua prouisio & perinde valere differunt, nu.3.de rescrip.etiam & perinde valere. 312
Noua prouisio beneficij regularis an egeat translatione, nu.21.de transla. monach. 310
Noua prouisio post sex menses resignationis an valeat, numero vigesimo, gl.xiij.reg.cancel.de publicand. resigna. 551
Noua collatio an sit necessaria resignati volenti redire ad suum beneficium, nu.31.& seq.gl.xviij.eod. 561
Noua prouisio caussa permutationis quæ continere debeat, nu.34.& seq. de permut. 561
Nouæ prouisionis bulla an possit exprimere ius patronatus non expressum in signatura, numero 51.clausu. necnon iuris patronatus, in iij.parte signaturæ. 171
Nouiter fundatum beneficium non potest à vicario conferri, nisi hoc specialiter concedatur, numero centesimo vigesimoquarto, forma vicariorum Archiepiscoporum & alio. collat. 72
Nouum ius non confertur subrogato, sed id tantùm ius quod cedenti competebat, numero decimoquarto, & seq.limitatur, numero decimooctauo, de subrog. 322
Nouus interdum augetur conferendi terminus collatori, num.35.de deuolutio. 246
Nubens secundo mulier potest impetrare dignitatem prioris matrimonij, numero nono, & sequent.glos.1. reg.canc.de dispensa.in gradib. consangui. 563
Nulli hominum, hæc clau. quid operetur in verbo nulli, in forma no.prouisionis, & quando non opponatur. pag. 227
Nullum ius habens an possit obtinere, si alteri, &c.nu.6.de rescript.si neutri. 256
Numero certo canonicorum derogatur in mandato, numero trigesimonono, de claus.manda. 104.& 105
Numerus beneficiorũ effrænatus quis intelligatur, numero decimoseptimo, de clau.mand. 103

O

OBITVS appellatione in beneficialibus non venit mors ciuilis, in verbo per obitum, in forma signat.simplic.prouis.pag. 138
Oblatio filiorum curiæ non iuuat hodie ad eos legitimandos, nu.34. de rescrip.legiti.misto. 593
Oblationum tertia pars adempta Episcopis, numero quarto, & sequenti, in verb.necnon debitus, &c.de dispen. rat.ætat. 402
Obligatus ad dandum certum beneficium, an possit aliud dare, nu.25.de no.prouis. 194
Obstantia gratiæ quando tacitè videantur sublata, numero quinto, in verbo cum dorogatione, in tertia parte sign. 182
Obstantias oratoris haberi pro expressis quid operetur, numero primo, clausula Quod obstant. oratoris, &c. in tertia parte signaturæ. 153

Obstan

Obstantiæ exprimendæ pro personæ qualitate, in verb.nonobstantibus, formul.no.proui. 224
Obtenta iam beneficia non includit dispensatio ad duo, nisi ea sint expressa in verb.conferantur, de dispen. rat. ætatis. 396
Occultus & publicus simoniacus quomodo different, nu.13.de simonia in resign. 496
Oculi defectus remittitur per breue, numero 55. de breui Apostolico, & alijs. 600
Oculo carens non est aptus ad sacerdotium, nume.11.de dispens.cum corpo. vitia. 429
Odiosa est dispensatio, num.64.de dispen.ad plur.benef. 375
Officia Regia non debent concedi ante vacationem, nu.39.& seq.de repro. benef.viuen.impetr. 341
Officia tria simul non potest quis obtinere, in verb.etiam si curam, de dispen.rat.ætat. 392
Officiales Regij non possunt esse vicarij seu officiales prælatorum, nu.34. de vic.Episc. 53
Officiales Regij residere tenentur, num.72.dispen.de non resid. 464
Officiali principali nõ foraneo delegat Papa, nu.1.in verb.Officiali, Episc. for.no.prouis. 219
Officialis interdum est vicarius simul aliquando separatur pro consuetudine loci, numero vigesimoquarto & seq.formu.vic.Archiepiscop. & alior.colla. 60
Officialis & vicarius dicuntur esse in dignitate, ad hoc vt eis rescripta Papæ dirigi possint, numero 26. & sequen. 60
Officialis an possit conuertere pœnã corporalem in pecuniariam.nume.153. & sequent. 76
Officialis an possit cognoscere de caussa Episcopo delegata, nu.159. 77
Officialis aut vicarius potest cogere patronum ecclesiasticum ad congruam portionem assignandã vicario perpetuo, nu.163. 77
Officialium curiæ Romanæ est reforma re bullas, nu.4.de reforma.& corre. bullæ. 232
Officialium Papæ beneficia quomodo sint reseruata, nu.25.& seq.de reseruat.tam gene.quàm specialib. 116
Officijs Regijs dandis non est præstitutum certum tempus, nu.43.de deuolutionibus. 247
Officium regulare quid, nu.3.reg.benef. multipl. 10
Officium habens perpetuum potest in eo Episcopatu promoueri, nume.23. de cleric.à quibus & quomodo creentur. 12
Officium claustrale non datur in commendam, nu.38.de commendat.& nu.45. 275
Officium coram quo sit resignandum, numero decimoquarto, de resignat. expressa, &c. 476
Officium vicarij & capituli sede vacante, numero 63.& sequent.de deuolut. 249
Officium prælati & sacerdotis est vt discat & doceat, nu.4.dispẽ. de non residend. 455
Officium secundum acceptans quomodo puniatur, nu.8.de dispen. ad plura benef. 367
Officium Regium resignans viuere debet quadraginta dies, post resignationem, gl.v.reg.cance.de infirm.benefic.resi. 516
Oleum conficiendi potestas exprimenda est in vicariatu, num. quadra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gesima,for.vic.Arch.& alio.coll.62
Omissio diœcesis an vitiet impetrationem,in verbo eiusdem diœcesis, in forma signaturæ simplicis prouisionis. 137
Omissio in bulla de contentis in signatura inducit bullã rescribendam,numero tertio,de reformatione & correct.bullæ. 232
Omissionem in bulla factam eorũ quæ erant in signatura, supplemus perinde valere,aut rescribitur,numero 40.de rescript.etiam & perinde valere. 316
Omnia alia & singula faciendi clausu. quid importet,nume.181. & sequen. formul.vicar.Archiepis. & alior. collat. 80
Operas an debeat monasterio à Rege nominatus,vt alatur,num.31.gl. ij. regul. cancellar. quod quis intelligat idioma. 583
Opponi quando possit in rescriptis taciturnitas exceptionis peremptoriæ, nu.51.different.inter rescript.gra.& iustit. 112
Oppositionis an sit habenda mentio in rescripto si neutri,nu.24.de rescrip.si neutri. 214
Optio an tollatur per Papam, in verbo & qualibet alia,&c.formu.nouæ prouis. 226.& 227
Orator quomodo accipiatur in verbo orator,in forma signat.simplic. prouis. 136
Ordinarij est vel superioris admittere resignationem,nume.11.de resign. expressa,&c. 476
Ordinariorum & legati collationes an subdantur regulæ de verisimili notitia, gl.v.reg.cancell.de verisimili notitia. 238
Ordinarius non potest habere modum vacandi pro expresso,nec absoluere ad effectum,numer.15.requisit.in iter.colla. 45
Ordinarius & capitulum ad quod tempus commendare possint, numero quinquagesimoquarto,& sequen.de commenda. 276
Ordinarius confert minori dispensato, numero sexto, de dispensat. ration. ætatis. 383
Ordinarius quomodo debeat inspicere dispensationem, antequàm conferat secundum, in verbo, vel ex caussa permutationis. de dispensa. ratio.ætat. 400
Ordinarius nõ admittit resignationem in fauorem tituli, de pura resignatione. 476
Ordinarius an subdatur regulæ de viginti diebus, numero tertio, glo.xij. regul.cancellar.de infirmis beneficia resignantib.& numero decimo, ibidem. 522
Ordinarius quando possit commendare beneficium seculare regulari, nu. 14.de dispen.cum regul.facta. 421
Ordinati extra quatuor tempora suspensi sunt,nu.16.gl.3.regu.cancel. de cle.ad sacr.ord. 436
Ordinatio datarij Papæ multa continens,numero 3. & sequen.de parua data. 129
Ordinatus non tenetur probare ordinantem ritè fuisse promotum,nu.4. for.lit.dimisso. 19
Ordinatus & conferens ordines ante tempus sunt suspensi, numero septimo, gl.ij.reg.canc. de cler. ad sacros ordin. 437
Ordinem aliquem ex sacris sumere nõ tenetur dispensatus de non promouendo,numero 18. de dispens.de non promouendo. 433

Ordi-

Ordines suscipere non potest absolutus ad effectum,nu.19.in verb. Teque absoluentes. formul. nouæ prouisionis. 210
Ordines perperam suscipiens est perpetuò suspensus. numero 3. glo.iiij.reg. cancellar. de cleric. ad sacros ordines. 440
Ordines probandi literæ sunt,nu.27.formul. lite.tonsi. 17
Ordinis appellatione non venit sacer ordo. numero 5. formul.liter.dimissor. 19
Ordinis diuersi beneficium impetratum à monacho an requirat eiusdem translationem.nu.18.& seq.de trãslat.monach. 310
Ordinis & officij ecclesiastici perturbatio ex pluralitate beneficiorum, nu. 60.de disp.ad plura benef. 374
Ordinum exprimendorum facultas quando requiratur, in verb. ordinum.in iij.parte sign. 179
Ordinum acceleratio per dispensationem.nu.18.de disp.rat.ætat. 383
Ordo requisitus in quolibet beneficio,nume. 26.& seq.requis. ad bonam collationem. 35
Ordo beneficij regularis exprimendus, nu.13.opponi quæ contra bullam possint. 230
Ordo sacer impedit matrimonium,nu. 38.gl.v.regul.cancel.de disp.in gradi. consanguinit. 571
Osculum maioris altaris fit in missione in possessionem,& quare,nu. 28.de missio.in possess. 91

P

PACIFICA possessio cõputatur à die litis finitæ, gl.vj.regul.cancel.de annal.possess.pag. 351
Pacificè quando quis dicatur possidere,151.Et possessio pacifica,an interrumpatur per citationem inualidã. ibid. 351
Pacificum beneficium exprimendum in signatura dispensationis,nu.12.in iij.parte signat. 155
Pactum,conditio,modus abesse debet à collatione,nu.2.limitatur,nu.seq. requis.ad bonam collationem. 32
Palàm beneficium conferendum quomodo intelligatur.nu.12. 33
Papa solus erigit ecclesiã in cathedralem,nu.1.de erect.ecclesiæ in cathedrali. 301
Papa & legatus certus personis cõmittunt,at inferiores incertis,qui in possessionem mittant,nu.16.de missio. in possessio. 89
Papa quot modis prouideat per commendam. numer. 4. de commendat. 270
Papa duobus modis subrogat, nu.2.de subrogationib. 320
Papa potest ad certa beneficia constituere vicarium.nu.12.for.vica.archiepisc.& alior.colla. 58
Papa grauans ordinarium de conferendo beneficium non intelligetur de dignitate.nu.115. 71
Papa prouidendo monacho alterius monasterij videtur eum transferre,nume.15. de translat. monachorum,&c. 309
Papa vbique potest vnire beneficia, nu.23.de vnion.benef. 280
Papa semper excipit ius tertij,nu.32.de rescr.etiam & perinde valere. 315
Papa quomodo ad præsentationem patroni prouideat.nu.13. clausi. necnon iurispatronatus.in iij. parte signaturæ. 167

Universidad de Deusto
Biblioteca

Papa solus derogat iuripatronatus laicorum, non legatus, aut alius, numero 30. 169
Papa solus vtitur hac clauſ. Quod obſtant. habeatur pro expreſſu, nu. 21. clau. Quod obſtant. 156
Papa solus diſpenſare poteſt cum impetrante beneficium viuentis. numero decimoſeptimo, 338. & vigeſimoſecundo, & ab alio coll. nulla eſt, nu. ſequent. de repr. benefic. viuen. impetra. 339
Papa tribus modis confert beneficium vacans, numero 46. & ſequent. de deuolut. 247
Papa non confirmat inferioris collationem, nu. 23. de no. prouiſ. 194
Papa pro dilectis ſcribit, & omnes præſumūtur dilecti, in verbo Dilecto, in forma no. pro. 202
Papa diſpenſando circa vitiatos corpore, committit cauſſæ cognitionem Epiſcopo, nu. 7. de diſpen. cum corpor. vitia. 428
Papa confert ordines quocunque tempore, numero vndecimo, gloſ. j. reg. cancel. de clericis ad ſacros ordines, malè promot. 435
Papa solus diſpenſat ſuper ætate, num. 13. gl. ij. 438
Papa mortuo beneficia reſeruata conferuntur per ordinarium, num. 36. de reſer. tam gene. quàm ſpec. 117
Papa an comprehendatur in reg. de viginti diebus, nu. 3. gl. j. regu. cancel. de infir. benef. reſig. 507
Papa solus indulget hodie diſpenſationes in præbendis, in verb. in cathedralibus, &c. de diſpenſatio. ratio. ætatis. 390
Papæ etiam vicarius non poteſt conferre, niſi ſpecialiter ei fuerit conceſſum, numero 61 forma vicario. Archiep. & alio. coll. idem in vicario capituli, nu. ſeq. 65
Papæ vicariatus forma, numero 186. remiſſiuè. 86
Papæ ſolius autoritate quomodo erigatur eccleſia in collegiatam, De erectio. in collegia. 304
Papæ multa epitheta, in verb. beatiſſime, in forma ſignat. ſimplicis prouiſio. 134
Papæ decretum appoſitum in reſeruatione afficit & titulum, & poſſeſſionem. nu. 40. de reſeruat. tam genera. quàm ſpecia. 118
Papæ & Epiſcopi diſpenſationes de non promouendo quomodo differāt, numero 2. de diſpen. de non promouend. 431
Papæ morte impeditus reſignatarius excuſatur à non adepta poſſeſſione intra ſex menſes, numero 22. gloſ. x. regul. cancellar. de publicandis reſignationibus. 547
Papyro ſolet conſcribi breue, nu. 19. de breui Apoſtolico & alijs. 596
Parem religionem & diuerſæ diœceſis adeundi poteſtatem quis concedat monacho, numero ſeptimo, de tranſ. monach. 308
Parentes emunt, & iniuſtè acquirunt beneficia filijs & conſanguineis, numero 12. quot modis beneficia acquirantur. 26
Parentum metus aut cōſanguineorum annullat reſignationem, nu. 2. de reſignat. metu extorta. 493
Parricida priuatur ipſo iure beneficio, nu. 42. de mod. amit. benef. 471
Parrochialem impetrans, eamq; ſubticens eſſe in villa murata, an iuuetur perinde valere, nu. 19. de reſcri. etiam & perinde valere. 313
Parrochialem habenti in titulum, & aliam petenti in commendam, ſi Papa dicat, fiat vt petitur in titulum, quid importet, nu. 42. & ſeq. de commend. 275
Parrochialem habens promoueri tenetur intra annum, numero primo, & ration. numero ſequent. de non promotis intra annum, vbi regula cum limita. 443
Parrochialem dicens eccleſiam probare debet, num. 7. 443
Parrochialem eccleſiam religioſus habere non poteſt, numero trigeſimooctauo, de diſpenſat. cum regularib. facta. 424
Parrochiales eccleſiæ non ſolebant commendari niſi epiſcopis, aut valde qualificatis, numero 35. de commenda. 274
Parrochiales plures ex diſpenſatione obtinens quomodo cenſeatur diſpenſatus de non reſidendo, numero 71. & ſequent. de diſpenſ. ad plura benefic. 376
Parrochiali eccleſiæ æquiparatur vicaria perpetua, nume. 14. de vicar. perpetuis. 294
Parrochialibus æquè principaliter vnitis an detur vicarius perpetuus, nu. 3. 293
Parrochialis eccleſia dicitur eſſe cum adminiſtratione, nu. 10. tit. ſecul. benefi. quotup. 8
Parrochialis vacans in curia ſede vacante conferri poteſt ab ordinario etiam ante menſem, numero 14. in verb. dummodo tempore datæ, &c. formul. no. prouiſ. 217
Parrochialis interdum commendatur regularibus perſonis, nu. 36. de commenda. 274
Parrochialis eccleſia non debet vniri Capellaniæ, num. 17. de vnionib. benefic. 280
Parrochialis vniri poteſt canonicatui eccleſiæ cathedralis, nu. 18. de vnionib. benef. 280
Parrochialis an veniat nomine curati beneficij, gl. benef. de diſpen. ratio. ætatis. 388. & 389
Parrochialis eccleſiæ reſignatæ quomodo apprehendatur poſſeßio. nu. 5. & ſeq. glo. x. regul. cancel. de publicand. reſignat. 544
Parrochialis eccleſiæ vacat per non promotionem intra annum, nu. primo, de diſpenſation. de non promouend. 430
Parrochani an poßint impetrare ſuccurſum, nu. 10. de electio. in cura. 304
Parrochianos non habens curatus an promoueri teneatur. num. 34. de non promotis intra annum, &c. 448
Parua data non extenditur poſt annum, nu. 4. de parua data. 128
Paruæ datæ extra curiam mitti non debent. 128
Parui momenti res per breue conceduntur, nu. 18. de breui Apoſtolico, & alijs. 596
Pater cur Papa vocetur, in verb. pater, in forma ſigna. 134
Pater ſolo facto miniſtrans non impedit filiū idem obtinere beneficium, nu. 21. de diſpenſa. ſuper defectu natal. 409
Pater non prohibetur habere beneficium filij, nu. 29. 410
Paterni beneficij diſpenſatio facta baſtardo an valeat hodie, nu. 24. 410
Paternum beneficium an & quando poßit conferri filio naturali. nu. 16. & ſeq. 409
Patriarcha ſolus Lugdunen. habet deuolutiones ab Archiepiſcopis Franciæ. nu. 24. de deuolut. 244

Universidad de Deusto
Biblioteca

Patrimonij habenda est mentio in literis pauperum,nu.31.differen.inter rescript.gratiæ & iustit. 110
Patris sola præfectura impedit filium habere beneficium.nu.33.de dispens. super defect.natal. 411
Patronati beneficij in curia vacantis prouisio non eget derogatione,num. 20,clauſ. necnon iurispatronatus. in iij.parte signat. 168
Patronatus ius remissum in vnione est irreuocabile,numer.40. de vnio. reuoca. 300
Patronatus ius quid sit,nu.2.clauſ.necnon iurispatronatus,in tertia parte signat. 165.& 166
Patroni vel patronæ ecclesiæ nomen verius exprimendi facultas, num. 5.in verb. nominum & cognominum. 172
Patroni omissio in signatura an possit in bulla suppleri,nu.52.clauſ.necnon iurispatronatus. 171
Patroni consensus an sit necessarius in permutatione,numero 21. & seq.de permut. 531
Patroni consensus exigitur in vnione, nume.6.gl.xj.regul.cancel. de vnionibus. 289
Patrono recusante consentire permutationi potest episcopus supplere.nu. 41.clauſ.necnon iurispatronatus, in iij.parte sign. 170
Patrono præsentante non cui debebat, an fiat deuolutio,num.56. de deuolution. 248
Patronorum ius conferendi ad quem deferatur,nu.54.ibid. 248
Patronus ecclesiasticus constituit vicarium generalem & ad præsentandum,nu.72.form.vicar.archiep. & alior.collat. 66
Patronus est vocandus in reuocanda vnione,necnon collegiato,nume.27. & quomodo,nume.seq.de vnio.reuoca. 298
Patronus quomodo cautè consentiat vnioni.nu.41. 300
Pauperi clerico an prouidendum sit in ecclesia cathedrali.nu.18.& sequ.de rescrip.in forma communi & in forma pauper. 122
Pauperi clerico beneficium quinquaginta librarum mandatur conferri, numero 20. 122
Pauperibus non diuitibus mandatur prouideri in forma pauperum, nu. 4.& seq. 120
Pauperum forma pro graduatis,nu. 1. de rescript.in form.pauper. pro gradua. 123
Pecuniam accipiens etiam cum dare permissum est,peccat,nu.23.de simo. in resigna. 497
Pecuniam sumere non debent prælati pro literis de non residendo,numero decimosexto, dispensa. de non residend. 457
Pœna malè impetrantium beneficia viuentis.gl.xvij.regu.cancel.de annal.possess. 317
Pendente lite non licet alium vacandi modum exprimere.gl.xix. 358
Pendente lite an liceat resignare.num, 19.gl.xij.reg.cancel.de infirm.benefi. resignan. 524
Pœnæ impetrantis beneficium viuentis.nu.9.& seq.de reprob.benefi.viuen.impetra. 337
Pœnitentiarij literæ & breuia non validantur per perinde valere.nu.16. de reser.etiã & perinde valere. 313
Pœnitentiarij & Papæ in signando differentia,nu.21.& sequen.in ij.parte signat. 151
Pœnitentiarius Papæ circa quæ dispen-

pensetˌnum.35.de dispensa.ad plura benef. 371
Pœnitentiarius non dat clausulam vt loco dimissi vel dimissorum, &c. glos.& loco dimissi.de dispens. ratio. ætat. 401
Pœnitere quomodo liceat in crimine hæresis,nu.7.& 9.de mod. amitten. benef. 467
Pensio an possit imponi in beneficijs patronatis absque laicorum consensu, nu.28.clauſ.necnon iurispatronatus. in iij.parte sign. 169
Pensio reseruatur canonico consentienti dissolutioni vnionis.nu.35.de vnio.reuoca. 300
Pensio tribus tantùm casibus venit in hoc regno imponenda, numer.23.de reseruat.tã generalib.quàm specialibus. 116
Pensionarij morte an extinguatur pensio vel transferatur,numer. 20. eod. 116
Pensionarius beneficij non percipit pensionem propria autoritate,nume.18. eod. 115
Pensionem quis habere non potest ex dispen.ad benef.nu.49.de dispensa. super defect.natal. 413
Pensiones in beneficijs quando moderentur ad tertiam partem,nu.17.de reseruationib.tam generalib. quàm specialib. 115
Pensiones duas non licet obtinere sub eodem tecto,nec ecclesiam cum pensione, in verb.etiam si sint, &c. de dispen.rat.ætat. 393
Pensioni super futuro beneficio imponendæ constitui potest procurator. numero 29.de procurator. ad resignand. 483
Pensionis impositæ ab ordinario confirmatio dari non solet,sed à Papa de nouo concedi,numer.17.titul. de reseruat. 115
Pensionis constitutio an desideret patroni consensum,nume.48.& seq.clauſ. necnon iurispatronatus, in iij.parte signat. 171
Per nos,aut per procuratorem resignamus,nu.1.de procurator.ad resi.constitut. 479
Peregrini deseruiant per vicarium,numero quinquagesimo,de dispensa.de non residend. 461
Perficitur gratia per hoc verbum fiat, numero 15.in secunda parte signaturæ. 150
Perinde personam,tempus, & actum respicit,num.7.de rescript.etiam & perinde valere. 312
Perinde valere supplet transcriptionem bullis.numero decimonono, in præfation.titul.bullæ no.ac simplic. prouis. 161
Periurus priuandus est suo beneficio, numer.58.de modis amittend.beneficia. 473
Permutandi clauſ.quomodo inserendæ in signatura.in ver.vel ex causſa permutationis. de dispensat.ration. ætat. 400
Permutando non potest imponi pensio super æquali vel minori beneficio, nu.24.de reseruationi.tam general. quàm special. 116
Permutãs in fraudem beneficium cum infirmo perdit suum beneficium,nu. 2.gl.iiij.regul.canc.de infirm.benefic. resig. 514
Permutare beneficium cum temporalibus simonia est,nu.3.quot mod.benefic. acquir. 25
Permutare beneficium non licet accusato.nu.6.glo.ix.reg.cancel.de subro. colliti. 335

Universidad de Deusto
Biblioteca

Permutare potest curatus non promotus iuxta finem anni, numero 37. de non promotis intra annum, &c. pag. 448
Permutari an possit commenda cum titulo.nu.53.de commen. 276
Permutari non potest vnitum beneficium, numero 18. de vicar. perpetuis. 295
Permutari nec aliâs resignari potest beneficium vnitum, numero 9. & seq.glo,xj.regul.cancellar.de vnionib. 290
Permutari non potest beneficium ad certum tempus concessum, numero 8. in verb. quoad vixeris,&c.de dispens.rat.ætat. 398
Permutati beneficij loco, aut resignati, vel aliâs adempti quando liceat aliud capere in verbo Simpliciter. eod. 400
Permutatio non valet, si alterum beneficium erat reseruatum,nume.12. in verb.specialiter,in forma signaturæ. 148
Permutatio quid sit,numero 2.de permutat. 528
Permutatio de beneficio non suo an valeat,nu.14.eod. 530
Permutatio beneficij lite pendente an valeat, numero 33. & seq. de subrogationib. 324
Permutatio etiam inæqualis annullatur,nu.5.glo.iiij.regul.cancella.de infir.benef.resi. 515
Permutatio beneficij non subijcitur regulæ de verisimili notitia, numer. 4.glo.ij.reg.cance. de verisimili notitia. 236
Permutationes approbandæ sunt per collationem, numero 5. de permutatio. 529
Permutationes admittere potest capitulum sede vacante,nu.95. & seq. de deuol. 254
Permutationi recusantibus patronis Papa prouidet,numero 21.clau.nec non iurispatronatus, in iij.parte signaturæ. 168
Permutato Episcopatu an censeatur reuocatus vicarius, & an eius interim acta valeant,nu. 225. formul. vicariorum Archiepiscoporum,& alior.colla. 85
Perpetua vnio quomodo fiat,nu.8. de vnionib.benef. 279
Perpetuæ duæ vicariæ sunt incompatibiles,in verb.vel earum perpetuæ vicariæ,de dispens.rat.ætat. 389
Perpetuo conferenda sunt beneficia,nu. 13.fallit in multis casibus,nu.seq.requisi.ad bonam colla. 33
Perpetuus vicarius quis dicatur,nu. 241.for.vicar.Archiepisco.& alio. colla. 87
Perpetuus vicarius quando detur vnito beneficio,nu.1.& sequent.de vic. perpet. 292
Personales vniones reprobantur in Francia, numero 46. de vnionib. benefic. 284
Personam non transgreditur priuilegium,nu.26.Differen. inter rescrip. priuile.benefi.& manda. 97
Personæ qualitas attenditur ad iudicandum iustum metum,nu.11. de resigna.metu extorta. 494
Peruenisse ad talem annum dicitur, quãdo eum attingit in verb.tecum vt exnunc, de dispensation.ration. ætat. 386
Pessulum seu anulum portæ ecclesiæ quando requiratur tangere in possessione capienda,nu.34.de missio.in possess. 92
Pestis an excuset à residendo,nume.29. dispen

dispensatio de non resid. 419
Petenti secum ad maiores dispensari si ad dignitates concedatur de maioribus etiam intellegitur,nu.88.de dispensa.super defect.nata. 417
Petitio partis præcedens non impedit effectum,clauſ.motus proprij,nu.23. de clau.manda. 103
Petitionis clauſ. nisi fuerit repetitæ in dispositione signaturæ non intelliguntur concessæ,numero decimotertio,& seq.clauſ. Quod obstan.in iij. parte sign. 155
Petitor an possessor sit is,in cuius locum subrogamur, sit ne exprimendum, nu.61.de subroga. 328
Philippus molestè tulit,quòd alicui nõ bene fecisset,nume.10.in verb.vitæ, in for.no.prouis. 204
Placet Regis non expeditur post sex menses in suis nominationibus, nu. 20.de procu.ad resig. 481
Plebania quomodo sit exprimenda,nu. 7.& seq.in verb. etiam situationis, in iij.parte signat. 179
Plebs an conuocetur ad vnionem faciendam,nu.11.& seq.gl.xj.reg. can. de vnionib. 290
Plenitudo iuris canonicæ quando dicatur,nu.43.de clau.mand. 105
Plumbum est de substantialibus bullæ, nu.3.& 13.bulla nouæ ac simpli.prouisio. 189.& 190
Plumbum in bulla apponens sua autoritate falsum committit,numero 15. in bulla no.proui.in suis nominationibus. 190
Plurali numero pro singulari vtimur honoris gratia,in verb. vestræ, in forma sig. 135
Pluralis Papæ locutio erga vnum inducit falsitatem, nu. 11.opponi quæ contra bull.possint. 230
Pluralitas beneficiorum reprobata multis rationibus,nu.2.& seq.de dispen. ad plura benef. 366
Pluralitas beneficiorum iuri ciuili inimica,nu.6. 367
Plures habens prælaturas potest singulis specialem vicarium præficere, nu.23.& seq.de vic.Episcop. 52
Plures in vnius locum subrogari possunt.nu.42.de subrogat. 325
Pluries ab eodem diuerso iure conferri potest beneficium,nu.4.collatio. plures an fieri possint. 47
Plurium collationũ quænam optima, num.7.& seq.collatio. plures an fieri possint. 48
Portio monachalis extinguitur,si melior fortuna sequatur,numero 38.gl. ij.reg.canc.quod quis intelligat idioma. 584
Possessio clericatus an iuuet,numero vigesimoquinto,forma literarum tonsuræ. 17
Possessio beneficij adipiscitur per solam signaturam,nu.50.de rescript.etiam & perinde valere,317.& nu.27. de breui Apostolico,& alijs. 197
Possessio diutina ecclesiæ tanquam vnitæ probat vnionem, gl.ix.reg.canc. de vnionib. 287.& 288
Possessio vitiosa autoris exprimenda, nu.19.de subrog. 322
Possessio an quæratur per subrogationem,nu.26.& seq. 323
Possessio apprehenditur per subrogatũ ex praxi Franciæ,nu.28. 323
Possessio capi & publicari potest post sex menses ante mortem resignatis, gl.xj.reg.canc.de public.resig. 548
Posessio sine publicatione non valet, gl.xvij.eod. 555
Possessione priuari quomodo intelligatur resignans,numero 16.gloss.xiiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

regul.cancellar.de infir.benefic.resignant. 528
Possessionem autoritate propria apprehendens an priuetur iure, quod habet in beneficio, nu.23.& seq. requis. in liter.collat. 46
Possessionem adeptus ex prima gratia inualida, non tenetur aliam apprehendere, nu.52.de rescript.etiam & perinde valere. 317
Possessionem apprehendere debet permutans, nu.18.de permuta. 531
Possessionem ingredi non licet impetranti per incapacitatem, nisi lata aliqua sententia, nu. 106. & quid si alio modo, numero sequent. de deuolut. 255
Possessionem accipi & publicari ante mortem resignantis sufficit, nu.23.gl. xiij.reg-cancel.de publican. resignation. 552
Possessioni beneficij incũbens resignans facit id vacare per mortem, nu. 8. & seq.gl.xiij.eod. 550
Possessor vi possidens suum titulum iustificare tenetur, nu.23.de rescript.ad benefi.vacan. 127
Possessor beneficij an ad præceptũ executoris possessionem dimittere teneatur.in ver.cõtradictores, &c.form. nou.prouis. 223
Possessorium beneficij controuersum an ipsum efficiat litigiosum.num.31. & seq.de subrog. 324
Possessor episcopatus vel abbatiæ ante sibi intimatas bullas confert. tract. de simo.nu.25. 498
Possidente resignante quare per eius mortem vacare censeatur beneficium, gl.).reg.canc.de publ.resig. 537
Possidere & in possessione esse quomodo differant.nu.1.gl.13.eod. 548
Post annum promotus non eximitur, quin priuetur parrochiali, nu.72. de non promotis intra annum, &c. 453
Posterior exprimens verum vacandi modum an præferatur priori habenti clau. siue aliàs quouismodo.nu. 6. in verb.siue præmisso. in forma signaturæ. 141
Posterior impetrans quomodo præfertur priori.gl.ij.regul.cancel.de subro. collitig. 329
Posteritatis legitimatio extenditur solùm ad legitimos, nu.8.de rescrip.nobilita.misto. 587
Postulatio à superiori admissa iustum præbet titulum, numero 5. de election. 29
Potentior an subrogetur.num. 1. & sequent.glos.viij.reg. cancel. de subro. collitig. 335
Potentiori nil prohibet cedere eum, qui iam pro se obtinuit sententiam, nu. 3.gl.viij. 335
Potentis aut calumnioſi vexationem licet redimere, nu.20.de simo.in resignat. 497
Praxis Franciæ comprobandi signaturas tempore belli.nu.8.in verb. datum, &c.in tertia parte signaturæ. 185
Praxis annullandi resignationem metu factam, num.5.de resig.metu extorta. 494
Praxis Franciæ quomodo procedat impetrans per non promotionem, nu. 50.de non promotis intra annum. pag. 410
Præbenda quid, nu. 13. seculare benefic. quotuplex. 8.& 9
Præbendam impetrans per mortẽ nusquam releuatur ab expressione certi nominis defuncti.in verb. Etiam coram notario, an forma signaturæ. 143

Præ-

Præbendarum collatio sede vacance non deuoluitur ad capitulum, num. 101.& seq.de deuolutio. 254
Præbẽdæ seu canonicatus possessio quomodo apprehendatur, nu.36.de missione.in possess. 92
Precarij constitutio an prosit quoad istam regulam, nu.33.gl.xiij.reg.can. de public.resig. 513
Precedentis prouisionis quomodo sit habenda mentio in gratia si neutri, nu. 36.de rescr.si neutri. 259
Præcepta & mandata faciendi, clau. in vicariatu, nu.175.form.vica.archie.& alior.colla. 79
Præceptoriæ Hierosolymitanæ & sancti Antonij possunt ab exteris obtineri, numer. 9. de rescript. mistis. 577
Precibus hæreticorum obtinens beneficium eo priuatus est, nu.24.de mod. amittend.benef. 469
Prædecessoris debita non tenetur soluere subrogatus.nu. 45. de subrogationib. 326
Prædecessoris titulus regulariter non ostendendus, nu.57. 327
Præiudicium consanguineorum an impediat filium naturalem legitimari, nu.15.& seq.de rescrip. legitima. misto. 590
Prælati omnium maximè tenentur residere, nume.3.dispensa.de non residend. 455
Prærogatiua Papæ quando concurrit cum ordinario nu.16.glos.xij.regul. cancellar.de infirmis beneficia resignan. 524
Prærogatiua meritorum est caussa ad dispensandum sufficiens, nu.30. de dispens.ad plura benef. 373
Presbyter aut clericus solo verbo fieri potest à Papa, nu.9.& seq.de cleric. à quib.& quomodo creentur. 11
Presbyter, aut clericus, seu notarius mittit in possessionem, nu. 13. de missio. in possess. 89
Præscribi potest vnio alicuius ecclesiæ, nu.34.de vnionib.benef. 282
Præscriptæ vnionis caussa an sit probanda, nu.35. 282
Præscriptio non probatur ex tempore decem annorum, nu.6. in verb. seu circa, de dispen.rat.æt. 385
Præscriptione ius quæsitum an princeps tollere possit, nu.32.glo.6.de non toll. ius quæs. 267
Præsentandi & eligendi potestas data etiam cum clauſ.& alia omnia maiora faciendi, non comprehendit alium modum.nu.51.& seq.form.vicar.archiep.& alio.colla. 63
Præsentandi ius quomodo fuerit introductum, num.1.& sequ. de præsent. & institit. 29
Præsentare potest commendatarius, eligere, & alia facere, sicut habens in titulum, nu.60.& sequ.de commenda. 277
Præsentat interdum prior vicarium perpetuum, nume.12.de vicar. perpetuis. 294
Præsentatio quid sit, & quotuplex, nu. 3.& seq.de præsentat. 29
Præsentatio inspicitur in literis iustitiæ, sed in gratiosis tempus datæ, nu. 53. Different.inter rescript.gratiæ & iustit. 113
Præsentatio probatur per narrationem in literis prouisionis, nume.14.clauſ. necnon iurispatronatus, in iij.parte signat. 567
Præsentatio & institutio an faciant cessare hanc regulam, nu. 7. & sequ. gl.xiiij.regu.cancel.de infirm.benef. resignan. 526

Universidad de Deusto
Biblioteca

Præsentatione nulla & inualida existente valet Papæ prouisio, etiam absque alia derogatione, nu.19.clau. necnon iuris patr.in iij.parte sig.168
Præsentato nõdum instituto datur simplex prouisio, nu.46.de noua prouisione. 197
Præsentatus à minori parte impetrat gratiam, si neutri, nu.31.& sequ. de rescrip.si neutri. 259
Præsentatus dubitans se institutũ quomodo impetret nouam prouisionem, nu.13.claus.necnon iuris patronatus, in iij.parte signat. 172
Præsentatus ingrediens possessionem absque institutione priuatur suo iure.nu.14.& seq. 172
Præsentatus fructus percipiens ante institutionem fit inhabilis, num.16.& quod ei remedium, nu.seq. 172
Præsentatus administrans ante institutionem est intrusus, nu.9.gloss. iiij. reg.can.de subrog.collitig. 331
Præses ante successoris sui aduentus notitiam indicat.trac.de simo. numero 32. 499
Præstimonij unio non eget derogatione, numero 17.de vicar.perpet. 295
Præsumptiuè ex actis possessionis nõ sufficit probare titulum, nu.26.de rescr. ad benef.vac. 127
Præteritum excludit præsens, gl. vacauerit, in forma sig. 140
Prætextatorum puerorum insigne bulla, numero quarto, titul.bullæ no.ac simpli.prouis. 189
Præuentiones Papæ nimis acceleratæ non valent, gl.v.reg.can.de verisi.notic. 238
Præuentionis via, aut concursus prouidet Papa, nu.15.& seq.de rescrip.ad benef.vacan. 126
Primæ collationis validandæ gratia impetratur perinde valere, num.9. de rescript.etiam, & perinde valere. 312
Primus prouisus præfertur secundo, licet ei tradita fuerit possessio.num.5. glo.xviij.reg.canc.de publicand.resignation. 557
Princeps simpliciter concedendo tantùm petita concedere censetur, num. xxxj.in verb.datum, in vlt.parte signat. 188
Princeps an id tollere possit, cuius ipse fuit caussa quærendi, nume.31.gl.vj. de non toll.ius quæs. 267
Principalis duarum unitarũ ecclesiarum est exprimenda in impetratione, nu.12.& sequ.de unionib. beneficio. 279
Principes rarò gratiarum affectus sentiunt, num.10.declaratio nouæ prouisio. 204
Principis gratia non expirat eius morte.nu.4.de gratia ratio.congruit.360
Prioratus conuentualis qui, num.4.& claustralis, num.5.titul.regu.beneficium multiplex. 10
Prioratus conuentualis quam ætatem requirat, num.3.de dispensa.ration. ætatis. 383
Priores aliquando conferunt primam tonsuram, nu.16.de cleric.à quib.& quomodo creentur. 12
Prioritate nulla apparente in collationibus plur.eiusdẽ datæ non valẽt. nu.31.de rescr.ad benef.vac. 127
Priorum secularium & claustralium claus.in principio bullæ poni solita. nu.13.& seq.in verb.vitæ, &c.formul.no.prouis. 205
Priuare beneficio non potest vicarius, nisi hoc fuerit eidem expressè concessum.nu.135.& seq.formul.vica.archiep.& alior.colla. 73

Pri-

Priuationis sententia appellatione suspensa non impedit quem interim resignare, nu.12.& seq.de mod.amitt tent.benef. 472
Priuato an possit iterum beneficium conferri, nu.8.& seq.de non promo. intra an.&c. 454
Priuatus beneficio post sententiam se immiscendo fit intrusus, nu.10.gloss. iiij.regul.cancel.de subrogand. collitigant. 331
Priuatus non intelligitur aliquis nisi à iure exprimatur, num.62.de modis amitt.benef. 473
Priué conseil du Roy, cur sic dicatur, mero 1.diffe.inter rescr.priuil.benefi. & mandat. 94
Priuilegia quibus de caussis concedantur, nu.35. 98
Priuilegia omnia transferuntur per unionem, nu.17.de unio.benef.284
Priuilegia ecclesiæ translatæ quomodo perdantur, & transferantur, nu.19. & sed.de transla.Episco. 307
Priuilegia temporalia dat Imperator ecclesijs, Papa spiritualia, nu.6.de erect.eccle.in cathedr. 302
Priuilegia nobilium, num.12.& seq.de rescr.nobil.misto. 587
Priuilegiarius non tenetur habere literas de non residendo, nu.14.dispensatio de non resid. 457
Priuilegia ecclesiæ principalis gaudet vicarius perpetuus, numero 16.de vic.perpet. 294
Priuilegium Episcopi exercendi pontificalia vbique, nu.20.formul. liter. dimissor. 21
Priuilegium quid, & eius etymologia, nu.3.& seq.differ.inter rescript. priuil.benef.& mand. 94
Priuilegium est strictè interpretandum, nu.6.quod limitatur, num.seq. & nume.9. 94.& 95
Priuilegium derogans statutis & consuetudinibus est largè interpretandum, num.10. 95
Priuilegium enormiter lædens ius alterius reijcitur, nu.44. 99
Priuilegium principum non faciens mentionem de alio priuilegio, vel indulto, est nullũ ratione subreptionis, nu.6.differ. inter rescrip.grat.& iustic. 107
Priuilegium obtinens absque mentione statuti etiam idem quod ius cõmune statuentis, nil agit.nu.14. 108
Priuilegium concessum intelligitur secundum petitionem, numer.30.in ij. parte signat. 152
Priuilegium motu proprio concessum an extendatur ad litẽ pendentem, numero 9.glo.vj.de non tollend. ius quæsi. 265
Probanda est caussa unionis, nu.5.gl. xj.regul.cancell.de unionib.289.& num.10.de union.reuoc. 297
Probare non tenemur, quæ dicuntur in exordijs gratiarum, nu.15.in verb. vitæ, in forma no.prouis. 205
Probare an debeam mecum permutantem ius habuisse, nume.17.de permut. 531
Probare quando teneatur impetrans, in verb.vt asserus.de dispen.ratio. ætatis. 384
Probat signatura contra supplicãtem, nu.20.& seq.in verb. Datum, &c. in iij.parte signat. 187
Probatio non recipitur contra verisimilitudinem temporis, nu.5.gl.j.reg. canc.de verisimi.notic. 235
Probationis tantum gratia inductum est hoc rescriptum, numero decimo nono, & sequent. de grat.Rat. congruit. 462

Universidad de Deusto
Biblioteca

Processus super si neutri, literis non confectis nullus est. nu. 12. de rescr. si neutri, &c. 257
Processus vt valeant ab omnium eorum data an concedi possit. nu. 15. de rescrip. etiam & perinde valere. 313
Proconsul ante successoris aduentum administrat, tract. de simon. numero 29. 499
Procurator per cuius resignationẽ vacat beneficium exprimendus est, nu. 20. requis. in lit colla. 45
Procurator laici non potest præsentare, nisi specialiter hoc ei concussum fuerit. nu. 71. form. vicar. archiep. & alior. colla. 66
Procurator generalis ad acceptandum potest acceptare curata, & dignitates, nu. 118. 71
Procurator ad resignandum quomodo constituatur, nu. 5. de procurator. ad resignand. constit. 479
Procurator ad acceptandum simul & resignandum constitui non potest. nu. 16. 481
Procurator ad præsentandum ad beneficium non vacans an cõstituatur, nu. 21. & seq. de reprob. benef. viuen. impetra. 339
Procurator à nominato constitutus ad acceptandum & resignandum an possit resignare, nu. 31. 340
Procurator à subrogato constituendus est de nouo, nu. 31. & seq. de subrogationib. 324
Procurator prioris collitigantis an sufficiat ad subrogationem, nu. 14. 327
Procuratorem ex consuetudine potest vicarius constituere, nu. 18. form. vicar. archiep. & alior. colla. 66
Procuratores generales loco vicariorum constituuntur apud principes laicos. nu. 13. 58
Procuratori meo beneficium viuentis collatum an mihi præiudicet, nu. 67. de reprobat. benefic. viuen. impetrat. 345
Procuratoria non valent vltra annum, gloss. 7. regul. cancel. de verisi. notit. 239
Procuratorum cõtradictarum beneficia, & notariorum Rotæ, ac aliorum an sint reseruata, num. 9. de reseruationib. tam generalib. quàm specialib. 114
Productio bullæ reformatæ quomodo fiat, nu. 1. & seq. de reforma. & correctio. bullæ. 234. & 235
Professio facta ante decimumquartum annum quomodo conualidetur, nume. 53. de rescript. etiam & perinde valere. 318
Professio noua non desideratur in trãslatione monachi, nu. 1. & sequen. de translat. monach. 308
Professus habere potest beneficia, non professus, nume. 24. de dispens. cum regularibus facta. 422
Professus religionem priuatur suis beneficijs, nume. 44. de mod. amitten. benef. 471
Prohibiti ordines sumere, nu. 1. gl. iiij. reg. can. de cleric. ad sacros ord. 440
Prohibitio Papæ ne tale conferatur beneficium inducit reseruationem, nu. 32. de reseruationib. tam generalib. quàm specialib. 117
Promissio sine caussa non valet. nu. 10. de breui apostolico, & alijs. 395
Promoti quando dispensantur ad matrimonium, nu. 39 gl. v. regu. can. de dispen. in gradib. consang. 571
Promoti sine dimissorijs suspensi sunt, gloss. iij. reg. cancel. de cleric. ad sacros ordin. 438
Promoto ante septemnium collatio facta non valet, nu. 9. gl. ij. 437
Promoto ad tonsuram ab alieno Episcopo quid agendum, nu. 12. de rescri. etiam & perinde valere. 313
Promoto sine beneficio quomodo prouidere debeat Episcopus, nu. 1. de rescrip. in forma communi, & in forma pauper. 120
Promotum alium negans id probare non adstringitur, nu. 71. de non promot. intra annum, &c. 453
Promotus illegitimus ad sacros ordines & celebrans an fiat irregularis, nu. 13. de dispen. super defect. nat. 408
Promotus illegitimè dispensatur, gloss. ij. reg. can. de cler. ad sacros ord. &c. & taxatur bulla. 438
Promouendi facultas à quocunque antistite datur per breue, nume. 46. de breui Apostolico, & alijs. 599
Promouentur hodie clerici pauperes in vim tituli patrimonialis, nu. 24. de rescrip. in for. communi, & in forma pau. 122
Promoueri in Francia sufficit in secundo anno pacificæ possessionis, nu. 45. de non promo. intra ann. &c. 449
Promoueri quando liceat ante ætatem & extra quatuor tempora, numero 12. glo. j. regul. can. de cleric. ad sacros ordin. 435
Prophetârunt quidam iuuenes, numero sexto, glossa secunda. pagina. 437
Propria autoritate sumitur possessio rei vnitæ, numero decimoseptimo, gloss. xj. regul. cancell. de vnionib. 261
Prorogare annum promotionis non potest Episcopus, numero decimooctauo, de non promotis intra annum. 445
Prorogatio dispensationis quomodo petatur à Papa, numero quarto, in verbo quoad vixeris, &c. de dispr. ætat. 398
Prorogatio dispẽsationis inualida non impedit impetrationem tertij, nu. 6. in verb. quoad vixeris, &c. 398
Prorogatio dispensationis quomodo fieri possit, nu. 11. de disp. de non promouendo. 432
Prorogatio sex mẽsium fieri potest ad publicandam resignationem, gl. iiij. reg. canc. de pub. resig. 541
Prorogatio de non promouendo non debet esse maior quàm prima concessio, & ab ipso concedente dari, numero 31. de breui Apostolico, & alijs. 597
Prorogatio non fiat nisi prima concessione durante, nu. 34. eod. 598
Prorogatio de consecrandis Episcopis conceditur per breue, nu. 18. eod. 601
Prosequi caussam quomodo teneatur impetrans, gl. 15. reg. canc. de annal. possess. 316
Prothonotariatus bulla nõ simul cum bulla dispensationis expeditur, numero octuagesimoquarto, de dispensatione super defectu natalium. 416
Prothonotariatus gratis Autori concessus, nu. 85. 416
Prouidet Papa varijs modis, numero vndecimo, & seq. de rescr. ad benefic. vacant. 126
Prouisio si fuerit in signatura expressa, an electio postea in bulla possit exprimi, numero trigesimonono, de noua prouis. 196
Prouisio narrata in signatura non potest in bulla omitti, nu. 40. 196
Prouisio Papæ tendit vel ad vacatura vel ad vacantia de Papæ prouisione. 93

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prouiſio facta alicui tãquam graduato, qui non eſt, non valet, nu. 13. de deuolut. 248
Prouiſio cum acceſſu quando detur, nu. 42. de reſeruationib. tam generalib. quàm ſpecial. 118
Prouiſionis verbum latè accipiendum eſt, nu. 10. form. vicar. archiepiſco. & alior. colla. 63
Prouiſus de epiſcopatu, vel abbatia ante adeptionem poſſeßionis an conferre & præſentare poßit, tract. de ſimo. nu. 25. 498
Prouiſus à vicario ſub eadem data prior capiens poſſeßionem præfertur prouiſo ab epiſcopo, nu. 123. 72
Publica honeſtas an egeat diſpenſatione ad nubendum, nu. 45. & ſeq. gloſ. v. reg. can. de diſp. in gradib. conſanguinitat. 172
Publicanda eſt collatio facta per reſignationem, nu. 1. gl. x. reg. cancell. de publ. reſig. 544
Publicatio an intra eccleſiam fieri debeat, gl. ix. eod. 543
Publicatio in quo loco fieri debeat, ibidem. 543
Publicationum ſex menſes à quo tempore computentur, gl. v. eod. 542
Publicæ vtilitatis cauſſa derogatur iuri etiam quæſito, nu. 30. gl. vj. de non tollend. ius quæſ. 267
Publicæ vtilitatis cauſſa regreſſus conceduntur, de regreßib. 478
Pũctum bullæ à priuato additum eam vitiat, nu. 9. Opponi quæ contrà bullam poßint. 229. & 230
Pupillo non poteſt dari facultas teſtandi, numero 55. de reſcript. etiam & perinde valere. 318
Purgatus metus quando dicatur, numero 7. de reſignation. metu extorta. 404

Q

QVALIACVNQVE beneficia poſſunt vniri. numer. 5. de vnionib. beneficior. pagina. 278
Qualis metus requiratur ad reſcindendam reſignationem, nu. 8. & ſeq. de reſigna. metu extorta. 494
Qualitas beneficij inducens reſeruationem non habetur pro expreſſa, nu. 18. in verb. necnon omnia, form. no. prouiſ. 212
Qualitas beneficij quando habetur pro expreſſa, nu. 27. in ver. Datum &c. in iij. parte ſignat. 187
Qualitas ſpurietatis exprimenda, nu. 61. Limitatur, nu. 65. de diſp. ſuper defect. natal. 414
Qualitates expreſſæ in petitione ſubintelliguntur in conceßione. nu. 32. & 33. in iij. parte ſig. 152
Qualitates impetrantis & beneficij impetrati quomodo exprimendæ, numero primo, & ſequenti, in verb. qualitatum in iij. partæ ſignaturæ. 176
Qualitates cum ipſis beneficijs habentur pro expreßis, numero ſeptimo, in verbo necnon omnia, &c. form. no. prouiſ. 211
Qualitates beneficiorum ſunt exprimendæ, niſi habeantur pro expreſſis. num. 13. 211
Qualitates beneficiorum habentur pro expreßis vi clauſulæ, quæcunque, quotcunque, &c. numero 18. de clau. mandat. 103
Qualitates & fructus beneficij exprimuntur in acceſſu, numero quadrageſimotertio, de reſeruat. tam gener. quàm ſpec. 118

Qualitates requiſitæ in nobilitate, nu. 7. de reſcr. nobilit. miſto. 586
Qualitates partium inſerendæ ſunt à notario in ſuo breui, nu. 6. & ſeq. de breui Apoſtolico, & alijs. 595
Quatuor temporibus cur potiùs ordines conferantur quàm alio tempore, numero 8. glo. j. reg. can. de cleric. ad ſacros ordin. 434
Quando impetrandum ſit perinde valere, nu. 6. de reſcript. etiam & perinde valere. 312
Quærendo iuri derogare poteſt Papa, nu. 18. gl. vj. reg. cance. de non toll. ius quæſ. 266
Quæſito iuri non derogatur, per ſi neutri, nu. 20. de reſcr. ſi neutri. 258
Quilibet conſtitui poteſt procurator ad reſignandum, nu. 17. de procu. ad reſignan. 481
Quinto exiſtens in gradu poteſt nubere cum exiſtente in ſecundo, gl. iij. reg. can. de diſp. in grad. conſan. 565
Quondam & olim præteritum & præſens tempus ſignificant, in verb. quondam, in form. ſig. 139
Quorumcunque beneficiorum diſpenſatio non extenditur ad curatum, in verb. etiam ſi curam, &c. de diſpen. ratio. ætatis. 391. & 392
Quot annis poſſeſſum fuerit beneficium eſt exprimendum, gl. xij. regul. cancella. 354
Quot modis Papa prouideat beneficijs, nu. 2. de reſcript. ad benefic. vac. 125
Quotuplex eſt diſpenſatio, nu. 3. de diſpenſat. 363

R

RAPERE puellam quaſi dicitur, qui Regis beneficio illam capit, numero decimo, gloſſa j. regula cancellariæ, de diſpenſatione in gradibus conſang. 564
Raptus non comprehenditur in diſpen. de matrimonio, gl. vj. eod. 573
Raſura ſeu litura in loco ſuſpecto vitiat bullam, numero decimooctauo, in verbo cum derogatione, in tertia parte ſignaturæ, & numero quarto, Opponi quæ contra bullam poßint. 183. & 229
Raſura parit ſuſpitionem contra poſſidentem inſtrumentum, numero octauo. 229
Ratificatio an validet collationem aliàs nullam, numero vndecimo, forma vicariorum, Archiepiſc. & alio. colla. 58
Ratihabitio Epiſcopi an validet ordines abſque ſuo conſenſu collatos ab alio, numero vndecimo, & ſequenti, formula literarum dimiſſor. 20
Ratihabitio vocatur à quibuſdam figuratum mandatum, num. 52. different. inter reſcript. priuileg. benefi. & mandat. 100
Rationes inſeruntur à Papa, quæ moueant illum ad conferendum, numero primo, in verbo vitæ, ac morum, &c. forma nouæ prouiſio. 203
Rationes prohibitæ impetrationis beneficij viuentis, numero 7. & ſequent. de reprob. benefic. viuen. impetra. 337
Rationes plures prohibitionis, ne baſtardi beneficia habeant, numero 3. & ſequen. de diſpenſa. ſuper defect. natal. 407
Rationes multæ pluralitatis reprobatæ num. 2. cum ſequenti, de diſpenſa. ad plura benef. 366

Universidad de Deusto
Biblioteca

Recipere in canonicum ad effectum quid importet,nu.44.de clau.mandat. 105
Recipere beneficium ex dispensatione quid importet,in verb. recipere, de dispen.rat.ætat. 396
Recipiendi resignationes habens potestatem,an etiam conferre possit,nu. 104.& sequenti,formul.vicar. Archiepiscoporum & aliorum collatorum. 70
Recipiendi dispensatio an comprehendat & retentionem , in verbo & insimul retinere,de dispensa.ration. ætatis. 397.& 398
Recipitur quis in monachum per simplicem signaturam,nu.23. in verb. Datum,&c.in iij.parte sig. 187
Recognoscere chiropgraphum an cogat vicarius absque speciali mandato, nu.165.formul.vicar.Archiepisco. & alior.colla. 77
Reconciliare ecclesiam an possit vicarius,nu.168. 78
Recredentia lata non subrogatur quis, nisi refusis expensis,nu.49.& sequ. de subrogat. 326
Rector aut curatus quid iurare debeat Episcopo,numero 2.& seq.titulo requisita in lit.collat. 44
Rectoria est incompatibilis cum vicaria,nu.6. in verbo incompatibilia, de dispen.rat.ætat. 388
Rectoris parrochialis vnitæ consensus exigitur,nu.8.& seq.gl.x).reg.cance. de vnionib. 290
Recusato iustè Episcopo,recusabitur & eius officialis,at non è contra,num. 190.& seq.for.vic.Archiepisco. & alior.collat. 81
Rediens ad suum beneficium an noua egeat collatione,numero 12. de permuta. 530
Redimendæ vexationis caussa quando liceat aliquid dare pro beneficio contentioso,nu.17.& seq. de simo. in resignat. 497
Redire potest permutans ad beneficiū se ignorante vnitum,nu.19.de vicar.perpetuu. 295
Redire ad meum beneficium possum, licet alij collatum fuerit,nu.13.de permutat. 530
Redire ad beneficium non licet ei , qui spreto patrono permutauerat , nu. 16.eod. 530
Referenda est bulla ad primam signaturam,nu.9.& sequ.de reforma.& correct.bullæ. 233
Reformandæ vel transcribendæ quando sint bullæ,nu.2. 233
Reformatio bullæ ex vna caussa non porrigitur ad aliam caussam,nu.32. limitatur,nu.seq.in verb.datū,&c. in iij.parte signat. 188
Reformatio primæ gratiæ quando valeat,gl.vij.de annal.possess. 352
Reformationes gratiarum quomodo signentur,nu.7.in ij.parte sig. 150
Regaliorum iure sumitur in beneficijs quædam species appositionis manuū nu.37.de reseruat.tam gener. quàm special. 117
Registro approbatur signatura,num.1. in verb.Datum,&c.in iij.parte signat. 117
Registrata regula fit lex regni irreuocabilis per mortem Papæ,gl.j.regu. canc.de publ.resig. 536
Regiæ literæ non impetrantur ad annullandam resignationem beneficij dolo factam,nu.11.de causis resign. irritanti. 491
Regis consensus desideratur in translationibus Episcopatuum,nume.13.de translat.Episcop. 307

Regis quādo sit rehabilitare,nu.7.de rescript.rehabilita.misto. 585
Registrata quādo fuerit hæc regula,de verisimili notitia,nu.1.gl.j.reg.can. de verisimili. notit. 234
Registrata quando fuerit hæc regula in Senatu,gl.ix.reg.can.de infir. benef.resig. 518
Regni beneficium non potest extra regnum vniri,nu.9.gl.ij.reg.can.quod quis intelligat idioma. 580
Regnicolæ efficiuntur per vnionem beneficiorum,nu.53.de vnio.bene.284
Regressus quando approbentur vel improbentur. de regressis 478
Regressus interdum dantur resignanti, sed in Francia sunt sublati , nu .41. de reserua.tam gen.quàm spec. 118
Regula cui derogatur,quando sit exprimenda,in verb.non obstātibus,&c. formu.no.proui. 223.& 224
Regula cancellariæ quòd negatiue intelligatur expressio,non procedit in simplicibus,nu.19.glossa necnon omnia &c.eod. 212
Regulæ cancellariæ de expediendo per rationi congruit,intra ses menses an seruetur,nu.26.de grat.rat.con. 363
Regulam iam incorporatam in regestis curiæ an Papa tollat , numero 2. glossa j.regul.cancella.de verisimili notit. 234
Regulare esse beneficium quomodo probetur,numero 1. Quotuplex sit beneficium. 7
Regulare beneficium est incompatibile cum seculari , & è contra, numero septimo, in verbo incompatibilia , de dispensatione ratione ætatis. 287
Regularia beneficia quæ sint,& quotuplicia,numero secundo, titulo.regul. benef.multiplic. 10
Regularia beneficia sunt incompatibilia secularibus,in verb.etiam si sint &c.de dispen.ratio.ætat.391.& 392
Regularibus interdicta sunt beneficia secularia,nume.7.de dispen.cum regul.facta. 420
Regularis ecclesia in secularem , aut è contra quomodo erigatur , numero octauo ,de erectio.ecclesiæ in cathedral. 302
Regularium dispensatio ad regularia cum cura,non porrigitur ad simplicia,numero quadragesimoseptimo, de commenda. 275
Regularium beneficiorum cum secularibus dispensatio,aut è contra , numero septimo, de dispensation. rat. ætat. 383
Regulæ cancellariæ quando ad verbū sunt exprimendæ,in verb.vel assecutionem,form.no.prouis. 214
Regulæ de annali possessore ratio, gl. ij. de annal.possess. 349
Regulæ de viginti diebus deragat Papa,& legatus,nu.19.& seq.gl.vj.de non toll.ius quæsi. 266
Regum & illustrium personarum in derogatione patronatus eorum habenda est mentio,nu.62.& sequen. claus.necnon iuris patronatus,in iij. parte signat. 173
Rehabilitatio & dispensatio concedun tur per signaturam,nu.26. de breui Apostolico & alijs. 597
Rehabilitationis clausula, numero 68. de dispensation.cum regularibus facta. 427
Rehabilitatur homicida à solo Papa, numero 54.de modis amittendi benefic. 472
Rehabilitatus ad secularia an sit habilis ad regularia,nu.70.& seq.de disp. cum reg.facta. 427

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rei nomine & bonorum beneficiū continetur,nu.3.de permut. 529
Reincidens in morbum an contineatur ſub hac regula,nu.8.glo.ij.reg.cance. de infir.benef.reſig. 508
Religionis zelus,clauſu.pro regularibus, nu.4.de clauſ.mand. 101
Religionis ingreſſu illegitimus ſit legitimus,& ad quæ,nu.66.de diſpen.ſuper defect.natal. 414
Religioſorum clau.in prin.bullæ poni ſolita,nu.11.in verb.vitæ,&c. form. nouæ proui. 204
Religioſorum iuripatronatus quomodo derogetur,nu.66.clau.necnon iuripatronatus,in iij.parte ſign. 173
Religioſus diſpenſatur ad obtinendum beneficia in alio monaſterio,nu. 2. de diſpen.cum reg.facta. 419
Religioſus non vocatur nobilis in bullis,nu.30. 423
Religioſus non debet ſumere nomen à beneficio ſeculari,nu.34.eod. 423
Ramenta cauſſa purè & ſimpliciter ſumens tenetur ad omnes expenſas, nu.48.de ſubrog. 326
Remiſſio delicti cum reſtitutione bonorum quomodo intelligatur,nu.1.glo. vj.de non tol.ius quæſi. 164
Renouare non poteſt Epiſcopus commēdam finitis ſex menſibus,nu. 65. de commenda. 277
Renuncians liti nō dat ius aduerſario, nu.13.gl.vij.de non toll.ius quæſ. 270
Renunciari poteſt priuilegio,nu.39.diff. inter reſcr.priuil.benef.& man. 98
Renunciari non poteſt malæ impetrationi ad fugiēdū mulctā Papæ debitam.gl.17.reg.canc.de ann.poſſ. 357
Repetitam eſſe oportet clauſulam in ſignatura vt extendatur in bulla, nu.3.clau.generalem reſeruationem importan.&c.in ij. parte ſig. 162
Repetitio clau.nonob. certo canonicorū numero 48.de clau.mand. 106
Reprobare collatio quādo poſſit à collatore,nu.36.gl.ij.reg.can.de infir. benefic. 512
Reputatio attenditur in nobilitate, nu. 11.de reſcr.nobil.miſto. 587
Requiſita id literis tonſuræ.nu.3.forma liter.tonſ.& in his requiſ. 14
Requiſita in vicariatu,nu.8.de vicar. Epiſcoporum. 50
Requiſita ad bonam collationē,nu.1.& per totum tit.req.ad coll.bon. 31
Requiſita in literis rationi congruit.nu. 5.de grat.Ratio.congruit. 360
Requiſita in reſignatione,nu.4.de permutatione. 529
Requiſita ad erigendum eccleſiam in curatam,num.2.cum ſeq.de erect.eccl. in curatam. 303
Requiſita in vnionibus,gl.j.reg.can.de vnionib. 285
Requiſita ad bonam trāſlationem,nu. 14.cum.ſeq.de tranſlat.monach.309
Requiſita in ſignatura,nu.21.& ſeq. in præfa.ſig.grat. 131
Requiſita ad regulā de viginti diebus, nu.2.gl.ij.reg.canc.de infir.benef. reſignan. 508
Requiſita in ſubrogationibus,nu.9.cum ſeq.pag.321.& nu.3.& ſeq.gloſ. vij. reg.canc.de ſubr.collit. 336
Requiſita in reſignatione in fauorem, nu.14.& ſeq.de reſignatio.conditional. 486
Requiſita in hac regula,gl.ij.reg.can.de public.reſi. 538
Reſcribenda bulla quando ſit,vel gratia perinde valere impetranda,nu. 59.de reſc.perinde valere. 319
Reſcripta dantur cum filo cannabis, at priuilegia cum filo ſericeo,nu.27.different.inter reſcr.priuileg.beneſi.& mand.

mand.97.& nu.24.Different. inter reſcr.grat.& iuſt. 109
Reſcripti & priuilegij inuicem differentiæ,nu.6.& ſeq.differ.inter.reſc.priuile.benef.& mand. 94.& 95
Reſcriptorum verba interpretantur iuxta ius commune,nu.28.& ſeq.97
Reſcriptum eſt duplex,iuſtitiæ videlicet & grat.nu.1.tit.diuiſ.reſcri. 106
Reſcriptum eſt ſecundum ius,priuilegium contra,nu.23.differen. inter reſcript.priui.benef.& mand. 96
Reſcriptum omne largè poteſt dici mandatum,nu.53. 100
Reſcriptum generale non includit quid vtilitati publicæ contrarium.num. 37.eod. 98
Reſcriptum ad lites quamuis ſubreptitium non annullatur,nu.10.diff. inter reſcr.grat.& iuſt. 108
Reſeruatio generalis quid,& eius varia exempla,nu.1.& ſeq.de reſerua. tam gene.quàm ſpecia. 113
Reſeruatio maioris dignitatis dicitur eſſe ſpecialis.nu.6. 114
Reſeruatio omnium fructuum beneficij reſignati an valeat,nu.13. 115
Reſeruatio expreſſa aliam non includit in verbo extra Roma. Cur.in forma ſigna. 139
Reſeruatio omnis quomodo poſſit in bulla exprimi vi huius clau. Quod verus,&c.nu.12.& ſeq.clauſ. Quod verus,&c.in iij.parte ſign. 161
Reſeruatione nōobſtante fit ſubrogatio, nu.17.de ſubrog. 322
Reſeruationes & expectatiuæ ne obſint impetranti ponitur clauſ.aut ſi aliqui,&c.for.no.pro.declaratio. 224
Reſeruationes expirant per mortē Papæ,nu.33.clau.Et quod omnium & ſingulorum in iij.parte ſig. 161
Reſeruationes in corpore iuris clauſæ durant etiam poſt mortem Papæ, nu.36. 161
Reſeruationibus in corpore iuris clauſis difficilius derogatur,quàm alijs, nu.14.in verb.quod verus,&c.eodem. 161
Reſeruationis notoriæ non fit ſpecialis mentio, for.ſign.nu.10. 148
Reſeruationis clau.quomodo ſit inſerenda in ſignatura,in verb.ſpecialiter vel generaliter,&c.nu.1.& ſeq.in for.ſig. 146.& 147
Reſeruationis mēſis per conſtitutionem execrabilis,præſtitutus nō ſeruatur, in verbo, aut per conſtitutionem execrabilis. 144
Reſeruationis clauſ. per duplex fiat ſignanda, in verbo ſpecialiter, &c. nu.3.& ſeq. 147
Reſeruationis quando non ſit habenda mentio,nu.10. in verb. Dummodo tempore datæ, for.no.pro. 217
Reſeruationum clauſulæ quomodo eliciātur ex ſignatura,nu.1.& 2.clau. generalem reſeruationem importan. in ij.parte ſign. 162
Reſeruatum eſt iure communi beneficium vacans in curia ſede vacante,nu.13.in verb.Dummodo tempore datæ &c.form.no prouiſ. 217
Reſeruatum beneficium an poſt menſem conferri poſſit à capitulo ſede vacante,nu.98.de deuol. 254
Reſeruatum beneficium an poſſit vniri in præiudicium expectantis, nu. 31.de vnio.beneſi. 281
Reſeruatum an cenſeatur beneficium quod Papa grauauit dimittere,nu. 10.in verb.quoad vixeris,&c. de diſpen.rat.ætat. 399
Reſidere quibus caſibus quis non teneatur,nu.22 cum ſeq. diſpenſat.de non reſid. 458

Universidad de Deusto
Biblioteca

Resignandi simpliciter data facultas, aut ex causſa permutationis,non cõ prehendit facultatem cedendi com menda,nu.37.de commenda. 274
*Resignare cõpellens priuatur ſuis beneficijs,nu.46.de mod.amit.benef.*471
Resignatarius non habebit perinde ualere,niſi reſignantis accedente nouo conſenſu,nu.21.de reſcript.etiam & perinde ualere. 314
Resignatarius non gaudet annali poſſeſſione ſui prædeceſſoris, gl.v. regul. canc.de annal.poſſeſ. 350.& 351
Resignatio etiam coram laico,aut duobus notarijs ualet,in uer.ſiue ut præmittitur, for.no.prouiſ. 214
Resignatio cum ingreſſu & acceſſu explicatur,in tit.de regreſſib. 478
Resignatio quid ſit,tit.de reſig. 474
Resignatio duplex eſt,titulo de tacita renunciat. 474
Resignatio coram legato in fauorem facta non ualet,contra Boër.nu.5. de reſig.condit. 481
Resignatio coram Legato quomodo fieri debeat,nu.12.de reſig.condi. 485
Resignatio ſimoniaca an ualeat in præiudicium reſignantis,nu.35.de mod. amitt.benef. 470
Reſignatio facta coram Papa poſt reſignationem coram ordinario nõ ualet, gl. iij.reg.canc.de infirm.benefi. reſign. 513
Reſignatio qualiſcunque hîc comprehenditur. 513
Reſignatio & collatio facta ui procuratorij nondum recepti nulla eſt, nu.5.gl.x. 519
*Reſignationes an poſſint recipi à capitulo ſede uacante,nu.94.de deuo.*254
Reſignãti bullæ intimari deben t,tract. de ſimo.num.40. 500
Reſignatum in curia eſt Papæ affectum,in uer.aut ex alterius,in forma ſig. 142
Reſignatum beneficium coram teſtibus ſolum an poſſit impetrari,in uerbo etiam coram notario. 143
Reſignatum beneficium an per reſignationem & mortẽ quoque poſſit conferri,nu.13.gl.xiij.reg.canc.de infir. benef.reſig. 527
Reſignatum fuiſſe beneficiũ exigit hæc regula,nu.1.gl.iij.reg.cancell. de public.reſig. 513
Reſtituuntur omnia in priſtinum ſtatum diſſoluta unione,numer.39.de unio,reuoc. 300
Retentio prouiſionis à Papa iuuat in beneficio patronato,nu.22.clau.necnon iuriſpatronatus,in iij. parte ſignaturæ. 168
Retentio præregatiuarum approbata à Papa,an noceat reſignatario,nu.31. glo.xiij.reg.cancell.de publicand.reſignationib. 153
Retentis omnibus fructibus facta reſignatio ualet,licet Papa non reſeruet niſi dimidiam,nu.25.& ſequ.de reſig.condition. 487
Retractari an & quando poſſit factũ uicarij,nu.40.& ſeq.de uic.Epiſcoporum. 54
Reuertenti ad ſuum beneficium nõ poteſt ius controuerti,nu.26.& ſeq.de permut. 532
Reuocabilis an ſit commenda à Papa, numero ſexageſimoſeptimo, & ſeq. de commen. 277
Reuocandi præcepta datur autoritas uicario.nu. 176. & cur hoc inuentum,nu.ſeq.form.uicar.Archie.& alio.colla. 79
Reuocari quando poſſit tranſlatio, nu. 14.de tranſla.Epiſc.&c. 307
Reuocari poteſt procurator ante reſignationem

tionem,nu.1.de reuoc.proc. 488
Reuocari non poteſt commenda ante tempus finitum,nu.18. de commenda. 276
Reuocari quando poſſit diſpenſatio,nu. 82.de diſpen.ad plura benef. 377
Reuocatio tacita procuratoris,& ſubdelegati,nu.122.for. uicar. Archiep. & alior.colla. 72
Reſeruatio reſeruationum per conſilium Baſilienſe,nu.12.pag.115.& 38.de reſeruat.tam gener.quàm ſpec. 118
Reuocatio unionum,nu.48.de unionib.benef. 284
Reuocatio reſignationis intimanda eſt collatori aut procuratori,nu.2.de reuoc.proc. 488
Reuocatio non intimata an ualeat in præiudicium reuocantis,nu.12. 480
Reuocationem unionis quis petere poſſit,nu.11.& ſeq.de reuoc.unio. 297
Reuocatur uicarius duobus modis,nume.192.for.uic.Archiep. & alior. collat. 81
Reuocatus uicarius conferre poteſt, quouſque notificata fuerit ei reuocatio,nu.214. 84
Reuocatus an præſente Epiſcopo cenſeatur uicarius,nu.222.& ſeq. 85
Rex in principio regni nominat monachum,uel monialem,nu.24.gloſſ.ij. regu.can.Quod quis intelligat idioma. 582
Rex duobus eundem non grauat,num. 26.& 34.glo.ij.eod. 582.& 583
Rex diſpenſat ad plura ſimul officia obtinenda, numero ſexto, de diſpenſatione ad plura beneficia. pagina. 367
Rogare poteſt reſignans ordinarium, ut alicui conferat de plura reſignatione. 475
Romæ facta publicatio an ſufficiat, nu.15.glo.x.reg.can.de publican. reſignat. 546
Ruinis ædificia patent ex non reſidentia,num.19.& ſequent.de commendat. 272

S

SABBATO cur potius ordines ſacri conferuntur, quàm alio tempore,num. 10.glo. j.reg.canc.de cleric. ad ſacros ordines. 435
Sacerdos quando in fundatione requiritur, an cenſeatur derogatum per clauſu. & qualibet, in forma nouæ prouiſ. 226
Sacerdotij literas an ſufficiat exhibere abſque alijs ordinibus,nu.28.for. liter.conſ. 17
Sacerdotis filius ſufficit quòd quis probetur,nu.42.de diſpenſa. ſuper defect.natal. 412
Sacerdotium capientes pro beneficio quantum hallucinentur,nume.2. in princ.pag.1.& uera ſacerdotij ſignificatio,nu.ſeq.& 12. 2
Sacerdotium habens non habet beneficium. In proœmio. 2
Sacerdotium pro munere.nu.3. & pro dignitate,nu.ſeq.in princ. 2
Sacra ſacris,profana profanis uniuntur, gl.4.reg.can.de unio. 286
Sacrilegium incurrunt conferentes indignis.num. 12. Pœnæ contra collato.indig. conferen. 41
Sacrilegus priuandus eſt beneficio, numero quinquageſimoſexto,de modis amit.benefi. 472
Salutatio Papæ quomodo dirigatur, in uerbo Salutem, forma no. prouiſio. 202
Salutatio Papæ an importet abſolu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionem.in verbo salutem. 202
Salutatio primum ponitur in mendato,nu.2.de clauſ.mand. 101
Sancti nomen exprimendum eſt in impetratione,in verbo ſanctorū, &c. in forma ſignaturæ ſimplicis prouiſionis. 137
Sanctitas decet Pontificē,in verb. S. V. & cur ita breuiter ſcribatur. 135
Sanum eſſe ſufficit vel tempore procuratorij,vel conſenſus,numero ſeptimo, & ſequenti, gloſſa x. regula cancellariæ, de infirmis beneſi. reſig. 520
Sanus peſte infectus an comprehendatur in hac regula,numero 14. gloſſa ij.eod. 509
Scientia ſine gradu non inducit ad diſpenſandum,de diſpenſatione ad plura benef.nu.44. 372
Satisfactio congrua hæretici quæ ſit, numero 18. de modis amittendi benefic. 468
Scandaloſum corporis vitium an diſpenſatione remitti poßit, num. 8. de diſpen.cum cor.vitia. 429
Schiſmaticus eſt priuatus beneficio,numero 29. de modis amittendi benefic. 469
Scientia mediocris in beneficijs regēdis ſufficit,nu.42.tit.requiſit.ad bonam collatio. 36
Scientia quæ, & qualis requiratur in diſpenſatione,& quis gradus,num. 44.& ſequenti,de diſpenſatione ad plura benef. 372
Scire præſumitur Epiſcopus qualitatē eorum,quibus confert, numero tertio,Pœnæ contra collatorem indign. conferen. 39
Scriptura an requiratur in vicariatu, numero octauo,& ſequ. de vicar. Epiſcopo. 59
Scriptura neceſſaria eſt in ſignatura, nume. quarto,Ratio ponitur,nu. 6. & limitatur tribus caſibus,nume.7. & ſeq.de ſign. 129
Scriptura legitimationi eſt neceſſaria, nu.30.de reſcrip.legitima.miſto. 592
Scriptura in breui requiritur,nu.17 .de breui Apoſtolico,& alijs.
Scripturam & ſubreptionem exigit reſignatio,nu.17.& ſeq.Ratio.perſo.& rei vitia.reſi. 504
Scripturā & plumbum requirit bulla, nu.17.& ſeq.in bulla nouæ ac ſimplic.&c. 190
Secretarius Epiſcopi vice ſubſcribit, nu.21.form.liter.conſ. 16
Seculare beneficium quid ſit,numero 2. & Quotuplex ſit, titulo quotuplex ſit benef. 7
Seculares & regulares intra annum quomodo promoueri teneantur, nu. 7.& ſeq.de non promotis intra annum. 443.& 444
Secularia habentia adminiſtrationem quæ ſint,nu.2.& ſeq.ſecular. beneſi. quæ.ſint. 7
Secularis eccleſia faciliùs in regularem erigitur,quàm è cōtra,nu.10.de erec. eccle,in cathed. 303
Secularis aut regularis an ſit prioratus exprimendus,vel conuentualis,nu. 16.& ſeq.in verb. necnon omnia, for.no.proui. 212
Secularis Abbas decolorat ſtatum ordinis eccleſiaſtici.nu.24.de commenda. 273
Secularis vocatur Doctor, regularis profeſſor,& quamobrem,nu.28 . de diſp.cum regul.facta. 423
Secularis illegitimus ad beneficia diſpē ſatus intelligitur de ſecularibus,numero quinquageſimoſexto, de diſp. ſuper defect.natal. 413

Secula

Secularis diſpenſatus an poſt religionis ingreſſum regularia poßit habere, nu.74.& ſeq. 415
Secunda collatio facta per vicarium nullius eſt momenti,nu.148.for.vicariorum, Archiepiſcoporum, & alior.collat. 75
Secunda reſignatio eſt inutilis,nu.3.glo. x.regul.cancel.de infirm.benef. reſignantib. 519
Secundam vxorem ducens ob falſum rumorem primæ mortuæ,quādo poſſit diſpenſari,nu.43.gl.v.reg.cancellar.de diſpenſatio.in gradib.conſanguinit. 571
Secundario iuri an princeps derogare poßit,nu.29.glo.vj.de non tollendo ius quæſi. 267
Secundi adeptione quando non vacet primum,nu.39.de permut. 534
Secundi gradus diſpenſatio ad matrimonium an valeat,num.8.glo.vij. reg.cancel.de diſpenſatione in gradib.conſangui. 575
Secundi beneficij adeptione quomodo vacet primum,nu.9.& ſeq.in ver. Defectu prædicto,&c.de diſp. rat. ætatis. 404
Secundum reſcriptum quādo tollat primum.nu.34.differ.inter reſcript.priuileg.benef.& mand. 98
Secundum conſtituendo vicarium an primus ſit reuocatus, nume. 202. & ſeq.form.vicar.Archiep.& aliorum collat. 82
Secundum mandatū non faciens mentionem primi cui ceſſit, nullum eſt, nu.16.de clau.mand. 102
Secundus impetrās exprimens verum modum vacandi,præfertur primo non exprimenti,nu.11.collatio. plures an fieri poßint. 48
Secundus reſignatarius an præferatur, primo,quem præuenit in poſſeßione, nu.3.glo.xvij.reg.canc.de publ. reſign. 536
Semel collatum beneficium an iterum ab eodem poßit cōferri,nu.1.& ſeq. collat.plures an fieri poßint. 47
Semel præſtito conſenſu iam procurator ſuo functus eſt officio,num.30.de proc.ad reſig. 483
Senio confectus an infirmus deceſſiſſe dicatur,nu.13.gl.ij.reg.canc. de infir. benef.reſig. 509
Sententia in beneficialibus non tranſit in rem iudicatam,nu.23.de ſubrogationib. 323
Sententia quando requiratur ad priuandum aliquem ſuo beneficio, nu. 50.de mod.amit.benef. 472
Sententiæ nil ſuperflui debet ineſſe, nu. 15.Differ.inter reſcript.priuil.benef. & manda. 91
Septemnium ante minor non poteſt primam tonſuram capere, ita nec beneficium,nu.1.de diſpenſatione rat. ætat.382.& nu.6 .de cler. à quid,& quomod.creentur. 11
Sepultura libera per priuilegium conceſſa non tollit quartam canonicam curato debitā,nu.17.diff. inter reſcr. priuil.benef.& mand. 96
Seruitia in liberalitate principis an ſint probanda,nu.29.gl.ij.reg.can.Quod quis intelligat idioma. 583
Si neutri,ſi nulli,ſi alij, an ſoli colliti-ganti poßint cōcedi,in verb.& gratiæ ſi neutri,&c.in iij.parte ſig. 164
Sigillo vtitur pœnitentiarius, Papa plumbo,num.35.de diſpen.ad plura beneſi. 371
Sigillum non apponitur in ſignatura, numero 14. in præfatione . de ſign. grat. 130
Sigillum à quo taxetur, numero 19.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de rescr.nobilit.misto. 188
Sigillum cur vocetur annulus piscatoris,numero 21.de breui Apostolico, & alijs. 596
Signare quid sit,nu.12.de signat.grat.in præfa. 130
Signatã decet esse signaturã, & quare supplicatio vocetur signatura, nu. 11.in præfa. 130
Signatura gratiæ differt à signatura iustitiæ in modo signandi,nu.15.differen. inter rescript.grat. & iustitiæ. 108
Signatura sufficit ad capiendam possessionem,numero 39.de missio.in possessiõn. 92
Signatura pro varietate clausularum varias parit bullas,nu. 25.de rescr. etiam & perinde valere. 314
Signatura vt valeat non impetratur perind.valere.nu.57. 318
Signatura describitur in papyro,non in membrana,nume.10.de signat. gratiæ. 130
Signatura quare dicatur,numer, 17. in præfa. 131
Signatura motu proprio cõcessa an vocari possit supplicatio,nu.18. 131
Signatura quid sit.nu.3. 129
Signatura cur extensè non scribatur in glo.S.V.in forma signat. 135
Signatura quando possit approbari,nu. 7.& seq.in verb.Datum. 185
Signatura an sit publica vel priuata scriptura,numero 18.in verbo Datum,&c.in iij.parte sig. 186
Signatura per fiat signata præfertur signatæ per concessum,num.22.187.& nu.9.& seq.in ij.parte sign. 110
Signatura quæ fieri possit.nu.23. 151
Signatura conferẽda est cum bulla,nu. 14.in verb.Cum derogatione. 183
Signatura per prædecessorem mutari nõ potest per successorẽ Papæ,nu.15. 183
Signatura semper exigitur contra Reges aut principes,nu.19. 183
Signatura Papæ sufficit in foro conscientiæ,secus in signatura pœnitentiarij nu.41.de disp.ad plura benef. 371
Signaturam Papa tripliciter signat, nu.1.& seq.in ij.parte sig. 149
Signaturæ soli an credatur,nu.2.& seq. in verb.Datũ,in iij.parte sig. 184
Signaturæ creditur quoad eliciendam bullam,nu.10. 185
Signaturæ solius prætextu ingrediens possessionem beneficij,an dicatur intrusus,nu.15.& seq.gl.i.ij.reg.can.de subro.collit. 332
Signaturæ appellatione non continetur breuis,nu.22.de breui Apostolico & alijs. 596
Simile beneficium loco dimissi licet accipere in verb.simile,de dispen.rat. ætatis. 401
Simonia tribus modis contrahitur, nu. 4.& seq.quot mod.benef.acquir. 25
Simonia purgatur per Papam, nu. 36. de no.pro. 196
Simoniaca resignatio an valeat in præiudicium resignantis,nu.1.& seq. de simo.in resig. 491
Simoniaca vnio reuocanda,num.8.de vnio. reuoc. 296
Simoniacè receptus in monasterio remanere debet religiosus, & absolui ab excommunicatione,numero decimosexto,de dispensat.cum regularib.facta. 421
Simoniaco quid agendum ad validandam suam impetrationem, numero nono,quot modis beneficia acquirantur. 26
Simoniacus ipso iure beneficio priuatus est,tract.de simonia in resignatione,num.7. 491

Simo-

Simoniacus priuatus est beneficio. nu. 33.de mod.amit.benef. 470
Simoniaci dicuntur hæretici.tracta.de simo.in resig.nu.12. 496
Simoniam an contineat conuentio partium quousque fuerit à Papa approbata,nu.52.de permutat. 535
Simplex prouisio quæ dicatur, aut noua.nu.37.de no.prouis. 196
Simplex prouisio potest expediri per nouam prouisionem,nu.45. 197
Simplex beneficiũ sub falsa parrochialis qualitate obtentum,num.68.& sequent.de rescript.etiam & perinde valere. 320
Simplex beneficium erigitur in curatum,nu.1.de erectio.in cura & parrochial. 303
Simplex beneficium quando cum alio sit incompatibile,nu.1.in verb. incompatibilia, de dispen.ration.ætatis. 387
Simplex & permutationis caussa resignatio continetur hîc.nu.2.gl.iij. regul.cancel.de publicand. resignationibus. 539
Simplicia beneficia quæ sint,nu.12.titu. secula.beneficia quotup. 8
Simplicia regularia beneficia quæ sint, numero 6.titu.regu.benefi.multiplicia. 10
Simplicia beneficia non subduntur dispositioni,cap.de multa,in verb.aut per constitutionem execrabilis, in forma sign. 144
Simplicia beneficia in curia,etiam vacante sede non possunt ante mẽsem conferri ab ordinario,nu.37.clau.Et quòd omnium & singulorum,in iij. parte sign. 175
Simplicia plura beneficia obtinendi dispensatio an requiratur de consuetudine,nu.29.de disp.ad plur.bene. 370
Simplicia & curata beneficia exprimenda sunt in dispensatione ad plura.nu.67. 375
Simplicia etiam beneficia sub eodem tecto sunt incõpatibilia.nu.4.in ver. incompatibilia.de dispensat. ration. ætatu. 387
Simplicia beneficia de consuetudine nõ exigunt residentiam,nu. 8. de disp. de non residendo. 456
Simpliciter impetrans beneficium censetur non curatum,num.4.in verb. qualitatum,in iij.parte sign. 176
Simpliciter facta resignatione ordinarius liberè potest conferre,tit.de pura resignatione. 478
Simulatæ permutationis coniecturæ,nume.48.de permu. 535
Sinodum celebrare non licet vicario sine speciali mandato,nu.151.form. vicar.archiep.& alior.colla. 75
Situatio beneficij sub eodem tecto an possit exprimi vi clau.quòd maior expressio,&c.nu.1.& seq.in ver. situationis,in iij.parte sig. 178
Socius beneficiati licet extraneus an ordinari possit ab episcopo beneficij,nu. 30 form.liter.dimis.& quid in horis dicendis,nu.seq. 22.& 23
Sodomiticus beneficio priuatus est, nu. 38.de mod.amit.benef. 471
Speciale mandatum exigitur ad resignandum,nu.10.& 22.de procur.ad resignand. 480.& 482
Speciale mandatum quando dicatur, num.11. 480
Speciales & generales reseruationes quando dicantur nu.10.& seq.de reseruationib. tam generalib. quàm specialib. 114.& 115
Specialis dari potest vicarius ad beneficium iam vacans.numero 26. de vicar.Episcop.& alio.nu.14.form.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vicar.Archiep.& alio.collat. 58
Specialis reseruatio quæ,nu.5.& seq. de reser. tam generalib. quàm specialibus. 114
Specialiter data potestas conferendi, certum beneficium sapit reseruationem,nu.17.de vic.Episc. 51
Specialiter quando fieri intelligatur,numero 56.for.vic.Archiep.& alio. collat. 64
Specialiter concedenda non censentur concessa per generale verbum fiat, nu.35.in verbo Datum, &c. in iij. parte sig. 188
Specificatio facta post verbum fiat, restringitur ad ibidem specificata, nu.31.in ij.parte sign. 153
Specificatio quid,in ver.specificatio,in iij.parte sig. 175
Specificæ caussa vacationis est exprimenda, gl.13.regu.cancel.de annal. possess. 354.& 355
Spirituale cum spirituali,& ius in re cum iure in re permutetur, non ad rem,nu.25.de permut. 531
Spiritualis cognatio impedit matrimonium,numero 18.gloss.v.regul.cancellariæ, de dispensatione in grad. consang. 568
Spiritualis cognationis personæ viginti prohibitæ inuicem nubere,nu.20.568
Siritualis cognatio quando patiatur dispensationem,nu.22.ibid. 569
Spiritualium aut temporalium separatim quis vicarius esse non potest, nu.75.for.vicar.Archiep.& alior. collat. 66
Spiritualium dispensatio pertinet ad Papam,temporalium ad Regem, nu.1.& seq.de rescr.legit.misto. 587
Spoliati resignatio per vim non valet, numero duodecimo, de cau.resig.irritantibus. 491
Spontaneò constituendus est procurator,nu.31.de proc.ad resig. 483
Spurietatis quãcunque maculam purgat Rex Franciæ,nu.36.& sequ. de resc.legitima misto. 593
Spurius ad Episcopatum promotus censetur tacitè restitutus natalibus,nu. 7.de dispen. 364
Statur signaturæ de partium consensu, num.14.& seq.in verbo Datum,in vltima parte sig. 186
Status litis habetur pro expresso, nu. 3. clauf.quatenus litigiosum.&c. 161
Status caussæ cur habeatur pro expresso.nu.12.de subro. 321
Statuta conuenit arbitrari ne sint frustratoria,nu.14.diffe.inter rescr.priuil.benef.& mand. 91
Statuta facta à legato durant etiam post eius mortem,aut discessum, nu. 43.form.lit.dimisso. 24
Statuto permitti potest vt quis per vicarium deseruiat,nu.62.dispensatio de non resid. 463
Statutorum derogatio,in ver.& qualibet,in for.no.proui. 226.& 227
Stellionatum committit,qui secundo resignat.nu.1.glo.xviij.regu.cancel.de pub.resig. 557
Stilus cancellariæ omissus vel mutatus vitiat literas,nu.27.tit. Opponi quæ possint contra bullam. 232
Stylus interdum inserit clausulas superfluas,numero quarto, clauf. necnon verus valor, in iij.parte signaturæ. 157
Studens excusatur à residentia,numero vigesimoquinto, dispensatio de non resid. 418
Studij ratione impetratum perinde valere,nu.20.de rescrip.etiam & perinde valere. 313.& 314
Studij gratia non sortitur quis diœcesim

sim,in verb.Magal.in form signa. simplic.prouis. 136.& 137
Studij caussa inducit ad dispẽsandum, in verb.Ac in vniuersitate, &c. de dispen.rat.æt. 385
Studij fauore episcopus dispensat etiam in fine anni,nu.43.de non promotis intra annum,&c. 449
Subdelegare non potest episcopus vicarium ad caussas in futurum sibi delegandas,nu.160.sed de nouo debet commitere,nu.seq.for. vic. archiep. & alior.colla. 77
Subdiaconatus venit in dispensatione de non promouẽdo ad sacerdotium, nu,73.de dispensatione ad plura benefi. 376
Subditi non possunt cogi ad rem inhonestam,nu.10.de gratia ratio. congruit. 361
Subditis mandatur quem mittere in possessionem,non alijs,nu.18.de missio in possef. 90
Subijcitur ecclesia alteri per vnionem, nu.12.de vnion.benef. 279
Subreptitia gratia non validatur ex consensu aduersarij, sed rescriptum ad lites sic.nu. 12. & seq. Different. inter rescrip.gratiæ & iustit. 108
Subreptitia legitimatio non valet,nu. 31.de rescript.legit.misto. 193
Subreptitiæ vniones,nu.41. de vnion. benef. 183
Subreptio in gratia reddit eam nullã, nu.1.& seq.Differ.inter rescrip.gratiæ & iustit. 107
Subreptio quamuis ignoranter facta vitiat rescriptum,nu.7. 107
Subreptio etiam respiciens factum alienum vitiat,& annulat,nume.8. eod. 107.& 108
Subreptio an inducatur appellando curatũ,quod tantùm erat simplex beneficium.numer.9. in verb. Maior expressio situasionis. in iij. parte signat. 179
Subreptio non expressi beneficij purgatur per clausul.Necnon omnia, numer.4.& sequent.in verb. Necnon omnia,formul.nouæ prouision.pagina. 210.& 211
Subreptio & obreptio vitiant bullam, numer.10.Opponi quæ contra bull. possint. 230
Subreptio non tollitur per clauf.non obstante,nisi in expressis,nume.49. de clauf.mandat. 106
Subreptio vitiat subrogationem,nu.9. de subrog. 321
Subrogatio quid.nu.1. 320
Subrogatio fit etiam pro non litigante, nu.6. 321
Subrogatio in ius collitigantis qui vio lauit sequestrum, numero 8. pagina. 321
Subrogatio est vitiosa,numero vigesimonono. 323
Subrogatio in locum eius,quem dubitamus nullum ius habere quomodo fiat,numero quadragesimoquarto, eod. 325
Subrogatio non fit contra eum,qui possedit pacifice triennio, in principio, glossa quinta,regul.cancel.de subrog. colliti. 334
Subrogatio non fit, nisi beneficium sit litigiosum, etiam si persona sit litigiosa, numero secundo, & sequent. gloss.vlt. 336
Subrogatio dicitur simplex prouisio,numero trigesimooctauo,de noua prouisio. 196
Subrogatio beneficij etiam vacantis in curia,nu.12.in verb.dũmodo tempore datæ,&c.formul. nouæ prouision. 217

Universidad de Deusto
Biblioteca

Subrogatus per bullam adhuc eget reali apprehensione possessionis, in ver. quod literæ, in forma prouisionis &c. in ij. parte sig. 164
Subrogatus in ius recredentiarij & possessoris an sententiæ illius iuuari possit, nu.40. de subrog. 325
Subscripta debet esse in medio signatura, nu.13. & 22. in præfa. de signatu. gratiæ. 130. & 131
Substituere non potest alium vicarius, nisi hoc ei fuerit concessum, nu.73. & sequ. formu. vicar. archiepi. & alio. colla. 66
Substituere alium suo loco quando possit curatus, num.21. de dispensatio. de non resid. 458
Substitutio facta per vicarium cum simili potestate an comprehendat collationem, nu.79. & seq. form. vic. archiep. & alior. colla. 66. & 67
Substitutus vicarij an ei conferre possit, nu.77. 66
Succedere potest legitimatus etiam liberis existentibus, num .13. & seq. de rescript. legitima. misto. 590
Successionem futuram auferre non potest Papa, nu.22. gl. vj. de non toll. ius quæsi. 266
Successor an possit declarare voluntatem prædecessoris, num.16. in verb. cum derogatione. in tertia parte signatur. 183
Successorem in prælatura nemo sibi olim eligere poterat, nu.5. de resigna. expressa, &c. 475
Successorem qualem resignantes optare debent, nu.7. & seq. 476
Succursu parrochialis ecclesiæ non priuatur quis ipso iure per non promotionem, num.74. de non promotis intra annum, &c. 444
Suffragio caret religiosus mendicans in non mendicantium translatus monasterium, nu.54. de dispen. cum regularib. facta. 425
Summa tractandorum in titulo, nu. 1. Differen. inter rescr. priuil. benef. & manda. 94
Summus pœnitentiarius dispensat. de disp. ad plu. benef. nu.35. 371
Sumptum signaturæ debet omnia cõtinere etiam delata, num.12. in verb. cum delegatione, in tertia parte signat. 183
Sumptum signaturæ quomodo probat, nu.5. & seq. in verb. Datum. 184
Super quibus concedantur literæ rationi congruit, num.27. de gratia ratio. congruit. 363
Supplentur defectus per fiat, qui nõ supplerentur per concessum, num.23. & seq. in ij. parte sig. 151
Suppleri an possit in bulla eius, qui non inseruit clauf. Quòd verus vacationis modus, &c. nu.48. & sequ. de no. prouis. 197
Suppleri titulus an possit pro subrogatione tertij, nu.16. de subr. 322
Supplicare quid sit, & quid continere debeat. in verb. supplicat. in formul. signatur. simplicis prouisionis. pagina. 134. & 135
Supplicatio duplex pro vnica impetratione porrigi non solet. nu.3. de parua data. 128
Suspectum redditur rescriptum, quod deuiat à stylo, nu.18. & seq. Opponi quæ contra bul. possint. 231
Suspectum in parte omnino reijcitur, nu.20. 231
Suspectus rasuræ locus quando dicatur, nu.5. & seq. 229
Suspendendi clauf. in vicariatu, num. 174. formul. vicar. archiep. & alior. collat. 79

Suspen-

Suspendendi sunt à collation. conferentes indigniu, nu.4. & seq. Pœna contra colla. indig. conferen. 40
Suspendendo vnionem Papa confert beneficium vnitum, nu.32. de vnio. reuoca. 299
Suspenso proprio episcopo clericus ordinari potest ab alio. nu.18. form. liter. dimissor. 21
Suspensus est priuatus omni actu tendente in suum commodum, numero 24. 22
Suspensus à diuinis non potest eligi, nu.5. in verb. Teque absoluentes, &c. form. nouæ prouis. 208
Suspensus est accipiens plures ordines sacros eodem die, nu.18. gl. j. reg. can. de cleric. ac sacros ord. 436
Suum & tuum beneficium quando dici possit, nu.5. & seq. de rescri. ad benefi. vacant. 125

T

TACITA reuocatio est intimanda, nu.3. de reuo. procurat. 488
Tacita dispensatio non procedit in inferiore à Papa, nume.15. & sequen. de dispens. 365
Tacitè amittitur priuilegium agendo contra illud, num.40. different. inter rescript. priuileg. benefic. & mandat. 99
Tacitè quot modis reuocetur vicarius, nu.201. & seq. formu. vicar. archiep. & alior. colla. 82
Tacitè resignamus multis modis, tit. de tacita renunci. 476
Tacitè dispensatum quando intelligatur, num.5. & sequent. de dispensatione. 364
Tacuisse quid in signatura ne obsit, indu Eta est clauf. quotquot verior expressio, in ver. specificatio. in ij. parte signatu. 181
Taxatur æqualiter dispensatio consanguinitatis & affinitatis, gl. iiij. reg. cancel. de dispens. in gradib. consanguinita. 566
Taxæ variæ in curia Romana super dispensat. benef. nu.2. gl. vij. 574
Tempora promouendi. nu.3. gl. j. reg. cancel. de cleric. ad sacros ord. malè promot. 434
Temporale beneficium & spirituale quomodo discernantur, nu.8. Quid sit, & quot mod. benef. capiat. 4
Temporalia officia non subduntur regulæ, de verisimili notitia, gl. iij. regul. cancel. de veris. notit. 236
Temporalia beneficia an veniant appellatione beneficij, gl. iij. reg. cancel. de vnion. 285
Temporalis vicarius qui sit, nu.240. & 242. pag.87. for. vic. archiep. & alio. collat. 87
Temporalis vnio quid, & an recipiatur in Francia, num.9. de vnionib. benefic. 279
Temporarium beneficium, aut officium habẽs non ex eo habet domicilium, nu.20. de cleric. à quib. & quomod. creentur. 12
Temporibus certis prohibetur matrimonium contrahi, nu.55. gl. v. reg. canc. de dispensatio. in gradib. consanguinitat. 573
Temporis verisimilitudo in beneficijs optinendis quomodo computetur, gloss. quarta & glossa septima, reg. cancellar. de veresimil. notit. pagina. 237. & 239
Tempus deuolutionis quomodo computandum, nu.10. & seq. de deuolutionibus. 242

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tempus certum præfixum computatur à die vacationis beneficij.nu.15. & seq. 243
Tempus dispensationis de non promouendo quomodo computetur, nu. 13. & sequ.de dispensa.de non promouendo. 433
Tempus studij non valet, quando est tẽpus certum cum dictione circa, in gl.seu circa, num.5.de dispens. ratio. ætat. 385
Tempus verisimile quomodo computetur, gl.vij.regu.cancel.de verisimili notit. 239
Tenor gratiæ perditæ probandus est per testes, nu.9.de signat.grat. 130
Tenor constitutionis Pij Papæ ij. nu.2. gl.iiij.regu.cancel.de cleric.ad sacros ord.malè promot. 439
Tenuitas beneficij est caussa vniendi, nu.41.de vnionib.benef. 283
Tertij beneficij retentio quomodo operatur vacationem cæterorum, nu. 11. & seq.in verb.quoad vixeris, &c. de dispensa.ratio.ætat. 399
Tertio non colliganti datur quandoque gratia, si neutri, nu.10.& seq.de rescript.si neutri. 257
Tertio quibus casibus præiudicetur, nu. 12.& seq.gl.vj.& nu.25.& sequ. de non toll.ius quæs. 265.& 266
Tertium beneficium curatum qiandoque commendatur ad annum, quo finito vacat, nu.2.& seq.in verbo, quoad vixeris, &c.de dispensa.rat. ætat. 398
Testandi libera data facultas non aufert legitimam, nu.17.Different. inter rescrip.benef.& mand. 96
Testandi facultas quando per breue concedatur, nu.37.de breui Apostolico, & alijs. 598
Testatum breue quid, nu.3.eod. 589
Testes duo requiruntur in literis tonsuræ.nu.18.form.liter.tonsur. & in his requis. 16
Testes adhibendi sunt in instrumento vicariatus, nu.13.de vicar.Episcoporum. 51
Testes saltem duo requiruntur in collatione, nu.30.requis.in liter.coll. 46
Testificata possessio an satis dicatur publicata, nu.12.glo.x.reg.cance.de public.resig. 545
Titulis iustis quæsitum iuspatronatus exigit derogationem, nu.67. clausul. necnon iurispatronatus, in iij.parte signat. 174
Titulo cedentis liti an iuuetur collitigans.nu.21.& seq.ratio.perso.& rei vit.resig. 505
Titulorum duorum in beneficijs vter præferatur, nu.27.de reseri. ad benef. vac. 127
Titulo, siue in titulum quando beneficium concedi dicatur, nu.3. 125
Titulum beneficij quis probare teneatur nu.17.& seq. 126
Titulum suum statim exhibere debet subrogari petens, nume. 53.de subrogationib. 327
Titulus presbyteri vendi, & aliàs remitti non potest, nu.25.de rescrip. in for.commu. 122
Titulus impetrantis iustificandus non aduersarij, nu.25, & seq. de rescript. si neutri. 258
Titulus à præstimonio non suscipitur, nu.21.in verb.vitæ.&c.form. nouæ prouisi. 206
Titulus tantùm vnius beneficij datur in bulla, numer.22 & sequ.in verb. vitæ.&c. 206
Titulus in bulla qualis detur mẽdicantibus, nu.25. 206
Titulus an requiratur ad pacificã possessio

sessionem, glo.vj.regul.cancel.de annal.possess. 351
Titulus eius in cuius locum subrogamur est iustificandus.num.55.de subrogationib. 327
Tonsura literis probanda, nu.22. & seq. & quandoque testibus, nu. seq. for. liter.tonsi. 16
Tonsura à non suo Episcopo suscepta pro nulla habetur, nu.22.for.liter. dimissor. 22
Tonsura prima quolibet die conferri potest, & in diœcesi, & extra, num. 4. glo.j.regul.cancel.de cleric.ad sacros ordin. 434
Tonsuram deferant clerici, num.29.for. liter.tonsi. 17
Tonsuram habenti à non suo Episcopo quid agendum, nume. 5.de liter. dimissor. 18
Tonsuratus simpliciter clericus potest mittere in possessionem beneficij, nu. 15.de miss.in possess. 89
Tonsuræ primæ conferandæ forma, nu. 30.de cleric.à quib.& quomodo creentur 13
Tonsuræ & ordinum dispensatio circa bastardos & alia multiplex, nu.47. & sequent.de dispensa. super defec. natal. 412
Tractatus de conferendo beneficio viuentis nullus est, num. 49.de reprob. benefi.viuen.impetra. 343
Traditio pilei vel calami in possessione quid operetur, numero decimo, de collat. 31
Traditio pilei vel calami, an hodie sufficiat ad translationem possessionis, numero 6. de missio. in possessionem. 88
Transactio non est canonicus titulus acquirendi beneficium, num.16. Quot mod.benefi.acquir. 27
Transcribenda quomodo sit bulla & plumbum transferendum, & à quibus.nu.16. & seq.titulo bullæ no. ac simpl.proui. 190
Transcribenda bulla seu reformanda per rationi congruit. numero vigesimoquarto, de gratia Ratio. congruit.362.& nu.24.in ver.cum derogatione, in tertia parte signaturæ. pagin. 165
Transcribenda clausula pro commẽdatarijs, quando est omissa, numero vigesimoseptimo, de commendat. 273
Transcribere quando sufficiat loco perinde valere, numero sexagesimoprimo, de rescript. etiam & perinde valere. 319
Transferens se propria autoritate ad aliam ecclesiam punitur, nu. 62. de reprob.benefi. 345
Transferri pensio de persona in personam non potest, numero 20.tit. de reseruа. 116
Transferri mendicantes cur prohibeantur plures rationes, num.57. & seq. de dispen.cum reg.facta. 426
Transfertur dominium ex principis donatione, nu.33.Differ.inter. rescript priuil.benefi.& mand. 98
Transigi non potest super alimentis, à monasterio pauperi præstandis, nu. 25.glos.vj.reg.cancel.quod quis intelligat idioma. 582
Translatio monachorum quomodo fieri possit, numero 5.& seq. de translat. monac. 308
Translatio in noua prouisione ponenda etiam ante annum professionis, nu. 21.& seq. 310
Translatio ecclesiæ quãdo fit, duo presbyteri debent in prima ecclesia dimitti, nu.18.de transla.episcop. 307

Universidad de Deusto
Biblioteca

Translatus Episcopus an posit ad suum redire Episcopatum, nu.12.de transl.Episco.&c. 306
Tres partes iuris, nu.1.in princ. 1
Tres in partes diuidenda sunt bona ecclesiæ, nu.6. in verb.necnon debitis, &c.de dispen.rat.ætatis. 402
Tres summatim casus non residendi omnes complectentes, nu.70.dispen. de non resid. 464
Triennalis posessor loci ad fidem per se conuersi, an nihilominus posit repelli, num.66.de reprob.benef.viuent. impetra. 345
Triennalis possessio non prodest hæretico, nu.27.de mod.amit.benef. 469
Triennalis possessor tutus est, vt eius beneficium impetrari non posit, in verbo ac regulæ, de annali possessore in iij.part.sig. 165
Trium beneficiorum dispensatio quomodo concedatur, in verb.etiam si curam, &c.de dispensat.ratio.ætatis. 392
Triumphantium gestamen bulla, num.6.in præfa.tit.bullæ no.ac simpl.prouisio. 189
Tuendi sui iuris gratia quando liceat aliquid accipere, nu.24.de simon. in resig. 498
Tutori prohibetur nubere cum pupilla, numero 3. & sequenti, glo.).regula cancel.de dispens.in gradibus consanguinit. 563

V

VACANDI modus habetur pro expresso, in verb. necnon verum, &c. form. no.prouis. 213
Vacandi modus expressus non cõprehendit alium, in verb.per obitum, &c. in formul.signa.simpli.prouis.pagina 138.& nu.1.& 2.in verb. siue præmisso, in for.signa. 141
Vacandi modus aliquis est exprimendus in impetratione, nu.8.in verbo, siue præmisso.pagina 141. & nume. 5.in verbo, quòd verus vocationis modus, &c. in iij. parte signaturæ, pagina 160.& numero 105.de deuolutio. 255
Vacandi modus an securè posit omitti, num.4.claus.quod verus, &c.in iij. parte signat. 159.& 160
Vacans beneficium de iure an posit conferri.nu 60.& seq.requis.ad bonam collat. & nu. præceden. quando de iure vacare censeatur. 38
Vacãs beneficium aut in titulum, aut in commendam, aut in proprietatẽ datur.nu.2.de rescript.ad benefi.vacan. 125
Vacans fuisse in curia quando posit supleri, nu.7.claus.quod verus, &c.in iij.parte signa. 160
Vacans beneficium quando ab ordinario conferri non posit, nu.79. & seq. de dispens.super defect.natal. 416
Vacanti ecclesiæ procurator cum libera datur, nu.19.titul. requis. ad bonam collat. 34
Vacantia per obitum in curia non intendit Papa conferre.nu.15. claus. quòd verus, in iij.parte signa. 161
Vacãtia in curia vel extra intra duas dietas sunt reseruata Papæ, nu.45. de reserua.tam gene.quam spec. 119
Vacantia in curia non debentur mãdatarijs, nu.42.de claus.manda. 105
Vacantibus in curia beneficijs an locum habeat, claus.dummodo tempore data, &c.nu.7.& seq.in verb. dummodo tempore datæ, &c. formul. nouæ prouis. 216

Vacantium tantùm per mortem, aut per resignationẽ conferendorũ constituipotest vicarius, nu.7.& seq. for. vicar.archiep.& alio.colla. 58
Vacantium in curia prouisio est reseruata Papæ, in verb.Ext. Rom.cur. in form.signa. 139
Vacantium in curia prouisio an egeat claus.dummodo tempore datæ, &c. nu.29.& seq.claus.& quòd omnium & singulorum, in iij.parte sign. 175
Vacare beneficium quando censeatur, & quot modis, nu.48.& seq.requis. ad bonam collat. 37
*Vacat ibi beneficium, vbi est resignatum, nu.28.de procu.& resig.&c.482
Vacatio beneficij an attendatur ratione procuratorij, an resignationis. glo. ij.regul.cancel.de publicand.resignationibus* 538
Vacationis ignorato tempore an valeant impetrationes, gl.ix.reg.canc. de verisimili notit. 241
Vacaturum petenti beneficium non obstat dari literas de vacante.tit. de nominationib. 124.& 125
Vacaturum etiam de proximo beneficium non potest conferri, num.41.de reprobat.benefic.viuen.impetr. 343
Vacet ne in præiudicium resignantis beneficium corã laico, in verb. etiam coram notario, in for.sign. 143
Vacua procuratoria, & in albo, an valeat, nu.8.de procurat.ad resig. 480
Valetudo aduersa excusat à residentia, num.27.dispensatio de non residend. 459
Valor beneficij verus quibus casibus nõ est exprimendus.in verb.eorúmque fructuum, nu.1.form.no.prouis. 212
Valor beneficij exprimendus, & fraus in hoc adhiberi solita, in verb.cuius fructus, &c.in forma signat.141.& nu.2.in verb.necnon verus valor. in iij.parte sig. 157
Valor beneficij expressus an posit mutari.nu.5.6.& seq. 157
Valor animus beneficiorum cur semper in Francia redigatur ad xxiiij.ducatos auri de camera, nu.7.& sequ. in verb.de augendo, &c. 158
Valor exprimendus in vnionibus, etiã in Francia, gloss.v.regul.cancell. de vnionib. 286
Valor singulorum beneficiorum vnitorum exprimendus, glos.viij 287
Varijs modis publicatur collatio pro varietate beneficiorum, nu.3.glo.x.reg. cance.de publicand.resig. 544
Vassalus qui incidit in commissum abnegando dominum, an posit restitui, nu.7.gl.vj.de non toll.ius quæsitum. 264.& 265
Verba legis & rescriptꝝ non sunt frustra adijcienda.nu.12.& sequ. Differen. inter rescrip.priuileg.benefi.& mandat. 95
Verius omnia & singula exprimendi facultas, nu.1.& seq.claus.& quòd omnium & singulorum, in iij. parte signat. 175
Verus impetrans impetranti per prin de valere præfertur, nu.44. de rese. etiam & perinde valere. 316
Verus beneficij valor habetur pro expresso vi claus.necnõ verus valor. nu.1. & seq.in verb.necnon verus valor, in iij.parte sign. 156
Verus modus vacãdi, an suppleatur ex hac claus.Quòd modus vacandi habeatur pro expresso, num.6.in verb. quod verus, &c. 160
Verus vacandi modus an suppleatur vi claus.pro expresso, nu.8.& sequ. denoua prouis. 192
Verisimilitudo an per mare habeat lo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum,Regul.can.de verisimili notit. glos.ix. 241
Vescendi carnibus & lacticinijs facultas indulgetur per breue, nu. 42. de breui Apostolico & alijs. 599
Vestræ vel alterius ecclesiæ claus. quid importet,nu.31.& seq.de claus. mandat. 104
Vexans recipiendo pecuniam peccat, tract.de simo.in resig. 497
Vi aut iniuria perperam acquiri beneficium dicitur,nu.11.quot mod.benefic.acquir. 26
Vi facta resignatio valet certis casibus,nu.1.& seq.de vi in resign. adhibit. 492
Vi occupãs beneficium dicitur intrusus. nu.6.glo.iiij.regu.cancella.de subrogand.colli. 331
Vicaria perpetua duplex est, in verb. vel earum perpetuæ vicariæ,de dispens.ratio.ætatis. 389
Vicariatus probandus est literis, aliàs ad interesse conferẽs tenetur,nume. 2.& seq.de vicar.Episcop. 49
Vicariatus instrumentum semper exhibendum & inspiciendum,num.185. form.vicar.Archiepiscop.& alior. collat. 80
Vicariæ perpetuæ sunt incompatibiles, nume.3.in verbo incompatibilia,de dispen.rat.ætat. 387
Vicarij Episcoporum simoniaci,nu. 13. quot mod.benefi.acquir. 26
Vicarij creantur ab Episcopo sine consensu capituli,num.1.de vicar.Episcopor. 49
Vicarij reuocati collatio valet, tract. de simo.nu.34. 499
Vicarij reuocati collatio quando valeat,nu.16.gl.xviij.reg.cance.de public.resig. 559
Vicario solet concedi potestas mulctandi & puniendi,nu.173.in for.vicar. Archiep. 79
Vicarius ordinarij an resignationes admittere possit,nu.16.Rat.pers.& rei vitiatur resignat. 504
Vicarius perpetuus quando constituatur,vel temporalis, nu.1.de vicar. perpet. 293
Vicarius in spiritualibus simul,& tẽporalibus constituendus est, nu.15.& seq.for.vic.archiep.& alior.colla.51
Vicarius aut officialis licet sit canonicus,non tamen antiquiores præcedet in choro vel capitulo,nu.28. 60
Vicarius substituens cum simili potesta te,an videatur substitutus etiam quoad collationes, nu.80.& seq. 60
Vicarius Episcopi non potest ipsimet Episcopo conferre,etiam si à Papa fuerit concessum,nu.82.& seq. 67
Vicarius absque speciali mandato conferendi,nec conferre, nec collationi consentire potest,nu.90.cum seq. 68
Vicarius in habitu clericali incedere debet,de vicarijs Epis.nu.37. 53
Vicarius an curata beneficia nõ expressa conferre possit,nu.117. 76
Vicarius Episcopi à Papa confirmatus an possit reuocari,nu.194.& seq. 81
Vicarius per viam conuentionis approbatæ à Papa velut coëpiscopus est irreuocabilis,nu.200. 82
Vicarius an conferre possit excõmunicato vel interdicto episcopo,nu.217.84
Vicarius in diœcesi tantùm existẽs conferre potest beneficia, quæ in curia vacarunt,nu.228. 75
Vicarius perpetuus promoueri tenetur intra annum,nu.4.de non promotis intra annum. 443
Vicarius tẽporalis parrochiæ præfectus à collegio non tenetur promoueri, num.66. 452

Vic-

Vicarius temporalis ad nutum reuocari potest,nu.18.dispensatio de non resid. 417
Vicarius Episcopi an possit vnire,nu. 37.de vnionib.benef. 283
Vicarius an constitui possit ad cõferendum beneficium viuentis,nu.23. de reprob.benef.viuen.impetra. 339
Vicarius præesse potest ecclesiæ parrochiali etiam curato præsente,nu. 51. dispens.de non resid. 462
Vicarius in succursu præfici potest à primæuo curato,nu.52. 462
ViceRex ex quauis ampla potestate iuri tertij derogare non potest,num. 4.gl.vj.regul.cancel. de non tollend. ius quæst. 264
Victo post tres sententias an detur, si neutri,num.22.& seq.de rescriptis si neutri. 258
Victus nomine quid veniat,nu. 32.gl. ij.regul.cancel.Quod quis intelligat idioma. 583
Vicesimo anno dispensatur quis ad duo incompatibilia,in verb.Tecum vt exnunc,de dispen.rat.ætat. 386
Vigintiquatuor libras tantùm habentes obtinent literas in forma pauperum,nu.7.& seq.de resc.in for. communi,& in for.pau. 120
Viginti dies cõputantur à consensu præstito,nu.1.gl.x.regu.canc.de infir.benef.resig. 519
Vim committens in beneficio priuatur eo, numero 28. de modis amittendi benefic. 469
Virginis coniugium non impedit quem promoueri ea mortua,nu.59.de breui Apostolico & alijs. 601
Virtutes & merita nobilitant,num. 3. de rescripto nobil.misto. 586
Vis & metus impediũt matrimonium. nume.35.gloss.v.regula cancellariæ, de dispensatio.in gradibus consanguinitat. 570
Vis & metus in matrimonio non possunt remitti per dispensationem,numero 36.gl.v. cod. 570
Visitandi sanctum Sepulchrum licentia quomodo concedatur,num.35.de breui Apostolico & alijs. 598
Visitare non potest vicarius,nisi specialiter hoc ei concedatur,nu.10.for.vicar.Archiep.& alio.collat.pagi.69. & nu.65.de deuolut. 249
Visitatio aut alia subiectio quoad episcopũ non infringitur per vnionem, nu.13.gl.xj.reg.canc.de vnio. 290
Visitator quando præficiatur Episcopatui,nu.62.de deuolut. 249
Visitator sedi vacanti datus confert, nu.99. 254
Vita durante non auferetur beneficium possessori per dissolutionem vnionis factæ,nu.44.de vnio.reuoc. 301
Vitiati corpore sunt inhabiles ad ordines & beneficia,nu.2.& seq.de disp. cum corpo.vit. 428
Vitiosa possessio non prodest, etiam iustum habenti titulum,nu.37. de missio.in possess. 92
Vitium personæ non notorium non impedit quem subrogari in possessionẽ defuncti,nu.43.de subrog. 321
Vitium parentũ nõ est imputandũ liberis,nu.1.de disp.super def.nat. 407
Viua voce cõcessio facta expeditur per bullam,nume.7.& seq. de grat. rat. congruit. 360
Viuente vxore cognoscens aliã an coniuge mortua possit ei nubere, nu. 32. glossa v.regul. cancellariæ, de dispensationibus in gradibus consanguinit. 570
Viuentis beneficiũ non est impetrãdum nu1.de repro.benef.viuẽ.impet. 336

Universidad de Deusto
Biblioteca

Viuentis beneficium impetrans amplius illud habere non potest, num. 13.& seq. 338
Viuentis in locum subrogatio reprobatur, nu.43. 342
Viuentis beneficium impetrari potest ex iuxta caussa, nu.47.& seq. 342
Viuentis beneficium conferri potest ex eius consensu, nu.58. 344
Viuentis beneficium impetrans, eo mortuo non potest in ius illius subrogari, gloss. vij. reg. cancel. de subro. collitig. 335
Viuo coniuge promittēs alij fidem matrimonij nil agit, nu.30. glos. v. regul. cancel. de dispen. in grad. consanguinita. 569
Vna cum obtentis clauſ. an inducat dispensationem, nu.3. in verb. defectu prædicto, de dispen. rat. æt. 404
Vna incompatibilitate ſublata non intelligitur de alia, nu. 7. in verbo ſi tibi aliâs canonice, eodem. 395
Vniendi cauſſæ, numero 38. de vnionib. beneſi. 283
Vniendi cauſſa eſt paupertas eccleſiarum, num.39. 283
Vniendi poteſtatem habens, an poſteà quoque poſſit reuocare vnionem, nu.20. de vnio. reuo. 298
Vnio quotuplex, nu.6.& ſeq. de vnio. beneſi. 279
Vnio in forma gratioſa quomodo fiat, glo.x. regu. cancel. de vnio. 288
Vnio quot modis fiat, nu.11. de vnioni. beneſi. 279
Vnio an fieri poſſit in Epiſcopi detrimentum, nu.26.& ſeq. 281
Vnio fieri poteſt etiam poſt deuolutionem, nu.31. de deuolu. 245
Vnionis definitio, nu.1.& quòd vni plura poſſint vniri, num. ſequ. de vnio. beneſi. 278
Vnionis diſſentioni conſentiens,& moriens intra viginti dies, an comprehendatur in hac regula, gloſſ. viij. reg. cancella. de infirmis benefic. reſignantib. 518
Vnire non licet vicario, niſi hoc ſpecialiter ei conceſſum fuerit, nu.102. for. vic. Archiep.& alio. colla. 69
Vnire non poteſt prælatus abſque capituli conſenſu, nu.103. 70
Vnire licet capitulo ſede vacante, nu. 100. de deuolut. 254
Vniri quomodo poſsit beneficium viuentis, nu.56. de repro. benef. viuen. impetra. 344
Vniri vel reſeruari poteſt beneficium viuentis, nu.33. gl. vj. reg. cancell. de non toll. ius quæſi. 267
Vniri poteſt eccleſia parrochialis monaſterio monialium, nu.6. gl. ij. regu. cancellar. Quod quis intelligat idioma. 580
Vnita eccleſia perdit ſua priuilegia& ſtatum, tranſlata verò ea retinet. nu.11. de tranſlat. Epiſc. 306
Vnitā beneficio ſimplici parrochialem habēs, nō tenetur promoueri, nu. 31. de non promot. intra annum. 447
Vnitarū æquè principaliter eccleſiarum quomodo ſit habēda mētio, in verb. cū annexis, for. no. proui. 217.& 218
Unitū alij eccleſiæ beneficiū an ſit exprimendū, nu.14. de vnio. benef. 279
Vniuerſitas quomodo ab vtroque principe fundetur, nu.7. de erect. eccleſiæ in cathedr. 302
Vnius tantùm expreſsio beneficij in bulla cùm duo eſsent in ſignatura an vitiet, nu.6. in verb. necnon omnia &c. for. no. proui. 211
Vnius vacationis modus an aliū comprehendat, nu.2.& ſeq. clauſu. Quod verùs, &c. in iij. parte ſigna. 159

Vnum

Vnum beneficium cum pluribus permutari poteſt, nu.40. de permut. 534
Vocandi ſunt quorum intereſt, numero 1. gloſſ. xj. reg. cancellar. de vnionibus. 289
Vocatus à Papa quando excuſetur à reſidendo, nu.32. diſpenſa. de non reſidend. 459
Voluntas Papæ in diſpenſationibus an ſufficiat pro cauſſa, nu.54.& ſequ. de diſpenſ. ad plura benef. 373
Voti diſpenſatio, nu.10.& ſeq. glo. v. reg. cancel. de diſpenſ. in gradib. conſanguinit. 567
Votum ſolenne impedit matrimonium. num.9. ibid. 567
Vtilitas& neceſsitas eccleſiæ inducunt ad diſpenſandum, nu.48.& ſeq. de diſpen. ad plura beneſi. 372
Vtilitas vniendi quando ſit, de vnioni. beneſi. nu.41. 283
Vtriuſque iuris Doctor appellari poteſt in bulla, nu.24. in verbo vitæ, &c. Declaratio nouæ prouiſionis. 206
Vulneratus quomodo dicatur infirmus quoad hanc regulam, nu.16.& ſeq. gl. ij. reg. can. de infirm. bene. reſignantibus. 510
Vxore genitus cum propria tamen interdum eſt illegitimus, nu.40. de diſpen. ſuper. defect. natal. 411
Vxorem occidens remanebit abſque ſpe coniugij, nu.33. glo. v. regul. cancell. de diſpen. in grad. conſan. 570

FINIS.

Spes mea Chriſtus.

LVGDVNI,
Excudebat Matthias Bonhomme.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LVGDVNI.

Universidad de Deusto
Biblioteca